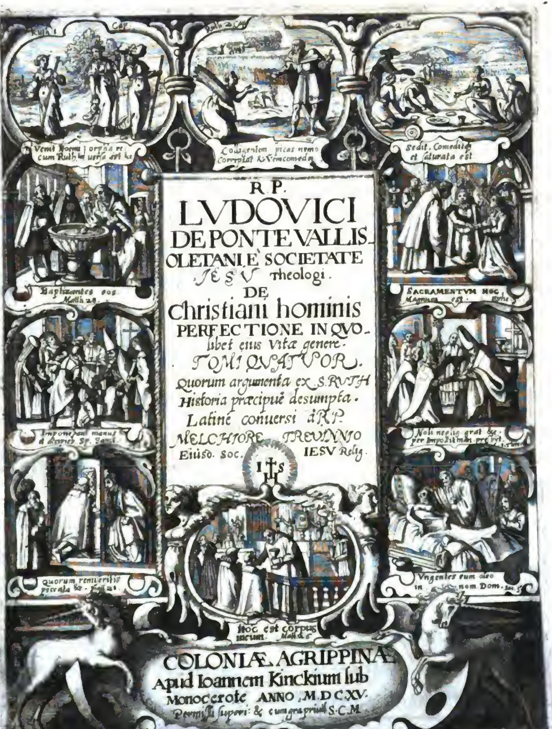
D. S.

8
8 B
13
Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu
3.2.5.
3
f
61
3
9
5

Digitized by Google

R.P.

LVDOVICI DE PONTE VALLISOLETANI E SOCIETATE IESV theologi.

DE

Christiani hominis PERFECTIONE IN QVOlibet eius vita genere.

TOMI QVATVOR.

Quorum argumenta ex S. RVTH Historia præcipuè desumpta.

Latinè conuersi à R.P. MELCHIORE TREVINNIO Eiuſd. Soc. IESV Relig.

IHS

COLONIÆ AGRIPPINÆ.
Apud Ioannem Kinckium ſub Monocerote ANNO M.DC.XV.
Permiſſu Superi: & cum gra. priuil. S.C.M.

Digitized by Google

Digitized by Google

CLAVDIO AQVAVIVA PRÆPOSITO GENERALI SOCIETATIS IESV, PATRI OPTIMO ET SVAVISSIMO, &c.

TE vitâ functum, credunt quidem mortales, Pater deſideratiſsime; at mihi tamen, haud videris eſſe mortuus. Quippe tua præclarè facta, quibus, & Societatem vniuerſam, & Eccleſiam, in hoc terrarum orbe, longè diffuſam, illuſtraſti, non è noſtrâ ſublatum eſſe memoriâ penitùs confirmant. Viuis ergo? imò æternùm viuis. Nam, ſi æterna diuinaque benignitas, etiam obſequia minima, ampliſsimis ſempiternæ vitæ remunerari ſolet præmijs; quid porrò te fiet, vbi tantos ingenti animi ardore, ſolius diuini honoris intuitu, exantlaſti labores; quatuor & triginta omninò annos, clauum Societatis tenens, tot præſertim aduerſis hoſtium telis expoſitæ, impugnatæque. Morta-

lem igitur vitam, quæ innumeris premi-
Phil. 1. 23. tur miſerijs, *deſiderium habens diſſolui & eſſe cum Chriſto,* haud inuitus deſeruiſti: vt illa immortali potirêre æternaque, inter cæleſtes beatorum mentes, gloriâ, ſimul & beatâ fruerêre viſione Dei. Sed & hîc, abſentem licèt, ob innocentiam morum, vitæque iam actæ ſanctitatem, non inhonoratum, non inglorium reliquit diuina pietas. Vbi enim *Spiritum Deo commendaſti*
Luce 23. 6. tuum, corpusque exanime pheretro impoſitum, à tuis tibi parentaretur in ſacra Æde filijs; Deus bone, quãtus in illa Principe totius Orbis Vrbe, omnis hominum generis concurſus? quanta ad honorandum funus frequentia? Et quidem vſq; eò, vt nec ad perficienda, liber locus haberetur, diuina officia; nec ipſe demùm dies, tempusque, ſufficeret; ſed ad ſecundam noctis horam, eadem protrahi oporteret. Quiſquis ſecum præclarè tunc actum credebat, ſi quo modo, vel caſtum illud, in quo diuinus inhabitârat

ſpiri-

ſpiritus, contingere corpus, vel tuum duntaxat veſtimentum, poſſet. Iam, quid de te ſenſerit, Senatus Romanus? quid Principes Eccleſiaſtici? quid Cardinales? quid Epiſcopi? quid ipſe Pontifex Maximus? Tua nimirùm egregia facta, ſingulares tuas virtutes, tuam etiam atque etiam venerati ſanctimoniam. Summus equidem ſacrorum Antiſtes, cùm Patres Societatis aſsiſtentes, tanto orbatos parente, ſolaretur; Te Prælatum optimum, Te Moderatorem Sapientiſsimum, Te verè SOCIETATIS IESV Patrem appellauit. Quæ cùm ita ſint, ego minimus quamuis, tuus tamen in Chriſto filius, qui tua voluntate, Meditationes P. Ludouici de Ponte, ac Spiritualem eiuſdem Ducem, ex Hiſpanico in Latinum idioma tranſtuli, tibique viuenti antea obtuli; nunc porrò eiuſdem Auctoris Opus, de Perfectione Chriſtiani cuiuſque hominis, longè præclariſſimum, dum profero in lucem, tibi meri-

tò etiam vitâ mortali functo, offerre teneor, dicareque. Nam cui melius id poſſem quàm tibi, quem eò loci habitare non dubito, in quo à diuina bonitate impetrare valeas certius, quò hic meus quantuluſcunque labor, ad plurimorum cedat vtilitatem? Æternùm viue, Pater optime, proque vniuerſa Societate Iesv, quam tot annorum ſpatijs feliciſsimè gubernaſti, iuges ad Deum omnipotentem, profundere, haud dedignâre, preces: vt ipſe nimirùm Iesvs, qui & Dux & Pater noſter eſt, vſque in finem illam conſeruare: illi Generalem Præpoſitum, alacrem tuarum virtutum imitatorem, dignetur proſpicere. Ita demùm fiet, vt ſancto ipſius Spiritu acti ductique nos omnes, in ſalutem & perfectionem, cùm propriam, tum proximorum, coniunctis viribus impensè incumbamus.

Tuus in Chriſto minimus
& indignus filius
Melchior Treuinnius.

Digitized by Google

R. P.

LVDOVICI DE PONTE VALLIS-OLETANI SOCIETATIS IESV THEOLOGI,

DE

CHRISTIANI HOMINIS PERFECTIONE IN QVOLIBET EIVS VITAE genere

TOMI QVATVOR.

Quorum argumenta, ex Sacra RVTH hiſtoria præcipuè deſumpta, proxima indicat pagina.

A. R. P. MELCHIORE TREVINNIO eiuſdem Societatis Religioſo, Latinè conuerſi.

Digitized by Google

TOTVM OPVS IN QVATVOR PRAECIPVAS PARTES SIVE TOMOS DISTRIBVITVR, IN QVIBVS AGITVR

de diuinis omnibus Vocationibus; de ſeptem Sanctis Sacramentis; de omnibus vitæ ducendæ rationibus, eiuſque Officijs, in triplici Chriſtianæ Reipubl. Statu, Seculari, Eccleſiaſtico, & Religioſo: eo qui ſequitur ordine ac diſpoſitione.

TOMO PRIMO

AGITVR DE CHRISTIANI HOMINIS PERFECTIONE, à prima ſua vocatione, & regeneratione ſpiritali, vſque ad exitum ex hac vita: continet autem quinque hoſce Tractatus.

Primus eſt de Vocatione ad Sanctam Catholicam fidem, Gratiæque ſtatum, & perfectam peccatoris conuerſionem.

2. De Sacramentis BAPTISMI, & CONFIRMATIONIS; & Perfectione, quam eiſdem initiati profitentur.
3. De Sacramento POENITENTIAE eiuſque partibus; deque perfecta vitæ reformatione, ad quam illud dirigitur.
4. De Sacratiſsimo EVCHARISTIAE Sacramento; & excellentiſsima perfectione, quam frequenter communicantibus illud impertit.
5. De perfectione in corporis morbis, vitæq; periculis; ac de EXTREMAE VNCTIONIS Sacramento.

TOMO II.

AGITVR DE PERFECTIONE CHRISTIANI HOMINIS in genere vitæ, officijsq́; Reipubl. Secularis, Eccleſiaſticæ, ac Religioſæ; nominatim verò Secularis: cuius erunt quinque Tractatus.

Primus de Prouidentia Dei in diſtribuendis Statibus, Officijs, vitæque Conditionibus Reipubl. Chriſtianæ; & de propria cuiuſque earum perfectione.

2. De eiuſdem Dei prouidentia circa tentationes occurrentes contra omnium Statuum perfectionem; deque ratione eas ſuperandi.
3. De perfectione eorum, qui Chriſtianam Rempub. præcipuè Secularem gubernant.
4. De Perfectione in gubernanda familia; & in communi agendi modo inter ſuperiores, & inferiores; atque inter pares.
5. De MATRIMONII, & Viduitatis Statibus; & propria cuiuſq; perfectione.

TOMO

TOMO III.

AGITUR DE PERFECTIONE CHRISTIANI IN STAtibus Continentiæ & Religionis; & Euangelicorum Conſiliorum obſeruantia. Eius erunt Tractatus quatuor.

Primus erit de Statu Virginitatis & Continentiæ, earum certaminibus ac victorijs; & virtutibus eas comitantibus.
2. De Statu Religionis, & ad varia Religioſa inſtituta Vocatione.
3. De ipſo in Religionem ingreſſu, tentationibus, & experimentis præmittendis; ipſiſque Votis ac Profeſsione.
4. De ipſorum Votorum Paupertatis, Caſtitatis, & Obedientiæ, Legumque ſiue Inſtituti cuiuſque Regularum perfecta obſeruatione.

TOMO IV.

AGITUR DE PERFECTIONE CHRISTIANI IN OMNIbus Statibus, Officijs, ac Miniſterijs Hierarchiæ & Reipub. Eccleſiaſticæ: Habebit Tractatus ſex.

Primus erit de Sacramento ORDINIS, & Sacerdotio; & omnium Eccleſiaſticorum Perfectione.
2. De Sacroſancto Miſſæ Sacrificio, eiusq; peragendi, & audiendi perfectione.
3. De Perfecta diuini Officij Recitatione, & Cantu.
4. De Miniſterio animas adiuuandi; & nominatim Confeſſarij.
5. De Munijs Doctorum, & eorum qui diſciplinis tradendis occupantur.
6. De Epiſcopis, alijsque Prælatis, & ratione qua illi debeant cum perfectione Animarum curam gerere.

PRAEPOSITI PROVINCIALIS FACVLTAS.

GASPAR DE VEGAS, *Prouinciæ Caſtellanæ Societ.* IESV *Præpoſitus Prouincialis, ex particulari admodum* R.P. CLAVDII AQVAVIVA *Præpoſiti Noſtri Generalis commiſſione mihi conceſſa, facultatē concedo, vt liber* DE PERFECTIONE HOMINIS CHRISTIANI *in quolibet vitæ genere, argumento ſumpto ex ſacra* RVTH *hiſtoria, à* P. Ludouico de Ponte *compoſitus, & grauium Theologorum eiuſdem Societatis iudicio examinatus & approbatus, typis euulgetur. In cuius rei fidem has literas manu noſtra ſubſcriptas, Sigilloq; officij noſtri munitas dedimus. Vallis-Oleti, die 24. Martij, Anni* 1611.

GASPARVS DE VEGAS Prouincialis.

APPROBATIO.

EX mandato Serenit. Veſtræ perlegi Librum Patris Ludouici de Ponte è Societate IESV, de PERFECTIONE CHRISTIANI in omnibus eius Statibus & vitæ generibus: quem iudico continere doctrinam tum valdè ſanam, tum valdè piam; omnibusq; hominum Statibus vtiliſsimam: neque quicquam in eo reperi, quod Sanctitatem, ac pietatem non redoleat. Quare exiſtimo, Veſtram Serenit. meritò facultatem daturam, vt in lucem edatur. Datum apud S. Philippum Madridij, die 18. Maij, Anni 1611.

MAGISTER CHRISTOPHORVS *de Fonſeca.*

COPIA PRIVILEGII SOCIETATIS IESV.

CVM *ex mandato Sacræ Cæſar. Maieſtatis, omnibus & ſingulis Typographis, Bibliopolis, ac alijs quamcunq; librariam negotiationē exercentibus, ſeriò firmiterq; inhibeatur, ne quiſquam libros vllos à Societatis noſtræ Patribus hactenùs editos, aut impoſterū edendos, intra S. Rom. Imperij Regnorum & Dominiorum ſuæ Cæſ. Maieſt. hæreditariorum fines, ſimili, aliove charactere aut forma, ſiue in toto, ſiue in parte recudere, vel aliò recudendos mittere, aut alibi etiam impreſſos adducere, vendere & diſtrahere clàm ſeu palàm citra ſupradictorum Patrum conſenſum ac teſtimonium audeat, vel præſumat: Ego* HENRICVS SCHERENVS *Societat.* IESV *per Rheni Prouinciam Prouincialis; concedo* IOANNI KINCKHIO *facultatē excudendi Tomos quatuor* R. P. *Ludouici de Ponte Vallis-Oletani è Societate* IESV *Theologi*, DE CHRISTIANI HOMINIS PERFECTIONE IN QVOLIBET EIVS VITAE GENERE *à* R.P. *Melchiore Treuinnio latinè conuerſos. In quorum fidem hoc ei teſtimonium manu noſtra ſubſcriptum, & Sigillo noſtro munitum dare voluimus. Colon. 21. Februarij, Anno* 1615.

HENRICVS SCHERENVS.

AVTHOR

Digitized by Google

AVTHOR PIO LECTORI.

CVM verè magnus, Trinuſque & vnus DEVS noſter, æquè NATVRAE ſit auctor ac GRATIAE; rerumq; omnium, quas naturales & ſupernaturales nuncupamus: altiſsimâ ſapientiâ ſuâ eas, quæ GRATIAE ſunt, cum quadam proportione ac ſimilitudine ad eas, quæ ſunt in NATVRA cõſtituit. De qua Natura ait Iſaias, quod a *molem terræ tribus digitis appendit*, tribus ſcil. præcipuis, quæ à Patris Omnipotentia, Filij Sapientia, & Spiritus ſancti Bonitate & Charitate continuè procedunt operibus eam ſuſtentans: CREATIONE, qua rebus omnibus dat eſſe, cùm illud primùm recipiunt; CONSERVATIONE, qua eaſdem ſuſtentat, eiſq; de omnibus, quæ ad earũ in eſſe, quod receperunt, durationem neceſſaria ſunt, proſpicit; ac PROVIDENTIA gubernationeque, qua ad finem, in quẽ fuerunt creatæ, illas dirigit. Eundem in modum, quà Auctor eſt Gratię, *appendit* Eccleſiam ſuã *tribus digitis*: nam tribus alijs glorioſis operibus eam ſuſtentat, in quibus multò ampliùs & infinita eius SAPIENTIA, OMNIPOTENTIA, CHARITASQVE reſplendet: & ſuauis, quam de hominibus gerit, PROVIDENTIA elucet. Præſtat enim erga eos officium Patris adeò excellenter, vt de eo dixerit idem: Propheta: b *tu pater noſter: & Abraham neſciuit nos, & Iſrael ignorauit nos: tu Domine pater noſter, redemptor noſter, à ſæculo nomen tuum.* Latet verò magnum myſterium in eo quod dicit: Abraham *neſciuit*, & Iſrael *ignorauit*. quia nullus carnalium parentum ſciuit vnquam, quos filios eſſet progeniturus; nec eorum proprietates & propenſiones; aut exitus ſiue fines, quos, ſi generarẽtur, habituri eſſent, cognouit: imò etiam poſtquam eos genuit, adeò breuis eſt exiguaque eius cognitio, & cura, quã de illis habere poteſt, vt ferè nec tunc eos nouiſſe dicatur: eò quòd ſoli Deo totum id referuetur, cuius *nomen* eſt *à ſeculo*: cui cùm ab ęterno cõpetat patrem eſſe vnici filij ſui naturalis; decreuit etiam multos habere filios adoptiuos, quos tribus ſuis digitis appenſos geſtet. Infinita enim ſuâ ſapientiâ, antequam illi eſſe accipiant, ex proprio eos nomine nouit; ſcitque, quas habituri ſint propenſiones; quod bonum facere poſſint; & quæ ipſe in illos beneficia conferre; quos immenſa ſua Charitate dilexit, ſibique in eis complacuit, ſtatuens, hunc amorem in rebus omnibus, quæ ad talis Patris filios meritò ſpectarent, oſtendere; admirandaque ſuâ omnipotentiâ eiſdem confert, quicquid excellentiſsimus parens poteſt, debetque chariſsimo filio communicare. Quamobrem ſolus ipſe glorioſam adeò compellationem promeretur, iuxtà illud CHRISTI Domini: c *patrem nolite vocare vobis ſuper terrã: vnus eſt enim* PATER *veſter*,

a Iſai. 40. 12.

b Iſai. 63. 16.

c Matt. 23. 9.

qui

qui in cælis eſt: nec vereminí Magiſtri: quia MAGISTER *veſter vnus eſt Chriſtus.* Nullus enim alius horum cognominum excellentiam in eius comparatione promeretur. Nam ſi tria illa conſideremus, quæ veri parentis ſunt propria: generare ſcilicet filium hominem; eundem nutrire ac ſuſtentare, donec ad perfectam ætatem perueniat; ac denique in eo vitæ ſtatu, officioque collocare, in quo ad mortem vſq; viuat honoratè; inueniemus, omnia hæc tria præſtare DEVM noſtrum cum infinito quodam exceſſu, & eminentia. Omiſsis igitur ijs, quæ facit DEVS erga homines, quà eorum naturæ eſt auctor, eò quòd ea ad noſtrum inſtitutum non ſpectent: eſt certè omninò admirãdus in ijs, quæ erga nos præſtat, quà auctor eſt gratiæ. Regenerat enim nos in ſupernaturali hoc eſſe, dum Fidem nobis, Spem, & Charitatem cum cæteris Spiritus ſancti donis communicat: cõſtituens nos veros filios ſuos, cum iure Regni cælorum hæreditatem adeundi. Quod ſi contingat, huiuſmodi filios mori, amittentes ſcilicet gratiam & charitatem, ob lethalem aliquam culpam: facit hic cæleſtis Pater, quod nullus alius efficere poſſet. reſuſcitat enim illos, redditque mediâ pœnitentiâ priſtinum eſſe ſpirituale. Quam ob cauſam Iſaias nomen PATRIS cum REDEMPTORIS nomine coniunxit: huius quippè cæleſtis Patris proprium eſt, filios ſuos redimere, & à Dæmonis infernique ſeruitute liberare; ac, ne in eadem incommoda relabantur, præuenire. Et hinc eſt, quod recipiat in ſe, iam genitos, in omni virtutum genere educare; varia adhibens media, vt in eiſdem vſq; ad omnium perfectionem proficiant. Nec his contentus, paternâ ſuâ prouidentiâ vult, quaſi manu propria vitæ genus, officiaque maximè illis accommodata tribuere: quibus tum in hac vita ſpiritualem perfectionem; tum in altera, cæleſtem hæreditatem conſequantur. Quo verò efficacius, ſuauiuſque vtrumque obtineant, idem ipſe MAGISTRI officium exactiſſimè præſtat, filios ſuos omnia docens, quæ ſunt illis ad ſalutem & perfectionem, in quacunque ætate, ſtatu, & vitæ genere conſequendam, neceſſaria: nec ſatis ſibi eſſe exiſtimat, ſi Magiſtrorum huius mundi more, exteriùs tantùm veritates illis proponat; ſed interiùs quoque lumen infundit, quo eas intelligant ac penetrent: ipſam etiam permouens voluntatem, vt ad eaſdem amplectendas afficiatur. vires inſuper & fortitudinem addens, ad præſtandum quicquid poſſunt ac debent, vt ſupremum, in quem deſtinati ſunt, finem conſequantur: perfectam videlicet cum cæleſti ſuo MAGISTRO ſimilitudinem, in qua omnis vitæ huius ſanctitas perfectioque
d Luc. 6, 40 conſiſtit, iuxtà ipſius noſtri Saluatoris verbum illud: d *perfectus omnis erit, ſi ſit ſicut Magiſter eius:* ſi videlicet eum, qui ſuam ipſi doctrinam tradit, in vita fuerit imitatus.

SVPERNAE huius prouidentiæ executioni ſubſeruiunt præcipuè diuinæ vocationes: quæ tum Spiritus ſancti inſpirationes, tum varia exter-

na me-

ıa media cóplectuntur,per quæ vocationes ipſæ dirigũtur: quæ ad tripli- ͨem ordiné,iuxta tria illa,quæ cæleſtis noſtri Patris prouidentiæ ſunt pro- ›ria,reuocari poſſũt. Quædam enim eò tendunt, vt peccatores gratiā reci- ›iãt,aut reparent: Aliæ, vt per varia ſtudioſa exercitia, in perfectione pro- iciãt; Aliȩ deniq;,vt id vitȩ genus officiũq; ampleƈtãtur,quod illis ad eum inem magis expedit. In eoſdē fines inſtituit Chriſtus D.N.in Eccleſia ſua eptem admirãda Sacramẽta: quorum aliqua ſpirituale Gratiæ Eſſe cómu- ıicãt; alia eãdem gratiam augẽt,ad eamq; perfectioné,quam habere debet, ›romouẽt;alia deniq; ſtatũ vitæ officiumq; cóferunt, ſimul cum gratia co- ›ioſa,ad eam perfectioné conſequẽdam,ad quam ſtatus ille & officium di- igũtur. Deniq; quoniam variæ ſunt hominũ propẽſiones,variæq; Eccleſię Chriſtianæ reipub. munia ſiue miniſteria, varios quoq; ſtatus & officia nſtituit,quæ diuerſis hominibus aptari & accõmodari poſſint: proſpiciẽs llis de auxilijs neceſſarijs, vt in eo vitæ ſtatu perfecti euadant, qui ex diui- ıa Vocatione & electione illis contigerit. Omnes tamen ſub illo cõmuni nilitant,quem STATVM CHRISTIANI vocamus: eò ꝙ is,ratio ſit quędã ıitę firma & ſtabilis,ab ipſo Chriſto D.N. inſtituta: vt,qui Eſſe & naturam ıominis acceperunt,ſancti ac perfecti eſſe,animasq; ſuas ſaluare poſſint.

LIBRI HVIVS PARTITIO.

HAEC ſumma eſt rerum omnium, quas paterna DEI noſtri proui- dentia cóplectitur: vt liceat omnibus conſequi PERFECTIONEM, ꝗuæ huius operis eſt argumẽtum. Cuius erunt quatuor Volumina ſiue To- ni. PRIMVS de ijs omnibꝰ aget,quæ perfectus Chriſtiani hominis ſtatus complectitur,à prima ſua vocatione & natiuitate ſpirituali,vſq; ad mortẽ: ꝫs tantũ adductis, quæ omnibus Chriſtianis cópetunt, in quocunq; ſint vi- æ ſtatu cõſtituti, Sæculari, Eccleſiaſtico, aut Religioſo. Eius erunt Tracta- us quinq;. PRIMVS, de omnibus diuinis vocationibus, quæ ad Eſſe gratiæ ›rimùm conſequendum; aut ſemel acceptum, ſed peccato fortè aliquo a- niſſum,reparandum, diriguntur: agetur proindè in eodem de Vocatione ıd Catholicam Eccleſiam, ad veram Fidem recipiẽdam, ad Spei virtutem, & Charitatis vitam reſtaurandam; de omnibus deniq; internis externiſque nedijs, quibus DEVS noſter vtitur, ad vocandos omnes peccatores, tam Chriſtianos, quàm Ethnicos, ad perfectiſſimam Cõuerſionem ineundam. SECVNDVS Tractatus erit de Sacramentis Baptiſmi & Confirmationis, ꝗuæ nos in perfecto ſtatu Chriſtianorum conſtituunt. Oſtendentur verò ›ræſtantes eorum fines,effectusq; excellentis perfectionis,ad quam dedu- cunt; variæq; ab ipſa infantia ad eandem obtinendam, vocationes, ac me- dia; quæ DEVS noſter ad id adhibet: quemadmodum in horum Sacramen- orum inſtitutione ac Cæremonijs adumbrãtur. Et quoniam bonũ illud, ꝙ communicant, deficere poteſt, TERTIVS Tractatus erit de Sacramento

1.
2.
3.

Digitized by Google

Pœnitentiæ,(quæ oẽs illos defectus reparãs,deducit nos ad perfectionem, quam Chriſtianus Status exigit) in quo declarabimus ſingillatim oẽs eius actus: CONTRITIONEM, circa q̃ ſeptem de peccatis conſiderationes proponentur,quæ,ad perfectum de eis dolorem concipiendum, permoueant; CONFESSIONEM,de cuius tam particularis,quã generalis, totius vitæ inſtituendæ ratione,& efficacibus emendationis propoſitis;nec non de Confeſſarij admonitionibus,reprehenſionibusq́; humiliter audiendis & acceptãdis agetur; SATISFACTIONEM deniq; cum exercitijs operũ pœnaliũ, tum ad ſatisfaciendũ pro culpis admiſsis; tum ad vitã moresq́; reforman-
4. dos,prout bonum perfectumque Chriſtianũ decet,neceſſarijs. QVARTVS Tractatus erit de SS. ALTARIS Sacramento;& excellentiſsima perfectione,ad quam ordinatur,& quam nobis cõmunicat: declarando omnia, quæ illud complectitur:effectus intelligo, quos producit;diſpoſitiones,quas in ſuſcipiente exigit;& fructus,quos profert. vbi & variæ cõſiderationes ponentur,pro ſepté hebdomadæ diebus,variaq́; documẽta,ad fructũ ex diui-
5. nis viſitationibus hauriendũ. QVINTVS Tractatus erit de perfectione in morbis,mortisq́; periculis obſeruãda, ad quã EXTREMAE VNCTIONIS Sacramentũ dirigitur: aperientur item morborũ radices, fines,& cõmoda. Proponentur quoq; ſeptem Conſiderationes earum rerum,quæ ad patientiam in eis ſeruandam,ſolatiumq́; hauriendum conducunt; & rationes earum incommodis occurrendi;tentationibus reſiſtendi; nosque ad bonam mortem,quæ ſit tranſitus ad æternam vitam,præparandi.

IN tribus reliquis Tomis agetur de perfectione in omnibus Statibus, Officijs,& vitæ generibus,quæ ſunt in triplici Chriſtiana Republ. Sæculari,Eccleſiaſtica,& Religioſa;deque proprijs cuiusq; Statũs vocationibus.

IN SECVNDO enim Tomo,qui etiã quinq; Tractatus continebit,oſtendetur admiranda Dei noſtri prouidentia in diſtribuendis Statibus,vitæque rationibus;in propenſionibus ac talentis ad eas cõmunicandis; in permittendis pugnis,ac tentationibus, quæ in illis occurrunt: omnes adiuuans,vt eas ſuperare poſsint. In particulari verò agetur de Statibus & Officijs Reipubl. Sæcularis,tam Regum, Principum, & Iudicum, qui illam gubernãt: quàm Ciuium cæterorũ in propriarũ familiarum gubernatione; & mutua aliorum cum alijs tractatione: de Statibus deniq; Matrimonij ac Viduitatis;& ijs omnibus,quæ cum illis ſunt coniuncta. TERTIVS Tomus aget de Statibus Virginitatis,& Continentiæ;de Religione, varijsq́; eius inſtitutis;de Probationibus ſiue experimentis,quæ ingreſſum ipſum præcedũt; de Votis & Profeſsione ipſa; perfectaq́; tum Votorũ,tum Legum ſiue Regularum aliarum obſeruatione. QVARTVS Tomus erit de Officijs omnibus ac miniſterijs Hierarchiæ Eccleſiaſticæ,& initio facto à Sacramento Ordinis,agetur de Sacroſancto Miſſæ Sacrificio,de Horis Canonicis,Offi-

cijs docendi, concionandi, ſacraſque Confeſsiones audiendi: de Epiſcopis, Prælatis, curaq; & gubernatione animarum. Hæc omnia diſtinctiùs proponĕtur in Præfatione cuiuſq; Tomi, deducenturq; fuſiùs in ipſis Tractatibus: vt queadmodum dixit Apoſtolus, c *omnes homines ſint perfecti in Chriſto* IESV: obſeruantes ſcil. perfectè præcepta & conſilia ſuorum Statuum. c *Coloſſ.* 1. 28.

QVO verò ipſi Tractatus cum maiori vtilitate, guſtuque ſpirituali legantur, operam dedi, vt eorum doctrina ei ſemper innitatur, quam ſupremus noſter Magiſter nobis in ſacra Noui ac Veteris Teſtamenti Scriptura reuelauit. in cuius libris res admirandæ proponuntur circà has Vocationes, & Perfectionem in omnibus Statibus, licèt nominatim magna eorum pars fundetur in literali & myſtica ſacræ Hiſtoriæ RVTH declaratione. in qua refert Spiritus S. miram eius vocationem, & conuerſionem ex gentilitate ad fidem, verique Dei religionem; & exercitia, quibus ſeſe addixit; & vitæ Statum, quem DEVS illi dedit, cùm nupſit BOOZ: ex quo filium habuit, Regis Dauidis parentem, ex cuius proſapia deſcendit Meſsias, CHRISTVS Dominus noſter, qui Sancto Euangeliſtæ Matthæo inſpirauit, vt initio ſui Euangelij, eius mentionem faceret. Sed quoniam omnes hi euentus (vt ait Apoſtolus) f *in figura contingebant*, & altiora quædam, in Nouo Teſtamento futura adumbrabant: & Scriptura ipſa diuina, (teſte S. Gregorio) dum refert hiſtoriam, myſterium inſinuat: in hac, quæ tantùm quatuor capitibus continetur, multa & magnifica myſteria adumbrata videbimus. Etſi enim liber hic ſit paruus, illi tamen optimè quadrat, quod S. Hieronymus de S. Pauli Apoſtoli Epiſtola ad Philemonem dixit: quòd ſit omnium Epiſtolarum eius minima; & de aliquibus libris Prophetarum, qui inter cæteros, Minores appellantur: habent verò (inquit) res adeò ſtupendas, & magnificas, vt vix ſcias, an verborum breuitatem; an ſenſuum & myſteriorum profunditatem admirari debeas. Quod idem de hoc libro RVTH non immeritò ſentire licet: qui cùm inter Hiſtoricos ſit minimus, neſcio, an magis Hiſtoriæ breuitatem admirer, an myſticorum ſenſuum profunditatem: quos Spiritus ſanctus in ea inſinuauit: quemadmodum in horum Tractatuum decurſu apparebit. Hoc ſolùm monuerim quoniam non eſt animus, Commentarios in Sacrum hunc librum edere, non ſecuturum me eius ordinem; ſed accepturum ex ſingulis eius Capitibus, quæ ad propoſitam diſpoſitionem facere videbuntur: adhærendo in ijs, quæ dixero, declarationibus SS. Patrum, & Eccleſiæ Doctorum: quorum me correctioni demiſsè ſubijcio.

f 1. *Cor.* 10 11.
Lib. 10. *Moral. c* 1.
In Prologo eius Epiſt. tomo 9.

INDEX CAPITVM TRACTATVS PRIMI, TOMI PRIMI, DE VARIIS AD CATHOLICAM FIDEM, GRATIAEque Statum Vocationibus, & perfecta peccatorum conuerſione.

INTRODVCTIO, De quatuor Diuinis Beneficijs, in quibus ſalutis ac perfectionis noſtræ opus conſiſtit, & textus RVTH.

CAPVT I. Beneficium Prædeſtinationis & ſpecialis Dei erga electos prouidentia: quantusque eorum ſit numerus. 4

§. 1. *Tria erga Dei electos officia.* 6

§. 2. *Scala qua in Cælum aſcenditur.* 9

§. 3. *Numerus Prædeſtinatorum* 11

§. 4. *Contra puſillanimes & curioſos.* 15

CAP. II. De vocatione Diuina, Deique inſpirationibus, in quibus illa conſiſtit, & eius effectibus ad conuertendos peccatores. 17

§. 1. *Quoſnam effectus vocatio lumine cæleſti perficiat.* 19

§. 2. *Alij Diuinæ vocationis effectus.* 22

CAP. III. Admirandis vijs & rationibus Deus Dominus noſter, vniuerſos mundi peccatores vocat, offerens illis media, auxiliaque ad conuerſionem ſufficientia. 25

§. 1 *Ordinaria & Extraordinaria vocatio.* 28

§. 2. *Deum inſpiratione ſua omnes peccatores vocare.* 29

§ 3. *Deus iubet ſuos miniſtros admittere, quos ipſe vocat peccatores.* 32

CAP. IV. Deus D. N. vehementer eſurit conuerſionem peccatorum: quod ſi aliqui pertinaciter ipſi reſiſtant, accipit inde occaſionem efficaciùs alios in illorum locum vocandi. 35

§. 1. *Gentium vocatio ob Iudæorum pertinaciam.* 36

§. 2. *Admirandæ aliæ vocationes.* 39

CAP. V. Vocatio ad peccata fugienda; & mundus Chriſto aduerſarius, ob ſex ingentes eius miſerias. 41

§. 1. *Tres huius mundi miſeriæ.* 43

§. 2. *De tribus alijs eiuſdem mundi miſerijs.* 45

CAP. VI. Progreſsio fit in puncto præcedenti, ac indicatur duplex fames, quæ eſt in mundo. 48

§. 1 *De quinque famelicorum peccatorum generibus.* 50

§. 2. *Vocatio diuina inuitat, monetq́; nos, vt ab his miſerijs fugiamus.* 52

CAP. VII. Vocatio ad ingrediendam ipſam Eccleſiam, fidemque Catholicam profitendam: in qua ſola Eccleſia inueniuntur bona, mediaque ad noſtram ſalutem neceſſaria, quorum ſumma ſubijcitur. 54

§. 1. *Stabilitas & Sanctitas Eccleſiæ in varijs Statibus.* 56

§. 2. *Sacramenta, & Sacrificia.* 58

§. 3. Di-

§. 3. *Diuina Scriptura, & ſpirituales cibi.* 61
§. 4. *Vera Eccleſiæ ſigna.* 64
CAP. VIII. Eccleſia virtute diuinæ Vocationis filios ſuos generat, quos eadem vocatio facit myſteria fidei firmiter credere; ſectas verò contrarias omninò reijcere. 66
§. 1. *Ingreſſus per fidem in Eccleſiam.* 68
§. 2. *Quatuor fidei Catholicæ ſectæ contrariæ.* 69.
CAP. IX. Præcipui fidei Catholicæ fructus, ex quibus veritas deprehenditur. 73
§. 1. *Fructus fidei.* 74
§. 1. *Qua ratione fides prædictos fructus producat.* 78
CAP. X. De Vocatione ad obtinendum & reparandum ſtatum gratiæ peccatores iuſtificantis, & admirandis, quæ in ſe continet, commodis. 81
§. 1. *Dignitas filiorum Dei.* 82
§. 2. *Spiritualis Deſponſatio.* 85
§. 3. *Dignitas Deum ſecum habendi.* 88
CAP. XI. Tria peccatorum genera conuertit mirabiliter Vocatio Diuina, reparans vitam charitatis, aut etiam ſpem veniæ, & ipſam fidem, quando amittitur. 90
§. 1. *Diuina Vocatio reparat vitam Charitatis.* 92
§. 2. *Vocatio, Spei virtutem reparat.* 95
§. 3. *Diuina vocatio fidem reparat.* 98
CAP. XII. Externa media, per quæ peccatorum Vocatio & Conuerſio dirigitur pag. 99. nominatim per Conciones pag. 100. pios libros pag. 102. & Exempla bona. 104
CAP. XIII. Deus Dominus N. Peccatores tum proſperitatibus ac beneficijs, tum aduerſitatibus, & ſupplicijs vocat. 106
§. 1. *Vocatio per aduerſa.* 107
§. 2. *Multi in proſperitate conſtituti Deo reſiſtunt.* 111
§. 3. *Vocatio per aduerſa.* 113
§. 4. *Bona ex aduerſis.* 115
CAP. XIV. Exitialem mortem eſſe aliquorum peccatorum pœnam: medium verò diuinæ Vocationis ad aliorum conuerſionem: Deique iudicia in huiuſmodi varijs euentis valdè eſſe occulta. 119
§. 1. *Iudicia Dei elucere in morte aut vocatione variorum peccatorum.* 120
§. 2. *Iudicia Dei in eiuſdem peccati complices quos aut vocat aut perdit.* 123
§. 3. *Deus occultis ſuis Iudicijs peccatores, aliquos in flore ætatis punit, vt ſic alios vocet.* 127.
CAP. XV. Memoriam vltimæ Vocationis ad Iudicium, quod fit in morte cuiuſque, medium eſſe diuinæ Vocationis. 130
Conſideratio de vocatione ad Iudicium. 131
CAP. XVI. Timorem vltimæ Tribulationis in mundi fine futuræ, eorumque conſiderationem, quæ tunc euenient, diuinam eſſe vocationem. 136
§. 1. *Luciferi perſecutio.* 137

Digitized by Google

§. 2. *Mundi turbatio.* 140
CAP. XVII. Peccatores Orationibus, & Miſericordiæ operibus obtinere poſſe efficacem ſuam Vocationem & Confeſsionem. 142
§. 1. *Oratio.* 143. §. 2. *Iuſtorum & Sanctorum Orationes.* 145
§. 3. *Eleemoſyna & opera Miſericordia.* 148
§. 4. *Qualis debeat eſſe miſericordia, & quòd à propria anima ſit inchoanda.* 150
CAP. XVIII. Summarium rationum, ob quas Dei Vocationi ſit parendum: & ſolutio inanium excuſationum, quas ignaui, & puſillanimes pro ſe afferunt. 153.
§. 1. *Particularis quatuor harum rationum conſideratio.* 154
§. 2. *Contra pigrorum excuſationes.* 156
§. 3. *Aduerſus excuſationes eorum qui puſillo ſunt animo ac diffidunt.* 158
CAP. XIX. Decem tituli obſtringunt nos ad excellentem Conuerſionem & qua ratione perfectiùs Dei Vocationi reſpondeatur. 162
§. 1. *Qua ratione ſit exactè Dei Vocationi obediendum.* 165
§. 2. *Prædicta confirmantur exemplo feruentis Ruth conuerſionis.* 168

INDEX CAPITVM TRACTATVS SECVNDI.

DE BAPTISMI & CONFIRMATIONIS Sacramentis & perfectione, quam ea ſuſcipientes profitentur. 171
CAP. I. BAPTISMVS, eius excellentiæ & effectus; & ad eum percipiendum Vocatio. 174
§. 1. *Quinam ſint effectus Baptiſmi.* 175
§. 2. *Baptiſmus eſt vnica Eccleſiæ porta.* 178
§. 3. *Cur Baptiſmus non remoueat prauas animi propenſiones.* 182
§. 4. *Quæ auxilia Baptiſmus conferat.* 184
CAP. II. Vocationem Chriſtianorum propriam per ſanctum Baptiſma eò dirigi, vt fiant Milites Chriſti; eiuſque crucem & legis Euangelicæ iugum tollant. 186
§. 1. *Vocatio ad crucem tollendam ad imitationem Chriſti.* 188
§. 2. *Vocatio ad Chriſtianæ perfectionis iugum tollendum.* 190
CAP. III. Ratio veritatem & firmitatem Vocationis examinandi ad Chriſtum ſequendum, & Baptiſmum, & quemcunque alium Statum in Eccleſia ſuſcipiendum. 194
§. 1. *Ratio Vocationes examinandi.* 196
§. 2. *Prædicta confirmantur exemplo* NOEMI. 199
CAP. IV. Baptiſmum, aliumve Statum ſuſcepturos, prænoſcere oportere onera illis coniuncta, vt maiori firmitate & ſpiritus feruore illos ſuſcipiant. 203.
§. 1. *Modus prædicta in praxin deducendi.* 205
§. 2. *Confirmantur prædicta feruenti* RVTH *exemplo.* 208

Digitized by Google

CAP. V. Quòd Sacramentum CONFIRMATIONIS copioſam conferat gratiam ad creſcendum & firmiter ſtandum in Confeſsione Fidei ac perfectione, quam in Baptiſmo profeſsi ſumus. 210
§. 1. Duplex effectus, fineſq; præcipui Confirmationis. 211
§. 2. qua ratione pudor & humanus timor ſuperentur. 213
CAP. VI. De ſpeciali Vocatione ad perfectionis Chriſtianæ ſublimitatem, quam profitentur qui Confirmationis Sacramentum ſuſcipiunt: & omnes poſſe ac debere ad eam contendere. 217
§. 1. Ad tres gradus perfectionis nos vocari. 218
§. 2. Qua ratione omnes contendere debeant, ad tres prædictos perfectionis gradus peruenire. 221
CAP. VII. Deum vocare eos, qui teneræ ſunt ætatis, vt in ſanctitate quam in Baptiſmo & Confirmatione accipiunt, proficiant & creſcant: & quanta perfectio illis commendetur. 224
§. 1. Rationes diuinæ huius prouidentiæ. 225
§. 2. Quòd adoleſcens debeat ſe leuare ſuper ſe, vt perfectus euadat. 228
§. 3. Septẽ virtutes per quas adoleſcenti ſit ad hanc perfectionẽ aſcendendum. 230.
CAP. VIII. Recenſetur interna media, quibus Spiritus Sanctus iuſtos fouet; vt creſcere & perſeuerare poſsint in perfectione, quam in Sacramento Confirmationis profitentur. 234
§. 1. Quatuor virtutes Cardinales. 235
§. 2. Actiones vitæ contemplatiuæ. 237
CAP. IX. Quòd Patrini adhibeantur in Baptiſmo & Confirmatione, indicare neceſsitatem habendi ſpirituales Patres, quorum opera perfectionem conſequamur, & qua ratione ſit eis parendum. 239
§. 1. Semper opus eſſe Patre ſpirituali. 241
§. 2. Firmitatem & Conſtantiam non debere eſſe ſoli vni ſpirituali Patri alligatam. 242
§. 3. In quibus rebus, & qua ratione Patribus ſpiritualibus ſit parendum. 245
CAP. X. Varios proſperos & aduerſos euentus medium eſſe diuinæ vocationis: quibus iuſti confirmantur, & perficiuntur, fiuntque omnibus illis ſuperiores. 249
§. 1. Quatuor excellentias obtineri, rerũ proſperarum, & aduerſarum varietate. 250
§. 2. Confirmantur prædicta exemplo NOEMI. 252
§. 3. Idem confirmatur exemplo RVTH. 255
CAP. XI. Dei Chriſtiq; præſentiam ac feruentium in meſſe virtutum exempla plurimùm adiuuare ad conſtanter in ijſdem progrediendum. 257
§. 1. Chriſti D. N. quà Deus, & quà homo eſt præſentia. 258
§. 2. Feruentium ſocietas. 259
CAP. XII. Bona exercitia non inaniter interrumpenda, ſed continuanda: talemque in ijs conſuetudinẽ eſſe contrahendam vt perduret per totã viam. 263
§. 1. Bonæ relaxationes. 265
§. 2. Laudabilem conſuetudinem in bonis exercitijs eſſe faciendam. 267
§. 3. Luſtranda & examinanda eſſe opera noſtra ad finem diei. 269.

INDEX

INDEX CAPITVM TRACTATVS TERTII.

DE Sacramento POENITENTIAE, eiuſque partibus: ac de perfecta vitæ reformatione, ad quam illud dirigitur. 271
CAP. I. Excellentiæ & vtilitates S. Sacramenti POENITENTIAE. ibid.
§. 1. Aliæ eiuſdem Sacramenti excellentiæ. 273
§. 2. Quædam Sacramenti Pœnitentiæ proprietates. 278
CAP. II. Quos actus Sacramentum POENITENTIAE complectatur: ac diuinam vocationem ad eos exhortari. 379
§. 1. Diuina ad omnes hos actus Vocatio. 280
§. 2. Prima via Pœnitentiæ. 282.
CAP. III. De Attritione & Contritione Peccatorum: & propoſitis quæ illæ complectuntur, ac motiuis quibus eædem innituntur. 285
§. 1. Propoſita quæ continentur in Contritione. 288
§. 2. Contritionis motiua. 290
CAP. IV. Conſiderationes ſeptem de peccatis, quatenus illa diuinam Maieſtatem & Chriſtum Seruatorem noſtrum offendunt: quæ iuuant ad perfectam Contritionem. 294
Conſideratio prima de peccatis, quà tendunt contra Dei naturam, æternam & infinitam. *ibidem.*
Secunda Conſideratio de peccatis, quà Sapientiæ & immenſitate Dei aduerſantur 296.
Tertia Conſideratio de peccatis, quà aduerſus Dei Omnipotentiam & Prouidentiam tendunt. 297
Quarta Conſideratio de peccatis, quà infinitam Dei Charitatem & Miſericordiam offendunt. 299
Conſideratio quinta de peccatis, quà Dei Iuſtitiæ & Miſericordiæ aduerſantur.
Sexta Conſideratio de peccatis noſtris, quà ſunt contra Chriſti D.N. Redemptionem. 303
Conſideratio ſeptima de peccatis, quà tendunt contra ſpecialia beneficia, quæ à Chriſto Seruatore noſtra accepimus. 307
CAP. V. De Sacramentali Confeſsione: in qua, ob ſecretorum peccatorum manifeſtationem, glorioſa & præſtans obtinetur victoria. 309
§. 1. Quanti referat confitendi pudorem ſuperare. 310
§. 2. Refutantur rationes quas proſe affert vitioſus pudor. 314
CAP. VI. Confeſsionem præcedit Examen ad imitationem Iudicij extremi. Indicantur omnes modi peccandi, in commodum huius examinis vſum. 317.
Peccata omnia ad octo legis Dei mandata ſummatim reducuntur. 320
Circa primum Præceptum. *ibidem.*
Circa ſecundum Præceptum. 321
Circa tertium Præceptum. 322
Circa quartum Præceptum. 323
Circa quintum Præceptum. 314

Digitized by Google

Circa ſextum Præceptum. 325
Circa ſeptimum Præceptum. 326
Circa octauum Præceptum. 327
Peccatorum circumſtantias eſſe exprimendas. 328
CAP. VII. Duplex Confeſsio, Particularis, & totius vitæ Generalis: quibus temporibus vtraque facienda: & monita quædam, vt rectè illæ fiant. 329
§. 1. Confeſsiones Particulares. 332
§. 2. Monita pro Confeſsione. 334
CAP. VIII. Qua ratione Deus per Confeſſarios adiuuet, ad magnas Confeſsionis difficultates ſuperandas: quales ipſi Confeſſarij eſſe debeant; & quam eiſdem pœnitentes ipſi ſubiectionem debeant. 337
§. 1. Qua ratione cor emolliatur & extricetur. 339
§. 2. Qualis eſſe debeat Confeſſarius. 343
CAP. IX. Humiliter & ſine excuſationibus audiendam eſſe Confeſſarij correptionem; & cuiuſuis amici, qui ex charitate de noſtris defectibus nos admonet. 346
§. 1. Quàm ſit noxium correptionem non admittere: & inanes ad id excuſationes adferre. 349
§. 2. Ratio & modus correptionem accipiendi. 353
CAP. X. De Sacramentali Satisfactione per Ieiunia, Eleemoſynas, & Orationē; & perfecta reformatione, quæ eiſdem operib. obtinetur. 356
§. 1. Tria opera Satisfactoria. ibid.
§. 2. De reformatione ad quam hæc opera diriguntur. 359
CAP. XI. Mortificationes & pœnitentiæ corporales: earum vtilitates, & ratio eas cum ſpiritu faciendi. 361
§. 1. Decem vtilitates ſiue fructus mortificationum & pœnitentiarum corporalium. 362.
§. 2. Quo ſpiritu externa pœnitentia ſint peragenda. 366
CAP. XII. De Eleemoſynis & Miſericordiæ operibus, & ratione qua tam diuites, quàm pauperes poſsint eas excellenter exercere. 368
§. 1. Ratio perfectè faciendi Eleemoſynas pro diuitibus. 370
§. 2. Qua ratione pauperes poßint Eleemoſynas facere. 374
CAP. XIII. Orationes ſatisfactoriæ, & quòd Vocatio diuina poſt Pœnitentiam exhortetur, & impellat ad feruorem & perfectionem in bonis omnibus operibus. 376
§. Vnicus. Vocatio ad bona opera prædicta. 377

INDEX CAPITVM TRACTATVS QVARTI.

DE Sacratiſsimo EVCHARISTIAE Sacramento & excellenti perfectione quam ſuſcipientibus adfert. 381
CAP. I. Præſentiam Chriſti D.N. in ſanctiſsimo EVCHARISTIAE Sacramento comprobant ſtupenda, quæ per illud facta ſunt in mundo. ibid.
§. 1. Mirabilia in mundi creatione. 384

§. 2. *Mirabilia veteris legis.* 386
§. 3. *Mirabilia legis nouæ.* 309
§. 4. *Triplex Sacræ Euchariſtiæ Finis.* 392
CAP. II. Quomodo Chriſtus D.N. in hoc Sacramento occultatus, per Fidem ac Meditationem guſtumque & ſpiritualem Communionis fructum cognoſcatur. 394
§. 1. *Verba ipſa Chriſti operiunt & aperiunt quod hoc Sacramentum in ſe continet.* 396.
§. 2. *Ex delectationibus & fructibus, quos ſentiunt qui Sacramentum ipſum ſuſcipiunt, veritatem eius manifeſtari.* 399
CAP. III. Ponuntur ſeptem Conſiderationes rerum omnium, quæ in ſanctiſsimo Altaris Sacramento continentur. 401
Conſideratio prima generalis de rebus omnibus quæ in Sacra hoſtia & calice continentur. 402
Conſideratio Secunda de glorioſo Chriſti D.N. Corpore. 404
Conſideratio tertia de pretioſo Chriſti D.N. Sanguine. 407
Conſideratio quarta de ſanctiſsima Chriſti D.N. Anima. 409
Conſideratio quinta de infinitis Chriſti D.N. meritis & ſatisfactionibus. 412
Conſideratio ſexta, quas virtutes Chriſtus D. N. in hoc Sacramento exerceat. 414.
Conſideratio ſeptima de Chriſti D. N. Perſona ac diuinitate, quam Pater & Spiritus S. comitantur. 417
CAP. IV. Ex effectibus & fructibus Sanctiſsimi huius Sacramenti, eius excellentiam agnoſci: illudque ad omnium diuinarum Vocationum perfectionem obtinendam conferre. 420
§. 1. *Sacram Communionem augere Fidem & Spem.* 421
§. 2. *Idem Sacramentum gratiam augere & feruorem in bonis operibus.* 423
§. 3. *Prabet etiam in omni ſpirituali conflictu auxilium.* 426
§. 4. *Etiam efficit perfectam cum Chriſto vnitionem & ſimilitudinem.* 430
CAP. V. Viſitationes Chriſti D. N. in Sanctiſsimo Sacramento earumque effectus: & ſeptem Conſiderationes circa eas. 432
§. . *Septem inſignes Saluatoris noſtri viſitationes.* 433
§. 2. *Sanctiſsimam Euchariſtiam lecticam eſſe Saluatoris ad has viſitationes faciendas.* 441
CAP. VI. Generalis & Specialis ad frequentem communionem vocatio: variæ rationes, ſigna, ac documenta. 444
§. 1. *De Generali ad Sacram Communionem vocatione.* 446
§. 2. *Summa rationum quæ perſuadent frequentiam Communionis.* 448
§. 3. *De Speciali ad frequentiam Sacræ Communionis vocatione.* 451
§. 4. *Documenta aliquot circa frequentem Communionem.* 454
CAP. VII. Quænam de peccatis & animi perturbationibus, nobiſque ipſis victoriæ ſint obtinendæ, vt cum perfectiſsima præparatione ad Communionem accedamus: & ingentia præmia ijs victoribus in eadem Communione reddi. 457

§. 1. Tri

§. 1. *Triplex Victoria Sacram Communionem præcedere debet.* ibidem.
§. 2. *Victoriæ aliæ magis particulares.* 460
§. 3. *Quæ præmia ijs reddantur, qui cum prædictis victorijs communicant.* 462
CAP. VIII. Cauſæ & radices non proficiendi ex frequenti communione, & earum remedia. 467
§. 1. *Explicantur hæ tres radices.* 468
§. 2 *SS. Sacramentum veſti comparatur.* 472
CAP. IX. Varia & vtiliſsima documenta ad Sacramentalem Communionem cum Spirituali & cum Oratione coniungendam; ex RVTH hiſtoria deſumpta. 473
§. 1. *Monita de Oratione & Communione.* 475
§. 2. *Alia monita ad communicandum cum ſpiritu.* 479
CAP. X. De perfecta gratiarum actione poſt Communionem, & feruore in bonorum operum progreſſu: & quòd omnium fauorum, qui percipiuntur ratio ſit ſpirituali Patri reddenda. 481
§. 1. *Affectus Humilitatis & Admirationis.* 482
§. 2. *Alij actus & opera gratitudinis.* 485
§. 3. *Quæ in Oratione hac reddenda ſint obſeruanda.* 488.

INDEX CAPITVM TRACTATVS QVINTI.

DE perfectione in infirmitatibus & mortis periculis: ac de Extremæ Vnctionis Sacramento. 492
CAP. I. Cauſæ cur Deus D.N. hominibus mittat infirmitates: & commoda quæ inde pro ſuis electis eruit. 493
§. 1. *Bona ex infirmitate.* 496
§. 2. *Infirmitates magnorum Sanctorum.* 449
CAP. II. Aegritudinem eſſe medium ad Orationis donum impetrandum; & varios eſſe in ea orandi modos, actuſque virtutum heroicarum. 502
§. 1. *De Ordinaria & extraordinaria ægrotantium oratione.* 504
§. 2. *Modi orandi per varios affectus.* 506
CAP. III Septem Conſiderationes ad infirmitates patienter, alacriter, & vtiliter ferendas. 511
I. *Conſideratio de Prouidentia Dei circa noſtras infirmitates.* ibidem.
II. *Conſideratio circa infirmitates, quæ noſtris peccatis ita exigentibus eueniunt, in quibus tam diuina Iuſtitia, quàm Miſericordia reſplendet.* 515
III. *Conſideratio: Infirmitates conferendo cum inferni pœnis quas noſtris peccatis ſumus promeriti.* 518
IV. *Conſideratio de morbis quà noſtra purgant peccata & magnorum meritorum præbent occaſionem.* 521

V. Conſideratio: Infirmitates comparantur cum præmijs, quæ de cœlo ſperantur. 524.
VI. Conſideratio: Conferuntur infirmitates cum Chriſti doloribus in eius Paſſione. 526.
VII. Conſideratio de morbis, qui propter fines gloriæ Dei altiores eueniunt. 530
CAP. IV. Reſpondetur querelis infirmorum feruentium, quòd præſtare non poſsint, quæ ſani. Inſinuantur ſummatim, quę ipſis facienda ſint; & Patientiæ bona. 533
§. 1. Infirmos debere ſuis obligationibus ſatisfacere 535
§. 2. Bona PATIENTIAE. 535
CAP. V. Perfectionis detrimenta quæ ex infirmitatibus & conualeſcentia oriuntur: & ratio eis occurrendi. 542
§. 1. Sex remedia contra hæc incommoda. 544
§. 2 Remedia incommodorum conualeſcentiæ. 547
CAP. VI. Vltima ad mortem infirmitas, & horrendæ illius horæ tentationes, earumque remedia. 550
§. 1. Contra tentationes, ex doloribus ac triſtitijs prouenientes. 553
§. 2. Contra tentationes quæ oriuntur ex timore ipſius mortis. 556
§. 3. Contra tentationes quæ oriuntur ex nimio timore damnationis. 560
CAP. VII. De Extremæ Vnctionis Sacramento, eius effectibus, & ad bonam mortem auxilijs. 562
§. 1. Septem Extremæ Vnctionis effectus. 563
CAP. VIII. In quo conſiſtat bonæ mortis præſtantia, & quinam ex iuſtis pretioſiorem ſortiantur. 566
§. 1. In quo bona & mala mors conſiſtant. 567
§. 2. Triplex mors pretioſa ex vita præſtantia. 569
CAP. IX. Triplex præparatio ad pretioſam mortem & tranſitum ad æternam vitam. 571
§. 1. Prima præparatio totius vitæ. 572
§. 2. Secunda præparatio annuâ. 574
§. 3. Tertia præparatio imminente iam morte. 576

FINIS.

Digitized by Google

R. P.

LVDOVICI DE PONTE SOCIETATIS IESV THEOLOGI,

TRACTATVS PRIMVS,

DE VARIIS AD CATHOLICAM FIDEM, GRATIAEQVE STATVM VOCATIOnibus: & perfecta peccatorum conuerſione.

INTRODVCTIO.

DE QVATVOR DIVINIS BENEFICIIS, in quibus ſalutis ac perfectionis noſtræ opus conſiſtit.

INTER INNVMERA BENEFICIA, quæ ab infinita bonitate & liberalitate Magni noſtri DEI ac Domini in bonum & vtilitatem hominum procedunt, maximè eminent illa, quæ Apoſtolus vocat PRAEDESTINATIONEM, VOCATIONEM, IVSTIFICATIONEM, & GLORIFICATIONEM: quorum ordinem diſponens dixit: a *quos* PRAESCIVIT *&* a Rom. 8. 29
PRAEDESTINAVIT *conformes fieri imaginis filij ſui, hos & vocauit: & quos* VOCAVIT, *hos & iuſtificauit: quos autem* IVSTIFICAVIT, *illos &* GLORIFICAVIT. In quibus beneficijs ſumma conſiſtit omnium, quæ pertinet ad noſtram ſalutem & perfectionem. Cuius primus fons & origo eſt PRAEDESTINATIO, & paterna DEI prouidentia: Idea ſcilicet quædam ac diſpoſitio inuiſibilis, & æterna, omnium mediorum, quibus electi ſint ſpiritualem gratiæ vitam, & ipſam poſteà æternam conſecuturi: vt in vtraque vita ſimiles ſint viuæ filij eius IESV Chriſti veri DEI & hominis imagini: ipſe enim caput eſt, & exemplar omnium prædeſtinatorum, in cuius gloriam eos elegit: *vt ſit ipſe primogenitus in multis fratribus*, in gratia ſibi, quemadmodum in humana natura, ſimilibus. Inuiſi-

bilis hæc occultaque diſpoſitio, & ordinatio in lucem quaſi prodit, & executioni mandari incipit in beneficio VOCATIONIS, quæ prima eſt ſpiritualis vitæ ſementis; primumque medium, quo cætera omnia media, diſpoſitionesque neceſſariæ vrgentur & expediuntur, vt ipſi prædeſtinati, cæterique peccatores, peccati ſtatum dimittere, gratiamque & IVSTIFICATIONEM (quę huius diſpoſitionis, ſiue ordinationis eiuſdem ſecundum eſt medium) admittere velint. Quam iuſtificationem ſequitur GLORIFICATIO: quæ (teſte S. Thoma) duo beneficia complectitur: alterum, quod magnificationem in hac vita appellamus: quo adiuuat iuſtificatos, vt in meritis creſcant; eoſq́, recētibus gratiarum, aliorumq́; ſupernaturalium donorum augmentis ante mortem magnificat, & exaltat: vt præmiū poſteà accipiant, gloriæque coronam: quod alterum eſt beneficium ipſius glorificationis, & omnium vltimum, quo tota prædeſtinationis Idea miro quodam ordine nexuq; perficitur. vt liceat de omnibus ſimul dicere, quod Regius Propheta alia occaſione dixit: b *abyſſus abyſſum inuocat in voce cataractarum ſuarū*. Quemadmodum enim magnorum imbrium tempore, magnis tonitruis & fulguribus aperiuntur cataractæ, ſiue portæ cœli, ipſæ videlicet nubes; magnoq; impetu copioſæ aquarum abyſsi, aliæ poſt alias deſcendunt: ita cùm infinitę bonitatis & charitatis DEI cataractæ & portę aperiuntur, vt eam creaturæ videant & experiantur: ab ea fluunt hæc beneficia, tanquam copioſiſsimarum gratiarum donorumque cœleſtium abyſsi, alijs alias inuocantibus, ſeſeque inuicem magno amoris impetu conſequentibus. Nō eſt enim aliud PRAEDESTINATIO, quàm conſiliorū abyſſus, & profundiſsimum amoris æterni pelagus, intra ipſum diuinum pectus incluſum: quod cùm innumeras ſuis temporibus miſericordias emittit: tùm VOCATIONIS abyſſum opportunè excitat, eamq; ad ipſos prædeſtinatos inuitandos dimittit: *quos enim prædeſtinauit, hos & vocauit*. Quid autem eſt eos vocare, niſi mittere in ipſos illuſtrationum, & inſpirationum cœleſtium abyſſum, quæ fulgurum & tonitruum inſtar de cœlo deſcendunt, frangendo portas eius, quæ erga peccatores quaſi occluſæ erant; eoſq́; excitant, & actibus, affectibusq́; timoris & doloris contremiſcere faciunt: vt ſua deflentes peccata, ad eadē deſerenda ſe præparent? Quos, cùm diuina VOCATIO præparatos iam habet atq; diſpoſitos, aduocat illa IVSTIFICATIONIS abyſſum, quæ purificet illos atq; iuſtificet. Quid verò eſt eos iuſtificare? niſi abyſſum gratiarum donorumque cœleſtium in eos effundere, quæ vehemētium imbrium inſtar, de cœlo fluentes, culparum multitudinem demergunt, eoſque iuſtificatos, miſericordijs replendo, fœcundos reddunt, ad copioſorum meritorum operumq; clariſsimorum fructus proferendos: per quæ merita & opera ſenſim ingreditur GLORIFICATIONIS abyſſus, quæ eoſdem recentibus ſemper gratię incrementis in hac vita exaltat, vt in altera clariſsimis gloriæ

a In eum Apoſt. locum.

b Pſal. 41. 8.

gradi-

Digitized by Google

gradibus remuneret. Omnibus autem his quatuor beneficijs aptè competit nomen ABYSSI, ob bonorum, quæ in ſe complectuntur, immenſitatem; diuinorum verò iudiciorum, quæ illa defendunt, profunditatem: In quibus (vt S. Gregorius de Scripturis diuinis dixit) *agnus ambulat, & elephas natat.* Alta.n.ingenia, viriq; valdè eruditi multa inueniunt, quæ meditentur & ſcrutētur: qui tamen, niſi humiliter & cautè in hoc pelago ambulent, periculo ſubmerſionis exponuntur: ſimplices aũt multa quoque inuenient ſibi vtilia, captuique ſuo conformia. Horum itaque omnium ea in hoc tractatu adferemus, quæ ad rem magis eſſe videbuntur, ad expugnanda corda peccatorum; & allicienda, vt conuertantur. Innitentur verò quæ dicemus, viuo cuidam exemplari prædictæ huius abyſsi, quod Spiritus S. nobis ponit ob oculos in primo capite libri RVTH.

In epiſt. ad Leand. c. 4 Habetur initio lib. Moral.

S. Bernard. ſerm 65. paruo.

TEXTVS PRIMI CAPITIS RVTH.

IN diebus vnius iudicis, quando iudices praerant, facta eſt fames in terra. Abijtq; homo de Bethlehem Iuda, vt peregrinaretur in regione Moabitide cum vxore ſua ac duobus liberis. Ipſe vocabatur Elimelech, & vxor eius Noemi: & duo filij, alter Mabolon, & alter Chelion, Ephratai de Bethlehem Iuda. Ingreſsiq; regionem Moabitidem, morabãtur ibi. Et mortuus eſt Elimelech, maritus Noemi: remanſitq; ipſa cum filijs. Qui acceperunt vxores Moabitidas, quarum vna vocabatur Orpha, altera verò Ruth. Manſeruntq; ibi decem annis, & ambo mortui ſunt, Mahalon videlicet, & Chelion: remanſitq; mulier orbata duobus liberis, ac marito. Et ſurrexit, vt in patriã pergeret cum vtraque nuru ſua de regione Moabitide: audierat enim, quod reſpexiſſet Dominus populum ſuũ, & dediſſet eis eſcas. Egreſſa eſt itaq; de loco peregrinationis ſuæ, cum vtraque nuru: & iam in via reuertendi poſita in terrã Iuda, dixit ad eas: Ite in domum matris veſtræ, faciat vobiſcum Dominus miſericordiam, ſicut feciſtis cum mortuis, & mecum. Det vobis inuenire requiem in domibus virorum, quos ſortituræ eſtis. Et oſculata eſt eas. Quæ eleuata voce flere cœperunt, & dicere: Tecum pergemus ad populum tuum. Quibus illa reſpondit: reuertimini filiæ meæ, cur venitis mecum? num vltrà habeo filios in vtero meo, vt viros ex me ſperare poſsitis? Reuertimini filiæ meæ, & abite: iam enim ſenectute confecta ſum, nec apta vinculo coniugali. etiamſi poſſem hac nocte concipere, & parere filios, ſi eos expectare velitis, donec creſcant, & annos pubertatis impleant, ante eritis vetulæ, quàm nubatis. Nolite, quæſo, filiæ meæ: quia veſtra anguſtia magis me premit, & egreſſa eſt manus Domini contra me. Eleuata igitur voce, rursũ flere cœperũt: Orpha oſculata eſt ſocrũ, ac reuerſa eſt. Ruth adhæſit ſocrui ſuæ. cui dixit Noemi. en reuerſa eſt cognata tua ad populũ ſuũ, & ad Deos ſuos, vade cũ ea. Quæ reſpõdit. Ne aduerſeris mihi, vt relinquã te, & abeã: quocũq;.n. perrexeris, pergam: & vbi morata fueris, & ego pariter morabor. populus tuus, populus meus; &

Deus tuus, Deus meus. Quæ te terra morientẽ ſuſceperit, in ea moriar: ibiq́; locum accipiã ſepulturæ. Hæc mihi faciat Dominus, & hæc addat, ſi non ſola mors me, & te ſeparauerit. Vidẽs ergò Noemi, quod obſtinato animo RVTH *decreuiſſet ſecũ pergere, aduerſari noluit, nec ad ſuos vltrà reditum perſuadere: profectæq́; ſunt ſimul, & venerunt in Bethlehem. Quibus vrbem ingreſſis, velox apud cunctos fama percrebuit: dicebantq́; mulieres: Hæc eſt Noemi. Quibus ait: Nè vocetis me Noemi (id eſt pulchrã) ſed vocate me Mara (id eſt amaram:) quia amaritudine valdè repleuit me Omnipotens. Egreſſa ſum plena, & vacuam reduxit me Dominus. Cur ergò vocatis me Noemi, quam Dominus humiliauit, & afflixit Omnipotens? Venit ergò Noemi cum Ruth Moabitide nuru ſua, de terra peregrinationis ſuæ: ac reuerſa eſt in Bethlehem, quando primùm hordea metebantur.*

HAEC prima pars eſt Sacræ huius hiſtoriæ, in qua abyſſus continetur Prædeſtinationis, Vocationis, & Iuſtificationis RVTH; reprobationis verò
c Matth. 24. 41. damnationisq́ue ſociæ eius Orphæ ex culpa ſua. In qua re locum habuit, quod dixit ipſe Saluator noſter: c *erunt duæ molentes in mola: vna aſſumetur, & vna relinquetur:* in mola enim infidelitatis erant hæ duæ mulieres, quarum altera aſſumpta eſt & electa ad cœlum; altera relicta, vt iret in infernùm. In his enim duabus mulieribus eſt veluti penicillo depictum, quod DEVS D.N. beneuola ſua prouidentia omnibus peccatoribus offert, vt ſaluentur; vocatio, qua illos vocat; media, quæ ad id adhibet; pertinacia ei reſiſtentium, ob quam damnantur; & obedientia eam obaudientium, per quam, diuina ipſius gratia adiuti, ſaluantur. Quæ omnia in ſubſequentibus Capitibus explicabuntur.

CAPVT I.

BENEFICIVM PRAEDESTINATIONIS, & ſpecialis Dei erga electos prouidentia: quantusq́; eorum ſit numerus.

ALTISSIMA & Suauiſsima DEI D. N. erga ſaluandos prouidentia, quam alio nomine PRAEDESTINATIONEM appellamus, adeò eſt profunda & incomprehenſibilis abyſſus, vt non poſsit eius in hac vita fundus inueniri: quamuis vtiliſsimè liceat ipſum eius littus vadare: eſt enim illa verè beneficiorũ beneficium, gratia gratiarum; mareq́; profundiſsimum, in quo oẽs illæ cõtinentur. Illa irritas facit omnes dæmonis machinas, multos Deo producit filios, Chriſto diſcipulos, Angelis ſocios, Eccleſiæ iuſtos, cęloq́ue plurimos Sanctos. Cõijce oculos in dona omnia, gratias, & virtutes, in egregia omnia facinora & prodigioſa magnalia, quæ antiqui Sancti ediderunt,

& in

& in diuinis literis,& hiſtorijs omnibus Eccleſiaſticis ſcripta ſunt: & tunc intelliges huius beneficij imméſitatem. Omnia ſiquidem illa bona ex æterna DEI PRAEDESTINATIONE prouenerunt: qua ſingulos illorum elegerat; ac vocare, iuſtificare, & per talia media exaltare decreuerat. Sed quoniam hæc ratio & via prolixior eſt, breuiorem aliam in quodam eiuſdem prouidentiæ exemplari oſtendemus: quod idem ipſe DEVS Patriarchæ Iacob, (qui, Apoſtolo teſte, figura fuit electorum) oſtendit, qui è domo paterna exiens, iterque Meſopotamiam verſus arripiens, & ſuper lapidem dormiens, a *vidit in ſomnis ſcalam ſtantem ſuper terram, & cacumen illius tangens cœlum: Angelos quoque Dei aſcendentes & deſcendentes per eam. Et Dominum innixum ſcalæ, dicentem ſibi: Ego ſum Dominus Deus Abraham patris tui, & Deus Iſaac: terram in qua dormis, tibi dabo & ſemini tuo. Eritq́; ſemen tuum quaſi puluis terræ: dilataberis ad occidentem, & orientem, & ſeptentrionem, & meridiem: & benedicentur in te & in ſemine tuo cuncta tribus terræ. & ero cuſtos tuus, quocunque perrexeris. nec dimittam, niſi compleuero vniuerſa quæ dixi.* Hæc fuit viſio, qua Dominus noſter (vt ait Theodoretus) huic Patriarchæ ſpecialem prouidentiam manifeſtauit, quam de ipſo per totam eius vitam, euiſque euentibus eſſet habiturus. qua eadem viſione obiter adumbrata eſt idea ſiue delineatio ipſius prædeſtinationis omniũ Electorum in hac ſcala deſignatæ: cuius gradus ſunt omnia media, per quæ prædeſtinatus è terra aſcẽdit in cœlum, donec ad eius culmen perueniat; in quo ipſemet DEVS conſiſtit, qui totius huius Ideæ Conſilijque principium & finis eſt. Principium, eò quòd ab infinita eius bonitate & miſericordia ordo ille, mediorumque progreſſus ſit ortus; Finis verò, quoniam omnia eò diriguntur, vt ipſum prædeſtinatus videat, eoque in æterna gloria fruatur. Ideoq; in Apocalypſi ſeipſum vocat b *Alpha & Omega*, primum ſcilicet & vltimum Alphabeti elemẽtum: intra quæ reliqui omnes characteres collocantur: ad ſignificandum, quòd media ſalutis noſtræ, quæ veluti ſpiritualis Alphabeti ſunt elementa, ab ipſo DEO incipiant, cui competit prima ad bonam vitam vocatio, boniq́ue operis initium: cuius etiam fauore & ſtudio fit progreſſus, donec ad finem eius vltimum perueniatur, qui eſt ipſemet DEVS, in quo iuſtus tanquam in proprio centro requieſcit, iuxtà illud S. Auguſtini: *creaſti nos Domine ad te, & inquietum eſt cor noſtrum donec reuertatur ad te.* Et S. Dionyſius dixit: motum diuini amoris circulo eſſe ſimilem, qui circino ducitur: ille enim incipiens ab vno puncto circumducitur; finiturque in eodem, à quo inceperat. Ita opera Dei, quæ in prædeſtinatis valdè eminent, ab ipſo Deo incipiunt, eius auxilio progrediuntur, & in eodem ipſo terminantur: quod eſt omnium præmium.

Rom. 9. 13.
a *Gen. 28. 12.*
Quæſt 82. in Geneſ.
b *Apoc. 1. 8.*
Lib. 1 Confeſſ. c. 1.
De diuin. nomin. c. 4. p. 1. propè finem.

§. I. *Tria Dei erga Electos officia.*

AB amore illo, quo DEVS D. N. eos proſequitur, quos, vt ſibi vniret, condidit, procedit ſpecialis illa prouidentia, qua illos gubernat: & ex huius Scalæ ſummitate tria præclariſsima præſtat officia, in quibus infinita eius ſapientia, omnipotentia, & ſanctitas valdè reſplēdent.

I. *Eccl.15.20. Hebr.4 13.* PRIMVM officium eſt, quo immensâ ſuâ ſapientiâ tanquam è ſpecula prouideat & *agnoſcat* quæcunque in terra geruntur ac gerentur; & quæcunque hominibus ſunt euentura, electis præcipuè, per hanc ſcalam vſque ad eius ſummitatem conſcenſuris: quos beneuolis reſpicit oculis ad eum modum, quo dixit Dauid: a *Oculi Domini ſuper iuſtos*, aliter ſcilicet, quàm ſuper peccatores. (*a Pſal. 33.16. Eccle. ſuprà.*) Inde inquam, omnes eorum neceſsitates aſpicit, pericula, tentationes, & lapſus; mediaque, quibus ab eis liberentur: Videt bonos eorum greſſus, quibus per hanc ſcalam conſcendent, auxilijs ab ipſo præſtandis, ne decidant, impingant, aut hæreant; ſed aſcendant ſemper, creſcantque vſque ad finem. Quòd ſi eos tanquam Iacob elegit, vt ſint Patriarchæ: (quales fuerunt Apoſtoli, & Religioſorum Inſtitutorum Fundatores, alijque multorum ſpiritualium filiorum Patres) inde ſpeculatur, ac videt eorum dilatationem, quam in Orientem, & Occidentem; aut in Septentrionē & Meridiem ſunt habituri; numerumque filiorum eorum, quamuis futuri ſint ſicut ſtellæ cœli, & arenæ maris. Ac denique omnes benedictiones videt, quas in eos; & per eoſdem in alios, qui ab eiſdem deſcendent, effundere ſtatuit. Prædeſtinatio enim quorundam hominum ſæpè mandatur executioni per alios, qui parentum inſtar illos in Chriſto generant.

2. SECVNDVM officium, quod in hac ſcala facit DEVS, eſt, eam *ſuſtentare*; & prædeſtinatos, qui per eam aſcendunt, adiuuare: id quod magis exprimit verbum LXX. Interpretum, qui, quod vulgata habet *innixum*, verterunt, *firmantem*, vel *erigentem* illā. (*Vide Martin. Delrio. ibi.*) firmabat enim eam, & erigebat DEVS, ad ſignificandum, quòd quamuis illa terram tangeret, non tamen illi, ſed omnipotentiæ diuinæ inniteretur; tanta eam vi confirmanti & ſuſtentanti, vt omnis mundi & inferni poteſtas eam deijcere, aut mouere non valeat. Quamuis enim Dæmones poſsint tentare, & oppugnare prædeſtinatos, per eam aſcendentes, eoſque interdum etiam in grauem aliquem caſum deijcere: non tamen efficient, vt tandem illi non reſurgant, redeantque ad eandem ſcalam vſque ad ſummitatem conſcendendam, in qua eſt ipſe DEVS. hoc enim eſt quod Chriſtus dixit: b *ego vitam æternam do ouibus meis; & non peribunt in æternum: & non rapiet eas quiſquam de manu mea: & nemo poteſt eas rapere de manu patris mei*. (*b Ioan.10. 28. & 29.*) Ipſe enim omnipotentia ſua eas cuſtodit, paratus tueri, & ab omnibus, ſiue mundi huius, ſiue inferni lupis defendere.

Nam

Nam ex ſcalæ ſummitate clamat, electiſque dicit, quemadmodum ipſi Iacob: *ego ero cuſtos tuus, quocunque perrexeris:* ſiue ſis in Oriente tuæ iuuentutis, ſiue in Occidente ſenectutis ac mortis; ſiue ſis in Septentrione tentationum, & aduerſitatum; ſiue in Meridie exaltationis & proſperitatis, ego te protegam: *nec dimittam niſi compleuero vniuerſa quæ dixi,* & facere decreui. Quod ſi tui hoſtes vijs aliquibus id impedire contenderint; eiſdem ego vijs illud exequar. Si enim Devs S. Iob prædeſtinauit, vt in patientia & ſanctitate, tanquam ſtella in firmamento ſplenderet: omnes tentationes, quas Sathanas, ad eum deiiciendum, adhibuerit; viæ erunt & media, quibus ille exaltabitur: Et, ſi decreuit S. Ioſephum eſſe Vice-Regem Ægypti, & à ſuis fratribus adorari: eadem media, quibus illi id impedire tentabant, accipiet Devs, vt, quod ipſe decreuit, eueniat: infallibilis enim eius prouidentia nec decipi poteſt, nec ſine fraudari, quem ad ſuam gloriam efficaciter voluerit.

Tertivm officium, quod in hac ſcala Devs exercet, eſt *Exemplaris*, in quod reſpiciant ipſi electi: tàm vt intentiones ſuas in ipſum dirigãt; quàm vt vitam ſuam cum eius vita, per imitationem heroicarum eius virtutum, conforment: quos, cùm ad earum culmen peruenerint, familiariſsimè expanſis vlnis amplectitur: communicans illis contemplationis & vnitionis præmium, quæ huius vitæ eſt beatitudo: & poſtea deducit in cœlum, vt ipſo glorioſiſsimè fruantur. 3.

Haec eadem officia erga electos præſtat Iesvs Chriſtus D. N. de quo S. Auguſt. *quid eſt in ſcalam incumbere, niſi in ligno crucis pendere*, quod per illam repræſentatur? ibi nobis promeruit neceſsitatum noſtrarum remedium, quas ſatis notas habebat; & auxilium, ad omnia bona opera prẽſtanda: conſtituens ſeipſum tanquã exemplar, cui debeant omnes prædeſtinati conformari: Illic grandia quæque promittit, cœlique portas aperit: vt ſuæ prædeſtinationis finem cõſequantur. In cuius rei fidem latroni, in cruce prope ipſum pendenti, dixit: c *hodie mecum eris in paradiſo*; vt omnibus innoteſceret, quòd ipſe claues haberet paradiſi: quem pro electis omnibus cõparauerat; & quòd eius meritis cõſequerentur illi vniuerſos ſuæ electionis effectus. Quemadmodũ ſuauiſſimis hiſce verbis affirmabat Apoſtolus: d *benedictus* Devs, *& pater* D. N. Iesv *Chriſti, qui benedixit nos in omni benedictione ſpirituali, in cæleſtibus, in Chriſto: ſicut elegit nos in ipſo ante mundi cõſtitutionem: vt eſſemus Sancti & immaculati in conſpectu eius, in charitate. qui prædeſtinauit nos in adoptionem filiorum per* Iesvm *Chriſtum, in ipſum, ſecundùm propoſitum voluntatis ſuæ, in laudem gloriæ gratiæ ſuæ, in qua gratificauit nos in dilecto Filio ſuo. in quo habemus redemptionem per ſanguinem eius; & remiſsionem peccatorum, ſecundùm diuitias gratiæ eius, quam nobis manifeſtauit in diſpẽſatione plenitudinis temporũ: inſtaurare omnia in Chriſto, quæ in cælis, & quæ in terra ſunt in ipſo:* 4. *Serm. 79. de tempore.* c *Luc.* 23. 43 d *Epheſ.* 1. 3.

in quo

in quo etiam & nos ſorte vocati ſumus, prædeſtinati ſecundùm propoſitum eius, qui operatur omnia ſecundùm conſilium voluntatis ſuæ, in laudem gloriæ eius. omnia hęc ſunt S. Apoſtoli verba: ex quibus apparet, meritis Chriſti Redemptoris noſtri debere prædeſtinatos ſuam prædeſtinationem; vocatos, ſuam vocationem; iuſtificatos, ſuam iuſtitiam; exaltatos, ſuam exaltationem; & glorificatos, ſuam glorificationem. Per IESVM Chriſtum enim ſemper deſcẽderunt, deſcenduntque de cœlo omnes benedictiones ſpirituales, quas accipiunt homines in terra. Ab eo nobis prouenit culparum & pœnarum remiſsio; victoria tentationum; inſpirationes cœleſtes; gratia & virtutes; earum augmentum atque perfectio; Spiritus ſancti dona; gratiæ gratis datæ; ſpiritualia ſolatia; votorum noſtrorum ac petitionum adimpletio; perſeuerantia in ſtudioſa vita; & corona gloriæ. Denique quemadmodum DEVS primus eſt fons horum beneficiorum, ita Chriſtus Seruator noſter, quà homo, eſt vnicus aquæductus, per quem omnia deducuntur ac defluunt; aut eſt ſecundus fons, virtutem recipiens à primo: vtrumque autem ſimul ſcalæ innixum aſpicere debemus. ſiquidem c *vita æterna,* (vt Chriſtus ipſe dixit) *eſt vt vtrumque cognoſcamus,* & imitemur: & hac via oportet prædeſtinatos ad eam vitam peruenire.

c *Ioan.* 17. 3.

5. SED quoniam DEVS noſter & Saluator IESVS Chriſtus, ita huic ſcalæ innituntur, gubernando ac deducendo eos, qui per illam aſcẽdunt, vt creaturarum induſtriam non excludant: decreuerunt, ad huius prædeſtinationis ac prouidentiæ executionem, operam ſuam conferre, & cooperatrices eſſe Hierarchias Angelorum: de quibus dixit Apoſtolus: f *omnes eſſe adminiſtratorios ſpiritus, in miniſterium miſſos propter eos, qui hæreditatem capient ſalutis:* Quamobrem eorum officium eſt, per ſcalam illam aſcendere, ac deſcendere: aſcendunt enim, cùm DEO electorum orationes offerunt; deſcendunt verò, cùm deſiderata & petita reportant. Aſcendunt (ait S. Thomas) per contemplationem, vt ſciant, quæ DEVS præſcribit; per actionem verò deſcendunt, vt eadem opere exequantur, manifeſtando illa hominibus: & iterùm aſcendunt, cùm fructum referunt executionis. quemadmodum Angelus Raphael Tobiæ dixit: g *quando orabas cum lacrymis, &c. ego obtuli orationem tuam Domino. & nunc miſit me Dominus, vt curarem te; & Saram vxorem filij tui à Dæmonio liberarem:* quod cùm præſtiterim, *tempus eſt, vt reuertar ad eum, qui me miſit.* Scripturæ ſacræ teſtimonijs & exemplis curæ huius, ac miniſterij Angelorum ſunt plenæ, quemadmodum in horum Tractatuum decurſu apparebit. Nunc ſatis ſit nobis ſuauiſsimam illam promiſsionem Pſalmi: h *quoniam Angelis ſuis mandauit de te: vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis: in manibus portabunt te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum;* affectumque bonum lædas, aut amittas. hæc inquam verba, propter electos eſſe dicta. Id enim eſt propriè, Angelos per ſcalam aſcendere, atque deſcendere,

f *Hebr.* 1. 14.
Ex S. Grego. lib. 5 Moral. cap. 21.
2. 2. q. 181. 4. vlt. ad 2.
g *Tob.* 12. 12. 20.
h *Pſal.* 90. 11.

per quam prædeſtinati ſunt aſcenſuri: deſcendunt enim illi de cœlo, vt hos adiuuent; quibus comites in aſcenſu ſe præbent, ne labantur, aut impingant in gradibus; aut ſubſiſtant, & ſomno ſe in eis dedant: ſed eos deducant, illis conſulant, & in omnibus greſsibus eos excitent; Dæmonibus verò reſiſtant, qui eos deijcere conantur.

§ 2. *Scala qua in Cœlum aſcenditur.*

VIDEAMVS nunc huius ſcalæ fabricam, quæ (vt ait Tertullian.) viam *Lib. 3 contra*
ſignificat, qua in cœlum aſcenditur: cuius primus gradus (teſte S. Ba- *Marcion.*
ſilio) eſt deſerere terrena; poſtremus verò coniungi cœleſtibus: pro- *Homil in Pſalm. 1.*
greſsio autem fit per eos gradus, quos S. Petrus aſsignat: a *miniſtrate*, inquit, a 2. *Pet.* 1. 5.
in fide veſtra virtutem, in virtute autem ſcientiam, in ſcientia autem abſtinentiam,
in abſtinentia autem patientiam, in patientia autem pietatem, in pietate autem
amorem fraternitatis, in amore autem fraternitatis charitatem. Hæc enim
ſi vobiſcum adſint, & ſuperent, non vacuos nec ſine fructu vos conſtituent in
Domini noſtri IESV *Chriſti cognitione*. quod idem eſt, atque ſi dixiſſet; ſi
ad ſanctitatis culmen peruenire, & in æternam vitam cupitis intrare, per
hoſce octo gradus eſt vobis aſcendendum: quemadmodum ad Hieroſoly-
mitanum templum per b *octo gradus* aſcendebatur. Primus gradus erit, FI- b *Ezech.* 40.
DEM habere VIVAM myſteriorum omnium, quæ DEVS reuelauit: cre- 31. 34.
dendo ſcil. illa maiori certitudine ac firmitate, quàm ſi oculis ipſis ea vidiſ- 1.
ſetis, aut contrectaſſetis manibus. Super hanc fidem collocanda eſt vir- 2.
tus FORTITVDINIS, ad aggredienda quæcunq; diuini erunt ſeruitij, ſu-
perando difficultates oẽs, ac timores, quos Dæmon, Mundus, & Caro op-
ponent. Huic fortitudini SCIENTIAM coniungetis DISCRETIONIS, ne 3.
virtus exceſſu aut defectu lædatur; ſed mediũ inter vitioſa extrema tenea- 4.
tur. Diſcretioni accedet ABSTINENTIA, quæ vos à peccatis omnibus re-
trahat; & inordinatis voluptatibus, quibus ſenſus externi recreantur. Huic
abſtinentiæ coniungite PATIENTIAM, generoſo corde tolerando pęna- 5.
lia omnia, & huius vitæ aduerſitates, ita vt in rebus lætis moderati ſitis, & in
triſtibus patientes. Hinc ad PIETATIS gradum conſcendetis, parentes & 6.
maiores veſtros, pia affectione honorantes, eiſque obedientes; proximos
verò ex animi compaſsione in eorum neceſsitatibus & calamitatibus adiu-
uantes. Ex qua pietate aſcendite ad AMOREM FRATERNITATIS, amã- 7.
tes beneque optantes omnibus hominibus, atque ſi veſtri eſſent germani
fratres; nemine excluſo, etiam inimico & ingrato. Et hinc fiet aſcenſus ad 8.
vltimum gradũ CHARITATEM ſcilicet DEI, c *diligendo eum ex toto cor-* c *Deut.* 6. 5.
de, ex tota anima, ex omnibus viribus, & ex omni fortitudine veſtra: vt ſpiri- *Matt.* 22 37.
tum veſtrum cum eius ſpiritu coniungentes, cum eo in ſcalæ culmine con- *Luc.* 10. 27.
quieſcatis: donec in æternam eius gloriam ingrediamini.

Hi ſunt octo gradus à S.Petro deſignati, ad aſcendendum in cœlum: quos tamen diſtinctius declarauit ipſe Chriſtus D. in illo ſermone, quẽ habuit in monte, quibus etiã attribuit honorificam *beatitudinum* appellationẽ: per eos enim aſcẽditur ad beatitudinẽ huius, & futuræ vitæ. PRIMVS, qui
d *Matt.5.3.* nos incipit à terra eleuare, eſt d PAVPERTAS SPIRITVS: cuius munus eſt, inordinatam temporalium diuitiarum cupiditatẽ, & dignitatum huius mundi tumentem appetitionem mortificare. Hinc ad ſecundum aſcenditur, nempè MANSVETVDINEM: cuius eſt iras animiq; perturbationes cohibere, & erga omnes exhibere humanitatem. Mox tertius gradus ſequitur, qui eſt LVCTVS, & lacrymarum ob noſtras culpas & miſerias, quo reprimitur vanus riſus, ſenſuumque delectationes. Quartus eſt ESVRIRE & SITIRE veram IVSTITIAM, quæ in perfecta diuinorum præceptorum obſeruatione conſiſtit: vt vnicuique, quod ſuum eſt, detur; DEO, quod eſt DEI; proximo, quod eſt proximi. Quintus eſt MISERICORDIAE, quæ cõpaſsionis viſceribus ſubuenit pro viribus, alienis miſerijs, atq; indigentijs: quas veluti proprias reſpicit. Sextus eſt CORDIS MVNDICIES, quæ omne peccati genus perhorreſcit, quò in corpore & Spiritu Sanctitatẽ puritatemq; conſeruet. Ex quo fit aſcenſus ad ſeptimum, qui eſt eſſe PACIFICVM: conſeruando ſcil. cum omnibus pacem, concordiã, & charitatis vnitionem; dandoq; operã, vt eandem alij cum alijs mutuam habeant. Hinc fit ad octauum tranſitus, PATI, ſcil. PERSECVTIONEM PROPTER IVSTITIAM, patienter eam & hilari animo tolerando, ac ſeipſum, ſi opus fuerit, ad ipſam mortem offerendo, conſeruandæ causâ ſanctitatis, & charitatis
e *Ioan.15.13* cum Deo: cuius præſtantia eminet, cùm quis e *animam ſuam*, hoc eſt vitam, *ponit pro amico ſuo*. Sic enim ad ſupremum ſcalæ culmen peruenitur, & ad perfectam imitationem Chriſti cruci affixi: is enim eſt, qui ſupremæ huius ſcalæ parti innititur. vt autem hi octo gradus ſtabiles ſint ac firmi, neceſſe eſt, eos tanquam duabus fortiſsimis trabibus inniti & compaginari duobus heroicis actibus, quorum alter eſt FIDEI, qua firmiſsimè creditur quicquid Chriſtus D. dixit de his virtutibus; & octo premijs, quæ, per eas aſcendentibus, promiſit: alter verò SPEI, qua ſperatur adimpletio harum promiſsionum: in quibus innumera bona continentur; quædam quidem in cœlo poſtea reddenda; quędam, quæ quaſi numeratio DEVS in hac vita largitur, dùm magno ſtudio fauoreque ſic aſcendentes proſequitur; & opportuna mittit auxilia ad facilem reddendum ipſum aſcenſum. Sunt enim hæc omnia neceſſaria: eò quòd ſcala ipſa, longa ſit, erecta, valdeq; ardua atque difficilis; nec ſine ingenti labore, & quaſi rependo, per eam aſcendatur: ideò
f *Mat.7.14.* enim f *anguſtam* dixit Chriſtus *portam, & arctam viam, quæ ducit ad vitam*. eſt enim via crucis, ſuique ipſius abnegationis & odij. Quod ſi ſcalæ huius aſperitas; & crux, quam illa refert, te deterret: eleua oculos ad maieſtatem

Domi-

Digitized by Google

Domini,te aſpicientis,& exemplum præbentis;ad protectionem, & auxi-
lia,quæ tibi offert:ingentiaq; præmia,quæ promittit: vt ſic ad alacriter aſ-
cendendum animeris. Siquidem non caret myſterio,quod, quãdo Patriar-
cha Iacob eam in ſpiritu vidit, g *locum terribilem,domum Dei, & portam cœli;* g Gen. 28.17.
Sapiẽs verò h *Regnum Dei* appellauerit: vt intelligeremus,per crucis horro- h Sapi. 10
rem conſcendi ad regni cœlorum quietem:quod i *regnum*, dixit ipſe Salua- 10.
tor,*vim pati, & violentos illud rapere,* pugnantes ſtrenuè aduerſus Dæmonis, i Matt. 11.12
mundi,& carnis exercitus:qui hanc ſcalam aſcenditibus, ſeſe opponunt; ac
vehementer ad lapſum impellunt. Sed non præualent tamen, quia Domi-
nus ſummitati ſcalæ innixus,ſuos retinet, ne labantur: quemadmodũ faſſus
eſt Dauid dicens: k *impulſus euerſus ſum,vt caderem:& Dominus ſuſcepit me.* k Pſal. 117.
13.

QVIS verò modos varios referre nouerit,quibus prædeſtinati per ſuam
ſcalam ad æternam vitam aſcendunt? omitto infantes, quos Dominus per
Baptiſmi Sacramentum iuſtificat, & ante diſcretionis tempus transfert in
cœlũ:quibus ſimiles ſunt alij, qui vitam bonam in ſua iuuentute inchoãtes,
ad æternã transferuntur, præuidente ſcil. infinitâ Dei ſapientiâ, ſi diutius
viuerent, Dæmonem eos rapturum. Quod inſinuauit Sapiens dicens: l *pla-* l Sapi. 4.10.
*cens Deo,raptus eſt,ne malitia mutaret intellectum eius: aut ne fictio deciperet animã
illius. ſed conſummatus in breui expleuit tempora multa: placita enim erat Deo ani-
ma illius: propter hoc properauit educere illum de medio iniquitatum.* Quàm fuerit
anima illa Deo placita,quæ tantam apud eum inuenit gratiam, vt tempo-
ralis eius vitæ curſum abſcinderet, cum æternæ amittendæ periculum im-
mineret! & ex nequam mundo in cœlum transferret, vbi æternum ipſo,&
abſque vllo periculo frueretur! Alij tamen ſunt quos, poſt multos annos
in peccatis tranſactos,repentè DEVS commutat; trahitque ad ſe,antequam
ad vomitum reuertantur: eò quòd, ſi diutiùs vita protraheretur,perſeue-
rantiam amitterent. Alios,copioſiori,licet rariori, ſua miſericordia, cùm
totam vitam male expendiſſent,in ipſa mortis hora DEVS conuertit,quẽ-
admodum fecit cum latrone,quem ex cruce tranſtulit in paradiſum. Deni-
que aliqui per hanc ſcalam aſcendunt cadentes interdum, & reſurgentes;
alij impingendo,& moras trahendo, ac iterum pergendo. Nec defuit ta-
men,qui rectè aſcenderit abſque vllo lapſu; nec impegerit, aut hæſerit in
ipſo aſcenſu: qualis fuit SS. Virgo,quæ rectiùs per eam aſcendit, quàm ip-
ſimet Angeli,quos Iacob per eam vidit aſcendentes.

§. III. *Numerus prædeſtinatorum.*

DIFFICVLTAS aſcenſionis per cœleſtem hanc ſcalam, dubium nobis
ſtatim ingerit, an pauci numero ſint prædeſtinati, qui per eam aſcẽ-
dunt? Cui dubio reſpondit Sanctus Ioannes cùm dixit: a *vidi turbã magnam,* a Apoc. 7.9.

quam dinumerare nemo poterat; ex omnibus gentibus,& tribubus, & populis,& linguis, ſtantes ante thronum,& in conſpectu agni, amicti ſtolis albis, & palmæ in manibus eorum, in ſignum victoriæ, quam ſuis operibus obtinuerũt. Quæ S. Apoſtoli ſententia ſummæ conſolationis eſt omnibus Chriſtianis, vt quæ inſtar ſit pignoris cuiuſdam, quod ſimus de innumerabili ac feliciſsimo hoc numero. Quamobrem operæ pretium erit efficaciſsimis eam rationibus, quæ noſtram conſolationem augeant, confirmare.

1. NAM inprimis ita decebat infinitam Dei bonitatem & charitatem, quæ primus fons eſt & radix prædeſtinationis. Cùm enim bonitas eius ſummè propẽdeat ad gratiæ ſuæ gloriæq́; theſauros hominibus cõmunicandos; cupiens, quod in ſe eſt, omnes, eorum eſſe participes: conuenientiſsimũ erat, vt plurimi abſq; numero eos reipſa cõſequerentur: vt hæc bonitas & charitas, de quibus adeò gloriatur DEVS, æternum in eis ſplenderent. Et ſiquidem iuſtitia diuina infinitum erat reproborum numerũ, ob illorum peccata repertura, in quibus eius emineret excellentia: rectum etiam omninò erat, vt eius ſoror miſericordia copioſiſsimum etiã eorum numerum inueniret, in quibus theſauros ſuos infinitos apertè maniſeſtaret. Et quãuis verũ ſit, quod pretioſum eſt, rarum eſſe debere; & parum, ſi cum viliori comparatur; his tamen comparationibus non adhibitis, æquiſsimum eſt, in aula diuina plurimùm eſſe de pretioſo, ad maiorem eiuſdem Dei gloriam.

2. HVC accidit, id fuiſſe conuenientiſsimum, ad gloriam IESV Chriſti
b Ephеſ. 1. 4. D.N. qui caput eſt prædeſtinatorum, quos eius meritis DEVS b *elegit in ip-*
c Rom. 8. 29. *ſo,* c *vt eſſet ipſe primogenitus in multis fratribus.* Quis enim dubitare poteſt, ad honorem huius Domini pertinere, vt fratres innumeros habeat, qui fructu laborũ eius fruantur? Quod ſi eius ſanguinis pretium ſufficientiſsimũ erat, ad ſalutem infinitorum hominũ promerendam, pro quibus omnibus ipſe illum obtulit cum ingẽti cordis affectu ac deſiderio, vt oẽs eius eſſent participes, certa res eſt, quòd æternus eius Pater voluerit reipſa eius deſideriũ explere: & infinita adeò merita innumera prædeſtinatorum multitudine remunerare. Quod ipſum per Prophetam ſuum Iſaiam, cùm de huius Do-
d Iſai. 53. 11. mini paſsione loqueretur, proteſtatus eſt: d *pro eo quod laborauit* (inquit) *anima eius, videbit, & ſaturabitur: in ſcientia ſua iuſtificabit ipſe multos ideò diſpertiam ei plurimos.* Si igitur dulciſsimus hic redemptor, qui immenſo adeò tenebatur deſiderio ſalutis omnium hominum, remunerationem ſuæ paſſionis *vidit, & ſaturatus eſt:* immenſus proculdubiò erit numerus filiorum, quos vidit: qui ad tantum deſiderium exſatiandum ſuffecerunt. Nec exi-
e Matt. 2. 16. guum huius rei indicium eſt, quòd in ſua Natiuitate voluerit, e *omnes pueros, qui erant in Bethlehem, & in omnibus finibus eius,* eſſe ex prædeſtinatis: quos ad ſe per martyrium accepit: vt hac ratione famem ſuam tenero adeò copioſoque fructu ſatiare inciperet.

QVID

Digitized by Google

QVID verò dicam de infinita diuini huius verbi charitate, quod (vt ait Apoſtolus) noluit f *noluit Angelos apprehendere: ſed ſemen Abrahæ apprehendit:* homines hac ratione in amore & honore angelis præferens? ſi ergò Angelorum prædeſtinatorum (vt ait Daniel) g *millia millium, & decies millies centena millia aſſiſtunt* DEO: credibile omninò eſt, ipſum elegiſſe etiam millia millium ex hominibus: vt genus ſuum hac ratione honoraret, & proſapiam familiamque nobilitaret. Siquidem, S. Anſelmo teſte, non fuerunt homines ex occaſione lapſus malorum Angelorum prædeſtinati, vt eorum ſedes occuparent; ſed recta præcipuaque intentione, quamuis illi nō cecidiſſent, homines fuiſſent prædeſtinati: eò quòd vellet Deus eos honorare, & ex eis triumphantem Eccleſiam condere: quam in ſponſam ducendo, infinita ipſius charitas in ea eluceret. Quamobrem in die Iudicij, cùm ſententia pro iuſtis feretur, non dicetur: h *venite benedicti Patris mei, poſſidete regnum* Angelis alioqui præparatum; ſed PARATVM VOBIS *à conſtitutione mundi:* eò quòd ipſos deſideret DEVS venire, proriiſque meritis illud poſſidere.

f Heb. 2.16.
g Dan. 7 10.
Lib. 1. cur Deus homo c 18.
h Matth. 25. 34.

HIS adde: ad valdè plenum Beatorũ gaudium ſpectare, vt plurimi illi ſint; nec deſit hoc bonum illi ſtatui, qui omnes illos complectitur. Cùm enim nulla inter ipſos ſit inuidia, ſed adeò inflammata charitas, vt quiſque de aliorum bono ita exultet, atque ſi eſſet proprium: quo eorum numerus erit maior, eò creſcent gaudia magis. Quiſque enim de omnium gaudio, & omnes de vniuſcuiuſque exultant. Et quoniam omnes ſummè DEVM amant, ſummè etiam gaudent, quod ipſe DEVS à tanta Sanctorum multitudine diligatur, & glorificetur. 4.

IDEM clamat cœlum Empyreum, quod præparauit DEVS pro hominibus potius, quàm pro Angelis. Angeli enim, cùm ſint ſpiritus, nō magnopere corporeo loco indigebant, in quo manerent: homines autem, qui glorificata corpora erant habituri, expediebat locum habere corporeum ſibi proportionatum, & eorum capacem. Cùm igitur cœlum ipſum Empyreũ adeò ſit magnum, vt terra tota in eius comparatione ſit inſtar puncti: quàm erit innumerabilis prædeſtinatorum numerus, quorum glorificata corpora ſint illud occupatura? Quiſque enim prudens in ea magnitudine domum ædificat, qua ad numerum in ea habitantium opus ſit; qui ſi pauci numero ſemper eſſent futuri, non magnam ædificaret: ſi autem magnam ædificet ſignum eſt, futuros multos, qui eam inhabitent. i *O Iſrael* (ait quidam Propheta) *quàm magna eſt domus* DEI, *& ingens locus poſſeſſionis eius!* quæ domus, cùm ſit habitatoribus replenda, meritò dicere licet: O Iſrael quàm ſunt innumeri, qui in DEI domo habitant; & quàm ſine numero eius ſubditi! i *non turbetur* (ait Chriſtus ſuis Diſcipulis) *cor veſtrum: quia in domo Patris mei manſiones multæ ſunt,* ac proinde multi eius incolæ futuri: Inter quas etiam erit 5.

i Baru 3. 24
i Ioan. 14. 1.

Digitized by Google

vobis locus. Hæc fuit prima ratio,qua ipſe conſolatus eſt ſuos Apoſtolos in nocte cœnæ. Nulla enim poteſt eſſe in terra conſolatio, quæ vera ſit & ex corde,niſi illi ſpei innitatur, quòd per ſcalam prædeſtinatorum aſcendere liceat ad regnandum cum DEO in manſionibus æternis. Et hoc ipſum eſt, q̃ idem ipſe Dominus prius dixerat eiſdem diſcipulis, gaudentibus ob miracula quæ patrabant. k *Nolite*(inquit)*in hoc gaudere, quia ſpiritus vobis ſubijciuntur: gaudete autem, quod nomina veſtra ſint in cælis*,& vos in Beatorum numero deſignati. Noli lætari homo,quòd multis delitijs ac diuitijs abundes; nec quod honores magnos, dignitates, & cum magnis Principibus familiaritatem obtinueris;nec quod vnus ſis ex Regibus, aut Monarchis: ſcitò enim, huiuſmodi gaudium quantum quantũ ſit, ſolũ adſit (vt dicitur apud Iob) l *ad inſtar eſſe puncti*,quod vix audiri aut videri poteſt;eò quòd in momento pertranſeat;ſitq; propterea minimum gaudiorũ DEI;& quaſi nihilũ,ſi cum gaudijs ęternis cõferatur. Et quemadmodum punctum nunquam reperitur ſeparatum & ſolum;ſed coniunctum alicui corpori quanto, in quo conſeruetur: Ita gaudia,quæcumque ex rebus huius vitæ proueniunt,vt vera ſint, non poſſunt ſola eſſe; ſed gaudijs illis coniuncta, quæ adfert ſpes bonorum æternorum,quibus fruentur Electi. Si veram lætitiam optas, lætare, quòd oſtenderit tibi DEVS ſcalam, per quam poſſis cùm prædeſtinatis ad cęlum aſcendere;lętare,quòd te vocet,inuitetque ad aſcendendum per eam: lætare,quòd aliquos iam gradus conſcenderis;pignuſque habeas,& ſpem,quòd poſſis ad vltimos peruenire: lætare, quod videas DEVM in ipſa ſcalæ ſummitate,auxilium tibi promittentem;& Angelorum exercitum per eandem aſendentium,manumque tibi porrigentium, vt faciliorem ac iucundiorem habeas aſcenſum.

k Luc. 10. 20.

l Iob. 20. 5.

6. QVOD ſi de aliquo tibi dolendum, aut triſtandum eſt:id propterea ſit, quod te videas procul ab aſcenſu per hoſce gradus: quia teipſum horrori tradis de eis concepto:aut ſi cœpiſti conſcendere,reſilis propterea,quòd timeas,te non perſeueraturũ; & à feliciſsimo ſaluandorum numero culpa tua excludendũ. Quæ qui idem iuſta eſt cauſa timoris;ſed ſit ille moderatus, nè deſperationi detur,aut animi defectioni locus. Verè .n. tantũ eſt malũ,eſſe de numero reproborũ; vt,ſi certò ſcirem, in quauis ciuitate,aut prouincia nõ niſi vnicũ eſſe reprobũ, ſufficiẽs hæc eſſet cauſa, ad incutiendũ omnibus eius incolis timorem. Quemadmodum Apoſtoli omnes conterriti, & m *contriſtati valdè* fuerunt,quando Chriſtus dixit: *Amen dico vobis, quia vnus veſtrum me traditurus eſt*. qui,vt ſe à concepta anxietate expedirent,*cœperunt ſinguli dicere: Numquid ego ſum Domine*, qui tale facinus ſim perpetraturus? Et quamuis eorum vndecim ex teſtimonio conſcientiæ bonæ ſecuri ſatis eſſent, quod non agerent de tanto ſcelere: quia tamen adeò illud erat horrendum,non fidebant ſoli illi teſtimonio. Quid igitur faceres, ſi DEVS reuela-

m Matth. 26. 22.

Digitized by Google

reuelaret, vnum aliquem ex ea ciuitate, in qua tu habitas, eſſe deſtinatum ad perpetuã in inferno habitationẽ? o quantas anguſtias, quãtas anxietates cor tuum perſentiret! quã totus tremeres, nè fortè tu eſſes ille infelix, cui ſors adeò horrenda cõtingeret! Benè hoc nouerat ipſe Saluator, cũ in parabola nuptiarum, in qua plurimi inuitati conuenerant, dixit, vnum fuiſſe depre-henſum n *abſque veſte nuptiali*; ac propterea à nuptiali conuiuio excluſum, *miſſum* eſſe *in tenebras exteriores*: exiſtimauit enim, ſatis forè, vel vnicum nominare, vt omnes ſimul tremerent: ex quo timore cautiores redderentur, ac ſoliciti, nè fortè & ipſi excluderetur. n Matth. 22. 12.

§. 4. *Contra puſillanimes & curioſos.*

EX his accipere ſolent puſillanimes occaſionem adeò tremendi iudicij DEI circà prædeſtinationem & reprobationem hominum, vt millies animis cadant; ſæpeq; curioſè, temerè, & arroganter contra DEI in ſua gubernatione diſpoſitiones cõſiliaq; iudicẽt. præcipuè cùm perpendunt, quãuis numerus prædeſtinatorum adeò ſit magnus, vt ſupra eſt dictum: ſine vlla tamen comparatione multò eſſe maiorem reproborum: ſiquidem propterea dixerit Salomõ: a *Stultorum infinitum eſſe numerum*: meritò ſtultos appellans, qui ſua culpa pereant. Alij quidem quòd fugientes ipſam ſcalam cœli, deteſtantesq; religionẽ Chriſtianã, nec primũ eius gradũ, qui eſt Catholicæ fidei, attingere velint. Huiuſmodi ſunt hæretici, Iudæi, Mauri, & Gentiles omnes: ex quibus tres ferè huius numeri partes conſiciuntur, & repletur infernus; cumq; eorũ multò ſit maior, quã Chriſtianorũ numerus, iurè dicitur: b *paucos eſſe qui inueniant viã, quæ ducit ad vitam*, & c *multos eſſe vocatos, paucos verò electos*. Alij verò, quòd cũ aſcendere ceperint, & ad gratię ſtatim peruenerint, ab eadẽ excidant culpa ſua: &, cùm poſſent per pœnitentiã reſurgere, id negligant; ſpontè eligentes, eſſe infelicis huius numeri partẽ, & à cęleſti felicitate excludi. Sed neutri horũ cauſam habẽt, cur DEO de cõquerantur: qui in medio & conſpectu totius mundi erexit cœleſtẽ quãdã ſcalã, per quam poſſint omnes in cœlum aſcendere: deſignans ſua generali prouidentia omnibus hominibus ſufficientiſſima media, ad obtinendam ſalutẽ, niſi ipſi ſibi deſint: quãuis, ad infinitæ ſuę miſericordiæ diuitias oſtendẽdas, maiora ſtudia aliquibus, quàm alijs oſtendere velit. Ex quo prouenit, vt alij quidem reipſa ſaluentur: quòd verò alij pereãt, id propterea accidit, quòd vti nolint ſubſidijs, quæ DEVS omnibus offert vniuerſim. Quemadmodũ videre licèt in duobus illis ſociabus RVTH & ORPHA: quarum prior inuenit gratiam in oculis DEI, à quo vocata, aſcendit per ſcalam cœli: quia diuinæ vocationi obediuit: poſterior verò, etſi etiam vocata, noluit tamen aſcendere: eligens potius in ſua idololatria permanere, quemadmodum poſteà videbimus.

a Eccl. 1. 15

b Matth. 7. 14.

c 22. 14.

Digitized by Google

2. HVCVSQVE perueniſſe, & hoc ſolum noſſe, ſatis tibi eſſe debet: neque enim vltrà littus extendũtur abyſſi prædeſtinationis, & reprobationis hominum. Ideoque hîc tibi ſiſtendum, ſi euadere cupias ſubmerſionem, tentando ingredi ad profundiora: quemadmodum ſubſtitit Apoſtolus Paulus, cùm loqueretur de electione Iacob, & odio Eſau, deque reprobatione populi Iudaici, & vocatione Gentilis. Nam etſi raptus ad tertium cœlum, vidit arcana DEI: quando tamen ad hoc peruenit, exclamans dixit: *O altitudo diuitiarum ſapientiæ & ſcientiæ DEI: quàm incomprehenſibilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles viæ eius? Quis enim cognouit ſenſum Domini? aut quis conſiliarius eius fuit? aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Quoniam ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo ſunt omnia, ipſi gloria in ſæcula, Amen.* Hæc S. Apoſtolus, ad temeritatem & curioſitatem noſtrorum iudiciorum comprimendam; nobiſque perſuadendum, in ſolo DEO collectas eſſe diuitias omnes ſapientiæ, ſcientiæ, ſanctitatis, ac prudentiæ cum infinita earum excellentia. ac proindè quicquid ipſe ordinet, ac diſponat, rectum id eſſe, iuſtum ac ſanctum; adeò tamen ſublime, & à nobis eleuatum, vt nemo poſsit arcana diuinæ ipſius ſapientiæ conſilia cognoſcere; nec vias rationeſque aſſequi, quibus eadem mandat executioni: eò quòd nec conſiliario opus habuerit, cùm ſit ipſe infinitè ſapiens; nec coadiutore ad ſuas diſpoſitiones exequendas, cùm ſit ipſe omnipotens. Nec poteſt quiſquam, ad eas mutandas, aut exequendas eum obſtringere: cùm omnes ab eo, quicquid habent, accipiant; ipſe verò à nemine quicquam: omnes ab ipſo dependent, & ipſe à nullo. Quamobrem omnes tenentur perpetuò ei deferre honorem, tanquam principio, origini & fonti, ex quo quicquid boni omnes habent, promanat: ſibique ipſis tribuant, quod oblatum bonum non aſſequantur: quandoquidem in ipſorum libertate ille poſuit, illud acceptare, aut reijcere.

Rom. 11. 33

3. SED fortè dices, ſubijcere te iudicium tuum DEI diſpoſitionibus, quas ita iuſtas rectaſque exiſtimas, vt cauſam nullam habeas de eis conquerendi: ſatis enim eſſe, quòd ſint creatoris diſpoſitiones, vt eas creatura veneretur: nihilominus tamen grauiſsimè te angi, ob dubium quo laboras, an ſis prædeſtinatus; & ingentem timorem, quòd ſis reprobandus ob admiſſa prius peccata: quia neſcis, an vocabit te DEVS, vt iuſtificet; & an ſit auxilium daturus, vt in iuſtitia perſeueres; ac tandem te glorificet. Ad hęc dubia potuiſſem ego reſpondere alijs maioribus obiectis, non ex parte DEI, ſed ex tua. dicerem enim, potius dubitare te poſſe, an velis DEI vocationi reſpõdere; aut in bono, quod is liberaliter tibi dedit, perſeuerare? Omnia enim dãnatorum mala non illis ex eo euenerunt, quod defuerit Deo voluntas eos ſaluandi, ſed quod ipſiſmet defuerit voluntas ſalutem ſuam ſeriò procurandi. Quod ſi anxietatem hanc cupis deponere, clareque videre, nunquam defuiſſe DEO voluntatem vocandi te, iuſtificandi, & glorificandi, niſi ipſemet

tibi

tibi deſis;ac ſimiliter agnoſcere,qua ratione ſufficientem diligentiam adhibere poſsis, nè tua voluntas deſit in cooperatione cum diuina: perlege attentiùs, quæ in huius Tractatus progreſſu dicturi ſumus, ad rebelles peccatorum voluntates expugnandas:qua expugnatione expedita,tales afferemus rationes,quæ dubia tua omnia etiam expediant.

CAPVT II.

DE VOCATIONE DIVINA, DEIQVE inſpirationibus,in quibus illa conſiſtit, & eius effectibus ad conuertendos peccatores.

AD Proferenda in lucem magnalia,quæ in diuinarum Vocationum abyſſo continentur, ne in re grauiſsima cæcè progrediamur: operæ pretium erit initio explicare,quid ſit ipſa vocatio, & quibus vocibus verbiſque fiat. Quemadmodum enim homo, quem Devs vocat, duabus partibus conſtat,externa ſcilicet ſiue viſibili, hoc eſt corpore; & interna ac inuiſibili, ſcilicet anima:Ita (teſte S.Thoma)vocatio diuina duas ſimiles partes complectitur:Exteriorem, quæ pulſibus verbiſque fit, quæ corporis ſenſibus percipiuntur;cum Devs D.N.per alios homines,concionatores præcipuè, vocat, inuitatque peccatores,vt conuertantur,& pœnitentiam agant:& Interiorem,quæ eſt ipſiuſmet Dei,intus ad corda loquentis, vocibus & verbis occultarum ſuarum inſpirationum & illuſtrationum; iaculando ſcilicet repentè bonas aliquas cogitationes,ſanctoſque affectus, quibus alicit, perſuadet,ac permouet ipſos peccatores, vt miſerandum peccati ſtatum deſerentes,ad felicem gratiæ ſtatum ſe transferant.Sicut dixit Apoſtolus: quod Devs a *vocauit nos,*b *& eripuit de poteſtate tenebrarum, & tranſtulit in regnum filij dilectionis ſuæ: in quo habemus redemptionem per ſanguinem eius, remiſsionem peccatorum.* Abſq; hac interna vocatione,externa ſola parui eſſet momenti, & inſtar corporis ſine anima:quemadmodum idem Apoſtolus dixit: c *neq; qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat,* proponens tantũ exteriùs veritates; *ſed qui incrementum dat* Devs,& internum earum ſenſum:efficiẽs in anima tres admirandos effectus,propter quos S.Concilium Tridentinum, Sanctique Patres,hanc vocationem varijs nominibus appellant. *Primus* effectus fit in ipſo intellectu,cui manifeſtat veritatem, quam expedit illum ſcire:ideoque *Illuſtratio* appellatur,*Colloquium* Dei,aut *Verbum* interius, & Gratia Excitans,quę peccatorem veluti dormientẽ excitat. *Secundus* effectus fit in volũtate,quã allicit, inclinatq; vehemẽter ad bonum,quod ipſi deeſt:ac propterea dicitur *Inſpiratio,Impulſus,Impetus,* Deiq; *tactus,* quo tangit ipſum cor,*Scintilla* ignis Spiritus S.& Gratia Praeveniens: ea enim præ-

Lect.6.in cap.8.ad Rom.

a 1.Theſſ.2.12. b Coloſ.1.13.

c 1.Cor. 3.7.

Seſſ 6.c.5.

1.

2.

uenit liberum noſtrum arbitrium,& ingreditur DEVS in potẽtias & facultates noſtras,tanquã abſolutus earũ Dominus.propter quod dixit Saluator noſter:d *Spiritus* ita *vbi vult*,& ſicut vult,*ſpirat*, vt nemo poſsit inſpirationis eius ingreſſum impedire:licèt libertatẽ relinquat,eam acceptandi, aut ei dẽ reſiſtendi.Hinc *tertius* ſequitur effectus in ipſa carne, cuius inſultus, paſsionumq; violentiæ debilitantur & marceſcunt,ne ſint impedimento,quò minus boni motus & ſpiritus affectus percipiantur, ac propterea hic effectus appellatur DEI *tactus,ſtimulus,*& *aculeus* : pungit enim,ac pungendo vrget. Hos tres admirandos effectus incluſit non ſine magno myſterio Spiritus S. in nomine noſtræ RVTH,quaſi prognoſticon eorum, quæ in eius conuerſione erant euentura. Nam (vt S.Chryſo.vel auctor Imperfecti perpendit) nomina Patrũ Antiquorum,nominatim verò progenitorum Meſsiæ(inter quos etiam RVTH numeratur)non caſu aliquo fuerunt impoſita; ſed propter aliquã cauſam, à diuina prouidentia ita diſpoſitam, ad ſignificandum aliquid ijs euenturum, quibus ea imponebantur. Quamobrem credendum eſt,hoc nomen RVTH,(quod eodem Doctore teſte, *inſpirationẽ* ſignificat, aut *illuſtrationem*)ei impoſitum,eò quòd abſq; cœleſti illuſtratione & inſpiratione nõ potuiſſet illa dicere,quod dixit;nec facere,quod fecit.At S.Hieronymus plus addit, dicens,hoc nomen ſignificare *videntem, vel feſtinantem, aut deficientem*: quaſi tres hæ ſignificationes tres illos admirandos diuinę inſpirationis effectus ad conuerſionem & iuſtificationem peccatorum vrgẽdam & promouendam,exprimerent.Ad cuius rei ampliorem declarationẽ aduertendum eſt;diuinam vocationem eſſe ad inſtar conflictus ac certaminis cuiuſdam ſpiritualis,quo DEVS D.N. peccatoris animã à Dæmone poſſeſſam debellat,& expugnat: id quod Chriſtus expreſsit, dicens: e *cùm fortis armatus cuſtodit atrium ſuum,in pace ſunt ea,quæ poſsidet.ſi autem fortior eo ſuperueniens vicerit eum, vniuerſa arma eius auferet, in quibus confidebat, & ſpolia eius diſtribuet*.Quodnam hoc atrium eſt,niſi anima peccatoris, quam dæmon tanquam ſuam poſsidet;habetque valdè ſeptam,nè quis eam auferre poſsit? Intellectus enim circũdatus eſt tenebris,ignorantijs,erroribus,ac deceptionibus; voluntas peruerſis ad ſeipſam, ſuumque appetitum propenſionibus cincta;quibus vt obſequatur,peccatis ſeipſam onerat; caro onerata eſt paſſionibus,à quibus ad bona delectabilia raptatur. Hæc arma ſunt,in quibus confidit Satanas,vt ſecurè ac pacificè miſeram animam poſsideat. Sed Omnipotens DEVS noſter, creaturæ ſuæ vicem dolens, animam illam expugnare cõtendit;eamque dæmoni in pugna iuſta auferre:nõ violenter; (quia peccata per liberum arbitrium admiſſa, non poſſunt abſq; libero eius conſenſu aboleri)ſed ea pugnandi ratione, vt liberè & ſpõtè illa velit,à tali ſeruitute exire.Quod vt perficiat,ſupremus noſter Dux,imprimis alligat fortem illum armatum:f *quomodo* enim(ait)*poteſt quiſquam intrare in domũ fortis,*

d Ioan 3 8.

Hom.1 in Matb.

Homil. 5. in Matth.

De Nomin. Hebrai in Ruth. & Gloſſa bic.

e Luc.11. 21.

f Matth.12. 29. Marc.3.27.

& vaſa

& vaſa eius diripere, niſi alligauerit fortem? Quid autem eſt, (ait S. Aug.) illum ligare, niſi omninò reuocare, aut certè moderari facultatem, quã prius dæmon accepit, ad tentandum peccatorem? ne ſcilicet adeò vehementer tunc tentet, ſicut aliàs; aut quemadmodũ deprauata eius voluntas vellet? Si enim Deus non ligaret eius manus: tanta eſt eius crudelitas, vt ſtatim atque peccatorẽ ſibi ſubijceret, tractaret tanquã g *lunaticũ* illũ dæmoniacũ, quẽ reddidit h *cæcũ, ſurdũ*, mutũ, furioſũ, ac mente captum, occludens oẽs vias & portas, quibus remediũ poſſet illi aduenire: niſi Deus ipſe, omnipotentia ſua vtens, ſtupenda aliqua vocatione eum liberaret. Quare vel aufert illi, vel hebetat præcipua arma, quibus ille cõfidit: maledictas videlic. ſuggeſtiones, quibus animæ facultates omnes cõturbat: efficit enim Deus, vt vel omninò taceat, quamdiu loquitur Deus; vel ſi loqui illum permittit, tantam moderationem præſcribit, vt attentionem non impediat ad ea, quæ Deus loquitur ad cor, vt ſibi illud ſubijciat.

Lib. 20. de Ciuit. c. 8.

g Matth. 17. 14.

h Mar. 9. 24.

§. 1. *Quoſnam effectus vocatio lumine cæleſti perficiat.*

Alligato hoſte, vt prædictũ eſt, incipit Deus D. N. oppugnationẽ animæ globis, haſtis, & ſagittis illuſtrationũ & inſpirationũ cęleſtiũ, quas tãto impetu iaculatur, vt tota animę domus cũ ſuis omnib⁹ facultatib⁹ cõtremiſcat. Vt plurimũ verò aſſultũ primũ auſpicatur ab intellectu peccatoris, ignorãtijs & erroribus obſcurato: in quẽ globos illuſtrationum inſtar fulminũ & fulgurũ mittit; qui ita internos eius oculos clarificãt, & aperiũt: vt aduertat, ꝙ antea nõ videbat; & agnoſcat, ꝙ ignorabat, aut nõ tanti faciebat; aut certè, vt modo quodã valdè diſsimili iam videat, quã antea ſoleret: tãta. n. vi interius lumẽ, ſenſumq́; veritatũ, quas à cõcionatoribus audit, aut in libris legit, aut repètè in memoriã incidũt, impertiunt, vt (quẽadmodum apud Iob dicitur) a *totum cor torquetur*, expaueſcat, ac *de loco ſuo emouetur*; è loco ſc. infidelitatis, vt in Eccleſiã inducatur; & de ſtatu peccati, vt cõſtituatur in gratia; & à creaturis omnibus, vt cõuertatur ad ſuũ creatorẽ. Et illud Dauidis: c *illuxerũt fulgura, & corruſcationes tuæ orbi terræ:* Vidit, *& cõmota eſt, & cõtremuit terra.* Vtinã dixiſſet nobis Propheta Sanctus, quaſnã res fulgura illa & corruſcationes terræ manifeſtarũt, quarũ aſpectu tota cõmota eſt, & cõtremuit! fulgura & corruſcationes repentè ſuper terrã peccatoris illuceſcẽtes, ſunt incogitatæ Spiritus S. illuſtrationes, quibus duplicẽ illi manifeſtat abyſſum: alterã propriarum miſeriarum, diuinarum miſericordiarum alteram: vt peccatoris terra ad perfectam ſuam conuerſionẽ portas aperiat.

a Iob. 17 11. b c. 37 1.

c Pſal. 76. 9 & 96 4.

Primvm enim, ſi peccator ſit infidelis, per hoc lumen videt ignorantiã, in qua vixerit; ſectæ ſuæ falſitatem, falſæq́; religionis deceptionem: & erubeſcit, quòd pro Deo habuerit Idola; pro luce, tenebras; pro veritate, mendacia; vitiaque pro virtute. Quod ſi fidem verã iam habeat, eodem lumine aduertere, ac ſentire incipit miſerias omnes nequam mũdi, in quo habitat;

1.

peccatorum ſuorum fœditatem;propriæ damnationis periculum;bonorũ, quæ poſsidet,aut habere cõtendit,vanitatem;breuitatem vitæ; horæ mortis incertitudinẽ;diuini Iudicij ſeueritatẽ;terribilitatẽ inferni, ac tremendã Dei iram illi minantis.Harũ rerum aſpectu timet,tremit,ac contremiſcit: & hic timor incipit ipſum ex loco ſuo, maloque ſtatu, in quo eſt; & peccandi occaſione,in qua verſatur,educere:&nonnunquã efficit,vt ſęculo rebusque, quas in ea habebat,omninò renuntiet:quo horrenda mala,hoc lumine ſibi perſpecta,euadere poſsit.Quemadmodum peregrinus aliquis obſcura nocte perueniens ad periculoſum aliquem locum, in quo ingens eſſet præcipitium,ſi repentè ſplendore corruſcationis obortæ,certum,ſi pergat, imminere ſibi periculum videat,mox totus contremiſcens ſubſiſtit, retro-
c Pſal.34. 6. que cedit:Ita peccator,cuius c *via* (vt ait Dauid) *tenebræ & lubricũ,* cùm primùm eius animæ illuxerit lucis diuinæ corruſcatio, contremiſcit totus ſinemque prauæ ſuæ vitæ imponens,de ea emendanda cogitat,ac ſtatuit.

2. Qvod vt maiori cum ſuauitate ac facilitate perficiat,eadem illuſtratio cœleſtis oſtendere illi conſueuit excellentiam veritatum, quas fides Chriſtiana reuelat; Eccleſiaque ad ipſius remedium proponit: manifeſtat illi virtutum pulchritudinem;æternorum bonorum magnitudinem;infinitam Dei quem offendit,maieſtatem;innumera,quæ ab eo accepit,beneficia; eiuſdem in omni loco præſentiam,quid fiat ſpectantis; paternam, quam de ſuis gerit prouidentiam; inſignem illam charitatem, qua factus eſt homo, & in cruce pro eius remedio mortuus; infinitam eius miſericordiam,qua ipſum tamdiu expectauit;infernoque dignum inuitat ad veniam.Quę & alia ſimilia videns,præ ſtupore tremit ob mala, quæ ſcit ſe perpetraſſe; erubeſcens, quod creatorem pro creatura reliquerit; quòd tanto benefactori fuerit ingratus;erga ſupremum Dominum adeò inciuilis & inurbanus; ac deniquè tam parcus in eo amando, qui tantùm erga ipſum amorem oſtendit.Propter quæ omnia ſtatuit firmiter,cum amoris ſpiritu progredi in eo, quod incepit cum timore.Ita accidit Saulo,Damaſcum cum magno furore contra Chriſtianos proficiſcenti:deſcendente enim Chriſto D.N. de cœlo
d Act.9.3. ad eius animam expugnandam, d *ſubitò circumfulſit eum lux de cœlo,* illuxitque cordi eius terreno,diuinæ illuſtrationis ſplendor,quo vidit,timuit,ac tremuit: & amotus ex ſuo loco,*cecidit in terram.* Sed quid ea luce vidit? vi-
Part.5.Medit 29. dit (quemadmodum ſuo loco perpendimus) propriæ miſeriæ abyſſum, qua perſequebatur ipſum Iesvm, venientem ab ipſum ſaluandum; ipſiuſque Iesv miſericordiæ abyſſum,eundem volentis ſeruare, qui ipſum perſequebatur;vidit,quàm *durum ſibi eſſet,contra ſtimulum calcitrare:* quàm verò expediret,ſe piiſsimo Redemptori ſubijcere:ex qua viſione ita mutatus eſt, in virum alterum,vt ei ſeſe dederet,quem perſequebatur;ac diceret: *Domine,quid me vis facere?* ô admiranda vis lucis cœleſtis! ô ineffabilis illuſtratio-

nis

Digitized by Google

nis diuinæ potentia! quæ adeò erit dura terra, vt ad tantum ſplendorem non tremat? quæ rupes adeò fortis; vt ad talia fulgura non contremiſcat? quis mons adeò erit profundè radicatus, vt non euellatur ex loco ſuo; tollaturq́; & mittatur in immenſum diuinarum miſericordiarum mare, vt à ſuis omnibus miſerijs liberetur? O lux diuina, quid de admiranda tua efficacitate dicam? tu infideles conuertis; reducis hæreticos; mutas peccatores; deſolas mundum; condis verò Eccleſiam; deſolas ſæculum, reples verò deſerta, & Religiones innumeris habitatoribus! *Hoc magnum lumen* (ait S. Gregorius) *tenebras cordis euacuat, mentis oculos purgat, animos erigit, corda accendit, edocet ſemitas iuſtitiæ, deſiderium virtutis adauget. magnum lumen, per quod vitamus offendiculæ, præcipitia præcauemus, euadimus pericula, pertranſimus laqueos, non timemus proſpera, ſuſtinemus aduerſa, reſpuimus errorem, ſequimur veritatem, Dæmonem vincimus, & ſequimur Chriſtum.* Cur non deſideras, anima mea, hoc lumine illuminari, & illuſtrari hoc ſplendore? accede ad Patrem luminum, vt ea tibi communicet. ſi enim e *acceſſeris ad eum*, (quemadmodum ait Dauid) *illuminaberis* lumine gratiæ eius, *& facies tua non confundetur*, ob culpæ fœditatem. *In Pſalm. 6. Pænit. ad verſum 6.* *e Pſal. 33. 6.*

5. Sed ampliùs adhuc diuini huius luminis efficacitas oſtenditur ex eo, quòd naturam habeat ignis, qui ardet & illuminat: illuminat in intellectu, ardet verò in voluntate: in qua vehemens efficit ſalutis deſideriũ: idq́; impulſu adeò forti, vt faciat accelerare greſſum, ſummaque velocitate currere, fugientem ſtatum ſuum malum; quærentem verò, quod vidit, bonum. Vnde autem tanta oritur velocitas, niſi ab infinita Domini charitate, ignea ad expugnationem inſtrumenta, affectus ſcilicet amoris adhibentis. qui amor, flammæ inſtar, ſtatim atque naſcitur, videtur fugere terram, vt velociter perueniat in cœlum, vbi finis eius eſt, & quietis locus. Cùm enim Devs D. N. tenerrimè diligat animas, grauiter fert, ſi peccato eas videat deſædatas: ideoque vehementer vrget, vt eas feſtinanter ex Dæmonis faucibus eripiat, accendens in eis ignem quendam amoris adeò vehementis, vt eas extra ſe faciat; vrgeatque, vt velociſsimè currant; (f *quemadmodum cerui*, qui ſerpentes deuorarunt, aut quos perſequuntur canes) quærantque *fontem* gratię viuum, vt à peccatorum ſuorum veneno, & crudelium hoſtiũ perſecutione liberentur. Hoc modo feſtinauit Maria Magdalena, quærendo Chriſtum Seruatorem noſtrum. cùm enim ſeptem venenatos ſerpentes, multitudinem ſcilicet lethalium peccatorum deuoraſſet; ſeptemque Dæmonia eam perſequerentur, quæ paſsim allatrantia, eam mordebant ac vulnerabant: tacta illa diuini ſpiritûs impulſu, ad ſuum quærendum medicum feſtinauit. Ad cuius pedes proſtrata, igneque inflammatæ inſpirationis liquefacta, tantùm effudit vim lacrymarum, vt ad culparum maculas eluendas ſufficerent. adeoque in curſu illo properauit, vt breui hora eouſq; *f Pſal. 41. 1. 2.* *Luc. 8. 2. Marc. 16 9.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA
Digitized by Google

peruenerit, quò multi alij iuſti in multis annis non peruenerunt: quemadmodum inſinuat dulciſsima illa ſententia eius, qui charitatis ac ſanctitatis
g Luc. 7. 47 gradus ponderare nouit, ac æſtimare, cùm dixit: g *remittūtur ei peccata multa, quoniam dilexit multum*. Simili feſtinatione cucurrerūt, eodē impulſu diuino tacti, Matthæus, Zachæus, Samaritana, alijque peccatores, quos Chriſtus D. N. vocauit, & conuertit, ſignificationem implens nominis, quod
h Iſai. 8 3. iuſsit DEVS, Iſaiam illi imponere: h *voca*, inquit, *nomen eius, accelera ſpolia detrahere, feſtina prædari*. valdè enim anxiè deſiderat, fortis illius armati domum prædari, eiuſque ſpolia, noſtra ſcilicet corda ſibi accipere. Eadem verò feſtinatione cupit ipſe, nos prædari, eius cor; magnoque feruore ac feſtinatione cœlum eius rapere. Ac propterea diuinū ſuum ſpiritum communicauit tanquam ventum vehementem, & in linguis igneis: cuius ignis efficacia adeò fuit præpropera, vt prima ſua concione S. Petrus, cum eiuſ-
i Act 2. 41. dem inſpirationis impetu, rapuerit ſibi i *tria millia* peccatorum; & in ſecun-
k Cap. 4. 4. da, k *quinque millia*. vt enim ait S. Ambroſ. *neſcit tarda molimina Spiritus San-*
Lib. 2. in Lucam. *cti gratia*. horret moras ac dilationes; potiùs, cùm primùm noſtræ conuerſionis opus aggreditur, vellet eam cum omni exactione perficere.
l Luc. 12. 49. Propterea enim dicit: l *ignem veni mittere in terram, & quid volo, niſi vt accendatur*? ignis hic eſt Spiritus ſancti inſpiratio, de cœlo in terram, in ipſos ſcilicet peccatores deſcendens: quam, vt eò citiùs opus perficiat, Chriſtus ipſe fouet, ac nutrit, donec contritionis & amoris actum producat, quo peccata conſumantur. Sed quid mirum, ſi aſpectus, quem lux diuina communicat, talem affectum ac properationem efficiat, ad conſequendum quod vidit? Nam, ſi aſpectus corporalis rerum terribilium, aut ipſi corpori iucundarum, magnum calcar addit ad feſtinationem in illis fugiendis, his verò quærendis: mirum certè non erit, ſi ſpiritualis aſpectus rerum terribilium, aut ſpiritui gratarum eundem effectum producat. Quamobrem meritò nomen RVTH, *videntem* ſignificat & *feſtinantem*, ad ſignificandum, eam cœleſti lumine illuſtratam, tanto ſpiritus feruore opus ſuæ conuerſionis acceleraſſe: vt adhuc Tyro in lege, quam amplectebatur, nullas timens difficultates, obtulerit ſe, quemadmodum poſtea videbimus, ad æquè feſtinandum in curſu, atque ipſa Noëmi, quæ antiqua valdè erit, in eaque lege veterana. O diuinæ Vocationis efficacitatem, quæ illuſtrando inflammas, vrgeſque vt feſtinetur, & abſque offenſione curratur! lux enim tua, & viam monſtrat, & vires præbet, ad rectè, feſtinanterque progrediendum.

§. 2. *Alij diuinæ vocationis effectus.*

EXPVGNATIS duabus ſpiritûs facultatibus, intellectu & voluntate: ſuperſunt internæ carnis potentiæ, imaginatio, & ſenſualitas, à qui-

bus

bus fortis ille armatus arma plurima accipit. De quo propterea non ſine magno myſterio Chriſtus D. N. dixit, quod a *cuſtodiat atrium ſuum,* domus enim hominis habet ſuas aulas altiores, Memoriam ſcilicet, Intellectum & Voluntatem;& atrium inferiùs ad ipſas portas,imaginationẽ, ſcil. & ſenſualitatem : quarum portæ ſunt ipſi ſenſus externi. Sed quoniam Dæmon nihil poteſt immediatè in ſuperioribus illis facultatibus, vt poſtea dicemus; ideò omnem cuſtodiam & vigilias adhibet, ad capiendum ipſum atrium:occupando ſcil.imaginationem,& ſenſualitatem; paſsiones, ac propenſiones naturales: vnde ipſum ſpiritum oppugnare aggreditur,& ſuperare contendit :quem,ſi iam ſuperauit,inde quoque magna cura & ſolicitudine cuſtodit;occupando quoq; exteriores ipſas portas, ne ſenſus aut aperiantur,aut occludantur,niſi ad ipſius nutum. a *Luc.* 11. 21.

At ſupremus noſter Devs,vtpote totius domûs, eiuſque facultatum Dominus,poteſt impugnationem,vbi maluerit inchoare.Quare interdum vocationem auſpicatur à ſenſibus externis,immittẽs per portas oculorum, auriumve, imagines aliquas,quaſi viuas, rerum valdè terribiliũ; qualis eſt mors, ſepulchrum, aut ignis inferni: quibus acceptis, imaginatio vehementer commouet timorem & metum; quibus carnis propenſiones marceſcũt: Intellectus verò & voluntas pacatiores,& aptiores manent, ad videnda & amanda, quæ ſunt ad ſalutem neceſſaria. Sæpiſsimè autem impugnationem ſuam aggreditur ab ipſis altioribus facultatibus, rectà iaculando in eas globos, prunasq; diuinarum inſpirationum, quemadmodum diximus:ex quibus prouenit,vt facultates inferiores expugnentur,victæq; iaceant. Si enim immiſſus ſpiritus eſt ſicut Rvth *videns* & *feſtinans,* lumine ſcilicet cœleſti videns res æternas,ad quas obtinẽdas valdè feſtinat,ac properat: mox pars inferior eſt *deficiens*. Vi enim inſpirationis diuinæ incipiunt vitia deficere; paſsiones langueſcere; carniſque inſultus marceſcere: debilitantur enim diuitiarum cupiditates, voluptatũ appetitiones; & fumi vanitatum euaneſcunt: prout enim diuinus ſpiritus ſenſim ingreditur; ita ſpiritus proprius deficit ſenſim: & cùm ratio ipſa ſeſe colligit, vireſq; reſumit,caro ſuas amittit. vna enim eademq; inſpiratio,quę nos fortes celereſque reddit in bonũ;eâdem operâ debiles reddit & languidos in malũ: quẽadmodum S.Gregorius optimè perpendit,dicẽs: Qui in ſui creatoris amore roborãtur,quo magis in diuina fortitudine creſcunt, eò amplius in propria deficiũt;& qui in deſiderio rerũ æternarũ ſiunt robuſtiores; fiũt in cupiditate temporaliũ debiliores.Propterea .n. Pſalmiſta dixit: b *cõcupiuit ac defecit anima mea,* dùm cogitaret de *atrijs Domini:* prius dicit, *concupiuit;* & poſteà, *defeci:* debile. n.eſt deſideriũ rerũ diuinarũ,niſi defectionẽ afferat rerũ propriarũ: eoq; ampliùs frigeſcit animus in amore ſeculi, quò Dei amore magis accẽditur. ꝙ inſinuauit Sponſa,cùm dixit:c *anima mea liquefacta eſt, vt* 1. *Lib.* 5. *Moral. c.* 30. & *Homil* 13. *in Ezech.* b *Pſal.* 83. 3. c *Cant.* 5 6.

locutus

locutus eſt dilectus. ſtatim enim atque diuinæ inſpirationis pulſus, tactuſque percipitur, carnis fortitudo debilitatur; & ipſa infirma debiliſque manet in
d Gen. 32. 25. ſeipſa: quemadmodum etiam Iacob, cùm d *luctaretur* cum Angelo, Angelus verò *tetigiſſet neruum femoris eius, ſtatim emarcuit: ipſeq; claudicabat.* ad oſtendendum, quòd, ſi diuini amoris affectus, ſpirituſque virtus ſit firma & conſtans, amor proprius carniſque fortitudo deficiat. Hæc ferè S. Gregorius. Ex quibus deprehendes vocationis diuinæ, cor tangentis, efficacitatem: attactu enim ſuo ita liquefacit ac diſſoluit quicquid carnale illud habebat: vt te, æquè ſuperbum & arrogantem atque Saulum, impetus iſte ex equo tuæ ſuperbiæ deijciat; carnis inſultus moderetur; auferatque appetitum videndi, comedendi, bibendi, ac deguſtandi res iucundas huius mundi: & potiùs horrorem quendam, earumque faſtidium tibi afferet: ingeret verò tantam tuæ ſalutis famem, vt præ eius deſiderio deficiens, dicas
e Pſal. 76. 4. cum Dauide: e *exercitatus ſum, & defecit ſpiritus meus.*

2. Ex his, quæ dicta ſunt licebit diſcrimen agnoſcere inter ſuggeſtionem Dæmonis, & Spiritus ſancti inſpirationem: quemadmodum enim ſpiritus ipſi, à quibus illæ proueniunt, contrarij ſunt: ita contrarios habent effectus: quamuis idem prima facie nomen ſortiantur. Vtraque enim facit nos videre, currere, ac deficere; ſed modo omninò diuerſo. Dæmonis enim ſuggeſtio excæcat oculos animæ, ne videat, quod præcipit DEVS; eoſdem verò aperit ad videndum, quod caro concupiſcit: quemadmodum euenit
f Gen. 3. 5. Euæ, cui dixit ſerpens: f *in quocunque die comederitis ex eo* fructu, *aperientur oculi veſtri; & ſcietis bonum & malum.* Quare huiuſmodi viſio, cæcitas potiùs eſt appellanda, vt quæ meliori alterâ priuet. Contrà verò Spiritus S. inſpiratio excæcat quidem oculos, ne videant, quod carni placet: ſed eoſdé aperit, vt videant, quod placet Deo: quemadmodũ euenit Saulo: quem lux cœ-
g Act. 9. 8. leſtis adeò excæcauit, vt etiã g *apertis oculis nihil videret*. Quæ tamé, viſio potiùs, quàm cæcitas eſt appellanda, vt quæ præſtantem adeò rerum cœle-
Pſal. 18. 3. ſtium viſionem attulerit. Præterea ſuggeſtio illa valdè facit properare in adimplenda propria voluntate, conculcando diuinam: At inſpiratio properare nos facit, ad implendam diuinam, mortificando propriam. Suggeſtio illa debilitat ſpiritus vigorem, acuit verò carnis inſultus; facit pedes veloces ad vitia, plumbeos ad virtutem: ipſa verò inſpiratio, carnis paſſio-
h Iſai. 40. 31. nes domat, ſpiritus verò affectus corroborat: & (vt ait Iſaias) h *dat illis pennas ſicut aquilæ, vt volare poſſint, & currere, non laborantes, & ambulare, non de-*
i Ezech. 1. 12 &c. *ficientes* in obſequio DEI. ad eum modum, quo ſancta i *quatuor animalia ambulabant; quę plena oculis, vbi erat impetus ſpiritus, illuc gradiebantur in ſimilitudinem fulgoris coruſcantis.*

3. HI ſunt tres conflictus diuinæ vocationis in anima: vt, obtentâ victoriâ, ingrediatur Iuſtificationis gratia; ad quam illa dirigitur: tũc autem non

ſolùm

ſolùm optimè illi conueniunt tria myſtica nominis Rvth ſignificata prædicta, ſed quartum adhuc valdè inſigne & notandum. Voluit enim Devs D.N. idem nomen in diuerſis linguis aut in ipſa Hebræa, cum diuerſis pũctis, varia habere ſignificata, ad indicanda varia myſteria: hoc autẽ nomen Rvth, ſecundùm aliquos Doctores, ſignificat *ſaturatam*, vel *inebriatam*. Anima enim, quæ ſolicitè adeò Iuſtificationis gratiã deſiderauit; & ad eam obtinendã adeò properauit, diſpoſita omninò eſt, dignaque, cui Dominus noſter reddat, quod promiſit, cùm dixit: k *Beati, qui eſuriunt & ſitiunt Iuſtitiam: quoniam ipſi ſaturabuntur.* Quæ autem hæc eſt Iuſtitia, niſi gratia, quæ nos iuſtificat? quæ tanta communicatur, quanta fames eſt ac diſpoſitio, ad eam accipiendam præcedens: ſimul verò datur vinum Charitatis, quod nos inebriat, cœleſtium donorũ plenitudine; iuxtà illud Dauidis: l *inebriabuntur ab vbertate domûs tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos,* donec ſaturentur. Tunc etiam datur filio prodigo m *vitulus ſaginatus,* quo ſuũ cor famelicum ſatiet. Alia denique ſtupenda affert bona in ſubſequentibus Capitibus inſinuanda. Sed nunc huic finem imponamus, monentes, vt ſiquidẽ inſpiratio Dei noſtram exigit cooperationem, ad omnes hos effectus integrè producendos: ſtatim atque eius pulſum ſenſeris, diuini Spiritûs præſentiam (vt S. Bernard. dicit) agnoſcas: cuius vox ſonat in auribus tuis, venitque ad te iuſtificandum, ac donis ſuis replendũ; modò te ad ea recipienda diſponas. Poteris verò magno feruore ei dicere: ô diuine Spiritus, qui vbi, & qua efficacitate vis, ad peccatores iuſtificandos, inſpiras: præmitte ignem, qui te præcedit, vt luce ſua me illuminet, ardore inflammet, velocitate acceleret; actiuitate denique debilitet ad omne malum, & corroboret ad omne bonum: ſatiando me donis tuæ gratiæ, donec plenè ſatures in tua gloria in æternum. Amen.

Arias Mont. Tom. vlt. Bibl.

k *Matt. 5.6.*

l *Pſal. 35.9.*

m *Luc. 15. 23.*

Serm. 1. de Pentecoſt.

CAPVT III.

Admirandis viis et rationibvs Devs Dominus Noſter vniuerſos mundi peccatores vocat, offerens illis media auxiliaq; ad conuerſionem ſufficientia.

STvpenda media adhibuit Devs D.N. adhibetque continuè ad omnes mundi peccatores vocandos, & conuertendos; tam infideles, ad ſuam Eccleſiam eos deducendo; quàm fideles, vt in ea dignè viuant. Nam (vt ait S. Gregorius, Nazianzenus) *incredibilis eſt vis amoris, ſi potentiæ coniũgatur.* Et quoniam Devs in vtroque eſt infinitus, fit, vt

In vita ſua quam ipſe ſcripſit carmine.

immenſa eius Charitas ipſum permoueat, ad media noſtræ ſalutis omnipotentiâ ſuâ exequenda, quæ Sapientia infinita adinuenit: accommodando ea noſtræ naturæ conditioni. Hæc media multiplicia ſunt: quædam generalia, & omnibus communia; alia aliquorum propria: quædam rurſus ordinaria, alia extraordinaria, & ſtupenda.

a Luc. 5. 32. SED inter omnia maximè eminet, & reliquorum omnium eſt fons: quod ipſemet DEVS in diuina ſua natura inuiſibilis, voluerit fieri homo viſibilis, induens humanam carnē, vt varijs medijs modiſq; viſibilibus a *peccatores vocaret:* ad hoc enim (vt ipſemet dixit) deſcēdit de cœlo. id quod ſemper egit in terra, manifeſtans nobis multis Parabolis, & comparationibus hanc ſuam curam, & voluptatem, qua in hoc munere exequendo afficiebatur.

b Matt. 20. 1. c Cap. 22. 2. d Ioan. 10. 3. e Luc. 15. 4. Matt. 18. 12. f Luc. 15. 8. Nunc enim cōfert ſeipſum cum b *Patrefamilias, qui ſummo mane,* & omnibus diei horis *exit, conducere operarios in vineam ſuam:* nunc cum c *Rege faciente nuptias filio ſuo, & plurimos vocante ad nuptias,* vt tantæ lætitiæ eſſent participes: Interdum cum d *Paſtore ouium, eas nominatim vocante ac educente;* &, ſi qua earum aberret, magna cura e *eam quærente, donec inueniat:* inuentam verò *imponente in humeros ſuos, & cum gaudio* portante ad reliquum gregē. Sed vt maximè ſolicitudinem hanc ſuam diligentiamq; manifeſtaret, etiā cum ſolicita ac diligenti f *muliere* ſe voluit comparare, quæ cùm *decem drachmas haberet, & vnam perdidiſſet, accendit lucernam, & euerrit domum, & quæſiuit diligēter, donec inueniret, & cùm inueniſſet, conuocauit amicas & vicinas dicens: Congratulamini mihi, quia inueni drachmam, quam perdideram.* Hæc mulier refert diuinā Sapientiam, ipſum videlicet filium DEI, cuius nouem Angelorum Chori, & genus ipſum humanū ſunt tanquam decem drachmæ, ſiue nummi, creatoris ipſorum imagine cuſi: cumque humanæ naturæ drachma ob Adami peccatum perijſſet, quamuis ſatis aliàs diues eſſet, vtpotè cui nouē aliæ pretioſiores in Cœlo ſupereſſent: inde tamen deſcendit, ad perditam tanto amore ac diligentiâ quærendā, atque ſi illa eſſet totus eius theſaurus. quā vt quæreret, accēdit lucernā, noſtram naturā induens, corpore & anima conſtantem, tanquam cera & lychino: addens illi infinitæ ſuę diuinitatis lucem. Qua lucerna accenſa, totam domum Iſrael huc illuc illuſtrando perambulauit, quærens animas, quæ ſuâ culpâ perierant. Quis verò explicare poterit, quantā in hoc adhibuerit diligentiam? quot media? quotque labores in ijs quærendis ſit paſſus! ô quantum tibi conſtitit, Redemptor mi, hāc drachmam quærere, & inuenire! In vno die eam creaſti ad imaginem & ſimilitudinem tuam; in altero aſtutia ſerpentis illa perijt: tu verò triginta annos in ea quærenda cum immenſo labore impendiſti. Hanc ob cauſam in pauperrimo tugurio natus es; octaua die circumciſus, ſanguinis tui primitias effudiſti; in Aegyptum, vt Herodis perſecutionē euaderes, fugiſti; hanc ob cauſā 40. dies in deſerto ieiunaſti; tres annos per totam Iudæam & Ga-

lilæam

lilæam prædicaſti; noctes tranſigebas orando pro peccatoribus; dies cum e iſdem conuerſando, vt eos à ſuis peccatis educeres. quos nunc rationibus ad te adducebas; nunc, beneficijs, nunc prodigijs, ac miraculis pertrahebas: ſemper in paupertate & cum defatigatione peregrinabaris, omnibus benefaciens, & mille mala ab eis accipiens. Propterea ſanguinem in horto ſudaſti, captus ac vinctus fuiſti, atque ad varia tribunalia ductus, ibique accuſatus, colaphis, ſputis, flagellis cæſus, ſpinis coronatus; ac denique ad crucis mortem condemnatus; in qua pretioſiſsimæ tuæ humanitatis candela accẽſa, amoris igne conſumpta, & extincta fuit. Sed die tertio ad nouam, & glorificatam vitam rediens, redemptioni noſtræ finem impoſuiſti, recipiens perditam noſtræ naturæ drachmam. Quamobrem iuſtiſsimum eſt, amicas & vicinas tuas, Angelorum Hierarchias de ea inuenta tibi congratulari.

Sed non hic ſubſtitit huius Domini diligentia, cùm enim neceſſarium eſſet, ipſum ad Cœlum aſcendere, multas alias lucernas accendit, quarum lumine animæ, quæ in terra perierant, applicato illis copioſo redemptionis ſuæ fructu quærerentur. lucernæ in hunc finem accenſæ, fuerunt Apoſtoli & Euangeliſtæ; ſuntque Paſtores ac Doctores Eccleſiæ, qui vitarum ſuarum exemplis, concionibus, libris, ac miraculis mundum illuſtrarunt, & peccatores innumeros conuerterunt. Et quotidie multas alias lucernas accendit, quæ in idem munus ſuccedant: quas propria manu ipſe deducit, & per angulos terræ ſuâ prouidentiâ dirigit, vt vel pauperculam aliquam animam quærant, quam cœlo lucrentur. Cùm enim g *omnes homines velit ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire:* nunquam ceſſat euertere huius mundi domum, varijs euentibus, eamque euertere, & ab erroribus, ignorantijs, ac peccatis expurgare. Et ideò vnumquemq; hominem (vt ait Sanctus Proſper) varijs modis vocat, nunc manifeſtis, nunc occultis exhortationibus, perſuadendo exemplis, monendo, terrendo minis, excitando miraculis, bona conſilia inſpirando, illuminando corda, & ad virtutem alliciendo. Aliquando (ait S. Gregorius) eos vocat per ſeipſum, aliquando per Angelos, & interdum per homines ſuos miniſtros: nunc proſperitatibus, nunc aduerſitatibus domum animæ euoluendo, & quicquid in ea eſt euertendo, ne pereat omninò. Quamobrem eouſque progreſſus eſt S. Auguſtinus, vt diceret, quemcunq; ad Devm conuerſum, *trahi miris modis*, in quibus infinita Sapientia, bonitas, & omnipotentia trahentis elucet. Et quamuis modi ordinarij eos trahendi, eò quòd occulti ſint, non rapiant homines in admirationem: ſi tamen eos aſſequerentur, obſtupeſcerent ordinem, ſuauitatem, & efficacitatem, quæ ſunt reuera in eis.

g 1. Tim. 2. 4.

Lib. 2. de Vocat. Gent. c. 26.

Homil. 36. in Euang.

Lib. 1. contra duas Epiſt. Pelegia. c. 19.

§. 1. *Ordinaria & extraordinaria Vocatio.*

EX his licet deducere duplicem Vocationem: alteram Ordinariam,& iuxtà communes Gratiæ leges, & ea,quæ prouidentia diuina ordinariè diſponit per media,quæ ad id conſtituta habet; alteram Extraordinariam, quæ harum legum terminos tranſgreditur ſitque inuſitatis aut prodigioſis modis, quibus DEVS D. N. vtitur, vt ſingulare omnipotentię & præcellentis ſuæ charitatis det indiciũ,qua ſuos diligit Electos: quos propterea repentè tanta luce,adeoq; vehementi inſpiratione præuenit, vt in momento perficiat,quod ordinariæ in multis annis non effecerunt: aut etiã hoc ſubſidio eo tẽpore eis ſubuenit,qui illi actu contradicebant ac reſiſtebant:quos ita permutat,vt aſſentiãtur & amplectãtur, quod priùs horrebant ac repellebant. Hoc modo vſus eſt Dominus noſter, cùm latronẽ in cruce, & Saulum ex itinere Damaſceno vocauit:& nonnunquã huiuſmodi ſtupendas facit vocationes: vt prodigium, quod erga vnũ peccatorem adhibet,multos alios animet;videntes,illum ita repentè mutatũ. & quemadmodum S.Paulinus dixit:*oſtendit in raris,quod omnibus proſit, ſi velint* Quamuis enim adeò ſint inueterati,& in ſuis peccatis obdurati, quemadmodum miſeri illi de quibus Ieremias:a *ſi mutare poteſt AEthiops pellem ſuam, aut Pardus varietates ſuas; & vos poteritis benefacere,cùm didiceritis malũ:* nihilominùs, quod hominibus eſt impoſsibile, Deo eſt facile: qui ſuæ vocationis vi poteſt,ac ſolet,in momẽto mutare AEthiopum nigredinem, & Pardorũ varietatem: iuſtificando ſcil.peccatores,habentes plura peccata, quàm Pardi maculas;& qui ſint turpiores,peccataq; in eis magis radicata, quàm ſit color in AEthiopibus. Quis b *Matthæo* Publicano nigrior? & quis magis Pardus c *Saulo*, Chriſti perſecutore? hos tamen ſubitò mutauit DEVS, dans alteri albedinem,pluſquam niuis; alteri manſuetudinem,pluſquam agni: vt in eis miſericordiæ & omnipotentiæ ſuæ magnitudinem manifeſtaret; ſimulque diffidentiæ & puſillanimitati tuæ mederetur: Si fortè cogitans multitudinem tuorum peccatorum, exiſtimes, non ſupereſſe tibi remedium. Nec tamen occaſionem hinc arripias hærendi in tua deprauata vita, quaſi expectans vocationem aliquam prodigioſam & inuſitatam: hoc ipſo enim, eius te reddis indignum. neque enim DEVS eiuſmodi facit prodigia cum vno peccatore, vt ex eo alij in ſuo peccato permanendi occaſionem accipiant: neque in ordinaria ſua lege cum aliquo diſpenſat, vt eam multi contemnant: neque Rex priuilegium contra communem legem alicui dat, vt impunè is poſsit,infidelis & proditor eſſe. Cùm igitur DEVS ordinariam ſtatuerit legem,quam ſeruat in vocandis peccatoribus:ne tu extraordinariam & prodigioſam expectes.Nam,ſi prodigia deſideras: hæc ipſa lex ordinaria multis prodigijs eſt plena. Quid enim magis

Refert Bellarmin tom. 3 lib de gratia,c.5.
a Iere.13.23
b Matt.9 9.
c Actor.9 1.

ſtupen-

ſtupendum, quàm rebus omnibus huius mundi naturalem ſuum curſum retinentibus, ex omnibus quæ inde eueniunt, ſiue proſperis, ſiue aduerſis, occaſionem accipere, ad peccatores, per media conditioni & ſtatui cuiusque accommodata, vocandos? Quis dixerit, conuerſionem huius RVTH, etſi facta fuerit via ordinaria, non fuiſſe adeò admirandam, vt prodigioſa dici poſsit? Si enim rem benè perpenderis, deprehendes, famem quæ erat in Iudæa, peregrinationem Elimelech cum ſua coniuge Noemi, duobusque filijs in terram Moab; mortem Elimelech, & coniugium filiorum eius cum RVTH & Orpha; mortem quoque horum duorum coniugum; famis in Iudęa ceſſationem; reditū ipſius Noemi in eam; & quod vtraq; nurus ex amore, quo illam proſequebantur, eam comitarentur; & quod ipſa RVTH modeſtia & virtute Noemi caperetur, afficereturq; ad Religionem, quam illa profitebatur: hæc inquam omnia intelliges, fuiſſe media, per quæ DEVS D. N. non minus admiranda, quàm occulta diſpoſitione, RVTH cōuerſionem direxerit: inuenire cupiens hanc drachmam, in regione Moab perditam. In ſingulis autem his rebus tot admiranda elucēt, vt verè dicere liceat, RVTH ad ſeruitium diuinum *miris modis* fuiſſe deductam: & per ſimilia media, proportione quadam, vnuſquiſque peccator, & tu ipſe, ſi in miſero hoc ſtatu hæres, vocaris à Deo; ac reipſa deduceris, niſi eius vocationi, ſicut Orpha, reſtiteris. Ad cuius Orphæ conuerſionem eadem omninò media diuina prouidentia conſtituit, quæ ad RVTH ipſius: ſed culpa ſua nolens eis vti, perijt tandem in ſua regione Moab, in qua permanſit in ſua idololatria.

§. 2. *Deum inſpiratione ſua omnes peccatores vocare.*

VT autem perſpicias, quàm ſit effuſa diuina prouidentia in vocandis omnibus huius mūdi peccatoribus, in duabus his fæminis adumbratis tam qui, vocationi annuentes, ſaluantur; quā qui, eidem reſiſtentes, pereunt: audi, quid ipſe DEVS per ſuum Prophetam dixerit: a *inuenerunt qui non quæſierunt me. dixi: Ecce ego, ecce ego ad gentem, quæ non inuocabat nomen meum. Expandi manus meas tota die ad populum incredulum, qui graditur in via non bona poſt cogitationes ſuas: populus qui ad iracundiam prouocat me ante faciem meam ſemper.* O charitatē infinitam! ô immenſam liberalitatē! quò potuit vlterius, Domine, extendi tuæ liberalitatis amplitudo, quàm vt manus tuas expanderes, tuaq; dona incredulo populo, ſemper tibi contradicenti, teque ad iracundiam prouocanti, diſtribueres? quæ maior potuit eſſe charitas, quàm expanſis vlnis infidelem adeò populū excipere; qui, tuis contemptis vijs, graditur poſt cogitationes ſuas? & cuius alterius, niſi tuus amor eò perueniret, vt brachia manusque tuas cruci affigendas extenderes: quò eidem illas affigenti populo ſalutē & vitam tribueres? quæ qui fecit, quid mirum,

a *Iſai. 65. 1.*

ſi quærat ipſemet eos, qui ipſum non quærunt; offeratque ſe, vt inueniatur; occurrat ijs, qui nihil minus attendunt, quàm vt de ipſo interrogent: obuiā eat, ipſum non vocantibus: dicens ſemel & iterùm: *ecce ego, ecce ego*, quaſi diceret: hîc ſum, paratus vos docere viam cœleſtem, tanquam Magiſter; & remittere peccata veſtra, tanquam Redemptor; morbis veſtris mederi, tanquam medicus; orationes veſtras exaudire, voſque mecum vnire, ſi ad meum obſequium vos transſeretis.

b Prou. 1. 20. HOC ipſum intendit Spiritus ſanctus docere per os Salomonis: b SAPIENTIA, inquit, *foris prædicat, in plateis dat vocem ſuam: in capite turbarum clamitat; in foribus portarum vrbis profert verba ſua, dicens: vſquequò paruuli diligitis infantiam, & ſtulti ea, quæ ſibi ſunt noxia cupient, & imprudentes odibunt ſcientiam? Conuertimini ad correptionem meam: En proferam,* communicaboque *vobis ſpiritum meum.* quid ſibi vult, quod Sapientia diuina proprio motu ad prædicandum prodeat, non modò in Eccleſijs, oratorijs, locisque ad id deſtinatis: ſed etiam in plateis, quo negotiatores conueniunt; & in capitibus turbarum, quò homines otioſi confluunt; & in portis vrbium, vbi Iudices iudicia ferre ſolent? quid inquam hæc ſibi volunt, niſi nos monere, nullum eſſe in mundo locum, ad quem illa, antequam vocetur, non accedat, vt homines doceat, quæ ſint illis facienda, vt ſaluentur. Ibi clamitat, vt ſurdi, audiant; diſtracti, attendant; clamoſi, taceant; valdè occupati, ceſſent: vt omnes eius verba percipiant, attendantque, quanta dona illis offerat. Docet enim nos experientia, tunc maximè ſolere DEVM ad noſtras portas pulſare, & ad cor loqui, cùm noſtræ ſalutis maximè ſumus immemores, & ad huius vitæ commoda maximè intenti; noſque monere de imminente nobis ob noſtra peccata periculo; & eorum offerre veniam.

Part. 3. Medit. 56. c Luc. 14. 16. Matth. 22. 1. HAEC omnia declarauit fuſius Sapientia incarnata ſub illa iucunda parabola, qua dixit: c *Simile eſt Regnum cœlorum homini cuidam, qui fecit cœnam magnam, & vocauit multos; & miſit ſeruum ſuum hora cœnæ dicere inuitatis, vt venirent: quia iam parata ſunt omnia. & cœperunt ſimul omnes ſe* fucatis rationibis *excuſare: ideoq; dixit ſeruo ſuo: exi citò in plateas, & vicos ciuitatis, & pauperes ac debiles, & cæcos, & claudos introduc huc. & ait ſeruus: Domine, factum eſt, vt impetraſti, & adhuc locus eſt, & ait Dominus ſeruo. Exi in vias, & ſepes, & compelle intrare: vt impleatur domus mea.* Quid aliud voluit CHRISTVS D. N. inſigni hac parabola, quàm nobis patefacere ingens illud deſiderium, quo tenetur, vt omnes peccatores, nullo excluſo, domum Eccleſiæ ſuæ ingrediantur, ſintque illius conuiuæ: vt æternæ vitæ cibis, quos præparatos iam habet, fruantur. Quod vt obtineat, diligentiſſimum valdeque ſolicitum ſeruum mit-

tit,

tit,qui illos inuitet, ſanctam ſcilicet ſuam inſpirationem, cuius ingreſſum nulla occluſa porta,ſurdaúe auris poteſt impedire. Omnia enim penetrat, nuntiatque,quicquid à ſuo Domino in mandatis habet: vt ſcilicet ad conuiuium omnes veniant.Et quoniam tria ſunt in mundo peccatorum genera, ter ad eos inuitandos mittitur: nunc quidem ſola inuiſibiliter ; nunc verò cum ſocio viſibili, qui eſt Euangelicus prædicator; ac denique cum aliqua aduerſitate,quæ compellat intrare.

Primvm itaque diuitum domos, Principum aulas, & Sapientium vniuerſitates ingreditur,omnes monens: vt,vitijs reiectis,Sacramenta percipiant, ſeſeque ad ſuum Creatorem ex toto corde conuertant; ſintque ipſi primi præbendo alijs bonum exemplum.Sed ijdem,vt poſteà dicetur,primi eſſe ſolent,qui diuinę vocationi reſiſtunt, iuxta illud Prophetæ de optimatibus:d *Ecce magis hi ſimul confregerunt iugum,ruperunt vincula iudicij Dei ſui.* 1. d Ierem.5.5

Nam quò ſunt potentiores,eò ſunt vocationi magis rebelles:quò enim magis ſuis paſsionibus ſunt addicti,eò ſunt ad eis reſiſtendum debiliores; victique amore bonorum temporalium,ne illa vincula rumpant, ſpiritualia contemnunt,& æterna.

Videns itaque Dominus noſter, quàm indignè diuina eius inſpiratio in Magnatum diuitumque huius ſæculi domibus excipiatur, mittit eam ad vicos & plateas ciuitatis, hoc eſt Eccleſiæ, ad vocandum & inuitandum omnes pauperes,infirmos,claudos,& cæcos:vt illi venientes fruantur ſupernis bonis,quæ alij noluerunt acceptare.Quòd ſi & hi, agnoſcentes, ſe miſeros eſſe, peccatiſque plenos, ſeſe excuſent, dicentes: ſe non eſſe dignos, qui in tanti Principis conuiuio compareant; ſe non habere oculos ad videndam viam,qua illuc eatur,eò quòd ſint cæci; nec pedes ad eundem, quia ſunt claudi; nec veſtes, vt conuiuij locum ingrediantur, eò quòd ſint pauperes; nec ad tales cibos ſumendos appetitum, eò quòd ſint debiles & ægroti. 2.

His omnibus excuſationibus diuina inſpiratio reſpondet: Dominum, qui vocat ad conuiuium, poſſe his omnibus remedium afferre: Nam cæcis poteſt viſum præbere fidei; claudis pedes amoris & charitatis; pauperibus pretioſam gratiæ veſtem; debilibus ſalutem & ſpiritualem guſtum: additque inſpiratio, propterea ipſos vocari, quod ſint adeò abiecti, & miſeri; velitque Dominus, miſericordiæ ſuæ magnitudinem in eis oſtendere,liberans eos à tanta miſeria, tribuenſque omne quod ipſis deeſt bonum. O charitatem infinitam, & ſine menſura profuſionem! quis crederet, ſupremum adeò Principem admittere velle in aulam ſuam, menſæque ſuæ regiæ tam miſeros & abiectos adhibere? Ne itaque, frater, exiſtimes, Devm prætermiſſurum vocare te ad cœleſte ſuum conuiuium, propterea quod vilis tu ſis & abiectus; &

Digitized by Google

corporis animæque miſerijs plenus: hoc ipſum enim illum mouet ad commiſerationem:ac propterea te inuitat, non vt ipſe ex tua amicitia diuitias,aut honores ſibi compareret;ſed,vt ſua ipſe te ditet,ac honoret:nec ſuum

Prou. 8 31. commodum,ſed tuum quærit.e *eius enim* conuiuia ac *deliciæ* ſunt, *eſſe cum Filijs hominum*, vt eorum reparet miſerias.

3. SED quoniam omnis turba huius ciuitatis Eccleſiæ exigua eſt, pro magnitudine conuiuij,quod DEVS præparauit, pergit inſpiratio diuina extrà ciuitatem ad vias, ſepesque infidelitatis, vocando prætereuntes omnes, vt veniant ad conuiuium: Vocat enim gentes,Mauros,Iudæos,& Hæreticos: inſpirans omnibus, vt ſeſe ad Catholicam Eccleſiam recipiant, veramque fidem eius amplectantur,ſine qua ſalui eſſe non poſſunt. Et interdum eos compellit intrare,nō vi armorum,ſed rationum:quas adeò luculenter efficaciterque proponit,vt ſentiant, ſe ab ipſa veritate coactos, vt vocantem ſequantur;oblatumque bonum acceptent.Deſine itaque admirari, anima mea,quòd vocet Deus cæcos, claudos,pauperes,ac debiles ciuitatis,eosque ſua menſa dignetur: Nam huiuſmodi,etſi aliàs miſeri,tamen ſunt homines rationabiles,fideque illuſtrati. Illud potius admirare, quòd inuitet ſyluestres,& feras ambulantes per loca deſerta & inuia: gentem moribus beſtialem, ſine fide, ſine religione, ſine ratione viuentem: nec horreat eos, ad ſuam menſam adhibere,dareque ijs,qui canes erant, panem filijs aliàs præparatum.

§. 3. *Deus iubet, ſuos miniſtros admittere, quos ipſe vocat peccatores.*

QVAMVIS quæ dicta ſunt, vehementem meritò afferant admirationem: multò tamen maiorem affert cura & ſolicitudo eiuſdem Domini noſtri in eiuſmodi hominibus vocandis: inſpirat enim ſeruis domus ſuæ miniſtris Eccleſiæ,nè tales vocare dedignentur; nec horreant admittere,quos diuina eius inſpiratio vocauerit,traxeritque:vt ſic domus eius citò repleatur.Suauiter valdè aperuit D.N. hoc ſuum deſiderium & ſolicitudinem ſuo Vicario Principi Eccleſiæ,cùm horreret gentes admittere, qui di-

Act. 10. 12 uina vocatione tacti,ad eam accedere volebant.a *Cecidit*,inquit S.Lucas,*ſuper Petrum mentis exceſſus: & vidit cœlum apertum, & deſcendens vas quoddam, velut linteum magnum: quatuor initijs ſummitti de cœlo in terram, in quo erant omnia quadrupedia,& ſerpentia terræ,& volatilia cœli. Et facta eſt vox ad eum: ſurge Petre,occide,& manduca. ait autem Petrus: abſit Domine,quia nunquam manducaui omne commune & immundum. Et vox iterùm ſecundò ad eum: Quod DEVS purificauit, tu commune nè dixeris. Hoc autem factum eſt per ter: & ſtatim receptum*

bi & Gloſſ. *eſt vas in cœlum.* Quæ poteſt eſſe diuinæ miſericordiæ luculentior expreſsio,

eiuſ-

Digitized by Google

eiuſque bonitatis exemplar admirabilius? erat illud linteū (vt ait Beda) Eccleſiæ Catholicæ figura, quę lintei inſtar fuit perſecutionibus contuſa, lota, & dealbata ſanguine agni, b *qui* (vt ait Apoſtolus) *eam dilexit, & ſeipſum tradidit pro ea: vt exhiberet ſibi ipſe glorioſam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiuſmodi*, cuius proſapia eſt è cœlo: c *vnde eſt omne datum optimum & omne donum perfectum:* & innititur quatuor ſanctis Euangelijs, quæ per quatuor mundi partes prædicata fuerunt; docendo homines, quid credere, facere, & orare debeant; & quæ Sacramenta ſuſcipere. Hi ſunt quatuor funiculi, quibus Devs Eccleſiam cęlo tenet alligatam ita fortiter, vt nemo poſſit eam diſſoluere, aut funes illos abſcindere: per eos autem transferetur poſteà in cœlum, vnde deſcendit.

b Ephe. 5.25.
c Iacob. 1.17.

2. Qvae autem lingua dicere ſufficiet, qua ratione hoc linteum in cęlum aſcendat, & quinam tandem in adeò mundo linteo repoſiti trahantur? *quadrupedia* nimirum, *& ſerpentia terræ, & volatilia cæli*: abiectiſsima inquā hac mundi fæce plenum trahitur, & inducitur in paradiſum. O dulciſsime Iesv, quomodo cor tuum ferre poteſt, vt in linteo adeò mundo, & in quo abluendo, ac dealbando tam multa expoſuiſti, ingrediantur animalia adeò ſordida, & ſtomachum mouentia? quomodo ipſum cœlum vis, feris adeò immundis condere; quas tuus Apoſtolus, vel tangere, ob conceptam nauſeam, recuſat. Sed verè tu, mi Rex, non concipis nauſeam ex peccatoribus, quos tenerrimè diligis; quos, vt quæreres, ex cœlo deſcendiſti; & cum eiſdem adeò familiariter verſabaris, vt d *cum Publicanis & peccatoribus manducares*; teque ab eis tangi permitteres: licèt ſuperbi Scribæ, & Phariſæi ea de re murmurarent: nec dicebas, ſicut illi: e *recede à me, non appropinques mihi, quia immundus es*; ſed potius: accede, & tange me, vt mundus fias. Quo amore permotus, omnes peccatores, quantumuis abominandos, in mundiſsimo Eccleſiæ tuę linteo recipiendos eſſe decreuiſti: Idololatras, qui animantia bruta tanquam Deos adorabant; homicidas, fures; crudeles, & ferarum inſtar vltores, falſarios, deceptores, aſtutos; & ſerpentium inſtar implicatos, ambitioſos, & auium inſtar arrogantes; omnes inquam vocas, & ad cœlum tuum inuitas; iubeſque tuum Vicarium omneſq; tuos in eo miniſtros, occidere & mãducare: occidere ſcilicet eorum peccata, in ſancti Baptiſmatis ac Pœnitentiæ aquis ea ſummergendo; manducare verò, in Eccleſiæ ſanctæ viſcera per fidem & charitatem traijciendo: quemadmodum cibus corporis ingreſſus in comedentem, vnum cum ipſo corpus conficit. Nec vis, miniſtros tuos cum aliqua nauſea huiuſmodi peccatores admittere; cùm nullam tu habeas, dum eos vocas, & ad ipſorum pedes deducis: potiùs cupis, vt eos amplectantur, adeoque amanter excipiant, vt intra viſcera ſua immittant. Denique certos nos facis ac ſecuros: omnes, quotquot in linteū illud recipientur, peccatis mortuos, fore in cęlum tuū admittendos; & eos,

d Matt. 9. 11. Luc 15. 2. & 7.38.
e Iſai. 65. 5.
Ex S. Grego lib. 20. Moral. c. 6.

qui feræ ac ſerpentes prius fuerant, inter Angelorum Hierarchias collocādos. Laudét te Regem meum, Seraphini ob accenſum adeò amoré, quo nos proſequeris; animentur peccatores, ad fiduciam in tua miſericordia collocandam; diſcāt ſacerdotes, amanter & benignè eos recipere, te imitantes. Ne repellat ſeruus eum, cui Dominus remittit offenſam; nè ſit miniſter crudelis in eum, erga quem iudex eſt benignus; nè domus præfectus ſit parcus in bonis ſui Domini diſtribuendis, cùm Dominus iubeat eum eſſe liberalem, nè ianitor portas cœli occludat, cùm iubeat Deus eas aperiri, & omninò patere omnibus, demiſsè per eas ingredi volentibus; ne vilis vermiculus faciat ſibi nauſeam comedendi eum cibum, quem comedit ipſe Deus. occidant & comedant, quemadmodum vox ipſa cœleſtis præcipit: nec dico, vt comedant peccatorem adhuc viuentem, in quo adhuc viuunt peccata; in quibus vult adhuc hærere: huiuſmodi enim peccatorem reprobat Deus, & tanquam immundus non ingredietur in cœlum: tali claudant etiam miniſtri portas clauibus, quas ad id habent: ſiquidé ipſemet DEVS non vult talibus eas aperiri: nullum tamen comedere prætermittant peccatorem iam mortuum, dolentem ſcilicet de ſuis peccatis: iuuent potius, vt ſuis culpis omninò moriatur, & ſtatim comedant, & in Chriſti corpus traijcere ſtudeant, vt vnum ex vtroque conſletur: non enim decet tanquam immundum reijcere, quem DEVS purificauit, vocauitque, vt Sanctus eſſet.

TER, ait S. Lucas, vocem illam cœleſtem auditam eſſe: vt hæc veritas altiùs Sancti Petri, miniſtrorumque Euangelij, tàm Concionatorum, quàm Confeſſariorum cordibus imprimeretur, quam vocem ſanctiſsima Trinitas confirmauit, cuius opus (teſte S. Ambroſio) eſt ipſa vocatio gentium. Ter quoque vox illa cœleſtis inſonat: nam inſpiratio diuina, quemadmodum ter prodit ad vocandos peccatores: ita quoque ter inſpirat, docetque Concionatores manſuetudinem, & charitatem in eiſdem recipiendis: vnūquemque verò peccatorem, certum eſſe iubet, ſi ad miſericordiam diuinam ſe receperit, fore admittendum. Quamuis itaque vitam tuam, frater, expenderis hactenus in operibus ferarum, odijs & rancoribus excandeſcens; quamuis te carnalitatibus & luxurijs, alicuius beſtiæ inſtar tradideris; licèt nihil aliud feceris, quàm, ſerpentis inſtar te implicando, & fraudes in tuos proximos machinari: & quamuis vitam totam in ſuperbis ſtudijs tranſegeris; conando, ſuper omnes, auis inſtar, volare, nemini verò te ſubijcere: non eſt cur de diuina miſericordia diffidas: modò tuis peccatis mori conſtituas. eius enim viſcera, cœlique portæ, quamuis illis ſint occluſæ, qui in ſuis ſceleribus velint ſemper hęrere; patent tamen ijs, qui eiſdem mori deſiderant.

Lib. de Spirit. S. c. 11. & 12.

CAPVT

CAPVT IV.

DEVS D. N. VEHEMENTER ESVRIT conuerſionem peccatorum, quod ſi aliqui pertinaciter ipſi reſiſtant, accipit inde occaſionem, efficacius alios in illorum locum vocandi.

DVAE illæ parabolæ de inuitatis ad cœnam, & ad nuptias, qui, ob ſuam in excuſando pertinaciam, repulſi ſunt; & in locum eorum alij efficaciùs vocati, & quaſi venire compulſi, incutiunt nobis hinc magnum diuinæ Iuſtitiæ timorem; inde verò magnam de diuina miſericordia fiduciam: vt vtroque hoc pede timoris & ſpei progrediamur. ſine altero enim horum non feliciter conficietur hoc iter. Ad huius rei maiorem declarationem præmittendum eſt, admirandam eſſe, nec comprehendi poſſe famem ſalutis hominum, qua premitur CHRISTVS D. N. ob ſui Patris gloriam, & ipſorum hominum commodum: quorum conuerſio fuit ipſi inſtar cibi, dum vixit in hac vita: adeò vt corporalis cibi obliuiſceretur, quò hanc ſpiritus eſcam ſumere poſſet. Quod manifeſtè oſtendit poſtquam conuertiſſet Samaritanam; reliquoſque Samaritanos expectaret, vt conuerteret. rogantibus enim Diſcipulis, vt manducaret, eò quòd tardè eſſet: reſpondit: a *meus cibus eſt, vt faciam voluntatem eius, qui miſit me; vt perficiam opus eius,* redemptionem ſcilicet mundi; & conuerſionem earum animarum, quas expectabat. Quemadmodum enim famelicus homo, cùm in ſua patria non inuenit panem, ad alia migrat, in qua ſperat ſe poſſe inuenire: Ita Chriſtus D. N. cùm non inueniret hunc cibum animarum in vno loco, eò quòd ipſius vocationi ac prædicationi reſiſterent; tranſibat ad alium, vt eas quæreret: adhibens apta media, vt aliquæ illi obedirent: ſolę enim obedientes, & quæ ipſi ſe dederent, ipſius erant cibus.

a *Ioan.* 4. 34.

HANC eandem ſalutis animarum famem vehementem impreſſit idem Chriſtus Seruator noſter ſuis Apoſtolis ac Diſcipulis; & etiamnum imprimit Prælatis, Viriſque eius Eccleſiæ Apoſtolicis, quorum præcipuus eſt cibus, conuerſio peccatorum, iuxta cœleſtis vocis præceptum, quæ dixit S. Petro: b *occide & manduca,* quemadmodum proximo capite explicatum eſt. Ex quo prouenit, vt, quandò in prouincia, aut ciuitate aliqua hanc animarũ ſuarum eſcam non inueniunt, quia eorum prædicatio non admittitur, ſed eius potius cauſa perſecutionem patiuntur, ex DEI inſpiratione aliò ſe cõferant, vbi eam inuenientes, famem ſuam ſatient. Cuius rei figura fuit, myſtica illa mulier, quæ referebat Eccleſiam: de qua dixit Sanctus Ioannes,

b *Act.* 10. 13.

c Apo.12.14 quod, cùm Draco eam perſequeretur, c *data ſunt mulieri* à DEO *alæ duæ*, non columbæ timidæ, ſed *aquilæ magnæ* ac robuſtæ, *vt volaret in deſertum, in locum ſuum: vbi alebatur per* longum *tempus*. Quæ figura ſignificat, diuinam prouidentiam duplicem Eccleſiæ ſuæ affectum tribuere, non timoris, ſed amoris & zeli: alterum gloriæ ipſius DEI, alterum ſalutis proximorum: qui acuūt in ea famem conuerſionis eorum, ad ſui creatoris gloriam dilatandam.
d Mat.10.23 Quibus alis d *Fugit ex loco perſecutionis*, quemadmodum Magiſter eius illi commendauit; non ex timiditate, aut ob cruciatus eradēdos; ſed quòd nullum ibi fructum faciat; nec cibum inueniat, quem eſurit. Ideoque ex DEI ipſius inſpiratione confert ſe in ſolitudinem, ac deſertum, alias ſcilicet ciuitates & loca peccatorum, quæ æterna ſua prædeſtinatione illi præparauit, vbi alatur eſca illa animarum, quam tantopere appetit. Licebit quoque has duas Eccleſiæ alas dicere, eſſe feruentes Concionatores, & Euangelij miniſtros, qui præcipuæ ſunt myſtici huius corporis alæ: quēadmodum auis alæ, partes ſunt præcipuæ corporis eius naturalis. Quorum miniſtrorum munus eſt, binos prodire ad prædicandum, charitate ſcilicet vnitos: ſic enim
e Luc.10.a. CHRISTVS D.N. e *binos mittebat ſuos diſcipulos*, ad fidem per mundum dilatandam, & Eccleſiam deducendam ad Infidelium deſerta, apud quos nunquam aliàs fuerat, vt ibi alatur, & ſaturetur animabus, quas tanquam eſcam in corpus ſuum traiecerit.

§. I. *Gentium Vocatio ob Iudæorum pertinaciam.*

QVEMADMODVM euenerit, quod diximus, incipiemus oſtendere ex occaſione, quam accepit Chriſtus D. N. (ſicut ipſe duabus his parabolis prædixit) transferendi Eccleſiam ſuam ad Gentium deſertum, ob Iudæorum repugnantiam, qua ipſius prædicationi reſtiterunt. Cùm enim ipſemet è cœlo, ad eos vocandos, deſcendiſſet, vt ſuam Eccleſiam legemque Euangelicam, quam afferebat, in eis plantaret, colligendo, quemadmodum
a Mat.15.24 ipſe dixit, a *oues, quæ perierunt domus Iſrael*: ipſi verò ſe rebelles huic vocationi exhiberent, etiam cùm poſteà per Apoſtolos vocarentur: decreuit occul-
b Matth.21.43. tis ſuis, ſed iuſtis iudicijs, eos deſerere, b *auferens ab eis regnum Dei*, quod eſt vera Eccleſia; & Scripturas ſacras, Sacramenta, & Sacrificia, quibus illud innititur; & transferens illud ad gentes, quas adeò efficaciter vocauit, vt Euangelij prædicationem admittentes, copioſos fructus proferrent: quibus Eccleſia famem huiuſmodi ciborum ſatiaret.

HORVM omnium inſignem & iucundam habemus expreſſam imaginem in Hiſtoria quam refert primum caput RVTH, ſi enim ex Apoſtoli
c 1.Cor.10.11. regula, c *omnia*, quæ inſtrumenti Veteris Patribus eueniebāt, *in figura contingebant illis*, rerum aliarum, quæ in Nouo erant ventura: quis negabit latere myſte-

myſterium in eo, quod Elimelech Bethleemita cum coniuge Noemi duobuſque filijs Mahalon & Chelion, non habentes quod in ſua patria comederent, *eò quòd facta eſſet fames in terra*, illam dèſererent, & *abirent, vt peregrinarentur in regione Moabitide*, terra ſcilicet gentilium: in qua mortuo parente, duo eius filij ducerent vxores Moabitidas; ibique ad mortem vſque permanerent: ipſa verò Noëmi, quæ ſola ſuperſtes erat, conuerteret Rvth Moabitidam; cum qua tandem in patriam rediret, ex qua exiuerat? Hoc inquam totum fuit proculdubiò viuum quoddam exemplar & imago deſertionis Iudæorum; & Vocationis, Conuerſioniſque gentilium, de qua nunc agimus. Nam (quemadmodum Gloſſa interlinearis dicit) Elimelech, qui ciuis erat Bethlehemiticus, interpretatur: Devs *meus Rex*; & figura eſt Iesv Chriſti Seruatoris noſtri, qui iuxtà perſonæ ſuæ dignitatem eſt verus Devs Rex æternus, & Dominus vniuerſæ creaturæ: quamuis ſecundùm humanitatem ſit Patre ſuo minor, quem ipſe Devm ſuum appellauit, cùm dixit: d *aſcendo ad Patrem meum, & Patrem veſtrum, Deum meum, & Deum veſtrum*. Hic Dominus fuit ciuis Bethlehemiticus, natus quà homo in Bethlehem, vbi cœpit ſe mundo manifeſtare; & cum Angelorum muſica celebrauit ſponſalia ſua cum Eccleſia; quæ eò venit, ad ipſum, vt talem ſponſum, agnoſcendum: quæ Eccleſia ſignificatur per Noemi, quod interpretatur *pulchra*. ex hac enim deſponſatione adeò inſignis ei accedit puritas & pulchritudo, vt idem cœleſtis Sponſus de ea dixerit: e *tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te*. Diuinus hic Elimelech duo filiorum genera genuit, dum in hac vita mortali degeret: vt familiæ ſuæ ſucceſsionem propagarent; doctrinamque ſuam in mundo promulgarent. Hi autem fuerunt S. Apoſtoli, quibus Epiſcopi, & Paſtores Eccleſiæ ſuccedunt; & Septuaginta duo Diſcipuli, quibus ſuccedunt reliqui Magiſtri ſiue Doctores, & Concionatores, cæterique S. Euangelij miniſtri, qui animarum conuerſionem promouent. Vtrumque hoc filiorum genus ſignificabant duo filij Elimelech, Mahalon, quod interpretatur, *à principio*; & Chelion, quod ſignificat *conſummationem*. Apoſtoli enim, primi fuerunt filij Iesv Chriſti, qui principium & noſtrorum omnium bonorum: fueruntque Spiritus S. primitiæ, quoad excellentiam eius donorum: reliqui verò Diſcipuli, Magiſtrum ſuum in amore imitantes, plenitudinē & perfectionem legis ſunt conſecuti; ſenſimque perfecerunt opus conuerſionis animarum, quod Magiſter eorum cœperat: vtriſque Apoſtolis, ſcilicet ac Diſcipulis, prædicantibus cœleſtem eius doctrinam in vniuerſa Iudæa; & pro viribus laborantibus, vt omnes Hebræi conuerterentur. Qui tamen vſitatā ſuā pertinaciā f *ſemper Spiritui ſancto reſtiterunt*, & Euangelio Sancto contradixerunt. Ex quo orta eſt fames illa ſpiritualis, quæ diuino noſtro *Elimelech* occaſioni fuit, vt cū Sponſa ſua Eccleſia, duobuſque filijs Apoſtolis ac Diſcipulis, Iudæam deſere-

d *Ioan 20. 17.*

e *Cant. 4. 7.*

f *Act. 7. 51.*

deſereret:quia nõ inueniebantur ſpirituales cibi,quos deſiderabat,vt iuxtà magnum ſuum feruorem,famem ſuam exſatiaret.

Hvc ſpectabat myſticum illud factũ Chriſti Seruatoris noſtri, cùm imminente ſua paſsione videns exiguũ fructum, quem à Scribis & Phariſæis, g Matt.21. 9. cæteriſq; infelicis Ieruſalem habitatoribus percipiebat, cum g *mane* quodã *eſuriens videret fici arborem vnam ſecus viam, venit ad eam; & nihil inueniens in ea, niſi folia tantùm, maledixit illi, dicens: nunquam ex te fructus naſcatur in ſempiternum: & arefacta eſt continuò ficulnea.* Hoc inquã facto ſignificauit, infelicem illam ciuitatem, eiuſq; progeniem, ob grauiſsima eorum peccata deſerendos eſſe, tanquam ſteriles & infructuoſos: &, quoniam in eis optatũ cibum non inueniebat, ſe cum Eccleſia ſua tranſiturũ ad gentium nationes, apud quas optatum cibum inueniret. Huius & illud figura fuit: quòd non in ipſa ciuitate Ieruſalẽ, ſed h *extra portam* eius (vt perpendit Apoſtol.) h Hebr.13. 12. *paſſus fuerit.* ſignificauit enim, copioſiorem ſuę paſsionis fructũ ſe gentibus communicaturũ. id quod & Apoſtoli & Diſcipuli ipſius executioni mandarunt, quemadmodum apertè proteſtati ſunt illuſtres illi duo ſupremi huius redemptoris filij Paulus & Barnabas: qui tanquam duæ Eccleſiæ alæ, eam per i Act.13.46. orbem totum deducebãt: i *conſtanter dicentes Iudæis: vobis oportebat primùm loqui verbũ Dei: ſed quoniam repellitis illud, & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad Gentes, ſic enim præcepit nobis Dominus:* vt ſic impleatur quod k Iſai. 49.6 ſcriptũ eſt: k *poſui te in lucem gentium, vt ſis in ſalutem vſque ad extremum terræ.* l Rom. 11.12 Quare idem Apoſtolus dixit l *Iudæorum delicto ſalutem eſſe Gentibus, & eorum diminutionem, diuitias Gentiũ.* diuiſi enim ſunt Apoſtoli, ac Diſcipuli per oẽs mundi nationes ac prouincias; & peregrinantes in regione Moab, totaque Gentilitate, acceperunt ſponſas, dum particulares in prouincijs fundarunt Eccleſias, quas vt proprias gubernarunt vſq; ad ſanguinis effuſionem: vt ita fidem ibi, religionẽ Chriſtianam, & Catholicam Eccleſiam plantarent: quę Eccleſia, illis è medio ſublatis, mãſit ſicut Noëmi vidua, & abſq; filijs in regione Moab. Sponſus enim eius Chriſtus in cœlum aſcendit; eiuſq; primi filij ad quietem ſuam apud Patrem cęleſtẽ: illa verò exemplo ac doctrina ſua conuertit *Ruth* Moabitidam, figuram gentilitatis; educens eam ab Idololatria & erroribus, in quibus vixerat; ac deducens ad veræ religionis m Ruth 1. 16. cognitionem, quam profeſſa eſt Heroicis illis verbis: m *quocunque perrexeris, pergam: & vbi morata fueris, & ego pariter morabor. Populus tuus, populus meus;* n Rom 11.33 *&* DEVS *tuus*, DEVS *meus.* n *O altitudo diuitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei, quàm incomprehenſibilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles viæ eius!* populus enim qui prius erat Deo gratiſsimus cibus, factus eſt poſtea ob ſua peccata omninò deteſtandus; ipſumque DEVM prouocans ad illum ex ore ſuo eijciendum; qui verò prius ob ſuas iniquitates in odio erat, factus eſt cibus electus, & ipſi Deo incorporatus, factus viuũ Eccleſiæ eius membrum: idq;

ad vtri-

ad vtriuſque exemplum, ne quando iuſtus ſuperbiat, fiatq; inſolens ex bonis, quæ accepit; nec peccator ſeſe contrahat, ac deſperet propter mala, quæ patrauit: qui enim hodie eſt o *vas honoris*, poterit ob negligentiam ſuam in *vas* mutari *contumeliæ*: ſicut contrà, qui hodiæ eſt vas contumeliæ, poteſt ex diuina Dei gratia, in vas mutari honoris. o *Rom*. 9. 21

§. II. *Admirandæ aliæ Vocationes.*

SED quoniam nunquam pertinaciæ & reſiſtentiæ deerunt in hominibus, qui ſuapte natura ſunt inſtabiles; nec fames cōuertendi peccatores, quæ in Chriſto eſt, ſaturabitur vſq; ad finem mundi: inde fit, vt idem, quod Iudęis & Gentibus euenit, fuerit cōtinuatum diuerſis temporibus in varijs Aſiæ, Africæ, & Europæ nationibus: alijs ſemel acceptam fidem relinquentibus, Deoque alias in earum locum vocante, vt eam reciperēt, iuxtà id quod in libro Iob ſcriptum eſt: a *cōteret multos & innumerabiles, & ſtare faciet alios pro eis*. Si enim Dæmon inſatiabiliter animas eſurit, vt ſua condat inferna: quid mirū, ſi Chriſtus D. N. ſit etiam inſatiabilis, vt iuſtis animabus condat ſuos cęlos. Ideoq;, cùm permittit, Dæmonē aliquas prouincias vel nationes ob earū peccata arripere: ipſe alias ex eius poteſtate eruit, vt ſibi Eccleſiæq; ſuæ eas adiungat. Et quoniam recentia, & quæ in oculis noſtris quaſi verſantur, plus mouent, quàm præterita: conijciamus attentè oculos in ea quæ hiſce tēporibus acciderunt. Videmus .n. multas Nationes Septentrionales ab Eccleſia defeciſſe: ſed eiſdē temporibus non defuerunt aliæ multę, quæ eidē ſe Eccleſię adiunxerunt: cui dedit DEVS alas tanquam aquilæ magnæ, vt per maria ipſi volans, ſedē ſuā apud Iapones, Chinas, aliaſque Orientaliū & Occidentaliū Indiarum prouincias figeret. Quāuis. n. in ſpecie videatur hāc viam aperuiſſe inſatiabilis hominū & ſacra auri, argenti, aromatum, aliarumq; rerum pretioſarum fames, quæ in illis regionibus inueniuntur: at infinita DEI D. N. prouidentia, hac occaſione medioque vſus eſt, vt famem ſalutis animarū, qua ipſe laborat, ſaturaret: excitando operarios Euangelicos, qui ad prædictas regiones ſe conferant, cum fame inſatiabili, non auri, aut gemmarū: ſed animarum, & plurium animarum, quibus cœli condantur. In hanc piam occupationem variarum regionum viri pij incubuerunt, qui ſunt b *gemmarum* pretioſarum *negotiatores*: pro quibus comparandis omnia temporalia, quæ habebāt, vendiderunt ac reliquerunt. ad quos adiuuandos erexit idem Dominus hoc ipſo tempore Patrem & Patriarcham noſtrum S. Ignatium, minimæ noſtræ Societatis IESV fundatorem: cuius Religioſi profeſsi, ex particulari voto, tenentur eſſe veloces Eccleſiæ alæ, vt volent, diſcurrantque per varias regiones ad Hæreticos & infideles, ad plantandam aut reparandam

a *Iob* 34. 24

b *Matt*. 13. 45.

in eis fidem & religionem Chriſtianam: explentes Iſaiæ Prophetiam, dicentis: c *Ite Angeli veloces ad Gentem conuulſam, & dilaceratam: ad populum terribilem, poſt quem non eſt alius.* qui ſunt hi Angeli, niſi Apoſtolici viri? quorum munus, vt ait Apoſtolus, eſt, legatos nuncioſque eſſe Chriſti, d *pro quo legatione funguntur tanquam Deo exhortante per eos*, cuius cooperatores ſunt & adiutores in conuertendis peccatoribus. Iure autem merito vocat eos *Angelos*, vt qui cuſtodes Angelos imitentur in officio conſulendi hominum bono; & in velocitate ac fortitudine ad exequendam voluntatem diuinam, eiuſque gloriam dilatandam. Huiuſmodi itaque Angelis legatiſque ſuis inſpirat DEVS, eoſque efficaciter permouet, vt aquilarum velocitate volent per ipſa maria, donec ad populos illos perueniāt, qui tanquam abiecti, ſunt in obliuione & in vltimis terræ finibus: vt eos operâ ſuâ congregent, & ad Eccleſiæ gremium perducant, in locum ſcilicet aliorum multorum, qui ab eo diſceſſerunt. O viri felices, quibus felix adeò ſors obtigit, vt officio ſitis Angeli, regiſque æterni legati; IESV Chriſti præcurſores, qui de cibo illo proſpiciatis, quo is, ad benignam ſuam famem ſaturandam, libenter veſcitur. Hæc quidem tum hiſce temporibus geruntur; tum fore ſperamus, vt etiam impoſterum vſque ad mundi finem ita eueniant. Nam quemadmodum NOEMI, poſtquam RVTH idololatram ad veram religionem conuertit, rediit cum ea in patriam ſuam, id eſt, in Iudæam: Ita Eccleſia Catholica reuertetur ad terram Iſrael, & e *reliquiæ*, vt ait Iſaias, *populi* Hebræi *conuertentur*, f *& ſaluæ fient*: vt vterque populus, Hebræus & Gentilis, fiat vnus grex, habeatque vnum paſtorem Chriſtum, qui tunc famem ſuam ſaturabit, quam ſemper habuit conuerſionis Iudæorum, traiiciens in ſuæ Eccleſiæ corpus g *duodecim millia*, cuiuſque Tribus ex duodecim Iſrael, quemadmodum refert Sanctus Ioannes in ſua Apocalypſi: per duodenarium numerum intelligens multitudinem eorum, qui ex ſingulis Tribubus ſaluabuntur. Nec deſperamus fore, vt pulchra NOEMI, quæ nunc ex Anglia & aliis Septentrionalibus regionibus exulat, reditura ſit, decurſu temporis ad eaſdem, ob diuinæ inſpirationis efficacitatem, & Angelicorum legatorum operam & laborem, qui in rem eam incumbunt.

NE autem adeò vtilis doctrina in genere tantùm propoſita, ſine magno fructu pertranſeat: cùm hos euentus leges, meritò aperies oculos, & ex eis coniicies vehementem, qua Chriſtus D.N. tenetur, tuæ ſalutis famem: quæ illum impellit, vt, cùm te in peccato aliquo lethali iacere cernit, iucunda ſua vocatione vocet, cupiens, eam acceptari, vt famem ſuam ſatiet, teque in vnum corpus & vnum ſpiritum ſecum redigat. Quemadmodum apertè ſatis id inſinuauit modus ille beneuolæ adeò vocationis, qua vocans peccatorem dicebat: h *ecce: ſto ad oſtium & pulſo: ſi quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipſe mecum.* vehementer

c Iſai. 18. 2
d 2 Cor. 5. 20.
e Iſai. 10. 21.
f Rom. 9. 27
g Apoc. 7. 4
h Apoc 3. 20.

ter enim eſurire cenſendus eſt, qui ſtatim atq; hoſpitium ingreditur, menſę accumbit, vt cùm hoſpite cænet. Et quaſnam eſcas exiſtimas illum in hac cæna appetere, niſi animam tuam, ipſúmque cor tuum: quod gratiâ ſuâ in aliud valde diſsimile commutans, cordi ſuo vniet. Nec tu tamen famelicus remanebis: nam & tu cænabis cum illo, ſumesque delicatiſsimos, quos ille afferet, cibos; quemadmodum poſteà dicemus. Si aût ipſius vocationi reſiſtens, eſurientem dimiſeris: timendum, ne fortè tibi ſicut infructuoſæ fico maledicat: teq; ob tuam repugnantiam derelicto, ad aliam animam accedat, quæ illum admittens, famem ſatiet, tuam priùs eſurientis. Propterea enim dixit: i *tene quod habes, vt nemo accipiat coronam tuam.* quaſi dixerit: ſiquidem adeſt tibi diuina vocatio, te ad meum obſequium inuitans, da illi locum, & fac iuxtà illius ductum: alioquin aliû loco tui vocabo; cui, quam tibi non obedienti denego coronam, dabo obedienti. Nec exiſtimes miſer homo, magnoperè Devm indigere te ad ſuam Eccleſiam cœlumque condendum: tu potiùs Deo indiges, vt eò peruenias. Quare ſi eius in te ſtudio & fauore, quem tibi offert, indignum te facias, quæret ipſe, qui eam beneuolentiam acceptet; & in locum alicuius k *Iudæ*, aliquem conſtituet *Matthiam*; & in locum l *Simonis Magi*, conuertet m *Saulum*. Quod ſi etiam innumeros rebelles ipſe repellet, & n *conteret*, totidem *alios ſtare faciet pro eis*, & in eorum locum ſubſtituet; proque vaſe vno confracto, aliud ex eadem maſſa fabricabit, quod ſit o *vas miſericordiæ*, in quo diuitias collocet gloriæ ſuæ, quas *iræ vas* à ſe repulit. Ac denique ſi tu cibum dare renuas, quem ille petit; nouerit alium quærere, qui det ſponte copioſum. Nam ſiue hoc, ſiue illo modo; ſiue apud te, ſiue apud alium, adhibebit ipſe media efficaciora, vt ſatiet ſuam famem.

i *Apoc.* 3.11.
k *Act.* 1.23.
l *Cap.* 8. 13. 20.
m *Cap.* 9.7.
n *Iob.* 34. 24.
o *Rom.* 9. 22.

CAPVT V.

VOCATIO AD PECCATA FVGIENDA: & mundus Chriſto aduerſarius, ob ſex ingentes eius miſerias.

AGGREDIMVR tractationem de diuinis vocationibus in particulari, quarum prima ſpiritualem intendit peccatorum mutationẽ: educendo eos ex loco deteſtando valdè, ipſo ſcil. mundo, cuius princeps eſt Dæmon; & cuius ipſi ob peccatum ſunt membra: vt in alio excellenti valdè, qui eſt Eccleſia Chriſti D.N. eos collocet: faciẽs illos viua eius membra per fidẽ, ſimul cum gratia & charitate. Et quamuis vtrumq; ſimul fieri ſoleat, agemus tamen de ſingulis ſeorſim: referẽtes in hoc capite omnia

mala,quæ ſunt in mundo eo modo,quo ipſamet vocatio ſolet cæleſti lumine ea manifeſtare: vt ea fugientes,euadamus.

PRAEMITTIMVS verò, intra ſpectabilem hunc mundum,qui eſt opus
Dei,ac proindè bonũ (quemadmodũ omnia opera manuũ eius ſunt bona)
eſſe mundũ alium neq; congregationẽ ſcil. peccatorũ: & hic eſt de quo di-
a Ioan. 15. 19. xit ipſe Saluator: quod ſit hoſtis iuſtorũ: a *quia de mundo* (inquit) *non eſtis,ſed*
ego elegi vos de mũdo,propterea odit vos mundus.qui b *non poteſt accipere ſpiritũ ve-*
b Cap. 14. 17 *ritatis*, à quo iuſti ſanctificantur,quãdiu in ſua perfidia permanſerit;& in o-
mnibus Chriſto,eius doctrinæ, vitæq; aduerſatur. Nam (vt ait S.Ioannes)
c 1. Ioan. 5. 19 c *mundus totus in maligno poſitus eſt*. d *& omne quod eſt in mundo., concupiſcentia*
d & c. 2. 16. *carnis eſt,& concupiſcentia oculorũ,& ſuperbia vitæ.* quem idẽ S. Ioan. in myſti-
e Apoc. 11 5 co ſenſu appellat e *ciuitatem magnam,quæ vocatur ſpiritualiter Sodoma,& Aegy-*
ptus,vbi & omnium Dominus crucifixus eſt. Dicitur aũt *ciuitas magna*, ob innu-
f Eccle 1. 15 meram plebis multitudinẽ,quam illa complectitur;quia f *ſtultorum infinitus*
g Matt 7. 13 *numerus* ambulat per latas eius plateas:& feſtinant per g *vias latas,quæ ducunt*
ad perditionem: eſt AEgyptus ob tenebras, idololatriam, ſuperſtitiones,&
errores,quibus implicatur.Eſt Sodoma,ob gulam, ebrietates,luxuriam &
alias abominationes,in quibus verſatur, carnis ſuæ ſequẽs appetitiones. Et
his peccatis crucifixit filium Dei,ſiquidem ipſa in cauſa fuerunt, cur cruci-
h Hebr. 6. 6 figeretur,imò (vt ait Apoſtol.) h *rurſum ſibimetipſis*,& quaſi quotidie ipſum
crucifigunt.

HINC apparet,mundũ hunc duas habere partes,alteram alterâ deteſtabiliorẽ. PRIMA eſt congregatio infidelium,quę ſignificatur per AEgyptũ, tota tenebroſa: eò quòd miſerandâ ignorãtiâ,& intellectus obſcuritate neget verum Deum,verumq; hominũ Saluatorem Chriſtũ D. ex quo in varios errores deceptionesq; labitur. ad hanc mundi partem pertinent Idololatræ,Iudæi,Sarraceni,& Hæretici,cæteriq; infideles oẽs: qui ſimul cum infidelitate innumera hauriunt peccata,& omne genus vitiorũ. Altera pars
eſt,congregatio reliquorum peccatorũ;qui,etſi veram fidem retineant,vi-
i ad Tit. 1. 16. uantq; in ipſa Eccleſia, i *factis autem* (vt ait Apoſtol.) *Deum negant*,& Chri-
ſtum: imitantes ipſos infideles; itaq; vitam ſuam inſtituentes atq; ſi fidem
non haberent;nec legem,quę ipſorum peccata prohiberet. quibus dixit Io-
k 1. Ioan. 2. 15. annes: k *nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo ſunt: ſi quis diligit mundum,non eſt charitas Dei in eo.* Et quoniam hi non tam ex errore intellectũs, quàm quòd prauas voluntatis ac ſenſualitatis propenſiones ſequantur, ſignificantur per Sodomam. cuius peccata recenſuit Ezechiel, dicens:

l Ezech. 16. 49. l *hæc fuit iniquitas Sodomæ: ſuperbia,ſaturitas panis, & abundantia,& otium ipſius,& filiarum eius: quæ manum egeno & pauperi non porrigebant.*

§. 1. Tres

§. 1. *Tres huius mundi miſeriæ.*

QVIS referre poterit extrema ſcelera & miſerias, ad quas mundus pertingit, cui huiuſmodi nomina & compellationes conueniunt? Quod ſi elenchum quendam eorum, in quo illa quaſi ad viuum depinguntur videre velis, audi quæ Sanctus Ioannes de ciuitate Babylonica referat, in qua miſerrimus hic mundus deſcriptus & adumbratus erat: a *Vidi*, inquit, *mulierem ſedentem ſuper beſtiam coccineam, plenam nominibus blaſphemiæ, habentem capita ſeptem, & cornua decem. Et mulier erat circumdata purpura & coccino, & inaurato auro, & lapide pretioſo, & margaritis, habens poculum aureum in manu ſua, plenum abominatione & immunditia fornicationis eius: & in fronte eius nomen ſcriptum: Myſterium: Babylon magna, mater fornicationum & abominationum terræ. Et vidi mulierem ebriam de ſanguine Sanctorum, & de ſanguine Martyrum* IESV. Quod potuit exemplar magis viuum depingi ſcelerum & iniquitatum huius mundi, qui vera eſt Babylon, & confuſionis ciuitas, ſuper plurimas aquas fundata, ſuper innumeros ſcilicet populos, omnes lubricos ac perituros, quos illa complectitur? — a *Apoc.* 17.3.

EIVS prima proprietas & calamitas eſt, quod eius ſedes ac præcipuum fundamentum innitatur Dæmoni, per illam beſtiam ſignificato, qui mulierem ſuſtinet, portatque ab vno loco in alterum. Quicquid enim nequam hic mundus, & congregatio ipſi addictorum facit, id facit, ſequendo ſuggeſtionem impulſumque ipſius Dæmonis. Et quoniam hæc beſtia non eſt freni capax, non tendit, quò illam ducit, qui ipſi inſidet; ſed quò ipſa vult, illum ducit: ipſa enim iniquos regit ac gubernat; & propterea b *Princeps mundi huius* appellatur, c *Rector tenebrarum*, & d *Rex ſuper omnes filios ſuperbiæ*, cuius corpus plenum eſt nominibus blaſphemiæ. Vſurpat enim ſibi, ſuiſque filijs, titulos & nomina diuinitatis propter quæ vocari & tractari volunt tanquam Dij. Quæ itaque maior eſſe poteſt miſeria, quàm effreni adeò beſtiæ inſidere, & ab hoſte adeò crudeli duci ac gubernari! cuius crudelitatem *coccineus* ſiue rufus color manifeſtat: non enim ſaturatur niſi peccatorum ſanguine, quo blaſphemiæ nomina ſcribit inclinando, maliſque ſuis exemplis omnes implendo, vt (quemadmodum dixit Iſai. 52. 5. Roman. 2.24.) *iugiter tota die nomen* DEI, eiuſque Sanctorum *blaſphemetur*. — 1. — b *Ioan.* 14. 30. — c *Epheſ.* 6,12 — d *Iob.* 41. 25

HINC ſecunda mundi miſeria exoritur, quòd ſcilicet fundatus ille ſit, & f *poſitus in maligno*, & in ſeptem vitijs capitalibus, per ſeptem beſtiæ capita ſignificatis. de quibus dixit Angelus S. Ioanni, quod g *eſſent ſeptem* — 2. — f *Ioan.* 5. 19. — g *Apoc.* 17. 9

montes, ſuper quos mulier ſedet, & ſeptē reges, qui illam gubernant. Si enim rem benè conſideremus, ſeptē illa vitia, quæ Capitalia appellamus: Superbiam, Gulam, Luxuriam, Auaritiam, Iram, Inuidiam & Acediā, tanquam ſeptem montes ſunt, in quibus ſedent peccatores, proficientes in omni genere peccatorū; & animo deliberato in illis perſiſtentes. & qui plus in illis creuerūt, tanquā reges & principes ſunt nequā huius mundi; vt qui proximi & vniti ſint ipſi beſtiæ, cuius ſunt inſtrumenta ad oppugnandum DEVM, decemq; diuinæ legis mandata. Qui quò ſunt poteſtate maiores, eò ſunt etiā nequiores, trahentes poſt ſe minores, iuxtà illud Ieremiæ de optimatibus populi: h *Ecce magis hi ſimul confregerunt iugum* leges, *quàm pauperes*, & vulgares homines. Quæ igitur miſerior eſſe poteſt ciuitas, quàm cuius fundaměta ſunt vitia; cuius Reges & Gubernatores ſunt inſigniores peccatores; cuius peccata ſicut montes creuerūt; cuius optimates, capita ſunt Sathanæ, & inſtrumenta Draconis ad eius conatus perficiendos & promouendos. O infelices ciues, quibus tales gubernatores in ſorte contigerunt: ſiquidem i *qualis rector eſt ciuitatis, tales & inhabitantes in ea*.

h *Iere*. 5. 5.

i *Eccl*. 10. 2. 3.

SED vlterius adhuc progreditur hæc miſeria, eò quòd mera infelicitas, falſæ felicitatis pallio cōtegatur. Miſer enim hic mundus felicitatem ſuam ponit in diuitijs, quas k *oculi concupiſcunt*; in voluptatibus, *quas appetit caro*; & in vanis honoribus, quos *ambit ſuperbia vitæ*. Magnam reputat felicitatē, quòd poſſit *purpura & coccino* indui; *auro* & *lapidibus pretioſis* ornari; ac *margaritis* circumdari, ad iactantiam & vanitatem ſuam oſtentandam. Omnia autem hæc, quæ exteriùs ſplendent, ſunt *poculum aureum*, quod tenet *in manu ſua plenum abominatione & immunditia*, quod propinat ſuis ciuibus. *Poculum* etiam eſt *aureum*, ſenſuum illecebrarum appetitio, gula, ebrietate, luxuria, milleque alijs vitijs refertum. Hic eſt l *calix aureus Babylonicus, inebrians omnem terram: de cuius vino biberunt omnes gentes*: & ideò inebriatæ & *commota ſunt*; iudiciumque adeò amiſerunt, vt Deos falſos adorarent; & ratio filiorum huius ſæculi adeò fuit perturbata, vt effrenes ſuos appetitus ſequentes, in omnia vitiorum genera præcipitentur. Ab his enim tribus venenatis fontibus innumera fluunt peccata, quæ corda inficiunt hominum ſæcularium, m *qui bibunt ſicut aquam iniquitatem*; calicis potius ſplendorem, quàm ipſius hauſtûs venenum attendentes; ſeſeque n *colore vini ſplendentis in vitro*; eiuſq; ſapore, cùm *blandè ingreditur* oblectantes: nec attendentes, quod *in nouiſſimo* (vt ait Sapiens) *mordebit vt coluber, & ſicut regulus venena diffundet*. O cæci filij Adami terreni, qui ſuo peccato fundamenta iecit ciuitatis peruerſi huius mundi! cur Patrem illum veſtrum imitamini, pomum, in quo ipſa mors latet, comedentes? O o *ſepulchra dealbata, quæ foris apparent hominibus ſpecioſa, intus autem plena ſunt oſſibus mortuorum, & omni*

k 1. *Ioan*. 2. 16.

l *Iere*. 51 7

m *Iob*. 15. 16.

n *Prou*. 23. 31.

o *Matt*. 23 27.

ſpurcitia

ſpurcitia & hypocriſi! quomodo non horretis fœtorem veſtrũ interiorem, qui omnem iſtam externam pulcritudinem deuorabit? ô munde munde! qui nihil aliud, quàm ſolum mundi nomen retines, eò quod mundus quidem ex manu tui creatoris prodijſti; ſed in vita ipſa totus es ſordidus, & vomitum prouocas: opera enim manuum tuarum te totum defœdarunt.

§. 2. De tribus alijs eiuſdem mundi miſerijs.

QVID verò dicam de cæcitate & ſtultitia, qua idem mundus ſuam ia-
ctat immundiciam? quid enim eſt, quod a *in fronte eius ſit ſcriptum* 4.
nomen Babylon magna, mater fornicationum & abominationum terræ, niſi quod a Apoc.17.5.
iactet ſua ſcelera manifeſtè: nec dedignetur ea promulgare? b *frons*, inquit b Iere.3.3.
Ieremias, *mulieris meretricis facta eſt tibi, noluiſti erubeſcere,* talis videri: vultum tuum ſine pudore aperis, vt cognoſcaris: quia verè qui illum viderit; quis tu ſis ſtatim agnoſcet: Nam c *peccatum tuum quaſi Sodoma prædicas, nec abſcondis:* quia non erubeſcis, quòd illud habeas. d *Quid* itaque *gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate* patranda? ô incredibilem malitiam, quæ eouſque progreſſa es, vt gloriam tuam in eo colloces, quod eſt ſumma ignominia dignum. Ecquis dignè explicare poterit miſeriam, quam ipſo tuo nomine præfers? Neque enim ſine cauſa Angelus, qui hanc figuram Sancto Ioanni oſtendit, antequàm eam explicaret, hoc verbo, *Myſterium*, eſt vſus; vt intelligeremus, magna in eius ſignificatione arcana latere: multoque maiores eſſe miſerias, quàm exteriùs appareat. Quis etiam confuſionem illam explicare poterit, quæ latet in eo, quod vocetur *Babylon*? quis fœcunditatem deteſtandam, quæ *matris* nomine adumbratur? quis Idololatrias referet vtroque nomine *fornicationum & abominationum* comprehenſas? Quæ idola non adinuenit mundus? quos falſos Deos non eſt veneratus? omitte innumera gentium idola, & in illa oculos conijce, quæ reliqui mundi homines colunt: & inuenies, quoſdam e *pecuniam* vt *idolum* adorare; alios f *ventrem* e Epheſ.5.5.
pro Deo habere, alios inanis gloriæ g *Soli, claræq́; Lunæ* famę genua ſua flecte- f Phil.3 19.
re, abijcientes tanquam adulteri legitimũ Devm ſuum, vt ficto Deo ſeſe g Iob.31.26.
ſubijciant. Quod ſi aliqui manifeſtè hos Deos non adorant, id tamen faciunt occultè, h *vnuſquiſque in abſcondito cubiculi ſui* ſcelera multa patrantes; h Ezech.8.
exteriùs verò manifeſtantes myſteria: quales ſunt hypocritæ, qui ſanctita- 12.
tem oſtentant, vt honorem ex ea habeant. O mundum abominandum, qui dum te manifeſtas, malo tuo exemplo es alijs ſcandalo; quandò verò te occultas, alios decipis tua fictione & hypocriſi! ſemper virtutem horres, licèt interdum honorem ex ea veneris: mactans inſtar lupi oues, vt earum pelles induens, decipias innocentes.

conſidere in duce: ab ea, quæ dormit in ſinu tuo, cuſtodi clauſtra oris tui. Quia filius contumeliam facit patri, & filia conſurgit aduerſus matrem ſuam, nurus aduerſus ſocrum ſuam: & inimici hominis domeſtici eius. Omnia hæc ſunt verba Prophetæ. Quæ igitur maior eſſe poteſt calamitas, quàm ſi pars aliqua eius mundi ſis, qui adeò ſit rationi contrarius? Si enim iuxta eam viueretur & ageretur, princeps deberet lites intercidere: qui tamen ipſe iniuſta proponit poſtulata; Iudex rectas & iuſtas deberet proferre ſententias: qui tamen facilè prenſatur; Qui magnus eſt deberet terræ pacem quærere: qui tamen illam turbat; Amicus deberet eſſe amico fidelis: qui tamen illum decepit; Dux belli militem ſuum protegere deberet: & ipſe tamen eum tradit, Filius honorare deberet parentem: qui tamen eum afficit ignominia; filia deberet matrem amore proſequi: quæ tamen inſurgit contra illam; frater deberet fratrem tueri: qui tamen mortem illi adſciſcit; Vxor deberet marito eſſe fidelis: quæ tamen illum ſupplantat; famuli ac domeſtici deberent eſſe Domino amiciſsimi: qui tamen occulti ſunt inimici. Quòd ſi talia faciant Principes; quid tyranni facient? ſi minus mali in mundo, ſunt quaſi ſpina de ſepe: quales erunt peſsimi? ſi non eſt fidelitas inter filios & fratres, quomodò erit inter extraneos? ſi iudices à ſuo Tribunali veritatem & Iuſtitiam exterminant: vbi illa inueniet hoſpitium? Quòd ſi domeſtici miſericordiam & charitatem è domo exturbant: vbi inueniet, qui illam recipiat?

APTISSIME verò alius Propheta eodem ſpiritu dixit: n *Manus veſtræ pollutæ ſunt ſanguine, & digiti veſtri iniquitate: Labia veſtra locuta ſunt mendacium, & lingua veſtra iniquitatem fatur. Non eſt qui inuocet iuſtitiam, neque eſt qui iudicet verè: ſed confidunt in nihilo, & loquuntur vanitates: conceperunt laborem, & pepererunt iniquitatem. oua aſpidum ruperunt*, & ſic ſunt alijs occaſio hauriendi venenum: *telas araneæ texuerunt*, vt paruulos capiant: *qui comederit de ouis eorum morietur*. o *Veritas corruit in plateis, & æquitas non potuit ingredi. Et facta eſt veritas in obliuionem: & qui receſsit à malo, prædæ patuit*, & perſecutioni. Quæ igitur maior miſeria eſſe poteſt, quàm quod deſit mundo veritas & virtus: quæ duæ ſunt pretioſiſsimæ terræ gemmæ quibus homines excellunt beſtias, ſiuntque ſimiles Angelis, & Dæmoniorum aduerſarij: quibus tamen è medio ſublatis, euadunt beſtijs peiores, Dæmonibus perſimiles, & hominum nobilitate indigni.

n *Iſa* 59.3.

o *Iſa.* 59.14.

CAPVT VI.

PROGRESSIO FIT IN PVNCTO PRAECEDENti, ac indicatur duplex fames, quæ eſt in mundo.

NECDVM finis eſt miſeriarum huius mundi, eò quòd ſint innumeræ. Miſera enim hæc Babylon, etſi poculum aureum habeat in manu ſua plenum vino, de quo hactenus diximus: nunquam tamen poteſt ipſam ſequentium ſitim extinguere: nam quò magis aurum eſuriunt & ſitiunt, eò magis horrent, quæ illis maximè conuenirent.

AD cuius ampliorem declarationem aduertendum eſt, duplicem horrendam tamem ſitimque rabidam affligere corda hominum huius mundi. altera eſt fames bonorum temporalium: nam etſi habeant plurima, nunquam tamen illis ſaturantur: quare ſemper eſuriunt & ſitiunt, nullo ſuis deſiderijs termino conſtituto. Altera eſt fames & ſitis multò pernicioſior: quia ſcilicet deſunt illis ſpiritualia bona, in quibus conſiſtit vera ſaturitas.
Amos 8. 11. Quam famem Amos Propheta appellat, a *non famem panis, ſed audiendi Verbum Domini*. Quemadmodum enim dicimus, eſſe famem in ciuitate, quandò deeſt corporis alimentum: ita meritò veri ſpiritus alimenti defectum, famem appellabimus. An nõ ergò horrenda fames in huius mundi regione eſſe cenſebitur, cùm animæ caret nutrimentis, quæ virtutes ſunt ac veritates cœleſtes; & opera ſancta, quæ ab eiſdem proueniunt? Et cùm omnes homines (vt ait S. Auguſtinus) etiamſi Iudæi, Hæretici, aut Pagani ſint, deſiderent eſſe beati, eſuriantque ſuam ſalutem: neceſſe eſt, quamdiu in malo hoc mundo verſantur, in ſuis ſectis maledictis fame perire: eò quòd in illis verum alimentum, quo ſatientur, non inueniant. *Lib.* 13. *de Trinit. c.* 3.

Ruth 1. 1. DVPLEX hæc fames fuit ſignificata in illa, quam refert Sacer Textus noſtræ RVTH, imprimis eius verbis: b *In diebus*, inquit, *vnius Iudicis facta eſt fames in terra*: cuius cauſam conijciunt Doctores in continuatum per multos annos defectum aquæ, è cœlo deſcendentis; & in ſolis æſtum, quo illa terra fuit exſiccata in pœnam peccatorum eius. Quis hic eſt Iudex, & quæ terra, quos Spiritus S. huius libri auctor, noluit proprijs nominibus exprimere? num illa ignorauit? quod ſi nouit; cur voluit, Iudicis nomen eſſe occultum: nec dignatus eſt, nomen proprium terræ exprimere? ſed hoc totum eò ipſe direxit, vt quaſi penicillo nobis miſerrimum huius mundi, & hoſtis ſui ſtatum depingeret. Suos enim amicos ex proprio nomine nouit DEVS ſcientia, quam dicunt, approbationis: quia & vitam & operam ipſorum approbat: At peccatores hoſtes ſuos nec de nomine nouit, nec dignatur ore ſuo illorum nomina proferre: quia deprauatos ipſorum mores

repro-

Digitized by Google

reprobat: & iuxta præſentem iuſtitiam eos deſtinauit ad infernum. Hanc enim ob cauſam (vt benè perpendit S. Gregorius) Chriſtus D.N. in parabola diuitis epulonis & mendici Lazari expreſsit mendici nomen, eò quòd eſſet iuſtus ad ſignificandum ſe illum noſſe, eiuſque nomen in libro vitæ ſcriptum habere: reticuit tamen diuitis nomen, eò quod peccator eſſet ac reprobus: vt ſic oſtenderet, nomen eius de libro viuentium eſſe deletum, nec dignum, cuius inter homines memoria eſſet, aut aliqua eius in libris ſacris mentio fieret. Quid ergò aptius mundo huic tribuitur, quàm quòd ſit terra populi à Deo iuxta præſentem iuſtitiam reprobati: c *quorum nomina*, vt ait Dauid, *cum iuſtis non ſcribuntur*. Et cuius principes gubernatoresque adeò ſunt impij, vt dedignetur Devs proprijs eos nominibus compellare. Quid autem hinc prouenit, niſi horrenda mortaliſque fames in hac miſera terra? In pœnam enim peccatorum ſuorum deeſt illis veritatum, virtutumque cœleſtium irrigatio, quæ animæ ſunt nutrimentum; & prætereà æſtus cupiditatum eorum quotidiè magis famelicos reddit bonorū temporalium, quorum fames adeò eſt, vt dicitur, canina, vt etiam ſi plurimùm comedant, nūquam ſaturentur. Hæc eſt infelix illa regio, quò peruenit filius prodigus, cùm è domo paterna diſceſsit. de qua regione dicit Euangeliſta: d *facta eſt fames valida in regione illa*: ideoque eius miſeria creuit, vt neque inueniret cibum homini conuenientem, nec permitteretur *ventrem ſuum de ſiliquis, quas porci manducabant, implere*. Non nego, multos eſſe huius mundi homines, e *quorum venter* (vt ait Dauid) *de abſconditis* DEI *adimpletus eſt*, de bonis ſcilicet temporibus, quæ Devs abſcondit ſub terra, eò quòd vilia ſint in oculis eius: & *ſaturati ſunt filijs*, non legitimis ſed ſpurijs: nam *dimiſerunt reliquias ſuas paruulis ſuis*, teſtibus carnalitatis ipſorum. Quamobrē (vt S. Auguſtinus legit) *ſaturati ſunt porcina*: quia ſeſe beſtialibus voluptatibus tradunt, vt inordinatas ſuas expleant appetitiones, idque adeò vehementer, vt non ſolùm cibis porcorum, ſed carnibus etiam eorum veſcantur. Vorantes enim bona terræ, beſtiarum mores in animæ viſcera traijciunt. Quæ etſi in ſpecie felicitas appareat, eſt tamen ſumma infelicitas: ſiquidem pręmiſit eodem loco Dauid: *à paucis de terra*, hoc eſt, à numero iuſtorum, Deus *diuidit eos*: & quāuis ſaturatis ſpeciē præferat, eſt tamen fames moleſtiſsima. tales enim eſcæ tùm non poſſunt animarum famem ſaturare; tùm adferunt nauſeam verarū eſcarum, quibus ipſæ veſcuntur animę: quæ quod ſpirituales ſint & æternæ, capacitatiſque cuiuſdam quaſi infinitæ, non poſſunt bonis corporeis, perituris, ac limitatis ſatiari: quia illis deeſt requiſita proportio, vt ſint animarū nutrimentum. quemadmodum qui fame corporis premitur, ſatiari non poteſt auro, nec argento, nec rebus alijs, quæ non ſint accommodatus cibus humanus. quem ſi faſtidiat, ideoque non comedat, exſiccabitur tandem, & præ fame morietur.

Hom. 40. in Euangel.

c *Pſ. 68. 29.*

d *Luc. 15. 14*

e *Pſ. 16. 14.*

Ib. & Epiſt. 54.

Digitized by Google

§. 1 *De quinque famelicorum peccatorum generibus.*

In declam. in ſd. Ecce nos reliquimus omnia circa nedium

QVAE ſuperiùs ſunt dicta, mirificè explicauit S. Bernardus, iucundiſſima quadam ſimilitudine. Vidi, inquit, ego aliquando quinque viros, quidni phreneticos arbitrer? Primus ſiquidem buccis tumentibus marinam maſticabat arenam. Secundus ſulphureo aſtans lacui exhalantem teterrimum fœtidiſsimumq́ue geſtiebat haurire vaporem. Porrò " tertius fornaci incubans vehementer accenſæ, micantes ſcintillas hiantibus " excipere faucibus lætabatur. Quartus ſupra pinnaculum templi reſidens, " lenioris auræ ſpiritum aperto attrahebat ore: & ſi quo minus influere vi- " deretur, flabello ſibi ventum ipſe ciebat, ac ſi totum ſperaret aerem de- " glutire. Quintus ſeorſim poſitus ridebat cæteros, ipſe quoque ridendus, " & maximè. Proprias enim carnes incredibili quodam ſtudio ſugere la- " borabat: nunc manus, nunc brachium, nunc alias partes applicans ori. " Miſeratus homines, cauſamque miſeriæ ſciſcitatus à ſingulis, vnam om- " nibus eſſe reperio, validiſsimam vtique famem. Tunc verò macilentiſ- " ſimas eorum facies contemplatus, recordabar Prophetæ gementis miſera- biliter, & dicentis: a *aruit cor meum: quia oblitus ſum comedere panem meum.* (a Pſa. 101. 5) " Quid hæc vobis, inquio, proſunt? non ſunt naturales cibi: magis famem " hæc prouocant, quàm extinguant. Panis namque animæ iuſtitia eſt, & ſoli b *beati qui eſuriunt* illam: *quoniam ipſi ſaturabuntur.* Nimirum ad imaginem (b Matt. 5 6) " DEI facta anima rationalis, cæteris omnibus occupari poteſt, repleri om- " ninò non poteſt: capacem DEI, quicquid DEO minus eſt, non implebit. " Hæc S. Bernardus.

I. Mũdus eſt famelico tũ, & nauſeabundo rum congregatio.

Ex quibus licèt colligere, mundum, qui hoſtis eſt CHRISTI, eſſe eſurientium hominum congregationem, inſatiabili fame temporalia & peritura bona appetentium; & ſimul verorum bonorum ſpiritualium & æternorum nauſea laborantium. Nihil enim quod comedunt, poteſt illos ſatiare; nec guſtãt, quod ſatiare illos poſſit: ac proinde omnes fame pereunt: propter nauſeam enim horrent ſpiritus cibos, qui animæ vitam conſeruarent; propter famem verò appetunt, vorantque cibos carnis qui nunquam illos ſatiant, & mortem potiùs inferunt: quia non ſunt proprij illorum cibi. In hac ergo huius mundi congregatione ſunt quinque illa hominum genera, quæ S. Bernardus inſinuauit. Quos enim putas, marinam arenam maſticare, niſi auaros: qui terrenis bonis, & amaris, implicatiſque terræ negotiationibus aluntur? quos, ſulphureum haurire vaporem, niſi libidinoſos, qui carnis delectationibus recreantur? quoſnam, ſcintillas ex accenſa fornace excipere, niſi eos, qui igne ſuæ coleræ æſtuant, & ira effreni quærunt vindictas? quoſnam in alto collocatos, auram attrahere, niſi ſuperbos & ambi-

tioſos,

tioſos, qui aura vanitatis aluntur; ſtudentque erigere ſe ſuper alios, vt ab omnibus inaniter laudentur? & quos denique, proprias carnes ſugere, niſi inuidos, qui propria viſcera, præ triſtitia de alieno bono, conſumunt? Quæ igitur phreneſis magis ſtulta, grauiorque eſſe poteſt, quàm famelicos homines tale cibi genus quærere, aridum, tanquam arenam; fœtidum tanquam ſulphur; ardentem, tanquam ſcintillas ignis; inanem, tãquam auram; & tantæ crudelitatis, vt proprias deuorent carnes? ô ſtulti filij terreni Adami, qui non animaduertitis deceptionem & calamitatem veſtram! ô munde fraudulente, qui promittens ſaturitatem, fame enecas, cruciando proprijs vitijs ipſoſmet, qui tibi adhæreſcunt.

Neqve .n. aliud ſunt vitia, quã fames quędã canina, ſitisque rabida deli- 2.
ciarum, honorum, ac diuitiarum, ſimul cum nauſea bonorum cœleſtium. Vitia ſunt
Quid enim eſt auaritia, niſi inſatiabilis fames c *pecuniæ:* qua (vt ait Eccleſia- fames ca-
ſtes) *auarus non implebitur*? Quid verò gula & luxuria, niſi d *duæ filiæ ſangui-* nina.
ſugæ, quæ (vt ait Sapiens) ſemper *dicunt: affer, affer:* idque ſibi tanquam hy- c *Eccl.* 5. 9.
dropiſis, quæ quò plures delicias ebibit, eò magis augetur? & quid aliud eſt d *Pro.* 30. 15.
ſuperbia & ambitio, niſi effrenis excellentiæ & inanis honoris appetitio?
quæ (vt ait Dauid) e *aſcendit ſemper.* numquam enim contenta eſt ijs, quos e *Pſ.* 73. 23.
habet; ſed maiores alios ſemper quærit? Denique vitia ſunt ſicut illa qua-
tuor, quæ Salomon dicit inſaturabilia: f *infernus*, ſcilicet, *& os vuluæ, & terra,* f *Prou.* 30. 15
quæ non ſatiatur aqua: ignis verò numquam dicit: ſufficit. Malitioſi enim & verſuti nunquam ſatiantur texendis fraudibus; nec carnales quærendis nouis voluptatibus; nec cupidi nouis acquirendi lucri rationibus inueniendis; nec iracundi & vltores ſuis inimicis perſequendis. Nam ignis iræ & colerę eorũ nunquam dicit *ſufficit:* & quemadmodum infernus non ſatiatur deuorandis animabus: ſic deprauatorum hominũ fames nõ ſatiatur nouis ſemper culpis deuorandis. Quòd ſi mundus non ceſſat, peccata pęccatis addere: quid mirũ, ſi diuina Iuſtitia ſupplicia ſupplicijs addere nõ deſiſtat? Hæc autem eſt vltima mundi miſeria, à iuſtitia diuina ijs addita, quas ipſe ex proprijs habet: vt ſic voluptatum eius dulcedo in cruciatuum amaritudinem conuertatur. Cùm enim ipſi mundani minimè cogitant, ſolet ira Dei fulmen ſupplicij pœnæque debitæ in eos mittere. Quis enim, niſi impius hic mundus ob ſua ſcelera, cauſa eſt peſtis, morborum, famis, diluuiorum, terræmotuum, aliarumque innumerabilium calamitatum, quæ in hac miſera vita nos premũt, & affligunt? Neque enim ſi mundus non eſſet, qualem eſſe diximus, tot pœnæ & calamitates pluerent ſuper illum: propterea enim Sapiẽs dixit: g *Deũ* g *Sapi.* 1. 13.
non feciſſe mortem, ſed impios manibus & verbis ſuis illam acceſſiſſe, prouocantes 16.
iniquis ſuis operibus Iuſtitiam diuinam, vt horrendis cruciatibus, variiſque mortis generibus illos caſtiget.

Qvamvis autem calamitates, quas quotidiè videmus & experimur, 3.

Digitized by Google

magnæ ſint: quæ tamen vniuerſo mundo in eius fine, & ſingulis eius ciuibus
h Apo. 16.19 in eorum morte eueniũt, multò erunt terribiliores. in omnibus enim certò
implebitur quod S. Ioannes de hac Babylone dixit, quod h *veniet in memoriã antè Deum*, vt eius ſc. recordetur, *det q́; illi calicem vini indignationis iræ eius*. &
i Apoc. 18.5. alibi: i *quoniã peruenerunt peccata eius vſque ad cœlum, & recordatus eſt Dominus iniquitatum eius*, dixit: *reddite illi ſicut ipſa reddidit vobis: & duplicate duplicia ſecundũ opera eius: in poculo, quo miſcuit, miſcete illi duplũ*: ita vt pœnæ & cruciatus, qui illi inferentur, multò ſint acerbiores futuri, quàm quos ipſa intulit Iuſtis. Et *quantum glorificauit ſe, & in delitijs fuit, tantum date illi tormentum & luctum.* O infeliciſsima ciuitas, cuius robur & poteſtas in tantam deueniet miſeriam! ô infeliciſsimi ciues, quorum finis erit in horrendis adeò cruciatibus & tormentis! ô miſera Babylon, quomodò tam ſecura inſides beſtiæ adeò crudeli, cuius ille ſcopus & mens eſt, vt te ad infernalem deducat ſpecum: vbi cum illa ſimul, & per illam æternùm crucieris? Cur in manu tua portas aureum calicem immunditijs plenum; propter quem propinabitur tibi calix iræ DEI, illumq́; hauries vſq; ad feces? Quomodò audes perſequi Sanctos, cùm ſit venturum tempus, in quo eorundem cauſa & nomine duplicia ſis tormenta ſubitura? Quomodò inſatiabili tuarum delectationum fami das locum, cùm ſit certum: nunquam infernum ceſſaturum, eum cruciare, qui nunquã voluit à peccando deſiſtere? ceſſa, ceſſa à tuis culpis, niſi incidere velis in adeò horrendas pœnas.

§. 2. *Vocatio diuina inuitat, monet q́; nos, vt ab his miſerijs fugiamus.*

EX DICTIS facilè intelliges, quàm ſit excellens & immenſum diuinæ vocationis beneficium: quæ hoc agit, vt à tot malis te eripiens, de hoc mundo & hac peccatorum cõgregatione educat, nè cum illis pereas: eò enim fine illa tibi manifeſtat. Hæc vocatio eſt, quæ te excitat, vt à miſera hac AEgypto, & Pharaonis tyrannide te ſubtrahas; ne illius plagis ſubijciaris. Hæc te, tanquam alterum Loth, ex ſpirituali hac Sodoma educit: ne te cupiditatum flammæ exurant, pereasque in æternis incendijs. Hæc eſt, quæ monet, vt ex maledicta hac Babylone exeas; manumq́ue porrigit, & auxilium ad exeundum, ne extrema eius miſeria te comprehendat. a *Audiui*
a Apo. 18. 4. (ait Sanctus Ioannes) *vocem de cœlo dicentem: Exite de alia Babylone magna, populus meus: vt ne participes ſitis delictorum eius, & de plagis eius non accipiatis.* O diuinæ miſericordiæ altitudinem, à qua beneuolum adeò verbum prodit, quò nos eripiat ab ingenti adeò calamitate? quænam hæc eſt vox de cœlo deſcendens, niſi vox diuinæ vocationis & inſpirationis? & ad quem illa dirigitur, niſi ad populum DEI: nec ſolùm ad populum Sanctorum, populum ſcilicet dilectum Domini; ſed ad populum etiam fidelium, qui fide eum agnoſcunt, quamuis deſit illis Charitas. Dirigitur etiam ad

popu-

populum Electorum, qui ſuper faciem terræ ſunt diſperſi; & ad omnes homines, cupientes eſſe de populo Dei viui, eiuſque amicitiæ & gratiæ participes fieri. Hos inquam omnes diuina inſpiratio monet, vt fugiant Babylonem, exeantque de mundo, non tam corporis greſsibus, quàm ſpiritus affectibus, ſubtrahendo ſe congregationi peccatorum, & ab eius moribus procul recedendo, vt de plagis eorum non accipiant. b *Fugite* (ait Ieremias) *de medio Babylonis & ſaluet vnuſquiſque animam ſuam.* non enim poteſt ſaluari, quæ eius erit ciuis, & leges ſeruauerit, moreſque amplectetur. Exite ex AEgypto, vbi vos allijs, cæpis, alijſque beſtiarum cibis repletis, qui animas veſtras non ſatiant. tranſite per mare rubrum pœnitentiæ, vt ad promiſſam terram cœleſtem perueniatis, lacte & melle manantem veritatum & virtutum, quæ veſtra deſideria explebunt. Exite ex Sodomis, priuſquàm cupiditatum ignis vos exurat; & conſcendite Chriſtianæ ſanctitatis montem, vbi tuta erit veſtra vita. Et quamuis enutriti ſitis in hoc mundo, eiuſque naturam indueritis; mutate tamen ſtationem, voſque transfundite: ſine hac enim transfuſione eueniet vobis, quòd idē Ieremias dixit: c *Fertilis fuit Moab ab adoleſcentia ſua, & requieuit in fecibus ſuis, nec transfuſus eſt de vaſe in vas, & in tranſmigrationē non abijt: iccircò permanſit guſtus eius in eo, & odor eius nō eſt immutatus.* Quis hic eſt Moab adeò abominandus, niſi miſer hic mundus, qui inſtar præmaturi prauique generis muſti vehementiſsimè feruens, ſubſidet ſuper fætidas & acerbas ſuas feces; &, niſi ab vno vaſe in alterum transfundatur, retinet ſemper ineptum, quem ab eis recipit odorem atque ſaporem. Cui malo ſi remedium adhiberi poteſt, illud eſt, vt in vas aliud mundum bonique odoris transfundatur. Hoc igitur modo filij huius ſæculi, à iuuentute ſua ob ſuarum paſsionum furorem feruentes, ſubſident in fecibus cupiditatum carnis; & nolentes eas deſerere, ſemper retinent ineptum illum ſaporem & guſtum, quo illas appetunt; prauumque odorem, quem cum aliorum ſcandalo exhalant: donec tandem putreſcant, & pereant: niſi infinita Dei miſericordia efficaci ſua vocatione aliquos transfundat, educendo eos ex malo ſuo mundo, vitioſiſq; eius moribus, in quibus iam quodammodo ſubſiderunt, in locum mundum Eccleſiæ ſuæ, & congregationem iuſtorum: inter quos, ineptos ſuos fumos, moreſque deponant: quemadmodum egit cum Rvth transfundens eam ex regione Moab, vbi hærebat in ſuæ Idololatriæ fecibus, in ciuitatem Bethlehem, vbi verum Dei cultum, & religionem cum omnibus profiteretur. Eò itaque tendit beneuola illa vocatio, quæ in tuis auribus ſonat, cum dormis, ac in tuarū culparum fecibus requieſcis: vt excitatus à ſomno, approbes, accepteſque ſanctam transfuſione à loco ſedeque deteſtanda, in qua ſediſti; ad amplectendum locum, quem tibi ad tuum remedium oſtendit. cuius loci præſtantiam proximo iam capite indicabimus.

b Iere 51. 6.

c Ierem. 48 11.

ſuas, vt vocarent ad arcem & ad mænia ciuitatis: Si quis eſt paruulus, veniat ad me. & inſipientibus locuta eſt: Venite, comedite panem meum, & bibite vinum, quod miſcui vobis. Relinquite infantiam, & viuite, & ambulate per vias prudentiæ. Quæ domus hæc eſt, eleganter adeo ædificata & ornata, rebusq; omnibus abundãs, niſi Eccleſia Catholica? quam ait Apoſtol. eſſe f *Eccleſiam Dei viui,* ædificatam à diuina ſapientia incarnata SIBI, ad ſuam ſcil. habitationem, recreationẽ, requiem & gloriam: dignatus eſt enim, in hac ſancta congregatione habitare, g *delicias q; ſuas habere cum Filijs hominum.* ſatians in eis deſiderium, quo tenebatur, ſe creaturis ſuis communicandi; & in eiſdem ad ſuum honorẽ & gloriã manifeſtandi infinitos charitatis & omnipotentiæ ſuæ theſauros, & inæſtimabiles gratiæ ſuæ diuitias; quæ tantæ ſunt, vt idem Apoſtolus dixerit: quod h *oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparauit* DEVS *ijs, qui diligunt illũ.* Si enim adeò magna bona creauit in huius viſibilis mundi domo, vt hiſce naturæ operibus admirandas ſuas perfectiones oſtenderet: quantò erunt maiora, quæ in domo Eccleſiæ ſuæ collocauit, ad reuelanda magnalia ſua per hæc opera ſupernaturalia? quamuis aũt hanc domum ædificauerit SIBI, quemadmodum dictum eſt: etiam voluit ipſos homines ad eam vocare; cupiens, innumeros in ea habitare, qui bonis fruantur in ea ab ipſo collocatis. *Mittit* aũt diuina ipſa *Sapientia ancillas ſuas,* quos ſcil. ad hanc vocationem deſtinatos habet, ex vtraq; hierarchia Angelica & Eccleſiaſtica, præcipiens vocare, qui *ad arcem muroſque ciuitatis* aſcẽdant, ad altitudinẽ ſcil. firmitatemq; Chriſtianæ perfectionis: quæ in exequendis ijs, q̃ ipſa Eccleſia docet, ac profitetur, cõſiſtit. Hanc aũt vocat *ciuitatẽ* turribus muriſq; munitam: ad inſinuandũ, ita eam eſſe vnam domũ ob coniunctionẽ, quam in reb⁹ omnibus ſeruat, vt ſimul multas domos particulareſq; congregatiões cõplectatur, ad modũ ciuitatis muris protectionis ipſius Dei & Angelorũ eius benè munitæ. Quoniam verò diuinæ ſuæ Sapientiæ ancillæ non valent mutare corda eorũ, quos vocãt, vult ipſamet *inſipientibus loqui,* & vocare *paruulos,* non ætate, ſed ſenſu & iudicio: hortans illos, vt *relinquãt infantiã,* vitam ſcil. ignorãtijs & imprudẽtijs plenam, qua ſuas ſequebantur vtilitates & propenſiones: & proptereà addit: VIVITE. Hactenùs enim non videmini vixiſſe, ſiquidem vita veſtra mors potiùs, quàm vita fuit: vt quæ beſtiarum potiùs fuerit, quàm hominum. Incipite igitur vitam nouam, vitam quietam, prudentem, ſanctam ac beatam. Quamobrem venite in domum meam, in qua ſola inueniri poſſunt bona & commoda ad vitam adeò felicem ducendam neceſſaria. Sed quænam hęc ſint bona, cognoſci non poteſt, niſi per viſibilium rerum ſimilitudinem, per quas ipſe Spiritus S. ſenſim eas ad noſtrum ſolatium admiranda methodo rationeque reuelat.

f 1. ad Tim. 3. 15.

g Prou. 8. 31.

h 1. Cor. 2. 9.

§. I. *Sta-*

§. I. *Stabilitas & Sanctitas Eccleſiæ in varijs ſtatibus.*

1. PRIMVM itaque diuina Sapientia hanc ſuam domum fundauit ſuper ſeptẽ columnas, quibus eius moles ſuſtentaretur, vt ſic intelligeremus, eam habere omnem firmitatem, & ſtabilitatem poſsibilem, qua integra firmaque ad finem vſque mundi perduraret, ita vt, quemadmodum ipſe
a Matt. 16. 18. Seruator noſter dixit, a *nec portæ inferi præualere poſsint aduerſus eam:* & b *licèt*
b Cap. 7. 25. *deſcendat pluuia, veniant flumina, flentq; venti* perſecutionum & tentationum, tyrannorum & hoſtium: non tamen corruat. Qui enim eã ædificauit, cùm non ſolùm ſit homo prudens, ſed DEVS & homo, & ipſamet Sapientia: non eam fundauit ſuper mobilem arenam, ſed ſupra firmiſsimam petram, quæ eſt ipſemet Chriſtus, vera petra fundamẽtalis Eccleſiæ ſuæ, cuius protectio ac prouidentia ſemper eam proteget ac defendet. hæc petra illa eſt, de qua
c Zach. 3. 9. Zacharias Propheta: c *ſuper lapidem vnum ſeptem oculi ſunt.* qui autem ſunt hi
Apoc. 5. 6. oculi, niſi omnes gratiæ, virtutes, ac dona huius lapidis? illa præcipuè ſe-
d Iſai. 11. 2. ptem dona Spiritûs, de quibus Iſaias Propheta. d *requieſcet ſuper eum* (florem Ieſſæ) *ſpiritus Domini, ſpiritus Sapientiæ & intellectus, ſpiritus conſilij & fortitudinis, ſpiritus ſcientiæ & pietatis, & replebit eum ſpiritus timoris Domini*: quibus Chriſtus D. N. Eccleſiæ ſuæ gubernationi attendit: ſuntque illi tanquam ſeptem columnæ ad eam ſuſtentandam: communicat enim illa omnibus iuſtis ad maiorem eorum firmitatem, quamuis eadem eminentiùs ijs tribuat, qui futuri ſunt eius domus columnæ.

2. QVARE S. Gregorius vult, ſeptem has columnas ſignificare multitudi-
Lib. 7. Mo- nem virorum Sanctorum ac perfectorum, qui Eccleſiam Catholicam cla-
ral. c. 17. riſsima ſua doctrina, vitæq; exemplo ſuſtentent: alios enim eſſe tanquam e *columnas argenteas*, quæ erãt in *ferculo Salomonis*, ob puritatem & ſublimita-
e Cant. 3. 10. tem ſapientiæ, qua ignorantes ſuſtentant: alios tanquam f *columnas aureas*,
f Eccli. 26. 23. ob ſplendorem Charitatis, quam in alijs fouent, ne illam ex torpore amittant: alios, g *columnas æneas*, quæ erant in templo, ob magnam ipſorum for-
g Exod. 38. 10. titudinem ac patientiam in tolerandis laboribus in vtilitatem omniũ. Sed
3. Reg. 7. 15. quoniam non caſu fortuito Spiritus S. numerum hunc ſeptenarium expreſſit, poſſumus intelligere per has ſeptem columnas, ſeptem perſonarum
Septem ſtatus iuſtorũ. ſtatus & conditiones, in quibus totum Eccleſiæ ædificium conſeruatur. *Primus* ſtatus eſt Apoſtolorum, Prophetarum, Virorumque Apoſtolicorum, qui eam ſanguine ſuo plantarunt ac dilatarunt, & verò nunc per mun-
h Gal. 2. 9. dum dilatant, quibus per excellentiam tribuit Apoſtolus nomen h *columnarum*. *Secundus* eſt Epiſcoporum & Prælatorum, qui illam gubernant; ſubiecti tamen ſupremo vni Paſtori Chriſti Vicario, qui eſt Pontifex Romanus. *Tertius* eſt Doctorum & Magiſtrorum, qui docent ac prædicãt legem

atque

Digitized by Google

atque doctrinam, quam ipſa Eccleſia profitetur. *Quartus* eſt Sacerdotum & Miniſtrorum Eccleſiaſticorum, qui ſacrificia orationeſque pro populo offerunt. Nam de vno ſolo dixit Eccleſiaſticus, quod i *in vita ſua ſuffulſit domum, & in diebus ſuis corroborauit templum. Quintus* eſt Religioſorum, qui, rebus omnibus huius mundi relictis, ſeipſos diuino obſequio dedicant, ſequentes Euangelicam perfectionem. *Sextus* eſt continentium ac Virginum, qui k *ſequuntur agnum quocunque ierit*, imitantes ſcilicet eius puritatem ad arctiorem cum eo familiaritatem contrahendam. Ac denique *Septimus* ſtatus eſt Coniugatorum, qui Charitate coniuncti filios nutriunt, qui Eccleſiã conſeruent, quatenus illa eſt hominum congregatio. In quolibet aũt horum ſtatuum habet Devs D. N. aliquos inſignis ſanctitatis, qui ipſorum ſtatuum puritatem conſeruent: id enim ad ipſius prouidentiam pertinet, quemadmodum ſuo loco dicemus.

i *Eccli.* 50.1.

k *Apoc.* 14.4

3. **Septem præcipuæ Virtutes.**

Sed quoniam omnes iuſti etiam eminentiſsimi, partes ſunt huius Eccleſiæ, ac proindè columnis indigeant à quibus ſuſtententur, hæ columnæ erunt, ſeptem præcipuæ, vitæ Chriſtianæ virtutes: tres ſcilicet, quas Theologicas appellamus, *Fides, Spes* & *Charitas*; & quatuor Cardinales, *Prudentia, Fortitudo, Iuſtitia* & *Temperantia*, cum ſeptem donis Spiritûs ſancti, quæ illas corroborent; cæteriſq; virtutibus, quæ ad eas reducuntur. Omnes autem ſignificantur numero ſeptenario, quo in diuina Scriptura ſignificatur multitudo perfecta. Iure autem merito virtutes, cenſentur Eccleſię columnæ, cuius præcipuum fulcrum eſt ſanctitas vitæ, quæ in ſola illa cum excellentiſsima perfectione inuenitur. Cùm enim eius fundator ſit Sanctus ac perfectus, ita opus manuum eius Sanctum eſſe debet ac perfectum: & *domum* Dei, ait Dauid, *decet ſanctitudo*: & populum ſuum electum, qui eſt domus eius ſpiritualis, in qua ipſe habitat, ſæpè hortatur: m *ſancti eritis, quoniam ego Sanctus ſum.* & quemadmodum nulla maior ſanctitas concipi poteſt, quàm ſit ipſa diuina; ita nulla in terra poteſt eſſe maior ea, quã profitetur S. Eccleſia: deteſtari ſcil. omnia vitia, magna & parua, etiam cogitationes & verba otioſa; amplecti verò virtutes omnes, cum omnibus perfectionis operibus, quam illa complectuntur à minimis vſque ad ſupremas. Fieri non poteſt, vt Fidem noſtrã certiorem vel ipſa mente cogitemus; nec Spem excellentiorem; nec Charitatem magis accenſam, & ad plura ſe extendentem; nec Sapientiam altiorem & ſublimiorem. n *Pax Chriſtiana exuperat omnem ſenſum*, o *Iuſtitia ſicut montes Dei*, Temperantia, eſt plus quàm humana; Caſtitas Angelica, Fortitudo diuina; oratio omnipotens; Patientia prodigioſa. Nec ſunt huiuſmodi columnæ rudes, aut impolitæ; ſed elegantes, admirandiſque circumſtantijs, & glorioſis finibus ſibi propoſitis elaboratæ: quam elegantiam iuſti augent & exornant varijs mortificationis exercitijs: quę licèt præcipuè ſint interna, pulchritudinem

l *Pſal.* 92 5.
m *Leuit.* 11. 45. & c. 9. 2. c. 20 7
1. *Petr* 1. 16.
Matth. 5. 48.

n *Phil.* 4 7.
o *Pſal* 35 7

tamen ſuam, fortitudinem, & ſublimitatem admiranda externarum actionum varietate produnt. Ad eum modum, quo p *gloria filiæ Regis*, (quemadmodum dixit Dauid) *ab intus* prouenit: *in fimbrijs* autem *aureis*, externis ſcilicet actionibus, *circumamicta* eſt *varietatibus*. Et licèt nullum aliud eſſet argumentum & ratio, ad probandum, Eccleſiam noſtram eſſe domum Dei viui: hæc ſola ſufficeret. tanta enim Sanctitas non poteſt niſi in eius domo, qui Sanctus Sanctorum eſt, vnicuſque totius ſanctitatis fons inueniri. Quapropter extra domum hanc nuſquam tales columnæ inueniuntur, nec adeò perfectæ virtutes, nec vera ſanctitas: licèt nonnullum eius veſtigium, ſpeciesque alibi eſſe videatur. Omnes enim reliquæ congregationes ac Sectæ. quæ in mundo ſunt, q *Synagogæ ſunt Sathanæ*, domusque Dæmonis, Regis filiorum ſuperbiæ fundatæ, & r *ſedentes*, vt ſuprà diximus, *ſuper beſtiam coccineam, habentem capita ſeptem*, ſeptemq; vitia, ſeptem his columnis cótraria. Et quãuis in ipſa Eccleſia aliqui culpâ ſuâ ſint improbi; in ſola tamen illa Iuſti eſſe poſſunt; extrà verò, omnes ſunt peccatores: donec Sapiẽtia diuina, ſpeciali ſua vocatione ex loco, in quo ſunt, eos deducat. faciatque ſanctæ huius domus ſuæ habitatores. ad Dominum enim virtutum ſpectat, eas deſtribuere, eos vocando, qui amplecti illas velint, ſeque ad eas recipiendas diſponere.

p Pſal. 44. 4.

q Apoc. 2. 9

r Cap. 17. 3.

§. II. Sacramenta & Sacrificia.

AD has virtutes producendas & augendas in omnibus ſtatibus, inſtituit Sapientia diuina 7. Sacramenta, quæ appellare licet ſeptẽ huius domus columnas: illis ſiquidem illa conſeruatur, dilatatur, & in omnibus
1. ſtatib³, partibusq; ſuis perficitur. Prima columna eſt Sacramentũ BAPTISMI, per quod regenerantur filij, & habitatores Eccleſiæ, recipientes ſpirituale eſſe Gratię, propriumq; ſignũ eorũ, qui ſunt partes Eccleſiæ. Secunda columna eſt CONFIRMATIONIS Sacramentũ, quod iam regeneratos cõfirmat; & in ſpirituali eſſe, q̃ acceperant, corroborat, forteſq; reddit ac firmos tanquã columnas, aduerſus tyrannos & perſecutores. Tertia columna eſt POENITENTIA, quæ reficit reparatq; omnia eorũ damna, reſuſcitans eos ad Gratiã, quam, peccato poſt Baptiſmũ admiſſo, perdiderunt. Quarta eſt SS. EVCHARISTIA, in qua latet Dominus totius domus, & columnarum omniũ firmamentũ; vt in ea habitantes ſuſtentet, conſeruet, eorumq; virtutes adaugeat. Quinta eſt EXTREMA VNCTIO, quæ nos fortificat, redditq; conſtantes in vltimo mortis conflictu, vt in eo ſuperiores euadamus. Sexta eſt ORDO SACER, qui domus huius miniſtros nutrit, vt proprijs eius muneribus fungantur in vtilitatem omnium habitantium. Vltima columna eſt MATRIMONII Sacramentum, quod gratiã confert conjugatis, ad filios dignè educandos, qui ipſam Eccleſiam condant. Quæ ſeptẽ

columnæ, licèt externæ ſint & ſpectabiles, eleganterq́; multis ſanctiſsimis, myſticisq́; cæremonijs elaboratæ: multò tamẽ magis pretioſum eſt, quod intus continent, & in animabus tanquam Dei inſtrumenta efficiunt, ad eas iuſtificandas, & omni virtutum genere ſanctificandas. Quam ob cauſam ea oſtendit Angelus Zachariæ Prophetæ in figura a *ſeptem*, vaſorum, ſiue *infuſoriorum* aureorum plenorum oleo, quo fouebantur *ſeptem lucernæ*, collocatæ ſupra *candelabrum totum aureum*, quod (teſte S. Hieronymo) Eccleſiam refert Catholicam: cuius ſeptem lampades ſiue lucernæ ſunt Iuſti ſeptem ſtatuum, quos ſupra indicauimus: qui verâ doctrinâ, ſanctaq́; vitâ lucent, & ardent in virtute olei cœleſtis, gratiæ diuinæ, quam ſeptem Sacramenta illis communicant. Vocantur autem vaſa aurea ob ingens eorum pretium, atque perpetuitatem: ſuntque hæc vaſa adeò propria huius domûs, vt extra eam talia inueniri non poſsint: Circumciſio enim, & antiquæ legis Sacramenta valorem ſuum, adueniente Meſsia, legeq́; noua promulgata, amiſerunt. Quare quicunque ſunt extra hanc Eccleſiam, niſi ad eam accedant, vt ſuorum malorum remedium accipiant, non poſſunt ab eis liberari: parumque profuerit illis, quod in mundo ſint nati, niſi per Baptiſmum, in Sancta Eccleſia regenerentur; conſeruentque vſque ad mortem, ſpirituale gratiæ eſſe. Quod totum præſtat diuina vocatio, inuitans omnes, vt accedant ad hæc ſancta Sacramenta, intrantes in Sanctam hanc domum per vnicam eius portam, Baptiſmum ſcilicet, quemadmodum ſuo loco videbimus.

Ex Concil. Trid. Seſſ. 7. Cãn. 6.
a Zach. 4. 2.
Ibid. ac D. Cyrill. & S. Auguſt. hom. 8. in Apocal.
Proxi. Paragra.

Erectis omnibus cœleſtis huius domus columnis, conſtituit diuina incarnata Sapientia, duo ſolemnia Sacrificia in ea offerri, loco multorũ, quę lex antiqua habebat: alterum cruentum, incruentum alterum: vtrumq; verò infiniti valoris ac pretij. *Primum* obtulit ipſe in ara crucis, tradens corpus ſuum in mortem; ſanguinemque ſuum effundens pro redemptione mundi: fuitque hoc ſacrificium virtutis infinitæ, ad placandam æterni Patris iram; ad ſatisfaciendum pro peccatis hominum; & comparandas omnes gratias, dona & virtutes, ad pulchritudinem, & ſanctificationem Eccleſię ſuę neceſſarias: iuxtà illud Apoſtoli, dicentis: b *Chriſtus ſeipſum tradidit pro Eccleſia, vt illam ſanctificaret, & exhiberet ſibi glorioſam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiuſmodi.* Ad quod clariùs comprobandum abſoluto ipſo Sacrificio, fuit c *eius latus lancea apertum*. vt Eccleſia ſecundi Adami Sponſa, dum ipſe ſomnum mortis dormiret, ex eius latere formaretur: quemadmodum primi Adami Sponſa d *ædificata eſt ex coſta ipſius*, myſticum alium ſomnium *dormientis*: ex illo autem vulnere e *exiuit ſanguis & aqua*, fonteſque prodierunt omnium Sacramentorum, quibus ipſamet Eccleſia pulchritudinem ſuam conſequeretur, & coſeruaret.

2.
Immolauit victimas.
Duplex Chriſti D. N. Sacrificium.
b *Epheſ. 5. 25*
c *Ioan. 19. 34.*
d *Gen. 2. 21.*
e *Ioan. 19. 34.*

ALTERVM Sacrificium incruentum obtulit in cænaculo pridiè paſſionis ſuæ, in quo obtulit proprium corpus & ſanguinem ſub ſpeciebus & accidentibus panis & vini, vt cruenti Sacrificij fructum ſingulis applicaret. Hoc ipſum autem offert, ipſemet Saluator quotidie per manus Sacerdotũ; ſtatuens, illud ipſum eſſe præſtantiſsimum cibum omniũ, qui in eius menſa apponuntur, ad omnium, in hac eius domo habitantium nutrimentũ. Extra quam domũ nec offerri hoc ſacrificium poteſt, nec agnus hic comedi. ad quod ſignificandum, de Agno Paſchali dictum eſt : f *in vna domo comedetur, nec efferetis de carnibus eius foras.* Ac proinde quicunque extra domũ hanc manent, non poſſunt eſſe participes fructuum, horum ſacrificiorum. Nec paſsio ipſius Saluatoris, quæ alioqui copioſiſsima eſt, & ad mala omnium hominum reparanda ſufficiens, applicabitur efficaciter, vel vni ſoli, niſi adducatur, & Eccleſiæ ipſi coniungatur. Quemadmodum enim dixit S. Ioannes: g *Chriſtus non tantum pro gente* Iudaica *mortuus eſt; ſed vt filios Dei, qui erant diſperſi* per totum orbem; *congregaret* IN VNVM: in vnam ſcilicet domum ſuam, & vnitionem vnius Eccleſiæ, vt ſint omnes vnum h *ouile* ſicut ipſe *vnus eſt paſtor:* qui beneuola dulcique diuinæ ſuæ vocationis voce oues vocat, ad hoc ouile ſpectantes; & eos qui hanc domum ſunt ingreſſuri inuitat : vt his ſacrificijs aſsiſtant, eorumque carnibus & oblationibus veſcantur, ſicut dictum eſt.

f Exod. 12. 46.

g Ioan. 11. 52.

h Ioan. 10. 16.

3. Duo ſpiritualia Sacrificia.

PRAETER duo hæc adeò excellentia ſacrificia, offert diuina ſapientia, alia ſpiritualia intra hanc domum: alterum cruentum, incruentum alterum. Cruentum offert in Martyribus; qui, vt fidem conſeruent, & fidelitatem, quam Deo debent, offerunt corpora ſua ad omne genus cruciatuũ; gaudentes, quod ſanguinem ſuum effundant; vitamque ipſam, ad imitationem IESV Chriſti Ducis ſui, qui pro illis & ſanguinem & vitam ſuam expoſuit, amittant. Incruentum verò ſacrificium offert in reliquis iuſtis, qui i *exhibent corpora ſua hoſtiam viuentem, ſanctam, Deo placentem;* abſcindentes & mortificantes quicquid ſentiunt in ſe carnis & ſanguinis. In quo genere mira elucet varietas. Alij enim offerunt ſacrificium cordis contriti, ob ſua peccata; alij ſacrificium pacificum laudis, ob accepta beneficia; alij ſacrificium incenſi & orationum, ad impetranda noua dona; alij denique holocauſtum offerunt cordium ſuorum, diuini amoris igne accenſorum; vt ſeſe totos diuino Dei obſequio, ob diuinam eius excellentiam & bonitatem infinitam mancipent. Quæ omnia ſacrificia non poſſunt etiam offerri Deo extra hanc domum: extra quam nec veri Martyres, nec ſpirituales Sacerdotes, aut ſacrificia Deo grata eſſe poſſunt. Non eſt vera contritio, non laus perfecta, nec efficax Oratio, aut purus Dei amor. Quod ſi aliquid horum ſit; id erit, ſi adſit animus, Eccleſiã adeundi ad inhabitandum: vbi ſe offerant in omni veritate, integritate, ac perfectione, vocante

i Rom. 12. 1.

diuina

diuina Sapientia eos, qui talia ſacrificia ſunt reuera oblaturi; eosque præueniente, & adiuuante in ipſa executione: ipſa enim Sapientia præcipuè ſacrificia hęc offert, quatenus ſpeciali ipſius gratia adiuti, eius electi ea offerunt.

§. 3. *Diuinæ Scriptura & ſpiritales cibi.*

IN medio huius domus poſuit Sapientia diuina menſam valdè oppiparam, & abundantem pane, vino, alijſque cibis, ac ferculis delicatiſsimis ac pretioſiſsimis: ſacra videlicet Scriptura, continentes libros tam Veteris, quàm Noui Teſtamenti: in quibus pretioſiſsima ſunt ſancta Euangelia. In hac menſa magna eſt copia veritatum pro omni hominum genere: quemadmodum dixit S. Dyonyſius, aliæ enim aptæ ſunt, pro robuſtioribus, tanquam cibus ſolidus, qui per panem ſignificatur; aliæ pro debilioribus, tanquam liquidus ſuauiſque cibus, qui per vinum intelligitur: vt omnes cognitionem habeant veritatum ſuæ capacitati accommodatarum, quibus alantur, a *Confirmentur, & cor ſuum lætificent*. Præcipuè tamen diſtinguere licèt triplex genus panis ſiue ciborum. Primus panis eſt Doctrinae, cui credere debent, quæ myſteria cōplectitur diuinitatis & humanitatis Chriſti Seruatoris noſtri; & opera, quæ ab eis ad noſtram reparationem proueniunt. Hæc doctrina excellentiſsima eſt in veritate, certitudine, puritate, & vtilitate: nec admittit rem vllam falſam, incertam, prauam, aut inanem & inutilem. Docet ſentitque de Deo altiſsimè, & vltrà quàm vel concipi poſſit attribuens illi perfectionem infinitam in ſua natura, duratione, ſapientia, charitate, iuſtitia & fortitudine; in omnipotentia, & prouidentia; in rebus & operibus, quæ mundo videntur maximè ab ſcopo aberrare, docet elucere admirandam rectitudinem ac proportionem, dignam ſapientiam & potentia ipſius Dei. quæ omnia inſignem & ſtupendam habent efficacitatem ad intellectum noſtrum illuſtrandum & vincendum; ad voluntatem alliciendam & permouendam, ſpiritumque illo cibo alendum & nutriendum, de quo Sapiens dixit: b *cibabit illum pane vitæ & intellectus, & aqua ſapientiæ ſalutaris potabit illum*, Quamuis autem aquam exprimat, eò quòd cupiditatum ardores refrigeret ac mortificet: eadem tamen etiam eſt vinum, eò quod diuinorum affectuum ardorem accendat.

Miſcuit vinum & poſuit menſam ſuam.

Epiſt 9. ad Tit.

a Pſ. 103.15.

b Eccl. 15.3.

2. Alter cibus eſt lex diuina & Euangelica, quam huius domus habitatores ſeruare debeant cum omnibus præceptis & conſilijs eius: cuius obſeruantia eſt ille cibus, de quo ipſe Saluator dixit: c *meus cibus eſt vt faciam voluntatem eius, qui miſit me, vt perficiam opus eius*. Hæc lex, maximam docet perfectionem, quæ in hac vita poſsit obtineri: ita vt nihil omninò mali, aut imperfecti admittat, quod ab heroica, quam diximus, ſanctitate degeneret.

c Ioan. 4. 34

3. PROPONVNTVR prętereà in hac eadem menſa fercula ſanctorũ Sacra-
d Pſa 79 6. mentorũ quę animas nutriunt: nominatim verò & frequentius duo: pœni-
e Pſal. 56.5. tentiæ ſc. de qua Dauid: d *cibabis nos pane lachrymarũ, & potum dabis nobis in la-*
f Ioan. 6.35. *crymis*: & alibi: e *potaſti nos vino cõpunctionis*; & Sanctiſsimũ Altaris Sacramen-
& 51. tum, quod eſt f *panis vitæ*, & panis Angelorum; & ſimul eſt g *vinum germinans*
g Zac. 9.17. *virgines*. Omnes hi cibi non inueniuntur niſi in ſancta hac Eccleſiæ domo. Ac proinde extra eam, nec obtineri poteſt, nec conſeruari vita gratiæ. ſiquidem nullus mortalium ſine aliquo cibi genere poteſt vitam ſuam conſeruare. Nam quemadmodum Noë, poſtquam arcam fabricauit ſibi, vxori, ac filijs, pluribuſque alijs animantibus, quos Scriptura mundos appellat,
h Gen. 6, 21. h *tulit ex omnibus eſcis, quæ mandi poterant, vt eſſent ſibi & animantibus in cibum*, omnium ſuſtentationi accommodatum, toto tempore diluuij; quo perierunt vniuerſi, quotquot extra arcam remanſerant: ita cùm Chriſtus D. N. ſuam Eccleſiam, per arcam illam ſignificatam, ædificauit: collocauit in ea alimenta ſufficientia pro omnibus filijs & habitatoribus eius, ſingulorum neceſsitati & capacitati accommodata: quibus ſuauiſsimè frui poſſunt vſque ad ſatietatem; ſecurè nauigando in cœlum abſque damno, ex diluuio peccatorum & errorum proueniente; (à quo demerguntur vniuerſim o-
i Pſa. 101. 5. mnes quotquot extra illam fuerint) modò i *non obliuiſcantur comedere panem ſuum*, donec ad optatum gloriæ portum perueniant. Ac propterea diuina Sapientia vniuerſim vocat omnes inſipientes & peccatores terræ, di-
k Prou. 9. 5. cens: k *Venite comedite panem meum*, quaſi diceret: nolite comedere, l *pa-*
l c. 20. 17. *nem mendacij*, quo veſcuntur infideles: nam m *poſteà implebitur os veſtrũ calcu-*
m c. 4 17. *lo*, quo dentes confringentur: nec comedatis panem impietatis, nec vinum iniquitatis bibatis, quæ bibunt & comedunt peccatores. Nam huiuſ-
n Iob. 20. 14. modi n *panis in vtero veſtro vertetur in fel aſpidum*, quod amaret, ac veneno inficiat conſcientias veſtras: ſed comedite panem meum, quem ipſamet pinſui pro filijs meis; & bibite vinum meum, quod ego ipſa ad eorum delicias præparaui. Id autem facietis, credentes ac ruminantes doctrinam meam, obſeruantes legem, recipientes Sacramenta, meaque conſilia amplectentes.
o Pſ. 103 15 tes. Hic enim o *panis & vinum confirmabit, & lætificabit corda veſtra*: & p *in for-*
p 3. Reg. 19 8. *titudine huius cibi peruenietis vſque in montem Dei Horeb*, fœlicitatem ſcilicet æternam.

4. HAEC ſuauis eſt iucundaque Sapientiæ diuinæ vocatio, quæ gnara famis, qua homines in hoc mundo premuntur, (vt proximo capite eſt di-
q Luc 14 16 ctum) vocationes ſuas dirigit, & accommodat in parabolis q *cœnæ magnæ*,
r Matt. 22. 1. conuiuio r nuptiali, in quibus *tauri, altilia*, ſ *vituli ſaginati* proponuntur,
ſ Luc. 15 25 cum *Symphonia & Choro*, alijſque lætitiæ ſignis: vt ſic vocatos alliciat in domum ſuam, in qua ſatient famem cœleſtium ciborum, quos illæ parabolæ ſignificant. Ac propterea iure optimo Eccleſia Catholica ſignificatur

per

Digitized by Google

per Bethlehem Iudæ, quò vocatio diuina deduxit ipſam Rvth ex regione Moab eductam. *Bethlehem* enim ſignificat domum panis; *Iuda* verò idem eſt, quod confeſsio ſiue laus. Eſtque t *Bethlehem* inſignis illa ciuitas, *in qua* Iesvs Christvs Saluator noſter *eſt natus*, vere u *Panis viuus, qui deſcendit de cœlo, vt daret vitam mundo*. Nam ſtatim atque fuit natus, cum magno myſterio fuit poſitus in animalium præſepio: vt ex hoc intelligeremus, eum non ſolum venire, vt eſſet cibus Iuſtorum; qui vitam ſuam iuxta rationis præſcriptum inſtituunt; ſed etiam peccatorum, qui eam ducunt more pecudum: omnes enim vocat inuitatque, vt accedant ad hanc domum panis: vbi panibus eius doctrinæ, Sacramentis, & exemplis alantur; credantque corde, & ore confiteantur myſteria, quæ in ea ſunt exhibita: eorum auctorem continenter laudando, tam propter magnalia, quæ in ſe habet, quàm propter beneficia ab eo accepta: in quorum myſteriorum teſtimonium lux cœleſtis, diuinaque vocatio deduxit in Bethlehem, ad locum vbi ipſe erat poſitus in præſepio, paſtores, tanquam primitias populi Hebræi; & Magos, tanquam primitias Gentilis populi: & tanquam arrhas & pignora, quòd vterque populus eſſet coniungendus in hac cœleſti Bethlehem Iudæ, Eccleſia ſcilicet ſancta, ad eoſdem panes comedendos; eaſdem veritates eodem omninò laudum diuinarum modo confitendas. ſic implendo quod Patriarcha Iacob prædixit de hoc ipſo Domino, cum filio ſuo Iudæ dixit: x *Iuda, te laudabunt fratres tui, adorabunt te filij patris tui.* Qui ſunt Iesv Christi fratres, niſi homines, pro quibus ipſe, humana naturà aſſumpta, factus eſt homo? & qui ſunt filij patris eius, niſi Angeli; quos ſcriptura per excellentiam appellat y *filios Dei*? vtrique autem conuenerunt in Bethlehem Iudæ, vt recens natum Saluatorem laudarent: vbi Angeli lætiſsimum illum hymnum cecinerunt: z *Gloria in altiſsimis Deo: & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*. Et hodieque conueniunt in Eccleſia, ad glorificandum Devm: Angeli enim homines vocant & inuitant, vt ad eam accedant: a *gaudium enim eſt illis ſuper vno peccatore pœnitentiam agente*, & venientes exhortantur, vt laudent Dominum, qui illos vocauit. O Saluator dulciſsime, quàm eſſet rationi conſentaneum, vt omnes fratres tui homines te in domo tua confiterentur & laudarent propter bona, quæ in ea illis repoſuiſti; & adhuc multò magis, quòd te ipſum habeant, in quo omnia illa continentur. Tu præcipua es illorum columna, tu ſacrificium, tu menſa, tu panis & vinum; tu denique Eccleſiæ tuæ alimentum, & Augmentum. Reſonent itaque, Domine, in illa tota laudes tuæ, ob ingentes, quibus verſus eos vſus es miſericordias.

t Matth. 2. 1. Luc. 2. 4.
u Ioan. 6. 51.
x Gen. 49. 8.
y Tob. 38. 7.
z Luc. 2. 14.
a c. 15. 10.

§. 4. Ve-

§. 4. *Veræ Eccleſiæ ſigna.*

EX prædictis licebit ſigna aliqua colligere ad veram Eccleſiam, Deique viui domum agnoſcendam. Omni enim dubio procul maximam conſolationem affert, quod ſimus certi ac ſecuri, vitam nos ducere in ea cōgregatione, in qua vitam æternam conſequi poſsimus, iuxta illud Sapientis: a *Secura mens, quaſi iuge conuiuiū.* Hoc conuiuium exhibet nobis ipſa magnitudo & pulchritudo domus Dei. quemadmodum enim, conſpecta magna quapiam aula ſiue palatio, conijcimus, eam eſſe magni alicuius Principis, qui in ſuam habitationem expenſis proprijs eam conſtruxerit. Ita Eccleſię magnitudo magnas certasque coniecturas nobis offert, quòd ſit Domus à Dei Sapientia ad eam inhabitandam ædificata. Ex quo decem hæc ſigna licèt colligere.

a *Prou.* 15. 15.

1. PRIMA coniectura ſiue ratio eſt, quòd vera Dei domus non poſsit eſſe in mundo niſi VNA: quemadmodum etiam eſt vna in cœlo. Propterea enim non dixit Salomon Sapientiam ædificaſſe ſibi domos, ſed DOMVM: quia non eſt niſi vna Eccleſia, vna Fides, vnum Baptiſma, vnus verus cultus Dei, creatoris & patris omnium: à quo nō poſſunt procedere niſi veritates, & virtutes quæ ſemper cōiunctę ſint, nec inuicē ſibi aduerſentur; quēadmodum errores & vitia. vbi autem eſt vnio, & coniunctio, etiamſi multa ſint membra, vnum ſolum corpus conſtituunt. Propterea in Canticis, poſt quā præmiſiſſet, in domo Regis Salomonis b *Sexaginta eſſe reginas, & octoginta concubinas, & adoleſcentularum non eſſe numerum*: de omnibus ſimul ſubijcit: *Vna eſt columba mea, perfecta mea*; idque propterea quod omnes ſint vna charitate coniunctæ: & ideò additur: *vnam eſſe matris ſuæ, electam genitrici ſuæ*, cœleſti ſcilicet Ieruſalem: vbi vnitio & coniunctio illa erit æterna.

b *Cant.* 6. 8.

2. SECVNDVM ſignū veræ Eccleſiæ eſt VERITAS & certitudo infallibilis totius doctrinæ ſuæ, ſibi omninò ſimilis in rebus omnibus in diuina Scriptura Teſtamenti antiqui & noui reuelatis, adimpletis in nouo Veteris Prophetijs. Quæ eadem concordia eſt in quatuor Euangelijs & in reliquis ſacris libris. Ac propterea tota hæc doctrina dicitur eſſe ſimilis pani & vino, quæ ex multis granis frumenti, aut vuis inter ſe coniunctis conficiuntur: ad ſignificandam coniunctionem & connexionem quam habent eius veritates: ita vt nulla falſitas, nulla contrarietas, aut vitium poſsit in eis inueniri.

3. TERTIVM ſignum eſt PVRITAS & ſublimitas diuinæ legis in omnibus ſuis præceptis & conſilijs, ſummè conſentientibus cum ipſa ratione: nulla re admiſſa, quæ ab ipſa ratione degeneret. quibus præceptis & conſilijs perfectiſsimam intendit amoris vnitionem cum ipſo creatore, & omni-

bus

bus proximis: Quam ob cauſam etiam pani & vino eſt ſimilis: ad ſignificandum coniunctionem cordium; eorum, qui eius præceptis obediunt, conſiliaque amplectuntur. Et hinc deducitur Qvartvm ſignum, Praestantia ſcilicet virtutum, quas Eccleſia profitetur cum omni perfectione, quam antiqui Philoſophi docuerunt, nec tamen fuerunt aſſecuti; & cum multò adhuc maiori, quam illi non ſolum aſſecuti non ſunt, ſed neque intellexerunt: qualis eſt cordis humilitas, paupertas ſpiritus, dilectio inimicorum & ſimiles aliæ. 4.

Qvintvm ſignum eſt præſtantiſsima proportio & Convenientia, quam habent eius Sacramenta ad finem ſanctitatis & perfectionis, quam illa profitetur: ſola enim Dei ſapientia adeò ſtupendam directionem, eiuſque exequendæ facilitatem adinuenire potuit. Huc accedit Sextvm ſignum Sacrificiorvm quæ offert: nam prætermiſſo cruento ſacrificio Chriſti crucifixi, qui c *Dei virtus eſt, Deiq; ſapientia* fidelibus, aſſequentibus admirandam pretioſæ huius oblationis conuenientiam & vtilitatem: quodnam ſacrificium purius, mundius, glorioſius, grauiuſque eſſe poteſt ipſa ſacra Miſſa? in qua ſacerdotes ſecundùm ordinem Melchiſedech offerunt Deo viuo, non interfectorum animalium carnes; ſed panem & vinum; non terrena ſed cœleſtia; in quibus ſubſtantia continetur carnis & ſanguinis ipſius Agni Dei, qui tollit peccata mundi. 5. c 1. Cor. 1. 24

Septimvm ſignum eſt præſtantia & Sanctitas ſpiritualium ſacrificiorum, quæ obtulit Eccleſia, hodieque offert per Martyres & SS. Confeſſores, qui ſanguine ſuo, vitæque exemplo ac mortificationibus heroicis apertè, certiſsimeque teſtantur, domum Dei eſſe illam, in qua ipſi viuunt; verámque eſſe Religionem, quam in ea profitentur. Nam abſque ipſomet Deo, non potuiſſent ipſi viribus ſuis tales facere oblationes. 7.

Octavvm ſignum eſt Sanctitas, & varietas Statvvm & graduum, quos ipſa Eccleſia habet, ad ſeruiendum & glorificandũ ipſum Deũ, cum ſtupenda in eis ſucceſsione, talique concordia: in quibus omnibus nó deſunt, qui impleãt eorum perfectionem, etiamſi aliqui illorum valdè ſint heroici, qualis eſt virginitatis, vitæque religioſæ ſtatus. 8.

Nonvm ſignum eſt, huius domus generalitas & Vniversitas. Nam, cùm ſit vna tantùm, adeò tamen eſt capax, vt omnes homines admittat, ad ſe venire volentes, abſque vllo nationum diſcrimine: potius deſideret, vt quemadmodum omnes vnam eandemque naturam participant, ita ſint vnius eiuſdemque gratiæ participes: & vt omnes ſint vnum ouile, quemadmodum eſt vnus paſtor. 9.

Vltimvm ſignum eſt Perpetvitas & conſtantia, quam habuit, habet, & vſque ad mundi finem eſt habitura: ex ijs enim, quæ hactenus geſta ſunt, certiſsimò conijcitur, quod eſt futurum: ſiquidem nullæ perſecutio- 10.

nes Imperatorum Tyrannorum, aut Hæreticorum efficere hactenus potuerunt, vt aliquod ex prædictis ſignis Eccleſiæ ipſi defuerit. Nam ſemper in Eccleſia Romana ſucceſſerunt ſibi hactenus Vicarij Chriſti & Epiſcopi alij alijs, cum eadem ſacramentorum & ſacrificiorum continuatione, quam ipſi nunc cernimus.

3. Reg. 10. 4. Si itaque viuæ fidei oculis hæc omnia conſideremus, obſtupeſcemus proculdubiò plus quàm d *Regina Saba, quæ videns domum Salomonis & cibos menſæ eius, & habitacula ſeruorum, & ordines miniſtrantium; & holocauſta quæ offerebat in domo Domini, non habebat vltra ſpiritum.* Quare iure potiori licebit vero Salomoni Chriſto D.N. dicere: *Beati viri tui, & beati ſerui tui, qui ſtant coram te ſemper*, boniſque hiſce fruuntur, quæ diuina tua ſapientia illis conſtituit: beati & illi, qui vocati ſunt ad habitandum tecum in tua ſancta domo, tibique in ea nocte dieque ſeruiendum.

CAPVT VIII.

ECCLESIA VIRTVTE DIVINAE VOCATIOnis filios ſuos generat, quos eadem vocatio facit, myſteria fidei firmiter credere; ſectas verò contrarias omninò reijcere.

INTER excellentias Eccleſiæ Catholicæ proximo capite inſinuatas plurimùm eminet eius fœcunditas, qua ſe in virtute Domini, qui eam fundauit, per orbem totum extendit, atque dilatat: voluit enim ipſe eam Matrem eſſe ac genitricem filiorum, qui DEVM habent Patrem. nec diſſentit hæc ſimilitudo à priore, qua eadem Eccleſia appellata eſt domus DEI: mater enim, eſt viua domus filiorum, quos in ſuis viſceribus concipit. Quamobrem in libro Canti-

a Cant. 1. 10. & c. 4. 8. c. 6. 8. corum ſæpiſsimè appellat eam Deus a *Sponſam & columbam ſuam*: ſponſam, propterea quòd eam ſibi Charitatis vnitione coniungat, & per eam filios generet ſpirituales in eſſe gratiæ. Nam, vbi DEVS eſt ſponſus, debet deſponſatio eſſe pura; ſed nō ſterilis & infœcunda: Et propterea eam appellat *columbam*, quæ cum naturali ſua puritate & pulchritudine maximam coniungit fœcunditatem omnium auium domeſticarum. Nam ſingulis ferè menſibus nouos producit pullos: Vt hinc intelligamus, Eccleſiam coniungere ſimiliter cum ſumma innocentia vitæque ſanctitate magnam fœcunditatem, plurimos ſpirituales filios generãs, per feruentes ſuos Concio-

nato-

Digitized by Google

natores qui ſunt b *paradiſi arbores, afferentes fructus duodecim, per menſes* ſcili- b *Apoc. 22.2*
cet *ſingulos reddentes fructum ſuum*. qui filij etſi numero non ſint peccatori-
bus pares, pretioſiores tamen ſunt multò ; & vnus ſit pluris, quàm decem
millia: eò quod ſimul ſunt filij DEI, cuius virtute eos concipit ac parit,
non tam ſibi, quàm ipſimet DEO, qui in ſuos illos accipit. Quemadmodum
videre licet in ijs, quæ S. Ioannes de myſtica illa muliere refert: quod eſſet
b *amicta ſole*, eratque figura Eccleſiæ; & geſtabat *in vtero filium maſculum*, qui b *Apoc. 12.*
ſtatim atque natus eſt, *raptus eſt ad DEVM, & ad thronum eius*. Quis autem *1.5.*
hic filius maſculus eſt, niſi fidelium congregatio: eò quod ſint per fidei &
Charitatis vnitionem cum ſua matre Eccleſia coniuncti? ſunt tamen plus
DEI, quàm ipſius, filij: ſiquidem illa, nec concipere quidem illos potu-
iſſet, niſi virtute diuinæ inſpirationis. Decebat (ait S. Fulgentius) filiorum *Lib. de In-*
adoptiuorum conceptionem ſimilem eſſe conceptioni vnigeniti filij Ieſu *carnat. c. 20.*
Chriſti, qui non viri opera, ſed virtute Spiritus S. in ſanctiſſimæ ſuæ Matris
viſceribus fuit conceptus. In hunc ergò modum homines (quemadmodum
dixit S. Ioannes) non poſſunt concipi, c *fieriq; Filij Dei*, nec in matris ſuæ c *Ioan. 1.13.*
Eccleſiæ viſcera intrare ex *voluntate*, aut opera *viri*; *neque ex voluntate carnis*
aut ſanguinis, nec ſolius naturæ viribus, ſed inſpiratione Spiritus ſancti.
d *Nemo* (inquit ipſe Chriſtus) *poteſt venire ad me*, hoc eſt ad meum obſe- d *Ioan. 6.*
quium, ad meam Eccleſiam, & participationem diuini eſſe, quod ego illi *44.66.*
communicabo, *niſi pater qui miſit me, traxerit illum*; & *niſi fuerit ei datum à*
Patre meo, à quo, vtpote e *Patre luminum omne datum optimum, & omne do-*
num perfectum deſcendit, ad filios tenebrarum in lucis filios conuertendos, & e *Iaco. 1.17.*
immittendos in viſcera *mulieris amicta ſole*, qui fons eſt luminis, mittitque
cœleſtium ſuarum illuſtrationum radios in exiſtentes in tenebris infideli-
tatis extra Eccleſiam, vt in ea inducantur. Poſtquam verò ingreſsi ſunt, il-
luminat eos clarioribus magiſque accenſis radijs, gradatim progredien-
do, donec eos omninò perficiat. Non enim exiſtimandum eſt, ſanctam
hanc matrem nouem tantum menſes, aut certum annorum numerum fi-
lios ſuos in vtero & viſceribus ſuis geſtare. Nam tota potiùs vita ſecum eos
geſtat; niſi ſe ipſi proripiant, & exeant. Quamdiu autem intra illam ma-
nent, viuunt, creſcunt, aluntúrque cœleſtis eius menſę cibis: ibi pugnant, ibi *In Apoc. 12.*
vincunt, eduntque opera tali matre digna: donec in die mortis (vt *vide Ribe-*
S. Ambroſius ait) eos parit, mittitque ad cœlum, oc- *ram.*
currente illis cœleſti Patre, vt excipiat
ac in gloriæ ſuæ throno col-
locet.

§. 1. *Ingreſſus per fidem in Eccleſiam.*

VIDEAMVS nunc, qua ratione ingreſſus primus, & ſpiritualis ipſa conceptio in ſanctæ huius matris viſceribus fiat. præmittimus autem Infantes ingredi, & incipere eſſe veros filios Eccleſiæ per ſolum Baptiſmũ; vt ſuo loco videbimus: qui tamen rationis iam vſum habent, neceſſe eſt, confeſsionem addant Catholicæ FIDEI: quæ, quamuis ſine charitate non ſufficiat il'os iuſtificare, efficit tamen veros Chriſtianos: ſiquidem illa (vt ait Apoſtolus) eſt a *ſperandarum ſubſtantia rerum*; ſiue fundamentum, primaque ſementis ac principium iuſtificationis: ideoque ad gratiam, charitatem, cæteraſque cœleſtes virtutes conſequendas, neceſſaria: vt quæ ex natura ſua ad coniunctionem cum illis omnibus propendeat. Ac propterea Sanctus Chryſoſtomus matrem eam appellat omnium bonorum, ſalutiſque animarum noſtrarum medicamentum: & Sanctus Proſper, bonæ voluntatis, ſanctarumque operationum genitricem: Sanctus verò Cyrillus addit, quod ſit animæ oculus, cuius munus eſt illuminare, ac deducere conſcientiam, & illuſtrare intelligentiam. Et ipſæ Scripturæ ſacræ clamant, quod b *Iuſtus ex fide viuat*. ex ea enim prouenit illis prima vita, & omnia viua opera, quæ faciunt, fidei innituntur. Si ſperent, ſi orent, ieiunent, aut eleemoſynam faciant; ſi confiteantur, aut communicent, aut iniurias condonent: omnia hęc innituntur FIDEI: quæ horum operum bonitatem manifeſtat, eaq; aut pręcipit, aut conſulit ad placendũ Deo, animaſq; ſuas ſaluandas. Nihil .n. eſt aliud FIDES, niſi ſupernaturale quoddam lumen, quod fidelium mentibus DEVS infundit, vt per illud myſteria omnia & veritates, quas Eccleſię ſuæ reuelauit, firmiſsimè credant; eò quòd ipſemet ea reuelauerit, qui prima eſt & ſuprema veritas; adeoque bonus & ſapiens, vt nec decipere, nec decipi poſsit.

a Hebr. 11. 1.
Homil. 31. in Ioan.
Lib. 1. de Vocat. gent. c. 8. Catec. 5
b Heb. 2. 4.
b Rom. 1. 17
b ad Gal. 3. 11.

EST autem ex ſe fides, opus adeò heroicum ac difficile, vt S. Bernardus inter diuinæ omnipotentiæ miracula numeret, quod fidem diuinam cum humano intellectu coniunxerit. Cùm enim ille conſueuerit à lumine ſuo naturali duci, & à ſuis ratiocinationibus, quas conficit ex iis, quæ ſenſibus percipit, DEVS illum eleuat, vt certiſsimè credat plurima, quæ ſuis ratiocinationibus aſſequi non poteſt. Quædam quidem ob tantam eorum ſublimitatem, vt humani intellectus lumen effugiant: qualia ſunt multa myſteria diuinitatis ac Trinitatis DEI: Quædam verò, eò quòd humano iudicio adeò abiecta ſint, vt ab eius granditate & præſtantia longè diſtare videantur: qualia ſunt multa myſteria humanitatis noſtri ſeruatoris: vnde ſatis apparet c *fidem*, vt ait Apoſtolus, *eſſe donum Dei*, cuius vocatio ſpecialis neceſſaria eſt, ad hæc omnia credenda: illuſtrando ſcilicet intellectum humanum

Serm. 3. in Vigil. Natiu.
c Epheſ. 2. 8.

manum radio aliquo cœleſtis lucis,quo ſe illis ſubijciat ac dedat. quemadmodum ait S.Lucas: d *Deum aperuiſſe cor mulieris nomine Lydia, vt intenderet* d. *Act.*16. *his,quæ dicebantur à Paulo.* ſi enim diuina inſpiratio cor non aperiat, ſemper 14. illud erit occluſum ad verba Dei recipienda, eiuſque veritatibus aſſentiendum. Non eſt tamen ſolus Devs, qui cor ipſum aperit, ſed etiam homo *S Tho.*2.2. ipſe cum Dei auxilio,libere conſentiens ijs, quæ inſpirat Devs; & ſeſe in- *q.*6 *a.* 6. clinans ad credendum,quod Eccleſia per ſuos miniſtros illi proponit.

Neqve in his adeò caliginoſè procedit,vt non habeat magnas forteſq; rationes & cauſas ad ea credenda ex duplici capite. primùm:quia euiden- *S Tho.*2.2. tibus rationibus probat myſteria fidei prudenter poſſe ac meritò debe- *q.*1.*a.* 4. *ad* re credi: quemadmodum inſinuauit Dauid dicens: e *Teſtimonia Dei credibi-* 2. *lia facta ſunt nimis.* quaſi diceret, plurimę ſunt rationes,quæ oſtendant, illa e *Pſal.*92.5. eſſe credibilia. Deindè,quia etiam probat, reliquas omnes ſectas noſtræ fidei contrarias,euidenter eſſe incredibiles, eò quòd multa falſa contineant, aut praua,contra ipſam rationem naturalem, aut contra Scripturas ſacras, ſi illas admittunt. Nam eo ipſo, quò illas admittant ratio ipſa naturalis ſatis oſtendit,non debere aliquid contra illas doceri. Accedit,quòd Spiritus ſanctus lumine ipſo fidei,ſuiſq; inſpirationibus piam quandam ad myſteria diuina impartiatur affectionem, quæ illa reddat valde amabilia; ac proinde valde credibilia. Quare,de quocunque Chriſtiano credente ſicut debet,dicere liceret, quod Chriſtus D.N.dixit S.Petro: f *Beatus es Simon* f *Matt.*16. *Bar-Iona: quia caro & ſanguis non reuelauit tibi, ſed Pater meus, qui in cœlis eſt:* 17. aptè ſcilicet nomen Bar-Iona tibi competit,quod(teſte S.Hieronymo)co- *Ibid.* lumbæ aut gratiæ filium ſignificat: Spiritus enim ſanctus non propter tua merita,ſed gratis illuſtrem hanc fidei confeſsionem tibi eſt impartitus: vt eius & colūbæ,hoc eſt Eccleſiæ ipſius ſis filius. Quod ſi pergas eſſe Simon, quod interpretatur obediens, acceptans & reipſa exequens quod hæc te fides docet: inferni poteſtas non valebit te ab hac firma petra, Petri ſcilicet confeſsione, in qua domus mea eſt fundata, deijcere.

§. II. *Quatuor Secta fidei Catholica contraria.*

Vt autem clariùs appareat, qua ratione vocatio diuina ſenſim intro- *S.Thom.* 2. ducat fidem Catholicam; efficaces afferens rationes, quibus inferni 2.*q.*10.*a.*5. poteſtates,impugnet pręmittendū eſt, fidē Catholicam habere nunc & 6. in mundo quatuor ſectas ſibi inimicas. *Prima* eſt ſecta Gentilium, quæ ve- 1. rum Deum negans,falſos admittit Deos. *Secunda* Iudæorum negantium Chriſtum D. N. verum eſſe Meſsiam in antiqua lege promiſſum. *Tertia* hæreticorum confitentium quidem Chriſtum verum; negantium verò aliquas veritates,quas ipſe reuelauit. His accedit *Quarta* Sarracenorum ſiue

Maurorum, quæ continet peſſimam omniũ mixturam collocans omnem ſuam fiduciam in falſo quodam Propheta, non minus rectæ rationis inimico, quàm cupiditatis ac ſenſualitatis ſuæ amico. Quamobrẽ falſam religionem, quæ aliàs nomine generali appellatur infidelitas, licèt conferre a Beſtiæ cuidam, *quaſi pardo, quam vidit Daniel aſcendentẽ de mari, habentem alas quatuor quaſi auis, & quatuor capita: cui data eſt magna poteſtas* in terra: Hoc enim inferni monſtrum non niſi beſtię nomine dignum eſt, ſiquidem non ratione ducitur, ſed beſtias in ſuis moribus imitatur, præcipuè verò pardum ob crudeliſsima eius in filios veræ Eccleſiæ viſcera: qui non ceſſat eos perſequi, vt quatuor ſua capita conſeruet, quæ ſunt quatuor prędictæ Sectæ: quibus quatuor alas auis coniungit, falſas ſcil. apprehenſiones & cogitationes errantes, quibus oẽs illæ innituntur. Ex quo fit, vt per totum corpus innumeras habeat peccatorum maculas, ſicut ipſe pardus, adeò profundè infixas, vt dixerit Ieremias: b *ſi mutare poteſt AEthiops pellem ſuam, aut pardus varietates ſuas, & vos poteritis benè facere, cùm didiceritis malum.* Et quemadmodum inter AEthiopes non cenſetur nigredo turpis eſſe aut fœda, nec inter pardos pellis maculata: ita hi miſeri non exiſtimant peccata, quæcunque falſa illorum religio permittit: nam tanquam cæci & à proprio iudicio decepti, eam iudicant eſſe veram.

a Daniel. 7. 6
b Ierẽ. 13. 23.

2. QVID autem ſignificat, quòd hæc c *beſtia aſcendat de mari*? niſi quòd execrabiles huiuſmodi Sectæ originem ſuam ducant ab hominibus ſuperbis, carnalibꝰ, cupidis, ac furioſis: de quibus Iſaias: d *impij quaſi mare feruens, quod quieſcere non poteſt:* ſed procellis ac tempeſtatibus perpetuò agitatur, cuius proprietates his pulchris ſimilitudinibꝰ S. Iudas Thadæus depingit: *hi ſunt*, inquit, e *nubes ſine aqua, quæ à ventis* in varias partes *circumferuntur:* quia arrogant ſibi ſanctitatem & ſcientiam, cùm vera ſapientia careant, qui f *fluctuantes, omni vento doctrinæ circumferuntur*, quæ ipſorum votis arrideat. *Arbores autumnales, infructuoſæ, bis mortuæ, & eradicatæ:* quia verborum tantùm folia habentes, nullum bonorum operum fructum afferunt; nec vitam fidei habent, nec charitatis: quas illis abſtulit Sathanas. Sunt etiam *fluctus feri maris*; ſemper enim amari ſunt, inquieti, inflati, ac furioſi, eructantes ſpumas errorum, ambitionum, carniſque voluptatum: quorum finis erit æterna confuſio. Sunt denique *ſidera errantia*, ita ſcilicet inſtabiles, vt non poſsint, qui in hoc mundi pelago nauigant, ab illis dirigi, niſi velint naufragium omninò facere, & in profundum inferni deſcendere: non peruenientes ad terram, firmumque paradiſi portum. Et nihilominùs non defuerunt, qui illos in huius mundi nauigatione tanquam firmam & polarem ſtellam, vitæque ſuæ duces acceperint: eò quòd iuſtis ſuis iudicijs DEVS magnam *huic beſtiæ poteſtatem dederit*; permittens ei, vt pardi velocitate, quatuorque ſuis alis per maxi-

c Dan 7. 3.
d Iſai. 57. 20.
e Epiſt. Canoni. 12.
f Ephe. 4. 14.

mam mundi partem volet, innumeroſque homines decipiat.

Qvorvm extrema miſeria eſt, quòd etſi multi eorum quærirent certam ſecuramq; ſalutis ſuæ veritatem: quam cùm facilè inuenire poſſent, etiam præſentem non agnoſcunt: quòd inflato, ſuperboque animo eam quærant. Quamobrem comprehendent illos tremendæ illę Dei minæ per Prophetam Amos prolatæ: g *Ecce*, inquit, *dies veniunt, dicit Dominus: & mittam famem in terram: non famem panis, neque ſitim aquæ, ſed audiendi verbum Domini. Et commouebuntur à mari vſque ad mare, & ab Aquilone vſque ad Orientem: circuibunt quærentes verbum Domini, & non inuenient. In die illa deficient Virgines pulchræ, & adoleſcentes in ſiti. Qui iurant in delicto Samariæ, & dicunt: viuit* Devs *tuus Dan: & viuit via Berſabee, & cadent, & non reſurgent vltrà.* Quibus verbis magis proprijs, & ad rem explicari potuit infœlix ſtatus Iudæorum, & Hæreticorum; tàm antiquorum, quàm modernorum? qui eſuriunt & ſitiunt veritates, quas Devs reuelauit? & cùm habeant Scripturas diuinas, in quibus eas inuenire poterant, non tamen inueniunt: eò quòd non humili & ſubiecto animo eas quærant: ſed adorent idolum Dan, quod iudicium ſignificat: eò quòd proprio ſuo iudicio falſo, ſuperbo, & cæco; non diuino, vero, certo, ac ſecuro innitantur, quemadmodum Eccleſiæ noſtræ Catholicæ eſt reuelatum. Tunc, (ait Sanctus Hieronymus) Dominus mittet famem in terrã ſuper eos, qui terrena ſapiunt; & famem non panis, ſitimque non aquæ, ſed audiendi verbum Domini: quando propter peccata eorum doctrina deficit vera; & à mari vſq; ad mare, id eſt, à falſis & amariſsimis fluctibus, vſq; ad amarum mare peruenĩũt: non occurrentes fluminibus, non dulciſsimis & varijs fontibus veræ & Catholicæ doctrinæ, & ab Aquilone, qui eſt ventus duriſsimus, vſq; ad Orientem peruenire cupientes, ab hæreſi ſcilicet ad veritatis lucem, quam reperire non poterunt: quia non recto pergunt itinere, ſed deuijs circumeunt callibus; viamque regiam non tenentes fidei, quam Devs Eccleſiæ ſuæ reuelauit, curuis ducuntur anfractibus. Quamobrem deficient animæ virginales, quas incorruptas Apoſtolus nominat; deficient inquam Virgines: quia verbum Domini non inuenient. deficientibus autem virginibus, & adoleſcentes deficient, qui prius vicerant mundum, & quicquid in eo erat calcauerant. Ex quo, inquit, intelligimus, quando doctrina veraq; fides non fuerit, perire pudicitiam, caſtitatem mori, omnes obire virtutes: quia non comedunt verbum Domini. quod qui comederit, eius cibo ſaginatur, & audiet per Salomonem: iuſtus comedens ſaturat animam ſuã; animæ autẽ impiorum ſemper eſurient. Hæc S. Hierony. quæ reipſa in Septentrionalibus partibus experimur, quæ fidem Catholicam deſerentes ab Eccleſia ſe ſepararunt profanantes diuinarum Scripturarum menſam, ſuis falſis interpretationibus. Quo nomine, teſte S. Thoma, sũt reliquis

Margin: 3. — g Amos 8. 11. — In Amos 8.

infide-

2.2.q.10. a 6. infidelibus deteriores, quorum miſeria & calamitas adeò excreuit, vt flebile illud Hebræorum canticum dicere de eis liceat : h Pſal 73 9 h *ſigna noſtra non vidimus, iam non eſt Propheta : & nos non cognoſcet ampliùs.* noſtra enim ſigna, veræ ſcilicet Eccleſię Chriſti, verę que religionis & Chriſtianitatis, quæ apud nos eſſe ſolebant, iam euanuerunt. Non ſunt exercitia virtutum, non opera Charitatis, non libri pij, non imagines, nec Sanctorum reliquiæ, nec ornamenta ſacra : non ſunt Religioſi, non Prophetæ, aut veri Magiſtri, qui veritatem ita purè, quemadmodũ antiqui ſolebant, prædicent; videtur DEVS neſcire nos, & tanquam extraneos tractare, permittens deeſſe nobis portionem, & alimentum panis, quem nobis largiri ſolebat.

4. QVOD ſi his infelicibus propria deſunt ſigna veræ fidei, & Eccleſiæ
i Apoc. 13 17 Chriſti : quæ alia ſigna habebunt, aut i *characterem*, niſi Dæmonis, eiuſque Antichriſti? opera ſcilicet affectuſque prædictos. ex quibus tamen omnibus diuina vocatio admirabiles deducit rationes, quas illuſtrationibus ſuis manifeſtat hominibus, vt execrandas adeò ſectas fugiant. ſi enim arbor, ex fructibus cognoſcitur; & hi adeò ſunt mali : quàm erit mala arbor, quæ illos producit : quomodo poſſunt eſſe Dei congregationes illæ, habentes Pardorum viſcera adeò crudelia; & varietates, maculaſque adeò deteſtandas? quomodo è cœlo venire poſſunt Sectæ legeſque tot erroribus & peccatis plenæ? ſiquidem inde non niſi veritates, virtuteſq; deſcendunt? quod ſi ex mari turbato aſcendunt: quomodo poſſunt fructus eſſe Chriſti, Regis pacifici; aut ab Spiritu ſancto procedere, qui mitis eſt ſicut columba? quòd ſi multa habent capita ſibi cõtraria, quomodo poſſunt eſſe à Deo: qui vnicus tantum eſt, nec poteſt ſibi ipſi eſſe contrarius? nec vna veritas aut virtus poteſt alteri eſſe contraria? Quòd ſi continuò mutantur, nullam ſoliditatem & firmitatem habentes : quomodo erunt reuelatæ à prima veritate, quæ infallibilis & immutabilis eſt?

5. O QVAM hinc apparet, ſolam Eccleſiam noſtram & fidem, quam illa profitetur, eſſe veram! ſiquidem nõ habet viſcera illa Pardorum, ſed manſuetæ columbæ abſque felle amaritudinis; non habet ſpiritum vltionis, ſed humilitatis & manſuetudinis; non eſt monſtrum multorum capi-
k Cant. 6. 8. tum; quia vnicum tantum agnoſcit: ideoque k *vna eſt columba*, quemadmodum eius Sponſus eſt vnicus; nec reſidet iuxtà aquas ſalſas ſalſi maris,
l Cant. 5. 12. ſed l *reſidet iuxtà fluenta pleniſſima*, dulcium & Chryſtallinarum aquarum, quæ ſunt Scripturæ diuinæ, in quas puros ac ſimplices *oculos ſuos* defigit, & eiſdem ſeipſam *lauat tanquam lacte*; non terreno ſed cœleſti, fluente ex pectore ſponſi eius diuini : cuius doctrina clara eſt, dulcis, pura, ac nitida. Sed quid dicam de ſublimibus ac generoſis eius cogitationibus, quas Dauidi m
m Pſal. 67 14. *pennæ columbæ deargentatas* appellat? non argento falſo, aut cum ſtanno mi-
n Pſal. 11. 7. xto; ſed præſtantiſsimo & purificatiſsimo: de quo idem Dauid dixit : n *elo-*

quia

quia Domini eloquia eſſe caſta: argentum igne examinatum, probatum terræ, purgatum ſeptuplum, ita vt nullam omninò falſitatem aut malitiam admittat. Hæ autem pennæ naſcuntur Eccleſiæ dormienti, hoc eſt requieſcenti, *inter medios Cleros*, ſiue inter duas ſortes, quæ teſte Sancto Auguſtino, duo teſtamenta ſignificant, Antiquum & Nouum; meditans enim vtriuſque veritates, ex conformitate, qua ſibi correſpondent, nouum lumen haurit, quo ſolidatur ampliùs, ſecuriorque fit in ijs, quæ Deus de ſuis myſterijs reuelauit. Sed quid hæc columba hiſce ſuis pennis facit? non ſine cauſa ait idem Sanctus: etiamſi columba ſit adeò manſueta, pectus tamen roburque habet ad nidum ſuum, oua, & pullos defendendos; roſtro aliſque eum feriendo, & vulnerando, qui accedit, vt auferat. Nam & ipſa Eccleſia abſq; ſuæ manſuetudinis detrimento, ſanctum habet Zelum, vt fidem ſuam, & religionem; & ea, quę ad eam ſpectant, defendat ab hoſtibus inuadentibus. Sed quibus quæſo armis aut hoſtes offendit, aut ſeſe ab eis defendit? num corporeis? his ait S. Thomas nunquam Eccleſia vtitur, niſi aliquãdo aduerſus infideles, qui per tyrannidem impediunt prædicationem Euangelij; aut contra hæreticos, qui à gremio in quo fuerant educati, impudenter ſe ſubducunt. Sed eius præcipua arma ſunt ſicut columbæ, roſtro ſcilicet penniſque deargentatis ſuorum verborum, & rationum efficacium, quas deducit partim ex ipſa naturali ratione, & ijs, quæ in mundo euenerunt; partim ex Scripturis diuinis, eodem ſpiritu Dei, quo ſcriptæ fuerunt, intellectis: quarum rationum aliquas in proximo capite afferemus.

Ibidem.

S. Auguſt. tract. 7. in epiſt. S. Ioã. ad finem.

2 2 q. 10. a. 8.

CAPVT IX.

PRAECIPVI FIDEI CATHOLICAE fructus, ex quibus eius veritas deprehenditur.

ECclesiae Sanctæ Doctores, tanquam diuinæ vocationis inſtrumenta, multas rationes adducere ſolent, ad ſanctæ noſtræ Fidei veritatem & excellentiam comprobandam. In quem finem adducunt miracula, quæ ad id comprobandum tum plurima edita ſunt, tum quotidie fiunt; prophetias rerum futurarum, quæ rectè euenerunt, quotidieque eueniunt; quemadmodum fuerunt prædictæ: conformitatem vtriuſque Teſtamenti Noui & Antiqui, in quibus magno concentu veritas reſpondet vmbræ; & figura rei, quam repræſentat; ſublimem diuinæ Sapientiæ ideam ac diſpoſitionem cir-

ALTERVM Sacrificium incruentum obtulit in cœnaculo pridiè paſſionis ſuæ, in quo obtulit proprium corpus & ſanguinem ſub ſpeciebus & accidentibus panis & vini, vt cruenti Sacrificij fructum ſingulis applicaret. Hoc ipſum autem offert, ipſemet Saluator quotidie per manus Sacerdotū; ſtatuens, illud ipſum eſſe præſtantiſſimum cibum omniū, qui in eius menſa apponuntur, ad omnium, in hac eius domo habitantium nutrimentū. Extra quam domū nec offerri hoc ſacrificium poteſt, nec agnus hic comedi. ad quod ſignificandum, de Agno Paſchali dictum eſt: f *In vna domo comedetur, nec efferetis de carnibus eius foras.* Ac proinde quicunque extra domū hanc manent, non poſſunt eſſe participes fructuum, horum ſacrificiorum. Nec paſſio ipſius Saluatoris, quæ alioqui copioſiſſima eſt, & ad mala omnium hominum reparanda ſufficiens, applicabitur efficaciter, vel vni ſoli, niſi adducatur, & Eccleſiæ ipſi coniungatur. Quemadmodum enim dixit S. Ioannes: g *Chriſtus non tantum pro gente* Iudaica *mortuus eſt*; *ſed vt filios Dei, qui erant diſperſi* per totum orbem; *congregaret* IN VNVM: in vnam ſcilicet domum ſuam, & vnitionem vnius Eccleſiæ, vt ſint omnes vnum h *ouile* ſicut ipſe *vnus eſt paſtor:* qui beneuola dulcique diuinæ ſuæ vocationis voce oues vocat, ad hoc ouile ſpectantes; & eos qui hanc domum ſunt ingreſſuri inuitat: vt his ſacrificijs aſsiſtant, eorumque carnibus & oblationibus veſcantur, ſicut dictum eſt.

f Exod. 12. 46.

g Ioan. 11. 52.

h Ioan. 10. 16.

3. Duo ſpiritualia Sacrificia.

PRAETER duo hæc adeò excellentia ſacrificia, offert diuina ſapientia, alia ſpiritualia intra hanc domum: alterum cruentum, incruentum alterum. Cruentum offert in Martyribus; qui, vt fidem conſeruent, & fidelitatem, quam Deo debent, offerunt corpora ſua ad omne genus cruciatuū; gaudentes, quod ſanguinem ſuum effundant; vitamque ipſam, ad imitationem IESV Chriſti Ducis ſui, qui pro illis & ſanguinem & vitam ſuam expoſuit, amittant. Incruentum verò ſacrificium offert in reliquis iuſtis, qui i *exhibent corpora ſua hoſtiam viuentem, ſanctam, Deo placentem*; abſcindentes & mortificantes quicquid ſentiunt in ſe carnis & ſanguinis. In quo genere mira elucet varietas. Alij enim offerunt ſacrificium cordis contriti, ob ſua peccata; alij ſacrificium pacificum laudis, ob accepta beneficia; alij ſacrificium incenſi & orationum, ad impetranda noua dona; alij denique holocauſtum offerunt cordium ſuorum, diuini amoris igne accenſorum; vt ſeſe totos diuino Dei obſequio, ob diuinam eius excellentiam & bonitatem infinitam mancipent. Quæ omnia ſacrificia non poſſunt etiam offerri Deo extra hanc domum: extra quam nec veri Martyres, nec ſpirituales Sacerdotes, aut ſacrificia Deo grata eſſe poſſunt. Non eſt vera contritio, non laus perfecta, nec efficax Oratio, aut purus Dei amor. Quod ſi aliquid horum ſit; id erit, ſi adſit animus, Eccleſiā adeundi ad inhabitandum: vbi ſe offerant in omni veritate, integritate, ac perfectione, vocante

i Rom. 12. 1.

diuina

diuina Sapientia eos, qui talia ſacrificia ſunt reuera oblaturi; eosque pręueniente, & adiuuante in ipſa executione: ipſa enim Sapientia præcipuè ſacrificia hęc offert, quatenus ſpeciali ipſius gratia adiuti, eius electi ea offerunt.

§. 3. *Diuinæ Scriptura & ſpiritales cibi.*

IN medio huius domus poſuit Sapientia diuina menſam valdè oppiparam, & abundantem pane, vino, alijſque cibis, ac ferculis delicatiſsimis ac pretioſiſsimis: ſacra videlicet Scriptura, continentes libros tam Veteris, quàm Noui Teſtamenti: in quibus pretioſiſsima ſunt ſancta Euangelia. In hac menſa magna eſt copia veritatum pro omni hominum genere: quemadmodum dixit S. Dyoniſius. aliæ enim aptæ ſunt, pro robuſtioribus, tanquam cibus ſolidus, qui per panem ſignificatur; aliæ pro debilioribus, tanquam liquidus ſuauiſque cibus, qui per vinum intelligitur: vt omnes cognitionem habeant veritatum ſuæ capacitati accommodatarum, quibus alantur, a *Confirmentur, & cor ſuum lætificent*. Præcipuè tamen diſtinguere licèt triplex genus panis ſiue ciborum. Primus panis eſt Doctrinae, cui credere debent, quæ myſteria cōplectitur diuinitatis & humanitatis Chriſti Seruatoris noſtri; & opera, quæ ab eis ad noſtram reparationem proueniunt. Hæc doctrina excellentiſsima eſt in veritate, certitudine, puritate, & vtilitate: nec admittit rem vllam falſam, incertam, prauam, aut inanem & inutilem. Docet ſentitque de Deo altiſsimè, & vltrà quàm vel concipi poſſit attribuens illi perfectionem infinitam in ſua natura, duratione, ſapientia, charitate, iuſtitia & fortitudine; in omnipotentia, & prouidentia; in rebus & operibus, quæ mundo videntur maximè ab ſcopo aberrare, docet elucere admirandam rectitudinem ac proportionem, dignam ſapientiam & potentia ipſius Dei. quæ omnia inſignem & ſtupendam habent efficacitatem ad intellectum noſtrum illuſtrandum & vincendum; ad voluntatem alliciendam & permouendam, ſpiritumque illo cibo alendum & nutriendum, de quo Sapiens dixit: b *cibabit illum pane vitæ & intellectus, & aqua ſapientiæ ſalutaris potabit illum*, Quamuis autem aquam exprimat, eò quòd cupiditatum ardores refrigeret ac mortificet: eadem tamen etiam eſt vinum, eò quod diuinorum affectuum ardorem accendat.

2. Alter cibus eſt lex diuina & Euangelica, quam huius domus habitatores ſeruare debeant cum omnibus præceptis & conſilijs eius: cuius obſeruantia eſt ille cibus, de quo ipſe Saluator dixit: c *meus cibus eſt vt faciam voluntatem eius, qui miſit me, vt perficiam opus eius.* Hæc lex, maximam docet perfectionem, quæ in hac vita poſsit obtineri: ita vt nihil omninò mali, aut imperfecti admittat, quod ab heroica, quam diximus, ſanctitate degeneret.

Miſcuit vinum & poſuit menſam ſuam.

Epiſt 9. ad Tit.

a Pſ. 103.15.

b Eccl. 15.3.

c Ioan. 4. 34

3. PROPONVNTVR prętereà in hac eadem menſa fercula ſanctorũ Sacra-
mentorũ quę animas nutriunt: nominatim verò & frequentius duo: pœni-
d Pſa 79 6. tentiæ ſc. de qua Dauid: d *cibabis nos pane lachrymarũ, & potum dabis nobis in la-*
e Pſal. 56.5. *crymis*: & alibi: e *potaſti nos vino cõpunctionis*; & Sanctiſsimũ Altaris Sacramen-
f Ioan. 6.35. & 51. tum, quod eſt f *panis vitæ*, & panis Angelorum; & ſimul eſt g *vinum germinans*
g Zac. 9.17. *virgines*. Omnes hi cibi non inueniuntur niſi in ſancta hac Eccleſiæ domo.
Ac proinde extra eam, nec obtineri poteſt, nec conſeruari vita gratiæ. ſi-
quidem nullus mortalium ſine aliquo cibi genere poteſt vitam ſuam con-
ſeruare. Nam quemadmodum Noë, poſtquam arcam fabricauit ſibi, vxori,
ac filijs, pluribusque alijs animantibus, quos Scriptura mundos appellat,
h Gen. 6.21. h *tulit ex omnibus eſcis, quæ mandi poterant, vt eſſent ſibi & animantibus in cibum*,
omnium ſuſtentationi accommodatum, toto tempore diluuij; quo perie-
runt vniuerſi, quotquot extra arcam remanſerant: ita cùm Chriſtus D. N.
ſuam Eccleſiam, per arcam illam ſignificatam, ædificauit: collocauit in ea
alimenta ſufficientia pro omnibus filijs & habitatoribus eius, ſingulorum
neceſsitati & capacitati accommodata: quibus ſuauiſsimè frui poſſunt vſ-
que ad ſatietatem; ſecurè nauigando in cœlum abſque damno, ex diluuio
peccatorum & errorum proueniente; (à quo demerguntur vniuerſim o-
i Pſa. 101.5. mnes quotquot extra illam fuerint) modò i *non obliuiſcantur comedere pa-*
nem ſuum, donec ad optatum gloriæ portum perueniant. Ac propterea diui-
na Sapientia vniuerſim vocat omnes inſipientes & peccatores terræ, di-
k Prou. 9.5. cens: k *Venite comedite panem meum*, quaſi diceret: nolite comedere, l *pa-*
l c. 20.17. *nem mendacij*, quo veſcuntur infideles: nam m *poſteà implebitur os veſtrũ calcu-*
m c. 4 17. *lo*, quo dentes confringentur: nec comedatis panem impietatis, nec vi-
num iniquitatis bibatis, quæ bibunt & comedunt peccatores. Nam huiuſ-
n Iob. 20.14 modi n *panis in vtero veſtro vertetur in fel aſpidum*, quod amaret, ac veneno in-
ficiat conſcientias veſtras: ſed comedite panem meum, quem ipſamet pin-
ſui pro filijs meis; & bibite vinum meum, quod ego ipſa ad eorum delicias
præparaui. Id autem facietis, credentes ac ruminantes doctrinam meam,
obſeruantes legem, recipientes Sacramenta, meaque conſilia amplecten-
o Pſ. 103 15 tes. Hic enim o *panis & vinum confirmabit, & lætificabit corda veſtra*: & p *in for-*
p 3. Reg. 19 8. *titudine huius cibi peruenietis vſque in montem Dei Horeb*, fœlicitatem ſcilicet æ-
ternam.

4. HAEC ſuauis eſt iucundaque Sapientiæ diuinæ vocatio, quæ gnara fa-
mis, qua homines in hoc mundo premuntur, (vt proximo capite eſt di-
q Luc 14 16 ctum) vocationes ſuas dirigit, & accommodat in parabolis q *cœna magna*,
r Matt. 22.1. conuiuio r nuptiali, in quibus *tauri, altilia*, ſ *vituli ſaginati* proponuntur,
ſ Luc. 15 25. cum *Symphonia & Choro*, alijsque lætitiæ ſignis: vt ſic vocatos alliciat in
domum ſuam, in qua ſatient famem cœleſtium ciborum, quos illæ para-
bolæ ſignificant. Ac propterea iure optimo Eccleſia Catholica ſignificatur

per

per Bethlehem Iudæ, quò vocatio diuina deduxit ipſam RVTH ex regione Moab eductam. *Bethlehem* enim ſignificat domum panis; *Iuda* verò idem eſt, quod confeſſio ſiue laus. Eſtque t *Bethlehem* inſignis illa ciuitas, *in qua* IESVS CHRISTVS Saluator noſter *eſt natus*, vere u *Panis viuus, qui deſcendit de cœlo, vt daret vitam mundo.* Nam ſtatim atque fuit natus, cum magno myſterio fuit poſitus in animalium præſepio: vt ex hoc intelligeremus, eum non ſolum venire, vt eſſet cibus Iuſtorum; qui vitam ſuam iuxta rationis præſcriptum inſtituunt; ſed etiam peccatorum, qui eam ducunt more pecudum: omnes enim vocat inuitatque, vt accedant ad hanc domum panis: vbi panibus eius doctrinæ, Sacramentis, & exemplis alantur; credantque corde, & ore confiteantur myſteria, quæ in ea ſunt exhibita: eorum auctorem continenter laudando, tam propter magnalia, quæ in ſe habet, quàm propter beneficia ab eo accepta: in quorum myſteriorum teſtimonium lux cœleſtis, diuinaque vocatiò deduxit in Bethlehem, ad locum vbi ipſe erat poſitus in præſepio, paſtores, tanquam primitias populi Hebræi; & Magos, tanquam primitias Gentilis populi: & tanquam arrhas & pignora, quòd vterque populus eſſet coniungendus in hac cœleſti Bethlehem Iudæ, Eccleſia ſcilicet ſancta, ad eoſdem panes comedendos; eaſdem veritates eodem omninò laudum diuinarum modo confitendas. ſic implendo quod Patriarcha Iacob prædixit de hoc ipſo Domino, cum filio ſuo Iudæ dixit: x *Iuda, te laudabunt fratres tui, adorabunt te filij patris tui.* Qui ſunt IESV CHRISTI fratres, niſi homines, pro quibus ipſe, humana naturà aſſumpta, factus eſt homo? & qui ſunt filij patris eius, niſi Angeli; quos ſcriptura per excellentiam appellat y *filios Dei*? vtrique autem conuenerunt in Bethlehem Iudæ, vt recens natum Saluatorem laudarent: vbi Angeli lætiſsimum illum hymnum cecinerunt: z *Gloria in altiſsimis Deo: & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Et hodieque conueniunt in Eccleſia, ad glorificandum DEVM: Angeli enim homines vocant & inuitant, vt ad eam accedant: a *gaudium enim eſt illis ſuper vno peccatore pœnitentiam agente*, & venientes exhortantur, vt laudent Dominum, qui illos vocauit. O Saluator dulciſsime, quàm eſſet rationi conſentaneum, vt omnes fratres tui homines te in domo tua confiterentur & laudarent propter bona, quæ in ea illis repoſuiſti; & adhuc multò magis, quòd te ipſum habeant, in quo omnia illa continentur. Tu præcipua es illorum columna, tu ſacrificium, tu menſa, tu panis & vinum; tu denique Eccleſiæ tuæ alimentum, & Augmentum. Reſonent itaque, Domine, in illa tota laudes tuæ, ob ingentes, quibus verſus eos vſus es miſericordias.

t Matth. 2. 1. Luc. 2. 4.
u Ioan. 6. 51.
x Gen. 49. 8.
y Tob. 38. 7.
z Luc. 2. 14.
a c. 15 10.

§. 4. Ve-

§. 4. *Veræ Eccleſiæ ſigna.*

EX prædictis licebit ſigna aliqua colligere ad veram Eccleſiam, Deique viui domum agnoſcendam. Omni enim dubio procul maximam conſolationem affert, quod ſimus certi ac ſecuri, vitam nos ducere in ea cōgregatione, in qua vitam æternam conſequi poſsimus, iuxta illud Sapientis: a *Secura mens, quaſi iuge conuiuiū*. Hoc conuiuium exhibet nobis ipſa magnitudo & pulchritudo domus Dei. quemadmodum enim, conſpecta magna quapiam aula ſiue palatio, conijcimus, eam eſſe magni alicuius Principis, qui in ſuam habitationem expenſis proprijs eam conſtruxerit. Ita Eccleſię magnitudo magnas certasque coniecturas nobis offert, quòd ſit Domus à Dei Sapientia ad eam inhabitandam ædificata. Ex quo decem hæc ſigna licèt colligere.

a Prou. 15. 15

1. PRIMA coniectura ſiue ratio eſt, quòd vera Dei domus non poſsit eſſe in mundo niſi VNA: quemadmodum etiam eſt vna in cœlo. Propterea enim non dixit Salomon Sapientiam ædificaſſe ſibi domos, ſed DOMVM: quia non eſt niſi vna Eccleſia, vna Fides, vnum Baptiſma, vnus verus cultus Dei, creatoris & patris omnium: à quo nō poſſunt procedere niſi veritates, & virtutes quæ ſemper cōiunctę ſint, nec inuicē ſibi aduerſentur; quēadmodum errores & vitia. vbi autem eſt vnio, & coniunctio, etiamſi multa ſint membra, vnum ſolum corpus conſtituunt. Propterea in Canticis, poſtquā præmiſiſſet, in domo Regis Salomonis b *Sexaginta eſſe reginas, & octoginta concubinas, & adoleſcentularum non eſſe numerum*: de omnibus ſimul ſubijcit: *Vna eſt columba mea, perfecta mea*; idque propterea quod omnes ſint vna charitate coniunctæ: & ideò additur: *vnam eſſe matris ſuæ, electam genitrici ſuæ*, cœleſti ſcilicet Ieruſalem: vbi vnitio & coniunctio illa erit æterna.

b Cant. 6. 8

2. SECVNDVM ſignū veræ Eccleſiæ eſt VERITAS & certitudo infallibilis totius doctrinæ ſuæ, ſibi omninò ſimilis in rebus omnibus in diuina Scriptura Teſtamenti antiqui & noui reuelatis, adimpletis in nouo Veteris Prophetijs. Quæ eadem concordia eſt in quatuor Euangelijs & in reliquis ſacris libris. Ac propterea tota hæc doctrina dicitur eſſe ſimilis pani & vino, quæ ex multis granis frumenti, aut vuis inter ſe coniunctis conficiuntur: ad ſignificandam coniunctionem & connexionem quam habent eius veritates: ita vt nulla falſitas, nulla contrarietas, aut vitium poſsit in eis inueniri.

3. TERTIVM ſignum eſt PVRITAS & ſublimitas diuinæ legis in omnibus ſuis præceptis & conſilijs, ſummè conſentientibus cum ipſa ratione: nulla re admiſſa, quæ ab ipſa ratione degeneret. quibus præceptis & conſilijs perfectiſsimam intendit amoris vnitionem cum ipſo creatore, & omni-

bus proximis: Quam ob cauſam etiam pani & vino eſt ſimilis: ad ſignificandum coniunctionem cordium; eorum, qui eius præceptis obediunt, conſiliaque amplectuntur. Et hinc deducitur Qvartvm ſignum, Praestantia ſcilicet virtutum, quas Eccleſia profitetur cum omni perfectione, quam antiqui Philoſophi docuerunt, nec tamen fuerunt aſſecuti; & cum multò adhuc maiori, quam illi non ſolum aſſecuti non ſunt, ſed neque intellexerunt: qualis eſt cordis humilitas, paupertas ſpiritus, dilectio inimicorum & ſimiles aliæ. 4.

Qvintvm ſignum eſt præſtantiſſima proportio & Convenientia, quam habent eius Sacramenta ad finem ſanctitatis & perfectionis, quam illa profitetur: ſola enim Dei ſapientia adeò ſtupendam directionem, eiuſque exequendæ facilitatem adinuenire potuit. Huc accedit Sextvm ſignum Sacrificiorvm quæ offert: nam prætermiſſo cruento ſacrificio Chriſti crucifixi, qui c *Dei virtus eſt, Deiq́; ſapientia* fidelibus, aſſequentibus admirandam pretioſæ huius oblationis conuenientiam & vtilitatem: quodnam ſacrificium purius, mundius, glorioſius, grauiuſque eſſe poteſt ipſa ſacra Miſſa? in qua ſacerdotes ſecundùm ordinem Melchiſedech offerunt Deo viuo, non interfectorum animalium carnes; ſed panem & vinum; non terrena ſed cœleſtia; in quibus ſubſtantia continetur carnis & ſanguinis ipſius Agni Dei, qui tollit peccata mundi. 5. c 1. Cor. 1. 24

Septimvm ſignum eſt præſtantia & Sanctitas ſpiritualium ſacrificiorum, quæ obtulit Eccleſia, hodieque offert per Martyres & SS. Confeſſores, qui ſanguine ſuo, vitæque exemplo ac mortificationibus heroicis apertè, certiſſimeque teſtantur, domum Dei eſſe illam, in qua ipſi viuunt; veramque eſſe Religionem, quam in ea profitentur. Nam abſque ipſomet Deo, non potuiſſent ipſi viribus ſuis tales facere oblationes. 7.

Octavvm ſignum eſt Sanctitas, & varietas Statvvm & graduum, quos ipſa Eccleſia habet, ad ſeruiendum & glorificandũ ipſum Deũ, cum ſtupenda in eis ſucceſſione, talique concordia: in quibus omnibus nõ deſunt, qui impleãt eorum perfectionem, etiamſi aliqui illorum valdè ſint heroici, qualis eſt virginitatis, vitæque religioſæ ſtatus. 8.

Nonvm ſignum eſt, huius domus generalitas & Vniversitas. Nam, cùm ſit vna tantùm, adeò tamen eſt capax, vt omnes homines admittat, ad ſe venire volentes, abſque vllo nationum diſcrimine: potius deſideret, vt quemadmodum omnes vnam eandemque naturam participant, ita ſint vnius eiuſdemque gratiæ participes: & vt omnes ſint vnum ouile, quemadmodum eſt vnus paſtor. 9.

Vltimvm ſignum eſt Perpetvitas & conſtantia, quam habuit, habet, & vſque ad mundi finem eſt habitura: ex ijs enim, quæ hactenus geſta ſunt, certiſſimò conijcitur, quod eſt futurum: ſiquidem nullæ perſecutio- 10.

natores qui ſunt b *paradiſi arbores, afferentes fructus duodecim, per menſes* ſcilicet *ſingulos reddentes fructum ſuum*. qui filij etſi numero non ſint peccatoribus pares, pretioſiores tamen ſunt multò; & vnus ſit pluris, quàm decem millia: eò quod ſimul ſunt filij Dei, cuius virtute eos concipit ac parit, non tam ſibi, quàm ipſimet Deo, qui in ſuos illos accipit. Quemadmodum videre licet in ijs, quæ S. Ioannes de myſtica illa muliere refert: quod eſſet b *amicta ſole*, eratque figura Eccleſiæ; & geſtabat *in vtero filium maſculum*, qui ſtatim atque natus eſt, *raptus eſt ad* DEVM, *& ad thronum eius*. Quis autem hic filius maſculus eſt, niſi fidelium congregatio: eò quod ſint per fidei & Charitatis vnitionem cum ſua matre Eccleſia coniuncti? ſunt tamen plus Dei, quàm ipſius, filij: ſiquidem illa, nec concipere quidem illos potuiſſet, niſi virtute diuinæ inſpirationis. Decebat (ait S. Fulgentius) filiorum adoptiuorum conceptionem ſimilem eſſe conceptioni vnigeniti filij Ieſu Chriſti, qui non viri opera, ſed virtute Spiritus S. in ſanctiſsimæ ſuæ Matris viſceribus fuit conceptus. In hunc ergò modum homines (quemadmodum dixit S. Ioannes) non poſſunt concipi, c *fieriq́; Filij Dei*, nec in matris ſuæ Eccleſiæ viſcera intrare ex *voluntate*, aut opera *viri*; *neque ex voluntate carnis aut ſanguinis*, nec ſolius naturæ viribus, ſed inſpiratione Spiritus ſancti. d *Nemo* (inquit ipſe Chriſtus) *poteſt venire ad me*, hoc eſt ad meum obſequium, ad meam Eccleſiam, & participationem diuini eſſe, quod ego illi communicabo, *niſi pater qui miſit me, traxerit illum*; *& niſi fuerit ei datum à Patre meo*, à quo, vtpote e *Patre luminum omne datum optimum, & omne donum perfectum deſcendit*, ad filios tenebrarum in lucis filios conuertendos, & immittendos in viſcera *mulieris amicta ſole*, qui fons eſt luminis, mittitque cœleſtium ſuarum illuſtrationum radios in exiſtentes in tenebris infidelitatis extra Eccleſiam, vt in ea inducantur. Poſtquam verò ingreſsi ſunt, illuminat eos clarioribus magiſque accenſis radijs, gradatim progrediendo, donec eos omninò perficiat. Non enim exiſtimandum eſt, ſanctam hanc matrem nouem tantum menſes, aut certum annorum numerum filios ſuos in vtero & viſceribus ſuis geſtare. Nam tota potiùs vita ſecum eos geſtat; niſi ſe ipſi proripiant, & exeant. Quamdiu autem intra illam manent, viuunt, creſcunt, aluntur que cœleſtis eius menſę cibis: ibi pugnant, ibi vincunt, eduntque opera tali matre digna: donec in die mortis (vt S. Ambroſius ait) eos parit, mittitque ad cœlum, occurrente illis cœleſti Patre, vt excipiat ac in gloriæ ſuæ throno collocet.

b *Apoc. 22. 2*

b *Apoc. 12. 1. 5.*

Lib. de Incarnat. c. 20.

c *Ioan. 1. 13.*

d *Ioan. 6. 44. 66.*

e *Iaco. 1. 17.*

In Apoc. 12. vide Riberam.

§. I. *Ingreſſus per fidem in Eccleſiam.*

VIDEAMVS nunc, qua ratione ingreſſus primus, & ſpiritualis ipſa conceptio in ſanctæ huius matris viſceribus fiat. præmittimus autem Infantes ingredi, & incipere eſſe veros filios Eccleſiæ per ſolum Baptiſmũ; vt ſuo loco videbimus: qui tamen rationis iam vſum habent, neceſſe eſt, confeſsionem addant Catholicæ FIDEI: quæ, quamuis ſine charitate non ſufficiat illos iuſtificare, efficit tamen veros Chriſtianos: ſiquidem illa (vt ait Apoſtolus) eſt a *ſperandarum ſubſtantia rerum*, ſiue fundamentum, primaque ſementis ac principium iuſtificationis: ideoque ad gratiam, charitatem, cæteraſque cœleſtes virtutes conſequendas, neceſſaria: vt quæ ex natura ſua ad coniunctionem cum illis omnibus propendeat. Ac propterea Sanctus Chryſoſtomus matrem eam appellat omnium bonorum, ſalutiſque animarum noſtrarum medicamentum: & Sanctus Proſper, bonæ voluntatis, ſanctarumque operationum genitricem: Sanctus verò Cyrillus addit, quod ſit animæ oculus, cuius munus eſt illuminare, ac deducere conſcientiam, & illuſtrare intelligentiam. Et ipſæ Scripturæ ſacræ clamant, quod b *Iuſtus ex fide viuat*. ex ea enim prouenit illis prima vita, & omnia viua opera, quæ faciunt, fidei innituntur. Si ſperent, ſi orent, ieiunent, aut eleemoſynam faciant; ſi confiteantur; aut communicent, aut iniurias condonent: omnia hęc innituntur FIDEI: quæ horum operum bonitatem manifeſtat; eaq; aut pręcipit, aut conſulit ad placendũ Deo, animaſq; ſuas ſaluandas. Nihil .n. eſt aliud FIDES, niſi ſupernaturale quoddam lumen, quod fidelium mentibus DEVS infundit; vt per illud myſteria omnia & veritates, quas Eccleſię ſuæ reuelauit, firmiſsimè credant; eò quòd ipſemet ea reuelauerit, qui prima eſt & ſuprema veritas; adeoque bonus & ſapiens, vt nec decipere, nec decipi poſsit.

a Hebr 11. 1.
Homil. 31. in Ioan.
Lib. 1. de Vocat. gent c. 8. Catec. 5
b Heb. 2. 4.
b Rom. 1 17
b ad Gal. 3. 11.

EST autem ex ſe fides, opus adeò heroicum ac difficile, vt S. Bernardus inter diuinæ omnipotentiæ miracula numeret, quod fidem diuinam cum humano intellectu coniunxerit. Cùm enim ille conſueuerit à lumine ſuo naturali duci, & à ſuis ratiocinationibus, quas conficit ex ijs, quæ ſenſibus percipit, DEVS illum eleuat, vt certiſsimè credat plurima, quæ ſuis ratiocinationibus aſſequi non poteſt. Quædam quidem ob tantam eorum ſublimitatem, vt humani intellectus lumen effugiant: qualia ſunt multa myſteria diuinitatis ac Trinitatis DEI: Quædam verò, eò quòd humano iudicio adeò abiecta ſint, vt ab eius granditate & præſtantia longè diſtare videantur: qualia ſunt multa myſteria humanitatis noſtri ſeruatoris: vnde ſatis apparet c *fidem*, vt ait Apoſtolus, *eſſe donum Dei*, cuius vocatio ſpecialis neceſſaria eſt, ad hæc omnia credenda: illuſtrando ſcilicet intellectum hu-

Serm. 3. in Vigil. Natiu.
c Epheſ. 2. 8.

manum

manum radio aliquo cœleſtis lucis,quo ſe illis ſubijciat ac dedat. quemadmodum ait S. Lucas: d *Deum aperuiſſe cor mulieris nomine Lydia, vt intenderet his, quæ dicebantur à Paulo.* ſi enim diuina inſpiratio cor non aperiat, ſemper illud erit occluſum ad verba Dei recipienda, eiuſque veritatibus aſſentiendum. Non eſt tamen ſolus Devs, qui cor ipſum aperit, ſed etiam homo ipſe cum Dei auxilio, libere conſentiens ijs, quæ inſpirat Devs; & ſeſe inclinans ad credendum, quod Eccleſia per ſuos miniſtros illi proponit.

d *Act.* 16. 14.

S Tho. 2. 2. q. 6 a. 6.

Neqve in his adeò caliginoſè procedit, vt non habeat magnas forteſq; rationes & cauſas ad ea credenda ex duplici capite. primùm: quia euidentibus rationibus probat myſteria fidei prudenter poſſe ac meritò debere credi: quemadmodum inſinuauit Dauid dicens: e *Teſtimonia Dei credibilia facta ſunt nimis.* quaſi diceret, plurimę ſunt rationes, quæ oſtendant, illa eſſe credibilia. Deindè, quia etiam probat, reliquas omnes ſectas noſtræ fidei contrarias, euidenter eſſe incredibiles, eò quòd multa falſa contineant, aut praua, contra ipſam rationem naturalem, aut contra Scripturas ſacras, ſi illas admittunt. Nam eo ipſo, quò illas admittant ratio ipſa naturalis ſatis oſtendit, non debere aliquid contra illas doceri. Accedit, quòd Spiritus ſanctus lumine ipſo fidei, ſuiſq; inſpirationibus piam quandam ad myſteria diuina impartiatur affectionem, quæ illa reddat valde amabilia; ac proinde valde credibilia. Quare, de quocunque Chriſtiano credente ſicut debet, dicere liceret, quod Chriſtus D. N. dixit S. Petro: f *Beatus es Simon Bar-Iona: quia caro & ſanguis non reuelauit tibi, ſed Pater meus, qui in cælis eſt:* aptè ſcilicet nomen Bar-Iona tibi competit, quod (teſte S. Hieronymo) columbæ aut gratiæ filium ſignificat: Spiritus enim ſanctus non propter tua merita, ſed gratis illuſtrem hanc fidei confeſsionem tibi eſt impartitus: vt eius & colūbæ, hoc eſt Eccleſiæ ipſius ſis filius. Quod ſi pergas eſſe Simon, quod interpretatur obediens, acceptans & reipſa exequens quod hæc te fides docet: inferni poteſtas non valebit te ab hac firma petra, Petri ſcilicet confeſsione, in qua domus mea eſt fundata, deijcere.

S Tho. 2. 2. q. 1. a. 4. ad 2.

e *Pſal.* 92. 5.

f *Matt.* 16. 17.

Ibid.

§. II. *Quatuor Sectæ fidei Catholicæ contrariæ.*

Vt autem clariùs appareat, qua ratione vocatio diuina ſenſim introducat fidem Catholicam; efficaces afferens rationes, quibus inferni poteſtates, impugnet præmittendū eſt, fidē Catholicam habere nunc in mundo quatuor ſectas ſibi inimicas. *Prima* eſt ſecta Gentilium, quæ verum Deum negans, falſos admittit Deos. *Secunda* Iudæorum negantium Chriſtum D. N. verum eſſe Meſsiam in antiqua lege promiſſum. *Tertia* hæreticorum confitentium quidem Chriſtum verum; negantium verò aliquas veritates, quas ipſe reuelauit. His accedit *Quarta* Sarracenorum ſiue

S. Thom. 2. 2. q. 10. a. 5. & 6. 1.

tamen ſuam,fortitudinem,& ſublimitatem admiranda externarum actionum varietate produnt. Ad eum modum,quo p *gloria filiæ Regis*, (quemadmodum dixit Dauid) *ab intus* prouenit : *in fimbrijs* autem *aureis*, externis ſcilicet actionibus,*circumamicta* eſt *varietatibus*. Et licèt nullum aliud eſſet argumentum & ratio, ad probandum , Eccleſiam noſtram eſſe domum Dei viui:hæc ſola ſufficeret. tanta enim Sanctitas non poteſt niſi in eius domo, qui Sanctus Sanctorum eſt, vnicuſque totius ſanctitatis fons inueniri. Quapropter extra domum hanc nuſquam tales columnæ inueniuntur, nec adeò perfectæ virtutes, nec vera ſanctitas: licèt nonnullum eius veſtigium, ſpeciesque alibi eſſe videatur. Omnes enim reliquæ congregationes ac Sectæ, quæ in mundo ſunt, q *Synagogæ ſunt Sathanæ*, domuſque Dæmonis, Regis filiorum ſuperbiæ fundatæ, & r *ſedentes*, vt ſuprà diximus, *ſuper beſtiam coccineam, habentem capita ſeptem*, ſeptemq; vitia, ſeptem his columnis cõtraria. Et quãuis in ipſa Eccleſia aliqui culpâ ſua ſint improbi; in ſola tamen illa Iuſti eſſe poſſunt; extrà verò, omnes ſunt peccatores : donec Sapiẽtia diuina, ſpeciali ſua vocatione ex loco, in quo ſunt, eos deducat, faciatque ſanctæ huius domus ſuæ habitatores. ad Dominum enim virtutum ſpectat, eas deſtribuere, eos vocando, qui amplecti illas velint, ſeque ad eas recipiendas diſponere.

p Pſal. 44. 14.

q Apoc. 2. 9.
r Cap. 17. 3.

§. II. *Sacramenta & Sacrificia.*

AD has virtutes producendas & augendas in omnibus ſtatibus, inſtituit Sapientia diuina 7. Sacramenta, quæ appellare licet ſeptẽ huius domus columnas : illis ſiquidem illa conſeruatur, dilatatur, & in omnibus

1. ſtatib⁹, partibusq; ſuis perficitur. Prima columna eſt Sacramentũ BAPTISMI, per quod regenerantur filij, & habitatores Eccleſiæ, recipientes ſpirituale eſſe Gratię, propriumq́; ſignũ eorũ, qui ſunt partes Eccleſiæ. Secunda columna eſt CONFIRMATIONIS Sacramentũ, quod iam regeneratos cõfirmat; & in ſpirituali eſſe, ꝙ acceperant, corroborat, forteſq; reddit ac firmos tanquã columnas, aduerſus tyrannos & perſecutores. Tertia columna eſt POENITENTIA, quæ reficit reparatq́; omnia eorũ damna, reſuſcitans eos ad Gratiã, quam, peccato poſt Baptiſmũ admiſſo, perdiderunt. Quarta eſt SS. EVCHARISTIA, in qua latet Dominus totius domus, & columnarum omniũ firmamentũ; vt in ea habitantes ſuſtentet, conſeruet, eorumq́; virtutes adaugeat. Quinta eſt EXTREMA VNCTIO, quæ nos fortificat, redditq; conſtantes in vltimo mortis conflictu, vt in eo ſuperiores euadamus. Sexta eſt ORDO SACER, qui domus huius miniſtros nutrit, vt proprijs eius muneribus fungantur in vtilitatem omnium habitantium. Vltima columna eſt MATRIMONII Sacramentum, quod gratiã confert coniugatis, ad filios dignè educandos, qui ipſam Eccleſiam condant. Quæ ſeptẽ

Digitized by Google

columnæ, licèt externæ ſint & ſpectabiles, eleganterq; multis ſanctiſsimis, myſticiſq; cæremonijs elaboratæ: multò tamẽ magis pretioſum eſt, quod intus continent, & in animabus tanquam Dei inſtrumenta efficiunt, ad eas iuſtificandas, & omni virtutum genere ſanctificandas. Quam ob cauſam ea oſtendit Angelus Zachariæ Prophetæ in figura a *ſeptem*, vaſorum, ſiue *infuſoriorum* aureorum plenorum oleo, quo fouebantur *ſeptem lucernæ*, collocatæ ſupra *candelabrum totum aureum*, quod (teſte S. Hieronymo) Eccleſiam refert Catholicam: cuius ſeptem lampades ſiue lucernæ ſunt Iuſti ſeptem ſtatuum, quos ſupra indicauimus: qui verâ doctrinâ, ſanctaq; vitâ lucent, & ardent in virtute olei cœleſtis, gratiæ diuinæ, quam ſeptem Sacramenta illis communicant. Vocantur autem vaſa aurea ob ingens eorum pretium, atque perpetuitatem: ſuntque hæc vaſa adeò propria huius domûs, vt extra eam talia inueniri non poſsint: Circumciſio enim, & antiquæ legis Sacramenta valorem ſuum, adueniente Meſsia, legeq; noua promulgata, amiſerunt. Quare quicunque ſunt extra hanc Eccleſiam, niſi ad eam accedant, vt ſuorum malorum remedium accipiant, non poſſunt ab eis liberari: parumque profuerit illis, quod in mundo ſint nati, niſi per Baptiſmum, in Sancta Eccleſia regenerentur; conſeruentque vſque ad mortem, ſpirituale gratiæ eſſe. Quod totum præſtat diuina vocatio, inuitans omnes, vt accedant ad hæc ſancta Sacramenta, intrantes in Sanctam hanc domum per vnicam eius portam, Baptiſmum ſcilicet, quemadmodum ſuo loco videbimus.

Ex Concil. Trid. Seſſ. 7. Can 6
a *Zach. 4. 2.*
Ibid. ac D Cyrill. & S. Auguſt. hom. 8 in Apocal.
Proxi. Paragra.

2. Erectis omnibus cœleſtis huius domus columnis, conſtituit diuina incarnata Sapientia, duo ſolemnia Sacrificia in ea offerri, loco multorũ, quę lex antiqua habebat: alterum cruentum, incruentum alterum: vtrumq; verò infiniti valoris ac pretij. *Primum* obtulit ipſe in ara crucis, tradens corpus ſuum in mortem; ſanguinemque ſuum effundens pro redemptione mundi: fuitque hoc ſacrificium virtutis infinitæ, ad placandam æterni Patris iram; ad ſatisfaciendum pro peccatis hominum; & comparandas omnes gratias, dona & virtutes, ad pulchritudinem, & ſanctificationem Eccleſię ſuę neceſſarias: iuxtà illud Apoſtoli, dicentis: b *Chriſtus ſeipſum tradidit pro Eccleſia, vt illam ſanctificaret, & exhiberet ſibi glorioſam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiuſmodi.* Ad quod clariùs comprobandum abſoluto ipſo Sacrificio, fuit c *eius latus lancea apertum*: vt Eccleſia ſecundi Adami Sponſa, dum ipſe ſomnum mortis dormiret, ex eius latere formaretur: quemadmodum primi Adami Sponſa d *ædificata eſt ex coſta ipſius*, myſticum alium ſomnium *dormientis*: ex illo autem vulnere e *exiuit ſanguis & aqua*, fonteſque prodierunt omnium Sacramentorum, quibus ipſamet Eccleſia pulchritudinem ſuam conſequeretur, & coſeruaret.

Immolauit victimas.
Duplex Chriſti D. N. Sacrificium.
b *Ephes. 5. 25*
c *Ioan. 19. 34.*
d *Gen. 2. 21.*
e *Ioan. 19. 34.*

ALTERVM Sacrificium incruentum obtulit in cœnaculo pridiè paſſionis ſuæ, in quo obtulit proprium corpus & ſanguinem ſub ſpeciebus & accidentibus panis & vini, vt cruenti Sacrificij fructum ſingulis applicaret. Hoc ipſum autem offert, ipſemet Saluator quotidie per manus Sacerdotū; ſtatuens, illud ipſum eſſe præſtantiſſimum cibum omniū, qui in eius menſa apponuntur, ad omnium, in hac eius domo habitantium nutrimentū. Extra quam domū nec offerri hoc ſacrificium poteſt, nec agnus hic comedi. ad quod ſignificandum, de Agno Paſchali dictum eſt: f *in vna domo comedetur, nec efferetis de carnibus eius foras.* Ac proinde quicunque extra domū hanc manent, non poſſunt eſſe participes fructuum, horum ſacrificiorum. Nec paſſio ipſius Saluatoris, quæ alioqui copioſiſſima eſt, & ad mala omnium hominum reparanda ſufficiens, applicabitur efficaciter, vel vni ſoli, niſi adducatur, & Eccleſiæ ipſi coniungatur. Quemadmodum enim dixit S. Ioannes: g *Chriſtus non tantum pro gente* Iudaica *mortuus eſt; ſed vt filios Dei, qui erant diſperſi* per totum orbem; *congregaret* IN VNVM: in vnam ſcilicet domum ſuam, & vnitionem vnius Eccleſiæ, vt ſint omnes vnum h *ouile* ſicut ipſe *vnus eſt paſtor:* qui beneuola dulcique diuinæ ſuæ vocationis voce oues vocat, ad hoc ouile ſpectantes; & eos qui hanc domum ſunt ingreſſuri inuitat: vt his ſacrificijs aſsiſtant, eorumque carnibus & oblationibus veſcantur, ſicut dictum eſt.

f Exod. 12. 46.

g Ioan. 11. 52.

h Ioan. 10. 16.

3. Duo ſpiritualia Sacrificia.

PRAETER duo hæc adeò excellentia ſacrificia, offert diuina ſapientia, alia ſpiritualia intra hanc domum: alterum cruentum, incruentum alterum. Cruentum offert in Martyribus; qui, vt fidem conſeruent, & fidelitatem, quam Deo debent, offerunt corpora ſua ad omne genus cruciatuū; gaudentes, quod ſanguinem ſuum effundant; vitamque ipſam, ad imitationem IESV Chriſti Ducis ſui, qui pro illis & ſanguinem & vitam ſuam expoſuit, amittant. Incruentum verò ſacrificium offert in reliquis iuſtis, qui i *exhibent corpora ſua hoſtiam viuentem, ſanctam, Deo placentem;* abſcindentes & mortificantes quicquid ſentiunt in ſe carnis & ſanguinis. In quo genere mira elucet varietas. Alij enim offerunt ſacrificium cordis contriti, ob ſua peccata; alij ſacrificium pacificum laudis, ob accepta beneficia; alij ſacrificium incenſi & orationum, ad impetranda noua dona; alij denique holocauſtum offerunt cordium ſuorum, diuini amoris igne accenſorum; vt ſeſe totos diuino Dei obſequio, ob diuinam eius excellentiam & bonitatem infinitam mancipent. Quæ omnia ſacrificia non poſſunt etiam offerri Deo extra hanc domum: extra quam nec veri Martyres, nec ſpirituales Sacerdotes, aut ſacrificia Deo grata eſſe poſſunt. Non eſt vera contritio, non laus perfecta, nec efficax Oratio, aut purus Dei amor. Quod ſi aliquid horum ſit; id erit, ſi adſit animus, Eccleſiā adeundi ad inhabitandum: vbi ſe offerant in omni veritate, integritate, ac perfectione, vocante

i Rom. 12. 1.

diuina

diuina Sapientia eos,qui talia ſacrificia ſunt reuera oblaturi ; eosque preueniente, & adiuuante in ipſa executione : ipſa enim Sapientia præcipuè ſacrificia hęc offert, quatenus ſpeciali ipſius gratia adiuti, eius electi ea offerunt.

§. 3. *Diuinæ Scriptura & ſpiritales cibi.*

IN medio huius domus poſuit Sapientia diuina menſam valdè oppiparam, & abundantem pane, vino, alijſque cibis, ac ferculis delicatiſsimis ac pretioſiſsimis : ſacra videlicet Scriptura, continentes libros tam Veteris, quàm Noui Teſtamenti: in quibus pretioſiſsima ſunt ſancta Euangelia. Miſcuit vinum & poſuit menſam ſuam.
In hac menſa magna eſt copia veritatum pro omni hominum genere : quemadmodum dixit S. Dyonisius. aliæ enim aptæ ſunt, pro robuſtioribus, tanquam cibus ſolidus, qui per panem ſignificatur; aliæ pro debilioribus, tanquam liquidus ſuauiſque cibus, qui per vinum intelligitur : vt omnes cognitionem habeant veritatum ſuæ capacitati accommodatarum, quibus alantur, a *Confirmentur, & cor ſuum lætificent*. Epiſt 9. ad Tit. a Pſ. 103.15.
Præcipuè tamen diſtinguere licèt triplex genus panis ſiue ciborum. Primus panis eſt Doctrinae, cui credere debent, quæ myſteria cóplectitur diuinitatis & humanitatis Chriſti Seruatoris noſtri; & opera, quæ ab eis ad noſtram reparationem proueniunt. Hæc doctrina excellentiſsima eſt in veritate, certitudine, puritate, & vtilitate : nec admittit rem vllam falſam, incertam, prauam, aut inanem & inutilem. Docet ſentitque de Deo altiſsimè, & vltrà quàm vel concipi poſſit attribuens illi perfectionem infinitam in ſua natura, duratione, ſapientia, charitate, iuſtitia & fortitudine; in omnipotentia, & prouidentia; in rebus & operibus, quæ mundo videntur maximè ab ſcopo aberrare, docet elucere admirandam rectitudinem ac proportionem, dignam ſapientiam & potentia ipſius Dei. quæ omnia inſignem & ſtupendam habent efficacitatem ad intellectum noſtrum illuſtrandum & vincendum ; ad voluntatem alliciendam & permouendam, ſpiritumque illo cibo alendum & nutriendum, de quo Sapiens dixit: b *cibabit illum pane vitæ & intellectus, & aqua ſapientiæ ſalutaris potabit illum*, b Eccl. 15.3.
Quamuis autem aquam exprimat, eò quòd cupiditatum ardores refrigeret ac mortificet: eadem tamen etiam eſt vinum, eò quod diuinorum affectuum ardorem accendat.

2. Alter cibus eſt lex diuina & Euangelica, quam huius domus habitatores ſeruare debeant cum omnibus præceptis & conſilijs eius: cuius obſeruantia eſt ille cibus, de quo ipſe Saluator dixit : c *meus cibus eſt vt faciam voluntatem eius, qui miſit me, vt perficiam opus eius.* c Ioan. 4 34
Hæc lex, maximam docet perfectionem, quæ in hac vita poſsit obtineri: ita vt nihil omninò mali, aut imperfecti admittat, quod ab heroica, quam diximus, ſanctitate degeneret.

5. PROPONVNTVR prętereà in hac eadem menſa fercula ſanctorũ Sacramentorũ quę animas nutriunt: nominatim verò & frequentius duo: pœni-
d Pſa 79 6. tentiæ ſc. de qua Dauid: d *cibabis nos pane lachrymarũ, & potum dabis nobis in la-*
e Pſal. 56.5. *crymis*: & alibi: e *potaſti nos vino cõpunctionis*; & Sanctiſsimũ Altaris Sacramen-
f Ioan. 6 35. & 51. tum, quod eſt f *panis vitæ*, & panis Angelorum; & ſimul eſt g *vinum germinans*
g Zac. 9.17. *virgines*. Omnes hi cibi non inueniuntur niſi in ſancta hac Eccleſiæ domo. Ac proinde extra eam, nec obtineri poteſt, nec conſeruari vita gratiæ. ſiquidem nullus mortalium ſine aliquo cibi genere poteſt vitam ſuam conſeruare. Nam quemadmodum Noë, poſtquam arcam fabricauit ſibi, vxori, ac filijs, pluribuſque alijs animantibus, quos Scriptura mundos appellat,
h Gen. 6, 21. h *tulit ex omnibus eſcis, quæ mandi poterant, vt eſſent ſibi & animantibus in cibum*, omnium ſuſtentationi accommodatum, toto tempore diluuij; quo perierunt vniuerſi, quotquot extra arcam remanſerant: ita cùm Chriſtus D. N. ſuam Eccleſiam, per arcam illam ſignificatam, ædificauit: collocauit in ea alimenta ſufficientia pro omnibus filijs & habitatoribus eius, ſingulorum neceſsitati & capacitati accommodata: quibus ſuauiſsimè frui poſſunt vſque ad ſatietatem; ſecurè nauigando in cœlum abſque damno, ex diluuio peccatorum & errorum proueniente; (à quo demerguntur vniuerſim o-
i Pſa. 101. 5. mnes quotquot extra illam fuerint) modò i *non obliuiſcantur comedere panem ſuum*, donec ad optatum gloriæ portum perueniant. Ac propterea diuina Sapientia vniuerſim vocat omnes inſipientes & peccatores terræ, di-
k Prou. 9.5. cens: k *Venite comedite panem meum*, quaſi diceret: nolite comedere, l *pa-*
l c.20.17. *nem mendacij*, quo veſcuntur infideles: nam m *poſteà implebitur os veſtrũ calcu-*
m c.4 17. *lo*, quo dentes confringentur: nec comedatis panem impietatis, nec vinum iniquitatis bibatis, quæ bibunt & comedunt peccatores. Nam huiuſ-
n Iob. 20.14. modi n *panis in vtero veſtro vertetur in fel aſpidum*, quod amaret, ac veneno inficiat conſcientias veſtras: ſed comedite panem meum, quem ipſamet pinſui pro filijs meis; & bibite vinum meum, quod ego ipſa ad eorum delicias præparaui. Id autem facietis, credentes ac ruminantes doctrinam meam, obſeruantes legem, recipientes Sacramenta, meaque conſilia amplectentes.
o Pſ. 103 15 Hic enim o *panis & vinum confirmabit, & lætificabit corda veſtra*: & p *in for-*
p 3. Reg. 19 8. *titudine huius cibi perueniretis vſque in montem Dei Horeb*, fœlicitatem ſcilicet æternam.

4. HAEC ſuauis eſt iucundaque Sapientiæ diuinæ vocatio, quæ gnara famis, qua homines in hoc mundo premuntur, (vt proximo capite eſt di-
q Luc 14 16 ctum) vocationes ſuas dirigit, & accommodat in parabolis q *cœna magna*,
r Matt. 22.1. conuiuio r nuptiali, in quibus *tauri, altilia*, ſ *vituli ſaginati* proponuntur,
ſ Luc. 15 23 cum *Symphonia & Choro*, alijſque lætitiæ ſignis: vt ſic vocatos alliciat in domum ſuam, in qua ſatient famem cœleſtium ciborum, quos illæ parabolæ ſignificant. Ac propterea iure optimo Eccleſia Catholica ſignificatur

per

Digitized by Google

per Bethlehem Iudæ, quò vocatio diuina deduxit ipſam Rvth ex regione Moab eductam. *Bethlehem* enim ſignificat domum panis; *Iuda* verò idem eſt, quod confeſsio ſiue laus. Eſtque t *Bethlehem* inſignis illa ciuitas, *in qua* Iesvs Christvs Saluator noſter *eſt natus*, vere u *Panis viuus, qui deſcendit de cœlo, vt daret vitam mundo.* Nam ſtatim atque fuit natus, cum magno myſterio fuit poſitus in animalium præſepio: vt ex hoc intelligeremus, eum non ſolum venire, vt eſſet cibus Iuſtorum; qui vitam ſuam iuxta rationis præſcriptum inſtituunt; ſed etiam peccatorum, qui eam ducunt more pecudum: omnes enim vocat inuitatque, vt accedant ad hanc domum panis: vbi panibus eius doctrinæ, Sacramentis, & exemplis alantur; credantque corde, & ore confiteantur myſteria, quæ in ea ſunt exhibita: eorum auctorem continenter laudando, tam propter magnalia, quæ in ſe habet, quàm propter beneficia ab eo accepta: in quorum myſteriorum teſtimonium lux cœleſtis, diuinaque vocatio deduxit in Bethlehem, ad locum vbi ipſe erat poſitus in præſepio, paſtores, tanquam primitias populi Hebræi; & Magos, tanquam primitias Gentilis populi: & tanquam arrhas & pignora, quòd vterque populus eſſet coniungendus in hac cœleſti Bethlehem Iudæ, Eccleſia ſcilicet ſancta, ad eoſdem panes comedendos; eaſdem veritates eodem omninò laudum diuinarum modo confitendas. ſic implendo quod Patriarcha Iacob prædixit de hoc ipſo Domino, cum filio ſuo Iudæ dixit: x *Iuda, te laudabunt fratres tui, adorabunt te filij patris tui.* Qui ſunt Iesv Christi fratres, niſi homines, pro quibus ipſe, humana naturà aſſumpta, factus eſt homo? & qui ſunt filij patris eius, niſi Angeli; quos ſcriptura per excellentiam appellat y *filios Dei*? vtrique autem conuenerunt in Bethlehem Iudæ, vt recens natum Saluatorem laudarent: vbi Angeli lætiſsimum illum hymnum cecinerunt: z *Gloria in altiſsimis Deo: & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Et hodieque conueniunt in Eccleſia, ad glorificandum Devm: Angeli enim homines vocant & inuitant, vt ad eam accedant: a *gaudium enim eſt illis ſuper vno peccatore pœnitentiam agente*, & venientes exhortantur, vt laudent Dominum, qui illos vocauit. O Saluator dulciſsime, quàm eſſet rationi conſentaneum, vt omnes fratres tui homines te in domo tua confiterentur & laudarent propter bona, quæ in ea illis repoſuiſti; & adhuc multò magis, quòd te ipſum habeant, in quo omnia illa continentur. Tu præcipua es illorum columna, tu ſacrificium, tu menſa, tu panis & vinum; tu denique Eccleſiæ tuæ alimentum, & Augmentum. Reſonent itaque, Domine, in illa tota laudes tuæ, ob ingentes, quibus verſus eos vſus es miſericordias.

t Matth. 2. 1
Luc 2. 4.
u Ioan 6. 51
x Gen. 49. 8.
y Tob. 38. 7
z Luc. 2. 14
a c. 15 10.

§. 4. *Veræ Eccleſiæ ſigna.*

EX prædictis licebit ſigna aliqua colligere ad veram Eccleſiam, Deique viui domum agnoſcendam. Omni enim dubio procul maximam conſolationem affert, quod ſimus certi ac ſecuri, vitam nos ducere in ea cõgregatione, in qua vitam æternam conſequi poſsimus, iuxta illud Sapientis: a *Secura mens, quaſi iuge conuiuiũ.* Hoc conuiuium exhibet nobis ipſa magnitudo & pulchritudo domus Dei. quemadmodum enim, conſpecta magna quapiam aula ſiue palatio, conijcimus, eam eſſe magni alicuius Principis, qui in ſuam habitationem expenſis proprijs eam conſtruxerit. Ita Eccleſię magnitudo magnas certasque coniecturas nobis offert, quòd ſit Domus à Dei Sapientia ad eam inhabitandam ædificata. Ex quo decem hæc ſigna licèt colligere.

a Prou. 15. 15.

1. PRIMA coniectura ſiue ratio eſt, quòd vera Dei domus non poſsit eſſe in mundo niſi VNA: quemadmodum etiam eſt vna in cœlo. Propterea enim non dixit Salomon Sapientiam ædificaſſe ſibi domos, ſed DOMVM: quia non eſt niſi vna Eccleſia, vna Fides, vnum Baptiſma, vnus verus cultus Dei, creatoris & patris omnium: à quo nõ poſſunt procedere niſi veritates, & virtutes quæ ſemper cõiunctę ſint, nec inuicẽ ſibi aduerſentur; quẽadmodum errores & vitia. vbi autem eſt vnio, & coniunctio, etiamſi multa ſint membra, vnum ſolum corpus conſtituunt. Propterea in Canticis, poſt quã præmiſiſſet, in domo Regis Salomonis b *Sexaginta eſſe reginas, & octoginta concubinas, & adoleſcentularum non eſſe numerum*: de omnibus ſimul ſubijcit: *Vna eſt columba mea, perfecta mea*; idque propterea quod omnes ſint vna charitate coniunctæ: & ideò additur: *vnam eſſe matris ſuæ, electam genitrici ſuæ*, cœleſti ſcilicet Ieruſalem: vbi vnitio & coniunctio illa erit æterna.

b Cant. 6. 8.

2. SECVNDVM ſignũ veræ Eccleſiæ eſt VERITAS & certitudo infallibilis totius doctrinæ ſuæ, ſibi omninò ſimilis in rebus omnibus in diuina Scriptura Teſtamenti antiqui & noui reuelatis, adimpletis in nouo Veteris Prophetijs. Quæ eadem concordia eſt in quatuor Euangelijs & in reliquis ſacris libris. Ac propterea tota hæc doctrina dicitur eſſe ſimilis pani & vino, quæ ex multis granis frumenti, aut vuis inter ſe coniunctis conficiuntur: ad ſignificandam coniunctionem & connexionem quam habent eius veritates: ita vt nulla falſitas, nulla contrarietas, aut vitium poſsit in eis inueniri.

3. TERTIVM ſignum eſt PVRITAS & ſublimitas diuinæ legis in omnibus ſuis præceptis & conſilijs, ſummè conſentientibus cum ipſa ratione: nulla re admiſſa, quæ ab ipſa ratione degeneret. quibus præceptis & conſilijs perfectiſsimam intendit amoris vnitionem cum ipſo creatore, & omni-

bus proximis: Quam ob cauſam etiam pani & vino eſt ſimilis: ad ſignificandum coniunctionem cordium; eorum, qui eius præceptis obediunt, conſiliaque amplectuntur. Et hinc deducitur Qvartvm ſignum, Praestantia ſcilicet virtutum, quas Eccleſia profitetur cum omni perfectione, quam antiqui Philoſophi docuerunt, nec tamen fuerunt aſſecuti; & cum multò adhuc maiori, quam illi non ſolum aſſecuti non ſunt, ſed neque intellexerunt: qualis eſt cordis humilitas, paupertas ſpiritus, dilectio inimicorum & ſimiles aliæ. 4.

Qvintvm ſignum eſt præſtantiſsima proportio & Convenientia, quam habent eius Sacramenta ad finem ſanctitatis & perfectionis, quam illa profitetur: ſola enim Dei ſapientia adeò ſtupendam directionem, eiusque exequendæ facilitatem adinuenire potuit. Huc accedit Sextvm ſignum Sacrificiorvm quæ offert: nam prætermiſſo cruento ſacrificio Chriſti crucifixi, qui c *Dei virtus eſt, Deiq́; ſapientia* fidelibus, aſſequentibus admirandam pretioſæ huius oblationis conuenientiam & vtilitatem: quodnam ſacrificium purius, mundius, glorioſius, grauiusque eſſe poteſt ipſa ſacra Miſſa? in qua ſacerdotes ſecundùm ordinem Melchiſedech offerunt Deo viuo, non interfectorum animalium carnes; ſed panem & vinum; non terrena ſed cœleſtia; in quibus ſubſtantia continetur carnis & ſanguinis ipſius Agni Dei, qui tollit peccata mundi. 5. c 1. Cor. 1. 24

Septimvm ſignum eſt præſtantia & Sanctitas ſpiritualium ſacrificiorum, quæ obtulit Eccleſia, hodieque offert per Martyres & SS. Confeſſores, qui ſanguine ſuo, vitæque exemplo ac mortificationibus heroicis apertè, certiſsimeque teſtantur, domum Dei eſſe illam, in qua ipſi viuunt; veramque eſſe Religionem, quam in ea profitentur. Nam abſque ipſomet Deo, non potuiſſent ipſi viribus ſuis tales facere oblationes. 7.

Octavvm ſignum eſt Sanctitas, & varietas Statvvm & graduum, quos ipſa Eccleſia habet, ad ſeruiendum & glorificandũ ipſum Deũ, cum ſtupenda in eis ſucceſsione, talique concordia: in quibus omnibus nõ deſunt, qui impleãt eorum perfectionem, etiamſi aliqui illorum valdè ſint heroici, qualis eſt virginitatis, vitæque religioſæ ſtatus. 8.

Nonvm ſignum eſt, huius domus generalitas & Vniversitas. Nam, cùm ſit vna tantùm, adeò tamen eſt capax, vt omnes homines admittat, ad ſe venire volentes, abſque vllo nationum diſcrimine: potius deſideret, vt quemadmodum omnes vnam eandemque naturam participant, ita ſint vnius eiuſdemque gratiæ participes: & vt omnes ſint vnum ouile, quemadmodum eſt vnus paſtor. 9.

Vltimvm ſignum eſt Perpetvitas & conſtantia, quam habuit, habet, & vſque ad mundi finem eſt habitura: ex ijs enim, quæ hactenus geſta ſunt, certiſsimò conijcitur, quod eſt futurum: ſiquidem nullæ perſecutio- 10.

Digitized by Google

natores qui ſunt b *paradiſi arbores, afferentes fructus duodecim, per menſes* ſcilicet *ſingulos reddentes fructum ſuum*. qui filij etſi numero non ſint peccatoribus pares, pretioſiores tamen ſunt multò; & vnus ſit pluris, quàm decem millia: eò quod ſimul ſunt filij Dei, cuius virtute eos concipit ac parit, non tam ſibi, quàm ipſimet Deo, qui in ſuos illos accipit. Quemadmodum videre licet in ijs, quæ S. Ioannes de myſtica illa muliere refert: quod eſſet b *amicta ſole*, eratque figura Eccleſiæ; & geſtabat *in vtero filium maſculum*, qui ſtatim atque natus eſt, *raptus eſt ad* DEVM, *& ad thronum eius*. Quis autem hic filius maſculus eſt, niſi fidelium congregatio: eò quod ſint per fidei & Charitatis vnitionem cum ſua matre Eccleſia coniuncti? ſunt tamen plus Dei, quàm ipſius, filij: ſiquidem illa, nec concipere quidem illos potuiſſet, niſi virtute diuinæ inſpirationis. Decebat (ait S. Fulgentius) filiorum adoptiuorum conceptionem ſimilem eſſe conceptioni vnigeniti filij Ieſu Chriſti, qui non viri opera, ſed virtute Spiritus S. in ſanctiſsimæ ſuæ Matris viſceribus fuit conceptus. In hunc ergò modum homines (quemadmodum dixit S. Ioannes) non poſſunt concipi, c *fieriq; Filij Dei*, nec in matris ſuæ Eccleſiæ viſcera intrare ex *voluntate*, aut opera *viri*; *neque ex voluntate carnis aut ſanguinis*, nec ſolius naturæ viribus, ſed inſpiratione Spiritus ſancti. d *Nemo* (inquit ipſe Chriſtus) *poteſt venire ad me*, hoc eſt ad meum obſequium, ad meam Eccleſiam, & participationem diuini eſſe, quod ego illi communicabo, *niſi pater qui miſit me, traxerit illum*; *& niſi fuerit ei datum à Patre meo*, à quo, vtpote e *Patre luminum omne datum optimum, & omne donum perfectum deſcendit*, ad filios tenebrarum in lucis filios conuertendos, & immittendos in viſcera *mulieris amicta ſole*, qui fons eſt luminis, mittitque cœleſtium ſuarum illuſtrationum radios in exiſtentes in tenebris infidelitatis extra Eccleſiam, vt in ea inducantur. Poſtquam verò ingreſsi ſunt, illuminat eos clarioribus magiſque accenſis radijs, gradatim progrediendo, donec eos omninò perficiat. Non enim exiſtimandum eſt, ſanctam hanc matrem nouem tantum menſes, aut certum annorum numerum filios ſuos in vtero & viſceribus ſuis geſtare. Nam tota potiùs vita ſecum eos geſtat; niſi ſe ipſi proripiant, & exeant. Quamdiu autem intra illam manent, viuunt, creſcunt, aluntur que cœleſtis eius menſę cibis: ibi pugnant, ibi vincunt, eduntque opera tali matre digna: donec in die mortis (vt S. Ambroſius ait) eos parit, mittitque ad cœlum, occurrente illis cœleſti Patre, vt excipiat ac in gloriæ ſuæ throno collocet.

b *Apoc.* 22.2
b *Apoc.* 12. 1.5.
Lib. de Incarnat. c. 20.
c *Ioan.* 1.13.
d *Ioan.* 6. 44.66.
e *Iaco.* 1.17.
In Apoc. 12. *vide Riberam.*

manum radio aliquo cœleſtis lucis, quo ſe illis ſubijciat ac dedat. quemadmodum ait S. Lucas: d *Deum aperuiſſe cor mulieris nomine Lydia, vt intenderet his, quæ dicebantur à Paulo.* ſi enim diuina inſpiratio cor non aperiat, ſemper illud erit occluſum ad verba Dei recipienda, eiuſque veritatibus aſſentiendum. Non eſt tamen ſolus DEVS, qui cor ipſum aperit, ſed etiam homo ipſe cum Dei auxilio, libere conſentiens ijs, quæ inſpirat DEVS; & ſeſe inclinans ad credendum, quod Eccleſia per ſuos miniſtros illi proponit. d. Act. 16. 14. S. Tho. 2. 2. q. 6. a. 6.

NEQVE in his adeò caliginoſe procedit, vt non habeat magnas forteſq; rationes & cauſas ad ea credenda ex duplici capite. primùm: quia euidentibus rationibus probat myſteria fidei prudenter poſſe ac meritò debere credi: quemadmodum inſinuauit Dauid dicens: e *Teſtimonia Dei credibilia facta ſunt nimis.* quaſi diceret, plurimę ſunt rationes, quæ oſtendant, illa eſſe credibilia. Deindè, quia etiam probat, reliquas omnes ſectas noſtræ fidei contrarias, euidenter eſſe incredibiles, eò quòd multa falſa contineant, aut praua, contra ipſam rationem naturalem, aut contra Scripturas ſacras, ſi illas admittunt. Nam eo ipſo, quò illas admittant ratio ipſa naturalis ſatis oſtendit, non debere aliquid contra illas doceri. Accedit, quòd Spiritus ſanctus lumine ipſo fidei, ſuiſq; inſpirationibus piam quandam ad myſteria diuina impartiatur affectionem, quæ illa reddat valde amabilia; ac proinde valde credibilia. Quare, de quocunque Chriſtiano credente ſicut debet, dicere liceret, quod Chriſtus D. N. dixit S. Petro: f *Beatus es Simon Bar-Iona: quia caro & ſanguis non reuelauit tibi, ſed Pater meus, qui in cœlis eſt:* aptè ſcilicet nomen Bar-Iona tibi competit, quod (teſte S. Hieronymo) columbæ aut gratiæ filium ſignificat: Spiritus enim ſanctus non propter tua merita, ſed gratis illuſtrem hanc fidei confeſsionem tibi eſt impartitus: vt eius & colūbæ, hoc eſt Eccleſiæ ipſius ſis filius. Quod ſi pergas eſſe Simon, quod interpretatur obediens, acceptans & reipſa exequens quod hæc te fides docet: inferni poteſtas non valebit te ab hac firma petra, Petri ſcilicet confeſsione, in qua domus mea eſt fundata, deijcere. S. Tho. 2. 2. q. 1. a. 4. ad 2. e Pſal. 92. 5. f Matt. 16. 17. Ibid.

§. II. *Quatuor Sectæ fidei Catholicæ contrariæ.*

VT autem clariùs appareat, qua ratione vocatio diuina ſenſim introducat fidem Catholicam; efficaces afferens rationes, quibus inferni poteſtates, impugnet præmittendū eſt, fidē Catholicam habere nunc in mundo quatuor ſectas ſibi inimicas. *Prima* eſt ſecta Gentilium, quæ verum Deum negans, falſos admittit Deos. *Secunda* Iudæorum negantium Chriſtum D. N. verum eſſe Meſsiam in antiqua lege promiſſum. *Tertia* hæreticorum confitentium quidem Chriſtum verum; negantium verò aliquas veritates, quas ipſe reuelauit. His accedit *Quarta* Sarracenorum ſiue S. Thom. 2. 2. q. 10. a. 5. & 6. 1.

Digitized by Google

Maurorum, quæ continet peſsimam omniū mixturam collocans omnem ſuam fiduciam in falſo quodam Propheta, non minus rectæ rationis inimico, quàm cupiditatis ac ſenſualitatis ſuæ amico. Quamobrē falſam religionem, quæ aliàs nomine generali appellatur infidelitas, licèt conferre a
a Daniel. 7.6 *Beſtiæ* cuidam, *quaſi pardo, quam vidit Daniel aſcendentē de mari, habentem alas quatuor quaſi auis, & quatuor capita: cui data eſt magna poteſtas* in terra: Hoc enim inferni monſtrum non niſi beſtię nomine dignum eſt, ſiquidem non ratione ducitur, ſed beſtias in ſuis moribus imitatur, præcipuè verò pardum ob crudeliſsima eius in filios veræ Eccleſiæ viſcera: qui non ceſſat eos perſequi, vt quatuor ſua capita conſeruet, quæ ſunt quatuor prędictæ Sectæ: quibus quatuor alas auis coniungit, falſas ſcil. apprehenſiones & cogitationes errantes, quibus oēs illæ innituntur. Ex quo fit, vt per totum corpus innumeras habeat peccatorum maculas, ſicut ipſe pardus, adeò profundè infi-
b Ierē. 13.23. xas, vt dixerit Ieremias: b *ſi mutare poteſt AEthiops pellem ſuam, aut pardus varietates ſuas, & vos poteritis benè facere, cùm didiceritis malum.* Et quemadmodum inter AEthiopes non cenſetur nigredo turpis eſſe aut fœda, nec inter pardos pellis maculata: ita hi miſeri non exiſtimant peccata, quæcunque falſa illorum religio permittit: nam tanquam cæci & à proprio iudicio decepti, eam iudicant eſſe veram.

2. QVID autem ſignificat, quòd hæc c *beſtia aſcendat de mari*? niſi quòd ex-
c Dan 7.3. ecrabiles huiuſmodi Sectæ originem ſuam ducant ab hominibus ſuperbis,
d Iſai. 57. 20. carnalib[9], cupidis, ac furioſis: de quibus Iſaias: d *impij quaſi mare feruens, quod quieſcere non poteſt:* ſed procellis ac tempeſtatibus perpetuò agitatur, cuius proprietates his pulchris ſimilitudinib[9] S. Iudas Thadæus depingit: *hi ſunt,*
e Epiſt. Canoni 12. inquit, e *nubes ſine aqua, quæ à ventis* in varias partes *circumferuntur:* quia arrogant ſibi ſanctitatem & ſcientiam, cùm vera ſapientia careant, qui f *flu-*
f Ephe. 4.14 *ctuantes, omni vento doctrinæ circumferuntur,* quæ ipſorum votis arrideat. *Arbores autumnales, infructuoſæ, bis mortuæ, & eradicatæ:* quia verborum tantùm folia habentes, nullum bonorum operum fructum afferunt; nec vitam fidei habent, nec charitatis: quas illis abſtulit Sathanas. Sunt etiam *fluctus feri maris;* ſemper enim amari ſunt, inquieti, inflati, ac furioſi, eructantes ſpumas errorum, ambitionum, carniſque voluptatum: quorum finis erit æterna confuſio. Sunt denique *ſidera errantia,* ita ſcilicet inſtabiles, vt non poſsint, qui in hoc mundi pelago nauigant, ab illis dirigi, niſi velint naufragium omninò facere, & in profundum inferni deſcendere: non peruenientes ad terram, firmumque paradiſi portum. Et nihilominùs non defuerunt, qui illos in huius mundi nauigatione tanquam firmam & polarem ſtellam, vitæque ſuæ duces acceperint: eò quòd iuſtis ſuis iudicijs DEVS magnam *huic beſtiæ poteſtatem dederit;* permittens ei, vt pardi velocitate, quatuorque ſuis alis per maxi-

mam mundi partem volet, innumeroſque homines decipiat.

Qvorvm extrema miſeria eſt, quòd etſi multi eorum quærent certam ſecuramq; ſalutis ſuæ veritatem: quam cùm facilè inuenire poſſent, etiam præſentem non agnoſcunt: quòd inflato, ſuperboque animo eam quærant. Quamobrem comprehendent illos tremendæ illę Dei minæ per Prophetam Amos prolatæ: g *Ecce*, inquit, *dies veniunt, dicit Dominus: & mittam famem in terram: non famem panis, neque ſitim aquæ, ſed audiendi verbum Domini. Et commouebuntur à mari vſque ad mare, & ab Aquilone vſque ad Orientem: circuibunt quærentes verbum Domini, & non inuenient. In die illa deficient Virgines pulchræ, & adoleſcentes in ſiti. Qui iurant in delicto Samariæ, & dicunt: viuit* Devs *tuus Dan: & viuit via Berſabee, & cadent, & non reſurgent vltrà.* Quibus verbis magis proprijs, & ad rem explicari potuit infœlix ſtatus Iudæorum, & Hæreticorum; tàm antiquorum, quàm modernorum? qui eſuriunt & ſitiunt veritates, quas Devs reuelauit? & cùm habeant Scripturas diuinas, in quibus eas inuenire poterant, non tamen inueniunt: eò quòd non humili & ſubiecto animo eas quærant: ſed adorent idolum Dan, quod iudicium ſignificat: eò quòd proprio ſuo iudicio falſo, ſuperbo, & cæco; non diuino, vero, certo, ac ſecuro innitantur, quemadmodum Eccleſiæ noſtræ Catholicæ eſt reuelatum. Tunc, (ait Sanctus Hieronymus) Dominus mittet famem in terrã ſuper eos, qui terrena ſapiunt; & famem non panis, ſitimque non aquæ, ſed audiendi verbum Domini: quando propter peccata eorum doctrina deficit vera; & à mari vſq; ad mare, id eſt, à falſis & amariſsimis fluctibus, vſq; ad amarum mare perueniũt: non occurrentes fluminibus, non dulciſsimis & varijs fontibus veræ & Catholicæ doctrinæ, & ab Aquilone, qui eſt ventus duriſsimus, vſq; ad Orientem peruenire cupientes, ab hæreſi ſcilicet ad veritatis lucem, quam reperire non poterunt: quia non recto pergunt itinere, ſed deuijs circumeunt callibus; viamque regiam non tenentes fidei, quam Devs Eccleſiæ ſuæ reuelauit, curuis ducuntur anfractibus. Quamobrem deficient animæ virginales, quas incorruptas Apoſtolus nominat; deficient inquam Virgines: quia verbum Domini non inuenient. deficientibus autem virginibus, & adoleſcentes deficient, qui prius vicerant mundum, & quicquid in eo erat calcauerant. Ex quo, inquit, intelligimus, quando doctrina veraq; fides non fuerit, perire pudicitiam, caſtitatem mori, omnes obire virtutes: quia non comedunt verbum Domini. quod qui comederit, eius cibo ſaginatur, & audiet per Salomonem: iuſtus comedens ſaturat animam ſuã; animæ autẽ impiorum ſemper eſurient. Hæc S. Hierony. quæ reipſa in Septentrionalibus partibus experimur, quæ fidem Catholicam deſerentes ab Eccleſia ſe ſepararunt profanantes diuinarum Scripturarum menſam, ſuis falſis interpretationibus. Quo nomine, teſte S. Thoma, sũt reliquis

3.

g Amos 8. 11.

In Amos 8.

g 2. q. 10. a 6. infidelibus deteriores, quorum miſeria & calamitas adeò excreuit, vt fle-
bile illud Hebræorum canticum dicere de eis liceat: h *ſigna noſtra non vidi-*
h Pſal. 73. 9 *mus, iam non eſt Propheta: & nos non cognoſcet ampliùs.* noſtra enim ſigna, ve-
ræ ſcilicet Eccleſię Chriſti, verę que religionis & Chriſtianitatis, quæ apud
nos eſſe ſolebant, iam euanuerunt. Non ſunt exercitia virtutum, non opera
Charitatis, non libri pij, non imagines, nec Sanctorum reliquiæ, nec orna-
menta ſacra: non ſunt Religioſi, non Prophetæ, aut veri Magiſtri, qui ve-
ritatem ita purè, quemadmodũ antiqui ſolebant, prædicent; videtur DEVS
neſcire nos, & tanquam extraneos tractare, permittens deeſſe nobis portio-
nem, & alimentum panis, quem nobis largiri ſolebat.

4. QVOD ſi his infelicibus propria deſunt ſigna veræ fidei, & Eccleſiæ
i Apoc. 13. 17 Chriſti: quæ alia ſigna habebunt, aut i *characterem*, niſi Dæmonis, eiuſque
Antichriſti? opera ſcilicet affectuſque prædictos. ex quibus tamen omni-
bus diuina vocatio admirabiles deducit rationes, quas illuſtrationibus ſuis
manifeſtat hominibus, vt execrandas adeò ſectas fugiant. ſi enim arbor,
ex fructibus cognoſcitur; & hi adeò ſunt mali: quàm erit mala arbor, quæ
illos producit: quomodo poſſunt eſſe Dei congregationes illæ, habentes
Pardorum viſcera adeò crudelia; & varietates, maculaſque adeò deteſtan-
das? quomodo è cœlo venire poſſunt Sectæ legeſque tot erroribus & pec-
catis plenæ? ſiquidem inde non niſi veritates, virtuteſq; deſcendunt? quod
ſi ex mari turbato aſcendunt: quomodo poſſunt fructus eſſe Chriſti, Re-
gis pacifici; aut ab Spiritu ſancto procedere, qui mitis eſt ſicut columba?
quòd ſi multa habent capita ſibi cõtraria, quomodo poſſunt eſſe à Deo: qui
vnicus tantum eſt, nec poteſt ſibi ipſi eſſe contrarius? nec vna veritas aut
virtus poteſt alteri eſſe contraria? Quòd ſi continuò mutantur, nullam ſo-
liditatem & firmitatem habentes: quomodo erunt reuelatæ à prima veri-
tate, quæ infallibilis & immutabilis eſt?

5. O QVAM hinc apparet, ſolam Eccleſiam noſtram & fidem, quam illa
profitetur, eſſe veram! ſiquidem nõ habet viſcera illa Pardorum, ſed man-
ſuetæ columbæ abſque felle amaritudinis; non habet ſpiritum vltionis,
ſed humilitatis & manſuetudinis; non eſt monſtrum multorum capi-
k Cant. 6. 8. tum: quia vnicum tantum agnoſcit: ideoque k *vna eſt columba*, quemad-
modum eius Sponſus eſt vnicus; nec reſidet iuxtà aquas ſalſas ſalſi maris,
l Cant. 5. 12. ſed l *reſidet iuxtà fluenta pleniſſima*, dulcium & Chryſtallinarum aquarum,
quæ ſunt Scripturæ diuinæ, in quas puros ac ſimplices *oculos ſuos* defigit, &
eiſdem ſeipſam *lauat tanquam lacte*; non terreno ſed cœleſti, fluente ex pe-
ctore ſponſi eius diuini: cuius doctrina clara eſt, dulcis, pura, ac nitida. Sed
quid dicam de ſublimibus ac generoſis eius cogitationibus, quas Dauidi m
m Pſal. 67. 14. *pennas columbæ deargentatas* appellat? non argento falſo, aut cum ſtanno mi-
n Pſal. 11. 7. xto; ſed præſtantiſſimo & purificatiſſimo: de quo idem Dauid dixit: n *elo-*

quia

quia Domini eloquia eſſe caſta: argentum igne examinatum, probatum terra, purgatum ſeptuplum, ita vt nullam omninò falſitatem aut malitiam admittat. Hæ autem pennæ naſcuntur Eccleſiæ dormienti, hoc eſt requieſcenti, *inter medios Cleros*, ſiue inter duas ſortes, quæ teſte Sancto Auguſtino, duo teſtamenta ſignificant, Antiquum & Nouum; meditans enim vtriuſque veritates, ex conformitate, qua ſibi correſpondent, nouum lumen haurit, quo ſolidatur ampliùs, ſecuriorque fit in ijs, quæ Deus de ſuis myſterijs reuelauit. Sed quid hæc columba hiſce ſuis pennis facit? non ſine cauſa ait idem Sanctus: etiamſi columba ſit adeò manſueta, pectus tamen roburque habet ad nidum ſuum, ouá, & pullos defendendos; roſtro aliſque eum feriendo, & vulnerando, qui accedit, vt auferat. Nam & ipſa Eccleſia abſq; ſuæ manſuetudinis detrimento, ſanctum habet Zelum, vt fidem ſuam, & religionem; & ea, quę ad eam ſpectant, defendat ab hoſtibus inuadentibus. Sed quibus quæſo armis aut hoſtes offendit, aut ſeſe ab eis defendit? num corporeis? his ait S. Thomas nunquam Eccleſia vtitur, niſi aliquãdo aduerſus infideles, qui per tyrannidem impediunt prædicationem Euangelij; aut contra hæreticos, qui à gremio in quo fuerant educati, impudenter ſe ſubducunt. Sed eius præcipua arma ſunt ſicut columbæ, roſtro ſcilicet penniſque deargentatis ſuorum verborum, & rationum efficacium, quas deducit partim ex ipſa naturali ratione, & ijs, quæ in mundo euenerunt; partim ex Scripturis diuinis, eodem ſpiritu Dei, quo ſcriptæ fuerunt, intellectis: quarum rationum aliquas in proximo capite afferemus.

Ibidem.

S. Auguſt. tract. 7. in epiſt. S. Ioã. ad finem.

2 2 q. 10. a. 8.

CAPVT IX.

PRAECIPVI FIDEI CATHOLICAE fructus, ex quibus eius veritas deprehenditur.

ECCLESIAE Sanctæ Doctores, tanquam diuinæ vocationis inſtrumenta, multas rationes adducere ſolent, ad ſanctæ noſtræ Fidei veritatem & excellentiam comprobandam. In quem finem adducunt miracula, quæ ad id comprobandum tum plurima edita ſunt, tum quotidie fiunt; prophetias rerum futurarum, quæ rectè euenerunt, quotidieque eueniunt; quemadmodum fuerunt prædictæ: conformitatem vtriuſque Teſtamenti Noui & Antiqui, in quibus magno concentu veritas reſpondet vmbræ; & figura rei, quam repræſentat; ſublimem diuinæ Sapientiæ ideam ac diſpoſitionem cir-

Digitized by Google

ca ipſius Eccleſiæ fabricam in decem ſignis, quæ ad eam cognoſcendam
c. 7. § 4. ſuprà retulimus. Sed has rationes prudens prætereo, remittens lectorem
ad alios libros, in quibus ex inſtituto & fuſiùs illæ traduntur. Meum enim
inſtitutum hic non tàm eſt rationibus infideles conuincere, quàm agere de
vocationibus, quæ pertinent ad fideles : vt aliquam illis conſolationem
afferam, animumque ad fidele obſequium addam eius Domini, qui ipſos
ad fœlicem hunc ſtatum vocauit. In quem finem breuiter afferam admirandos arboris fidei Catholicæ fructus, quibus facilè poteſt illa cognoſci : vt eam pro dignitate æſtimantes, in ea confirmemur, excitemurque, & ſpiritum reſumamus, ad exequenda quæ nobis commendat.

§. 1. *Fructus Fidei.*

PRAECIPVVS fidei ac religionis Chriſtianæ fructus eſt, quod
tantam puritatem & ſanctitatem in mundo ſeminauerit, vt ſufficiens
1. ſit, infallibilis eius veritatis teſtimonium. Nam primum, ipſa fecit, fa-
citque indies ſtupendam adeò in hominum cordibus mutationem; vt cer-
a Psal. 76.11 tum reddant teſtimonium, quòd ea ſit a *mutatio dexteræ excelſi :* qui ſolâ
ſuâ omnipotentiâ eam efficere potuit. Dic enim mihi, quid voluerit Iſai-
b Isai. 11 6. as ſignificare, cùm prædixit fore, vt in diebus Meſsiæ, b *habitet lupus*
& c. 65 25. *cum agno : & pardus cum hædo accubet : Vitulus & leo, & ouis ſimul morentur,*
& puer paruulus minet eos. Vitulus & vrſus paſcantur : ſimul requieſcant ca-
tuli eorum, & leo quaſi bos comedat paleas? Si hanc mutationem, vt in ip-
ſa literæ cortice ſonat, vidiſſes, dixiſſes proculdubiò DEVM eſſe eius
auctorem : alterius enim, quàm ipſius potentiam, id efficere non po-
tuiſſe. Agnoſce itaque non minùs eſſe prodigioſam ſpiritualis hominis
mutationem, quos hæc animalia ſignificant: in qua apertè manifeſtatur
ipſius Dei potentia, religioniſque Chriſtianæ excellentia: quæ mutat cicu-
ratque corda, quæ ſua natura ad crudelitatem pardorum inclinant, & ad
luporum voracitatem, ad aſtutiam vrſorum, leonumque ſuperbiam:
efficitque, vt ſeſe demittant, facileſque præbeant in agendo cum vilio-
ribus & abiectioribus huius mundi; induentes conditionem manſuetarũ
ouium & agnorum; & qui delicatioribus cibis aſſueuerant: conſuetudi-
nem illam mutant, & craſsiſsimis ſunt contenti; qui conſueuerant alijs
imperare, ſubijciunt ſeſe, & paruo paſtori ſe dedunt, à quo Chriſti nomi-
ne gubernentur. O mutatio verè dexteræ excelſi! certum ſignum, certuſ-
que character veritatis & ſanctitatis fidei ac religionis, in qua illa fit. Hæc
Coll. 12. c. (ait Caſsianus) prodigia ſunt, ad quorum conſiderationem inuitat nos
12. c Psal. 45 9. Dauid dicens : c *Venite & videte opera Domini, quæ poſuit prodigia ſuper*
terram.

Digitized by Google

terram: quæ in primæua Eccleſia maximè eluxerunt: ſed & quotidie eadem efficit Devs N. in Religioſis ſtatibus, in momento commutando corda ſuperba in humilia; delicata in pœnitentia; furioſa in tolerantia, & patientia.

Confirmat hoc, & eleganter declarat Sanctus Auguſtinus, dicens: fidem Chriſtianam mutaſſe hominum mores in ſex rebus adeò præclaris, vt humanas vires excedant, ſoliſque diuinis obtineri poſsint: fides enim veram ſolius vnius Dei adorationem cultumque plantauit, repellens idololatriam in maxima mundi parte; eadem continentiam ſiue temperantiam induxit, vſque ad tenuiſsimum victum panis & aquæ; & non quotidiana ſolùm, ſed etiam per contextos plures dies perpetuata ieiunia, quod faciunt Anachoretæ; & caſtitatem adeò puram, vt etiam Matrimonia & quaſcunque alias carnis voluptates reijciat, quod faciunt Virginum exercitus: patientiam adeò inuictam, vt nec timeat cruces, nec ignes, quemadmodum reſplenduit in Martyribus; liberalitatem adeò magnificam & profuſam, vt patrimonia pauperibus diſtribuat, quod faciunt Religioſi; ac denique induxit totius huius mundi aſpernationem adeò liberam & generoſam, vt vſque ad deſiderium mortis intendatur, vt perueniri poſsit ad fruendum Deo, quod faciunt contemplatiui. pauci quidem, inquit, hæc faciunt, ſed faciunt tamen aliqui, quod ſufficiens eſt teſtimonium, vt omnes audiant, credant, approbentque Chriſtianæ fidei excellentiam: ex qua talis mutatio procedit, quæ non poteſt ab alio eſſe, quàm à Deo: ac proinde ab eodem prouenit fides, per quam illa mutatio fit. 2. *Lib. de Vtilitate credendi c. 17.*

Qvid verò dicemus de reformatione, quam eadem fides viua efficit in omnibus ſtatibus? Hæc, ait idem Sanctus Auguſtinus, peccatores ſanat, ignorantes illuminat, curat ægrotos, docet fideles, pœnitentes reparat, Iuſtos reddit feruentiores, coronat Martyres, conſeruat Virgines, coniugatos caſtificat, reformat Eccleſiaſticos, Sacerdotes conſecrat, præparat regna cœleſtia, æternamque hæreditatem in Angelorum ſocietate communicat. Per hanc Reges fœliciter regnant, Legiſlatores ſanctas condunt leges, iuſtè Iudices iudicant, cæterique miniſtri cum puritate ſua obeunt munia, militibus cæteriſque hominibus ſalutares præſcribit regulas, & conſilia; præbens eiſdem ad ea explenda auxilium. Cuius rei teſtes ſunt clariſsimi Sancti, quos in ſingulis ſtatibus produxit. Nam Fides eſt ſicut d *granum Sinapis*, ſpecie quidem *paruum*, ſed magnum efficacia: cuius *rami* in vniuerſum orbem ſe extenderunt, *aueſque Cœli veniunt & habitant in eis*. in ſingulis enim ſtatibus inuenire eſt homines cœleſtes, atque diuinos, qui Angelorum inſtar à terrenis ſeſe eleuant, ſuamque vitam in Contemplatione fundant 3. *Serm. 10. de verb. Apoſt.* d *Matt. 13. 31.*

myſteriorum, quæ fides reuelat; & in operibus ac virtutibus exequendis, quas illa commendat.

4. SED quid ſi tu ipſe veritatis huius teſtis eſſe poſsis; cum magna procul dubio tua conſolatione id profitereris, ſi manus operi admoueres ad exequendum, quæ præcipit ipſa fides. Sic enim ipſe Dominus dixit quibuſdam eam calumniantibus: e *Si quis voluerit voluntatem Patris mei facere: cognoſcet de doctrina mea, vtrum ex Deo ſit, an ego à me ipſo loquar*. Id nobis teſte Sancto Chryſoſtomo, inſinuans; quod qui ſtatuit ac decreuit implere quicquid DEVS mandat; ab eo tandem illuſtrabitur, vt magnam habeat certitudinem veritatum, quas ipſe reuelauit: Quod ſi alicuius eorum, quæ DEVS in te effecit, habes experimentum: ex eo conijcere licebit veritatem reliquorum, quæ dixit. Conijce oculos in octo illas heroicas virtutes, quas ipſe CHRISTVS Dominus Noſter f *beatitudines* appellauit, promittens illis ingentia præmia: & deprehendes, aliquam experientiam eius, quod illa præmia in ſe continent, effeciſſe ipſa promiſſa credibilia, ac reddidiſſe ipſas virtutes iucundas & amabiles; & ſic confirmaſſe fidem, ex qua omnes naſcuntur. Nec gratis in prima & vltima beatitudine, vtpotè difficilioribus & acrioribus, præmium ponitur de præſenti: cùm in reliquis promittatur in futurum, vt intelligas, ſolere Chriſtum Dominum Noſtrum talem initio oblectationem præbere; vt facilè inducat ad credendum, quod promittit. poſtea quoque eandem auget oblectationem, vt firmius credatur, ac poſsideatur.

e *Ioan. 7. 17*

f *Matt. 5. 3.*

5. NVNQVID g *abbreuiata eſt manus Domini*, vt eius auxilio non poſſint, qui nunc ſunt, idem præſtare, quod maiores & Antiqui? eandemque certitudinem fidei habere, quam illi habuerunt? Si h *Abraham* (vt Apoſtolus perpendit) *fide exiuit* ex Vr ſiue igne Chaldæorum, *neſciens quo iret: filiumque ſuum vnigenitum* offerre voluit, *arbitratus quia & à mortuis ſuſcitare potens eſt* DEVS, vt ſuas promiſsiones impleret: etiam nunc multi fide exeunt ex igne cupiditatum, qui ardet in mundo; filiumque ſuum primogenitum proprium ſcilicet iudicium ſacrificant, abnegando illud, vt credant, quod dicit DEVS: ſperantes ſe viſuros, quod ille promittit. Et ſi *Moyſes fide reliquit AEgyptum non veritus animoſitatem Regis, inuiſibilem tanquam videns ſuſtinens, maiores diuitias æſtimans theſauro AEgyptiorum, improperium Chriſti*: plurimi nunc relinquunt hunc mundum, non veriti furorem Principis eius Sathanæ: quia oculis fidei reſpiciunt inuiſibilem DEVM maiori certitudine, quàm ſi corporis oculis eundem cernerent: pluris æſtimantes, participes eſſe crucis CHRISTI, quàm omnes terræ theſauros poſsidere. *Fide*, antiqui Sancti *vicerunt Regna, adepti ſunt promiſsiones, obturauerunt ora leonum, extinxerunt*

g *Iſai. 59. 1.*
h *Hebr. 11. 11. 17.*

xerunt impetum ignis, fortes facti ſunt in bello, caſtra verterunt exterorum, aliaque prodigioſa opera perfecerunt: Eadem verò præſtiterunt multi ſancti in Nouo Teſtamento, & alia multò maiora. i *Fide* enim (quemadmodum ipſe Saluator promiſerat) *Damonia* ex corporibus *ejciebant, varijs linguis loquebantur, ſerpentes tollebant, & cùm mortiferum quid biberent, eis non nocebat, ſuper ægros imponebant manus, & benè habebant*; &, ſi opus erat, k *dicebant monti tranſi hinc illuc & tranſibat*: & :l *iacta te in mare, & fiebat*, nihil enim eſt impoſsibile, ſed m *omnia poſsibilia ſunt credenti*: & huculque (ait S. Bernardus) multi hæc prodigia faciunt, ſi non ſemper, vt in cortice ſonant; ſaltem ſicut ſignificant in ſpiritu. Nec propterea minus prodigioſa cenſentur: ſiquidem abſque vlla comparatione hæc ſunt meliora, noſtraſque vires ſuperant, ac teſtimonia ſunt certiſsimæ fidei, quæ illorum eſt cauſa: dæmones enim ſunt leones; cupiditates, flammæ; perſecutiones, bella; peccata, ſerpentes; diabolicæ ſuggeſtiones, venenum mortiferum; & ipſæ paſsiones, ſunt infirmitates. Omnia autem hæc vincit n *fides, quæ per charitatem operatur*. Eſtque ſufficiens teſtimonium, quod ſit Devs, qui talia per illam facit.

i *Marc.* 16. 17.
k *Matth.* 17. 0.
l c. 21. 21.
m *Mar* 9. 22
Serm. 1. *de aſcenſ.*
n *Gala.* 5. 6.

6. Imo & ipſamet fides ſufficiens ſibi dat teſtimonium. quis enim diuinitatis ſublimitatē, & humanitatis vilitatē ſapientibus hominibus, potentibus, prudentibus ac diuitibus, perſuadere potuiſſet? & vt virtutes tam arduas ac difficiles adeò firmiter amplecterentur; vt non dubitarent vitam ipſam, in earum defenſione amittere, omniaque terrena conculcare, vt eaſdem ſequerentur? Mundus eſt hodie plenus Cherubinis & Seraphinis, illis ſimilibus, quos vidit Iſaias, qui etſi doctiſsimi, & maximi in mundo ſint, alis tamen ſuis o *velant faciem & pedes Dei*: venerantes cùm ſummiſsione maxima quod altiſsimum & infimum eſt in myſterijs, quæ ipſi non aſſequuntur; clara voce confitentes, illa eſſe veriſsima: imò ex hoc ipſo plurimum in fide confirmantur. Ad naturam enim Dei (ſi verus Devs eſt) ſpectat, vt nulla creatura poſsit eam totam, & quicquid illa poteſt, eiuſque prouidentiam, & opera penetrare & comprehendere: Adeò, vt eo ipſo quod aliquis ea comprehenderet, iam non eſſet Deus, quia finitus eſſet, & aliquo termino circumſcriptus.

o *Iſa.* 6. 2.

7. Confer denique perfectos Eccleſiæ viros, quibus Devs eius dilatationem commiſit, cum Auctoribus ſiue Promotoribus Sectarum ei aduerſarum, quorum mores ſupra retulimus: & ipſi ſufficiens dabunt teſtimonium veritatis fidei, quam ipſi tenent ac docent. Hi enim Apoſtolici viri, contrà quàm Hæretici ſunt nubes aqua cœleſtis ſapientiæ plenæ, ad irrorandos peccatores terræ; ſunt arbores non bis mortuæ, ſed bis viuæ, duplici vita heroicę fidei & accenſæ charitatis; nec ſunt cōtenti folijs verborum, ſed fructus proferunt Sanctorum operum; non ſunt mare ferum & turbatum,

C. 8. § 2.

Digitized by Google

tum, ſed tranquillum & quaſi lacteum ob ſcientiæ vitæque ſanctitatis abundantiam. Quod ſi feruent interdum, is eſt feruor ſpiritus; & ſi ſpumant, id faciunt ſancta quadam indignatione aduerſus ipſa peccata. Ac denique non ſunt ſydera errantia, ſed firmiter fixa, permanentes ſemper in lumine ſuo: & ſunt tanquam polus ad aliorum directionem, ob
Dan. 12.3. inſigne vitæ ac doctrinæ exemplum. p *Qui enim docti ſunt* (dixit Angelus Danieli) *fulgebunt quaſi ſplendor firmamenti: & qui ad iuſtitiam erudi-*
Apoc. 12.2 *unt multos: quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates:* Ex quibus conſtituitur q *corona ſtellarum duodecim,* quam habet Eccleſia in capite ſuo, ob continuas victorias quas per eos continuè obtinet.

§. 2. *Qua ratione fides prædictos fructus producat.*

NE quis tamen decipiatur, exiſtimans, ſolam fidem, quæ in intellectu eſt, hos fructus producere: operæ pretium erit rationem indi-
Deu. 32. 4. care, qua id faciat. Præmittendum eſt autem: a *quoniam Dei perfecta ſunt opera*; &, cùm aliquid incipit, cupit, illud omnem ſibi debitam perfectionem habere: ideò vocatio, qua fidem Catholicam nobis inſpirat, eò tendit, vt eam non ſolam, ſed cum cæteris etiam virtutibus cordi noſtro inſe-
Gala. 5. 6. rat; & nominatim illam, de qua Apoſtolus, quòd b *fides per charitatem ope-*
Ephe. 3. 17. *retur*; c *Chriſtumq́ habitare per fidem in cordibus noſtris, in charitate radicatis & fundatis*. Potuiſſet quidem Apoſtolus commutatis verbis dicere, Chriſtum habitare in cordibus noſtris per Charitatem in fide radicatis & fundatis: quia vtraque hæc virtus eſt ſpiritualis ædificij fundamentum, & radix: vnde ſpiritus fructus procedunt, altera alteram adiuuante, vt illi producantur; ſiquidem fides non ſufficeret ſine charitate; nec poſſet charitas eſſe abſque fide. Quemadmodum intellectus & voluntas ſunt radix & origo operum, quæ ſunt hominum propria. Intellectus enim dirigit voluntatem in ijs, quæ velle debet: voluntas verò mouet, ipſumque intellectum ad id applicat, quod cognoſcere oportet. Sic inquam fides quæ Iuſtorum intellectum perficit, Charitatem dirigit in ijs, quæ debet diligere; Charitas verò quæ perficit voluntatem, fidem ipſam excitat ad ea, quæ ſunt credenda: & vtraque ſimul tanquam duæ ſorores coniunctæ admirandos proferunt fructus in omni genere virtutum, inſignesque victorias conſequuntur ad glo-
Cant. 7. 8. riam Domini, qui dixit: d *aſcendam in palmam & apprehendam fructus eius*: quæ autem hæc eſt palma, in quam aſcendent qui CHRI-
S. Ioa. 5. 4. STVM ſequuntur, niſi fides cum Charitate coniuncta? per quam, vt
Lib. 14. c. 4. ait Sanctus Ioannes, e *mundum vincunt & victoriam conſequuntur*. vtri-
Pierius lib. que autem competit palmarum proprietas, de quibus Plinius, quod ſit
.o. verbo
Nuptiæ.

inter illas mas & fæmina; quas vt fructus proferant, oportet adeò prope ſe inuicem eſſe plantatas, vt vtriuſque radices ſe inuicem complectantur. Ita ergo neceſſe eſt, fidem & charitatem ſeſe mutuò complecti, eſſeque coniunctas ad fructum proferendum. Apoſtolus autem hos fructus, fidei tribuit, quatenus illa prima eſt, quæ docet quid ſit faciendum, & ad illud inclinat, ſemperque inter reliquas virtutes quaſi clamitat, eosque in proprijs actionibus comitatur: fides enim per Charitatem diligit, obedit per obedientiam, per patientiam tolerat, demittit ſe per humilitatem, aggreditur per fortitudinem; & quod habet, largitur per liberalitatē. Et hoc eſt quod dicitur f *Iuſtum ex fide viuere.* illa enim ipſum dirigit in omnibus, quæ facit, accedēte ſimul Charitate, vt plenam perfectionem obtineat. Quare, ſi proficere in diuino Spiritu cupis, neceſſe eſt in vtramque hanc palmam fidem & Charitatem oculos conijcere, easque in anima tua ita connectere, vt fructus dulces ex eis colligere valeas. ſiquidem non ſine cauſa in templo, quod vidit Ezechiel, multæ erant Cherubinorum figuræ cum duplici g *facie, altera hominis, altera leonis: faciem hominis iuxta palmam ex hac parte, & faciem leonis iuxta palmam ex alia parte:* ad ſignificandum, quòd oporteat, iuſtum duplicē ſuam faciem ſiue potētiam, intellectum & voluntatem cum duplici palma, fide & Charitate coniungere, eas inter ſe & ſecum ipſe vniendo: vt viuū fiat Eccleſiæ membrum, fructusque æterna vita dignos proferat. Ex his palmis tres præcipuos fructus colliges, tres ſc. externas Fidei proteſtationes, & cōfeſsiones. Prima fit verbo: de qua Apoſtolus: h *Fide creditur ad iuſtitiam: ore autem confeſſio fit ad ſalutem.* vt fides, quæ in corde latet, magna libertate manifeſtetur lingua, quando id eſt neceſſarium ad gloriā Dei, eiusq; Eccleſiæ, aut ad ſalutem animarum noſtrarū, aut ad proximorum vtilitatem. Quamuis enim hęc verba non fructus eſſe videantur, ſed folia: ſunt tamē folia fructuoſa, quemadmodum i *folia ligni vitæ,* quæ conducunt *ad ſanitatem gentiū,* & ad pugnandum contra dæmones. Nam quemadmodum palmarum folia (vt ait quidam) figuram habent gladij, ita verba fidei, gladij ſunt ſpiritus ad pugnandum, & victoriam de noſtris hoſtibus reportandā. Quā ob cauſam ſuadent SS. Patres, frequenter proferre ſymbolū Apoſtolorum, & reliqua Eccleſiæ ſymbola, attentiùs perpendentes myſteria & verba quę in illis cōtinentur: propterea .n. repetit illa Eccleſia quotidiè in horis Canonicis, & frequenter in Sacro Miſſæ. S. Ambroſius ſuadet recitari ſymbolū quotidiè manè, & quando in aliquo timore, aut periculo nos videmus conſtitutos; S. Auguſt. & Hieronymus hortantur, vt repetamus, antequam incumbamus, & antequam ad externas occupationes prodeamus: & vt cordis noſtri tabulis infigamus. Et propterea fortaſſe S. Apoſtoli non illud nobis ſcriptum reliquerunt, ſed per traditionem, & verbo; vt nos docerent, oportere illud ſculptum in anima & in ore geſtare, tanquam noſtræ religionis ſignum; & ſu-

f *Hab 2. 4. Rom. 1. 17.*

g *Ezec. 41. 18.*

h *Rō. 10. 10.*

i *Apoc. 22. 2*

Hugo Card. in Pſalm. 19. Vide Viegā in c. 7. Apoc. Sectio. 9.

Lib. 3. de Virgin.

S. Aug. lib. 1 de ſymbolo ad Catech. c. 1.

S. Hier. epiſ. 61 ad Pammach.

& ſupra ipſum cor ponere, tanquam ſcutum contra omnes hoſtium tentationes,
k Eph. 6. 16. iuxta Apoſtoli adhortationem dicentis: vt k *in omnibus ſumentes ſcutum fidei, in quo poſſimus omnia tela nequiſſimi ignea extinguere.* Et ideò conſueuimus in periculis mortis illud proferre ſymbolum, vt ea euadamus. Denique confeſsio hæc adeò debet eſſe animæ noſtræ inſculpta, vt parati ſimus vitam ipſam, quemadmodum Martyres, perdere potiùs, quàm in aliqua eius confeſsionis parte deficere. Quod quia arduum eſt, inſtituit Chriſtus D.N. confirmationis Sacramentum: quo ſpeciale ad id auxilium nobis præberet, vt ſuo loco videbimus.

HVIC fidei confeſsioni altera eſt coniungenda, quæ Orationem comitatur: Nam eo ipſo, quòd oramus, aut aliquid à Deo petimus, confitemur fidem eius Diuinitatis, Sapientiam, Omnipotentiam, ac Bonitatem Domini, à quo petimus: & eadē viua Fide illud impetramus. Oratio enim eiuſque efficacitas, ad obtinendū ꝙ petimus, eſt fructus fidei præſtantiſsimus: quē-
Serm. 36 de Verb. Domini. admodū perpendit S. Auguſtinus his verbis: *Si Fides deficit, Oratio perit. Quis enim orat, quod non credit?* vnde & B. Apoſtolus, cùm ad orandum exhortaretur, ait:
l Rom. 10. 12. l *Omnis, quicumque inuocauerit nomen Domini, ſaluus erit.* Et, vt oſtenderet, Fidem fontem eſſe orationis, nec poſſe ire riuum, vbi caput aquæ ſiccatur, adiunxit atque ait: *Quomodo autem inuocabunt, in quem non crediderunt?* Ergò, vt oremus, credamus. Hæc S. Auguſtinus. Quare omnia Encomia & magnalia, quæ ſancti tribuunt orationi; & quæcumque glorioſa ac prodigioſa illa obtinet, omnia ſunt fidei ac fiduciæ fructus, ita vt etiam ipſa Charitas, qua fides operatur, & à qua perfectam ſuam vitam accipit, hoc nomine cenſenda ſit fructus eius: quemadmodum idem Auguſtinus inſi-
Lib. de Fide & Oper. c. 21. m Luc. 17. 21. n Rom. 13. 10. o Rom. 5. 5. nuat, cùm ait: hæc fides eſt m *regnum Dei*, quod *intra nos eſt:* hanc rapiunt violenti credentes, & impetrantes ſpiritum Charitatis, quæ eſt n *plenitudo legis.* Violentia enim (ait) fidei, Spiritus S. impetratur: cuius o *Charitas diffuſa eſt in cordibus noſtris.* Sed quid non obtineat fides, cùm Chriſtus D.N. petenti ſanitatem filio ſuo, habenti ſurdum & mutum ſpiritum dixerit:
p Marc. 9. 22. Ibid. q Luc. 18. 42. & c. 7. 50. p *ſi potes credere, omnia poſſibilia ſunt credenti?* Omnia, (inquit S. Hieronymus) quæ ad animæ ſanitatem ſpectant, fructus ſunt & effectus fidei petentis illa in oratione, & nomine Saluatoris. & hanc ob cauſam idem ipſe Saluator miracula ſua ſæpè tribuebat Fidei ea petentium, dicens eis: q *Fides tua te ſaluum fecit.* ab ea enim tanquam à radice fructus iſte proceſſit.

3. DENIQVE alia eſt Fidei confeſsio, quæ externa propria Chriſtianiſmi opera comitatur, quæ humanam rationem ſuperant, qualia ſunt, peccata confiteri, communicare, iniurias tolerare, & eas inferentibus dimittere, & ſimilia: his enim profitemur fidem, quæ nos ad ea præſtanda permouet. &
r Tit. 1. 16. vniuerſim, quemadmodum peccatores r *factis negant DEVM*, ita Iuſti factis

ſuis

ſuis eundem confitentur: mala euitantes, bona verò propter eius amorem perficientes. Ac propterea S. Thomas fidei effectus reducit ad duos, timorem ſcilicet Dei,& cordis puritatem. Ille enim & ad timorē,& ad reuerentiam diuinæ Maieſtatis nos inducit; & abſterret ab offenſione eius bonitatis,ne in eius Iuſtitiæ manus incidamus. Eadem quoque fides (vt S. Petrus dixit) ſ *purificat corda*, reijciendo ab eis affectiones terrenas, quibus maculantur;eleuando verò illa ad rerum cœleſtium amorem, quo purificantur & nobilitantur. Et hic modus fidei profitendæ eſt maximè neceſſarius;quo virtus huius arboris non ſolum ex folijs, ſed multò ampliùs ex huiuſmodi fructibus deprehenditur:ſine quibus(vt ait S.Iacobus)t *Fides mortua eſt in ſemetipſa*:quemadmodum verè eſt mortua in illis Chriſtianis, qui ob lethale aliquod peccatum, gratiæ & charitatis vitam amiſerunt. Ex quo prouenit neceſſitas vocationis ad hanc vitam reparandam de qua in ſequentibus capitibus agetur.

2. 2. q. 7. a. 1. & 2.

ſ *Act* 15 9.

t *Iaco*. 2. 17.

CAPVT X.

DE VOCATIONE AD OBTINENDVM ET reparandum ſtatum gratiæ peccatores iuſtificantis, & ad mirandis quæ in ſe continet commodis.

CVm præclara omnia, quæ de Eccleſia Fideque Catholica ſunt dicta,eò tendant,vt Chriſtiani,Iuſti ſint ac Dei amici: nulla eſt glorioſior,maiorisque momenti Vocatio,illa, quæ immediatè eos permouet, ad hanc gratiam, & cum Deo amicitiam procurandam. Et quoniam eius præſtantia nulla alia via commodius intelligi poteſt,quàm ſi præclariſsima bona, quæ in ſe continet,aperiantur: aduertendum eſt, quod (quemadmodum S. Auguſtinus dixit) quamuis creare cœlum & terram opus fuerit grande;maius tamen ſit, ex peccatore facere Iuſtum. Nam creationi nulla creatura reſiſtit; Vocationi autem ad iuſtificationem poteſt reſiſtere peccator, cuius voluntatem ſolus Devs mutare poteſt;& efficere,vt non reſiſtat,ſed acquieſcat: & tunc (vt ait S. Thomas) eleuat illum ad bonum quoddam ſupernaturale, quod ſine vlla comparatione ſuperat quicquid eſt cœlum & terra. Ex quo vterque hic Sanctus Doctor inferunt: quamuis gloria, quæ Iuſtis in cœlo redditur, ſit maius bonum, quàm gratia, quæ peccatoribus datur in terra; hæc tamen hanc præ illa præſtantiam habet, quòd in ea mirificè ſplendeat diuina

Tract 72. *in Ioannem*

2 2 q 113 a 9.

Digitized by Google

miſericordia,& immenſa eius Charitas, qua ſuos diligit inimicos,beneſacit ingratis,offerens gratiam Vocationis & Iuſtificationis ijs,qui eius erant indigni.

a 2. Pet. 1. 4. b 1. Pet. 2. 9.

QVIS autem referre poterit bonorum immenſitatem, quæ in hac gratia continentur? a *per quæ* (vt S. Petrus ait) *efficimur diuinæ conſortes naturæ*, & b *ſumus genus electum, regale ſacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis Dei*, & Chriſti regnum, *maximaq́, & pretioſa eius promiſſa* obtinemus. Quod ſi ſcire velis,quàm illa ſint pretioſa, perpende benè hæc tria, in quibus reliqua continentur: quorum præſtantiam & excellentiam DEVS ſolus comprehendit,eiusque ſolo lumine poteſt manifeſtari.

§. 1. *Dignitas FILIORVM DEI.*

a 1. Ioa. 3. 1. b Ioan. 13. 23 & c. 21. 20. c 1. Ioan. 4. 16.

PRIMA dignitas & excellentia,quam nobis confert gratia DEI,eſt excellentiſsima illa adoptio, de qua admirans S. Ioannes ait: a *videte qualem Charitatem dedit nobis Pater, vt* FILII *Dei nominemur & ſimus!* O Apoſtole Sancte, qui tanquam Aquila ad Patris æterni ſinum aſcendiſti,& b *ſuper pectus filij eius in Cœna recubuiſti*: aperi nobis dignitatis huius magnitudinem, quemadmodum eam ibi agnouiſti: niſi enim tuos oculos habeamus;non poterimus videre,quod iubes,vt videamus. Quamuis tua verba hanc magnitudinem & excellentiam valdè nobis illuſtrēt, cùm eam CHARITATIS nomine,quod proprium eſt nomen DEI,appellaſti: tu enim ipſe dixiſti,quod c *DEVS ſit CHARITAS.* Quid autem hoc ſibi vult,niſi cum nomine FILIORVM, ſimul venire infinitam Patris Charitatē, ad habitandum cum eis,& communicandum creatæ Charitatis donum, ad ſimilitudinem increatæ eius charitatis, cum ſtupendis ab ea prouenientibus effectibus? hæc enim dignitas FILIORVM DEI non eſt nomen tantùm, & titulus;ſed res ipſa cum omnibus excellentijs ac priuilegijs,quibus glorioſum adeò nomen eſt dignum: vt verè ac realiter excellentias participent diuinæ naturæ, gratiasque,virtutes,ac dona, quæ talis Patris filijs iurè conueniunt: idque viua adeò ſimilitudine, vt Chriſtus ipſe Dominus Nicodemo dixerit: d *quod natum eſt ex carne, caro eſt: & quod natum eſt ex ſpiritu, ſpiritus eſt.* quaſi dixerit, quemadmodum,quod per carnalem generationem ex homine naſcitur, homo eſt; ita, quod per ſpiritualem generationem à DEO naſcitur, eſt DEVS: non æqualitate naturæ, ſed ſtupenda viuaque ſimilitudine, qua talem vitæ rationem accipit,vt diuina potius appareat,quàm humana; magiſq; vita ſpiritus,quàm carnis. Ad ipſius enim Dei honorem, & excellentiam pertinet; vt filios generaturus illos faciat perfectiſsimos, patriq; ſuo ſimillimos,quo ad poteſt creatura ſui creatoris ſimilitudinem habere.

d Ioan. 3. 6.

QVOD ſi excellentias noſſe velis,quæ eam dignitatem comitantur: audi

Digitized by Google

eorum ſummam, quam Christus D. N. in parabola filij prodigi aperuit. Qui cœleſti lumine illuſtratus, tantam dignitatis filij opinionem concepit, vt indignum ſe iudicauerit etiam eius nomine, dicens: e *non ſum dignus vocari filius tuus*; ſed ſatis magnum in me conferes beneficium, ſi *me feceris tanquam vnum de mercenarijs tuis*. Nam qui naturę bona adeò prodigè conſumpſit, non meretur præſtantiſsima gratiæ dona recipere. Sed multò ampliùs Pater ipſe aperuit ſuam de hac dignitate opinionem, & æſtimationem: qui tantam oſtendit lætitiam & exultationem, cùm eam filio communicauit. Quamuis enim f DEVS *lætetur* (vt ait Dauid) *in* omnibus *operibus ſuis*; multò tamen ampliùs, quando illa ſunt excellentia: quale hoc eſt, cùm filius aliquis recens ei naſcitur; aut aliquem ipſe reſuſcitat. Quemadmodum Reges & Principes, cùm filius ipſis naſcitur magna dant ſigna lætitiæ, inſtituendis conuiuijs, adhibendis Muſicis, alijsque aulicis oblectationibus: vt aulæ toti & regno ipſi magnum ex eo proueniat ſolatium: hoc enim etiam in cœlo fieri aſſeruit ipſemet noſter Saluator, dicens: g *dico vobis, quod gaudium erit in cœlo coram Angelis* DEI *ſuper vno peccatore pœnitentiam agente*: eò quod natus ſit Deo recens filius, aut, qui mortuus erat, reuixit. Quid autem mirum, ſi Angeli lætentur, cùm videant ipſummet Omnipotentem Devm infinitæ ſuæ quaſi Maieſtatis oblitum feſtinanter ad talem filium accurrere, & *cadere ſuper collum eius*: eoque ſe ipſum demittere, vt eum oſculetur: hoc ſigno oſtendens, quantum illum amet, & quod ſibi Charitatis vnitione coniungat, magnam ſentiens voluptatem, quòd illum in filium ſuſcipiat. Accurrit Devs (ait Sanctus Ambroſius) ob deſiderium iuſtificandi peccatorem, quem vocat: nè quis redire volentem impediat, & quaſi quodam patrij amoris affectu, ſuprà collum cadit, vt iacentem erigat; & oneratum peccatis, atque in terrena deflexum reflectat ad cœlum. Brachia extendit, vt recipiat errabundum; ſtrictè complectitur, nè iterùm elabatur; os ori coniungit, vt ſplendor gratiaque faciei Dei, faciei hominis imprimatur: qua maneat homo totus ſplendidus. Quid autem de ſtola pretioſoque amictu dicemus, qui datur, vt ita ſe ornet, quemadmodum decet adeò nobilis parentis filium: ſiquidem potentes parentes honori ſibi tribuunt, filios ſuos optimis veſtibus ornatos incedere. h *citò*, inquit, *proferte ſtolam primam, & induite illum: & date annulum in manu eius, & calceamenta in pedibus eius*. Stola prima veſtis eſt pretioſiſsima primæ gratiæ, quæ propria eſt filiorum Dei, & operit illorum nuditatem, maneatque anima pulcherrima & gratioſiſsima. Prima eſt eò quòd ſit cæteris præſtantior, per quam diſcernitur à filijs Dæmonis; accipitque inueſtituram filiorum Dei viui cuius opera ſunt ſemper perfecta. ideoque cum hac prima ſtola dat etiam ſecundam, & tertiam, & reliquas ſupernaturalium

e *Luc. 15. 19 21.*

f *Pſa. 103 31.*

g *Luc. 15 7. 10.*

Lib 7. in Lucam c. 15. in 3 Tom.

h *Lu. 15 22.*

 virtu-

virtutum veſtes,quæ cum illa coniunctæ eſſe ſolent: quò eius filius ita ſplẽdidè ſit veſtitus & ornatus, vt nihil illi deſit. Ne verò huiuſmodi virtutes ſint otioſę,datur in manu eius annulus,in quo eſt ſignaculum: quod (vt ait Beda)eſt ipſa virtus Fidei, certumq́ue pignus,quod ſit daturus omnia auxilia neceſſaria ad bona opera, ad quæ virtutes inclinant, exercenda. Nec tamen myſterio vacat, quod annulus non in deſignatum digitum inſeratur,ſed datur in manum: ſignificat enim, quemadmodum qui annulum in manu habet, poteſt illum modò in vnum digitum, modò in alterum pro libitu inſerere: ita cœleſte auxilium non dari ad vnam ſolùm facultatem,ſiue potentiam;aut ad ſolum aliquod opus: ſed ad omnia quæ Iuſtus præſtare voluerit.Datur intellectui,vt fide credat,prudentia gubernet, & ſapientia contempletur;Datur Voluntati, vt Charitate diligat, Spe confidat, obedientia pareat, Iuſtitia reddat quod debet. Quare nunquam ex parte DEI deerit auxilium, quoties Iuſtus illo vti voluerit. Datur etiam calceamentum pedibus, ne defœdentur aut lædantur, ſi nudi incedant: recipit enim in ſe, dirigere ac moderari affectus, qui impellunt ad terrena; tribuens ad id virtutes, quarum munus eſt frœnare paſsiones.

In 15.c. Luc c. 5 Rom 6 S. Amb.ſup

4. QVAE verò vtilitas erit, ſi filius veſtibus ſatis ornatus incedat, niſi ordinaria etiam habeat alimenta? Quis verò hæc illi dabit niſi Pater, ad quẽ ſpectat & victum & amictum filio tribuere? i *Adducite*, inquit, *vitulum ſaginatum, & occidite;& manducemus,& epulemur: quia hic filius meus mortuus erat,& reuixit, perierat,& inuentus eſt.* Vitulum ſaginatũ dicunt SS.Patres eſſe corpus Ieſu Chriſti Redemptoris noſtri in ara crucis immolatum;quod & nunc in ara ſacra immolatur,vt ſit ordinarius filiorum DEI cibus, licèt panis accidentibus velatus.Propterea enim appellatur panis filiorum,à cœleſti noſtro Patre filijs ſuis conceſſus,vt alantur,pingueſcant, & roborentur. Sed quoniam DEVS D.N.non eſt ſemper ſuis ſacramentis alligatus:ſaginatus etiam vitulus ſignificat cœleſtium deliciarum abundantiam, quam illis tribuit filijs,qui eius amore omnibus ſenſuum voluptatibus renuntiant.

i Luc.15. 23

S. Amb. ſup S.Chryſoſt Homil. de Patre & duobus filijs Tomo 2. S Auguſt li. 2 de qq Eu arg licu c. 33.

5. NEC minùs deprehenditur quanti magnus iſte Pater filios ſuos faciat, cùm hæc omnia iubet fieri per ſeruos ſuos. Pauperes enim, hominesq́ue communes, cùm ſani ſunt, ipſimet ſeſe induunt, menſam ſternunt,& eſcas apponunt: Principes autem ac nobiles, ſeruos habent, qui hæc officia præſtent:quamuis etiam vulgares valetudinarij, & valde debiles hoc ſubſidio indigeant.Hunc ergò in modum cęleſtis noſter Pater videns hinc extremã hominum debilitatẽ,quos vult in filios accipere; inde verò volens,nobilitatẽ,quã illis tribuit,innoteſcere:ſtatuit præcipuos aulę ſuę ſeruos,Angelos ſc. cuſtodes,Eccleſiæq; Sacerdotes in his omnibus illis miniſtrare: per eos.n. ſtolã,annulũ,calceamẽta,& vitulũ iubet offerri. Ne verò moras in ſuo miniſte-

niſterio trahant, ipſemet Princeps illos vrget, dicens: *citò proferte ſtolã, & induite illum*: ne fortè frigeat; & nec ad momentũ quidem nudus maneat, quẽ ego in filium accipio. Huiuſmodi enim animæ veſtes non exuuntur quotidie, & induuntur quemadmodum corporis: ſed ſemper indutæ eſſe debent, ſub pœna amittendi filiorum dignitatem: quamuis merito quotidie eſſent renouandæ ac perficiendæ donec gloriæ veſtis accedat.

Haec vltima eſt filiorum Dei excellentia, quos Pater ſub ſua paterna prouidentia accipit, vt alat, gubernet, & in ſtatu collocet: donec ad æternam fælicitatem perueniant. Nam, vt ait Apoſtolus: k *ſi ſumus filij, etiam hæredes* erimus: & non cuiuſcunque hæredes, ſed *Hæredes quidem Dei, cohæredes autem Chriſti*: qui frater noſter eſt natu maior, & Patris cœleſtis primogenitus: qui nos hæreditatis ſuę participes facit, communicans nobis immenſa gloriæ ſuæ bona. 6. k Rom. 8. 17.

Omnibus his excellentijs finem imponit extrema eius vilitas, cui illæ tribuuntur: dantur enim homini prodigo, qui l *deuorauit ſubſtantiam ſuam cum meretricibus*; factuſque eſt Dæmonis mancipiũ, porcorum cuſtos; imò ipſis porcis deſpectior: quia cùm cuperet *implere ventrem ſuum de ſiliquis, quas porci manducabant, nemo* tamen *illi dabat*. O altitudo Charitatis Dei, quã te clarè manifeſtas, dum viles adeò abiectoſque homines recipis in filios! ô Pater miſericordiarum! quas tibi reddemus gratias propter plurimas, quæ in hac ſola continentur: qua filios iræ, filios facis gratiæ tuæ! & filios Dæmonis, filios Dei! viſque Pater eſſe eorum, qui Patrem habebant Sathanam; & pretioſis adeò veſtibus eos exornas, qui vix laceris induebantur; & ſaginatis huiuſmodi vitulis eis indulges, qui porcorum eſcas comedere cupiebant: ac denique ad cœleſtem hæreditatem eos admittis, qui iam erãt ad inferna condemnati. Agnoſce ô Chriſtiane, tuæ vocationis ſublimitatem: qua te (vt ait Apoſtolus) m *vocauit* DEVS *in ſocietatem filij eius* IESV *Chriſti* D. N. ita vt ſocietatem cum ipſo habeas in nomine filij, vt poſsis Deũ ipſum vocare Patrem; & in participatione diuitiarum gratiæ; & hæreditatis gloriæ. Quod ſi culpa tua inſigni hac dignitate cares, da quicquid habes, vt illam obtineas: & ſi iam habes, etiam da omnia, vt eam conſerues: nec te ampliùs ad ſerui ſpiritum & conditionem abijcias, qui, vt ſis filius, es vocatus. l Luc. 15. 30 m 1. Cor. 1. 9

§. II. *Spiritualis* Desponsatio.

Sed vlteriùs adhuc pergit Vocationis & Iuſtificationis peccatorum ſublimitas & præſtantia: ad aliam enim eos extollit dignitatem adeò excelſam; vt lingua vel in ea proferenda, & cor in cogitanda contrahatur. Quis enim aſſequi id poſſet, quòd anima eouſque aſcendat, vt ipſiuſmet Dei Sponſa efficiatur; eaſque diuitias & ornamenta obtineat, quæ tanti

Digitized by Google

a Oſee 2.19. Regis Sponſam decent? ipſe tamen ait: a *Sponſabo te mihi in ſempiternum: & ſponſabo te mihi in iuſtitia, & iudicio, & in miſericordia, & in miſerationibus: & ſponſabo te mihi in fide: & ſcies quia ego Dominus*. Ter ait, *ſponſabo te mihi*: vt ſignificet tres diuinæ huius deſponſationis excellentias.
1. *Primum*, PERPETVITATIS, quod ad DEVM attinet: qui nunquam repellit animam, quam ſemel in Sponſam accepit; niſi ipſa ab hac deſponſatione deficiat:
2. *Secunda* eſt excellentia SANCTITATIS: non enim carnis ſed ſpiritus deſponſatio eſt: quæ *iuſtitiæ* innititur, & ipſam ſponſam iuſtificans, ſanctam reddit ac puram: & *in Iudicio* ſententiam pro ea dicit contra hoſtes, à quibus tyrannicè captiua tenebatur: *Et in miſericordiis & miſerationibus* eandem replet omni genere bonorum, quæ à ſola miſericordia & charitate, eam in ſponſam accipientis, proueniunt.
3. *Tertia* excellentia eſt FIDELITATIS: quia deſponſatio ipſa innititur viuæ fidei magnalium, & miſericordiarum eius ſponſi; certæque ſpei, quòd ille ſit quicquid promiſit impleturus. Ex quo talis oritur familiaritas & conſuetudo, inter vtrumq; talia amoris dona: vt ipſa experientia intelligat, videat, ac ſentiat: me eſſe Dominum, qui ardenter adeò meas diligam Sponſas: & ſic velim ac poſſim eas exornare, atque ditare.

QVOD ſi ipſum adeò ſuauem ac beneuolum modum cognoſcere velis, quo diuina vocatio hãc perficiat deſponſationẽ: audi, quid idem Dominus ciuitati Ieruſalem in huius deſponſationis figura dixerit, poſtquam plurimas, quas ex ſe ipſa habebat, miſerias, & ſanguinem peccatorum, in quibus cum periculo pereundi iacebat, retuliſſet: Nam non ſatis ſibi eſſe exiſti-
b Ezec.16.8 mans Sponſus, eam ex tanto periculo educere, dixit ei: b *tranſiui per te, & vidi te: & ecce tempus tuum, tempus amantium. & expandi amictum meum ſuper te, & operui ignominiam tuam: & iuraui tibi; & ingreſſus ſum pactum tecum, & facta es mihi*. Perpende, mi frater, dulcium illorum verborum arcanum, *ecce tempus tuum, tempus amantium*. quaſi diceret: vidi perueniſſe iam tempus tuum, quod eſt tempus iucunditatis ſe mutuo amantium. O tempus feliciſſimum, in quo DEVS aſpicit te, vt vocet; & accedit ad te, vt iuſtificet! tempus propterea verè tuum, decretum, & à miſericordia diuina ſtatutum in remedium tuarum miſeriarum; in leuamen tuorum la-
c Eccleſ 3.1. 5.8. borum: & in quo infinitis bonis ſis replenda. *Omnia* (inquit Eccleſiaſtes) *tempus habent. tempus belli, & tempus pacis; tempus dilectionis, & tempus odij; tempus amplexandi, & tempus longè fieri ab amplexibus*. Totum illud tempus, quo anima tua lethali aliquo peccato infecta iacet, eſt *tempus belli*: pugnat enim cum ipſo Deo, & ſua conſcientia: Idem quo eſt *tempus odij*: quia eius creator illam odit, & omnes operarios iniquitatis. Eſt denique *tempus longè fieri ab amplexibus*: quia indigna eſt ſtudio & fauore ſponſi, quo iuſti fruuntur: quando autem audit anima vocationem diuinam; & gratiam Iuſti-

ficationis acceptat; tempora mutantur, & incipit tempus *pacis*, tempus *dilectionis, & amplexuum:* init enim Devs pacem cum illa; amat tanquam filiam, & tanquam Sponſam dulciter ac iucundè amplectitur. Hoc *tempus eſt amantium:* Vterque enim amans, Devs & Anima, mutui amoris tibi ſigna præbent: Illa enim à Deo præuenta, illum incipit ex toto corde diligere; dolens de ſua vita malè tranſacta: Devs verò nouo amoris genere diligere eam incipit, in ſponſam eam accipiens: ideoque ait, aduenit tempus à mea prouidentia ſtatutũ, quo darem tibi Sponſum, qui te amaret, fauoreque proſequeretur. *Expandi amictum meum ſuper te,* ſub mea ſcilicet protectione te accipiens, meque in tuũ amantem, protectorem, verumq; Sponſum offerens. Et vt certa ſis ac ſecura, quòd te nunquam deſeram, niſi tu prior me deſeras, *iuraui tibi* per memetipſum; & *ingreſſus ſum pactum tecum,* quo tu te obligaſti ad legem meam cuſtodiendam, voluntatem meam implendam, & fidelitatem mihi in rebus omnibus ſeruãdam, nullumq; amorem mihi contrarium admittendum: & ego me obſtrinxi ad proſpiciendũ tuis cõmodis, & fideliter explendum quod promiſi: & ſic *facta es mihi*, maneſq; mea, vera ac legitima ſponſa, fide viua mihi coniuncta; factaque per Charitatem vnus ſpiritus cum meo. O Rex gloriæ, quid aggrederis? attende, quam accipias in ſponſam, ne à tua nobilitate degeneres. Cur vis AEthiopiſſę huic turpi & obſcœnæ coniungi, quæ Sathanæ fuit mancipium? cuius Parentes proditores, & ipſa quoque proditrix eſt? Attende Domine, ne murmurent homines contra te, quemadmodum d *loquebantur contra Moyſen propter vxorem eius AEthiopiſſam*, cui ſimilem tu accipis. O ignis amoris æterni, qui nunquam ceſſas flammas emittere, vt quantum nos diligas manifeſtes! ô anima mea, ſi excelſum hoc beneficium agnoſceres, quo te Devs in ſuam accipit! eius quidem es, quia te creauit; & eius es, quia te redemit: ſed nunc eius es, quia te accipit in Filiam, Sororem, & Sponſam. Agnoſce ergò hanc dignitatem, ad quam te vocat: amplectere illam, gratamq; te ei oſtende, nec vnquam ab ea degeneres. d *Num* 12. 1.

Sed quis referre poterit bonorum præſtantiam, quæ cœleſtis hic Sponſus animæ tradit, vt digna ſit eius Sponſa? Audi, quæ ipſemet Dominus ſub iucundiſsimis ſimilitudinibus refert. *Laui te* (inquit) *aqua* pœnitentiæ & lacrymarum; *& emundaui ſanguinem tuum ex te*, tua ſcilicet peccata; *vnxi te oleo* lætitiæ ac deuotionis; & *veſtiui te diſcoloribus*, varijs ſcilicet virtutibus; & *calceaui te Ianthino* cœleſtium affectuum; & *cinxi te byſſo* caſtitatis; & *indui te ſubtilibus*; intelligentia ſcilicet ſpiritualium ac ſubtilium rerum; & *dedi armillas* fortitudinis in manibus tuis, & *torquem circa collum tuum*, demiſſam ſcilicet ſubiectionem legi meæ; & *circulos* obedientiæ *auribus tuis*, *& coronam decoris* & perſeuerantiæ *in capite tuo*; & ornata es ſpiritualibus diuitijs doniſque Spiritus Sancti, 2.

comedisti

comediſti ſimilam pretioſi mei corporis, *& mel* conſolationum diuinarum: ac de omnibus ad tuas delicias, quietemque tuam ſpectantibus tibi proſpexi: & *& decora facta es vehementer nimis, & profeciſti in regnum*, egregiam dignitatem accepiſti: Regis enim ſponſam, Reginam eſſe neceſſe eſt; regnumque, eius etiam eſſe debet: ſiquidem inter Sponſos non fit donorum partitio:& quod eſt alterius ad alterum quoque ſpectat. e *Regnum* meum, quod *eſt iuſtitia & pax & gaudium in Spiritu S.* intra te poſui, vt mecum regnes; meis frues bonis, quæ tua eſſe volo. Gratias tibi Rex cœli liberaliſsime, ob dona viliſsimæ huic terræ creaturæ collata. fælices, qui cœleſtem tuam audiunt vocationem, per quam eos ad ſublimem adeò dignitatem exaltas?

e *Rom. 14. 17.*

§. 3. *Dignitas* DEVM *ſecum habendi.*

NECDVM tamen ſiſtit immenſa magni noſtri Dei ac Domini Charitas; ſed, præter dona prædicta Sponſæ ſuæ collata, donum aliud ſupra omne donum addit, ſe ipſum ſcilicet. dat enim illi, vt dicebamus, verè ac realiter ipſum fontem viuum charitatis, perſonam ſcilicet Spiritus S. iuxtà illud Apoſtoli: f *Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum ſanctum, qui datus eſt nobis*, qui cum Patre & Filio venit ad animam, & g *manſionem apud eam facit*. adeò enim dulcis ac beneuolus Sponſus non vult à ſua Sponſa abeſſe; ſed ſemper illi aſsiſtere, eam gubernando, & in ſuis omnibus actionibus adiuuando. Et quemadmodum DEVS animam accipit in ſuam, ita anima Deum accipit in ſuum: quia h *ipſe Dominus poſſeſsio eius eſt*, hæreditas, & totum eius bonum: poteſtque cum Dauid dicere: i *exaltabo te DEVS meus Rex*, DEVS eſt meus, & eſt Rex meus. Quod ſi DEVS eſt tuus, (ait Sanct. Cyprianus) quid ampliùs vis? ſi ille poſſeſsio tua eſt, quid quæris ampliùs? nam ſi DEVS eſt tuus, tuum eſt quicquid ille habet: & ipſe tibi dicet: k *omnia mea tua ſunt*: virtutes meæ ſunt tuæ; dona mea, diuitiæ meæ, & & cœli mei, tui ſunt: in me enim ſolo habes omnia in tuum commodum. Quò itaque altiùs poteſt animæ tuæ dignitas & excellentia aſcēdere, quàm vt ſit domus Dei viui, habitatio Patris æterni, & Filij eius vnigenæ, templum viuum Spiritus ſancti, & Sponſi cœleſtis thalamus: cum quo arctam amicitiam & continuatam conſuetudinem habere poſsis, triplici nomine & titulo prædictis filiationis, deſponſationis, & quòd illum habeas tecum. Hoc (ait S. Chryſoſt.) ſignificare annulū filio prodigo datum: qui eſt ſignū deſponſationis, arrhæ nuptiarum, pignuſque amiciſsimæ conſuetudinis. Quod totum facit Spiritus S. dulci ſuijpſius præſentia; tribuens ſeptem ſua dona, quibus magna conuiuia Filijs ſuis & Sponſis exhibet. Nam quemadmodum l *ſeptem filij, Iob cum tribus ſuis ſororibus faciebant conuiuia per domos, vnuſquiſque in die ſuo*: ita (ait S. Gregorius) ſeptem Spiritus S. dona cum tribus

f *iuxtà illud Apoſtoli.* f *Rom. 5. 5.* *Ioan. 14. 17.* g *23.*

h *Deut. 10. 9.* i *Pſa. 144. 1. & 117. 28.* *Serm. de Aſcenſ. Domini.* k *Luc. 15. 31.*

Homil. de Patre & duobus filiis tomo 2.

l *Iob. 14.*

bus Theologicis virtutibus eorũ ſororibus, quotidie exhibent iuſtis ſplendida conuiuia, vno dono inuitante reliqua; & vna virtute, cæteras: omnibus exultantibus, & eum, in quo manent, & qui feruenter ipſis vtitur, exhilarantibus. vno die conuiuium inſtruit Sapientia, reficiens ſpiritum cognitione certa & iucunda rerum æternarum; cumque inclinans & impellens, vt magna voluptate Præcepta diuina exequatur: Alio die conuiuium exhibet donum Pietatis, excitans teneros valdè affectus, dulceſque lacrymas deuotionis erga Deum, & commiſerationis ad proximos: Et in eundem modum præparant ſua conuiuia Charitas, obedientia, Patientia, cæteræque virtutes, ſingulæ in die ſuo, cæteras ad ſuas actiones ſuauiter exercendas deducendo. Sed quis vnicuique certum diem deſignat? quis virtutes aduocat, vt hæc inſtruant conuiuia? Hoc ipſemet Spiritus ſanctus diuina ſua inſpiratione facit: ad ipſum enim ſpectat, dulces huiuſmodi affectus excitare, ad animas Sponſas ſuas recreandas: vt in domo eius m *gaudium & lætitia inueniatur; gratiarum actio, & vox laudis* ſonet in ea. Hoc (m Iſai 51.3.) ipſum multò magis efficere ſolet, cùm intrat in animam recens iuſtificatam, quemadmodum ſolet ſolenniùs excipi Princeps in ciuitate, cùm eius poſſeſſionem primùm ingreditur accepturus. Hoc eſt ſupremum donum, quo Sapientia diuina inuitat, vocatque peccatores ad pœnitentiam, dicens: n *Conuertimini ad correptionem meam: en proferam vobis ſpiritum meum.* O Chri- (n Prou. 1.23) ſtianæ vocationis ſublimitas! ô diuinæ ſapientiæ liberalitas quem ſpiritũ hunc eſſe exiſtimas, qui tibi adeò liberaliter offertur! hic eſt ſpiritus, qui mundum creauit, o *qui ornauit cælos*, viuificauit aquas, & p *renouauit faciem* (o Iob 26.13) *terræ*; ſuaque præſentia q *repleuit orbem terrarum*. Hic ſpiritus eſt, qui proce- (p Pſal. 103. 30.) dit à Patre & Filio, veritatis Magiſter, qui r *ſuggerit omnia, quæcunque Chri-* (q Sapi 1.7.) *ſtus dixerit*; & ſ *vnctio*, quæ amanter *docet de omnibus*; eſt ſpiritus æternæ ſapi- (r Ioan. 14. 26.) entiæ, de quo ipſamet loquitur: quod ſit t *ſanctus, vnicus, multiplex, ſubtilis, diſertus, incoinquinatus, certus, ſuauis, amans bonum, humanus, benignus, ſtabilis, certus, ſecurus*, (ſ 1. Ioan 2. 27.) qui cùm ſit *vnicus*, eſt tamen *multiplex* in effectibus, *omnem habens virtutem, & qui capiat omnes ſpiritus*. (t Sapi 7.22.) hic eſt ſpiritus, qui mortuos viuificat, ſolatur triſtes, excitat deſides, docet u *orare & poſtulare gemitibus inenarrabilibus*, (u Rom. 8.26) corda commutat affectibus ſtupendis: vt enim ait S. Gregorius: (Homil. 30. in Euang.) "ab omni corde, quod replet, torporem frigoris excutit: & omne cor quod eius gratia tangitur, & manſuetudinis lenitate tranquillum, & zelo iuſtitiæ accenſum facit. Implet namque Citharœdum puerum, & Pſalmiſtam facit; ingreditur in paſtorem, & efficit Prophetam; ingreditur in puerum, & iudicem ſenum facit; intrat in piſcatorem, & facit prædicatorem; ingreditur in publicanum, & facit Euangeliſtam; implet perſecutorem Chriſti, & gentium Doctorem facit! ô qualis eſt artifex iſte ſpiritus! nullâ ad diſcendum mora agitur in omne, quod voluerit. Mox enim ac tetigerit

„ mentem docet; ſolumque tetigiſſe, docuiſſe eſt. Nam humanum animum
„ ſubitò vt illuſtrat, immutat; abnegat hoc repentè, quod erat; exhibet repentè quod non erat.

DENIQVE ad hunc ſpiritum ſuſcipiendum inuitat Chriſtus Dominus Noſter omnes peccatores, ſitientes & indigentes aqua viua gratiæ ipſius, & eius fonte, dicens: x *ſi quis ſitit, veniat ad me, & bibat. de ventre eius fluent flumina aquæ viuæ.* Quæ ſunt hæc flumina ex anima proditura? & quis fons, ex quo illa intra animam oriuntur? quod ſi aliundè influent quia illa ex ſe talia flumina non habet, vndè venient, niſi è cœlo per ipſius Domini vocationem, inuitantis nos ad bibendum ex tali aqua? y *qui biberit* (inquit) *ex aqua, quam ego dabo ei, non ſitiet in æternum: ſed aqua, quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ ſalientis in vitam æternam.* Hic fons (vt explicat S. Ambroſius) eſt Spiritus ſanctus, qui influit continuè, conſeruatque viuam gratiæ aquam; & inclinat, ad producenda opera, vitæ æternæ meritoria: vt aqua, quæ deſcẽdit è cœlo aſcendat in cœlũ, & origini coniungatur, ex qua profluxit. quod ſi iuſtus ſibiipſi non deſit, nunquam deficiet hic fluxus ex parte Spiritus S. qui in ipſo habitat. Vt aũt appareat, quàm ſit hic fluxus copioſus, cum vocauit CHRISTVS Dominus *flumina aquæ viuæ*: inſinuans (vt S. Gregorius aduertit) tot eſſe eius torrentes, quot ſunt virtutes gratiæ, ac dona, quæ communicat: quórum aquę animam lauant, & à ſuis immunditijs purificant; extinguunt bonorum deſideriorum ſitim; cupiditatum ardorem temperant; eamque fœcundam reddunt, vt Sanctorum operum fructum ſemper proferat. Hæc ſummatim de tribus præſtantiſsimis bonis, quæ vocatio diuina peccatoribus offert. quod ſi oculos haberes, vt eius præſtantiam agnoſceres: fœlicem te iudicares, ſi illam amplecteréris.

x Ioan. 7. 37.

y Ioan. 4. 13.

Lib. 1. de Spir. S. c. 20

Lib. 15 Moral. c. 10.

CAPVT XI.

TRIA PECCATORVM GENERA CONuertit mirabiliter Vocatio diuina, reparans vitam charitatis, aut etiam ſpem veniæ, & ipſam fidem, quando amittitur.

1\. QVEMADMODVM Spiritualis gratiæ vita præcipuè conſiſtit in tribus Theologicis virtutibus, FIDE SPE & CHARITATE, quæ ſunt quaſi tres huius vitæ gradus: ita ſunt in mundo tres gradus ſiue genera peccatorũ mortuorum ob earum abſentiam. Alij enim Fidem & Spem habent, ſed Charitas deeſt. de quibus Chriſtus D. in Apo-

calypſi

calypſi dixit: a *quòd nomen habeant, quòd viuant, & mortui ſunt*: b FIDES enim, vt S. Iacobus ait, ſi *non habeat opera, mortua eſt in ſemetipſa*: quãuis in reliquis nomen habeant, & verè Chriſtiani ſint. Ac proptereà licet illos cadaueri comparare, habenti quidem adhuc neruos, & carnem ac pellem, & ipſam hominis figuram cum reliquis partibus, quas, dum viueret, habebat: quibus tamen omnibus nihil efficere poteſt ob animæ abſentiam, quæ eius actionum principium & cauſa erat: ſic inquam, qui Charitatem non habent, etiamſi Fidem & Spem habeant, non poſſunt opera viua & æternæ vitæ meritoria facere. a Apoc. 3.1. b Iacob. 2.17

ALII ſunt peccatores adhuc miſeriores, qui non ſolùm Charitatem, ſed Spei quoq; virtutem amiſerunt, ſolam Fidem retinentes. Nam (vt ait Sanctus Thomas) etiamſi quis non neget, quòd fides de peccatorum remiſſione docet, poteſt incidere in culpam deſperationis; ſi diffidat, ſe conſecuturum veniam, & miſericordiam; quæ alijs peccatoribus conceditur. Et hi comparantur in diuina Scriptura (vt paulò pòſt videbimus) cadaueri, diu iacenti in ſepulchro: cuius totam carnem & neruos terra deuorauit, relictis tantummodò oſsibus deformibus, & ab inuicem ſeparatis. Nam huiuſmodi peccatores ob multitudinem peccatorum, omnem cordis mollitiem amiſerunt, & Spei neruos; iudicantes de ſe iam actum eſſe, ac deſperatum. 2. 2.2.q.20 a.2. Ezech. 37

ALII ſunt peccatores multò adhuc deteriores, qui etiam Fidem amiſerunt, ſine qua ſupernaturalis virtus Spei & Charitatis haberi non poteſt. Quamobrem Sanctus Thadæus Apoſtolus illos vocat c *arbores autumnales, infructuoſas, bis mortuas, & eradicatas*. Primi enim peccatores, ſunt tanquam arbores autumnales, quæ fructus ſuos amiſerunt; ſed ſupereſt illis ſpes alios producendi: Secundi, ſunt tanquam arbores bis mortuæ, eò quòd duplicem vitam, Spei & Charitatis amiſerunt, ſed radices tamen in Eccleſiæ terra habent, fidem adhuc retinentes, quæ radix eſt vitæ ſpiritualis: Tertij, tamen, qui etiam fidei iacturam fecerunt, arbores ſunt eradicatæ, omninò Chriſto mortui, & ab Eccleſia ſeparati. Ideoque conferri hi poſſunt cum illis mortuis, quorum oſſa exſiccata omninò ſunt, comminuta, & vel in pulueres conuerſa, vel igni combuſta in cineres ſunt redacta. In huius rei figuram & teſtimonium iuſsit DEVS, Ezechielem, d *pinguiſsimum pecus aſſumere, & carnes eius* ab oſsibus ſeparatas *in olla ponere; oſsium verò ſtruem ſub illa componere*, & comburere: vt ſic olla ferueret, & omnia conſumerentur. hoc facto innuens, ciuitatem Ieruſalem ad extremum iniquitatis perueniſſe; iactura omnium virtutum ita facta, vt nec veſtigium earum remaneret: quamobrem eam vltimis ſupplicijs afficiendam, pro merito & grauitate peccatorum. Et hæc vltima eſt miſeria, quam tria hæc peccatorum genera participant. Quem- 3. c In Epiſt. Canon. 12. d Ezec. 24.4

Digitized by Google

admodum enim homo poteſt quidem ſe ipſum occidere, ſed non reſuſcitare: & niſi Dei omnipotentia, vitæ illum reddat, æternùm manebit mortuus: Ita quamuis potuit peccator animam ſuam occidere, & ſpiritualem eius vitam modis prædictis deſtruere; non poterit tamen ſolis proprijs viribus illam reſuſcitare, aut vitam eius amiſſam reparare: niſi eiuſdem Dei potentia ſubſidium ferat, quæ ſpeciali eum vocatione præueniat, excitet, vrgeatque ad pœnitentiam. Quemadmodum CHRISTVS Dominus Noſter defunctos reſuſcitauit, quorum fit mentio in Euangelio, vocans eos; & ita cum eis loquens, atque ſi viui ſint: e *puellæ* enim, & f *adoleſcenti* dixit *ſurge*: g Lazaro verò dixit: *veni foras* cuius verbi virtute omnes illi vitam recuperarunt: Dei enim proprium, ait Apoſtolus, eſſe h *vocare ea quæ non ſunt, tanquam ea quæ ſunt*: & cum mortuis colloqui, atque ſi viuerent: niſi enim ipſe loquitur, nunquam ad vitam redibunt: quam efficaci ipſius vocatione recipiunt. Quemadmodum autem tres ſunt illi mortui, ita tres efficaces vocationes illis correſpondent, quibus reparatur vita Charitatis, aut etiam Spei, aut Fidei, ſi illam amiſerunt. Nemo enim poteſt ad vitam æternam ingredi, niſi per harum trium virtutum portas, quæ (vt S. Gregorius ait) tribus portis templi, quod vidit Ezechiel, ſignificantur. vna i *porta erat* ad *Orientem*, & ea eſt porta Fidei; altera ad *Septentrionem*, quæ eſt Spei; tertia ad *meridiem*, quæ eſt Charitatis: diuina autem vocatio introducit vnumquemque peccatorem per portam, in qua eſt principium vitæ eius, ſicut in ſequentibus declarabitur.

e *Marc* 5. 41. f *Luc.* 7. 14. g *Ioan.* 11. 43. h *Rom.* 4. 17.

Homil. 19. *Ezech.* i *Ezech.* 40. 6.

§. 1. *Diuina vocatio reparat vitam Charitatis.*

PECCATOREM ob vitam amiſſam Charitatis mortuum ſolet DEVS diuina ſua vocatione reſuſcitare, vtens operâ Fidei & Spei, quæ adhuc viuunt. Illæ enim demortui cauſam apud Deum agunt: Fides credendo quicquid ad eius reſurrectionem eſt neceſſarium; Spes verò confidendo, ſe Orationibus, gemitibus ac reliquis medijs ad id aptis vitam obturam: neceſſe tamen eſt, diuinam inſpirationem has virtutes ad actus ſuos exercendos excitare. Hoc totum eleganter depictum apparet in Lazari reſurrectione, qui cum duabus ſuis Sororibus Martha & Maria in Bethania habitabat: a *diligebat autem* (ait Sanctus Ioannes) *IESVS Martham & Sororem eius Mariam, & Lazarum.* Abſente autem ipſo Chriſto ægrotauit ac mortuus eſt Lazarus. de qua re vtraque Soror ſuum Magiſtrum monuit: qui, vt remedium afferret, redijt in Bethaniam: cui prima occurrit Martha. quam, circa fidem reſurrectionis fratris ſui nonnihil hærentem, inſtruxit; &, quid credere oporteret, docuit; dicens: c *Ego ſum reſurrectio & vita, qui credit in me, etiamſi mortuus fuerit, viuet.*

a *Ioan.* 11. 5.

moxque

moxque vocari iuſsit ſororem Mariam. quæ, *cùm veniſſet, cecidit ad pedes eius:* at IESVS, vt vidit eam plorantem, commiſeratione motus, verbo illo: *Lazare veni foras,* viuentem fratrem & ſepulchro deduxit. Quis non videat expreſſum hic, quod in conſcientia Iuſti geritur, per Bethaniam ſignificata, quam vocem domum obedientiæ interpretantur, eò quòd ad obediēdum, Deique voluntatem explendam in omnibus, quæ ipſe ſtatuerit, prompta & parata eſſe debeat: ad quod præſtandum omnes ſuas operas fideliter ac germane conferunt tres virtutes Theologicæ. FIDES enim obedit, credendo quòd DEVS reuelat, SPES, ſperando quod promittit; CHARITAS, implendo quod ille præcipit. Omnes autem ſunt Saluatori noſtro dilectæ, eò quòd ſint filiæ DEI, à ſancta eius inſpiratione in anima generatæ: cui in Bethaniam venienti fidelia & iucunda exhibent obſequia. Solet tamen ipſe, quoad ſenſibilem deuotionem & fauorem, interdum ſe ſubducere, & permittere, vt illa domus aliqua tentatione pulſetur: & tunc aliquando euenit, vt Charitas & amor DEI, cui tanquam germano fratri reliquarum virtutum familiæ innititur, langueat, ac tepeſcat, & in multas leuiores culpas labatur. Quòd ſi in aliquam lethalem incidat, etiam moritur. Cuius calamitatis non obliuiſcuntur Fides & Spes ſorores, quæ ſuperſtites fratris ſui calamitatem propriam reputant: plurimùm enim illis decedit, cùm talem ſocium amittunt. Ideoque ad Chriſtum Seruatorem recurrunt, vt remedium obtineant: quamuis ille commiſeratione motus, eò quòd ſolas illas videat ac mœſtas, ſuis inſpirationibus eas præuenit, & iterùm redit in Bethaniam, vt fratrem illis mortuum reſuſcitet. Primùm autem de ſuo aduentu monet Fidem, quam ſignificat Martha ſoror natu maxima: quæ ob extinctam ſororem Charitatem nonnihil eſt obſcurata; eamque exacuens, ad credendum ſicut oportet, exſtimulat; Fidei enim viuacitas eſt Iuſtificationis initium, vt ſcilicet credat Martha, quòd ibi Chriſtus dixit: *ego ſum reſurrectio & vita: qui credit in me, etiamſi mortuus fuerit, viuet.* quaſi apertè diceret: firmiter tibi credendum eſt, me eſſe principium vnicum reſurrectionis, & vitæ peccatorum: qui per meam omnipotentiam, quâ ſum DEVS, & per merita mea, quâ ſum homo, poterunt reſurgere. Nam licèt mortui, ſint iam ſepulti: hac fide diſpone poſſunt ad vitam Charitatis, quam ſua culpa amiſerant, recipiendam. Sed quoniam ſola fides non ſatis peccatorem diſponit, inſpirat idem Dominus, vt Spem ſororem ſuam, quam Maria ſignificat, aduocet: quæ fide certiſsima procidit ad pedes Chriſti, fratris ſui, amoris diuini mortem deflens, & confidens DEI Omnipotentiæ, & miſericordiæ Domini, quòd poſsit, velitque vitam ei reſtituere. Et quoniam hæ lacrymę non ſunt ancillarum, quæ pœnæ alicuius timore funduntur, aut alicuius proprij commodi intuitu; ſed lacrymæ ſunt verarum ſororum, quæ ex affectu amicitię oriuntur: emolliunt cor ipſius Chriſti, vt earum fratri vitam

reſtituat: ad eum modum, quo mater alterius cuiuſdam pueri extincti b *apprehendit pedes Eliſæi*, dixitque: ſe eum non dimiſſuram, niſi accederet, & filium ſuum ad vitam reuocaret. Et, quamuis Eliſæus mittere vellet *Giezi puerum ſuum cum baculo ſuo, vt eum poneret ſuper faciem pueri*: noluit illa ipſum Eliſæum dimittere, niſi ipſemet veniret: exiſtimans nec puerum Eliſæi, nec eius baculum ſufficere ad id, quod quærebat, obtinendum. Ita inquam, Fides, & Spes, concepto ex diuina inſpiratione magno feruore, procidunt ad pedes Saluatoris, & fortiter comprimunt, miſeriæ ſuę remedium ſperantes. Non contentæ affectibus timoris pœnarum inferni, aut aliorum peccati ſuppliciorum: eò quòd ſoli affectus non ſufficiant ad vitam extincto reddendam: ideoque ſuſpirant & contendunt, vt amoris affectus conſequantur. hi enim DEVM ipſum ſecum adducunt, mortuoque coniungunt: ex qua coniunctione extinctus fit rediuus. Id quod mirificè depictum apparet in facto ipſius Eliſæi ad puerum illius mulieris ad vitam reuocandi: ingreſſus enim in locum; vbi puer erat, incubuit ſuper eum: *poſuitq́ os ſuum ſuper os eius, & oculos ſuos ſuper oculos eius. & manus ſuas ſuper manus eius: & incuruauit ſe ſuper eum* in formam crucis. Ex quo euenit, vt *calefacta fuerit caro pueri. & ille ſurgens deambulauit in domo. & iterum incubuit ſuper puerum: & oſcitauit puer ſepties aperuitq́ oculos*, vita perfectaque ſanitate recepta, hic inquam, (vt ait S. Bernardus) clarè nobis depingitur modus & ratio, qua noſter Saluator dat vitam peccatoribus: accedit enim ad nos per efficacem ſuam vocationem, qua nos aſpiciens, & miſericordiæ ſuæ oculos noſtris coniungens; eos ita illuſtrat, vt noſtram miſeriamq́ agnoſcamus, os ſuum noſtro coniungens, & ad cor noſtrum loquens, pacis oſculum & reconciliationis offert; inſpiratque, vt noſtrum os ad veniam de noſtris peccatis confidenter petendam aperiamus: manus ſuas noſtris coniungit, efficaci ſuæ inſpirationis tactu nos tangẽs, vt imbecilles noſtræ manus fortitudinẽ & ſpiritũ accipiant, ad efficienda opera ad noſtrã iuſtificationem neceſſaria. His Seruatoris noſtri tactibus incipit, qui mortuus erat, aliquem vitæ calorem ſentire; Fideſque & Spes feruentia deſideria firmaque vitę emendationis propoſita concipere. Sed quoniam moram aliquam in executione trahunt, deambulat Propheta, ipſe ſcilicet Saluator huc illuc in domo defuncti: ad ſignificandum, quàm ſollicita conſcientiæ examinatione opus ſit, ad peccatorum confeſſionem faciendam, & eorum occaſiones vitandas, radiceſque euellendas: de qua re fuſius in tertio tractatu agetur. Et mox reuertitur idem Dominus ad eandem oculorum, oris, & manuum ſuarum cum peccatoris oculis, ore, ac manibus coniunctionem; augens inſpirationes & illuſtrationes ſuas, vt perfectam peccatorum ſuorum contritionem habeat, viuamque Chriſti Domini crucifixi imaginem recipiat. cuius virtute ſepties oſcitat, ſicut qui ex profundo ſomno excitatur; & ita ſpi-

b 4. Reg. 4. 17.

Serm. 16. in Cant.

Digitized by Google

ritum vitæ recipit, hoc eſt gratiæ & Charitatis cum ſeptem Spiritus S. donis: & tunc ingenti gaudio coniunguntur tres virtutes Theologicæ, quæ ad tempus fuerant ſeparatæ. Et quemadmodum, Lazaro reſuſcitato, fuit Martha in fide, & Maria in ſpe ſua confirmata: ita, quando Dei amor in Iuſto ad vitam redit, fides renouatur, & ſpes roboratur: omneſque tres in ſua Bethania exhibent Saluatori ſolemnem *cœnam* & conuiuium in gratiarum actionem, ob accepta ab eo beneficia: & ſingulæ honori ſibi ducunt; vt, quæ propria habent, ipſius obſequio conſecrent: omnes verò paratas ſeipſas offerunt ad obediendum in omnibus, quæcumque iubebit. c *Ioan.* 12. 2.

§. 2. *Vocatio, Spei virtutem reparat.*

PERGAMVS ad ſecundum genus peccatorum, qui non ſolùm ob Charitatem amiſſam ſunt mortui, ſed etiam ſpem, eam recipiendi abiecerunt: hac ratione portam ſibi occludentes ad veniam impetrandam; eò quòd non ſolùm quatuor dies ſepulti manſerint, ſicut Lazarus; ſed multis etiam annis, donec ipſa oſſa planè aruerint, & ab inuicem ſint ſoluta. quales illi Iſraelitæ erant, qui in captiuitate conſtituti ſpem abijcientes ad ſua redeundi, dicebant: a *aruerunt oſſa noſtra, & perijt ſpes noſtra:* conclamatum eſt de vita noſtra. Quis enim mortuum reſuſcitet, cuius carnes ſunt omninò conſumptæ, & oſsium fabrica tota deſtructa? & quis vitiorum torrentem detinebit, ſi deſit ſpes ea impediendi: præcipuè cùm, quemadmodum ægrotis, de quorum vita eſt deſperatum, permittitur, vt quicquid illis arridet faciant, & accipiant: ita hi, (vt ait Apoſtolus) b *deſperantes, ſemetipſos tradiderunt impudicitiæ, in operationem immunditiæ omnis.* Nam, cùm ſpes frænum ſit vitiorum, calcar verò virtutum: ſpe abiecta, pereunt omnes virtutes; & agmine facto irruunt omnia vitia. Quamobrē, ait S. Iſidorus, culpam quidem eſſe mortem ſpiritus; at deſperare, idem eſſe, atque in infernum deſcendere. a *Ezech.* 37. 11. b *Eph.* 4. 19. *S. Thom.* 2. 2 *q.* 20. *a* 3. *Lib* 2. *de ſum. bon. c.* 14.

SED quoniam Dei miſericordia deſperantes iſtos in hac vita non deſerit: audi ſupernam Vocationem, qua illos vocat & ſuſcitat, eadem ſimilitudine vſus, in qua illi ſuam fundant diffidentiam. Conſtituens enim DEVS c *Ezechielem Prophetam in medio campi, qui erat plenus oſsibus vehementer ſiccis, dicit ad eum: Fili hominis, putaſne viuent oſſa iſta? & dixit. Domine Deus, tu noſti. & dicit Dominus: Vaticinare de oſsibus iſtis: & dices eis. oſſa arida, audite verbum Domini. Hæc dicit Dominus: Ecce ego intromittam in vos ſpiritum, & viuetis. Et dabo ſuper vos neruos, & ſuccreſcere faciam ſuper vos carnes, & ſuperextendam in vobis cutem: & dabo vobis ſpiritum, & viuetis, & ſcietis, quia ego Dominus.* Et cùm iuxta verbum Domini Ezechiel prophetaret, *factus eſt ſonitus, & commotio: & acceſſerunt oſſa ad oſſa, vnumquodque ad iuncturam ſuam; & ecce ſuper ea nerui & carnes aſcenderunt: & extenta eſt in eis cutis deſuper: ſed ſpiritum non habebant. &* c *Ezec.* 37. 1.

bant. & dixit Dominus ad eum: Vaticinare, & dices ad ſpiritum: hæc dicit Dominus Deus: à quatuor ventis veni Spiritus, & inſuffla ſuper interfectos iſtos & reuiuiſcant. Et, ipſo prophetante, *ingreſſus eſt in ea ſpiritus, & vixerunt, ſteteruntq; ſuper pedes ſuos, exercitus grandis nimis.* Quibus quæſo verbis magis proprijs ac myſticis, explicari potuit miſeria perditiſsimorum hominum, diuinæque vocationis vis & efficacitas ad eos reparandos? Et quid aliud ſunt hi peccatores, quàm aridorum humani corporis oſsium ab inuicem diſiunctorum congeries? quia neque gratiæ vitam, neque charitatis coniunctionem, aut neruos ad eam reparandam habent. Et quid miſer hic mundus, niſi campus d *ſepulchrorum aſſoris dealbatorum, intus verò plenorum oſsibus mortuorum?* quæ omnia *ſicca ſunt vehementer*, & nullam virtutem habentia: terra enim affectionum eorum comedit neruos, carnem, & cutem; deſtruens ſoliditatem, molliciem, & figuram hominum: eò quòd ſe ipſos beſtijs ſimiles reddiderunt: Hi ſunt miſeri illi, qui dicunt e *peryt ſpes noſtra:* quia non eſt remedium ad vitam recuperandam. At magnus noſter DEVS aliunde oſtendit ac proponit huius reſurrectionis difficultatem, dicens Prophetæ: putáſne viuent oſſa iſta? non quæro an viuere poſsint, quia meæ omnipotentiæ nihil eſt impoſsibile, quod ego facere velim: ſolum te interrogo *an viuent?* quamuis enim. c *Voluntatis meæ non ſit mors impy, ſed vt conuertatur à vijs ſuis, & viuat:* quando tamen ad tantam miſeriam ille peruenit: dubitari poteſt, an ille viuere velit, & ad vitam recipiendam ſe diſponere? ſed hoc ipſum, quod peccatoribus adeò ſiccis, & induratis eſt difficile, DEO eſt facillimum, per gratiam efficacis ſuæ vocationis, per ſuos prædicatores illis propoſitæ, & inculcatæ: quibus ipſe mandat, vt ipſius nomine clament ac dicant: oſſa aridia, audite verbum Domini, nec ſpem abijcite, vitam recuparandi, ſi vocem eius auditis, qui vos ad illam inuitat, eamque vobis offert. Attendite quod ille ſit omnipotens, ad dandum quicquid vobis deeſt; gratisque illud offert, ſi acquieſcitis vt recipiatis: & ipſius gratia vos adiuuabit, vt aſſentiamini. Quo enim imbecillitas & miſeria veſtra eſt maior, eò eminebit magis omnipotentia & miſericordia eius in ea reparanda. O altitudo diuinæ charitatis! O cœleſtis inſpirationis efficacitas! vix DEI verbum ex ora Prophetæ prodierat, cùm *factus fuit ſonitus & commotio* venti vehementis, & *acceſſerunt oſſa ad oſſa,* (quæ ſeiuncta aliàs erant) *& vnumquodque ad iuncturam ſuam: neruus* colligauit, *& carnibus cooporuit, & extenta eſt in eis cutis deſuper;* vt ſic apta eſſent ad ſpiritum vitæ recipiendum. Quis autem hic eſt ventus, niſi Spiritus S. inſpiratio, quæ venti inſtar vehementis omnes animæ facultates, quæ per creaturas ſparſæ vagabuntur, permouet, vt ſe intus ad cor recipiant, ſuisque tantis miſerijs conſulant? Hæc eſt quæ aperit ſepulchra, vt peccatores ſe ipſos ingrediantur, ad ſuam miſeriam agnoſcendam, quam poſteà in confeſsione per os eijciant, dicens illis: f *redite præuaricato-*

d Matth. 23. 27.
e Ezec. 37. 1.
c Ezec. 18. 23
f Eſai. 46. 8

ricatores ad cor;ingredimini ſepulchra,quę vobiſcum circumfertis; aſpicite vitiorum veſtrorum turpitudinem;ſcandalorum,quæ alijs præbetis fœtorem;affectionum veſtrarum diſſolutionem; cognitionum diſſipationem; ſpirituum ariditatem;voluntatum denique duritiem & obſtinatio[nem]. Date locum fiduciæ:quia maior eſt, DEI miſericordia,quàm veſtra miſeria. Attendite quid vobis ſuggerat Fides in corde veſtro:& quandoquidem illa vobis veniam offert:ne diffidite,vos eam conſecuturos. His & ſimilibus conſiderationibus,quas lux cœleſtis ſuppeditat,incipit ædificium pœnitentiæ, componendo neruos,carnem,& cutem. Nerui ſunt affectus ſpei,in quibus omnis fortitudo noſtra cõſiſtit;caro eſt cordis mollities,quod reiecta duritie lapidis,ſenſu & lacrymis ob ſuas culpas emollitur; Cutis eſt efficax vitæ nouæ propoſitum,quod præteritæ turpitudinẽ tegit, gratiæque pulchritudinem renouat. Nam quemadmodum g *Dominus Deus* in mundi exordio *formauit*, deditque Adamo corpus in tota integritate & figura hominis; *&* ſtatim *inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vitæ*, hoc eſt animam,qua corpus vitam recepit:Ita ſtatim atque peccatorem, fiduciæ ac doloris actibus prædictis diſpoſuit, ei communicat Spiritum vitæ, hoc eſt gratiam, & ipſum Spiritum S.cuius præſentia,qui antea in terra iacebat,ſurgit,& *ſtat in ſuis pedibus*;& tanquam viuens mouere ſe incipit,& in via diuinorum mandatorũ ambulare:& impletur quod dixit Dauid: h *auditui meo dabis gaudium & lætitiam;& exultabunt oſſa humiliata:* audito enim verbo illo Sacerdotis: *Ego te abſoluo* & interno illo DEI dicentis i *remittuntur tibi peccata tua:* oſſa, quæ humiliata & ſicca iacebant, gaudent, & exultant,ac florere incipiunt,& opera ſancta eructare:idque tanta admiratione, cùm ſuam videt mutationẽ, vt k *omnia oſſa dicant: Domine quis ſimilis tibi?* quis alius præter te,ſolo vnico verbo potuiſſet diſperſa adeò oſſa coniungere, eaque neruis adeò fortiter colligare,molli adeò carne veſtire; & efficere, vt floreant,& fructus adeò pulchros producant? Hæc admiranda ſunt, quæ efficit l *dextera excelſi* voce ſuæ inſpirationis, m *qua vox eſt virtutis & magnificentiæ*, quæ præparat animas,& ſpiritum è cœlo deducit ad eas viuificandas. Nec ſine myſterio eſt, quòd à *quatuor ventis*, ſiue mundi partibus Oriente, Occidente, Septentrione, & Meridie ſpiritum aduocet. ſignificat enim (quemadmodum Gloſſa ibi interpretatur) communicari ſpiritum per IESV CHRISTI D.N.merita,& per diuinorum eius myſteriorum conſiderationem;nominatim quatuor inſigniorum; Orientis,natiuitatis eius in porticu Bethlehemitica; Occidentis, Paſſionis & mortis eius in monte Caluario; Septentrionis, deſcenſus eius ad inferos, ad eos inde educendos, qui captiui tenebantur; & Meridiei, aſcenſionis eius ſuper omnes cœlos. His quatuor columnis inniti debet tua fiducia.Quamuis enim videaris tibi eſſe os ſiccum, non deſperabis de remedio, ſi conſideres, DEVM tua cauſa factum infan-

g *Gen* 2. 7. 4. *Eſdr.* 3. 5.
h *Pſ.* 50. 10
i *Luc.* 7. 48.
k *Pſ.* 34. 10.
l *Pſal.* 76. 11
m *Pſ.* 67. 34.

tem tenerum; talem mortem paſſum: ad infernum, vt illum ſpoliaret, deſcendiſſe; ac demum aſcendiſſe, vt cœli tibi portas aperiret.

§. 3. *Diuina Vocatio Fidem reparat.*

VLTERIVS adhuc progreditur diuinæ Vocationis efficacitas erga tertium genus peccatorum, qui etiam Fidem amiſerunt: ideoque tanquam cadauer manent, in puluerem & cinerem conuerſum. & hi ſunt
a Iob. 14. 7. Hæretici, alijſque ſimiles: de quibus illud S. Iob dicere poſſumus: a *lignum habet ſpem: ſi præciſum fuerit, rurſum vireſcit, & rami eius pullulant. ſi ſenuerit in terra radix eius, & in puluere emortuus fuerit truncus illius, ad odorem aquæ germinabit, & faciet comam quaſi cùm primùm plantatum eſt: Homo verò, cùm mortuus fuerit, & nudatus atque conſumptus, vbi quæſo eſt?* & quomodo talis ad vitam reuerti poterit? Quod ſi lethali culpa ſit mortuus, & omnibus virtutibus ſpoliatus, & omninò cõſumptus: quomodo is poterit reſurgere, & amiſſam vitam recuperare? Sed hoc ipſum, quod eſt adeò ab humana facultate remotum: diuinæ eſt facillimum. Nam quemadmodum nos fides docet, in die nouiſsimo, Archangeli vocem & tubam in virtute DEI reſuſcitaturam omnes mortuos, etiam in pulueres conuerſos: ex quibus oſſa, carnem, & cutem educet, corpuſque formabit, in quod rurſus anima redeat: ſic DEI Vocationem, quæ inſtar vocis ac tubæ ſonitus ſonat, terretque peccatores: potentem eſſe, ac ſufficere, ad illos reſuſcitandos; & ex puluere, in quem ſunt conuerſi, educendos: largiendo illis denuò Fidem, Spem, & Charitatem.

HAEC ſublimis illa vocatio eſt, qua DEI maieſtas, vt ait Iſaias, ſuos
b Iſa. 26. 19 mortuos vocat, vt reſurgant, dicens: b *expergiſcimini, & laudate qui habitatis in puluere: quia ros lucis, ros tuus.* atque ſi myſticè dixerit: ô miſeri peccatores, qui ad profundum omnium miſeriarum perueniſtis! nolite de remedio veſtri deſperare, nec de vobis actum eſſe exiſtimare. Mihi enim æquè facilè eſt in pulueres iam conuerſum reſuſcitare, atque dormientem excitare. Excitamini itaque, & ad vitam nouam reſurgite, vt infinitam meam miſericordiam laudetis; immẽſam charitatem magnificetis; ac glorificetis omnipotentiam. Si eſtis ſicci, effundam ſuper vos gratiæ meæ rorem: qui ſiccam arborem reuireſcere faciet, vt creſcat proferatque fructus benedictionis: ſicut in principio. ſi in tenebris eſtis errorum, ros meus eſt ros lucis; qui vos lumine Fidei, & Spiritus S. ſplendoribus illuſtrabit: veſtraſq; deceptiones diſsipabit. Quare excitamini, reſurgite, tantumque veſtrum benefactorem laudate: veſtra enim conuerſio, eſt mea lætitia; & veſtra reſurrectio, mea
c Ezec. 18. 23. gloria: cuius, cauſa non eſt c *voluntatis meæ mors impij: ſed vt conuertatur à vijs ſuis, & viuat.*

CAPVT

CAPVT XII.

EXTREMA MEDIA, PER QVAE PECcatorum Vocatio & Conuerſio dirigitur: nominatim per Conciones, pios libros, & Exempla bona.

ARCANORVM, quæ diuina Sapientia ſibi ſoli reſeruauit, vnum & quidem admodum inſigne eſt, de vijs medijſque externis, quæ ipſe ad peccatores vocandos & conuertendos adhibet: ita vt nullus aut hominum, aut Angelorum poſſit ea aſſequi, quemadmodum ipſe Dominus Sancto Iob inſinuauit: a *Indica mihi, ſi noſti: per quam viam* a Iob. 38. 24.
ſpargitur lux, diuiditur æſtus ſuper terram? quod idem eſt (vt S. Gregorius in- Lib. 29.
terpretatur) atque ſi dixiſſet: noſtine tu media, quibus ego vtor ad com- Moral. c. 12.
municandam cœleſtium mearum illuſtrationum lucem, & accenſarum inſpirationum æſtum & ardorem, quibus obtenebratos intellectus illumino, & congelata corda accendo? Hoc ſolus ego noſſe poſſum: quia à ſola mea voluntate depēdet. quia, vbi volo, inſpiro; & per eas vias & media, quæ ipſe eligo. Hæc media, etſi multa ſint, ad octo tamen præcipuè reduci poſſunt. Ad conciones ſcilicet, *Libros* pios, *Exempla* bona, *Proſperitates*, *Aduerſitates*, *Orationes*, Sanctorum *Interceſſiones*, & *Miſericordiæ* opera: de quibus hoc ipſo ordine diſſeremus. Quibus omnibus eſt præmittendum, eorundem mediorum directionem & efficacitatem, originem ſuam inde deducere, qud DEVS beneuolis ſuis oculis peccatores aſpiciat: de quibus. b *oculis* ait Sanctus Ioannes, quòd ſint *tanquam flamma* b Apoc. 1. 15.
ignis. & c. 19. 12.

DVM ergò aſpicit, radios ex eis mittit lucis & amoris quibus corda illuſtrat & accendit. Quamuis autem præcipuè ſuos oculos in Iuſtos conijciat; eoſdem tamen etiam ad aliquos peccatores conuertit. niſi enim benignis oculis peccatores reſpiceret, nulli eſſent iuſti. Aſpiciens ergò eos ex c *ſolio* cœleſti, adeò potens eſt, vt dixerit Salomon illum c Pro. 26. 8.
diſſipare omne malum intuitu ſuo; omne verò bonum afferre. Quid enim miſerę Ieruſalem ciuitati eueniſſet, cùm eſſet in extrema miſeria, de qua ſupra diximus, conſtituta: niſi Dominus benignis hiſce oculis illam aſpe- Cap. 10. §. 2.
xiſſet: d *tranſiens, inquit, per te, vidi te*: quaſi diceret: ſemper quidem te aſpi- d Ezech. 16.
cio: quia nec mei oculi vnquā clauđūtur; nec res creatæ poſſunt mihi occul- 6. 8.
tari: ſed tunc *vidi* & aſpexi *te* oculis cōmiſerationis, & ideò ſtatui, te ex tot miſerijs eripere. Ijs oculis vidit pi⁹ e *Samaritan⁹* eũ, *qui inciderat in latrones*; ad e Luc. 10. 3.

 quem

quem *appropians*, cùm in promptu haberet vittas, vinum & oleum, *vulnera* eius *vino* lauit, *oleo* vnxit, vittis verò *alligauit*. His remedijs inſinuans terrenam oculorum ſuorum conſtitutionem: ex qua procedit vinum Zeli, oleû miſericordiæ, & vittæ charitatis. Sed quid dicam de ipſius Saluatoris oculis, cùm in hoc mundo perambulabat? priuſquam hanc miſeriam repararet, dicitur de illo, quod ſingulari quodam modo reſpiceret, quod indiciû erat principiumque remedij. f VIDIT, *hominem ſedentem in telonio Matthæum nomine, & ait illi: ſequere me; & cùm* g VIDISSET *hominem infirmum ad probaticam piſcinam, dixit ei: vis ſanus fieri?* & illum reſtituit ſanitati. *præteriens* etiam ſingulari attentione h VIDIT *hominem cæcum à natiuitate, fecitq́; lutum ex ſputo, & liniuit oculos eius*, vt videret. Et quid Petro eueniſſet, niſi, poſt trinam negationem, i *conuerſus Dominus eum* RESPEXISSET? incidiſſet procudubiò, in deſperationem ſicut Iudas, niſi diuina miſericordia benigniſsimis oculis eum reſpiciens ſubueniſſet. Dorſum quaſi verterat CHRISTVS Petro, dum ab eo negaretur, quatenus eius negationes non probabat: ſed vix ille negauerat, quando *conuerſus Dominus*, benignis ſuis oculis illum RESPEXIT: ex quibus tales lucis, diuiniq́ue amoris flammæ prodierunt, vt durum Petri cor emolliuerint, & ex eiuſdem oculis duos lacrymarum copioſiſſimarum & amararum fontes eduxit, quibus culparum ſuarum maculas abluit. O aſpectum benigniſsimum! ô intuitum efficaciſsimum! cantat primùm Gallus, nec tamen excitatur Petrus; cantat ſecundò nec ſuum periculum aduertit; Ter Magiſtrum ſuum negauit, nec eius monitionis recordatur. Sed mox atque ipſe Dominus illum reſpexit, excitatur, attendit, exitque ex occaſione periculi, ſuumq́ue peccatum amarè flet. quemadmodum enim viſio fit in inſtanti: ita k *facilè eſt* (ait Eccleſiaſticus) *in oculis* DEI SVBITO *honeſtare pauperem*; ac remedium afferre peccatori, quem ipſe aſpicit efficiendo, vt galli ipſum excitantis voci attendat.

f Matt. 9.9
g Ioan. 5.6
h Ioan. 9.1.
i Luc. 22.61.
k Eccl. 11.2

§. 1. *Vocatio Diuina ex Concionum auditione.*

INCIPIAMVS itaque primum externum vocationis medium, quod galli huius cantus ſignificat, qui (teſte S. Gregorio) eſt vox concionatoris Euangelici: de quo DEVS dixit Sancto Iob: a *quis dedit gallo intelligentiam?* eumq́ue docuit, quoties in media nocte ſit cantandum ad excitandos dormientes? b *Dominus* enim ſolus (ait Dauid) *dat verbum Euangelizantibus; virtute multa: vociq́; ſuæ vocem virtutis*; vt concionatores vocent, excitentq́ue eos, qui in ſuis peccatis iacent & ſtertunt. Quamuis autem interdum eos vocet verbis improborum Miniſtrorum; aperiatq́ue eis oculos, quemadmodum. c *aperuit oculos Balaam*, loquente illi *Angelo per os aſinæ, cui Balaam inſide-*

Lib. 30 Moral. c. 3.
a Iob 38. 36.
b Pſalm 67. 12, 35.
c Num. 22. 31.

inſidebat: vt plurimum tamen id efficit per eos Prædicatores, qui ſuæ prædicationi vitam exemplarem, feruentemque orationem adiungunt: quorum d *verbum* (vt ait Apoſtolus) *non eſt verbum hominis; ſed verè verbum Dei, & e Spiritus ſancti virtus* per eorum linguam loquentis: ac proindè, (vt ipſe Dominus ait per Ieremiam) f *verba Dei ſunt quaſi ignis, & quaſi malleus conterens petram:* emolliunt enim indurata corda; talibusque ictibus & internis ſenſibus ita cælant ac dolant, vt gratiæ diuinæ imaginem, virtutesque recipiant. Quod manifeſtè apparuit in die ipſo Pentecoſtes: cùm eſſent g *in Ieruſalem viri ex omni natione, quæ ſub cœlo eſt:* qui audientes S. Petri concionem, compuncti ſunt corde, igne in eorum cordibus accenſo. Quamuis enim plurimi, qui S. Petrum audiebant, interfuiſſent Chriſti Domini Paſſioni, fuiſſentque petris duriores: (ſiquidem h *illæ ſciſſæ ſunt*; ipſi verò nihil proptereà fuerunt mutati) tunc tamen malleo concionis Petri contriti & commutati ſunt, ſeſeque Petri conſilio ſubiecerunt. Eodem verò ſpectat, quòd quemadmodum i *factus repentè de cœlo ſonus tanquam aduenientis ſpiritus vehementis,* quo Spiritus S. illo die venit; *multitudo habitantium in Ieruſalem* adeò contremuit, ac *mente confuſa* eſt, vt illos coëgerit ad locum ire, in quo Apoſtoli erant, quorum prædicatione plurimi fuerunt conuerſi: ita vox & Spiritus S. inſpiratio, hoc ſono ſignificata, facit, peccatores repentè tremere; impellitque ad audiendas conciones ſe conferre, vbi laqueos ipſe diſpoſitos, ac paratos, ad ipſos capiendos habet. Quemadmodum etiam k *mulierem Samaritanam* ſua inſpiratione permouit, vt ad fontem veniret haurire aquam, vbi illam ipſe Saluator expectabat: qui iucundis ſuis verbis eam ex malo ſuo ſtatu eduxit: & aliàs ipſis Concionatoribus inſpirat, vt ad talem locum talesque perſonas ſe conferant, ad concionandum: quorum verbis tanquam inſtrumentis velit ipſe vti, ad eas reuocãdas: præmittens eos tanquam ſuos prodromos, qui hoſpitiũ ſecuturo ipſi præparent, iuxtà illud Dauidis: l *iter facite ei, qui aſcendit ſuper occaſum:* Tunc (ait S. Gregorius) Dominus aſcendit ſuper occaſum, cùm ingredi cupit in animam, in tenebris ignorantiæ & culpæ iacentem. ad quod, iter aperiunt verba Concionatorum, quæ per Auditorum aures ingredientia, in virtute ipſius Domini, corda diſponunt, vt Spiritus ſanctus hoſpitio in eis excipiatur.

HINC Sathanæ rabies exorta, ad hoc iter occludendum, tria magna adhibet impedimenta, ne hoc medium executioni mandetur. Interdum enim dat operam, ne ipſi Concionatores (quemadmodum ait Ieremias) m *loquantur ſermonem Dei verè*; ſed verba ſua, quæ non ſunt ignis, ſed ventus; non malleus conterens petram & corda, ſed verè *ſomnia* ſua, ac deliria: quę illos inanes vacuosque relinquunt. Nonnunquam verò conatur, Auditores auertere à Concionatoribus zeloſis, & vt (quemadmodum ait Apoſtolus)

d 1. Theſ. 2. 13
e Cor. 24. 13.
f Ierem. 23. 29.
g Act. 2. 5. 3. 7.
h Matt. 27. 51.
i Act. 2. 2. 6.
k Ioan. 4. 7.
l Pſal. 67. 5. Homil. 27. in Euang.
m Ier. 23. 28

n 2. Cor. 4. 3 n *ad ſua deſideria coaceruent, ſibi Magiſtros prurientes auribus*; non inculcantes ſolidas *veritates*, à quibus *auditum* ſuum *auertunt*: ſed iocis & *fabulis*, ipſos recreantes, quas ipſi libentiùs audiunt: Aut, ſi hoc non poteſt obtinere, efficit
o Pſal. 57. 5. (quemadmodum ait Dauid) vt o *ſicut aſpides ſurdæ obturent aures ſuas*, ne verbis Dei attendant: aut tantum ex curioſitate, &, ad tempus fallendum, ea
p Iſai. 6. 10. audiant, ita vt de illis dixiſſe videatur Iſaias: p *excæca cor populi huius, & aures eius aggraua; & oculos eius claude, ne fortè videat oculis ſuis, & auribus ſuis audiat, & corde ſuo intelligat, & conuertatur*. Id quod ſolet eſſe reprobatio-
q Ioan 8. 47 nis ſignum: q *qui enim ex Deo non eſt, horret verba Dei audire*; & ſubtrahit ſe, ne illa audiat. Quemadmodum infælices Hebræi, qui ſe intra ipſum templum abſconderunt, vt ſua Idola colerent; occludentes ipſum aditum pariete exſtructo, ne quis ingrederetur, & eos videret. Sed quàuis tanta di-
r Ezech. 8. 8. ligentia parietem exſtruxerunt, remanſit tamen r *foramen* vnum *in pariete*, iuſsitque DEVS Prophetam Ezechielem *fodere parietem, & ingredi, vt abominationes peſſimas, quas illi intus faciebant, videret*. quia nunquam DEVS deſerit omninò in hac vita huiuſmodi peccatores: potiùs Concionatoribus & Confeſſarijs inſpirat, vt eos etiam in ſuis angulis latentes quærant, eorum-
Lib. 26. Moral. c. 5. que ſcelera in lucem proferant, vt reparent: fodientes, vt ait S. Gregorius, per ſyndæreſes ſiue conſcientiæ foramen; quod, etſi reliqua occludantur, ſemper patet: ideoq; ſemper ſupereſt ratio aliqua eos videndi, alloquendi, ac de malo quod faciunt, ac periculo in quo verſantur, monendi, & inuitandi ad miſerrimam ſpecum, & obſcuritatem, in qua hęrent, deſerendam. Sed quoniam eorum durities magna eſt, horrẽdos ictus oportet adhibere, minarum, efficacium rationum, ac reprehẽſionum; ad eos emolliendos, & conſcientiarũ foramina dilatanda: perſuadendo illis, vt aperire ea velint, ac manifeſtare; gratumque habeant, ea cognoſci, vt curationem recipiant. Nec abijciant animum ipſi Concionatores: nam, quemadmodũ per Iſaiam
ſ Iſai. 11. 8. promittit Dominus, verbo Dei poterunt ſ *manum ſuam mittere per foramen aſpidis, & cauernam reguli*: & inde eos extrahere, conuertendo peccatores, per hæc animalia ſignificatos.

§. 2. *Sacrorum piorumq; librorum lectio.*

SED quoniam non ſemper eſt commoditas audiendi conciones, conſtituit Prouidentia diuina ſecundum medium ad conuertendos peccatores, Sacros ſcilicet libros: in quibus ſcripta ſunt verba, quæ DEVS ipſe per os filij ſui IESV Chriſti D. N. aut per ſuos Prophetas, Apoſtolos, aut Euãgeliſtas eſt locutus; libros item ſpirituales & pios à viris Sanctis & Spiritus Magiſtris conſcriptos, qui oẽs inſtar ſunt concionatorũ, verba & ſententias, quas continent, proferentiũ; quas ipſe DEVS Sanctis ſuis inſpirationibus ad cor loquitur. Nam teſte S. Auguſtino: cùm oramus, cum Deo lo-

qui-

quimur:ſed cùm legimus, DEVS loquitur nobiſcũ. Nominatim verò diuina Scriptura (vt ait S. Gregorius) eſt tanquam Epiſtola quædam à Deo nobis miſſa; qua, quid in obſequium ſuũ à nobis fieri velit, ſignificat. Imò dicere licet: totam ipſam Scripturam ſacram eſſe tanquam ſeptem Epiſtolas à Chriſto D.N. in Apocalypſi miſſas, ſeptẽ Aſiæ Epiſcopis & Eccleſijs, quæ ſeptem hominum genera in Eccleſia exiſtentium repræſentant. Quibus ſignificat illis, quid facere eos oporteat ad ſalutem cõſequendam. Dubitantes in fide monet, vt firmi ſint, ac conſtantes; eos, qui charitatem amiſerunt, vt pœnitentiam agant, & eam reparent; tepidos, vt ferueſcant; deſperantes ſiue diffidentes, vt confidant; tentatos, vt reſiſtant; eos, qui perſecutionem patiuntur, vt eas tolerent; Iuſtos, vt creſcant, ac perficiantur; perfecte[illegible] rò, vt & ipſi perſeuerent, & alios ad id permouere ſtudeant. Et eam c[illegible] ſam vitia reprehendit, & virtutes extollit; ſupplicia peccatoribus m[illegible], & ingentia præmia iuſtis promittit: omnibus verò certa promittit aux[illegible]. quæ omnia varijs exemplis & euentibus confirmat, multaſque rationes atque motiua adducit efficaciſsima.

In Pſal. 65.

Libr. 4. Epiſtol. 40.

EXAMINA igitur, ad quodnam horum ſeptem generum tua cõſcientia pertineat; & ad Sacrorũ librorum lectionem cum animi demiſsione accede: ibi enim inuenies Dei Epiſtolam, qua ille tecum de tuo remedio loquitur. Et propterà idem S. Gregorius ait verbum Dei eſſe ſicut manna, a *habens in ſe omne delectamentum, & omnis ſaporis ſuauitatem*: eò quòd ad legentiũ, vel audientiũ neceſsitates ſeſe accõmodet, cuiuſcunq; illi ſint conſcientiæ. Nutantibus enim fortitudinem largitur; peccatoribus pœnitentiã; feruorem tepidis; puſillanimibus fiduciam; tentatis fortitudinẽ; perſecutionem patientibus tolerantiam; Iuſtis perfectionẽ; perfectis verò perſeuerantiam. Quod ſi in peccato aliquo ſis, ac deſideras illud deponere, librum accipias: DEVS per illũ te vocabit; & ita illuſtrabit, vt omninò conuertaris. quemadmodum euenit S. Auguſtino: cuius conuerſio tandem perfecta fuit ab vna voce dicẽte ipſi: ACCIPE & LEGE. accipiens verò ipſe S. Pauli Epiſtolas, legit illa Apoſtoli verba: b *non in cubilibus & impudicitijs, non in contentione & æmulatione: ſed induimini Dominum noſtrum I.C. & carnis curam ne feceritis in deſiderijs.* quæ cùm legiſſet; ita radius quidam lucis cor eius penetrauit, vt totũ mutaret: quemadmodum etiam euenit S. Antonio, audienti legi quẽdam locum Euangelij: cuius verba tanquam ſibi ſoli dicta, accepit. Quod ſi per te ipſum, quod leges, intelligere non poſsis: proſpiciet DEVS de aliquo interprete, qui tibi ſubueniat. quemadmodum euenit Quæſtori c *Candacis Reginæ Æthiopum*: qui dum curru veheretur, legebat Iſaiam Prophetam, nec intelligebat: *ſed Spiritus S. dixit Philippo*, vt accedens ad eum, ſententiam Iſaiæ; quam ille legebat, declararet. ex qua declaratione ille conuerſus & *baptizatus* eſt.

Lib. 6. Mor. c. 9.

a *Sap. 16. 2[illegible]*

Lib. 8. Confeſſ. c. 12.

b *Rom. 13. 13*

c *Act. 8. 26. 25.*

SED

Ducis ſpirit. Tract. 2. c. 2.

SED quoniam de ſpirituali hac lectione fuſiùs in alio loco egimus, finem hîc faciam, ſi tantùm addidero, quòd libri pij tunc nominatim ſint diuinæ vocationis media, cùm referunt vitas Sanctorum: quorum exempla ſolent eſſe valdè efficacia, ad conuertendos peccatores, & ſtupendam vitæ illorum mutationem: quemadmodum Magni Antonij vita à S. Athanaſio ſcripta effecit. ex cuius lectione occaſionem ſumpſit S. Auguſtinus ad præclaram illam ſententiam proferendam: *ſurgunt indocti & cœlum rapiunt: & nos cum doctrinis noſtris ſine corde, ecce vbi volutamur in carne & ſanguine.* ſimile initium habuit ſtupenda B. Patris noſtri Ignatij conuerſio, cuius cor DEVS mirabiliter commutauit, cum Sanctorum vitas legeret, quemadmodum etiam alij ſunt mutati, eius vitam legentes.

Libr. 8. Confeſſ. c. 8.

§. 3. Exempla bona & cum Iuſtis conſuetudo.

EX hoc Sacrorum librorum medio pergere poſſumus ad tertium diuinæ vocationis medium, ad conuertendos peccatores: feruentia ſcilicet Iuſtorum ac piorum, cum quibus illi verſantur, exempla. Illorum enim opera, etiamſi linguam non habeant, ſunt tamen Prædicatores, Lectiones viuæ, certaque ac firma inſtar prodigiorum teſtimonia, confirmantia ea, quę Fides docet; cordaque vehementer permouentia eorum, qui illa cernunt: vt ſequantur & imitentur eos, qui talia faciunt. Quid enim exiſtimas bonum latronem in cruce pendentem excitaſſe; &, vt conuerteretur, permouiſſe, niſi excellentem illam & exemplarem Chriſti D. Sanctitatem, cum quo ſimul erat crucifixus? videns enim heroicam eius patientiam, & charitatem: credidit, illum eſſe verum Deum, quemadmodum ipſe dicebat: & hac fide permotus dixit: a *Domine memento mei, cùm veneris in regnum tuum.* Et in primæua, Eccleſia exemplares Chriſtianorum vitæ, qui (vt ait Apoſtolus) b *in medio nationis prauæ & peruerſæ lucebant ſicut luminaria in mundo,* in tantam gentes admirationem rapiebant, vt illas permutarent, & ad ſe ſequendas pertraherent. Quam ob cauſã idem Apoſtolus ſuadebat c *mulieri Chriſtianæ habenti virum infidelem & conſentientem habitare cum illa* abſque detrimento religionis, *ne illum dimitteret: vndè enim ſcis* (inquit) *mulier, ſi virum ſaluum facies:* tantùm enim valet vita & conuerſatio Sancta, vt *ſanctificari poſſit vir infidelis per mulierem fidelem.* Quemadmodum S. Cæcilia ſuum Sponſum Valerianum conuertit; & S. Monica inuictâ ſuâ patientiâ, ita mariti infidelis feritatem permutauit, vt Chriſtianus fieret. & eandem ob cauſam ſuadet Apoſtolus marito fideli, ne dimittat infidelem vxorem; ſed ſperet in Deo, quod ſit eam per bonam ſuam vitam conuerſurus. quemadmodum S. Chryſanthus S. Dariam vxorem ſuam conuertit. Et fortè ad conuerſionem RVTH noſtræ non parum adiuuit mariti religio,

a Luc. 23. 42.
b Phil. 2. 15.
c 1. Cor. 7. 13.

cui

cui illa nupſerat. Et vniuerſim (quemadmodum S. Baſilius perpendit) nullum Rhetoricæ Orationis genus excogitari poteſt efficacius, ad voracem aliquem & luxurioſum conuertendum, quàm ſi viro alicui temperato, & caſto familiaritate coniũgatur. is enim caſta ſua vita ac moderata credibiles reddit rationes, quibus caſtitas & temperantia ſuadetur: oſtenduntque ad oculum, non eſſe impoſsibile, virtutem conſequi, quam ille tanta facilitate ac ſuauitate exercet. Idem ſuadet Sanctus Ambroſius, nam iuxtà Spiritus Sancti regulam, d *qui cum ſapientibus graditur, ſapiens erit*; &, qui cum caſtis verſatur, erit caſtus; qui cum humilibus, humilis; &, qui cum iuſtis, tandem euadet iuſtus: Deo per id medium eum adiuuante. *Reg. 17. ex ſupis.* d *Lib. 2. offi. 20.* d *Prou. 13. 20.*

HINC licet animaduertere varia diuinę prouidentiæ conſilia ac diſpoſitiones in coniungendis & aſſociandis bonis cum malis, ad hos conuertendos; ſuoſque prædeſtinatos, qui ſunt per orbem ſparſi, in gregem vnũ deducendos. Nonnunquam enim ita diſponit, vt aliqui infideles ex occaſione aliquâ ad regionem Catholicorum veniant: ex quorum conſuetudine, bonoque exemplo conuertantur. Quemadmodum Dux ille e *Achior, vinctus deductus in Bethuliam,* f *videns* poſtea *virtutem, quam fecit* DEVS *Iſrael* per caſtam Iudith, *credidit Deo; & circũcidens carnem præputij ſui, appoſitus eſt ad populum Iſrael: & ſimiliter* g *Naaman princeps militiæ Regis Syriæ,* veniẽs in Samariam, vt à lepra corporis per Elyſæum Prophetam curaretur, eadem operâ ab animæ lepra curatus eſt. Et noſtris his dieb⁹ primus in Iapone Chriſtianus factus fuit eâ occaſione, quòd hominem occidiſſet, & fugiens iuſtitiam illius regionis, illum ad ſupplicium quærentem, incidit in B. P. Franciſcum Xauerium noſtræ Societatis, ex cuius conſuetudine, vitaque exemplari ad Chriſtum conuerſus, ſuæ Nationis conuerſioni dedit initium. e *Iudit. 6. 7.* f *Cap. 14. 6.* g *4. Reg. 5. 15.*

INTERDVM verò econtrà diuina prouidentia decreuit, per fidelium incommoda infideles conuertere; & per aliquam bonorum calamitatem improbos reuocare. ideoq; permittit fideles captiuari ab infidelibus, aut in exilium ad eos mitti, aut aliqua violenta occaſione apud eos peregrinari: quibus DEVS tanquam inſtrumentis vtitur ad illorum conuerſionem. Et hunc præcipuè ſcopum & finem intendit D. N. in peregrinatione Elimelech, Noëmi, & filiorum in regionem Moab: vt ſic RVTH conuerteretur, quæ allecta ſuaui ſuæ ſocrus conſuetudine, & rationibus, quibus illa vſa fuerat ad oſtendendam præſtantiam legis, quam ipſa profitebatur, affecta & inclinata fuit, ad eam, ſuâ deſertâ, amplectendam. Et eadem fuit cauſa, cur inter reliquos populi Iſrael, qui captiui ducebantur, etiam eſſent inſignes aliqui ac Sancti viri, & Prophetæ, quorum operâ multi gentiles, veri Dei cognitionem & cultum amplectebantur. Id quod

Digitized by Google

Lib.27 Moral.c.8. Et S. Thom 1 p q.113 a.8. h Daniel.10 13.

euenit (vt ait Sanctus Gregorius) cum h *Princeps* Angelus cuſtos *regni Perſarum* impediebat liberationem populi Hebræi, tunc illic captiui; ob ſpiritualia commoda, quæ Perſis ex illa captiuitate obueniebant: cùm alter Angelus eam liberationem vrgeret. Et in primæua Eccleſia permiſit DEVS, diſcipulos ſuos, viroſque alios Sanctos in exilium mitti ad gentes barbaras; aut præ timore perſecutionum, ipſoſmet fugere in remotiſsimas regiones, vt ibi eſſent ipſius inſtrumenta, ad conuerſionem peccatorum. Et vt clariùs appareat, nullam rem adeò eſſe paruam, quæ huiuſmodi Dei diſpoſitionibus non ſubſeruiat: i *puellā paruulā, quā latrunculi de Syria egreßi captiuam duxerant de terra Iſrael, quæ erat in obſequio vxoris Naaman*, illa inquam puella initium dedit conuerſioni Domini ſui; cùm prodigia referret, quæ Propheta Elyſæus faciebat in Samaria. & prouincia Hiberniæ, teſte Euſebio, conuerſa eſt ex occaſione pauperculæ captiuæ: eò quòd barbarus ille populus eius vitæ ſanctitatem, & miracula, quæ DEVS per illam faciebat, admiraretur.

i 4. Reg.5 2.

Lib.10. hiſt c 5.

SED quoniam de hoc ipſo medio fuſiùs agetur inferiùs, finem hic faciam, hoc addens: vt, qui conuerſionem & vitæ mutationem alicuius peccatoris deſiderat, ſuadeat illi, concionibus intereſſe feruentium Concionatorum; libros pios legere, & ſeſe pijs & iuſtis viris coniungere. Nam quemadmodum hæc tria media expugnarunt, ac vicerunt Sancti Auguſtini cor; ita efficient, vt cuiuſque alterius cor ſeſe dedat, ſi eiſdem fuerit vſus.

CAPVT XIII.

DEVS DOMINVS NOSTER PECCATORES tum proſperitatibus ac beneficijs, tum aduerſitatibus & ſupplicijs vocat.

QVAMVIS occulta valdè nobis ſint externa diuinæ vocationis media, nulla tamen minus nobis innoteſcunt, quàm huius vitæ proſpera & aduerſa. Quotidiè enim videmus, occultis Dei iudicijs, aduerſitates in cauſa eſſe, cur multi in peccata labantur; & proſperitates eſſe media, cur alij conuertantur: cùm in alijs contrà proſperitates occaſionem præbeant, cur diuinæ vocationi reſiſtatur; aduerſitates verò, cur eadem audiatur; &, qui huiuſmodi pulſu tangitur, conuertatur. ac proindè in aliquibus cenſentur aduerſitates eſſe in pœnam à Deo, proſpe-

ritates verò in beneuolentiam & fauorem; in alijs contrà, aduerſitates ſunt fauores; proſperitates verò pœnæ & ſupplicia. Ex quo etiam apparet, occultiſſimas eſſe vias, per quas Dominus Noſter varios huiuſmodi euentus diſponit: adeò vt etiam de huiuſmodi vijs intelligi poſſit Dei interrogatio, quà à S. Iob quæſiuit : a *indica mihi, ſi noſti, per quam viam ſpargatur lux* proſperitatum, quas ego hominibus mitto; & qua *diuidatur æſtus* aduerſitatum, quibus ego illos premo ? hoc enim ſapientiæ meæ ſoli relinquitur; meaq; occultâ prouidentiâ contrarias has ſortes inter bonos & malos diſtribuo: nunc vt Iuſtitiæ, nunc vt Miſericordiæ dem locum. vt qui in meis operibus iuſtus ſim & miſericors : quamuis præcipuus meus ſcopus non ad damnationem, ſed in ſalutem hominum tendat: nec aduerſitates, aut proſperitates mitto, vt ipſi peccent, ac damnentur; ſed vt mihi ſeruientes ſalui fiant. Ex libero itaq; illorũ arbitrio ſolo malus harum rerum vſus oritur, & illorum perditio: à mea verò gratia præcipuè prouenit bonus earundem vſus, vt finem, ad quem eas dirigo, conſequantur. a Iob. 38. 24

§. 1. *Vocatio per beneficia.*

PRIMVM quoniam DEVS Dominus Noſter eò magis propendet, vt via potiùs amoris quàm timoris, ad ſuum nos obſequium deducat: ideò quòd in ipſo eſt, per proſperitates & beneficia, quæ cor alliciunt; quàm per aduerſitates & pœnas, quæ illud terrent, vocare nos, & ad ſe attrahere mallet : quemadmodum ipſemet per Oſeam Prophetam clarè ſatis oſtendit, dicens : a *quando puer erat Iſrael dilexi eum, & ex AEgypto vocaui* hunc *Filium meum* : in nomine meo *vocauerunt eos* Moyſes & Aaron; ſed mox *abierunt à facie eorum: Baalim immolabant, & ſimulacris ſacrificabant. Et ego quaſi nutricius Ephraim portabam eum in brachijs meis: & neſciit quod curarem eum* à vitijs ſuis. *In funiculis Adam traham eos, in vinculis Charitatis : & ero eis quaſi exaltans*, & auferens *iugum*, quod habebant *ſuper maxillas ſuas : & declinatio*; ac meipſum dimittam, vt porrigam, quo *veſcetur*. quibus dulcioribus verbis potuit peccatoris vocatio explicari : quem DEVS Dominus Noſter tanquam Filium tractare cupit ? quamuis ipſe, vtpotè rudis & ignarus, id non agnoſcens, verum Deum adorare prætermittat : ſuiſque factis creaturas, quas amore nimio proſequitur, tanquam idola colat ? eſt tamen cœleſtis huius Patris adeò immẽſa charitas, vt non ceſſet beneficia in eum plura conferre, vt à peccatis eripiat. O vtinam oculos, & aures animæ tuæ aperires, vt quæ DEVS erga te facit, videres; &, quæ per tot beneficia loquitur, audires! intendit enim magnus hic DEVS, te à tyrannide Pharaonis, hoc eſt Dæmonis, & à captiuitate Aegypti, hoc eſt peccati eripere; ideò tũ ſuis inſpirationibus, tũ per Moyſen & a Oſee. 11. 1. I.

Aaron,Prælatos ſcilicet, Eccleſiæque prædicatores te vocat. Et quamuis potuiſſet flagellis,& aduerſitatum baculis trahere;non vult ſemper eà ſeueritate vti, eò quòd tenerè te diligat: ac propterea *in funiculis Adam, & in vinculis charitatis* trahere vult: funiculis ſcilicet & vinculis, quibus trahi ſolent, ligari,& conuinci homines,qui rationi dant locum;& filij parentibus dilecti ſunt: fauoribus ſcilicet ac beneficijs, reuocans tibi in memoriam plurima,quæ hactenus in te contulit,& nunc confert, ac in poſterum conferre deſiderat: niſi ipſe tibi deeſſe velis. Funiculi Adam, beneficia ſunt naturæ,quibus frueris; Cęli,qui te illuminant;Ignis,qui calefacit;Aer, quo reſpiras; Aqua,quam bibis;ac cibus,quem ſumis. Similiter honor, facultates, ſanitas, ſenſus, & potentiæ, quibus es præditus: & ipſamet vita, vincula ſunt,quæ DEVS conijcit in collum tuum: non vt te præfocet, ſed vt mortem fugiens,veram vitam conſequaris. Vincula ſunt Charitatis, ſuperna beneficia generalia & particularia,quibus te ditat. Vinculum ſiue catena vna eſt, ipſius Filij Dei incarnatio, Natiuitas, vita eius tota, Paſsio ac Mors: quæ catena tot conſtat annulis, quot ſunt peregrinationes, quas peregit, ſermones,quos prædicauit; miracula, quæ fecit; perſecutiones, infamiæ,& cruciatus,quos ſuſtinuit vſque ad mortem in cruce: b *qua exaltatus fuit à terra*,quemadmodum ipſe dixit *vt omnes homines* dulci hac & iucunda catena ligatos, *ad ſe ipſum traheret*. Vincula quoque ſunt Charitatis,Sacramenta,Sacrificia,Scripturæ Sacræ,& reliqua auxilia, quæ in tuũ ſubſidium & remedium in Eccleſia ſua repoſita habet; & ſpecialia, quæ ipſemet tibi præbet,inſpirationes, quibus te præuenit; ſpirituales conſolationes, quas tibi impartitur; orationes tuæ, quas exaudit; pericula de quibus te eruit: ne in infernum, quem iuſtè promeritus fueras,deſcenderes. Cur ergò non libenter videas, te huiuſmodi funiculis trahi, & vinculis talibus vinctum deduci? cùm verè tendant ad tuam veram libertatem? Nunquam enim magis es liber,quàm cùm hac ratione vinctus & conſtrictus teneris. Addit

c *Iſaiæ* 11.4. verò Iſaias:quemadmodum agricola c *iugum* remouet à bobus, triturando defatigatis,& poſtea manu ſua pabulum illis porrigit: Ita DEVS grauiſſimum Dæmonis iugum,quo portando valdè es defatigatus, auferet: culpas ſcilicet,& meritas pœnas;illas remittendo,has moderando. Iugum verò onuſq; legis ſuæ ita ſubleuando, vt ſuauiter poſsis illud portare.ad quod meliùs præſtandũ:*declinaui*, inquit, *vt veſceretur*. Ipſemet demittit ſe, vt tibi det,quod comedas;non panem manibus Angelorũ confectũ,ſicut Manna; ſed panẽ Spiritûs S. virtute formatũ propriũ ſcil. ſuũ corpus, abijcit enim ſeipſũ DEVS, vt fiat cibus hominis. Et prætereà proprijs manibus menſam tibi ſternit ſpiritualibus animæ cibis refertã: imò & ijs,quibus ipsũ corpus indiget. Ab ipſius enim prouidentia venit tibi,quicquid corpus aut animã nutrit:& ad omnia te inuitat, cùm dicit: d *Venite ad me omnes, qui laboratis,*

b *Ioan* 12. 32.

d *Matth.* 11 28.

& one-

& onerati eſtis: & ego reficiam vos. Cur ergo non ſequaris tam benè tibi facientem? oſtendis, inquit, S. Auguſtinus oui gramen, & puero nuces: & ſic trahis illos poſt te: cùm ergò Deus quotidie tibi oſtendat cibos ac delicias, quas tibi offert: cur non eum ſequaris, eiuſque vocationi obedias. Tract. 26. in Ioann.

Hoc vocationis genere ſolet Devs D. N. duo præcipuè genera peccatorum vocare. Primum eſt generoſæ ac ac nobilis conditionis: cuius cauſa, facilius tanquam filij, ducuntur amore; quàm timore, vt ſerui. Huius generis eſſe ſolent, qui fuerunt aliquando perfecti; ſed ex paſsione aliqua, aut infirmitate lapſi ſunt in grauia aliqua peccata: quemadmodum videre licet, in admiranda Dauidis Regis vocatione, quando lapſus fuit in adulterium & homicidium, cum totius regni ipſius ſcandalo, tantaque proprij detrimenti obliuione; vt decem ferè menſes à lapſu ſuo tranſierint, nihil ipſo de remedio cogitante. Sed non eſt oblitus infinitus animarum amator, de remedio illi proſpicere: vbi enim amor viget, non habet locum obliuio. Quem vt à profundo ſomno excitaret, miſit Nathan Prophetam, vt ei diceret: c *Hæc dicit Dominus Deus Iſrael: ego vnxi te in Regem ſuper Iſrael, & erui te de manu Saul, & dedi tibi domum Domini tui, & vxores Domini tui in ſinu tuo; dediq; tibi domum Iſrael & Iuda: & ſi parua ſunt iſta, adijciam tibi multò maiora.* Enumerabo ſcilicet alia maiora, tam quæ hactenus contuli, quàm quæ conferre cogitabam. *Quare ergò contempſiſti verbum Domini, vt faceres malum in conſpectu meo?* O amorem Dei interminum! ô ignem diuinum nunquam dicentem: *ſufficit!* Quid enim hoc totum ſibi voluit, niſi ingrato illi Regi ſignificari: ſi propterea me dereliquiſti, quod mea in te collata beneficia exigua eſſe iudicares: conuertere ad me, & ego tibi conferam maiora. Quodnam ergò adeò durum cor eſſe poterit, quod his rationibus, ac promiſsis non emolliatur? & quis adeò ferus homo, qui non ſinat ſe beneuolis adeò catenis ligari? benè cognouit & aſſecutus eſt Dauid harum rationum pondus, ac vim ex cœleſti luce, quam à Domino vocante accepit; ſiquidem vix ea audiuerat, cùm, magno ſuorum peccatorum dolore, verbum illud non minori interno animi ſenſu, quàm breuitate, tantaque efficacitate atque interno ſenſu protulit: d *peccaui Domino,* imò e *illi ſoli peccaui.* Nam licèt Vriam occidendo, in ipſum peccaui; & in Berſabeæ eius coniugem, cui abſtuli honorem; & in populum vniuerſum, cui malum exemplum præbui. omnes tamen hæ iniuriæ ſunt quaſi non eſſent, cum ea collatæ, quam benefactori meo infinito intuli, à quo infinita beneficia accepi; & nunc, cùm illius ego eſſem immemor, recordatus eſt mei: & cùm ego horrenda ſupplicia eſſem promeritus, noua mihi offert beneficia, nouoſque fauores. Fuit hæc Dauidis pœnitudo adeò perfecta, eò quòd orta eſſet ab igne amoris, qui ex ſermone diuinorum beneficiorum accenſus erat; vt è

2\.

c 2. Reg. 12. 7.

d 2. Reg. 12. 93.

e Pſal. 50. 6.

veſtigio, peccatorum ſuorum veniam obtinuerit: tibique proponitur tanquam exemplar, vt ſi errantem ſecutus es, ſequaris pœnitentem, & emendatum: aures tuas ad audienda beneficia accommodans, quæ Deus ei confert, qui poſt lapſum pœnitentia ducitur, conuertitur, ac ſe emendat.

3. ALIVD eſt genus peccatorum, qui impingunt ex occaſione paupertatis, & aduerſitatis: quas vt euadant, grauia ſcelera admittunt. Eſt verò tanta Dei noſtri miſericordia, vt molliori eos manu tractet; neceſsitatibus eorũ ſubueniendo, eoque beneficio, ad malum peccati ſtatum dimittendum, alliciendo. Quod mirificè nobis ob oculos ponit euentus ille, quem liber RVTH nobis refert. Quemadmodum enim fames, quæ in Iudæa præualuerat, in cauſa fuit, cur Elimelech cum vxore & filijs ex Bethlehem exiret, & in regionem Moab migraret, vbi alimentorum erat abundantia: poſtea verò marito & filijs orbata Noemi, ſurrexit, vt ex Moab in patriam rediret: f *audiuerat enim quod reſpexiſſet Dominus populum ſuum, & dediſſet eis eſcas:* ita innumeri homines famem, paupertatem, & alias temporales neceſsitates fugientes, à Iuſtorum congregatione recedunt: imò nonnunquam à congregatione fidelium, ipſa ſcilicet Eccleſia; tranſeuntque ad partes peccatorum, aut etiam infidelium; quorum ſequuntur peruerſos mores, vt miſeris eorum bonis vti poſsint. Quibus tamen non obſtantibus, ſolet Dominus noſter populum ſuum miſericordiæ oculis aſpicere; tantamque eſcarum copiam eis offerre, vt etiam peccatores, illis fruantur: proijciens in eos beneficiorum flammas, qui pœnarum ac ſuppliciorum flammas erant promeriti: & remouens paupertatis offendiculum, quæ fuerat ipſis cauſa ruinæ; excitat, & impellit ad pœnitentiam, ac deſiderium redeundi; eique ſeruiendi, qui tot in eos cõferet beneficia, ita vt videatur D.N. exequi velle Salomonis conſilium, dicentis: g *ſi eſurierit inimicus tuus, ciba illum: ſi ſitierit, da ei aquam bibere: prunas enim congregabis ſuper caput eius:* quæ tui amore illum vrant, & ex hoſte reddant amicum: facientes, vt iniuriæ tibi illatæ eum pœniteat. Qui ſunt autem Dei inimici, niſi peccatores? & quæ prunæ ardentes, niſi beneficia eis amanter collata? quando igitur Deus hoſce ſuos inimicos in paupertate, aut alia aduerſitate conſtitutos videt, accurrit, vt eam aduerſitatem moderetur, vel omninò remoueat: & huiuſmodi beneficiorum prunis eos accendens, prouocat ad pœnitentiam in cilicio & cinere amplectendam, culpæque inimicitiam deponendam.

f *Ruth. 1. 6.*

g *Pro. 25. 21. Rom. 12. 20.*

§. 2. *Multi*

§. 2. *Multi in proſperitate conſtituti Deo reſiſtunt.*

Cvm veriſsima ſint, quæ diximus: adeò tamen eſt deprauatæ hominis naturæ propenſio poſt peccatum; vt ex ipſiſmet bonis ſoleat elicere mala; & ex beneficijs diuinis quæ ſunt aliàs per ſe ipſa aptiſsima media, ad infinito benefactori obſequendum, occaſionem accipiat, eundem offendẽdi. Nam bonorum temporalium abundantia & proſperitas, qua Deus hominem inuitat ad pœnitentiam, efficit, in peccato magis pertinacem: obſtruit enim eius aures, ne inſpirationem diuinam admittat; claudit oculos, ne proprium periculum videat; indurat voluntatem, ne diuinis impulſibus emolleſcat; compedes adhibet pedibus, & manicas manibus, ne in via virtutis progredi poſsit, Dominum ad ea vocantem ſequendo. Denique cupiditate ſua inordinata ita illum inebriat, vt æternorum bonorum oblitus, temporalibus ac perituris ſolum attendat. Quemadmodum ad viuum depicta res eſt in tribus illis ad cœnam magnam inuitatis, & ſeſe excuſantibus. *Primus* enim *dixit:* a *Villam emi, & neceſſe habeo exire, & videre illam. Alter dixit: iuga boum emi quinque & eo probare illa. Et alius dixit, vxorem duxi, & ideò non poſſum venire.* Quamuis enim res illæ omnes erant licitæ, amor tamen ad eas adeò fuit inordinatus, vt diuinæ Vocationi inuitanti earum cauſa reſtiterint. Quod ſi ad conuiuium illud ituris neceſſarium fuiſſet, villam relinquere, boues vendere, & vxorem omninò deſerere; non fuiſſet culpabilis adeò & inciuilis excuſatio ac reſiſtentia: ſed cùm non cogerentur illis renunciare: horrenda fuit impudentia, certumque ſignum, quòd à proprio amore captiui tenerentur: qui ſe à tanto conuiuio excuſarunt, vt paulò diutiùs immorarentur in luſtranda villa, probandis bobus, & familiariter cum vxore agendo: conculcantes, quæ erant aliàs obligatoria, propter minus rectum vſum licitorum. Quemadmodum enim homines non alieno tantùm vino inebriantur, ſed etiam proprio; ſi nimium bibant: Ita non ſolum negligunt obligationes, quibus Deo ſunt obſtricti, ob rerum prohibitarum cupiditatem; ſed etiam ob prauum vſum rerum ex ſe alioqui bonarum. Quod ſi tantum malum affert minus rectus hic vſus, quantum afferet b *ſuperbia vitæ,* inanes deſiderans honores? *& concupiſcentia oculorum,* alienas deſiderans diuitias? *& concupiſcentia carnis* appetens prohibitas voluptates? ô execrandas concupiſcentias: quæ homines cœleſtibus bonis exuitis, aduerſus Devm rebelles, ſibique ipſis crudeles facitis! ô quã fuiſſet rectum, quod Devs D. N. huiuſmodi cupidos rebus illis poſſeſsis ſpoliaret, quibus ne ad conuiuium accederent impediebantur: vt ablata proſperitate, quæ vinctos illos detinebat; & in aduerſitate cõſtituti, lubẽtes accederent; &, quod præcipiebatur, exſequerentur. Sed iuſtis ſuis iudicijs

a Luc. 14. 18.

Med. 56. 3. Par.

b 1. Io. 2. 16.

c Luc.14.24 DEVS non eam ſeueritatem, ſed multò terribiliorem aliam, etſi ipſis minus notam, adhibere voluit, dicens: c *neminem illorum, qui vocati erant, guſtaturum ipſius cœnam.* quaſi permittens, illos temporalibus proſperitatibus frui, quas ſpiritualibus prætulerunt, cum iactura bonorum æternorum: quod non ipſius DEI in eos ſtudium, ſed odium; non miſericordia, ſed ira cenſenda eſt: quamuis mundanorũ hominũ iudicio miſericordia exiſtimetur: qui pluris faciunt, corporis miſeria, quæ temporalis eſt, carere: quàm animæ, quæ erit æterna: quamuis & corporis poſtea erit æterna. Hæc illa eſt d Iſa.26.10. ſupremi Iudicis, tremenda ſententia, dicentis: d *miſereamur impio, & non diſcet iuſtitiam: in terra ſanctorum iniqua geſſit, & non videbit gloriam Domini.* non optanda, ſed tremenda hæc eſt miſericordia, quæ potiùs eſt terribilis ira: Serm 42. tunc enim (ait S. Bernardus) magis iraſcitur DEVS, cùm non iraſcitur, aut n Cant. iram ſuam nobiſcum diſsimulat: Miſericordiam hanc ego nolo; ſuper omnem iram, miſeratio iſta, ſepiens mihi viam Iuſtitiæ. Satiùs profectò mi- e Pſal. 2.12. hi, iuxta Prophetæ conſilium, e *apprehendere diſciplinam, ne quando iraſcatur Dominus, & peream de via iuſta.* Volo, iraſcaris mihi, Pater miſericordiarum, ſed illa ira, qua corrigis deuium, non qua extrudis de via. Illud tua nobis benigna animaduerſio parit, hoc formidoloſa nutrit diſsimulatio. Non enim cùm neſcio; ſed cùm ſentio, te iratum, tũc maximè confido propitium: f Hab 3 2. etenim f *cùm iratus fueris miſericordiæ recordaberis.* ſic enim Dauid. g *Deus*, in- g Pſal.98 8 quit, *tu propitius fuiſti eis, & vlciſcens in omnes adinuentiones eorum.* Moyſen enim loquitur, & Aron, atque Samuelem: & illam vltionem, appellat propitiationem, eò quòd eorum DEVS non pepercerit exceſsibus. Oſtende, DEVS meus, quòd me tanquam pater ames, corripiens me ob culpas meas, vt ab eis me liberes. Ne auferas zelum tuum à me, ne ſimul etiam auferas amorem, & è tua domo me dimittas. terret me vehementer tremendum illud verbum, quod adulteræ Ieruſalem es locutus: *auferetur zelus meus, à te, & quieſcam, nec iraſcar amplius.* O iram terribilem, iram ſine miſericordia! quæ ira cum hac poteſt comparari? quæ ira hac terribilior eſſe poteſt? maxima infelicitas alicuius mulieris habentis maritum nobilem, diuitem, ac potentem cenſetur ea, qua dato illi libello repudij è domo à marito eijcicur, deponente omnem illius curam inpoſterum, tanquam eius rei, quæ ad illum amplius non ſpectat. Quando enim illam domi habebat, gerebat eius curam, zelabat honeſtatem, exceſſus reprehendebat, de omnibus neceſſarijs ei proſpiciebat: quia vt ſuam habebat: ſed, facto diuortio, omnem hanc curam deponit, nec aliter eam, quàm alienam aſpicit & extraneam. Hoc eodem modo habet ſe DEVS erga animas, cùm illæ pudorem amittunt in ſuis in 16 c. Eze. ſceleribus, habentque frontem meretricis. Agit, inquit S. Hieronymus, cum eis tanquam cum reprobis, & ægrotis illis, de quorum ſanitate eſt conclamatum: permittens eos viuere iuxta ſui palati appetitum, & ſequi ſuas

con-

concupiſcentias ſine fræno. Et quemadmodum dicitur in libro Machabęorum: *patienter eos expectat, vt eos, cum iudicij dies aduenerit, in plenitudine peccatorum puniat*, acerbioribus multò ſupplicijs: hac enim conniuentia auctæ ſunt eorum culpæ. Electas verò animas, quæ tanquam eius ſponſæ in æternis eius palatijs ſunt manſuræ, attentiori cura zeloq; tractat; ideoq; cùm videt temporales proſperitates eas in ſuis peccatis detinere, miſericorditer caſtigans, eas, vt remedium adhibeat, auferet. 2. Mach 6. 14.

§. 3. *Vocatio per aduerſa.*

Ex his quæ dicta ſunt apparere incipit diuinæ prouidentiæ conſilium ac diſpoſitio inuocandis & excitandis pulſu aduerſitatum eis, qui proſperitatum occaſione aures ſuas obdurabant. Qua diſpoſitione vſus eſt quondam erga ipſam ciuitatem Ieruſalem, figuram videlicet animarũ, quæ cum vitijs ſuis arctum fœdus inierunt. quæ Ieruſalem, vt ait Propheta Oſeas, dicebat: *vadam poſt amatores meos, qui dant panes mihi, & aquas meas, lanam meam, & linum meum, oleum meum, & potum meum.* quaſi diceret: volo ſeruire idolis gentium, qui mihi fauent; meque magna proſperitate, bonorumque temporaliũ abundantia ditant. & Dominus ad eam: *ecce ego ſepiam viam tuam ſpinis, & ſepiam eam maceria, vt ſemitas tuas*, etiam tritiſsimas, *non inuenias. & ſequeris amatores tuos, & non apprehendes eos; & quæres eos, & non inuenies. & tunc dices* apud te ipſam: *vadam & reuertar ad virum meum priorem: quia benè mihi erat tunc. Et quia neſciuiſti, quod ego tibi dediſſem frumentum, & vinũ, & oleum, & argentum, & aurum,* quæ obtuliſti *Baal. Idcircò conuertar, & ſumam frumentum meum, & vinum meum, & liberabo lanam meam, & linum meum, quæ operiebant ignominiam tuam.* Hæc idea eſt diuinæ gubernationis, ita miſericordia plenæ, vt tamen nihil Iuſtitia deſideret. Hæc enim ad Deum clamat, vt te bonis ſpoliet; quæ, vt illi ſeruires, eſt largitus: ſi eis illum offendas, eius verò inimico obſequaris. & ipſamet bona ad ſuum clamant creatorem, ob illatam ſibi iniuriam: dum eorum vſum in alium finem detorques, quàm fuerint tibi data: iniuriam enim auro infers & argento, quando ex eis idolum facis, quem tua adoret auaritia; offendis panem & vinum, cum eiſdem idolo tui ventris præſtas obſequia; ignominia afficis pretioſas veſtes, dignitatem, & honoratum officium, cùm eis inanem gloriam, tãquam Deum colis: ac denique quamcumque creaturam afficis iniuria, quando pluris eam facis, & plus diligis, quàm ipſum creatorem. Quare, quemadmodum proba & honeſta ancilla, cuius herus ea vult abuti, ad Iudicem accedens, petit ab eius poteſtate liberari, eiusque petitioni datur locus: ita iſtæ creaturæ clamant ſuo modo ad Iuſtitiam diuinam, petuntq; liberari à violentia & iniuria, quam illis infers. quarum clamor exauditur, ferturque iu- Oſee 2. 5.

ſtiſsima in te ſententia, vt illis ſpolieris. maximè cùm hæc bona, quæ tua appellas, non tua ſint verè, ſed DEI, qui hac conditione tibi ad vſum dedit, vt cum eis illi ſeruias: quemadmodum Rex aulicis ſuis portionem, decretaſque veſtes largitur, quibus in ipſius honorem vtantur. Cùm igitur tu non ſtes pacto & conditioni, qua tibi horum bonorum vſus conceditur: Iuſtitia exigit, vt eiſdem ſpolieris. Propterea enim dicit: *ſumam frumentum meum, vinum, & oleum, & liberabo lanam meam, & linum meum*, auferens tibi hæc bona, quæ eius cùm ſint; ſub tua poteſtate, quia malè illis vteris, tyrannidem patiuntur. Sed hæc pœna ita eſt opus Iuſtitiæ, vt in ingentē miſericordiam dirigatur e eſtque flamma procedens ex oculis DEI non iratis, ſed beneuolis, & commiſeratione plenis: quia non aufert hæc bona ex odio, ſed ex amore. etſi enim auferat temporalia, id facit, vt tribuat æterna; exuit te lanam & linum ſuum, vt gratia & charitate ſua te induat; aufert à te vinum corporis, vt pretioſum det vinum ſui amoris; ſepit te omni ex parte ſpinis & laboribus, vt eripiat à tormentis æternis. hoc eſt enim quod per ſuum Prophetam dicit: *ſepiam viam tuam ſpinis* tribulationum, & *ſepiam eam maceria* obiectis impedimētis, ne fias voti compos in rebus huius mundi, quas deſiderabas: & efficiam, vt, quando tibi eſſet oportunum, ſemitas tuas non inuenias, quas peruias tibi fore exiſtimabas, vt ad ſcopos & fines tuos præuenires. Si volueris paruas tuas propēſiones ſequi, delitiasq́; diuitias, & vanos honores obtinere, omnia à te fugient: nec modū inuenies tua deſideria opere explendi omnia eueniēt cōtra id, q̄ cupiebas. vt aduertens, quā malè ſibi ſuccedat per viā eunti vitiorū, in te ipſū reuertaris; & qui ſtultus eras, pœna fias Sapiens, ineaſque rectius conſiliū, dicens: *reuertar ad virum meum priorem, quia benè erat mihi tunc magis, quàm nunc* ad DEVM videlicet primùm ſponſum animæ tuæ, cui fuit deſponſata in Baptiſmo per Fidem & Charitatem: in cuius ſocietate & cohabitatione vita mihi & fuit, & erit quietior, quàm nunc ſit. O felices aduerſitates, quæ æternam afferunt quietem! ô dulces ſpinas, quæ ex corde ſpinas euellunt peccatorum! ô beatam maceriam, quæ malorum deſideriorum arcet executionem! ô beneuolam diuinæ prouidentiæ diſpoſitionem, quæ ad noſtrarum animarum ſalutem dirigitur, & veluti contrarijs cuniculis pœnas noſtras diſpoſitiones, quæ ad noſtram condemnationem tendebant, impediunt. Confiteor mi DEVS, te Patrem eſſe benigniſsimum, cùm talibus me laboribus affligis, cùm punguis huiuſmodi ſpinis, tali maceria ſepis, talia conſilia ac diſpoſitiones inis, quibus meæ euaneſcant: permittens, me in b *filij prodigij* calamitatem incidere, vt ipſamet in tuam *Domum redire* cogat, à qua rerum temporalium abundantia abduxit.

S. Hieron. in Oſee 2.
b Luc. 15, 17.

EX dictis colligitur, tribulationes & aduerſitates eſſe vocationis diuinæ inſtrumenta, ad conuertendos peccatores: efficiunt enim vt internæ

Dei inſpirationi, & externæ miniſtrorum eius prædicationi abaudiant; hiſce aduerſis impetrando, quòd rationes blandæ non potuerunt perſuadere. c *Vexatio* enim *ſola*, ait Iſaias, *intellectũ dabit auditui:* vt quod auditum eſt, libenter executioni mandetur. Sic etiam d *Abſalon, cùm bis vocari curaret Ioab, obſecrans, vt ad ſe veniret: ille verò venire noluiſſet, iuſſit Abſalon ſeruos ſuos ſuccendere igni agrum Ioab.* quòd cùm feciſſent; *venit Ioab ad Abſalon,* vt de illato ſibi damno conquereretur: qua occaſione Abſalon prolixè cùm eò locutus, quicquid ab eo volebat, obtinuit. Eodem ergò modo, cùm audire non vis ſuauem & amicam Dei vocationem; nec ea, quæ per ſuos Prædicatores tibi ſignificat, beneuolè inuitando ad pœnitentiam: tunc iubet, ſuas creaturas varijs te calamitatibus affligere: Ignem, vt domos tuas incendat; grandinem, vt vineas & agros deſtruat; morbum, vt corpus tuum vexet; & e *egeſtatem, ac pauperiem, vt veniat tibi quaſi vir armatus,* totamque tuam familiam occupet. vocat te Deus, & tu non vis audire. f *vocat,* vt ait Dauid, *famem ſuper terram,* & ſuper te, & in momento adeſt, vt fame laborantem te capiat. g *Implet faciem tuam ignominia, vt ſanctum eius nomen quæras;* permittit enim te incidere in dedecus aliquod, infamiam, lites, & huiuſmodi alias afflictiones: vt ad infinitam eius miſericordiam recurras, ſalutem vt conqueraris de his incommodis. qua occaſione quaſi per capillos te trahens ad ſe, fuſius ad cor tuum loquitur; & pœnitentiam impetrat, quam optabat.

c *Iſa.* 28 19. d 2. *Reg.* 14. 29. e *Prou.* 6 11. f *Pſ.* 104. 16 g *Pſa.* 82. 17.

§. 4. *Bona ex aduerſis.*

Sed quis numerare poterit bona, quę prouidentia diuina per huiuſmodi aduerſa in peccatore facit, quibus eum deducit, ad obediendum diuinis ipſius inſpirationibus? huius rei quaſi ad viuum imago proponitur in Propheta Iona, qui ob difficultatem, quã ipſe exiſtimabat fore in exequendo Dei mandato, a *fugiens à facie Domini* conſcendit *nauem, deſcenditq́, ad interiora eius, & dormiebat ſopore graui.* In quo proponitur nobis profundus ſomnus peccatoris Deum fugientis, ſuiſque prauis affectionibus ad infamia quæque, & indigna terræ ſeſe abijcientis. Ipſo autem Iona ſic dormiente, *miſit Dominus ventum magnum in mare, & facta eſt tempeſtas magna: & nauis periclitabatur conteri: & timuerunt nautæ. & acceſſit ad Ionam gubernator, dixitq́, ei: quid tu ſopore deprimeris? ſurge, inuoca Deum.* Proprium eſt enim Prælatorum muns, eſſe diuinæ Vocationis inſtrumenta, excitando & impleando peccatores dormientes; vt attendant, ſentiantque tribulationes & aduerſitates communes & proprias; quarum cauſam agnoſcant ſua eſſe peccata. Agnouit Ionas horrendam illam tempeſtatem ob ſua peccata eſſe exortam: quæ tamen, etſi hanc cognitionem ei attulit, non tamen ſuffecit, vt ille omninò eſſet iuſtificatus: ideoque aliam hac maiorẽ tribulationem ei euenire voluit. *tulerunt enim nautæ Ionam, & miſerunt in mare.* b *præparauit verò Dominus piſcem*

1. a *Ion.* 1 3. b *Ion.* 2. 1.

Digitized by Google

grandē, vt degliuteret Ionā: & erat Ionas in ventre piſcis tribus dieb⁹, & tribus noctibus valdè anxius & afflictus; & ſic omninò aperuit oculos, & *orauit Dominū*, magnoq; feruore clamās de tribulatione ſua, cœpit tres veræ pœnitentiæ actus exercere. dolens de ſuis peccatis; confitens ea Deo ſuo; magnaque fiducia veniam eorum petens; accipiens, & patienti animo anguſtias illas & tribulationem in ſatisfactionem peccatorum, firmaque propoſita concipiens, Creatori ſuo ſeruiendi; gratias & laudes, denique pro acceptis omnibus beneficijs dicens: ex quibus in virtute diuinæ gratię præſtitis, iuſtificatus omninò eſt per eam tribulationem, quæ ceti inſtar eum deuorauerat. Cùm autem Deus D.N. adeò ſit miſericors; ſtatim atque, quod per afflictionem quærebat, obtinuit, eam remouit, *dixitq́; piſci*, & ille *euomuit Ionam*, non in ipſum mare turbatum, ſed in *aridam*; nec in quemuis portum, ſed in proximum loco, at quem mittebatur: vt implere poſſet propoſita bona, quæ in tribulatione conceperat; & exequi quod iubebat DEVS. O magnam tribulationis vim, à prouidētia diuina in peccatoris vtilitatem directam! ô quā mutatus exiuit Ionas ex ventre piſcis ab eo, qui fuerat ingreſſus! nam ingreſſus eſt peccator, & exijt Iuſtus; ingreſſus eſt carnalis, & exijt ſpiritualis; ingreſſus eſt tepidus, pauidus, ac puſillanimis: exijt verò feruens, fortis & valdè confidens: à virtute enim diuinæ gratiæ prohibitus fuit piſcis, eum ſuffocare, & vitam eius conſumere: quamuis conſumpſit culpam, cōmutans veteris hominis vitam in noui. Venter ille piſcis fuit Oratorij inſtar, in quo didicit benè orare; & propitiatorij, in quo veniam peccatorum obtinuit; & nauis, quæ illum à vitiorum tempeſtatibus eripuit, & ad firmā & ſolidam virtutum terram deduxit; & in proxima collocauit occaſione, qua poſſet exequi diuina præcepta: per quam viam, feliceſque greſſus ad æternam eum deduxit quietem. Poſtquam autem piſcis munere ſuo eſt perfunctus, euomuit illum extra ſe prius enim tanquam ſibi proportionatū cibum, vtpote peccatorem, tali pœna dignum retinebat. Poſtquam autem fuit iuſtificatus, tanquam cibum ſtomacho omninò contrarium, quem non poterat ſibi aptare, illum reiecit. & ipſe Dominus, qui piſcem tribulationis iuſſerat peccatorem deuorare, vt eum ſuo igne coquens benè condiret, iubet iam Iuſtum beneque conditum euomere. Si enim peccator vitam ſuam mutet; Deus quoque ſuam mutat ſententiam. pœnasque commutat in fauores, & tribulationes in ſolatia. O animarum redemptor, qui c *ſicut Ionas fuit in ventre ceti tribus diebus, & tribus noctibus, ita tu fuiſti in corde terræ* à morte deuoratus, & in ſepulchro abſconditus, vt nos ab æterna morte liberares: applica efficaciter tuorum laborum fructum nobis peccatoribus, qui multis tribulationibus circumdamur, ne opprimamur ab eis; ſed viuificemur, & reſuſcitati prodeamus ex huius ceti ventre ad nouam gratiæ vitam, quæ perduret vſque ad æternam.

c *Matth.* 12. 40.

SED

Sed cupies fortè noſſe, quid myſterij ad noſtrum inſtitutum in eo lateat, quòd fuerit Ionas tribus diebus & tribus noctibus in ventre ceti? cùm enim Devs D. N. omnia diſponat in pondere, numero, & menſura: non eſt exiſtimandum, numerum hunc Trivm, qui ſolet aliàs plenitudinem & perfectionem ſignificare, caſu aliquo fuiſſe ita decretum. Fortè tamen hoc nobis ſignificat: tribulationum menſuram, quoad pœnarum grauitatem, numerumq; dierum, ſemper eſſe ita plenam & perfectam, quemadmodum ad perfectam vocationem & conuerſionem peccatoris, quē Deus per eas vocare & conuertere decreuit, eſt neceſſarium: ita vt ea menſura ſuam habeat proportionem cum numero, menſuraq; trium generum peccatorum, quæ cogitatione, verbo, & opere admittuntur, & per tres noctes ſignificantur: & ſimiliter ipſa menſura creſcat, aut minuatur, vt ſit conformis ſtudio & diligentiæ, quam adhibet peccator, vt per pœnitentiam eiuſque tres actus, Contritionem, Confeſsionem, & Satisfactionem, quæ per tres dies ſignificantur, à ſuis peccatis exeat. Quia enim tribulatio eſt medicamentum ægritudinis animæ, eandem ſeruat rationem ac proportionem, quàm morborum corporis medicamenta: qui morbi, quò ſunt magis in corpore radicati, eò plus temporis requirunt, vt curentur; & quò ſunt grauiores, eò requirūt fortiora remedia in ſubiectis robuſtioribus; & quò plus aut minùs ſeſe natura iuuat, eò etiam plus aut minùs addi debet ex ſubſidio medicinæ. *Vide Riberam hic.*

Ex quo fit, vt ſi tardior ſis, moraſque trahas in tuis peccatis relinquendis, & vita ipſa emendanda: Devs quoque tardior ſit futurus in tuis aduerſitatibus auertendis. quemadmodum ægrotus ille, d *qui triginta & octo annis manſit apud probaticam piſcinam*, nō obtenta vnquam ſanitate, eò quòd per pœnitentiam non ſe diſponeret: donec ipſe Chriſtus ſeruator noſter miſericorditer illum ſanauit, monuitque *ne amplius peccaret, ne deterius aliquid illi contingeret*. Si autem velocior fueris ac diligentior in facienda pœnitentia: & ipſe Devs erit expeditior in tua tribulatione moderanda: quēadmodum fecit cum Rege Ezechia, quia cum inaniter ob ſuas diuitias & victorias efferretur, e *ægrotauit vſque ad mortem*; & cum ei diceret Iſaias: *diſpone domui tuæ quia morieris*, ipſe ad remedium lachrymarum ſe recepit: quibus, dum culpæ ſuæ maculam abluit, effecit, vt Devs ſententiam ſuam reuocaret, & ſanitatem amiſſam reſtitueret. Verbum eſt enim Dei infallibile, quod per Ieremiam Prophetam dixit: f *ſi repentè loquar aduerſus gentem & aduerſus regnum, vt eradicem, & deſtruam, & diſperdam illud. Si pœnitentiam egerit gens illa à malo ſuo, quod locutus ſum aduerſus eam: agam & ego pœnitentiam ſuper malo, quod cogitaui vt facerem ei: & ſubito loquar de gente & de regno, vt ædificem & plantem illud.* O ſtupendam pœnitentiæ vim! ò admirandam diuinæ vocationis per minas & aduerſitates efficacitatem! quis hoc cogita-

3.

d *Ioan* 5. 14

e *Iſai* 38. 1.

f *Iere.* 18. 7

ret: quòd poſsit pœnitentia mutare immutabilem? ſi tu miſer peccator dolens de tuis peccatis: DEVS etiam dolebit de pœnis, quas tibi eſt minatus; aut fortè cœpit inferre. Si tu eò quòd ſis mutabilis, malum tuum propoſitum mutas, audiſque vocantis te vocem: DEVS quoque, licèt ſit ipſe immutabilis, mutabit abſque ſui mutatione propoſitum, te caſtigandi: quia non vult ipſe illam pœnam inferre, niſi in peccato permanenti. quòd ſi ſubitò tu feceris pœnitentiam: ſubitò etiam DEVS ſuam aget. tam enim erit ipſe ad mutandam ſententiam velox; quàm tu fueris in tua mutanda vita. iubebitque piſcem, qui te vorauerat, te euomere; quia, dum te intra ſe haberet, te verè mutauit ac meliorauit. Quod ſi fortè poſt pœnitentiam, adhuc duret aduerſitas, id ſignum erit, ſupereſſe adhuc aliquid ſoluendum, & purificandum de præterita culpa: aut, quòd tuâ referat, eam adhuc durare, vt à recidiua præſeruet; aut humilem & ſubiectum contineat: quò ad maiorem Dei gratiam recipiendam diſponaris; obtineaſque maioris gloriæ coronam: aut denique, vt ijs ſatisfiat, quos tuis peccatis ſcãdalizaſti: vt & illi ex tuis pœnis cautiores euadant. Quamobrem etiamſi
2. Reg. 12. 10 DEVS Dauidem monuit; & reuocans illi in memoriam beneficia in eum collata, ad pœnitentiam prouocauit: horrendas tamen adiecit minas. Amor enim & timor; ſpes & metus aptiſsimè coniunguntur ad conuertendum peccatorem. Et quamuis Dauidem ſtatim pœnituerit, quòd *peccaſſet Domino*; & propterea culpæ remiſsionem obtinuerit: pœna tamen & aduerſitas, quæ propter culpam illi inferebatur, adhuc durauit: licèt cùm tanto virtutum & ſpiritualium gratiarum incremento: vt libentiſsimo animo, eam pœnam ſe ſuſtinuiſſe recoleret, ex qua tot bonorum acceſſionem ſibi factam videbat, imò etiam temporalia bona, quæ priùs DEVS abſtulerat, eidem reſtituit. Quod ſi ita pertinaciter in culpa tua hærere volueris, vt pulſu aduerſitatis, quam DEVS mittit, excitari nolis: time, ac treme: quia diuina Iuſtitia non volet iram ſuam moderari; permittetque propterea, vt cete tribulationis te deuoret, & non euomat; ſed, donec ſuffoceris, detineat: & miſerrimè in tuo peccato moriaris; quemadmodum in proximo capite dicetur.

CAPVT XIV.

EXITIALEM MORTEM ESSE ALIQVORVM peccatorum pœnam; medium verò diuinæ Vocationis ad aliorum conuerſionem: Deiq́; iudicia in huiuſmodi varijs euentis valdè eſſe occulta.

ADEò eſt infinita magni noſtri Dei ſapientia, adeoq́ue prouidentia eius admirabilis: vt eiuſdem ordinis medijs nouerit, poſſit, velitq́ue plures fines conſequi; fieriq́; variorum euentuum compos;& (vt vulgò dicitur) eadem operâ multa proficere. Nam vno tribulationum, aduerſitatumq́; ictu, nunc multos rebelles peccatores occidit in pœnam grauium eorum ſcelerum; nunc plurima mactat peccata, vt gratiæ vitam ipſis peccatoribus largiatur: & ita nonnunquam ſua dirigit conſilia; vt paucos occidens, viuificet plurimos, qui aliorum ſupplicio territi, ad ſe ipſos redeunt, ac de ſuis peccatis dolent, & pœnitentiam agunt. Quamobrem loquens cum populo ſuo dixit per Amos Prophetam: a *Nunquid cadet auis in laqueum terræ abſque aucupe? nunquid auferetur laqueus de terra, antequam quid ceperit? ſi clangit tuba in Ciuitate,& populus non expaueſcet? ſi erit malum,* ſiue pœna & afflictio, *in Ciuitate, quod Dominus non fecerit?* Quaſi apertè dixerit: quemadmodum laquei non caſu aliquo ponuntur in terra; ſed induſtria & conſilio prudentis aucupis illos in loco & tempore,vbi opus eſt, collocantis,ad aues aut feras, quas capit,capiendas: ita aduerſitates,& tribulationes generales,aut particulares non caſu aliquo eueniunt; ſed à prouidentia Dei ita diſponuntur ad capiendos homines, qui auium inſtar iuxtà falſam carnis libertatem, vitam ſuam inſtituere volunt; & ambitione ac ſuperbia ſua altiſſimè volare; & ferarum inſtar nolunt legis Dei iugo ſe ſubijcere; ſed contra ſuum proximum crudeliter agunt. In qua directione & conſilio adeò eſt Dominus Noſter ſtrenuus & conſtans, vt donec capiat quem quærit, laqueum non auferat; ſed illaqueet, vinculiſq́ue ſeueræ Iuſtitiæ rebelles conſtringat. eos verò, qui huiuſmodi aliorum ſupplicijs perterriti, peccatorum ſuorum pœnitentiam habent, miſericordiæ vinculis liget: ita vt eadem omninò aduerſa ſint iræ laquei in quoſdam, qui in eis omninò pereunt; miſericordiæ verò vincula in alios, qui ex alieno malo ad proprij ſui periculi cognitioné deducuntur. Et quemadmodum dum clangit tuba in ciuitate, omnes timent, & in locum tutum ſe recipiunt: ita etiam cùm Devs inſignes peccatores repentina morte,

a *Amos* 3.5.

aliſq́ue

aliiſque aduerſis euentibus punit, tuba quodammodo clangit in reliquos omnes, quos ita terrendo vocat, & ad pœnitentiam peragendam inuitat, ſi velint ſimilem iram euadere. Ita Chriſtus Seruator noſter quibuſdam referentibus ipſi, quòd Pilatus quoſdam Galilæos, dum ſua Sacrificia offerret, decollaſſet, dixit: b *putatis quod ſi Galilæi præ omnibus Galilæis peccatores fuerint, quia talia paſſi ſunt? Non, dico vobis: ſed niſi pœnitentiam habueritis, omnes ſimiliter peribitis. ſicut illi decem & octo, ſuper quos cecidit turris in Siloë, & occidit eos: putatis, quia & ipſi debitores fuerint præter omnes homines habitantes in Ieruſalem? Non, dico vobis*: ſed vt intelligatis, *quòd ſi pœnitentiam non egeritis, omnes ſimiliter peribitis*. quaſi dixerit: Infelix horum hominum mors non propterea præcipuè illis euenit, quòd maximi eſſent totius Galilęæ, ac Iudęæ peccatores; ſed quòd eſſent peccatores: id enim ſufficit. quamobrem, ſi & vos peccatores eſtis, ex pœna aliis illata cautiores euadere ſtudete: vobis perſuadentes, infelicem hanc illorum mortem, vocem eſſe Dei, ad pœnitentiam vos vocantis, & inuitantis; ne ſimilis pęna, qua nunc verè digni eſtis, vobis contingat. Accedamus itaque ac demiſsè, vt par eſt, in profundam occultorum Dei iudiciorum abyſſum ingrediamur, quæ prædictis verbis inſinuantur; & vtilitatis capiendæ cauſa, attendamus: quem ordinem in his peccatoribus puniendis ſeruet: vt iuſtiſsimè quoſdam ob ſua peccata puniat; alios verò miſericorditer vocet, vt ea dimittant.

b Luc. 13. 3.

§. 1. *Iudicia Dei elucere in morte, aut vocatione variorum peccatorum.*

ADITVM in hanc abyſſum, aptumque fundamentum nobis præbet Sacra RVTH hiſtoria, dùm refert: *abiiſſe hominem de Bethlehem Iuda, vt peregrinaretur in regione Moabitide cum vxore ſua ac duobus liberis*, eo animo vt breui aliquo tempore illic manentes, poſtmodum in patriam ſuam reuerterentur. quorum tribus aliter accidit: nam illic mortui ſunt. Primus omnium obiit *Elimelech* Senex, illiuſque familiæ caput: nec tamen reliqui propterea in patriam redierunt. nam poſt annos decem mortui ſunt in flore ætatis ſuæ vterque filius: cùm ibi Moabitidas vxores duxiſſent. Sed tandem NOEMI videns ſe viduam, & ſolam abſque filiis & marito, afflicta ac tremens ſtatuit redire in Bethleem, vnde exiuerat. Hoc totum magnis arcanis & myſteriis ad noſtrum inſtitutum aptis eſt plenum. vt enim ait Sanctus Gregorius: non eſt in Scriptura ſacra inuſitatum, vt vna eademque perſona in factis ſuis hinc referat, quid peccatores faciant contra Deū; inde verò ſignificet, quid faciat DEVS erga peccatores. Quemadmodum Ionas, vt ſuprà eſt dictum, refert peccatores, qui Deum fugientes, incidunt in mare tribulationum; ſed idem tamen figura fuit Chriſti noſtri Seruatoris,

Ruth. 1.

Lib. 3. Mor. c. 16. exemplo Dauidis, Vriæ, & Berſabee.

Digitized by Google

ris,qui,vt nos à peccatis noſtris eriperet, fuit in idem mare tribulationum proiectus.

Incipientes itaque myſteria hæc euoluere, inueniemus, quamuis peccatores vera fide carentes,vitam ſuam in miſera ſua Moab, & regionibus infortunatis,in fæcibus vitiorum ſuorum ita hæreant & conquieſcant, vt per totam vitam in eis manere velint: at qui fidem habent,aut eius aliquod lumen, non ſtatuunt diſcedere à congregatione Iuſtorum,& ad peccatorum partes tranſire, quaſi ex inſtituto & animi decreto eorum conciues eſſe velint; ſed vt *peregrinentur*, & quaſi obiter tranſeant, hærentes ſcilicet nonnihil in ſuis vitijs, vt ſuo palato & appetitioni morem gerant; ſed ſtatuentes ea ante mortem deſerere,cõfidentes diuinæ miſericordiæ, quod tunc per pœnitentiam ad Iuſtorum ſtatum & vitam,à quibus diſceſſerant, conuerti velint. Ad eum modum, quo multi horum temporum hæretici & politici dicere conſueuerunt: Sectam ſuam eſſe ad viuendum commodam; Catholicam verò Eccleſiam, bonam eſſe ad moriendum: optantes quemadmodum impius Balaam a *mori morte Iuſtorum*: ſed vitam peccatorum ducere, & frui cum improbis in hoc ſæculo paradiſo voluptatum ſenſuũ; ſed cum iuſtis poſtea frui etiã paradiſo cœleſtium deliciarum. ſed iuſtis Dei iudicijs euenit eis,quod *Elimelech* & duobus eius filijs in figura euenit,vt ſubitò,& nõ cogitantibus mors ſuperueniat in loco & ſtatu, quem ad maiorem ſuæ vitæ partem trãſigendam elegerant, & b *moriantur in peccatis ſuis*. Hoc eſt enim in more, & lege ordinaria conſtitutum, quod qui malè viuit,malè moritur. nec dignus is eſt, vt ad locum ſecurum Sanctæ Bethlehem reuertatur ad moriendum, qui ex ea voluit exire, vt cum ſalutis periculo in regione Moab habitaret: ſed potiùs ei competet tremenda illa Ieremiæ ſententia dicentis: c *plangite eum, qui egreditur; quia non reuertetur vltrà, nec videbit terram natiuitatis ſuæ*. hîc benè collocantur lacrymæ: ſi enim à Deo diſcedis,& eius Eccleſia, aut è terra viuentium, vbi natus fuiſti in eſſe gratiæ, fortè vtramq; mortem obibis,temporalem & ęternam;nec reuerteris ad felicem patriam,quam contempſiſti. Attende,quòd ſi ſemel figas pedem in regione vitiorum, fortè illaqueaberis,teque expones periculo & occaſioni ea nunquã deſerendi. Quemadmodum duo hi fratres,qui ingreſſi tanquã peregrini in regionem Moab, duxerunt in ea vxores: & ſic tales egerunt radices, vt permanſerint tota vita, donec eos mors occupauit. quamobrem ne exiſtimes tibi licere,aut tutum fore, in eo ſtatu viuere,in quo non velles mori: nec prudentis eſt, vel ad vnum diem in eo loco hærere,in quo nolles morte præueniri: fortè enim dies ille vltimus erit vitæ; aut initium, ſine fine,& remedio in peccato perſeuerandi: & volens duplicem habere paradiſum, vtrumque ſimul amittes. Quemadmodum infelix Balaã amiſit d *gladio interfectus* cum reliquis peccatoribus,quo-

Margin: I. — a Num. 23. 10. — b Ioan. 8. 21. 24. — c Ierem. 22. 10. — d Num 31. 8.

rum vitam fuerat ſecutus. quem Balaam ſi tu fueris imitatus, contra te clamat horribilis illa ac tremenda vox Chriſti Seruatoris in omnes imitatores Balaam : e *age pœnitentiam , ſi quo minus, veniam tibi citò, & pugnabo contra te in gladio oris mei*; imperando ſcilicet, vt vita tibi adimatur, qui noluiſti mea miſericordia vti. Quæ minæ, vt tunc erunt ſeuériſsimæ, ita nunc ſunt vox dulciſsima ac beneuola Dei, te ad pœnitentiam vocantis, priuſquam eius iuſtitia te in ira & furore ſuo caſtiget : f *Ne dicas* (vt ait Sapiens) *miſeratio Domini magna eſt : multitudinis peccatorum meorum miſerebitur. miſericordia enim & ira à Deo citò proximant, & in peccatores reſpicit ira illius. non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. ſubitò enim veniet ira illius*. miſericordia enim Dei non debet eſſe pallium, quo ſe peccatores tegant, vt in ſuis peccatis perſeuerent; ſed vt illa citò deſerant.

e Apoc. 2.16

f Eccl. 5.6

2. HINC licebit progredi ad perpendenda Dei iudicia; & qua ratione ſupplicia ſua incipiat ab ijs peccatoribus, qui ob antiquitatem, dignitatem, aut officiũ tenentur, quemadmodum *Elimelech*, eſſe meliores: quorum peccata ſcandalo ſunt alijs; & ſecum afferunt maiorem in Deum ingratitudinem, & maius in proximum detrimentum. ac propterea pęna & ſupplicium, quod illis infertur, timere facit minores; eſtq; clamor quidam & admonitio, vt cõuertantur. ſi enim Iuſtitia diuina maioribus non parcit: nec minoribus parcet. & ſi altiſsimã & profundè radicatam arborẽ iubet abſcindi: faciliùs paruam & teneram euellet. Quamobrem cùm DEVS mitteret ſex viros habentes inſtrumẽta & vaſa interitus in manibus ſuis, vt percuterent habitantes in Ieruſalem, dixit eis: g *à ſanctuario meo incipite*, aut (vt LXX. verterunt) *incipite à ſanctis meis*, illis videlicet, qui ratione ſtatus ſui Sacerdotalis deberent eſſe primi in ſanctitate; erant verò primi in iniquitate. Nam, vt S. Hieronym. notat, digni erãt hi, qui primi punirentur; eò quòd occaſionẽ peccandi populo dediſſent. & (vt S. Petrus dixit) h *iudicium incipit à domo Dei*; vt vltio ſumatur de ijs, qui in ea viuentes, ſunt alijs ſcandalo: & ſic reliquis incutiatur metus, & permoueantur ad pœnitentiam; cautiores effecti ex pęna illis illata, quos vt ſuperiores, & quaſi capita ſua habebant: & qui culpæ initium dederũt, ſint quoq; primi in ſubeunda pœna. Ita enim i *Dathan & Abiron*, qui populum Dei conturbauerant, puniti ſunt horrẽda & infeliciſsima morte, *aperiente ſcilicet terra os ſuum, eoſq; deglutiente, vt viuentes deſcenderent in infernum*, & poſt eos *ignis interfecit ducentos quinquaginta viros*, qui à partibus ipſorum ſteterant. Idem eueniet Antichriſto eiuſque Pſeudopropheţę, de quibus S. Ioannes, quod k *viui miſsi ſint in ſtagnum ignis ardentis ſulphure, & cæteri*, qui illos fuerant ſecuti *occiſi ſint in gladio*. Nam extraordinaria Maiorum delicta extraordinarijs quoque horrendiſq; mortibus punienda ſunt, vt minores & inferiores coërceant.

g Ezec. 9.6

h 1. Pet. 4. 17.

i Num. 16.v 26.

k Apoc. 19. 20.

3. NEC tamen in huiuſmodi euentibus deeſt interdum diuina miſericor-

dia,

dia, quæ horum iudiciorum ſeueritatem in aliquibus temperet; ne, qui volent ad eam recurrere, deſperent. Nam etſi moriatur *Elimelech*; at Noemi, etſi aliqua ex parte punita, non tamen moritur: ſed per illatam ei pœnam ad propriam reducit patriam. Nam ex duobus in eadem peccata lapſis permittit Devs alterũ mori ac perire; alterũ verò eiſdẽ pœnis tactum dirigit, vt conuertatur. Quem .n. non ducant in admirationẽ diuerſi euentus duorum priorum Regum Iſrael, *Saulus* ac *Dauidus*? vterque enim fuit iuſtus in initio; vterq; in grauia peccata lapſus, cum totius regni ſui ſcandalo; vterq; etiam propter ea punitus: Sed cõtrarijs omninò euentibus. Nam l *Saul* etiãſi punitus, nullum tamen ex pœna fructum accepit: ſed in peccato ſuo obſtinatè permanens, miſerrimè perijt: m *Dauid* aũt etiam punitus, locũ inuenit pœnitentiæ: ex pęna accepta faciens remediũ culpæ. Sed quid dicã de duobus alijs Regibus, qui valdè magni fuerũt peccatores? Pharaone ſcil. ac Nabuchodonoſor, vtroq; in populum Dei crudeli tyranno; & vtroque punito magnis plagis, vt conuerteretur; ſed diuerſo planè euentu. Nam n *Pharao* pertinax in ſuo peccato, pœna deterior factus, miſerrimè aquis *maris rubri* ſubmerſis, extinctus eſt: o *Nabuchodonoſor* autem, *poſtquam per ſeptem annos cum beſtijs & feris fœnũ quaſi bos comedens habitaſſet, altiſſimo benedixit, & viuentem in ſempiternum glorificauit*, & ſic *ad honorem regni decoremq́; redijt*. Primus fuit imago iræ diuinæ, ad rebelles deterrẽdos: poſterior diuinæ miſericordiæ, ad ſpem & fiduciam eorum, qui ſe Deo ſubijciũt, ac proſternunt. Supplex ergo Devm D. N. ora, p *ne* (vt ait Dauid) *in furore ſuo te arguat, nec in ira corripiat*, abſq; miſericordia, q *percutiens te plaga*, quam Ieremias *inimici* appellat, & *caſtigatione crudeli*, quę (vt S. Hierony. adnotat) non tendit ſicut plaga patris ad ſanandum & condonandum; ſed ſicut vulnus inimici ad occidendum & condemnandum. Cùm igitur Dei plagæ ſoleant à patrio amore inchoare, vtere eis in tuum commodum, antequàm plaga inimici feriat, quæ nullum admittit remedium.

l 1 Reg 15. 24. & c. 31. 6.
m 2. Reg. 12. 13.
n Exod. 14. 28.
o Daniel. 4. 30. 33.
p Pſal. 6. 2.
q Ierem. 30. 14.

§. 2. *Iudicia Dei in eiuſdem peccati complices, quos aut vocat aut perdit.*

Saepe non ſufficiunt ſupplicia Maioribus illata, vt Minores emendentur, etiãſi longum tempus Devs ad pœnitendum cõcedat; donec magis perſpectã eorũ pertinaciã, eãdem eos inuoluit pęnã. Decem annos expectauit Devs filios Elimelech poſt mortẽ Patris: qui, cùm nõ redirent in Bethlehẽ, mortui ſunt tandẽ in regione Moab. vt intelligeres, quòd niſi prima admonitione ex alieno damno prudentior & cautior fias: cùm minimè cogites, illud ſenties in te ipſo. Huic rei fidẽ facit Pharao cũ ſeruis ſuis, quorũ pertinaciam in retinendis Iſraelitis in captiuitate puniuit Dominus, a *percutiens in vna nocte omne primogenitum in terra AEgypti, à primo-*

Ruth. 1. 4.
a Exod. 12. 29.

genito Pharaonis vſq; ad primogenitum captiuæ, quæ erat in carcere, & omne primogenitū iumentorum. Quæ plaga adeò fuit Pharaoni cunctęq; Aegypto grauis & horribilis, vt præ mortis metu, etiam in *ipſa nocte vocatis Moyſi & Aaron Pharao dixerit: ſurgite & egredimini à populo meo; vrgebantq; AEgyptij populum de terra exire velociter, dicentes: omnes morimur:* vix autem lacrymas ex morte primogenitorum ortas exterſerant, cùm omni metu,quo perculſi fuerant, depoſito, eos pœnituit facti ac dimiſsionis: & exeuntes omnes ſimul, vt diſcedentes retinerent, ac reuocarent, inciderunt in manus mortis: ſubmerſi enim fuerunt in aquis maris rubri, *ita vt nec vnus quidem ſuperfuerit ex eis.* O mors, quàm amara eſt memoria tua in hominibus huius mūdi! qui videntes,te è medio tollere alios præcipuè ſibi coniunctos, ſtatim contremiſcunt, diuinæque vocationi aures præbere incipiunt,editis doloris peccatorum ſignis: ſed mox atque è conſpectu & oculis ipſorum abſcedis, etiam ex corde te expellunt: & eadem feſtinatione, qua vitæ emendationem cœperunt; pergunt in ſuis peccatis & vita praua. Sed licèt ipſi mortis obliuiſcantur; non tamen ipſa eorum obliuiſcitur: ſed qua feſtinatione ipſi ſequuntur prauas ſuas propenſiones & appetitiones,eâdem ſequitur mors ipſorū greſſus, donec repentè & minimè cogitantes aſſequatur; marique ingentium laborum & afflictionum eos ſubmergat. quæ afflictiones multò maiores grauioreſque eſſe ſolent,proptereà quod ex aliorum morte non ſunt redditi cautiores. maiori enim ſupplicio dignus eſt, qui non fit ex alieno cautior, iuxta ſententiam illius homicidæ,qui dixit: b *ſeptuplum vltio dabitur de Cain: de Lemech verò*, qui hoc ſciens non eſt factus cautior,ſed *virum occidit, dabitur ſeptuagies ſepties.*

b *Geneſ.* 4. 24.

SED quodnam myſterium in eo latet, quòd vterq; frater,filij Elimelech ſimul ſint mortui in regione Moab, vbi vterq; vxorem duxerat cōtra præceptum legis prohibentis, c *vxorem accipere de filiabus* Moab? Quid idem ſibi vult,quòd Pharao & eius exercitus ſimul fuerint aquis maris ſuffocati; omneſq; eâdem pœnâ puniti, eò quod communi decreto & volūtate eandem culpam admiſerunt? ſine dubio hoc indicat nobis occulta Dei iudicia. quòd ſcilicet repentinâ interdum morte DEVS puniat eos, qui conſpirant in aliquod ſcelus; & ſimul ad reſiſtendum diuinæ vocationi, ne conſpirationem illam & voluntatum coniunctionem,in eodem peccato manendi, deponant. Nulli enim ſunt deteſtabiliores peccatores ijs, qui ita ſecum paciſcuntur,ſeq; mutuò adiuuant ad mala quæ intendunt, vt in eis excellant. propterea enim D.N.S. Iob dixit de Leuiathan,quod d *corpus illius eſſet quaſi ſcuta fuſilia,cōpactum ſquamis ſe prementibus, & vna vni* ita *coniunctis*, vt *ne ſpiraculum quidem incedat per eas: & membra carnium eius ita cohærentia ſibi*, vt etiamſi *mittantur contra eum fulmina* de Cœlo,penetrare tamen non poſſint: *cor enim eius induratur tanquam lapis; & ſtringitur quaſi malleatoris incus.*

c *Exod.* 34. 16. *Deut* 7. 3. 2. *Eſdr.* 13. 1.

d *Iob.* 41. 6.

Quæ

Quæ ſunt ſquamæ, & quæ carnes Leuiathan, niſi peccatores illi, qui Dæmonis partes, conſiliaque ſequuntur? Alij enim apertè & manifeſtè eum ſequuntur, qui per ſquamas ſignificantur; Alij occultè & diſsimulantes tanquam hypocritæ, qui indicantur per carnes cute coopertas. Vtrique enim horum diligentem dant operam, vt ſimul perficiant, quæ ſibi arrident & placent: quemadmodum illi inter ſe conuenerant; qui poſt diluuium decreuerunt turrim & ciuitatem Babel conſtruere. e Venite, dicebant, *faciamus nobis ciuitatem & turrim, cuius culmen pertingat ad cœlum.* Hanc conſpirationem, ait S. Gregorius, eſſe pernitioſiſsimam: eò quòd valdè eos corroboret, animoſque addat, ad mala perficienda, quæ volunt. Ex quo ſex ingentia damna illis oriuntur, quæ in prædictis verbis de Leuiathan inſinuantur primum, pertinacia: eò ſcilicet incorrigibilior in ſuis peccatis, quò illi magis ſunt ad ea perficienda concordes. Secundum, quòd ſe mutuo defendant & excuſent. Tertium, quòd ſimul conueniant ad reſiſtendum cuicunque volenti eos abinuicem diſiungere ac ſeparare. Quartum, quòd eorum cor tanquam lapis & ferrum ita induretur, vt nulla reſpiratio ab eo prodeat orationum & bonorum deſideriorum. Quintum, ꝙ non admittant cœleſtes inſpirationes, etiamſi vehementes ſint, & tanquã fulmina efficaces. Sextum, quòd quamuis alicuius plagæ ictus eos tangat, nullum tamen ſignum, aut veſtigium imprimit: potiùs plagis & pœnis obdureſcunt magis, ad inſtar incudis malleatoris, quæ continuis ictibus magis indureſcit. Propter quæ omnia ſolet Iuſtitia diuina quaſi vno ictu, vita priuare eos, qui hoc modo ad mala facienda in vnum conſpirarunt. Quemadmodum euenit ſummo Sacerdoti Heli & duobus eius filijs, de quibus prædixit quidam Propheta, quod f *in die vno morerentur ambo:* quò eſſent in pœna ſocij, quemadmodum fuerunt in culpa. Et g *Angelus Domini percuſsit in vna nocte in caſtris Aſſyriorum centum octoginta quinque millia* hominum, de quibus dixit Nahum, quòd g *ſicut ſpinæ ſe inuicem complectuntur,* quæ, igne concepto, vehementius ardent. Et Eccleſiaſticus h *ſtupa collecta ſynagoga peccantium; & conſummatio illorum flamma ignis.* Non tamen ſemper ira Dei huiuſmodi furore ac ſeueritatè vtitur cum omnibus peccati complicibus; ſed nonnunquam conſueta ſua miſericordia, per infelicem mortem aliquorum, alios vocat ad conuerſionem, quam per diſſolutionem iniquæ ſocietatis & concordiæ, qua erant coniuncti, reddit faciliorem. Nam qui ita coniuncti perſtitiſſent in ſuis vitijs & peccatis; tandem illa deſerunt, cùm ſolos ſe vident ſocijs ſublatis. quemadmodum *Noemi,* ſi vir & filij eius vixiſſent, manſiſſet in regione Moab: cùm autem ſe illis ſpoliatam videret, ſurrexit, vt exiens ex regione, in qua illi extincti fuerant, *in patriam pergeret,* ne & ipſa extra eam moreretur.

e Gen. 11. 4. Lib. 33 Mor. c. 24. & lib 34. c. 4.

f 1. Reg. 2. 34.

g 4. Reg. 19. 35.

h Eccl. 21. 10.

Hanc vocationis rationem ipſamet *Noemi,* poſtquam in patriam re-

i Ruth. 1. 20 diͦſſet, inſinuauit, dicens mulieribus Bethlehemitis: i *ne vocetis me* NOEMI, *id eſt pulchram; ſed vocate me Mara, id eſt amaram: quia amaritudine valdè repleuit me Omnipotens. egreſſa ſum plena; & vacuam reduxit me Dominus.* quaſi diceret: cùm ex hac ciuitate egrederer bonis temporalibus abundabam: quia virum & filios, pulchritudinem & bona temporalia habebam: ſed Dominus his omnibus ob mea peccata ſpoliatam, reduxit, vt, contriſtatam ac ſolam me videns inter peccatores regionis Moab, redirem in ciuitatem Bethlehem, ad vitam meam inter iuſtos ducendam. Valdè verò myſticè ſibi ipſi tribuit exitum ex Bethlehem; Deo verò in eandem reditum: non enim dicit egreſſa ſum plena, & redij vacua; ſed, *egreſſa ſum, & reduxit me Dominus:* vt ſic intelligamus, noſtrum eſſe, quod peccemus; & à libero noſtro arbitrio ſolo prouenire, vt à DEO, eiusque Eccleſia, & Iuſtorum congregatione recedamus; accedamus verò ad partes & conſortia peccatorum: Conuerſio tamen reditusque in locum ſanctum, ac Iuſtorum conſortium, quos deſerueramus, prouenit nobis à DEO, eiusque gratia, per ſanctæ ſuæ vocationis virtutem. Quod ipſum diſtinctius
k Oſe. 13. 9. ipſe Dominus dixit per Prophetam Oſee: k *perditio* eſt *tua Iſrael: tantummodo in me auxilium tuum.* Ego, ego, inquam, miſer ſum, qui ex cœleſtis Patris mei domo egreſſus ſum, & peregrè l *profectus in regionem longin-*
l Luc. 15. 13. *quam,* quia ita volui: ſi enim ego non voluiſſem, non me cœleſtis Pater repuliſſet: ſed non potuiſſem tamen per ſolam meam voluntatem ad illum redire, niſi ille vocaſſet, & ad redeundum auxilium dediſſet, ac deduxiſſet. Sed quomodo egreſſus ſum? & quomodo me reduxit? egreſſus ſum, quia bonis temporalibus abundabam, quibus ſuperbia mea, cupiditates, carniſque voluptates fouebantur: quæ, vt DEI domum deſererem, & in tabernaculis peccatorum habitarem impulerunt, DEVS verò his bonis me ſpolians, morteque puniens eos, qui mihi fauebant, vacuum me reduxit: vt harum plagarum metus, totque laborum & miſeriarum afflictio, & calamitas me compellerēt redire ad locum, vbi prius eram. Quamobrem ne vocetis animam meam *Noemi* ſiue pulchram, ſed *Mara* ſiue amaram: Dominus enim tribulationum amaritudine valdè illam repleuit, vt pœnitentiæ lacrymarumque amaritudine, culparum mearum maculas eluerem. Exulta itaque ó anima mea: quia nunquam adeò pulchra fuiſti atque iam; cùm hac amaritudine es repleta. cordis enim amaritudo, culpæ fœditatem excludit; reddit verò gratiæ pulchritudinem. Si abſtulit tibi DEVS corporis pulchritudinem, quæ te ad peccata impellebat: id fecit, vt pulchritudinem ſpiritus cum magna donorum ſuorum abundantia tibi
m Cant. 1. 5. largiretur. Scriptum eſt enim: m *Nigra ſum, ſed formoſa, filiæ Ieruſalem;* nigra *ſicut tabernacula Cedar,* ob tribulationes, quibus affligor; ſed pulchra *ſicut pelles Salomonis,* ob ingentes gratias & virtutes, quæ inde mihi proue-

niunt.

niunt. O ſol Iuſtitiæ, decolora me, & ex peccatorum meorum dolore, amaritudine reple: vt amiſſam propter ea, gratiæ pulchritudinem recipiam. Amen.

§. 3. *Deus occultis ſuis Iudicijs peccatores aliquos in flore ætatis punit vt ſic alios vocet.*

Adhvc ſupereſt quod in his diuinis Iudicijs profundiùs perpendamus: non enim caſu aliquo filij *Elimelech* in ætatis ſuæ flore, poſt ſenem patrem, ſed etiam ante ſenem matrem mortui ſunt: ſignificatur enim nobis, omnes ſiue iuuenes, ſiue ſenes timere cauteque viuere debere: eò quòd ira Dei, ipſaque mors nunc priùs ſenes aggrediatur; nunc iuuenes: vt & ſenes ex morte iuuenum cautiores fiant; & ſimiliter iuuenes morte ſenum; & alij denique ex aliorum morte. Nam, vt ait Salomon, a *ſicut piſces capiuntur hamo, & ſicut aues laqueo comprehenduntur: ſic capiuntur homines in tempore malo*, hoc eſt in die mortis; quæ mala & amara eſt peccatoribus imparatis, & ſubitò morientibus: quos veluti hamo capit, cum illi delectationum ſenſualium eſcis maximè oblectantur. Et quemadmodum ſæpè piſces, aueſque minores priùs capiuntur, quàm magnæ: ita iuuenes ſolent non raro mori antè quàm ſenes, ita eorum peccatis exigentibus, propter quæ (vt Amos Propheta dixit) b *occidit ſol in meridie, & tenebreſcit terra in die luminis:* quia mors in ætatis flore, & in vitæ medio eos capit. & quando ſol luxque proſperitatum huius mundi, quàm poterant altiſsimè & feliciſsimè incedebant: tunc ipſe ſol occidit, proſperitas euaneſcit, marceſcit pulchritudo, luxq; in tenebras, & vita in mortem commutatur.

I.

a *Eccl.* 9 12.

b *Amos* 8 9.

Nihil enim Devs facit hæc omnia mundi magnalia, cùm ſub illis latent plurimæ culpæ. Ad idem facit quòd idem Propheta mortem comparet haſtæ prælongæ, c *vncinum* habenti ferreum, cuius eſt vſus ad fructus arborum decutiendos, quo non ſolùm fructus decutiuntur ex infimis ramis, qui manu carpi poterant; ſed etiam qui in ſupremis, quo non poterat attingere manus: Mors enim æquè facilè diuites decutit atque pauperes; ſanos forteſque ac robuſtos, atque debiles & valetudinarios; & iuuenes qui ſibi longam vitam pollicentur, atque ſenes, qui vnum iam pedem videntur habere in ſepulchro. Et ob eam cauſam Propheta vſus hic eſt voce Hebræa ſignificante autumnalem fructum, maturum iam vt decerpatur: ſic inſinuans, perueniſſe iam tempus, quo mortis vncinus inuaderet peccatores: eò quòd ipſorum peccata maturos ſatis eos reddidiſſent, vt antè tempus decerpi poſſent. Quò ſpectat ſententia

c c. 8 1.

Vide Riber.

Eccle-

d Eccl. 7.18. e Pſal 54.24 Eccleſiaſtis: d *ne impiè agas multùm, ne moriaris in tempore non tuo:* & illa Dauidis: e *viri doloſi non dimidiabunt dies ſuos:* quaſi diceretur: cùm tanto deſiderio vitæ longioris tenearis, deſine peccare: peccata enim, eius filum abſcindunt; &, cùm ipſa ſit ex ſe breuis, eam efficiunt breuiorem; eò quòd Dei Iuſtitia in pœnam, illam abbreuiet.

2. Decem tantùm *annis*, ait Scriptura, vtrumque fratrem vixiſſe in regione Moab, fruentes eius vbertate, & coniugij voluptatibus; & ſtatim *mortuos* eſſe. Quid autem ſunt decem anni, ſi cùm æternitate conferantur? ſi-
f Pſal 89.4. quidem Propheta Regius teſtatur: f *mille annos ante oculos Dei tanquam diem heſternam eſſe, quæ præterijt.* O quàm eſt tota ipſa vita breuis; ſi cum æterna comparetur! quamuis enim longiſsima aliàs videatur; vix tamen incepit, cùm quaſi pro expedita haberi poteſt. Et quid eſt *Mahalon* & *Chelion* (quæ voces, vt ſupra diximus, principium & conſummationem ſiue finitionem ſignificant) ſimul mori, niſi docere nos, vitam hanc adeò eſſe breuem, vt cum ipſa morte coniungatur; & eius principium cum fine; ingreſſus cùm exitu, primuſque dies cùm poſtremo cohæreat: quemadmodum ipſi dam-
g Sapie.5.13. nati fatentur: g *nos* (inquiunt) *nati, continuo deſiuimus eſſe.* nam tota vita, quãuis quingentorum fuerit annorum, ſicut fuit Cain, illis videtur fuiſſe vnius momenti. O ſi vitam reſpiceres, non ſicut peccatores, cùm ea fruuntur, ſed quemadmodum ijdem, eam iam tranſactam reſpiciunt in inferno! Diceres proculdubiò, eam eſſe quaſi non fuiſſet: & intolerabilem eſſe ſtultitiam, illi fidere, eamque in breuibus adeò voluptatibus expendere, quæ tormentis æternis ſint puniendæ.

3. Imponamus tandem occultis hiſce Dei iudicijs finem, adductis in medium quæ S. Matthæus de duabus ficulneis refert, quæ horum peccatorum ſunt figuræ. Alteri illarum (cuius ſupra minimus) maledixit Chriſtus
h Matt. 21. 19. D.N. h *cùm manè* quodam *eſuriret*, nec fructum vllum in ea, *niſi folia tantùm inueniſſet*, eò quòd eſſet adhuc veris initium: dixit enim cum indignationis cuiuſdam indicijs: *numquam ex te fructus naſcatur in ſempiternum: & arefacta eſt*
i Marc 11. 20. *continuò ficulnea* i *à radicibus.* Certùm eſt (ait S. Chryſoſtomus) ficulneam illam non habuiſſe peccatum tali pœna dignum, ſed habuiſſe hominem per eam ſignificatum: qui tenetur fructus bonorum operum proferre non ſolùm in autumno, hoc eſt in ætate matura; ſed etiam in primo verè, hoc eſt in iuuentute, & à quo incipit vti ratione. Et proptereà Chriſtus D. N. diluculo interdum illum viſitat, optans hos in eo fructus inuenire. Quem ſi ætatis tantùm virore, & externarum cæremoniarum folijs ornatum videat, vt Chriſtiani nomen tantum retinere videatur; ſolet in eum indignari, vitaq; eum priuare, æternam imprecans maledictionem: ob quam ad radicem vſque areſcit, amittens omnes gratias, donaque ſpiritualia vſque ad ipſam Fidem, quæ illorum eſt radix: vt nunquam amplius fructum proferat bene-

dictionis. qui enim in lethali peccato diem ſuum obit, ita his omnibus in æternum priuatur, vt nulla ſit ſpes ea recuperandi. Stupenda aũt in hanc ficulneam, & in aliquem horũ peccatorũ maledictio, aliorum eſt admonitio & documentũ: vt ſtudeant nõ eſſe ſteriles & inutiles. Nam ordinariè Devs non eſt adeò ſeuerus, vt in prima ſtatim viſitatione ficulneæ ſuæ ita maledicat; ſed ſæpius eam expectat ad multos annos, pulſans frequenter ac monens, vt ſuos proferat fructus. Quemadmodum idem Christvs D.N. in parabola alterius ficulneæ, quam in Eccleſiæ ſuæ vinea habet plantatam, indicauit: ad quam veniens vt fructum quæreret, etiamſi non inuenerit; non tamen illi maledixit, potius vineæ cultori dixit: k *ecce anni tres ſunt ex quo venio quærens fructum in ficulnea hac, & non inuenio: ſuccide ergò illam: vt quid etiam terram occupat? at ille reſpondens dicit: Domine dimitte illam & hoc anno, vſque dum fodiam circa illam, & mittam ſtercora; & ſiquidem fecerit fructum; ſin autem, in futurum ſuccides eam.* Qui ſunt hi tres aut quatuor anni quibus Devs ficulneæ fructus expectat, niſi quatuor vitæ hominis partes, ſiue longa illa ſit, ſiue breuis? in quibus ſæpius ipſum viſitat Devs vocando, ſuiſque ſanctis inſpirationibus inuitando ad bonos fructus proferendos: Quod ſi in primo anno, hoc eſt quando vſus rationis iam adeſt, eos non proferat, Devs patienter expectat, reditque ſecundo anno, in ſecunda ſcilicet vitæ eius parte: qui, ſi adhuc in ſua ſterilitate perſiſtit, ſuſtinet eum Devs longanimiter; redit verò tertio anno, parte ſcilicet tertia eius ætatis: quem ſi adhuc ſine fructu inueniat, oſtendit ſe illi magis iratum, & fortioribus pulſibus plagiſque morborum & aduerſitatum monet, minaturque ſe vitæ filum abſciſſurum, quaſi homini nauci & inutili. Quamuis adeò magna eſt aduocati ac Meditatoris noſtri Iesv Christi Charitas, vt etiam pro tali peccatore apud æternum ſuum Patrem intercedat, vt quartum adhuc annum, vltimam ſcilicet ætatem morti vicinam dignetur expectare; vehementiores interim inſpirationes mittens, variaque alia media adhibens, vt optatum tandem fructum afferat; ſimulque monens, quòd ſi bono adeò mediatori ingratum ſe exhibeat, & vocationi admonitionique ipſius obſurdeſcat, ſit ipſemet iudicaturus, & ſuaſurus, vt in quarto anno abſcindatur, & euellatur; quandoquidem tot medijs adhibitis nullum fructum facere voluerit. O diuinæ miſericordiæ altitudinem! ô humanæ ingratitudinis vilitatem! quænam maior miſericordia eſſe poteſt, quàm Devm adeò patienter expectare hominem adeò ingratum? & quæ maior ingratitudo, quàm nolle hominem adeò miſericordi Deo ſeruire & obſequi? Non poteris conqueri, quod ad primum peccatum Devs mittat hominem ad infernum: ſiquidem per quatuor prædicta tempora illum expectat. Sed neque expedit negligere, aut differre exe-

k Luc. 13. 7.

qui, quod ipſe præcipit: cùm enim quatuor hæc tempora ſint quatuor vitæ tuæ partes, quæ vt longa eſſe poteſt, ita poteſt eſſe breuiſsima; & fortè tres eius partes iam præterierunt, quartæq́; finis imminet: & niſi reſipiſcas, maledicet DEVS iubebitque te abſcindi, nulla vlteriùs admiſſa intercesſione. Cogita itaque, quòd hac ipſa hodierna die DEVS maieſtatis dicet angelo diuinæ ſuæ Iuſtitiæ executori, tremendam illam ſententiam: *ſuccide illam: vt quid etiam terram occupat?* emitte hominem iſtum ex vinea huius mundi & Eccleſiæ: vt quid locum ſine vlla vtilitate occupet? Extrahe iſtam animam ex corpore, quo non vtitur in finem ſibi præſcriptum. Quid itaque dices miſer, cùm huiuſmodi ſententiam audies, ſi ad finem quarti anni proferatur, quando totam vitam abſque vllo fructu peregiſti? Quis potenti adeò mandato reſiſtet, ſi Chriſtus ipſe, qui tuus hactenus fuit Aduocatus, fiat Iudex; iubeatque te abſcindi? O Saluator benigniſsimè, præueniat nos vocatio tua, vehemens adeò ac potens; vt re ipſa deſideratos fructus proferamus: vt cùm nos vltimo viſitaueris, benedictionem tuam potius impertias, transferens nos à militantis Eccleſiæ vinea ad ipſam triumphantem in æternum. Amen.

CAPVT XV.

MEMORIAM VLTIMAE VOCATIONIS AD Iudicium, quod fit in morte cuiusq́; medium eſſe diuinæ vocationis.

DVPLICIS inſignis Vocationis mentio fit in ſacro Euangelio: Alterius, quæ fit in vita; & alterius in ipſa morte. Prima vocat
a Matt. 20. 1 8. a *operarios* ad laborandum *in vinea*; Secunda vocat ad *reddendam*
b Matth. 25 14. 26. *laboris mercedem*. Prima fit ad diſtribuenda Vocationis b *Talenta & Mnas*, media videlicet ad vitam æternam procurandam: ſecunda fit ad
c Luc. 19 13 b *ponendam rationem cum eis*, vt c *ſciat quantum quiſque negotiatus fuerit*, vt reddat præmium *fidelibus* ac diligentibus; puniat verò b *malos ac pigros*. Vtriusque vocationis conſideratio efficaciſsimum eſt medium ad vocationem audiendam, qua nunc temporis vocamur ad pœnitentiam. Nam
d Eccl. 7. 40 quemadmodum verum eſt illud Eccleſiaſtici: d *in omnibus operibus tuis memorare nouiſſima tua, & in æternum non peccabis*: ita etiam eſt verum, deſerturum te peccata, ſi fueris eadem nouiſsima meditatus. Ibi enim ita lux cœleſtis te illuſtrabit, vt horrere faciat & odiſſe, quod in tua morte grauiſſimum damnum afferret.

VT igitur hanc adeò vtilem conſiderationem ingrediaris primùm, per-

Digitized by Google

perſuadeas tibi neceſſe eſt, adfuturum tempus in quo DEVS vltima vocatione ad particulare tui ſolius iudicium vocet. Quæ vocatio adeò eſt efficax futura, vt reſiſtere illi, aut excuſare te non poſsis; adeò infallibilis, vt impoſsibile ſit eam effugere; adeò occulta ac repētina, vt cùm minimè cogitaueris, ſis ad reddendam hanc rationem vocandus. Diuina enim prouidentia ſtatuit, quatuor has mortis circumſtantias eſſe omninò occultas: *diem* ſcilicet, *locum occaſionem* ſiue cauſam, ac *modum* ipſius mortis. Vt verè poſsis tibi perſuadere, hodiernam fortè diem fore vitæ tuæ vltimam; & in hoc ipſo loco, vbi nunc es, tibi mortem euenturam; & humorem illum, qui nunc in corpore tuo mouetur, fore illius cauſam; aut iam accelerare id, quod violentam tibi afferet mortem: nec ſcis an ſubitò, an cum aliquo temporis ſpatio, quo ad mortem præparare te poſsis, vitam tuam ſis finiturus. Quæ ita diſpoſuit DEVS D.N. vt omni tempore; in omni loco & occaſione aut occupatiōne viuas tanquā homo, cui eſt moriendū: & fortè ipſo momēto mariaris, & ad iudiciū voceris. Et hoc ſenſu dices illud Dauidis: d *notum fac mihi Domine finem meum, & numerum dierum meorum, quis eſt: vt ſciam quid deſit mihi.* Non peto Domine, reuelari mihi annos, quibus in hac vita mortali ſit viuendum; non peto huiuſmodi reuelationem: quia non expedit mihi, id noſſe, quod tu vis mihi eſſe ignotum: illud autem demiſsè peto, vt facias me hanc veritatem intimè agnoſcere, quod finem habeam, & quòd anni mei ſint breuiſsimi: *vt ſciam, quid deſit mihi* ex virtutibus, ex bonis operibus, & neceſſaria præparatione, ad cōfligendum cum morte: vt in eo mihi comparando accelerem, antequam illa aduen iat.

d *Pſal.* 38. 5.

Conſideratio de Vocatione ad Iudicium.

PRAEMISSO itaque, quod hæc ipſa dies poſsit eſſe tuæ vitæ vltima: cogita, te iam in ipſa vltima eſſe; & Medicum, aut Coſeſſarium, aut alium quempiam amicum, nuncium illum tibi à Deo afferre, quem Iſaias ad Regem Ezechiā: a *diſpone domui* & conſcientiæ *tuæ, quia morieris tu, & non viues.* O triſtem & amarum nuncium animæ tuæ; ſi veniat, cùm illa valdè erit ſuis peccatis adſtricta; maleque ſibi de neceſſarijs ad illa ſine dolore deferenda proſpexit! O te miſerum, quid facies in tantis anguſtijs conſtitutus? in quibus cùm ſit neceſſariò moriendum, non facilè inuenias modum te præparandi, propter multa quæ adſunt obſtacula, ſed quæ illa? vis ſcilicet morbi; cura & ſollicitudo ea adhibendi remedia; temporis breuitas; anxietas magna ob anguſtias præſentes; deprauata conſuetudo præterita; interna DEI deſertio, qui iurè denegare poteſt tempore mortis deuotionem ei, qui eandem in vita contempſit. Quem itaque exitum incuriæ tuæ in hac occaſione ſperare potes, niſi quem fatuæ Virgines habuerunt: quæ audientes clamorem illum: b *Ecce ſponſus venit,*

Punctum primum.

a *Iſa.* 38.1.

b *Mat.* 25.10

præparate vos, *& exite obuiam ei: dum irent oleum emere, venit ſponſus*, & antequam redirent, *clauſa eſt ianua* cœli, & illæ ab ſponſi ſocietate excluſæ. Quid tibi proderit, quod lampadem fidei habeas, & ſpei lychnum: ſi oleum deſit operum bonorum, & ignis Charitatis? neque enim diuino huic ſponſo obuiam itur extincta lampade; nec accenſa externa tantum pietatis ſpecie, ſed veræ & ſolidæ Charitatis operibus. Cautior itaque ex alieno malo eſto; & præpara te ſtatim, quemadmodum prudentes Virgines fecerunt: fac in vita, quod tempore mortis factum velles. Expurga conſcientiam tuam à peccatis: accende lampadem Fide, & imple dilectionis DEI & proximi operibus, vt cùm tuæ mortis & aduentus ſponſi nuncium
c Pſa. 107. 1 habueris; ingenti eum lætitia excipias, dicens cum Dauide: c *paratum cor*
d Pſa. 121. 1. *meum Deus; paratum cor meum*: & d *lætatus ſum in his quæ dicta ſunt mihi*, eò quòd *in domum Domini ſim iturus*.

Secundum punctum.

CONSIDERANDVS eſt deinde vltimæ huius vocationis modus, quo de tua tota vita reddenda eſt ratio. Cogita itaque ſonare in auribus tuis
e Luc. 16. 2. horrendam illam vocem, malo illi villico factam: e *Redde rationem villicationis tuæ: iam enim non poteris villicare*. quaſi diceretur; eſto memor, te hactenus non fuiſſe abſolutum bonorum, quæ habuiſti, dominum; ſed villicum meum cum ea obligatione, vt eis iuxta meam voluntatem ac diſpoſitionem vtereris. Tradidi autem tibi quinque genera bonorum tanquam quinque talenta, cum quibus tuam ſalutem negotiareris: bona ſcilicet corporalia & viſibilia, quæ ad omnium hominum vſum in hoc mundo conſtitui; ſpiritualia, quæ ſanguine meo comparata in Eccleſia mea collocaui, in omnium animarum commodum; Naturalia, quæ corpori & animæ tuæ tradidi cum facultatibus ac ſenſibus omnibus; Supernaturalia gratiæ ac virtutum, quæ per Baptiſmum adieci: Ac deniq; alia plurima ſpecialia, quæ tibi iuxta ſtatũ & munus in mea Eccleſia tibi cõmiſſum cõmunicaui. Omnium ergo horum redde nunc mihi rationem. Dic igitur quomodo rebus huius mundi fueris vſus, diuitijs, delicijs, & honoribus, quos habuiſti? quem fructum ex Sacramentis & ſacrificijs, ex libris ſacris, cõcionibus, alijſque medijs in Eccleſia mea ad ſalutem tuam procurandam conſtitutis, hauſiſti. Quomodo corporis ſanitatem, ac vires, ingenium, ſcientiã prudentiã, bonaſq; naturæ propenſiones, & omnes tuas potẽtias collocaſti? Quã vtilitatẽ & cõmodum accepiſti ex ſacri Baptiſmi gratia; ex Fide, & Spe, quã habebas? ex inſpirationibus ad te miſſis? ex vocationibus, quibus te excitaui, & ad meũ obſequiũ prouocaui? Quomodo denique, ꝙ propriũ erat ſtatus & officij tibi commiſſi pręſtitiſti? redde omnium iſtorum rationem: nolo enim te vltrà illis vti, iam rationis hora peruenit, nec ampliùs mundus iſte, aut Eccleſia militans tibi deſeruiet: corporis bona tibi eripientur; tuarum potentiarum ad aliquid promerendum vſus eſt iam finitus;

& ex

Digitized by Google

& ex ijs, quæ hactenùs geſsiſti, es iudicandus: ea itaque profer. O miſerrime peccator, ſi ad ſuauem vocationem, qua inuitabaris ad pœnitentiã, ſurdum te præbuiſti: quid ad hanc tremendam reſpondebis? benè poteris dicere, quod nequam ille villicus: *fodere non valeo, mendicare erubeſco*: ſed non licebit addere: *ſcio quid faciam*, volo *amicos mihi facere,* qui in hac tribulatione præſto mihi eſſe poſsint. Non inquam hæc tua cogitatio in hoc iudicio locum habebit: tranſijt enim tempus fodiendi; & pœnitentiæ, ac mortificationis operibus vacandi: non inquam eſt tempus mendicandi, petendo in oratione veniam peccatorum: reſpondebitur enim tibi, quemadmodum fatuis virginibus. *Neſcio vos.* nec locus erit amplius eleemoſynas faciendi, quibus facias tibi amicos, qui te recipiant in æterna tabernacula. ſi enim Devs tibi ſit infenſus, nullus Sanctorum tibi erit addictus, aut tuus poterit eſſe Aduocatus. Peruenturus itaque aliquando ad has anguſtias, audi nunc beneuolam vocem te ad pœnitentiam inuitantem: fodias tuã conſcientiam, vt culparum tuarum terram inde extrahas; mendica abſque rubore veniam earum; iam nunc fac tibi amicos & adiutores in hac preſſura; vtere nunc benè bonis acceptis, vt læta facie dicere poſsis Deo: f *quinque talenta dediſti mihi: ecce alia quinque ſuperlucratus ſum:* repleat verò tua miſericordia, quod hic deeſt ex mea negligentia. f *Mat.* 25. 20

Tertium Punctum.

Perges porrò conſiderare ſeuerißimum iudicium, quod inſtituet Devs de tua vita, præſentibus angelo tuo cuſtode, ac dæmone: illo ob munus tutelæ & adiutoris ac aduocati; hoc verò ob munus tentatoris & accuſatoris. hi ad vtrumque tuum latus ſtabunt iuxtà locum, quem in tua vita illis dederis, ſi enim peccatis obnoxius viuas, ac diuinæ vocationi reſiſtas: habebis dæmonem ad latus dexterum tanquam victorem, qui potiorem occupat locum: quem etiam in tua morte ſeruabit, iuxtà illud Dauidis: g *diabolus ſtet à dextris eius, & cùm iudicabitur, exibit condemnatus*; cuſtos verò Angelus manebit ad ſiniſtram tanquam qui à te reiectus, prædæ iacturam fecerit. Contrà verò eueniet, ſi benè vixeris, ac diuinam vocationem audiens egeris pœnitentiam. Nam tunc iſti duo loca mutabunt, antequam veniatur ad hoc iudicium: in quo eadem proindè ſeruabunt. Quamobrem diligenter attende, quem nunc locum Dæmoni aſsignes: non enim poſtea licebit eo illum ſpoliare; &, ſi morte tibi imminente, in eo ſe latere tuo conſtitutum videbit: dabit operam, vt in hac preſſura tibi reddat, quod ſano abſtulerat. Abſtulit enim tibi pudorẽ, vt facilè ad peccatum pertraheret; reddet verò maximum, vt te à confeſsione deterreat; abſtulit diuinæ Iuſtitiæ timorem, proponens nimiam de miſericordia diuina fiduciam: reddet verò tantum diuinæ iuſtitiæ timorem, vt de obtinenda miſericordia diffidas, quaſi ad id iam tempus non ſupereſſet. Cùm primum tamen in conflictu illo mortis iudicij tela exorditur, accuſatoris g *Pſal.* 108. 6.

perſonam induens, ita furioſè te accuſabit: vt non ſatis habeat vera delicta obijcere; ſed alia multa excogitabit, quæ ex mera ſua malitia te admiſiſſe erit ſuſpicatus.

h *Apoc.* 20. 12.
i 1. *Cor.* 4. 5.

SED in hoc iudicio, nullius obiectionis ratio habebitur, niſi euidenter & clarè conſtiterit, rem ſic ſe habuiſſe. Supremus enim ille Iudex eodem momento, conſcientiæ tuæ h *librum* aperiet, qui eouſque fuit clauſus: & luce quadam, meridiana clariori i *illuminabit abſcondita eius & manifeſtabit conſilia cordium*; & peccata omnia, quæ in eo inuenientur ſcripta, ſiue commiſsionis illa ſint cogitatione, verbo, aut opere admiſſa; ſiue omiſsionis & negligentiæ, aut etiam ignorantiæ: ſimulque apparebit fœditas & grauitas eorum. O quàm ſtupebit anima tua tot ſimul culpas cernens! quàm erubeſcet & ignominia efficietur, aduertens eorum fœditatem, & grauitatem! quid tunc faciet infælix conſcientia: cùm horrendam adeò in ſe videbit Scripturam? conuertetur aduerſus ſe ipſam, & quæ noluit hîc ſe ipſam ſpontè accuſare, vt abſolueretur: ibi ſe accuſabit inuita, vt condemnetur: quia videbit clariſsimè iuſtæ ſuæ damnationis merita. O quanta agetur rabie, quòd conata non fuerit delere, quod malè ſcriptum erat; quòd vocationem Dei non audiuerit, quæ illam ad id per pœnitentiam delendum inuitabat! dele itaque nunc, quod tunc deletum eſſe velles: ſcribe autem, quod cuperes eſſe ſcriptum. Si enim multa bona opera in hoc libro ſcripſeris, eâdem illâ euidentiâ tibi patefient; vt æquè de illis gaudeas atque de malis affligereris.

Punctum Quartum.

k *Iſai.* 26. 10. *iuxtà LXX.*

l *Iere.* 51 9.
m *Prou.* 1. 24.

SVPEREST verò, vt ſententiã ipſam expendas, quæ in eo iudicio contra te feretur: qua priuaberis omnibus bonis gratiæ & gloriȩ; addiceriſq; æternis in inferno tormentis. Tunc inſonabit auribus tuis tremenda illa vox: k *Auferatur impius, ne videat gloriam Domini.* Quis aũt illum auferet, aut è conſpectu iudicis amouebit, niſi Dæmon, qui ſtat ad latus eius? qui tanquam diuinæ iuſtitiæ carnifex infelicem & miſerrimam animam rapiẽs, in æternum conijciet carcerem. Quid autem tunc dicet Angelus cuſtos, niſi idem, quòd dixit de Babylone: l *curaui Babylonem, & noluit ſanari: derelinquã* ergo te, ac perire ſinam. Hoc totum Iudex aſpiciet, & approbabit, dicens: m *quia vocaui te, & renuiſti, extendi manũ meam, & nõ aſpexiſti; & increpationes meas neglexiſti; ego quoque in interitu tuo ridebo*: quatenus ille eſt meæ iuſtitiæ opus, ad puniendam tuam pertinaciam. Quid ergo infelix anima dices, cùm te à Deo irrideri videbis, cæleſti hæreditate priuatam, ab Angelo deſertam, à dæmone raptam, & in inferno ſepeliri? quid facies in obſcuriſsimũ illum ac fœditiſsimum carcerem ingreſſa: in quo omnium bonorum penuria, malorum verò maxima eſt copia? Quid ſenties, cùm horrendas dæmonum viſiones conſpicies? cùm damnatorum clamores audies? cùm fellis illius

Digitized by Google

Draconis guſtabis amaritudinem? cùm crudelium vermium morſus experieris; illoſque ardores ſempiternos, tanges! attende omnia hæc, voces eſſe diuinæ iuſtitiæ,cum eius miſericordia coniunctæ: quibus te ad pœnitentiam vocat,& exhortatur.attende etiam ipſoſmet damnatos, quodammodo optare,eas vt voces audias: ne ad ipſos deſcendas. vt ſic cruciatum ſaltem illum euadant, quo ſi eò veneris, afficientur: non quod te ament, ſed quòd eò loci quiſque ſit ſocij ſui carnifex. Aut dic mihi quid ſibi voluit diues ille Epulo, cùm petijt ab Abraham, vt n *Lazarum in domum patris ſui mitteret fratribuſq́; ſuis teſtaretur*, quæ ipſe patiebatur; *ne & illi venirent in eum locum tormentorum*? Iam pater tuus cœleſtis ſancta ſua vocatione tibi ſignificat,ac teſtatur, quæ in inferno patiantur ij, qui tui fuerunt fratres, & aliquando in eius domo,hoc eſt in Eccleſia vixerunt: in qua cùm tu nunc ſis, arrige aures,vt vocationem eius paternam audias, priuſquam horrendã intonet vocationem,quaſi Iudex. O Pater miſericordiarum, Devsqve vltionum: concede mihi,vt conſideratione, o *viuens deſcendam in infernum*, ne deſcendam poſt mortem: oſtende mihi & manifeſta clamores eorum, qui horrendas tuas vltiones experiuntur: vt illi ſint mihi efficax vocatio, quæ excitet me ad magnas tuas miſericordias procurandas. Amen.

n Luc. 16. 27.

o Pſal. 54. 16.

Punctum Quintum.

Vt autem timor in amorem conuertatur, expendes etiam vltimò ſententiam,quæ pro iuſto fertur, dicente illi iudice molliſsima ac dulciſsima voce. p *Euge ſerue bone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſuper multa te conſtituam: intra in gaudium Domini tui:* vbi laborem tuum remunerabo, quem ſuſcepiſti in bono vſu quinque talentorum, quæ tibi commiſi: & pro viſibili iſto mundo, quem deſeris, ad ſuperiorem alium te deducam innumeris bonis plenum,abſque vlla admixtione mali. Et pro Eccleſia militanti,quam deſeris, quæ locus eſt conflictus ac periculi, collocabo te in triumphanti: vt ſumma pace, æternaque ſecuritate fruaris. & propterea quòd naturalibus corporis & animæ bonis benè fueris vſus: animã ipſam ita glorificabo, vt omnia eius bona deſideria expleam; & ſuo tempore etiam corpus reddam, clariſsimæ gloriæ dotibus exornatum: ob virtutes, quæ iucundum in te locum habuerunt, præmia reddam ſingularia; ob Fidem, reddam clarum & apertum meæ diuinitatis conſpectum; ob Spem, vltimi tui finis poſſeſsionem; ob Charitatem, eleuabo te ad feliciſsimam ſummi boni fruitionem: qua ſummo gaudio poſsideas omnia bona abſque vllo ea amitendi timore; propter obedientiam, qua vocationi meæ, inſpirationibus, ac præceptis meis paruiſti: pretioſiſsimas dabo coronas, quæ præteritos labores incomparabiliter ſuperent; ac denique quia, quæ tui erant ſtatus ac muneris, exactè præſtitiſti: ſtatum tibi dabo beatum, omnibus bonis

p Mat. 25. 21

Digitized by Google

q 1. Cor. 2. 9. in tanta copia, tantaque eminentia repletum, vt q *nec oculus viderit, nec auris audiuerit, nec in cor hominis aſcenderit*, quod in eis latet. O felices labores talibus præmijs remuneratos! ô beatam pœnitentiam, cuius finis eſt tanta gloria! cur non velociter, prompteque Dei vocationi acquieſcas, te inuitantis ad tua peccata deſerenda, cùm non aliud per eam intendat, quàm te ad ſublimium adeò bonorum poſſeſsionem euehere.

CAPVT XVI.

TIMOREM VLTIMAE TRIBVLATIONIS in mundi fine futuræ; eorumq; conſiderationem, quæ tunc euenient, diuinam eſſe vocationem.

a Mat. 24. 21. EXPRESSA eſt Chriſti D. N. ſententia & aſſertio, quod a *tribulatio* in fine mundi, quando ipſe ad eum iudicandum eſt venturus, adeò ſit futura *magna, qualis non fuerit ab initio mundi vſque modò, nec* vſque ad eiuſdem finem *fiet*. Quare nec tribulatio illa tempore diluuij, nec Sodomæ, aut AEgypti cum ſuis omnibus plagis, nec ipſius Ieruſalem, cùm fuit deuaſtata, nec vlla alia poſsit aliqua ratione cum vltima futura comparari. Nam quemadmodum DEVS D. N. primo ſuo aduentu ad mundum redimendum, peccatoreſque reconciliandos, qui ex ipſius redemptione fructum capere vellent, theſauros ſuæ miſericordiæ aperuit. Ita idem Dominus in ſecundo ſuo aduentu, iræ ſuæ theſauros manifeſtabit, ad eundem mundum puniendum; & vindictam ſumendam de rebellibus peccatoribus, qui erectum ſemper in templo animæ ſuæ habuerunt abominationis idolum, hoc eſt peccatum: cuius cauſa vaſtabuntur, ac tribulationis illius furore deſtruentur. Eam tribulationẽ explicauit Chri- Matt. 24. per totum. ſtus D. N. in ſancto ſuo Euangelio fuſiſsimè, tanquam efficaciſsimum diuinæ ſuæ vocationis medium: vt nos ad Sanctum iuſtitiæ ſuæ timorem, vitæque noſtræ emendationem permoueret, & ad proijciendum in terram idolum illud tantæ eius calamitatis cauſam permoueret. In quem etiam fi- Act. 24. 24. nem eam prædicabat, docebatque S. Paulus & reliqui Apoſtoli, & poſt eos etiam SS. Patres & Eccleſiæ Doctores. Et eſto huius vltimæ tribulationis memoria non ſit apud aliquos adeò efficax, exiſtimantes, eam in ipſorum Lib. 29. Moral. c. 6. diebus non futuram: tamen (vt S. Gregorius ait) quot ſunt, qui illius quidem tentationis tempora non videbunt; in quam tamen ſunt omninò immerſi: quia multa in ſe ipſis experiuntur, quæ tunc euenient? Et quamuis b 2. Theſſ. 2. 7. necdum venerit Antichriſtus: tamẽ (vt ait Apoſtol. b *myſterium iam operatur*

iniqui-

iniquitatis in multis: ac proindè etiam ea damna operatur, quæ tunc euenient. Quare ita debes hanc tribulationem meditari ad excitandum in te diuinæ iuſtitiæ timorem; vt ſimul partem illam eius examines, quam nunc temporis in ea habes: vt per pœnitentiam ſtudeas eam à te repellere, antequam ex temporanea tibi fiat æterna.

HAEC tribulatio tria complectitur tremenda ſupplicia, quæ ſuperuenient peccatoribus: vnum eſt Draconis Luciferi malorumque eius Angelorum; alterum eſt Antichriſti & peruerſorum eius miniſtrorum; tertium eſt ſpectabilis huius mundi eiuſque creaturarum.

§. 1. *Luciferi perſecutio.*

SVPPONENDVM hic eſt, Chriſtum D.N. (quemadmodum ait S. Gregorius multique alij Patres) in die Paſsionis ac mortis ſuæ realiter ac verè eijeciſſe ex hoc mundo, tenebrarum Principem Luciferum, qui alio nomine appellatur Sathan, Draco, & Serpens antiquus, qui tentauit ac vicit Adamum & Euam in paradiſo; imò & ipſum Chriſtum D. tentauit in deſerto, eiuſq; morti interfuit: cuius tamen ſanguinis virtute in carcerem coniectus, ac horrendis in abyſſo inferni catenis adeò eſt conſtrictus: vt nunquam ipſemet inde ſit ad homines tendandos, fructumque prædicationis Euangelicæ impediendum exiturus. Et quamuis Dæmones aliquos reliquerit, qui in mundo verſarentur, omneſque exercitij cauſa tentarent: eiſdem tamen ita manus ligauit, vt non poſsint tantùm nocere, quantùm ipſi vellent; &, ſi permitterētur, poſſent. Quamobrem S. Auguſtinus, æquè grauiter ait, eum delinquere, qui ab hoc hoſte vincitur; atque eum, qui ad rabidum canem alligatum tam propè accedit, vt ab eo lædatur: qui niſi acceſsiſſet, læſus non fuiſſet: ſic enim dæmon, quamuis tentatione ſua allatrare poſsit, non tamen mordere, aut quenquam mactare, niſi liberè ijs, quæ ipſe ſuggerit, conſentientem. Ad finem tamen mundi CHRISTVS Dominus Noſter draconem hunc è carcere illo liberabit; permittetque ex inferno prodire, & per ſe ipſum homines tentare, ac nocere quantum poterit peccatoribus, qui ipſius tentationibus ſeſe dediderint. Cuius ira adeò erit horrenda, & perſecutio furioſa; vt, niſi idem DEVS D. N. tempus illi ad ſic nocendum præſcriberet, a *non fieret ſalus omnis caro.* Sed miſericordia diuina tempus illud tribulationis ita limitabit, vt ſeſqui quartū annum non excedat: & qui ſunt electi eam tolerare, & lucrum commodumque ex eadem habere poſsint. Sic enim perſecutio illa nouum quoddam erit peccatorum ſupplicium, ad iuſtitiæ diuinæ in rebelles ſeueritatem manifeſtandam: vt ſimul ſit electorū probatio, in quibus diuinæ gratiæ efficacitas manifeſtetur: & vt omnes aduertamus, quãto nūc bono ſrua-

S. Greg. li. 4. Moral. c. 13 & l. 32. c. 12
Ioan. 12. 31. Nunc princeps huius mundi eijcietur foras
Vide Riber in Apoc. 20 & Viegas. ibidem Sectio. 2
Apoc. 20. 2
Matt. 12. 29.
a Matt. 24. 22.

mur ob IESV Chriſti ſanguinem, cum draco ille vinctus & ligatus in inferno teneatur. Si enim etiã ligatus tantã ſtragem per ſuos miniſtros alios dæmones in mũdo edidit, quemadmodũ apparet in tot Gentibus, Mauris, Iudæis, Hæreticis, improbiſq; Chriſtianis, qui ſe ipſi proſtrauerunt: quantam edidiſſet, ſi ipſemet liber fuiſſet? ac porrò quantam facturus eſt, cùm liber erit? id enim ſignificat vox illa cęleſtis: b *Væ terræ & mari, quia deſcendit diabolus ad vos habens iram magnam; ſciens quòd modicum tempus habet*, ſcil. ad nocendum. Sed hæc adeò tremenda vox Dei eſt admonitio: vt tibi ſtatim conſulas, aduertens, num Sathan *operatus ſit* in corde tuo *myſteriũ iniquitatis*. id .n. facit, ſoluẽdo carnis paſsiones, quæ ſunt dæmones volũtarij, & omniũ vitiorũ inſtrumenta. Quare ſi noſſe velis, quando Sathan liber aut ligatus ſit tibi, id deprehendes ex ijs, quæ in te facit paſsio gulæ, luxuriæ, iræ & ſimilium: ſi enim hæ ligatæ ſunt, frænoq; rationis continentur: ſignũ eſt, dęmoné tibi eſſe alligatum; diuinamq; miſericordiã eum in carcere contineres, ne tibi noceat: quòd ſi illæ effrenes ſunt, ſignũ eſt, hoſté ipſum tibi eſſe ſolutũ: quia iã *myſteriũ operatur iniquitatis*. ſiquidem eũ effectũ iam in te effecit, quẽ operabitur in mundo, quando dimittetur ex inferno. Quid igitur facies miſer, videns in tẽplo cordis tui *idolum deſolationis*, quod eſt peccatũ? Quomodo non timebis, ne DEVS Sathanam contra te ſoluat, permittens dæmonibus, vt aggrediantur, deijciantq; te in alia innumera vitia, donec te omninò deuaſtent? cur tu non te ijs opponis, & vaſtare cõtendis eos, qui te vaſtare conãtur? & cur nõ tu fortiter alligas paſsiones, quæ tantam audaciã & poteſtaté crudelibus tuis hoſtibus faciunt? ó mundi Saluator, qui manus tuas crudelibus funibus alligari permiſiſti, & in cruce clauis duriſsimis cõfigi: per hæc tua vincula ſupplex oro, vt manus Dæmonis ita alliges, vt liceat mihi eas fingere, & euadere: &, quandoquidẽ c *fortem hunc armatum iam alligaſti, eiuſq; ſpolia* abſtuliſti; ad tuam gloriam ſpectabit, ligatum adhuc illum tenere, tuaq; gratiâ me adiuuare, vt eius ego tyrannidem euadam.

b *Apoc. 12. 12*

c *Luc. 11. 22*

§. 2. *Perſecutio Antichriſti.*

SECVNDA horrendæ huius tribulationis cauſa erit Antichriſtus, quem Apoſtolus a *hominem peccati & filium perditionis*, appellat: *qui aduerſatur & extollitur ſupra omne, quod dicitur DEVS: ita vt in templo Dei ſedeat, oſtẽdens ſe tanquam ſit Deus*: cuius aduentus erit in virtute Sathanæ, tanq̃ homo peccatis omninò immerſus, omniq; vitiorũ genere deditus, Luciferi ipſius ſuggeſtione deductus ac directus, vt homines à veri Chriſti Fide abducat. Nam quemadmodũ Saluator noſter ſuo aduentu mundũ expugnauit, peccatoreſque conuertit, triplici eos funiculo trahens, promiſsione ſcil. regni cœleſtis ac bonorũ ſpiritualium; minis inferni æternæque damnationis; ac viuis & efficacibus rationibus, quæ doctrinæ ſuæ veritatem, virtutis pul-

a *2. Theſſ 2. 3.*

chri-

Digitized by Google

chritudinem, ac vitiorum fœditatem apertè patefacerent: quæ omnia adeò ſtupendis veriſque prodigijs confirmabat; vt manifeſto eſſent teſtimonio eius diuinitatis ac ſanctitatis. Ita Antichriſtus perſecutioneꝫ ſuam excitabit, expugnando, & ad ſe trahendo homines triplici alio funiculo, diuitiarum ſcilicet, voluptatum, honorum, aliorumque temporalium bonorum promiſſione; minis horrendorum cruciatuum ac ſuppliciorum in eos, qui ipſum ſequi detrectauerint; ac rationibus Sophiſticis titulo iuſtitiæ & ſanctitatis obductis, quas falſis miraculis prodigijſque adulterinis, adeò apparentibus confirmabit: vt, quemadmodum ipſe Saluator dixit, ſufficerent, b vt (ſi fieri poſſet) etiam *electi in errorem inducerentur*. quæ tribulatio propterea erit maximè terribilis, quod olim, etſi Martyres cruciatus, & tormenta paterentur, tamen ipſi miracula facerent: ſed Antichriſti tempore (quemadmodum Sanctus Cyrillus alijque Patres aſſerunt) ipſe carnifex miracula faciet, Martyr verò cruciatus & tormenta patietur: quamuis electis non ſit lux cœleſtis defutura, ad miraculorum illorum falſitatem diſcernendam, & animum in tantis tribulationibus & calamitatibus reſumendum.

b *Matt.* 24. 24.
S. Cyrill. Hieroſo. Catechef. 15.
S. Greg. l 31. *Moral. c.* 13.
S. Iſidor. l. 1. *de ſummo bono c.* 28.

TRIPLICI hoc armorum genere vincet mundanos homines Antichriſtus: quæ arma ſignificata ſunt per c *Spiritus tres immundos*, quos vidit S. Ioannes *prodire de ore Draconis, & ore beſtiæ in modum ranarum*. Antichriſtus enim eiuſque miniſtri loquaces erunt, & garruli: totamq; vim ſuam collocabunt in verborum eloquentia, & ſpecie miraculorum potiùs quàm in rationum veritate ac ſoliditate. & ita innumeros poſt ſe trahent peccatores, quemadmodum licet conijcere ex ſtrage ab Antichriſtis, qui ipſum tanquam figura & vmbra ipſius præceſſerunt, edita. Nam quemadmodum idem Sanctus Ioannes dicit: d *multos Antichriſtos factos iam eſſe*, quales fuerunt Nerones, Diocletiani, alijque Tyranni, Eccleſiæ perſecutores; quibus tamen Hæreſiarchæ præferuntur, quales Arius, Lutherus, Caluinus & alij, qui falſis argumentationibus crudele illi bellum indixerunt, magnamque hominum huius mundi partem ad ſe traxerunt. Et hodie ſunt etiam multi Antichriſti laruati, qui tanquam hoſtes crucis Chriſti D. N. crudele occultum bellum illi continuè mouent. Tibi verò nominatim Antichriſtus cenſendus eſt, quicunque à vero Chriſto te trahit aliquo ex prædictis titulis & motiuis. cuius perſuaſioni ſi ceſſeris: iam in te ſignum recipis, & imagineꝫ Antichriſti, æmulando quod is facturus eſt tanquā caput peccatorum, qui eius ſunt membra. Ac propterea dicitur e *operari* in eis occultū ſuę *iniquitatis myſterium*. Quapropter meritò timere debes ſententiam contra eum latā, f *qui characterem beſtiæ acceperit*, quod ſcil. *bibet de vino iræ Dei*, nullā admixtā eius miſericordiā, ſed multis admixtis fęcib⁹, varijſq; ac puris vinis tremendæ eius irę: & *cruciabitur igne & ſulphure in conſpectu angelorū Sanctorum*

c *Apoc.* 16. 13.
d 2. *Ioan.* 2. 18.
e 2. *Theſ.* 2. 7.
S. Thom. 3. *p. q* 8. *a.* 8.
f *Apoc.* 14. 10. 12.

ctorum, & ante conſpectum Agni, nec requiem habebit die ac nocte. Accedetque maior illa confuſio, quòd videbis te talia tormenta pati in conſpectu eorum, qui vehementer optarunt te præuenire, vt ea euaderes, offerentes etiam tibi veniam. Quamobrem diligenter attende, quid S. Ioannes dicat: f *hic patientia Sanctorum eſt*: hic lapis lydius eſt, in quo patientia dignoſcitur, virtusque Sanctorum: qui nec promiſſion bus, nec minis aut rationibus cedunt Antichriſti & miniſtrorum eius. Cogita diligenter cuius mẽbrum eſſe velis, & cuius imaginem accipere: an Chriſti, quæ eſt eius crux cum vitæ ſanctitate? an Antichriſti, quæ eſt ſuperbia cum culpæ fœditate? O Saluator dulciſsime, tuam imaginem volo, promiſsionem accepto, minas timeo, rationes amplector, & veneror miracula. His armis oppugnabo peccatum; tuoque hoſti reſiſtam, confidens de tua omnipotentia, quòd vincam tandem infernalem eius furorem.

§. 3. *Mundi turbatio.*

TERTIA horribilis illius turbationis cauſa erit mundi ipſius omniumq; eius creaturarum cõfuſio & perturbatio, à Dei Sapientia & Iuſtitia ita conſtituta ad puniendos peccatores, eò quòd illis abuſi fuerint. a *pugnabit* enim (vt Sapiẽs dixit) *cum illo orbis terrarum contra inſenſatos*; vt vindictam ſumat de ijs, qui aduerſus eum rebellarunt. Tunc b *ſol obſcurabitur, & luna non dabit lumen ſuum*: eò quòd illi intellectum ſuum admiſsis erroribus obſcurarunt; lucemq; oderunt, vt liberius peccare poſſent: c *luna conuertetur in ſanguinem*: quia illi voluntatẽ ſuam peccatorum ſanguine defœdarunt; b *virtutes Cœlorum mouebuntur*, vt ſupplicijs prodigioſis malos puniant, qui Dei obliti, virtutum regnum deſtruxerunt: b *ſtellæ cadent de cœlo* tanquam fulmina aduerſus eos: quia ipſi à Fide ceciderunt; gratiæque ſplendorem amiſerunt, immergentes ſe in culpæ abyſſum. In aëre tremenda erunt tonitrua, horrendæ ventorum tempeſtates; eò quòd illi permiſerint ſe vanitatis vento furijsq; paſsionum abduci. In terra tremores erunt ac terræ motus horrendi: eò quòd illi nullã in bono firmitatem habuerunt; ſed præ timore deſeruerunt, ibi timentes, vbi nõ erat quod timerent. feræ frement & vlulabũt adeò, vt horrorem & timorem illis incutiãt: eò quòd ipſi beſtiarum mores ſecuti ab hominum ingenuitate degenerarunt. Tunc implebitur, quod Sanctus Ioannes dixit de ſeptem Angelis habentibus ſeptẽ phialas in manibus ſuis plenas iræ Dei: quas cùm effunderent in terrã, d *factum eſt vulnus ſæuum & peſſimum in homines*. *Mare fiet* tanquam *ſanguis, & morietur omnis anima viuens in mari*; ſimiliter *flumina & fontes fient* ſicut *ſanguis*, vt alium potum non inueniant, quàm ſanguinem, *qui ſanguinem iuſtorum effuderunt*. *Sol quoque* ignis radios ex ſe emittet, & *æſtu illos affliget*, vt vehementer *æſtuent*, & eorum viſcera adurantur. In aëre terribiles ſtrepitus, vocesque tremendæ audientur; decidentque grandines & ſaxa

a Sapi. 5. 21.
b Matt. 24. 29. Luc. 21. 25.
c Ioel 2. 31.
d Apoc. 16. 2. & infrà

ingentia, quæ illos vehementer lædant, oſſaque comminuant cùm adeò vehementi Illorum ſenſu, vt *proprias linguas* mordeant, & *manducent præ dolore*, & impatientia rabida, *blaſphemantes Deum cœli habentem poteſtatem ſuper has plagas*, quibus illos adeò poſſit affligere. Hæc omnia euenient impœnitentibus peccatoribus. & quamuis tanta illa tamque horrenda ſint, de eis tamen dicit ipſe Saluator: e *initium dolorum hæc:* & velnti punctum quoddam, & ſolum initium eorum, quæ toleranda ſuperſunt, quæ erunt infinita. Denique à quatuor mundi partibus ignis veniet, qui comburet eos, & in cineres rediget; conſumetque omnia pretioſa terræ: qui ignis perſeuerabit, donec, poſtquam illi ſurrexerint; dies ipſa iudicij eos comprehendat, & vltima ſententia in eos prolata, tanquam turbo eos rapiet, proijcietque in infernum, cuius ſunt ęterna tormenta: eò quòd obſtinatè voluerint in ſuis peccatis ęternùm hærere. Quis non timebit te ô Rex gentium? quis audebit ex aureo Babylonis calice bibere, credens ſe bibiturum calicem vini indignationis iræ tuæ? quis aures ſuas obduret ad diuinam tuam vocationem, intelligens, venturam ſuper ſe horrendam adeò tribulationem, quæ vel ex auditu ſolo, ingentem incutiat metum? O ſol Iuſtitiæ: ne, quæſo, obſcureris mihi, aut meas tenebras ceſſes illuſtrare, vt luce tua illuſtratus, ex eis exire cupiam. O Virgo ſanctiſsima, pulchra vt Luna: ne mihi conuertaris in ſanguinem, tractesque me pro meritis, eò quòd ex tua miſericordia fructum capere non ſtuduerim! O virtutes cœli, quæ ad terrorem incutiendum modisque prodigioſis peccatores puniendos mouebimini: mouemini nunc, vt ſancto me timore perterreatis, qui mei ſit remedij principiũ. O anima mea, attẽde, te in medio huius tribulationis verſari; & omninò ſubmergẽdam, niſi peccatum deponas, quod eius eſt cauſa. Attende f *Deum non deſpicere* Sacrificium *ſpiritus contribulati, cordisq; contriti & humiliati:* quòd ſi nũc ei offeras, euaneſcet ipſa tribulatio, ceſſante culpa, propter quam illa immittitur: & quando *præ timore* imminẽtis periculi *areſcent* alij, tu *caput eleuabis* cum magna lætitia ob *appropinquantem redemptionem*, quam ſperas. Acquieſce cœleſtis tui Magiſtri conſilio, dicentis: *Vigilate omni tempore orantes, vt digni habeamini fugere iſta omnia, quæ futura ſunt: & ſtare ante filium hominis:* ne in eius iudicio confundamini; ſed honoremini, præmiaq; recipiatis ob præſtitam præceptis & conſilijs eius obedientiam.

e *Marc. 13. 8*

f *Pſalm. 50.*

Luc 21. 26. 36.

Reliqva omnia, quæ in hoc vniuerſali Iudicio peccatoribus euenient (quæ fuſius expendimus in prima parte Meditationum) efficaciſsima ſunt ad nos excitandos, vt vocationi diuinæ obtemperemus. Tuba, quę mortuos excitabit, vt ſurgant, & in iudicio illo cõpareant, cuius voci nullus poterit reſiſtere; miſerrimum corpus, quod ei dabitur, qui, vt illi indulgeret, diuinæ reſiſtit vocationi; ipſius Iudicis aduentus cum vexillo crucis, emittens iræ radios per loca vulnerum in eos, qui fructum ex eis capere noluerunt:

ſeparatio eorum à bonis,qui fuerunt oues Chriſti, eiusque vocem audiuerunt: qua ſeparatione ad ſiniſtram Iudicis conſtituentur, qui vocem illius audire neglexerunt; promulgatio delictorum ac rebellionum, vt ad omnium notitiam perueniant;horrenda Dæmonis accuſatio, & propriæ cuiusque conſcientiæ; aſperrima Iudicis reprehenſio; vox vltimæ ſententiæ, qua,illos à cœlo repellens,ad ignem damnabit æternum; eiuſdem ſententiæ executio in conſpectu omnium Iuſtorum, nullo eorum ſubſidium eis ferente, aut pro eis intercedente; quod terra ipſa aperiatur, viuosque trajiciat; & ita claudatur in æternum abſque vlla ſpe Deum videndi, nec ſe à tot tormentis expediendi:hæc inquam omnia voces ſunt & clamores te excitantes,& prouocantes, vt oſtendas te ouem eſſe Chriſti paſtoris æterni, obediendo ipſius voci,& amplectendo quæ iubet ac inſpirat,vt peccati ſtatum dimittas.Si enim hoc feceris, ſors tua mutabitur, dabiturque tibi corpus glorioſum & ſplendens; collocaberis ad manum Iudicis dexteram; manifeſtabuntur opera tua bona; & pœnitentiæ, quas propter mala feciſti;blando & iucundo te aſpiciet vultu; honorabit coram angelis & hominibus; compellabit te dulciſsima illa voce, qua omnes iuſtos vocabit. venite benedicti Patris mei: poſsidete regnum vobis præparatum ab origine mundi:ac demum cùm ingenti honore ſecum deducet ad cœlum empyreum,vbi immenſæ gloriæ thronum tibi conſtituet, vt infinitis bonis fruaris, quibus ipſe fruitur.O Paſtor ſupreme,qui tuam vitam pro ouibus poſuiſti,vt eas ab æterna morte inferníque lupis liberares: ouis tua eſſe cupio, vocemque tuam audire, & vitam imitari: admitte me, quæſo, ad veram pœnitentiam, vt in die vltimæ rationis reddendæ merear ad tuam dexteram collocari,& ad regnum tuum tecum aſcendere, vbi te fruar in æternum.Amen.

CAPVT XVII.

PECCATORES ORATIONIBVS ET MISERIdiæ operibus obtinere poſſe efficacem ſuam Vocationem & Confeſsionem.

QVAMVIS exploratum ſit, peccatorem ex iuſtitia nec vocationem ſuam,nec vitam gratiæ promereri poſſe; quia Dei inimicus nihil facere poteſt,quod apud ipſum ſit meritorium: æquè tamen certum eſt, ex diuino auxilio poſſe aliqua opera facere, quæ Theologi diſpoſitiones remotas appellant, quibus diſponit ſe, vt DEVS benignè & miſericorditer ipſum vocet efficaciter, oportunè ſci-

licet

licet cor eius tanto lumine, talibuſque rationibus ac circumſtantijs illuſtrando, & afficiendo; vt ipſe reuera vocationi tali conſentiens conuertatur. Pro cuius rei maiori declaratione ſupponendum eſt diſcrimen inter Vocationem, quæ dicitur Svfficiens, vt poſsint conuerti; & eam, quæ appellatur Efficax, qua re ipſa ille conuertitur. Prima enim erigit quidem caput, excitatque motus ſenſaque bona interna ad conuerſionem: Secunda verò eandem ſequitur, & aſſequitur, liberum eius conſenſum tandem obtinendo; Prior ſolet aliqua deſideria producere cõuerſionis, qualia habuit Orpha: poſterior hæc, producit opera, obices remouet, difficultates vincit, donec homo, reipſa conuertatur: quemadmodum fecit Rvth. illa præuenientibus inſpirationibus vocat conuiuas, vireſque confert, vt, ſi vellnt, ad conuiuium veniant: quòd ſi ſe exuſent, conniuet illis, ac in profundo prauarum excuſationum illos relinquit: Hæc verò non ſolùm eos vocat, ſed quodammodo a *compellit intrare*, & menſæ accumbere, ſuaui quadam efficacitate efficiens, vt nunc ament, quod prius horrebant; Illa monet Sodomæ flammas fugere, quemadmodum b *Loth locutus eſt ad generos ſuos, dicens egredimini de loco iſto*; ſed illi exire noluerunt; quia *viſus eſt eis, quaſi ludens loqui.* Hæc apprehendit manum noſtram, quemadmodum Angeli *apprehenderunt manum Loth*, noſque educit ex ea, ne cum impijs pereamus. Illa denique generatim nobis aperit prouidentiam Dei erga omnes homines, qua c *Omnes homines vult ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*: Hæc verò aperit ſpecialem eiuſdem prouidentiam erga ſuos electos, d *ne quiſquam eos rapiat de manu eius*; aut à fine excidant, ad quem ſunt creati. Hanc gratiam adeò excellentem licebit negotiari aliquibus actionibus, quas ipſemet Dominvs inſpirat, vt ad eam recipiendam diſponaris. Quarum actionum præcipuum locum obtinent duæ illæ, quæ Cornelij Centurionis conuerſionem impetrarunt; cui dixit Angelvs: e *Orationes tuæ, & eleemoſynæ tuæ, aſcenderunt in memoriam in conſpectu* Dei.

a *Luc.* 14.23
b *Gen.* 19. 14.16.
c 1.*Tim.* 2.4
d *Ioa.* 10.28
e *Act.* 10.4

§. 1. Oratio.

Primvm exacuenda tibi eſt fides & fiducia de miſericordia diuina, & humili ac perſeuerante oratione orandum, vt vi tanta te præueniat, vt mutet cor tuum, ſuoq; obſequio perfectè ſubijciat. Quod ſi Christvs Dominus Noſter oſtenderit ſe, quaſi non audiat, & dormiat: excitandus eſt orationum ac ſuſpiriorum clamoribus, quemadmodum a *Apoſtoli eum ſuſcitauerunt, in naui dormientem*, cùm vi tempeſtatis in periculo pereundi verſarentur. Amplectere Sancti Ambroſij conſilium dicentis: *non expectes, vt excitet te Chriſtus; ſed potius tu Chriſtum excita.* quaſi dice-

a *Mat.* 8.25.
*In id. Pſ.*36. *os iuſti meditabitur ſapient.*

Digitized by Google

diceret, ne ſoli Chriſto efficacis tuæ vocationis, & conuerſionis negotium relinquas; ſed vtens inſpirationibus & ordinarijs auxilijs, quibus ille priùs te præuenit excitatq;: da operã, vt eundẽ tu importunis orationibus iterum excites, vt efficaciora, quæ cupis auxilia ab eo impetres: dicesque cum Dauide: b *Exurge, quare obdormis Domine? exurge & ne repellas in finem. Quare faciem tuam auertis, obliuiſceris inopiæ meæ? quoniam humiliata eſt in puluere anima mea: conglutinatus eſt in terra venter meus: exurge Domine, adiuua me: & redime propter nomen tuum.* Ter ei dicit exurge, vt oſtendat, quàm inſtanter petat, ob neceſsitatem, qua premitur auxilij diuini, ad tres veræ pœnitentiæ partes quibus integra & perfecta culpæ venia obtinetur. Allegans ex parte ſua debilitatem propriam & miſeriam; ex parte verò Dei diuinam eius gloriam & omnipotentiam.

b *Pſal. 43. 23.*

Ne verò exiſtimes, quando ita ſe Dominus erga te gerit, atque ſi dormiret; eum ægrè ferre, quod his clamoribus excitare ipſum contendas, & ad eius fores pulſando ſis importunus. memor eſto illius parabolæ, qua te voluit ab hoc errore præſeruare? c *Quis* (ait) *veſtrum habebit amicum, & ibit ad illum media nocte, & dicet illi amice; commoda mihi tres panes, quoniam amicus meus venit de via ad me, & non habeo quod ponam ante illum; & ille deintùs reſpondens dicat: noli mihi moleſtus eſſe, iam oſtium clauſum eſt, & pueri mei mecum ſunt in cubili, nõ poſſum ſurgere, & dare tibi. Etſi ille perſeuerauerit pulſans: dico vobis, et ſi non dabit illi ſurgens, eò quòd amicus eius ſit: propter improbitatem tamen eius ſurget, & dabit illi quotquot habet neceſſarios: Et ego dico vobis: petite, & dabitur vobis; quærite, & inuenietis; pulſate, & aperietur vobis. Omnis enim, qui petit, accipit, & qui quærit, inuenit; & pulſanti aperietur.* Quid ampliùs potuit Saluator noſter afferre, vt tibi perſuaderet, quàm ſibi ſit gratum, quòd in tuis neceſsitatibus ad ipſum pro remedio confugias? quemadmodum fuſius deduximus in alio loco. Sed hoc ipſum nunc ad noſtrum inſtitutum applicando: quis (inquit S. Auguſtinus) eſt hic amicus, qui noctu ad tuam domum accedit, niſi ipſa anima tua? quæ, cum lethali aliqua culpa eſt vulnerata, vagatur extra ſe per creaturas, ſed ad vocationis diuinæ pulſum deſiderans conuerti, domũ ingreditur cordis tui: quam decet hoſpitio excipere, cibumque offerre, eò quòd, ſicut filius ille prodigus, valdè eſuriat: cuius famem niſi pro eius voto ſaties, peribit. Sed quid facies, ſi panem nõ habeas, quem proponas? confugiendum omninò eſt ad domum IESV CHRISTI, veri publicanorum & peccatorum amici, quos ex animo cupit iuuare. pulſa ad eius ianuam clamoribus orationis, pectoriſque tunſionibus, quemadmodum ille publicanus, accommodatos petens tres panes, tres ſcilicet pœnitentiæ actus: panem contritionis, ad peccata deflenda; confeſsionis, ad eadem ita confitenda, vt verè remittantur: & ſatisfactionis, & pœnas pro eis debitas exſoluendas. Offeres verò (ſi tibi hos panes commodauerit) te multis obſequijs eos

c *Luc. 11. 5.*

Ducis ſpirit. Tract. 1. c. 15. Serm. 27 de Verb. Dom. S. Bern. Ser de Rogation.

exſo-

exſoluturũ. Quod ſi miſericors hic Saluator aſperiore te vultu reſpexerit, & quemadmodum Cananeæ dixerit. d *non eſſe bonum ſumere panem filiorum & mittere canibus:* non debes animum propterea abijcere, nec à pulſando ceſſare: vult enim, te importunè agere; vt, quod tibi expedit, obtineas. Quod ſi perſeueraueris, ipſe ſurget ad ſubueniendum tibi; dabitque tres petitos panes, & quotquot fuerint neceſſarij, ad tuam ſalutem & perfectionem. & licet eos non det, eò quod ſis amicus: quia quamdiu in peccatis manes, potius es inimicus: ait ipſe, daturum ſe eos tibi ob tuam improbitatem, & fiduciã, quam in ea oſtẽdis; dicetque tibi quod Cananeæ: c *ô mulier magna eſt fides tua: fiat tibi ſicut vis:* accipe quod petis; eſtoque ſana, ſicut cupis. Pete itaque à cœleſti tuo Patre hos panes confidenter. ſi enim e *parentes petentibus filijs panem, non porrigunt lapidem:* neque ipſe lapides tibi porriget duritiei & obſtinationis, ſed panem mollem cordis contriti ac teneri; & *ſpiritum bonum,* quo deſinas eſſe malus. Quod ſi contra hoc ſuggeſſerit puſillanimitas, cæci illius teſtimonium dicentis: f *Scimus quia peccatores Deus non audit, ſed ſi quis Dei cultor eſt, & voluntatem eius facit, hunc exaudit.* reſpondebo tibi cum S. Auguſtino, illud fuiſſe dictum cæci cuiuſdam non omninò ſatis inſtructi: ſi enim Deus peccatores non audiret, fruſtrà Publicanus dixiſſet: g *Domine, propitius eſto mihi peccatori.* Item Chriſtus D. N. (ait S. Chryſoſtomus) vniuerſim dixit: omnis qui petit, accipit, ſiue iuſtus ſit, ſiue peccator. Verum quidem eſt, Devm non exaudire peccatorem, pertinaciter in ſuo peccato permanere nec euitare volentem, occaſiones deprauatæ ſuæ vitæ: is enim reuera non erat, ſed tantum in ſpecie: de quo Salomon. h *qui declinat aures ſuas, ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis,* & repelletur. Si autem cupias peccatum deſerere: Deus orationem tuam audiet, qua petis auxilium, vt talis voti compos fias: quia ipſemet tibi inſpirat, & ad petendum inducit.

d Matth. 15. 26. 28.
e Luc. 11. 11. 3.
f Ioan. 9. 31. Tract. 44.
in Ioan. Poſt ne diũ 10. 9.
S. Thom. 2. 2. q. 8. a. 16.
g Luc. 18. 13.
Homil. 18. imperfect.
h Pro. 28. 9.

§. 2. *Iuſtorum & Sanctorum Orationes.*

I. Qvod ſi adhuc times, tuas orationes non exaudiendas; quære patronos, qui tibi adſint, tuamque cauſam agant: pete à viris iuſtis & feruentibus, quos noſti, vt pro te Deum orent. Scimus enim, S. Stephani orationem impetraſſe efficacem Sauli vocationem; & Sanctam Monicam ſuis & aliorum SS. virorum orationibus conuerſionem impetraſſe filij ſui S. Auguſtini: eſtque par credere plurimùm iuuiſſe ad conuerſionem Rvth, afflictę Noemi orationem, dicentis: a *faciat vobiſcum Dominus miſericordiam.* magnus (inquit S. Ambroſius) eſt Deus noſter, qui aliorum meritis, alijs ĩgnoſcit, vitæque Iuſtorum approbatione, peccatorum diſſoluit errores. & propterea S. Iacobus Apoſtolus dixit: b *Orate pro inuicem, vt ſaluemini. multùm enim valet deprecatio Iuſti aſſidua.*

a Ruth 1. 8.
Lib. 5 in Luc.
b Iaco. 5. 16.

2.

SVNT præterea ſolicitè quærendæ Sanctorum, qui in cœlo ſunt, preces; qui omni dubio procul feruentiſsimè orant pro peccatoribus, qui ſeſe illis in terra commendant. Si enim adhuc in mortali hac vita manentes, periculis pleni, & aliorum pro ſe orationibus indigentes, id præſtabant; quantò meliùs id faciunt in cælo, vbi nulla neceſsitate, aut periculo laborāt. &, ſi Ieremias poſt mortem ſuam, cùm eſſet in Limbi carcere, continuè & c *multum orabat pro populo:* quanto magis orabunt Sancti ab illis carceribus liberi, Deoq; in paradiſo deliciarū fruentes. Non ſunt ſancti, ſicut d *Præpoſitus* ille *pincernarum Pharaonis, qui ſuccedentibus proſperis oblitus eſt interpretis* amici *ſui*, quem reliquerat in carcere; nec obliuiſcentur noſtri, qui ſimul nobiſcum fuerunt vincti: quia eorum proſperitas non imminuit Charitatem; ſed lucrum potiùs reputant, quòd ex peccatorum noſtrorum compedibus liberati, æterna requie cum ipſis fruamur.

c ... Machab. 14.
d Gen 40.

3.

PRAE omnibus autem quærenda eſt tibi Sacratiſsimæ Virginis interceſsio quæ (teſte S. Auguſtino) eò ſolicitiùs & efficaciùs hoc præſtat officium, quo eſt omnibus ſanctis melior; eò quòd ſit mater, Aduocata, & patrona peccatorum, ac præcipuum filij ſui inſtrumentum, quo ille ad eos vocandos & iuſtificandos vtitur; applicando eis propter ipſius orationes, copioſæ redemptionis ſuæ fructum. In cuius rei teſtimonium voce ac verbo ipſius virginis fecit Verbum incarnatum primam vocationem, primamque peccatorum remiſsionem, quam in hoc mundo peregit; cùm ſcilicet præcurſorem ſuum Ioannem iuſtificauit. Et ob eiuſdem interceſsionem fecit primum illud opus, & prodigioſam mutationem aquæ in vinum: quemadmodum ſuo loco perpendimus. Quis enumerare poterit conuerſiones & ſtupendas mutationes, quas noſter Saluator ad ſuæ matris preces perfecit? & quis non eſt expertus eius interceſsionis efficacitatem, ſi ad eam confugit confidenter? per te ô Virgo glorioſa, ait S. Bernardus, cœlum habitatoribus repletur, infernus verò ſpoliatur: omnibus miſericordiæ tuæ ſinus aperis, vt omnes de tua plenitudine aliquid accipiant: captiuus, redemptionem; infirmus, ſanitatem; triſtis, conſolationem; peccatores, veniam; iuſti, gratiam; angeli, lætitiam; Sanctiſsima Trinitas gloriam; Filij perſona, carnem humanam. Meritò in te reſpiciunt oculi totius creaturæ: quia in te, & per te benigna manus Omnipotentis, quicquid creauerat, recreauit; hominem reparans, qui perierat. *Sileat miſericordiam tuam Virgo beata, ſi quis eſt, qui inuocatam te in neceſsitatibus ſuis ſibi meminerit defuiſſe. Et ſiquidem omnes, tuas miſericordias ſunt experti, cantant omnes tuas laudes.* Hæc Sanctus Bernardus, experientiæ cuiuſque Beatiſsim. Virginis fauorem & præſidium remittens, quod in ea inueniet, ſe ad eam ſeriò recurrerit. Ne itaque diffidas peccator, quin obtinere poſsis, quod intendis. Nam ſi tua peccata deterrent, ne ad ipſum

...rm 35. de ...ſtis.
...c. 1 41.
...m 2 8.
...r. 2 Med. & P. 3.
...rdis 9
...rm 2. de ...nt. & ſer. de Aſſum

CHRI-

Christvm Seruatorem noſtrum accedas eò quòd etiam ſit Iudex: ad matrem recurre, quæ non Iudex eſt, ſed Aduocata. Ac proptereà ait Sanctus Anſelmus, per eam citiùs animæ tuæ ſalutem impetrabis, quàm ſi ad ſolùm eius filium accederes: cuius iuſtitia retrahere ſolet miſericordiam, ne ſtatim concedat quod petitur à peccatore, vtpote eius indigno: At mater, ad quam non ſpectat iudicare, ſed patronam & aduocatam eſſe, ita ſuis precibus vrget, vt præualeat miſericordia Iuſtitiæ dimittatque ad ipſam confugienti. *Lib. de excel. Virg. c. 6*

Expedit tamen obſeruare, quid acciderit in duobus prodigijs, quæ Chriſtus D. N. per matrem ſuam eſt operatus: Nam ad primum ipſamet Virgo ex inſpiratione Dei contulit ſe in domum Zachariæ, non vocata neque inuitata; in altero autem & vocata fuit, & inuitata ad nuptias: vbi ſtatim atque vini defectum cognouit, compaſsione permota, ad filium acceſſit, vt prouideret. Quid autem hæc varietas aliud tibi inſinuat, quàm vt cognoſcas duplicem modum, quo beatiſsima Virgo fauet, adiuuatque ſibi deuotos. Interdum enim ipſamet proprio motu, nec vocata accedit, ad miſerias tuas reparandas; & in domum tuam ingreſſa ſuis te replet miſericordijs: Interdum verò vocari vult, & inuitari; pijſque orationibus & obſequijs, excitata in te magna erga ipſam deuotione, ad tuam domum deduci. Quòd ſi tali in eam pietate affecto, euenerit ob tuam imbecillitatem, vt amoris Dei vinum aut Spiritus feruor deficiat, adeò ipſa eſt pia mater, vt cauſam tuam apud filium agat; vt aquam in vinum, cordiſque frigiditatem in Charitatem inflammatam conuertat, ad tuam debilitatem & miſeriam reparandam.

Intercessio denique Sanctorum Angelorum eſt procuranda, qui nos cuſtodiunt, noſtramque ſalutem ſibi habent commendatam; & (vt Apoſtolus loquitur) ſunt e *adminiſtratorij ſpiritus*, ad eam nobis procurandam. Nam etſi ſuum officium ipſi curent diligenter; par eſt, te non negligere tuum; ſed eos orare, vt ſuam diligentiam accelerent. Hi ſunt Angeli, qui te, quemadmodum f *Loth ex Sodomis*, deducent ex mundo ne in eius igne pereas: Hi te, quemadmodum g *Corneliũ in Centurionem*, monēt, vt medicum aduoces, qui poſsit animam tuam ſanare. Hi aduolabunt ad te, quemadmodum h *Iſaiam*, purificandum: quando tuorum peccatorum fœditatem illis aperueris, cum deſiderio, vt ab eis munderis. Et quamuis ſint Seraphini in diuinis laudibus decantandis occupati, libenter tamen accedunt ad peccatorum labia purganda: quò dignè poſsint eaſdem laudes cum ipſis cantare. Nam quò magis ipſi amore diuino ardent, eò magis deſiderant reliquos omnes eodem amore ardere.

e *Heb. 1. 14*
f *Gen. 19. 4 16.*
g *Act. 10. 5*
h *Iſai. 6. 7.*

Digitized by Google

§. 3. *Eleemoſyna & opera miſericordiæ.*

ORATIONI adiungenda eſt ſocia eius miſericordia & Eleemoſyna, quæ ab ea procedit; cui ſæpè attribuit Scriptura ſacra admirandos effectus ad peccatores conuertendos, ad peccata remittenda, & à morte æternaque damnatione liberandos. Salomon enim dicit: a *per miſericordiam & fidem purgari peccata:* b *ex miſericordia ac veritate redimi iniquitatem.* non quod hæc proximum ſit Antidotum, expellens prauos eos humores; ſed quia Syrupi inſtar cor diſponunt ad veram contritionem, quæ illos expellit, obtinendam: eſtque inſtar pretij, quo peccata remittuntur. Et S. Senex Tobias præclarum illud filio ſuo dedit conſilium: c *quomodo potueris, ita eſto miſericors: ſi multum tibi fuerit, abundanter tribue, ſi exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri ſtude: quoniam eleemoſyna ab omni peccato & à morte liberat & non patietur animam ire in tenebras* inferni: Id quod Angelus Raphael confirmauit, dicens: d *quoniam eleemoſyna à morte liberat, & ipſa eſt, quæ purgat peccata, & facit inuenire miſericordiam & vitam æternam.* Et hoc nomine S. Daniel dixit Nabuchodonoſori Regi: e *Rex conſilium meum placeat tibi, & peccata tua eleemoſynis redime, & iniquitates tuas miſericordijs pauperum: forſitan ignoſcet delictis tuis Deus,* euadeſque pœnas, qua Deus propter illa tibi minatur. Quæ omnia memorabilibus hiſce verbis S. Auguſtinus eſt complexus: Miſericordia ad Deum dirigit hominem; Deumque deducit vt habitet in homine. quid enim Chriſtum incarnauit niſi miſericordia? quid cum ſubiecit noſtræ miſeriæ, niſi ſola clementia? O beata miſericordia, quæ ſola commercium noſtrę ſalutis agnouit! O infinita miſericordia, quæ ſola potuiſti trahere hominem de cœlo ad terram, & hominem de exilio ad regnū erige! ô magnum miſericordiæ vinculū, quo Deus ligari voluit, & potuit; & homo ligatus, vincula iniquitatis ſuæ dirumpit! Hoc lignum eſt, quo Moyſes aquas dulcorauit; hoc eſt ſal, quo Eliſæus aquarū ſterilitatem ſanauit; hæc eſt farina, qua idem Eliſæus mortem, quæ in olla erat, extirpauit; hoc eſt oleum, quod Samaritanus infudit vulnerato; hęc aqua Iordanis, qua curatur lepra Naaman Syri. Amate ergo fratres mei miſericordiam: quia nunquam vidi pium hominem mala morte finiri. Hæc S. Auguſtinus, cuius teſtimonium & experientia magni facienda eſt, vt credamus, miſericordiam impetrare efficacem vocationem, & ante mortē conuerſionem, ne miſericors pereat in æternum. Nam f DEVS (vt ait Dauid) *in die mala liberabit eum: quia intelligit ſuper egenum & pauperem,* curamque eorum habet: & Chriſtus Seruator noſter dixit: g *Beati miſericordes: quoniam ipſi miſericordiam conſequentur.* Beatus eris, ſi alienarum miſeriarum ſenſeris compaſsionem: quia DEVS tuarum miſerebitur. Si infirmos viſitaueris, DEVS te in tuis infirmitatibus viſitabit; ſi veſtieris nudos, ipſe ſuis gratijs & virtutibus

a Pro.15.27. b cap.16.6. c Tob.4.8. d c.10.9. e Dan.4.24. *Serm 6 ad fratr. in Heremo.* *Vide in Prato ſpirit. c. 175 exemplū Zenon. Imperat.* f Pſal 40.1. g Matt. 5.7.

te in-

te induet; ſi peregrinos hoſpitio exceperis in domo tua, excipiet te ipſe in cœlo; ſi captiuos redemeris, ipſe te redimet ex inferno; ſi mœſtos fueris cõſolatus, conſolabitur ipſe te in tuo mœrore; ſi illatas tibi ab alio iniurias condonaueris, Devs peccata condonabit, quæ admiſiſti; efficaciterq́; vocabit, vt veram inſtituas pœnitentiam. Hæc fuit vna ex præcipuis diſpoſitionibus, qua Rvth ſuam conuerſionem impetrauit; vt ex verbis deducitur ipſius Noëmi ad nurus ſuas: h *faciat vobiſcum Dominus miſericordiam, ſicut feciſtis cum mortuis & mecum*. ita S. Hieronymus obſeruat ſcribens ad Sanctam Paulam. Noemi, inquit, fugiens famem in terram Moab, maritum amiſit, & duos filios, quæ cùm eſſet ab omnibus ſuis deſerta, Rvth tamen Moabitis nunquam voluit eam dimittere. Attende, quanti fuerit meriti, deſertam illam conſolari: propterea enim id promerita eſt, vt ex eius genere Christus naſceretur. Exaudiuit Devs pauperis ac deſolatæ Noëmi orationem, exhibens Rvth, quæ eius miſerta fuerat, miſericordiam: ſcriptum eſt enim i *deſiderium pauperum* & orationem *exaudiuit Dominus*. Et quoniam pauperes duplex habere ſolent deſiderium: alterum proprij remedij, alterum vt retribuat Devs ijs, à quibus ipſi ſubſidium & ſolamen acceperunt: vtrumq; exaudit cœleſtis Pater, inſpirans alijs, vt ipſis ſubueniant; & illos remunerans ſi fecerint. Et quamuis pauper ipſe pro Eleemoſynam ſibi faciente non oraret, k *ipſamet* (ait Eccleſiaſticus) *in corde & ſinu pauperis concluſa exorabit* pro faciente illam, *vt liberetur ab omni malo*.

h Ruth. 1. 8.
Epiſt. 25. ad Paulam.
i Pſal 9. 17.
k Eccl. 29. 15

Non tamen abſque myſterio adiecit Noemi in ſua precatione verbum illud, *ſicut feciſtis cum mortuis*: quia ſi miſericordiæ opera viuentibus exhibita multùm valent, ad placandam Dei iram: non minus valent, quæ defunctis exhibentur, in eorum corporibus ſepeliendis, ad ſepulchrum deducendis, & eorum animabus per ſuffragia adiuuãdis: vt à Purgatorij pœnis liberentur. Eò enim maior cenſetur miſericordia, quò maior eſt miſeria afflicti, & minus poteſt ab ea ſe liberare. Et quoniam defuncti ſuas miſerias per ſe non poſſunt reparare, nec ab alijs petere, vt ſubueniant: inſignis eſt miſericordia, ad eam reparandam accedere; & valdè impellit ipſum D.N. ad noſtras reparandas, iuxtà quod Rex Dauid iuſſit ſignificari viris Iabes Galaad: l *benedicti vos à Domino, qui feciſtis miſericordiam hanc cum Domino veſtro Saul, & ſepeliſtis eum. Et tunc retribuet vobis quidem Dominus miſericordiam & veritatem: ſed & ego reddam gratiam, eò quòd feciſtis verbum iſtud.* Quare etiam eſt credendum, ipſas animas, quorum corporibus hanc miſericordiam exhibemus, & multò adhuc magis, ſi ipſiſmet aliam exhibeamus, liberando eas ex purgatorio, oſtenſuras ſe nobis gratas, orando ſupplices ipſum D.N. vt eius miſereatur, qui illarum eſt miſertus. Quamobrem ait Scriptura: m *Sanctam eſſe & ſalubrem cogitationem pro defunctis exorare, vt à peccatis ſoluantur*: non ſolùm ob ingens bonum, quod illis procura-

l 2. Reg. 2. 5.
m 2. Mach. 12. 46.

Serm 44. ad Fratres in Eremo.

mus; ſed etiam quod nobis inde prouenit. Feſtinate (ait Sanctus Auguſtinus) orare pro defunctis Eccleſiæ, vt & illi feſtinent procurare, vt ipſis in gloria coniungamur. Si erga mortuos erimus miſericordes, mala morte non peribimus: quia DEVS nos proteget in hac vita; & poſtea deducet ad æternam.

§. 4. *Qualis debeat eſſe miſericordia, & quòd à propria anima ſit inchoanda.*

SED fortè ſollicitos nos reddet, quod hiſtoria Sacra præſupponat, afflictam NOEMI pro vtraque nuru RVTH & ORPHA Dominum oraſſe, eò quòd vtraq; miſericordiam fecerit cum ipſa, & cum defunctis; & tamen ſola RVTH conuerſionis miſericordiam eſt conſecuta; altera verò rediјt ad ſuam idololatriam. quòd ſi tantùm poteſt exhibita miſericordia, & pauperum, in quos illa exhibetur oratio: vndè proueniet, in aliquibus peccatoribus bonum ſequi exitum, in alijs non item? Huic occultæ adeò grauiq; difficultati ſufficienter liceret reſpondere ex illa ſolemni ac decantata S. Auguſtini ſententia dicentis: magnam eſſe diuinæ gratiæ laudem, quòd nullus ad Chriſtum veniat, niſi Pater cęleſtis eum traxerit. Sed, niſi velis errare, abſtine ab eo iudicio: cur DEVS hos trahit, illos non trahit; & cur hos potius quàm illos? Accipe ſemel hoc ſalutare conſilium: &, ſi non te traxit, ora Deum, vt te trahat: & benè tuum negotium expediueris. quaſi diceret: ne temerè examinare audeas, cur DEVS D. N. efficaci vocatione quoſdã peccatores vocet, potiùs quàm alios? quia facilè in abyſſo occultorũ eius iudiciorum ſubmergeris: ſed ingreſſus abyſſum peccatorum tuorũ ſupplex ipſum ora, vt te efficaciter vocet, & ex illis educat. Agnoſce & confitere, Deum eſſe miſericordem, vt omnibus det quod ad conuerſionẽ illis ſufficit; abſq; vlla verò iniuſtitia non exhibere aliquibus ſpeciales fauores, quos ex mera ſua gratia alijs exhibet. Et iure optimo noluit DEVS D. N. facere legem infallibilem, & regulam generalem cõuertendi oẽs peccatores eleemoſynarios, aut Sanctorum aliquorũ deuotos: quia facilè hinc acciperent multi occaſionẽ in ſuis peccatis perſeuerandi, cum ea fiducia, quòd ad vitę finẽ eſſent ab eis liberandi. quod in graue detrimentũ cederet honoris Dei, eius Sanctorũ, & reliquarũ virtutum, atq; ipſius miſericordiæ. Nam qui verè eſt miſericors, quemadmodũ compatitur alienis miſerijs, ita debet proprijs, & multò adhuc magis ſpiritualibus, quàm corporalibus: cùm illę ſint ſine comparatione maiores, iuxtà Eccleſiaſtici ſententiam dicẽtis: *a miſerere animæ tuæ placens Deo.* hoc eſt, ſi conſcius ſis, quod anima tua deciderit ex gratia Dei: miſerere ei ob adeò magnã miſeriam; & ſtude illã ab ea liberare, eam à tali culpâ mundãdo. Quamobrẽ dixit S. Au-

Occulta Dei iudicia circa vocationem efficacem. Tract. 26 in Ioan. 6. Noli iudicare, ſi non vis errare.

a Eccl. 30. 24. In Enchrid. c. 7. 75.

guſti-

guſtinus: eos, qui liberiorem vitam ducunt, nec adhibent curã emendandi vitia ſua, & interim tamen multas faciunt eleemoſynas, fruſtra exiſtimare ſe eſſe ſecuros, propterea quod Chriſt' D. Phariſęis dixerit: b *date eleemoſynam: & ecce omnia munda ſunt vobis*: quaſi ſola eleemoſyna abſq; fide & charitate poſſet animã expurgare. quamobrem vt huius Chriſti D promiſſionis ſint participes, neceſſe eſt, eleemoſynam ordinatè incipere à ſe ipſis; exhibendo illã in primis animæ ſuæ. hæc enim ſpiritualis eleemoſyna hominẽ purgat, ex qua vĩm ſuã & valorẽ accipiunt, quæ alijs pauperibus exhibentur. Ex quo fit, vt, qui ſuis eleemoſynis confidens, eſt in ſuã animã crudelis, permittens illam in ſua culpa hærere: nõ poſsit eſſe ſecurus, quòd obtinebit à Deo miſericordiã. Et vt hoc incommodũ Daniel auerteret, dum ſuaſit Nabuchodonoſori, vt c *peccata ſua eleemoſynis redimeret*, non promiſit abſolutè eorum veniam; ſed ſub aliquo dubio: *forſitan* (dicens) *ignoſcet tuis delictis* Devs: ne ſcil. ob ſpem, quam in eleemoſynis collocaret, vellet in ſuis delictis hęrere. Imò valdè timendum eſt; eum qui deprauato adeò animo eleemoſynam facit, non eſſe verè miſericordem; ſed in ſpecie ſolum, quærentem potius honorem proprium, quàm diuinum, ſicut illi qui eleemoſynam facturi, d *tuba prius canebãt*, vt inani oſtentatione ſeſe cõmendarent: de quibus Chriſtus D. N. dixit: quod *recepiſſent mercedem ſuam*: qui enim gloriam potius ab hominibus quærunt, quàm ſuorum peccatorũ veniam à Deo; non mirum eſt, ſi Devs in eiſdem eos hærere permittat. Et fortè propterea Orpha non eſt miſericordiam conſecuta, quemadmodũ Rvth: quia eius miſericordia non fuit ſyncera, ſed tantùm in ſpecie, pauculas lachrymas in præſentia Noemi fundens, & propenſionem aliquam oſtendens eam comitandi, quam tamen mox ſolã deſeruit. quod genus miſericordiæ non excitat in Deo commiſerationem: potiùs de ea conqueritur dicens per Prophetam Oſeam: e *quid faciam tibi Ephraim? quid faciam tibi Iuda? miſericordia veſtra, quaſi nubes matutina, & quaſi ros mane pertranſiens.* quaſi diceret: incipitis oſtendere vos miſericordes in pauperes, velleq; in eos effundere veſtrarũ eleemoſynarũ rorem, & pluuiã: ſed citò nimis facti pœnitẽtes, ceſſatis, veſtrę vtilitatis intuitu, ſicut nubes & ros qui ſolis ardore ſtatim diſſoluuntur. qualis itaque veſtra eſt miſericordia erga proximos, talis erit mea erga vos. Nam inſtar nubis & roris copioſam meorum donorum pluuiam vobis dediſſem: niſi obſtaret veſtra culpa. Examina itaque frater, quem habeas miſericordiæ modum, iuxtà prædictas regulas: &, ſi verè vitam mutare cupis, ſentis verò debilitatem & difficultatem in eo, ſtude recta intentione exercere opera miſericordiæ, vt Devs debilitatis tuæ miſereatur, detque tibi veram animæ tuæ miſericordiam, & vires, ad eam ex miſeria ſua per opera pœnitentiæ educendam.

b Luc. 11. 41.

c Dan. 4. 24.

d Matt. 6. 2

e Oſee. 6. 4.

Digitized by Google

Ex dictis intelligi poteſt, quàm periculoſum obicem ponant efficaci diuinæ vocationi, qui ſtruthionis viſcera erga ſuos proximos gerunt: eam enim cordis duritiem, quam oſtendunt in exaudiendis pauperum clamoribus punit DEVS D. N. permittendo eandem ipſos habere duritiem in audiendis inſpirationibus diuinis, & vocibus Concionatorũ, ita vt obſurdeſcant ad illas, eaſque ita conculcent, donec aridi omninò & ſaxorum inſtar duri fiant ad actiones omnes pias; & ſic in mala ſua vita pertinaciter perſeuerent, donec eos mors occupet. Cuius rei tremendum exemplum habemus in illo infelici Nabal Carmelo, à quo Dauid in extrema cibi neceſsitate conſtitutus, aliquod ſibi ſuiſque ſubſidium petijt, allegans multa bona, quæ ei feciſſet in deſerto: quod tamen Nabal ei negauit, addens etiam

f 1 Reg 25. 10.11. verba in Dauidem iniurioſa, dicens: f *Quis eſt Dauid, & quis eſt filius Iſai? tollam ergo panes meos & carnes pecorum, quæ occidi tonſoribus meis, & dabo viris, quos neſcio vnde ſint?* in quo reſponſo ignorantiam aperuit & ſtultitiam iuxtà nominis ſui ſignificationem: quemadmodum prudens Abigail eius vxor poſtea Dauidi dixit: Nabal enim inſipientem ſignificat; & quidem valdè fuit inſipiens, qui Dauidem non nouit, à quo tot bona acceperat; quemadmodum eius famuli & agnouerunt, & faſsi ſunt: quia excæcati non erant paſsione auaritiæ & crudelitatis, quemadmodum ipſe herus. Quem tamen paulò pòſt diuina iuſtitia comprehendit: ſiquidem in ſuæ crudelitatis pœnam, *emortuum eſt cor eius intrinſecus, & factus eſt quaſi lapis, & poſt dies decem percuſsit eum Dominus, & mortuus eſt.* Hoc ipſum itaque ſuo quodam modo euenit diuitibus huius ſeculi; illiſque omnibus, qui à ſua cupiditate & crudelitate raptati, eum non agnoſcunt, qui per os pauperis & egeni petit eleemoſynam, verum ſcilicet Dauidem IESVM Chriſtum Seruatorem no-

g Matt. 25. 40.45. ſtrum, quemadmodum ipſe aſſeuerauit, dicens: g *Amen dico vobis, quamdiu feciſtis vni ex his fratribus meis minimis, mihi feciſtis: & quamdiu non feciſtis vni de minoribus his, nec mihi feciſtis.* mihi, ait ipſe, denegas eleemoſynam, quam petenti pauperi non tribuis; Mihi, qui te ex nihilo creaui, qui tibi dedi quicquid habes, & idem conſeruo; mihi, qui ſum murus, tuarumque rerum omnium protector in huius vitæ deſerto, ſine cuius protectione omnia tibi deficerent: cur ergò me nó agnoſcis? cur tantis beneficijs ingratum te præbes? cur mihi ita inurbanè reſpondes, dicens meis pauperibus iniurias; qui mei ſunt; mihique incumbit, eos ſuſtentare? quomodo qui adeò es effuſus in tuis facultatibus expendendis ob tuam voluptatem & vanitatem, & erga tuos domeſticos: adeò es parcus & auarus ad faciendam eleemoſynam ijs, qui in domo mea neceſsitate premuntur. an non ex tuorum conuiuiorum ſuperfluis poteris meos pauperes ſuſtentare? Sed quandoquidem cor lapideum ergà eos geris: cor tuum emorietur intra te, fietque ſicut lapis tuâ culpâ induratum. pœnæ nó tibi incutient timorem, quo humilieris &

ſubijciaris; ſed ſtuporem, quo omninò abijcias animum; & viuens rebus terrenis, eris tanquam mortuus & abſque corde ad cœleſtes: donec in tua duritie moriaris, & gratiæ vitam in æternum amittas. O ſupplicium horrendum! *h ô iudicium ſine miſericordia ijs, qui non faciunt miſericordiã!* ô cęci inſipientis Nabal imitatores, *i ſi ſciretis donum Dei, & quis ſit*, qui in ipſo paupere *vobis dicit*, ſicut Samaritanæ: *da mihi bibere*: daretis ei procul dubio quicquid peteret: & tunc tantundem ab eo petere poſſetis, *ipſeq́; daret vobis aquam viuam*, quæ veſtræ cupiditatis ignem extingueret, animæq́ue maculas elueret, centuplum vobis reddens eleemoſynæ ſibi datæ. Nam pro gratiarum actione, quod pauperis vocem audiuiſtis, vocabit ipſe vos tali vocatione, vt eam audiatis, & pro eleemoſyna bonorum terrenorum, copioſiſsimam faciet vobis bonorum cœleſtium.

h *Iacob.* 2. 13.
i *Ioan* 4. 10

CAPVT XVIII.

SVMMARIVM RATIONVM, OB QVAS DEI vocationi ſit parendum: & ſolutio inanium excuſationum, quas ignaui & puſillanimes pro ſe afferunt.

MEDIORVM, quæ ex noſtra parte adhibentur, ad vocationem diuinam ita audiendam, vt efficacitatem ſuam reipſa habeat, ſuauiſsimum & efficaciſsimum eſt attenta & profunda rationum, quas ad id hactenùs adduximus Meditatio. Quæ rationes ex ſe ipſis ſunt adeò fortes, vt abſque vllo dubio intellectum cõuincant, & voluntatem permoueant eius, qui magno ſpiritu bonoq́ue deſiderio eas perpenderit. Quod quia non fit, innumeri ſunt, qui diuinæ vocationi reſiſtãt, ac pereant. quod ſenſit Ieremias Propheta, cùm dixit: *a deſolatione deſolata eſt omnis terra: quia nullus eſt, qui recogitet corde*, quia ſcilicet non incumbunt ſeriò, cum attentione & affectione cordis, vt cogitent mala, quæ patiuntur; remedia, quæ habent; voceſq́ue Dei vocantis, vt eos ab eis liberet. Si enim cum Spiritu hæc recogitarent, adeſſet lux cœleſtis, tales in eis ſenſus efficiens, vt eorũ corda mutare valerent. Vt itaque eas rationes aptè noueris meditari, earum ſummam hic tibi proponemus, in ſex puncta diſtributas: quis videlicet ſit Dominus, qui vocat; & quis tu, qui vocaris; ad quid voceris; & qua ratione: quàm deindè ſint leues & inanes excuſationes, quas adfers, ne DEI vocationem exaudias: ac denique damna, & incommoda, quæ ex non audita tibi prouenient.

a *Ierem.* 12. 11.

§. 1. *Particularis quatuor harum rationum conſideratio.*

Primum punctum.

PRIMVM itaq; conſidera, eum, qui te vocat eſſe Deum, ſapientiam infinitam, amatorem ęternũ, immenſum, omnipotentem, infinitè bonũ, pulchrum, ac diuitem: qui ſi te ad ſuum obſequiũ vocat, non id facit, quòd tę indigeat; ſed quòd tu ipſo indigeas: ipſe verò delectatur cum benè tibi facit: quia ipſe bonus eſt. Qui te vocat eſt creator, qui ex nihilo te condidit; Pater, qui tibi dedit, vt eſſes; Redemptor, qui proprio ſanguine te redemit; proſpector omnium, quæ ad tuam vitam ſunt neceſſaria; Magiſter qui tuas ignorantias diſcutit; Medicus, qui tuis medetur morbis; Iudex, qui te in hora mortis eſt iudicaturus; ac denique Rex, qui te ſit remuneraturus, aut puniturus pro meritis. Quid igitur magis eſt rationi conſonum, quàm creaturam, ſui creatoris vocem audire; filium, parentis; ſeruum, Domini ſui; egenũ, eius, qui neceſsitati poſsit ſubuenire; diſcipulum, ſui magiſtri; infirmum, ſui medici; reum, ſui iudicis; & ſubditum, ſui Regis: à quo & præmium & pœna æterna dependeat? quòd ſi hoc adeò eſt rationi conſentaneum: quàm eidem aduerſabitur, quòd illius Domini voci obſurdeſcas, in quo tot ſunt nomina ac tituli, quibus verè obſtringaris, vt illum audias? ſi ouis, (quemadmodum Chriſtus Dominus ipſe dixit) cùm ſit animal rationis expers, proprij, ſui paſtoris vocem audit, eumq; præcedentẽ ſequitur: cur tu homo ratione præditus vocem Dei, tui proprij, ac veri paſtoris non audis, nec ei ſtatim pares, vt facias quicquid tibi præcipit? & ſi (vt ait Ieremias) b *perdicinus pullus*, quem falſa mater incubans eduxit, cùm primùm verę matris vocem & illicem audit, ficta matre relictâ, eam ſequitur: tu qui falſis illecebris per tyrannidem à Dæmone detineris, cur non audis IESV Chriſti veri tui Patris vocem, falſo & fraudulento prædatore relicto? pudeat itaque te, lumine rationis & fidei illuſtratum, non facere quod aues illæ inſtinctu ſolo naturæ faciunt: diſce ab eis ſupremi huius Imperatoris vocem audire, quem audiunt, & obediunt Angelorum Hierarchiæ. eſt enim infinitè dignus, cui infinita obedientia, ſi ea eſſet poſſibilis, obediatur.

b *Iere.* 17. 11

2. Pũctum.

c *Mat.* 18. 12. *Luc.* 15. 4.

HVIC obligationi noua alia accedit ex vtilitate eius, quẽ DEVS dignatur vocare. ſi enim attentè deſideres, quis ſis, inuenies, ex te ipſo c *ouem* te eſſe ſcabioſam, turpem, & à reliquo grege *errantem*, abſq; proprij paſtoris protectione, ab infernalibus lupis circumdatam, qui fame & ſiti inſatiabili animam tuã deuorare, & ſanguinẽ exhaurire contendunt: à quorum rabido & furioſo ore proprijs viribus te non poſsis liberare. Es veluti drachma, ſiue numus cœleſtis Regis imagine cuſus: adeò tamen defædatus & obſcuratus, vt ſolus, qui te creauit, reformare poſsit, primæq; figuræ & pulchritudini reſtituere. Es deniq; homo quidã quoad ſpiritum pauper, infirmus, claudus, & cœcus, Dæmonis mancipium, peccatorum tuorum catenis conſtri-

ſtrictus, & ſecundùm præſentem iuſtitiam, ad inferni tenebras damnatus manibus pedibuſq; ſolidiſsima obſtinationis catena adſtrictus, libertate & ſpe amiſſa inde in æternum exeundi. Et quamuis ſis talis, ſicut iam dixi, loco pœnæ, quam es promeritus, dignatur vocare te ſemel & ſæpiùs ad ſuum obſequium. Quomodo ergo prætermittes, eius vocationi parêre, niſi adeò ſis excæcatus, vt propriam miſeriam non agnoſcas? O d *ſurdi* (ait DEVS per Iſaiam) *cur non auditis? ô cœci, cur non intuemini ad videndum? ſed quis cæcus niſi ſeruus meus? & ſurdus, niſi ad quem nuncios miſi? quis cæcus niſi qui venundatus eſt*, & tradidit ſe *peccato*, cùm teneretur *ſeruus eſſe Domini*? Tu es ille cæcus, niſi neceſsitatem, in qua es conſtitutus, agnoſcas; & tu idem es ſurdus, niſi vocem huius Domini audias, qui vult tibi ſubuenire. d *Iſai. 42. 18*

ET niſi omninò ſis cæcus, tertiam rationem conſidera, ad quantam ſcilicet felicitatem te vocet. & aduertes quanto beneficio, gratiaque te afficiat, cùm dignatur vocare. Vocat enim ad gratiæ vitam, ad virtutum pulchritudinem; ad pacem, quæ exuperat omnem ſenſum; ad Spiritûs diuini gaudium, & ipſummet Spiritum S. accipiendum, qui habitet in te tanquam protector & conſolator tuus, & tanquam ſponſus animæ tuæ. Vocat etiam vt membrum fias viuum Eccleſiæ, particeps meritorum IESV CHRISTI, eiuſque Sanctorum; ad cænam regiumque conuiuium, quod iuſtis inſtituit DEVS. Et vt dignè cænæ illi adſis, nuptiali, hoc eſt charitatis veſte te induet: dabit oculos viuæ fidei, feruentium affectuum pedes ac vires ad heroica ſanctitatis opera prȩſtanda. Et quid vis amplius? etiam vocaris ad hæreditatem cœleſtem, ad ſocietatem Angelorum, ad claram ipſius Dei viſionem, & fruitionem; ad ingreſſum in gaudium Domini tui, & bibendum vſque ad ſatietatem de torrente voluptatum eius. Ac deniquead omnia bona poſsidenda, quæ præparauit DEVS diligentibus ſe; quæ adeò ſunt copioſa & magna, vt neque oculus viderit, neq; auris audiuerit, nec in cor hominis aſcenderit, quàm ſit excellens eorum magnitudo. Et quandoquidem tam es addictus proprio bono oſtende hunc tuum animum, reſpondendo vocationi, quæ fons eſt adeò grandium bonorum. 3. Punctum

NEC minus allicet te ad reſpondendum huic vocationi, ſe modos perpendas quibus vocaris. Nam ipſemet DEVS deſcendit de cœlo, vt te e *quæreret*, quaſi nullam aliam præter te ouem haberet: *vult, te imponere in humeros ſuos* adeò *gaudens*, vt ab *amicis*, & *vicinis* petat ſibi *congratulari*, quòd te inuenerit. Et quamuis tibi ſit iucundum in tuî paſtoris humeris portari, ipſe tamen haud dubiè ſenſit onus adeò graue, vt fecerit ipſũ flectere, vitamq; in cruce exponere. Cur ergò nõ ſinas te à tã bono paſtore portari? ei⁹ oculi te ducũt, pedes portant, manus tenẽt; humeri ſuſtentant, ſuoq; collo tanq̃ torquẽ coniũgit, honori ſibi tribuens, ꝙ te eo afficiat honore: vt & tu honorẽ 4. Pũctum. e *Luc. 15. 4.*

tuum reputes, quòd eum ſequaris; qui ſuū reputat, quòd te vocet. Attende etiā quot faces accēderit, vt per mille vias te quæreret, per miracula, exēpla ſermones ac libros; varijs deniq; illuſtrationibus tenebras tuas illuſtrando. Quoties ad oſtium tuum pulſauit, aduerſitatibus tam proprijs quàm aliorum ad te excitandum? quod beneficiorum catenas in te coniecit, vt ad ſuū obſequium pertraheret? Quot beneuolas inſpirationes in cor tuum, vt illud emolliret, eſt iaculatus? Quid igitur eſt, quòd necdum te illi dedas, & ad præſtandum, quod petit, ſubijcias? ſi vilis aliquis homo eſſes & abiectus, Rexque terrenus te vocaret, vt in aula ſua & propria camera illi ſeruires, magna tibi offerēs ſtipendia; gratiaſque promittens magnas: fortunā proculdubiò tuā hic agnoſceres, & in momento, quod tibi proponeretur, amplecteretis: quantò igitur maior fęlicitas tibi eſt reputāda, quòd talē te DEVS, & Dominus talis te vocet, & ad rem tantā vocet? ſi hoc non intelligis, dico, te non eſſe hominē; ſi non magni, vt par eſt, æſtimas, dico, te eſſe beſtiam; quòd ſi contemnas: quid dicam, niſi, quòd videaris eſſe dæmon. ſi enim aliquid hominis habeas, nec Dæmon cordis tui dominium acceperit, cedes proculdubiò firmis adeò rationibus, ſummæque fælicitati tribues, quòd requirat DEVS obſequium tuum in domo ſua.

§. 2. Contra pigrorum excuſationes.

CVM ea, quæ diximus, ita ſe habeāt, quam excuſationem afferre poteris, ob quā diuinæ vocationi non acquieſcas? & quamuis ex prædictis oēs, quas afferre poſſis, ſolutæ maneant ac refutatæ, audi tamen quid tibi dicat Sapiēs, per cuius os Spiritus S. loquebatur: f *appropiate ad me indocti, & cōgregate vos in domū diſciplinæ. Quid adhuc retardatis? & quid dicitis in his,* q̄ hactenùs vobis dixi, quas excuſationes afferre poteſtis? *animæ veſtræ* ariditſimæ ſunt, *ſitiuntq́; vehementer* rorem cęleſtē. *Aperui os meū & locutus ſum,* vt vos docēā: *comparate vobis ſine argento & collū veſtrum ſubijcite iugo,* obediētes meis conſilijs: *ſuſcipiat anima veſtra* libenter *diſciplinam* & adhortationes meas: *in proximo eſt enim inuenire eam,* modò ſeriò & ex animo quærere velitis. *Videte oculis veſtris,* & exemplū in me capite: *quia modicum laboraui, & inueni mihi multam requiem: operamini opus veſtrum* antequam *tempus* elabatur, *& dabit vobis mercedem veſtram in tempore ſuo.* Hæc ſunt Spiritus S. verba per os huius Sapientis, quę omnia ſufficientes ſunt rationes ad cōfutandas tuas excuſationes; & te permouendū ad quærēdam veram ſapientiā, gratiā ſcil. & amicitiā Dei. Audi itaq; inſipiens, ſi cupis talem eſſe deſinere: appropia ad Deum, qui eſt vera lux, vt ſuâ te gratiâ illuminet; ingredere domum diſciplinæ, quam S. Auguſtin. dicit eſſe Sanctam Eccleſiam: in qua tanquam in aliqua Vniuerſitate & Scholis cęleſtib⁹, Sanctorum ſcientia pręlegitur, quę

f *Eccli. 51. 31.*

Opuſc. de domo diſciplina.

conſiſtit

conſiſtit in vera fide,& inflammata Charitate,cum cæteris virtutibus, quæ ſanctum faciunt habentem. Quam ſcientiam ſi diſcere refugias,cedò,quę ſit cauſa? ſi dicas,tibi non eſſe magnopere neceſſariam , nam tibi ſufficere corporis bona : Ignorantia tua clamat contra te ; & animæ tuæ ingens ſiccitas teſtimonium profert, quòd huiuſmodi temporalia bona non ſatis ſint ad tuum explendum deſiderium : Quod (vt ſupra ſatis oſtendimus) vacuum erit ſemper & inane,niſi quæras æterna bona. Si proferas quod non ſit tibi argentum & aurum , aut aliæ facultates ad præſtantiſsimam eam gratiam comparandam : reſpondet tibi Magiſter ipſe:ſe gratis, & ſine vllo g *argento* eam tibi daturum : quia non tuas facultates, ſed voluntatem tantùm,liberumque conſenſum tuum requirere; & ſatis ſibi eſſe, quòd audire eum velis,eique parere. Quod ſi adhuc objcias, magno tibi labore longoque tempore opus eſſe,ad cœleſtem hanc ſcientiam addiſcendam: Sapiens ipſe hanc deceptionem retegit, dicens : *in proximo eſt inuenire eam,* modò *collum tuum* eius obedientiæ *iugo ſubijcias,* teque ſuo exemplo ſecurum facit, ac certum, dicens, *quòd modicum laborauerit, & inuenerit multam requiem.* Idem verò tibi eueniet, cũ dicat Sapientia ipſa incarnata, h *iugũ ſuũ ſuaue eſſe,& qui illud tulerit ſuper ſe,inuenturum requiem animæ ſuæ.* Quòd ſi tandem adijcias: ſufficiens tibi tempus ſuppetere ad eam comparandam, eò quòd vita ſit longa; & quocunque tempore ad Deum te conuerteris , te ab ipſo recipiendum. hanc adeò temerariam ſententiam reijecit ipſe Sapiens vltima ſententia, qua libro ſuo finem imponit dicens: *operamini opus veſtrum ante* quàm *tempus* elabatur:*& dabit vobis* Devs *mercedem veſtram in tempore ſuo.* Quaſi moneret:attende,quòd nullum opus adeò ſit tuum,atque propria ſalus, ad quã aſſequendam conditus fuiſti : ad id viuis in terra : ſi hanc negligas, fruſtra laboras:& licèt totum mundum lucreris,parum tibi proderit, niſi illam aſſequaris. Ad hoc autem opus peragendum huius vitæ tempus tibi conceditur:niſi ergo in eo opere labores,& occuperis,tempus amittis ; dignuſque es,qui vita priueris. Cùm ergo neſcias,quamdiu illa ſit duratura; iurè teneris totum eius tempus in hoc opere expendere: quo enim ampliùs in terra laboraueris,eò erit merces tua copioſior in cœlo. Denique ſi adhuc in adferendis excuſationibus perſiſtas, nec rationibus & ſolutionibus allatis des locum, citò tuæ pertinaciæ damnum experieris: Devs enim non rationibus ſed flagellis;non argumentis,vt te conuincat, ſed ſupplicijs, vt confundat,reſpondebit. Et eueniet tibi, quod inuitatis ſe excuſantibus ad cœnam venire : contra quos grauiter iratus paterfamilias iurauit, quod i *nemo virorum illorum guſtaturus eſſet cœnam eius.* Nam, vt ait S. Gregorius, qui non accedit ad Deum quando vocatur : fortè cùm acceſſerit, repelletur ; & experietur in ſe horrendas illas diuinæ Sapientiæ minas: k *quia vocaui & renuiſtis: extendi manum meam,& non fuit qui aſpiceret,* adueniet tempus, quo *inuo-*

Cap. 6.

g *Iſa. 55.1.*

h *Mat. 11.30.*

i *Luc. 14. 24.*

Homil. 3. in Euang.

k *Prou. 24.*

1 Mat. 25. 12 *cabitis me, & nõ exaudiam, ſed in interitu veſtro ridebo.* Nam cęli l *ianua clauſa*, dicam vobis, quod fatuis Virginibus: *Neſcio vos.*

§. 3. *Aduerſus excuſationes eorum qui puſillo ſunt animo, ac diffidunt.*

SVPEREST ad aliorum excuſationes reſpondere, qui in alio ſunt extremo, diffidentiæ ſcilicet de diuina miſericordia; ſiue id ex magna melancholia, puſillanimitate, & ſcrupulis proueniat; ſiue ex mala conſcientia, quæ abſtulit illis fiduciam: perſuadens illis, ſe eſſe iam reprobos, ſicut Eſau; ſibiq́ue nec vocationem ſupereſſe, nec veniam peccatorum: præcipuè ſi iam aliquoties eam impetrarunt, & tamen in eadem reciderunt, nec in bono cępto perſeuerarunt. Contra quos, etſi in præcedentibus omnibus capitibus, & nominatim 3. & 11. allatæ fuerint multæ & efficaciſsimæ rationes, prophetiæ & parabolæ, quæ apertè ſatis proponũt, & oſtendunt ingens deſiderium Dei, vocandi & iuſtificandi omnes peccatores: volo & nunc alterius Sapientis teſtimonio eos conuincere, qui ab ipſo Deo inſpiratus, cuius conditionem ſatis perſpectam habebat, ſic cum eo loquitur: a *Misereris omnium,*
a Sap. 11. 24. *quia omnia potes, & diſsimulas peccata hominum propter pœnitentiam. Diligis enim omnia quæ ſunt; & nihil odiſti eorum, quæ feciſti: nec enim odiens aliquid conſtituiſti, aut feciſti: quomodo aũt poſſet aliquid permanere, niſi tu voluiſſes? aut quod à te vocatum non eſſet, conſeruaretur? parcis autem omnibus: quoniam tua ſunt Domine, qui amas animas.* O verba amore pleniſsima, vereq́; efficacia ad quemuis etiam puſillanimẽ peccatorem conſolandum; qui in eiſdẽ aduertere poteſt infinitam DEI in ſuas creaturas bonitatem, eius amorem, ſine odio; miſericordiam, ſine crudelitate; omnipotentiam, ſine tyrannide; liberalitatẽ, ſine pœnitentia; patientiã & longanimitatẽ, ſine vllo limite & menſura. Talia igitur habens pignora, cur nõ benè ſperes? & cur nõ exultes, cõfidens, te vnũ fore ex ijs, quorum nomina ſcripta ſunt in libro vitæ? ideoq́; à Deo vocandum, vt iuſtificeris, & glorificeris ſicut illi. Cedo itaq; puſillanimis peccator, ſi verè ita eſt, quemadmodum ipſamet veritas aſſerit: quod Deus miſereatur omnium, eò quod omnia poſsit, & nullam faciens iacturam bonorum ſuorum poſsit eis remedium afferre: Cur nõ etiam tui miſerebitur, cùm ei non deſit potentia ad te reparandum? Cùm Deo abſtuleris omnipotentiam ad ſubueniendum tuis miſerijs; tunc etiam poteris auferre miſericordiam & commiſerationem earum. Aequè enim proprium eſt Dei eſſe miſericordẽ, atque eſſe omnipotentem; & ipſa Eccleſia canit: DEVS qui omnipotentiam tuam parcendo maximè & miſerando manifeſtas, &c.

QVOD ſi anxiè adhuc times, te non perſeueraturum in eo quod incipies; attende quid Sapiẽs ipſe dixerit: *quomodo poſſet aliquid permanere, niſi tu voluiſſes? aut quod à te vocatũ non eſſet, cõſeruaretur?* verè enim Domine, perſeuerantia noſtra à tua pendet voluntate; & ſanctitas noſtra, niſi continuè eam vo-

catione

Digitized by Google

catione tua conſerues,permanere non poterit:ſed quoniam es verus animarum, quas cōdidiſti, amator,nō ſtatim vltionem ſumes de peccatis eorum; ſed iram tuam diſsimulans expectabis,vt pœniteāt:& tunc lubens eis remittes:quia opera ſunt manuum tuarum;cupiſque eas finem conſequi,in quem ſunt conditæ.Quis prudens domum aliquam ædificat in ſuam habitationē: quam ſine vlla cauſa mox diruat? aut quis plantat vineam ſiue hortū in ſuā recreationem:quem ſine cauſa,& pro libitu extirpet & comburat? & quiſnam pulchrā aliquā picturā,aut perſonæ ſibi chariſsimæ imaginē ad viuum depingi curat,quam ſtatim ſine vlla cauſa pro ſuo tantùm libitu inficiat, & per terram trahat?ſi igitur harum rerum artifices, opera ſua cupiūt permanere,& vſui eſſe in eum finem,in quem facta fuerunt:cur Dominus DEVS noſter,b*cuius dona & vocatio*(vt ait Apoſtolus)*ſunt ſine pœnitentia*, non volet opera ſua permanere & finem aſſequi, in quem fuerunt creata? anima tua domus eſt à Deo ædificata, vt in ea æternùm habitaret: quia c *delitiæ eius eſſe cum filijs hominū*.Eſt quoque vinea plantata à manu eius dextera, vt fructu eius ſeſe oblectet:imago eſt & figura diuinitatis eius:quā ipſe dilectiſsimam habet,ac plurimi facit. Quare ne timeas, Deum gratis & ſuo tantùm libitu deſtructurum quod fecit,& odio habiturum opus manuum ſuarum: cùm omnia ex amore,& ſine vllo odio fecerit. Hic amor eū impulit, vt te crearet:idemq; nunc impellit ad te vocandū, gratiæq; vitā donandā; ac permouebit, vt etiā det perſeuerantiam ad coronæ gloriā conſequendam: d quia *qui cœpit in vobis opus bonū,perficiet*. Quod opus cùm non cœperit ob tua, ſed ob Ieſu Chriſti filij eius merita, propter eadē perficiet illud, ſi tu volueris. e *Qui filium ſuum*(vt ait Apoſtolus)*tibi dedit:quomodo non etiam cum illo omnia tibi donabit?quis accuſabit aduerſus electos Dei? num Deus ipſe,qui eos iuſtificat? quis eſt,qui eos condemnet? an Chriſtus Ieſus qui pro eis mortuus eſt, qui & reſurrexit, qui eſt ad dexteram Dei,qui etiam interpellat pro nobis*? ſi itaq; patrem habes adeò liberalem,vt ſuum tibi det filium;& redemptorem adeò profuſum, vt totū ſuum ſanguinē tibi tradat;aduocatum adeò potentem,vt ſit æqualis potentiæ cum ſupremo ipſo iudice: quam habes huius defectionis cauſam & rationem,quaſi ex numero ſis reproborum? ſi ob tua peccata dignus es,quem Deus oderit ac repellat;per dilectum hunc eius filium ab eo diligeris; ſi tua ipſa peccata contra te vindictam clamant, ſanguis eius filij clamat miſericordiam:Et,ſi Deus vellet opus deſtruere quod condidit,interponet ſe,qui illud redemit:&,vt filio ſuo gratificetur;& in eo, quod iurè petit, ſatisfaciat:exhibebit ſeruo miſericordiam:niſi ipſe tibi deeſſe, & obicem ponere velis.Ideoque quod filius eſt promeritus remunerabit in ſeruo.

b Rō. 11.29.

c Pro. 8.31.

d Phil. 1. 6.

e Rō.8. 32.

SED vlterius adhuc fiduciam tuam progredi par eſt, quemadmodum diuina ipſa miſericordia ſe vlterius effundit:à qua ſperare licebit,quod non ſolùm peccata tua condonabit, ſed etiam ad amicitiam & arctiſsimam

neceſsi-

Digitized by Google

neceſsitudinem admittet; quemadmodum Epiſcopo cuidam magno peccatori, quem ad relinquenda peccata exhortabatur, dixit: *Aemulare & pœnitentiam age: Ecce ſto ad oſtium, & pulſo: ſi quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam, introibo ad illum, & cœnabo cum illo, & ille mecum.* O promiſsionem dignam Deo, pignusque certum ac ſecurum perfectæ noſtræ reconciliationis! Perpende itaque frater, qualis hæc ſit promiſsio, quis eam faciat, & cui? & cognoſces quantam habeas cauſam & rationem, pleniſsimam tuorum peccatorum veniam, nouorumque donorum cœleſtium augmentum ſperandi. Cogita enim potentiſsimum aliquem Regem ex aula & palatio ſuo exeuntem, ad miſerrimi cuiuſdam hominis caſam peruenire, qui ob admiſſum læſæ Maieſtatis crimen, crudele ſupplicium eſſet promeritus: inueniens verò occluſam ianuam pulſat, vt ſibi aperiatur: qua aperta ipſe ingrediatur: ſed videns hominem lacrymantem, ſuæque proditionis pœnitentem ac dolentem: mox illi crimen condonet, & in ſuam amicitiam admittat: addens, ſe in ſignum huius remiſsionis ac reconciliationis velle nocte illa apud ipſum hoſpitari, & ſtatim iubeat menſam ſterni, Regiæ ſuæ perſonæ accommodatam: Cui mox iubeat ipſum hoſpitem aſsidere, & ex eadem qua ipſe parobſide; cum quo amicam etiam familiaritatem & conſuetudinem, atque ſi ipſi eſſet æqualis; ineat, ſpondeatque, ſe, ipſum ſemper amicum habiturum ac familiarem, ac frequenter ad ipſum rediturum, & magnificè hoſpitalitatem recompenſaturum. Si inquam Rex aliquis cum proditore ſuo ſubdito hæc faceret: quis nobilem illam & magnificam beneuolentiam, & neceſsitudinem non admiraretur? Quis non à tali Rege veniam ſperaret, ſi eum offendiſſe contigiſſet? & quis non in eius amicitiam, ſe inſinuaret, & omni conatu ad eam venire contenderet; ſi is ſuam propenſionem oſtenderet, ad eam cum omnibus ineundam? O Rex æterne, quàm aptè tibi tribuitur, quòd de Rege hoc terreno eſt dictum! Tu DEVS meus de cœlo ad terram noſtram deſcendens, ad peccatoris domũ accedis, lenibusque ac dulciſsimis inſpirationibus eius fores pulſas, vt tibi aperiat: qui ſi, tuam vocationem audiens, aperuerit; mox ad cor ipſius penetras: quem, ſi flebilem, ſuique peccati pœnitentem videas, mox culpam remittis, & ad arctiſsimam tecum amicitiam admittis, remanesque tanquã hoſpes in eius domo, tota triſtis huius vitæ nocte: in cuius amoris ſignum vis cum illo cœnare, & vt ille tecum cœnet: vtroque eidem menſæ aſsidente, atque ſi duo eſſetis valdè æquales amici. Ibi indulges ei, offerendo vitæ cibos delibãdos, quibus tu ipſe veſceris, iucunda ſuauiaq; inis ibi colloquia, ſecreta tua illi communicando; ac polliceris, te ſemper illum amicum habiturum, ac frequenter inſpirationibus tuis eum inuiſitaturum, ditando illum ſemper cœleſtibus donis. Quis igitur, ô Rex benigniſsime, non rapiatur in admirationem, attendens quid erga peccatores facias? quis non

Apoc. 3. 19.

Digitized by Google

ſperet à te omnium ſuorum peccatorum veniam? & quis non reſumet animum, vt ad arctiſsimam tecum neceſsitudinem aſpiret: qui omnes ad illam inuitas? nolo animum abijcere, etiamſi magnus ſim peccator; cùm videam talem promiſsionem factam Epiſcopo non iuſto, ac feruenti; ſed ſuperbo, hypocritæ, arroganti, adeoque ſuijpſius amore ebrio, vt ſe g *diuitem & locupletem* reputaret, *cùm verè miſer eſſet & miſerabilis, & pauper, & cæcus, & nudus*; adeoque DEO horribilis, vt parum abeſſet, quin *nec frigidum, nec calidum ex ore ſuo euomeret*. Ita nobis ſuadet deuotiſsimus S. Bernardus: Omnis, inquit, anima licèt onerata vitijs, peccatis irretita, capta illecebris, exilio captiua, corpore carcerata, luto hærens, infixa limo, confixa curis, diſtenta negotijs, contracta timoribus, afflicta doloribus, erroribus vaga, ſollicitudinibus anxia, ſuſpicionibus inquieta, & poſtremò aduena h *in terra inimicorum* (iuxta Prophetæ vocem) *coinquinata cum mortuis, deputata cum deſcendentibus in inferno*. Licèt inquam ſic damnata, & ſic deſperata, poteſt tamen in ſeſe aduertere, non modò vnde reſpirare in ſpem veniæ, in ſpem miſericordiæ queat: ſed etiam vnde audeat aſpirare ad nuptias verbi: cum DEO inire fœdus ſocietatis non trepidet: ſuaue amoris iugum cum Rege ducere Angelorum non vereatur. Quid enim non tutè audeat apud eum, cuius ſe inſignem cernit imagine; illuſtrem ſimilitudine nouit. Quid vereatur de maieſtate, cui de origine fiducia datur? tantum eſt vt curet naturæ ingenuitatem, vitæ honeſtate ſeruare; imò cœleſte decus, quod ſibi originaliter ineſt, dignis quibuſdam ſtudeat morum affectuumque venuſtare & decorare coloribus. Hæc S. Bernardus. Ex quibus id colligo, quòd quamuis tuas aſpiciens miſerias, meritò debeas te demittere; & quemadmodum filius prodigus magnā DEI gratiam reputare, quod te h *faciat ſicut vnum ex mercenarijs ſuis*: eò quòd dignus non ſis, qui filius eius voceris: conijciens tamen oculos in cœleſtis huius Patris miſericordiam infinitam, licebit plurimùm illi confidere. Et quemadmodum idem S. dixit, *quatenus in bonis Domini, fiduciæ pedem porrexeris, eatenus poſsidebis*: quemadmodum eidem filio prodigo euenit: qui quamuis decreuerat, à Patre ſuo petere, vt ipſum faceret ſicut vnum ex mercenarijs ſuis: quando vidit, ſe adeò amanter ac benignè à parente excipi, non id petijt: confidens ſe ad primam filij dignitatem admittendum: ſicut reuera fuit admiſſus; & admittet Pater hic cœleſtis quemcumque ſimili fiducia ad eius miſericordiam accedentem, acceptantem eius vocationem; &, quod ipſe iuſſerit, exequentem.

g *Apoc.3.17.*

Serm 84. in Cant.

h *Bar.3 10.*

h *Luc.15.19*

Serm.32. in Cant.

ALIA puſillanimitatis ac diffidentię motiua ſolent habere peccatores, propter horrendas tentationes, quibus Dęmon volentes diuinam vocationem ſequi, & in benè cœptis perſeuerare, oppugnat: Sed quoniam de ijs omnibus inferius ſpecialis inſtituetur tractatio, ibi licebit videre, quàm debile ſit fundamentum, propter illas diffidere.

CAPVT XIX.

DECEM TITVLI OBSTRINGVNT NOS AD excellentem Conuerſionem: & qua ratione perfe-ctius Dei vocationi reſpondeatur.

QVi ob rationes prædictas decreuerunt, vocationem diuinam acceptare:eiſdem tenentur,lege gratitudinis, ad cõuerſionem, vitæque perfectiſsimam mutationem faciendam per Sacramentum pœnitentiæ, tam quo ad contritionem & confeſsionem peccatorum;quàm quo ad vitæ nouæ inſtituendæ rationem,quam ſint impoſterum ſecuturi:amplectentes in his omnibus quod Baruch Propheta
a Baru.4 28 populo ſuo dixit:a *ſicut fuit ſenſus veſter, vt erraretis à Deo:decies tantùm iterum conuertentes requiretis eum.* quaſi dicat: decuplam in Dei obſequio adhibete diligentiam,quam poſuiſtis in offenſione: exerentes omnes vires veſtras, totumque talentum,& facultates, quas diuina vocatio vobis communicabit;& orantes eundem Dominum ſupplices, vt illas dignetur in vobis augere,& efficere: vt, vbi abundauit delictum,decies tantùm reipſa abundet gratia, vt magis gloria eius augeatur. Nec gratis & ſine cauſa vſus eſt Pro-
Iacob 19.3 Apoc. 2.10. pheta verbo illo: *decies tantùm,* quod ex ſcripturæ ſacræ ſtylo omnem poſſibilem perfectionem ſignificat; idque propterea fortè, quod decem ſint nomina ac tituli,quibus ad eam præcipuè obligamur.

1. PRIMVS titulus eſt,quoniam inferni pœnæ,à quibus te DEVS liberauit,decies millies omnem laborem excedunt, quem in tua ad ipſum conuerſione,& perfectiſsimo per totam tuam vitã obſequio ei præſtando collocare poſſes:ſiquidẽ hic & omnes alij, qui in hac vita tolerantur, tanquam picti & vnius momenti cenſentur, ſi comparentur ad eos, qui ſunt in altera
2. tolerandi: eo maximè nomine, quòd ſint æterni. Quod ſi oculos conijcias ad æterna præmia,quæ tibi promittuntur, ſi conuertaris,vt ſeruias Deo:de-
b Rom.8.18. c 2 Cor 4.17 prehẽdes,ea centies millies excedere labores omnes,quos poſsis in eius obſequio collocare. Vt.n.Apoſtolus ait: b *non ſunt cõdigna paſsiones huius tẽporis ad futuram gloriã, quæ reuelabitur in nobis.* c *Id enim quod in præſenti eſt momentaneũ & leue tribulationis noſtræ, ſupra modũ in ſublimitate æternũ gloriæ põdus operatur in nobis.*
2 Corint. 11. Quod ſi ita ipſe Apoſt.ſentiebat,qui tamẽ ob Dei obſequiũ magnos & prolixos labores ſuſtinebat,quemadmodũ ipſe in ſuis Epiſtolis narrat:non multum facies,ſi & tu ad ſimiles & maiores etiam ſubeundos te offeras;vt ei Domino ſeruias,qui talia promittit præmia. Deſcendens aũt ab
3. æternis ad tẽporalia, cogita quã ſint innumera & horrenda mala temporalia, à quibus etiam te DEVS liberauit, ac liberat; & porrò liberabit, ſi fueris in eius obſequio fidelis: quæ, ſi cum ijs laboribus conferas, quos in

mortificandis vitijs es poſiturus: intelliges, hos decuplo eſſe minores. Nam omnes pœnas temporales, quas Deus alijs peccatoribus inflixit, aut nunc infligit, potuiſſet tibi ob tua peccata meritò infligere: ſiquidem vel vnicum lethale peccatum omnibus illis eſt dignum. rectum itaque eſt, vt ei etiam cum aliquo labore ſeruias, qui te à tot malis liberat ac præſeruat, non ob tua merita, ſed ex ſua ſola miſericordia.

HINC tranſire potes ad innumera bona temporalia, quæ etiam tibi hactenus dedit, dabitq; & adijciet, ſi ei ſeruias: quæ etiam ſuperant decies omnes labores corporis, quos ei ſeruiẽdo ſuſtinebis. Neq; hoc in genere tãtũ, & cõfusè cõſidera; ſed attende, quicquid ab eo recipis vna die; & quid Deus egerit, agatq;, vt bolum panis, quem comedis, tibi det: Motus ſc. cœlorũ & Elementorum; labores eius, qui terram coluit, frumentum ſeminauit, meſſuit, triturauit, & collegit; eius item, qui illud moluit, pinſuit, & ad tuam menſam portauit; Eorum item Mechanicorum labores, qui inſtrumenta ſiue ferrea, ſiue lignea confecerunt, ad hæc omnia neceſſaria; & quod ipſe Deus fecit ad ferrum illud, ſiue lignum creandum; & alia innumerabila, quæ ab ipſo mundi exordio cũ his omnibus fuerũt connexa. quæ omnia in hodiernum vſque diem, in tuum vſum, victum, veſtitum, & habitationem; cæteraque omnia, quibus vita tua conſeruatur & ſuſtentatur, ipſe conſeruat ac ſuſtentat. Qui ergò fit, vt non iudices valdè modicum, quicquid pro Deo tuo feceris? etiamſi facias, quicquid poteris: ſi aſpicias plurima, quæ ab illo recipis. 4.

VERVM ad ſpiritualia bona conſcende, quæ ab eodem Deo accipis, quo die te iuſtificat: & intelliges, ea decies millies excedere, quod in ipſius obſequium tu præſtiteris: d Nam (vt Sapiens ait) *omne aurum in comparatione ſapientiæ cœleſtis, arena eſt exigua, & tanquam lutum æſtimabitur argentum in conſpectu illius, & omnes diuitiæ nihil ſunt in comparatione illius: ipſa eſt bonorum omnium mater, & infinitus eius theſaurus hominibus,* qui non poteſt dignè æſtimari, *quo qui vſi ſunt, participes facti ſunt amicitiæ Dei.* Aequum eſt itaque te agnoſcere bonum, quod à Deo accipis, excellentiam ſcilicet ac dignitatem Filij Dei; & quod anima tua eius ſit ſponſa, dareque operam, vt infinito hoc theſauro cum omni poſsibili perfectione vtaris: etiamſi enim eam totam adhibueris, adhuc ad eam non peruenies, quam tale donum talisque dignitas exigit. 5. d Sapi. 7. 9.

HVC accedit ſpiritualis præmij, quod Deus in hac vita tibi largietur, magnitudo, ſi feruenter ei deſeruias: quod prẽmium nõ tantùm decuplum, ſed centuplum etiam erit, quàm tu pro illo efficias. ipſe enim dixit: e *quicumque propter ipſius nomen aliquid reliquerit, centuplum accepturum.* tantam ſc. lætitiã, tantã pacẽ, ſaturitatẽ, & ſpiritualium conſolationum abundantiam, vt centies millies ſuperent id, cui, perfecti eius obſequij cauſa, renunciauit. 6. e Mat. 19. 29

Digitized by Google

7. QVOD ſi etiam velis omni generi lucri & commoditatis ex diuino obſequio renunciare; etiam nomina & titulos oſtendemus, quæ te ad id obligēt. Conijce .n. oculos in excelſiſsimū Incarnationis verbi diuini beneficiū, & in ea, quæ totius vitæ ſuæ decurſu pro te fecit, ac perpeſſus eſt; & intelliges ea incomparabiliter excedere & præſtare ijs, quæ tu eius obſequij cauſa feceris, & paſſus fueris: licèt ſolus præſtare poſſes, quicquid præteriti omnes ſancti fecerunt. Si igitur DEVS ſummum potentiæ ſuæ in glorioſiſſimo opere, remedij tui cauſa, perficiēdo tibi oſtendit: te quoq; par eſt ſummum facere, quod poſsis, eius obſequij cauſa. Ille decies millies plus fecit ac pertulit, quā ad tuam ſalutem eſſet neceſſariū: ſiquidem ad eam, minimum operum & laborum eius ſuffeciſſet: Rectum ergo erit, te multò plura facere, quàm tenearis; ſiquidem etiam quicquid poteris adeò eſt modicum.

8. NE verò diceres, beneficium hoc ſemel peractum, iam tranſijſſe; voluit idem Dominus recenti nomine te quotidie obligare, veniens verè ac realiter ad Sanctiſſ. Altaris Sacramentum, ad facienda inuiſibiliter in anima tua officia illa; quæ, dum viueret in hoc mundo, præſtitit. Imò vel vnica ſacra communio in tota vita tua ſufficiens eſſet nomen & cauſa, cur totam illam expēderes in ſeruiendo cum omni perfectione ei, qui tali te eſca dignatur. quid igitur ſi eam ſingulis menſibus, aut hebdomadis, aut etiam quotidie proponat? Quod ſi mundo aut Dæmoni adeò diligenter pro vili aliqua eſca paruiſti: conſonum omninò eſt ſeruire DEO decies millies diligentiùs, pro eſca adeò præſtanti ac pretioſa.

9. SED addamus quod ſummum eſt, & quod omnia prædicta nomina eminenter complectitur: quantum ſc. infinitæ Dei maieſtati debeatur, non iam ob præſtita tibi beneficia, ſed propter id, quo eius diuinitas digna eſt: cuius cōparatione eſt decies millies nihil, quicquid tu in eius obſequium facere poſsis: Ideoque iuſtiſsimum eſt, nihil omninò detrahere ex ijs, quæ præſtare poſsis, memor eius, quod S. Iob dixit: f *ſi voluerit homo* diſputando *cum Deo contendere, non poterit ei reſpondere* [illegible] *pro mille*; & quod dixit Eccleſiaſticus: g *terribilis Dominus, & magnus vehementer, & mirabilis potentia eius: glorificate quantumcumque potueritis. ſuperualebit enim adhuc*: quia multò pluribus eſt dignus. *Benedicite & exaltate illum quantum poteſtis. maior enim eſt omni laude.*

f. Iob 9. 1.
g Eccl. 43. 32.

SED quoniam hic titulus adeò eſt excelſus, nec ſolet ab ignorantibus eius præſtantiam, æſtimari: adiungamus ei vltimum, qui alios innumeros complectitur, ob innumeras ſc. Dei perfectiones, quæ in creaturarū eius cōmodū expendūtur. Attēde itaq; infinitā eius ſapientiā, & immenſitatē, qua eſt in omni loco, cernitq; quicquid vbiq. fit: propter ꝙ ſolū intelliges, te obſtrictū, ad nihil faciendū, ſupremi huius regis præſentia indignū. DEINDE cogita eiuſdē omnipotentiā adeſſe tibi ad nutū, ad omnes tuas actiones tecū peragēdas, ſeruata tamē in omnibꝰ tua libertate: atq; ſi tu ſolus eſſes eas per-

acturus:

Digitized by Google

acturus: Ex quo intelliges, quã iuſtũ & ęquũ ſit, nõ abuti tua libertate ad aliquid mali, ſed ea ſemper vti ad faciendum, quod eſt perfectiſsimum. Nam ſimul cum omnipotenti adeò adiutore æquè poteris maximum atque minimum perficere. Quid autem dicam de ſuauiſsima eius circa res omnes prouidentia, qua ſummè te obſtringit, ad ſummam curam in eius obſequium adhibendam, ſicut ipſe habet ad tibi proſpiciendum? & vt ſemel cõcludam, perpende infinitam eius charitatem, & amorem, quo tot in te contulerit & conferre deſideret beneficia, quæ retulimus: & hoc ſolum impellet te ad ei ſeruiendum ex toto corde, ex tota mente, & ex omnibus viribus tuis: Amor enim non ſcit continere ſe intra aliquos terminos, vt non faciat quod poſsit, & eius dilectus petat.

§. I. *Qua ratione ſit exactè Dei Vocationi obediendum.*

HIS adeò efficacibus rationibus excitare te debes, ad reſpondendum diuinæ vocationi promptè ac diligenter, feruenti quadam & perfectiſsima conuerſione: certò tibi perſuadens, Deum neque approbare obedientiam & cõuerſionem, quæ in ſpecie tantum ad nutũ & prompta eſſe videtur, ſi reuera tepida ſit, rudis & inconſtans; neque reprobare tardam & aliquo modo reluctantem, ſi reipſa feruens ſit, benè radicata, & conſtans: quemadmodum CHRISTVS D. N. ſignificauit in iucundiſsima quadam parabola Phariſæis propoſita: a *Homo* (inquit) *quidam habebat duos filios, & accedens ad primum, dixit: Fili, vade hodie operare in vinea mea. Ille autem reſpondens, ait: Nolo. Poſtea autem pœnitentia motus abijt. Accedens autem ad alterum, dixit ſimiliter. At ille reſpondens, ait: Eo, Domine, & non iuit. quis ex duobus fecit voluntatem Patris? dicunt ei: Primus. Dicit illis IESVS: Amen dico vobis, quia publicani, & meretrices præcedent vos in regnum Dei.* Quæ vocatio iucundior eſſe poteſt, & quæ verba molliora, quàm quæ Pater noſter cœleſtis dicit peccatori: *Fili, vade hodie, operare in vinea mea.* Quid enim hoc aliud eſt, quàm, fac, quod tibi mando, ad quod mille nominibus es obſtrictus? Memor eſto, te eſſe Filium meum, & me tuum Patrem: filios verò teneri ſuis parentibus obedire, præcipuè ſi theſaurorum eorum hæredes eſſe velint. Attende, me non petere labores multorum annorum, ſed HODIE: tempus enim laboris, etiamſi per totam vitam duret, adeò tamen breue exiſtimandum eſt, atque ſi vnius tantũ eſſet diei; & hodiernum tantùm, quo laboras, certum habes; neſcis enim, an tibi ſuperſit craſtinus. Si igitur hodie te voco, b *noli obdurare cor tuum*, nec obedientiam differre in craſtinum. Attende, quòd non te vocem, vt in aliena vinea labores, ſed in mea: quæ etiam eſt tua: in anima enim tua, eiuſque facultatibus eſt laborandum; conando copioſos bonorum operum fructus proferre in vtilitatem tuam, & gloriam meam. quod ſi dicas, te iuri tuo cedere, nec velle animam tuam

a *Matt.* 21. 28.

b *Pſal.* 94. 8 *Heb.* 3. 7. 13

colere, quia tua eſt; ego verò iuri meo non cedam: anima enim tua, plus eſt mea, quàm tua: ſiquidem ego illam creaui, illam redemi, conſeruo & ſuſtento: & plus curæ in ea colenda adhibere debes, eo quòd mea ſit, quàm quòd tua; pluris æſtimando meum velle, quàm tuum. Quodnam erit cor adeò durum, vt ſuauiſsima huiuſmodi vocatione non molleſcat! benè hoc oſtendit alter filius, cùm ſubitò eam audiens, eius æquitatem intellexit. nam conuictus, reſpondit: *Vado Domine*; & ſtatim ire cœpit, vt parentis mandatum exequeretur. Sed o humani cordis inconſtantiam! ſtatim atque itineris laborem ſenſit, & culturæ vineæ difficultatem olfecit, oblitus eſt eius, quod audiuit; nec eius rationem aliquam habuit; nec vlterius progredi voluit, vt Patris voluntatem exequeretur, qui tantum ei amorem oſtendit. Contrà verò primus filius difficultatibus, quæ cum ipſam vocem audiuit, ei occurrerunt; adeò parum reueritus eſt parentem, vt verbis impudentibus reſponderet: NOLO: quamuis tranſacto illo primo impetu, impudentiam ſuam animaduertens, ac dulciſsima parentis verba perpendens, ſtatuit ei obedire, totaque die in vinea colenda laborare, vſque ad ipſam noctem. Ideoq; alteri fratri, qui liberaliter promiſerat, ſe laboraturum, fuit prælatus. In regnum enim Dei non illi admittuntur, qui ſolis verbis abſque operibus, obedientiæ ſatisfaciunt, quemadmodũ Phariſæi; neq; qui tepidè incipiunt, & mox à labore deſiſtunt: ſed illi eminentiorem obtinebunt locũ, qui tarditatis ac reſiſtentiæ ſuæ pœnitentes, magno eam feruore ac diligentia compenſare ſtudent. O ſi DEVS oculos tibi mentis aperiret, vt in hoc exemplari videres, quid hactenus feceris; quidque facere debeas; cùm te ipſe ad ſuum vocat obſequium! ò quoties diuinis inſpirationibus, & vocationibus reſpondiſti cum ſecundo filio: *Vado Domine*, nec tamen iuiſti! multum offers, ſed parum facis; obedire incipis, ſed mox defatigaris; producis flores bonorum deſideriorum, ſed non profers fructus bonorum operum ſed quemadmodum apud Iob dicitur: es c *quaſi vinea, cuius botrus in primo flore læditur, & quaſi oliua, proijciens florem ſuum*. Aliàs verò impudentior fuiſti imitando primum filium, reſpondendo diuinis inſpirationibus, illud NOLO apertè, ne tuas vinceres repugnantias: aut ſaltem reſpondiſti obuelatum quoddam NOLO, dum excuſationes mille prætexuiſti, d *fingendo laborem in præceptis*, & prætextus quærendo dilationum, aut ipſo opere oſtendendo, te nolle facere quod iubet DEVS; vt facias quod Dæmon ſuggerit, & caro tua. Illud verò peſsimum eſſet, ſi quemadmodum primum filium imitatus es in illa verbi NOLO reſiſtentia, non eum imitareris in bono obedientiæ. qui enim peccantem eſt imitatus: meritò emendatũ imitabitur, pœnitentiam agendo de ſua repugnantia; & incipiendo ſeruire Deo cum magna cura & perſeuerantia.

c *Iob. 15. 32. S. Greg. l. 12 Moral. c. 24.*

d *Pſal. 93. 20.*

ACCIPE

Digitized by Google

ACCIPE itaque ab vtroque filio quod bonum eſt, relicto malo. Ab altero accipe promptitudinem ad bonum propoſitum concipiendum; ab altero verò virtutem & efficacitatem ad illud exequendum: ab altero accipe bonum initium, ſed reijce eius inconſtantiam; ab altero accipe bonum progreſſum, omittens moras eius ac dilationem in incipiendo. Imitare ſaltem, quos Chriſtus Dominus Noſter tanquam exempla proponit, cùm dixit: *Publicani & meretrices præcedent vos in regnum Dei:* quia eorum pœnitentia & conuerſio adeò fuit feruens, vt præcederet iuſtos, qui non tantum atq; illi peccauerunt. imò illorum pœnitentia tanquam exemplar iuſtis proponitur, vt eos in feruore imitari conentur. Talis fuit conuerſio S. Matthæi, & S. Magdalenæ. nam ille fuit e *Publicanus*, hæc f *publica peccatrix*. Matthæus, etſi tardè vocatus, decuplo tamen plus laborauit, quàm eius anteceſſores. nam g *vndecima hora dies veniens ad vineam*, vna hora laboris plus eſt promeritus, quàm qui decem horas citius venerunt. At Maria Magdalena adeò feruentem fecit conuerſionem, vt eius exemplo conuicerit Chriſtus D. N. Phariſæum, qui ipſum inuitauerat, & iactabat ſe eſſe iuſtum: & iuxtà ſententiam Baruch, h *quemadmodum fuit eius ſenſus vt erraret à Deo, decies tantum conuertens requireret Deum.* decem enim inſignes virtutes exercuit in ſua conuerſione. 2.

e Matt. 9. 9.
f Luc. 3. 38
g Mat. 20. 8
h Baruch. 4. 28.

QVARVM prima fuit rara HVMILITAS, qua in præſentia eorum, qui inuitati erant, contemnens opprobria & quæcunq; de ſe dici poterant, proſtrauit ſe ad pedes Chriſti. & quamuis ex colloquio Chriſti D. cum Phariſæo cognouit ſe ab illo irrideri, & contemni, ipſa tamen ſummo ſilentio manſit, propriæ cauſæ, ob quam venerat, intenta. 1.

SECVNDA virtus fuit, ſumma in præſentia Saluatoris MODESTIA: non enim eſt auſa ad eius aſpectum accedere, ſed retrò i *ſtetit ſecus pedes eius*, quaſi puderet, diuinū vultum aſpicere, quē agnoſcebat ſe grauiter offendiſſe; plenaq; rubore quemadmodum publicanus ille, k *nolebat*, nec audebat, *oculos ad cœlum leuare*. Ex quo orta eſt profunda illa REVERENTIA, qua ſe ad Chriſti pedes proſtrauit, adorans eū in ſpiritu & veritate; & confitens ipſū eſſe ſuū Medicum, & vnicū reparatorem, non ſolū ſecundū l *diuinitatem* per caput ſignificatām; ſed etiā ſecundùm *humanitatem* per pedes indicatam. Et quamuis propria indignitas eam cōtrahebat, FIDVCIA tamen præualuit: vt non procul, ſed ad ipſos ſacratiſſimos pedes ſe poneret, à quibus opem & ſolatium ſperabat: ſciens, quod m *qui appropinquant pedibus eius, accipient de doctrina illius ſalutem & vitam*. Proſtrata itaque loqui cœpit non verbis ſed *affectibus*; non rationibus linguę, ſed ſingultibus, & oculorum lacrymis, quæ ſummi doloris & CONTRITIONIS cordis eius fidē faciebant, & hæc fuit quinta virtus, qua peccatorum ſuorum maculas eluit. Sed quoniam lachrymæ noſtræ, etiamſi guttas maris excedant, ſi per ſe ſumantur,

2.
i Luc. 7. 38.
k Luc. 18. 13.
3.
l 1. Cor. 11. 3.
4
m Deut. 33. 3.
Iacobi. 4. 8.
5.

non

non ſufficiunt ad eas maculas lauandas, fundebat illas ad pedes Chriſti, quibus coniunctæ, ex ipſius Chriſti meritis virtutem acciperent, quam ex ſe ipſis non habebant: & ita purgarent ab iniquitatibus quas ipſa habebat.
6. Et mox capillos manibus arripiens terſit pedes, quos lachrymis rigauerat, in ſignũ ingentis DESIDERII, quę ipſas effuſas in pedes Chriſti lachrymas, in cor ſuum traijcere iterum cupiebat, vt ſic Redemptoris ſui dolores, & quicquid ſuis greſsibus ille fuit promeritus, ſibi ipſa applicaret. Quid verò eſt capillos ſuos manibus arripere, niſi cogitata ac deſideria cum operibus coniungere; vt omnia virtutem & ſanctitatem Chriſti participent, quemadmodum linteum, quod res aliqua humida tergitur, humitatis eius fit
7. particeps. Et quoniam hoc totum non ab ſpiritu timoris procedebat, eminere voluit in ſeptima virtute quæ eſt CHARITAS, quam manifeſtabat ſacratiſsimorum pedum Chriſti frequentibus oſculis, ex intimo cordis optans, totam ſe Redemptori ſuo coniungere, eaque amoris vnitione vnum
8. cum illo ſpiritum fieri. Et vt intelligeretur, eum amorem non ſolum eſſe in affectu, ſed etiam opere, VNGVENTO pretioſiſsimo & fragrantiſsimo eius pedes VNGEBAT; feruentiſsima cõcipiens deſideria, & animi decreta firmiſsima, omnes ſuas facultates, & quicquid haberet, in huius Domini ſui
n Rom. 6. 9. obſequium expendendi. vt n *quæ prius iniquitati ſeruierant, nunc ſeruirent iu-*
9. *ſtitiæ in ſanctificationem.* Nona virtus, quæ reliquas omnes comitabatur, fuit puriſsima ſolius gloriæ Dei INTENTIO in omnibus quæ faciebat. In cuius rei fidem non dicitur de illa, quod pedes Chriſti terſerit, poſtquam eos vnxiſſet, ſed prius, ne quid pretioſi illius & fragrantis vnguenti ſibi adhæreſceret. ſignificare enim voluit, nihil ſe velle recipere eorum, quæ Chriſto ſemel obtuliſſet; nec gloriam aut honorem ex eo facto ſibi accedere:
10. ſed quicquid illud eſſet, dilecto ſuo tribueretur. Denique fuit conſtantiſſima, donec voti ſui compos euaderet. etſi enim colloquium Chriſti D. cum Phariſæo diutius protraheretur, ipſa tamen, *ex quo intrauit non ceſſauit oſculari pedes eius*: ſed repetiuit, milleque amoris affectus replicauit; donec dulciſsimum illud verbum à dilecto ſuo ad ſe conuerſo audiuit: *dimittuntur tibi peccata: vade in pace.* Hunc ergo in modum feruens illa peccatrix *decies tantum conuerſa Deum requiſiuit*, quàm ab eo diſcedens, eum offendendo *errauerat*, *cui* (vt Chriſtus dixit) propterea *remiſſa ſunt peccata multa, quoniam dilexit multum.* Eius ergò conuerſionem meritò tanquam exemplar tuæ accipies imitandam in decem prædictis virtutibus: de quibus fuſior erit ſermo in tractatu tertio, qui erit de pœnitentia.

§. 2. *Prædicta confirmantur exemplo feruentis Ruth conuerſionis.*

HVIC Tractatui, & ijs, quę hactenùs diximus, finem imponamus, propoſito exemplo feruentis RVTH conuerſionis, quæ multò magis

eminet,

eminet, ſi cum ORPHAE ſociæ eius inconſtantia conferatur: in quibus veluti ſculptũ apparet, quod Chriſtus D. N. dixit in parabola duorũ filiorũ, quam retulimus. Nam quemadmodum duo illi filij eodem vocationis modo, licet euentibus cõtrarijs, vocati fuerunt: Ita ORPHA & RVTH eiſdem medijs vocatæ ſunt à Deo, vt ex terra Moab exirent, idololatriã ſuam deſererent, & cum Noëmi in Bethlehẽ pergerent: vbi verum Deũ Iſrael adorare, eiq́; ſeruire poſſent. Et vtraq; quidẽ ex patria ſua, & materna domo exire cęperũt; & vtraq; cum lacrymis dicere: a *tecum pergemus ad populum tuũ*, nec te deſeremus: ſed paulò pòſt Orpha imitata ſecundum filiũ inconſtantem, mentẽ mutauit, nec reipſa Socrum ſuã eſt ſecuta. amor enim patrię, parentũ, ac Deorũ, quos adorare cõſueuerat, eam impulerunt; vt ad locũ, vnde exiuerat, reuerteretur. RVTH verò feruentiori animo firma & cõſtans perſeuerauit in ſuo propoſito, oblita patriæ ſuæ, populi ſui, ac domûs parẽtum ſuorũ; & Deorũ, quos antea coluerat: dixitq́; ad NOEMI: *ne aduerſeris mihi, vt relinquã te & abeam: quocunq; enim perrexeris, pergam: & vbi morata fueris, & ego pariter morabor. populus tuus populus meus, & Deus tuus Deus meus. Quæ te terra morientem ſuſceperit, in ea moriar: ibiq; locum accipiam ſepulturæ. Hæc mihi faciat Dominus, & hæc addat, ſi non ſola mors me & te ſeparauerit.* O mulier, plus quàm mulier, in qua diuina vocatio admirandam vim & efficacitatem ſuam oſtendit! eoſdem patitur conflictus & congreſſus quos Orpha; nec tamen cedit ſicut illa: videt ad oculum ſociæ ſuæ inconſtantiam & malum exemplum, nec mutatur: exhortatur eam NOEMI, vt ad populum ſuum redeat; negat illa ſe alium populum habere, quàm ipſius NOEMI: & quamuis incipiens & nouitia in obſequio diuino, offert ſe viriliter ad æquè currendum cum veterana: Ac denique ita ſeriò & ex animo patriæ ſuæ, moribus, ac legibus, dijſque ipſis, quos prius adorauerat, renunciat; vt ex tunc ſtatuerit, non niſi vnicum ſolum Deum agnoſcere, eiuſque ſanctam legem amplecti, tanta firmitate, vt etiam iuramento ſe obſtringat, ad perſeuerandum in his omnibus vſque ad ipſam mortem & ſepulturam. Adeoque exactè promiſſionem ſuam impleuit, vt inter Meſſiæ progenitores connumerari meruerit: volueritq́; Seruator noſter eam recenſeri in Sancto Euangelio inter ſuos progenitores, in exemplum peccatorum pœnitentium; & confuſionem rebellium, videntium, idololatras præcedere ipſos in regnum cœlorum: eò quòd cum obedientia amplectantur, quod ipſi pertinaciter reijciunt. quemadmodum his verbis mirificè perpendit S. Hieronymus: oſtendamus in Iſrael gloriam peregrinam; & benedictionis germen in ligno fluxiſſe nõ ſuo dicimus RVTH, quo magis confundantur in fœmina. Promittitur per Prophetas de *radice Ieſſe virga*, pro noſtra ſalute preditura, in quam flos conſcenderet, qui vel ſolus vtique pleni agri odore fragraret præ conſortibus ſuis: quem in

a *Ruth. 1. 10. 16.*

Matt. 1. 5.

Libro de vera Circumciſione vltra mediũ to. 9.
b *Iſai. 11. 1.*

„ odorem vnguentorum ſuper omnia aromata lætitiæ oleo pater vnxiſſet.
„ Hic tamen Ieſſe auiam non Iſraeliticam habuit, ſed Moabitam. Cui tātum
„ peregrinæ cōceditur, quantum nulla de Patriarcharum germine promeretur: vt ſuo vtero deſtinatæ benedictionis ſemen accipiat, & Iſraeli non Iſraelita parturiat dignitatem: cornuque populi ſui, in alterius populi benedictionibus aliena ſuſtollat. vnde iſtud, oro, promeruit? Credo, quia dixit ſocrui ſuæ: Populus tuus, populus meus eſt: & Deus tuus, Deus meus eſt. O virtutem viris etiam præferendam. Abrahæ fidem incircumciſæ gentis mulier imitatur, quam virilis circumciſio dereliquit; & per aliena veſtigia meritum iuſtificationis ingreditur, à quibus maiorum cæca hæreditas deuiauit. Deos ſuos Moabita contemnit, cùm tu Iſrael deſideres alienos. Illa enim vnum Deum, ſuorum iam oblita, coniurat; & tu poſt multitudinem fornicaris idolorum: hinc eligitur à Domino, hinc fit Iſraelita, mente, nō genere; Fide, non ſanguine; virtute, non tribu: hinc vſque adeò benedicitur, vt Prophetarum tuorum mater vocetur, & regum. Lucet prorſus die clariùs, regnum cœlorum vim pati; & à vim facientibus inuadi, diripi, poſſideri: nec iuſtificationem gentis eſſe, ſed vitæ: quando non circumciſi per frugem probitatis, aulam ſanctificationis introeunt: & circumciſi in eadē aula geniti per pudenda geſtorū ſceptrum ſanctificationis amittunt. Hæc S. Hieronym. quod totum in malorum Chriſtianorum pudorem & confuſionem cedit, qui Deum viuum deſerunt; vt ſuis operibus falſos vitiorum ſuorum Deos adorent. Et quemadmodum c *Niniuitæ, & Regina Sabæ ſurgent in iudicio* (ſicut ipſe Redemptor noſter dixit) vt eos arguant & condemnent, qui eius voci obedire noluerunt, nec ad eius doctrinam audiendam venire: Ita hæc mulier erit tunc tanquam exemplum conſtituta, ad rebelles diuinæ vocationi cōfundendos, & condemnandos, eò quòd facere neglexerint, quod illa facit: cum tamen maiora ad id præſtandū, ſubſidia habuerint, quàm illa. Sed multò eſt melius, vt eam nunc in exemplum accipias ad feruentem eius conuerſionem & obedientiam imitandam; ſtudendo ab ipſis initijs generoſum induere cor, ad magna quęque aggredienda: etſi enim ſementis primæ vocationis non ſtatim proferat fructum centeſimum; ſtatim tamen animum adijcit ad eum procurandum, quemadmodum in proximo Tractatu dicetur.

c *Matt. 12. 41.*

Finis Tractatus Primi.

TRACTATVS SECVNDVS.

DE SANCTIS BAPTISMI ET CONFIRMATIONIS SACRAMENTIS, ET PERFECTIONE, QVAM EA SVSCIPIENTES *profitentur.*

VOCATIONES, de quibus hactenùs diximus, & de quibus in poſterum acturi ſumus, inducere ſolent ad ſuſcipiēda Sacramenta, vtpotè præcipua inſtrumenta, quibus (quemadmodum Concilium Tridentinum definiuit) Chriſtus D. N. ad quam nos vocat, Gratiam & Perfectionem communicat. *Seſ.7.can.6.* *cap.7. §2.* Quia omnia ſeptem (quorum ſuperiùs meminimus) tanquam ſeptem vaſa ſint, in quibus IESV Chriſti D. N. ſanguis collectus continetur, ad emundandas peccatorum noſtrorum maculas, paſsionumque noſtrarum vulnera ſananda; & tanquam ſeptem ſcrinia, in quibus pretioſiſsimi gratiæ ac virtutum cœleſtium theſauri reconditi manent, ad omnes homines ditandos ac beandos. Sunt quoque ſeptem a *fontes*, quos Iſaias *Saluatoris* vocat, ex quibus *haurimus in gaudio* viuarum *aquarum* abundantiam, ad extinguendam ſitim cordium noſtrorum; purificando, irrigando, & implendo illa bonis ſpiritualibus: *a Iſai. 12.3.* Ac denique ſint ſeptem externa ſigna, quæ efficaciter efficiunt internam ſanctitatem, quam ſignificant. Nam (teſte S. Thoma,) etſi vitia & virtutes in anima, quæ purus eſt Spiritus, præcipuè ſint: quia tamen illa, carne circumdata eſt, nec inuiſibilia, niſi per ſimilitudinem & inditia rerum viſibilium cognoſcit: voluit Chriſtus D. N. eam purgare, & ſanctificare per Sacramenta; quæ ſigna ſint viſibilia mundiciei, & ſanctificationis internæ, quam efficiunt. *3.p.q.61.a.1.* Et quemadmodum b *Pharao vidit in ſomno ſeptem ſpicas pullulare in culmo vno, plenas & formoſas*; quæ panis abundantiam in tota terra Aegypti futuram ſignificabant: Ita Chriſtus D.N. ſeptem horum Sacramentorum ſpicas produxit, non vacuas, quemadmodum erant in antiqua lege; ſed plenas gratiarum & virtutum, quas copioſiſſimè filijs Eccleſiæ communicant. *b Gen. 41.5.* Dicuntur verò *formoſæ*, eò quòd tangentes corpus, animam gratiâ formoſam reddunt. Caro, ait Tertullianus, abluitur, vt mun- *Lib. de reſurrect. carn.*

detur anima; caro chriſmatur, vt anima roboretur; caro inungitur, vt maneat anima conſecrata; caro alitur ſpeciebus panis & vini, vt anima ſarietur alimento, quod Chriſti corpus & ſanguis ei impertitur. Et quandoquidem peccata incipiunt à carne, rebuſque ſenſibilibus, quibus illa paſcitur & fouetur: rationi conſentaneum eſt, vt etiam antidota à carne incipiant; & vt homo ſubijciat ſe demiſsè, ad ſuorum malorum opem in rebus corporalibus quærendam; ſummq; intellectum, ad credendum, Deum D. N. in rebus adeò vilibus, quales ſunt aqua, & oleum, poſuiſſe rerum adeò ſublimium, quales ſunt ipſius gratiæ theſauri, communicationem. Ac ſimiliter credat, ſtatim atque Sacramenti Miniſter verba illa externa profert: EGO TE BAPTIZO, &c. CONSIGNO TE CHRISMATE SALVTIS, &c. aut ABSOLVO TE, &c. DEVM interiùs in anima efficere, quod illa verba ſignificant. Vtque hoc ſuauiùs crederetur, conſtituit, (vt S. Chryſoſtom. perpendit) vt in horum Sacramentorum inſtitutione, aut vſu initio naſcentis Eccleſiæ euenirent aliqua ſigna prodigioſa, quæ oſtenderent admirandos effectus, in cordibus ſuſcipientium efficiendos: quamuis, eadem ſigna ceſſarent, nec ita inpoſterum apparerent.

Homil. 12. in Matt.

HI effectus ad duos magis præcipuos reducuntur: Alter eſt, quòd omne genus peccatorum, eorumq; reliquiæ aut pœnæ dimittantur; primaque gratiæ vita ei communicatur, qui conuenienti diſpoſitione ea ſacramenta ſuſcipit: Alter effectus eſt, quòd eam gratiæ vitam conſeruet, augeat, iuuetq; ad inſignes aliquos virtutum actus exercendos; & aduerſus noſtros inimicos tam in vita, quàm in morte ſtrenuè decertandum, vſq; ad coronæ conſecutionem. Quare quemadmodum Eliſæus prodigioſè multiplicauit oleum, quod pauper vidua in vaſe quodam habebat, implens illo multa alia vaſa; & iubens, ex eo tùm c *debita creditoribus ſolui*; tum *ipſam, & filios eius viuere de reliquo*. Ita Chriſtus D. N. ſacramentalis gratiæ nobis dat oleum: quo Eccleſia & eius filij debita peccatorum noſtrorum exſoluamus, capiẽtes ex infinitis eius ſatisfactionibus ac meritis (quib⁹ opera noſtra adiungamus) vtilitatẽ; & gratiæ vitã, alimento & fortitudine nobis ab hoc oleo diuino collata, foueamus ac viuamus. Et quemadmodum oleũ illi⁹ viduæ nunquã manare deſtitit, quamdiu vaſa in prõptu fuerunt, in quibus reciperetur: Ita oleũ gratiæ, quã tribuunt Sacramenta, nunquã ad finẽ vſque mundi ceſſabit, dum fuerint homines, qui ad eã recipiendã, vt par eſt, ſe diſponant: fons enim, ex quo illud fluit, virtutẽ habet infinitã. Cuius rei figuram vidit Zacharias Propheta in d *candelabro illo toto aureo*, in quo erant *ſeptem lucernæ* oleo plenæ, quæ ſeptem Sacramenta ſignificant, vt ſuprà notauimus. In cuius candelabri capite lampas erat aurea pulcherrima, ex qua per duas oliuas ſiue roſtra oleũ in ſeptem lucernas fluebat. quæ lampas, Chriſti D. N. erat figura, & vtriuſq; eius naturæ diuinæ & humanæ, ex quibus

c 4. Reg. 4. 7.

d Zach. 4. 2. vide Riberã ibid cap. 7. § 2.

fluit,

fluit,fluetq́; omnis gratia, quæ per ſeptem hæc Sacramenta hominibus cõmunicatur. Quamuis autem Sacerdotes & miniſtri illa conferentes, mali ſint,non propterea oleum gratiæ fluere ceſſabit:Cùm enim præcipuus fons, qui Chriſtus eſt,ſit perpetuus,non impedietur fluxus propterea quod tuba ſiue aquæ ductus,per quam aqua gratiæ deducitur,cupreus ſit aut teſtaceus. ad eum modũ(ait S.Gregorius Nazianzenus)quo duo annuli, alter aureus, alter ferreus,ſi vterq; inciſam habeat eandem imaginem, & regia inſignia; æquè vnus atq; alter ea exprimet impreſſus:ſic inquam eadem gratia cõfertur per Sacramentum ab aureo Sacerdote, qui inſigni ſplendet ſanctitate, adminiſtratum; & à ferreo, malitia in fami: quamuis honoris cauſa ſublimium horum Sacramentorum, velit Devs omnes eorũ miniſtros aureos eſſe,oleoq; gratiæ plenos,quam alijs ſunt communicaturi. In cuius figuram idem Propheta Zacharias vidit c *duas oliuas* fructibus redundantes; *alteram à dexteris lampadis* aureæ,*alteram à ſiniſtris,* quæ (vt Angelus eidem Prophetæ declarauit)*erant duo filij olei, qui aſſiſtebant dominatori vniuerſæ.* ad ſignificandum,miniſtros Chriſti tam Epiſcopos,qui à dextris eius; quam inferiores Sacerdotes,qui ſunt ad ſiniſtram, debere eſſe gratiæ filios, & oliuas in domo Domini plantatas; non ſolum verborum folijs, ſed fructibus præcipuè bonorum operum ornatas: vt ſemper in conſpectu Dei, in feruentiſsimis Meditationibus &orationibus verſentur,quemadmodum ſuo loco videbimus.

Tridentl. ſeſſ.7.can 12

Oratio in Sanctum Baptiſma.

*S. Aug lib. 4 contra Creſcoc.*20.

c *Zach.* 4 3. 14.

Ex horum Sacramentorum celſitudine, & ſtupendis eorum effectis prouenit neceſsitas noſtra,qua opus habemus,ſpeciali vocatione à Deo vocari;& ita ad ea ſuſcipienda iuuari, vt eorum fructum ſentiamus. niſi enim ab ipſo Deo auxilium & opem habeamus, ex nobis ipſis vires & facultates neceſſarias non habemus. Ipſe verò Devs inſpirationibus ſuis ſeſe per mũdi plateas effundit, infideles ad baptiſmum ſuſcipiendum inuitans; & per vicos Eccleſiæ fideles vocans, & hortans, vt ſuis temporibus accedant ad Sacramenta,quibus indigent.Recens Baptizatis inſpirat, vt confirmationis Sacramentum accipiant,quo fortiores & conſtantiores euadant; in aliquas culpas lapſis,vt ad pœnitentiæ Sacramentum, quo peccata purgentur accedant;reliquis,vt ſacram Communionem,qua ſuſtententur frequentent;infirmis,vt extrema Vnctione in vltimo periculo ſe muniant,vt tranſitum in cœlum reddant ſibi ſecuriorem. Quæ vocationes omnibus Chriſtianis communes ſunt,& generales.Hæc enim quinque Sacramenta (vt loquitur Concilium Tridentinum) ad ſpiritualem perfectionem diriguntur,quam quiſque vt ſibi obtineat, ſtudere debet. Ac propterea de eiſdem agetur in ſequentibus tractatibus,& in hoc ſecundo ea afferemus,quæ ad Baptiſmum & Confirmationem ſpectant; per quæ ingreſſus ſit in Eccleſiam; & Chriſtiani hominis ſtatus ſuſcipitur cum perfectione & conſtantia. Cuius veſti-

Digitized by Google

gium quoddam (vt gloſſa aduertit) in ijs præceſsit, quæ NOEMI facere iuſſit RVTH, cùm agebat, de ea nuptui tradenda Booz: f *Lauare* (inquit) *& vngere, & induere cultioribus veſtimentis, & deſcende in aream.* Area Chriſti D. N. quem Booz ſignificabat, (quemadmodum poſteà dicemus) eſt Eccleſia Catholica, ad quam à Deo vocatur animæ, quas ipſe eſt in ſponſas accepturus: ad quæ ſponſalia lauantur illæ Baptiſmi Sacramento; vnguntur Confirmatione; pretioſiſque virtutum ac inſigniũ earum actionum veſtibus exornantur: vt ita perfectam vitam ducant, quemadmodum excelſi adeò Regis ſponſas decet.

f *Ruth* 3. 5.

CAPVT I.

BAPTISMVS, EIVS EXCELLENTIAE, & effectus; & ad eum percipiendum Vocatio.

In oratione in ſanctum Chriſma.

SANCTVM Baptiſmi Sacramentum (quemadmodum S. Gregorius Nazianzenus dixit) adeò inter cætera diuina beneficia elucet, vt omnium præſtantiſsimum & præclariſsimum dici poſsit: Continet enim tanquam ſementis ea omnia; aperitque viam ad fruendum illis, cæteriſque Sacramentis, quemadmodum diſcurrenti per innumera mala, à quibus nos liberat; & per ingentia & mirabilia bona, quæ ab eo nobis ſuauiſsimo & excellẽtiſsimo quodam modo proueniunt, apparebit. in quo efficacia oſtenditur Incarnationis, Paſsionis, ac mortis Ieſu Chriſti D.N. qui venit in hunc mundum, vt eum redimeret, & à tribus grauiſsimis malis liberaret; tribuſque excellentibus bonis ditaret ac exornaret. Nam teſte S. Thoma, præcipuè venit, vt nos ab originis peccato liberaret, quod eſt totius humanæ naturæ, Adami culpa infectæ, peccatum; & in omnes eius poſteros tranſit; eoſque inficit in eodem momento, quo in vtero materno concipiuntur: adeò vt Iob dixerit: a *Nemo mundus à ſorde, & ſi vnus dies ſit vita eius ſuper terram.*

3. p. q. 3. a. 4.

a *Iob* 14. 4. iuxta 70.

Nam, vt ait Apoſtolus, b *omnes naſcimur filij iræ,* DEI inimici, eiuſque gratia priuati. Et quoniam hoc peccatum adeò eſt vniuerſale, ita Chriſtus ad illud præcipuè reparandum venit. Quamobrem S. Ioannes Baptiſta de eo dixit: c *Ecce Agnus Dei, qui tollit peccata mundi.* Mundi (ait Beda) peccatum vocat illud, quod inſtar eſt peſtis toti humanæ naturæ communis. Ex quo ſecundum procedit, quod Actuale vocamus, & propria peccantis voluntate committitur. Sed, cùm voluntatem hanc omnes habeant valdè corruptam,

b *Eph.* 2. 3.

c *Ioan.* 1. 29.

omnes quoque illud inficit, quod inſinuauit Dauid, cùm dixit: d *Dominus de cœlo proſpexit ſuper filios hominum*; & vidit quòd *omnes declinauerunt*, & errauerunt; & *non eſſet qui faceret bonum, ne quidem vnus*. d Pſal. 13.2.

A qua miſeria vt etiam nos liberaret, factus eſt Devs homo, & in cruce mortuus: in qua omnia peccata crucifixit, ac iugulauit: vt gratiæ vitam peccatoribus largiretur. Et quoniam eius redemptionem decebat eſſe copioſiſſimam, eruit quoque homines à tertio quodam grauiſsimo & horrendo malo, complectente reliquos effectus & miſerias, quæ ipſa peccata in hac & in futura vita comitantur: quales ſunt cœcitas mentis, obſtinatio, cordiſque duricies, & æternæ ac temporales pœnæ, quæ culpis meritò infliguntur. In cuius adeò inſignis redemptionis ſignum, voluit ipſe noſter Saluator, ante ſuam paſsionem tribus mortuis vitá reddere; quibus triplex hoc peccatorum genus, eorumque peccata ſignificantur. Primùm reſuſcitauit e *puellam filiam Iairi* ſecretò in domo paterna. quæ puella infantes ſignificat mortuos ob culpam originalem. Deinde reſuſcitauit f *adoleſcentem filium viduæ apud portam ciuitatis Naim*, cùm efferretur ex ciuitate, vt ſepeliretur. vt ſic ſignificaret, ſe etiam veniſſe ad reſuſcitandos peccatores, actualibus peccatis extinctos: à proprijs ſcilicet paſsionibus raptatos. cohibente ipſo gratia ſua torrentem propriæ voluntatis eorum. Denique g *Lazarum reſuſcitauit* non ſolùm iam mortuum, ſed carceri etiam ſepulchri incluſum, *ligatum manus & pedes inſtitis*, & lapide ſepulchrum operiente, qui eius exitum prohibebat. Qui figura erat miſerrimi ſtatus peccatorum, qui inueterati & indurati ſunt in ſuis peccatis: ob quæ promeriti ſunt in inferno ſepeliri cum diuite illo epulone, ligati pedibus & manibus, æternæ obſtinationis compedibus. At Chriſtus Seruator noſter infinita ſua miſericordia facilè hæc mala intercidit, communicata per Sacramenta gratia ſua. per duo præcipuè, quæ ad vitam peccatoribus reſtituendam ordinantur.

e Matt. 9. 25. Marc 5. 22.

f Luc. 7. 14.

g Ioa. 11. 43.

§. 1. *Quinam ſint effectus Baptiſmi?*

Hinc licèt incipere ſtupendam Baptiſmi efficacitatem intelligere, per quem Chriſtus D.N. à tribus prædictis miſerijs nos liberat. Ex omnibus enim Sacramentis ſolum hoc virtute pollet delendi culpam Originalem, & à Spirituali morte, quam animæ illa inurit, liberare: idque tanta profuſione, vt etiam infantes rationis vſu deſtitutos iuſtificet. Cùm enim ipſi nec peccaſſent, nec mortui eſſent propter aliquem propriæ voluntatis actum, ſed Adami primi eorum parentis, in quo ipſi tanquam in capite ſuo erant: voluit Devs D.N. vt ſine proprio etiam ſuo actu, per merita ſui capitis Chriſti Seruatoris noſtri, quæ per hoc Sacramentum illis applicantur, gratiæ vitam reciperent. Siquidem vt Apoſtolus ratiocinatur, non debuit

1.

S. Thom. 3. p. q. 68. a. 9.

Digitized by Google

buit eſſe efficacius delictum Adami terreni, quã gratia ſit Adami cœleſtis.
2. Quod ſi is, qui baptizatur, peccatis etiã actualibus, etiã innumerabilibus & grauiſsimis ſi infectus, in ipſo momento ab ijs omnibus emundatur: omnia .n. virtute ſanguinis Ieſu Chriſti demerguntur in aqua baptiſmi, (quæ vt ait idem Apoſtolus) eius mortem & ſepulturam refert, ſicut etiam ſcriptum eſt a *deponet iniquitates noſtras, & proijciet in profundum maris omnia peccata noſtra:* vbi, quemadmodum Aegyptij, ſubmerſa & mortua manebunt, vt ampliùs nunquam compareant, nec priſtinum locum recipiant.

Rom. 6. 3.

a Mich. 7. 19.

3. ET quod maiorem affert admirationem, & voluptatem, eſt, quòd non ſolum à culpis liberet; ſed etiam à pœnis omnibus æternis, & temporaneis, quas peccator propter illas erat promeritus. adeò vt nullam ſatisfactionẽ diſciplinarum, aut aliorum operum pœnalium adhibere ſit neceſſe, ad omnia debita etiam maxima exoluenda: Adeò vt qui, ſtatim atq; baptizatus eſt, animã exhalat, ei neq; infernus, neq; purgatoriũ, neq; lymbus ſuperſit: quia omnia remouet impedimẽta cęlũ ingrediendi. Id quod ſuauiſsima & ſtupenda
4. perſit celeritate, neq; .n. propriũ ſanguinẽ effundere opus eſt, quemadmodum in circumciſione: ſed ſatis eſt, corpus aqua abluere in nomine *Patris, & Filij, & Spiritus S.* Nec opus eſt ſepties lauare, quod fecit b *Naaman* ille, vt à *lepra mundaretur.* Nam vel ſemel ablui ſatis eſt ad totam culpæ lepram expurgandam. Et quamuis in primæua Eccleſia ter abluerẽtur, qui baptizabãtur. id tamen (vt docet S. Thomas) non erat neceſſarium, ſed adhibebatur ad ſignificandum trium diuinarum perſonarum myſterium; dieſque tres, quibus Chriſtus D.N. iacuit in ſepulchro. Aut etiam generalem mortẽ triũ generũ peccatorũ, cogitatione ſc. verbo, & opere; aut ignorantia, imbecillitate, & malitia; aut concupiſcentia carnis, & oculorum, ac ſuperbiæ vitæ. omnia enim hæc peccata ita in hoc Sacramento moriuntur & abolentur, vt exuamur operibus veteris hominis; & à dæmonis, mundi & carnis tyrannide vindicemur. Sequentibus verò temporibus vna tantùm fiebat ablutio, id ſignificandum tam diuinæ eſſentiæ, quàm ipſius baptiſmi vnitatem. Cuius efficacitas (teſte S. Auguſtino) tanta eſt, vt ſtatim atque tangit corpus, eleuetur à DEO, vt animam ipſam abluat, c *niueq;* reddat *candidiorem, lacte nitidiorem, rubicundiorem ebore antiquo, & Saphyro pulchriorem:* prodit enim ſole Iuſtitiæ induta, ſtellis cœleſtium ſuarum virtutum coronata: magnus enim DEVS noſter neminem à magnis malis liberat, quin eidem ingentia largiatur bona. Quare per ipſum Baptiſmum tria alia inſignia bona communicat, quorum ſymbolum præceſſit in ipſius Saluatoris baptiſmo: cùm cœli ſunt aperti, & Spiritus S. ſicut columba ſuper ipſum deſcendit: & vox Patris audita eſt dicentis: d *hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi complacui.*

b 4. Reg. 5. 14.

3 p. q. 68. a. 8.

Tract. 80. in Ioan.

c Thrẽ. 4. 7.

d Mat. 3. 17.

1. HAEC enim omnia eò dirigebãtur, vt intelligeremus, baptiſmum com-

municare nobis diuinam iuſtificationis gratiam, qua filij Dei efficimur, regnique eius cœleſtis hæredes: & animæ fiunt puræ, manſuetæ, & pulchræ ſicut columbæ, Spiritus S. ſponſæ, eiusque templum & habitatio, cum omnibus virtutibus, donis, ornamentis & excellentijs in priori tractatu poſitis. Sed hæc omnia efficit excellenti & præſtantiſsimo quodam modo, quem Chriſtus D. N. renaſcendi voce expreſsit, cùm dixit: c *niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto*, quæ natiuitas priorem, quæ naturalis eſt tantum excedit, quantum Spiritualis natiuitas excedit carnalem; & quantum habere Patrem Devm, qui rerum omnium eſt creator, excedit, habere patrem hominem, qui eſt vilis creatura. Et ſi f *Spiritus Domini*, *cùm* in prima creatione *ferretur ſuper aquas*, adeò illas fœcundauit, vt innumera ex eis viuentia eduxerit, cùm ea pulchritudine ac varietate, quam nunc in auibus & piſcibus cernimus: quantò magis ad Eccleſiæ ſuæ erectionem eaſdem fœcundauerit, ad producendum aliud genus viuentium vita ſupernaturali & diuina? propterea enim Apoſtolus dixit: g Devm *ſecundùm ſuam miſericordiam ſaluos nos feciſſe per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus ſancti, quem effudit in nos abundè per* Iesvm Christvm. vocat autem regenerationem & renouationem, quatenus primam gratiam ei communicat, qui numquam eam habuit, renouando eum ad quoddam eſſe adeò purum, & ab omni culpa, & pœna mundum, atque ſi maculam vllam nunquam habuiſſet. In hoc autem Baptiſmus plurimum excedit Sacramentum Pœnitentiæ: quòd peccatorem iuſtificat, ſicut qui qui reſuſcitat mortuum, relinquendo ſcilicet illi reliquias aliquas, & priſtinas miſerias: quia non ſemper pœnas omnes remittit. Ex quo apparet h *Baptiſma* (vt ipſe Apoſtolus dixit) *eſſe vnum*, nec poſſe niſi ſemel in vita ſuſcipi. Cùm enim vnica tantùm ſit naturalis natiuitas, nec erit (vt ait Sanctus Auguſtinus) niſi vna ſpiritualis. Ac propterea Baptiſmus ſignum quoddam animæ imprimit, quod Theologi Characterem appellant, qui nulla culpa deleri poteſt. Vult enim D. N. perpetuò in anima teſtimonium manere obligationis, cui ſe Baptizatus obſtrinxit, conſeruandi fideliter acceptam gratiam; & in ſignum etiam voluntatis diuinæ, qua Devs ex parte ſua nunquam gratiam illam velit ſubtrahere: ſi is, qui accipit, conſtans in ea eſſe velit. Nam, vt Apoſtolus dixit: i *ſine pœnitentia ſunt dona, & vocatio Dei*.

c Ioan. 3. 5.
f Gen 1. 2.
g Tit. 3. 5.
h Ephe 4. 5.
Tract. 11. in Ioan.
S. Tho. 3. p. q 66 a 9.
i Rõ. 11. 29.

Hinc ſecundus procedit bonorum theſaurus, quem baptiſmus efficit, cœli portas baptizato aperiendo ad tres fines. in ſignum ſcilicet, quòd, quemadmodum diximus, ita omnia impedimenta remouerit in gloriam intrandi, vt, ſi baptizatus nullum aliud appoſuerit, ſtatim atque obierit, infallibiliter in eam ingredietur. Propterea ſiquidem Christvs Dominus noſter dixit: k *qui crediderit & baptizatus fuerit, ſaluus erit*. modò 2.

k Mar. 6. 16.

perſeueret is ſemper in conformanda vita ſua cum ijs, quæ fides docet ac dictat. Sed præter hoc manet cœlum ſemper apertum, vt aliqui deſcendant effectus gratiæ ſacramentalis ipſius baptiſmi propriæ; aliqua ſcilicet auxilia & ſubſidia cœleſtia, quæ D. N. baptizatis ſummittit; vt in perfectione, quam in baptiſmo promiſerunt, progrediantur, pugnantes aduerſus vitia, & conſeruantes, augenteſque virtutes, ſicut mox dicemus. Ac denique ſemper cœlum patet, vt baptizatus poſſit Spiritu eò peruenire, volans Orationis & Meditationis alis ad familiaritatem cum Patre ſuo cœleſti, qui in cœlis eſt, habendam. Nam ſi in Baptiſmo datur baptizato, vt ſit Filius DEI, dabitur quoque titulus ad ingrediendum in conſpectum Patris; & colloquendum gratiaſque & beneficia petendo: iuxta illud Apoſtoli: *quoniam eſtis Filij miſit DEVS Spiritum Filij ſui in corda veſtra, clamantem Abba Pater*. id ſignifices, quòd Orationis Spiritus, ſit Filij Spiritui annexus eſt coniunctus: imò fortè propterea CHRISTVS Dominus noſter (vt Sanctus Lucas refert) orationem cum Baptiſmo coniunxit: quaſi nos doceret, in ipſo baptiſmo donum dari benè orandi: per quod donum etiam aperiuntur cœli, vt noua dona ad baptizatos deſcendant, quibus poſſint nobile illud ESSE, quod acceperunt, exornare, ac perficere. proprium enim eſt parentum & ſponſorum, multa dona Filijs & ſponſis mittere, ea petentibus; ſi pro acceptis fideles, gratoſque ſe oſtendant.

Vide Suar. 3. p. diſp 26. ſect. 2.

Luc. 3. 21. Ieſu baptizato, & Orante.

§. 2. *Baptiſmus eſt vnica Eccleſia porta.*

I. AD omnia prædicta multum confert alia baptiſmi excellentia, quòd ſcilicet ſit vnica porta ad ingrediendum in Catholicam Eccleſiam, & fruendum Sacramentis, ſacrificijs, indulgentijs, ac theſauris, quos ex Sanctorum communione in ſe habet: Nihil enim horum prodeſſe cuiquam poteſt, niſi baptizato; nec quiſquam erit myſtici huius corporis membrum, niſi ei per hoc Sacramentum coniungatur; nec priuilegijs gaudebit Regiæ diuinæ Sapientiæ, niſi per hanc portam fuerit ingreſſus.

NAM quicumque per eam ingredi dedignentur, infallabiliter peribunt: eſt enim noſtra hæc Eccleſia ſicut Arca Noë, quæ vnicum tantum a *oſtium* habebat. & (quemadmodum Sanctus Petrus dixit) quotquot in arcam illam ſe recipere contempſerunt, prædicationi & monitis Noë reſiſtentes, perierunt, ſuperueniente diluuio; & cum eis etiam ipſi infantes. Nam b *pauci, id eſt, octo animæ* in ea *ſaluæ factæ ſunt per aquam*. Eodem modo, quicumque diuinæ Vocationi

a *Gen. 6. 16*

b *1. Pet. 3. 20*

tioni & Euangelij prædicationi reſiſtentens, nihil faciunt baptiſmum, peribunt, diluuio ſuorum peccatorum ſubmerſi. Nec ſolùm reſiſtentes, & contemnentes, ſed & ipſi infantes, qui per cœleſtem hanc portam ingreſſi non fuerint, exulabunt perpetuò à cœleſti Patria, & ſepelientur in perpetuo lymbi carcere, ob Originalem culpam, in qua ſunt nati: à qua non poſſunt alio medio quàm baptiſmi purgari, iuxta ipſius Chriſti Seruatoris noſtri ſententiam dicentis: c *niſi quis renatus fuerit ex qua & Spiritu Sancto non poteſt introire in regnum* Dei, quæ eſt Eccleſia militans, & Triumphans. c *Ioa.3.5.*

2. Haec eſt generalis vocatio, qua omnes homines ad ingrediendum per hanc Baptiſmi portam vocantur, & inuitantur. Cuius vocationis ſuauitas eſt mirificè in ea arca depicta & illuſtrata: in quam tum ipſe Noe, tanquam Dux & caput, tum ſeptem alij ingreſſi ſunt, omnes ſpontè & libero conſenſu, ſcientes quò & cuius rei cauſa ingrederetur, obedientes mandato & vocationi Dei, qui per ſeipſum Noë, & per eum cæteris id mandauit. Plurimi autem alij, bruta ſcilicet animalia in eandem ſunt ingreſſa, cùm non ſcirent, quò aut cuius cauſa à Noë ducerentur: cui Devs præciperat, vt ſecum illa in arcam induceret, quem tamen in executione Angeli iuuerunt. Et hoc ſecundo modo inducuntur infantes per Baptiſmum in Eccleſiam, non ſcientes, neque intelligentes quantum à Deo accipiant beneficium. Et quoniam ipſimet vocationis & inſpirationis cœleſtis capaces non ſunt, tenentur eorum parentes, aut tutores, aut ipſius Eccleſiæ Miniſtri eos inducere: illis enim Devs mandat, committit, & inſpirat, vt eos baptizent; quos per cuſtodes Angelos dirigit, docetque rationem & media id exequendi. Et ſæpè per vias extraordinarias curat, aliquos baptizari in mortis articulo, quos ad Cœlum prædeſtinauerat.

Sed non erit rationi conſentaneum, vt qui inter Chriſtianos eſt natus, & in ſua infantia baptizatus, obiter & curſim hoc beneficium pertranſeat, abſque debita gratiarum actione ei, qui ex finita ſua miſericordia, ipſo nihil tale promerito, illud contulit. O Pater Miſericordiarum: ſi propterea quòd me nihil ſcientem in hoc mundo condidiſti, adeò ſum tibi obſtrictus: quantò magis ero, quòd in eſſe gratiæ intra Eccleſiam tuam, me id non intelligentem conſtitueris! quid mihi natum eſſe profuiſſet, ſi nunquam fuiſſem baptizatus? & quæ vtilitas mihi fuiſſet in mundo naſci, ſi vixiſſem & mortuus fuiſſem extra Eccleſiam, vt fomentum eſſem ignis æterni? præſtitiſſet ſanè non eſſe; quàm cùm eſſem, in peccato mori. Sed infinita tua miſericordia ab ipſis cunis me præuenit; & antequam potentijs &

facultatibus meis vti liceret, eas tu infuſis virtutibus exornaſti? vt cùm eis vti liceret, gratia tua eas præuentas & corroboratas inuenirem. Concede mihi, Domine, eo feruore donis hiſce tuis vti, vt reliqua obtineam, quæ te largiturum promiſiſti.

3. S. Tho. 3. p. q. 68. a. 6. 7. & 8. SED veniamus nunc ad eos, qui iam adulti & in ætate diſcretionis conſtituti in Eccleſiæ arcam per Baptiſmum ingrediuntur; agnoſcentes beneficium DEI, eiuſque præceptum de Baptiſmo ſuſcipiendo ſponte amplectentes; ſeſeque ad Sacramenti gratiam ſuſcipiendam dolore aliquo præteritorum peccatorum, & propoſito vitæ mutandæ diſponentes iuxta illud Sancti Petri: c *pœnitentiam agite, & ſic Baptizetur vnuſquiſque veſtrum*; Id autem totum præcedit ſpecialis DEI vocatio, quæ tum id eis inſpirat, tum ad præſtandum fert opem, ad eum modum, quo Chriſtus D. N. d *videns hominem cæcum à natiuitate*, miſericordia motus, *fecit lutum ex ſputo, & liniuit lutum ſuper oculos eius, & dixit ei: Vade laua in natatoria Siloe*; vt, ſe in ea lauans, videret. In quo (vt Sanctus Auguſtinus ait) depinxit nobis ipſe miſerrimum ſtatum hominis in cæcitate tenebriſque Originalis culpæ nati: cuius mali remedium ab eo incipit, quòd DEVS miſericordiæ ſuæ oculos in eum conijciat, eius miſeriæ compatiens; & ſputo ex eius ore exeunte (quæ eſt inſpiratio & illuſtratio Spiritus S.) linit oculos animæ, ſuperponens lutum peccati, in quo hæret, vt illud agnoſcat; iubetque ſe conferre ad *natatoriam Siloe*, quod (vt ipſemet S. Ioannes ait) interpretatur *miſſus*; ſignificatque Baptiſmum Chriſti, qui in mundum miſſus eſt, vt virtutem aquis impartiretur iuſtificandi animas. Cui inſpirationi, qui paret, lauatque in illis aquis, viſum recipit perfectum, gratiæque ſplendorem.

c *Act. 2. 38.*

d *Ioa. 9. 1. 6.*

Tract. 44. in Ioan. S. Amb. li. 3. de Sacram. c. 2. & epiſtola 76.

4. SED ne ſilentio prætereamus infinitam DEI noſtri liberalitatem: qui noluit, animarum ſanctificationem actuali baptiſmo adeò ſeuerè alligare; vt niſi actu & re ipſa ſuſciperetur, nemo poſſet iuſtificari. Siquidem legimus: f *adhuc loquente Petro, cecidiſſe Spiritum ſanctum ſuper Cornelium Centurionem, & omnes qui audiebant verbum*, antequam Baptizarentur: vt intelligeretur, omnes qui veram fidem, & peccatorum ſuorum contritionem haberent, cùm efficaci ipſum Baptiſmum, ſtatim atque licebit, ſuſcipiendi ita verè iuſtificari; vt, ſi repentè morerentur, non ſint propterea damnandi. Propterea enim CHRISTVS Dominus noſter cùm dixiſſet: g *qui crediderit & baptizatus fuerit, ſaluus erit*; adiecit: *qui verò non crediderit condemnabitur*: vbi non fecit ipſius baptiſmi mentionem, vt intelligeretur, neminem ſine fide ſaluari poſſe; poſſe tamen abſq; ipſo aquæ baptiſmo, cùm non ex contemptu, aut negligentia baptiſmum omittit; nec ipſi deeſt efficax illum ſuſcipiendi voluntas, ſi poſſet: nunc enim huius defectum ſupplet baptiſmus ignis, qui eſt contritio; aut

f *Act. 10. 44. 48.*

g *Mar. 16. 16.*

S. Tho. 3. p. q. 68. a. 2.

ſan-

ſanguinis, quod eſt martyrium: cùm v.g. martyr rapitur ad tormenta, antequam poſsit baptizari. Nam diuina prouidentia non denegat gratiæ ſuæ dona, ita ſeriò ſe ad eam recipiendam præparanti: quæ gratia ad eam præparationem habendam ipſum præuenerat.

Hac veritate amoris pleniſsima, licebit tentationi illi mederi, qua aliqui ſcrupuloſi interdum à Sathana vexantur, importunis ſcilicet ac moleſtis imaginationibus, quaſi non ſint baptizati: adductis ad id varijs rationibus, quibus dubitationes illæ innituntur: quas prudens prætereo, propterea quod idem ſit omnium illarum antidotum: quod fundatur in diuina prouidentia, qua Christvs Dominus Noſter proſpicit de medijs aptis, vt baptiſmus conferatur ei, qui de ſua ſalute eſt ſolicitus: ſi fortè illum non ſuſcepiſſet. Scriptura Sacra huius rei exemplis abundat. Nam h *Eunucho reginæ Candacis* proſpexit de baptiſmo, inſpirando *Philippo, vt adiungeret ſe currui*, quo ille vehebatur, illumque doceret baptiſmi neceſsitatem ad ſalutem: quem etiam credenti ſtatim contulit. Alius Angelus dixit Cornelio Centurioni: i *mitte viros in Ioppem, & accerſi Simeonem, qui cognominatur Petrus, hic dicet tibi, quid te oporteat facere*. &, veniente ad ipſum Petro, baptizatus eſt. Et, quando Saulus dixit Saluatori: k *Domine, quid me vis facere: Dominus dixit ad eum: ſurge & ingredere ciuitatem, & ibi dicetur tibi, quid te oporteat facere*; & ille iuſsit, Ananiam ad illum ire, & baptizare. Et ipſemet Apoſtolus videns Epheſi aliquos diſcipulos, qui ſe exiſtimabant eſſe Chriſtianos, inſpiratione cœleſti motus, dum rem examinat, deprehendit, eos l *baptiſmo tantum Ioannis fuiſſe baptizatos: ideoq; iuſsit eos Chriſti baptiſmo baptizari*. Ponat itaque ſe ſcrupuloſus cum humilitate, & animi reſignatione coram Chriſto Domino Noſtro dicens illi: *Domine, quid me vis facere* in hac dubitatione, quæ me adeò vexat, & ſtatim aliquem Ananiam Eccleſiæ, virum ſcilicet aliquem prudentem, doctum, ac ſanctum adeat; cui candidè rationes & cauſas ſcrupuli ſui reddens, certus ſit ac ſecurus, magnaque fiducia de prouidentia diuina, quòd per eum virum ſignificabit, quid ipſi ſit faciendum. Quare, ſi is ei dixerit, quod iam ſit baptizatus, acquieſcat, nec dubitationi amplius det locum. Si enim reuera baptizatus non eſſet, ad prouidentiam Dei ſpectabat, modum aperire, quo res illa manifeſtaretur: quemadmodum per ipſum Apoſtolum aperire dignatus eſt, quòd baptizati non eſſent ij, qui bona intentione in eo erant decepti.

(:·:)

5.

h *Act.* 8. 29.

i *Act.* 10. 5.

k *Act.* 9. 6.

l *Act.* 19. 3.

impellant, per gratiam tamen Dei, ipſæ (vt idem ait Apoſtolus) peccatum aut culpa non ſunt: nec propter eas aliqua pœna digni efficimur. potiùs præbent occaſionem, coronam noſtram augendi; & vt gratiæ diuinæ, redemptioniſque Saluatoris noſtri efficacitas, quæ per Sacramenta applicatur, magis emineat. Nec adeò feliciter primis noſtris parentibns ceſsit quies illa, qua, ob originalem iuſtitiam, ſine pugna & conflictu paſsionum gaudebant: vt eorum filijs expediret, ſtatim per Baptiſmum ſimilem pacem reſtitui: ſed magis è re ipſorum erat, horum domeſticorum hoſtium pugnam experiri; qua ſe magis in humilitate continentes, & frequentibus orationibus ad Devm recurrentes, externis hoſtibus, qui ſunt Dæmones, animæ ſuæ portam occluderent: ſiquidem illi ob ſuperbiam ſuam, quia in pace & quiete viuebant, ab hoſtibus ſunt ſuperati. Nobiſcum loquitur (ait Caſsianus) quòd Moyſes dixit populo ſuo: d *DEVS magnus & terribilis, ipſe conſumet nationes has in conſpectu tuo paulatim atque per partes: non poteris eas delere pariter: ne fortè multiplicentur contra te beſtiæ terræ.* Devs enim eſt, qui per gratiam Sacramentorum ſit nobis opem laturus, ad appetitiones ſenſuum, carniſque propenſiones omnes euincendas. Noluit tamen, vt vno quaſi ictu per baptiſmum omnes delerentur: quia fortè alia inſurgerent infenſiora vitia ſuperbiæ; & quæ otioſitas gignit in eo, qui aliquos inimicos, à quibus impugnetur, non habet.

Trident. ſeſſ. 5. Decreto de peccat. orig. c. 5.

Collat. 5. c. 14.

d *Deut. 7 22*

Deniqve multò magis eminet gratia Saluatoris in auxilijs, quæ largitur ad prodigioſam illam coniunctionem & cohabitationem obtinendam, quam prædixit Iſaias, e *habitabit lupus cum agno: & pardus cum hædo accubabit vitulus & leo & ouis ſimul morabuntur; nec tamen eis nocebunt.* Feræ enim paſsionum, quas caro profert, non nocent ſpiritui. nam potiùs in medio earum manet tanquam ouis manſueta, agnus innocens, & vitulus ſiue bos Deo obediens, dum eius iugum tollit ſuper ſe. quamuis enim hæ feræ rugiant, inſurgant, eumque dentibus & vnguibus furioſarum tentationum aggrediantur: Ille tamen virtute gratiæ, quam hoc Sacramentum illi cõmunicat, omnibus reſiſtit: & reliqua ſacramenta ad victoriam referendam potenter adiuuant. Nec permiſiſſet Christvs Dominus Noſter, (vt inferiùs dicetur) tales tentationes inſurgere, aut eas feras in baptizatis permanere; niſi ſtatuiſſet ſufficientiſsima auxilia eis dare, vt vincere eas poſſent: maiuſque lucrum ex felici pugna acciperent, quàm optata ab ipſis pace fuiſſent habituri.

e *Iſai. 11. 6.*

(∴)

§. 9. Qua

§. 4. *Quæ auxilia Baptiſmus conferat.*

SVPEREST iam, poſtremam baptiſmi excellentiam explicare, quæ in ſpecialibus auxilijs conſiſtit, ad has paſsiones ſuperandas; & omnia implenda, quæ nobis incumbunt: & ipſe Chriſtus D.N. expreſsit, cùm ſuis Apoſtolis dixit: a *Euntes docete omnes gentes: baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus S. docentes eos ſeruare omnia, quæcunque mandaui vobis*. Ex quibus verbis deducimus, quòd baptiſmus ad duo præcipuè nos obliget: Alterum eſt, vt firma fide credamus, quicquid Eccleſiæ ſuæ Deus reuelauit: qua de cauſa Sanctus Dionyſius baptiſmum appellat *Sacramentum illuminationis*: Alterum eſt, vt cum vera obedientia impleamus, quicquid ipſe in lege ſua Euangelica præcepit: Quam ob cauſam S. Auguſtinus Sacramentum appellat *incorporationis cum Chriſto*; alij *fœcunditatis*, ſignificatæ per aquas, quæ terram fœcundam reddunt: cuius etiam figura eſt, quòd Spiritus S. in Baptiſmo datur tanquam columba, quæ auis eſt valdè fæcunda: & quod de eodem ait Scriptura, b *ferebatur ſuper aquas*. S. Hieronymus ex Hebræo ait ſignificare: *incubabat*, ſiue *confouebat* in ſimilitudinem volucris, oua calore animantis; ita vt ſtatim atque pulli ex ouorum putamine prodeunt, huc illuc celeriter diſcurrant, vt intelligamus, Spiritum S. per baptiſmi aquam, ſingularem ſpiritûs calorem & feruorem baptizato communicare: vt propterea Chriſtiani hominis opera alacriter exercere incipiat. Ad cuius rei maiorem declarationem eſt aduertendum, quòd omnia nouæ legis Sacramenta, (vt ait S. Thomas) præter habitus gratiæ, & ſupernaturalium virtutum, quæ illam comitantur, ſpecialem quoque aliam gratiam ſuſcipienti tribuant, hoc eſt auxilium quoddam Dei particulare, ad eum proprium finem obtinendum, in quem ipſum Sacramentum eſt inſtitutum: ac proinde Baptiſmus propriam cõmunicat gratiam baptiſmalem, quæ ſpecialia auxilia complectitur, neceſſaria ad ea credenda & exequenda, ad quæ ipſe baptiſmus obligat & dirigitur, incorporando baptizatum CHRISTO D. N. Quemadmodum enim caput duplices ſpiritus vitales influit in corpus: alios qui ſenſus iuuant ad cognoſcenda, quæ ipſis ſunt neceſſaria; alios qui eoſdem iuuant ad motus neceſſarios, ad eadem procuranda: ita (ait idem Angelicus Doctor) caput noſtrum Chriſtus Dominus duplicia ſpiritualia auxilia tribuit per baptiſmũ: alia ad credenda & cognoſcenda, quæ ipſe reuelauit, illuſtrando intellectũ cœleſti lumine, quo fides ad actus ſuos, cùm opus eſt, excitatur; alia verò, ad ea præſtanda, quæ nobis præcepit, voluntatem inſpirationibus Spiritûs Sanctus impellendo: vt ea velit opere exequi. In cuius rei ſignum, ait Sancti Ambroſius, Sacerdotem baptizantem, digito ſuo ſputo intincto, ba-

a Matt. 28. 19.

c. 2. de Eccl. Hierar. p. 1. & 2.

ib de Baptiſmo paruulo c. 26. Gloſ. in Pſal. 12.

b Gen. 1. 2. in quæſt. Hebrai. ſuper Geneſim.

1. p. q. 62. a. 4.

3. p. q. 69 a. 5.

Lib. de Sacramen. c. 5

ctus Am-

ptizandi aures tangere, dicentem: *Epheta*, quod eſt *adaperire* quo ſignificatur, Deum aures eius animæ aperire, per quas fides & obedientia ingreditur; ipſeque baptizatus debet propterea eaſdem aperire, non ſolùm ad credendum, ſed etiam ad obediendum, & operandum. Nam & Fides, & Baptiſmus, & ipſa gratia, & virtutes, quæ in ipſo infunduntur, omnes præcipuè tendunt ad exequendum. Quemadmodum Sanctus Auguſtinus iucundis his comparationibus mirificè declarauit. ſicut vulnere (inquit) claudicans ideò curatur, vt ſanato malo præterito, futurus dirigatur inceſſus: ſic mala noſtra non ad hoc ſolum ſupernus Medicus ſanat, vt illa iam non ſint; ſed, vt de cætero per viam virtutum rectè ambulare poſſimus: quod quidem etiam ſani non niſi illo adiuuante, poterimus. Nam medicus homo, cùm ſanauerit hominem, iam de cætero ſuſtentandum elementis & alimentis corporalibus, vt eadem ſanitas conualeſcat atque perſiſtat, Deo dimittit: ipſe autem DEVS, cum ſpiritualiter ſanat ægrum, vel viuificat mortuum, id eſt iuſtificat impium, non deſerit, ſi non deſeratur, vt piè ſemper, iuſteque viuatur. ſicut enim oculus corporis, etiam pleniſſimè ſanus, niſi candore lucis adiutus, non poteſt cernere: ſic homo etiam perfectiſſimè iuſtificatus, niſi æterna luce iuſtitiæ diuinitus adiuuetur, rectè non poteſt viuere. Credere autem debemus, cùm aliquid boni facimus, nos Deo idem facienti cooperari: quia miſericordia eius præuenit nos, vt ſanemur; & ſubſequitur, vt etiam ſanati vegetemur; Præuenit, vt vocemur; ſubſequitur, vt glorificemur. Præuenit, vt piè viuamus; ſubſequitur, vt cum illo ſemper viuamus: c *quia ſine illo nihil poſſumus facere*. vtrumque enim ſcriptum eſt, & d *DEVS meus miſericordia eius præueniet me*: & : e *miſericordia tua ſubſequetur me omnibus diebus vitæ meæ*. Hæc Sanctus Auguſtinus. Ex quibus apparet, quantoperè indigeamus gratiâ, & auxilio, quod in Baptiſmo DEVS nobis offert; & quam obſtricti ſimus ad eidem cooperandum. Tunc enim f *vocamur* ad Eccleſiæ *vineam*, vt animas noſtras colamus, ac perficiamus. Ad eum modum, quo DEVS Dominus Noſter, cùm primum condidit hominem, gratiâ & iuſtitiâ originali exornatum, g *in Paradiſo voluptatis conſtituit, vt operaretur & cuſtodiret illum*: terram eius colendo, & arbores vt copioſiores fructus proferrent putando; ipſumque paradiſum tam à beſtijs, quæ intus; quàm à feris, quæ extra erant cuſtodiendo: ne ingreſſæ, illum, inſtigante eas Dæmone ob inuidiam ac rabiem, qua hominem oderat, deuaſtarent. Nam quamuis ipſe Dominus noſter potuiſſet hæc per ſeipſum facere: voluit tamen Adamum in eiſdem occupari, eò quòd occupatio eſſet ipſius ſtatui conformis. Hunc itaque in modum, non te per baptiſmum iuſtificauit DEVS, & in Eccleſiæ ſuæ paradiſo collocauit, vt otioſus in ea vitam traduceres: ſed, vt in animæ tuæ cultura, quæ

Lib. de nat. & grat. c. 26

Eodem lib. c. 31.

c *Ioan. 15. 5.*
d *Pſal. 58. 11.*
e *Pſal. 22. 6.*
f *Matt. 20. 1*
g *Gen. 2. 15.*

paradiſi huius eſt pars quædam, laborares: ſancta ſcilicet opera exercendo, eamque à beſtijs & feris defendendo, quæ eam peruertere conantur: ſiue illæ tibi ſint innatæ, & intra teipſum verſentur, quales ſunt prauæ propenſiones carnis; ſiue extra vagentur, qualia ſunt praua huius mundi exempla: quia vtraſque Dæmon ex odio in noſtram perniciem vehementer inſtigat. Quæ omnia fuſiùs in progreſſu, diſtinctiuſque explicabuntur.

CAPVT II.

VOCATIONEM CHRISTIANORVM PROPRIAM per ſanctum Baptiſma eò dirigi, vt fiant Milites Chriſti; eiuſque crucem, & legis Euangelicæ iugum tollant.

PROPRIA Chriſtianiſmi vocatio, quæ in ipſo Baptiſmo promulgatur, & intimatur, duo præcipuè requirit officia: deſignat enim nos in Chriſti milites ad ſpiritualem militiam contra omnia vitia, omnes Dæmones, infernum ipſum, eorumque fautores, mundum & carnem; Et vt imitatores ſimus vitæ glorioſi noſtri Ducis, ſub cuius Crucis vexillo, eam eius partem, quæ nobis continget, legiſq; Euangelicæ iugum, quod ipſe nobis imponit, pòrtemus. Et vtrumque munus ſimul nobis incumbit. quemadmodum enim Hebræi Milites a *vna manu ſua faciebant opus, & altera tenebant gladium*, & pugnabant contra hoſtes, qui ædificium impedire conabantur. Ita milites Chriſti vocati ſunt, (vt ipſemet dixit) ad b *turrim* vitæ Chriſtianæ, & Euangelicæ perfectionis *ædificandam*; & ad pugnandum contra regem filiorum ſuperbiæ, qui turris illius conatur impedire. In cuius rei teſtimonium cùm Sanctum Baptiſmi Sacramentum ſuſcipiunt, vnguntur oleo in pectore, & Scapulis; & Chriſmate in capite, ad ſignificandum, (vt Sanctus Ambroſius ait) eos vocari, vt ſint contra Dæmonem, Mundum, & Carnem luctatores. Nominatim verò vnguntur in pectore, vt ſtrenuum induant propoſitum aggrediendi, quæcunque ſint diuini obſequij, luctantes contra hoſtis tentationes: Vnguntur quoque in ſcapulis, vt firmiſſimum concipiant propoſitum tollendi legis, cruciſque Chriſti iugum & onera, etiam repugnantibus carnis paſſionibus: vertex denique capitis inungitur, vt tertium aliud generoſiùs induant propoſitum, ponendi ſupra caput ſuum omnia, quæ ad CHRISTVM Dominum noſtrum ſpectant, honori ſibi ea ducentes, nomenque, & opera Chriſtiani præ omnibus mundi huius pompis ac dignitatibus. In cuius

a 2. *Eſdr.* 4. 17.

b *Luc.* 14. 23.

Lib 1. *de Sacram. c.* [illegible] *& lib.* 3. [illegible] *S. Thom.* 3. *p. q.* 6[illegible] *a.* 10 *ad* [illegible] *& q.* 71. *a.* 2. *&* 3.

rei teſtimonium (vt expendit S. Dionyſius) ter interrogantur : *renuncias Sathanæ, & omnibus pompis eius?* & toties reſpondent : *Abrenuncio*, cui propterea ſtatim bellum indicunt, adſcripti ſub vexillo Ducis ſui I E S V, qui in hoc ipſo Sacramẽto arma illis præbet interna, quibus ſtrenuè pugnare, omnesq; ſuos hoſtes vincere poſsint. Quia omnibus animæ facultatibus virtutũ ſupernaturalium, & Spiritus S. donorũ arma tribuit : hac ratione manifeſtans ſuam erga tales milites curam, & amorem: quemadmodum Ionathas ingentem amorẽ, quo Dauidem proſequebatur, declarauit, cum b *expoliauit ſe tunica, qua erat indutus, & dedit eam Dauidi; & reliqua veſtimẽta ſua, vſque ad gladium, & arcum ſuum, & vſq; ad baltheum.* Hunc ergò in modũ noſter ſupremus Dux ſuum erga nos amorem oſtẽdit, tribuens nobis per baptiſmum pretioſam gratię diuinę *tunicã*, & pulcherrima charitatis & ſupernaturalium virtutũ *indumenta*; arma etiam donorũ Spiritus S. cum auxilijs huius Sacramenti proprijs; & *gladium* & *arcum* inſpirationum, & verborũ internorũm ijs ſimilium, quæ in Scripturis diuinis continentur, ad pugnãdum contra hoſtes vniuerſos: imò & *baltheo* nos cingit, quo nos tanquam ſuos milites deſignat, vt ſub eius vexillo perpetuò militemus : ac propterea animæ imprimit characterem baptiſmi, qui (teſte Sancto Baſilio) ſignum eſt militum Chriſti. qui character adiuncta gratia, milites Chriſti à Dæmonis militibus diſcernit, quod ſignum, vbi militiæ cæleſtis Angeli cernunt, mox accurrunt, vt ſuos iuuent commilitones, cùm eos à ſuis hoſtibus oppugnari & vexari vident.

c. 2. Eccl. Hier.

b 1. Reg. 18. 3

S. Tho 3. p. q. 62. a. 2.

In exhort. ad Baptiſ. quæ hom 13

Sed ne ſingulare adeò diuini noſtri Ionathę in nos ſtudium, qui propria ſua tunica, eiſdemque veſtibus nos induit, quibus ipſemet fuit indutus, ita properanter pertranſeamus : hæreamus in eius conſideratione nonnihil: O altitudo charitatis Chriſti! ô vocationis Chriſtianæ magnitudo! quid exiſtimas, ô Chriſtiane, egiſſe erga te Chriſtum die, qua fuiſti baptizatus? niſi quod eiſdem veſtibus te induerit, quibus ipſe indutus eſt? & quid dico veſtibus? ipſemet ſit veſtis tuã; coniungens ſe tibi per amorẽ, vt dulciſsimo eius comitatu protegaris, ac defendaris; tuaq; vita eius vitæ ſit ſimilis. c *An ignoratis* (ait Apoſtolus) *quia quicunq; baptizati ſumus in Chriſto I E S V, in morte ipſius baptizati ſumus, & conſepulti cum illo per baptiſmum.* vt *quomodo Chriſtus ſurrexit à mortuis*, ad vitam glorioſam : *ita & nos in nouitate vitæ ambulemus*, adeò illi ſimiles, vt ipſum d *Dominum I E S V M Chriſtum* verè *induamur.* iuxtà illud, quod idem Apoſtolus alibi dixit : e *quicunque in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis.* Quare non oportet amplius veteris hominis vitam ducere, cuius veteres veſtes iam exuiſtis, vaniſq; eius pompis renunciaſtis. Eſtote, ait S. Ambroſius, promiſsionis memores, quam feciſtis : nec ad reiectas ſemel pompas redeatis. Induite puriſsimam ipſius Chriſti veſtem, quæ veſte candida ſignificatur, qua vos induunt in baptiſmo.

c Rom. 6. 3

d Rom. 13. 14.

e Gal. 3. 27.

Lib de Sacr. c. 2. & li. de ijs qui myſt. initiantur.

Homil de perfecta forma hominis Chriſti. f Luc 6 40. g 1. Cor. 15. 47 h Rom. 8. 29.

& ſtudete (ait Sanctus Cyrillus) eius candorem & puritatem tanta ſemper perfectionis excellentia conſeruare, vt ipſi Chriſto ſimiles eſſe videamini. Dic mihi, quæſo, quid ſit Dauid veſtitus & armatus ſicut Ionathas, niſi alter Ionathas? & quid Chriſtianus Chriſti Domini veſtibus & armis indutus, niſi alter CHRISTVS? Hæc (ait Sanctus Gregorius Nyſſenus) eſt perfecta forma hominis Chriſtiani: vt in vita ſuæ ſit *alter Chriſtus*: non æqualitate ſed imitatione perfecta: cùm dixerit ipſemet Chriſtus: f *non eſſe diſcipulum ſupra Magiſtrum: perfectum autem omnem futurum, ſi ſit ſicut Magiſter eius*. Et Apoſtolus: ſi g *qualis eſt Adam terrenus, tales ſunt & homines terreni*: quid mirum, quòd *qualis eſt Adam cæleſtis, tales ſint & homines cæleſtes*? qui h *conformes fieri debent imaginis filij Dei* crucifixi ac mortui, vt prodeant renouati, ſicut ipſe Chriſtus cùm reſurrexit. Id autem totum per Sanctum baptiſma obtinetur.

§. 1. *Vocatio ad crucem tollendam, ad imitationem Chriſti.*

c 2. Eccle. Hier. a Matt. 16. 24.

EX prædicto fundamento deduces primùm, Vocationem tuam, qua es Chriſtianus, eſſe ad ipſius Chriſti crucem tollendam, tanquam proprium ipſius inſigne. propterea enim (teſte S. Dionyſio) omnes Vnctiones & Benedictiones ſuper ipſum baptizatum, & aquam baptiſmi fiunt in modum crucis: vt intelligas, ſemper te debere crucem ipſam portare; cùm ipſa te regeneret, faciatque Chriſtianum, ad ſimilitudinem Chriſti crucifixi, qui dixit: a *ſi quis vult poſt me venire, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuã, & ſequatur me*: hoc eſt imitetur me, abnegando ſeipſum, quemadmodum ego me abnego: & portando crucem ſuam, ſicut ego meam: faciendo, quod viderit me facientem, aut patientem propter iuſtitiam.

FINGAS teipſum quaſi duplicem hominem, alterum carnalem Adami terreni; & alterum ſpiritualem cæleſtis Adami filium: &, quod carnalis homo petierit, debere ſpiritualem ei denegare. ſi itaque caro tua ad aliquid propendeat, quod ſit ſpiritui contrarium, ne acquieſcito: ſed potenter reprime; ſi ſenſus aut propria voluntas aliquid petent Chriſtiani hominis profeſſioni contrariũ, denega & repelle: & ſi tuipſe aliquid concupiueris contra id, quod mandat DEVS: abnega teipſum. id enim eſt eſſe Chriſti militẽ, pugnare cõtra teipſũ, vt te mortifices; vincasq; in omnibus, quæ nõ ſunt glorioſi tui Ducis voluntati cõformia. Hac abnegatione portare incipis crucẽ tuam. quæ propterea tua dicitur, ꝙ tu ipſe debeas illã tibi fabricare, & ſuper humeros tuos tollere. Et quemadmodũ materialis crux ex duobus cõiunctis & affixis lignis fit: ita ſpiritualis ex duabus rebus cõficitur: reiectione ſcilicet dulcium, & magnificarum rerum, quæ prohibet

Chri-

Chriſtus, quamuis appetat eas caro; & amplexu rerum acerbarum & humilium, quas iubet Chriſtus, quamuis eas horreat & fugiat caro: & contra vtraſque carnis repugnantias fortiter, tanquam ſtrenuus miles, qui ſibijpſi vim & violentiam infert, pugnare debes. Quod ſi fortè alius quiſpiam crucem hanc tibi impoſuerit, denegando tibi quicquid iucundum appetis; & compellendo te ad aſpera, quæ horres amplectenda: debes eam crucem magna patientia ferre, & licèt aliena manu fabricatam, eam facere tanquam propriã; eademq; animi tui oblectatione accipere, atq; ſi tu ipſe eam elegiſſes: faciens ex neceſsitate virtutem, quæ ſemper patietur perſecutionem, & contradictionem: nec eam aſſequi licebit, niſi hanc tuleris crucem.

Nec tamen ſatis eſt, crucem quocumque modo tollere, niſi Chriſtũ Ducem tuum eo ſpiritu ſequaris, quo ipſe ſuam; & in eum finem, quo illam in montem vſque Caluarium portauit: vbi ei confixus, & mortuus fuit. Non eſt crux tua portanda, (ait S. Gregorius) ſicut b *Simon* ille *Cyrenenſis*: qui quaſi coactus, & pro mercede, Chriſti crucem poſt ipſum portauit; & ſtatim, atque in Caluarium montem peruenit, eam ibi abiecit, nolens in ea mori: Chriſtiani enim hominis vocatio non ſeruorum eſt, qui ex timore ſeruiunt; nec mercenariorum, qui pro temporali mercede laborant: ſed eſt vocatio filiorum, qui ex amore patri ſuo obſequuntur, cum ſpe hæreditatis, quæ filiorum eſt propria. Si itaque tuam crucem poſt Chriſtum tollis, id fac ob amorem erga illum; & quoniam ipſa crux medium & via eſt ad filiorum Dei hæreditatem conſequendam: quæ tunc tantùm obtinetur, ſi etiam in ea cruce moriaris: de qua dixit Apoſtolus: c *qui Chriſti ſunt, carnem ſuam crucifixerunt cum vitijs & concupiſcentijs.* caro itaque moriatur, vt ſpiritus viuat; & Chriſto crucifigaris, vt viuas Deo; & per imitationem eius perfectam eò venias, vt ſis *alter Chriſtus* crucifixus: ita vt liceat tibi cum Apoſtolo dicere: d *ſemper mortificationem Ieſu in corpore meo circumfero, vt eius vita manifeſtetur in corpore meo*; &, e *vt Deo viuam, Chriſto confixus ſum cruci: viuo enim iam non ego: viuit verò in me Chriſtus*: f *ego enim ſtygmata Domini Ieſu in corpore meo porto.* Quid verò totum hoc ſignificat, niſi quod ſis imago viua Chriſti mortificati, crucifixi, ac vulnerati, cùm tanta in corpore & ſpiritu ſimilitudine, vt vita tua, Chriſti ipſius vita potiùs ſit, quàm tua; & per tuam veniatur in vitæ eius cognitionem: quemadmodum per hominis imaginem, & viuum exemplar ipſe homo cognoſcitur.

Lib 8 Moral. c. 26.
b *Matt 27. 32.*
c *Gal 5. 24*
d *2. Cor. 4. 10.*
e *Gal 2. 19*
f *Gal 6 17.*

Vt autem ad hanc Vocationem acceptandam magis anheles & exciteris: adde & illud quod ipſe Chriſtus te ſua cruce præcedat, vt tu ſequaris cũ tua: quemadmodum inſignis ille Dux Abimelech, vt ſuos milites ad propoſitam ſibi expeditionem magis animaret, g *aſcendit cum illis in mõtem Selmon, & arrepta ſecuri præcidit arboris ramũ; impoſitumq; ferens humero, dixit ad ſocios: quod me vidiſtis facere, citò facite. qui certatim ramos de arboribus præcidẽtes, ſeque-*

g *Iudi 9. 48*

bantur Ducem: non dedignantes adeò vilem & moleſtum laborem arripere, qui tale ſui Ducis exemplum videbant. Hunc ergo in modum glorioſiſſimus Dux noſter IESVS, cupiens ad Euangelicam perfectionem amplectendam nos animare, mortificationis ſecuri in ſua manu arrepta, grauiſſimam ſibi crucem aptauit: quam ſuſtulit, ducens vitam ſuam in magnis laboribus, & horrendis cruciatibus: eamque amittens, vt peccata, omneſque hoſtes noſtros vinceret, ac profligaret. Et ſuis militibus intus in corde ſuggerit ſtatim: *quod me* lumine fidei *vidiſtis facere, citò facite*: abnegate vos ipſos, tollite crucem veſtram, quemadmodum me facientem vidiſtis; & ſequimini me, imitantes quicquid ego facio. Eſt adeò efficax hoc verbum cum tali exemplo, quando lux cœleſtis illud manifeſtat, vt feruentes huius Domini milites, abſque mora, & magna celeritate aſcendant poſt ipſum h *ad montem Myrrhæ*, magnaque promptitudine ſecurim manu arripientes toti in eo ſint, vt ſeipſos mortificent, ſibique fabricent crucem ſui Ducis ſimilem: vt & viuant & moriantur in ea; & ſancta quadam æmulatione de eo contendunt; non quis maiorem honorem aut delitias aſſequatur; ſed quis plures ramos ſecet, maiuſque onus portet, non contenti mortificationibus à DEO præceptis; ſed alias ſpontè addentes, ad eiuſdem ſequenda conſilia: magnam felicitatem reputantes, quod ſuum Ducem in omnibus imitari poſſint, quæ ipſe ad noſtrum exemplum fecit.

h *Cant.* 4. 6.

§. 2. *Vocatio ad Chriſtianæ perfectionis iugum tollendum.*

QVONIAM verò prædictæ nunc Vocationis ratio ſeueritatem quandam præfert in ipſis verbis, quæ ſolet debilia corda terrere: voluit Dux noſter ſuauiori alia ratione ſeueritatem illam mitigare, ac dulcorare. a *Venite*, inquit, *ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis: & ego reficiam vos. Tollite iugum meum ſuper vos, & diſcite à me; quia mitis ſum & humilis corde: & inuenietis requiem animabus veſtris. Iugum enim meum ſuaue eſt, & onus meum leue.* O ineffabilis dulcedo Chriſtianæ vocationis! quomodo hæc cohærent: tollite crucem veſtrã, & ſequimini me: & Venite ad me, qui onerati eſtis, & ego reficiam vos. ſi onus eſt crucis, quomodo eſt leue? quod ſi leue, quomodo eſt crux? ſed vtique quod caro non aſſequitur, & ipſa natura ſatis diſcernere non poteſt, id ſpiritus cœleſti lumine illuſtratus facilè intelligit, quomodo Chriſtus D. N. eum vocat, vt portet ſuum iugum, legem ſcilicet Euangelicam cum onere præceptorum eius, & auctario conſiliorum: quæ, ad facilius pleniuſque implenda ipſa præcepta, valdè conducunt.

a *Mat.* 11. 28.

I. NAM ſi rationes perpendas, quas ipſamet Vocatio pro ſe affert; intelliges imprimis, nullum onus grauius eſſe peccato; nec iugum horrendum

magis

Digitized by Google

magis, quàm Dæmonis ſit, ac mundi ipſius: quorum leges & onera ſubeunt peccatores. Audi ipſos damnatos: b *Laſſati ſumus in via iniquitatis, & perditionis, & ambulauimus vias difficiles.* ſubierunt enim innumera mala, & pœnas ex ſuis peccatis ortas. Si igitur in humeris tuis centenarium portabas, quo ablato quinquaginta tantum librarum pondus tibi imponitur; &, ſi iugum ferreum aut plumbeumq́, tuas ceruices premebat, tibi auferatur, imponatur verò ligneũ, idq́; valdè ſubtile: an non exiſtimabis, onus eſſe leue, iugumq́; ſuauiſsimum, quod nunc portas, ſi cum illo priore conferatur? quo die hoc te Devs beneficio affecit, vt ſua gratia iuſtificaret: abſtulit à te grauiſsimum tuorum peccatorũ onus, & à Dæmonis tyrannide liberauit: qui quaſi alter Pharao affligebat te lateribus crudis conficiendis, qui miſeram tuam animam grauiſsimè premebant, cum periculo ad abyſſum vſque inferni deprimendi: Cuius oneris loco, iugum ſuæ legis, quæ gratiæ appellatur impoſuit: eò quòd ſacramenta, quæ in ea ſunt, tantum ad onus illud portandum gratiæ conferant, vt fiat leuiſsimum; tantoque deuotionis oleo iugum ipſum inungit, vt ſuauiſsimè feratur, iuxta illam Prophetæ ſententiam: c *auferetur onus de humero tuo, & iugum de collo tuo: & computreſcet iugum à facie olei.* ſi enim Sacramenta ipſa, vt oportet, accipias: tantum ex eis feruoris ſpiritum ac deuotionis accipies, vt magna tua oblectatione, Dæmonis iugum excutias, vt Chriſti ſuſcipias: qui inuerit, illud portare cum gratia vocationis, quæ propria eſt Chriſtianiſmi: quemadmodum per aliũ Prophetam promiſit, dicens: d *Ero eis quaſi exaltans iugum ſuper maxillas eorum: & declinaui ad eum, vt veſceretur*, Sic enim fiet, vt iugum, graue non ſit; nec eos premat; daboque eis ſpiritualem cibum, vt eo veſcantur, quem per ipſa Sacramenta diſtribuo: ex quo tantum proficient, tantamque induent fortitudinem, vt laborem non ſentiant. Ne itaque animo deficias, frater, cùm vitã Chriſtianam audis eſſe crucem, & iugum imbecillitati carnis tuæ contrarium: non enim tuis, ſed Dei viribus illud portabis, qui ſuam tibi gratiam impertiet; nec ſolus feres, ſed concomitante Chriſto, qui onus alleuiabit; & refectio, quam tibi offeret, ſufficiens eſt, ad cor tuum commutandum, & ex debili ac timido, impauidum, robuſtum, ſtrenuumque faciendum.

b *Sap.* 5. 7.

2.

c *Iſa* 10. 27.

d *Oſee* 11 4

3.

Ad errorem tuum ampliùs retegendum, attentiùs perpende, quid tibi promittat, cùm dicit: *diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde: & inuenietis requiem animabus veſtris*. An non vides, obtuliſſe ſe eum ad remouendam omnem tuorum onerum intolerabilem moleſtiam; dandum verò ſummum in eiſdem leuamen? Nihil enim adeò intolerabiles efficit huius vitæ labores, atque impatientia & ſuperbiæ repugnantia, quæ inferni eſt viuum exemplar: nec quicquam magis eoſdem minuit, quàm manſuetudo, patientia, & humilitas; quæ eos in purgatorium,

& non-

Digitized by Google

& nónunquã etiam in paradiſum cõuertit. Exiſtimas fortè, filios huius ſæculi non ferre ſua onera, & cruces? audi Eccleſiaſticum dicentem: e *iugum graue impoſitum eſt ſuper filios Adam à die exitus de ventre matris eorum, vſque in diem ſepulturæ.* quis in mundo euadit morbos, lites, perſecutiones, paſsionũ rebellionem, & innumera alia mala? & quid ea omnia reddit grauiora, & moleſtiora, quàm impatientia, & ſuperbia: eò quòd propriæ voluntati aduerſentur? at patientia, & humilitas admittit ea libenter: imò ſi illę perfectæ ſunt, etiam gaudenter: gaudent enim & exultant cum talia eis imponuntur. Quamobrem S. Leo Papa: *nihil*, inquit, *arduum humilibus, nihil aſperum mitibus:* DEVS enim copioſa ſua gratia omnia reddit illis facilia. Si igitur Saluator ipſe te ad impatientiam & ſuperbiam deponendam; ſuam verò mãſuetudinem & humilitatem amplectendam inuitat; & ad vtrumque pręſtandum gratia vocationis, & admirando ſuo exemplo adiuuat: quomodo non erit onus eius leue, & iugum ſuauiſsimum? & quomodo animæ tuæ requiem non inuenies, ſi pondus adeò graue ab ea reijcias? & quid aliud ſunt manſuetudo & humilitas, niſi Spiritus Sancti alæ, quibus ad quietis locum volatur? & rotæ currus Euangelicæ legis, quibus iucundiſsimè poſsis eam vehere; & arma, quibus milites Chriſti hoſtes ſuos oppugnant, & vincunt. Ita enim ipſe dixit ſuis diſcipulis: f *ite: ecce ego mitto vos ſicut agnos inter lupos.* Nec tamen mittit illos inermes: ſi enim ſicut agni eunt, manſuetudine & humilitate veſtiti: his armis ipſos lupos ſuperabunt, & inuenient optatam ſuis animabus requiem.

e *Eccl.* 40. 1

Ser. 5. de Epiph.

f *Luc.* 10. 3.

4. DENIQVE præmij ſpes iucundum facit laboris onus: & quò præmium eſt vicinius, eò labor redditur leuior. Quomodo ergò iucundus non erit legis Euangelicæ labor? poſtquam baptiſmus cœleſtes portas aperuit; adeoq; propè eſt requies æterna? hæc requies eſt, quam Redemptor ipſe clariùs promiſit, cùm dixit: g *qui mihi miniſtrat, me ſequatur: & vbi ego ſum, illic & miniſter meus erit.* Vbi autem erat tunc ipſe Dominus, cùm hoc promiſit: vt intelligamus, vbi futuri ſimus, ſi eum ſequemur? erat quidem ipſe corpore in terra; ſed ſpiritu in Paradiſo; patiebatur, & ſuſtinebat labores tanquam peregrinus in hoc mundo: ſed ſummis gaudijs plenus erat, tanquam perfectè beatus. Quod idem proportione quadam & ipſe habebis ſi perfectè eius veſtigijs inſiſtas. Duplex enim animæ tuæ leuamen obtinebis; alterum in futura vita, cùm iam de facto cum Duce tuo eris in cœlo; alterũ verò in hac vita, vbi ſimul cum afflictionibus corporis, quas ſuſtinẽt Viatores, aliquas ſpiritus iucundas oblectationes percipies; illis ſimiles, quibus beati fruuntur. Nam eiuſdem Domini promiſsio eſt, quod ſit h *nunc in tempore hoc centies tantum daturus ſimul cum perſecutionibus,* vt eas faciles reddat ac iucundas.

g *Io.* 12. 26.

h *Marc.* 10. 30.

CONSIDERA itaque, ô Chriſtiane, ſuauitatem vocationis, qua Chriſtus

D.N. ad

D.N.ad iugum & onus (quæ ipſe Sva appellat) portandum inuitat; & experieris, optimè tecum agi, ſi annuas. Ipſius eſt iugum, quia ipſe eſt huius legis, horum præceptorum, & conſiliorum Euangelicorum author: ipſius eſt: quia ipſemet ſuper ſe illud tulit, omnia ea opere explendo in noſtrum exemplum: Ipſius eſt, quia ipſemet tuo collo illud imponit; ſed ſimul tecum illud portat, adiuuans te ſua potente gratia: Ipſius etiam eſt crucis onus, quia primus eam tulit; & ipſius ordinatione, aut permiſſione pars illa, quam tuleris, tibi continget: ipſo tamen tecum eandem tollente, ne ſub ea deficias. Cùm igitur, qui te vocat, mitis ſit, & humilis: mitis in tolerandis peccatorum iniurijs; humilis in conuerſando cum paruulis: ſimulque Devs eſt infinitus, auxiliator, omnipotens, duxque ſolicitus: qui nunquam non aſpicit ſuos milites, nec ſuum eis ſubtrahit ſubſidium: gratias ei age, quod Sancta ſua Vocatione te ad ſequendum vocauerit: & ſtude, i *eius veſtigia*, quàm poſsis proximè *ſequi*: pedem ſcilicet tuum, vbi ſuum ille poſuit, imponendo. Quid autem eſt proximè illum ſequi, niſi magno amore ſequi? amor enim rei nos amatæ cóiungit; & amoris frigiditas ſeparat ab eadem. Et quemadmodum qui alium à longè ſequitur, facilè eius aſpectum amittit; nec poteſt ipſius veſtigia, vt ea terat, inuenire; qui verò proximè ſequitur facilè eadem terit: ita ſi Christvm omninò remotè ſequaris, corde ſcilicet tepido, aut frigido: citò ille tuum conſpectum effugiet: ac proinde facilè in eius imitatione deficies. quemadmodum euenit Sancto Petro in nocte paſsionis eius, de quo dicitur, k *Petrus autem ſequebatur eum à longè*, animo ſcilicet valdè in amore frigido, ideoque tentatione accedente, ex magna timididate negauit, ſe eum agnoſcere. Quòd ſi magni te facias, quòd ſtrenuus ſis miles, magnoque amore Ducem tuum Iesvm proſequaris; amor efficiet, vt prope ipſum ſemper ambules, greſsibus & veſtigijs eius ſemper inhęrendo, ita vt cum S. Iob dicere poſsit l *Veſtigia eius ſecutus eſt pes meus: viam eius cuſtodiui, & non declinaui ex ea. à mandatis labiorum eius non receſſi, & in ſinu meo abſcondi verba oris eius:* ne aliquid contra ea facerem.

i 1 *Pet.* 2.21.

k *Mat.* 26.58

l *Iob.* 23.11.

CAPVT III.

RATIO VERITATEM ET FIRMITATEM Vocationis examinandi ad Chriſtum ſequendum; & Baptiſmum & quemcumque alium in Eccleſia ſtatum ſuſcipiendum.

QVAMVIS Vocatio ad Chriſtum D. N. ſequendum, ſanctumque baptiſmum ſuſcipiendum, adeò ſit neceſſaria, ſicut diximus: non vult tamen diuina Maieſtas, omnes potẽtes ſub ipſius vexillo recipi; ſtatim admitti, quin prius eorũ animus, diſpoſitioq; explorentur, quam ad id afferunt. Et quoniam hoc punctum magni momenti eſt ad ea, quæ impoſterum ſunt dicenda de reliquis Eccleſiæ ſtatibus: operæpretiũ erit, fundamenta hîc iacere ꝓ ijs omnibus, ex ijs quæ dicemus de baptiſmo, quo in primo hominis ſtatu, qui etiam perpetuus eſt, cõſtituimur: ſuper quem quatuor alij etiam perpetui fundantur: Religioſorum ſcilicet, & Eccleſiaſticorum, qui ordine ſacro initiantur; & Epiſcoporum, ac denique coniugatorum. qui proinde omnes perpetuò adſtringuntur ad propria onera portanda. Ex quo prouenit, ad quemcumque eorum prudenter adeundum, iacienda eſſe fundameta ita ſolida, vt ſint ex ſe perpetua. Si enim fundamentum temporale ſit, ac mutari poſſit: non erit
a Dan. 2. 31. ſtabile ædificium. Nam quemadmodum a *ſtatua* illa, *quam vidit Nabuchodonoſor*, quę quatuor mundi Monarchias ſignificabat: etiamſi ex quatuor ſolidiſsimis Metallis conflata eſſet, *auro, argento, ære, & ferro*; ſed quoniam *pedes eius partem vnam habebant fictilem*; *abſciſſus lapis de monte ſine manibus percuſſit ſtatuam in pedibus eius ferreis & fictilibus, & comminuit eos. Tunc contrita ſunt pariter ferrum, teſta, æs, argentum & aurum*: Ita ſi tua circa hos ſtatus electio temporali fragilique fundamento innitatur: nec firma erit, nec ſtabilis. deficiente enim fundamento, ſtatum ipſum deſeres; dolens, cum magno tuæ conſcientiæ detrimento, quòd illum ſuſceperis. Quamuis autem ſtabilitas hæc à diuinæ vocationis gratia præcipuè oriatur; exigit tamen etiam ex
1. parte hominis conditiones aliquas valdè neceſſarias.

PRIMA Conditio eſt, vt eum vitæ ſtatum acceptes, & ſuſcipias ob fines non temporales & perituros; ſed firmos & æternos: intendendo in eis gloriam præcipuè DEI, & animæ tuæ ſalutem. Nam quò hæc intentio purior
2. erit, minuſque de fine aliquo terreno admixtum habebit: eò propoſita tua firmiora erunt & ſtabiliora. Et hinc SECVNDA oritur conditio, quæ priorem firmitatem confirmat voluntate quadam firmiſsima ac reſoluta,

vocatio-

Digitized by Google

vocationem ipſam acceptandi, & in ea vſque ad mortem perſeuerandi, eò quòd rationibus ac circumſtantijs eius vocationis, eò ſis deductus; vt certò ſtatuas, ad æternos fines, in quos tendis, expedire tibi, vt te ipſi Vocationi dedas. Et hanc firmam reſolutionem (ait S. Baſilius) eſſe firmam b *petram, ſuper quam vir ſapiens ædificat domum ſuam,* ne cadat. Huic TERTIAM coniunges conditionem, vt ſcilicet ſtatum ſuſcipias cum magna ſpiritus libertate, non ob violentiam, aut vim; nec ob humanum metum, aut preces importunas: quia nihil violentum, eſt perpetuum: & quod facis inuitus, nunquam diu durare poteſt. & lex ipſa gratiæ, non ſeruorum eſt, ſed liberorum filiorum: quorum vocatio ſuauiſſimam quandam vim inferre conſueuit; quæ tantum abeſt, vt adimat libertatem, vt eam potiùs augeat. Perficit denique rem totam cordis humilitas: qua te indignum agnoſcis, qui à DEO voceris, & ad ipſius obſequium in eius domum eligaris. Nam ſupra fundamentum adeò altum ſemper eſt firmum ædificium.

b *Mat.* 7.24.

3.

4.

CVM his quatuor Conditionibus ſuſcipiendi ſunt perfectionis ſtatus, & præcipuè Chriſtiani. quòd cùm adeò ſit neceſſarium, vult Chriſtus D. N. ſuos miniſtros, omnium quatuor conditionum examen inſtituere, cùm ab aliquo petitur Baptiſmus, aut Religioſus ſtatus; & operam dare, vt intelligant, quis ſit, qui eos verè vocet; qua intentione accedant; & quem animum præ ſe ferant in eo perſeuerandi, quod petunt. Eſto enim, quod bonum eſt petant: fieri tamen poteſt, vt id faciant minus recto fine, aut cum fictione, vel animi leuitate, aut ſupra ipſorum vires, aut cum defectu alicuius alterius diſpoſitionis. Nam c *cor hominum* (ait Ieremias Propheta) *prauum & inſcrutabile:* quod ſæpè malitioſè ſuas intentiones & propoſita occultat, vt alios decipiat; aut ignoranter ſeipſum decipit, exiſtimans, ea propoſita à bono ſpiritu ſuggeri, quæ reuera ſugguntur à malo. Quamobrem dixit S. Ioannes: d *non eſſe omni ſpiritui* leuiter *credendum; ſed priùs probandum, ſi ex Deo ſit.* Niſi enim huiuſmodi examen præmittatur: alterius ex duobus erroribus valdè pernitioſis periculum eſt: vt approbetur ſcilicet & admittatur ſuggeſtio Dæmonis, quaſi DEI ſit vocatio; aut vocatio DEI reijciatur, quaſi ſit Dæmonis ſuggeſtio. Nec minus periculi eſt, ſi repellatur is, qui vocatur à DEO; quàm ſi admittatur, qui ab eo non eſt vocatus. Nam in primo ei fit iniuria, qui dixit: e *omne quod dat mihi Pater, ad me veniet: & eum, qui venit ad me, non eijciam foras: quia deſcendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam; ſed voluntatem eius, qui miſit me. Hæc eſt autem voluntas eius, qui miſit me Patris: vt omne, quod dedit mihi, non perdam ex eo.* In ſecundo verò damnum infertur ipſis non vocatis: nam cùm non intrent per portam, malùmque gerant animum: non perſeuerant, & euadunt peiores, f *reuertentes* (vt ait Sapiens) *ſicut canis ad ſuum vomitum* reſumẽdum,

c *Iere* 17 9.

d 1. *Ioa* 4. 1.

e *Ioa.* 6 37.

f *Prou* 26. 11

g 2 Pet. 2. 22. *& g ſus lota,in volutabro luti* ſeſe volutantes, ex quo videbantur exiuiſſe; & ſuo fœtore inficiẽtes eos,qui deſiderabant perſeuerare.& ideò Chriſtus D.
h Matt. 7.6. N.Apoſtolis ſuis dixit: h *nolite dare Sanctum canibus: neque mittatis margaritas veſtras ante porcos; ne fortè conculcent eas pedibus ſuis, & conuerſi dirumpant vos*. Qua ratione nos monuit: aliquos venturos ad ſuam Eccleſiam & ſtaſtus Religioſos cum fraude & larua,ad petendum panem Sacramentorum,
i Act. 8.21. & margaritas diuinorum myſteriorum, & perfectorum ſtatuum. Quemadmodum Magus ille i *Simon*, qui fortè acceperat cum hypocriſi & fictio-
Lib.1. Dial. c.4. ne Baptiſmum: & alter ille Magus, de quo refert Sanctus Gregorius, quòd ſictè fuerit Religionem ingreſſus. Et alij ad Confeſsionem accedunt, vt aſpicientibus ſatisfacant, ſine animo remouendi occaſiones, quæ ipſos ad peccata pertrahunt. Quamobrem eoſdem probare & cognoſcere neceſſe eſt. Quia neque iuſtum eſt, diuinum hunc panem filijs denegare, qui vera eius fame laborantes, eum in ſuam vtilitatem quærunt & petunt: nec eundem licet canibus dare, mox eum reiecturis, aut cum dantis iniuria diſcerpturis: Nec cœleſtes hæ Margaritæ humilibus, & ſpiritu pauperibus denegandæ, quibus ditari cupiunt; nec porcis offerendæ, eas calcaturis, ſuorumque errorum, carniſque voluptatum cœno immerſuris.

§. 1. *Ratio Vocationes examinandi.*

VT autem appareat, quãtùm referat examina hæc & probationes Vocationum adhibere: idem ipſe Magiſtrorum Magiſter Chriſtus D.N. earum exempla in duobus hominibus,qui ad ipſum ſequendum ſeſe offere-
1. bant,propoſuit. Alter cupiditate & ambitione motus ait illi: *Magiſter ſequar te quocunque ieris*. cùm enim videret Chriſtum D.à plebe adeò amari,tantique fieri, vt Meſsias crederetur: fore exiſtimabat, vt in Regem illum eligerent;ac propereà magnos honores,dignitates & diuitias habiturũ, quas in ſuos Diſcipulos diſtribueret. cuius hominis mentẽ, cùm cognoſceret ipſe
a Mat.8.20. Luc 9.58. Saluator,reſpondit quod ille erat promeritus.a *Vulpes*,inquit, *foueas habent, & volucres cœli nidos: Filius autem hominis non habet, vbi caput ſuũ reclinet*. quaſi apertius diceret: Valdè erras,quòd in eum finem me ſequi velis: mea enim paupertas,& eſt,& erit tanta; vt nec habitationẽ habeam, quam vel vulpes, vel volucres cœli habent. Quod ſi in corde tuo vulpini mores,& ſæculi huius aſtutiæ foueam inuenerunt,& nidũ,ambitiones & vanitates mundi: nõ potero ego habitare in eo: nec tu me poteris ſequi: Quare nec vocaris, nec traheris à Patre meo;ſed à dæmonibus,vulpiũ inſtar Callidis;& auiũ ſuperbè ſe in altũ extollẽtibus,qui hãc tibi metẽ ſuggeſſerũt. Alter homo dixit; b
b Luc. 9.61. *ſequar te Domine: ſed permitte mihi primũ renũciare his, quæ domi ſunt*. ſed,quoniã

hac

hac ſententiâ oſtendit, ſe non adeò firmam, atque par erat voluntatem habere, cùm ſe periculo exponeret domi hærendi: ait ad illum IESVS: b *nemo mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retrò, aptus eſt regno Dei*. quaſi apertiùs ei diceret: qui non ſtatuit, firmiter in Schola mea permanere, non eſt aptus, vt ſit meus Diſcipulus: ideoque nec ad eam admittendus: quemadmodum nec aptus erit agricola, qui cùm incepit arare; mox retrò aſpiciens, ſine cauſa ab arando deſiſtit. Et quamuis Euangeliſtæ non referant, quid iſti duo homines, auditis Saluatoris reſponſis, fecerint: certum tamen videtur, cùm ipſe eorum corda & diſpoſitiones penetraret, eos non admiſiſſe; niſi mente mutata, meliuſque diſpoſiti, ad ſequendum ipſum ſe offerrent. b *Luc. 9. 62*

Ex his vtcunque licet neceſſitatem cognoſcere, qua Prælati & Euangelici Miniſtri, qui humani cordis ſecreta penetrare non poſſunt, teneantur, diligentem operam dare, vt varijs induſtrijs, examinibus, & probationibus in lucem proferant, quod intus latet: vt eos tantùm admittant, quos à Deo vocatos intelligent; ac proinde dignos, qui admittantur. Nam officium eorum (quemadmodum de Ieremia dicitur) eſt, eſſe c *probatores in populo, & ſcire ac probare vias eorum*; & gratiâ ſpiritus diſcernendi, quam Dominus illis largitur, ipſius loco examinare ſpiritus, quemadmodum metalla probantur, adhibitis probationibus, & experimentis aliquibus, tanquam catinis & furnis, vt deprehendatur, quæ vocatio, virtuſque vera ſit, & tanquã aurum & argentum ſolida: quænam verò ficta, & in ſpecie tantùm tanquam æs & ſtannum. Et quemadmodum Ezechiel Propheta, cùm ex Dei mandato d *parietem templi ſodiſſet*, vt videret *quæ intus agerentur*; *vidit, intus eſſe multos viros & mulieres varia idola adorantes*. Ita (ait S. Gregorius) ſtrenui Magiſtri & Prælati, vt diſcernant: an, qui exteriùs Dei viui templa apparent, interiùs quoque ſint tales: ſignum aliquod exteriùs, aut opus aliquod, aut verba, quæ loquuntur, obſeruare meritò debent: & inde fodere, varijs interrogationibus, & quaſi tentaminibus foramen illud amplificando, vt maiora adhuc externa affectuum & propenſionum intus latentium ſigna promant: & ſic ad eorum interiora ingreſſi, videant, an aliqua vitiorum idola, an verò ſolum verum Deum adorent; talesque ſint interiùs, quales exteriùs apparent. c *Ierem. 6. 27.* d *Ezec. 8. 8* *Lib. 2. Paſtor. c. 10.*

HVIC ſimilem induſtriam ſuggeſſit DEVS Duci illi Gedeoni: vt milites eligeret, per quos Madian oppugnaret: cùm enim plurimi ſe offerrent ad eum ſequendum, nec tamen omnes apti eſſent: iuſſit, illum, cunctis audientibus, promulgare: e *qui formidoloſus & timidus eſſet, reuerteretur*. metus enim retrocedere eos faceret, & ſic alijs fugiendi occaſionem darent, *receſſerunt itaque de populo viginti duo millia virorum, & tantùm decem millia remanſerunt*. iuſſit verò idẽ Dominus, eos, qui remanſerãt, adhuc probari in modo, e *Iudic. 7 3*

quo aquas biberét ex præterfluente riuulo: dixitq; Gedeon, *qui lingua lambuerint aquas, ſicut ſolent canes lambere, ſeparabis eos ſeorſum: qui autem curuatis genubus biberint, in altera parte erunt:* iuſsitq; *omnes eos, qui flexo poplite biberant, reuerti in locum ſuũ:* quia modus ille bibendi oſtẽdebat eos valdè eſſe addictos & agglutinatos bonis, in proprijs domibus relictis: ideoq; timendũ eſſe, futuros illos in pugnæ progreſſu timidiores. eos verò, qui obiter aquas tantũ lambuiſſent, ſecũ acciperet: ſignũ enim eſſe, eos animoſiores, & laborum patientes futuros. Hunc itaq; in modũ licèt multi ſe offerant ad Chriſti militiã, nõ tamen omnes ſunt apti ad eam: eò quod non afferant verum illud firmumq; propoſitum, ipſum ſequẽdi, ſicut ipſe iubet: quod ex nimia timiditate prouenit. adeò enim crucem Chriſti Domini, pugnaſq; & congreſſus cum Dæmone, Mundo, & Carne horrent: vt firmo animo non audeant, eos aggredi, vel perrumpere. Quod ſi adeò timidi admitterẽtur: àd primam difficultatẽ & impetũ tentationis ex pugna ſe ſubducerent, cũ maiori propriarũ conſcientiarũ detrimento, & proximorũ ſcãdalo. Alijs quoque firma hæc reſolutio propterea deeſt, ꝙ perituris vitæ huius bonis nimiũ adhæreant: eſtq; illis adeò graue facultates etiã malè quæſitas, aut prauas ſocietates, ſenſuumq; voluptates deſerere, vt nõ niſi imperfectũ quoddam Chriſtũ ſequendi, & ſalutis animarũ ſuarum deſideriũ, quod velleitatem vocant, concipiant. quaſi dicerent, vellem ſaluari; ſed non renunciare ijs, quæ poſsideo. Et nec ſic affecti, ſunt admittendi. quamobrem DEVS D. N. ita conſtituit, vt Eccleſiæ ſuæ Duces examinent eos, qui in hanc ſuam militiã adſcribi volunt, monentes eos veri, ſolidi, ac firmi propoſiti Chriſtum ſequendi, calcatis humanis omnibus timoribus, & affectionibus inordinatis, quibus hactenus ſubiacebant. Nec his monitis contenti eſſe debent, ſed Gedeonis exemplo probationes aliquas adhibere, quibus certiùs cognoſcant, an propoſita, quæ lingua proferunt, etiam corde retineant. Quæ ratio examinis & probationis in primæuæ Eccleſiæ initijs, cum propter hoſtium Eccleſiæ tyrannidẽ pugnæ eſſent vehementiores, adeò exactè ſeruabatur, vt dicat Rupertus: quando aliquis Baptiſmum proprio nomine ſcripto petebat, conſueuiſſe Eccleſiam, eos per viginti quinque dies detinere: eoq; tempore ſeptem examina, & ſcrutinia fieri ſolita, vt veritas & firmitas vocationis, & cõuerſionis Catechumenorum magis conſtaret: Simul verò curaſſe, eos exerceri in Orationibus, Ieiunijs, abſtinentijs à vino & carne, alijſque pœnitentijs: non ſolùm, vt ſic ad Sacramenti gratiam ſuſcipiendam diſponerentur; ſed etiam, vt ſuæ conſtantiæ veræque conuerſionis indicia darent. Inde autem ortum habuit mos ille, quo Religiones ſolent examinare, & per dies aliquot probare eos, qui petunt admitti: ſeuerioribus aliquibus medijs, quæ refert Caſsianus, eos exercendo: vt veritatem & firmitatem, qua admitti petunt, manifeſtent.

Lib. 4 de offic. Eccleſ. c. 18.

Vide Suarez 3. p. q. 71 a. 1.

Caſſian. lib. 4. c. 3.

§. 2. Præ-

§. 2. *Prædicta confirmantur exemplo NOEMI.*

OMNIVM prædictorum praxis mirificè apparet deſcripta ijs, quæ prudens NOEMI vtriq; ſuæ nurui dixit, cùm ſe offerrent, vellentq; cum ea in Bethlehem ſe conferre, relicta ſua regione Moabitide: a *Ite*, inquit, *in domum matris veſtræ, reuertimini filiæ meæ, cur venitis mecum? num vltra habeo filios, vt viros ex me ſperare poſſitis? Nolite, quæſo, filiæ meæ: quia veſtra anguſtia magis me premit*, quàm mea. Non eſt credendum, (vt aduertit Abulenſis) mulierem adeò probam; & ſcientem ſuæ Religionis veritatem, ſectarum verò gentilium falſitatem, perſuadere voluiſſe ſuis nuribus redire in regionem ſuam, & ad falſorum Deorum adorationem: ſed credendum potiùs, ea verba illis dixiſſe, animo examinandi, certoq; cognoſcendi, an illæ propenſiones, quas ad eam comitandam, ipſiuſque religionem profitendam præferebant, fictæ eſſent, & ad oculum tantum, vt ſatisfacere viderentur: an verò ex corde, veroque amore proficiſcerentur. Oſtendit verò euentus, ad rem omninò fuiſſe eas probationes, quibus ORPHAE incóſtantia, RVTH verò conſtantia & firmitas eſt deprehenſa. In qua re ait gloſſa ipſam NOEMI fuiſſe figuram Eccleſiæ, imò & Religionis, *quæ neque indiſcretè aliquid agit, neque indiſcretè quenquam recipit*: ſed potiùs per Prælatos, Duceſque animarũ prudenter examinat Vocationes, & propoſita ad ſe venientiũ, tribus adhibitis probationibus, illis ſimilibus, quas fecit NOEMI.

a *Ruth.* 1. 8.

In hunc locum.

PRIMA probatio eſt, indicia quædam dimiſſionis & repulſæ eis dare, quaſi non poſſint voti compotes eſſe; nec delicias, & viuendi libertatem, in quibus ſunt nutriti deſerere. Id quod non eo animo eſt faciendum, vt à propoſito ſuo deterreantur; ſed vt firmitas, & in eo conſtantia magis appareat. Quod ſi, quemadmodum RVTH & ORPHA, cum lacrymis reſpondeant, ſe firmiter ſtatuiſſe, conſtanter perſeuerare: non ſtatim integra eſt eis fides adhi[illegible]enda. Nam lacrymæ, & verborum affirmationes non ſemper ſunt certa diuinæ vocationis, cordiſque conſtantis indicia. poſſunt enim illa à cõtrarijs ſpiritibus procedere: vt in his duabus mulieribus apparuit. Aliquando enim huiuſmodi verba prodeunt ex animo, exteriùs tantum humano more, hominibus, quibuſcum agũt, ſatisfaciẽdi: ſiue ex reuerentia erga eos, ſiue ex timore alicuius damni, quod eis inferre poſſent; aut denique quòd, niſi ea officia offerant, inurbani & ruſtici habebũtur. Aliquando etiam procedunt ex timore ſeruili, qualia ſunt nautarum propoſita, cùm in periculo naufragij, & mortis ſe conſtitutos vident. Nam animo retinent, ceſſante periculo, ad priſtina ſua peccata redire. Aliquando etiam proueniunt ab ſpiritu vanitatis, & præſumptionis: & tunc offerunt ſe ad plura, quàm faciant alij; aut ad eadem præſtanda, quæ

alij:

Digitized by Google

alij: ne illis inferiores eſſe videantur. quemadmodum S. Petrus feruenti
b Luc. 22 33. quidem ſpiritu actus, ſed cum aliqua tamen præſumptione dixit: b *Domine tecum paratus ſum, & in carcerem, & in mortem ire*: reliqui verò Apoſtoli, ne
c Mat. 26 35 inferiores minusque animatos, quàm Petrus, ſe oſtenderent, c *omnes ſimiliter*, ſicut Petrus, *dixerunt*. Aliquando etiam à leuitatis ſpiritu proueniunt: quia bono tantùm aliorum exemplo ad id mouentur; non profundiùs cogitantes de cauſa & motiuo illorum; aut qua facilis molliorisque ſunt cordis: quod à quauis re externâ mouetur. & hac ratione ſolent etiam lacrymæ ex naturali teneritate fluere; aut ex leui etiam apprehenſione damni a-
Ducis ſpirit. licuius proprij vel alieni. Interdum quoque ex hypocriſi, & ficto animo, &
Tract. 1. c. 17 varijs alijs ſpiritibus: quemadmodũ alio loco fuſiùs declarauimus. Ex his autem radicibus credi poteſt, ortas fuiſſe lacrymas & oblationem illam Orphæ: quæ, & omnes ei ſimiles firmitatem nõ habent; nec aliud ſunt, quã flores quidam apparentes, qui facillimè gelantur, & excidunt. quemadmo-
c Iob 15. 33 dum apud Iob dicitur, quod c *in primo flore botrus læditur*. Ac propterea aliam interrogationem ac probationem addere opus eſt: qua imbecillitas ſiue fictio earum deprehendatur. Quemadmodum prudens NOEMI fecit
d Ruth. 1. 11. dicẽs: d *cur venitis mecum?* quaſi diceret, aperite mihi veſtrum motiuum & cauſam, cur hoc iter mecum ſuſcipere velitis: dicite mihi candidè intentiones veſtras, fineſque qui vos permouent, vt patriam veſtram, & quæcunque in ea habetis, deſeratis? ſi nuptias aliquas à me expectatis; non habeo filios, quos in maritos tradam; ſi facultates temporales aut ſimilem commoditatem optatis: iam perſpicitis me ſolam eſſe, ac pauperem: *quia egreſſa eſt manus Domini contra me*. In hunc itaque modum interrogationes aliquæ, quæ valdè vrgeant, ſunt proponendæ: vt in reſpondendo videant, ſe cogi ad manifeſtandam intentionem, aut imbecillitatem, aut imperfectionem interiorem; aut aliquid dicant, ex quo ea conijci poſſint: aut denique ipſo opere eam oſtendant: quemadmodum fecit ORPHA, quæ eam interrogationem audiens, ad patriam ſuam & ſuorum idolorum adorationem reuerſa eſt: opere ipſo oſtendens, lacrymas ſuas verè fuiſſe fœmineas, & promiſſa illa ex ſolo animo exteriùs ſatisfaciendi prouenisse.

NEC tamen ex hoc ORPHAE in patriam reditu animum abiecit NOEMI, ſed potiùs tertiam adiecit interrogationem cum ſingulari prudentia & animi magnitudine, dicens ipſi RVTH: *En reuerſa eſt cognata tua ad populum ſuum, & ad Deos ſuos*: vade cum ea. atque ſi ei clariùs diceret: quæ eandem habes libertatem cum tua cognata ORPHA, cogita, an tibi expediat, eam ſequi; ne præ pudore eam deſeras: mihi enim perinde eſt tecum, vel ſolam diſcedere. Satis apparet Deum per hanc Matronam fuiſſe locutum:
e Ioan. 6 67 ſiquidem CHRISTVS D. N. ſimile quid fecit, cùm vidit, e *multos Diſcipulorum ſuorum abiiſſe retrò, & iam non ſecum ambulare dicentes: durum eſſe*

eius

eius ſermonem: quia eum non intelligebant: Tunc enim conuerſus IESVS: *ad duodecim* Apoſtolos *dicit: nunquid & vos vultis abire?* quibus verbis nõ id volebat Saluator, vt & ipſi Apoſtoli ab ipſo diſcederent: Nam potius eorum perſeuerantiam deſiderabat; ſed tantùm voluit inſinuare, (quemadmodum S. Chryſoſt. aduertit) liberum illis eſſe ad parentum domos, & occupationes antiquas redire: eò quod ipſe non delectaretur coactis diſcipulis, aut obſequijs violenter, aut ex neceſsitate ſibi exhibitis. Nam *ex neceſsitate detineri, parem eſſe, ac ſi abirent:* neq; enim Deo placet, quod non ex libero corde procedit: & mancipiorum obſequium, quod oritur ex mero ſeruili timore, eſt viliſsimum: quia niſi pœnam timerent, illud non præſtarent: aut mox illud negligerent. Vt itaq; pudorem diſcedẽdi illis auferret, ſi ad diſcedendum propendebant, dixit: *Nunquid & vos vultis abire?* ex quo apparet, quãti Chriſtus D. faciat, ſuam vocationem cum magna libertate acceptari: ſiquidem nec diſcipulos ſuos, qui iam eam acceptauerant, & quaſi in Chriſtianiſmi tyrocinio verſabantur, inuitos volebat in eo manere: quælibet enim harum coactionum periculum adfert perſeuerantiæ. quemadmodum apparuit in vxore Loth, quæ fortè propterea f *reſpexit poſt ſe* Sodomam, quòd Angeli vi quadam *eam cum ſuo marito & filiabus inde eduxiſſent.* quamuis ipſe Loth, licèt eodem modo ab Angelis eductus, nõ aſpexerit retrò, viri enim fortiores ſunt & conſtantiores feminis; & nouerunt meliùs, quàm illæ, in huiuſmodi occaſionibus facere ex neceſsitate virtutem. Nec tamen propterea negamus, diuinam vocationem nonnunquam inchoare à timoribus & flagellis, quæ nonnullam vim inferre videntur, vt ſuprà eſt dictum: ſed ſimul tamen cum vera libertate admittitur. pœnæ enim timor, inſtar eſt acûs, quæ filum in pannũ immittit, ipſa verò exit: ſic timor deſiderium excitat ſequendi Chriſtum, & ſtatum eligendi, quem ille inſpirat: ſed ſequitur tamen, & acceptat, etiãſi pœna ceſſet: quia videt ſibi ita expedire.

Homil. 46. in Ioan. tom. 3.

f *Gen. 19. 26. 16.*

SED multò adhuc plus Spiritus latet in verbis Chriſti D. prædictis ad ſuos Apoſtolos. voluit enim illis ſignificare, quàm parum eorũ opera ipſi eſſet neceſſaria: ſiquidem nec turbationem aliquam oſtendit, eò quòd alij Diſcipuli abiuiſſent retrò; nec ipſoſmet contra ipſorum voluntatem retinere volebat. licèt enim omnes eum desererent: vocare alios poſſet, qui ſequerentur. Quid autem hoc aliud eſt, quàm omnibus notum facere, quos ad ſuum obſequiũ vocat; vt ita liberè venire velint, vt etiam demiſsè veniant: ſibi perſuadentes, maius ipſum in eos beneficium conferre, cùm vocat, & in domum ſuam admittit: quàm ipſi præſtent obſequium, volentes venire, & in ea perſeuerare. Nam licèt Sapiens ſis, eruditus, nobilis, & potens in ſæculo; non eſt cogitandum, multum te adulari Deo, quòd eius vocationi parcas: licèt alij eandem repellant. ſi enim ſic cogitas, valdè erras; breuiq; à tua vocatione deficies: quia DEVS ob tuam ſuperbiam te deſeret,

qui non ob vtilitatem ſuam, ſed ob tuam te vocauit: nec admittit te propterea, quòd te ipſe opus habeat; ſed quòd tu ipſo indigeas. Et quamuis ad arctam familiaritatem in eius domo perueneris, dicet tibi, quod Sponſæ: g *ſi ignoras te, egredere*, & vade ad antiqua tua tabernacula. Hoc igitur humilitatis ſpiritu cœleſtem hunc Magiſtrum ſequi debes, dicens ei quod S. Petrus, reliquorũ Apoſtolorũ nomine reſpondit: h *Domine ad quẽ ibimus? verba vitæ æternæ habes. Et nos credimus: quia tu es Chriſtus filius Dei viui.* quaſi diceret: ſi à te diſcedamus, ad quem accedere licebit, vt lucrum aliquod acquiramus? quò ibimus, ô Patris æterni ſapientia, ſine qua omnes ſumus ignorantes? quò ibimus, ô vitæ fons, ſine quo omnes infelici morte peribimus? quis, præter te, viam cœleſtem nos docere poterit? verba enim tua vitam æternã dant ea accipientibus. De qua re certi omninò ſumus, eò quòd tu ſis filius Dei viui, in quo totũ remedium noſtrũ eſt poſitũ; magnoq́; honore nos afficis immeritos, quòd velis in Scholam & ſocietatem tuam admittere. Quando ſpiritus hic humilitatis deprehenditur, nec probationibus alijs, nec interrogationibus opus eſt, ad veritatẽ vocationis Dei cognoſcendam: nam vel ipſa ſola, ſufficiens eſt diuini ſpiritus eam generantis teſtimoniũ. Propterea enim non ſine myſterio ſapientia diuina, cùm ſuas ancillas miſit, vt vocarent ad arcem ſuã, dixit: i *ſi quis eſt paruulus, veniat ad me*: per paruulum intelligens (vt ait S. Gregorius) humilem, qui in oculis ſuis paruulus eſt; & indignum ſe reputat, qui Sapientiæ diuinæ ſit ſeruus. Et cum hoc ſpiritu accedens, magnum reputat beneficium, quòd in eius domum admittatur.

g *Cant.* 1. 8

h *Ioan.* 6. 69.

i *Prou.* 9. 4. *Lib.* 17. *Moral. c.* 17.

IMPONAMVS nunc finem hiſce probationibus hac admonitione, quæ magni momenti eſt pro ipſis probatoribus. vt ſcilicet eiſdẽ probationibus ſpiritum Charitatis adiungant: imitantes prudentem NOEMI: probantem quidem ſuas nurus grauibus rationibus, vt in ſuam patriam redirent: ſed ſimul amoris oſculum præbentem, illaſque illicientem, vt ipſam potius comitarentur. Euitanda ſunt tamen ipſis extrema duo vitioſa: attendendo, ne ipſæ probationes adeò ſint molles, & tanquã in ſpeciẽ, vt oẽs admittant, etiam indignos: nec adeò ſeueræ vt puſillanimes deterreant, etiã à Deo vocatos: ſed mediũ prudenter teneant, etiã inclinando magis ad amoris lenitatem, quę Prælatorũ Euangelicorum velut propria eſt teſſera: imitantes cęleſtem Sponſum, de quo dicitur: k *quia meliora ſunt vbera tua vino*: ad ſignificandum, (vt ait S. Bernardus) vbera Matris, quæ filios ſuos dulci lacte nutrit, meliora eſſe puro vino ſeueritatis, quæ vulneratum & puſillanimem peccatorem pungit; &, vt medicum effugiat, efficit. amor enim illum allicit: qui, etſi fortè frigidus accedat, amabili tamen lenitate exceptus, mutari poterit & accendi.

k *Cant.* 1. 1. *Serm.* 9 *in Cantic. Pinguedo gratiæ, quæ de tuis vberibus fluit, efficacior mibi eſt ad ſpiritualem profectum, quã mordax increpatio Prælatorũ.*

CAPVT

CAPVT IV.

BAPTISMVM ALIVMVE STATVM SVSCEPTVros, prænoſcere oportere onera illis coniuncta, vt maiori firmitate & ſpiritus feruore illos ſuſcipiant.

ALIA magni momenti diligentia ſupereſt ijs adhibenda, qui Chriſti milites eſſe cupiunt: ad illam animi conſtantiam & firmitatem habendam, de qua in proximo capite eſt dictum. Cùm enim DEVS D. N. ſit infinita ſapientia, ſuaque omnia cum ſumma prudentia gubernet, non vult, homines, oculis clauſis & imprudenter ſeſe proijcere ad ad ipſius diuinam vocationem exequendam, cùm agitur de ſtatu aliquo amplectendo, aut graui aliquo ac difficili munere aggrediendo: præcipuè ſi ſit in eo tota vita permanendum. Niſi enim onus, quod ſibi imponunt, viresq; & facultates proprias, ad illud portandum, benè perſpectas habeant, nec promiſsiones, nec propoſita eorum firmitatem habebunt. ideoque facilè fidẽ frangent; prætendentque, ſe deceptos: eò quòd non ſatis rem perpendiſſent, antequã aggrederentur. In cuius rei figuram prohibuit DEVS
in antiqua lege, offerri ſibi a *quodcunque animal cæcum*, & à Sacerdotibus a *Leuit.* 22.
acceptari. Ille autem cæcum animal offerre cenſetur, qui aliquid promit- 22.
tit; aut aggredi ſtatuit difficilè aliquod negotium, priuſquam benè perſpexerit & perpenderit, quæ motiua ad ſic promittendum; & quas vires ad exequendum habeat. Illi quoque Sacerdotes cæcam oblationem acceptant, qui huiuſmodi promiſſa approbant: non prius benè inſtructo ipſo promittente: vt nouerit, quæ onera ſibi imponat. Ex quo fiet,
b *vt cæcus ſi cæco ducatum præſtet, ambo in foueam cadant*: quia ambo in b *Matt.* 15.
ijs, quæ agunt, contra prudentiam errant, nec voti fient compotes. 14.
Quapropter iuxtà ea quæ proximo capite ſunt dicta, ſtatuit CHRI- *Luc.* 6, 39.
STVS Dominus Noſter, vt homines in ætate diſcretionis conſtituti, priuſquàm Baptiſmum ſuſcipiant, & ad legis Euangelicæ onus ferendum ſe obligent, benè intelligant, quid ſuſcipiant, & quam ſubeant obligationẽ: iubetque miniſtros ſuos prius tales catechizare, & omnia docere tam
c *credenda*, quàm *ſeruanda*, & præſtanda. Et, vt, quanti res eſſet momenti, in- c *Matt.* 28.
telligeremus: ipſemet voluit eius rei rationem reddere ijs, qui eius doctri- 19.
nam audiebant, & in eius ſcholam ingredi deſiderabant: vt intelligerent *S. Thom.* 3.
cum quanta prudentia & attentione id eſſet faciendum. d *Quis* (ait) *ex vo-* p. q. 71. a. 1.
bis volens turrim ædificare, non prius ſedens computat ſumptus, qui neceſſarij d *Luc.* 14. 28

ſunt, ſi habeat ad perficiendum: ne poſteaquam poſuerit fundamentum, & non potuerit perficere; omnes, qui vident, incipiant illudere ei, dicentes: quia hic homo cœpit ædificare; & non potuit conſummare? aut quis Rex iturus committere bellum aduerſus alium regem, non ſedens priùs cogitat, ſi poſſit cum decem millibus occurrere ei, qui cum viginti millibus venit ad ſe? alioquin adhuc illo longè agente, legationem mittens, rogat ea quæ pacis ſunt. ſic ergò omnis ex vobis, qui non renuntiat omnibus, quæ poſſidet, non poteſt eſſe meus diſcipulus. His duabus parabolis explicuit cœleſtis Magiſter monita & regulas ab ijs ſeruandas, qui ſtatuunt vocationem Chriſtianiſmi ſequi; ad quem vocantur, ad ædificãdam Chriſtianæ perfectionis turrim; & tanquam ſtrenuos duces pugnandum contra vitiorum exercitum.

1\. AD id autem præſtandum, reſpicere neceſſe eſt huius fabricæ fines, & illa materialia ſiue opera, ex quibus illa conficitur, quæ non terrena & fragilia eſſe debent, ſed cœleſtia ac diuturna; & quæ hominem à terra eleuent in cœlum: quales ſunt ſolidæ Chriſtianæ vitæ virtutes. Fides videlicet rerum à Deo reuelatarum; Spes diuinarum promiſsionum; Charitas in Deum & in omnes proximos; Obedientia diuinorum præceptorum; peccatorum deteſtatio; in deſpectibus humilitas; in periculis fortitudo; & patientia in aduerſis. His enim alijsq; ſimilibus exercitationibus c *dignè* (vt ait Apoſtolus) *ambulamus vocatione qua vocati ſumus*: donec aſſequamur finem noſtrum, vnionem ſcilicet animæ cum Deo ſuo, & poſtea æternam vitam.

c Epheſ 4. 1.

2\. CVM longa deindè mora, attenteque computandæ tibi ſunt facultates ad eius turris fabricam neceſſariæ; vireſque tuæ, ad ſubeundos in ea labores, explorandæ. Nam hæc turris non aliena manu, ſed propriâ tuâ eſt erigenda; nec alterius hominis viribus & facultatibus, ſed proprijs tuis, licet à diuina miſericordia tibi donatis. Sunt autem hæ facultates renuntiatio rerum omnium, quas poſsides: tali firmo animi decreto, vt omnes reipſa relinquas, quandocunque ad præſtanda Chriſtianæ vitæ opera, in quibus conſiſtit animæ tuæ ſalus, id eſſet neceſſarium. Sine huiuſmodi autem propoſito, & animi decreto nullæ facultates ſufficient ad ſuſcipiendum dignè Baptiſmi aut Pœnitentiæ Sacramentum; neque vt ſis viuum ac perfectum Eccleſiæ membrum; nec vt in æternam gloriam ingrediaris. Quando autem hanc turrim ædificandi voluntas à Deo eſt inſpirata, ipſemet ſimul gratiæ facultatem & auxilium ſufficiens tribuit, ad firmum illud decretum concipiendum, cuius virtute & progredi & perficere poſsis totum ædificium.

3\. SED quoniam plurimi hoſtes oppugnant eum, qui de ea fabrica cogitat, & ſtatuit: neceſſe eſt, iuxta alteram parabolam, diligenter

per-

perſpicere, quantum habeas militem ad hanc pugnam: quantuſque tibi ſit animus & fortitudo ad eam ineundam, & inuenies quidem, hoſtem duplum habere exercitum; viginti ſcilicet millium; cùm tu tantùm habeas decem millia: non quod Dæmones, qui nos oppugnant, plures ſint Angelis, qui non cuſtodiunt; ſed quod (vt ait Caſsianus) amplior ſit vitiorum nos impugnantium numerus, quàm virtutum pro nobis dimicantium: cùm vnaquæque virtus duo habeat vitia extrema, in quorum medio conſtituta, ab vtroque oppugnetur: ab altero ob exceſſum, ab altero ob defectum mediocritatis. Nam liberalitatem oppugnat auaritia, & prodigalitas; Spem præſumptio, & deſperatio: & ſic cæteræ virtutes. Quæ tamē, licèt vitijs numero ſint pauciores, ſunt tamen natura ſua vitijs ipſis potentiores. ideoque fallit hic prouerbium illud: Nec hercules contra duos. Quia vna virtus duobus prænalet vitijs. ideoque decem millibus huiuſmodi militibus viginti millia tui aduerſarij poteris ſuperare, adiuuante diuina gratia. quæ ſemper ſtat à parte virtutis. Hæc omnia vult Chriſtus D.N. attentè cōſiderari ab eo, qui incipere velit ipſius eſſe diſcipulus, antequam diſciplinæ ipſi ſe ſubijciat. Si enim cæcè & impræmeditatè rem aggrediatur: breui ipſum facti pœnitebit, & à progreſſu in turris ædificio deſiſtenti incipient Angeli illudere, imò & ipſi Dæmones, tanquam inſipienti: qui, non facto facultatum ſuarum computo, ædificium cœpit, quod conſummare non potuit. Et quamuis non careant culpa, quæ nō ſtatuerint Chriſti eſſe diſcipuli; maioris tamen culpæ erunt rei, ſi clauſis, vt dicitur oculis, eius diſciplinæ ſe addicant, & mox pœniteat facti. Et minus fuiſſet illis noxium, pacem cum hoſte feciſſe, quàm ipſam pugnam adeò timidè & inconſideratè aggredi vt in ipſa ex defectu firmitatis propoſiti, quo acceſſerūt, ſucumbant. quemadmodum S. Petrus dixit: f *qui refugientes coinquinationes mundi in cognitione D. N. & Saluatoris Ieſu Chriſti; his rurſus implicati ſuperantur: facta ſunt eis poſteriora deteriora prioribus. melius q. illis erat non cognoſcere viam iuſtitiæ quàm poſt agnitionem retrorſum reuerti ab eo, quod illis traditum eſt ſancto mandato, reuertentes quemadmodum canis ad ſuum vomitum*, in quo magis hauriunt venenum. Cùm tamen & ædificare & pugnare ſit neceſſe, ſub æternæ vitæ amiſsione: etiam neceſſe erit, ipſas facultates, quas habes; quidque tibi deeſt benè perpendere; & ſolicitè ac diligenter operam dare, vt orationibus illud impetres, tuamque vitam feliciter auſpiceris ſiquidem auxilium DEI in promptu ſemper eſt, tibique ad manum.

Lib. 7. de inſtit. renun. c. 15.

f 2 Pet. 2. 20

§. 1. *Modus prædicta in praxin deducendi.*

AD exequendum & reipſa præſtandum quicquid Chriſtus D. N. nobis iniungit, plurimū referet, mancipātem ſe de nouo eius obſequio,

diligenter inquirere,quæ onera,obligationesq́ue habeat lex illa, ſtatus, & officium,ad quod vocatur. Vt enim diximus, vt plurimùm non erit firmũ propoſitum illud,cum quo accedit;ſi confusè & generatim fiat,& non ſciés diſtinctè præcipua ſaltem,ac difficilia,ad quæ ſubeunda ſe offert. Neque enim cogitare debes, te eſſe directorem turris huius & ſpiritualis ædificij, ſed executorem tantum:vt facias omnia iuxta exemplar, quod tibi à DEO eſt monſtratum.Niſi autem conſilium Dei,eiusq́ue directionem benè perſpectam habeas:facilè in ædificando errabis,& laborem impendes ſine fructu.Nec cogites,te in hac expeditione eſſe qualemcunque militem : ſiquidẽ Chriſtus D.N.Regi te confert,cui huius expeditionis incumbit cura:tuum enim erit potentias,ſenſusq́ue tuos regere; virtutes ac Sacramenta, ad congreſſum cum vitijs ac Dæmonibus adhibere.Niſi ergò leges noueris,quibus te dirigas;& hoſtium aſtutias,quibus te impugnant : facilè decipieris;& cõſilia tua euaneſcent,ac peribis. Neceſſe itaque eſt, benè de omnibus informari, interrogando ipſos Prælatos, & Spiritus Magiſtros, in Eccleſia, & Religionibus ad id conſtitutos,quibus hoc onus,& obligatio incumbit : vt hæc omnia diſtinctè eos doceant, quos vocat DEVS: vt nouerint,quid ſit,quod ſibi proponunt,& aggredi cogitant. Quemadmodum vnus Angelus dedit Ezechieli Prophetæ a *librum* quendam,*in quo ſcripta erant lamentationes,& carmen,& væ:* quem tamen non clauſum & inuolutum dedit,ſed *expandit illum coram eo*, iubens,b *quodcunque inueniret comedere*. Et idem fecit alter Angelus S.Ioanni, dicens: c *accipe librum, & deuora illum: & faciet amaricari ventrem tuum; ſed in ore tuo erit dulce tanquam mel.* Quo ſignificatur Prælatorum & Magiſtrorum ſpiritus munus eſſe, explicare & manifeſtare ſubditis,& ad obſequium Dei accedẽtibus,librum legis Dei, & regulas ſtatus,& officij,quod aggrediuntur: vt totum comedant, hoc eſt diſtinctè intelligant,& præmonere,dulce quidem eſſe, dum proponitur; ſed valdè amarum,dum executioni mandatur.Expedit itaque eos benè ſcire amaritudines ac difficultates,præceptis ipſis ac legibus annexas: vt clarè percipiãt, quanto oneri humeros ſupponant;& cogitent an tantum animi habeant,vt digerere poſsint quod comederint; hoc eſt præſtare, quod promiſerint.præſtabit enim librum non comedere, quàm ſumptum mox reijcere, eò quòd non ſciuerint quid comederent. Oportet itaque eis declarare *carmina* huius libri, actus ſcilicet ſtudioſos, ſed iucundos, quos ille continet,præcipit,& conſulit; & ſimul promiſſa præmia ijs, qui exequentur.Neq; hoc ſufficit,ſed multò magis oportet, *lamentationes* & *væ* illis proponere:opera ſcilicet pœnalia,pœnitentiam,& mortificationem;ſuppliciaq́ue horrenda, quæ peccatoribus minatur. Et vniuerſim omnia ſtatus, & officij onera,pœnasq́ue,ea non ſeruantibus conſtitutas,diſtinctè explicare oportet: ne poſtea deceptos ſe eſſe cauſentur: dicentes, ſe ea non ſciuiſ-

a Ezech. 2.9
b Cap. 3.1.
c Apoc. 10.9

ſe:ideo-

Digitized by Google

ſe: ideoq; retrocedere ab incepto velint. Ita fecit Moyſes proponens populo Hebræo in Deuteronomio omnia legis antiquæ onera: & Eſdras iuſſit d *legi libros legis* DEI *diſtinctè, & apertè ad intelligendum*. Et Propheta Samuel cùm ab eo populus regem petijt, ſtatim, iubente DEO, e *prædixit ei ius Regis, qui regnaturus eſſet ſupra eos*; & onera, quæ eſſent ſubituri in eo, quod petebant. Et CHRISTVS Dominus noſter, cùm legem ſuam Euangelicam promulgauit, diſtinctè declarauit præcepta, & conſilia, quæ illa continebat: frequentius ea repetens, quæ grauiora eſſent & aſperiora; Et in ipſa vocatione inuitans non ſolum ad f *tollendum iugum ſuaue*, ſed etiam g *ipſam crucem* duram, & ad h *intrandum per anguſtam portam*. Ex quo natum eſt, vt Eccleſia ſancta ab ipſo ſui initio (quemadmodum Sanctus Dionyſius ait) petentibus baptiſmum, Magiſtrum conſtitueret, qui diſtinctè illis declararet tam credenda, quàm ſeruanda: ſufficienti ad hoc tempore conſtituto. Et idem fuit in more apud Prælatos Religionum: qui conſueuerunt, admitti cupientibus librum legum ſuæ religionis, & quæcunque grauia, & pœnalia illa continet, valdè clarè ac diſtinctè proponere: quaſi illis diceretur: *ecce lex, ſub qua militare vis: ſi potes eam ſeruare, ingredere: ſi non potes, diſcede*. accipe librum hunc apertum & explicatum, nec fidas dulcedini, qua nunc ex ſenſibili diuinæ vocationis feruore afficeris: affectus enim hic tener citò euaneſcet, & executionis tempore perſenties amaritudinem: quare attentiùs nunc cogita, an habeas animum comedendi, ac retinendi, etiamſi ſit amariſſimus.

d 2. Eſd. 8. 8

e 1. Reg. 8. 9

Matth. 5. & 6. & 7.

f Matt. 7. 13

g Mat 11. 29

h Luc. 14. 27

C. 2. de Eccl. Hierarchia S. Thom. 3. p. 4 71. a. 1. q 76 a. 7. & 8.

Ex S. Benedict. Reg. 8.

QVAE nolumus eſſe dicta ad exterrendos eos, quos vocat DEVS: ſed, vt idem prudenter agant, & animi eorum decretum firmius ſit & conſtantius. Nam ſuppoſito, quod à DEO vocentur, debent magno ſpiritus feruore, quemadmodum Sanctus Ioannes, librum accipere de manu Angeli, Prælati videlicet, aut ſpiritualis Patris: totumque comedere apertum & explicatum, ſicut eum acceperunt, ſcientes quid in eo contineatur. Nec timeant amaritudines & difficultates, quas in eo retinendo ſentient. Nam qui eos vocauit, iuuerit ad victoriam. Et quemadmodum ait Apoſtolus: i *qui cœpit in vobis opus bonum*, etiam illud *perficiet*. Ad hoc enim alia etiam Sacramenta conſtituit DEVS, per quæ, ſicut poſteà dicemus, bona propoſita confirmat, & corroborat, magnumque animum addit ad perſeuerandum.

i Philip. 1. 6.

§. 2. Con-

§. 2. *Confirmantur prædicta ferventi RVTH exemplo.*

OMNIVM, quæ hactenus dicta ſunt, inſigne & heroicum habemus exemplum in quatuor feruentibus propoſitis, quæ inſignis illa RVTH generoſo animo expreſſit, quando NOEMI (vt habet paraphraſis Chaldaica) aperuit ei quatuor præcipua capita eorum, quæ agenda ipſi eſſent, ſi ſerio & ex corde vellet conuerti ad DEVM Iſrael. PRIMVM erat, quòd ſi ſemel ex terra Moab, & materna domo egrederetur, nunquam eſſet illi ad eam redeundum: nam Iſraelitas non poſſe cohabitare gentilibus, ob periculum prauos eorum mores imitandi. Ad quod animo generoſo illa reſpondit: *a quocunque perrexeris pergam; & vbi morata fueris, & ego pariter morabor:* nec vnquam à tuo contubernio recedam, vt in patriam, aut maternam domum reuertar. *Deindè* adiecit NOEMI, quod populus Iſrael haberet legem adeò grauem, ac difficilem, vt ſexcenta & tria præcepta contineret: quam totã ita ſeruare oporteret, quemadmodum illa obligabat. Ad quod RVTH, non minori animi fortitudine: populus, inquit, tuus, populus meus. quare ſpontè me offero, ad legem cuſtodiendam, eiuſque onus portandum, ſicut tu feceris: confidens in DEO, me tantùm virium habituram, quantùm habes tu, ad legem cuſtodiendam. Adiunxit NOEMI *tertium*, quòd non ampliùs oporteret Deos illos adorare, ſicut antea: eò quòd eſſent falſi: nam vnicum eſſe tantùm, & ſolum verum Deum, quem omnes tenerētur adorare, eiſque amore ſummo ac reuerentia ſeruire. ad quod illa promptiſſimam ſe eſſe oſtendit: *Deus tuus*, dicens, erit *Deus meus:* & quém tu adoraueris, ego pariter adorabo; contemnens Idola falſoſque Deos, quos hactenus colui. *Quartum* denique propoſuit, quod in lege ſua grauiſſima eſſent conſtituta ſupplicia etiam mortis in eius tranſgreſſores; & oportere, ſi eam amplecti vellet, offerre ſe ad eius obſeruantiam vſque ad finem vitæ, &, ſi opus eſſet etiam ad vitam pro eius cuſtodia exponendam. Ad quod virili prorſus pectore reſpondit: qua te terra morientem ſuſceperit, in ea moriar; & quod genus mortis ſubieris, ego quoque ſubibo. Et omnibus aduerſis ac laboribus, quibus te expoſueris, & ego me exponam: etiamſi vita ſit amittenda, ne meæ deſim promiſſioni. Vt autem intelligas, me hæc omnia ex intimo corde offerre: *hæc mihi faciat Dominus, & hæc addat, ſi non ſola mors me & te ſeparauerit:* & oro Deum, vt iram ſuam in me ſtatim vibret; & horrendis pœnis me puniat, ſi omnium, quæ dixi, executioni me ſubtraxero. O virilem animum, ac diuinum potiùs quàm humanum! apparet facilè, Deum hæc vota adeò generoſa promouiſſe: ſiquidem vel in ipſis conuerſionis eius initijs imperterritè adeò, ac viriliter offert ſe, ad æquè currendum atq; ipſa ſenior, & adeò in legis cuſtodia exercitata. Cuius exemplum propterea

Vide gloſſã & Lyran.

1.

Ruth. 1. 16

2.

3.

4.

(vt ait

Digitized by Google

(vt ait S. Ambroſius) ob oculos nobis proponitur: vt feruorem diſcamus, quo decet nos diuinam vocationem ſequi; & prælatis ac ſpiritus Magiſtris reſpondere, cùm nobis grauitatem & oneris difficultatem, quod ſubire volumus, proponunt. *Lib 3. in ca. 3. Luc.*

Qvamobrem ſi nouam vitam, tanquam ſtrenuus miles, cogitas inchoare, b *intra*, quemadmodum Dauid, *domum Dei, in holocauſtis, reddens ei* quatuor prædicta propoſita, magni amoris igne inflammata: conſtitue te in conſpectu Iesv capitanei tui, te ad ſe ſequendum inuitantis: & ſpiritu illo Rvth dic ei: quocunque tu Saluator mi, perrexeris, pergam, tua veſtigia ſequens, & tua imitans exempla: & vbi moratus fueris, & ego pariter morabor, te ſemper comitando. Populus tuus Chriſtianus, erit populus meus; & legibus illis gubernari cupio, quibus ille gubernatur. Iugum, quod ille tollit, tollam & ego lubens; magnam mihi exiſtimans eſſe felicitatem, quod eius populi pars efficiar, quem in tuum elegiſti. Et quamuis Tyro adhuc in domo tua, cupio tamen pariter currere cum antiquioribus eius: ſiquidem iubes, me facere voluntatem tuam in terra, ſicut Angeli, qui tui ſunt antiquiſsimi domeſtici, eam faciunt in cœlo. Et cum tu Domine, dixeris tuis diſcipulis; c *patrem tuum eſſe patrem noſtrum, & Deum tuum Deum noſtrum*: is erit Devs meus in æternum: idque tanta animi firmitate, vt nunquam Deum alium accipiam; nec idola diuitiarum, voluptatum, aut honorum, ſicut ſolebam, adorem. ad quod meum propoſitum confirmandum, etiam ſtatuo firmiter, quamcunque aduerſitatem mihi euenientem acceptare, etiamſi crucis mortẽ ſubire ſit opus, quemadmodum tu ſubijſti: & ſepeliri quẽadmodum tu fuiſti ſepultus: quoniã hæc mors erit mea vita; & ſepulchrum, requies mea. His quatuor propoſitis licebit nonnunquam feruentẽ addere confirmationem, qua Rvth ſua confirmauit, edito ſcilicet graui iuramẽto, nunquam ab ijs, quæ proponis, deficiẽdi vſque ad mortem. Conſueuit enim Spiritus S. dum efficaciter aliquem vocat, ad arduum quid pro diuino obſequio aggrediendum, inſpirare nõnunquam ſeruis ſuis, vt propoſita bona & animi decreta, quæ concipiunt, iuramento aut voto confirment; quo ſe, ad ea exequenda, Deo obſtringant: idq; nõnunquam in re, quæ non præcepta, ſed conſilij erat: & interdum, etiamſi præcepta eſſet, nouam tamen obligationem ad obediendum, iuramento aut voto ſibi imponant: quemadmodum Dauid dixit: d *iuraui & ſtatui cuſtodire iudicia iuſtitiæ tuæ* in æternũ: & S. Iob. e *viuit Deus, quia donec ſupereſt halitus in me, non loquentur labia mea iniquitatem, nec lingua mea meditabitur mendacium: donec deficiam non recedam ab innocentia mea. Iuſtificationem meam, quam cœpi tenere, non deſeram.*

b Pſa. 65.13. *c Io. 20.17* *d Pſ 118.106* *e Iob. 27.2.*

In huiuſmodi autem promiſsis conditiones illæ ſeruandæ ſunt, quas Rvth in ſuis adhibuit. Fuit enim inprimis promiſsio illa *de re Sancta*, eiuſ- *Quatuor cõditiones voti & iuramenti.*

que animę vtiliſsima: exire ſc. ex patria ſua, & occaſionibus Idololatriæ; cõ-iungere ſe verò NOEMI, quæ poterat illã in DEI obſequio dirigere: &, quẽ-admodũ ipſa optabat, adiuuare. Deinde nõ paſſionis aliquo impetu abrepta ſed cũ magna *prudentia* & quiete eã fecit; cũ pri⁹ ea benè intellexiſſet, ad quæ præſtanda ſe offerebat, ac indicaſſet, valdè ſibi expedire, ſi ſe ad ea præſtãda iuramento obſtringeret. Adfuit quoq; *neceſſitas*, promiſsionẽ iuramẽto cõ-firmandi, quò ſc. certã & ſecurã redderet ipſam NOEMI, quod ex toto ſuo corde ſeſe ad DEVM conuerteret, & lubens patriam ſuam deſereret, tantamque vim iuramentum illud prioribus promiſsis addidit, vt dicat ſacer textus: *videns ergo Noemi, quod obſtinato animo* RVTH *decreuiſſet ſecum pergere; aduerſari noluit, nec ad ſuos vltrà reditum perſuadere.* quando enim conſtat de tanta vocationis firmitate, ceſſandum eſt à probationibus: ne Spiritui S. eam inſpiranti reſiſtatur. Ac denique ſuam illam promiſsionem fecit RVTH, vt ſe ipſam in *arrepto propoſito confirmaret*, qui (teſte S. Thoma) finis

2. 2. q. 88 a. 4. ad 1.

eſt votorum: confirmare nos ſcilicet in bono, maxima, quæ in hac vita haberi poteſt, firmitate: ad ſimilitudinem eius, quam habent in cœlo beati. quod maximè proprium eſt nouæ legis: vt cùm de votis agemus, apparebit. Et propterea fortè S. Ambroſius, & S. Iſidorus, alijque S. Patres di-

Lib. 1 de Sacramen. c. 2. lib. 2. de officijs eccl. c. 24. Vrbanus 1. epiſt. decret. c. 6.

cunt, fieri in baptiſmo DEO D. N. promiſsionem, aut ipſum eſſe in modum promiſsionis cum duplici obligatione perpetua: altera de fide, altera de lege cum ſumma firmitate ſeruandis. Ac propterea diuina vocatio, ſicut dictum eſt, à nobis exigit, vt cum Chriſto crucifigamur: ad ſignificandũ, quòd quemadmodum is, qui cruci eſt affixus, nõ ſe poteſt refigere: Ita Chriſtiano non licèt recedere, aut ſe ſubtrahere ijs rebus, ad quas hic ſtatus illum obligat; nec Religioſus ſuas poteſt deſerere. Sed *felix* (inquit S. Auguſtinus) ne-

Epiſt. 45. ad Armentum.

ceſsitas, quæ impellit ad meliora. nihil ſiquidem eſt melius, quàm quòd obliget ſe quis, vt ſit bonus cum maxima, quæ adhiberi poteſt, firmitate, vt talis perſeueret: imitando ducem noſtrum Ieſum, qui cùm eſſet cruci affixus, poſſetque ſe refigere, ac deſcendere: id facere noluit, vt exemplum nobis eſſet firmitatis in bono, quod cum eius gratia incepimus.

CAPVT V.

QVOD SACRAMENTVM CONFIRMATIONIS copioſam conferat gratiam, ad creſcendum, & firmiter ſtandum in confeſſione fidei, ac perfectione, quam in Baptiſmo profeſſi ſumus.

QVONIAM Vocatio Chriſtiani hominis ad prædictum duplex egregium facinus cœptumq; tendit, ad turrim ſc. Euãgelicę perfectionis extruendam; & cõtra hoſtes pugnandum, qui eam perfectionem impedire moliuntur: voluit Chriſtus D. N. Confirmationis Sacramentum inſtituere,

ad Ba-

ad Baptizatos cõfirmandos, nouiſque gratiæ ſuæ ſubſidijs corroborandos: vt vtrũq; cũ maiori perfectione præſtarent. queadmodũ & materia & forma huius Sacramenti indicãt.Eſt.n. Confirmatio vnctio,qua Epiſcopus in modũ crucis baptizati frontẽ chriſmate ex oleo & balſamo cõfecto, & benedicto inungit,dicẽs: *ſigno te ſigno crucis,& cõſigno te chriſmate ſalutis,in nomine Patris,& Filij,& Spiritus S. Amen.* Quorũ verborũ,& externorũ ſignorũ virtute,ſtupendos in anima producit effectus.cõmunicat.n.inuiſibiliter plenitudinẽ & abundantiã Spiritus S. qui in die Pentecoſtes viſibiliter fuit datus Apoſtolis;& poſteà per Apoſtolorũ manuũ impoſitionem baptizatis dabatur. Quæ impoſitio manuũ,vt Conciliũ Florentinũ declarat, multiq; SS.Patres affirmant,idem erat ꝙ cõfirmatio.Nũc aũt inuiſibiliter datur,vt baptiſati inuiſibili Spiritus S.præſentia,gratięq; eius abundantia,quã Sancti ſeptiformẽ appellant, ad Chriſtiani hominis perfectionem propriam perueniant;conſequentes excellentiam & perfectionem ſeptem Spiritus S. donorum, ſeptemq; virtutũ,quæ veluti capita ſunt reliquarũ. Quãobrem S. Clemens Papa ꝙ à Magiſtro ſuo S.Petro audiuerat, *abſq; huius* (inquit) *Sacramẽti vnctione perfectus eſſe Chriſtianus nequaquam poterit,neq; ſedẽ habere inter perfectos.* Quemadmodum.n.vota,quæ in Religione eduntur,religioſum in ſtatu perfectionis cõſtituunt:nõ ꝙ ſtatim perfectus ille ſit;ſed ꝙ ipſe ſtatus eũ addicit ac dedicat,vt perfectus eſſe cõtendat:& ipſa religioſæ vocationis gratia eũ iuuat,vt talis euadat,vt ſuo loco videbimus:Ita Cõfirmatio Baptizatos cõſtituit in ſtatu perfectorũ Chriſtianorũ : nõ quòd ſtatim ſint tales, ſed quòd eos deſtinet ad perfectionẽ Chriſtianã procurandã : quã Chriſtus D.N. diſcipulis ſuis cõmendauit,dans illis ſpecialẽ,& copioſiſsimã gratiam ad eam perfectionẽ obtinendã.iuxta illud Apoſtoli:a *Deus eſt qui cõfirmat nos vobiſcum in Chriſto: & qui vnxit nos, & ſignauit,deditq; pignus ſpiritus in cordibus noſtris.* quaſi diceret:Deus nos cõfirmat,ſpiritumq; illũ cõmunicat,quẽ Dauid b *principalem* appellat: vt firmi in rebus obſequ'j ipſius maneamus. ille nos vngit c *vnctione,quæ docet nos de omnibus*; repletq; omni gaudio,vt ei perfectè ſeruiamus.Ille obſignat nos,accipiens in ſuos; imprimens animæ characterẽ,& ſignũ Sacramẽti;cordi verò ipſũ amoris ſignaculũ : datq; pignus ſpiritus,ipſũ videlic. Spiritũ S. quaſi nos certos & ſecuros reddat,ꝙ noſtra peccata remittet,neceſsitates reparabit,orationes exaudiet;eritq; noſter patrinus,ꝓtector,&in tẽtationibus ꝓpugnator;pædagogus noſter,Magiſter, & auxiliator,ad optatã ꝑfectionẽ,& glorię coronã,q̃ ſperam⁹, obtinendã.

Act 8 17. & c.19 6. S Thom.3. p. q 72.a.2. ad 1. Suarez ibi diſp 33 ſect 4. Epiſt.4 ad Iulium & Iulian.3.

a 2.Cor.1.21.

b Pſ.50. 14.

c 1.Io.2.27.

§. 1. *Duplex effectus, finesq; præcipui Confirmationis.*

Pignora hæc & theſauri gratiæ, quæ in Sacramento Confirmationis cõmunicantur,in duos illos præcipuos fines ordinantur, quos inſinuauimus.Primus ſc.vt iuſti in ſanctitate creſcãt,quã per baptiſmũ acceperunt: perueniantq; ad eam Chriſtianæ perfectionis ſublimitatẽ,ad quã verè ſunt

Digitized by Google

vocati. Quemadmodum enim infans ſtatim, atque in eſſe naturali eſt conceptus, virtutem accipit ſenſim creſcendi, & augendi vſque ad perfectum viri ſtatum: Ita, ait S Thomas, qui per baptiſmum in ſupernaturali eſſe eſt regeneratus, ſpecialem gratiam & virtutem accipit in confirmatione, ad proficiendum & progrediendum vſque ad perfectum Chriſtiani ſtatum. Et quemadmodum corporum accretio non ſolùm fit naturalibus animæ facultatibus; ſed auxilio etiam ſpirituum vitalium, qui facultatibus ipſis, ad ſuas actiones exercendas ſunt vſui: Ita propria huius Sacramenti gratia non ſolùm virtutes includit, donaque ſupernaturalia, quæ in ipſis iuſtis permanent; ſed abundantiam etiam illuſtrationum, & inſpirationum Spiritus Sancti, quibus eos adiuuat, fouetque in exercitatione bonorum operum: vt creſcant in perfectione Chriſtiana eo modo, quem ſubijciemus.

3.p.q.71.a.1

ALTER Sacramenti huius glorioſiſsimus finis eſt, nos adiuuare in militum officio & munere, armis ſuis nos muniens, aduerſus hoſtes viſibiles & inuiſibiles Catholicæ fidei, & perfectionis Chriſtianæ. Et quoniam huiuſmodi pugnæ ſtatim incipiunt poſt baptiſmum ſuſceptum: ideò olim ex Apoſtolorum traditione (quemadmodum Petrus Damianus refert) ſtatim hoc Sacramentum baptizatis conferebatur: ne Dæmon inermes reperiret; & abſque præcipuis armis offenſiuis, ac defenſiuis: ipſo ſcilicet Spiritu Sancto, cum ea plenitudine, quæ in hoc Sacramento communicatur. Quam ob cauſam Chriſtus D. N. ipſos a *Apoſtolos iuſsit; ſedere in ciuitate, quoadusque induerentur virtute ex alto*, ipſo ſcilicet Spiritu S. cuius virtute & fortitudine reſiſtere poſſent hoſtibus prædicationis, legisque Euangelicæ. Diuinus enim hic Spiritus cor efficit magnanimum, & audacem, ad horrendas etiam pugnas aggrediendas, ipſique inferno ſeſe opponendum, quò voti poſsit fieri compos. Quis enim tantum animi robur Sancto Stephano dedit in eius adeò grauibus congreſsibus, & heroicis charitatis, & patientię actibus, quos in eis exercuit; niſi ſpiritus ipſe S. quem in ſe ipſo habebat; & exemplar illud fortitudinis, quod in cœlo videbat? De eo enim ſic ait S. Lucas: b *cùm eſſet plenus Spiritu S. intendens in cœlum, vidit gloriam Dei, & Ieſum ſtantem à dextris Dei*. atque ſi dixiſſet: omnes tres perſonæ diuinæ conuenerunt, vt ſuo militi adeſſent. Spiritus S. cor eius occupauit, tanquam patrinus & protector: ideóque (quod perpendit S. Gregorius Nyſſenus) non vidit eum in cœlo: quia ſecum illum habebat. Sed Pater cum ſua gloria oſtendit ſe illi tāquam finem prēmiumq; illius pugnæ: Filius etiam ſeſe illi oſtendit, tanquā ſcopum & exemplar ipſius pugnæ: & hac ratione illuſtri adeò victoria potitus eſt. Idem aūt faciunt inuiſibiliter tres diuinæ perſonę per hoc Sacramentū, quo Chriſtiani *induuntur virtute ex alto*: vt valdè eminēter exēplar ipsū imitētur: pugnentq; ſtrenuè, vt idē prēmiū cōſequantur.

Serm. 1. de Dedicat. Eccleſ.

Luc. 24. 49.

b Act. 7. 55.

Orat. de S. Stephano.

Ideo-

Ideoque ad illud recipiendum vocantur illis verbis Canticorum: c *pone me vt ſignaculum ſuper cor tuum. vt ſignaculum ſuper brachium tuum: quia fortis eſt vt mors dilectio, dura ſicut infernus vel ſepulchrum æmulatio.* Per hoc enim diuinum Sacramentum Spiritus S. tanquam ſignum ſe collocat ſuper cor noſtrum, & brachium. Sua enim præſentia (vt Apoſtolus dixit) ſignat nos, non ſolùm vt viuam virtutum eius imaginem recipiamus; ſed pugnemus etiam magno animo, fortique brachio: vt & obtinere eas & conſeruare poſsimus, nec mortem timentes, nec inferni poteſtatem. Ideoque communicat nobis characteris ſignum, quod deleri non poteſt: in teſtimonium, quod, ſi eius patrocinio iuuare nos voluerimus, nunquã vincendi ſimus. Ad quod ipſum Charitatis ſigillum nobis imprimit, quo reddimur fortes ſicut mors, ad vincẽdos omnes timores & pericula adeunda; duri verò ſicut ſepulchrum, vt Dæmonibus ac tyrãnis reſiſtamus: vt liceat cum Apoſtolo dicere: d *quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? an tribulatio? an periculum? an perſecutio? an gladius? non: quia in his omnibus ſuperamus propter eum, qui dilexit nos*, & dedit nobis ſpiritum ſuum in hoc Sacramento. Ex quo fit, vt non liceat niſi ſemel in vita illud recipere. quod ſignum eſt deſiderij, quo Devs noſter tenetur, vt maneamus confirmati, fortes & quaſi inuicti in eius ſeruitio, ob diuini ipſius ſpiritûs præſentiam: quem (vt S. Thomas perpendit) Apoſtolus appellauit, e *ſignum & pignus hæreditatis cœleſtis.* Pignus enim tantum valet, quantum res ipſa, quæ poſtea tradenda eſt; nec redditur pignus, donec res ipſa tradatur. vt intelligatur, Spiritum S. qui in hac vita communicatur, etſi qui illum accipit, eum non videat; neque eo niſi per fidem, fruatur, eſſe infinitæ excellentiæ; optareque ſemper eſſe in anima, donec clarè ipſum videat in gloria. Et propter eandem cauſam ait Gloſſa, etiam vocari *arrham* hæreditatis noſtræ. nam pignus reddi ſolet ei, qui illud dedit: arrhæ tamen ſemper apud eum manent, qui illas accepit.

c *Cant* 8.6.
2 *Cor.* 1 21. *Ephe.* 1.14.
d *Rom.* 8.35.
e *Lect.* 5. *ad Epheſ.* 1.14.
Ibid. & S. Thom. alia lectio habet Arrham hæredit.

§. 2. *Qua ratione pudor & humanus timor ſuperentur.*

Vt adhuc magis appareat, quantam fortitudinem hoc Sacramentum tribuat, ad ea quæ diximus: præmittendum eſt, maximum impedimentum, quo fidei dilatatio, perfectio Chriſtiana, & perſeuerantia in ea retardata eſt, fuiſſe horrorem & pudorem, quo afficiebantur homines ac terrebantur: ne duo genera rerum admitterent, ac profiterentur, quæ huius mundi iudicio abiectæ & contemptibiles videbantur: quaſdam, quas fides credendas docet; alias, quas iubet facere. Nam ſapientes & potentes, inflatos & ſuperbos pudebat, pro Deo adorare hominem, qui in vili ſtabulo natus eſſet, & per multos annos fabrilem artem exercuiſſet; ac demum captus, flagellatus, crucifixus, ac mortuus eſſet: erubeſcebant quoque eius

paupertatem imitari & humilitatem, in ferenda cruce, condonandis iniurijs, opprobrijs tolerãdis, & exercitijs carni moleſtis, & in ſæculo contemptibilibus amplectendis. Quare ſtultos & ignorantes eos iudicabant, qui ea faciebant; & incredibili animi indignatione, rabieque perſequebantur: vt à fide & religione, quam profitebantur, eos retraherent. Ideò enim dixit Apoſtolus: a *Chriſtum crucifixum, Iudæis quidem eſſe ſcandalum, Gracis autem ſtultitiam; ipſis autem vocatis Iudæis atque Græcis, Chriſtum eſſe Dei virtutem, & Dei ſapientiam*. Gratia enim Chriſtianæ vocationis in lucem illis profert, quod homines huius mundi latet: luceque cœleſti magnalia illis manifeſtat, quæ in his vilitatibus continentur: vt & glorientur de eis, & ad imitandum animentur. Propter hanc igitur cauſam ſtatuit CHRISTVS Dominus Noſter, vt in Eccleſia ſua ſanctum Confirmationis Sacramentum omnibus Chriſtianis conferretur, per vnctionem Chriſmatis in formam crucis: vt intelligerent, Spiritus ſancti vnctionem, ſtrenuos eos facer luctatores, non ſolùm aduerſus carnem & ſanguinem; ſed etiam contra principes, & poteſtates inferni. Et quoniam timoris & pudoris indicia, vt loquitur Concilium Florentinum, in facie apparere ſolent: voluit idem Dominus, ſignum S. Crucis in ipſa fronte ſignari, vt ex hoc intelligerent, quòd, ipſius gratiâ illis aſsiſtente, non eſſet, cur perſecutiones timerent, aut crucem horrerent, aut puderet eos, verbis & operibus fidem confiteri, quæ ipſius eſſent teſtimonium; idq; tam in myſterijs, quæ vilia & contempta videntur; quàm in actionibus, quas iubet aut conſulit: licèt ignominioſæ videantur. Potiùs, vt S. Auguſtinus loquitur, gloriari de illis debent, ac publicè in totius mundi conſpectu eaſdem exercere. Et propterea ſolet Epiſcopus confirmato alapam in faciem infligere, in ſignum patientiæ in iniurijs, & opprobrijs exercendæ: vt ſic ſe præparet ad Saluatoris conſilium amplectendum, dicentis: b *ſi quis te percuſſerit in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alteram:* vt ſic oſtendas, quòd te non pudeat, iniuriam ferre; nec eam vlciſci velle. Efficit enim hoc Sacramentum frontem illi ſimilem, quam DEVS Ezechieli dedit, dicens: c *ecce dedi frontem tuam duriorem frontibus eorum,* apud quos habitas: *vt adamantem & vt ſilicem dedi faciem tuam*. Quemadmodum enim improbi, & ſcelerati peccatores non afficiuntur pudore, dum ſua perpetrant peccata, etiam viliſsima; ſed potiùs d *peccatum ſuum quaſi Sodoma prædicauerunt, nec abſconderunt:* ita ingenuos Chriſtianos pudere non debet, fidem ſuam apertè fateri, & bona opera facere: etiamſi vilia eſſe videantur. Sed potiùs frontem habere debent tanquam adamantem, qui lapis eſt pretioſiſsimus; & tanquam ſilicem qui eſt vilis. Nam (vt Sanctus Gregorius ait) nihil eorum, ad quæ obligantur, præterire debent propter honorem, nec propter ignominiam, nec ob timorem potentum, nec ob pudo-

a 1. Cor. 1. 23.

S. Thom. 3. p. q. 72. a. 9.

In Pſal. 141. Vide Caniſiũ de Confirmat. §. 1.

b Matt. 5. 39

c Ezech. 3. 8.

d Iſai. 3. 9.

Homil. 12. in Ezech.

rem

rem deſpectuum: ſed his omnibus ſe imperterritos opponant; dicantque cum Apoſtolo: e *non erubeſco Euangelium: virtus enim Dei eſt in ſalutem omni credenti.* Et quamuis f *Chriſtus crucifixus ſcandalum ſit Iudæis, & gentibus ſtultitia*; *mihi* tamen, ad credendum *vocato* ſalus erit, honor, & vita mea: eius ignominiæ ſummo erunt mihi honori; eaſque imitari, mihi erit gloria; eas tanquam coronam capiti meo apponam: quas video, ipſum altiſsimâ ſua ſapientia elegiſſe, vt meam curaret ſuperbiam: vt pro meis culpis ſatisfaceret, vt miſericordiarum ſuarum profundiſsimam abyſſum manifeſtaret, accipiendo in ſe miſerias meas, vt me ab eis liberaret. e Rom. 1. 16. f 1. Cor. 1. 23.

Qvid autem magnum eſt, ſi hanc ego inſtituam confeſsionem, conculcata etiam, ſi opus eſt, quacunque confuſione & periculo temporali? cùm Saluator meus (vt ait Apoſtolus) g *coram Pontio Pilato bonam fecerit confeſsionem:* vt propter eam mortuus fuerit, ob quam benè promeritus eſt, vt omnes illum confiteamur, & honoremus: implentes illâ Iacob prophetiam, quâ filio ſuo Iudæ, qui Chriſti D. erat figura, dixit mirifica illa verba, quæ paraphraſis Chaldaica vertit: h *Iuda, confeſſus es, & non erubuiſti; in te confitebuntur fratres tui.* Quis poterit, Saluator mi, illuſtrem illam confeſſionem explicare, quam coram Caipha, & impio illius conſilio feciſti: cùm te ille interrogaret: i *adiuro te per Deum viuum, vt dicas nobis, ſi tu es Chriſtus filius Dei*: quamuis enim non ignorares ignominias & tormenta, quæ confitenti tibi imminebant; nihilominùs liberè confeſſus es, dicens: k *Ego ſum.* propter quam cauſam fuit illa nocte facies tua conſputa, euulſi capilli, maxillæ colaphis percuſſæ, oculi vittâ velati, & in contemptum tuum genuflexo, ſacrum tuum corpus percuſſum, à dicentibus, *ſi tu es CHRISTVS, prophetiza, quis te percuſſit.* Illis denique illuſtrem tuam confeſsionem iudicantibus eſſe blaſphemiam, fuiſti propter eam ad mortem condemnatus. Et nihilominùs ſequenti die mane eandẽ confeſsionem confirmaſti in eodem concilio, dicens: l *vos dicitis, quia ego ſum*; & iterũ in ipſo Pilati prætorio eandem repetiuiſti, ſine timore confuſionis, quæ tibi vitam cum ſumma ignominia amiſſuro, tantam erat confuſionem allatura. Quam ob cauſam digniſsimus es, quem omnes tui in humana natura fratres, verum filium Dei viui, verumque hominem confiteantur: non erubeſcentes confiteri abiectiſsima illa, quæ propter homines es perpeſſus; ſed ſe ad quæuis opprobria & ignominias ſuſtinendas offerentes, potiùs quàm illa negare. Et ne fortè exemplum hoc tuum non ſufficeret, ad nos animandos, ad illuſtris adeò confeſsionis tuæ imitationẽ: ad eandem præclariſsimis propoſitis præmijs, etiam nos exhortaris; & horrendis minis à te negando deterres, dicens: m *qui me confeſſus fuerit coram hominibus confitebor & ego eum coram patre meo, qui in cælis eſt*, & n *angelis* g 1. Tim. 6. 13. h Gen. 49. 8. Vide Perer. ibi. i Matt. 26. 63. k Marc. 14. 62. l Luc. 22. 70. Ioan. 18. 37. Luc. 23. 3. m Matt. 10. 32. n Luc. 12. 8.

eius:

eius: qui autem negauerit me coram hominibus, negabo & ego eum coram patre meo:
o Marc. 8. 38. & o *qui me confuſus fuerit & verba mea; & filius hominis confundetur eum, cum venerit in gloria Patris ſui cum Angelis ſanctis.* O vtinam mundus vniuerſus adeò viua fide te confiteretur: vt cùm ad iudicandum illum venires, eum laudares, & in gloriæ tuæ ſedibus collocares! Quis te non confiteatur, Rex æterne, qui te confitentes tantis honoribus proſequeris? Confeſſus eſt San-
p Ioan. 1. 23. ctus Ioannes, p *ſe non eſſe niſi vocem tuam.* tu verò ita eum laudaſti, vt confiteris & q *Prophetam eſſe, & plus quàm Prophetam, & quod inter natos mulierum*
q Matt. 11. 10. Luc. 7. 26. *nullus eo maior ſurrexiſſet.* Confeſſus eſt r *S. Petrus, te eſſe Chriſtum filium Dei viui,* tu eum *beatum eſſe dixiſti, & te ſuper eum* tanquam firmam *petram ædificaturum Eccleſiam tuã.* Confeſſus eſt latro in cruce, ſ *te nihil mali geſſiſſe,* &, cùm
r Matt. 16. 16. omnes, qui aderant, te irriderent tanquam blaſphemum & fictum Regem,
ſ Luc. 23. 41 iſte verum Regem eſt confeſſus: cui tu ſtatim *paradiſum promiſiſti.* Innatum enim eſt tibi, te honorantes honorare, te laudantes, laudare; eiſq; dare centuplum, quàm ipſi pro te fecerint. quòd ſi crucis ignominiam & ſignum in frontibus ſuis portent: tu in eis ſcribis nouum & glorioſum tuum nomen IESV, & nomen Patris tui. quaſi honorem tibi repute, eos habere fratres, tuique regni cohæredes. Si itaque D. N. adeò liberaliter remunerat viuam confeſſionem fidei, & myſteriorũ eius; rectum omninò eſt, vt honori tibi ducas, eandem confiteri non verbis modo, ſed etiam operibus: & quidem ijs lubentiùs, quæ Dei oculis ſunt gratiora, magiſque glorioſa: quamuis mundi oculis vilia ſint, & abiecta; memor etiam inſignis illius electionis, quam hic Dominus ſtatim initio ſuæ incarnationis fecit, cùm (vt ait Apo-
t Hebr 12. 2. ſtolus) t *propoſito ſibi gaudio, ſuſtinuit crucem confuſione contempta:* quaſi dixerit: propoſitis ante oculos gaudio, rebuſq; delectabilibus & glorioſis in oculis mundi: omnia reliquit & contempſit, & amplexus eſt crucem: nihili faciens confuſionem & contemptum eiuſdem mũdi, quæ ſunt ipſi cruci coniuncta. Ad eius itaq; imitationem decet, te ſemper eligere quicquid ipſe D. iubet: præferendo illud illecebris omnibus, gaudijſque ac delicijs huius
u Hebr. 11. 26. mundi. u Si enim *Moyſes maiores diuitias æſtimans theſauro Ægyptiorum, improperium Chriſti, elegit magis affligi cum populo Dei, quàm temporalis peccati habere iucunditatem,* quãuis à longè & in figura tantùm, Chriſti improperium aſpiceret: quantò erit æquius, te idẽ facere, cùm propè illud aſpicias; ſciaſque hunc Dominum in ſeipſo tot improperia eſſe perpeſſum? Hoc apud te ſtatue, quòd, ſi velis Chriſtum ſequi: oporteat te in Sacrificium offerre, &
x Exod. 8. 26. x immolare abominationes Ægyptiorum: reijciendo, vt abominandum, quod mundus magnifacit; magni verò faciendo, quod idem abominatur. Quod ſi Ægyptij te lapidare voluerint, eò quòd res eorum contemnas: indue te armaturâ gratiæ huius Sacramenti, cuius finis & fructus eſt, ſuperiorem te efficere omnibus mundi tribulationibus, quò fidem, Chriſtia-

namque perfectionem conſeruare poſsis. Ideò enim Chriſma, quo vngeris, fit ex oleo & balſamo: ad ſignificandum, quemadmodum oleum aquæ ſupernatat, vt ignem foueat in lampade, quamuis hac ratione conſumatur, & pereat; balſamum verò fluat ex arbore cultro aliquo, aut præacuto lapide puncta: Ita huius Sacramenti gratia faciet te in tribulationibus & tentationibus, tuis hoſtibus ſuperiorem: quò poſsis ignem amoris Dei conſeruare: etiamſi hoc nomine ſit amittenda vita, honor, & bona fortunæ; iuxtà illud in libro Canticorum: b *lampades dilectionis lampades ignis atque flammarum; & ſi dederit homo omnem ſubſtantiam Domus ſuæ* pro dilectione, eiuſque conſeruatione: *quaſi nihil deſpiciet eam:* potiùs gaudet ſe habere, quod dare poſsit; & ſeipſum exinanire, vt fluat tanquam balſamum per exercitia valdè fragrantia, & ſublimia: fidelitatem ſuam in medijs tantis tribulationibus, & contemptibus oſtendendo.

Plin lib 22. cap. 15.

b *Cant.* 8.6.

CAPVT VI.

DE SPECIALI VOCATIONE AD PERFECTIONIS Chriſtianæ ſublimitatem, quam profitentur qui Confirmationis Sacramentum ſuſcipiunt: & omnes poſſe ac debere ad eam contendere.

QVONIAM Confirmatio conſtituit nos in ſtatu perfectorum Chriſtianorum: ad ſtudendum perfectioni, quam lex Euangelica præ ſe fert, operæpretium erit, ea declarare, quæ ipſa complectitur; & Vocationem, quæ ad eius ſtudium inuitat. De qua gloriatur ipſemet DEVS, dicens per Iſaiam: *quis ſuſcitauit ab Oriente iuſtum, & vocauit eum vt ſequeretur ſe?* quamuis enim, ad litteram, ſermo ſit de iuſto Abraham, quem eduxit DEVS è terra ſua, quæ erat ad Orientem; & vocauit vt ipſum cum magna perfectione ſequeretur, dicens illi: b *ambula coram me, & eſto perfectus:* ſimul tamen deſcribitur ſublimis illa vocatio, qua vocat reliquos iuſtos, poſtquam per ſacrum Baptiſmum eduxit eos ex frigido & obſcuro Septentrione, ex ſtatu ſcilicet peccati: & collocauit in gratiæ & ſpiritualis lucis Oriente, vt vitam nouam viuere inchoarent. ſed quoniam hæc lux in ipſis initijs eſt exigua: non vult eos in ea hærere; ſed vocat, impellitque ad c *procedendum & creſcendum* ex hoc Oriente, *quaſi lux ſplendens vſque ad perfectam diem.* Hoc modo declarat Sanctus Gregorius

a *Iſai.* 41.2.

b *Gen.* 17. 2.

c *Prou.* 4.18.

Digitized by Google

Lib. 2. in 1. Reg. c. 4. vocationem, qua DEVS iuſtum Samuelem excitauit, ad obedientiæ & mortificationis actus exercendos. *Nam vocare*, inquit, *Dei, eſt, electam mentem ad augmentum maioris gratiæ excitare.* aſcendentem de virtute in virtutem vſque ad omnium culmen: conijcientem oculos in ipſum Deum tanquam in exemplar, à quo vocatur: vt ipſum imitetur in eo gradu, in quo poteſt creatura creatorem ſequi & imitari: Eſt enim d *gloria* adeò *magna*, *ſequi Deum*, vt interrogantis more dixerit: *quis vocauit iuſtum, vt ſequeretur ſe?* quaſi diceret nullus alius præter me ad eam gloriam euehere eum potuiſſet: vermiculus enim terræ nec animum nec vires ad cœleſtem Regem imitandum haberet, niſi ipſemet eum ad id vocaret.

d *Eccl. 23. 38.*

§. 1. *Ad tres gradus perfectionis nos vocari.*

VT verò perfectio, ad quam nos dirigit hæc vocatio, magis innoteſcat: conijciamus primum oculos in ipſas formas Sacramentorum Baptiſmi & Confirmationis, quæ expreſsè dantur in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, non ſolùm quòd finis eorum ſit Sanctiſſimæ Trinitatis fidem profiteri; ſed etiam ob gratiam ſpecialem, quam conferunt, ad ſanctitatem & perfectionem trium perſonarum diuinarum imitandam: quarum opus, ait Sanctus Proſper, eſſe hominum vocationem. vt de ſingulis dicere liceat, quod *iuſtum vocet, vt ſequatur ſe*. Licèt enim res ita habeat, quòd quidquid perſona vna diuina facit, idem & altera faciat: nec ſit poſsibile, vnam abſque altera imitari, eò quòd omnes eandem omninò habeant ſanctitatem: aliquid nihilominùs vnicuique earum attribuimus, vt diſtinctiùs diſcamus modum ſingulas imitãdi. Ad cuius rei declarationem ſupponendum eſt, ſanctitatem & perfectionem tres habere gradus, quorum cauſa Seraphini ter Deum appellarunt *a* SANCTVM: & in omnibus tribus vult, vt homines ipſum imitentur. ac proptereà ter etiam in Leuitico dixit illis: b *Sancti eſtote quia ego ſanctus ſum:* ſingulis vicibus ad ſingulos Sanctitatis gradus exhortans. quos Apoſtolus in ſummam redegit, cùm dixit: c *finem præcepti eſſe charitatem de corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta*; & vt amplectamur d *voluntatem Dei bonam & benè placentem, & perfectam.*

Lib. 2. de vocat. gent. c. 26.

a *Iſai. 6. 3.*

b *Leuit. 11. 44. & 19. 2. & 20. 7.*

c *1. Tim. 1. 5.*

d *Rom. 12. 2.*

I. PRIMVS gradus conſiſtit in CORDIS PVRITATE, ita vt nullum admittatur peccatum, paruum aut magnum, quod animam aliqua macula inficiat: iuxtà id quod dixit DEVS: e *perfectus eris, & abſque macula cum Domino Deo tuo:* ſine macula ſcilicet peccati grauis, quo diuinæ gratiæ pulchritudo deleatur; & ſine macula leuioris, quæ eiuſdem ſplendorem obfuſcet. Licèt enim omnes haſce culpas leues euitare non poſsimus: (nam etiam perfectiſsimi tales aliquas habent) omnes tamen tenemur, omnem

e *Deut. 18. 13.*

S. Tho. 3. p. q. 87. a. 2. ad 3. & 2. 2. q. 184. a. 3.

Digitized by Google

operam dare, vt eas euitemus: amplectendo Apoſtoli conſilium dicentis: f *induite vos armaturam* DEI, *vt poſsitis ſtare aduerſus inſidias Diaboli, & in omnibus perfecti ſtare: g & integri in nullo deficientes*. tunc autem omnia hæc exequemur, quando voluntas noſtra plenè ſe Deî voluntati ſubiecerit in rebus omnibus, quas lex Sancta præcipit: ita vt h *ne iota vnum, aut apicem eius prætereamus.* hoc etiam eſt quòd dixit S. Ioannes: i *qui ſeruat verbum Dei, verè in eo charitatem Dei eſſe perfectam*: recedendo ſcilicet à malo prohibito, faciendo verò bonum præſcriptum. Et quoniam primus hic ſanctitatis gradus eſt ſpiritualis, & perfectæ vitæ fundamentum: illud primæ Sanctiſsimæ Trinitatis perſonæ, hoc eſt Patri attribuimus. cui ab eſſentia ſua hæc puritas competit: quam filijs ſuis eo modo communicare cupit, quo illi ſunt capaces: iuxtà illud, quod idem Sanctus Euangeliſta dicit: k *omnis qui natus eſt ex Deo, peccatum non facit; quoniam ſemen ipſius in eo manet; & non poteſt peccare: quoniam ex Deo natus eſt:* quaſi diceret: qui ex Deo natus eſt, per gratiam iuſtificationis, quod ad ipſam gratiam ſpectat, non poterit ille peccare: deteſtatur enim illa peccati ſocietatem: ideoque iuſtum impellit, ad illud ſummè fugiendum: vt Dei filij, ſimiles in puritate ſint Patri ſuo; qui ſancta ſua vocatione dignatur eos vocare, vt eius puritatem imitentur, dicens illis: l *eſtote ſancti, & ne polluatis animas veſtras:* & Sanctus Apoſtolus, 1. Theſſal. 4. 7. *non vocauit nos* DEVS *in immunditiam, ſed in ſanctificationem.*

f *Epheſ.* 6. 11. 13.
g *Iacob.* 1. 4
h *Matt.* 5. 18
i 1. *Ioan.* 2. 5.
k 1. *Ioan.* 3. 9
l *Leuit.* 11. 44.

2. Ex hoc fit progreſſus ad ſecundum perfectionis gradum, qui conſiſtit in exornanda anima Sanctis Operibvs, non ſolùm quæ obligant ex præcepto; ſed multa etiam, quæ tantùm ſunt conſilij: idque ob duplicem finem. *Primò*, vt ita ſimus remotiores à maculis culparum; & defectibus earum, quæ ſunt præcepta: non enim furabitur aliena, qui propria libenter largitur: & procul erit ab vlciſcenda iniuria, qui alteram maxillam præbuerit, vt in ea percutiatur: certoque implebit opera, ad quæ tenetur ex iuſtitia; qui ſponte præſtat alia, ad quæ tenetur ex ſola miſericordia. Nam quemadmodum antemuralia & pomæria muros defendunt: ita, ait Iſaias, in n *vrbe fortitudinis noſtræ*, hoc eſt Eccleſia Sancta, eſſe *murum* præceptorum, quæ illam cuſtodiunt; & *antemurale* conſiliorum, quę illam multo reddūt ſecuriorem: vt propterea multò facilius portet onus, & iugum legis, qui apud ſe ſtatuerit, vtrumq; ſeruare. Quemadmodum volucris facilè corpus ſuum per aërem portat, cùm vtramq; habet alam: quæ tamen vel in ipſa terra difficilè ambularet, ſi vnicam tantum haberet. vtraque enim ſimul eſt leuamen; cùm ſola vna ſit onus. ita qui ſtatuit ea tantùm ſeruare, quæ ſunt præcepta; cum magna moleſtia ambularet, & verſaretur in periculo, cum ipſo onere in terram decidendi: qui autem

n *Iſai.* 26. 1.

Digitized by Google

animo generoſo vult etiam conſilia ſeruare, volat velociſsimè, ſequendo CHRISTVM, qui eſt ſecunda Sanctiſsimæ Trinitatis perſona: & ei propterea ſecundus hic perfectionis gradus tribuitur. Nam ex ſola miſericordia dignatus eſt in mundum venire, vt nos redimeret; &, vt infinitas gratiæ ſuæ diuitias oſtenderet, voluit horum conſiliorum Ma-
n *Matt.* 5. giſter eſſe ac Prædicator: quæ cùm prædicaret dicebat: n *Ego autem dico vobis*. atque ſi diceret: attendite, quod ego ſim, qui hæc vobis dico &
o *Iſai.* 52 6. ſuadeo. ego qui veſter ſum DEVS, o *ego ipſe qui* per Prophetas *loquebar, ecce adſum*: ego, qui veni, vt veſter eſſem Magiſter; meoque ex-
p *Leuit.* 20. 26. emplo præcedo, vt nos me ſequentes, idem faciatis, p *ſitiſq; Sancti ſicut ego ſum.*

3. *S Thom.* 2. 2. *q* 184. *a* 2. *ad* 3. Ex hoc fit progreſſus ad tertium perfectionis gradum, qui in præceptorum & conſiliorum OBSERVANTIA, perfectiſsimo, quo fieri poſſit modo, conſiſtit. Vt enim res aliqua plenè ſit perfecta, neceſſe eſt, omnes ſuas partes habere, ita vt nulla deſit: & vt ſingulæ præterea eam habeant magnitudinem, intenſionem ac proportionem, quam earum exigit natura. Quare is erit perfectè Sanctus, qui omnia, quæ lex Euangelica præcipit, ac ſuadet, excellentiſsimo, quo poterit, modo
q *Deut.* 6. 5. *Matt.* 22. 37. exequetur, qualem exigit primum illud & maximum mandatum: q *diliges Dominum DEVM tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex*
r *Marc.* 12. 30. *tota mente tua*, r *& ex tota virtute tua, & ex tota fortitudine tua*, ſ *& ex omnibus viribus tuis*. In quo præcepto ait Sanctus Thomas duo contineri:
ſ *Luc.* 10. 27 2. 2. *q.* 44. *a.* 6. *&* *q.* 184. *a.* 2. alterum, quod præcipitur omnibus, tanquam medium neceſſarium ad ingrediendum cœlum: alterum, tanquam finem & ſcopum, quò dirigenda ſit intentio noſtra, dum exequimur, quod præcipitur. Quemadmodum
Bellarm. tomo 11 *de Monach. c.* 13 ſi Rex capitaneum aliquem iuberet, arcem aliquam oppugnare; aut Medicum, curare ægrotum: is non ad aliud eos intendit obligare, quàm vt conuenientia adhibeant media; vt, quod iuſsi ſunt aſſequantur: Quod ſi, illis adhibitis, præcepti fine fruſtrentur, expugnatione ſcilicet arcis, & ægroti ſanitate; non peccabunt in Regem, qui non voluit eos ad eum finem aſſequendum obligare: ſed ad facienda quæcunque ſciunt, & poſſunt, vt eum aſſequantur. Hunc itaque in modum in maximo hoc dilectionis mandato, quod omnibus præcipitur, eſt, vt omnibus viribus ſuis ita Deum diligant, vt nec contra ipſum aliquid; nec quicquam plus, aut æquè, atque ipſum Deum diligant. & qui in horum aliquo deficeret, is proculdubio præceptũ ipſum violaret: at ſi hæc præſtiterit, etiamſi re ipſa non conſequatur in hac vita finem, in quem ipſum præceptum dirigitur, non peccabit. qui finis exprimitur quatuor illis verbis: *ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente ſiue ſpiritu, & ex omnibus viribus*. Idem eſt enim atque ſi diceret: diliges Deum cum omni veritate, & intentionis ſynceritate: nihil præ-

Digitized by Google

ter ipſum quærens; cum ſumma intenſione & continuatione in ipſa charitate; non laxans, aut ex torpore à diligendo ceſſans; & cum tali tuæ voluntatis ad amoris opus applicatione, vt in eo finem & quietem tuam ponas; gaudeaſque, quod ita diligas: cupiens, quicquid tuus dilectus velit; &, quicquid feceris, faciens ex amore. Denique cùm diliges, applicando vniuerſim tuas omnes facultates, vt in dilectionis exercitio te adiuuent. Memoriam, quæ Dei præſentiæ continuè ſit memor; Intellectum, qui bonitatem eius & beneficia, quæ ab eo proueniunt, intimè cognoſcat; Imaginationem, quæ in ſe efformet, geſtetque viuam eius imaginem; Appetitus ſenſuum, qui ſumma propenſione afficiatur ad eum, quem imago illa refert; ſenſus ipſos, qui proponant continuè rerum obiecta & motiua, quæ amorem illum foueant; & reliquas facultates, quæ obtemperent ſpiritui in omnibus, quæ ille volet, ad laudandum, venerandum, obediendum, & placendum dilecto ſuo, omnes vires ſuas in id intendendo.

Qvae perfectio (vt S. Auguſtinus aduertit) etſi ita plena non niſi in beatis inueniatur: proponitur tamẽ in hoc præcepto omnibus mortalibus: vt nouerimus excelſiſſimum vocationis noſtræ finem, in quem intentionem ac deſiderium noſtrum dirigere debeamus: dantes operam, vt quàm potuerimus proximè ad tertium hunc perfectionis noſtræ gradum accedamus: qui tribuitur tertiæ Sanctiſſimæ Trinitatis perſonæ, Spiritui S. videlicet: qui tanquam amor infinitus à Patre & Filio procedit: & vterque illũ mittit, Iuſtiſque communicat, vt eius præſentia, & inſpirationis efficacitate animum reſumant, ad hunc amorem adeò perfectum conſequendum: quò ſemen diuinæ vocationis non ſolum t *triceſimum*, aut *ſexageſimum*, ſed *centeſimum* etiam *fructum proferat*: quia non contentus quod præcepta ſeruet, & conſilia quoquo modo amplectatur: omnem etiam conatum adhibet, vt cum omni integritate & perfectione id faciat.

Lib. de Spir. & litera. c vltim. & li. de perfecta iuſtitia. S Bernar. ſerm. 50. in Cant. S. Thom 2. 2 q. 44. a. 6. & q. 184. a. 3. t Mat. 13 23.

§. 2. *Qua ratione omnes contendere debeant, ad tres prædictos perfectionis gradus peruenire.*

Etiamsi perfectio hæc adeò ſit ſublimis, vt prædictum eſt: vocationis tamen Chriſtianæ adeò inſignis eſt excellentia, vt omnes aliquo modo teneantur ad eam perfectionem contendere. Cuius rei primum ſignum eſt, quod voluerit Chriſtus D. N. vt ait S. Thomas: Sacramentum Confirmationis omnibus baptizatis, nemine excluſo, conferri. Cùm enim ipſe cupiat, omnes ſaluos eſſe; etiam cupit, eſſe perfectos & plenitudinem recipere Spiritus ſancti, qui in eo communicatur: nec dicuntur ita pleni eſſe, quemadmodum Chriſtianiſmi vocatio exigit, niſi excelſam hanc perfectionem habeant. Et idipſum etiam ſignificat vnctio, quæ fit cum chriſma-

1. 3 p. q. 72. a. 8

Lib. 2. de eccl. offic. c. 25. te ex oleo & balſamo confecto. Nam (quemadmodum ait S. Iſidorus) omnes, magni & parui, in virtute huius Sacramenti vnguntur tanquam ſpirituales reges & Sacerdotes, vt ad altiſsimam Chriſti imitationem aſcendant: ita vt quemadmodum oleum cæteris liquoribus ſupernatat, & balſamum *Serm. de vnct. Chriſmat.* eſt pretioſiſsimum reliquorum odorum: ita (ait S. Cyprianus) vnctio, quæ fit cum Chriſmate, facit nos terrenis omnibus rebus ſuperiores, cum quadam ſanctitate, cœleſti ſimillima.

2\. *1. 2. q. 108. a. 3.* HVC accedit, quod doctrina perfectionis Euangelicæ, eiusq; præceptorum & conſiliorum tota ſit (quemadmodum Angelicus Doctor dixit) in epitomen redacta in celebri illo Chriſti ſermone, quem habuit in monte: *Lib. de ſer. Dom in monte c. 5. lib. 2. c. 4. a Mat. 7. 24.* qui non fuit dictus ſolis diſcipulis, aut gentibus, ſed vniuerſim omnibus Chriſtianis: quemadmodum S. Auguſtinus ex generali illa ſententia deducit, qua noſter Seruator ſermoni illi finem impoſuit: a *omnis ergo qui audit verba mea hæc, & facit ea, aſsimilabitur viro Sapienti, qui ædificauit domum ſuam ſupra petram: & omnis qui audit verba mea hæc, & non facit ea, ſimilis erit viro ſtulto, qui ædificauit domum ſuam ſuper arenam.* Cùm itaque omnes Chriſtiani teneantur dare operam, vt ſuam domum ſpiritualem ita ędificent, vt etiam oppugnata perduret: ſignum eſt, omnibus incumbere, vt totam hanc doctrinam audiant, & opere exequantur. Et, quemadmodum S. Baſilius, & S. Chryſoſtomus perpendunt, coniugati & ſæculares magis opus habent cuſtodia conſiliorum, abnegationis, ingreſſus per anguſtam portam, & ædificij firmi domus conſcientiæ ſuæ: quia eaſdem patiuntur impugnationes & conflictus, quos ipſi Religioſi, & in multò maioribus periculis verſantur. *Serm. de abdicat. rerum. Lib. 3 contra impugnantes Religionem*

3\. *b Mat. 5. 48. Luc 6. 36.* QVID verò dicemus de celebri illa ſententia Chriſti D. N. in eodem ſermone, quam ad omnes vniuerſim direxit: b *eſtote perfecti, ſicut & Pater veſter cœleſtis perfectus eſt?* cùm enim non dixerit: eſtote perfecti ſicut meus Pater; ſed, ſicut Pater veſter: indicat, ſe loqui de tribus diuinis perſonis, quæ ſunt Pater vnus communis omnium: ad cuius imitationem inuitat; eamque omnibus, qui ipſius ſunt filij per gratiam baptiſmi, commendat. ſiquidem qualis Pater eſt, tales meritò eſſe debent filij: non quidem æquè: quia id eſt impoſſibile; ſed maxima ſimilitudine, quæ *c Leui. 19. 2.* filio ſit poſsibilis. Antiquis ſolùm dicebat DEVS: c *Sancti eſtote: quoniam ego Sanctus ſum:* at nunc dicit: *Sancti & perfecti eſtote, ſicut ego Sanctus ſum:* Sanctitate veſtra meam tanquam exemplar ad imitandum accipientes. Non ſatis habeo, ſi dicam, vt ſitis Sancti quemadmodum Patriarchæ, aut Prophetæ, aut quemadmodum Cherubini & Seraphini: quia hi omnes finitæ ſunt ac limitatæ ſanctitatis exemplar. quare id deſidero, vt ſitis perfecti in miſericordia, & patientia, cæteriſque virtutibus, ſicut eſt Pater veſter cœleſtis: qui

Digitized by Google

exemplar eſt perfectionis infinitæ. Ex hoc enim duplex ingens bonum ſtatus veſtri proprium prouenit. Alterum eſt, vt toto vitæ decurſu ſtudeatis ſemper creſcere in ſanctitate, nullo ei conſtituto limite; cùm enim exemplar ipſum ſit infinitum: quantumcunque illum imitemini, remoti adhuc valdè ab illo remanebitis. & propterea Sanctus Bernardus dixit: *modum diligendi* DEVM, *eſſe*, *ſine modo & menſura diligere*. Nam (vt Sanctus Thomas oſtendit) non poteſt charitas in hac vita terminum habere aut menſuram; & charitas ipſa eò propendet, vt ſemper vſque ad mortem creſcat. Alterum bonum eſt: quòd profundiores ſemper radices iacietis in humilitate. Si enim exemplar eſt infinitum, quicquid in eius imitatione obtinueritis: quaſi nihil erit, ſi cum eo, quod ſuper eſt, comparetur. nec abijciendus eſt vobis animus, aut fiducia: ſiquidem is, qui ad hoc ſtudium vos exhortatur; & vult, & poteſt vos iuuare, vt voti compotes euadatis. *Lib. de diligendo Deo.*

Qvod ipſum etiam confirmatur ex eo, quod omnes Chriſtiani iubeantur, altiſsimam hanc perfectionem petere in ea oratione, quæ magnis & paruis dicenda proponitur. Vnuſquiſque enim dicit in ea: *fiat voluntas tua in terra, ſicut fit in cœlo*. Quod certum eſt ſignum, Devm cupere, dare quod petitur, & omnibus expedire, vt id contendant obtinere. 4.

Deniqve dilectionis Dei præceptum in omni ea excellentia, quam diximus, non fuit Patriarchis & Prophetis tantùm propoſitum: ſed toti populo Iſrael. quod idem nunc toti Chriſtiano populo traditur: obligatque omnes iuxta modum, quo illud declarauit Angelicus Doctor cum Magiſtro ſuo S. Auguſtino, dicens: omnes teneri, non conſtituere terminum fini proprio præcepti diligendi Devm, ex toto corde, viribus &c. quamuis in medijs adhibēdis poſsint illum ſtatuere: Quemadmodum Medicus terminum & menſuram adhibet medicamentis, quibus ægrotus vtatur, habita ratione complexionis ac debilitatis eius: ſed nullā adhibet menſuram ſanitati, quam adferre deſiderat: debet enim deſiderare, & procurare ſanitatem in omni, qua poterit perfectione. Ita etiam Devs non te obſtringit, vt omnia media poſsibilia ad illi ſeruiendum adhibeas; quia ad ſalutem conſequendam ſufficiet ea adhibere, quæ ſunt omninò præcepta: ſed obligat tamen te, ne directè terminum ſtatuas, aut obicem aliquem ponas contra finem præcepti dilectionis, & contra Chriſtianæ perfectionis ſtudium. Qui tamen obex cenſetur poni ob prauam cordis diſpoſitionem, quæ in his duobus actibus deprehenditur: alter eſt, ſi dicas, etſi ſtatuerim non admittere vllum peccatum lethale, ne Dei charitatem amittam: nolo tamen ſolicitus eſſe de peccatis venialibus, propter quæ 5. *2. 2. q. 184. a. 3.* *Lib. de perfect. inſt. tom. 7.*

illam

illam non amittam : Alter actus eſſet, ſi diceres : quandoquidem, vt ad cœlum perueniam, ſatis mihi eſt ipſa præcepta ſeruare : nolo vllum ex conſilijs amplecti; nec DEVM ea perfectione diligere, quam ipſum exigit præceptum. Hic actus omni dubio procul inordinatus eſt, ac vitioſus: nec poteſt bonum finem ſibi propoſitum habere: occludit enim portam Spiritus S. inſpirationi, ad conſiliorum obſeruantiam impellenti: ac propterea vota contra ea edita non obligant: quale eſſet votum, nunquam dandi eleemoſynam. & propterea hortatur Apoſtolus: d *Spiritum nolite extinguere:* ſuffocando ſcilicet bona deſideria, quæ ipſe inſpirat; aut obicem ponendo, ne illa inſpiret. Deinde iſte actus periculoſus eſt valdè, præbetque occaſionem non implendi ipſa præcepta: deſerente ſcilicet ipſo Domino eum, qui ipſius conſilijs hac ratione reſiſtit. In quem ſenſum dixit Eccleſiaſticus: e *qui ſpernit modica, paulatim decidet*; ſcilicet in maioribus, & Sancti dicunt, eum qui ſtatuit non progredi, hoc ipſo retrocedere; & vbi ſiſtit, ibi deficere, & quaſi in luto hæſitare. Nam, licèt non tenearis ipſam perfectionem habere, teneris tamen eam non deſpicere, aut repellere. tunc autem eam deſpicis, quando animo deliberato ſtatuis, te nolle eam habere; & impedimenta ponere ad eam repellendam. Quemadmodum ait S. Thomas: Religioſos, quos Inſtituti ſui leges ad culpam non obligant, grauiter peccaturos, ſi eas contemnant, ſtatuentes nolle eas ſeruare.

d 1. *Theſ.* 5. 19.

e *Eccl.* 19. 1.

2. 2 q. 186. a. 7.

CAPVT VII.

DEVM VOCARE EOS, QVI TENERAE ſunt ætatis, vt in ſanctitate, quam in Baptiſmo & Confirmatione accipiunt, proficiant, & creſcant: & quanta perfectio illis commendetur.

QVOD Eccleſia in more habet, Baptiſmum conferendi infantibus ante vſum rationis; Confirmationem verò cùm iam illum habent, inuitat nos vt ingens Chriſti D.N. deſiderium declaremus, quo ille tenetur, vocandi homines à teneris annis, ad ipſi cum perfectione ſeruiendum. Propterea enim voluit, ſe comparare cum ſolicito patrefamilias, *qui* a *exijt primo mane conducere operarios in vineam ſuã:* deſiderans: (quemadmodum ait S. Gregorius) omnes homines à primo mane vitæ ſuæ incipere, bonam eam ducere: præueniens & b *adiuuans* eos, vt dixit Dauid, *mane diluculo*; & ipſo primo tempore, quo lux diei incipit

S. Thom. 3. p. q. 68 a. 9. & q. 72. a. 8. ad 2. *Vide Suarez ibi. diſp.* 35. *ſect.* 2.
a *Mat.* 20. 1. *Homil.* 19. *in Euan.*
b *Pſa.* 46. 6.

Digitized by Google

illis illuceſcere. Tantumque fuit hoc eius deſiderium, primo mane eos vocandi: vt, quod ex parte ipſius erat, operam dederit, eodem fauore homines proſequi, quo proſecutus eſt Angelos: ita ſcilicet dando illis naturam ſimul & gratiam, vt idem omninò momentum principium eſſet vitæ, & ſanctitatis. Hoc enim fecit in paradiſo erga primum hominem, eo animi decreto; vt, ſi is in gratia & iuſtitia originali, quam acceperat, perſiſteret, omnes eius poſteri eandem eſſent habituri. Nec poſtquam ille peccato ſuo naturam infecerat, oblitus fuit ipſe Dominus copioſæ ſuæ miſericordiæ, qua ex ſingulari priuilegio vſus fuit erga Virginem ſacratiſsimam: quam in primo conceptionis ſuæ inſtanti ſanctificauit, vt eſſet electa vt Sol, in quo nulla vnquam fuit obſcuritas. Ex ſpeciali quoque fauore c *ſanctificare* voluit adhuc in maternis vteris manentes, inſignes duos Prophetas *Ieremiam* in lege antiqua, & Magnum d *Baptiſtam* in noua. Præter quos duos caſus, ex ordinaria lege, omnes homines naſcuntur peccatores. Sed quamuis potuiſſet D.N. omnium iuſtificationem differre, donec ipſi ad ætatem diſcretionis peruenirent, & ad illam ſe præparent: voluit ex infinita ſua charitate conſtituere Sacramenta, quibus in ipſa infantia iuſtificarentur: quod nunc facit baptiſmus, muniendo (vt ait S. Dionyſius) & armando eos gratia & virtutibus ſupernaturalibus, vt ab ipſa infantia inciperent eſſe ſancti, & ipſæ virtutes ita fierent illis connaturales, vt eſſet illis facilè poſteà in eis perſeuerare. Habet verò aliam valdè ſingularem prouidentiam ad eos, noua vocatione primo mane vocandos: quando ſcilicet rationis vſus primùm incipit affulgere: præueniens eos cœleſtibus ſuis illuſtrationibus, vt naturali lumine, fideq; infuſa, quam habent, vtentes; pergant in innocentia & ſanctitate, quam acceperunt. Deus .n. D.N. (vt S. Ioannes ait) eſt e *lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Et quoniam primus proprius hominis ingreſſus eſt per vſum rationis: tunc denuò illum illuminat, volens illum iuuari & corroborari altero Sacramento, quod eſt Cõfirmationis: vt, felici pede in mundum ingreſſus, fugiat malum, & ſequatur bonum, quod illi cum auxilijs, quæ ad id in eo conceduntur, innoteſcit.

S. Aug. 1. de ciu. Dei c 9 S. Tho 1. p. q. 62. a 3. & q 95. a. 1.

c *Ierem* 1. 5.

d *Luc.* 1. 15.

c. 2. *de Eccl. Hierarch.* *S Thom.* 3. p. q 63. a 9

e *Ioan.* 1. 9.

§. 1. *Rationes diuinæ huius prouidentiæ.*

AD duos ordines reducere licet cauſas & motiua diuinæ huius prouidentiæ, quædam enim ſe habent ex parte charitatis ipſius Dei, cupientis perficere opus, quod in infantibus, quos in filios ſuos & milites accepit, inchoauit; ne excelſam adeò dignitatem amittant, primoque congreſſu victi cadant: aliæ ſunt ex parte ipſorummet infantium, ob periculum cui exponuntur ſtatim atque ad rationis vſum perueniunt, niſi talibus auxilijs præueniantur.

1. NAM primùm, quis nõ admiretur amorẽ, quo Chriſtus D. N. paruulos
a Mar. 10.13 proſequebatur; & quę dixit, ac fecit cũ eis? a *offerebãt* (inquit S. Marc.) *illi par-*
Luc. 18.15. *uulos, vt tãgeret illos. diſcipuli aũt cõminabantur offerẽtibus*, vt eos remouerent: i-
Matt. 19.13. pſe aũt *Ieſus indignè tulit*, ꝙ diſcipuli faciebant, *& ait illis: ſinite paruulos venire*
ad me, & ne prohibueritis eos: taliũ eſt.n. regnũ Dei. Et cõplexans eos, & imponẽs ma-
nus ſuper illos, benedicebat eos. quò facto aperire voluit, quantopere cum par-
uulis & innocentibus infantibus delectaretur; quantoque deſiderio tenere-
tur, eoſdem in ſua viſcera immittendi, & potenti ſua manu adiuuandi: vt
ſancti eſſent; replens illos cœleſtibus ſuis benedictionibus, vt in omnibus
virtutibus creſcentes, ad cœlorum regnum peruenirent.
2. NOVIT benè hic Dominus, recẽtia vaſa diu retinere odorẽ, & ſaporem
primi liquoris, quẽ receperũt: ac propterea vult, infãtes baptizari & cõfir-
mari; vt in noua animarũ eorũ vaſa, gratiæ ac virtutũ liquorẽ infundat; ad-
b Pro. 22.6. iuuetq; eorundẽ Sacramentorũ ſubſidio, vt eos cõſeruet. Nã vt Salomõ di-
xit: b *adoleſcẽs iuxta viã ſuã, etiã cũ ſenuerit, non recedet ab ea.* Huius etiã figura
c Num 26. 2.62. fuit, ꝙ cũ Deꝰ iuſſiſſet, c *numerari omnẽ ſummã filiorũ Iſrael*, voluit ex vndecim
tribubus numerari *à viginti annis & ſupra, qui poſſẽt ad bella procedere:* ex tribu
aũt Leui, qui diuino cultui in templo erãt dedicati, voluit numerari *ab vno*
menſe & ſupra: vt intelligeretur, ꝙ ab ipſa infantia eos in ſuos accipiebat; &
vt eũ vitæ modũ tũc inciperẽt, quẽ ad finẽ vſq; vitæ eſſent habituri. Eodem
d Ioel 2.28. quoq; ſpectat promiſſio ipſius Dei, ꝙ in Euãgelica lege d *effunderet ſpiritum*
ſuũ (qui per hęc Sacramẽta cõmunicatur) *ſuper omnẽ carnẽ*, nõ ſolũ *ſuper ſenes,*
ſed etiã ſuper iuuenes: implẽs vaſa carnis tanta copia gratiæ, vt ab ipſa infan-
tia vſq; ad ſenectutẽ in ea perſeuerarẽt. Cũ itaq; iuxta ipſiꝰ Saluatoris noſtri
e Matt 9.17. ſententiã, e *vinũ nouũ in vtres nouos ſit mittendũ, vt* in eis *cõſeruetur:* plurimũ re-
fert, vinũ dilectionis Dei, ꝙ legis nouæ eſt ꝓpriũ, mitti in vtres nouos in-
fãtũ & paruulorũ, priuſq̃ ſaporẽ aut odorẽ prauorũ aliorũ liquorũ accipiãt.
3. QVID verò dicã de Sathanæ calliditate, qui etſi dormire videatur toto
tẽpore, quo baptizatus infans vſu rationis caret: cũm primũ tamẽ is incipit
apparere, accedit ad oppugnandũ per ſe, & per nequã ſuos miniſtros, impro-
bos ſc. ſocios: vt hæc vaſa frangere conetur in tenera illa ætate per culpã ali-
quã lethalẽ: vt gratiæ liquor, & charitatis vinũ, ꝙ continebant, effundatur.
& hoc tanto ſubſidio deſtituti ſenſim in grauiora alia peccata præcipitẽtur,
f Iob 20.11. perſeuerantes, & in peius proficientes vſq; ad ſenectã & mortẽ, iuxta dictũ
Lib. 5. Moral. c. 5. cuiuſdã amici Iob: f *oſſa impij implebuntur vitijs adoleſcentiæ eius, & cũ eo in pul-*
uere dormiẽt. nec gratis oſſa nominauit: nã (vt S. Greg. aduertit) caro, eò quòd
ſit mollis, & humida, & in exteriori corporis parte poſita, facilè cõmodum
aut detrimentũ ſentit ex eo, quod tangit: oſſa verò eò quòd ſint duriora, &
ſicca, carnibuſq; ipſis operta, tardiùs malum aut bonũ recipiũt: ſed poſtquã
g Gen. 8.21. receperint, difficiliùs dimittũt. In hũc ergò modũ: g *adoleſcentes* inſtar ſunt

carnis.

[c]arnis mollis, *in malũ ab adoleſcentia ſua proni*: qui vt facilè vitiorum vulnera
accipiunt, ita ab eiſdē facilè curantur: & (quemadmodum ait S. Baſilius) in- Reg. 15. Fuſi.
ſtar mollis ceræ facilè poſſunt viua virtutum imagine obſignari, quòd ſi in Plantus lib.
deprauatis moribus ad tēpus aliquod progrediantur, ex carne fiunt oſſa: in- 3 c. 33.
dureſcũt. n. in illis, & ſenſim vſq; ad ipſas medullas replentur peccatis valdè
internis; adeoq; radicatis, vt cũ ipſis dormiant in ſepulchro. Nec ibi quidē
illorũ finis: cũ n. ſint animæ, quæ æterna eſt, ſomnus: cũ ipſa deſcendũt in in-
fernũ: quod fuit votũ dæmonis ac deſideriũ: hac via cõtendentis Eccleſiā &
Chriſtianā rempub. labefactare, vtendo ad id impiorũ parentum opera: de
quibus dicere licet il'ud Pſalmi: h *immolauerũt filios ſuos, & filias ſuas dæmonijs.* h Pſ. 105. 37.
quemadmodum. n. crudeliſsimi Idololatræ filios ſuos iugulabant, & ſuper
aras torrebāt, offerentes illos idolis in ſacrificio: Ita hi occaſioni ſunt filijs
ſuis, vt à pueritia dedicent ſe dæmonibus, cupiditatũ igne inflāmati. quorũ
ſuppliciũ prædixit Ieremias, cũ Dei mandato i *egreſſus eſt ad vallē filij Ennō*, in i Ier. 19. 1. 10
qua horrendũ illud ſacrificiũ fiebat: *accepit* enim *lagunculā figuli teſteā à ſeni-
oribus populi, & à ſenioribus Sacerdotũ, & contriuit lagunculā in oculis eorum*, mo-
nens eo facto illos, *quod Deus co ntereret populũ illũ, & ciuitatē illam, ſicut cõteri-
tur vas figuli, quod non poteſt vltrà inſtaurari.* idque propterea ipſis euenturum,
quòd filijs ſuis cauſa fuiſſent, vt in grauia adeò ſcelera laberentur.

Qvid itaq; faciat cœleſtis Pater, cum paruulos iſtos, qui per baptiſmũ, 4.
eius ſunt filij, viderit in tantis periculis cõſtitutos? ſi viderit h *Draconē ſtantē* h Apo. 12. 7.
ante mulierē (quæ ſignificabat Eccleſiā) *quæ erat paritura: vt cũ peperiſſet, filium
eius deuoraret*, quid inquā faciet, niſi in eius ſubſidiũ & protectionē mittere
S. Michaelem, eiuſq; angelos, vt rapiant filium eius ad Devm *& ad thronum eius?* i Mat. 18. 10.
nam i *puſillis* præcipuè, *Angelos* deſignat cuſtodes; & miniſtris Eccleſiæ ſuæ
committit, vt eos etiam defendant: qui ſtatim natum per Baptiſmũ, Cõfir-
matione corroborat, & nonnunquā ex gratia ſingulari efficaciter vocat ad
ſuũ obſequiũ, priuſquā *malitia mutet intellectum* & cor *illius*: ita vt de illo dici
poſsit: k *oſſa eius implebuntur virtutibus, quas didicit in adoleſcentia ſua: & cum eo* k Iob. 20. 11.
in puluere & ſepulchro *dormient*: perdurabunt enim cum eo vſque ad mor-
tem, k & *ſequentur illum* etiam vſque ad cœlum. k Apo. 14. 13

Imponamvs finem memorabili illa Ieremiæ ſentētia: l *bonũ eſt viro, cũ* 5.
portauerit iugũ ab adoleſcētia ſua. quomodo. n. bonũ nõ eſſet ab ipſa infantia, l Tre. 3. 27.
Euāgelicę legis iugũ portare, quod imponitur in baptiſmo: cũ in ſe cõtineat
omnia genera bonorũ, vtile, delectabile, & honeſtũ? q̃d eſt animę & corpori
magis vtile? q̃d ſpiritui, & ipſimet carni magis delectabile? aut magis hone-
ſtũ aut ſāctũ toti homini interiori & exteriori: q̃ ab ipſa pueritia ſuaue hoc
iugũ portare? Et q̃nā maior felicitas eſſe poteſt, q̃ in hoc imitari virũ om-
niũ virorũ, q à primo ſuę cõceptionis inſtanti fuit vir, & tulit hoc iugũ, of-
ferēs ſeſe ad illud portandũ vſq; ad mortē? & poſtquam in porticu Bethlehē

natus eſt, die octauo voluit circumcidi, imponens ſibi incomportabile legis antiquæ iugum: vt illi cum honore finem imponeret; nos verò exemplo ſuo permoueret, ad ſuaue ipſius iugum à teneris annis portandum: ſic enim multò ſuauius nobis futurum. ſiquidem onus à tenera ætate portatum, ipſa illud portandi conſuetudine redditur multò leuius.

§. 2. *Quod adoleſcens debeat ſe leuare ſuper ſe, vt perfectus euadat.*

VENIAMVS nunc ad illa perfectionis exercitia declaranda, quæ ſunt propria adoleſcentum: quę expreſsit ipſe Ieremias, cùm de eo, qui iugum portat ab adoleſcētia ſua ait: a *ſedebit ſolitarius & tacebit: quia leuauit ſuper ſe. ponet in puluere os ſuũ, ſi forte ſit ſpes. dabit percutiēti ſe maxillã, ſaturabitur opprobrijs.* Hęc regula eſt ſanctitatis, quã adoleſcentes vſq; ad ipſam ſenectutem ſeruare debēt: accipientes pro principio & fine, quod Propheta vocat: leuare ſuper ſe. Quod efficit vocatio diuina præclaris quatuor modis.

a Thre 3.28.

1\. PRIMVS eſt OBEDIENTIAE perfectæ: cuius iugum, ſi ab adoleſcentia ſumatur, ceruicem domat iudicij proprij, & propriæ voluntatis; efficitq;, vt ſpiritus ſuper vtrumq; aſcendens, eos calcet ac proculcet; faciatq; obedire, & ſubijcere ſe Deo, modo quodã plus quã humano: ita vt (quemadmodum ipſe Saluator docuit) homo adhuc viuens b *in terra*, eleuet ſe, *ad voluntatē* diuinã exequendã cũ ea excellentia & perfectione, qua, qui ſunt in cęlo eã exequuntur. & eodē modo efficit vt parētibus obediant, Pædagogis, Magiſtris, cęterisq; Prælatis, & ſuperioribus: eleuãs ſpiritũ, vt eos nō tanquã homines intueatur, ſed tãquã Dei locũ tenētes: qui de eis dixit: c *qui vos audit, me audit.* Et cũ cępit agere cũ d *Samuele* puero, quater eũ *vocauit* voce valdè ſimili voci Magiſtri & Pręlati eius Heli, vt intelligeret in poſterũ: vocē, quę videtur eſſe Pręl. eſſe vocē Dei: & vt tali obediēdũ eſſe. quēadmodũ c. 9. Fuſi⁹ dicetur.

b Mat. 6. 10.
c Luc. 10 16.
d 1 Reg 3. 4.

2\. HINC oritur *ſecundus modus*, quo ſe adoleſcens eleuat ſuper ſe: vt ſit inquam, plus quàm adoleſcens; non ætate, ſed ſanctitate: ita vt cùm ſit ætate puer, ſit virtute vir: & ſentiens in ſe (vt ait S. Bern.) iuuenilis ętatis æſtus, aſcendat ad grauitatem moresque ſeniorum. abijciens ſcilicet quod erat; & aſſumens quod non erat, per virtutem diuinæ vocationis ipſum præuenientis, & ad id adiuuantis. Nam quemadmodum dæmon habet aliquos ætate quidem ſenes, ſed moribus iuuenes: de quibus dicit Iſaias, quod e *peccator centum annorum maledictus erit:* ita DEVS Dominus noſter vult multos habere: qui, cùm ætate ſint pueri, ſint moribus ſenes. Propterea enim dixit Sapiens: f *ætatem ſenectutis eſſe vitam immaculatam*, qua adoleſcens aſſurgit ad opera & exercitia glorioſiora, quàm ætas & vires eius exigunt. ſicut de S. Tobia dicitur, quod g *cùm eſſet iunior omnibus in tribu ſua, nihil tamen puerile geſſit in opere:* quia in omnibus ſe virum oſtendebat perfectum. Omitto

Serm. 1. in die Apoſtol. Petri & Pauli.
e Iſa 65. 20.
f Sap. 4. 9.
g Tob. 1. 4.

extra-

extraordinaria Dei erga aliquos paruæ ætatis ſtudia, quos ſuper ſe ipſos ad officia ſenum eleuauit: quales fuerunt Samuel, Ieremias, Daniel, & S. Ioannes Baptiſta, alijque multi Sancti: qui à tenera ætate tales eſſe cœperũt, magnis præuenti benedictionibus dulcedinis. Nec deſunt nunc, qui illos imitentur: cùm videamus innumeros iuuenes in ſtatibus Religioſis, qui eleuant ſe ipſos ſuper ſe ad ſenum perfectionẽ, adhibito ſtudio mortificationis: cuius finis eſt, hominem ita ſupra ſe eleuare, vt ſeipſo, ſuiſque affectibus ſuperior euadat: abnegans quod ex deprauata ſua natura habet, vt incipiat eſſe vir alius, & plus quàm homo per gratiam.

Ex hoc ſequitur *tertius modus* ſe eleuandi quotidie ſuper ſe, addendo ſcilicet aliquid virtutis in hoc die ſupra id, quod in proximo habebat: ita vt, quemadmodum quotidie creſcens ætate, diem vnum alteri adijcit; ſic in virtutibus creſcat, nouum adijciens augmentum ſupra id, quod antea comparauerat: quemadmodũ de Saluatore noſtro dicitur, quod h *proficiebat ſapientia, & ætate, & gratia apud Deum & homines*. Nam prout ætate creſcebat, ita præbebat indicia creſcẽdi in ſapientia & ſanctitate, quibus tamẽ ſemper erat plenus: vt exemplo ſuo nos doceret, quos in tenera ætate vocat. quod quemadmodum corpus quotidie creſcit & aſcendit ſuper id, quod priùs habebat; ita par ſit, ſpiritum creſcere, ſeque ſupra ſe ipſum eleuare, ad multò amplius quàm ante eſſet: dando operam, ſicut Apoſtolus dicebat, vt, i *quæ retrò ſunt obliuiſcatur; ad ea verò, quæ ſunt priora, extendat ſeipſum*: (quaſi ſeſe erigens, & extremis pedum digitis innitens, ſuam ſtaturam longiorem faciat; vt aliquid apprehendat, ad quod in altiori loco conſtitutum, niſi ita ſe attolleret, non poſſet attingere) nouos ſemper perfectionis gradus acquirendo, ſupra eos, quos prius habebat. k *diſponens* (vt ait Dauid) *aſcenſiones* nouas *in corde ſuo*; vt, *dante legiſlatore benedictionem, eat de virtute in virtutem*: donec *videat Deum Deorum in Sion*. 3.

h Luc. 2. 52. Simile quid dicitur de Samuele, 1. Reg. 2. 26

i Phil. 3. 14.

k Pſal. 83. 6.

Ad hoc autem confert multum *quartus modus*, ſe leuandi ſuper ſe: quem diuina gratia in oratione largitur. quæ oratio (teſte S. Ioanne Damaſceno) eſt aſcenſus quidam ſpiritûs in Deum: cuius virtute aſcendit orans ſupra ſeipſum, & ſuper omnia creata: eleuando ſuam memoriam, intellectum, & voluntatem, vt fixè eas in Deo collocet. Ex quo prouenit, vt ſeſe eleuet ſupra id totum, quod caro eſt, viuatque tanquam ſpiritus; qui etiam ſeſe leuat ſupra naturam hominis: vt vitam ducat Angeli. ſiquidem in terra id ipſe facit, quod Angeli in cœlo. Qui aſcenſus alis fit, quas poſteà indicabimus. Refert verò plurimùm, quemadmodum in ætate tenera diſcitur loqui, & agere cum hominibus: ita ſenſim diſcere, loqui & conuerſari cum Deo: cuius aures attendunt ad orationes infantum: eò quòd ſint innocentes, humiles, & mites: ideoque orantibus magna conſueuit beneficia largiri, quẽadmodum l *exaudiuit vocem pueri Iſmaelis*, qui ſiti premebatur: miſit enim 4.

Lib. 1. de Fide c. 14.

l Gen. 21. 17.

ſuum *Angelum*, qui de aqua ei proſpiceret: hoc facto ſignificans, quantum ipſe deſideret, ſitim puerorum extinguere, eorumque bona deſideria implere.

§. 3. *Septem virtutes, per quas adoleſcenti ſit ad hanc perfectionem aſcendendum.*

VT perueniat adoleſcens ad ſublimem adeò prædictā perfectionem, aſcendendum ei eſt per gradus ſeptem virtutum, quas Ieremias a *ſeſſionem, ſolitudinem, ſilentium, humilitatem* vſq; ad *puluerem, ſpem cum timore, manſuetudinem* in flagellis, & patientiam in *opprobrijs* appellat, quas tamen non aſſequetur perfectè, niſi *leuet ſe ſuper ſe*.

a Thren. 3. 28.

1. PRIMA virtus eſt QVIES ſiue ſeſſio corporis, quam efficit ille b *ſpiritus*, quem S. Petrus *quietum, modeſtum, & in conſpectu Dei locupletem* appellat, & hominibus placentem; quemq; Propheta verbo illo *ſedebit* expreſsit: quo ſignificaret: quamuis adoleſcentes ſoleant naturâ eſſe inquieti, mutabiles inconſtantes, & facilè ſe ad varia effundere, à paſsionum ſuarū impetu deductos, vt ſenſuum ſorū curioſitatem foueant: gratiam tamen diuinę vocationis ipſos eleuare ſupra ſe, quietosq; reddere, trāquillos, ſtabiles, conſtātes, & recollectioni addictos: vt ad Magiſtrorum ſuorū pedes ſedentes, ab eis doceantur; & ad Chriſti pedes, internam in oratione doctrinā eius percipiant: exequentes Apoſtoli conſiliū, dicentis: c *rogamus vos fratres, vt operā detis, vt quieti ſitis, & veſtrū negotium agatis.* quodnam autem magis proprium adoleſcentum negotium eſt, quàm ſeipſos ſupra ſe eleuantes, iuueniles ſua propenſiones & impetus mortificare, animasq; ſuas virtutibus exornare. In hoc tam proprium negotium ſuum debent magna cum quiete incumbere: non tanti faciendo reliqua, quæ huius comparatione tanquam aliena ſunt habenda. Et quemadmodum inquietum & impatiens animal cùm primum ei iugum imponitur, conquieſcit; & nauis in turbato mari, anclora iacta firmatur: ita (ait S. Gregorius) cor inquietum & tumultuoſum conquieſcit, ſuſcepto iugo obedientiæ, iactaque anchora timoris Dei, & pœnæ: de quo dixit Ieremias: d *ſolus ſedebam quoniam comminatione repleſti me*.

b 1 Petr. 3. 4. c 1. Theſſ. 4. 11. Lib 16. Moral. c 27. d Ierem. 15. 17.

2. Ex hac quiete, ſiue ſeſſione aſcenditur ad ſecundum gradum, ſcilicet SOLITVDINEM, quæ à mala ſocietate ſe ſubtrahit, eamque repellit. Sed quemadmodum duplex eſt praua hæc ſocietas: altera exterior, hominum ſcilicet ad malè faciendum inuitantium; interior altera, prauarum cogitationum & affectionum corda ipſa perturbantium: Ita duplex eſt bona ſolitudo: altera corporis exterior, altera ſpiritus interna: & vtramq; meritò amplectetur adoleſcens: fugiens quemcunque hominem impedientem & auertentem ipſum à portando iugo, cui ſe ſubdidit: etiamſi pater ſit, fra-

ter, aut amicus tam ſibi neceſſarius, atque eſt pes proprius, aut manus: debet enim illos deſerere; &, ſi ſcandalo ipſi ſunt, amputare: præſtat enim ſolum viuere, quàm cum huiuſmodi ſocijs; & ſolum aſcendere in cœlum, quàm cum eis in infernum deſcendere. Quamobrem Devs zelum e *Saræ* approbauit, *ſeparantis filium ſuum Iſaac à ſocietate Iſmaelis*, filij quidem Abrahami, ſed ex Agar Aegyptia: eò quòd *vidiſſet Iſmaelem cum Iſaac ludentem*, pueriliter quidem; ſed quòd in eo luſu (vt ait S. Hieronymus) Iſmael inſereret idolula aliqua, & alia minus decẽtia: timuit ne Iſaac puerulo aliquid ex malis illis moribus adhæreſceret. Præter hæc autem interdum meritò eliget adoleſcẽs etiam corporis ſolitudinem, *mtrans* (vt dixit Saluator noſter) *in cubiculum ſuũ, vt, clauſo oſtio, cœleſtem Patrem ſuum oret in abſcondito*, ac de rebus æternis meditetur. Raró enim oratio iuſtum leuat ſuper ſe, niſi ſecreta illa ſit, & ſeorſim ab alijs. Non ſe g *transfigurat Chriſtus*, niſi *in monte, & ſeorſum*: nec Iacob regnum Dei videt, niſi in ſolitudine. ac propterea locum illum appellauit h *domum Dei, & portã Cœli*. Sed, vt hæc corporis ſolitudo vtilitatẽ afferat, neceſſe eſt, etiã ſpiritum ſolũ eſſe: nec admittere cogitationum & curarũ huius ſæculi ſocietatem: In hac enim ſpirituali ſolitudine Devs loquitur ad cor. O ſancta anima (ait S. Bernard.) ſola eſto, vt ſoli omniũ ſerues teipſam, quem ex omnibus tibi elegiſti. fuge publicum, fuge & ipſos domeſticos: ſecede ab amicis & intimis; etiam ab illo, qui tibi miniſtrat. an neſcis, te verecundum habere Sponſum; & qui nequaquam ſuã velit tibi indulgere præſentiam, præſentibus cæteris? ſecede ergò, ſed mente, non corpore; ſed intentione, ſed deuotione, ſed ſpiritu: quanquã & corpore interdum non ocioſè te ſeparas, cupiens ſoli Deo placere: cum ſolo agere; nec tunc admittere aliquem alium, qui à iucunda cum eo familiaritate te ſeparet. Quod ſi feceris, nunquã eris meliùs aſſociatus, quàm cum hoc modo ſolus eris: Habebis enim dulcium cogitationum & affectuũ optimum comitatum: quos præſentiâ ſuâ Dominus ipſe largitur, officium obiens comitis, ad conſolandum & animandum eum, qui ſolus eſt.

e Gene. 21. 9.
De Tradition. hebr. in Geneſ. & Lyra. ibid.
f Matt. 6. 6.
Oſeæ 2. 14. Ducam eam in ſolitudinem, & loquar ad cor eius.
g Matt. 17. 2.
h Gen. 28. 17.
Serm. 40. in Cantic.

3\. Ex hoc gradu aſcenditur ad tertium, qui eſt Silentii: quo lingua frenatur, ne verbum aliquod contra Dei legem loquatur: cuius iugum non poteſt cum mala lingua habere conſortium. de eo enim dixit Eccleſiaſticus: i *Beatus qui tectus eſt à lingua nequam, & qui non attraxit iugum illius, & in vinculis eius non eſt ligatus: iugum enim illius, iugum ferreum eſt: & vinculum illius, vinculum æreum eſt*. Et quoniam adeò eſt graue, non permittit eleuari caput, nec *ſe eleuare ſuper ſe*, vt Chriſtum imitetur. Sed præter hæc debet etiam adoleſcens perfectius aliud ſilentium amplecti, quod refrenat verba nimia, etiam de rebus bonis: vt monitis acquieſcat eiuſdem Eccleſiaſtici dicentis: k *audi tacens, & loquere in tua cauſa* vix, & quaſi coactus; moderando tua verba tribus circumſtantijs valdè ſtrictè: in propria ſcilicet cauſa, vbi id

i Eccleſ. 28. 23.
k Eccleſ. 32. 9.

Habet caput reſponſum tuum. Coll 14. c. 9. neceſsitas exigit; & tunc breuiſsimè. & ſi fueris interrogatus de re quapiam, expecta, vt ſecundò interrogeris: vt ſic appareat, quàm illibenter loquaris. quòd ſi aliquo capitis ſigno poteris ſatisfacere, verba deuita. Hæ omnes exaggerationes indicant, quàm arctum ſilentium deceat teneram ætatem: hunc enim, ait Caſsianus, eſſe primum diſciplinæ Chriſtianæ ac Religioſæ ingreſſum; mediumq́ue efficaciſsimum, ad ſe eleuandum ſupra ſe. quemadmodum enim aqua in anguſto vaſe compreſſa, ſupra ſe ipſam eleuatur, *Lib. 7. Moral. c. 25.* in altum aſcendendo: ita (ait S. Gregorius) anima, quæ ſilentio ſe ſtringit, ſupra ſe aſcendit: creſcendo in virtutibus & contemplatione rerum cœleſtium. Neceſſe tamen eſt exteriori linguæ ſilentio interius cordis ſilentiũ adiungere: imaginationis garrulitatem reprimendo; quæ, cùm homo ſolus eſt, ſolet ſecum, & cum abſentibus colloqui. imò interdum ipſa eſt effuſior in loquendo, cùm lingua minus loquitur; iudicatq́ue eos, qui loquũtur; & intra ſeipſam eis obloquitur, & inuehitur. Stude itaque, vt ſpiritus tuus tempore recollectionis, ſi nõ poteſt ita ſolus eſſe, vt importunas imaginationes ſocias non habeat, ſaltem obſurdeſcat, & obmuteſcat, non præbendo illis aures, nec illas curando, aut ſimilia earum colloquia fouendo: ſed attende ſolùm, vt Deum audias, & colloquaris cum eo.

4. VT autem ſpiritus HVMILITATIS appareat, quem in his exercitijs debet adoleſcens ſeruare, addit Ieremias: l *ponet in puluere os ſuum*. quaſi diceret, ſedebit non in throno alto, ſed in puluere, quo obturabit os ſuum, ipſum infigendo terræ; ſeque ſupra ſeipſum eleuabit, non arroganter, quaſi multum ſibi tribuens; ſed demiſsè, vt qui cor ſuum in cœlo habens, os ponat in terram, reuerenter ſe proſternens etiam vſque ad illam oſculandam: multò verò magis ſpiritûs oculos, eiuſque os in puluere ponet, conſiderans ingentes quatuor miſerias, quibus ſummerſus eſt, & implicatus. in puluere ſcilicet, ex quo fuit initio formatus; & in eo, in quem in ſepulchro eſt conuertendus; in puluere mutabilitatis & inconſtantiæ, quam ex ſe ipſo habet; ac denique in puluere culpæ, quam libero ſuo arbitrio deuorat: cuius *l Gen. 3. 14. m Iſaiæ 65. 25.* cauſâ dignus eſt, qui & ipſe cedat in eſcam Serpentis, de quo dictum eſt: l *terram comedes cunctis diebus vitæ tuæ*: ac propterea m *panis eius eſt puluis*. quibus quatuor conſiderationibus ſolidum iacies fundamentum veræ cognitionis tui ipſius. Quamuis enim DEVS te ſupra id quod es attollat ad tertiũ vſque cœlum: decet teipſum demittere, ac deſcendere ad minus, quàm nũc ſis, vſque ad abiectionem pulueris, & abyſſum nihili, quod priùs fuiſti, & poſtea eris. tunc enim erit ſecurior exaltatio, cùm huic demiſsioni innitetur, & coniungetur.

5. EX quo prouenit, vt Spiritus hic humilitatis & demiſsionis FIDVCIAE virtutem in ſociam ſibi aſciſcat, cum aliquo tamen TIMORE coniunctam. & propterea Ieremias cùm dixit: *ponet in puluere os ſuum*, adiecit,

ſi Forte ſit Spes. humilitas enim vera,etſi non deficiat animo, aut timida ſit:nunquam tamen ita fiduciam amplectitur, vt perfectam in hac vita habeat ſecuritatem. Nam quamuis miſericordiam diuinam aſpiciendo, magna ſit confidendi occaſio: aſpiciendo tamen imbecillitatem noſtram, magna eſt occaſio timendi: eoque ſecurior erit ipſa fiducia, quò magis eſt cauta. Ideo enim Sapiens dixit: n *beatus vir, qui ſemper eſt pauidus.* n Prou 28. 14.

Concludit tandem Propheta virtutum numerum, quem poſuerat;exprimens duas illas heroicas verbis illis: o *dabit percutienti ſe maxillam, ſaturabitur opprobrijs*: quaſi diceret: inſignis & ſingularis erit in quadam manſuetudine,& patientia adeò heroica: vt, ſi vel pater vel amicus, ipſum percutiat, & puniat, aut reprehendat ad correctionem; aut inimicus percutiat,aut malè tractet ad afflictionem: non ſolùm non vlciſcatur,aut indignetur; ſed potiùs ſtatim p *maxillam ſuam præbeat volenti ipſum percutere,* iuxtà conſilium quod in hoc genere Christus Dominus dedit. Ad cuius virtutis experimentum diximus ſuperiùs: Epiſcopum poſt Confirmationem percutere maxillam confirmati,vt memor ſit manſuetudinis & patientiæ, qua huiuſmodi iniurias debeat impoſterum ferre. 6. o Thren. 3. 30. p Matt. 5. 39.

Vlterius autem eius perfectio meritò progredietur, ita vt opprobria & ignominiæ cibi ſint ipſi ac deliciæ,quibus oblectetur: quemadmodum famelicus ſolet, cùm cibum ſumit, donec ſaturetur; ita vt nec ob timorem fugiat opprobria, nec ob tædium illa reijciat; aut cum rancore ferat,aut eorum inappetentiam oſtendat: nec propterea quòd multa ſint, & frequenter eueniant, defatigetur: ſed corde generoſo ac ſtrenuo omnia, quæcunque occurrerint, amplectatur: donec ſuũ deſiderium eis ſuſtinendis ſatiet;felicem ſe reputans,quando illa plurima erunt:vt Saluatori ſuo, qui verè fuit ſemper plenus, & ſaturatus opprobrijs, ſimilior euadat. Ne quis tamen animum abijciat, cùm oculos conijcit in ſublimes adeò & præclaras excellentias in hoc & proximo capite poſitas: ſubijciemus nunc media interna & externa, quæ diuina vocatio ad eas conſequendas nobis offert. 7.

(∴)

CAPVT VIII.

RECENSENTVR INTERNA MEDIA, QVIBVS Spiritus S. iuſtos fouet; vt creſcere & perſeuerare poſſint in perfectione, quam in Sacramento Confirmationis profitentur.

QVONIAM in Sacramento Confirmationis diximus dari
plenitudinem Spiritus S. vt aſcendant iuſti ad Chriſtianæ
perfectionis faſtigium, & in ea ſint firmi & ſtabiles: ope-
ræpretium erit, modos & rationes explicare, quibus ad id
adiuuet per ingentia dona, quæ largitur; & feruentes in-
ſpirationes, quas communicat: quibus dormiẽtes excitat,
torpentes extimulat, animo deficientes conſolatur, & nouos ſpiritus fer-
uentibus addit: quibus modis & rationibus, vitæ huius ſpiritualis ducem
ſe præbet ac gubernatorem, indicans illis bonũ, quod ſequantur; adiuuanſq;
vt id faciant, & ita in omni genere virtutum perfecti euadant: in oratione,
in mortificatione, in dilectione Dei & proximi, in familiaritate cum Chri-
ſto D. & in conſuetudine cum proximis; & vniuerſim in actibus vitæ acti-
uæ & contemplatiuæ; quarum effigiem in ipſo ſacro Chriſmate expreſſam
habemus. Nam quemadmodum illud conficitur ex oleo & balſamo, ita
Chriſtiana & perfecta vita opera complectitur pœnitentiæ & miſericor-
diæ, quæ per oleum ſignificantur; eò quòd noſtris vulneribus medeantur,
& proximorũ miſerijs ſubueniãt: opera item Orationis & Contemplatio-
nis, quæ per fragrans & pretioſum balſamũ propterea quòd in oculis Dei
magni fiant, & inſignem coram Angelis & hominibus fragrantiã exhalent.
Thom. 3. q. 72. a. 3. Et quemadmodum neceſſe eſt, vtramq; rem ab Epiſcopo benedici, vt apta
materia eſſe poſsint Sacræ vnctionis: ita etiã eſt neceſſe, vt hæc opera cõfir-
ment nos, & in ſanctitate perficiant: benedictionem Dei nos præuenire, &
in eis adiuuare; & Spiritum S. qui eſt vnctio inuiſibilis, eas comitari, ſan-
ctiſque ſuis inſpirationibus dirigere ac gubernare: Nam abſq; ipſius auxi-
lio & directione, nec in his, neq; in illis vel ad vnũ paſſum progredi licebit.
a Ezech. 1. 6. Eccl. 49. 10. Apoc. 4. 7. quemadmodum mirificè proponitur in myſticis illis a *quatuor animalibus*,
quæ currũ gloriæ Dei trahebãt, *habebantq; quatuor facies, bouis ſiue vituli, leonis,*
hominis, & aquilæ, & vnumquodq; quatuor alas: quę tamẽ nec *ambulabant* nec *vo-*
labant pro libitu, quò volebant; ſed *ſequebantur impetum ſpiritus* adeò cõſtan-
ter, vt non redirent retrò, nec ſepararent ſe ab eius lateribus; idq; faciebant
in ſimilitudinem fulguris coruſcantis: vt intelligeretur, iuſtorũ congregationẽ
Lib. 3. de Virg. ad fin. per quatuor hæc animalia (vt S. Ambroſ. ait) indicatam, pro duce habere
b Rom. 8. 14. Spiritus S. motionem & inſpirationem, iuxtà illud Apoſtoli: b *quicunque*

ſpiritu

ſpiritu Dei aguntur, hi ſunt filij Dei. Qui ſpiritus nō ſatis habet, quòd virtutum habitus & ſupernaturalia dona filijs Dei largiatur: ſed ipſemet per ſe ad eorum vſum eos permouet, ac impellit: ſicut iam explicabitur.

§. 1. *Quatuor virtutes Cardinales.*

PRo fundamento eſt aduertendum, ex S. Thoma, quatuor, præcipuas eſſe in homine facultates ſiue potentias, virtutū capaces: duas in parte inferiori animæ, appetitum ſcil. *concupiſcibilem & iraſcibilem*; & alias duas in ſuperiori ſpiritus parte, *voluntatem* ſcil. *& intellectum*. Quæ facultates, quoniam propenſiones aliquas habent diſtortas valdè, Chriſtianæque perfectioni cōtrarias, infundit illis Deus, ſimul cum gratia ſua & Charitate, ſupernaturales morales virtutes, quæ eas moderentur ac iuuent, ad proprios actus perfectiſſimè exercendos. Quæ licèt plurimæ ſint, ad quatuor tamen illas, quas Cardinales vocamus, oēs reducuntur. *Temperantiam* ſcil. ſiue a *ſobrietatem*, fortitudinem ſiue *virtutem, iuſtitiam, & prudentiam*. TEMPERANTIA reſidet in concupiſcibili appetitu, coërcens inordinatas eius affectiones, & propenſiones ad voluptates ac delicias, quibus ſenſus recreantur: huic vt ſociæ adhærent *abſtinentia, Caſtitas, Clementia, & Modeſtia*. FORTITVDO timores moderatur, & paſsiones partis iraſcibilis; magnoq; & intrepido animo res magnas diuini obſequij aggreditur: Ad quod eam iuuāt *Patientia, Manſuetudo, Magnanimitas & Conſtantia*. IVSTITIA coërcet propriæ voluntatis inclinationes, quæ cùm rerum propriarū magnam rationē ducat, nihil curat alienas: Iuſtitia aūt efficit, vt cuiq; det quod ſuum eſt: in quo eā iuuant *Religio*, quæ Deum colit ac veneratur; *Pietas* in parentes; *Obedientia* erga maiores; *prouidētia* in ſubditos; & *gratitudo* in benefactores. Deniq; *Prudentia*, quæ reſidet in intellectu, reliquas virtutes gubernat, mediūque præſcribit, quod in ſuis actionibus tenere debeant. & oēs has quatuor virtutes (ait S. Ambroſ.) ſignificari per quatuor illorum animaliū facies. vnuſquiſq; enim iuſtus debet prudentiā eſſe homo; fortitudine leo; temperantiā bos, & aquila iuſtitiā. Et (quemadmodum S. Gregor. inſinuat) debet ſe ratione, vt hominem decet, gubernare; & in periculis ac perſecutionibus tanquam leo eſſe cōſtāns; debet vituli figuram induere, vt ſacrificetur, carnemque ſuam mortificet; aquilæ verò mores induere ad colendum & honorandum DEVM & proximo commiſerendum. debet eſſe in electione mediorum prudens; in executione fortis; in rebus proprijs ſobrius; & in alienis iuſtus. Et quemadmodū quatuor illæ facies, etſi eſſent quatuor animalium valdè inter ſe diſtantium, vnitæ tamen erant in vno eodemque corpore, cum magna mutua conformitate, vnumquodq; in ſuo loco & ſtatione: (Nam b *leonis & hominis facies erant à dextris: facies autem bouis à ſiniſtris; facies porrò aquilæ deſuper illorum quatuor*) ita hominis facultates, etſi aliquo modo ſibi inuicem repugnent, ob carnis cōtra ſpiritū rebellionem;

1 2. q. 56. a. 4. & 6. & q. 57. a. 1.

a Sapi. 8. 7.

Lib. de Virginit. ad fin.
Hom. 41. in Ezech.

b Ezec. 1. 10.

Digitized by Google

per gratiam tamen valdè inter ſe conueniunt,& conformes ſunt,cum magno harum virtutum ornamento & perfectione. Et quamuis omnes ſint colligatæ,aliæque alias in ſuis actionibus iuuent:In particulari tamen coniunguntur ad manum dextram fortitudo & prudẽtia.Nam fortitudo ſine prudentia eſſet furioſa; prudentia verò ſine fortitudine debilis eſſet & laxa: vtraque tamen coniuncta res magnas aggrediuntur;omniaq; dextrè & fœlici euentu perficiunt.Ad ſiniſtram verò cõſiſtere debet Temperantia,quæ temporalia bona & voluptates collocat in ſecundo loco,adhibens illa quatenus ad æterna bona conſequenda media ſunt & quaſi viam ſternunt.

At iuſtitia deſuper eſſe debet, & aquilæ inſtar ſuper res omnes volare: vt Deo reddat,quod eſt Dei;& proximo,quod eſt eius. Hæc ſunt militiæ ſpiritualis noſtræ arma, quæ omnibus iuſtis in Baptiſmo conferuntur, & augentur in Confirmatione: De quibus dixit Apoſtol. c *Accipite armaturam Dei,vt poſſitis reſiſtere malo, & in omnibus perfectis ſtare.* Prudentia enim armati, Sathanæ fraudib⁹ reſiſtetis:induti fortitudine reijcietis periculoſos eius congreſſus;Temperantiâ,nimijs veſtris cupiditatibus;Iuſtitiâ, amori proprio veſtrarũ commoditatũ obuiam ibitis: & omnibus quatuor inſtructi, eritis in veſtris actionibus perfecti; ſi eas tanquam duces ſequemini, quæ propterea *facies* appellantur. Quare valdè myſticè locutus eſt Propheta, cùm de ipſis animalibus dixit: d *Vnumquodq; ante faciem ſuam gradiebatur:* ſignificare enim voluit: iuſtum(quemadmodum S.Gregor.aduertit)ſemper debere ambulare coram ſeipſo,vt vias ſuas benè perſpectas habeat:ſicut conſulit Sapiens,dicẽs: e *Oculi tui recta videant,& palpebræ tuæ præcedant greſſus tuos.* ambulabis aũt ſemper coram facie tua,ſi in delicijs feceris,quod tẽperátia dictat;in periculis id,ad quod impellit fortitudo;in negotijs, quod iuſtitia docet;& in cõſilijs,quod prudentia ſuggerit: oblitus præteritorum, & ſemper futura proſpiciens: vt ad ea perficienda acceleres. Sed quis hoc totum præcipuè facit, niſi Spiritus S. inſpiratio, quæ virtutes & actiones ſuas exerit? Nam (vt S.Thom. ait) humanæ rationis vis & facultas breuis eſt,& exigua;ideoque diuina illuſtratione, quæ illam adiuuet, opus habet. Et quoniam in hac vita participamus ſupernaturales virtutes modo quodam imperfecto: indigent illæ ſpeciali diuinæ inſpirationis auxilio: quæ cum Temperantiâ,paſsiones domat;cum fortitudine,vincit timores; cum Iuſtitia omnia explet, quæ ex obligatione incumbunt; & cum Prudentia liberat à fraudibus,rectaque iudicia proponit. Illa denique efficit,vt creſcant omnes & perficiantur: vt f *Iuſtus eat de virtute in virtutem donec videatur* DEVS *deorum in Sion.*

c Epheſ. 6. 13.

d Ezech. 1. 9.12.

Homil. 3. & 4. in Ezech.

e Prou. 4. 25.

1.2. q. 68. a. 2

f Pſal. 83. 8.

§. 2. Actio-

§. 2. *Actiones vitæ contemplatiuæ.*

VT hę virtutes ad ſuæ perfectionis faſtigium aſcendant, tribuit DEVS
Iuſtis, vitæ contemplatiuæ alas, ſignificatas, vt S. Gregorius ait, per *Homil. 3 & 4. in Ezech*
quatuor alas myſticorum horum animalium. Nam quemadmodum aues
alis eleuantur in altum, ita iuſti quatuor illis Spiritus S. donis, quæ Iſaias ap-
pellat a *Spiritum* SAPIENTIAE & INTELLECTVS, *Spiritum* SCIEN-
TIAE & CONSILII; & quatuor actionibus, quas S. Bernardus appellat, *a Iſa. 11. 2.*
LECTIONEM, MEDITATIONEM, ORATIONEM, & CONTEMPLA- *In ſcala Clauſtrali.*
TIONEM, ſeipſos ſupra ſe attollunt, ad familiaritatem & conſuetudinem
ſuam in cœlo habendam. Hoc ipſum tamen præcipuè efficiunt quatuor in-
ſignes cognitiones: DEI ſcilicet TRINI & VNIVS, omniumque magna-
lium, quæ in ſeipſo habet: IESV CHRISTI Saluatoris noſtri, &
omnium, quæ ipſe fecit, ac paſſus eſt pro noſtro remedio & exemplo: NO-
STRI ipſorum, omniumq; miſeriarū noſtrarum, ſiue illæ ex corrupta no-
ſtra natura, ſiue culpa noſtra prouenient, tam in corpore, quàm in anima, ac
denique cognitio omnium CREATVRARVM, quæ ſunt quædam DEI be-
neficia, in noſtrum ſubſidium, & reliquorum mediorum, quæ nobis eſt e-
largitus, vt perfectè illi ſeruire, & ſalui eſſe poſsimus. Quibus cognitioni-
bus admirabiles reſpondent affectus amoris, laudis, gratitudinis, obedien-
tiæ, imitationis, & humiliationis propriæ: qui ſtupenda quadam harmonia
alij alios prouocāt, aliosque multos excitant. ita vt in his affectibus locum
habeat (iuxta mentem S. Gregorij) quod idem Propheta dixit, quòd b *alæ* *b Ezec. 3. 13.*
animalium altera alteram percutiebat, quo ſignificabatur æmulatio ſancta, quā *Hom 3 in Eze. b.*
ipſæ virtutes in vnoquoq; Iuſto habent: & ipſe S. Gregorius, *Ala*, inquit, *in
nobis alam percutit, quia virtus virtutem excitat, dum vna alteram ad perfectionem
pulſat.* Ala cognitionis DEI percutit alam cognitionis propriæ: vt hæc pro-
fundior ſit, & ala propriæ cognitionis percutit DEI cognitionē, vt hæc ſit
multò excelſior. Oratio prouocat mortificationem; & hæc viciſsim illam:
vt vtraque perfectior euadat; Obedientia vocat patientiam, & hæc illam
excitat: & omnes ſimul ſonum edunt, quem ipſe Propheta appellat: c *quaſi* *c Ezec. 1 24*
Dei ſublimis. quia & oritur ab ipſo Deo, & ad eundem tendit: & in eo elucet
bonitas & omnipotentia illius. Et quemadmodum alæ quando in altum at-
tolluntur, corpus ſecum trahunt: Ita Oratio & familiaritas cum Deo ex-
altat reliqua omnia virtutum opera: vt fiant cœleſtia ex pura & ſyncera
ipſi Deo placendi intentione. Id quod inſinuat idem Propheta cùm ait: d *d Ezec. 1. 11.*
Facies animalium & pennas eorum extenſas fuiſſe deſuper. Indicat enim virtutū
moralium facies, Deique ac Chriſti D. cognitionis alas valdè conformiter
extolli ſemper ad æterna & cœleſtia, numquam ſe ad res terræ viles dimit-

Digitized by Google

tentes. Quo tamen non obſtante, adiungit: *duæ pennæ tegebant corpora eorum.* Nam (vt idem S. Doctor declarat) nullus adeò eſt perfectus in hac vita, quin aliquid fœditatis habeat, quam operire ſit opus: ſiquidem e *ſepties in die cadit iuſtus*. ideoque neceſſe eſt alas vitæ contemplatiuæ vtrumque hoc officiũ præſtare; volandi ſc. & cooperiendi: volando ad cõtemplanda Dei magnalia, vt ametur, eiq; obediatur; & eaſdem contrahendo ad propriam vilitatẽ meditandam ſeq; propterea odio habendum & contemnendum, actuſque pœnitentiæ & charitatis exercendos: quam ait S. Petrus, f *Operire multitudinem peccatorum.* Quis verò recenſere poterit magna ſubſidia, quæ Deus D. N. Iuſtis offert, viſitans eos; magnumque eis diuina ſua preſentia animũ addens, ad opera adeò illuſtria exercenda. Nam g *viſitatio tua* (inquit S. Iob) *cuſtodiuit ſpiritum meum:* viſitatio enim illa confirmat, illuſtrat, accendit, feruorem addit, virtutumque facies extollit, cogitationum affectuumque alas feruenter agitat, efficitque vt aliæ alias cœleſti quadam Harmonia ſe prouocent. Quod idem Propheta explicuit dicens: h *In medio animalium diſcurrebat ſplendor ignis, & de igne fulgur egrediebatur.* Quis hic ignis, ſplendor, & fulgur hoc eſt? ait idem S. Doctor, Niſi Spiritus ipſe Sanctus, qui iuſtos viſitans, inter eos diſcurrit conſumens tanquam ignis eorum vitia & imperfectiones; cœleſtibuſque illuſtrationibus cor illuminans; & tanquam fulgur inſpirationibus, tenerrimiſq; affectibus inflammans, & ad virtutum exercitia eos extimulans. Stupendo enim quodam modo vnus cùm ſit, i *ſtabilis eſt ac mobilis; firmus, & varius,* non in ſe, ſed in effectibus, quos in ſuis facit amicis. *Stabilis* eſt, quoad virtutes & dona, auxiliaque ad eorum ſalutem & perfectionem neceſſaria: quæ ſemper quod in ſe eſt, abſque vlla mutatione, & varietate illis offert: *firmus* eſt in eis iuuandis, vt caſti ſint, humiles & patientes; & vt virtutum actiones exerceant: quæ illis competunt, vt in ſtatu ſuo perfecti euadant. Eſt tamen *mobilis & varius,* quoad alia dona & gratias, quæ dicuntur gratis datæ: quale eſt donum contemplationis, deuotionis ſenſibilis, lacrymarum, conſolationum, & ſpiritualium deliciarum, aliorumq; ſimilium effectuum, viſitationum interiorum: cum quibus diuinus Spiritus ita verſatur inter Iuſtos, vt modò diſcedere, modò venire videatur; modò ſeſe manifeſtet, modò occultet: &, cùm ſit præſens, ſimulat ſe abſentem; venit ad eos, vt animum reſumant; diſcedit, vt ſeſe humilient; venit vt aduertant, quid ſint, & valeant ex eius virtute; diſcedit, vt nihilum agnoſcant, quod ex ſeipſis habent; accedit, vt illuſtria valdè quædam faciant, diſcedit, vt magnas tribulationes patiantur; venit, vt k *radicem* (ſicut ait Iſaias) *mittant deorſum, & faciant fructum ſurſum:* vt creſcant ſcilicet in virtutibus, quæ in altum aſcendentes, animam cum ſuo creatore coniungunt; diſcedit, vt profundiores iaceant radices in virtutibus ſui contemptus. Eſtque adeò admiranda DEI noſtri ſapientia, vt hac varietate ſua illos faciat ſtabiles;

Prou. 24. 16.

1. Petr. 4. 8

Iob. 10.

Ezec. 1. 13.

Sap. 7. 22.

Iſa. 37. 31.

biles;& hac mutatione ita corroboret, vt illi non mutentur;ſed confirmat, vt perſeuerent. Ex quo fit, vt non ſolùm ipſæ Dei viſitationes; ſed etiam abſentiæ, prædicto hoc modo media ſint apta noſtræ perfectionis: quamuis inter perfectos *ſpiritus* ipſe diſcurrat velociter. nam, etſi modicum abſit, id facit, vt citiùs illos viſitet; & vt ipſi quoque accelerent, & creſcant, ſequentes hos diuinos impulſus. Nam propterea addidit Propheta: l *animalia ibant & reuertebantur in ſimilitudinem fulguris coruſcantis*. ſicut enim ſpiritus ipſe ſanctus ſuos habet acceſſus & receſſus: ita & illi habent ſuos, ſequentes in vtriſque diuini ſpiritus directionem. Cùm enim Deus venit ac viſitat: ſequuntur ipſum, aggrediendo illuſtria facta, quæ inſpirat: quando autem Devs ſe abſcondit, atque deſerit: redeunt ipſi ad ſuam paruitatem, humiliant, & contrahunt ſe intra ſeipſos. Nunc accedunt ad contemplationem, & ad cœli altitudinem aſcendunt, vt cum Deo coniungantur; nunc redeunt ad actionem, & attendunt tum propriæ mortificationi, tum aliorum ædificationi, & vtilitati: & vtrobique ſe habent tanquam fulgura coruſcantia. accurrunt enim velociter ad omnia, quæ Deus vult; ſiue illa ſint ſublimia, ſiue abiecta. nec minus ſanctitas eorum elucet in humiliatione, quàm in exaltatione. quemadmodum paulò inferiùs videbimus. Concludamus itaque dicentes, quòd cùm Spiritus Sanctus adeò ſit potens, ad te in egregio hoc facinore iuuandum: tutò poſsis illud aggredi, dicens cum Regio Propheta: m *Manda Deus virtuti tuæ, & confirma quod operatus es in nobis.* O diuine ſpiritus, iube tuam virtutem corroborare noſtram, & Confirmationis gratia perfice, quod per baptiſmi gratiam inchoaſti. Amen.

S. Greg ſupr. | l Ezec. 1. 14 | m Pſ. 67. 29

CAPVT IX.

QVOD PATRINI ADHIBEANTVR IN Baptiſmo, & Confirmatione, indicare neceſsitatem habendi ſpirituales patres, quorum opera perfectionem conſequamur, & qua ratione ſit eis parendum.

EX Apoſtolorum traditione habet Eccleſia duas alias conſuetudines in adminiſtratione Baptiſmi & Confirmationis: in quibus oſtendit, nos habere opus alijs hominibus ad perfectionem; quam, dum hæc Sacramenta ſuſcipimus, profitemur. Nam primum, (vt S. Dyonifius ait) aſsignat baptizandis aliquem patrinum, tanquã pædagogum & Magiſtrum, qui per manum Sacerdotis eum ſub tutela & protectione ſua accipit; ſeque obligat, ad illum inſtruendum in omnibus,

c. vlt de Eccleſ. Hierar. S. Tho 3 p. q. 67. a. 7. & 8.

quæ ad Chriſtiani hominis ſtatum ſpectant: quoad ea ſcilicet, quæ debent credere,& facere. Diuinis noſtris Ducibus,id eſt Apoſtolis, (ait S. Dyoniſius) viſum eſt, infantes ad baptiſmum ſuſcipere ſecundùm illum ſanctum modum,& conditionem: quòd naturales pueri parentes tradant eum cuidam docto in diuinis pædagogo,vt reliquum ſub ipſo puer ageret,ſicut ſub diuino patre & Saluationis Sanctæ ſuſceptore. Attende:quanta ſit huius patrini laus,quem vir ſanctiſsimus PATREM DIVINVM appellat: vt intelligatur,debere eum erga infantem ſpiritualis patris officio fungi: educando illum,&,vt cœleſti Patri ſeruiat,aptando. Et S. Auguſtinus eundem vocat fideiuſſorem apud Deum pro eo,quem in ſacro fonte ſuſcepit: quòd ſuo tempore ſit præſtiturus, quod in baptiſmo eſt profeſſus, & ex parte ſua ſit ipſe illum adiuturus,vt reipſa illud præſtare poſsit.

De Conſecr. d. 4. ca. vos.

SED quoniam hoc munus ſolet ferè eſſe in ordinarijs patrinis, tantùm titulus,curæ fuit prouidentiæ diuinæ,de alijs proſpicere,qui ſint verè ac reipſa Pædagogi ac Magiſtri *Patresq; diuini*: præſtantes perfectiſsimè, quod Patrinis aliàs incumbebat: imò in eum finem etiam Inſtituta religioſa erexit:quorum vocatio eò tenderet, vt ſanæ doctrinæ lacte eos nutriret ac doceret,Chriſtianiſmi obligationes impleret,vt ſic Baptiſmi gratiam conſeruare,& augere poſſent. Hoc inſtitutum inſpirauit DEVS S. N. Patri Ignatio,Societatis Ieſu Fundatori: qui tantam huius muneris opinionem & æſtimationem habuit,vt ſtatuerit,in ipſa ſolenni profeſsione,expreſſam eius fieri mentionem; ne aut obliuione, aut contemptu vnquam in Societate prætermitteretur. Nec mirum eſt eos, qui de Ieſu ſocietate ſunt magnifacere,paruulos ad ipſum,vt eos benedicat,deducere; cùm ſciant quantoperè ipſe hoc officio delectetur,quemadmodum ſupra eſt dictũ. Hoc ipſum adhuc ampliùs conſtat ex ijs, quæ in Sacramento Confirmationis geruntur: cuius miniſtri non ſunt ordinarij,& communes Sacerdotes,ſicut in Baptiſmo ob eius neceſsitatem:ſed Epiſcopi tantum. vt ita intelligeremus, maiores Eccleſiæ Prælatos,præcipua eſſe inſtrumenta, per quos baptizati perfecti euadant. Et nihilominus, quoniam ſolus vnus Epiſcopus, ad curam tot confirmatorum gerendam,non ſufficit;etiam hic patrinus vnus aſsignatur, qui ipſum Confirmandum teneat:vt oſtendatur,eum ſpeciali auxilio indigere,ad perfectionem conſequendam,& contra eius hoſtes depugnandum. Et hic Patrinus (quemadmodum S.Thomas aduertit)neceſſe eſt,vt ſit ipſe eodem Sacramento Confirmatus:ad ſignificandum, oportere eum Spiritus S. vnctionem in ſeipſo habere, qui debeat aliòs ad eam conſequendam adiuuare;& oleo ac balſamo ſanctitatis perfectæ vnctum eſſe eum, qui inſtrumentum ſit,quo alij eadem ſanctitate vngantur. Prætereà,ipſi Patrini, & qui baptizãtur & confirmãtur cognationem quandam ſpiritualem adeò ſtrictam inter ſe contrahunt,vt in certis gradibus Matrimonium impediat:

Marc. 10. 16 complexans eos & imponens manus ſuper illos, benedicebat eos.

30. q. 4. c. ſi quis
3. p. q. 72. a. 10 ad 2. d. a. 11.

Trid. Concil. ſeſſ. 24. dec de refor. c. 3.

vt ſic

vt ſic perpetua amicitia intelligatur, qua debent inter ſe eſſe coniuncti, tanquam parentes & filij amore puro, non carnis, ſed ſpiritus: (qui vt Nicolaus Papa dixit) eò perfectior eſſe debet, quò ſpiritus carnem excedit. *In Epiſt ad Conſuls. Valger c.2.*

§. 1. *Semper opus eſſe Patre ſpirituali.*

CONSILIVM hoc, quod Spiritus S. Eccleſiæ ſuæ inſpirauit, nos docet; omnes homines ſiue ſæculares, ſiue religioſos, qui in virtutibus proficere, & in pugnis ac tentationibus firmi ac conſtantes eſſe cupiunt, debere præter maiores Prælatos, Patrem aliquem ſpiritualem habere, qui Pædagogi, Magiſtri, Patrini, ac Protectoris inſtar dirigat, adiuuetque, vt voti compotes euadant. Eum in modum, quo DEVS D. N. in ſua gubernatione per Angelos ſuos, non ſolùm conſtituit Principatus & Poteſtates, qui Eccleſias, & Prouincias gubernent; ſed cuique etiam particulari homini cuſtodem Angelum deſtinauit, qui eum ad ſalutis portum peruenire iuuaret. Quod ſi in via virtutis ſis Tyro, danda tibi opera eſt, vt benè in humilitate fundaris: tibi perſuadens, te tanquam ignorantem, Magiſtro indigere, qui te doceat; & tanquam infirmum, Medico, qui te curet; tanquam peregrinum, qui eam viam nunquam ambulauerit, duce, qui te comitetur ac dirigat; tanquam Militem nouum, Duce, qui te gubernet; & tanquam debilē ac timidū, Patrino & Protectore, à quo adiuueris & protegaris: Excitare autem etiam debes fiduciam tuam, quòd DEVS D.N. & cuſtos Angelus hominis defectum circa tuam gubernationem ſupplebunt.

QVOD ſi bona & commoda illa cognoſcere velis, quæ hinc tibi prouenient: conijce oculos in conſilium illud ac diſpoſitionem, qua vſus eſt DEVS ad Hebræos ex AEgypto educendos; & per deſertum ad promiſſam terram deducendos. quod conſilium viua quædam imago eſt eius directionis, quam adhibet ad homines è peccati ſtatu educendos, & per huius mundi deſertum ad æternæ promiſsionis terram dirigendos. Quod ſi attentè perpendas, inuenies, populum illum duos habuiſſe duces, alterum Angelum Domini, de quo dixit: a *Ecce ego mittam Angelum meum, qui præcedat te, & cuſtodiat in via; & introducat in locum quem paraui. Obſerua eum, & audi vocem eius, nec contemnendum putes: quia non dimittet, cùm peccaueris, & eſt nomen meum,* & auctoritas mea *in illo:* Alterum ducem habuit ipſum Moyſem, qui eduxit populum illum ex AEgypto, & per totam viam magna poſteà cura deduxit. Ille enim aperuit illis b *mare rubrum*, vt, *aqua diuiſa,* ſine vllo detrimento tranſirent: in qua tamen poſteà ad eundem locum reuertente, *Pharao totusq; eius exercitus,* qui populum perſequebantur, ſummerſi ſunt. Et cùm Amalechitæ inſurrexerunt contra populum c *eleuauit ipſe manus in cœlum,* & impetrauit populo victoriam; Cùm morderentur à ſerpentibus d *poſuit*

a Exod. 23. 20.
b Exod 14. 20, 28.
c Exod 17. 11.
d Nū. 21. 9

ſerpentē æneū pro ſigno, quē qui percuſſus aſpiciebat, ſanabatur. Cū fame premerētur, impetrauit illis e *Manna de cœlo*; & cùm ſiti laborarent, f *aquam de petra illis eduxit.* Ac deniq; g *aſcendens in montē Syna attulit illis tabulas legis*, & in omnibus aduocati & intermedij officium præſtabat in rebus omnibus inter Deum & populum. Tale igitur eſt munus eorum, quos Deus D.N. tanquam Electorum ſuorum duces conſtituit, ad eos educendos ex Dæmonis & peccati tyrannide: dirigentes & adiuuantes eos orationibus, conſilijs, varijsq; alijs medijs: fauente illis Deo, vt ea ſint efficacia. Eorū.n. induſtria pertranſeunt electi per mare tentationum, & tribulationum abſque vllo ſuo detrimento, victis verò & extinctis hoſtibus. Et ſi alij recentes inſurgāt, etiā cōtra illos impetrant victoriā. Quod ſi à ſerpentinis ſuis paſsionibus ſint vulnerati, proponunt illis remedia, quæ in Chriſto crucifixo inuenieēt; docētes eos ita eundē crucifixū aſpicere, vt vulnerū ſanitatē cōſequantur. Quando præ alimenti ſpiritualis defectu languēt, impetrant illis Manna cęleſte; & aquā petræ viuæ, quę eſt ipſe Chriſtus: applicantes illis Sacramenta ac remedia, quib⁹ refectio ſpiritus & gratia deuotionis ac lacrymarū obtinētur. Illi eos docent legem Dei; & vias, per quas illam adimplere debeant: pręſtantq; conſiliariorum munus in dubijs eorum: Deo ipſo, qui tales Duces cōſtituit, reſponſa ſua per eos dante. qui Duces tam deberent eſſe in verbo & opere potentes, atque ipſe fuit Moyſes, ad facinora adeò illuſtria patranda.

e Exod. 16. 15
f Nū. 20. 11
g Exod 31. 18 & c. 34 19.

§. 2. *Firmitatem & conſtantiam non debere eſſe ſoli vni ſpirituali Patri alligatam.*

QVONIAM de hoc argumēto fuſiùs egimus in libro Ducis ſpiritualis, hic tantùm addemus quędā alicuius momenti monita, præſenti inſtituto accōmodata. Eſt aūt *Primū*: vt nunquā ſis adeò alligatus vni Duci etiā bono, qui tibi cōtigit; vt, eo ablato, aut deficiente, tu quoq; à benè cęptis deſiſtas. hoc.n. eſſet certū ſignū, te nō inniti pręcipuè Deo, eiusq; ſancto timori & amori, ſed reſpectibus humanis, & affectibus terrenis: vt qui pluris hominē facias quā Deū, nō ſecus atq; Iſraelitæ, qui adeò erāt Moyſi Duci ſuo adſtricti, adeoq; ab eius præſentia in adoratione veri Dei pendebant; vt ob eius per dies 40. abſentiā, cū Dei mādato aſcēdiſſet in montē Syna, ſtatim à cultu veri Dei recedētes, idolū adorauerint. Et quāuis Moyſes loco ſui Aarō ſummū Sacerdotē reliquiſſet, nihili id fecerint, nec à deprauata ſua volūtate potuerint retardari, quò minus ipsū Aaron vrgerēt dicētes: a *fac nobis Deos, qui nos præcedāt: Moyſi.n. huic viro, qui nos eduxit è terra Aegypti, ignoramus, quid acciderit.* cogitabāt.n. miſeri homines, ſublato ſibi Moſe, Deū quoq; ſublatū, qui per eū loquebatur, eosq; gubernabat; nec poſſe Deū idē præſtare per Aarō. ideoq; ſtultitiā illā fecerūt, vt *tollētes in aures aureas oēs, opere fuſorio facerēt ex eis vitulū cōflatile, ac dicerēt: hi ſūt Dij tui Iſrael, qui te eduxerūt de terræ Aegypti.* In quo facto duo videm⁹ depicta vitioſa extrema eorū, qui exierūt

Tract. 4 c. 2
a Exo. 32. 1.

Digitized by Google

ex Aegypto, vocante eos Deo per virum aliquẽ ſanctũ, qualis fuit Moyſes.

Alterum extremũ eſt, ꝗ nimiũ ſe homini obſtringãt & addicãt, exiſtimãtes tali Cõfeſſario, aut ſpiritus Magiſtro ſibi ſublato, ipſum Deũ etiã auferri;& gubernationẽ cęleſtẽ,qua per eũ dirigebantur: nec poſſe aliũ eſſe à quo poſsint æquè dirigi ac iuuari.In qua re graui iniuria Deũ afficiunt,ob nimiã fiduciã,quã in homine ponunt: quibus propterea imprecatio illa cõpetit:b *maledictus homo, qui confidit in homine.* Ex hoc extremo in alterũ facilè deueniũt,æquè vitioſũ.Nam ſublato illis homine illo, non amplius acquieſcũt,vt ab alio dirigantur:ſed proprio iudicio ſeipſos gubernãt. hoc enim eſt,ex aureis inauribus, operibus ſc. obedientiæ, idolũ proprij iudicij conflare;illudq; adorare,cùm ei ſe ſubijciant,vt gubernentur. Si itaq; extrema hęc vitare velis,ita ſtatuas ab homine gubernari, quẽ Deus tibi ad id deſignauit:vt præcipuã tuã fiduciã in ipſo Deo colloces,qui per homines te docet,& alloquitur;& qui,vno ſublato,nouit alterũ ęquè aptũ in ei⁹ locũ ſubrogare:quemadmodum mortuo Möyſe, conſtituit Ioſue, qui promouit ꝗ Moyſes inceperat,& vno Prælato,Confeſſario,aut Magiſtro ac Directore, iuxta palatũ ac deſideriũ tuũ, deficiente, cõſtituet Deus aliũ, qui nõ minus arrideat.Quod ſi minus quã alter hic aptus eſſet:ipſius Dei prouidẽtiæ erit, eius defectus varijs vijs ſibi notis ſupplere. ab ipſo ſiquidẽ præcipuè omnis apta ordinatio pendet: iuxta illud Apoſtoli ad Corinthios hoc errore non nihil infectos,valdeq; gloriantes ꝗ Magiſtrũ habuiſſent alij Paulum,alij Apollo: plus eis,quã par erat tribuentes: c *Quid* (inquit) *eſt Apollo? quid Paulus? Miniſtri ſunt Dei, cui crediditis: ego plantaui* prædicatione mea fidẽ & charitatẽ in votis: *Apollo* eandẽ ſua prædicatione *rigauit: ſed Deus incrementũ dedit*, interiùs illud in vobis efficiens. *itaq; neque qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat:* nihil.n.Miniſtrorũ labor,& induſtria valeret, *niſi Deus* eadẽ cũ illis faciens, *incrementũ daret*. Hoc dixit Apoſtolus:nõ,vt aliquid remitteres de opiniõne,quã par eſt habere de ijs,quibus Deus tanquã inſtrumentis vtitur,ad tuã directionem:ad quos vult te recurrere,quia ſine eis non efficiet in te ipſe opus ſuũ.quemadmodum nec plantis ipſis dat incremẽtum,niſi adſit qui eas plantet,ac irriget. Neceſſe tamen eſt huic tuæ de illis opinioni certũ limitẽ ac terminũ ponere; ita vt non tanquã ad homines tantùm ad eos recurras, ſed tanquam ad Miniſtros Dei,qui per eos te docet: &, quando vnum auffert,ſciet,alium tibi aſsignare; per quem idem, quod per alterum, præſtet. Et protereà idem Apoſtolus addit: *qui plantat, & qui rigat, vnum ſunt.* primus ſcilicet & ſecundus, & quotquot eis ſucceſſerint, æquè enim facilè eſt Deo,per hunc ac per illum,te dirigere: modò illius prouidentiæ præcipuè innitaris,nec proprio tuo iudicio dirigi velis.Id enim Salomon ſuaſit,cùm dixit: d *habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo: & ne innitaris prudentiæ tuæ,* plus ei,quàm par ſit,tribuens.

b Iere. 17.5.

c 1 Cor. 3.4.

d Prou. 3.5.

NON poſſum tamen prætermittere, quin hic admoneam de aſtu Dæmonis, cùm videt ſublatum nobis eſſe virum aliquem Sanctum, ſub cuius directione feruenter in Dei obſequio pergebamus. tunc enim tanquam agmine facto grauiſsimis tentationibus nos aggreditur, vt à pijs deſiderijs beneque propoſitis deſiſtamus: ſibi perſuadens, remota columna, facilè ruere quicquid ei innitebatur. quemadmodum euenit Regi Ioas, de quo ait ſcri-
4. Reg. 12. ptura: quòd e *fecerit rectum coram Domino cunctis diebus, quibus docuit eum Ioiada Sacerdos.* Sancti enim illius viri inſtructio ac directio conſeruabat, ac pro-
2. Paral. 24. 17. mouebat veram in Rege religionem. f *Poſtquam autem obijt Ioiada,* non paſſus eſt Dæmon hanc ſibi occaſionem elabi; ſed inſtigauit *Principes Iuda, vt ingreſſi adorarent Regem, qui delinitus obſequijs eorum,* ac blanditijs, & muneribus acquieuit eis, perſuaſeruntque ei *vt Lucis & ſculptilibus ſeruiret.* Et quamuis *Zacharias filius Ioiadæ* illi obſiſteret, maleque facti eum, totumque populum admoneret, nihil profecit: ſed potius iuſsit eum *lapidari in atrio domus Domini,* ſiue inter templum & altare. In qua narratione quaſi depictum apparet, tum quantùm valeat Prælatus aliquis magna ſanctitate & prudentia præditus, ad conſeruandam veram religionem, ſpiritumque verum, non ſolum in priuato quopiam homine, ſed etiam in ipſo Rege, & toto regno: cuius Prælati iactura grauiter, proculdubiò, eſt ferenda. quamuis Deus ſoleat eam reparare mittens loco Ioiadæ defuncti aliquem Zachariam non minus feruentem patre ſuo.

TVM etiam in eadem narratione apparet ad viuum depictus Sathanæ aſtus, ſuis tentationibus eueſtigiò accurrentis ad religionem & ſpiritum deturbandum, qui ſub tali Ioiada florebat. Cui ſathanæ neceſſe eſt viriliter & ſtrenuè reſiſtere: conſilia ac directionem ſequendo eius, qui in demortui locum ſuccedit: quia idem D. Deus eſt, qui per vtrumque loquitur; & ſtudendo profundas in virtute radices iacere; tuamque in eam propenſionem & affectum promouere: non quòd eam Petrus Pauluſve prædicauerit, aut docuerit, ſed ob ipſiuſmet virtutis bonitatem, & præſtantiam, Deique dignitatem & eminentiam, cui illa innititur.

HANC veritatem aſſecuta eſt feruens noſtra RVTH, quæ, etſi ducem haberet NOEMI, per quam DEVS illam ex idololatria eduxit: non tamen
Ruth. 1. 17. conſtantiam & perſeuerantiam ſuam illi adſtrinxit: ſed dixit potius: g *quæ te terra morientem ſuſceperit, in ea moriar: ibiq; locum accipiam ſepulturæ.* mentem & voluntatem ſuam aperiens, vt quamuis diuturnior ſua vita eſſet, quàm ſuæ Magiſtræ ac ducis, non propterea eſſet in patriam ſuam Moab, reditura; ſed in Bethlehem tota reliqua vita permanſura, vero Deo vſque ad eius finem ſeruiendo.

§. 3. *In quibus rebus, & qua ratione Patribus ſpiritualibus ſit parendum.*

Qvoniam in ſubiectione & obedientia ſpiritualibus Patribus præſtanda alia quoque vitioſa extrema inueniri poſſunt: ne in illa incidas, obſeruandũ eſt tibi: in actionibus præceptis non eſſe opus, ſuperiorem aut ſpiritualẽ Patrem conſulere: cùm cõſtet teneri te ad eas, etiamſi is tibi eas nõ imponat; nec debere eas omittere, etiãſi is prohibeat, iuxtà illud S. Petri: a *obedire oportet Deo magis quàm hominibus*: ſed eas quæ ſunt Conſilij, & ſupererogationis; in quibus plus minuſve pręſtari poteſt, propriaq́; voluntas facilè alitur & fouetur, expedit omninò cum Patre ſpirituali cõmunicare, eiuſque directionem ſequi: licèt, quod in te eſt, meritò debeas vehementer propendere ad ita laborandum in omnibus, quæ ſunt diuini obſequij, vt nunquam ſis otioſus. quod mirificè declarauit Spiritus Sanctus iubens, pigrum diſcere à duobus animalculis: altero per terram repente, altero volante per aëra: quæ duas conſtituunt reſpub. quarum altera nullum habet caput, à quo gubernetur, altera vero caput vnum habet: & vtraque in laborem maximè incumbit. Prima reſpublica eſt formicarum, de quibus ait: b *Vade ad formicam ô piger,* & conſidera vias eius, & diſce ſapientiam: *quæ cùm non habeat Ducem, nec Præceptorem, nec Principem: parat in æſtate cibum ſibi; & congregat in meſſe, quod comedat.* quaſi diceret, conſidera, ô piger, vehementem formicarum ad colligendum in æſtate ſeminæ, quæ in hyeme comedant, propenſionem: & deprehendes, quod quamuis nec Ducem habeant, nec Magiſtrum, qui doceat illas viam; nec Principem aut Regem, qui ad laborandum impellat: ipſæmet ex propria inclinatione laborem amplectantur: imò, vt Plinius ait, onus interdum ſuſcipiunt corpore proprio maius; & omnes magno ordine & conformitate, ita vt aliæ alias non impediant, continuè laborant. Hunc itaque in modum toto huius vitæ tempore tantam debes propenſionem habere ad præcepta diuina explenda, & c *quodcunque facere poſſis, inſtanter operandum*: vt etiamſi Magiſter nullus, qui te dirigeret; nec ſuperior, qui te vrgeret; nec vllæ pœnarum minæ, aut præmiorum temporalium ſpes adeſſet, non velles huic ſancto exercitio manum ſubtrahere: eò quòd ad tuam ſalutem ita expediat, ipſique Deo ita placeat. Id quod conſentaneum omninò eſt non ſolùm eò quòd Chriſtianus ſis, ſed etiam (vt ait S. Baſilius) quòd homo d *natus* ſis *ad laborarem, quemadmodum auis ad volatum.*

Ne tamen ex hac formicarum repub. occaſionem accipias exiſtimandi, non eſſe tibi neceſſarium Ducem aut Magiſtrum: audi ſecundam ſimilitudinem ex apum repub. deſumptam, quam idem Salomon addit iuxtà

a *Act. 5. 19*

b *Prou. 6. 6.*

Lib. 11. c. 30.

c *Eccleſ. 9. 10.*

In illud Iſa. 1: ſolemnitates veſtras.

d *Iob. 5. 7.*

S. Hieron. in Ezech 3. & epiſt. ad Ruſticum.

Orig. homil. 2. in Iſai. S. Damaſ. lib. 2 Paral. c. 89. Ianſen. Prouerb. 6. 6.

tranſlationem Græcam, quam multi S. Patres ſequuntur: *vade* (inquit) *ad apem & diſce, quàm ſit operoſa, quamq; ſeriam operationem exerceat: cuius labores & Reges & Idiotæ ad ſanitatem aſſumunt; deſiderabiliſq; eſt omnibus, & illuſtris: & quidem cùm ſit viribus infirma, tamen, quia ſapientiam honorat, euecta eſt.* quaſi dixerit: ſi à formicis didiciſti laborare in operibus corporalibus, diſce etiam idem in magis ſpiritualibus & excelſioribus, imitando apes, ſolicitè per flores volitantes; mel, ceramque colligentes: ex quibus fauos ſuos in tanta copia conficiunt, vt habeant non ſolùm vnde ipſę alantur, ſed etiam alios. quo labore ſapientiam honorare dicuntur, ob illuſtre exemplum, quod ſua diligentia præbent ad eam comparandam. Hunc ergo in modum laborandum tibi, ſanctaq; meditatione volandum per varios diuinorum myſteriorum flores; & colligenda veritatum cera, roſque virtutum in tanta abundantia, vt non tibi ſolùm, ſed alijs quoque prodeſſe poſsis. Sed aduerte, quod apes ſuum habeant Ducem, Magiſtrum, ac Regem, quem ſequuntur, cui parent, qui deſides punit, & ex alueari ſuo otioſas planè repellit, vt ex hoc diſcas exẽplo, opus te habere Duce, Magiſtro, ac Superiore, q̃ te doceat, ac gubernet: vt ſi incurius ſis in ijs, quæ tibi incumbunt, etiam ſtimulet. ſi itaque in operibus ac laboribus tuis perfectus eſſe deſideras; quoad affectum quidem imitandæ ſint tibi formicæ; quoad effectum verò & executionem apes debes æmulari. adeò enim feruentia laborandi pro Dei amore deſideria habenda ſunt, vt ipſamet inclinatio tua ad id te compellat; & e *Charitas Chriſti*, vt Apoſtolus ait, *te vrgeat*, calcarq; addat, vt non opus habeas alio, qui te ſtimulet, aut timorem incutiat. In executione autem horum deſideriorum recurrendum tibi eſt ad ſpiritualem Patrem, qui ſpiritualia exercitia, in quibus occupari debeas, tibi deſignet: vt rectè & vtiliter progrediaris. Quod ſi formicam quandam apemque valdè ſolicitam videre cupis, à qua & obediendi, & laborandi modum hunc addiſcas, vt perfectus euadas: audi quæ ſacra hiſtoria RVTH de ea refert ſecundo eius capite.

e 2. Cor. 5. 14.

Cap. 2. Ruth

ERAT *autem viro Elimelech conſanguineus, homo potens, & magnarum opum, nomine* BOOZ. *Dixitq;* RVTH *Moabitis ad ſocrum ſuã: ſi iubes, vadam in agrum, & colligam ſpicas, quæ fugerint manus metentium, vbicunq; clementis in me patrisfamilias reperero gratiam. Cui illa reſpondit: Vade filia mea. Abijt itaque & colligebat ſpicas poſt terga metentium. Accidit autem, vt ager ille haberet dominum nomine* BOOZ, *qui erat de cognatione* ELIMELECH. *Et ecce ipſe veniebat de Bethlehem, dixitq; meſſoribus: Dominus vobiſcum. Qui reſponderunt ei: benedicat tibi Dominus. Dixitq;* BOOZ *iuueni, qui meſſoribus præerat: cuius eſt hæc puella? Cui reſpondit: Hæc eſt Moabitis, quæ venit cum* NOEMI, *de regione Moabitide: & rogauit, vt ſpicas colligeret remanentes, ſequens meſſorum veſtigia: & de mane vſque nunc ſtat in agro, & ne ad momentum quidem domum reuerſa eſt. Et ait* BOOZ *ad* RVTH:

audi

audi filia, ne vadas in alterum agrum ad colligendum, nec recedas ab hoc loco: ſed iungere puellis meis, & vbi meſſuerint ſequere. Mandaui enim pueris meis, vt nemo moleſtus ſit tibi: ſed etiamſi ſitieris, vade ad ſarcinulas, & bibe aquas, de quibus & pueri bibunt. Quæ cadens in faciem ſuam & adorans ſuper terram, dixit ad eum: Vnde mihi hoc, vt inuenirem gratiam ante oculos tuos, & noſſe me dignareris peregrinam mulierem? Cui ille reſpondit: Nunciata ſunt mihi omnia, quæ feceris ſocrui tuæ poſt mortem viri tui: & quòd reliqueris parentes tuos, & terram in qua nata es, & veneris ad populum, quem antea neſciebas. Reddat tibi Dominus pro opere tuo, & plenam mercedem recipias à Domino Deo Iſrael, ad quem veniſti, & ſub cuius confugiſti alas. Quæ ait: Inueni gratiam apud oculos tuos Domine mi, qui conſolatus es me, & locutus es ad cor ancillæ tuæ, quæ non ſum ſimilis vnius puellarum tuarum. Dixitque ad eam BOOZ: *Quando hora veſcendi fuerit, veni huc & comede panem, & intinge buccellam tuam in aceto. Sedit itaque ad meſſorum latus, & congeſſit polentam ſibi; comeditque & ſaturata eſt, & tulit reliquias. Atque inde ſurrexit, vt ſpicas ex more colligeret. Præcepit autem* BOOZ *pueris ſuis dicens: Etiamſi vobiſcum metere voluerit, ne prohibeatis eam: & de veſtris quoque manipulis proijcite de induſtria, & remanere permittite, vt abſque rubore colligat, & colligentem nemo corripiat. Collegit ergo in agro vſque ad veſperam: & quæ collegerat virga cædens, & excutiens, inuenit hordei quaſi Ephi menſuram, id eſt, tres modios. Quos portans, reuerſa eſt in ciuitatem, & oſtendit ſocrui ſuæ: inſuper protulit, & dedit ei de reliquijs cibi ſui, quo ſaturata fuerat. Dixitq́; ei ſocrus ſua: Vbi hodie collegiſti, & vbi feciſti opus? ſit benedictus, qui miſertus eſt tui. Indicauitque ei apud quem fuiſſet operata: & nomen dixit viri, quòd* BOOZ *vocaretur. Cui reſpondit* NOEMI: *Benedictus ſit à Domino: quoniam eandem gratiam, quam præbuerat viuis, ſeruauit & mortuis. Rurſumq́; ait: Propinquus noſter eſt homo. Et* RVTH: *Hoc quoque inquit, præcepit mihi, vt tam diu meſſoribus eius iungerer, donec omnes ſegetes meterentur. Cui dixit Socrus: Melius eſt, filia mea, vt cum puellis eius exeas ad metendum, ne in alieno agro quiſpiam reſiſtat tibi. Iuncta eſt itaque puellis* BOOZ: *& tam diu cum eis meſſuit donec hordea & triticum in horreis conderentur.*

IN iucunda hac Hiſtoria delineata, ac picta ſunt admiranda exercitia iuſtorum, qui valdè perfecti eſſe contendunt: quorum fundamentum eſt exacta erga Deum, & erga eos, qui eius nomine gubernant, obedientia. In qua adeò eluxit feruens RVTH, vt de ea dixerit Chriſtus D. S. Brigittæ in quadã reuelatione: RVTH *fuit in populo Dei clarior, quia voluntati propriæ nõ obediuit*; ſed Dei ipſius eam vocãtis, & NOEMI, quã in Ma- [Lib. 6. Reuela. c. 10.]
giſtrã acceperat: cui adeò ſe ſubiecit, vt dixerit: *f* QVICQVID PRAECEPERIS FACIAM. ſed oſtẽdit ipſo facto, ſe formicas apesq́; laborioſas imitari. nam cũ in Bethlehẽ perueniſſet, & meſsis hordeacea inciperet, magiſtrã ſuã [f Ruth. 3. 5.]

Digitized by Google

g Ruth. 2. 2. præuenit dicens: g *ſi iubes, vadam in agrum & colligam ſpicas, quæ fugerint manus metentium*. oſtendit inquam hic inſtar formicæ deſiderium laborandi in occupatione adeò vili ac laborioſa: ad quam ſponte ſua ſe obtulit, priuſquàm facere iuberetur. Nam fortè NOEMI ipſa non fuiſſet auſa id iubere. Sed & apis obedientiam oſtendit, quæ noluit prius facere quod optabat, quàm eius Magiſtra id approbaret, & faciendi poteſtatem faceret. In quo præclaram quandam obediendi regulam expreſſit, quam tradit Sanctus Gregorius dicens: in proſperis & honorificis carniqùe iucundis rebus nihil de ſuo habere debet perfecta obedientia. non enim debet ad eas propendere, aut deſiderare, & multò minùs à ſuperiore petere: ſed expreſſum potiùs expectare mandatum. imò & quando illud adeſt, expedit, ſi fortè poteſt, demiſsè recuſari. Quemadmodum Moyſes & Ieremias, cùm DEVS illis gubernationis & prædicationis munus committeret, demiſsè deprecabantur. Quando autem peragenda ſunt amara aut vilia, pœnalia, & laborioſa: perfectus obediens aliquid de ſuo habere debet; vt ſcilicet in ea propendeat, mortificandæ propriæ voluntatis, Chriſtumqùe Dominum noſtrum ſeriò imitandi causâ. Quam propenſionem ac deſiderium cùm habet, non eſt expectandum Magiſtri mandatum, ſed ſponte ſua cum debita reſignatione ſeſe ad ea obeunda offerre, dicens Prælato aut Confeſſario, quod RVTH dixit Noëmi, breuibus ac ſynceris verbis, & cum reſignatione: *ſi vis, vadam in agrum*, ad laborandum ſcilicet; & ſi permittis, incumbam in hæc & illa opera pœnitentiæ, humiliationis, vt ſunt ieiunia, flagella, & miniſtrare pauperibus in Xenodochijs, &c. Et hoc non eſt contra perfectionem obedientiæ: talis enim non tendit ad ſuam voluntatem exequendam, nec ad trahendam ſuperioris: ſed aperire tantùm vult viam, vt liberè ille iubeat, quod ſubdito magis expediet. Huius rei praxis proponetur fuſiùs in proximo Tractatu, vbi ratio tradetur, qua ſe pœnitentes erga ſuos Confeſſarios gerere debeant. nunc pergamus ad reliqua diuinæ vocationis media, per quæ Perfecti reddamur.

Lib. 35. Moral. c. 13.

CAPVT

Digitized by Google

Capvt X.

Varios prosperos et adversos eventus medium eſſe diuinæ Vocationis: quibus iuſti confirmantur, & perficiuntur; fiuntq́; omnibus illis ſuperiores.

ADMIRANDVM eſſe diuinæ prouidentiæ conſilium in externis medijs adhibendis ad iuſtos confirmandos & perficiendos: quemadmodũ diximus etiã ſuperiùs, ſtupendum eſſe eiuſdẽ conſilium ad vocandos & cõuertendos peccatores. Inter hæc tamen media valdè eminet varietas proſperorũ aduerſorumq; euentuũ, quibus eos deducit: nunc a *eleuando vſque ad cœlos, nunc deprimendo vſque ad abyſſos.* varijs his euentibus (vt perpendit S. Chryſoſt.) vitam eorum cõtexens, vt aduerſis profundiùs in humilitate & patientia radicentur; proſperis verò in ſublimè proficiant Charitatis & confidentiæ: & hac ratione diuinum ſuum Ducem imitentur: (cuiꝰ vita ab ipſa natiuitate vſq; ad mortem huiuſmodi aduerſis ac proſperis fuit contexta) & vti nouerint, tanquam alter S. Paulus manu b *dextra ac ſiniſtra*; proficiantq́; per *infamiam & bonam famam*; per diuitias & paupertatem; ſanitatem & infirmitatẽ: non ſe extollentes inaniter in proſperis, nec deficientes animo in aduerſis; nec ſuam conſtantiam propter tantam varietatem imminuentes. In cuius ſignum Epiſcopus Confirmatos percutit in faciem, pacemque precatur: vt meminerint ipſorum pacem in multa patientia conſiſtere, & in Sanctitatis firmitate: quamuis contrarijs omninò ventis oppugnentur. præparantes ſe dum flat vnus, ad pugnandum cum altero iuxtà regulam Eccleſiaſtici dicentis: c *in die bonorum ne immemor ſis malorum: & in die malorum: immemor ſis bonorum*: & d *memento paupertatis in tempore abundantiæ, & neceſſitatum paupertatis in die diuitiarum.* futura enim eſt ab his in illa mutatio: & virtutes, quas vno die comparaueris, vſui tibi erunt, vt in alio ſis firmius. Nec immeritò etiam *diem* appellat *malorum*: nam etſi exteriùs videatur nox obſcura, interiùs tamen eſt dies clara: ſiquidem in aduerſitate non amittitur lux diuinæ gratiæ, nec iuſtitiæ Sol occumbit. Et propterea idem Eccleſiaſtic. dixit: e *hominem ſanctum in ſapientia manere ſicut ſolem.* quemadmodum enim Sol nunquã amittit lumen, quod in ſe habet, etſi varias interdũ ecclypſes patiatur, quæ eius radios, ne mundum illuſtrent, impediunt: ita vir iuſtus & perfectus, quamuis multas ecclypſes ob tribulationes, huiuſque vitæ aduerſitates patiatur: ſemper tamen in ſpiritu ſuo retinet gratiæ ſplendorem, & ſubſtantialem feruorem Charitatis.

a *Pſal.* 106. 26.
Homil. 8. *in Matth.*
b 2. *Cor.* 6. 7.
Catechiſmus Rom. c de Confirm. ad finem.
c *Eccli.* 11. 27.
d c. 18. 25.
e *Eccl.* 27. 12.

§. 1. *Quatuor excellentias obtineri, rerum proſperarum, & aduerſarum varietate.*

HAc rerum varietate quatuor præcipuè intendit DEVS D. N. per quæ tanquam per gradus quoſdam ad Chriſtianæ perfectionis faſtigium conſcenditur, gloriæq; corona excellenter acquiritur. [S. Greg. lib 10 Moral. c. 12.] *Primum* eſt, ne viri iuſti inordinato amore rebus proſperis adhæreſcant, aut nimiũ aduerſas timeant: ſed ſpiritum ſuum ſupra omnes attollant, animo quodam erectione & omnibus ſuperiore.

Secundum eſt, vt amorem totum & timorem ſuum in ſolo Deo collocent; cum quo ſolo ſint cõtenti, & in cuius ſola voluntate gloriaq; conquieſcant: dicentes cum Dauide: [a Pſal 72. 25] a *quid mihi eſt in cœlo? & à te quid volui ſuper terram?* Huc accedit *tertium*, quod Deus intendit; vt ſcilic. fidant iuſti diuinæ prouidentiæ, quòd proſpectura ſit illis, ſiue in proſperis, ſiue in aduerſis, quod è re illorum magis erit. Ideoq; ipſi vtrumq; acceptent toto tempore, quo Deo ita placebit, vt perfectiùs ei ſeruiãt. Ex his tribus *quartum* oritur, vt ſcil. eos in Sancto ſuo ſeruitio ita corroboret, vt tanquam immutabiles magna firmitate & gaudio vſq; ad mortem in diuino obſequio perſeuerẽt. Quemadmodum S. ille vir Tobias, de quo eius hiſtoria refert, quòd varios [b Tob 2. 14.] hos rerum euentus expertus, immobilis in Dei timore permanſerit, b *agens gratias Deo omnibus diebus vitæ ſuæ*: [c Tob. 1. 21. 13.] æquè cùm Rex c *Senacherib* illum perſequeretur, atque cùm Rex *Salmanaſſar* illi faueret: & cùm ſanus eſſet ac diues; atque cùm ad paupertatem redactus, infirmus eſſet ac cæcus. [d Prou. 12. 21.] d *Iuſtum* enim (ait Sapiens) *non contriſtabit quicquid ei acciderit*, ita vt ipſum perturbet, aut benè propoſita ipſe mutet: potius [e c. 28. 1.] e *quaſi Leo confidens abſque terrore eſt creaturarum*: quia cor eius magnanimum eſt, & omnibus creaturis ex virtute Dei ſuperiùs: quemadmodum per ſuum Prophetam promiſit dicens: [f Eſai 58. 14] f *tunc delectaberis in Domino, & ſuſtollam te ſuper altitudinem terræ*. [Lib 31. Moral. c. 19.] Terra ait Sanctus Gregorius, valles habet, & montes; ſuperiora & inferiora. Inferiora cenſentur paupertas, ignominia, morbus; & reliqua aduerſa, quæ omnes homines fugiunt: Superiora ſunt diuitiæ, honores, dignitates; & cætera proſpera, quæ huius mundi homines appetunt. at viri perfecti à Deo extolluntur ſupra valles & montes terræ: quia ſuperiores eos facit aduerſis & proſperis mundi. non enim negligunt illa, ad quæ tenentur, in valle puſillanimitatis; neque proſperis hærent arroganter, in monte vanitatis; ſed æqualiter in vtroque ſe habent; & tanquam [g Iob 39. 27] g *aquila eleuantur* à terra, *& in arduis ponunt nidum ſuum*, in ipſo ſcilicet cœlo; & intra ipſummet DEVM, in quo totum ſuum gaudium & conſolationem reponunt. Ac propterea magnum latet myſterium in eo, quòd

Iſaias duo illa coniunxerit: *delectari ſuper Domino & ſuſtolli ſuper altitudines terræ*, vnum enim horum ſine altero non inuenitur: non enim ſuper omnes res mundi poteris eleuari, niſi totum ſolatium tuum in DEI poſſeſſione conſtituas; nec delectari poteris in ſolo DEO, niſi ſuper omnes res mundi ſuſtollaris. Ac proinde nimio affectu in aliquam earum propendeas, illique adhæreſcas: non habebis in virtute conſtantiam. Nam, vt S. *Lib 2. Moral. c. 3* Gregorius ait, nemo poteſt res caducas & inſtabiles amare, & ipſe immutatus permanere: rebus enim terrenis mutatis, neceſſe eſt & ipſum cum eis mutari. Si nimium fortunæ bona, honorem aut delicias ames, non es illis ſuperior, ſed inferior; ac proinde illis mutatis, & tu mutaberis. Contrà verò magnam firmitatem & immutabilitatem habebis, ſi te ſupra omnia creata, proſpera & aduerſa ſuſtuleris; Deoque ſoli, qui nec mutatur, nec mutari poteſt, te arctè coniunxeris. Et tunc benè dicere licebit cum Apoſtolo: h *certus ſum, quòd neq; tribulatio, neque anguſtia, neque angeli, neque principatus; neque virtutes, neque fortitudo; neque altitudo; neque profundū; neque creatura alia poterit me ſeparare à charitate Dei, quæ eſt in Chriſto* IESV D. N. *h Rom 8. 38.* Nam virtus Dei facit me omnibus ſuperiorem: qui ſuam omnipotentiam in eo oſtendit, vt miro quodam modo contrarijs ventis, rebus ſcilicet proſperis & aduerſis faciat velociter currere ad portum ſaluationis, & perfectionis: eoſdē proferens effectus per media, quæ in ſpecie videntur contraria: fiduciam ſcil. per aduerſitates; & humilitatem per proſperitates: in illis enim illuminat mentē, vt agnoſcat ſe (vt dixit Oſeas) deduci i *ad vallem Achor*, & tribulationis, *ad aperiendam ſpem*; *i Oſeæ 2. 15.* ipſaq; experientiâ ſentire prouidentiam diuinam in media ſua amaritudine; & ſimul agnoſcat, proſperitates nō eſſe ſuas, ſed gratuita dona Dei, cōformantis ſe ipſius imbecillitati, ſine ipſius meritis; eò quòd nec humeros, nec vires haberet, ad onus grauius portandū. Et hoc modo ex omnibus capit vtilitatem. nam (vt ait S. Apoſt.) k *diligentib. Deum omnia cooperantur in bonū*. *k Rom. 8. 28* Et quamuis dexteram & ſiniſtram manum habeant, ſunt tamen (vt notat Caſsianus) ambidextri, quemadmodum ille dux Aod, l *qui vtraq; manu pro dextra vtebatur*. *Collat. 6. c. 9 & 10.* *l Iudic. 3. 15.* Nam ex proſperis & aduerſis ſpirituale bonum pro anima ſua hauriunt; & æquè laboribus creſcunt, atq; ſolatijs; honoribus, atque ignominijs. Ipſis enim, quicquid DEVS vult, etſi carni aduerſetur, eſt felicitas ſpiritus. tunc (ait S. Gregor.) ſunt iuſti tanquam illi Cherubini, quos Ezechiel vidit m *palmas habere ad latus dextrum & ſiniſtrum*: *Homil 19. in Ezech.* *m Ezech 41. 19.* eò q̄ proſperis & aduerſis palmam & perfectā victoriā obtineāt, vincētes impetus tentationū & puſillanimitatū, q̄ ex aduerſis euētibus proueniūt; & impetus ſimiliter vanitatū, & ambitionū, quę ex proſperis ſolent pullulare: dicentes cùm Apoſtolo: n *ſcio & humiliari, ſcio & abūdare; & ſatiari & eſurire; & abundare & penuriam pati, vbiq; & in omnib. inſtitutus ſum; omnia poſſum in eo qui me confortat*. *n Phil. 4. 12.* cuius gratia & virtute paupertas & diuitiæ;

Ser.21. in Cant. fames & ſaturitas mihi ſunt materia coronę. Quod ait S. Bernard. eſſe, quaſi frui modo quodam ſtupendæ immutabilitatis, quæ eſt æternitatis participatio quædam, quæ obtinetur in ipſa gloria.

§. 2. *Confirmantur prædicta exemplo* NOEMI.

OMNIVM quæ dicta ſunt, poſſemus afferre præclariſsima exempla ex ijs quæ diuina Scriptura narrat de Iob, Ioſeph, Dauide, Tobia, & multis alijs ſanctis: qui per varios prædictos rerum euentus ad perfectionis culmen peruenerunt. Sunt nunc coniiciamus tantùm oculos in duas Matronas NOEMI & RVTH, quæ eiſdem vijs fuerunt deductæ. NOEMI primùm magnâ habuit proſperitatem in Bethlehem; ſed poſtea tot aduerſitates in Moab: vt cùm rediſſet in Bethlehem, omnes mulieres

a Ruth.1.10. ciuitatis cum admiratione magna dicerent: a *Hæc eſt illa* NOEMI? atque ſi dicerent: hæc eſt matrona illa diues, potens & pulchra, quæ adeò ſolenniter à nobis diſceſsit? & quomodo adeò pauper redit, & miſera? quod etſi plurimæ per modum laudis & commiſerationis dicerét, referentes eius virtutes, eiuſque vicem dolentes; aliquæ tamen idem fortè dixerint, per

4. Reg. 9. 37. *dicebatur: hæccine eſt illa Iezabel?* modum irriſionis & murmurationis: quaſi notando eius ſuperbiam & vanitatem, quòd tales calamitates DEVS reddiderit eius peccatis. nam etiam in ipſis aduerſitat.bus vult DEVS, iuſtos ſentire ventos contrarios: vt ſcilicet alij illos conſolentur, alij contriſtent; alij laudent, alij vituperent: vt, ſi laude fortè euaneſcerent, vituperio humilientur; & ſi contemptus redderet timidiores, laus animum adderet atque ſpiritum: & hac ratione (vt S. Gregorius ait) ſint in bono conſtantiores. Sed perfecti altiùs in aduerſis volant, nec laudes admittentes, nec timentes opprobria: potiùs

b Ruth.1.10. cum NOEMI dicunt: b *Ne vocetis me* NOEMI, *(id eſt pulchrā) ſed vocate me* MARA *(id eſt amaram) quia amaritudine valdè repleuit me omnipotens. Egreſſa ſum plena* (cùm viro ſcilicet, cum filijs & facultatibus) *& vacuam reduxit me Dominus. Cur ergò vocatis me Noëmi quam Dominus humiliauit, & afflixit omnipotens?* In quibus verbis pulcherrima quędam ratio delineatur, perfectionem in aduerſitatibus conſequendi.

PRIMVM, vt tribuas eas ſicut NOEMI fecit, Deo, volenti te humiliare; & omnipotenti, volenti affligere: cuius prouidétiâ res huiuſmodi eueniũt, quod ſufficere debet, vt eas libenter acceptes, credés tibi eſſe vtiles. Si enim

c Iob 9. & 12. ipſe DEVS eas ita diſpoſuit, aut pmiſit: c *quis dicere poteſt, cur ita facis?* potiùs

d 1. Reg. 3. 18. ergo dices cum Heli: d *Dominus eſt: quod bonum eſt in oculis ſuis faciat*. Nam idem erit etiam bonum in meis: quia ex eo magna mihi proueniunt commoda. Et, ſi omnipotens eſt, qui hæc diſponit, quis eius decreto reſiſtere poterit? quod ſi reſiſtere nòn licet: præſtat, me ſubijciendo,

illud amplecti. Nam, vt eſt omnipotens ad affligendum quemcunque voluerit, nemine prohibente: ita eſt omnipotens ad me liberandum ex tali aduerſitate, aut eam in meam vitilitatem conuertendam, nemine etiam illum impediente. Nulla aduerſa nocere mihi, aut mutare me poterunt: ſi pro me habeo Omnipotentem: qui me fortem & in eis conſtantem efficere poteſt. Etſi enim abſolutus ſit Dominus, non tamen eſt Tyrannus; & quamnis ſit Omnipotens, non tamen eſt crudelis, ſed beneuolus Pater, qui ſuis creaturis benefaciendo delectatur: niſi ipſæ ſibi deſint. Et æquali amore e *Dominus mortificat, & viuificat; deducit ad inferos], & reducit Dominus pauperem facit, & ditat; humiliat, & ſubleuat*. Et quamuis reuera multa huiuſmodi aduerſa eueniant à noſtris inimicis, ex odio, & mala intentione: non propterea tribui non debent permiſsioni ipſius Omnipotentis Domini, qui potuiſſet quidem auertere; ſed noluit, ob tuum commodum. ſi ea immiſerit Dæmon, dices cum Iob: f *Dominus dedit, Dominus abſtulit; ſicut Domino placuit, ita factum eſt: ſit nomen Domini benedictum*: Quòd ſi manifeſtus aliquis inimicus: dices quemadmodum Dauid, cùm illi malediceret Semei: g *Dominus præcepit ei, vt malediceret mihi*, quatenus eam maledictionem permiſit ob commodum meum. Quod ſi à falſo aliquo fratre inferentur, dices cùm Ioſeph: h *non veſtro conſilio, ſed Dei voluntate hoc factum eſt*, in multorum commodum. Hac ratione ſeruabis ſemper patientiam, hauriesque ex aduerſitate lucrum.

e 1. Reg. 2, 6.

f Iob 1. 21.

g 2. Reg. 16. 10.

h Gen. 45. 8.

2. Ex hoc licebit ad aliam recognitionem tranſire, qua eadem aduerſa tuis peccatis attribuas; & agnoſcas, te illis indigere: tum, vt purificeris à vitijs, & à recidiua præſerueris: tum, vt virtutum excellentiam conſequaris. Nam, ſi omnipotens cor tuum repleat amaritudine, non id facit, vt in ea ſiſtat: ſed vt à prauis humoribus, quibus infectum eſt, illud expurget, & ab inordinatis omnibus affectionibus purificet; impleat verò donis cœleſtibus in maiori abundantia, quàm prius haberes. Superbia tua & arrogantia præſens, aut periculum in eam incidendi, cauſa eſt, ait S. Bernardus, cur Devs te affligat, & humiliet: auferens quod te faciebat arrogantem; vt reddat poſteà ſecuriùs, cùm altiores in humilitate radices ieceris: & tunc licebit tibi dicere cum Noemi: *egreſſa ſum plena, & vacuam reduxit me Dominus*. nam in proſperitate diuitem te exiſtimabas, plenumque virtutibus: ne verò in ea cogitatione perires, euenit aduerſitas, quæ tuum errorem detexit; effecitque, vt pauperem potiùs te agnoſceres, & virtutibus vacuum, & ſic ob hanc humilitatem reddet tibi Devs, quod amiſiſti per ſuperbiam: tunc enim reuera es plenus, cùm te iudicas eſſe vacuum: ſicut verè vacuus eras, quando arroganter exiſtimabas te eſſe plenum.

Serm. 54. in Cantic.

3. Hinc eſt, quòd quemadmodum hæc Matrona in afflictionibus ſuis didicit, non gaudere, appellari ſe honorifico Noemi nomine, quo antea paſ-

ſim appellabatur: quia tali ſe honore indignam iudicabat: ac propterea petijt vocari ſe MARAM, eò quòd hoc potius nomen illi competeret, quæ in ſuis oculis non iam pulchra ſed verè amara eſſet. Ita Iuſtus ex varijs his euẽtibus diſcit, nolle titulos & cognomina honorum, aut dignitatum; nec laudari ab hominibus: quia his omnibus indignum ſe reputat: & quia tantam in his omnibus videt inſtabilitatem: & propterea cognominibus potius delectatur vilitatis, & contemptus: vt ſic tutior exiſtat. ideoque etiam adueniente proſperitate, eandem retinet animi demiſsionem: cùm enim non pulchrum, ſed turpem ſe eſſe agnoſcat: non vult ab hominibus nomen habere, quod ſe non mereri iudicat. Ideoque cum S. Ioanne Baptiſta l
l Ioan. 1. 20. *fatebitur ſe non eſſe Chriſtum, neque Eliam, neque Prophetam, ſed vocem* quandam,
hoc eſt, quaſi nihil. Quamuis tamen plurimũ NOEMI prohibeat, pulchrã ſe ab alijs appellari, ſed amaram: veriſsima eſt ſententia ſponſę dicentis: k *nigra*
k Cant. 1. 5 *ſum, ſed formoſa, filiæ Ieruſalem, nolite me conſiderare quod fuſca ſim, quia decolorauit me ſol.* Benè enim conueniunt, quod aliqua nigra ſit, & formoſa; amara, & pulchra; nigra, & amara: ob triſtitiam & afflictionem, qua in corpore & in inferiori animæ parte afficitur; ſed formoſa & pulchra ob excellentiam virtutum, quæ in ſuperiori ſpiritus parte reſplendent. Ipſe enim ſol iuſtitię decolorat, vt augeat, magiſque aſſecuret ipſam pulchritudinem.

4. SED num ſemper NOEMI nigra erit, & ſemper amara? potiùs ad antiquã pulchritudinem & elegantiam reuertetur. Nam prouidentia diuina, quæ vidit, eam aduerſitate profeciſſe; eam remouit, vt, proſperitate adueniente,
l Hab. 3. 2. etiam proficeret. Et quemadmodum Habacuc dixit: l *dum iratus fuerit, miſericordia recordabitur*: & in eadem aduerſitate ſemen aliquod relinquit tanquam principiũ reparationis eius: &, ſi iubet (vt Daniel refert) m *ſuccidi ar-*
m Dan. 4. 11 *borem magnam & pulcherrimam: ſimul tamen iubet, germen radicum eius in terra relinqui*: vt ſuo tempore reuireſcat, & ad priſtinam redeat proſperitatem. Hunc ergo in modum licèt NOEMI ipſi maritum abſtulerit, filioſque & fortunas: ſolitudinis tamen ipſius ſociam reliquit RVTH, per quam priſtinam ei reſtituit proſperitatem: rem ita dirigendo, vt BOOZ eam duceret, filiumque gigneret, qui ſenectutem NOEMI ipſi quietam afferret: quemadmodum eius vicinæ congratulantes ei dicebant: n *Benedictus Domi-*
n Ruth 4. 14 *nus, qui non eſt paſſus, vt deficeret ſucceſſor familiæ tuæ: & haberes, qui conſoletur animam tuam, & enutriat ſenectutem. de nuru enim tua, quæ te diligit, natus eſt filius, qui multò melior eſt tibi, quàm ſi ſeptem haberes filios.* Diſce itaque frater ex hoc
o Iob 11. 17. exemplo, fidelis DEO eſſe in aduerſis. nam, vt habetur apud Iob: o *ſi fiduciam habebis in eum: cùm te conſumptum putaris, orieris vt Lucifer. & quaſi meridianus fulgor conſurget tibi veſpera,* ſanctitate tua firmiter & omni tempore, claro & obſcuro, elucente.

§. 3. Idem

Digitized by Google

§. 3. *Idem confirmatur exemplo* RVTH.

NON eſt minùs admiratione dignum exemplum ipſius Rvth, cuius vita ex varijs euentibus fuit contexta, in quibus excellentiam & firmitatem ſuarum virtutũ oſtendit. Nam, cùm diues fuiſſet in Patria ſua Moab, & iuxta aliquorum Doctorum ſententiam magni cuiuſdam principis filia: omnia tamen deſeruit, vt in Bethlehem Deo ſeruiret. Peruenit verò ad tantam paupertatem, vt ſudore vultus ſui cibum quæreret; ſpicas colligens, quæ ex meſſorum manibus decidebant. In qua exercitatione raram adeò modeſtiam, honeſtatem, & patientiam præ ſe tulit: vt omnes aſpicientes in ſui admirationem raperet. dedit etiam operam diligentem, vt legem Dei ad literam ſeruaret: eas tantùm a *ſpicas colligens*, quas ipſa lex *pauperibus & peregrinis iubebat* ab ipſis agrorum Dominis, pro talibus *dimittendas*. Sed quoniam multi adeò erant parci & crudeles, vt non paterentur, pauperes, ad eas colligendas venire, Rvth decreuit non ingredi, niſi pij alicuius Patrisfamilias agrum, qui ipſam libenter admitteret, petita priùs facultate. In quo apparet, perfectam ſanctitatem, in anguſtijs, & neceſsitatibus temporalibus, non ſolùm Iuſtitiæ leges ſeruare, ne in remedio illarum quærendo, Devm offendant, aut proximum lædant: ſed etiam accuratè operam dare, ne fraternæ charitatis leges lædantur: & potiùs iuri ſuo credere, quàm illo cum proximi diſplicẽtia vti, (quamuis ille, quod iniuſtus & crudelis ſit, immeritò offenderetur) ad contiones ac diſſenſiones euitandas, quæ multorum peccatorum ſeminarium eſſe ſolent. Cùm itaque omnes (teſte S. Thoma) ſpiritualem proximi ſalutem proprij corporis ſaluti præferre debeant: magnæ perfectionis erit, abſtinere à colligendis bonorum temporalium ſpicis, etiam cùm ad te iurè pertineant: ſi eas colligeres cum periculo amittendæ charitatis, quæ vita & ſalus eſt animarum. Cuius conſeruationis gratia meritò debet corpus ipſum etiam nudum relinqui, iuxta Chriſti D. conſilium dicentis: b *qui vult tecum iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium.*

Nicol. Lyra.

a *Leuit.* 23. 22. *Deu.* 24. 19.

2. 2. q. 26. a. 5.

b *Mat.* 5. 40

Praeteream vs nunc inſignem Rvth charitatem in largiendis eleemoſynis ex ijs, quę ſuo labore conquirebat, de qua dicetur poſtea: & ad virtutem eius tranſeamus, quæ vnicum eſt pauperum remedium, triſtium ſolatium, & eorum conſtantia, qui varia fortunæ tela experiuntur. Hæc autem eſt *fiducia* de paterna Dei N. prouidentia, in qua valdè Rvth excelluit, exiens ad ſpicas colligendas; nec ſciens, quò ſibi eſſet eundum; nec vel panis bolum ſecum habens, quem ori apponeret: ſolùm deſiderans, in eiuſmodi agrum peruenire, qui ad aliquem patremfamilias pertineret, erga ſe clementem & beneuolum. Sed clementiſsimus

Domi-

Digitized by Google

c Psal.144.19. Dominus, qui c *voluntatatem timentium ſe*, & in ipſo ſperantium, *facit*, eiu deſiderium reſpiciens, eam ad eum direxit, quem poterat deſiderare, agrũ ſcilicet Booz cuiuſdam viri diuitis, potentis, ac pij: cui etiam inſpirauit, vt tunc temporis oportunè meſſores ſuos viſitaret. qui valdè humaniter triſtem eſt conſolatus; recens conuerſam confirmauit; humilem honore aſ-
d Ruth.2.11. fecit; ac derelictam protexit, dicens illi: d *nunciata ſunt mihi omnia, quæ feceris ſocrui tuæ poſt mortem viri tui: & quod reliqueris parentes tuos, & terram, in qua nata es, & veneris ad populum, quem antea neſciebas. reddat tibi Dominus pro opere tuo, & plenam mercedem recipias à Domino Deo Iſrael, ad quem veniſti, & ſub cuius confugiſti alas.* Qui tamen Booz non ſatis ſibi eſſe exiſtimauit, quod illam his verbis eſſet conſolatus; ſed aliud ſolatium maius opere ipſo adiecit, *iubens illam iungere ſe puellis ſuis, & manducare ac bibere ex ijs, quæ illæ.* ſed quid RVTH, cùm vidit, ſe adeò laudari, & humaniter inuitari? non propterea amiſit animi ſui demiſsionem, ſed auxit eam potiùs, agnoſcens ſuam indigni-
e C.2.10. tatem, & ad pedes ipſius Booz proſtrata dixit: e *vnde hoc mihi, vt inuenirem gratiam ante oculos tuos, & noſſe me dignareris peregrinã mulierẽ?* ô ſancta mulier: ſi nõ noſti, vnde ita repentè felix adeò tibi exitus eueniat: ſcito, prouenire à prouidentia patris tui cœleſtis, cui ſui pauperes curæ ſunt: & ex eo quòd ipſius amore patriam tuam, domumque paternam deſerueris: ex eo item, quòd decreueris fideliter ipſi in tua paupertate ſeruire, tuamque fiduciam
f Cap. 2 12. in Deo Iſrael collocaueris, f *ſub cuius alas confugiſti*, qui eas g *gallinæ* inſtar ex-
g Mat.23.37 pandit, vt te reciperet; & inſtar h *aquilæ*, vt te extolleret, ac protegeret. &
h Deut.32.11 quaſnã putas eſſe alas, quibus Deus fouet & exaltat afflictos pauperes? ipſius alæ ſunt ſapientia, qua eorum miſerias agnoſcit; miſericordia & Omnipotentia, qua vult & poteſt ſubſidio illis eſſe. Alæ etiam ſunt DEI Angeli, & homines, quibus tanquam inſtrumentis vtitur, vt ſuis indigentibus ſubue-
i Dan.14 35. niat. Ala fuit DEI i *angelus* ille, *qui Habacuc prophetam in vertice eius apprehenſum portauit capillo capitis ſui, poſuitq; in Babylone ſupra lacum leonum*, in quo
k Tob.12.14 Daniel detinebatur; ſimiliter fuit ala DEI k *Raphael Angelus*, vt Tobię & Sarę
l 3.Reg. 17.6 mederetur, conuertendo eorum paupertatem, & ignominiam in magnam tranquillitatem. Peccatores quoque inſtar l *coruorum* nigri alæ erunt DEI, vt *carnem* portent pauperi, *manè & veſperi*: (ſicut Eliæ *coruus portauit*) eamq; ſibi detrahant ex ore, vt iuſtus eſuriens illam comedat. Ala denique fuit DEI ipſe Booz, ab ſubueniendum ipſius RVTH neceſsitati, ita velociter: vt intra paucos dies, diuina prouidentia ita diſponente, in coniugem duxerit, ſuarumque diuitiarum Dominam feceret: quæ reliquum vitæ in magna proſperitate propterea tranſegit, quòd fuerit in aduerſitate fidelis. Cuius exemplo excitaberis meritò, ad conſtanter DEO ſeruiendum; & confitendum, quòd ſuis alis te ſit in aduerſis protecturus; & in proſperis ſecurè exaltaturus.

CAPVT

CAPVT XI.

DEI CHRISTIQVE PRAESENTIAM ac feruentium in meſſe virtutum exempla plurimùm adiuuare ad conſtanter in eiſdem progrediendum.

VTilissima alia media docet nos eadem Rvth hiſtoria, vt in gratia & ſanctitate, quam hæc duo Baptiſmi & Confirmationis Sacramenta conferunt, confirmemur ac perficiamur. Baptiſmus enim ponit nos in ſtatu *incipientium*, quem ſignificant pauperes, qui ſpicas de manibus meſſorum cadentes, ſicut Rvth colligunt. Confirmatio verò conſtituit nos in ſtatu *proficientium*, & contendentium, vt perfecti ſint: quos ſignificant ipſi meſſores, qui falce multas plantas ſimul metunt, quas (vt S. Gregorius expendit) in altera manu retinent. pro cuius explicatione eſt aduertendum: Chriſtum D.N. cuius ſunt ſpirituales meſſes veritatum, & virtutum, in quibus perfectio noſtra conſiſtit: habere in Eccleſia ſua duo hæc operariorum genera, meſſes illas colligentium. Iuſti, qui magis profecerunt, ſunt tanquam meſſores, qui falce ſuæ cognitionis, & affectus ab Spiritus S. illuſtratione, & inſpiratione adiuti, metunt magnam meſſium ſpiritualium abundantiam: quas ſibi ipſis applicant; cordique ſuo imprimunt, vt eas opere ipſo exequantur. Neque enim eſt aliud ſacrorum ac piorum librorum *lectio*, quàm meſſis quædam veritatum ac virtutum, quæ in diuinitatis vel humanitatis Saluatoris noſtri myſterijs proponuntur; ſculpendo in ipſa anima ea, quæ in eis conſiderauit. & ſimiliter obſeruantia legis Euangelicę, eiusque præceptorum, & conſiliorum; & frequentia ſanctorum Sacramentorum, eſt quaſi alia ſpiritualis meſſis, in qua iuſti ſibi metunt, meritorum abundantiam, & virtutum augmentum; aliasque plurimas gratias, & cœleſtia dona ſibi colligunt: quæ in animæ ſuæ horreo reponunt, quibus alantur, & diteſcant. ſed quemadmodum meſſores non eunt ad metendum, niſi à meſſium Domino ad id vocentur: (quamuis pauperes ab ipſa lege, generalem habeant facultatem, ad a *ſpicas, quas illi dimittunt colligendas*) ita Iuſti hanc adeò copioſam meſſem non aggrediuntur abſque ſpeciali Dei vocatione, eam inſpirantis, & ad eam impellentis: Tyrones verò, & in virtute noui, profundæ ſuæ humilitati adhærentes, nec ſe dignos iudicantes, quos Deus tanquam meſſores vocet, ſed tanquam pauperes ad imitationem Rvth, ſequentes ordinariam ſuam vocationē, occupant ſe in colligendis ſpicis veritatū, & virtutum, paupertati & exiguitati ſuę accommo-

Lib. 33. Moral c. 4.

a *Leu* 43 42

Digitized by Google

datarum: meditantes ſcilicet ſimpliciter peccata ſua, pœnasque, quas ſunt promeriti, & reliqua, quæ impellere ipſos poſſunt ad vitia ſua & paſsiones mortificandas, donec DEVS D.N. ad perfectiora alia exercitia velit exaltare.

§. 1. *Chriſti D.N. qua Deus, & qua homo eſt, præſentia.*

VT meſsis hæc ſpiritualis exactior & feruentior ſit, plurimùm refert memoriæ noſtræ præſentiã infigere aliquorũ ſociorum, qui in ea nos adiuuent. *Primus* erit Chriſtus Deus & homo, qui venit in mundũ, vt meſſoris officio excellẽter fungeretur; ſuoq; exẽplo Iuſtos adiuuaret: iuxta illud, quod ipſemet dicit in libro Canticorum: a Cant. 5. 1. a *veni in hortum meum, meſſui myrrham meam cum aromatibus meis.* Nam à quo tempore incarnatus eſt in horto concluſo virginis ſacratiſsimæ, natusque in Bethlehemitico tugurio, donec in altero horto fuit captus & ſepultus, nunquam deſtitit metere ſibi copioſam myrrham amariſsimarum mortificationum, & aromaticas clariſsimarum virtutũ ſpecies: vt fideles, qui in eius Eccleſiæ horto habitant, animentur ad eaſdem virtutes copioſè metendas, eius veſtigijs in omnibus inſiſtentes: ſiquidem non ſoli ipſi metunt, ſed Chriſtus ipſe in illis & cum illis, donis ſuis eos adiuuans. Ex quo fit, vt ſecundus huius meſsis ſocius eſſe debeat ipſemet Chriſtus, qua Deus eſt: qui cum æterno ſuo Patre & Spiritu Sancto, vbique præſens eſt, ſecundùm eſſentiam, præſentiam, & potentiam, aſpiciens quomodo metamus, nosque adiuuans, vt id, ſicut oportet, faciamus. & interdum ſpeciale ſuum ſtudium oſtendit veniens ad hortum animarum, vt ſuis inſpirationibus eas adiuuet, dicatque ad cor: b Iſai 58. 9 b *ecce adſum.* & quoniam dicere DEI, eſt ipſum facere, non aliud eſt dicere, ecce adſum; quàm remouere ab eis velum ignorantiæ, obliuionis, & inaduertentiæ, quibus laborabant, vt præſentiæ diuinæ diligenter attendant. Sed quoniam huiuſmodi impulſus non ſemper percipiuntur, plurimùm refert, aliquam perſonam ſignumve aliquod exterius habere, quo hæc memoria renouetur, vt frequenter ſimus memores, quod DEVS nos aſpiciat.

HORVM omnium illuſtrem quandam effigiem habemus in eo, quod meſſoribus Booz euenit, in feruore meſsis exiſtentibus: c Ruth 2. 4. c *ecce ipſe veniebat de Bethlehem, dixitq; meſſoribus: Dominus vobiſcum. qui reſponderunt ei: benedicat tibi Dominus.* Quis dubitet illos operarios nouum quendam ſpiritum recepiſſe viſitatione illa, & præſentia ſui Domini? ſed cùm ipſe vir Iuſtus eſſet, voluit eorum corda ad illuſtrioris & vtilioris præſentiæ memoriam excitare. ac propterea verbis illis in ſalutatione vſus eſt: *Dominus vobiſcum*: quaſi diceret, non ſolùm gaudeatis, quòd ego temporalis veſter Domi-

nus,ſim præſens, qui exiguam eſcam paruamque mercedem, quæ breuiſsimè expenditur, vobis offeram;ſed aduertite potiùs, præſentem eſſe Dominum, qui eminenter eſt dignus hoc nomine: eò quòd cœli terræque ſit Dominus; aſsiſtitque hic tanquam Iudex, vt veſtrum laborem remuneret,puniat verò negligentiam:quem ſi præſentem attenditis;& labor veſter iucundior erit,& præmium maius.

Sed paulò altius hiſtoriæ huius ſpiritum conſiderantibus Booz hic ciuis Bethlehemiticus, d *homo potens & magnarum opum*, refert (vt gloſſa hic notat) Iesvm Christvm D. N. ſummè potentem,& opum maximarum. nam e *omnia dedit ei Pater in manus*, f *d.itaq; eſt ei omnis poteſtas in cœlo & in terra: fuitq; potens in opere & ſermone: in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ Dei abſconditi*, & inæſtimabiles gratiæ eius diuitiæ: cui ipſum nomen Booz aptè competit. Significat enim, teſte S. Hieronymo, *in quo eſt fortitudo*. Nam quà Devs, eſt fortitudo æterni Patris, per quem facit, & conſeruat omnia; quà verò Devs & homo adeò forte robuſtumque brachium habuit; vt Dæmonem vinceret, infernum ſpoliaret, mundumq; ſibi ſubijceret. Ad hoc enim natus eſt in Bethlehem, ibiq; promulgatum eſt nomen,quod aſſumpſit i Emanvel videlicet, *quod eſt interpretatum nobiſcum Deus*. Nam vt Zacharias prædixit: k *per viſcera miſericordiæ Dei N. dignatus eſt viſitare nos ex alto: vt in ſanctitate, & iuſtitia ſeruiamus illi* Coram Ipso,tanquam qui in eius præſentia,qua Deus eſt verſatur;habetque eius exempla ſibi præſentia,quæ idem,qua homo eſt,nobis dedit.Cum his duobus ſocijs incumbes feruenter in hanc virtutum meſſem;alterum aſpiciens tanquam exemplar,à quo diſcas; alterum tanquam auxiliatorem ad eaſdem exercendas. Eſto memor duarum columnarum, quas l *ſtatuit Salomon in porticu templi,alteram ad manum dexteram,quã vocauit nomine* Iachin, quod ſignificat firmitatem;*alteram* ad ſiniſtram,*quam vocauit* Booz.Quod, vt diximus,ſignificat fortitudinem: vt intelligas,omnem tuam perfectionem inniti debere, tanquam duabus firmis columnis, fiduciæ in omnipotentia & bonitate Dei;&meritis fortiſsimi tui Saluatoris Ieſu Chriſti:à quo omnis fortitudo ventura tibi eſt,vt in bonis exercitijs perſeueres.

d Ruth 2. 1.
e Ioan. 13. 3.
f Mat. 28. 18.
g Luc. 24. 19.
h Coloſſ. 2. 3.
de nom. Hebr. & Gloſ. hic.
i Matt. 1. 23.
k Luc. 1. 78.
l Reg. 3. 7. 21.

§. 2. *Feruentium ſocietas.*

Praeter ſocietatem prædictã,iuuat etiã incipientes, feruentiũ ſocietas,ad aggrediendas & exercendas virtutes. Cuius rei figura fuit, quod ſacer textus de Rvth refert, quod a *colligeret ſpicas poſt terga metentiũ* quod & approbauit Booz & eidem dixit: *audi filia,ne vadas in alterũ agrũ ad colligẽdũ,nec recedas ab hoc loco: ſed iungere puellis meis;&, vbi meſſuerint;ſequere*; vt intelligatur

a Rut. 2. 37.

voluntatem CHRISTI Domini noſtri eſſe, vt noui & incipientes maneant ſemper in eius Eccleſiæ agro: vt ſequentes antiquorum & perfectorum veſtigia, ſeque eis coniungentes, bonis eorum exemplis excitati & animati, virtutum ſpicas colligant. Quemadmodum Magnus Antonius initio ſuæ conuerſionis, per monaſteria diſcurrebat, monachorum virtutes diligenter attendens: & ab vno modeſtiam, ab alio humilitatem; ab hoc obedientiam, ab illo charitatē addiſcēs: ſenſim eorū omniū virtutes collegit. Quod S. Greg. quatuor pulchris ſimilitudinibus expreſſit. Iuſti, inquit, debent eſſe tanquam apes, quæ ex diuerſis floribus, ab his ad illos volitantes, ceram & mel colligunt. debent enim Iuſti ex exemplis, quæ in diuerſis ſanctis elucent, virtutes addiſcere. Et quemadmodum Iacob, cupiens ſuas oues concipere agnos maculoſos, p *appoſuit virgas decorticatas, quæ varios facerent colores, vt oues eas aſpicerent* tempore conceptus; & ita agni prodirent virgis illis ſimiles: ita Chriſtus D. N. poſuit in Eccleſia ſua multitudinem ſanctorum in omnibus ſtatibus, varijs virtutibus exornatorum: vt eius electi in ſuis actionibus concipiant, & affectus parturiant, & opera ijs ſimilia, quæ in talibus exemplis viderunt. Sed opus eſt, vt propè, exempla illa reſpiciant, & cum deſiderio ea imitandi: Iuſtorum enim, (vt Ezechiel de myſticis, ſuis animalibus dixit) c *aſpectus ſunt, quaſi carbonum ignis ardentium, & quaſi aſpectus lampadarum*. Quæ licèt illuſtrent etiam eos, qui aliquanto ſunt ab ipſis remoti; ſed eos, qui ex amore ipſis adhærent, etiam excalefaciunt, ac feruentiores reddunt. Propterea enim idem Propheta addidit: cùm animalia ſimul volarent, d *alæ eorum percutere alteram ad alteram*: ad ſignificandum, (quemadmodum idem S. declarat) quòd cùm feruentes ſimul conueniunt, non ſolùm propriarum virtutum alæ ſeſe ita percutient, vt aliæ alias prouocent, quemadmodum ſupra eſt dictum: ſed etiam ſociorum virtutes excitent, vt ſuas actiones feruentiùs exerceant. O quam vtilia vulnera ex huiuſmodi percuſsionibus proueniunt! aliquando enim inferunt vulnera timoris, & doloris: videntes enim aliorum feruorem, de ſua tepiditate erubeſcunt, incuriam ſuam deflent, ſeſeque demittunt: agnoſcentes & fatentes quicquid faciunt, eſſe nihil, iuxta illud, quod quidam Iob amicus dixit: e *reſpiciet homines*, viros ſcilicet perfectos, qui eſſe hominis verè explent: & ex hoc aſpectu erubeſcens *dicet: peccaui, & verè deliqui; &, vt eram dignus, non recepi*. Qui enim ſe cum tepidis comparatum, feruentem exiſtimabat: ſi cùm valdè feruentibus comparet, iudicat eſſe tepidum. Aliquando autem vulnera inferunt amoris & confidentiæ. Qui enim celerem aliorum volatum conſiderant, ſancta quadam æmulatione accenduntur, vt ſimili velocitate volent: confidentes, ſe poſſe, quod alij poſſunt: Deumque auxilio & fauore ſuo ipſis quemadmodum ſocijs adfuturum.

Lib. 4. in 1. Reg. in id c. 10. 3. cùm veneris ad quercum.

p Gen. 30. 37 lib. 22 Moral. c. 21.

c Ezec. 1. 13. hom. 5. ibid.

d Ezec. 3. 13. hom. 10. ibi. & lib. 24. Mor. c. 16.

e Iob. 33. 27.

Digitized by Google

Haec enim exempla tanquam voces ſunt cœleſtes, dicentes vnicuique, quod S. Auguſtino dixerunt, oſtendendo ei adoleſcentũ & virginum gregem, caſtitatem ſeruantium: *non poteris tu, quod iſti & iſtæ?* aut exiſtimas quod hi, & hæ faciunt, id facere viribus proprijs, & non auxilio Dei ſui? proijce itaque te in eius vlnas, noli timere: excipiet enim te ille, & adiuuabit. Aggredere itaque & incipe facere, quod hi faciunt: & obtinebis puritatem & ſanctitatem, quam iſti ſunt conſecuti. *Lib. 8 Confeſſ. c. 11.*

Ex iiſdem exemplis diſces reſiſtere tentationibus Dæmonis, mundi, & carnis, ac falſorum amicorum conantium te timidiorem ac tepidiorem in benè propoſitis reddere: reſpondebis illis, quod Vrias Dauidi dicenti: f *Vade in domum tuam, & laua pedes tuos*; reſpondit: *arca Dei & Iſrael & Iuda habitant in papilionibus, & Dominus meus Ioab, & ſerui Domini mei, ſuper faciẽ terræ manent: & ego ingrediar domum meam, vt comedam & bibam, & dormiam cum vxore mea? abſit à me, vt rem hanc faciam*. O ſi oculos aperires, & illuſtriſsima exempla aſpiceres trium perſonarum, quæ hic tibi proponuntur; tantaque eas animi fortitudine ſequereris, vt nulla tentatio te poſſet ab eiſdem ſeparare! aſpice enim inprimis viuam Teſtamenti arcam, Chriſtum Iesvm vigilantem, & pernoctantem in oratione, in montibus, ac deſertis: qui poſtea in monte Caluario, tanquam virga innumeris doloribus ac tormentis excorticata, præluxit admirandis virtutibus: vt te ad ſui imitationem prouocaret: aſpice deindè ſupremi tui Regis Duces & Capitaneos, Apoſtolos ſcilicet, Doctores, & Eccleſiæ Prælatos; exercitum deindè Martyrum, Confeſſorum, & Virginum; & Sanctorum multitudinem, qui præterierunt; eos item, qui nunc in religionibus, & varijs alijs ſtatibus degunt: qui in tabernaculis, & papilionibus habitant, gerentes ſe tanquam peregrinos; & pugnantes tanquam ſtrenui milites aduerſus vitia, magnos tolerantes labores; heroicas exercentes virtutes, in quibus conſtantiſsimi perſeuerarunt: reſume tu itaque animum, vt eadem conſtantiâ ipſos imiteris; erubeſcens, quòd non viuas ſicut illi; & reſiſtens ac repellens à te quẽcunque conantem te ab ijs, quæ illi faciunt, reuocare. Et quemadmodum Vrias adeò fuit in ſuo propoſito firmus, vt etiam in ipſa aula & palatio Regio id facere voluerit, quod eius ſocij faciebant in campo, vt eoſdem abſens ſicut præſens imitaretur. Ita debes in virtutis actionibus, & bonorum imitatione adeò obſtinatam conſtantiam oſtendere: vt vbicunq; fueris, bona eorum exempla ſequaris, tanquam iam ea in tua viſcera tranſmiſeris, & quaſi tibi naturalia reddideris. *f 2. Reg. 11. 10.*

Vt autem ipſi maiores ſanctum Zelum, quo minores adiuuent; hi verò illos imitantes proficiant, ab omni inuidia liberum habeant: audiant, quod myſticè dixit Booz ſuis meſſoribus g *etiamſi* Rvth *vobiſcum metere voluerit, ne prohibeatis eam: & de veſtris quoque manipulis proijcite, de in-* *g Ruth. 2. 15*

duſtria, vt abſque rubore colligat. ſignificat enim: ſi qua anima in ipſis ſtatim initijs vero ac ſolido feruore accelerauerit, egoque deſideria ſuggeſſero ad perfectorum exercitia aſcendendi, nolite prætextu zeli prohibere opus, quod Spiritus diuinus in ea molitur. Nam qui h *operatur in eis velle*, ſciet ac poterit *perficere*, & i *qui cœpit in eis opus bonum, perficiet vſque in diem* CHRISTI IESV. Ne ſitis ſicut Ioſue, cùm iuuenis eſſet: qui audiens aliquos in caſtris prophetantes, inuidiæ quodam ſpiritu permotus k *petijt à Moyſe vt eos prohiberet*; potiùs operam date, vt ipſum Moyſen imitemini, qui malum Ioſue ſpiritum correxit, dicens: *quis tribuat, vt omnis populus prophetet, & det illis Dominus ſpiritum ſuum*? Proprium enim eſt perfectorum, vehementi zelo optare, Dei nomen ab omnibus ſanctificari, & glorificari; eumque eadem beneficia viliſsimis terræ hominibus conferre, quæ ipſis confert, & multò adhuc maiora, ſi ipſi omnium largitori ita placebit. Imò vlterius adhuc zelus hic progredietur, vt proijciant de induſtria aliquas ſpicas, quas alij ſine rubore colligant: afferendo ſcil. aptas aliquas ſentẽtias, & exemplares aliquas actiones in præſentia debilium & imperfectorum faciendo: vt eos ad imitationem prouocent. Non enim nouum eſt, aut inuſitatum, quod tyrones verecundia aliqua afficiantur, ſeſeque contrahant in faciendis aliquibus ſtudioſis operibus, quæ antea facere non ſolebant: timentes, ne ab alijs irrideantur, aut Hypocritæ vocentur dicentibus: l *Num Saul inter Prophetas*? ſolent quoque tales pudore quodã affici, ſi pauperibus ſeruiant; aut humilia aliqua opera præſtent, quæ huius mundi homines parui faciunt, aut cõtemnunt. Quamobrem ſolet DEVS D. N. Maioribus inſpirare, vt ſimilia opera interdum faciant: quò Minores pudore depoſito, ad ea imitanda animentur. Et S. P. N. Ignatius in Conſtitutionibus cõmendauit, vt ſuperior alijq; grauiores Patres obirent nonnunquam humilia domeſtica officia, ad exemplum & excitationẽ fratrum. Eum in modum, quo noſter Saluator in nocte Cœnæ ſuorum Apoſtolorum pedes lauit: & lotione finitâ dixit illis: m *Si ego Dominus & magiſter laui pedes veſtros, & vos debitis alter alterius lauare pedes: exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego vobis feci, ita & vos faciatis*. Ex quo apparet, quo ſpiritu Maiores & Minores præſtare debeant, quæ dicta ſunt. præcipuum enim finem ſibi conſtituere debent imitationem ipſius Chriſti Domini: quemadmodum expreſsit Sponſa, cùm dixit: n *trahe me: poſt te curremus in odorem vnguentorum tuorũ*: quaſi diceret: ſi hoc me beneficio affeceris, vt trahas ad feruenter in tuo ſeruitio currendum, non ego ſola curram; ſed cum multis alijs, quos meo exemplo ad concurrendum prouocabo. Qui tamen in hoc ſtadio non poſt me current, ſed poſt te: nam eorum intentio nõ erit me, ſed te imitari; quod ſi me imitabũtur, id facient eo modo, quo ego te imitor: ſequentes meum exemplum, eò quòd tuo ſit

h *Phil.* 2. 3.
i c. 1. 6.
k *Num.* 11. 28.
l 1. *Reg.* 19. 14.
m *Ioan.* 13. 14.
n *Cant.* 1. 3.
1. *Cor.* 11. 1.

confor-

conforme. Nec current ſolùm propter odorem vnguētorum meorum; ſed quod ipſimet ſuauiſsimum percipiant tuorum, deguſtantes interiùs donorum tuorum ſuauitatem. Non debent incipientes (ait Gerſon) eſſe ſicut catuli, qui videntes canes venaticos currere, ſequentes venationis odorem, ſequuntur & ipſi illos: ſed quia non eundem percipiunt odorem, mox ſubſiſtunt. Non itaque debent Tyrones, Maiores & perfectos ſequi propter id, quod illos vident exterius facere; ſed propter internam eiuſdem facti opinionem & æſtimationem: perſentientes ac deguſtantes in ſpiritu ſuo, Christi D. eiuſque virtutum odorem: ne defatigentur, aut ſubſiſtant, priuſquam illas aſſequantur.

Capvt XII.

Bona exercitia non inaniter interrumpenda, ſed continuanda: talemq́; in eis conſuetudinem eſſe contrahendam, vt perduret per totam vitam.

Imponamvs tandem huic Tractatui finem, adductis quibuſdam alijs magni momenti medijs, quæ ipſius Rvth exemplū nobis proponit, vt creſcere, firmiterque in ipſa perfectione durare poſsimus.

Primvm ſit, ſtudioſa ipſa exercitia conſtantiſsimè continuare: nec ſine cauſa legitima vnquā ea interrumpere. quemadmodum ſacer ipſe Textus de Rvth refert: a *de mane vſque nunc ſtat in agro*, ſuas colligens ſpicas, *& ne ad momentum quidem domum reuerſa eſt*, vt vel paululùm requieſceret. Pro cuius explicatione eſt aduertendū: duobus modis poſſe cōtingere, vt bona opera abrumpantur. Alter eſt vitioſus & inanis; alter ſtudioſus & prudens. Primus filum abſcindit bonæ vitæ, deſtruitq; charitatem; aut certè diſponit ad eam extinguendā: Secundus aūt adiuuat, vt conſeruetur; maiorique firmitate perſiſtatur in ea. Vitioſa interruptio conſiſtit generaliter in malè operando: aut culpabiliter à bonis deſiſtendo. Peccata enim ſunt quædam interruptio virtutum; & otiū, quod vtilem bonæ vitæ laborem interrumpit. Quamobrem apud Deum omnes peccatores, etiā occupatiſsimi, appellantur otioſi, eò quòd tales occupationes ipſi animæ ſint inutiles: quā b *animam* (iuxtà mentem Dauidis) *in vano* cenſentur *accepiſſe*, quādiu illā non occupant in ſeruitio creatoris; & in procurando fine, in quem fuit creata. Et in hoc ſenſu teneris cōtinuè laborare, die ac nocte, abſq; vlla vel ad momētum vnū interruptione laboris: ſiquidem nec vnum temporis momentum

a *Ruth.* 2.7.

b *Pſal.* 23.4

eſt malè expendendum, admittendo ſcilicet peccatum aliquod ſiue commiſſionis ſiue omiſſionis. Non debes præterea deuotionum, piarumque conſuetudinum filum abſcindere ob ſolam pigritiam, aut otioſitatem: ſic
c Prou. 13. 4. enim parùm in eis proficeres, iuxtà illud Salomonis: c *vult & non vult piger: anima autem operantium impinguabitur*. Nam pigri anima macra eſt, & infructuoſa. breui enim aliquo tempore vult ſua bona exercitia, placentque piæ deuotiones; ſed mox eadem non vult, & intermittit, tædio quodam affectus. Anima autem continuè laborantium pingueſcet; replebiturque cœleſtibus donis, quæ continuatis laboribus comparãtur. Stude itaque cum ea pertinacia in colligẽdis virtutum ſpicis occupari, qua ipſa RVTH: quæ nec ob corporis defatigationem, nec ob ſolis ardores, aut occupationis difficultatem, laborem ſuum interrupit: *ita vt nec ad momentum quidem* ad ſuum tugurium ſe receperit, vt paululùm requieſceret: quia non exiſtimauit, id tunc ſibi eſſe neceſſarium. vt intelligas, culpabilem otioſitatem; nec ad momentum quidem eſſe admittendam. Sæpè etiam breuis abruptio cõſtantiam in bono opere labefactat: imò etiam ipſam perſeuerantiam
d Luc. 9. 62. in bona vita. Hoc eſt enim, quod Chriſtus Seruator noſter dixit: d *qui mittit manum ad aratrum, &*, dum arat, *reſpicit retrò, non eſt aptus regno Dei*. illa enim in arando interruptio, ſuperflua, curioſa, & vana, inditium eſt inconſtantiæ: tandemque veniet in miſerum aliquem lapſum. Et aliquando cõuertes caput tuum vnius aſpectus causâ, qui perficitur in momento: & quãdo vertere illud volueris in partem anteriorem, fortè non ſcies id facere;
e Gen. 19. 26. e & *verteris ſicut vxor Loth, in ſtatuam* marmoris ob cordis duritiem; & *Salis*, ad aliorum cautelam. Quem non reddat cautum valdeque attentum Prophetæ illius infortunium, qui ſuam obedientiam feruenti adeò principio inchoauit, vt miracula ederet; dixit enim Regi ipſum inuitanti ad pran-
f 3. Reg 13. 8 dium: f *ſi dederis mihi mediam partem domûs tuæ, nõn veniam tecum; nec comedam panem: ſic enim mihi mandatum eſt in ſermone Domini*. qui tamen eodem die iter ſuum proſequens, illud interrupit, vt parùm requieſceret ſub vmbra cuiuſdam arboris, ea intentione vt paulò pòſt illud proſequeretur. ſed in ea occaſione acceſsit ad ipſum *falſus* quidam *Propheta*, qui illum decepit, & perſuaſit, vt retrocederet, & mandatum Dei tranſgrederetur. propter quã cauſam, cùm inde abijſſet, *leo in via occidit eum*. O cordis humani imbecillitatem & inconſtantiam! quomodo non timeas horreaſque tuum lapſum, videns Prophetam hunc mane adeò fortem & conſtantem; in meridie verò tam imbecillem! in primo congreſſu adeò robuſtum ac firmum; in ſecundo verò adeò proſtratum atque abiectum! cuius cauſa, ea fortè fuit, quòd iter ſuum extra tempus oportunum abruperit; ſedendo ſcilicet, cùm ei fuiſſet progrediendum; & ſubſiſtendo, vt requieſceret: quod tunc non
Lib 10. c. 1. erat opus. Nam (vt Caſſianus aduertit) acediæ ſpiritus, & ſtudioſorum ex-

Digitized by Google

ercitiorum tædium in meridie magis præmit, excitans vehementiorem appetitum comedendi, dormiendi, & quieſcendi. & hac ratione viam aperit innumeris & grauiſsimis alijs. quemadmodum depictum apparet in infelici Isboſeth euentus, g *qui dormiebat ſuper ſtratum ſuum meridie, & oſtiaria domus purgans triticum obdormiuit. Ingreſſi autem duo* latronum duces, *aſſumẽtes ſpicas tritici, percuſſerunt eum in inguine & interfecerunt: ſublatoq; capite eius, abierunt*. An non ad viuum hic depictum apparet detrimentum & incommodum, quod huiuſmodi inanes & intempeſtiuæ relaxationes afferunt? aliquando enim virtutis opera abrumpis breui aliqua ſomnolentia, ex pigritia aut imbecillitate humana: quemadmodum oſtiaria illa, quę labore purgandi triticum defatigata, voluit aliquantum dormire: & tũc hoſtes ingreſsi auferunt ſpicas, fructum bonorum tuorum operum. Sed interdum illa interruptio vlteriùs progreditur; & quemadmodum ipſe Isboſeth poſuit ſe in ſuo lecto meridie, adeò ex inſtituto, atq; ſi fuiſſet in media nocte: Ita tu laxatis habenis, quæris extra tempus, magnâ tuæ ſalutis incuriâ, quietem & ſolatia tua: & tunc repentè, nec te aduertente, ingrediuntur duo illi latronum duces, duo ſcil. vehementes deliciarum & vanitatum appetitus, ita Deo permittente, vt in inguine te percutiant, & in libidinis vitium pertrahant; caputq; amputent; & gratiæ vitâ, bonoq; prudentiæ iudicio te ſpolient: vt remaneas tanquam alter Isboſeth, quod teſte S. Gregorio, confuſionis filium ſignificat. ſatis enim magnum adfert pudorem, tam paruam bonorum, quæ Devs largitus eſt rationem habuiſſe; tuaque propria incuria tantam iacturam feciſſe.

g 2 Reg 4.5

Lib. 1. Moral. c. 18.

§. 1. *Bonæ relaxationes.*

NEc tamen propter ea, quæ diximus, ad alterum extremũ perueniendum eſt, nõ admittẽdi bonas exercitiorũ ſpiritualiũ interruptiones, quæ neceſſariæ ſunt; expeditq; locum eis dare, vt diutiùs liceat in eis perdurare; & ne, indiſcretè agendo abrumpere cogaris prudentem & ſanctam eorũ, quę ex obligatione tibi incumbunt, continuationem: quæ durare diu non poterunt, niſi certis quibuſdam horis abſcindantur: dando locum neceſſariæ corporis & ſpiritus queti: quemadmodum faciebat S. Ioannes Euangeliſta dicens, quod ſicut arcus, ſi ſemper ſit tenſus, moleſcit & frãgitur: Ita noſter animus, ſi eundem intenſionis rigorem ſine vlla relaxatione retineat, virtuti ſpiritus, cùm neceſsitas poſcit, obſecundare non poterit. Et Christus D.N. dixit S. Brigittæ in ſimili caſu, quòd ſi manus ſemper eſſet clauſa & compreſſa, nerui contraheruntur, & manus debilitaretur. Ideoq; neceſſe eſt, arcum aliquo breui tẽpore relaxari, & manus pugnum aperiri, & ſpiritus rigorẽ ceſſare: ne præ tædio, aut imbecillis carnis debilitatione

Caſſian. Colla. 24 c. 20. & 21.
Refert Bloſius in Monili ſpiritu. c 10.

2.2.q.168. a 2. frangatur. Quamobrem S. Ambroſius ſolebat dicere: quod velis prolixè facere, aliquando ne feceris. hac enim interruptione (quam S. Thomas dicit eſſe corpori & ſpiritui neceſſariam) vtrumq; vires recuperare, ad progrediendum ſine tædio.

BONA hæc & vtilis bonorum operum relaxatio dupliciter fieri poteſt: *Primùm* variatis ac mutatis iiſdem bonis operibus, iuxtà eiuſdem S. Ambroſij dictũ. vt mutatio, inquit, laboris, ſint induciæ quietis: quia noua occupatio & labor hac laudabili viciſsitudine, aufert prioris tædiũ: quod eſt tinea virtutis. Ita faciendũ eſſe docuit Angelus Magnum Antoniũ, conſtituens ſe coram eo aliquo ſpatio tẽporis orando, & alio ſportas texẽdo. ſic enim ait acediã vinces, & in feruore ſpiritûs ſine tædio perſeuerabis. *Deindè* ordinariè verſus meridiem, quando & ſtudioſus officij & reliquorum ſpiritualiũ exercitiorum labor præceſsit, neceſſe eſt illũ interrumpere, accipiendo refectionem & quietem, ad eundem iterum reſumendũ neceſſariam. queãdmodũ ipſa RVTH faciebat. cui in colligẽdis ſpicis defatigatæ, dixit BOOZ:
a Ruth. 2. 14 a *quando hora veſcendi fuerit, veni huc, & comede panem, & intinge buccellam tuam in aceto.* Cùm itaq; voluntas D. N. fuerit, vt leuamen hoc & requiem corpori noſtro demus: certum erit ipſammet relaxtionẽ ſimul eſſe ipſius virtutis cõtinuationem: modò fiat ſicut oportet. Sunt aũt duæ virtutes ad nos in ea re dirigendos deſtinatæ: prior eſt *temperantia:* quæ docet, ſtudioſè comedere. ad quod etiã iuuerit, *intingere*, iuxtà BOOZ conſilium, buccellam in aceto: miſcendo ſcil. in ipſa refectione memoriam fellis, & aceti noſtri ſeruatoris: cuius amaritudines noſtros exceſſus temperabunt. poſterior virtus eſt, quam *Eutrupeliam* vocant: cuius munus eſt, teſte S. Thoma, moderatè accipere corporis recreationẽ, quæ neceſſaria eſt ad non deficiendum in operibus virtutis: attendendo, ne eodẽ medio, quo vtimur ad perſeuerandum in virtute, eius filum abſcindamus: Quod inſinuauit S. Ambroſ. dicẽs: curandum eſt, cùm relaxare animum volumus, ne ſoluamus omnem harmoniam, & quaſi concentum bonorũ operum. debent enim hæc opera inſtar eſſe muſicæ multarum vocum benè concordium. Qui concentus, vt ſit conſtans, multum referet, ſi omnes diei occupationes eo ordine diſtribuãtur, vt præcipuis, hora conueniens aſsignetur: qua adueniente, ſtatim deſignatũ opus inchoetur. quemadmodum BOOZ meſſores conſtitutam habebant horã ad meſſem veniendi, & ad ſumendum cibum, & quietem in meridie: & ad ceſſandum ab opere circa veſperũ. qui conſtitutis horis diligenter laborabant: quibus præerat vnus præfectus, attendens, vt omnia ordine & conſtituto tempore fierent. quibus & ipſa RVTH ſeſe accõmodabat, laborans, quando illi laborabant; & quieſcens, quando quieſcebant. Hunc ergò in modum conſtituenda tibi eſt hora è lecto ſurgendi; ſacrum Miſſæ audiendi, deuotiones tuas peragendi, orandi, meditandi, & conſcientiæ exa-

2.2.q. 168. a. 2.

Lib. 1. offic. c. 20.

men

Digitized by Google

men inſtituendi; horæ quoq; in officio tuo, in ſomno, in cibo ſumendo, & requie corporis inſumendæ, aſsignans, vt ait S. Bernard. partem tēporis rebus ſpiritualibus, & partē corporalibus: ita vt corpus ſpiritui reddat, ꝙ illi debet; & viciſsim ſpiritus reddat, quod debet corpori: & vtrumq; Deo & proximo, quod illis debet. Et ne quid horum deſignato tempore deſit, expedit præfectum aliquem vigilantem, ſolicitum, valdeque Zeloſum habere, hic autem erit ipſamet conſcientia tua, adhibita virtute prudentiæ, tuæque virtutis zelo. Tibi enim ſuper te ipſum vigilandum eſt; & attendendum, qua ratione expleas quod debes. exigendaque ſingulis horis ratio, quomodo præſtiteris, quæ in illa præſtanda erant. *Ad fratres de monte Dei.*

§. 2. *Laudabilem conſuetudinē in bonis exercitijs eſſe faciendam.*

CONTINVATIO prædicta in bonis exercitijs, cauſa eſt faciēdi in iiſdem bonā conſuetudinē: quæ, quoniā in progreſſu cōuertitur in naturā; efficit ſuauē & facilem vſq; ad finē vitæ perſeuerantiā. quemadmodū ſacer Textus refert de noſtra RVTH: ꝙ cùm comediſſet cōſtituta hora, nō ſomno aut otioſæ confabulationi ſe dederit; ſed mox a *ſurrexerit, vt ſpicas ex more colligeret.* vt intelligamꝰ, finē refectionis ac relaxatiōis, quibus bona exercitia remittūtur, eum eſſe debere, vt illa cū priſtino feruore reſumantur: ſiue vt cōſuetudo bona cōtinētur, ſiue vt obtinueatur. Sed, ne aliqs locꝰ hîc errori detur, obſeruandū eſt: non idē eſſe, conſuetudinē acquirere in bonis operibꝰ, & eadem ex cōſuetudine ſola præſtare. Primum .n. horum eſt laudandū; ſecundum, vituperandū. Id quod intelligetur ex triplici modo bonam conſuetudinē habendi. *Primus* eſt naturalis, eò quòd ab ipſa natura homo habeat propenſionem ad miſericordiā, manſuetudinē, temperantiam, aut alias virtutes: quemadmodum etiā alij à natura ipſa, ob ſuam complexionē propendent ad materias aliquorum vitiorū. *Secundus* eſt politicus, ex bona educatione ab ipſa infantia proueniens: qui multū confert ad perſeuerandum in virtutis actionibus. quod enim in ea ætate addiſcitur, diuturnioris eſt durationis: ſicut ſupra eſt dictum. *Tertius* eſt modus ſtudioſæ ac ſpiritualis conſuetudinis, quæ innititur opinioni, & æſtimationi ipſiuſmet virtutis: & obtinetur exercitatione actuū perfectè ſtudioſorū. Duæ priores conſuetudines ex ſe quidem ſunt bonæ, bonumq; tertiæ fundamentum: ſed qui in illis ſolis ſiſteret, non haberet perfectam virtutē. Natura .n. benè propenſa, eſt inſtar corporis Adami antequam DEVS in faciem eius b *inſpiraret ſpiraculum vitæ:* quod quidē pulchrum, aptumq; erat ad recipiendum ſpiritum: quem tamen niſi recepiſſet, nec fuiſſet homo, nec hominis opera facere potuiſſet. Ita bona hæc natura aptiſsima eſt ad virtutis ſpiritū recipiendum: quod ſi ſecundum ſuā tantùm propenſionem operetur, non illā animans cognitione & æſtimatione virtutis, nunquā viuam & perfectam virtutem ſibi comparabit. His & illi ſunt ſimiles, qui poſtquam ſtudioſam

a *Ruth.* 2. 15. 1.

b *Geneſ.* 2. 7.

conſuetudinem obtinuerunt, ſenſim intepreſcunt, & ab antiqua conſuetudine ducti operantur ſine ſpiritu;nec attendentes quid faciant: præcipuè ſi commoditatem aliquam, honorem, aut lucrum habeant ex ſuis operibus.
c Oſeæ 10.11 quemadmodum Oſeas Propheta dixit de c *Ephraim*, quod eſſet *vitula docta diligere trituram*, quæ etſi libera relinquatur, vt quieſcat; conſuetudine tamen ducta, ad tribulum redit,& ipſa tritura oblectatur; vt comedat.ſed nō ita ſponte & lubēs ad aratrum,atq; ad tribulum accederet: quia, dum arat, non comedit,ſicut dum triturat. Ita inquam, qui ex antiqua conſuetudine inſiſtunt operibus virtutis, non cum ſpiritu,ſed ob aliquod particulare cōmodum: vbi illud deficit,aut ceſſat; facilè opera illa dimittunt. Ita ergò oportet te conſuetudinem facere in bonis operibus, vt & ſpiritu & fauore
d Pſal. 32 3. quotidie ea facias, quo cæpiſti, d *cantans Domino* (vt ait Dauid) *canticum nouum.* Nouum inquam in feruore, etſi tempore ſit antiquum. Quemadmodum beati ſemper diligunt & obediūt Deo tanta animi voluptate poſt mille annos,atque primo die, quo ingreſſi ſunt in cœleſtem gloriam. Et quemadmodum qui fortis ſunt,& ſanæ corporis conſtitutionis,etſi cōſuetudinem habeant quotidie comedendi,& bibēdi: ſemper tamen cum guſtu & delectatione comedunt,ac bibunt: quia fame & ſiti laborant: Ita,qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quotidie eam cum nouo guſtu & oblectatione exercent: coniungentes feruorem Tyronum ob nouitatem, cum Perfectorum conſuetudine ob antiquitatem.

2. SED ne ſilentio prætereamus myſterium latens in verbo illo ſacri Textus,quo dicitur ſurrexiſſe Ruth,poſtquam comediſſet,vt ſpicas EX MORE colligeret: cùm tamen non niſi illo mane officium illud ad horam vſque prandij exercuiſſet. An ſolus vnus actus ſufficit generare habitum? & ſolius vnius diei labore acquiritur conſuetudo? ſed cùm nullum Scripturæ ſacræ verbū caſu aliquo,ſed magno ſpiritu exprimatur: qui in hoc verbo cōtinetur,eſt,docere & manifeſtare feruentiū in diuino ſeruitio felicitatem: qui vel vno die plus proficiunt,& lucrantur,quam tepidi in vno anno. Verum quidem eſt,habitus cōmuniter non,niſi multiplicatis actibus, generari: ſed & illud eſt certum: vnum actum intenſum præſtare mille remiſſis; & conſuetudinē,quam tepidus ob remiſſionē ſuorū actuum in multis diebus non cōſequitur;feruētem cōſequi vno die, ob actuū ſuorum intenſionem.Et,ſi legamus attentè vitas & geſta Sanctorum, inueniemus, vel vnū ſolum actum valdè feruentem multos eorum ex magna miſeria eduxiſſe;& illuſtribus ac excellētibus facinoribus initium dediſſe. S. Martinus incepit diuidendo pallium, quo tegebatur, vt pauperis cuiuſdam nuditatem tegeret; S.Nicolaus grandi quadam eleemoſyna oblata, qua tres Virgines, quæ de Caſtitate periclitabantur,in Matrimonio collocarentur; S.Benedictus proijciendo ſe nudum, & vertendo inter ſpinas, vt libidinis tentationes

vin-

vinceret; S.Franciſcus leproſi cuiuſdam vlcera exoſculando; S.Thomas Aquinas vno heroico caſtitatis actu obtinuit, vt in ea virtute confirmaretur. Hi & multi alij Sancti heroico opere vincentes carnis ſuę repugnantias, cõſecuti ſunt conſuetudinem, ſe ipſos in multis alijs rebus ſuperandi: remunerante Deo actum illum copioſa gratia ſua, quæ virtutum vſum & exercitationem ita facilem reddebat, atq; ſi longã in eis exercendis conſuetudinem haberent. Et ipſa experientia docet: quando aliquis vehementi & efficaci vocatione à Deo vocatur ad vitæ ſuę prauę mutationem, aut ad Religionis ingreſſum: eum primis diebus facillimè præſtare quæcumq; pia exercitia, ob gratiæ, qua fuit præuentus, abundantiam: Quod ſi in eijdem cum eodem feruore pergat comparat ſibi conſuetudinem, cum qua ſuauiter perſeueret.

Sed quoniam in hoc etiam genere exceſſus aliquis eſſe poteſt, perpendẽda eſt ipſius ipſius Ruth modeſtia, & circumſpectio: quæ, etſi e Booz, *præcepiſſet pueris ſuis: etiamſi illa cum ipſis metere vellet, ne eam prohiberet.* illa tamẽ noluit eo die tali gratia & fauore vti donec ipſa Noemi id, vt faceret, iuberet: ſed ſpicas ſicut antea colligebat. vt ex hoc diſcas, qua humilitate deceat te continuare, & conſuetudinem facere in exercitijs tuo Tyronis ſtatui accõmodatis: non te altioribus ingerendo, dum ipſe Dominus, qui te vocauit, ad illa non vocat; nec ſpirituales Patres id ſuadent. Non enim tutum eſſe ait S.Bernardus, ab vno extremo ad alterum repente tranſilire. Nam volenti repente ad ſupremum faſtigium conſcendere eueniet, vt neq; ad illud perueniat; & locum interim amittat, quem tenebat: & ita vtroque fraudetur. Nec minus neceſſarium eſt, ad conſtantiam & firmitatem in virtute tenendam, nimis præproperum greſſum frænare; quàm nimis tardum extimulare. qui enim medium prudenter tenet, citius ac ſecuri ad ſui itineris terminum peruenit.

3. e Rut. 2.15. Serm. 3. in Cant.

§. 3. *Luſtranda & examinanda eſſe opera noſtra ad finem diei.*

Imponamus tandẽ finem, propoſito vltimo medio, quod nos Ruth feruent edocuit. de qua Textus ſacer habet: quod a *ſpicas collegerit in agro vſq; ad veſperam: & quæ collegerat, virga cadens, & excutiens inuenerit hordij tres modios: quos portans, reuerſa eſt in domum ſuam.* Quid autem aliud hoc ſibi vult, quã te monere cõſtantiæ in bonis tuis exercitijs, vſq; ad finem diei totius ſc. vitæ, tenendæ. inſtituendo ſemper veſperi de eis examen: certò tibi perſuadens, quantumuis ſolicitus ac diligens ſis in bonis actionibus, te nõ ſemper collecturum ita purum ſemen, nec ipſa opera facturum adeò ab omni puluere expurgata, vt opus non ſit, ad veſperum eadem iterùm excutere, ac diligentius luſtrare. *Primum* an ipſa opera vacua fuerit, & inania: ita vt ſpeciem tantum virtutis habuerint? an plena fuerint veris granis, & ſolida ſanctitate? Ne fortè tempore rationis reddendæ eueniat tibi, quod infelicibus

a Rut. 2.17.

illis Ephrateis cupientibus tranſire Iordanem: qui cùm interrogarentur à Galaditis nunquid Ephratei eſſent;& negantes ſe eſſe, interrogabantur pro-
a Iudi 12.6. Gloſſa ibid. bationis cauſa, vt proferrent verbum b *Scibboleth*, quod interpretatur ſpica granis plena: qui, cùm non poſſent reſpõdere, niſi *Sibboleth*, quod ſpicam ſolã ſiue culmum vacuum & inanem ſignificat, hoc ſigno agnoſcebantur eſſe ex hoſtis exercitu, ideoque *ſtatim apprehenſi iugulabantur in ipſo Iordanis tranſitu.* vt intelligas, te in ipſo tranſitu ex hac in alteram vitam ſeuerè examinandum: quod ſi opera tua inania erunt, & vera virtute vacua; tanquam hoſtis
c Apoc. 3. 2. Chriſti punieris, eò quòd c *non inuenerit opera tua plena coram Deo*, cùm quibus tranſitus patet ſine impedimento ad cœlum.

2. SED quoniam ſpicæ ordinariè etſi plenæ ſint granis, aliquid habent de palea admixtum, quod non eſt niſi igni aptum; & cùm bonis operibus aliquæ circumſtantiæ ac defectus coniunguntur: neceſſe eſt pretioſum à vili, & quod bonum eſt, à malo ſeparare: cædendo & excutiendo te ipſum; & ob illud malum, pœnam aliquam malo ipſi proportionatam ſubeundo: paleã verò ipſam per pœnitentiam reijciendo, ignique amabilis contritionis eam comburendo: vt in anima tua, grana ipſa tantùm bonorum operum remaneant: gratias Deo agens, quod auxilium dederit ad ea colligenda. Par verò eſſet, te adeò eſſe feruentem, vt ex bonis exercitijs benè purificatis, quotidiè colligeres ſicut RVTH trium modiorum menſuram, quos ait hic gloſſa, eſſe ſanctitatis meditationem, locutionis veritatem, & ſynceritatem bonæ operationis factæ ſimpliciter propter Deum. ita vt inuenias, te expendiſſe totum diem in ſanctis meditationibus, vtilibus colloquijs, puriſque cum bona intentione operibus. Quod ipſum Materia erit tuæ examinationis, qua videas an tres iſtos modios benè repleueris.

3. QVOD ſi tanto beneficio te Deus affecerit, vt hos modios repleueris: ſupereſt, vt humeris tuis illos imponens, portes ſicut RVTH in domum tuã, & in loco tuto, conſcientia ſc. tua, occultè colloces: ne inanis gloriæ vermis eos rodat, aut inferni latrones deprædentur, & aſtu fraudeque corrumpãt. Sed quoniam tuæ conſcientiæ cuſtodia debiliſsima eſt, expedit omnia hæc opera in communi corũ repoſitorio recondere, Chriſto ſc. D.N. de quo di-
d 2. Tim. 1. 12. xit Apoſtolus: d *ſcio cui credidi, & certus ſum, quia potens eſt, depoſitum meum ſeruare in meum vltimum Iudicij diem.* Committe itaque omnia tua bona ope-
e Phili 3.13. ra paternæ Saluatoris tui prouidentiæ, vt hoc depoſitũ ille cuſtodiat: e *quæ retro ſunt* (vt idem Apoſtolus ait) & præterita *obliuiſcere, ad ea verò, quæ ſunt antè*, ipſum *extendens*: ſtude in virtutibus proficere, donec *ad brauium per-*
f Luc. 6. 38. *uenias ſupernæ vocationis*, portum ſcilicet æternæ glorię, f vbi *menſuram bonam & confertam & coagitatam & ſupereffluentem accipies*, cum tribus gloriæ dotibus in æternum. Amen.

Secundi Tractatus finis.

TRACTATVS TERTIVS

DE SACRAMENTO POENITENTIAE, EIVSQVE PARTIBVS: AC DE PERFECTA VITAE REFORMATIONE, *ad quam illud dirigitur.*

CAPVT I.

EXCELLENTIAE ET VTILITATES S. SACRAMENTI POENITENTIAE.

SI Sancta Baptiſmi & Confirmationis Sacramenta ita nos in DEI gratia confirmarent, vt ab ea excidere non poſſemus, non fuiſſet (vt ait S. Concilium Sess.14.c.1. Tridentinum) opus alio Sacramento ad eam reparandam: Sed experientia ipſa docet, raros eſſe a *Iuſtos*, a Eccl.27.12 qui in accepta Sanctitate tanquam *Sol* immutabiles permaneant: plurimos verò tanquam *Luna mutabiles*, amittentes pulchritudinem & ſplendorem gratiæ, quam Sol Iuſtitiæ illis communicat. Quemadmodum enim corpus mille morbis eſt obnoxium, & aliquibus quidem ita lethalibus, vt reuera priuetur vita: Ita anima eſt vitijs & paſsionibus obnoxia: & incidens in lethale aliquod peccatum, amittit vitam gratiæ. cuius peccati adeò eſt horrenda & infernalis furia, vt b *impetu vno octingentos interficiat*: b 2.Re.23.8 Charitatem ſcilicet, exercitumque virtutum Moralium, & Infuſarum, & ſeptem Spiritus S. dona deſtruens: imò & ipſum Spiritum S. ex anima, in qua manebat, expellat: in cuius locum ſuccedit Sathanas, vt antiquam ſuam habitationem poſsideat. & quò in poſterum ſecurior in ea permaneat, ſolet c *ſecum adducere ſeptem alios ſpiritus nequiores ſe*, c Mat.12.45 qui ſuis tentationibus miſeram animam in alia plurima peccata lethalia præcipitant: nec ſolùm infelicem illam gratiæ vita ſpoliant, ſed defœdant, ac d *ſuper carbones denigrant*, d Thren.4.7 quemadmodum lamentatur Ieremias de Nazareis loquens, qui Iuſtos ſignificabant, DEO per Baptiſmum conſecratos: ex quo *candidiores niue, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, & Saphyro pulchriores prodeunt*. quorum poſteà

facies per peccata turpiores apparuerunt, & carbonibus nigriores. peccata
enim deſtruunt niuis candorem, animæ ſcilicet ſanctitatem; lactis dulcedi-
nem, quæ ſuauitas & iucunditas eſt bonæ conſcientiæ, eboris ſplendorem,
hoc eſt feruorem charitatis; & Saphyri pulchritudinem, quæ eſt vita cœle-
ſtis cum ornamentis virtutum. Aptè verò eos comparat carbonibus, qui
priùs ignis prunæ valdè ſplendentes fuerunt: quæ tamen aqua, terrave ex-
tinctæ, factæ ſunt carbones nigri: peccatum enim ignem amoris Dei ſuffo-
cat; eoſq; qui tanquã prunæ ardentes erant, ita frigidos reddit turpes, ac ti-
tionum inſtar nigros: vt nulli alter vſui eſſe poſſint, niſi vt æternorũ igniũ
fomentum ſint & alimentum. ac proinde cœli ianuas occludit, quæ fuerant
c Apoc. 21. 27. per Baptiſmum reſeratæ, e *in eam enim ciuitatam* (vt S. Ioannes ait) *non intra-*
bit aliquod coinquinatũ; aut abominationẽ faciens & mendacium: ſed quotquot eò
peruenient, neceſſe eſt eſſe inſtar niuis candidos; ſicut lac nitidos, vt ebur
rubicundos, & pulchros vt Saphyrus. quis verò tot malis remedium affer-
re poteſt? quis hos mortuos ſuſcitare? quis candorem illum, nitorem, ſplen-
dorem, & pulchritudinẽ reparare? num tantæ vires eſſe in terra poſſunt, vt
f Iere. 2. 22. id præſtent? f *ſi laueris te nitro* (ait Dominus) *& multiplicaueris tibi herbã borith:*
maculata es iniquitate tua coram Deo, niſi de aliquo balneo ſiue lauacro Deus
ipſe tibi proſpiciat, quod te lauandi virtutem habeat. At quoniã Baptiſmus
I. iterari nõ poteſt: (Nam (vt Apoſtolus ait) g *impoſſibile eſt, eos qui ſemel ſunt il-*
g Heb. 6. 4. *luminati, & prolapſi ſunt, rurſus* eadẽ via *renouari*) ſtatuit Chriſtus D. N. POE-
NITENTIAE Sacramẽtum in forma Iudicij in quo peccator ipſe cõparet,
ſuaq; cõtritione & Confeſſione ad peccatum ſuum delendum cum Iudice
ipſo, qui Sacerdos eſt, concurrit. Sacerdos verò ſententia lata, cum abſoluit:
h Ioa. 20. 23 quam Deus ipſe in cęlo ratam habet, iuxta ipſius Chriſti verba: h *quorum re-*
i Mat. 18. 18. *miſeritis peccata, remittuntur eis:* & illa: i *quæcumque ſolueritis ſuper terram, erũt*
ſoluta & in cœlo. Quæ ſacerdotis ſententia adeò firma eſt, & irreuocabilis: vt
nunquam DEVS æterna pœna in alta vita puniat peccata, quæ ſemel fue-
runt in hac vita dimiſſa. Eſtque tantæ efficacitatis hoc Sacramentum;
vt (teſte. S. Gelaſio Papa) numquam ampliùs peccatum aliquod viuat,
quod fuerit ſemel dimiſſum. Quamuis enim ingratus valdè ac infidelis ſit
is, qui, poſtquam DEVS illi peccata dimiſit, audet eundẽ iterùm offende-
re, ac propterea maiori ſit pœna dignus, eò quòd peccatum ipſum ſit maius:
at hoc ipſum non efficit, vt præterita reuiuiſcant: ſed æternum illa extin-
k Rõ. 11. 29. cta manent. k *Dona* enim *Dei* (vt ait Apoſt.) *ſine pœnitentia ſunt:* ideoq; nun-
quam reuocat, quam ſemel conceſſit remiſſionem. ac propterea ait
l Mich. 7. 19 Propterea, quòd l *proijciet in profundum maris omnia peccata noſtra*. Quem-
admodum enim lapis decidens in profundum maris non ampliùs exit, nec
comparet: ita peccata, quæ DEVS proijcit in mare pœnitentiæ, æternùm
manent ſubmerſa, & obliuioni tradita. Et quemadmodum Moyſes po-

pulo

pulo Iſrael dixit: m *Aegyptios, quos nunc videtis, nunquam vltra videbitis* Vſqve In Sempiternvm: quia omnes ſubmergentur in mari rubro, vt nunquã eos amplius viuentes videatis: Ita etiam peccata, quę huius Sancti Sacramẽti mare rubrum ingrediuntur, ita virtute ſanguinis Ieſu Chriſti ſubmerguntur, & ſepeliuntur, vt nunquam poſsint eadem redire. m Exod. 14. 13.

Sed non minus eminet miſericordia diuina, cùm dicitur: n *ſi impius egerit pœnitentiam, omnium iniquitatum eius non recordabor amplius*: etiamſi illæ ſint innumeræ: quia omnes ſimul in profundum maris proijciam, nulla earum lethali in anima relicta; quia nunquam Devs remittit vnam talem ſine altera. Et quemadmodum omnes Aegyptij ſubmerſi fuerunt, & perierunt, ita vt o *nec vnus quidem ſuperfuerit ex eis*: ita omnia peccata mortalia ſubmerguntur in hoc pœnitentiæ Sacramento, vt nec vnicum ſuperſit: Nam gratia diuina, quæ animam per pœnitentiam ingreditur, omnem culpam ab ea expellit, quæ Deo inimicam reddere poſsit. Et quælibet contritio quantumuis parua, modò ex amore oriatur, omnia peccata delet: quia omnia deteſtatur, etiamſi eorum non recordetur. Et in ipſa Confeſsione non ſolùm ea remittuntur, quæ pœnitens confitetur; ſed omnia etiam, quæ vel ex ignorantia, vel ex obliuione, vel ex aliqua cauſa non culpabili omittuntur. Nam Deus, eſt Iudex iuſtus, eiuſque iudicium eſt plenum. Eſſet verò (ait S. Auguſtinus) quoddam genus infidelitatis, expectare ab eo iudicium aliquod aut remiſsionem dimidiatam. Quare ſimul totum remittit, quo peccator reddebatur iniuſtus, vt eius amicus eſſe poſsit. 2. n Eze 18 21. o Exod. 14. 28. Lib de vera & falſa pœnitent c. 6. in tom. 4.

§. 1. *Aliæ eiuſdem Sacramenti excellentiæ.*

Ex dictis licet alias etiam huius Sacramenti excellentias cognoſcere: in quo ſi peccata extinguuntur, id fit, vt vita detur peccatoribus. Nam quemadmodum in mari rubro Aegyptij ſubmerſi remanſerunt, Hebræi verò viui & ſani inde exiuerunt: Ita in hoc pœnitentiæ mari peccata ſubmerguntur: ſed viui remanent peccatores, quia Dominus noſter reddit illis ſupernaturalem gratiæ vitam, Charitatemque, dona ac virtutes, quas in Baptiſmo receperunt. Quemadmodum apparet in conuerſione filij prodigi, quem Pater iuſsit a *ſtola prima indui, dariq́; annulum in manũ eius, & calceamenta in pedes eius*, quibus ornari conſueuerat, antequam ex paterna domo diſcederet, quo ornatu (vt ſupra eſt dictum) dona ſignificantur Iuſtificationis, per quam, *qui mortuus erat, reuixit*. Quemadmodum etiã Chriſtus D. ſuſcitauit filiam Iairi Principis Synagogæ b *non permittens intrare ſecum quemquam, niſi Petrum, & Iacobum, & Ioannem, & Patrem, & Matrem puellæ*, ſignificans hoc facto animæ, quæ culpa mortua fuerat, reſurrectionem: ad quam concurrunt tres illi actus Contritionis, confeſsionis, & ſatisfactionis, qui ſigni- 3. a Luc. 15. 22 23. Tract. 1. c. 10 b Luc. 8. 51. Marc 5. 37. 40.

Tract.1 c.11. ficantur per tres Apoſtolos;& actus duarum virtutum Theologicarum Fidei & Spei, quæ ſunt tanquam Pater & Mater demortuæ: & impetrant reſurrectionem,quemadmodum ſuo loco diximus.Coram hiſce quinque teſtibus, in tribunali hoc pœnitentiæ ſecretiſsimo, reſuſcitat Chriſtus D.N. peccatores per Sacerdotem,qui illos à peccatis abſoluit;reſtituitque vitam gratiæ,& ius ad æternam vitam: Clauibus, quas Chriſtus illi dedit,occludens portas inferni, quas illi ſuis peccatis aperuerant; reſerans verò cœli, quas illi ſibi clauſerant: quæ ſemper illis apertæ manebunt, niſi recentibus culpis eaſdem iterùm occludant.

4\. HINC tranſire licet ad aliam pœnitentiæ excellentiam, quod illa ſit adeò potens,vt non macrum,maculatum, aut deformem reſuſcitet peccatorem:ſed cum priſtino candore & pulchritudine. Illa enim eſt c *fons* ille *patens*, quem per Zachariam Prophetam DEVS promiſit *habitantibus Ieruſalem in ablutionem peccatoris & menſtruatæ*: ita vt nulla in eis macula remaneat.

c Z.ch.13.1

d Iſa.1.18. Nam d *ſi fuerint*(inquit Iſaias)*peccata veſtra ſicut coccynum, quaſi nix dealbabuntur*.non quòd ipſa peccata dealbentur, ſed peccatores ipſi.dicit verò, ipſa peccata dealbanda, vt ſignificet:nec veſtigiũ aut maculam vllam eorum remanſuram. Apta verò eſt comparatio huius candoris cum niue, quæ deſcendit de cœlo:hic enim candor pœnitentiæ totus eſt cœleſtis; & quidem e

e Pſa 50.9. *ſupra* ipſam *niuem*, vt dixit Dauid. Licèt faciem habeas carbone nigriorem: ſi tamen viua aqua gratiæ in hoc fonte ablueris, reſtitueris in ſtatum Nazareorum, facieſque tuæ conſcientiæ ſuper niuem dealbabitur: eritque nitidior lacte;ebore rubicundior;& pulchrior Saphyro.Et ſi magis eris lepro-

f 4. Re 5.14. ſus & maculatus,quàm fuerit f *Naaman* ille: ſi tamen in *Iordane* pœnitentiæ *laueris*,*reſtituetur* anima tua, *ſicut* anima *pueri paruuli*: tanta ſuſcepta puritate,vt valdè ſimilis ſit puritati innocentiæ; & pulcritudini, quæ ſemper eſt

h Pſa.95.6 illi coniuncta.Scriptum eſt enim: g *confeſsio & pulchritudo in conſpectu Domini*.Si pulcher eſſe vis?(ait S.Auguſtinus)confitere.Confeſsio enim eſt ipſamet pulchritudo.eras deformis?confitere,& pulcher euades.O quàm amabilem DEVM habemus, qui dilexit deformes,vt formoſos redderet! quomodo autem illos dilexit? nonne ad pœnitentiam eos vocando, & exhortando ad confeſsionem? Quamobrem ſi amiſſam pulchritudinem diligis, Confeſsionem dilige & pœnitentiam:ſic enim eam recuperabis.

5\. HVIC pulchritudini renouatio coniungitur, & ornatus templi, domuſque illius,in qua Spiritus S.habitare conſueuit.Qui libenter ad eam inhabi-

h Luc.11.22. tandam reuertitur,ad cuius aduentũ fugit Sathanas,& h *fortis armatus vincitur*, qui eam poſsidebat: quia *vniuerſa eius arma*, tentationes ſcilicet,*in quibus confidebat ei auferuntur*, & peccatorum *ſpolia diſtribuuntur*, cùm magna Angelorum lætitia: qui hanc victoriam ſolenniter celebrant. Nam, vt ipſe

i Luc.15.7. Saluator noſter dixit: i *gaudium eſt in cœlo ſuper vno peccatore* veram *pœni-*

tentiam

tentiam agente; quàm ſupra nonaginta nouem Iuſtis, qui ea non indigent: idque ob gloriam, quæ D e o attribuitur: eò quòd hoſtem adeò fortem vicerit; &, vt filius, qui mortuus fuerat, reuiuiſceret, effecerit; ipſumq; peccatoré a periculo, in quo verſabatur deſcendendi ad infernum, eripuerit. O pœnitentiam ſalutarem! ó confeſsionem glorioſam & admirandam! quibus encomijs laudes tuas potero celebrare? omnes enim, quas in medium produxero, exiles erunt valdè: quas enim culpas non remittis? quas pœnas æternas non commutas? quas temporales non exoluis? quas paſsiones non domas? quos prauos mores non permutas? quos non reſuſcitas mortuos? quos Dæmones ex ſuis habitationibus non expellis? Tu clauis es, quâ fores inferni occluduntur, cœli verò panduntur; per te, qui fuerant latrones, in paradiſum admittuntur; &, qui Publicani, in æternum regnum: Tu Aethiopum pellem cõmutas; Tygridum maculas lauas; Nazareis reſtituis pulchritudinem, & purificas templum, in quod Spiritus S. cum donis ſuis ingreditur. Nam diuinus hic Spiritus nunquam vacuus accedit ad domum, in qua hoſpitio excipitur: ſed præclariſsimis donis eam beat, ac fœlicitat. Pœnitentia (inquit S. Auguſtinus) morbos curat, leproſos ſanat, mortuos reſuſcitat, vitia deſtruit, virtutes acquirit, ſpiritum corroborat, & ſanitatem auget, quam conſeruat. Claudis greſſum, aridis copiam, cæcis reſtituit viſum. Tẽperat ſucceſſus, cõſtringit impetus, moderatur exceſſus. Ignorãs ſe, per hanc ſe recognoſcit: quærẽs ſe, per hãc ſe inuenit. Hæc eſt quæ homines ad angelos ducit, & creaturã reddit Creatori: iſta ouẽ perditã monſtrauit quęrenti; & decimã drachmã obtulit anxianti. Hæc diſsipatorẽ filiũ ad patrẽ reduxit; & vulneratũ à latronibus, cuſtodi curandũ reſeruauit. In hanc omne bonũ innititur, per hanc omne bonũ cõſeruatur: fugat tenebras, inducit lucem, excoquit omnia, ipſa ignis conſumens. O pœnitentia (ait S. Chryſoſt.) quæ peccatũ, miſerante Deo, remittis, & paradiſum reſeras: quæ contritũ ſanas hominẽ, & triſtẽ exhilaras: vitã de interitu reuocas, ſtatũ reſtauras: honorẽ renouas, fiduciã das: & reformas vires; gratiamq; abundãtiorẽ refundis. O pœnitentia, quid de te noui referã? omnia ligata tu ſoluis, omnia ſoluta reſeras; omnia aduerſa tu mitigas; omnia contrita tu ſanas; omnia confuſa tu lucidas; omnia deſperata tu animas! O pœnitentia rutilantior auro, ſplendidior Sole, quam nõ vincit peccatum, nec defectio ſuperat, ne deſperatio delet. Pœnitẽtia reſpuit auaritiam, horret luxuriam, fugit furorem, firmat amorem, calcat ſuperbiam, linguam continet, componit mores, odit malitiam, excludit inuidiam. Perfecta pœnitentia cogit peccatorẽ, omnia libenter ſufferre, ſi violentus quærat, quę habet, non vetat; ſi veſtem dirimat, non refragatur; percutienti maxillam prębet alteram; iam angariatus, vltrò adijcit; caſtigatus, gratias agit; prouocatus, tacet; exaſperatus, blãditur; ſuperiori ſupplex eſt, inferiori ſubiacet; in corde eius cõtritio eſt,

Lib. de vera pœnit. c. 1.

Serm. de pœnit. Tom. 5.

,, in ore eius confeſsio, in opere tota humilitas. Hæc eſt perfecta & fructifera
,, pœnitudo. Sic pœnitenti præſto eſt Deus, eſurienti nutritor, ſitienti pota-
,, tor. Sapienti, quod ſtultum putatur, ſapit; quod triſte eſt, placet; quod mol-
,, le eſt, diſplicet; quod fluxum eſt, horret. O pœnitentia, miſericordię mater,
,, & magiſtra virtutum! magna opera tua, quibus reos reſoluis, ac reficis de-
,, linquentes; lapſos releuas, recreas deſperatos. Per te nobis Chriſtus regnum
,, cœlorum appropiatum deſignat dicens: Pœnitentiam agite, appropinqua-
,, bit enim regnum cœlorum: ita & Baptiſta clamat: facite fructus dignos pœ-
,, nitentiæ: quoniam ecce adeſt regnum Dei. Per te ſubitò rapuit latronem
,, Chriſtus ad regnum; per te Dauid, poſt flagitiū felix iterū recepit Spiritū S.
,, per te Manaſſes, poſt cruenta facinora, ecce, meruit fieri acceptabilis; per te
,, Petro Apoſtolo, poſtquam ter negauit, data eſt indulgentiæ dextera; per te
,, filius prodig⁹ regreſſus ad patrē, nō ſolū amplexū oſculūq; paternū, ſed etiā
,, epulū vituli ſaginati, veſteq; inſignē promeruit adipiſci; per te mulier for-
,, nicaria vberes ſtillauit lacrymas, fonteq; ſui baptiſmi protinus lauit pedes
,, Chriſti, crineque deterſit: per te Niniue ciuitas magna, populuſque integer
,, Barbarorū ſubitò Deū ſapuit; virtutē tuā ſenſit; odorē tuū accepit; ſaporem
,, tuū ſtrinxit; dulcedinē tuā guſtauit cilicū cōtraxit, lacrymas tuas profudit,
,, gemitū tuū, ſuſpiriūq; perſenſit; fructuſq; vbertatis tuæ abundanter exhi-
,, buit: & ſic per opera tua non ſolùm decretæ mortis diſcrimen euaſit; ſed et-
,, iam vitæ incognitæ coronam accepit. Cuius ſimilitudini pœnitentiam cō-
,, paremus? Sic eſt, quomodo ager fructifer, aut vinea fœcunda, aut etiam ar-
,, bor fructifera: fructus eius edit peccator famelicus, proficit in fiducia Dei,
,, acceptaque remiſsione pingueſcit in vita. Hæc S. Chryſoſtomus.

6. HIS addo: adeò feruentem eſſe poſſe peccatoris contritionem ac diſpoſitionem: vt non ſolùm gratiæ dona virtuteſque huius Sacramenti propriæ ei concedantur: ſed omnes etiam illæ, quæ peccatum præceſſerunt, reſtituantur: Nam pœnitentia (vt S. Auguſtinus ait) excellens adeò eſt & efficax, vt omnes defectus reuocet ad perfectum; poſsitque ſanitatem in ea excellentia reparare, quæ ante fuerat, atque ſi nulla culpa præceſsiſſet. Propterea enim dixit DEVS: *k impietas impij nō nocebit ei, in quacunq; die cōuerſus fuerit ab impietate ſua*. nam feruens eius pœnitentia, amiſſa omnia bona recuperabit; integrumque ius reparabit, quod ad gloriæ coronas, quas bonis ſuis operibus priùs erat promeritus, habebat. Quæ bona opera, mortali admiſſa culpa, fuerant mortificata: quo tamen impedimento ſublato in priſtinum ſuum valorem viuificata reſtituuntur. *l non enim* (ait Apoſtolus) *iniuſtus eſt Deus, vt obliuiſcatur operis veſtri ac dilectionis*. nec prætermittet mercedem reddere, quam veſtris obſequijs fueratis promeriti: modò peccati obicem remoueatis. Cùm itaque pœnitentia tantùm poſsit, vt ſpirituale coniugium Spiritus Sancti cum anima renouet:

3. *Hypogno c 9. tom. 7.*

k Eze. 33 12

l Heb. 6.10.

cur non ſufficiet reſtituere ſponſæ ſuæ monilia, quæ prius ei donauerat: ſi ingenuè ac generosè ipſa ad ſponſi ſui amorem, & obſequium reuertatur? Ipſe ex infinita ſua charitate Sponſam, m *qua fornicata eſt cum amatoribus multis* inuitat, vt ad ſe *reuertatur:* & promittit, ſe *eam ſuſcepturum*. Si igitur illa, erubeſcens & compuncta reuertatur: facilè credendum eſt, ipſum admiſſurum eam ad priſtinam amicitiam: qui enim ſponte offert reuertenti veniã ac dona: non erit parcus in reddendo, ſi illa, ad ea recipienda, ſeſe diſponat. Nouerat benè Pater noſter cœleſtis, ſe deponere gratiæ ſuæ n *theſauros in vaſis ſictilibus*, quæ facillimè confringuntur: fuiſſetque iuſtis ingens afflictio ac deſolatio, ſi quos theſauros magno ſuo labore ac diuturniore tempore ſibi comparaſſent, omnes illos amitterent ob aliquod mortale peccatum, ex hac ſua fragilitate admiſſum: ita vt æquè illis eſſet laborandum ad theſauros illos recuperandos: atque ſi nunquam antea laboraſſent, eosq; promeriti non fuiſſent. Quamobrem liberali ſuâ miſericordiâ ſtatuit ipſe ac decreuit: ſi vas pœnitentiâ repararetur, poſſe theſauros priſtinos hoc ipſo recuperari: ne (vt Apoſtolus ait) o *eorum labor inanis eſſet*.

m *Iere.* 3.1.

n 2. *Cor.* 4.7

o 1. *Cor.* 15. 58. *Galat* 3.4.

Praeterea: cùm gratia ſit pignus hæreditatis, quæ filijs promittitur; & arrhæ, quæ dantur ſponſis: ſi Devs dignatur eos ad totum præmiũ admittere, quod antea illi fuerunt promeriti: dabit proculdubiò feruentibus pœnitentibus ſtatim pignus & arrhã, quibus hæreditas illa innititur, vt incipiant ſtatim his talentis negotiari; donaq; ipſa maiori feruore augere. Denique cùm Baptiſmus & Confirmatio non niſi ſemel in vita ſuſcipiãtur; conferant verò Chriſtianis ſpecialem gratiã vt ſint fideles Chriſti milites: credendum omninò eſt, ſi eam culpâ aliquâ ſuâ amittant, eandem per pœnitentiam, totam reparare: vt perſeuerare & progredi poſsint in militia ſpirituali, & obligationibus ſatisfacere ſtatûs, quem per Sacramentum acceperunt.

His Sacramenti ipſius Pœnitentiæ excellentijs addere poſſumus heroicos virtutum actus, qui in ea exercentur. quod ita Devs diſpoſuit, vt, p *vbi abundauit delictum: ſuperabundet gratia.* conſtituens nos & occaſionem offerens præclarè exercendi nobiliſsimas vitæ perfectæ virtutes. Quædã enim præcedunt; tanquam diſpoſitiones ad Confeſsionis Sacramentum: aliæ eandem comitantur: aliæ deniq; tanquam fructus ab ea proueniunt: ita vt in lege Euangelica, in ſolo feruore Confeſsionis locũ habeat, quod Eccleſiaſticus dixit: q *melior eſt iniquitas viri, quàm mulier benefaciens.* Nam (vt S. Gregor. interpretatur) feruentes tot commoda ex peccatorum ſuorũ confeſſione acquirunt, vt promereantur; multoq; plus hac ratione lucrentur, quã tepidi bonis ſuis operibus. In hoc ſiquidem ſolo bono opere elucet eorum obedientia, humilitas, fortitudo, patientia, & plures aliæ virtutes: de quibus ſenſim inferiùs dicetur.

p *Rom* 5.20

q *Eccli* 42. 14. *Lib.* 17. *Moral. c.* 26.

§. 2. *Quædam Sacramenti Pœnitentiæ proprietates.*

S. Thom. 3. p. q. 84. a. 10
a Matt. 18. 22.
S. Thom. 3 p. q. 84. a. 6. & 10.

1. IMPONAMVS iam Sacramenti huius excellentijs finem, addita magni Dei noſtri imměſa liberalitate, qua noluit terminum & numerum præſcribere, hoc Sacramentum recipiendi. optimè enim ſciens mutabilitatem & fragilitatem noſtram, quamdiu in hac vita verſamur: liberam fecit poteſtatem omnibus, turbulentum huius mundi mare nauigantibus, vt, ſi a *ſepties*, imò *ſeptuagies ſepties*, & millies millies naufragium patientur, poſsint ſemper per pœnitentiã emergere, & ſalui euadere: quia ex ſententia communi Patrum, pœnitentia eſt ſecunda tabula poſt Baptiſmum: ne peccator naufragio pereat. Et quid de nobis fuiſſet: ſi, redeunte infirmitate, non potuiſſet idem antidotum adhiberi? noluit cœleſtis Medicus minus eſſe in ſanando liberalis: quàm homo fragilis in morbo contrahendo. Quare ſi ægrotus curari volet, non deerit cœleſti Medico miſericordia, vt ſanare illum velit; nec potentia ad id exequendum, per Sanctum hoc Sacramentum.

2. Cuius præſtantia etiam in hoc cernitur, quòd nec grauitatis, nec numeri peccatorum, quæ in eo condonanda ſunt, menſura aliqua ſit conſtituta. licèt enim peccatorum numerus numerũ excedat capillorum capitis, mariſque arenarum; illaque ſint grauiora & horrenda magis, quàm fuerint Sodomorũ, & Iudæ, ac reliquorũ qui Saluatorem noſtrum crucifixerunt: omnia inquam poſsint remitti: modò peccatorem eorũ pœniteat. & quãuis in huius mundi tribunalibus ſoleant ſupremi Iudices grauiora quædam crimina ſibi reſeruare: at in hoc Eccleſiæ tribunali nullum eſt ſoli Deo reſeruatum delictum: ſiquidem abſolutè & abſque vlla reſeruatione dixit

b Matt. 16. 19 & c. 18. 18.
c Matt. 12 31
Lib. de Lapſis, & Epiſt. 52.
S. Chryſoſt. homil 52. in Matth.
S Tho 2. 2. q 14. a. 3.
Act 2. 38.
d Ezec 37. 4

CHRISTVS Dominus noſter Sancto Petro: b *Ego dabo tibi claues regni cœlorum: &* QVODCVNQVE *ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlo*: & *quorum remiſeris peccata remittuntur eis*. Et quando idem dixit Phariſæis: c *blaſphemiam in Spiritum Sanctum non dimitti neque in hoc ſeculo neque in futuro*: non negauit etiam hoc genus peccatorum per Sacramenta dimitti; ſed inſinuauit (vt ait Cyprianus) maximam difficultatem in huiuſmodi peccatoribus, ad ſe diſponendum ad pœnitẽtiam. Quæ tamen difficultas ab eiuſdem Spiritus Sancti inſpiratione ſuperatur: qui reipſa per Sancti Petri prædicationem multos tales blaſphemos; & qui Chriſtum crucifixerant, conuertit. Nam quamuis peccatores inſtar d *oſſium*, quæ vidit Ezechiel, *aridi* ſint: reſuſcitari tamen poterunt, quemadmodum in primo Tractatu eſt dictum.

Trid. Concil. Seſſ. 14 c. 5.

3. SED vlteriùs progreſſa eſt Chriſti D. N. liberalitas in hoc Sacramento: cùm voluit etiam peccata venialia ac leuia materiam eſſe ſufficientem abſolutio-

ſolutionis: vt iuſti feruẽtes, qui ex Dei gratia per multos annos viuunt abſque mortali peccato, ſed leuiter ſepties in die cadunt, frui poſſent fructibus huius Sacramenti; & maiorem puritatem, gratiæque augmentum; & heroicorum actuum, qui in eo exercentur, meritum obtinere: ſicut dictum eſt. Et quamuis alia quoque ſint media, ad leuia hæc peccata purganda: nullum tamen magis aptũ & accommodatum eſt, quàm hęc ſit ablutio à Chriſto D. inſtituta, etiam ad leues culpas applicato ſui ſanguinis pretio. quemadmodum ipſe Chriſtus S. Petro dixit: e *qui lotus eſt non indiget, niſi vt pedes lauet*, culpas ſcilicet leues, quibus etiam, alioqui valdè mundi, ſępiùs obfuſcantur. Ideoq; dixit S. Auguſtinus: ſemper confitere, qui ſemper quod confitearis habes: vt Confeſsionis remedio in puritate creſcas.

e Ioan. 13. 10.
In Pſal. 99.

4. INTENDIT autem magnus DEVS noſter omnes vires ſuas, vt oſtenderet, quanto affectu ac deſiderio teneatur, vt copioſos huius Sacramenti fructus iuſti percipiant. quamuis enim ſtatuere potuiſſet, ne ab eiſdem peccatis abſolutio Sacramẽtalis repeteretur: (ſicut in exteriori foro, cùm definitiua ſententia de aliquo delicto profertur, non amplius idem delictũ redit ad iudicem) noluit tamen hãc rationem in huius Sacramenti tribunali ſeruari: ſed permiſit abſolutionem toties repeti, quoties eorundem peccatorum confeſsio repeteretur. vt iuſtus magis magiſq; ab eis purificaretur nouis gratiæ incrementis, quæ animæ puritatem ſemper promouent.

CAPVT II.

QVOS ACTVS SACRAMENTVM POENITENTIÆ complectatur: ac diuinam Vocationem ad eos exhortari.

POENITENTIAE Sacramentum, cuius excellentias hactenùs retulimus, multos actus complectitur, ad ſuam integritatem & perfectionem neceſſarios. quoſdam ad ipſum penitentem, alios ad Confeſſarium ſpectantes. Qui ad pœnitentem, tres ſunt præcipuè: CONTRITIO, CONFESSIO, & SATISFACTIO: qui plures alios in ſe continent. Nam CONTRITIO ſupponit aliquas conſiderationes, quibus peccatorum dolor excitetur; & aliqua propoſita, vt peccatorum deteſtatio ſit perfecta. CONFESSIO ſupponit exactum Conſcientiæ examen, quo admiſſæ culpæ inueniantur, & cognoſcantur: quam Confeſsionem, dum fit, excellentiſsimi alij actus comitantur. SATISFACTIO fit varijs pœnalibus operibus, quibus pœnas ob culpas noſtras debitas exoluimus. Hos omnes actus Confeſſarius ſuis actibus

adiuuat,

adiuuat,quibus ſupplet pœnitentis defectus. extimulando illum ad veram contritionem; dirigendo ad Confeſsionis integritatem; & corrigendo, atque docendo, quid facere debeat; deſignans aliquam pœnitentiam faciendam;& abſoluens à peccatis: ac in omnibus eum dirigens, quæ ad perfectã vitæ morumque reformationem ſunt neceſſaria. Quod totum acceptare & implere meritò debet,qui perfectus eſt pœnitens. ad quam perfectionem trium dierum veluti itinere peruenitur. Primo à culpis expurgatur per cõtritionem & confeſsionem, accedente Sacerdotis abſolutione: Secundo à pœnis debitis liberatur per ieiunia, eleemoſynas,orationes, aliaque pœnalia exercitia: ad quod iuuant indulgentiæ & Sacrificia: Tertio mores reformantur,vitaque noua inſtituitur, a *exuendo* vitia omnia, & *veterem hominem cum actibus ſuis; nouum* verò eiuſque opera & virtutes *induendo*, donec perfectionem Chriſtiani hominis propriam maxima qua poterit firmitate conſequatur: quam in Sacramentis Baptiſmi & Confirmationis fuit profeſſus.

a *Coloſſ.* 3. 9

§. 1. *Diuina ad omnes hos actus Vocatio.*

AD prædictos omnes actus exhortatur diuina vocatio modis ac medijs in præcedentibus Tractatibus indicatis: quorum ſumma delineata eſt in ijs,quæ Iſraelitæ, cùm captiui in Ægypto tenerentur, Pharaoni propoſuerunt. a DEVS inquiunt *Hebræorum vocauit nos, vt eamus viam trium dierum in ſolitudinem, & ſacrificemus Domino Deo noſtro: ne fortè accidat nobis peſtis aut gladius*. Quæ autem ſunt hæ trium dierum viæ, quas Dei vocatio captiuis ob peccatum ſub Dæmonis poteſtate proponit, niſi trium dierum itinera proximè inſinuata: quæ inſtar viarum ſunt, quas oportet peragere, vt ab ea captiuitate liberati, in libertate perfecta conſtituantur. ſi enim diuinæ vocationi reſiſtentes, eas conficere neglexerint: ſuperueniet eis peſtis, aut gladius. peſtis ſcil. vitæ deprauatæ, quæ ab vna culpa in aliam ſine remedio labitur;& gladius iræ Dei, qui vindictam de eorũ pertinacia ſumet: permittendo eos in ſua culpa mori. Hæ trium dierum viæ in die,& in deſerto peraguntur. præcedit enim & comitatur pœnitentem diuina illuſtratio, eum deducens & adiuuans, vt à peccati tenebris exeat: & quaſi b *lux* matutina *ſplendens procedat ac creſcat vſque ad perfectam* ſanctitatis *diem*. quamuis ipſa via aſpera ex ſe ſit,& laborioſa: propter quod, deſertum appellatur. non quòd boni comites illi deſint, qui cõſolentur & adiuuent: ſed quòd improbos deſerat, quos couſque habuerat.

a *Exod.* 5. 3. & *cap.* 3. 18.

b *Prou.* 4. 18.

PRIMA via eſt Pœnitentiæ: quatenus illa per dolorem & Confeſsionem peccatorum, cauſa eſt iuſtificationis peccatoris. quæ, teſte S. Hieronymo, ſignificatur per primam Hebræorum ſtationem in c *Ramaſſes*, quæ vox

I. *Epiſt. de* 42. *manſioni vide Riber. in Oſee.* 6. 8.

c *Exo.* 22. 37

turba-

turbatam commotionem,aut amaritudinem, aut gaudij tonitru ſignifi.at. ſi enim ex AEgypti ſtrepitu per pœnitentiam exeas, quamuis prauam & profanam turbationem deſeras; ingrederis tamen (vt ait Dauid) in aliam ſanctam & ſalutarem, d *commouens ac turbans* teipſum: vt, tua peccata deflens, offeras Deo in hoc deſerto e *Sacrificium* primum *contriti & humiliati cordis*, cum ſpiritûs amaritudine, quæ mox in dulcedinem vertitur: cùm audis tonitru illud gaudij ex Confeſſarij ore procedens. *Egò te abſoluo.* & tunc implet Devs, quod aliàs dixit: f *in cunctis Dijs AEgypti faciam iudicia ego Dominus*, Nam vt S. Hieronymus declarat, qua nocte Devs Hebræos ab AEgyptijs liberauit, vindictã ſumpſit de omnibus idolis AEgypti: quæ deſtruxit,& eorum templa vaſtauit. quod factum ſignificat iudicium,quod in Sacramento Pœnitentiæ de noſtris peccatis facit. Diximus enim,Sacramentum hoc formam habere iudicij, in quo ſententiâ iuſtâ damnantur,& deuaſtantur maledicta idola: vt verus Devs ſolus, nec vllus alius in anima viuat,quæ eius eſt creatura; à qua ſemper adoretur, ipſique ſeruiatur.

d Pſal. 59. e Pſal. 50. 19. f Exo. 12. 12. Ibid.

Sed non ſiſtit hic diuina vocatio: nam mox inſpirat viam *diei ſecundæ*, nempè ſatisfactionem: vt fiat tranſitus, quemadmodum fecerunt Hebræi, ex g *Ram eſſe in Socoth*, quod ſignificat peregrinantium tentoria. Salus enim pœnitentiæ, breuis vt plurimum eſt; & aliquid ſupereſt ſoluendum atque ſanandum. nec (vt ſuprà fuit dictum) adhoc ſanat,vt otioſus ſubſiſtas: ſed vt pergas omninò, ipſoque exercitio conualeſcas, offerens Deo ſecundum h *Sacrificium iuſtitiæ*, in abundantia bonorum operum,ad exoluenda omnia debita,& peccatorum reliquias mortificandas. Eadem verò operâ augendę quoq; ſunt virtutes, ducendo in hoc mundo vitam, tanquam peregrini & proficiſcentis; quærendo (vt ait S. Bernardus) præcipua tua ſtabilia bona, non in hoc terræ exilio, ſed in cęlo: quod eſt patria tua, pergẽdo ſemper in via præceptorum,ac conſiliorum diuinorum, donec ad illam peruenias.

2. g Exo. 12. 37. Tract. 2. c. 1. § 4. h Pſal. 4. 6. Serm. 7. de Reſurrect.

Ad quod diuina vocatio diei tertiæ viam inſpirat, vt tranſeas quemadmodum Hebræi in i *Etham*, quod ſignificat: *immaculatus ſeu perfectus ero*. Præcipuus enim finis tuus in hac vita debet eſſe, quærere ſummam, quã poteris cordis mundiciem,& ſupremum Chriſtianæ perfectionis gradũ, cum integra totius vitæ reformatione: offerens Deo tuo tertium Sacrificium & holocauſtum perfectiſsimi amoris, cuius ſuperiùs meminimus. Et tunc, ait S. Hieronymus, impleri Scripturam dicentem: k *Dominus præcedebat eos ad oſtendendam viam per diem in columna nubis, & per noctem in columna ignis: vt dux eſſet itineris vtroque tempore.* Idem enim Devs, qui te vocat, vt ex Dæmonis tyrannide exeas; te quoque illuſtrat, accendit, deducit, auxiliumq; præbet in omnibus vijs tuis; & in omni tempore proſpero & aduerſo, ne aberres à via: ſed eius ductum ſequens, perfectus euadas.

3. i Exo. 13. 20. Tract. 2. c. 6. k Exo. 13. 21. Num. 14. 14.

Digitized by Google

l Oſea 6. 3. Hæ ſunt trium dierum viæ, de quibus Oſeas Propheta: l *viuificabit nos poſt duos dies: in die tertia ſuſcitabit nos, & viuemus in conſpectu eius.* Nam quẽadmodum Chriſtus Dominus noſter, noſtram redemptionem operatus eſt tribus diebus: feria ſcilicet ſexta, in qua mortuus eſt; Sabbatho, in quo manſit in ſepulchro, deſcenditque ad vinctos educendos ex lymbo; & Dominica, qua glorioſus reſurrexit: ita nobis eiuſdem Redemptionis fructũ applicat in hiſce trium dierum vijs. Nam Confeſsione peccata noſtra extinguit; Satisfactione à purgatorij carcere eruit; Emendatione verò & reformatione eleuat nos ad vitam quandam nouam, valdeque perfectam, ſimilem reſurrectioni ipſius. quam, ait S. Thomas, exemplar eſſe noſtræ iuſtificationis. quod & Apoſtolus affirmauit, dicens: m *Chriſtum Dominum noſtrum traditum eſſe in mortem propter delicta noſtra, & reſurrexiſſe propter iuſtificationem noſtram*; & n *quomodo Chriſtus ſurrexit à mortuis per gloriam Patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus*, quæ ipſius vitæ valdè aſsimiletur. Demiſsè itaque petas, ad has trium dierum vias concedi tibi inſignes illos tres ſpiritus, quos feruens ille pœnitens petebat, dicens: o *Cor mundũ crea in me Deus: &* SPIRITVM RECTVM *innoua in viſceribus meis. Ne proijcias me à facie tua; &* SPIRITVM S. *tuum ne auferas à me. redde mihi lætitiam ſalutaris tui, &* SPIRITV PRINCIPALI *confirma me.* Spiritus RECTVS animam ab omnibus culpis purgans, eam renouat; Spiritus SANCTVS dicitur, qui gratijs ac virtutibus eam ſanctificans etiam adiuuat in Sanctorum operum exercitatione; PRINCIPALIS denique eſt, qui perfectionem & in eis firmitatem tribuit.

3.p.q.56.a.2
m Rō 4.25.
n cap.6. 4.
o Pſal. 50. 12.

§. 2. *Prima via Pœnitentiæ.*

INCIPIENTES igitur viam primam, quæ eſt Pœnitentiæ, dicemus in genere, quæ ſint neceſſaria ad eam fructuosè ambulandam. Præſupponimus autem, omnes eius actus ab infinita Dei miſericordia, eiuſque gratuita vocatione prouenire. Quemadmodum Ieremias nomine populi ſui captiui faſſus eſt, dicens Deo D. N. a *caſtigaſti me, & eruditus ſum, quaſi iuuenculus indomitus: conuerte me, & conuertar: quia tu Dominus* DEVS *meus. Poſtquam enim conuertiſti me, egi pœnitentiam: & poſtquam oſtendiſti mihi, percuſsi femur meum: confuſus ſum, & erubui, quoniam ſuſtinui opprobrium adoleſcentiæ meæ.* Totum hoc attribuit Propheta Deo, vt intelligas: ſi tua peccata agnoſcas; ſi paſsiones rebelles domes; ſi doleas ac de tuis peccatis erubeſcas; ſi teipſum propter ea caſtiges; ſi faciem tuam ad Dominum conuerteris, cui antea verteras terga: id totum te facere, eò quòd ipſe gratiâ ſuâ te præueniat, vocet, adiuuetque, vt ea exequi valeas. Vt autem etiam diligentiam intelligas, quam ex tua parte ad hanc conuer-

a Iere. 31.18

ſionem præſtare debeas, addit idem Propheta: *ſtatue tibi ſpeculam, pone tibi amaritudines: dirige cor tuum in viam rectam, in qua ambulaſti: reuertere ſterilis virgo Iſrael, reuertere ad ciuitates tuas iſtas. vſquequò delitijs diſſolueris filia vaga? quia creauit Dominus nouum ſuper terram,* Foemina in ſe Circvmdabit Virvm. Videtur Ieremias in ſpiritu locutus cum modernis, qui in Eccleſia nunc ſunt, peccatoribus; eoſque ad obſcœnarum voluptatum pudorem, & ad peccatorum pœnitentiam permouere: ideoque iubet conſcendere ſpeculam Fidei, & infinitam Dei charitatem perpendere: qui nullis noſtris meritis, ſed ſolâ ſuâ miſericordiâ creauit, & executus eſt Novvm illud inauditum, quod virgo Spiritus ſancti virtute conciperet, & in vtero ſuo infantem quendam circumdaret, qui ſimul eſſet vir perfectus in Sapientia & Sanctitate: qui eſt Chriſtus Devs & Homo verus: cuius meritis captiui Dæmonis conſequuntur veram libertatem: & anima, quæ virgo erat ſterilis, & inutilis b *concipit & quaſi parturit ſpiritum ſalutis,* c *donec formetur Chriſtus in ea* habitetque cum illa per Fidem & Charitatem. b *Iſai.* 26.18 c *Gal.* 4.19.

Sed quoniam opus habet aliquo, à quo iuuetur exire ex ea captiuitate, ait Propheta, vt ſtatuat ſibi ſpeculam, ſiue, vt LXX. vertunt ſpeculatorem, hominem ſcil. qui ſpeculatoris officio fungatur: ad pęnitentē enim ſpectat, doctum & prudentē Confeſſarium ſibi eligere: vt vterq; ſimul deprehendant quicquid in conſcientia continetur: præterita omnia rimando diligēter, & futura præueniendo. Vera enim pœnitentia, quemadmodū præterita mala cogitat, vt deleat; ita præuidet futura, vt effugiat: & quemadmodū inflixis iam vulneribus adhibet antidota, vt curentur: ita proſpicit de alijs, ne, poſtquam conualuerit ægrotus, in eadem recidat. 1. c. 38. *vide Notationes.*

In eum finem *pones tibi* (vt ait Propheta) *amaritudines*: recenſebis ſcil. omnia peccata tua coram Confeſſario, cum ingenti cordis tui amaritudine ac dolore, ſimul conſtituens ante oculos tuos cauſas & rationes, cur meritò de eis admiſsis dolere debeas. Quemadmodum idem Propheta inſinuauit, dicens: d *ſcito & vide: quia malum & amarum eſt reliquiſſe Dominum Deum tuum; & non eſſe timorem eius apud te.* Nominatim aūt conijcies oculos in omnes amaritudines, quas tuus Saluator perpeſſus eſt à tempore, quo in vtero materno ſeſe contraxit, vſque dum expirauit in cruce. Quomodo enim non tibi amareſcant peccata tua, ſi attendas tantam Deum tuum amaritudinem pro eiſdem toleraſſe? quam ipſe ſemper ante oculos habuit, vt eandem tu haberes coram tuis: & ad pœnitentiæ amaritudinem ferendam incitareris. tam eam, quæ prouenit ex pudore Confeſsionis; quàm, quæ ex ſatisfactionis operibus oritur; teque ipſum offerres, ad omnia ea ſuſtinenda: vt amarum hoc antidotum animam tuam expurget, & ſanitati reſtituat. 2. d *Iere.* 2.19.

3. IVBET Propheta tertiò, vt *cor tuum dirigas ad viam rectam, in qua ambulaſti:* reuocans ſcilicet ac repetens bonos tuos greſſus, exercitiaque virtutum, quæ antea habebas, cùm Baptiſmi & Confirmationis gratia adhuc recens in te manebat: qua feruenter ad Chriſtianam perfectionem contendebas. Statuas itaque ſeriò ad eandem illam redire viam; eodemq; aut maiori etiam feruore, quam aliàs in ea pergere: amplectens Chriſti D. N. admonitionem, dicentis cuidam pœnitenti: *memor eſto, vnde excideris: & age pœnitentiam, & prima opera fac.* Nam vera pœnitentia non ſiſtit in ſolis affectibus aut ſenſis internis; ſed progreditur ad exteriora opera. quemadmodum LXX. Interpretum verſio magis declarat, dum ait: *da cor tuum ſuper humeros tuos.* Quod S. Hieronymus exponit, quaſi dixerit: coniunge cogitationibus opera: & onus, quod deſiderio offers te laturum, impone humeris, incipiens ſtatim illud reipſa portare.

e Apoc 2.5.

Cap 38.

4. Ac denique danda tibi opera eſt, vt *reuertaris ad ciuitates tuas*, domumque Dei, & iuſtorum congregationem, vnde te ſubtraxiſti: vt animo deliberato ac certo in ea impoſterum habites, profundas iaciens radices in gratia & perfectione: quam per pœnitentiam reparas, ne vitam tuam texendo & retexendo, extruendo & deſtruendo conſumas: ſed in bono ſtabilis ſis atque firmus. Quod ſi nouum tibi arduumque videatur: attende quid Propheta addiderit. f *creauit Dominus* NOVVM *ſuper terram virgo concipiet virum*: qui, quòd ſit vir nouus, gloriatur ſe noua facere, cùm mortuos reſuſcitat, inueteratos renouat, cor mutat, roborat imbecilles, qui in ipſius habitant Eccleſia. Adde: etiã impleri illud: *fœmina circumdabit virũ*: congregatio enim iuſtorum circumdat verè, & in medio ſui retinet Saluatorem hunc omnipotentem, ipſeque lubens inter eos manet, vt iuuet, foueat, & confortet; & vt à ſuis hoſtibus defendat, & vitiorum ac paſſionum opprobrium ab eis remoueat. Quod etiam ſignificauit Prophetia Iſaiæ dicentis: g *apprehendent ſeptem mulieres*, multitudo videlicet fidelium animarũ, *virum vnum*, Chriſtum ſcilicet: *petentes*, ſe ab eo protegi, & *opprobrium* quod ſuſtinebant *auferri*. Si itaque vnus tu eſſe vis eorum, qui virum hunc Saluatorem circumdant: & ſtatuis firmiter apprehẽdere, fiduciam tuam in eo collocando: experieris, quantum in eo auxilium repoſitum habeas, ad nouam vitam illius vitæ ſimilem ducendam, ac opprobrijs expeditam, quæ adfert recidiua in peccata. Hæ ſunt generatim Pœnitentium viæ, actuſque, per quos in eis progrediuntur: de quibus in ſequentibus Capitibus agetur, adductis ijs, quæ ad ſingulos in particulari pertinent.

f Iſaiæ 7 14 Matth. 1. 23

g Iſaiæ 4. 1.

Digitized by Google

CAPVT III.

DE ATTRITIONE ET CONTRITIONE PECcatorum: & propoſitis quæ illa complectuntur; ac motiuis quibus eadem innituntur.

ADEO eſt immenſa cœleſtis noſtri Patris Charitas, vt ſta-
tim atque Iuſtus labitur in peccatum, ingentis illius ſtra-
gis, quam illud in anima fecit, compaſsione tangatur; &
miſericordiæ ſuę viſceribus velit, eum à tanta miſeria libe-
rare. Ideoque eum vocat, & ad pœnitentiam impellit. Id I.
quod facit nunc per ſynderesin, aut naturale lumen, dicta-
men ſcilicet ipſius conſcientiæ, ipſum cor pungentis, ac de culpa ſua eru-
beſcentis; propter quam inquieta, turbata, & in timore eſt: donec ab ea libe-
retur: nunc verò per ſpecialem ſuam inſpirationem, ac vocationem acce-
dit ipſe; primumque imperfectum actum excitat, quem ATTRITIONEM *Trident. Cōcil ſeſſ. 14.*
vocamus: quo dolet peccator de admiſſa culpa ob eius fœditatem, aut in- *c. 4.*
ferni timorem, & pœnam, quam propterea iudicat ſe promeritum. Hæc e-
nim duo motiua ſunt imbecillis hominis conſtitutioni proportionata. Et
ideò mox atq; Adamus in paradiſo peccauit, accurrit Deus ad ipſum quæ-
rendum, animo ac deſiderio remedium ipſi afferendi: venit autem cum
ſtrepitu adeò tremendo: vt Adam præ metu totus tremens ſeſe abſconde- *Lib. 11. ſuper*
rit. Non enim (ait S. Auguſtinus) propterea ſe abſcondit, quòd exiſtimaret, *Gen ad liter.*
ſe poſſe occultare DEO: ſed quod timor, pudorque ad effugium illud quæ- *c. 23.*
rendum impulerint: externo illo indicio oſtendens, quantopere erubeſce- *S Iren lib.*
ret, indignumque Dei cōſpectu ſe iudicaret. Qui, vt ei mederetur, clara di- *5 aduerſus*
ſtinctaque voce eum a *vocauit dicens: Adam vbi es*? qua vocatione (ait S. Am- *hæreſ c 37.*
broſius) Deus in memoriam Adamo reuocauit ipſius miſeriam, vt erubeſ- *a Gen. 3. 9.*
ceret magis, & compungeretur: quaſi moneret: attende, quid priùs eras, & *Lib. de paradiſo c. 14*
“ quid nunc ſis. de quibus bonis, de qua beatitudine, de qua gratia, in quam
“ miſeriam incidiſti? dereliquiſti vitam æternam & attumulatus es morti:
“ conſepultus errori. Vbi eſt illa tua benè ſibi conſcia confidentia? timor iſte
“ culpam fatetur, latebra præuaricationem. Vbi ergo es? hoc eſt, non in quo
“ loco ſis quæro, ſed in quo ſtatu? quo te perduxerunt peccata tua, vt fugias
“ DEVM tuum, quem antea quærebas? Antea noui te: quia ſtatum, in quo
“ eras approbabam, tanquam à me tibi datum: iam verò te non noui, quia
“ ſtatum illum improbo, quem, tua culpa elegiſti. Vbi eſt ſerpentis illa
“ promiſsio: eritis ſicut Dij! quem exitum habuit prohibiti pomi deliba-
“ tio, tuæque vxori Euæ placendi ſtudium? pœna, quam iam ſentis, malitiam

iſitebor aduerſum me iniuſtiā meā Domino: & tu remiſiſti impietatē peccati mei. ideò. n. deſideras me videre ſanctificatū, vt vel ipſum propoſitum, animiq; mei decretū acceptes. Quod cōfirmatur ex eo, quòd, iubente Chriſto D.N. *dece leproſos ire, & oſtendere ſe Sacerdotibus, dum irent, mundati ſint.* Ex quo intelligitur, culpæ lepram abſtergi ab habente eius contritionem, antequam tandem Sacerdoti manifeſtet: modò ſit animus, firmumque propoſitum iam manifeſtandi. Quod ſtatuit Saluator noſter, vt nos magis vrgeret, ad non hærendum in ſtatu peccati: cùm vel vnico actu interno, qui in momento fieri poteſt, liceat remedium obtinere: & vt ſtudium, quod in præparando nos ad confeſsionem poſuerimus, vtilius & efficacius eſſe poſsit, utpotè in Dei gratia, & cum merito æternæ vitæ adhibitum: Item, vt ipſum confeſsionis Sacramentum cum maiori diſpoſitione ſuſcipiatur: ac proinde copioſiorem conferat gratiam. Certum eſt enim, multò maiorem gratiam illi conferre, qui verè contritus accedit, quàm ſi ſolùm attritus: & quo dolor fuit intenſior, eò copioſiorem conferre gratiam: ac denique quòd confeſſario deficiente, non deficit pœnitenti remedium; nec periculo exponitur, ob talem defectum moriendi in ſtatu peccati. e Luc. 17. 14

Ex his apparet, veram Contritionem haberi poſſe abſque actuali memoria omnium peccatorum, quæ in particulari admiſimus; nec opus eſſe ſpeciatim de ſingulis dolorem habere: propterea quod D.N. contentus ſit generali omnium memoria ac dolore, qui vel in vno momento haberi poteſt. Eſt tamen valdè expediens, & confert plurimùm ea omnia in memoriam reuocare, non ſolùm ad faciendam confeſsionem, ſed ad ipſam etiam habendā contritionem. eò quòd in ſingulis ſpecialis aliqua ratio eſſe ſoleat, quæ ad nouum prouocet dolorē, aut eum augeat. Propterea enim Deus per Ezechielem Prophetam dixit: f quod *impius conſiderans & auertens ſe ab omnibus iniquitatibus ſuis, vita viuet.* qua ſententia inſinuat: (vt ait S. Chryſoſt.) cōſiderantem ſolùm in genere ſe eſſe peccatorem, nec ad particularia peccata inſpicienda deſcendentem, rarò ab iiſdem ſe auertere. Quam ob cauſam ait idem Sanctus, expedire, antequam Sacerdoti in confeſsione manifeſtentur; eadem ipſi Deo confiteri, ac in cordis ſecreto recenſere: iuxta illud quod idem Dominus per Iſaiam dixit. g *dic tu prius iniquitates tuas, vt iuſtificeris:* per contritionem ſcilicet, quam de eis habueris. 4.

f Ezec. 18. 28 Hom. 9. & lib. 1. de compun. cordis. Hom 4 de Lazaro & diuite. g Iſa 43. 26 iuxta LXX.

Deniqve, ex dictis intelligitur, perfectam contritionem non exigere neceſſariò lacrymas, alioſve teneros ſenſibilis deuotionis affectus: ſufficit enim, corde ipſo peccata prædicto modo ſummè deteſtari: quamuis ex feruenti interno dolore ſoleant prouenire, & oriri ex conſiderationibus inferiùs ſubijciendis: Sed potiùs donum Dei cenſendæ ſunt: quem ſupplex meritò orabis, & tibi h *det irriguū ſuperiùs & irriguum inferiùs,* quæ (vt S. Gregorius interpretatur) ſunt lacrymæ, quæ ab amore naſcuntur, & quæ pro- 5.

h Ioſ. 15. 19. Lib. 3. Dial. c. 34.

ueniunt

ueniunt à timore : vt vtræque copioſè rigent aridam tui cordis terram: quam faciant, veræ pœnitentiæ fructus proferre.

§. 1. *Propoſita quæ continentur in contritione.*

VT hic peccatorum dolor verus ſit ac perfectus, continere intra ſe debet efficacia aliqua propoſita, quæ in eo fundantur, quod CONTRITIO ſit odium quoddam, ac deteſtatio generalis peccatorum omnium lethalium, præteritorum, præſentium, ac futurorum, nullo omninò excepto. Licèt enim præcipuè reſpiciat iam admiſſa, vt ea deſtruat: vniuerſim tamẽ omnia deteſtatur: Nam eadem ratio, quæ ad illorum deteſtationem inducit, etiã ad reliquorum odium impellit: eò quòd omnia offendant DEVM, Sanctamque eius legem transgrediantur. Nam quemadmodum S. Iacobus
a Iaco.2.10. Apoſtolus dixit: a *quicumque totam legem ſeruauerit, ſi offendat in vno, factus eſt omnium reus.* Nam vel vnico mortali crimine ſeparat ſe peccator à ſummo bono, ſuoque vltimo fine: ſicut qui plura committit. Ita igitur, qui vnius lethalis criminis Contritionem habet, dolet virtualiter de omnibus ſimul: nam in illo inuenitur ratio & cauſa omnia deteſtandi.

Seſſ. 14. c. 4. HINC deducitur, veram CONTRITIONEM, ſicut Conſilium Tridentinum teſtatur, in ſeipſa includere efficax propoſitum ampliùs non peccãdi mortaliter. Vera enim pœnitentia (vt S. Gregorius ait) eſt, *præterita mala*
Hom. 33 in Euangel. *plangere*, & firmiter ſtatuere: *plangenda iterùm non committere*. Quod propoſitum, impoſterum abſtinendi, ſi abſit: manifeſtum eſt ſignum, non eſſe verum præteritorum odium. Et in eum ſenſum explicat idem Sanctus ſententiam illam Eccleſiaſtici: b *qui baptizatur à mortuo*, hoc eſt, qui, quòd tetigerit
b Eccl 34. 30 3. p. Paſtoral Admonit. 31. & in Pſal 50. corpus mortuum, ſeſe lauat: *& iterùm tangit eum, quid proficit lauatio illius?* ſic homo, qui ieiunat in peccatis ſuis, id eſt dolet, quia peccauit: & iterùm eadem faciens: quid proficit humiliando ſe? Quare ſi defleas & confitearis tuas culpas: habeas verò animum ad eaſdem redeundi, fruſtra laboras, teque humilias. nam etſi in ſpecie videaris lauari, maculatus tamen manes: ſi ea
Lib. de Sum. bono c. 16. mente ad Sacramentum tentes accedere. Illuſor ait S. Iſidorus, & non pœnitens cenſendus eſt, qui id facit, aut facere cogitat, cuius dolorem præ ſe fert. Id quod adeò eſt verum, vt neque ipſa venialia peccata remittantur, quamdiu non adeſt firmum propoſitum ab eis abſtinendi: ac proinde qui abſque tali propoſito ea confiteretur, verè non abſolueretur ab eis: imò, niſi aliquod confiteatur cùm firmo voluntatis decreto, ad illud non reuertendi, ipſa confeſſio eſſet ſacrilega. eò quòd ſufficiens ad Abſolutionem materia illi deeſſet: talis enim materia non poteſt alia eſſe, quàm peccatum cum ea deteſtatione & odio, quo diximus.

2. PROPTER eandem cauſam vera contritio non patitur ſecum vel vni-

cum

cum inordinatum affectum ad aliquod peccatum lethale, etiamſi reliqua omnia deteſtetur: Nam, qui in corde ſuo dat locum, fouetque aliquem Dei hoſtem: manifeſtum eſt ſignum, quòd nec reliqua propterea deteſtetur, quòd aduerſentur Deo, ſed ob humanos alios reſpectus: & quamuis, vt dixit Dauid: c *mentita ſit iniquitas ſibi*: Devm tamen ipſius fictionem videntem, non poteſt decipere. Quemadmodum ſceleſtus Rex Antiochus magnum doloré ac pœnitudinem præ ſe ferebat, ob damna à ſe Iudæis illata: quibus etiam plurima bona ſe facturum proponebat. de quo tamen diuina Scriptura ait: d *orabat hic ſceleſtus Dominum, à quo non eſſet miſericordiam conſecuturus*. quicquid enim in hoc genere faciebat, id erat in ſpecie tantùm, abſque vero propoſito ſuum peccatum deſerendi. c Pſ. 26. 12. d 2. Mach 9. 13.

3. Propter eandem cauſam aliud quoque firmum propoſitum eſt neceſſarium, remouendi ſcilicet ſtatim proximas omnes occaſiones, ac pericula in eadem peccata relabendi. Nam, vt Sapiens ait: e *qui amat periculum, in illo peribit*: & f *qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea*. ſignum eſt enim eum verè non optare mundus eſſe, qui non ſtatuit à tangenda pice abſtinere. Et in eũ ſenſum dixit Chriſtus D. N. g *ſi oculus tuus ſcandalizat te, erue eum*: &, *ſi manus tua, vel pes ſcandalizat te, abſcinde, & proijce abs te*. deſerendo ſc. ſocietaté & cõtuberniũ cuiuſuis perſonæ, ſiue maioris, ſiue minoris aut æqualis, qui te inducit, aut occaſioni tibi eſt mortiferè peccandi. Quare ſiue famulus ſit, ſiue famula: diſcedere oportet ab eo hero vel Domino, qui ipſos ſcandalizat: & ipſe Herus expellere ex domo ſua debet ancillam, cùm qua peccat: & frater vel amicus fugere debet ſibi æqualem, à quo ad peccandum incitatur. Quòd ſi reipſa non poſsis talem ſocietatem deſerere; neceſſe ſaltem eſt, firmiter ſtatuere, eam deſerere, euellendo ex corde tuo prauam, quæ te ſcandalizat, affectionem. Ad eum modum, quo Dauid dixit: h *in matutino interficiebam omnes peccatores terræ*: non reipſa, ſed efficaci firmoque animi propoſito; quod ob ſuam firmitatem cum ipſo opere æquiparabatur, ſuo tempore executioni mandando. Simile quoque eſſe debet propoſitum deſerendi officium, aut munus periculoſum, quemadmodum Sanctus Matthæus ſuum omninò deſeruit, ad quod non ampliùs ſit redeundum: propoſitum item res alienas & honorem reſtituendi; & quoduis damnum, & iniuriam, quam proximo intuleris, reparandi. Niſi enim hæc adſint propoſita, non poteſt dimitti peccatum. Adeò verò certùm ac reſolutum propoſitum eſſe debet, vt Confeſſario tuo dicas quod Zachæus Chriſto D. N. i *ecce dimidium bonorum meorum, Domine, Do pauperibus*; &, *ſi quid aliquem defraudaui*, Reddo *quadruplum*. non dixit *dabo* & *reddam*, ſed Do & Reddo, quia id facere adeò firmiter ſtatuebat, vt factum reputaret. e Eccl 3. 27. f c. 13. 1. g Mat. 18. 8. h Pſ. 100. 8. i Luc. 19. 8.

4. Deniqve firmiſsimum etiam propoſitum adeſſe debet vitam tuam

emendandi,& omnia præcepta legis diuinæ,Eccleſiæ,& quæ ſtatus tui ſunt propria, cuſtodiendi nullo prætermiſſo, quod grauis culpæ te reum conſtitueret:etiamſi hoc nomine quemuis laborem,& incommodum temporale ſubiturus eſſes. Et quamuis opus non ſit,huiuſmodi comparationes facere:expedit tamen eas facere, vt certior ſis de tui propoſiti firmitate circa ea, quæ ordinariè occurrunt. Nec opus eſt exprimere v. g. etiamſi afficiar ignominia,aut fortunæ bonis ſpolier,aut vitam amittam, quemadmodum Martyres:tale peccatum non admittam. Expedit tamen expreſsè dicere: quamuis iterùm occurrat mihi occaſio, & tentatio, quæ nuper me ſuperauit,non patiar me iterùm ſuperari. Nam primum natura ipſa includitur in Contritione: neque eſt cur ea exprimendo, qui imbecilles ſunt, periculo exponantur titubandi,ſi tales faciant comparationes: Secundum verò magni momenti eſt, vt præſens reſolutio firmior ſit, quàm præcedens: ſtatuendo nunc,difficultatem omnem ſuperare,ac deuorare,quæ cauſa fuit præcedentis lapſus.

NON tamen exiſtimandum eſt, propoſita non fore vera & ſufficientia, ad Contritionem & Confeſsionem, propterea quòd in eorum executione poſteà deficias: poſſunt enim hæc duo eſſe ſimul: vt aliquid firmiter apud te conſtituas,innixus diuinæ gratiæ: ſed in executione deficias, ob tuam debilitatem. Illud quoque aduertendum: omnia prædicta propoſita non ſolùm ad contritionem, ſed etiam ad veram attritionem eſſe neceſſaria. hoc enim ſolùm intereſt,quòd Contritionis ſint ex amore,Attritionis verò ex timore.

§. 2. *Contritionis motiua.*

SVPEREST doloris peccatorum motiua inidcare. nam licèt is dolor ſit donum DEI: procurandus tamen eſt nobis aliquibus conſiderationibus,ad eum impetrandum efficacibus. ne nobis obijciat DEVS, quod dixit
a Ierem. 8. 6 per Ieremiam: a *nullus eſt qui agat pœnitentiam ſuper peccato ſuo, dicens: quid feci?* ingredere igitur intra teipſum, ſi vis ad perfectam tuorum peccatorum Contritionem impelli:& reuocans ea in memoriam,vt magis erubeſcas,dicas tibi ipſi, QVID FECI, cùm peccaui? quid contra Creatorem meum feci? quid contra meum Redemptorem? quid contra meam animam? quid contra proximos? & quid contra omnem Creaturam?

I. ET incipiens à primo dic tibi ipſi: quid ego feci contra meum Creatorem,qui tanta pro me fecit? ipſe me ex nihilo creauit, & ego ipſum pro nihilo offendi; ipſe me ad ſuam imaginem & ſimilitudinem fecit, ego imaginem illam deleui, ac Dæmonis ſimilitudinem indui; ipſe mihi potentias & ſenſus largitus eſt,vt ei ſeruirem, & ego eiſdem abuſus ſum, vt

eum

eum offenderem: Mundum hunc viſibilem pro me creauit,& ego, quantum in me fuit, totum contra illum conuerti. Hæc feci contra meum Creatorem. ſed quid contra meum Redemptorem, qui tanta fecit ac perpeſſus eſt in mei gratiam? quid mea gulæ intemperantia feci, niſi Redemptori meo fel & acetum iterùm propinare? quid mea ſuperbia feci, niſi eiuſdem caput ſpinis iterùm pungere? quid proprio mei amore, niſi lancea latus eius aperire? quid furtis & concupiſcentijs meis, niſi dorſum eius flagellis lacerare? quid prauis meis deſiderijs & actionibus, niſi pedes & manus eius clauis transfigere, meiſque peccatis iterùm crucifigere Filium Dei? 2.

Qvomodo autem exprimere ſciam, quid contra meipſum fecerim? animam enim meam culpa occidi, gratiaque & charitate expoliaui; Dei amicitiam perdidi,& cœleſtem hæreditatem; feci meipſum Diaboli mancipium, & in perpetuum inferni carcerem me conieci: quis maiori me odio habuit, quàm ipſemet oderim. O quis crudelis adeò meus fuit inimicus, atque ipſum meum peccatum. O me miſerum Qvid Feci? 3.

Qvid etiam feci contra meos proximos? Nam alios temporalibus bonis per fraudem ſpoliaui, alijs per murmurationes honores detraxi; alij, ob ſcandala illis à me data, animæ vitam perdiderunt; alij per iram meam, corporis damnum ſubierunt. Denique peccatis meis matrem meam Eccleſiam contriſtaui; Iuſtos fratres meos afflixi; Angelos pacis ad planctum prouocaui; &, quod in me fuit, creaturas feci proditrices, dum eis ſum vſus contra communem Creatorem. Si itaque tantum eſt malum, quod perpetraui, quid faciam, vt illud diſſoluam? quomodo Creatorem meum placabo? Redemptori meo reconciliabor? quid faciam, vt amiſſa recuperem,& proximis, quod malè illis abſtuli reddam? Scio quid faciam, ibo cum b *Maria Magdalena ad pedes Ieſu Chriſti Domini mei*, facti mei pœnitudine ac dolore cor meum ibi conteram; lacrymarum torrentes, propterea, quòd ipſum offenderim, effundam: & ad pedes Miniſtri eius omnes meas culpas aperiam; meque omninò ei ſubijciam, vt, quæcunque in earum ſatisfactionem ille mihi iniunxerit, ſubeam: per quod medium de miſericordia Domini mei cõfido, quod gratia ſua dignabitur totum damnum diſſoluere, quod mea ego culpa contraxi. 4. b *Luc. 7. 37.*

Hvnc in modum feruens illa pœnitens peccata ſua ad Christi pedes defleuit. de qua Sanctus Gregorius: *conſiderauit quod fecit, & noluit moderari quid faceret*. Viuà enim eorum, quæ fecerat, conſideratio eam impulit, vt extraordinarijs illis, quæ refert Euangelium, medijs, ea, quæ fecerat, diſſolueret: quemadmodum ad finem primi Tractatus indicauimus. *Hom 33. in Euangel.*

Extollamvs adhuc quatuor has conſiderationes quatuor alijs, quas

Digitized by Google

Serm 16. in Cant. indicat S. Bernardus his verbis: cogita in DEO tuo quatuor hæc concurre-
re, quòd ſc. ſit CREATOR, quòd ſit BENEFACTOR, quod ſit PATER, &
DOMINVS. Ad omnia reus es, plange per ſingula. Ad primum & vltimum
reſpondeat timor tuus: ad duo media pudor. PATER ſanè non metuitur,
cùm pater ſit: Patris enim eſt miſereri ſemper & parcere. Et ſi percutit, vir-
ga non baculo percutit; & cùm percuſſerit, ſanat. Paterna vox eſt: percutiã,
& ego ſanabo. Non eſt proinde, quod à patre formides, qui etſi quandoque
feriat, vt emendet; nunquam tamen, vt vindicet. At verò cogitantem, quòd
PATREM offenderim, eſt certè quod pudeat: etſi non quòd terreat. Volun-
tariè genuit me verbo veritatis, non ſtimulo carnalis cupiditatis excuſsit,
quemadmodum genitor carnis meæ. Deinde etiam nõ pepercit vnigenito,
pro ſic genito. Ita ipſe quidem patrem ſe exhibuit mihi, ſed non ego me illi
viciſsim filium. Quanam fronte attollo iam oculos ad vultum patris tam
boni, tam malus filius? Pudet indigna geſsiſſe genere meo, pudet tanto patri
vixiſſe degenerem. c *Exitus aquarum deducite oculi mei*: d *operiat confuſio faciẽ*
c Pſ. 118. 130. d Pſa. 68. 8. e Pſa. 30. 11. *meam*, vultum meum pudor ſuffundat, occupetque caligo. e *Deficiat in dolore*
vita mea, & anni mei ingemitibus. Proh pudor, f *quem fructum habui, in quibus*
f Rom. 6. 21. *nunc erubeſco!* ſi g *in carne ſeminaui; de carne*, non *metam* niſi *corruptionem*: ſi in
g Gal. 6. 8. h 2. Io. 2. 17. mũdo, &, h *ipſe tranſit & concupiſcẽtia eius*. Quid? caduca, vana, & propè nulla,
& quorũ finis mors eſt, infelix & inſanus præferre non erubui æterni Patris
amori & honori! Cõfundor, cõfundor audire: i *ſi ego Pater: vbi eſt honor meus?*
i Mala. 1. 6. ſed & ſi Pater nõ eſſet: obrueret me beneficijs. Inſtaurat aduerſum me teſtes
(vt alia innumera taceam) huius corporis victũ, & vſum temporis huius, &
ſuper omnia ſanguinẽ dilecti filij clamantem de terra. Pudet ingratitudinis:
quanquam ad confuſionis cumulum, arguar etiam k *reddidiſſe mala per bonis,*
k Pſa. 108. 5. *& odiũ pro dilectione*. Minimè quidẽ mihi à BENEFACTORE, ſicut nec à pa-
tre timendum. Verus quippè beneficus eſt, dans affluenter, & non impro-
perans. Non improperat dona, quia dona ſunt: & beneficia ſua mihi dedit,
non vendidit. Denique ſine pœnitentia ſunt dona eius. At quantò de illo be-
nigniùs; tantò de me indigniùs ſentire cogor. Erubeſce & doce nihilomi-
nus anima mea quoniam etſi illum non repetere & nõ improperare decet:
nos tamẽ omninò dedecet ingratos immemoreſque extitiſſe. Heu, *quid* vel
nunc tandem *retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi*? Quod ſi ſegnior
Pſal. 115. 12. fortè ſuas partes minus exequitur pudor: timor ſanè excitetur in adiuto-
rium. EXCITETVR, *vt* EXCITET. Sepone parum pia vocabula
benefactoris & patris, atque ad auſteriora conuertere. Nempè qui legitur
m *Pater miſericordiarum & DEVS totius conſolationis*: Legitur nihilo-
m 2. Cor. 1. 3. minus: n DEVS *vltionum Dominus*. Legitur: o DEVS *iudex iuſtus & fortis*.
n Pſal. 93. 1. o Pſal. 7. 12. Legitur: p *terribilis in conſilijs ſuper filios hominum*. legitur DEVS *Zelans*.
p Pſal. 65. 5. Quòd pater eſt, quòd beneficus eſt, tibi eſt: quòd Dominus ac creator, ſibi.

Etenim

Etenim propter ſemetipſum fecit omnia, ſcriptura teſte. Qui ergò, quòd
tuum eſt, tibi defendit ac ſeruat: putas & pro ſe aliquando non zelabit? pu-
tas ſui non requiret principatus honorem? q *Propter hoc irritauit impius Deũ,* q *Pſal.* 9. 33.
quia *dixit in corde ſuo, non requiret.* Et quid eſt in corde ſuo dicere, *non requi-*
ret, niſi non metuere, quòd requirat? Sed requiret vſque ad nouiſsimum
quadrantem: requiret & r *retribuet abundanter facientibus ſuperbiam.* Requi- r *Pſal.* 30. 24.
ret à redempto ſeruitium; honorem & gloriam ab eo, quem plaſmauit.
Eſto quòd diſsimulet, pater ignoſcat beneficus: ſed nō DOMINVS & Crea-
tor. Et qui parcit filio, non parcet figmento, nō parcet ſeruo nequam. Pen-
ſa, cuius ſit formidinis & horroris, tuum atque omnium contempſiſſe fa-
ctorem, offendiſſe DOMINVM maieſtatis. Maieſtatis eſt timeri, DOMINI
eſt timeri, & maximè huius maieſtatis, huiuſque DOMINI. Nam ſi reum
regiæ maieſtatis quamuis humanæ, humanis legibus plecti capite ſanci-
tum ſit, qui finis contemnentium diuinam omnipotentiam erit? tangit
montes & fumigant: & tam tremendam maieſtatem audet irritare vilis
puluiſculus, vni leui flatu mox diſpergendus, & minimè recolligendus? il-
le s *timendus eſt, qui poſtquam occiderit* corpus, poteſtatem habet *mittere in ge-* s *Luc.* 12. 5.
hennam. Paueo gehennam, paueo iudicis vultum, ipſis quoque tremendum
Angelicis poteſtatibus. Contremiſco ab ira potentis, à facie furoris eius,
à fragore ruentis mundi, à conflagratione elementorum, à tempeſtate va-
lida, à voce Archangeli, & à verbo aſpero. Contremiſco à dentibus beſtiæ
infernalis, à ventre inferni, à rugientibus præparatis ad eſcam: horreo ver-
mem rodentem, & ignem torrentem, fumum & vaporem & ſulphur, &
ſpiritum procellarum. Horreo tenebras exteriores. t *Quis dabit capiti meo* t *Iere.* 9. 1.
aquam, & oculis meis fontem lacrymarum vt preueniam fletibus fletum, & ſtri-
dorem dentium, & manuum pedumque dura vincula: & pondus catena-
rum prementium, ſtringentium, vrentium, & conſumentium? Heu me
Mater mea, vt quid me genuiſti filium doloris, filium amaritudinis, indi-
gnationis & plorationis æternæ? u *cur exceptus genibus, cur lactatus vberibus,* u *Iob.* 3. 12.
natus in combuſtionem, & cibus ignis? Hucuſque S. Bernardus, qui non
minus eleganter, quàm piè hortatur nos ad conſiderationem eorum, quæ
filialem timorem & ſanctum pudorem in nobis excitent ob Deum offen-
ſum, ſicut & timoré pœnæ ſubeundæ. Nec hi timores erunt ſicut x *Baculus* x 4. *Reg.* 4. 31.
Eliſei, qui per manum Giezi ſuperpoſitus mortuo neq; vocem ei dedit ne-
que ſenſum, nam baculus diuini timoris, ſi cor tuum tangat, etiamſi propter
culpam ſis mortuus, excitabit te, vt eam ſentias; aperietq; os tuum, vt cla-
mans ad Deum, veniam petas de tuis erratis; & oſcitare incipies, gratiæque
vitam recipere: non enim baculum hunc ponit Giezi, puer Prophetæ, ſed
ipſemet Propheta: nec ſeruorum eſt timor, ſed filiorum, qui virtutem ha-
bet ad illos per amorem cum Patre ſuo reconciliandos.

Digitized by Google

CAPVT IV.

CONSIDERATIONES SEPTEM DE PECcatis, quatenus illa diuinam Maieſtatem & Chriſtum Seruatorem noſtrum offendunt: quæ iuuant ad perfectam Contritionem.

QVAMVIS in noſtro libro MEDITATIONVM aliquot fuerint poſitæ de peccatis, ad perfectum eorum dolorem & Contritionem concipiendam: ſubijciemus tamen hic ſeptem ad hanc Contritionem perfectius conſequendam, quę proindè vſui eſſe poterunt præparantibus ſe ad Confeſsionem: ijs præcipuè, qui illam frequentant. Nam hac varietate tædium remouebitur, dolorque & lacrymæ creſcent, expenſis veritatibus adeò claris ac firmis, vt ex ijs, quæ in ſingulis ſubijciemus, apparebit.

Conſideratio prima de peccatis, quà tendunt contra Dei naturam æternam & infinitam.

1. Pũctum. CONSIDERANDVM itaque primùm eſt, DEVM D. N. eſſe naturam
a Exod.3.14 quandã infinitæ perfectionis, adeò vt ſolus ipſe dicatur ESSE, *a* QVI
b Iſai.40.17 EST, & b *omnes gentes, quaſi non ſint, ſic eſſe coram eo; & quaſi nihilum & inane reputari:* & in eo inueniri perfectiones oẽs rerum creatarum, & quæ creari poſſunt; & quidem vnamquamq; cum eminentia quadam infinita: ex quibus omnibus oritur adeò immenſa pulchritudo, vt rapiat cor cuiuſuis eam aſpicientis; ſitq; impoſsibile, clarè eam videre, & ſumma charitate eam nõ
1.2.q.87.a.4. & 3.p.q.1.a.2.ad 2. amare. Ex quo fit, vt lethale peccatum, eò quòd, teſte S. Thoma, tendat cõtra infinitam hanc Dei naturam, ſit quædam iniuria infinita: in qua innumeri inueniantur malitiæ modi, & ſinguli quaſi infiniti: eò quòd iniuria illa ſit contra infinitã bonitatem Dei, contra infinitã eius charitatẽ, miſericordiã, & iuſtitiã: & quemadmodum impoſsibile eſt, vel cogitare rem aliquã Deo maiorẽ, aut præſtantiorẽ: ita nulla poteſt eſſe iniuria maior, quã
c Pſal.50.6. quæ fit Deo. ideò enim dixit Dauid: c *tibi ſoli peccaui.* cùm. n. omnes creaturæ coram eo ſint nihil: etiã iniuriæ contra eas, ſunt quaſi nihil; ſi cum eius
d Iacob.2.10 offenſione conferantur. Ac proptereà etiam S. Iacobus Apoſtol. d *quicunq; offendit in vno, factus eſt omnium reus:* nam offendit Deum, qui eſt natura quędam infinita, in quo omnia continentur. ô DEVS meus & omnia! fateor:
e Pſal.39.13 e *peccata mea multiplicata eſſe ſuper capillos capitis mei, & ſuper arenas maris.* Nam

vel

vel vnico eorum infinitas perfectiones tuas offendi. ô ſi poſſem infinitos ſentire dolores, cùm ſint infiniti tituli & cauſæ, quæ ad eos concipiendos me vrgent! peccaui in bonitatem tuam, quam diligere debebam; in iuſtitiam, quam timere; in ſupremam excellentiam, quam adorare ac venerari, eiq; ſeruire tenebar: per eaſdem peto ſupplex, peccatorum meorũ veniam. Et hunc in modum ratiocinari licebit per reliqua diuinitatis attributa.

DEINDE conſiderandum: hanc Dei naturam ita eſſe vnã in ſe, vt ſit impoſsibile plures eſſe Deos: & qui tentaret plures introducere, eum eſſe tanquam proditorẽ; qui, cùm in toto regno vnicus tantũ ſit Rex legitimus; id agit, vt eo repulſo, alius conſtituatur; aut vt regni comes illi adiungatur. vtrumq; aũt horum crimen eſſe læſæ maieſtatis: ac proinde horrendo ſupplicio dignũ. Ex quo intelliges tui peccati grauitatẽ, directè contra hãc Dei vnitatẽ tendentis: tot enim Deos tibi cõſtituis in corde tuo, quot ſunt creaturæ, quas cõtra ipſius voluntatẽ diligis, collocans in eis vltimũ tuũ finem. hoc enim facto (quod in te eſt) ſtudes ſpoliare Deũ vnico ſuo ESSE & maieſtate; aut ſocium illi adiungere; collocando, ſicut fecerunt f *Philiſtæi* in eadem ara *arcam Teſtamenti, & idolum Dagon*. Nam licèt fide credas & fatearis, vnum eſſe ſolum verũ Deum: opere tamẽ plures Deos nouos, & falſos admittis. Attende itaq; proditor, tuæ proditionis grauitatẽ: qua inſurgis contra Deum infinitæ maieſtatis, conãdo adiungere illi in ſociam creaturã, quę eſt infinitæ vilitatis. Ex vtraq; itaq; parte ſcelus tuũ ſine menſura creſcit, de quo Deus ipſe cõqueritur, dicens per Prophetam: g *cui aſsimilaſtis me, & adæquaſtis, & comparaſtis me, & feciſtis ſimilem?* viliſsimæ creaturæ, quæ h *corã me quaſi nihilum eſt, & inane*: ô ſtulte, i *cui ſimilem feciſti Deum?* cui *eum coæquaſti*, qui æqualẽ non habet? nec in cęlo, nec in terra eſt, qui poſsit cum illo cõparari. Gentes (ait Sapiens) k *incõmunicabile Dei nomen lapidibus & lignis impoſuerunt*, tu verò ventri & pecuniæ; & cuicunq; alteri rei, propter quã peccatum admittis, Dei nomen imponis. ô DEVS infinite, quomodo tantã iniuriã tolerasti! ô pater æterne, qui tuã diuinitatem filio & Spiritui S. communicas, quomodo non ſumpſiſti vindictam de præuaricatore, qui conatus eſt diuinitatem tuam creaturæ, in qua vltimum ſuũ finem collocauit, cõmunicare? dimitte mihi, Domine, hanc iniuriam, quam admiſi: vt l *per donã tua efficiar diuinæ tuæ conſors naturæ*; gratiæque tuæ ſimilitudo mihi reddatur.

HOC ipſũ poteris adhuc magis perpẽdere, ſi naturæ huius diuinæ æternitatẽ aſpicias: quæ nec initiũ habuit, nec finẽ; aut mutationẽ aliquam in ſuis omnib⁹ perfectionibus habere poteſt. Et quicunq; temerè tẽtaret bellũ in Deum mouere, & aliquid eorũ, q̃ in ſe habet, detrahere: ſimilis ei erit, qui expuit in cęlũ, & ſputũ ipſum ſuper oculos eius cadit: Nam talis conatus nõ poteſt Deum attingere, cui nihil nocere poteſt: Ideoque pœnam accipiet ſtultã ſuã audaciã dignam. Talem (ait S. Bern.) eſſe voluntatem propriam,

2. Punctũ.
f 1. Reg. 5. 2.
g Iſai 46 5.
h Cap. 4. 18
i Pſal. 88. 7.
k Sap. 14. 21.
l 2. Petr. 1. 4
3. Punctũ.
Serm 3 de Reſurrect.

dum

dum peccat: nam, quod in ſe eſt, omnia, quæ Dei ſunt, tollit & diripit: imò
& ipſum Deum perimit. omninò enim vellet, Deum peccata ipſiꝰ aut vin-
dicare non poſſe, aut nolle, aut ea neſcire: vult ergò, eum non eſſe Deum:
quæ, quantum in ipſa eſt, vult eum aut impotentem, aut iniuſtum eſſe, aut
inſipientem. Crudelis planè & omninò execranda malitia, quæ Dei poten-
tiam, Iuſtitiam, Sapientiam perire deſiderat; qui æternus eſt & immutabi-
lis! ô quàm iuſtè DEVS me horrendùm puniuiſſet, ſiquidem vel manum
m *Iere* 9.1. ad gladium apponere contra Regem tali pœna mulctatur. O ſi quis m *ocu-
lis meis daret fontem lacrymarum, vt plorarem die ac nocte* mea ſcelera: n *quia te*
n *Cap.*2.13. *dereliqui fontem aquæ viuæ, fodi verò ciſternas diſſipatas, quæ continere non valent
aquas:* ſiquidem æternum bonum cum perituro, & infinitum cum bono
valdè limitato commutaui.

Secunda Conſideratio de peccatis, quâ ſapientiæ & immenſitati Dei aduerſantur.

1.Pũctum. CONSIDERA primùm infinitam Dei ſapientiam, qua cognoſcit, &
clariſsimè videt res omnes etiam occultiſsimas; cui nulla omninò
poteſt abſcondi ex omnibus quæ cogitantur, dicuntur, & fiunt in
a *Prou.*15 3. mundo: ac proinde cùm peccabas, DEVS te peccantem aſpiciebat: a *in omni*
enim *loco* (ait Sapiens) *oculi Domini contemplantur bonos & malos.* quamuis ip-
ſa iniquitas adeò ſit horrida, b *oculi* verò ipſius *adeò mundi*, vt alter Prophe-
b *Habac.*1. 13. ta dicat, quod *reſpicere ad iniquitatem non poſſit*, vt eam ſcilicet approbet, quã
c *Iſai* 1 15. potius reprobat & peccatorem odit: qui in ea delectatur. propterea enim
d *Pſal.* 43. 24. dicitur, quod c *auertat oculos ſuos* & d *faciem ſuam* à peccatoribus, vertatque
illis dorſum, tanquam hoſtibus ſuis.

QVID igitur facitis oculi mei? cur non lacrymas funditis, quod Deum
veſtrum coram ipſius oculis offendere auſi eſtis? ô me cæcum, qui non at-
tendi, quòd me DEVS aſpiceret, cùm peccabam? agnoſco, Domine, cul-
pam meã & peccatum meũ coram me eſt ſemper, conſcientiam meam cru-
e *Pſal.* 50.6 cians: quia e *tibi ſoli peccaui & malum coram te feci*, hoc eſt, quod me maximè
confundit, & pudorem affert: quod peccauerim coram te, qui ſolus es
f *Luc.*15.18. DEVS meus, Iudex meus & Pater meus. O Pater mi, f *peccaui in cælum & co-
ram te!* qui ergò me peccantem patienter aſpexiſti, aſpice & nunc benignè
pœnitentem.

2.Punctũ. PERGES vlteriùs conſiderare, quòd, quando tu peccabas, DEVS non ſo-
lùm à longè & ex cœleſti throno gloriæ ſuæ te aſpexerit, ſed etiam ex pro-
ximo: quia & ipſe propè te erat & tu propè illum: nam immenſitate ſua
cœlos & terram implet, nihil relinquens vacuum; & tu intra ipſum verſa-
ris, ſicut piſcis in aqua, aut infans in vtero materno: ita enim ipſe DEVS

loqui-

loquitur: g *qui portamini à meo vtero vſque ad ſenectam: ego ipſe & vſque ad canos ego vos portabo*. Quæ ergò tanta fuit temeritas tua, vt Deum offenderes non ſolùm in eius cõſpectu, ſed propè ipſum, imò intra ipſum manens? geſtabat te ipſe intra ſua viſcera, quæ tu tanquam viperinus fœtus, quod in te fuit, lacerare voluiſti, vt extra illam vitam in laxitate duceres. ipſe te propè ſe habebat, vt defenderet; tu eras propè ipſum, vt offenderes. O DEVS immenſe, quàm es propè me, & quàm procul à me? propè: quia in te viuo; longè verò ob diſsimilitudinem vitę meæ à tua. Ignoſce, Domine, ex miſericordia, & fac me propè accedere in ſanctitate vitæ. g *Iſai.* 46. 3

ADHVC vlteriùs conſiderabis, non ſolùm te intra ipſum Deum vitã agere: ſed etiam Deum ob ſuam immenſitatem eſſe intra te; tuumq́; corpus & animã magis intimè penetrare, quàm anima ipſa corpus penetret. quamobrem quemadmodum corpus tuũ dicitur animæ tuæ habitatio, ita dicere licet ſuo modo, quòd anima tua, & corpus tuũ habitatio ſit diuinitatis, intra teipſum per Eſſentiam, præſentiam, & potentiam, ſicut in alijs creaturis exiſtentis. Quare cùm corpus tuum & animã peccatis maculas: Deo prębes hoſpitium ſordidũ horridũ, eiuſq́; puritate infinita indignũ: ſimulq́; cum illo in eandẽ habitationẽ recipis eius hoſtẽ Dæmonem, qui habitat vbicũque eſt mortale peccatũ. Et quamuis nihil Deo ex nequam hoc hoſpite adhæreat: tibi tamen ipſi non expedit, eum illi adeò inurbanè adiungere, tradereque Dæmoni optimam tui hoſpitij habitationem, ipſum ſcilicet cor tuum: & expellere inde Deum, ne per gratiam in te habitet. O DEVS vltionum! quomodo tantam meam inurbanitatem toleras? quomodo non redegiſti in nihilum domum hanc, in qua manebas: ne cum tali comite in ea habitares? Cùm igitur ex miſericordia me ſuſtinueris, deſtrue in me peccatum, vt tu inpoſterum habites in me ſolus. 3. Pũctum.

Tertia Conſideratio de peccatis, quæ aduerſus Dei omnipotentiam & prouidentiam tendunt.

CONSIDERA primùm, Deum omnipotentem, omnipotentiã ſuam in conferendis tibi innumeris gratijs ac beneficijs occupare. Quotquot enim bona intrà & extrà te habes: omnia ab hac omnipotentiã procedunt; quæ illa contulit, &, vt eſſent, dedit; eademq́; illa conſeruat, ſine qua neq; ad momentũ durare poſſent: a *appendit* enim te *tribus* ſuis *digitis*, cognitione ſcil. ſua, amore, ac potentia. Qui ſi te dimitteret: mox redires in nihilum. Quomodo ergò nõ aduertis hic innumera doloris motiua: cùm vides te Dominum adeò potentem, & benefactorem infinitum offendiſſe; Creatorem & conſeruatorem perpetuum? Ille te ex nihilo condidit: tu ob nihilum eum offendiſti; ille tuę conſeruationi attendit: tu eius offenſioni; pendes ex eius digitis: ex quibus etiã iniurium nõ dimittit; vteris eius creaturis in eius offenſionẽ: quas tamen non propterea tibi ſubtrahit: oſtendens in 1. Pũctum. a *Iſai.* 40. 2.

Digitized by Google

his omnibus non minorem eſſe ſuam charitatem, quàm ſit omnipotentia: quia etſi hac poſſet te in nihilum redigere; illâ tamen eum continet, & ad te ſuſtinendum inclinat. Adiuuet, quæſo Domine, tua omnipotentia: vt ſemper in tuo perſeuerem obſequio, ſicut tu in beneficijs conferendis.

2. Punctũ. EMICAT verò multò amplius hæc Dei omnipotentia, cùm concurrit continuè, adiuuatq; omnes creaturas in omnibus earũ actionibus: cum ſole enim concurrit actu, vt illuſtret; cum igne, vt calefaciat; cum aqua, vt refrigeret; cum cibo, vt tibi ſapiat; cum vino, vt oblectet atq; cõfortet. Concurrit cum animantibus ad omnia eorum opera; quæ ad tuam vtilitatẽ & oblectationẽ faciũt; cum omnibus hominibus ad ea, quæ in tuũ faciunt cõmodum; & ſuper omnia cótinuè eſt paratus, concurrere tecũ in vſu omniũ potentiarũ & ſenſuum tuorũ: ipſius enim actuali auxilio audis, vides, comedis, ambulas, cogitas, vis, facisq; omnia tua negotia. Ita vt ſi concurſus hic

b Iſai. 26. 12 Dei tibi deeſſet: nihil omninò efficere poſſes. b DEVS enim (ait Iſaias) *omnia opera noſtra operatus eſt in nobis*: eiuſque auxilio nos ea facimus. Hinc magnã licet haurire admirationem, & ſtuporem, tàm de beneuola Dei omnipotentia, quæ in omnibus tuis operibus, etiam in quibus eum offendis, quoad id quod culpa non eſt, te adiuuat, tecumq; concurrit; quàm de ſumma tua ingratitudine & impudentia, qua diuinâ eius omnipotentiâ eiusq; concurſu vteris, ad ea, quæ ipſũ offendunt. O inſane! quis tuos oculos, aureſq; adiuuat, vt videant & audiant: niſi DEVS! cur ergò arma efficis ad illum offendendum, ex potentijs & auxilijs, quæ tibi dedit ad ipſi ſeruiendũ? cur deſeruiſti Deum, vt abutereris creaturis, quibus ipſe ſuũ præbet concurſum: vt earum vſu tu illi ſeruias. O ſi tot doloris actus habere poſſem: quot illæ ſunt res, quibus in meam oblectationem ſum abuſus!

3. Punctũ. PERPENDES denique exactiſſimam Dei circa res tuas prouidentiam, quam per ſuã omnipotentiam ſtupendã efficacitate exequitur. Nam b ipſo die, quo te creauit, ſemper tui curam geſſit, proſpiciẽs de alimento, veſtitu, habitatione; & ſuppellectili neceſſaria: attendens tuæ vitæ, ſaluti, oblectatione, honori, & fortunis: liberauit te ab innumeris periculis, morbis, ignominijs, indigentijs & calamitatibus: & in his omnibus innumera tibi cõtulit beneficia occulta, præter manifeſta, quæ tu agnoſcis. Quæ omnia vt tibi conferret, totã huius mundi machinã diſponit, ac dirigit: prouidentiam ſuã exequẽs per cœlos, per Elementa, cæteraſq; ſpectabiles creaturas; & per ipſos angelos, quibus earum gubernationẽ commiſit. te verò iubet oẽs tuas curas in eius prouidentiam proijcere: ſe enim ea omnia in ſe recipere, vt tu liberius in eius ſeruitio occuperis. Sed eouſq; tua ingratitudo peruenit: vt ſemper in eius offenſione te occupaueris. Conuertere itaq; in teipſum, di-

c Deut. 32. 6 cens tibi illud Moyſis: c *Haccine reddis Domino, homo ſtulte & inſipiens? nunquid non ipſe eſt Pater tuus, qui poſſedit, & fecit, & creauit te?* cur ergò pro tot

bene-

Digitized by Google

beneficijs,tot illi peccata reddidiſti? Patrem tuum iniuria affeciſti? creatorem contempſiſti? geſtantem te in vlnis ſuis tanquam nutricem, veſtientem tuam nuditatem, famem ſaturantem, dantem tibi quicquid habes? huic inquã tot reddis iniurias? redeas igitur ad teipſum ſicut filius ille prodigus: & proſterne te humiliter cœleſti tuo Patri: ſiquidem amica eius & beneuola prouidentia etiam ipſam tuam pœnitentiam complectitur, vt propter eam te liberet à tua miſeria.

Quarta Conſideratio de peccatis, quà infinitam Dei charitatem & miſericordiam offendunt.

CONSIDERA primùm: DEVM Dominum noſtrum ab ipſa ſua æternitate,& à quo DEVS eſt,tui memoriam habere, teque diligere: non ob tua merita, neque propter obſequia, quæ illi eras præſtiturus; ſed ex ſua ſola bonitate ac miſericordia,miſerans miſeriæ, qua in immenſàm nihili abyſſum eras immerſus: videns enim ſapientia ſua innumeros homines in ea abyſſo: coniecit in te oculos ſuos, teque amauit ac dilexit, ſtatuens dare tibi eſſe cum omnibus naturæ bonis & ornamentis, quæ nũc habes. Et quoniam Dei amor non ſiſtit in verbis, ſed progreditur ad opera: ſuam illam beneuolentiam tempori eſt per ſuam omnipotentiam executus, addens ſemper charitatem in ijs beneficijs, quæ tibi confert. Cùm amore enim te condidit,& conſeruat; cum amore te ſuſtentat, tecumque concurrit,hac ratione te obſtringens, ad redamandũ, te priùs amantem; & cum amore facienda ea, quæ ipſius ſunt obſequij: quemadmodum ipſe cum amore facit opera tibi vtilia; & ad illum continuè in tua memoria habendum, vt ipſum colas, eique obedias: quemadmodum ipſe ab æterno te habuit in ſua memoria, vt tibi faueret, ac indulgeret. Tu verò miſer, quid feciſti, aut iam facis? obliuiſceris a *eius, qui nunquam tui obliuiſcitur*; deles ex tuis manibus *eum, qui in ſuis te deſcripſit*; cum non amas, qui ſemper te diligit: & potiùs eum ſæpè odio habes. &, ſicut alter ille populus ingratus, oblitus es Dei creatoris tui, Saluatoris, & potentiſsimi auxiliatoris. Nam ipſe ait: b *etſi mulier oblita fuerit infantem ſuum, vt non miſereatur filij vteri ſui: ego tamen non obliuiſcar tui*. tu verò eius obliuiſceris, qui te geſtat in vlnis ſuis, c *virgo non obliuiſcitur ornamenti ſui, nec ſponſa faſciæ pectoralis ſuæ: tu verò oblitus es Dei* te diligentis, omniaque largientis, quæcunque habes. O DEVS benigniſsime, quid iam mihi faciendum, niſi vt amoris lacrymas fundam ob admiſſa peccata contra eum, qui me adeò diligebat: ſperans de tua miſericordia. quòd quemadmodum Magdalenæ, dices animæ meæ: d *remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum*; & cum amore veniam eorum petijt.

1. Pũctum.

a *Iſai*. 49.15

b *Iſai*. 49.15

c *Iere*. 2.32.

d *Luc*. 7.47.

Digitized by Google

2.Pũctum. VLTERIVS perge, infinitam hanc Dei charitatem & miſericordiã perpendere: quæ in eo adhuc plurimùm emicat: quòd non deſtiterit ab amore, & miſericordia ſua erga te, etiã poſtquàm eum offendiſti, factus es eius inimicus, adeoq; ingratus omnibus beneficijs ab eo acceptis. Nam potius e

e Matt.5.45 *pater hic cæleſtis, qui ſolem ſuũ oriri facit ſuper bonos & malos, pluitq; ſuper iuſtos & iniuſtos*, eodem modo tecum perrexit, quo antea: largiendo tibi vitam, facultates, honores, & bona reliqua temporalia: vt hac miſericordiæ & immenſæ charitatis exhibitione te prouocaret ad deſiſtendum ab eius offenſione; & incipiendum diligere eum, qui non ſolùm te dilexit, cùm non promeritus eſſes eius amorem, eò quod nihil eſſes; ſed etiam cùm ob tua peccata indignus eſſes, quem ipſe diligeret. Quamuis enim tua peccata deteſtetur, amat tamen bonum naturæ, quod in te poſuit; optatq; illud ſuã gratiã reformare: teq; vt ad id te diſponas, hortatur, & impellit. idque totum facit

f Iere.31.3 æterno quodam amore. Nam à ſua æternitate id facere decreuit: f *in charitate*, ait, *perpetua dilexi te: ideò attraxi te miſerans tui*. ô amator æterne, qui me,

g Cant. 8 7. à quo DEVS es, diligis: cuius g *charitas* tanta fuit, vt *aquæ multæ* mearum culparum *non potuerint* accenſas eius flammas *extinguere!* optarem te dilexiſſe, tibiq; in omnibus placuiſſe à primo inſtanti, quo fui rationis vſum aſſecutus; nec vnquam hunc amorem meis peccatis rupiſſe; ſed quia id hactenus non præſtiti, per amorem illum, quo me proſequeris, peto, mihi ignoſci & auxilium conferri, ad te ſemper diligendum, ſicut tu me diligis: vt nullæ tribulationum aquæ hunc amorem culpis nouis extinguant.

3.Pũctum. ADHVC aſcendit altiùs Dei charitas, & h *miſericordia* erga te. Nam quẽ-

h Pſ.102.17. admodum illa *eſt ab æterno*: ita, quod in ſe eſt, cupit eam eſſe ſine fine, vſque in æternum; eo animo, vt ſingularia dona ac beneficia tibi conferat, tum in mortali hac vita, tum etiam in æterna. Quare non ſolùm teneris Deum diligere, eique ex animo ſeruire ob amorem, quem hactenus erga te habuit, & habet; & præterita & præſentia beneficia: ſed etiam ob ea, quæ conferre tibi cupit per totam æternitatem. Quid itaq; exiſtimas, ô infelix homo, te facere, cùm lethaliter peccas: niſi quòd manifeſto periculo Deum in æternum odio habendi te exponas: ſi enim in eo peccato ex hac vita excederes, odium illud tuum eſſet æternum? & quomodo tua culpa non cenſebitur infinita, quæ tendit contra innumera & infinita beneficia, non ſolùm præterita, & præſentia, ſed etiam futura, quæ DEVS; quod in ſe eſt, tibi offert! ô quàm benè collocaretur æternus quidam dolor ad ſatisfaciendum pro tali peccato! offero tibi, Domine, deſiderium quoddam, illud per totam hanc vitam deflendi, etiam ſi æterna eſſet; & aliud ſimul te diligendi, tuamque ſanctam legem æternùm cuſtodiendi: vt æternus ſit amor meus erga te, ſicut eſt tuus erga me.

Conſi-

Digitized by Google

Conſideratio quinta de peccatis quà Dei Iuſtitiæ & Miſericordiæ aduerſantur.

PRIMVM conſidera, DEVM D.N. non minus eſt Iuſtum, quàm miſericordem. ad Iuſtitiam autem eius ſpectat, æquè peccatores caſtigare, atque remunerare Iuſtos. Statim autem atque aliquis peccat, peccatum ipſum ante diuinum eius tribunal clamat, petens Iuſtitiam cõtra ipſum peccatorem. Et nonnunquam ex occultis Dei iudicijs exauditur primi peccati mortiferi clamor: fertúrque definitiua ſententia, qua peccator damnatur ad infernum. quæ ſententia ſtatim executioni mandatur, quemadmodũ euenit Apoſtatis Angelis, ob primum peccatum in cœlo admiſſum; & innumeris hominibus, quos in primo delicto mors deprehendit. Interdum autem ſuſpenditur ſententia vſque ad ſecundum peccatum: & tunc promulgatur, & executioni mandatur. aliàs verò plura peccata expectantur, vt plus temporis pœnitentiæ relinquatur: donec eorum *clamor*, quemadmodum *Sodomorum, multiplicatus*, ita vrget diuinum ipſum tribunal, vt ſententia eò ſeuerior expediatur, quò fuit patientia diuina diuturnior: vt ſimul omnia, & vno momento luant, quæ longo tempore perpetrarunt. Quod, cùm ita ſit: quos clamores dederint tua peccata ad Iuſtitiæ diuinæ tribunal, iuſtam contra te vltionem petentia? quis autem eam continuit, ne ad primum peccatum, aut ad ſecundum ſaltem, vel tertium de te ſumeretur? Quis ipſum Iudicẽ flexit, vt diutiùs te expectaret, & longius tempus daret pœnitentiæ? Quod cùm opera tua non promererentur, ſignum eſt, diuinam miſericordiam ſe interpoſuiſſe, ac iuſtitiam ipſam continuiſſe: vt ſic ad dolorem tuorum peccatorum, vitæque emendationem prouocareris. O Iuſtiſsime Iudex, fateor, me iuxta diuinæ tuæ Iuſtitiæ leges promeritum fuiſſe infernum: ſed cùm tua miſericordia à tanto periculo me hactenus liberauerit: ego meum peccatum lugebo ſemper; non tam ob pœnam promeritam, quàm ob amorem, quo illam auertiſti. En conſtituo me ante iuſtitiæ tuę tribunal, cui diuina tua etiam miſericordia aſſideat: vt in hac vita ea ratione me punias, vt gratiæ tuæ reſtituar. *Hic vre, Domine, hic ſeca, vt in æternum parcas.*

1. Pũctum. — Geneſ. 18. — S. Auguſt.

DEINDE conſidera, apud idẽ diuitiæ Iuſtitiæ tribunal ipſa peccata petere vt etiam temporalia ſupplicia peccatoribus inferantur, ad aliorum exemplum & cautelam: Et huiuſmodi petitiones ſæpè exaudiri. ideoque Dominum D.N. mittere propterea morbos, rerum penuriam, ignominias, rerum pretioſiſsimarum & chariſsimarũ iacturas, aliaque mille infortunia, quæ oculis tuis quotidiè perſpicis euenire tuis conciuibus: & cùm tua peccata ſimilem etiam vindictam de te ſumi petiuerint, diſtulit Iuſtitia diuina

2 Pũctum.

Digitized by Google

manumque retraxit à grauibus & ignominioſis pœnis, quas intulit alijs, quas tu non minus fuiſti promeritus, quàm illi. Nullam enim pœnam aut ſupplicium ſuſtinet vnus peccator, quod non ſit etiam promeritus alter: cùm quodcunque ſit minus ipſo inferno, quem eſt promeritus. Quoties ob tuam gulam aliamve ſenſualitatem promeritus fuiſti ſanitatem amittere, aut in morbũ grauẽ incidere? à quo tamen te Deus præſeruauit: quoties in aliquod peccatum incidiſti, quod ſi alijs innotuiſſet, euaſiſſes infamis, aut bonem opinionem amiſiſſes: DEVS verò ita rem diſpoſuit, vt maneret occultum: vt ſic honori tuo conſuleret: cùm tu peccatis tuis honorem illi detrahere ſtuderes? Quis hoc totum effecit, niſi diuina miſericordia, quæ miſeriæ tantæ miſerta, diuinæ Iuſtitiæ rigorem temperauit? Quod ſi aliquam tibi miſit calamitatem: voluit, vt eò citiùs peccatum deſereres, gemens ob cauſam, quam tali pœnæ dediſti. Nunc ergò lacrymas funde: non tam ob ſupplicium, quod es promeritus, quam ob Deum adeò bonum offenſum. qui cùm iuſtè potuiſſet iuſtitiæ rigore in te animaduertere: ſeſe tamen continuit, & miſericordiæ magnitudinem potiùs oſtendit, miſerans tui ob tuam imbecillitatem; aut tanquam filium puniens; commutans ſeueri Iudicis officium in beneuoli Patris animum.

COGITARE etiam licet, ad idem tribunal diuinum millies acceſiſſe Dæmones petentes, integrè & plenè ipſorum te manibus tradi; aut poteſtatem ſibi fieri, te grauioribus tentationibus, alijsque aduerſitatibus proſequendi: Et ſimiliter perueniſſe aliquos homines à te affectos iniuria, petentes & orationibus obſecrantes vindictam de te, quam ipſius Iuſtitiæ cõmittebant: ipſas quoque creaturas, rationis & ſenſus expertes, quibus cum
a Oſea 2.9 Creatoris iniuria abuteris, veluti clamare ad idem tribunal, petentes *liberari* à tyrannide, qua in tua poteſtate premuntur. Et quãuis cõtra alios huiuſmodi clamores ſæpè exaudiantur, nõ tamẽ ſunt cõtra te exauditi: vt hac ratione monereris, audire clamores, quibus diuina miſericordia te prouocat, & impellit ad clamandum, vt tuorum peccatorum veniam lacrymis ac gemitibus obtineas.

3. Pũctum. DENIQVE cogitabis, Iudicem tuum iuſtiſsimum in ſuæ Iuſtitiæ tribunali ſedentẽ, & in ſiniſtra manu ferreã virgã tenentẽ, ad impios, qui in die Iudicij ad eam manum ſtabunt, puniendos & conterendos: quibus dicet: b
b Matth. 25. 41.34. *diſcedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo & angelis eius*; in dextera verò habentem coronam gloriæ, ad bonos, qui tunc ad latus eius dextrum ſtabunt, remunerandos, quibus dicet: b *venite benedicti Patris mei, poſsidete paratum vobis regnum à conſtitutione mundi.*

2. COGITA deinde, quòd nunc audias benigniſsimi huius Iudicis verba, qui ferream virgam tibi oſtendens, dicat; ſi vt mea Iuſtitia exigit, tuaque peccata promerẽtur, vellem tecum agere: meritò poſſem hac virga te com-

minue-

minuere,& in infernum præcipitare. quod, cùm facere noluerim, contere ipſemet cor tuum magna contritione, ego enim c *cor contritum & humiliatum non deſpiciam:* oſtendens verò coronam gloriæ, tibi dicat: iuxta meæ iuſtitiæ rectitudinem, iam ob tua ſcelera coronam hanc amiſeras: quam tamen hactenus ex magna miſericordia tua tibi reſeruaui, cupiens, te ea gaudere, ſi pœnitentiam agas, & vitam emendes. c *Pſa.* 50 19.

3. QVAE verba vbi audieris, profundè te ſupremo huic iudici proſternes: qui benignum adeò Patrē ſe tibi præbet; gratiasq; ages maximas ob tot beneficia, dicens cum Dauide: d *benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me ſunt nomini ſancto eius: benedic anima mea Domino, & noli obliuiſci omnes retributiones eius: qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui ſanat omnes infirmitates tuas: qui redimit de interitu vitam tuam, qui coronam te miſericordia & miſerationibus.* Quomodò verò non cenſebitur corona miſericordiarum, cuius nec ſit initium, nec finis? ſiquidem ab ipſa æternitate voluit te miſericordijs replere: quibus etiam per totam æternitatem te coronare intendit? Quamobrem defleas peccata tua pœnitentia vere: vt reddat tibi DEVS e *coronam*, quam *daturum* ſe promiſit ijs, qui *cinere* ſe operiunt. d *Pſa.* 102, 1. e *Iſa.* 61. 3.

Sexta Conſideratio de peccatis noſtris, quà ſunt contra Chriſti D.N. Redemptionem.

1. Punctum. CONSIDERA inprimis, infinitam Dei Maieſtatem, cùm innumera hominum peccata & tui ipſius in illis cerneret, decreuiſſe, ex mera ſua miſericordia, fieri hominem, vt remedium illis afferret; quo remedio omnes admirandas ſuas perfectiones manifeſtaret; quas proinde omnes tu offendis, cùm peccas: eædē verò te ad dolendum & pœnitendum prouocāt.

1. INFINITAM ſuam CHARITATEM oſtendit PATER, a *ſic diligens mundum, vt Filium ſuum vnigenitum daret: vt omnis qui credit in eum, non pereat; ſed habeat vitam æternam.* Tu verò adeò fuiſti malus, vt nec eum dilexeris, qui adeò te dilexit; nec magnifeceris donum adeò pretioſum ab ipſo tibi oblatum: ſed illud reieceris, vt expleres quod tuo palato arridebat. Et licèt Fide credas, & b *confitearis te noſſe Deum*, quia tamen *factis eum negaſti*, indignus factus es vita æterna. a *Ioan.* 3. 16. b *Tit.* 1. 16.

2. IMMENSAM ſuam BONITATEM FILIVS oſtendit, cùm infinitam ſuam perſonam humanæ naturæ communicans, cum omnibus hominibus conſanguinitatem inijt: vt donis à ſe oblatis eos deuinceret: & ipſi tanquam cognati ipſiuſmet Dei incarnati ad ipſum accederent. Tu verò ab hac nobilitate degeneraſti, teque abieciſti, vt fieres peccati vile mancipium: potius honori tibi ducens, fieri filium Sathanæ, quam Filium eſſe DEI, & Chriſti fratrem.

3. MISERICORDIAM ſuam manifeſtauit, compaſſus ſuorum inimicorum, eorumque debita in ſe recipiens: vt exquiſita ſubiens tormenta, ea ipſe exolueret, illi verò liberi manerent. Sed tu adeò in eum durus fuiſti, & crudelis; vt pro alleuiatione tanti oneris, nouis illud culpis auxeris, eum quodammodo cogens ad nouos dolores tolerandos, ſi eorum eſſet capax; & ad noua ſubeunda tormenta, niſi quæ iam paſſus eſt, ad id ſuffeciſſent.

4. OMNIPOTENTIAM ſuam patefecit, dum res adeò diſtantes, DEVM ſcilicet & hominem in vna perſona coniunxit: vt omnes homines cum ipſo per gratiam vnirentur; & tandem etiam vnitionem gloriæ aſſequerentur. Tu verò procul valdè ab eo te per ſuperbiam ſeparaſti; eamque ſimilitudinem, quam ille tibi offerebat, amiſiſti: vt eam indueres, quam ſerpens Euæ obtulit, ſi prohibito ſibi fructu veſceretur.

5. IVSTITIAM ſuam in eo oſtendit, quòd noluerit delicta abſque pœna condigna relinqui impunita: ita tamen vt eadem pœna potés eſſet, ad culpæ damna reparanda. Tu verò multiplicas nihilominus delicta, tanta contra diuinam Iuſtitiam irreuerentia, atque ſi huiuſmodi ſolutio non præceſſiſſet: dum, quod in te eſt, id efficis, pro quo non poteſt reddi æquale, niſi is reddat, qui DEVS ſit & homo.

6. DENIQVE hic oſtendit LIBERALITATEM & FORTITVDINEM, & infinitas ſuas virtutes: vt exemplum tibi præberet, quod imitareris; & ea ſubſidia tibi compararet, quibus ad talia opera perficienda indigeres. Quæ tamen omnia tu peccando contemnis, nihili faciens exempla & auxilia, quę tibi obtulit; nec labores, quos pro te ſuſcepit. Quamobrem meritò exiſtimabis, tuum peccatum eſſe maius, quàm fuerit Dæmonum. nam illud non fuit contra DEVM incarnatum; nec contra Ieſu Chriſti redemptionem, qui nõ eſt pro illis mortuus: Tuum verò ſummam continet ingratitudinẽ, vtpotè contra beneficium, quod non Angelis, ſed ſolis hominibus fuit conceſſum. quod adeò eſt præſtans, vt par nullum habeat. Hæc omnia ſimul, & eorum ſingula te ad peccata tua vehementiſſimo dolore deflenda prouocant, eò quòd contra DEVM adeò tibi beneuolum, tantumque tuum benefactorem, atque in ſupremo hoc beneficio apparet, ſint facta.

2. Pũctum. CONSIDERA deinde, licèt Chriſtus D. N. quocunque actu ſuo ſufficienter exolueret pro noſtris peccatis, eò quòd fieret à Deo & homine, à quo illi valor infinitus prouenicbat; voluiſſe tamen eam ſolutionem ac redemptionem fieri intentiſſimis doloris, ac triſtitiæ actibus, nominatim ob noſtra peccata; vt eo exemplo nos doceret, veram contritionem eorumq; dolorem concipere, propterea nominatim, quòd eſſent contra infinitam Dei bonitatem, & innumera eius beneficia: ipſa enim ratio dictat, vt de proprijs tuis peccatis ita tu doleas, ſicut ipſe doluit de alienis. Aſpice itaque tuum Saluatorem tuis peccatis oneratum, quæ in ſua memoria præſentia

habebat:quorũ adeò vehementi dolore afficiebatur, vt nullus fuerit, nec in hac vita ſit vnquam futurus illi par. Vt propterea optimè illi conueniat illud Ieremiæ: c *attendite & videte, ſi eſt dolor, ſicut dolor meus.* c Thre. 1. 12.

INGENTIS eius doloris tria fuerunt indicia manifeſta. *Primum* apparet ex ijs, quæ referunt Euangeliſtæ, cùm dicunt, quod d *cœperit contriſtari, mœſtus eſſe*, e *pauere ac tædere, & eſſe in* f *agonia.* Aſpiciebat enim hic Dominus ſuper ſe peccata noſtra: ex quibus, eò quòd & horrida eſſent totiesque repetita, tædio afficiebatur; pauebat verò, eò quòd adeò eſſent fera, ac temeraria; triſtabatur, eò quòd voluntati gloriæque æterni ſui patris aduerſarentur; in agonia etiam fuit, quam illi afferebat obligatio pro eis ſatisfaciendi, ne homines damnarentur. 1. d Mat. 26. 37. e Mar. 14. 33. f Luc. 22. 43.

Ex quo *ſecundum* proceſsit indicium, prodigioſus ſcilicet ille ſudor, quo per omnes corporis poros ſanguis erupit: vt cor, eius multitudine oppreſſum, ſubleuaretur: quo ſatis oſtendebat eius anxietatem, & quàm eſſent terribilia peccata, quæ eam afferebant. 2.

HVC accedit *tertium* indicium, nam cùm in ſuperiori ſpiritus ſui parte ſummo gaudio lætitiaque frueretur, ob claram Dei viſionẽ: hic nihilominus peccatorum aſpectus ſufficiens ei fuit, vt profundam adeò triſtitiam agoniamque ſentiret. vt ex hoc intelligeretur, quanta ſit peccati fœditas: vt vt quæ ſufficiat, quantumcũq; gaudium diluere in eo, qui ſit alicuius pœnæ capax: etiamſi eſſet alioqui beatus. Quare hoc Saluatoris tui exemplum pro primario exemplari accipiens, altiùs res eaſdem conſiderabis, quas ille: cõtendendo tantum ſenſum habere, vt te prauæ tuæ vitæ plurimùm tædeat: paueas verò, timeasque ad eandem redire; ſummè triſteris, quòd in tantam deueneris miſeriam; concipias etiam agoniam & anxietatem maximam, vt ex tanta miſeria libereris: tantam in orando vim adhibens, vt præ anxietate ſudor erumpat: donec impetres, quod à Deo petis; etiamſi ad obtinendum, ſanguinem fundere ſit neceſſe. 3.

TERTIO conſidera: quamuis ad noſtram Redemptionem, interni Seruatoris noſtri dolores ſuffeciſſent, eum tamen voluiſſe horrendos quoque dolores externosque cruciatus addere; magnasque ignominias & contemtus ſuſtinere: vt tu exactius cognoſceres grauiſsimam tuarum culparum malitiam, & iniuriam; pœnarum verò terribilitatem, quarum propter eas factus es reus: vt ſic vtraſque fugias, culpas præcipuè: ſummè dolens, quòd hæ cauſa fuerint, cur tuus Saluator tot cruciatus ſuſtineret. Eò reſpexit illa eius ad filias Ieruſalem ſententia: g *nolite flere ſuper me, ſed ſuper voſipſas flete, & ſuper filios veſtros.* quaſi diceret, etſi meos hoſce labores, & cruciatus dolere par ſit; multò magis tamen veſtra peccata, quæ illorum fuerunt cauſa, incomparabiliter ſunt peiora, ac digniora, quæ defleantur: nullum ſiquidem peccato & culpa grauius eſt malum, nec pœna maior inferno: quò de- 3. Pũctum. g Luc. 23. 28.

Digitized by Google

uenietis propter veſtram in peccato obſtinationem. *quia ſi in viridi ligno hæc faciunt: in arido quid fiet?* ſi aliena peccata horrendos adeò cruciatus innocenti afferunt: quales afferent peccatori? Ex his quos ego patior, cognoſcere licet eos, qui vos expectant: niſi de veſtris peccatis pœnitentiam egeritis.

1. HAC itaq; adeò treméda Saluatoris ſentẽtia permotus, eius labores perpende; tua peccata, quę illorum fuerunt cauſa defle: Accede ad domum Caiphæ, & aſpice à vili & abiecta turba circumdatum; quæ iniurijs illum afficiebat, & mille modis vexabat. quibus omnibus tu eundem peccatis tuis crucias & torques. Tu illum conſpuis, cùm ex ore tuo horrida fœdaq; verba profers; tu eius oculos velas, immemor quod ipſe te videat: &, quaſi te non aſpiciat, eum tractas; tu colaphis eum cædis, cùm opera mala facis; tu eius euellis capillos, cùm tuis ſcandalis proximos tuos ab eo retrahis; tu blaſphemias & iniurias in eum iacis, quando tua cauſa, Dei nomen blaſphematur, & iniurijs ab alijs afficitur. Qui ergò vicem eius doluiſſes, ſi vidiſſes hos cruciatus ſuſtinentem: doleas nunc multò ampliùs, ob tuas culpas, quæ eorum fuerunt cauſa: petaſque de eis veniam.

2. HINC conſideratione tua perge ad prætorium Pilati, vbi copioſam flendi materiam reperies ob ea, quæ tuus Saluator patitur: quorum tu cauſa fuiſti: Ineptæ enim & peruerſę electiones tuæ Barrabam ei præponunt; cupiditates & inobedientiæ tuæ terga eius flagellis aperiunt; curioſitas in tuis veſtibus purpura illum ob illuſionem induit; ambitiones tuæ ſpinis eum coronant; vanitates tuę arundinem pro ſceptro ei porrigunt; tuę hypocriſes tanquam fictum Regem eum tractant; & peccatorum tuorum multitudo contrà eum clamat: crucifige, crucifige: cùm ſit multò æquiùs, contra teipſum clamare: defle, defle; crucifige, crucifige teipſum cùm ſit magis conſentaneum, vt ipſemet peccator pœnam luat, qui culpam admiſit.

3. PERGE denique mente & conſideratione ad montem Caluarium, vbi adhuc maiorem multò deflendi materiam inuenies. Peccatorum enim tuorum pondus grauem illam crucem humeris eius imponit; voluptates tui guſtus vinum illi cum felle & myrrha propinant; voluntates ſenſuum tuorum nudo exiſtenti pudorem afferunt; mali tui greſſus eius pedes, & praua tua opera manus configunt; amor tuus proprius lancea latus eius aperit, & quoniam tu gratiam eius deſtruxiſti, perdidit ipſe vitam: Et tu repetitis culpis h *rurſum crucifigis tibi ipſi Filium Dei*, i *quem conculcas, ſanguinemq́, eius pollutum ducis*. Cùm igitur hæc Seruatoris noſtri paſſio multis, qui ei interfuerunt, magnã attulerit compunctionem, ita vt k *videntes quæ fiebant, percutientes pectora ſua reuerterẽtur*: l *terra mota fuerit, petræ ſciſſæ, & monumenta aperta*; æquum omninò eſt, vt & tu tremas, paueasq́; diuinam iuſtitiam; tuumq́ue cor contritione frangas, & conſcientiæ ſepulchrum per confeſsionem aperias: vt corpora mortuorum, ſcilicet peccatorum, ex eo prodeant.

h *Hebr*.6 6.
i *Cap*.10.29.
k *Lu*.23 48
l *Mat*.27.52

Conſide-

Conſideratio ſeptima de peccatis, quæ tendunt contra ſpecialia beneficia, quæ à Chriſto Seruatore noſtro accepimus.

CONSIDERA primùm, particulare illud beneficium, quod à Chriſto D.N. in Baptiſmo accepiſti: quo ſimul cũ charactere & Chriſtianiſmi ſignó, gratiam infudit, & Charitatem, Fidem, Spem, reliquasque virtutes ac dona Spiritus Sancti, imò & ipſum Spiritum Sanctum, tanquam animæ tuæ hoſpitem: Sed tu contrà peccatis tuis quadruplicem huic beneficio iniuriam intuliſti. *Prima* eſt, qua ab ea vita degeneraſti, quam talis profeſsio exigit. a *habes* enim *nomen quod viuas, & tamẽ mortuus es*; cognominaris Chriſtianus, & vitã ducis Gẽtilis. *Deinde* iniuriam intuliſti gratiæ & charitati acceptæ: eius pulchritudinem maculans ac deformans venialibus peccatis: lacerans deinde ac deſtruens pretioſam hanc veſtem, nullo habito reſpectu valoris eius, aut donantis Domini. *Tertiò* ſeptem Spiritus S. dona deſtruxiſti, eumque cum magna ignominia è domo tua expuliſti; eiusque loco Dæmonem ad habitandum admiſiſti. *Vltimò* characterem ipſius Baptiſmi, & virtutes Fidei & Spei, quæ tibi ſuperſunt, pudore affeciſti: eò quòd incluſas & captiuas eas teneas, ne poſsint ad bonorum operum exercitationem prodire; ſed in eadem cauerna cum peccatis tuis, quæ ſunt peiora latronibus & homicidis, ſepultæ maneant. Quapropter omnes illæ ante diuinæ Iuſtitiæ tribunal contra te clamabunt, petentes liberari ſe ab hac tyrannide: niſi tu per pœnitentiam id facias. Defleas igitur amarè, ob iniuriam his virtutibus illatam; & ingratitudinem in ipſum Spiritum S. qui cum donis ſuis in te habitauit: donec dignetur cum eiſdem redire.

1. Pũctum.

a Apoc. 3. 1.

CVM hoc beneficio alterum eſt coniunctum, quo Chriſtus D. N. te fecerit viuum Eccleſiæ ſuæ membrum, domusque ſuæ habitatorem: donans tibi ordinariam ſpiritualem portionem ex menſa ſua, Sancta ſcilicet Scriptura, Sanctis Euangelijs, & ſanctiſsimo Altaris Sacramento; certumque pignus, quod poſt hanc peregrinationem transferet te ad domum & habitationem æternam triumphantis Eccleſiæ, quæ eſt in cœlo Empyreo. Sed quid putas, te feciſſe cùm peccaſti? audi ipſius Dei querelas per ſuum Prophetam: b *quid eſt, quod dilectus meus in domo mea fecit ſcelera multa?* quod infideles extra domũ meã manentes ſcelera admittãt, non mirarer: quia ſunt cæci, & abſq; vera fide vitam extra meam Eccleſiam ducunt; carentes auxilijs, quæ in ea habentur. quod verò tu, quem ego adeò dilexi, in quem tot beneficia contuli, audeas in domo mea, in conſpectu meo, non vnum peccatum, ſed multa; non leuia, ſed magna cõmittere: quænam huius erit cauſa? quid potes, ô peccator, ad hãc quæſtionem reſpondere: niſi graue tuã culpã confitendo? Nam cùm per fidem ſis huius domus inhabitator, vita tamen

2. Pũctum.

b Ier. 11. 15.

c Luc. 15. 13. tua remotiſsimus es ab ea: nam tanquam filius ille prodigus c *profectus es* è domo cœleſtis Patris *in regionem* quandam *longinquam*: tanta eſt mores tuos inter & illius diſtantia: vbi eſca, quę tibi datur, eſt communis cum porcis; & adhuc in tanta parcitate, vt famem tuam non ſatiet. *reuertere* itaque *in te ipſum*, quemadmodum filius ille prodigus; magnoque ſenſu delicta tua defle, procidens ad Patris tui pedes: donec in domum ſuam te admittat, habitumque priſtinum reddat: habeasque portionem filiorum in ſignum, quòd te faciat vnum ex illis.

3 Pūctum. 1. SED & in hoc ipſo aduertere licet aliud quoddam ſingulare beneficium, propenſionis ſc. ac facilitatis, qua cœleſtis tuus Pater, tuam pœnitentiam admittit; locumque & auxilium, ad eam peragendam præbet. d *niſi* enim *Dominus reliquiſſet tibi* hoc *ſemen, iam fuiſſes quaſi Sodoma*. Verùm in hoc ipſo perpendes meritò deteſtandam tuam malitiam, qua ex eadem facilitate ac promptitudine, qua Deus peccata remittit, occaſionem & audaciam accipis, ad peccata perpetranda, ſæpiusque repetenda. Quoties quæſo es cõfeſſus: & mox, tanquam canis ad vomitum, in eadem, quæ confeſſus; aut in alia maiora es relapſus? Videris cum Deo certare, vt tu pecces, & confitearis; ipſe verò audiat, ac condonet: & mox peccatum repetis, atque ſi eius patientiam experiri velis: an ignoſcet nõ ſolùm ſepties, ſed ſeptuagies ſepties. Iuſtum quidem eſt glorificare Deum, ob eam humanitatem & facilitatem, qua tibi ignoſcit: ſed æquius eſt tamen, vt inde occaſionem nõ accipias eundem iterùm offendendi; ſed flendi potiùs, ob offenſum eum, qui adeò facilè compatitur, & ſuſtinet ſeruum adeò impudentem.

d Iſai. 1. 9.

2. QVID autem dices de beneficio Vocationis, quo tantam inſpirationum & illuſtrationum cœleſtium copiam ad te mittit, quæ te ad virtutum exercitationem prouocent? & licèt innumeras earum in corde tuo ſuffocaueris: non tamen deſiſtit, eaſdem frequenter immittere: vt ſegnitiem tuam excitet, animumque addat ad veræ pœnitentię exercitationẽ. Et fortè, cùm hoc ipſum legis, eaſdem tibi mittit, prouocans ad flendum, & gemendum, ob tuam hactenus reſiſtentiam.

3. e Cor. 2. 9. DENIQVE quemadmodum S. Apoſtolus ait: e *nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit* bonorum magnitudo, & copia, quæ cõmunicat Deus ſuis electis etiam in hac vita: ita etiam nec oculus poteſt videre, nec auris audire, nec cor hominis poteſt comprehendere; quantum malum ſit vnum peccatum, & quanta amittas bona, quantiſque malis te ſubijcias, quando illud admittis. Quamobrem tantus dolor tibi eſt concipiendus ob illud admiſſum, vt quoſcunque dolores ob reliquas iacturas, & miſerias conceptos excedat. deteſtando illud ex toto tuo corde, anima, ſpiritu, & viribus: Nam quemadmodum Deus ſummè eſt diligendus: ita peccatum eſt ſummo odio habendum.

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT V.

DE SACRAMENTALI CONFESSIONE: IN qua, ob ſecretorum peccatorum manifeſtationem, glorioſa & præſtans obtineatur victoria.

S ECVNDVS POENITENTIAE actus eſt peccatorum CONFESSIO, quæ fit Sacerdoti ad quam nos Chriſtus Dominus obligauit, cùm ſuis Apoſtolis, & in eis omnibus Sacerdotibus, eorundem in eo munere ſucceſſoribus dixit: a *quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta ſunt*: Item: b *quæcunque alligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo; & quæcunque ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlo*. Qua ſententia (quemadmodum Sacrum Concilium Tridentinum declarauit) conſtituit eos Iudices noſtrorum peccatorum: ac proinde obligauit nos ad ea illis manifeſtanda: ſiquidem non poſſent illi rectam de eis ſententiam proferre, niſi ea cognoſcerent. Cùm itaque dicit, non remitti, nec ſolui, niſi Confeſſarij ea remittant, ac ſoluant: clarè oſtendit, nunquam peccatorum cauſam omninò expeditam; & concluſam cenſendam, donec illorum accedat ſententia. Etſi enim Contritio (vt prædiximus) ſufficiat, vt peccata dimittantur: ſemper tamen ſupereſt obligatio Confeſsionis. remiſsio enim contrito datur cum ordine ad Sacramentum. Cuius rei fidem facit, quòd Chriſtus D. N. cùm Lazarum ſolo verbo reſuſcitaſſet, etſi eodem verbo potuiſſet feralem amictum & inſtita, quibus ligatus erat, ſoluere: id tamen non fecit: ſed voluit eum c *ligatum pedes & manus inſtitis, & facie ſudario ligata*, ex monumento prodire, & tunc dixit Apoſtolis: *ſoluite eum*. ad ſignificandum, (vt ait S. Auguſtinus) omnes peccatores à Deo per contritionem reſuſcitatos; etſi vitâ gratiæ viuant, reos tamen manere ad Confeſſarios accedendi: per quos iudicij ſeries concludatur, perfectaque libertas reſuſcitato detur.

a Ioan. 20. 23.
b Mat. 18. 18.
Seſſ. 14. c. 5. & can. 6. & 7.
c Ioan. 11. 44.
Tract. 49 in Ioan. tom 9

SAEPISSIME verò ipſimet Confeſſarij ſunt ipſius reſurrectionis inſtrumenta. vox enim Chriſti, vocatio ſcilicet & inſpiratio eius non aliud facit, quàm peccatoris cor emollire; & imperfecto quodam dolore attritum reddere: qui cùm poſtea confitetur, virtute Abſolutionis iuſtificatur, & reſuſcitatur; remouente Deo interna vincula, quibus pedes & manus ligabantur; & ſudarium, quo eius facie obuelata, agnoſci non poterat. Et tūc poteſt ambulare, & facere opera æternæ vitæ meritoria: ad quam ita cognitus, approbatur à Deo. Ex quo apparet, quàm in fauorem & commo-

Digitized by Google

dum noſtrum inſtitutum ſit præceptum Confeſsionis:quamuis ſpecié præferat grauis oneris. Cùm enim perfectam peccatorũ contritionem obtinere,res ſit difficillima,ita tamen ad iuſtificationem neceſſaria,vt nemo ſine ea iuſtificari poſsit: imperfectam verò, quæ eſt Attritio, habere ſit res facillima, nec tamen ſola ad iuſtificationem ſufficiens: hoc Sacramentum(vt idem Concilium declarauit) virtutem habet ex attrito faciendi contritum: ita ſcil. Attritionis defectum ſupplendo,vt cum ea ſola accedentem, reuera iuſtificet. Quid igitur vtilius nobis eſſe poteſt, quàm quòd via obtinendi veniam peccatorum, ex qua æterna vita dependet, adeò facilis & expedita nobis reddatur? Adhæc præter gradus Gratiæ contritioni reſpondentes; & Gloriæ, propter eam communicandæ, addit Abſolutio alios Gratiæ gradus: & quidem *ex opere*(vt Theologi loquuntur)*operato*, ex virtute ſcilicet ipſius Sacramenti. quibus gradibus totidem etiam reſpondent gradus gloriæ. Abundè igitur Confeſsionis labor remunerari iudicandus eſt: cui & in præſenti & in futuro præmium adeò proportionatum redditur. Quis autem non videat, ſummæ conſolationis eſſe, auribus corporis ſententiam illam percipere: EGO TE ABSOLVO. quæ reuera id efficit, quod ſignificat. & ſæpè(quemadmodum ait Pſalmiſta) tantum d*gaudium & lætitiam auditui* pœnitentis ſenſibiliter affert, vt confortentur, & *exultent oſſa*, ob culpam, *humiliata*.

Seſſ. 14. c. 4.

d Pſ. 50. 10.

§. 1 *Quanti referat, confitendi pudorem ſuperare.*

NON negamus, eſſe valdè difficilè, verecundiam & pudorem vincere, qui oritur ex manifeſtatione peccatorum occultorum, quæ fit Sacerdoti: maximè ſi illa ſint in materia vili, infami, aut verecunda: ſed recompenſatur hæc difficultas præſtantiſsimis commodis, quæ hanc victoriam conſequuntur.

1\. *Primùm* enim hæc victoria liberat nos ab æterna illa confuſione, qua in nouiſsimo Iudicij die afficeremur, ſi nunc præ verecundia, noſtra peccata occultaremus. Quod mirificè perpendit S. Auguſtinus dicens: cur erubeſcis confiteri quod facere nequaquam erubuiſti? meliùs eſt, coram vno aliquantulum ruboris tolerare, quàm in die iudicij
" coram tot millibus hominum graui compulſa denotatum tabeſcere. Cogi-
" ta ergò, Confeſſarium fore vnum ex illis, qui iudicio illi intererunt: nec e-
" rubeſcas nunc ei magno tuo commodo manifeſtare, quod tunc apertè co-
" gnoſcet, cum inſigni adeò pudore & contemptu tuo. Aſtantem (ait idem
" S. Doctor) coram te a *Sacerdotem, Angelum Dei* exiſtima: ſic enim eum Malachias Propheta appellat: &, cum qua Deum & Angelum eius decet reue-
" rentia, Dei miniſtrum affare. aperi ei penetralium tuorũ abditiſsima lati-
" bula. non te pudeat coram vno dicere, quod te non puduit forſitan coram
"

Lib. de viſitatione In rm. c. 5.

Malac. 2. 7

multis,

multis, & cum multis facere. Nam humanum eſt peccare, Chriſtianum eſt à peccato deſiſtere; Diabolicum eſt perſeuerare : & hoc præuenies confeſſione patrati peccati.

Ex hoc fiet, vt hac verecundia, quam vincis in Confeſsione, etiam redimas æternam, quam æternùm ferres in inferno, ob occultatam culpam: 2.
obtinebis verò æternum honorem, quo fruuntur, qui ſunt in cælo, ob eam manifeſtatam. Hac ratione, ait S. Clemens, exhortari conſueuiſſe S. Petrum ad Confeſsionem: non erubeſcat qui animæ ſuæ curam gerit, confiteri hæc huic qui præeſt, vt ab ipſo per verbum Dei, & conſilium ſalubre curetur: quò poſsit fide integra, & operibus bonis, pœnas æterni ignis effugere, & ad perpetuæ vitæ præmia peruenire. Hoc idem fuſiùs his verbis expendit Tertullianus: Si de exomologeſi retractas, gehennam in corde conſidera, quam ibi exomologeſis extinguit: & pœnæ prius magnitudinem imaginare, vt de remedij adoptione non dubites. Igitur cùm ſcias aduerſus gehennam poſt prima illa intinctionis Dominicæ monimenta, eſſe adhuc in exomologeſi ſecunda ſubſidia: cur ſalutem tuam deſeris? cur ceſſas aggredi, quod ſcias mederi tibi? Mutæ quidem animæ & irrationales, medicinas ſibi diuinitùs attributas in tempore agnoſcunt. Ceruus ſagitta transfixus, vt ferrum & irreuocabiles moras eius de vulnere expellat, ſcit ſibi dictamno medendum. Hirundo ſi excæcauerit pullos, nouit illos oculare ruſus de ſua chelidonia. Peccator reſtituendo ſibi inſtitutam à Domino exomologeſim ſciens, præteribit illam? An melius eſt damnatum latere, quàm palam abſolui? Te miſerum, pudoris magis memorem, quàm ſalutis; & perire potius eligis, quàm vulnus verecundum medenti aperire. Næ tu verecundiâ bonus, ad delinquendum expandens frontem: ad deprecandum verò ſubducens? Ne ergò rubori locum facias, ex quo tantum detrimentum acquiris: cùm ipſe te quodammodo exhortetur: ne me reſpexeris, dicens: pro te, mihi meliùs eſt, perire.

Epiſt. 1. ad Iacob. Fratrem Domini.

Lib. de Pœnitent. vide Caniſi c. de pœnit. q 5.

PEREAT temporalis honor: modò ſeruetur æternus. ſi pernitioſum aut 3.
venenatũ cibum ſumpſiſſes, quem ſtomachus ferre non poteſt: ſi retineas, mors tibi imminet; ſi euomueris, releuaris. Quod ſi pudore aſtantium, teq; aſpicientium nolles euomere: an non ſtultus eſſes? quantò igitur maior ſtultitia eſt, cùm peccati venenum hauſeris, nolle per Confeſsionem illud euomere? Nam cùm tu ipſe (vt ait Origenes) teipſum accuſas & confiteris: ſimul euomis delictum; atque omnem morbi tui digeris ac reijcis cauſam: & mox ſanus & quietus euadis.

Homil. 2. in Pſalm 37.

HIS accedit: quòd adeò ſit glorioſum, hanc verecundiam ſeu pudorem 4.
vincere: vt hoc ipſum, Chriſtum Dominum Noſtrum induxerit, ad hoc præceptum Confeſsionis in lege ſua Euangelica (quæ lex eſt perfectionis)

eden-

Digitized by Google

edendum, in qua lege, cùm nos ab innumeris oneroſis, horridiſque ſacrificijs liberauit, quæ in antiqua lege propter peccata offerebantur, etiamſi nõ propterea remitterentur: eorum loco ſolùm vnum conſtituit, quod inſignis perfectionis eſſet motiuum; pugnantibus nobis contra hunc pudorem & verecundiam humanam; & cordis humilitate triumphum de ea reportantibus. In cuius rei præmium, ad filiorum Dei dignitatem nos exaltat, gratiæque pulchritudinem donat. Et in hac ipſa vita facit nos magno honore & gloria dignos: locum enim habet in confitentibus, quod ſuprà de

b Gen. 49. 8. Vide Perer. ibid. Iuda filio Iacob diximus: cui benedicens pater dixit: b *Iuda confeſſus es, & non erubuiſti: in te confitebuntur fratres tui.* In quibus verbis inſinuantur myſticè excellentiæ, & vtilitates noſtræ Confeſsionis, depictæ in heroica quadam, quã ipſe Iudas fecit. qui, cum peccaſſet cum nuru ſua, quæ ſe finxerat meretricẽ, illaque concepiſſet: criminis huius accuſata fuit, quàm ipſe iuſ-

c Gen. 38. 24. ſit c *produci, vt combureretur. quæ cùm duceretur ad pœnam, miſit ad ſocerum ſuum dicens: cognoſce, cuius ſit annulus, & armilla, & baculus: de viro enim, cuius hæc ſunt, concepi. qui agnitis muneribus,* (nam ipſe illa ei tradiderat poſt peccatum) ait: *iuſtior me eſt* agnoſcens ſcilicet, & confitens peccatum ſuum, ac dicens: fateor culpam meam: cum qua ſi ipſius Thamar culpa conferatur, illa eſt minor: quia ego illi occaſionem dedi, *non tradens eam Sela filio meo, vt ſuſcitaret ſemen fratri ſuo* defuncto, iuxtà illorum temporum conſuetudinem. Hæc fuit Iudæ confeſsio: quam facere non erubuit; tum, vt ſe humiliaret; tum, vt nurum ſuam liberaret ab igne. quamobrem promeritus eſt à fratribus ſuis laudari: qui etſi ex imbecillitate lapſus eſt in culpam; fortem tamen ſe oſtendit in vincenda verecundia, qua ex culpæ confeſsione afficiebatur. Hunc itaq; in modum qui animam ſuam liberare deſiderant à morte, ad quam damnata eſt ob ſua peccata, vt æternis inferni ignibus comburatur: debent omnia illa, nullo, præ pudore, omiſſo, Sacerdoti confiteri, & ſubire & amplecti honoris & opinionis iacturam, quæ propterea illis eue-

d Eccli. 14. 24. niet, iuxtà Eccleſiaſtici ſententiam, dicentis: d *pro anima tua, ne confundaris dicere verum. Eſt enim confuſio adducens peccatum; & eſt confuſio, adducens gloriã & gratiam.* Talis autem eſt, quæ ex Sacramentali confeſsione obuenit pœnitenti: qua gratiam & amicitiam Dei nobis comparamus; gloriamque & honorem coram Angelis & prudentibus Confeſſariis: meritò enim talis pœnitens ab omnibus laudabitur. quamobrem cùm Patriarcha Iacob vellet filij ſui Iudæ magnalia recenſere, rectè ab hac peccati ſui confeſsione initium fecit: qua pudorem vicit, qui ſolet eam impedire. Ideoque adie-

5. cit: *in te confitebuntur fratres tui,* confeſsione ſcilicet laudis: Nam reuera maiorem ſanctitatis honorem & opinionem comparat ſibi verus pœnitens, qui magna humilitate culpam ſuam fatetur; quàm eam admittendo amiſerit: & quam amiſit, dum peccauit, reparat, dum confitetur. Vnde non ſine

magno

Digitized by Google

magno myſterio Sanctus Iob, dum ſuas narrat virtutes, vt in medijs ſuis afflictionibus reſpiraret, ait de ſeipſo: e *ſi abſcondi quaſi homo peccatum meum, & celaui in ſinu meo iniquitatem meam* inſinuans his verbis, ſe non ſecutum fuiſſe mores hominum filiorum Adam: qui ad imitationem ſui parentis, culpam ſuam tegunt, & excuſant, aut defendunt: ſed fuiſſe plus quàm hominem, dum ſuam confitebatur: & ſic Gygante illum inanis honoris vincebat, qui plurimos homines vincere conſueuit, vt ſuam reticeant. Quamobrem Sanctus Gregorius de Sancto Iob ait: Videatur vir iſte cuilibet magnus in virtutibus ſuis: mihi certè ſublimis apparet, etiam in peccatis ſuis. Mirentur in eo qui volunt Caſtitatis continentiam, mirentur integritatem iuſtitiæ, mirentur viſcera pietatis: ego in eo non minus admiror confeſsionem humillimam peccatorum, quàm tot ſublimia geſta virtutum. Scio enim, quòd per infirmitatis verecundiam plerumque grauioris eſt certaminis, commiſſa peccata prodere, quàm non admiſſa vitare: & maior interdum fortitudo requitur, ad culpam fatendam: quàm ad eam vitandam; & vnumquodque malum, quamuis robuſtiùs vitetur: tamen humilius proditur. Hæc Sanctus Gregorius. Et hic ſemper fuit Spiritus Sanctorum: qui humili ſuorum peccatorum, licèt leuium; & tentationum aut imperfectionum confeſsione inſignes & glorioſos de regina vitiorum ſuperbia, inaniq́ue pudoris & infamiæ timore triumphos obtinuerunt: præferentes oris pudorem dolori & maculæ cordis: culpamq́ue ſuam exaggerantes; vt eius veniam à Deo impetrent. Non negant peccatum ſuúm ſicut Cain; nec ſuam culpam excuſant, alteri eius cauſam tribuentes, ſicut Adam. Ita enim (vt idem Sanctus ait) multiplicatur & aggrauatur tribus alijs culpis minimùm additis.

e Iob. 31. 33.

Lib 22. Moral. c. 10.

Prima contra humilitatem, cùm minùs mali volunt videri, quàm in conſpectu Dei ſint: cui nihil eſt occultum: *Secunda* contra veritatem: dum ſala multa commiſcēt; vt, quæ vera ſunt, diſſoluant: *Tertia* contra charitatem: dum culpam propriam attribuunt proximo, qui ad eam aliquid contulit. Potuiſſet ſanè Patriarchæ Iacob filius Iudas, (cuius illuſtrem confeſsionem nunc extollebamus) maiorem ipſi Thamar culpam tribuere, eò quòd meretricio habitu ipſum decepiſſet: ac propterea meritò comburenda eſſet: non tamen id fecit Iudas, ſed charitatis & humilitatis viſceribus, complicem criminis prę ſe iuſtificauit. extollendo ſcilicet propriam culpam, & excuſando, aut alleuiando alienam: quam ſuæ incuriæ, aut negligentiæ tribuit: eò quòd ſuam promiſsionem non impleuiſſet. & hanc propriam confuſionem elegit, vt nurum ſuam à pœna, quam fuerat promerita, excuſaret: & propterea eius confeſsio meritò fuit adeò laudata. eodemq́ue modo noſtra laudabitur, ſi Dauidis exemplo f *confitebimur ad-*

f Pſal. 31. 5.

uerſum nos iniuſtitiam noſtram Domino : dantes operam, quemadmodum ait
g *Iob.* 3. 7. Iob, vt g *nox culpæ noſtræ ſit ſolitaria*, nec habeat comitem excuſationem:
ſic enim faciliùs remittetur. Nam Dauid cùm dixiſſet: *confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam*, ſubiunxit: *& tu remiſiſti impietatem peccati mei*. Eſt enim hæc Dei natura & ingenium, vt ſe humiliantem exaltet; &, ſe accuſantem, dimittat; culpasque condonet, eas confitenti.

6. Ex quo etiam intelligitur mali ſpiritûs ingenium: qui Confeſsionem, ob pudorem ex ea prouenientem, impedire conatur: quemadmodũ reuelatum fuit cuidam ex Sanctis Patribus, cõſideranti, eum valdè ſollicitè per confeſsionalia diſcurrentem. quòd ſcil. pœnitentibus reſtitueret, quod abſtulerat: abſtulerat autem pudorem in occaſione peccandi, vt expeditiùs & propenſiùs peccarent: quem reſtituit eis tẽpore Confeſsionis, vt culpam aliquam reticeant: ſiquidem vel vna lethali culpa, prę pudore non expreſſa, in cauſa eſt, cur & reliquæ maneant, & noua alia, ſacrilegij ſcil. accedat: eò quòd non integram fecerunt Confeſsionem. quibus propterea competit illud Dauidis: h *quoniam tacui, inueterauerunt oſſa mea, dum clamarem tota die*. Ille (ait S. Gregorius) tacet, & clamat, qui peccata quidã præterita per Confeſsionem non enunciat; & per cor impœnitens alia committit: quæ noui ſunt clamores apud Deum, ſicut i *clamor Sodomorum & Gomorrhæorum aſcendit ad Deum*, & noua ſupplicia petunt. Aliud (ait S. Auguſtinus) tacet, aliud clamat. Tacet in Confeſsione peccata, quæ manifeſtare oportuit; & clamat, adfertque excuſationes, fictaque merita ſua, quæ fuiſſent reticenda. Ex quo prouenit, vt oſſa inueteraſcant, ac debilitentur: nam occultati peccati venenum penetrat cor, vitamque gratiæ conſumit, donec vigorem & fortitudinem illi auferat ad omne bonum: eò quòd eius morbus, quamdiu tacet, ſit incurabilis. Et quamuis tota die clamet ad Deum orationibus, cilitijs, ieiunijs, & alijs pœnitentijs: nunquam exaudietur. quia, qui reticet peccatum, non clamat, quemadmodum oportet: ſicut dictum eſt. Sed ego, DEVS meus, ſtatuo, in Confeſsione meas culpas manifeſtare: tacere verò excuſationes; exaggerare mea peccata, & occultare bona opera: ſciẽs, te, ob gloriam tui nominis, mihi remiſſurum, ſi peccatum meum magnum eſſe confitebor.

In vitis Patrum.

h *Pſal.* 31. 3. *In* 2. *Pſalm. pœnitent.*

i *Gen* 18. 20. *in Pſal.* 31.

§. 2. *Refutantur rationes, quas pro ſe affert vitioſus pudor.*

EX ijs quæ diximus, facilè erit rationes illas diſſoluere, quibus perniocioſa verecundia vtitur, ad prætextum aliquem ſuo ſilentio inducendum. Aliquando enim ait, eſſe neceſſarium, a *bonum nomen* conſeruare: ſiquidem eſt melius, quàm diuitiæ multæ. quamuis enim Confeſſarius ipſe ſecretum ſeruare teneatur: magni tamen facienda eſt iactura

a *Prou.* 22. 1.

bonæ opinionis apud illum: præcipuè ſi ſit vir grauis. Aliquando etiam fingit, vnumquemque teneri, non præbere malum exemplum aut ſcandalizare ipſum Confeſſarium. Et quemadmodum Martha, quamuis fratris ſui Lazari vitam deſideraret: quando tamen CHRISTVS iuſsit, b *tolli lapidem ab ſpelunca*, in qua ille iacebat, vt eum reſuſcitaret: illa conata eſt impedire, *dicens: iam fœtet: quatriduanus eſt enim*. Ita caro noſtra reſiſtere conatur manifeſtationi peccati ſecreti, ſub ſpecie & prætextu, quod amittet ſpiritus bonam opinionem: & emittit fœtorem & infamiam mali exempli, quod ipſum Confeſſarium audientem offendet. Sed ſatis apparet, quantus hic ſit error, ex reſponſione Chriſti Domini ad Martham: quam reprehendit ob ea, quæ proponebat: decreuerat enim ipſe, non reſuſcitare defunctum, niſi detectum, & ſpelunca patente; etiamſi aliquid fœtoris exhalaret: cùm enim ſtatim eſſet viuus ex ſepulchro prodîturus; ſtatim etiam fœtor ille ex putredine euaneſceret. Eo facto, myſticè nobis ſignificans, ſe non reſuſcitaturum peccatorem pœnitentem, niſi ſimul ſtatuat ſe manifeſtare, & apud Sacerdotem culpas ſuas aperire. non attendens ad fœtorem ex eis exhalantem. adeò eſt enim humilis Confeſsionis odor ſuauis, vt culpæ fœtorem diſsipet; &, ipſo ad nouam vitam reſurgente, præteritæ fœtor euaneſcat. Vt hoc idem ſignificaret, voluit Chriſtus Dominus N. in die ſuæ paſsionis c *aperiri ſepulchra, & monumenta* Sanctorum, qui eſſent in reſurrectione communi ad vitam reſurrecturi: nam nullum reſurrecturum, qui clauſus ſemper manere voluerit, & ſuo monumento tectus. Maiorem etiã affert admirationẽ: quod, cùm multa miracula erga abſentes infirmos edidiſſet: (nam & d *Reguli filium*, & e *Centurionis puerum* abſentes ſanauit) nullũ tamen reſuſcitare voluerit, niſi præſens eſſet, & ipſum mortuũ videret. Nam quãdo f *Iairus* ille *Archiſynagogus petijt ab eo, vt filiam iam defunctam* vitæ reſtitueret, non illum reprehendit, quòd paruam fidem haberet: ſed ſecutus eum, intrauit in locum, vbi iacebat defuncta, & ipſo tenẽte eius manum ſurrexit puella. Et quamuis Eliſæus olim tentauit defunctum puerum abſentem reſuſcitare, mittens g *Giezi puerum ſuum*, qui ipſius baculum defuncto ſuperimponeret: id tamen nõ ſucceſsit pro voto, donec ipſemet eò venit, ſuisq; oculis puerum defunctũ vidit. Quod factum etiã ſignificat, ſpiritualem reſurrectionem, quam Dei miniſtri per Sacramentum pœnitentiæ tribuunt, non fieri, quando pœnitẽs à Sacerdote abeſt; ſed cùm præſens tolerat pudorem: & cõfuſionem ex eo, quòd ipſemet coram Sacerdote ſuas miſerias aperiat, ſeipſum accuſans; & oſtendens deſiderium ab eis emergendi, & reſuſcitandi. Ideoq; Chriſtus D.N. conſtituit, formam abſolutionis his verbis: *Ego te abſoluo*, proferendam eſſe à Sacerdote, quaſi digito pœnitentem præſentem indicante, & eius accuſationem ac teſtimonium audiente ſuæ pœnitudinis, & emendationis deſiderij.

b *Ioan. 11. 39.*

c *Mat. 27 52*

d *Ioan. 4. 50*
e *Matt 8. 13.*

f *Matt 9. 18. 25.*
Marc 5. 22. 41.

g *4. Reg. 4. 31.*

Clemens 8. declarauit abſolutionẽ in abſentem nullius eſſe momenti vide Suarez Tom. 4. in 3. part. diſp. 19.

HINC accipit humanus pudor occaſionem alios modos adinueniendi, quibus peccata ſua occultet, & pudorem illum euadat: omiſsio enim Confeſſario, Medico ſibi noto, prudente ac perito, cui vtiliter conſueuerat confiteri: accidit ignotum aliquem, apud quem non tantam ſuæ opinionis iacturam faciat: etiamſi minorem ex ea Confeſsione fructum percipiat. Hoc enim etſi poſsit abſque culpa fieri, indicium tamen eſt timidi & abiecti animi: & qui propè ſit, vt hoſti ſe dedat, qui in huiuſmodi occaſionibus non dormit: & quemadmodum primam hanc victoriam ab eo obtinet, ſperat ſe etiam ſecundam obtenturum: augendo ſcilicet metum ex pugna, & conflictu fugienti. eſtque genus quoddam pernicioſæ hypocriſis, leuiora peccata ordinario Confeſſario aperire; & pro grauioribus alium quærere. nam ratio ipſa & prudentia ſuadet, ad grauiorem morbum quærendum eſſe medicum magis notum, ac peritum, & expertum. Valdeque procul diſtat à Chriſtiana humilitate, qui ex Confeſsione, ad mundanam ſuperbiam diſtruendam inſtituta, honorem quærere velit; & qui inaniter bonam opinionem quærit apud Confeſſarios, qui ipſius animam curare debent ac dirigere: tantumque abeſt, vt perfectionem conſequatur, vt neque Chriſtianum honorem obtineat: qui in virtute, eiuſque fundamento, humilitate ſcilicet, fundatur: cuius gloria, vt in aperta culpæ Confeſsione valdè elucet; ita obſcuratur, ſi illa taceatur aut occultetur. Non eſt quidem negandum in aliquibus caſibus expedire, Confeſſarium mutare: nam cùm ſemper minus malum ſit elegendum, ſi pudor te conſtitueret in periculo peccatum aliquod huic Confeſſario occultandi; melius eſt, alium quærere, cui ſine tali impedimento liberius illud aperias.

EVENIRE denique nonnunquam ſolet, vt poſtquam pœnitens ſua peccata aperuit, Confeſſarius verò ea reprehendit: prodeat verecundia, vt ſe, excuſationibus mille adhibitis, defendat, facilius ſiquidem hoſtis hic vincitur, cùm ſpontè pœnitens culpam ſuam manifeſtat, quàm ſi alterius audiat reprehenſionem. Sed de hoc puncto, quod maximi momenti eſt, proprius inſtituetur ſermo, cùm agemus de ratione has reprehenſiones excipiendi, & ſuſtinendi.

CAPVT

Capvt VI.

Confeſſionem praecedit examen ad imitationem Iudicij extremi. Indicantur omnes modi peccandi, in commodum huius examinis vſum.

AD Confeſsionem integrè, clarè, ac perfectè, vt oportet, faciendam, neglecto pudore, qui ex ea oriri poteſt, proponendum eſt tanquam exemplar ob oculos id, quod in extremo iudicio agetur: ad quod iudicio, quod in hoc Sacramento peragitur, nos præparamus. Et vtrumque S. Euangeliſta Ioannes in ſua Apocalypſi coniunxit, dicens de primo: ſe a *vidiſſe ſedes & iudicium datum eſſe illis, qui ſuper eas ſederunt*. per quos Iudices S. Auguſtinus intelligit Confeſſarios, in Eccleſiæ tribunali ſedentes, ad cauſas peccatorum audiendas, & iudicandas; qui ſe in hoc iudicio conſtituunt tanquam reos, accuſatores, & contra ſeipſos teſtes: vt peccatorum remiſsionem obtineant: licèt pœnitudo peccatorum, & vitæ emendandæ propoſitum, quod ſecū afferunt, munus faciat aduocati. Cuius iudicij forma & ratio ſimilis eſſe debet ei, quæ in extremo iudicio ſeruabitur. de quo idē Euangeliſta ait, quod *viderit mortuos magnos & puſillos ſtantes in conſpectu throni, libroſq́; eorum apertos fuiſſe*; &, nominatim *alium librum, qui erat liber vitæ, & ipſos mortuos iudicatos fuiſſe ex ijs, quæ ſcripta erant in libris ſecundùm opera ipſorum*. per quos libros intelliguntur hominum conſcientiæ, in quibus ſcriptū eſt, quicquid fecerunt, dixerunt, & cogitarunt in totius vitæ decurſu: & manifeſtabitur coram omnibus hominibus, & Angelis, cum grauiſsimo reproborum rubore & confuſione, ob admiſſa & non confeſſa peccata; Electorum verò magno honore, ob pœnitentiam, quam de ſuis peccatis habuerunt, & obtentam victoriam, qua pudorem vicerunt, ea confitendo. Sed ſimul tunc aperietur *liber vitæ*, qui (eodem S. Auguſtino teſte) eſt ipſa notitia Dei de noſtris omnibus cogitationibus, verbis, & operibus. Qui liber tunc aperitur, cum peccata noſtra lumine quodam, viq́ue adeò magna, ea nobis reuocat in memoriam: vt ea non videre non poſsimus. Alius quoque b *liber vitæ* ſimiliter aperitur, *diuinorum* ſcilicet *mandatorum*: in quo ſcripta ſunt quæcunque Deus iubet, ac prohibet, vt conformitas ac diuerſitas appareat reliquorum librorum cum hoc. Iure enim optimo hic *liber* dicitur Vitae, vtpotè in quo illa ſint ſcripta, quæ ad æternam vitam nos ducunt; & quæ ſeruare oporteat eos omnes, qui ad eam ſunt deſtinati.

a Apo. 20. 4. Lib. 20. de Ciuit. c. 9.

Sup. ver. 12.

Lib. 20. de Ciuit. c. 14.

b Eccli. 24. 32. Baruch. 4. 1.

S. Tho. 1. p. q. 24. a. 1.

Hvnc itaque in modum accedenti ad iudicium Confeſsionis duo ſunt

libri coram Iudice aperiendi: liber ſc. legis, in quo Dei, Eccleſiæ, proprijq́; ſtatus, ac officij mandata ſcripta continentur: niſi enim hæc ſint manifeſta, non poterunt peccata cognoſci: ſiquidem, Apoſtolo teſte: c *vbi non eſt lex, nec prauaricatio*, aut peccatum: Mox verò aperiendus eſt tuæ conſcientiæ liber, manifeſtando ſcil. peccata omnia in eo ſcripta; ita vt poſt ſingula mandata confitearis, quicquid contra illa peccaueris: vt collato vtroque libro à Confeſſario, ipſe Dei nomine iudicium faciat, feratque pro te ſententiam: cuius virtute omnia peccata manifeſtata & confeſſa deleantur, & remittantur. Non enim in hoc iudicio ſicut in extremo agitur, in quo nihil ex libris deletur; Sed ex rigore Iuſtitiæ aperiuntur, vt manifeſtata peccata puniantur: manent enim ſcriptę ipſæ culpę; d *ſcribuntur* autē ſuper illas *amaritudines* & æternæ pœnæ, ita, vt neq; hæ, neque illæ deleri vnquam poſſint. Cuius rei figuram expreſſit Zacharias Propheta cùm dicit ſe e *vidiſſe volumen* quoddam *volans, cuius longitudo eſſet viginti cubitorum, & latitudo decem cubitorum: ex quo iudicandi eſſent homines. & veniens ad domum furis, & ad domum iurantis*, & reliquorum peccatorum, *omnes eas conſumet*: quemadmodum alio loco fuſius diximus: at in hoc iudicio confeſſionis, libri aperiuntur, & peccata manifeſtantur, vt ſtatim deleantur. eſt enim hoc iudicium miſericordiæ: in quo Deus D.N. implet, quod promiſit: *ego ipſe ſum qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum tuorum non recordabor*, &, ne quis exiſtimaret, ſic eum delere peccata, vt colore tantùm aliquo ea obducat, ne videri poſſint, adiungit: g *deleui, vt nubē iniquitates tuas; & quaſi nebulam peccata tua*: omninò ſcilicet ea delendo, Cœlumque animæ ſerenum, & librum Cōſcientiæ candidum relinquendo. Ad quorum Confirmationem refert S. Ioannes Climachus: quod cùm feruens quidam pœnitens confeſſionem publicam in Eccleſia faceret, viderint aliqui Religioſi Angelum, magnum quoddam volumē in manu ſua tenentem, in quo omnia illius hominis peccata deſcripta erant: & rectè, ſicut ille ea confitebatur, Angelum ex illo libro ſingula nullo prætermiſſo deleuiſſe. Ex quo fit, vt iudicio finali, etiamſi ſeparatio ſit facienda hœdorum & ouium; & hœdi, qui ſunt reprobi, ſint ad ſiniſtrū Iudicis latus collocādi; oues verò ſc. electi, at dextrum: ad illius Iudicij virtute non fit aliqua mutatio à ſiniſtra ad dextram: ſed vnuſquiſque ſtationē ſuam tenebit, quam ante habebat: In hoc autem Iudicio; ſi, iuxta præſentem Iuſtitiam, ſiniſtrum Chriſti latus inter reprobos tenebas, vt meritò eſſes ad inferna damnandus: abſolueris ac mutaberis ad manum dexteram, inter eos, qui ad cœlum ſunt electi: nec locum hunc & ſtationē amittes, ſi in Dei obſequio fidelis perſeueres. Hinc quoq; fit, ꝙ in extremo iudicio, priùs per Dei omnipotentiam mortui reſurgent, & ad h *vallem Ioſaphat* deducentur; ibiq́; mox aperientur libri, ex quibus illi iudicentur: In hoc autem iudicio priùs aperiuntur libri, & mortui peccatores iudicātur: cuius iudicij virtute

Rom. 4. 15. — Iob. 13. 26. — Zach. 5. 1. — Spiritual. Ducis Tract. ...c. 5. — f Iſa. 43. 25. — g Iſa. 44. 22. — Cap. 4. — h Ioel. 3. 12.

illi

illi reſurgunt, vitaque fruuntur. Quare commodiſsimè adaptatur Eccleſiæ Confeſsionali, quod ſit vallis Ioſaphat: in qua ſc. Dominus ipſe iudicat, quæ vallis propè montem oliuarum eſt ſita: quia hoc iudicium omninò eſt miſericordiæ; in quo extinctæ lampades accenduntur, & mortuæ animæ viuificantur. quæ non ita ſunt mortuę, vt non poſsint ſe ad reſurrectionem pręparare, fideique lumine libros aperire, ex quibus iudicium peragatur.

QVI libri, vt prudenter & vtiliter aperiantur nō expectandum eſt tempus ipſum, quo Confeſsio peragenda eſt: ſed citius aliquo tempore plus aut minus, iuxta materiam legendam & examinandam. *Primum* ſeorſim per teipſum librum mandatorum DEI aperies: dando operam, vt benè intelligas, quid Deus iubeat, quidq; prohibeat. Nam i *mandatū*(vt ait Salomon) *lucerna eſt, & lex lux*, cū qua ingrediaris ad ſcrutādos angulos cordis tui: (qui locus eſt valdè tenebroſus) & legas, quod in tuæ conſcientiæ libro ſcriptum eſt; ſoletque vt plurimùm eſſe valdè intricatum. danda proinde opera eſt, vt nihil prætereat, quod non videas & intelligas, nec ex ignorantia, aut culpabili obliuione; nec ex ignauia aut incuria; nec ob ſufficientis temporis defectum ad omnia exactè examinanda & expendenda. cui examinationi adiungendus eſt ingens dolor & contritio tuorum peccatorum, iuxta illud Dauidis. k *quæ dicitis in cordibus veſtris, in cubilibus veſtris compungimini*: vt ex cordibus veſtris ita punctis & apertis exitiale virus emittatur, tot fuſis lacrymis, vt veſtras culpas delere poſsint. i Prou 6.23 k Pſal.4.5.

SED quoniam Spiritus S. illuſtratione opus habes, qua adiuueris in libris perlegendis, & Iudici ita manifeſtandis, vt reipſa abſoluaris, & reſuſciteris: cogitandum tibi eſt, cùm de pręparatione ad confeſsionē agis, vocari te aut citari ad hoc iudicium tremenda illa voce: *Surgite mortui & venite ad iudiciū*. Surgite, peccatores, & venite vt iudicemini iudicio miſericordiæ, quo plenè reſtituamini ad vitam gratiæ. hoc ipſum clariùs admonuit Apoſtolus, cùm dixit: l *omne quod manifeſtatur, à lumine manifeſtatur. Propter quod dicit: Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Chriſtus* cœleſti ſua illuſtratione: vt cognoſcas quæ debeas manifeſtare, & ita confitearis, vt viuas. DEVS eſt, qui per ſuum Prophetam dixit: m *ſcrutabor Ieruſalem in Lucernis*. Siquidem ergo accenſurus eſt eas in die iudicij: obſecra illum, vt eas nunc accendat in corde tuo, vt illud ſcruteris. Et quemadmodum tunc libros aperiet, lumenque ad eos legendos dabit: ita nunc tuæ conſcientiæ librum aperiat: vt quicquid in ea eſt, perlegere; & iudici, qui eius nomine & loco te iudicaturus eſt, manifeſtare poſsis. Hac oratione præmiſſa, tuam quoque diligentiam adhibebis: diuina enim gratia induſtriam noſtram non excludit, ſed adiuuat; vt ita adhibeatur, vt vim ſuam & efficacitatem ſortiatur. l Ephe.5.13. m Soph.1.12

Peccata omnia ad octo legis Dei mandata ſummatim reducuntur.

VT Conſcientiæ liber faciliùs legi, & explicari poſſit, ſubijciemus hic ſummam quandam peccatorum, quæ prohibet liber diuinæ legis: reducentes omnia ad octo priora mandata ex decem Decalogi: in quibus quaſi in quadam ſumma reliqua Eccleſiæ præcepta, & diuerſorum ſtatuum particularia, & quæ ſpectant ad ſeptem vitia capitalia continentur. aduertendum eſt tamen, non omnia, quæ hic exprimentur, lethalia eſſe peccata: ſed tunc ſolùm, quando ſunt eiuſinodi, vt amorem Dei, & proximi; religionem aut iuſtitiam in materia graui, & cum plena aduertentia lædunt: reliqua cenſentur leuia ſiue venialia: quod facile diſcernet Sapiens ac diſcretus Confeſſarius. Nec eſt quod pœnitens valde propterea ſit anxius, cùm accedit ad Confeſsionem. Satisfacit enim ipſe, manifeſtando peccatum eo

NOTA. modo quo geſtum, nihil interim occultando: ſi enim hoc fecerit, nihil illi nocebit, quòd cogitet fuiſſe lethale, quod erat veniale; aut veniale fuiſſe, quod erat lethale: vtrumuis enim ſit, exponit, explicatque illud coram DEO, eiuſque miniſtro cum verò dolore, quod admiſerit; & firmo propoſito numquam illud repetendi.

Circa primum præceptum.

PECCATVR primo contra FIDEM idololatria, aut infidelitate, negando verum Deum; aut idola & falſos Deos adorando; aut negando

1. veritatem aliquam ex ijs, quas DEVS Eccleſiæ ſuæ reuelauit; aut ſciens & volens de aliqua dubitando; aut curioſè rationem & cauſam ſcrutando, vt ei præcipuè innitatur; at ſi dedignetur aliquam fidei veritatem confiteri; aut opus bonum præſtare, ob timorem eorum, qui contra id obmurmurant, aut Symbolum, ſiue fidei articulos ex negligenti ignoret. Item quibuſcumque ſuperſtitionibus, aut augurijs vtendo, cum aliquo pacto explicitè vel implicitè inito cum Dæmonibus, aut familiaritatem cum eis habendo; fidem ſomnijs vanis adhibendo; aut denique res ſacras cum turpibus & profanis miſcendo.

2. DEINDE peccator contra ſpem: ſi quis diffidat, ſe poſſe conſequi cœlum, aut peccatorum remiſsionem, aut vitæ emendationem: dando locum puſillanimitati, animique circa virtutem defectioni: aut contrà, ſi temerè exiſtimet, ſe hoc totum conſecuturum abſque medijs, quæ Deus conſtituit: pœnitentia ſcilicet, quam aut reijcit in ſenectutem, aut in ipſam mortis horam: aut non eſt ſolicitus noſſe præcepta, & reliqua ad ſalutem ſuam neceſſaria; aut non recurrit ad orationem ad Sacramenta. Item ſi diffidat, DEVM eius orationes auditurum, quemadmodum ſe facturum promiſit;

Digitized by Google

aut abiectè de diuina prouidentia ſentiat; aut murmuret de ipſo Deo, eò quòd non largiatur ipſi ſanitatem, aut diuitias, aut bona alia, quæ ipſe deſiderat: aut ſi DEVM tentet, miracula abſque neceſsitate exigendo, humanis medijs non adhibitis; aut contrà, totam fiduciam ſuam in illis potiùs, quàm in DEO collocando; arroganter plus quàm par ſit ſuis viribus & induſtriæ tribuendo: ideoque peccandi & errandi periculo ſeſe exponendo.

TERTIO contra CHARITATEM peccat, qui DEVM odit, aut minus quàm creaturas diligit; diuinamq; voluntatem calcat, vt propriam ſuā exequatur; aut vt alijs gratificetur; aut ob timores & reſpectus humanos: aut ſi Deo quidem ſeruiat, ſed intentione pręcipuè aliqua terrena, inani, aut mercenaria; aut cum acedia tædioque rerum eius obſequij, aut cum notabili ſegnitie, & laxltate in eiſdem exequendis. *Item* peccatur contra præceptum de *diligendo* Deo ex toto corde, & ex tota mente, ſpiritu, fortitudine, & viribus cùm vel ex incuria, paſsione, aut malitia *cor* ipſum in varias inordinatas affectiones eſt diuiſum; *anima* multis ſenſuum perturbationibus, *ſpiritus* diſtractionibus ac diuagationibus inutilibus dat locum; *vires* verò & *fortitudo* in multas occupationes terrenas intendentes non ſatisfaciunt puritati, & integritati dilectionis Dei.

QVARTO denique contra HVMILITATEM, reuerentiam, timorem, & ſubiectionem, ſiue obedientiam DEO debitam peccat, qui in DEVM arrogans eſt, ſibique ipſi, & meritis ſuis tribuit bona, quæ habet: aut ita de eis gloriatur, ac ſi DEI non eſſent: aut gratias pro eis non agit; aut falſa quadam libertate ita eiſdem vtitur, quaſi omninò ſuis; aut, ſi cogitet, ea eſſe maiora, quàm reuera ſint; aut verbis inanibus de eis glorietur, ob laudes proprias; aut in operibus, quæ facit, inanem hanc intentionem reſpiciat. 4.

Circa ſecundum præceptum.

PRIMVM peccat cōtra hoc præceptum, qui per Deum aut eius Sanctos, aut res ſacras iurat: affirmando rem aliquam falſam, aut dubius de eius veritate, aut priùs quàm id attendat; aut ſi promittat aliquid abſque intentione adimplendi; aut promittat, quod malum eſt; aut non impleat bonum, quod promiſit; aut ſi temerè & cum parua nominis Dei reuerentia iuret: vt ſi leuiter & ioco iurans, iurandi conſuetudinem induat. 1.

DEINDE peccat, qui Deum aut eius Sanctos blaſphemat; aut aliquam eorum partem cum irriſione profert; aut Dei nomina alicui creaturæ attribuit; aut per creaturā aliquā iurat, quaſi ei diuinitatis aliquid ineſſet: & ſimiliter peccat grauiſsimè, qui per idolū, aut falſum aliquem Prophetam iurat. 2.

3. TERTIÒ peccat, qui iuramentum, aut votum frangit, quod fecit: aut ſine cauſa differt implere; aut ſine rationabili cauſa diſpenſationem petit; aut de voto aut iuramento prudenter facto dolet; aut in eo ſeruando eſt negligens. Neceſſe eſt autem expreſſam facere mentionem votorum, & iuramentorum, quæ Religioſorum ſtatui, aut Iudicum officio ſunt annexa, vt cùm iurant ſe ſeruaturos, aut operam daturos, vt leges aliquæ & pragmaticæ ſeruentur; aut ſe non manifeſtaturos ſuarum conſultationum ſecreta, & alia ſimilia.

Circa tertium Præceptum.

1. PRIMVM peccatur, ſi quis violet dies feſtos, exercendo opus aliquod ſeruile prohibitum; aut iubendo fieri; aut non impediendo eos, qui ipſius curæ ſunt commiſſi; &, ſi ipſos dies præcipuè ſolemniores, locum piorum operum expendat in actionibus prauis, quæ Deum offendunt.

2. DEINDE, ſi abſque rationabili cauſa totum Sacrum Miſſæ, aut notabilē eius partem ipſis diebus feſtis audire prætermittat; aut ſi præſens eſt, voluntariè diſtrahatur; aut exiguam adhibeat externam reuerentiam; aut garriat; aut quid aliud, quod talem locum dedeceat in aliorum detrimētum faciat: & ſimiliter ſi cauſa ſit, cur alij ſacro ipſi non interſint, aut eidem non attendant. Grauius tamen peccabit Sacerdos, qui in his fuerit negligens: &, ſi ſacrum ipſum cùm exigua attentione, reuerentia, ac decentia, feſtinanter faciat, aut non benè verba proferat; aut diu ſacrum facere omittat, quò vitam ducat laxiorem.

3. AD hoc ipſum mandatū referri poſſunt omnes irreuerentię & indecentiæ, quæ fiūt in locū ſacrū, & ipſa diuina officia; vt ſi violetur ipſa Eccleſia, ſi non ſeruetur eius immunitas; ſi, quæ in ea fieri prohibita ſunt, fiant: vt ſi tempore interdicti fiant, quæ fieri prohibentur, ſi quis excommunicatus aut ſuſpenſus illis interſit, aut Eccleſiæ cenſuras contemnat; aut Sanctorum reliquias, imagines, & alia ſacra ornamenta contemptim tractet.

4. QVARTÒ peccat, qui diuinū officiū, áliaſve orationes, ad quas tenetur, non orat; aut ſi ſpontè & volens in eis diſtrahatur; aut verba tranſiliat; aut ſimilia faciat, quæ attentionem impediant. & ſimiliter, ſi confeſsionis & cōmunionis Sacramenta nō ſuſcipiantur, quando Eccleſiæ præceptū ad id obligat. & vniuerſim, etiam cùm ex præcepto ad hæc præſtanda non tenetur peccat, qui ea prę̄ſtet abſq; attentione, integritate, & reuerentia ipſis debita.

5. DENIQVE peccat, qui præſcripta ieiunia, & abſtinentiam à cibis, præſcriptis ab Eccleſia diebus non ſeruat; & qui ex ignauia, & pigritia, bonorū operum exercitationem intermittit: vt qui concionibus non intereſt; aut alijs rebus, quas Chriſtiani communiter faciunt, ipſe ſe ſubtrahit.

Digitized by Google

Circa Quartum Præceptum.

PRIMVM peccat, qui carnales parentes non honorat in tribus, quæ illis debentur: *primùm*, ſi non exhibeat illis reuerentiam & obſeruantiam, aut de illis abſentibus malè loquatur; *deindè*, ſi in rebus licitis non obediat mandantibus; aut violenter, & minus reuerenter reſiſtat reprehendentibus, aut punientibus; denique ſi eos non alat, & in neceſsitate conſtitutos non adiuuet, ſiue ex proprijs ſuis neceſſaria ſubminiſtrando, ſiue per ſeipſum in infirmitatibus conſtitutis inſeruiendo, & in ſuis calamitatibus eos cõſolando; aut ſi vltimam eorum voluntatem in teſtamento, ſiue aliter expreſſam non exequatur: aut ſi negligat Deum pro illis orare. *denique*, ſi eos oderit; aut mortem eorum deſideret, hæreditatem adeundi cauſa; aut propter aliquem alium finem: & econtrà ſi ita nimium eos diligat, vt proptereà negligat, quæ DEVS iubet; aut, vt faciat, inſpirat. 1.

DEINDE peccat in Patres ſpirituales & Superiores Eccleſiaſticos & ſæculares, ſi in alijs tribus obligationi ſuæ deſit. quia ſc. minus reuerenter, & inobſeruanter cum eis agit, & de abſentibus, aut etiam præſentibus malè loquitur; aut ſi eorũ pręceptis, legibus, & pragmaticis Iuſtis nõ obtẽperet; nec monitis & correptionibus acquieſcat; nec ſeruet regulas & ſtatuta maiorum iuxta ſuum ſtatum; aut denique ſi eos non adiuuet rebus illis, ad quas tenetur: reddendo ſc. Eccleſiaſticis conſtitutas decimas; Dominis verò ſæcularibus tributa, & vectigalia; aut reliqua, quæ illis debẽtur; &, ſi fidelitatem ſuis dominis debitam non ſeruet in ijs rebus, quæ ſunt ipſi cõmiſſæ: eſtque grauius peccatum quando defectus hic in ijs admittitur, quæ pertinent ad cõmune bonũ Eccleſiæ, reipublicæ, ciuitatis, religionis, aut familiæ, cuius ipſe eſt membrũ. Et vniuerſim peccat, qui ſe gerit irreuerenter erga Seniores in aliqua dignitate cõſtitutos, & qui in ſuos benefactores ſe oſtẽdit ingratum. 2.

TERTIO peccat ipſe parẽs & ſuperior, qui officijs & obligationibus ſuis erga filios & ſubditos non ſatisfacit; ſi eos odit, aut nimium diligit; ſi nimis aſperè tractet, aut nimis eis indulgeat, ſi nõ doceat illos, quæ facere debent; aut nõ puniat, cũ delinquũt; aut in neceſsitatibus eis nõ ſubuenit; aut infirmos negligit; ſi eos nõ abſtrahit à prauis ſocijs, & occaſionibus; aut malo ſuo exemplo illos ad malum prouocat; aut eorum opera ad res prauas vtitur. 3.

HIC etiã eſt locus peccata exprimendi contra quatuordecim opera miſericordiæ, quæ in neceſsitate cõſtitutis exhibere tenemur, hoc enim nomine, quòd illi in tali ſint neceſsitate coſtituti, nos verò poſsimus illis ſubuenire, cenſemur quodammodo illis ſuperiores: ac proinde, ſi quis hoc officium, cùm poſsit præſtare, negligat, peccat. Verbi gratia, ſi non viſitet ægrotos, non ſuſcipiat peregrinos, & ab alijs deſertos; ſi non corrigat errantes, & ſimilia, quæ commodè facere poteſt. 4.

Circa quintum præceptum.

1. PRIMVM contra hoc præceptum peccat, qui impatienter ac deſperatè vitam ſuam odit,& mori cupit,aut ſeipſum interimere:ferens impatienter infirmitates, ac de ipſo Deo conquerens, quòd eas ei mittat, aut non remoueat,aut ſi,ex huiuſmodi commotione, violentas ſibi manus inijciat, aut ſibi mala imprecetur; aut ſi nimio cibo, aut potu, aut eſcis ſanitati noxijs, aut laboribus immoderatis & indiſcretis vitam ſuam faciat breuiorē; ac denique ſi propriam animam mactet, cōſcientiam propriam conculcando,& bona dictamina inſpirationeſque Dei opprimendo, & ſuffocando;ac proinde in peccandi periculo ſe conſtituendo: præcipuè ſi periculum ſit moriendi in peccato mortali, quale eſt aggredi adulterium, furtum, aut vindictam cum magno periculo vitam in ea occaſione amittendi.

2. DEINDE in proximos peccat, qui cogitatione ac deſiderio, odio eos proſequitur,optans eis mortem,aut vindictam ſumere,& nocere eis,aut in corpore,honore,aut facultatibus.

DEINDE peccat omnibus internis actibus inuidiæ: vt ſi de ijs,quæ proſperè eis eueniunt,triſtetur,aut doleat;gaudeat verò de aduerſis;dolore afficiatur, cùm laudes eorum audit; exultat, cùm intelligit eos contemni & parui fieri;& ſi internè oblectetur delectatione quadam moroſa, cogitans vindictæ modos,& aduerſos proximi euentus.

3. TERTIO peccat,qui verba vindictæ iniurioſa in proximum,à quo aliqua iniuria eſt affectus, effutit; ſiue in præſentem,ſiue in abſentem:imprecando illi mala, irridendo, contemnendo, ignominioſa cognomina ei imponendo, contra eum murmurando, & occultos eius defectus aperiendo; aut manifeſtos in faciem obijciendo: loquendo item in cholera, verba incompoſita proferendo, aut pertinaciter in diſputationibus contendendo, vt victor ipſe euadat;alter verò ſuccumbat,& conculcetur.

4. QVARTO peccat, qui ipſo opere aliquē occidit, vulnerat, aut aliter indignè tractat contra iuſtitiam; aut aliquid, iniuriæ ſolius vlciſcendæ cauſa facit;aut in iudicium vocat,& ex odio petit vt puniatur;& qui bellum iniuſtum gerit,illudve fouet;qui lites,contentiones,ſeditiones,& tumultus excitat;aut temerè aliquid facit,quod periculum & occaſionem afferat detrimenti aliorum:vt ſi mittat ſagittam temerè, nō attendens quò illam iaciat: & qui non petit veniam ab eo,cui ipſe intulit iniuriam: quando huiuſmodi propriæ culpæ deprecatio neceſſaria eſt, ad ipſum offenſum placandum; aut ſi ipſe deprecanti proximo culpam, non ignoſcat eo modo & tempore, quo ita expedit; aut ſi ei loqui & alia amicitiæ ſigna exhibere dedignatur, cum aliorum ſcandalo.

Digitized by Google

QVINTÒ peccat, qui mandato ſuo, conſilio, aut induſtria cauſa eſt, cur proximo aliquod detrimẽtum eueniat; aut id nõ impedit, cùm poſsit commodè: & nominatim Iudex ille peccat, qui innocentẽ aut reum damnat abſque ſufficienti probatione; aut grauius mulctat, quàm delictum mercatur; aut ex animo malo, aut contra iuris diſpoſitionem: & quicunque ei in hoc iudicio iniuſtè fauent, & aſsiſtunt. Medicus quoque & Infirmarius peccat, ſi eorum negligentia ægrotus periclitetur. 4.

DENIQVE contra hoc mandatum tendunt peccata omnia ſcandali, quibus animæ læduntur, & ſauciantur: vt cum verbis, perſuaſionibus, conſilijs, praua doctrina, malisque exemplis ad peccandum inducuntur: aut cùm quis præuenire & impedire potuit, ac debuit peccata, & non fecit: aut quando ſuâ incuriâ & negligentia aliquis moritur ſine Baptiſmo, aut Confeſsione, aut Communione, aut Vnctione extrema. Ac denique qui aliorum praua opera laudans & approbans, occaſionem dat illis in eis perſiſtendi, & progrediendi. 5.

Circa ſextum Præceptum.

PRIMVM opere ipſo peccatur in varijs ſpeciebus. nam fornicatio eſt cum libera; adulterium cum coniugata; ſtuprum cum virgine; inceſtus cum cognata; ſacrilegium verò cum religioſa, aut habente votum Caſtitatis; ſi complex ſit eiuſdẽ ſexûs, eſt peccatum Sodomiticum; ſi cum beſtia eſt beſtialitas; ſi ſecum ipſe, eſt mollities aut pollutio. Peccata verò, quæ iam ſubiiciemus, ad has ſpecies reducuntur. 1.

DEINDE peccatur malo vſu quinque ſenſuum. Nam *Viſu* peccat, qui aſpicit ea, quæ ad libidinem prouocant, præcipuè res ipſas turpes, aut huiuſmodi publicas actiones; aut legit libros de hoc argumento: *Auditu* peccat, qui audiẽdis turpibus verbis, aut muſicis inhoneſtis delectatur: & multò magis peccat, qui talia dicit: *Odoratu* & *Guſtu* peccat, qui olfacit, comedit, aut bibit ea, quæ prouocant ad luxuriam: *Tactu* peccat, qui ſeipſum vel alium tangit tactibus libidinoſis, oſculis & ſimilibus; & qui ſeſe exornat, vt elegans eſſe videatur; ſi in his omnibus ſenſuum delectationem tanquam finem reſpiciat. Grauiùs verò peccat, qui rationibus, promiſsis, aut muneribus per ſe alium ſollicitat ad peccandum; aut tertium alium adhibet, vt internuntium: quia hic, præter propriam culpam, etiam ſcandalizat eos, qui ad peccatum non propendent. 2.

TERTIÒ peccatur cogitatione, ac deſiderio hoc peccatum opere perficiendi; aut oblectatione de inhoneſtis rebus cogitandi: quæ appellatur delectatio moroſa: aut ſi inſurgentes turpes motus non reprimantur; aut incidentibus tentationibus non ſtatim reſiſtatur; aut non euitando occa- 3.

Digitized by Google

ſiones periculoſas,ſociosque pernitioſos;nec ſe præmuniendo remedio Sacramentorum.

4. CONIVGATI peccant,tum non reddendo mutuò debitum coniugale,tum dum reddunt,non ſeruando modum & circũſtantias ad decentiam neceſſarias; aut ſi extra ipſum Matrimonij vſum tactibus, aut aliter pollutionis periculo ſe exponunt: aut ſi inordinatè ſeſe mutuò diligant;aut contrà mutuò ſe odio proſequantur,nec debito amore inter ſe agant.

Circa ſeptimum Praceptum.

1. PRIMVM peccat,qui reipſa, quod alienum eſt,furatur; aut contra iuſtitiam retinet; aut vendendo, & emendo decipit alium, ſiue quoad rei ſubſtantiam,ſiue in quantitate,qualitate,aut pretio; in contractibus vſurarijs,cambijs iniuſtis;in ſimonia,cùm Sacræ res pretio aliquo venduntur,aut emuntur; in ſacrilegio, cùm aliquid ex templo accipitur, aut decimæ debitæ non ſoluuntur; quando tributa iuſta non penduntur; qui bona alijs communia ſibi vſurpat;qui,cùm aliquid inueniunt,ſibi illud ſeruant,non quærentes legitimum Dominum; qui non ſoluit ſtipendia; aut mercedem quibus hæc debetur; & qui cùm legitimam accipiat mercedem, non tamen laborat vt par eſt; & qui cùm reuera non ſit pauper, talem tamen ſe fingit, vt eleemoſynam accipiat;& qui inter ludendũ, colludentẽ decipit; aut cum eo ludit,qui non habet propria, quæ luſui exponat; & qui quodvis detrimentum proximi rebus infert,aut iniuſtâ ſententiâ eum damnando; aut votum & ſuffragium ſuum non ei dando, in rebus quas prætendit: cùm ſit aliàs dignus & benè meritus. Et vniuerſim peccat quicunq; per illicita media,periuria,fraudes, prenſationes, lites aliquid habere conatur;& qui nimia tributa & vectigalia ſubditis imponit.

2. DEINDE peccat auaritiâ ſeu inordinatâ rerum temporalium cupiditate, qua deſiderat accipere & retinere aliena, ſua verò non diſtribuere, etiam quando oportet,ob parcitatem & tenacitatem: nominatim verò non dare eleemoſynas pauperibus,etiam grauiter indigẽtibus,cùm poſſet eas commodè largiri;& cùm nec mutuò quidem vult dare, etiam in graui neceſſitate conſtitutis.

3. TERTIÒ contrà peccat,qui nimia prodigalitate facultates ſuas ſuperfluè in pompis mundanis effundit,quæ ſuprà ipſius ſtatum ſunt: vt in conuiuijs,veſtimentis,luſibus,& nimijs in domo & familia ſua expenſis: quas pompas vt conſeruet,& mutuum accipit,& ad vſuram, non habens vnde ſatisfaciat.

4. QVI voto paupertatis religioſæ tenentur,peccant,ſi abſque ſui Prælati licentia aliquid ſibi vſurpent,aut alienent, abſcondant, aut in re ipſis pro-

hibita

hibita vtantur, aut modo quodam proprietario ex inordinato affectu interiori. Et vniuerſim quicunque pretium munuſve aliquod accipit ratione officij, aut muneris, quod gratis exercere tenetur; aut ſi amplius accipiant, quàm à iuſta lege ſit conſtitutum: aut denique ſi lege illis ſit prohibitum aliquod munus accipere, & tamen accipiant.

AD hoc præceptum alia peccata reduci poſſunt furti ſpiritualis, vt ſi quis Deo gloriam auferat, ſibique illam præ ſuperbia aut inani gloria tribuat; & qui prodigit gratiam, charitatem, & ſpiritûs diuitias ob alicuius mortalis peccati cupiditatem; & qui tempus, quod in Dei ſeruitio eſſet expendendum, leuiter & fruſtra conſumit; negligitque debitum ſoluere, quod pro ſuis peccatis & gratitudine beneficiorum acceptorum debet. 5.

Circa octauum Præceptum.

PRIMVM peccat cogitatione, qui temerè de proximorum dictis & factis iudicat, aut malè de illis ſuſpicatur, in peiorem partem, abſque ſufficienti cauſa, res eorum interpretando, aut interius aliquas fraudes contra eos machinando. 1.

VERBO deindè peccat, qui falſum contra proximum dicit teſtimonium: & nominatim, ſi id faciat in iudicio accuſando, denũciando, aut puniendo innocentem; aut defendendo, & patrocinando reo; qui etiam tacet veritatem, ad quam manifeſtandam tenetur; aut reſpondet æquiuocè, vt Iudicem decipiat: Et quicunque dicit pernitioſum mendacium in detrimentum animæ, honoris, famæ proximi; & qui quod verum quidem, ſed ſecretum erat, alijs manifeſtauit; aut ſi promiſiſſet ſecretum ſe ſeruaturũ: & qui delectatur audiendis detractionibus, & murmurationibus aliorum; aut eas non impedit, cùm poſſit: & in ijs omnibus etiam peccatur, de quibus circa quintum præceptum diximus. 2.

TERTIÒ peccatur contra hoc præceptum omnibus dolis & fictionibus, quæ tendunt ad proximum decipiendum: quales ſunt hypocriſis, qua quis quærit haberi Sanctus; adulationes, blanditiæ, & promiſsiones, quæ ficto animo fiunt; inania & iocoſa mendacia, facetiæ, ſales, ſcurrilitates, & omne genus otioſorum verborum. 3.

DENIQVE peccat, qui ſe ipſum mentiendo infamat, etiam præ timore cruciatuum; aut verum quidẽ dicendo, ſed ſine neceſsitate, & in detrimentum ſuæ familiæ, aut communitatis, in qua manet; aut contrà, quærendo ambitioſè honores nimios, & dignitates, quibus aut eſt indignus, aut prauis medijs, aut in aliorum detrimentum eas quærit: vſurpando ſibi loca potiora, nec reuerentiam debitam alijs exhibendo, nec receptos ciuilitatis mores ſeruando. 4.

Digitized by Google

Peccatorum circumſtantias eſſe exprimendas.

CIRCA eadem præcepta ſunt etiam inueſtigandæ circumſtantiæ peccatorum: eò quòd ſit neceſſe, omnes illas in Confeſsione exprimere, quæ mutant ſpeciem, aut eam notabiliter aggrauant. Hæ autem communiter reducuntur ad ſeptem.

S Tho 1.2. q.7.a 3.
1. PRIMA eſt circumſtantia PERSONAE peccantis, propter quam expedit, initio confeſsionis explicare pœnitentem vitę ſuæ ſtatum, niſi Confeſſarius prius id ſciret: dicendo verbi gratia, ſe eſſe Sacerdotem, aut Religioſum, aut Prælatum; aut ſi peccatum admiſit poſt acceptum à Deo inſigne aliquod beneficium, ob magnam, quam tunc prodit, ingratitudinem. Circumſtantia quoque complicis eſt aperienda: nam in materia ſenſualitatis & iniuriæ multum hinc excreſcit grauitas culpæ: non eſt tamen exprimendum eius nomen, ſi ex hoc eius culpa aperitur, & poteſt à Confeſſario cognoſci.

2. SECVNDA circumſtantia eſt QVANTITAS, ſiue damnum corporis, aut ſpiritûs proximo ſubſecutum: exprimendo ſcilicet quod furto ſuſtulerit centum, aut mille, aut artifici inſtrumētum, quo vitam ille ſuam ſuſtentabat; aut ſi aliorum ſcandalum inde eſt ortum.

3. TERTIA circumſtantia eſt MODI, quoad intenſionem ſcil. vim, aut vehementiam, qua peccatum ipſum perpetratur: nam in materia odij & rancoris in proximum ſolet hic modus indicium eſſe & cauſa grauiſsimarum turbationum.

4. QVARTA circumſtantia eſt TEMPORIS, diei ſcil. in quo patratur peccatum: quia eſt præcipuæ ſolennitatis; & DVRATIONIS ipſius culpæ: nam ſi ea eſt longa, malitiæ augmentum, & multiplicationem peccatorum afferre ſolet: &, ſi proueniat ex antiqua & inueterata iam conſuetudine, defectum indicat propoſiti emendationis.

5. QVINTA circumſtantia eſt LOCI SACRI, cùm eſt ſpecialis in eum irreuerentia; aut ſi fiat coram Sacratiſsimo Sacramento; aut cùm ſit Sacrum.

6. SEXTA eſt circumſtantia FINIS, ſiue cauſæ, cur fiat peccatum, quæ ex intentione adiungitur operi: grauior enim eſt culpa, ſi murmures de proximo, vt vindictam ſumas; quàm, ſi familiaris colloquij causâ.

7. SEPTIMA denique circumſtantia eſt AVXILIORVM, quæ ad peccati executionem adhibentur: maximè ſi alij ad peccandum incitentur; aut ij vocentur in auxilium, qui ratione officij, aut muneris ſui impedire illud deberent.

DENIQVE quemadmodum Chriſtus D.N. vult legem ſuam ita integrè

ſeruari,

ſeruari, vt nec iota vnum, aut vnus apex prætereatur; hoc eſt ita omnia præcepta ſeruari, vt neque eorum minimum per iota ſignificatum; nec exigua circumſtantia ſignificata per apicem, negligatur: ita maximè eſt operæpretium confiteri quicquid delictum eſt: nec iota, nec apice prætermiſsis, ſed expreſsis, omnibus ſpeciebus peccatorum, quas in ipſis præceptis indicauimus; & integro eorum numero in ſingulis ſpeciebus & circumſtantijs omnibus, quæ illa comitantur: ita vt quiſque faciat quod Moraliter poterit, ad omnia in memoriam reuocanda. Devs enim nunquam obligat ad impoſsibile; nec vult homines anxijs ſcrupulis irretire, neque enim confeſsionem inſtituit ad animas intricandas, ſed ad extricandas, & expediendas. *Nota.*

Capvt VII.

Dvplex Confessio, Particvlaris, et totius vitæ Generalis: quibus temporibus vtraque facienda: & monita quædam, vt rectè illa fiant.

Cvm diuinum de vita noſtra iudicium eſſe nobis debeat exemplar eius, quod nos facere debemus: operæ pretium erit conſiderare: quemadmodum duplex eſt extremum Dei iudicium, alterum particulare in fine vitæ vniuſcuiuſque, in quo vltima definitiua, & irreuocabilis ſententia fertur; alterum vniuerſale in fine mundi: vt, quæ prius prolata erat ſententia, ratificetur & confirmetur. Ita eſſe duplicem modum Confeſsionis in iudicio ſacramentali. alteram, omnium peccatorum, quæ prius non erant confeſſa: in qua prima ſententia profertur irreuocabilis, quemadmodum ſuprà eſt dictum: alteram generalem omnium etiam peccatorum totius anteactæ vitæ, licèt iam antea eſſent confeſſa: vt prima ſententia, quæ de ijs fuit prolata, ratificetur magis & confirmetur. Sed hæc Confeſsio nunquam eſt ſub præcepto. nam Chriſtus ipſe Dominus eiuſque Eccleſia nunquã obligat ad Confeſsionem peccatorum niſi ſemel, exceptis tamen tribus caſibus. *Primus* eſt, quando in particulari Confeſsione aliquod mortale peccatum nõ fuit manifeſtatum præ pudore aut ignorantia affectata, aut ob neglectũ Conſcientiæ examen, cum certo periculo quod propter eà Confeſsio non eſſet futura integra. *Secundus* eſt, quando particularis Confeſsio facta fuit abſque vero dolore, & firmo propoſito ea deſerendi; aut ſi iuſsiſſet Confeſſarius reſtitui bona, aut honorẽ, quæ abſtulit; aut deſerere occaſionẽ peccandi, ad quod tenebatur: & quãuis dixerit ſe id facturũ: non tamen habuit verum propoſitum exe-

Generalis Confeſsio quando ſit ſub præcepto

1.

2.

Digitized by Google

quendi. *Tertius* caſus eſt, quandò Confeſſarius non habuit ſufficientē iuriſdictionem abſoluēdi à peccatis. In his enim tribus caſibus neceſſariò eſt repetenda Confeſsio de peccatis aliàs confeſsis: quòd prior illa non fuerit recta: ac proindè ſentētia in ea prolata fuerit inanis. Et duobus primis caſibus repetendæ ſunt omnes Confeſsiones factæ poſt vltimam rectè factam; & exprimenda culpa in eis admiſſa, ob talem defectum.

Extra hos caſus, etſi nulla ſit obligatio Generalem Confeſsionem inſtituendi: ſolet tamen Devs noſter ſpeciali vocatione & inſpiratione nos permouere ad eam faciēdam duobus potiſsimum temporibus: *alterum* eſt, cùm nos videmus in periculo mortis conſtitutos. cùm enim immineat diuinum iudicium, in quo vniuerſim reddenda eſt ratio omnium, quæ geſsimus in toto vitæ decurſu: prudentiæ omninò erit, illud præuenire facto alio generali iudicio Sacramentali, in quo fiat generalis Confeſsio de omnibus peccatis totius anteactæ vitæ: vt maiori cum ſecuritate coram diuino tribunali comparere poſsimus, iuxtà illud cuiuſdam amici Iob dictum:

a *Iob* 35. 14. Lib. 25. *Moral* c. 5. a *Iudicare coram illo, & expecta eum.* nam, S. Gregorio teſte, eò ſecuriùs licebit ſupremi Iudicis aduentum expectare: quò fueris ſolicitior in iudicando te ipſum in eius conſpectu.

Alterum tempus eſt, cùm aliquot elapſi ſunt anni vitæ valdè inordinatæ & laxioris, in qua multæ fuerunt recidiuæ, aut tepiditates prolixiores: ſi enim tūc efficaciori vocatione impellat cor Devs, ad perfectam valdè conuerſionem, & vitæ illius mutationem, præclarum ad eam principium, & ſolidum erit fundamentū generalem confeſsionem valdèq; exactam de omnibus peccatis, vſq; ad id temporis commiſsis, inſtituere. Valdè enim delectatur Devs (vt alibi eſt dictū) ſi dum ad ipſum b *conuertaris, decies tantùm* facias, atque ab eo *errans* diſceſsiſti: vt non ſolùm facias, quod neceſſarium omninò eſt ad veram tuam cōuerſionem; ſed ſponte etiā addas, quicquid opus eſt ad hoc, vt illa ſit valdè perfecta. neque enim magnum quid eſt, ſi in hoc excedas limites tuæ obligationis: qui toties aliàs defeciſti in ijs, ad quæ tenebaris. Et cùm lex antiqua iuſſerit, eum, qui c *ouem furatus eſſet, quatuor pro vna reddere*; & Christvs ipſe Dominus Noſter, Zachæi zelum laudauerit, quod d *redderet quadruplum, ſi quem defraudaſſet*, rationi conſentaneum erit: vt, qui honorem, quem Deo debebas, Deo furatus fueris: eum in quadruplum reſtituas. vt ideò non ſatis tibi ſit, confeſsionem præceptam facere; ſed eam etiam addas, quæ eſt conſilij.

Tract. 1. c. 19 §. 1.
b *Baruch.* 4. 28.
1.
c *Exod.* 22. 1.
1. *Reg.* 12. 6.
d *Luc.* 19. 8.

2. Et cùm Saluator tuus non ſatis ſibi eſſe voluerit, id tantùm facere, quod ad culparum tuarum remiſsionem erat neceſſarium; ſed redemptionem ſuam fecerit valdè copioſam: imitare etiam illum, copioſam hanc addendo confeſsionem, qua glorioſæ eius redemptionis fructus copioſior tibi

commu-

Digitized by Google

communicetur. Quod valdè eſt conforme eiuſdem Redemptoris noſtri ſpiritui, quem oſtendit in huius Sacramenti inſtitutione: poteſtatem faciens, vt ſuprà eſt dictum, eadem peccata ſæpiùs confitendi, & ab eiſdem abſoluendi: vt copioſior gratia applicaretur, qua anima purificatur & perficitur.

Praeterea: ſi cupis feruenter incipere: expedit rem aggredi à glorioſa aliqua tui ipſius victoria, quæ per huiuſmodi confeſsionem obtinetur: qua (vt ſuprà perpendimus) pudor ille ſuperatur, qui oritur ex omnium peccatorum manifeſtatione. non tunc ſolùm, quando ad eorum veniam impetrandam, id eſt neceſſarium, ſed etiam ad maiorem tui ipſius humiliationem; triumphumq́; ex tua ſuperbia ducendum, & profundiores humilitatis radices iaciendas. 3.

Nam, ſi totius vitæ anteactæ peccata ſimul ante oculos proponas: permoueberis ad maiorem cognitionem, tuique ipſius deteſtationem; & ad maiorem cognitionem miſericordiæ Dei, qui tam diu te ſuſtinuerit: ipſeque dolor peccatorum vehementior erit: cùm tot videas miſerias, quæ illum excitent. Hac eadem via certiorem tibi facis & ſecuriorem peccatorum veniam, & ſalutem tuam: id enim ſignificare voluit Sapiens, cùm dixit: e *de propitiato peccato noli eſſe ſine metu*; &, f *ne verearis vſque ad mortem iuſtificari*. Denique ſi vitam nouam, eamque valdè perfectam inchoare intendas: par eſt exuere omninò vitam veterem, & ſemel rationes cum Deo tuo concludens, nouum impoſterum librum rationum incipere, iuxtà illud Michææ: g *decaluare, & tondere ſuper filios deliciarum: dilata caluitium tuum ſicut aquila: quoniam captiui ducti ſunt ab hoſtibus tuis*. quaſi dixerit: quemadmodum aquila omnes antiquas plumas, nulla prorſus retenta, exuit, vt nouas recuperans, volare meliùs poſsit: ita debes te omnibus ſuperioris vitæ maleactæ operibus exſpoliare, faciendo Confeſsionem quandam ita dilatatam, vt omnia complectatur, quæ in veteri vita tibi acciderunt: vt ſic reddat tibi Devs *filios deliciarum tuarum*, ſanctas ſcilicet cogitationes, & affectus priſtinos; & h *repleat in bonis deſideria tua, renouando, vt aquila iuuentutem tuam*, ad ſic nouam hanc vitam inchoandam. 4.

e Eccli. 5. 5.
f cap. 18. 22.
g Mich. 1. 16.
h Pſal. 102. 5.

Ob has quinque rationes & cauſas conſtanti conſuetudine receptum eſt in Religionibus: (vt S. Bonauentura aduertit) vt in ipſo primo Religionis ingreſſu confeſsionem generalem totius vitæ præteritæ inſtituat, qui ſtatum Religioſum vult amplecti: vt ſic, omnibus i *veteris hominis* operibus ſe exuat, & *nouum induat, qui ſecundùm* Devm *creatus*, iam incipiat Deo inſeruire. Idem porrò meritò facerent, qui in ſæculo manentes feruens ſuæ conuerſionis initium habere deſiderant: imitantes Sanctum illû Regem, qui dicebat Deo: k *recogitabo tibi omnes annos meos in*

In Spec diſcip. p. 1. c. 1.
i Epheſ. 4. 22.
k Iſai. 38. 15.

amaritudine animæ meæ. Tibi, inquit, ad tuam ſcilicet gloriam; & quia tu hac mea recogitatione delectaris; vt qui in tuo conſpectu omnia videntis verſer; vt tibi ſatisfaciam, quem meis peccatis offendi; tibiq; viuere incipiam, non verò amplius mihi, quemadmodum hactenùs vixi. Hoc itaque ſpiritu cogitare, & iterum recogitare debes omnes annos vitæ tuæ: non ſimul, & quaſi in cumulo omnes, ſed ſingulos: examinando primùm quę in vno anno tibi euenerũt; & poſteà, quæ in altero: & ſic deinceps. diſcurrendo quoque mente per loca, officia, occupationes, occaſiones, & ſocios quos habuiſti: non tamen aliorum vitam & facta inueſtigando. non enim ait Scriptura, vt aliorũ annos recogites, ſed tuos. cui cogitationi adiungendus eſt dolor, tantaq; amaritudo animæ: quæ prauam quamcunq; cogitationem, aut voluptatem ex carne tunc ortam omninò demergat.

Ob eaſdem cauſas recepta etiam eſt laudabilis conſuetudo in aliquibus Religionibus: (& in noſtra Societate talis eſt lex) vt ſingulis annis, aut etiam ſingulis ſemeſtribus generalis Confeſsio inſtituatur ab vltima generali quæ facta erat: ad ſupplendos ſi qui fortè fuiſſent defectus in particularibus: vt quaſi denouo, & maiori feruore ſpiritûs via perfectionis inchoetur.

Extra prædictos caſus cautè omninò agendum eſt circa generalium Confeſsionum repetitionẽ: vt nec facilè fiant, nec conſulatur. ſolent enim huiuſmodi repetitiones potiùs nocere ſcrupuloſis; præcipuè perſonis melancholicis, & fœminis, & ijs, qui magnum lutum irarum, & carnis voluptatum euoluere deberent. ex quibus noxij valdè vapores exſurgerent, & emanarent. Ideoque ſecuriùs eſt, poſtquam ſemel ritè facta eſt huiuſmodi peccatorum Confeſsio, ea deſiſtere: quoad particularia verò quæ in eis fuerunt, penitus obliuioni mandare.

§. 1. *Confeſsiones particulares.*

De particularibus Confeſsionibus res eſt ſatis nota, quibus temporibus eam faciẽdi, peccatori incumbat obligatio. Si enim diuinum ius attendamus, ſolùm obligat præceptũ confeſsionis, quando adeſt peccatum mortale, idque in duobus temporibus. Primvm eſt articulus mortis, aut probabile eius periculum. ſi enim eo tempore huic præcepto non ſatiſfiat: non ſupereſt aliud, quo impleri poſsit: ideoque periculo ſe exponit peccator moriendi, priuſquam ei ſatisfaciat, a *qui* autem *amat periculum* (vt ait Sapiens) *in eo peribit*. Altervm tempus eſt Sacræ communionis. ad quam, (ſi Confeſſarius adſit) non ſufficit etiã contritio: ſed Confeſsio etiã fieri debet, vt ſuo loco dicemus. Quod ſi Sacerdos ex legitima aliqua cauſa Sacrum faceret, antequã confiteri poſſet mortale peccatum, cuius erat reus:

a Eccli 3, 27.

decla-

declarauit Sacrum Concilium Tridentinum, eum debere *quamprimùm confiteri*. Quod aliqui Doctores etiam ad ſæculares omnes extendunt. In alio etiam caſu obligabit præceptum confeſsionis: quando ſcilicet ea medium eſſet neceſſarium ad grauiſsimam aliquam tentationem ſuperãdam, aut imminentem lapſum præueniendum, ei videlicet, qui experientia didiciſſet, ſe hoc medio, huiuſmodi lapſum euitare. Verùm huiuſmodi caſus rarus eſt, nec obligatio huiuſmodi eſt propria Confeſsionis: eadem enim obligatio erit, incumbendi orationi, aut ieiunium ſeruandi: quando id eſſet ad ſimilem finem neceſſarium. Seſſ. 13. c. 7. Nauar. in Manu. c. 2. n. 8.

Praeter hæc tempora ſtatuit Eccleſia Sancta, omnes debere ad minimum ſemel in anno confiteri: quemadmodum ordinariè faciunt, etiam qui valdè ſunt tepidi, in hebdomada Sancta. cùm enim circa idem tempus obliget præceptum Sacræ communionis: eodem tempore vtrique præcepto volunt ſatisfacere. Quod ſi ex neceſſaria aliqua cauſa annus totus tranſiret abſque confeſsione, manet tamen ſemper obligatio huic præcepto ſatiſfaciendi. non. n. eſt ſimile de audiendo ſacro, aut ſeruando ieiunio, quod ſi ſeruari non poteſt die præſcripto, non ſupereſt obligatio præſtãdi, eo elapſo, quod præſcriptum erat; ſed eſt ſimile præcepto de ſoluendis debitis: cui, ſi ad præſcriptum diem & terminum non ſatisfiat, neceſſe eſt primo quoq; tempore, quo ſolui poterit, reddi. Vult enim Eccleſia Sancta non differri vltra annum, redditionem huius debiti peccatorum noſtrorum Deo, eidemque per hoc Sacramentum reconciliationem.

Sed Chriſtiani, qui profectus ſui ſpiritualis aliquam curam gerunt, non ſatis habent, quòd huic præcepto ſatisfaciant: ſed ſtudent etiam ſingulis menſibus confiteri, imbecillitatem ſuam & inconſtantiam agnoſcentes: Nam (vt ait Eccleſiaſticus) b *ſicut luna mutantur*: quę, dũ incipit decreſcere, & aliquid de ſua luce amittere, c *minuitur in conſumatione*, quaſi diceret, non deſiſtit, donec omninò lumen amittat: ita homines, cùm incipiunt in peccata venialia labi, non ſiſtunt donec in aliquod ruant mortale. quod (vt S. Gregorius ait) pondere ſuo ad aliud & aliud trahit: niſi pœnitentia præueniatur. Qui tamen, quemadmodum in huiuſmodi defectione lunam imitantur; ita volunt etiam in bono eãdem imitari. vt ſicut ipſa, poſtquam lumen omninò amiſit, ſenſim illud recuperare incipit, ita vt ſingulis menſibus noua luna oriatur: ita ipſi reparare ſtudeant & renouare ſingulis menſibus lumen gratiæ per ſacram confeſsionem. Ad eum morem, quo Devs olim iubebat, in principio menſis, prima ſcilicet die, celebrari feſta d *Neomeniæ*; hoc eſt nouæ lunæ, *quæ dies erat clangoris & tubarum*. ad quod etiam Dauid hortabatur dicens: e *buccinate in neomenia tuba in inſigni die ſolennitatis veſtræ: quia præceptum in Iſrael eſt, & iudicium Deo Iacob*. Quem in modum meritò deberes feſtum diem ſingulis menſibus celebrare: vt præteritum

b Eccl. 27. 12. c c. 43. 7. Lib. 25. Moral. c. 9. d Num. 29. 1. e Pſa. 80. 4.

Digitized by Google

decrementum noua luce reparares, exercendo in te ipſum iudicium per ſacram confeſsionem;& petendo à Deo peccatorum remiſsionem. quia is eſt inſignis dies ſolẽnitatis, qua noſter Saluator multùm delectatur. Et nihilominus etiam eſt valdè expediens, dies Eccleſiæ ſolenniores hac ſolennitate celebrare: vt magis Deo placere ſtudeas.

QVOD ſi maiores progreſſus in ſpiritu facere cupias: ad rem erit, ſacram confeſsionem decimo quinto, aut octauo quoque die frequentare, ad maiorem puritatem obtinendam, & gratiæ lumen cùm maiori firmitate conſeruandam: acquieſcendo prudentis Confeſſarij directioni. Sanctus Bonauentura ait: magnam eſſe felicitatem, quotidiè aut tertio quoque die confiteri. Quamuis hoc Sacerdotibus potiùs, Miſſam quotidiè celebrantibus, aut religioſis de magna cordis puritate ſollicitis, conuenit: qui cœleſti lumine illuſtrati intra ſe ipſos etiam minimas culpas notant, quemadmodum ſolis radius efficit, vt minimi atomi in aëre videantur; & dolor ſenſuſque, quo ex eis afficiuntur, inuitat & impellit ad hoc remedium frequentandum. Si tamen ſis timoratus, & contingat impingere in aliquod mortale peccatum, aut de eo dubites: non priùs dormitum te conferre deberes, quàm illud, ſi poſsibile eſſet, omninò confitereris. Si enim incumbere non auderes, habens in ſinu aut ipſo lecto ſerpentem: quomodo audebis cum mortali peccato in anima ſomno te dedere? Nam eſto vera contritio ſit ſufficiens ad peccati remiſsionem, quemadmodum ſupra eſt dictum: ſed quis nouit, an talis dolor ad veram contritionem pertingat? Cùm igitur adeò ſit facilè, & in promptu medium, quo damnum hoc reparetur: prudentiæ eſt, ſtatim illud adhibere, vt ſis ſecurior.

In ſpec. diſc. p. 3. in Regulis Nouit. c. 3. De refor mat. Nouit. c. 12.

§. 2. *Monita pro Confeſsione.*

VT Confeſsiones, ſiue generales ſint, ſiue particulares; ſiue ex præcepto, ſiue ex conſilio, vtiliter fiant: conditiones illæ ſunt adhibendæ, quas Doctores communiter indicant: quarum aliquas hic enumerabimus, quas S. Bonauentura diuerſis in locis plurimùm commendat.

In ſpec. diſc. p 2 c 3 & de refor Nouit. c. 12.

I. PRIMA eſt magna interior & exterior erga confeſſarium REVERENTIA, atque ſi pœnitens coram ipſo Chriſto Domino, quem Confeſſarius refert, compareret; & cùm ipſe, dum abſoluit, non dicat: DEVS te abſoluat, ſed: ego abſoluo te, nomine ſcilicet Chriſti: par eſt, te cum eo loqui, tanquam cum ipſo Chriſto. Cùm etiam tanta reuerentia iudicibus & ſenatoribus in ſuis ſubſellijs ſedentibus exhibeatur, eò quòd Regiam ipſam perſonam ibi gerant: quantò ergo maiorem exhibere oportet ijs, qui DEI

per-

perſonam in hoc iudicio gerunt? oportet itaq; te reum agnoſcentem, detecto capite, vultuq; inclinato, & oculis, ſicut publicanus ille, demiſsis, vtrũq; genu flectere; verbisq; vti, quæ magnã oſtendant reuerentiã. Nec tamen ſatis tibi eſſe exiſtimare debes, eam reuerentiam, quæ ex hac cogitatione oritur: ſed excitanda quoq; eſt viua fides: qua ſupremum ipſum Iudicem, Deũ trinum & vnum præſentem ibi eſſe cernas; audientem, quæ dicis; &, quæ facis, aſpicientem: non ſolùm exteriùs, ſed interiùs etiam in corde: & ita cõfiteri corã Cõfeſſario debes: vt idipſum multò magis corã ipſomet Deo præſente facias: viuida enim hæc conſideratio non ſolùm te ad reuerentiam exhibendam impellet; ſed etiam ad omnia, quæ noſti, plenè & clarè manifeſtanda; atque ſi ipſimet Deo, qui meliùs omnia nouit, quàm tu, ea aperires. Licebit etiam præſentes illos duos teſtes intueri: qui in animæ tuæ iudicio poſteà comparebunt: cuſtodem ſcilicet Angelum, & hoſtem tuum Dæmonem: vt alterius præſentia ſpiritum tibi addat, ad dicendum, quod oportet; alterius verò, timorem incutiat, ne ijs deſis, quæ facere teneris: tacendo ſcilicet, aut faciendo aliquid, quod poſsit idem hoſtis poſtea tibi obijcere.

Hinc ſecunda oritur conditio, Pvritas ſcilicet intentionis in omnibus, quæ ibi ſis facturus, aut dicturus: non ſolùm cum ipſam Confeſsionem auſpicaris, ſed in toto quoque eius decurſu. Non loquor hic de craſſa illa intentione eorum, qui ad confeſsionem accedunt ſpiritu quodam ſeruili, timore ſcilicet infamiæ, aut excommunicationis: qui nihil aliud in hoc quærunt, quàm vt Eccleſiæ præcepto exteriori illa actione ſatisfaciant; aut vt faciant, quod vident, omnes facere: ne minoris ipſi, quàm alij fiant; Tales enim manifeſtum dant indicium, quàm parui faciant animæ ſuæ ſalutem: cui in eo opere primum locum non attribuunt. Sed quamuis bona intentione fineque ſancto, quem illa requirit eam auſpiceris: attendendum eſt tamen, (vt Sanctus Bonauentura monet) ne gloria vanis ſeſe ingerat, vt bonam cupias apud confeſſarium tuum opinionem obtinere, eo quòd aptè de tuis peccatis confitearis aut ex bono opere, quod occaſione aperiendi ſuperbiam, ſiue inanem gloriam, quàm ex eo habuiſti, refers; aut dum beneficium à Deo acceptum narras, vt tuam ingratitudinem fatearis; aut ſi aliquis hypocriſis gradus inſeratur: cum tuum peccatum nimium exaggeras, vt humilis iudiceris. Nam Sanctus Bernardvs dixit; eſſe fictam quandam confeſsionem, cum quis multa mala de ſe dicit; vt non tam veritati, quàm humilitati id tribuatur. 2.

De grad. humil.

Ex pura hac intentione tertia oritur conditio, vt confeſsio Verbis fiat quàm Brevissimis, abſque detrimento tamen veritatis, & claritatis: ita vt tria, quæ ſuperflua ſunt in verbis reijciantur. *Primum* ne multa generalia

dicantur

Digitized by Google

dicantur,quæ non alium fructum afferunt, quàm defatigare Confeſſarios; & vt plurimùm aliqua falſa inuoluunt.vt ſi quis confiteretur:peccaui quinque ſenſibus,& in ſeptem peccatis capitalibus, & in quatuordecim miſericordiæ operibus.*Secundum*,confiteri quædam ſub conditione,quę omninò eſſent omittenda.vt ſi quis diceret:ſi iuraui,ſi hoc dixi,ſi illud feci: hæc enim non ſunt materia abſolutionis: Nam licèt eſſes certus,te ea non feciſſe: poſſes verè ea dicere. quare ſolùm ſunt talia dicenda, quando verè de eis dubitatur.*Tertium* eſt,narrare hiſtorias,aut narratiunculas, quæ ad culpam declarandam parùm, aut nihil conferunt: & vt plurimùm talibus multæ nouæ culpæ inſeruntur: quæ cedunt in detrimentum tertij, aut ipſius Confeſſarij audientis,aut pœnitentis ea narrantis.

4. HANC verborum breuitatem iuuat quarta conditio ORDO ſcilicet & CONNEXIO in aperiendis peccatis: ſeruando ſcilicet decem Decalogi mandatorum ordinem,aut ſeptem capitalium peccatorum,aut diſtributionem in cogitationes, verba, & opera. quamuis bonum ſit conſilium,ſi qua res ſit grauis,& quæ præ alijs pœnitentem premat,aut maiorem afferat pudorem, ab huiuſmodi re Confeſsionem inchoare: vincendo ſcilicet ſtatim in ipſo initio maximum, quem habeat hoſtem: ex cuius victoria expeditior poſteà ſit cum reliquis hoſtibus congreſſus. Nam ſi culpa huiuſmodi grauior humano aliquo reſpectu ad finem confeſsionis reijciatur: quia timor, qui ſtatim non vincitur,augetur;fortè creſcet adeò vt obſtruat os, ne manifeſtetur,aut explicetur, vt oportet:quẽadmodum eueniſſe fertur miſero cuidam homini,quem confitentem aſpiciebat vir quidam Sanctus,qui
Refert diſcipulum. in ſpiritu vidit,ex ore pœnitentis, prout ille peccata ſua confitebatur, prodire plures bufones: & cùm magnus quidam iam iam ad os perueniſſet, vt exiret, tantam ille difficultatem ſenſit, vt iterùm deglutiret. in quo momẽto reliqui omnes,qui exiuerãt,iterùm ſunt per os ingreſsi. Ex qua viſione intellexit vir Sanctus: peccatorem illum timore aut pudore victum, graue aliquod peccatum reticuiſſe: quamobrem reliqua iam confeſſa in anima remanſiſſe,ob defectum integræ confeſsionis.

5. DENIQVE plurimùm refert, ſi ſacrificium cordis contriti & humiliati verba externa ita comitetur,vt peccata ipſa cum magno pudore,dolore,ac ſenſu exprimantur.Confeſsioque ipſa ſit inſtar beneficij illius, quod Oſeas
a Oſe.14.3. Propheta a *vitulos labiorum noſtrorum* appellat. Nam quemadmodum in an-
b Leuit.1.5. tiqua lege,b *vitulus, qui in holocauſtum offerebatur*, primùm *immolabatur*, deindè *detracta pelle, artus eius in fruſta concidebantur: quæ tota ſuper altare ordinabantur, & Sacerdotes ſubijciebant in altari ignem, donec omnia adolerent in ſuauem odorem Domino*: Ita etiam cùm hoc Sacramentum ſuſcipere vis, DEO offers quoddam holocauſtum:immolas vitulum,quando contritionis cultro peccatum deteſtaris,& occidis opera veteris hominis; excorias autem, aut pel-

Digitized by Google

lem detrahis, cum tuæ conſcientiæ occulta aperis; eius omnes partes concîdis, quando tua peccata ſingulatim ac diſtinctè declaras; eas verò lauas, quando confeſsioni lacrymas, & cordis gemitus adiungis; ſuper altare collocas, quando magna fiducia ea omnia in Chriſti Seruatoris noſtri miſericordiam proijcis; Sacerdos ſtruem lignorum componit, quando rebus tuis ordinem adhibet, ſuisq. exhortationibus ac reprehenſionibus te ad gratiã, quam ſperas, recipiendam diſponit; ignem ſubijcit, quando te abſoluit: nam abſolutione ſua ignem tibi communicat Spiritus S. qui vrit & cõſumit iniquitates tuas; afflat verò odor Deo ſuauiſsimus, quando cõtriti tui & humiliati cordis ſacrificium in confeſsione acceptat; & cùm poſt eam laudas illũ & glorificas, milleq; agis gratias ob collatum tibi beneficium. O Deus infinite, cui adeò benè olet hoc ſacrificium in virtute eius, quod vnigenа filius tuus pro noſtra tibi obtulit reparatione: concede mihi, vt eo ſpiritu illud tibi offeram, vt tua placetur ira; meque repleas tua miſericordia. Amen.

CAPVT VIII.

QVA RATIONE DEVS PER CONFESSARIOS adiuuet, ad magnas Confeſsionis difficultates ſuperandas: quales ipſi Confeſſarij eſſe debeant; & quam eiſdem pœnitentes ipſi ſubiectionem debeant.

QVONIAM POENITENTIA plena eſt difficultatib⁹, quę partim proueniunt à Dæmone; partim ab ipſa noſtra natura ad malum propenſa, vel parua conſuetudine corrupta; partim denique ab ipſomet opere, ꝙ arduũ ex ſe eſt, ac difficile: voluit Chriſtus D. N. prouidentiæ ſuæ ſuauitatem & efficacitatem oſtendere, proſpiciendo de auxilijs ad has omnes difficultates ſuperandas. idq; interdum præſtat per ſe ipſum ſolùm, interdum verò per ipſos Confeſſarios, quos tanquam inſtrumenta adhibet, non ſolùm ad remittenda peccata, cùm abſoluunt; ſed etiam vt pœnitentibus auxilio ſint, ad omne genus tentationum, & difficultatum, quas ſentiũt, ſuperãdas. nam aliquas ſentiunt, quæ illos retrahunt, ne ad cõfeſsionem accedant; alias, quæ ineptos illos faciunt, ne in ipſa confeſsione ſe gerant, vt oportet: & ita inutilis illis reddatur confeſsio. Primæ illæ difficultates à Sathana ſunt adinuentæ, ob graue eius odium in ipſam confeſsionem: in qua experitur, ſuas machinationes diſſolui. Cùm itaque aduertit, aliquem ipſius tyrannidem fugientem agere de facienda confeſsione: excitat in eum internorum hoſtium manum, qui ipſum deterreant, & auertant: qualis eſt pudor aperiendi ſua peccata, vt diximus; timor reprehenſionum,

aut correptionum,& pœnitentiarũ;affectus inordinatus ad ea, quæ propriarum culparum occaſionem præbent; repugnantia in iiſdem deſerendis,& mutandis moribus. Ex his inquam aliiſque timoribus agmen congregat inſtar illius Pharaonis,eiuſque militum, per quos ſtatuit perſequi eos,quos diuina vocatio intendit ex tenebroſa peccati Aegypto liberare: iamq; prope ſunt, vt rubrum pœnitentiæ mare ingrediantur. Quid verò magnus DEVS noſter ad eos protegendos, & iis difficultatibus expediendos facit aliud,quàm quod a *Angelus* ille faciebat,*qui deducebat Iſraelitas*? qui cum ſua *columna nubis*, tanquam murum ſe *inter caſtra Aegyptiorum & caſtra Iſrael* collocauit;ita vt Aegyptij, *toto noctis tempore*,ad eos *accedere nõ valerent, donec Moyſes* virga ſua mare diuideret,& *ingreſſi eſſent filij Iſrael per medium ſicci maris*: & tunc Angelus ſe ſubtraxit,vt *Aegyptij ingrederentur*, *ibique omnes ſummergerentur*. Quid enim aliud hoc eſt, quàm pulcherrima quædam effigies eius curæ, quam magni conſilij Angelus Chriſtus Seruator noſter gerit circa eorum protectionem, quos vocat; &, vt peccatum deſerant, inſpirat: quos ſupernæ ſuæ protectionis nube tanquam muro quodam circumdat,prohibetque furiam & impetum hoſtium,conantium bona eorum deſideria impedire; ac remouet obſtacula omnia, quæ eum egreſſum prohibent.

a Exo 14 19

QVOTIES enim euenit, vt,quem DEVS vocat,peccator in anguſtiis & anxietate magna,qualis fuit populi Hebræi, conſtitutum ſe videat, hinc à Pharaone eiuſque militibus, inde verò ab horrendo mari eiuſque fluctibus obſeſſum?ſi tentationibus conſentiat, quæ à pœnitentia illũ retrahunt, videt ſuam perniciem: redit enim ad Aegyptiacam ſeruitutem: Quòd ſi eas fugiat,& pœnitentiæ mare ingrediatur: vehementer timet,& ab eius amaritudine,fluctuumque terribilitate terretur:& cogitatione apprehendit,ſe in eis ſubmergendũ.Sed in iis anguſtiis cõſtituto adeſt diuina miſericordia, nubæ ſuæ protectionis,& virga ſuę omnipotentiæ,quam tradit ducibus à ſe conſtitutis *Moyſen* & *Aaron*,qui Sacerdotes ſignificant. quibus iuriſdictionẽ, & iudiciariam virgam in hoc pœnitentiæ Sacramento tradidit,cum magna potentia ad mare diuidendum, tranſitumq; facilem reddendũ pœnitentibus,deſiderantibus ſaluare animas ſuas: vt ita ſecurè per hoc mare (vt ſupra eſt dictum)pertranſeant: vt ipſi victores, hoſtes verò, qui ipſos perſequebantur,victi permaneãt. Et quemadmodum Moyſes primùm populi illius animos verbo erigebat;poſtmodũ verò mare virga aperuit:ita prudens cõfeſſarius afflictum peccatorem erigit, ne in ea anxietate animo deiiciatur, dicens illi:ne hoſtium furorem pertimeſcas:Deus eſt illis potentior, ille te vocauit,& ex Aegypto eduxit: ille defendet te ab iis,qui contendunt ad ſuã te ſeruitutẽ retrahere:nunc eos vides viuentes,& erectos:poſt paululũ ſubmerſos videbis,& extinctos.Ne horreas maris amaritudinem: eſt .n. mare

Exod. 14.16

Digitized by Google

rubrum,Chriſti ſanguine tinctum pro tuis peccatis; &, vt te ab eis mundaret, effuſo. Cùm igitur cœleſtis hic tuus medicus horrendam adeò amaritudinē,vt tuis infirmitatibus mederetur,guſtauit:quid multum erit,ſi & tu particulam aliquam delibes,vt ſanitati reſtituaris? non hoc mare ingrederis, vt in eo moriaris; ſed vt viuas:nam peccato mori, eſt Deo viuere.nec ſemper tibi in mari eſt permanendum:ſed per illud ad terram promiſsionis tranſeundum. Breui tempore labor hic finietur; eiuſque fructu citò delectaberis. His & ſimilibus alijs rationibus, quas Deus ſuggerit confeſſario, dans vim & virtutem eius verbis, animum ille pœnitentis erigit; manumque operi admouens ad aggrediendum impellit: vt timorem deponat. Et tantus nonnunquam eſt lacrymarum, & ſingultuum feruor, quem Dominus noſter pœnitenti tunc communicat, vt Sacramenti efficacitatem illi manifeſtet:vt omnes repugnantiæ ac timores, quibus antea concutiebatur, quaſi ſubmerſi eſſe videantur. & ipſimet hoſtes clamare videntur, ſicut tūc Aegyptij:b *fugiamus Iſraelem: Dominus enim pugnat pro eu contra nos.* & ita reuera eſt.pugna enim,quæ in Sacramento agitur,verè eſt pugna Dei:ſiquidē ipſius cauſa ſuſcipitur.& ipſe ad pugnandum exit pro nobis, datque fortitudinem neceſſariam, vt glorioſam reportemus victoriam, & euaneſcant tentationes,quæ nos ab huius Sacramenti vſu prohibebant. & vt magis nūc eius frequentatione delectemur,quam ante illud fugere ſtudebamus.

b *Exod.* 14. 25.

§. I. *Qua ratione cor emolliatur & extricetur.*

Aliae tentationes ac difficultates non minùs importunæ affligere ſolent pœnitentes,etiam qui libenter ad confeſsionem accedunt;duritia ſcilicet cordis,quam ſecum afferunt:vtpotè ſine dolore & ſenſu peccatorum ſuorum: aut quia nō ſatis proprium, viuumque ſibi formant conceptum aut æſtimationem peccati lethalis;nec ſatis aſſequuntur ſupplicia,quæ illud promeretur;nec bona,quæ deſtruit;nec iniuriā,quam infert Deo: aut quia cor hominis vehemēti aliqua paſsione vinctū tenetur;aut inordinatæ alicui ſenſuali affectioni, cupiditati, aut vindictæ ſeſe tradidit.& quamuis hinc deſerere eam vellent;vt cum fructu confiterentur: inde tamen non ſe ſatis expediunt,aut ſtatuunt id efficaciter velle.Sed in his etiam difficultatibus ſolet Dominus noſter Sacramenti virtutem oſtendere; & corda etiam ſaxis duriora emollire, ac reddere teneriora. iaciendo illis inſpirationes aliquas,cùm ſua peccata manifeſtant; aut verbis ipſorum Confeſſariorum, quæ diuinæ omnipotentiæ ſunt inſtrumenta, ad huiuſmodi mutationes faciendas. quemadmodum Moyſes eadem a *virga*, qua *mare rubrum diuiſit, percuſſit*, mandante Deo, *petram* duriſsimam, & b *egreſſæ ſunt ex ea aquæ largiſsimæ:* per quam aquam(ait S. Gregorius Nyſſenus)ſignificari pœnitentiam,ex qua viua gratiæ aqua fluit, in virtute c *petræ* viuæ *Chriſti* Domini,

1.

a *Exod* 17. 5
b *Num.* 20. 11.
Lib. de vita Moyſis, ſeu de vita perfecta.
c 1. *Corin.* 10 4.

qui noſtri remedij cauſa percuſſus eſt in cruce : Eſt enim adeò potens eius
d Ioan. 7. 38 virtus,vt ex cordibus petra durioribus d *profluere* faciat, *aquas viuas*, e *fon-*
e Cap. 4. 14. *temq́;* illius *aquæ*, *quæ ſalit in vitam æternam.* dicet enim confeſſarijs, quod
e Num. 20. 8 olim Moyſi,& Aaron dixit: e *loquimini ad petram & illa dabit aquam.* Ad duas
petras loqui debent Confeſſarij,vt voti compotes fiant. *Primùm* ad petram
viuam Chriſtum D. N. humiliter ſupplicantes, vt cor illud durum emol-
lire,gratiæque ſuæ aquam ei largiri dignetur : quemadmodum Moyſes &
f Num. 20. 6 11. Aaron primùm preces ad DEVM fuderunt, dicentes: f *Domine Deus aperi po-*
pulo huic theſaurum,fontem aquæ viuæ. Collocata verò fiducia ſua in Saluatoris
ipſius miſericordia,debent mox ad duram peccatoris petram loqui: *bis* eam
virga percutientes: proponentes ſcil. duplex genus rationum, timoris, & a-
moris. TIMORIS erunt reuocando illis in memoriam mortem, iudi-
cium,infernum,& reliqua temporalia & æterna ſupplicia, quæ DEVS re-
bellibus, duriſque cordibus minatur; & periculum, in quo verſantur in ea
g Eccl. 3. 27. incidendi: propterea enim Eccleſiaſticus dixit: g *cor durum malè habebit in*
nouiſſimo: & qui amat periculum,in eo peribit, abſque vllo remedio. AMORIS
rationes erunt: proponendo illis æterna prẹmia, beneficia diuina,ſpiritua-
lia & temporalia bona,quæ DEVS ſuis amicis communicat; & ſuper om-
nia percutient corda virga Crucis Chriſti: proponentes eis: quanta paſſus
ipſe fuerit pro noſtris peccatis: paſsionis enim Chriſti memoria vſque
Serm in feria 4. maioris hebdom. hodie(vt S.Bernardus ait) h *terram mouet, petras ſcindit,aperit monumenta.* quia
facit tremere & emolleſcere terrena,& dura corda: tremant ſcilicet iudicia
h Matt. 27. 52. Dei,ſcindantur contritione;confeſsione verò aperiantur: vt ad nouam re-
ſurgant vitam.

2. CVM igitur i *non ſit abbreuiata manus Domini*,nec paſsionis Chriſti D.vir-
i Iſa 59. 1. tus hebetata: non eſt cur abijciatur fiducia, quòd hos effectus per confeſſa-
rium ſit in hoc Sacramento effectura. Quemadmodum tamen Moyſes, et-
iamſi primo ictu non eduxit aquam ex petra, non propterea animum &
confidentiam abiecit,ſed ſecundum adhibuit ictum:& tunc erupit aqua val-
dè copioſè:ita etiam nō abijciet animum Confeſſarius,ſi prima ratio,quam
attulerit,cor pœnitentis non emollierit: ſed addenda eſt ſecunda, & ter-
tia:quia cùm ipſe minùs cogitauerit,aderit DEVS, qui interno ictu erum-
pere faciat fontem lacrymarum. Nam neque Petrus ad primum galli can-
k Marc. 14. 72. tum conuerſus eſt; ſed ad ſecundum k *recordatus verbi,quod dixerat ei Ieſus* à
l Luc. 22. 61. quo tūc interiùs tactꝰ, l *fleuit amarè.* Quid igitur aliud ſunt verba,& monita
Tract. 1. c. 12 Confeſſarij,niſi(quod ſupra inſinuauimus) galli cantus,qui ſopore oppreſ-
ſum peccatorem excitat; & cor eius durum emollit, non propria virtute,
m Iob. 38. 36 ſed illius Domini, qui dixit: m *quis dedit gallo intelligentiam?* DEVS eſt
Lib. 30. Moral. c. 3. & 4. (ait S. Gregorius) qui Concionatori & Confeſſario inſpirat verba dicen-
da,& modum ſiue actionem in dicendo: vt vtilitatem pœnitentibus affe-

rant.

rant. Neque enim eædem rationes & verba ſunt omnibus dicenda; nec eadem ratione & modo: ſed iuxtà pœnitentis diſpoſitionem, & neceſsitatem. Et quemadmodum gallus media ipſa nocte fortiorem & longiorem edit vocem; mane breuiorem & molliorem: ita peccatoribus, maioribus miſerijs immerſis rationes ſunt proponendæ, quæ timorem & terrorem incutiant: vt ita excitentur; alijs verò maiorem rerum Dei lucem habentibus, ſatis erit inſinuare molliores aliquas ſuauioreſque rationes. Vniuerſim tamen eum ordinem meritò ſeruabunt, dum cor durum pulſant: vt etiamſi primi pulſus & ictus ſint ex rationibus, quæ timorem incutiant: addantur tamen etiam aliæ, quæ excitent amorem: aqua enim contritionis non facilè erumpit ad primos illos ictus, niſi accedant ſecundi: & vtrique conferunt ad infirmorum vulnera curanda: applicando ſcilicet, exemplo pij n *Samaritani, vinum,* quod mordet; *& oleum,* quod lenit. n *Luc. 10. 34*

Alias difficultates habet ipſa Confeſsio: quia interdum, quamuis cor ſit iam tenerum: eſt tamen ita intricatum, vt non ſciat ſe expedire, & aperire quæ habet: ſiue id proueniat ex ignorantia rerum aliquarum, quas nō intelligit; aut quia illa ſunt multæ, & ex ſeipſis obuolutæ, & intricatæ: aut denique, quia paſsio & affectus facilè in rebus proprijs iudicium rationis obfuſcat. ideoque cœleſti auxilio & fauore ad eas extricandas, & explicandas eſt opus. Propterea enim ipſe Dominus dixit: o *prauum eſſe cor omnium, & inſcrutabile: quis cognoſcet illud? ego Dominus ſcrutans cor, & probans renes;* hoc eſt examinans occultiſsima quæque. Id quod ſolet Devs in hoc Sacramento per ipſos Confeſſarios efficere: quibus cœleſte lumen largitur, vt conſcientias extricare & explicare poſsint, ad ſanandum. Ad eos enim pertinet aperire etiam duos illos libros, ex quibus iudicium hoc peragitur: librum ſcilicet legis: cuius partem, quæ pœnitentem concernit, iuxtà illius ſtatum & officium, declarant; ſimul adiuuantes eum, ad librum ſuæ conſcientiæ aperiendū: interrogando, quæ ad rem eſſe iudicabunt; eiuſque dubijs reſpondendo, & rationibus conuincendo: vt à ſuis erroribus ille diſcedat. Nam quemadmodum tempore Ioſue p *Sacerdotes cum tubis Iubilei, & populus cum armis ſuis,* ex mandato Dei, *circumierunt ciuitatem Iericho ſex diebus: ſeptimo verò die, cùm Sacerdotes clangerent buccinis, & totus Iſrael vociferaretur, muri ciuitatis illicò corruerunt; & ſtatim aſcendit vnuſquiſque per locum, qui contra ſe erat: & ceperunt ciuitatem, & interfecerunt omnia, quæ erant in ea: & vrbem ipſam, & omnia quæ erant in ea ſuccenderunt:* Ita ad expugnandum cor aliquod irretitum, cuius muri ſunt peccata, habitatores verò paſsiones & cupiditates: neceſſe eſt, conuenire Sacerdotes & pœnitentes; & ſepties ac ſæpiùs conſcientiam illam circumire, inueſtigantes, quicquid in ea latet ſeptem peccatorum capitalium, & circumſtantiarum eorum: ita vt nihil ſuperſit occultum. quando autem poſt hoc examen illa om-

3.

o *Iere. 17. 9.*

p *Ioſue 6. 6. &c.*

Digitized by Google

nia innotuerint: debent pœnitentes os aperire, & magno ſenſu ea confiteri: ipſi verò Confeſſarij buccinis clangent iubilæi, proferentes ſcilicet ſententiam abſolutionis: cuius virtute muri corruunt, & peccata euaneſcunt. Hoc verò impedimento adeò difficili ſublato, liber patet ingreſſus ad cor illud; & iugulandos omnes eius habitatores, qui viui ſupererant; abſcindendos ſcilicet habitus & conſuetudines vitiorum, paſsiones ipſas, & effrenes cupiditates; ad ſuccendenda quæcunque earum erant occaſiones, & fomenta. Cùm gratia enim Sacramenti, quæ peccatorum murum euertit, ingreditur virtutum moralium & infuſarum agmen, ſequentium ducem ſuam charitatem: quibus omnibus prælium ineundum eſt contra omnia vitia, & paſsiones: vnaquæque earum rectà tendente ad vincendum, & mortificandum vitium ſibi contrarium.

AD hoc etiam, auxilium præſtant Confeſſarij, non ſolùm abſolutionis ſententiâ, ſed exhortationibus etiam, monitis, & conſilijs, quæ ſuggerunt aduerſus tentationes; alijsq; medijs, quæ ad paſsiones vincendas adhibent, & applicant: Nam hæc verba buccinæ ſunt, quæ hoſtes terrent: milites verò, contra illos tendentes, animant. Ac propterea (vt S. Bonauentura monet) in confeſsione, dum aperiuntur culpæ; licet etiam referre Confeſſario internas & externas tentationes nobis importunas: valdè enim horrent dæmones, ac tremunt, ſi eas Confeſſario pœnitens aperiat, & DEVS D. N. Confeſſarium adiuuat, ac dirigit: vt apta & ad rem accommodata remedia, ad eas vincendas, adhibeat. Et quemadmodum humilis peccatorum Confeſsio pœnitentem diſponit, vt DEVS illa remittat: ita humilis tentationum manifeſtatio multum confert ad hoc, vt DEVS illas remoueat, aut copioſiorem det gratiam ad eas vincendas; humilitatem & fidelitatem eas manifeſtantis earundem victoria remunerando: quemadmodum Sanctus quidam ſenex Serapion affirmauit. qui, (vt refert Caſsianus) cùm eſſet iunior, graui gulæ tentatione pulſabatur: quam dum Abbati ſuo aperuiſſet, reſpondit Abbas: confide fili: abſoluit te ab hac captiuitate, etiam me tacente, Confeſsio tua. Id quod prodigioſo quodam ſigno DEVS ipſe comprobauit: cùm enim Abbas loqueretur, ecce lampas accenſa de ſinu Serapionis procedens, ita locum repleuit odore ſulphureo, vt vehementia fœtoris ipſius vix in eo reſidere eos permitteret: quæ lampas teſtimonio fuit ardentis prius in eius corde paſsionis: quę ita fuit extincta, atque in perpetuum conſopita: vt non ſolum poſtea non ſenſerit, ſe ea paſsione pulſari: ſed neq; ampliùs venerit in memoriam. Hanc admonitionem aliasq; admirandas dabat S. Apoſtolus Petrus fidelibus (quemadmodum S. Clemens eius diſcipulus refert) his verbis: inſtruebat B. Petrus, actus ſuæ vitæ omni hora cuſtodire; & omni loco Deum reſpicere; cogitationes malas cordi ſuo aduenientes mox ad Chriſtum allidere, & Sacerdotibus Domini manifeſtare.

In Spec. diſc. p.p. 2. c. 3.

Collat. 2. cap. 11.

Epiſt. 1. ad Iacob. frat. Domini. Vide Caniſi. c. de Confeſſ. § 5.

ſtare. In his tribus conſilijs ſumma conſiſtit totius perfectionis vitæ ſpiritualis. ideoque meritò ea hîc coniunxi.

§. 2. *Qualis eſſe debeat Confeſſarius.*

EX dictis facilè conijci poteſt, quanti referat bonum eligere Confeſſarium, ſcientiæ, & conſcientiæ, vt dicitur, ſapientem & ſanctũ. Nam licèt in alijs Sacramentis nõ multum noceat ſuſcipienti, quòd eorum miniſter ignarus ſit, aut improbus; modò veram formã & materiam nouerit, in quibus eorũ eſſentia cõſiſtit: In Sacramento tamen pęnitentiæ, quod fit in forma iudicij, plurimum refert, iudicem eſſe ſapientem & rectum: ſapientẽ, vt cauſas nouerit iudicandas, & peccatorũ grauitatẽ cum omnibus circumſtantijs: rectum, ne humanis reſpectibus, aut temporalibus lucris flectatur: & ne paſsione aliqua aut inordinato affectu excæcatus, licere iudicet, quod non licet; aut contrà: aut abſolutionem tribuat indigno, ex quo facilè proueniet vtriuſq; damnatio: nam a *ſi cæcus cæco ducatum præſtet, ambo in foueam cadent.* Nam Confeſſarius peribit ob malè præſtitum officium; & pœnitens remanet in ſuo peccato, ob defectum diſpoſitionis ad Abſolutionem recipiendam. Et qui exiſtimat ſe abſolutum, in maiori verſatur periculo: quia non aget de nouo remedio quærendo. a Mat. 15. 14. Luc. 6. 39.

Plvrimvm præterea refert, eum eſſe ſapientem, ſanctum, ſtrenuum & expertum. non enim eius officium finitur abſolutione peccatorum: ſed debet etiam eſſe Magiſter & Dux animæ; & Medicus infirmitatum internarum, quę ex peccatis oriuntur: debet noſſe remedia cõuenientia applicare; cautus eſſe in reprehendendo, in pœnitentijs iniungendis, in bonorum operum exercitijs conſulendis; & rebus alijs, de quibus mox dicemus. Ad quæ omnia multũ iuuant, ſcientia, virtus, & experientia. Et quamuis Devs prouidentiâ ſuâ, Confeſſarij & Magiſtri ſpiritualis defectus ſuppleat, quãdo prudenter, & bona intentione eligitur: quia ſufficiens & aptus exiſtimatur: ſi tamen negligenter, nullaque ratione habita, an ſit aptus nec ne? aut certè ſtudio is eligatur: qui blandiri nouerit, & auribus ſeruire; ſeque tuo palato accommodare: non erit mirum, ſi Devs permittat, eum decipi teque decipere: quemadmodum per Ezechielem Prophetam minatus eſt: b *Homo homo de domo Iſrael, qui poſuerit immundicias ſuas in corde ſuo, & venerit ad Prophetam interrogans per eum me*, cupiens per eum voluntatem meam cognoſcere: *ego Dominus reſpondebo ei in multitudine immundiciarum ſuarum*, permittens *Prophetam errare*, & illum decipere: *& iuxta iniquitatem interrogantis* ſic iniquitas Prophetæ erit: c & ſi *populus parietem* ex crudis lateribus *ædificat, propheta verò linit eum luto abſque paleis, ego imbrem inundantem & prægrandes lapides dabo deſuper irruentes, vt cadat: & complebo indignationem meam in pariete, & in eo quo linit eum* b Ezech. 14. 4. 9. c Ezech. 13. 10. S. Greg. 18. Moral. c. 14.

abſque

volunt ſemper eundem corporis Medicum in ſuis morbis adhibere: quia ille optimè nouit ipſorum complexionem: quanto magis erit conſonum rationi, ſi de animæ tuæ ſalute ſis ſolicitus, ſemper habere eundem ſpiritualem Medicum, qui propenſiones tuas, & vulnerum radices perſpectas habeat: ac proinde rectiùs aptiuſque remedium adhibeat. Et ſi Confeſſarius debet ſimul eſſe conſiliarius: etiam expedit, ſemper eſſe eundem. minori enim tuo & ſuo labore tibi conſulere poterit: eò enim reſpexit Eccleſiaſticus, cùm dixit: d *Etſi multi pacifici ſint tibi & amici: conſiliarius tamen tibi vnus ſit de mille:* vt ſcilicet vnum habeas ſtabilem, cum quo omnia tua conferas, & cuius ſequaris ductū, qui & ſit electus ex mille. nam ſemper quod pretioſum, eſt rarum: ac propterea debes illum non mutare, ſi tuo deſiderio votiſque conformem inueneris. fortè enim tam aptum alium non inuenies. Præterea: ſi confeſſarius idem ſit ſemper, cum maiori prudētia præſcribere tibi poterit: quàm frequenter, tuis rebus ita exigentibus, accedendum tibi ſit ad hoc Sacramentum: & tempore monere, ſi fortè ex ignauia id facere omittas; & reprehendere tarditatem tuā, recidiuam & ſimiles alios defectus: & animare, vt in bonis exercitijs progreſſum facias. aliaque officia præſtare Ducis & Magiſtri ſpiritûs propria, quæ ſuperiùs indicata fuerunt.

d *Eccli. 6. 6.*

Tract. c. 29.

EST tamen & illud meritò obſeruandum: (quod etiam in eodem loco inſinuauimus) vt cùm huiuſmodi cōfeſſarium fueris nactus, poſtquam tua peccata ei aperueris: offeras te generoſa quadam ac deſignata voluntate, ad præſtandum quicquid ille iniunxerit, & in bonum animæ tuæ conſtituerit, etiamſi arduum ac difficile videatur: perſuadens tibi, talem Confeſſarium nihil iniuncturum, niſi prudenter, & quod iuſtum ſit. Quare feruenti animo dices ei, quod Saulus Deo in ſua conuerſione: e *Domine quid me vis facere?* ſtatue, quod volueris: paratus enim ſum, quicquid cōſtitueris, exequi. Non debes (ait S. Bernardus) eſſe ſicut aliqui, volūtatis ſuæ minis tenaces: qui deſiderant audire à Confeſſario, quod Chriſtus D. N. dixit cuidam cæco: f *quid vis vt faciam tibi?* vt ſcilicet ipſe Confeſſarius accommodet ſe in ijs, quæ officij ſui ſunt, voluntati & palato pœnitentis. Quemadmodum ſuperbus Naaman, profectus ad Prophetam Eliſeum, vt curaretur à lepra, exiſtimabat, Prophetam ad ipſum exiturum, ac dicturum: quomodo vis, vt te curem: ſe verò reſponſurum: hoc volo, vt g *manu tua tangas locum lepræ, & ſic curer.* Propheta autem ex Dei reuelatione cognoſcens exiguam Naaman reſignationem; nec expedire, ea ratione ipſum ſanari: non eam adhibuit, ſed præſcripſit alteram, iuſſitque, *lauari ſepties in Iordane.* Vt ex hoc intelligas: cùm ad confeſſarium accedis, vt à culpis & inordinatis affectionibus cureris: non debere te deſiderare, vt ille tibi dicat: *quid vis, vt faciam tibi.* ſi enim verus ille eſt Dei Propheta, quemadmodū fuit Eliſeus, animæ

e *Act. 9. 6.*
Serm. de conuerſ. S. Pauli
f *Luca 18. 41.*
g *4. Reg. 5. 11*

tuæ bonum deſiderans,dicet quod magis tibi expedit: etiamſi arduum ſit, ac doleat.alioquin periculo te expónis, quemadmodum Naaman, remanendi in tua lepra,contemnendo Confeſſoris tui iudicium & præſcriptum, vtpote iudicio tuo contrarium. Quod ſi quando prudens Confeſſarius imbecillitatis tuæ rationem habendam iudicet, ideoque iudicio tuo ſe accommodet,ac dicat.*quid vis vt faciam tibi*? quam vis pœnitentiam tibi præſcribi?qua via vis deduci?debes potiùs te humiliare,& de tua imbecillitate erubeſcere:& in feruore ſpiritus reſpondere ei : non veni huc,vt fiat quod ego volo;ſed quod mihi præſcribetur,& Deus de me voluerit,illud ſequar & amplectar.

CAPVT IX.

HVMILITER ET SINE EXCVSATIONIBVS AVdiendam eſſe Confeſſarij correptionem;& cuiuſuis amici,qui ex charitate de noſtris defectibus nos admonet.

PRIMVM, in quo pœnitens reuerentiam erga ſuum Confeſſariū & ſubiectionem oſtendere debet,illud eſt: vt poſtquam ſua peccata aperuerit,humiliter & in ſilentio reprehenſiones & monita Confeſſarij audiat, iuxta conſilium
Eccl 32. 9. Eccleſiaſtici dicentis: a *audi tacens: & pro reuerentia* & humilitate,quam in hoc oſtendis,*accedet tibi bona gratia.* Quæ enim gratia melior ea,quæ in hoc Sacramento communicatur; valdeq; excellenter obtinetur,cùm Cōfeſſarij admonitio & correptio humiliter auditur?Sed quoniam hæc reuerentia,animique demiſſio erga Confeſſarium non eſt ſoli confeſſioni adſtricta; eſt verò maximi momenti ad Chriſtianam perfectionem conſequendam,de ea nunc in tota ſua latitudine & extenſione agemus.

PRAEMITTIMVS tamen hoc fundamentum: quoniam ſacramentalis confeſſio propriè non niſi eas culpas complectitur, quas pœnitens agnoſcit,& emendare deſiderat:præter quas tamen alias habet ſibi ignotas, aut quas emendare non curat:neceſſariam fuiſſe correptionem fraternam: cuius finis eſt,proximū cum prudentia & charitate de his defectibus admonere,vt ſe emendet:iuxta admirandum illud Eccleſiaſtici conſilium:b *corripe amicum,ne fortè non intellexerit*, ſe peccaſſe,*& dicat:non feci;aut,ſi intellexerit,& fecerit:ne iterum addat facere.*
Eccl.19.13. *Corripe amicum:ſæpè enim fit cōmiſſio,* & delinquitur. Vera autem amicitia oſtenditur:dum is corripitur ob malè acta,

vt ea

vt ea euitet. Correptio enim (teſte S. Thoma) eſt proprius actus charitatis; & vnum ex operibus miſericordię ſpiritualis, quo ſubuenitur pauperibus, & inprimis animabus eleemoſyna tantò præſtantiori omnibus corporalibus, quantò ipſa anima corpus, & bonum æternum excedit corporale, præcipuè, quia pauperes, & corpore infirmi miſeriã ſuam agnoſcunt, & de medio quærendo ſunt ſoliciti; ſpiritu verò pauperes & infirmi, ſæpè exiſtimant ſe diuites eſſe ac ſanos; aut, ſi paupertatem & infirmitatem ſuam perſpectam habent, adeò illa delectantur, vt non ſint de medicina quærenda ſoliciti. Ideoque niſi aliquis alius ex charitate eam illis offerat, perirent illi irreparabiliter. 2. 2. q. 33. a. 1

Hoc apparebit in triplici hominum genere, qui peccant, nec de reparandis ſuis defectibus cogitant: quos tamen, per correptionem admonitos emendant. Nam quidam ſunt, qui ex nimio feruore & zelo, ex inaduertentia & indiſcretè aliqua faciunt, exiſtimantes eſſe bona: quæ tamen valdè à rectitudine aberrant. Et ſic ſolent Tyrones, & parum in via perfectionis verſati impingere, vt apparuit in Apoſtolis, cùm nouitij eſſent in ſchola noſtri Redemptoris. Sanctus enim Petrus indiſcreto quodam feruore oppoſuit ſe, & impedire voluit Chriſti Domini paſſionem, dicens: c *abſit à te Domine: non erit tibi hoc*; & lotionem ſuorum pedum, dicens: d *non lauabis mihi pedes in æternum*; & filij Zebedæi voluerunt e *ignem de cœlo deſcendere, & conſumere illos, qui ipſos non receperant*. Et alij ad Chriſtum acceſſerunt multùm ſibi placentes, quòd f *Dæmonia ſibi ſubijcerentur*. Et aliàs g *contendebant inter ſe, quis eorum videretur eſſe maior:* ſemper autem diuinus ipſe Magiſter eos corripuit, & erroris admonuit. Ne autem exiſtimes Tyrones tantùm hoc nomine impingere, accipe exempla valdè antiquorum & perfectorum. Nam S. Petrus cùm iam gereret ſe tanquam Eccleſiæ caput, bono zelo h *ſegregabat ſe à gentibus*, ne Iudæos turbaret: cuius tamen ſocius & amicus Paulus eum corripuit; *quia reprehenſibilis erat*. Moyſes quoque in ſe ſolùm totius populi gubernationem ſuſcipiebat, donec Iethro ſocer eius illum corripuit, dicens: i *non bonam rem facis: vltra vires tuas eſt negotium, & ſolus illud non poteris ſuſtinere*. Quod ſi duo luminaria nouæ & antiquæ legis, admonitione opus habuerunt; quis tantùm ſibi attribuere audeat, vt ea ſe non indigere exiſtimet, etiamſi antiquiſſimus ſit, ſapiens, & ſanctus?

c Matt. 16. 22
d Ioan. 13. 8.
e Luc. 9. 54.
f c. 10. 17.
g c. 22. 24.
h Gal. 2. 11.
i Exod. 18. 18

Alii ſunt imperfectiores, qui à proprio amore & vehementi aliqua paſſione raptati, in aliquos defectus incidunt; quos vel non aduertunt, vel parui faciunt. Nam (vt ait S. Gregor.) proprius amor excæcat oculos rationis; ne malum, quod faciunt, videant. Nam vt communi prouerbio dicitur: qui amat: etiam quod turpe eſt, pulchrũ iudicat. Ex quo fit, vt faciliùs videamus aliorum defectus, quàm noſtros: quia ad eos videndos non ſunt 2. Homil. 4. in Ezech.

 oculi

oculi noſtri amore proprio excæcati; nec trabem paſsionis habent, quæ illorum aſpectum prohibeat. Neceſſe igitur eſt, vt ſuperiores atque amici, qui candidè, & ſinceris oculis tuos defectus aſpiciunt, te moneant & corripiant: vt & tu, eoſdem aduertens, emendare ſtudeas. Quem enim non terreat Regis Dauidis lapſus in adulterium & homicidium: quem amor proprius, paſsioque vehemens ita excæcauit, vt aut culpæ rationem non duxerit; aut eius fuerit oblitus per tempus decem menſium, cum ſcandalo interim totius populi? & fortè in malo illo ſtatu etiam per decem annos permanſiſſet, aut etiam nunquam ſe emendaſſet: niſi Nathan Propheta eum admonuiſſet. At qua ratione vir ſanctus eum admonuit? culpam ipſius in alio quodam propoſuit: vt eam Rex abſque nube paſsionis, quæ aſpectum culpæ propriæ impediebat, aſpicere poſſet. Quæ culpa in alio poſita adeò turpis illi viſa eſt; vt cùm poſtea in ſeipſo illam eſſe deprehēdit, vehementer erubuerit. Si igitur virum ſecundùm cor Dei ita occupauit paſsio, vt excæcauerit, & neceſſe fuerit tali arte rem illi proponere, vel moneri poſſet: quis ſecurum ſe exiſtimabit; & non confitebitur, ſe indigere correptione?

2. Reg. 11. 12.

3. SED alij non minùs ſunt imperfecti: qui etiamſi culpas agnoſcant, in quas inciderunt: ex animi tamen relaxatione ac tepore; imò nonnunquam etiam ex malitia, eas non emendant: ſed potiùs Medicum fugiunt: quia nolunt peccatum deſerere. nec deſerent, niſi ſuperiores & amici veri ex charitate faciant officium Medicorum, & illos corripiant. Viri enim honorati & ingenui bono aliquo verbo, & amica ac beneuola admonitione errores ſuos emendant, potiùs quàm ſi aliæ pœnæ infligantur, iuxta illud Salomonis: k *plus proficit correptio apud prudentem, quàm centum plagæ apud ſtultum*. & Seneca dixit: *nobilis equus vmbrâ virgæ regitur, ignauus nec calcaribus incitari poteſt*. Ex quo fit, vt correptio non ſolùm præteritos lapſus reparet, ſed eius etiam timor ab eiſdem præſeruet. nam quando timor deeſt eius, qui corripere poteſt multò faciliùs eſt labi. & propterea S. Bernardus dicebat: ſe magis timere peccatum occultum, quàm publicum. correptio enim adiuuat ad publicum deſerendum: deeſt verò ad reparandum occultum. & vbi non eſt timor corripientis; tentator accedit quaſi ſecurus de victoria: ac proinde facilior eſt lapſus in culpam. Et S. Anſelmus dicere ſolebat: vbi non eſt correptio, ibi eſt corruptio. Facilè enim culpa ſerpit, & animam totam corrumpit: imò ſolet totam communitatem inficere. quemadmodum modicum fermenti (vt ait Apoſtolus) *totam maſſam corrumpit*.

k. Prou. 17. 10.
Lib. de Morib.
in Medita. c. 14.
1 Cor. 5. 6.

MVLTAE rationes hinc deduci poſſent, quibus tenemur, quando, & prout expedit, proximorum defectus corrigere. id quod valdè proprium eſt confeſſariorum munus, & Patrum ſpiritualium: quibus ſpirituale pœniten-

nitentium bonum incumbit. Sed id tamen in alterum huius operis volumen reijcio: vbi de Prælatorum ac Patrumfamilias officijs & muneribus agetur. Nam mens mea in hoc capite eſt, ſolùm agere de ijs, quæ ad ipſum correptum, ſiue in confeſsione, ſiue extra illam ſpectant: vt ex correptione vtilitatem ſentiat..

§. 1. *Quàm ſit noxium, correptionem non admittere: & inanes ad id excuſationes adferre.*

Cvm virtutis fructus & commoda faciliùs cognoſcantur ex incommodis vitij contrarij, explicemus priùs ea, quæ adfert non acceptata correptio: quorum maximum eſt, quòd hominem faciat Dæmoni ſimilem; cuius peccatum eſt incorrigibile, ac proinde incurabile. propterea enim Eccleſiaſticus dixit, a *qui odit correptionem, veſtigium eſt peccatoru*. eius peccatoris, inquit Lyranus, qui ſimpliciter peccator dicitur, hoc eſt Dæmonis. quare prope eſt, vt ad eius ſocietatem in infernum deſcendat, quaſi ægrotus deſperatus. Huius rei luculenti fuerunt teſtes duo filij Heli ſacerdotis, qui quòd blandam & paternam eius correptionem audire noluerunt, b *vterque eodem die mortuus fuit*. quare addit Scriptura permiſiſſe Deum, vt illi *non audirent vocem patris ſui, quia* eorum peccatis irritatus *voluit Dominus occidere eos*: imò eorum cauſa alij etiam multi ab eodem Domino fuerunt puniti. Quemadmodum etiam, quòd Dauid non acceptaſſet verecundam, & reuerentiâ plenam admonitionem Ducis ſui Ioab, cùm iuberet numerari populum à Dan vſque Berſabee. dicebat enim Ioab: c *adaugeat Dominus Deus tuus ad populum tuum, & centuplicet in conſpectu Domini mei Regis: ſed quid ſibi Dominus meus Rex vult in re huiuſcemodi?* Cui modeſtiſſimæ admonitioni cùm Rex non acquieſceret, in cauſa fuit, cur *ſeptuaginta millia virorum peſte morerentur*, in pœnam illius peccati.

a Eccli. 21. 7.
Eccli. 19. 5.
Prou. 15. 10. 12.
b 1 Reg. 2. 26 34. & c. 4. 11.
c 2. Reg. 24 2. 15.

Ad irreparabile hoc detrimentum aſcenditur per tres gradus, quos S. Bernardus *contemptum, impatientiam, & impudentiam* appellat. *Contemptus* conſiſtit in eo, vt nihili faciat quod dicitur; neq; ipſum dicentem: (quemadmodum ægrotus, qui & medicamenta, & ipſum Medicum ea præſcribentem contemnit) quia mori potiùs, quàm moneri aut corrigi eligit: de quo Salomon ait: d *qui odit increpationes, inſipiens eſt*. Satis enim apparet: ſecundùm rectam prudentiam potiùs ſumendum pharmacum etiam amariſsimum, quàm vitam amittere. 1.

Serm. 42. in Cantica.
d Pro. 12. 1.

Hinc aſcenditur ad ſecundum gradum Impatientiae & indignationis in rectè monentem: quemadmodû Phreneticus, qui mordet manum chirurgi, lethali eius vulneri medentis. *Mira*, ait S. Bernardus, *peruerſitas, medicanti iraſcitur, qui non iraſcitur ſagittanti.* rationi fuiſſet conſenta- 2.

neum magis, ſi tuam iram in Dæmonem conuerteres: qui tentationis ſagittam in te iecit; & contra carnem tuam, quæ te ad culpam prouocauit; & ipſammet culpam, quæ te ad mortem & pœnam æternam deducit: talis enim ira eſt verè medicinalis ac ſalutaris, iuxta illud Pſalmi: e *iraſcimini, & nolite peccare.* & S. Baſilius ægroti prudentiam laudat, qui non conqueritur, aut murmurat de chirurgo, etiamſi ſecet ipſum & vrat: ſiquidem ea via recuperat ſanitatem. Quod ipſum confirmat Eccleſiaſticus dicens: f *vir prudens & diſciplinatus non murmurabit correptus.* ſtultus autem eſt, ſicut canis: ad quē cùm iacitur lapis; ſi iacientem mordere non poſſit, eo relicto, lapidē mordet; iram ſuam in lapide vlciſcendo, etiamſi dentes ex eo cruentet: Ita impatiens ipſam correptionem mordet, notam falſitatis, indiſcretionis, & irreuerentiæ illi impingens; & hoc modo ſeſe vlciſcens, multùm ſanguinis peccatorum ex impatientia effundit. Quæ impatientia creſcens ad tertium deducit gradum, ſcil. IMPVDENTIAM: qua reuerentiam omnem & reſpectum Deo & hominibus debitum amittit: dum excuſat, defendit, aut denique culpam ipſam dicit bonam: vt meritò de eo dicatur, quod populo Iſrael Ieremias obijcit: g *frons mulieris meretricis facta eſt tibi: noluiſti erubeſcere:* nec reprehēſionis rationem vllam ducis, quia potiùs de mala tua vita gloriaris, & h *peccatum tuum quaſi Sodoma prædicas.* Tunc autem is magis accedit ad execrandam cum Dæmone ſimilitudinem, minorque eſt curationis & ſanitatis ſpes.

e Pſal. 4. 5. Regula. 52. fuſ. f Eccl. 10. 28 3. g Ierem. 33. h Iſa. 3. 9.

HORVM omnium incommodorum radix vniuerſim ſolet eſſe ſuperbia, & inordinata excellentiæ & honoris apud homines appetitio. quæ è diametro correptioni & reprehenſioni repugnat: eò quòd ſibi perſuadeat, ignominiam aliquam ex eo contrahere. quamobrem ambitioſi, inanis gloriæ cupidi, & hypocritæ vehementer horrent reprehenſiones: ſunt enim (quemadmodum quidam Iob amicus dixit) ſicut *ſcirpus ſiue carectum,* quod etſi multos flores proferat, cuſpides tamen & ſpinas multas habet, quæ aſperitate ſua manum carpentis incidunt: quamobrem nemo eas corripere audet. & nihilominus *cùm adhuc ſit in flore, nec carpatur manu; ante omnes herbas areſcit.* & tales, ait S. Gregorius, eſſe ſuperbos & hypocritas: quorum vita in exterioribus ſancta & iucunda apparet: ſed quoniam vehementer cupiunt honorari, acutiſſimis ſpinis ſunt pleni: quibus quemcunque in honore eos tangentem, etiam blanda manu & reprehenſione iuſta, pungunt & cruentant. Nam hypocrita paratior eſt mori, quàm corripi: ideoque citiùs moritur quàm reliqui peccatores. quia remedium, quod alij habent: ipſe admittere recuſat. nec eſt, qui audeat, eum reprehendere: non ſolùm, vt proprium damnum euitet; ſed quia ille redargutione deterior redditur, noua priſtinis addens peccata. Vnde S. Chryſoſtomus ait: maximum Eccleſiæ & Religionum nocumentum prouenire ex eo, quòd

Iob 8. 11. S. Greg. 8. Moral. c. 24. Homil. de ferendis reprehenſ. to. 2

ægrè

ægrè feramus reprehendi:& propterea non ſit qui audeat id facere. Deumque permittere, vt moleſti ſimus cùm arguimus: quia exaſperamur, cùm arguimur.

Ex hoc maximum humani generis damnum, initium habuit, poſtquam primi parentes noſtri deliquerunt. Nam cùm ipſemet Deus ad eos veniret, vt corriperet, non libenter correptionem exceperunt: cùm enim humiliari debuiſſent, culpamque ſuam deprecari, ne ex paradiſi loco eijcerentur: inanibus excuſationibus adhibitis, culpam ſuam auxerunt. A quibus eius poſteri prauam hanc ad excuſationes propenſionem hæreditarunt, tam in ipſa confeſſione, quàm cùm extra illam corripiuntur, vtentes excuſationibus in peccatis, modis illis, quos Sanctus Bernardus his verbis exprimit: ait enim, qui ſe excuſat, dicit: aut non feci: aut feci quidem, ſed bene feci; aut ſi malè, non multùm malè; aut ſi multum malè; non mala intentione: ſi autem & de illa, ſicut Adam & Eua conuincatur: aliena ſuaſione excuſare ſe nititur. Quinque excuſandi modos & vias inſinuat hic S. Bernardus. *Primus* eſt negatio ipſius culpæ: quemadmodum Ananias & Saphira eam negarunt, k *mentientes* apertè *Spiritui ſancto*: aut quemadmodum *Cain* indirectè, cùm à Deo interrogatus: *vbi eſſet Abel*, quem ille interfecerat, *reſpondit: neſcio. num cuſtos fratris mei ſum ego?* *Secundus* modus eſt, cùm factum quidem agnoſcit; ſed illud tamen defendit, & apparenti aliqua ratione iuſtificare nititur: quemadmodum Saul à Samuele reprehenſus, quòd non obediuiſſet Deo, iubenti vt m *interficeret peccatores Amalec*, reſpondit: *imò audiui vocem Domini, feciq; quod iuſſit fieri*. Nam infelix ſatis ſibi eſſe exiſtimauit, quòd mediam partem eorum, quæ facere iuſſus erat, eſſet executus: quaſi integrè paruiſſet. Hos, ait S. Gregorius, ſimiles eſſe Erynaceis, qui antequam pulſentur, caput pedeſque detectos habent: ſed ſtatim atque tanguntur, ſe totos includunt, & fiunt inſtar globi in manibus tangentis: Ita antequam hi reprehendantur, clarè apparet principium & finis prauarum eorum viarum, & greſſuū; ſed ſtatim atque de illis monentur, & reprehenduntur, excuſationum multitudine omnia obducunt: vt appareant omninò iuſtificati. quemadmodum Salomon dixit de n *muliere adultera, quæ comedit & tergens os ſuum dixit, non ſum operata malum*. Auertat à te Deus, vt o *Erycius* (ſicut dixit Iſaias) cordis tui *terram poſſideat, & in ea habitet*: nam tunc prope eris, vt *redigaris in nihilum*; certaque erit damnatio tua. Sed quando Herynacius ſe totum claudere non poteſt, conatur tamen aliquam partem tegere: vt, ſi peccatum confiteatur, illud tamen, quantum poteſt, excuſet, dicens: non attendi, oblitus fui, fuit incuria, vrſit me neceſſitas, fuit vehemens occaſio, vix aliud potui facere. Quemadmodum Saul, cùm à Samuele reprehenderetur, quòd holocauſtum ante tempus obtuliſſet,

S. Greg. l. 22. Moral. c. 13.

S. Bern. de præcepto & diſpenſat. c. 14.

De gradibus humil. gradu. 8.

1.

k *Act.* 5. 3.

l *Gen.* 4. 9.

2.

m 1. *Reg.* 15. 20.

In paſtorali. p. 3. admonit. 12. & 35. Moral. c. 24.

n *Prou.* 30. 20.

o *Iſai.* 34. 11

3.

ſtatim

p 1. Reg. 13. 11. ſtatim ſe excuſauit dicens: p *ſe neceſſitate compulſum id feciſſe*, eò quòd *populus ab ipſo dilaberetur*. Et quando huiuſmodi excuſationis prætextus adferri
4. non poteſt, alius accipitur: quod factum eſt, excuſando, ob rectam in eo
q. 1. Reg. 15. 15. 21. intentionem, placendi ſcilicet Deo: quemadmodum idem Saul: quòd q *tuliſſet oues & boues Amalec*, cùm iuſſus fuiſſet omnia interficere, illud excuſa-
5. uit dicens: factum eſſe, *vt immolarentur Domino Deo*. Denique cùm nihil horum pro excuſatione adferri meritò poteſt, culpa facti in alios conijcitur: quod induxerint, perſuaſerint, aut facere coegerint: quæ excuſandi ratio eſt omnium peſſima: vt quæ non ſolùm ſit contra humilitatem, ſed ſæpè etiam contra charitatem fraternam, & ipſam iuſtitiam. quemadmodum impius hic Rex culpam ſeruati gregis, quem Deus mactare iuſſerat, coniecit in populum, dicens, *pepercit populus melioribus ouibus & armentis*. Quæ etiam fuit Adami excuſatio, culpam violati Dei mandati in vxorem, quæ vetitum pomum ipſi porrexiſſet, conijcientis; imò & in ipſum Deum: ad-
r Gen. 3. 12. iecit enim: r *mulier, quam dediſti mihi ſociam*. quemadmodum & alij culpam ſuam conijciunt in carnem & naturam debilem, quam à Deo acceperunt: Tu Domine reus es, qui talem mihi ſociam, talemque naturam dediſti.

Alij verò, ſicut Eua, excuſant ſe, culpam conijcientes in Dæmonem, à quo dicunt, ſe deceptos: quaſi non fuiſſet ſibi liberũ, aut vires non habuiſſent, ad dæmonis, aut carnis, aut iniqui alicuius amici, qui peccatũ perſuaſerunt, tentationibus reſiſtendum.

HAE omnes excuſationes ſunt effectus ſuperbiæ, & obſtinationis in ſequendo proprio iudicio. adeoq; aſtutè agit, vt ipſam excuſationem ita occultare ſtudeat: ne, ſi talis eſſe deprehendatur, ſuperbia notetur. quemadmodum peruerſus ipſe Saul, (vt ait S. Gregorius) priuſquam excuſaret ſe
s 1. Reg. 15. 13. apud Samuelem, plurimùm eſt illi adulatus, cumque laudauit, dicens: s *benedictus tu Domino*: vt ſic iuſtam in eam iram deponeret; &, quòd ipſe malè fecerat, approbaret. Sunt adhuc alij callidiores, magiſque vafri, qui antequam ſe excuſare incipiant, præfantur, ſe id non facturos, niſi vt facti ſui rationem reddant; & ita faciant, quod ratio ipſa ſuadet. O ſuperbiæ calliditatem: quæ tot modis quæris latere: cùm hac ipſa via & ratione ipſas culpas magis augeas: & excuſationes ipſas tunc magis manifeſtes, cùm eas ſtudes magis occultare: produnt enim tunc ſe multò maiores eſſe ac perni-
t Psal. 140. 3 cioſiores, vt iure propterea optimo petierit Dauid à Deo: t *Pone Domine cuſtodiam ori meo, & oſtium circumſtantiæ labijs meis. non declines cor meum in verba malitiæ ad excuſandas excuſationes in peccatis*. Nam ex meipſo adeò ſum

S. Greg. li. 4. Moral c 19. & li. 22. c. 9 ego peruerſus, vt non ſolùm peccata mea excuſem; ſed ipſas quoque excuſationes, augendo hac ratione ipſa peccata.

§. II. Ra-

§. II. *Ratio & modus correptionem accipiendi.*

SI tot incommoda ex non libenter ſuſcepta correptione conſequūtur: quanta erunt commoda, ſi, vt par eſt, ſuſcipiatur? Noluit Eccleſiaſticus proprijs verbis ea exprimere, ſed affectibus vſus eſt loco verborum: a *O quàm bonum eſt* (inquit) *correptum manifeſtare pœnitentiam: ſic enim effugies voluntarium peccatum.* Magnum procul dubio bonum eſt, quod à tot malis liberat, quot ſecum adfert peccatum, quod hic appellat, voluntarium. Nam licèt omne peccatum debeat eſſe à voluntate admiſſum, ſine cuius conſenſu nulla cenſetur culpa: priùs tamen quàm accedat correptio, aliquid admiſceri poteſt eius, quod appellatur inuoluntarium: ita vt non ſit omninò & abſolutè volitum, ob ignorantiam, inaduertentiam, aut paſsionem acceleratam: quæ eius fuit cauſa. at ſi poſt correptionem, in peccato perſiſtis: iam tunc eſt omninò voluntarium, malitiam continens ſimilem peccato Dæmonis, & ei, quod S. Auguſtinus impatientiæ & obſtinationis in Spiritum ſanctum appellat: quod difficilimè dimittitur. Quòd ſi correptionem modeſtè acceptes: voluntarium hoc peccatum effugiſti; & reliqua, ob pœnitētiam, quam hic te habere oſtendis. Sed multò adhuc maius bonum obtinebis, ob heroicas virtutes humilitatem, patientiam, & charitatem, quas in ea amplectenda exerces; & ob eaſdem etiam maiorem honorem conſequeris, quàm ob culpam amiſeris: vt ex præclaris actibus, quibus hæc pœnitentia (quam Eccleſiaſticus hic commendat) manifeſtatur, facilè erit cognoſcere. quos actus licèt cum S. Bernardo ad quatuor præcipuos reuocare.

> a Eccli. 20. 4. — S. Tho. 2. 2. q 14. a. 2. — ſerm. 42. in Cant.

1\. Primvs actus eſt, internum culpæ dolorem exterius oſtendere, ita *verecundè acquieſcendo* correptioni, vt nullum oſtendas indicium dedignationis aut tædij, nec meretricis frontem induas, ſed ſponſæ verecundæ. ſicut ſancta illa anima, quæ cùm à ſuo dilecto reprehenderetur, dicente: b *ſi ignoras te, egredere, & abi* ex domo mea, ſtatim ſancto quodam rubore operta, tantoperè Deo placuit, vt eveſtigiò ille eam laudauerit, dicens: *pulchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis*: audita enim eius reprehenſione, valdè erubuit: ideoq; pulchrior apparuit. vt intelligatur, pudorem & confuſionem ob culpam admiſſam, facere animam pulchriorem, Deique oculis gratiorem. Ex hoc ad ſecundum actum fit tranſitus, vt ſcilicet culpam admiſſam *humiliter confitearis*: quod indicium eſt magis adhuc heroicæ humilitatis, quàm ſi ſponte eam, & non correptus confitereris. Nam, teſte S. Gregorio, facilè mihi culpam confitentur, quando de ea non notantur: qui tamen ab alijs correpti, ſe ſtatim excuſant ac defendunt. Nam in primo exiſtimant, ſe honorem aliquem acquirere, cogitantes, eos, qui ſeipſos accuſant, iuſtos haberi: ijdem tamen exiſtimant, ſe aliquid honoris amittere, ſi ab alijs moniti, aut cor-

> b Cant. 1. 8. — 2. — S. Bern ſer. 40. & 42. in Cant. — Lib. 22. Moral c. 13.

Collatio. 18. c. 11. repti,taceant.ſicut Monachus ille,de quo refert Caſſian. qui multis ſe aſſe-
rebat flagitijs inuolutũ : qui tamen cùm ab Abbate benignè ac leniter cor-
riperetur,ingenti triſtitia & dolore affectus amaritudinem corde conce-
ptam,ne vultu quidem diſſimulare potuit: quo oſtendebat ſe ſuorum cri-
minum ſpontanea confeſſione honorem,quem diximus,quæſiuiſſe: at qui
verè humilis eſt,in vtroque conſpicuum ſe & ſingularem præbet. nam &
ſponte ſuas culpas confitetur,& earum correptione delectatur: confeſſio-
ne ſua teſtimonium præbens veritati iuſtæ correptionis. Quemadmodum
Dauid ſtatim atque Nathan Propheta eum admonuit; culpam ſuam agno-
uit,& confeſſus eſt:& in momento eius veniam eſt conſecutus. pluſque ho-
noris obtinuit,quòd Rex adeò potens correptioni illius Prophetæ ſe ſub-
iecerit;quàm quod Goliath gigantem ſuperauerit:Hoc enim facto,ſuper-
biæ & inanis gloriæ gigantem deuicit : qui ſolet aliàs de Regibus trium-
phare;nobileſq; ac mundi potentes proſternere & calcare. Humiliare ita-
que correptione accepta:& obtinebis coram Deo, eiuſque Angelis, & iu-
ſtis ac prudentibus hominibus honorem:qui mirifico odore ex his pœni-
c Cant. 1. 12. tentiæ indicijs exhalante,plurimùm recreantur. Nam ideò ſponſa poſt re-
Vbi ſupra, prehenſionem dixit: c *nardus mea dedit odorem ſuum.* Nardus (ait S. Bernar-
& ſer. 4. dus)eſt herba quædam humilis, & calida, virtutem habens euacuandi pe-
Aſſumptio- ctoris frigiditates:eſtque ſymbolum humilitatis heroicæ: quæ,dum audit
nis. correptionem,conſuetum ſuum emittit odorem:quia correptus,ea audita,
ſeſe humilians tum ipſe à culpa per confeſſionem purgatur; tum Eccleſia
tota odore ab ea proueniente,ædificatur.

3. CVM hac humili confeſſione coniungi debet actus tertius, *manſueta*
ſcilicet *reſponſio* ad ea in quibus eſt neceſſaria: quamuis nonnunquam expe-
diat perfecto ſilentio reticere: præcipuè cùm corripiens iram potiùs quã
d Luc. 10. 40. zelum in corripiendo oſtendit:quemadmodum tacuit d *Magdalena*, cùm à
e Ioan. 12. 5. ſorore ſua *Martha*,& à e Iuda poſtea reprehenderetur;& alij murmurarent
ob ea,quæ ipſa faciebat.Sed quando reſponſione opus eſt, non excuſatio-
nes adhibendæ,aut irata verba proferenda:ſed cum humilitate & manſue-
tudine;magniſque amoris & gratitudinis indicijs, ob acceptum correptio-
nis beneficium eſt reſpondendum. Hoc fuit argumentũ celebris illius Ho-
Homil. de miliæ,quam S. Chryſoſt. de hac materia habuit:nam cùm ab amicis quibuſ-
ferend. re- dam monitus eſſet de prolixitate concionum,in eadem homilia reſpondit,
prehenſ. to. 2 ſe valdè illis obſtrictũ eſſe, ob eam admonitionẽ. Nam ſi(ait) veſtẽ habeas
diſſutã,aut ſordidã,& faciem maculatam:magnũ tibi prçſtat beneficiũ,qui
eius rei te monet;gratiaſq; propterea illi agis. Quantò igitur magis rationi
erit conſentaneum,gratias ei agere,qui de animæ maculis monet,vt eas ab-
ſtergas:& S. Baſilius,ſi chirurgos(inquit) diligis corporis vulnera curãtes,
etiamſi crucient,doloremque inferant,eiſque mercedem pro labore & a-

Digitized by Google

nimi gratitudinem reddis: quantò magis diligendus is eſt; gratiæque illi agendæ, qui animæ vulneribus medetur: licèt curationis tempore triſtitiam aliquam afferat? Non enim cōijcere debes oculos tam in triſtitiam præſentem, quàm in futuram ſalutis animæ tuę vtilitatē. Propterea ſiquidem dixit Salomon: *f argue ſapientem, & diliget te. & g qui corripit hominē, gratiam poſtea inueniet apud eum, magis quàm ille, qui per linguæ blandimenta decipit*. Accipe (ait S. Bernard.) correptionem tanquam donū è cælo delapſum: & ita gratum te exhibebis ei, per cuius manum eam accipis. f Pron. 9. 8. g Pro. 28. 23.

4. SED non ſatis eſt, manſuetè reſpondere & verbis mollibus: niſi opere ipſo ſequatur emendatio, & modeſtè obtemperes corripienti. Nam h Heli manſuetiſſimè reſpondit reprehenſioni, à Deo ſibi per Samuelem obiectæ; ſed parum profecit ea reſponſio: quia non ſe emendauit. Quare præcipuus correptionis fructus eſt, mox parere eis, quæ proponuntur, manus applicando ad opus ipſum, vt lapſus ſtatim reparetur. & tunc virtutum NARDVS maiorem ex ſe dimittit odorem, qui omnes ædificat & cōſolatur. Vſque hodie (ait S. Chryſoſt.) totam Eccleſiam ædificat exemplum i *Moyſis*, quando monitus à *Jetro* ſocero ſuo (vt ſupra dicebamus) eò quòd totius populi Iſrael gubernationem ſolus portaret, & ſuadente, vt onus illud in alios viros graues & prudentes diſtribueret: id Moyſes ſtatim executus eſt, nec timuit, ſe propterea à populo contemnendum: nec laborauit, vt rationem aliquam quęreret, ob quam alij exiſtimarent, conſilium illud à ſe, & non ab alio prouenisſe: ſed, vtpotè humilis, alterius ſe iudicio ſubiecit: maiorem verò affert admirationem, quòd ipſemet, ad perpetuam rei memoriam ſcriptum id reliquerit: vt omnes intelligerent, ſibi nunquam illud conſilium incidiſſe; & libenter vidiſſe, ab alio ſe eſſe correptum; ac deſideraſſe, vt omnes exemplum huiuſmodi ab ipſo acciperent. Et eodem ſpiritu S. Paulus ſcriptam reliquit admonitionem, quam fecit ſancto Petro; & idem S. Petrus, vtpotè humilis, etiamſi nouerat eam admonitionem in Epiſtolis Sancti Pauli eſſe notatam, eaſdem tamen ipſe approbauit, deſiderans, omnes eas legere. vt omnes intelligant, eum qui corripitur ob aliquam culpam, nihil honoris amittere, ſi ſe emendet: maximum potiùs acquirere, dum tot heroicas virtutes exercet: quæ præteritarum culparum damnum abundè reparant. h 1. Reg. 3. 18 i Exod. 18. 24.

CAPVT X.

DE SACRAMENTALI SATISFACTIONE PER *Ieiunia, Eleemoſynas, & Orationem; & perfecta reformatione, quæ eiſdem operibus obtinetur.*

CONFESSIONIS itinere expedito, reliqua duo inchoamus, Satisfactionis, & Reformationis: quę ordinariè ſimul peraguntur. SATISFACTIO pars eſt Sacramenti Pœnitentiæ. DEVS enim D.N. ita cum culpa æternam pœnam, quę in inferno luenda erat, remittit: vt eius loco temporalem aliquam exigat, vel in hac vita, vel in Purgatorio luendam. Spectat autem ad munus Confeſſarij, pœnitẽti præſcribere aliqua opera, ac porrò ad ea obligare: quibus temporali huic pœnæ ſatisfaciat; & ſimul à nouis culpis præſeruetur. Quæ opera ex hoc quòd ſint pars ſacramenti, duplicem prę alijs excellentiam habent: *Alteram*, quòd non ſolùm remiſsionem pœnæ obtinent, quæ labori proprio ea præſtantis reſpondet; ſed etiam ex *opere operato*, in virtute ipſius Sacramenti aliquid ampliùs remittunt: ita vt, ſi pro ſpontaneo vnius diei ieiunio remittatur tibi pœna vnius diei in purgatorio: eidem ieiunio à Confeſſario in pœnitentiam iniuncto plus aliquid remiſsionis purgatorij pœnæ debeatur: licèt nos lateat quantus ille ſit exceſſus. Neceſſe tamen eſt, hanc ſatisfactionem in ſtatu gratiæ expleri: nullum enim opus, quod extra eum ſtatum peragitur, ex vſu eſſe poteſt ad meritum, aut ſatisfactionem pro aliqua pœna. *Alteram* excellentiam hac præſtantiorem attribuit S. Thomas eiſdem operibus, dicens: ea non ſolùm pœnas remittere, ſed aliquem etiam gratiæ gradum obtinere, præter eum, quem ſpontaneè tantùm factæ mererentur. Quoniam enim ſunt pars Sacramenti, virtutem habent, ad gratiam, benè aliàs diſpoſito, communicandam.

3. p. q. 90. a. 2. ad ſecundum. Vide Suarez tom. 4. diſp. 3. ſect. 2.

§. I. *Tria opera ſatisfactoria.*

SED hoc prætermiſſo, quod eſt ſingulare in his operibus, quà ſunt pars quædam huius Sacramenti: loquamur in genere de omnibus, quæ ad tria præcipua communiter reducuntur: IEIVNIVM ſcilicet, ELEEMOSYNAM, & ORATIONEM: ſub quibus reliqua continentur, quæ ad eundem finem & ſcopum adiuuant. Illis enim pretioſiſsimum quoddam noſtrarum omnium rerum ſacrificium Deo offerimus. Nam IEIVNIO & alijs operibus carni noſtræ moleſtis, quales ſunt flagellationes, cilicia & alia ſimilia;

offe-

Digitized by Google

offerimus (vt ait Apoſtolus) a *corpora noſtra hoſtiam viuentem*: cum eis, quæ delectabilia ſunt huius mundi, ſubtrahimus: Eleemosyna, & miſericordiæ operibus corporalibus offerimus ei facultatum noſtrarum b *hoſtias*, dum nos earum commodis ſpoliamus, vt ipſius iram placemus: Oratione & operibus diuini cultus, ſacrificium ei laudis offerimus; noſtrumque ſpiritum ſacrificamus, tradentes illi cor noſtrum, rem ſcilicet præ alijs illi gratiſsimam. Et quemadmodum Magi c *obtulerunt* puero Iesv *aurum, thus, & myrrham*: ita nos myrrham offerimus ieiunij, quod eſt carni amarum, aurum eleemoſynæ, quæ pauperi datur; & thus orationis, quæ in cælum aſcendit. a Rom. 12. 1. b Heb. 13. 16. c Matt. 2. 10.

Praeterea: quoniam peccata & nobis & proximis detrimentum, Deo verò iniuriam afferũt: par eſt ſatisfactionem noſtram nobis pœnam, proximis commodum, Deo verò ipſi honorem afferre. Et quoniam eorum radices, vt S. Ioannes dixit, ſunt d *concupiſcentia carnis, concupiſcentia oculorũ, & ſuperbia vitæ*: decet ſatisfactionem omnes has radices euellere, vt ſic etiã à recidiua præſeruet. Ievnio carnis concupiſcentia mortificatur; Eleemosyna cupiditas oculorum; humili verò Oratione, veraque Deo ſubiectione, vitæ ſuperbia damnatur. Quodcunque verò horum operum prudẽs Confeſſarius iniunxerit, tam ad ſatisfaciendum pro culpis præteritis, quàm ad præſeruandum à futuris, meritò pœnitens acceptabit; humilique obedientia, & prompta ac integra exequetur. non oſtendendo repugnantiam, nec impertinentes excuſationes afferendo, aut moras non neceſſarias trahendo: ſed propriam voluntatem ſimul cum his operibus ſacrificando: vt perfectè diuinam adimpleat: ſic enim ex omnibus ſimul perfectum fiet holocauſtum, ſimile illi, quo Devs iubebat e *vitulum offerri*, cuius ſuprà fecimus mentionem. Cultro enim caſtigationis & pœnitentiæ externæ *vitulum* iugulas cordis tui, f *crucifigendo carnem tuam cum vitijs & concupiſcentijs* eius; *pellem detrahis*; cùm aliquid bonorum tuorum tibi ſubtrahis, vt nudos veſtias, & ſubuenias indigentibus. *Artus in fruſta concidis*, qui prius coniuncti erant, cùm te retrahis à perſonis & rebus: quæ quòd inordinato affectu eis adhæreres, occaſioni tibi erant peccandi; *aqua* verò *ſuper altari eos lauas*: cùm piè & cum lachrymis ipſam orationem, cultumque diuinum exerces; meditationibus verò, quibus illa vitam quodammodò accipiunt, *ſtruem lignorum* ſubijcis, qua ignem charitatis in anima foues: quo igne ſenſim illa ab omni culparum odore purificatur; Deoque tota in perfectiſsimum holocauſtum cum odore ſuauitatis offertur. Refert verò plũrimùm, te accelerare in hac vita, vt hoc holocauſtum plenè offeras: nam quod hic non combuſſeris igne charitatis, comburetur in futura vita, igne purgatorio: quo iuſti culparum ſuarum pœnas luant, pro quibus hic ſatiſfacere neglexerunt. Cuius rei figuram lex holocauſti adumbrauit, quæ ſta- d 1. Ioa. 2. 16. e Leuit. 1. 6. c. 7. §. 2. f Galat. 5. 24.

g Leuit. 6. 9. tuit, vt g *crem aretur in altari tota nocte vſque mane*, ſufficientibus lignis ſuppoſitis, vt totum conſumeretur. Quod ſi aliquid ſupereſſet, & ipſos *cineres, quos vorans ignis exuſſit*, ſtatuit eadem lex, vt *Sacerdos ſpoliatus veſtimentis* ſacerdotalibus, *& alijs indutus efferret eos extra caſtra; & in loco mundiſſimo* alio igne, à ſanctuarij igne diuerſo, *vſque ad fauillam conſumi faceret*. Quid enim aliud hoc totum fuit, niſi documentum quoddam & admonitio ſollicitudinis adhibendæ in offerendo Deo, tui ipſius holocauſto cum pœnitentiæ operibus? vt ſcilicet illud ardeat, duretque tota huius vitæ nocte, tanta lignorum copia ad ignem diuini amoris fouendum ſubiecta, vt ſufficiat ad te ab omnibus culpis & pœnis purificandum; vt hinc purus ab omnibus expeditus exiens, rectà ingrediaris in æternam gloriam: vbi tuorum laborum præmio fruaris. Quòd ſi ob incuriam & exiguam tuam pœnitentiam, tota hæc nox elabetur, antequam totũ conſumatur, ac proinde aliquæ ſuperſint venialium culparum pœnæ, aut etiam mortalium, intellige, te ipſum, qui huius holocauſti ſacerdos es ſpiritualis, manè exutum veſte carnis tuæ, ire debere extra caſtra Eccleſiæ militantis, ad locum ſeparatum, licet mundiſſimum, ipſum ſcil. purgatorium, in quo horrendiſſimo igne, ſicut aurum in conflatorio purificeris: donec præteriti peccati veſtigium nullũ ſuperſit. Quare ita in eo loco cruciabêre, donec (vt Chriſtus Dominus dixit) h *reddas nouiſſimum quadrantem*. nihil interim propterea apud Dominũ promerendo. Si igitur in mortali hac vita multò minori labore, maiori verò tuo commodo potes holocauſtum tuum comburere, culpas tuas conſumere, omnia tua debita ſuauiſſimo Spiritus S. igne, & operib. ex eo promanantibus exoluere: quænam quæſo eſt prudentia, in tanta tepiditate & incuria vitam ducere: reijciendo ſolutionem debitorum in alteram vitam, in qua horrendis purgatorij ignibꝰ ſis cõburendus? Incipe itaque feruenter ſatisfactionis opera, i *faciens* (vt S. Ioan. Baptiſta exhortabatur) *fructus dignos pœnitentiæ*: qui debita tua exæquent, aut etiã ſuperent; arbor enim pœnitétię interioris, vt S. Gregor. ait, non ſolũ folia producit verborum, quib. culpas ſuas exprimit; & lachrymarum ac ſingultuum ramos ob earum dolorem: ſed fructus quoque profert ieiunij, eleemoſynę, & orationis; aliaque ſancta opera, quæ tum pro debitis pœnis dignè ſatisfaciant; tum digna cenſeantur homine, qui ſe oſtendit verè pœnitentem, ac dolentem de priſtinis ſuis culpis. Ad cuius confirmationem ſtupendum quoddam exemplum referam nobiliſſimi cuiuſdam, ſed moribus ſimiliter deprauatiſſimi, & ab audiendis concionibus alieniſſimi. cui vir quidam Religioſus, morum & ingenij eius cõſcius, hæc tantùm verba magno tamen ſpiritus feruore dixit: *Bonum quod tibi vis fieri, fac quoque tuo proximo*. quam ſententiam ſi memoria retinueris, & opere ipſo exequeris, ſaluaberis. Audiuit nobilis ille vir breuem hanc exhortationem: quam ipſe Dominus DEVS cum tanto peccato-

Vide Riberã de ſacrificio lib. 4. c. 3.

h Matt. 5. 26

i Luce 3. 8.

Homil. 2. in Euan

Refert Philipp. Diez tom. 2. Quadrag. p. 2. feria 4. poſt Dominicã 1.

rum ſuorum ſenſu in eius corde repetijt: vt pœnitentiæ arbor copioſos ſtatim fructus produxerit, ſicut in Zachæo: quoſdam quidem iuſtitiæ, debita ſua exoluendo: alios miſericordiæ in pauperes: ſic enim ex audita ſententia Religioſi ratiocinabatur. Si quis tibi aliquid deberet, velles ſtatim tibi ſolui? & ſi tu pauper eſſes, an non libenter videres, ſi diues tibi eleemoſynam largiretur? Iuſtum itaq; eſt, vt tu reddas, quod debes tuis creditoribus; & pauperib. ac egenis ſubuenias. Quibus operib. dum vacaret, quadam nocte excepit in domo ſua ægrotum quendam pauperem: cui poſtquam cœnam bonam dediſſet, iuſſit propè ſuũ cubile lectũ ei ſterni, dicens: ſi ego pauper eſſem & ægrotus, libenter viderem me ita humaniter excipi. Media verò nocte cæpit ægrotus pauper clamare, & aquæ hauſtũ petere dicens: ſe graui ſiti vexari. ſurrexit nobilis ille, vt hauſtũ illi daret, dicens intra ſeipſum: ſi tanta ego ſiti premerer, libenter viderem, ſi aquæ hauſtus mihi porrigeretur. Deſcendit itaq; ad ciſternã, vt aquam afferret: &, cùm eſſet obſcurũ, & in feruore illo acceleraret, impegit & cecidit int⁹: & ipſo Domino permittente ſuffocat⁹ eſt. Fuit caſus extraordinarius quidẽ, ſed & ſenſus & lachrymæ totius domus fuerunt extraordinariæ. Sed breui tẽpore lachrymas illas Deus fecit exſiccari. cùm enim defuncti corpus ex ciſterna extraheretur, habuit pretioſiſſimũ torquem aureũ ad collũ ſuũ inciſis & elaboratis characteribus ſplendidiſſimis, qui hanc ſententiã continebant: *antequam corpus hoc in aqua refrigeſceret, anima eius iam fruebatur Deo.* O diuinæ miſericordiæ ſublimitatẽ! O veræ pœnitentiæ efficacitatem! cuius operib. adeò deprauatus homo tam citò volauit in cœlũ, abſq; vllo igne purgatorio, honorãte eum etiam Deo in hac vita: vt eius mors felix iudicaretur! ſiquidẽ ita fuit raptus, antequam dæmon & mũdus bona eius propoſita imminuerent, aut mutarent.

§. II. *De reformatione, ad quam hæc opera diriguntur.*

EX dictis ſatis apparet, hęc tria pœnitentiæ opera, non ſolũ eo nomine fructus cenſeri, ꝙ debita noſtra perſoluãt: ſed etiam quòd per eadem obtineam⁹ morum noſtrorũ reformationem in omnib. quæ ad perfectum Chriſtiani hominis ſtatũ ſpectant. Ieiunia enim & aliæ corporis pœnitẽtiæ reformant nos in nobiſipſis: eleemoſynæ, & opera miſericordiæ, in ordine ad proximos; oratio deniq; & cultus diuini opera, in ordine ad ipſum Deũ. *Primum* conſequuntur: quia & corpori & ſpiritui aliquam pœnam inferunt. Nam, vt ait S. Thom. bonorum operum ſatisfactio, pœnæ præcipuè innititur illis annexæ: culpa enim non niſi pœna exoluitur: licet vna pœna poſſit altera redimi, purgatorij verbi gratia, huius vitę pœna. Reformationem verò conſequuntur propter obiecti præſtantiam, & fines excellentes, in quos diriguntur; & ob alia ingentia commoda, quæ ſecũ afferunt, ad excellentem illam perfectionem conſequendã, de qua dixit Apoſt. a *Nolite*

1. 4. diſt. 15. q. 1. ar. 5. q. 1. Suarez to. 4. in 3. p. diſp. 37. ſect. 7.

a Rom. 12. 2

confor-

conformari huic ſæculo, ſed reformamini in nouitate ſenſus veſtri: vt probetis quæ ſit voluntas Dei bona, beneplacens, & perfecta. Quaſi dixerit: quandoquidem per pœnitentiam reieciſtis prauam illam conformitatem, qua huic mũdo vos accommodabatis: ſtudete, nunquam ampliùs eidem vos conformare in vlla re: ſed reformationem quandam in ſpiritu, & omnibus ſenſibus, & affectionibus veſtris ita inſtituite: vt in rebus omnibus conformes ſitis voluntati Dei *bonæ, beneplacenti*, ac *perfectæ*. BONAE reddemini conformes, ieiunijs, & alijs pœnitentiæ operibus; BENEPLACENTI, eleemoſyna, & alijs miſericordiæ operibus; PERFECTAE, oratione, & cultus diuini operibus: dedicantes vos omninò exequendis omnibus, quæ Deo placent.

2. Eiſdem tribus operibus producit ſementis pœnitentiæ tres illos excel-
b Matt. 13. 8. lentes b *fructus*, quos Chriſtus Dominus noſter, *trigeſimum, ſexageſimum & centeſimum* appellauit. Nam, ſi corporis aſperitates ſeminaueris, fructũ colliges trigeſimum: quia carnem reformabis in omnibus, in quib. debet eſſe ſpiritui ſubiecta; ſi eleemoſynas corporales, & ſpirituales, duplum fructũ ſexageſimum ſcilicet tibi colliges: reformabis enim te non ſolùm in operibus iuſtitiæ erga tuos proximos, ſed etiam in operibus gratiæ; at ſi opera orationis, cultuſq; Dei ſemines, centeſimum fructum colliges: reformabis enim tuum ſpiritum in ijs, quæ ſunt neceſſaria, vt diuino ſis ſubiectus atque vnitus. Refert verò multùm liberalem te eſſe, & copioſum in his operib. qualis enim ſementis fuerit: talis ſequetur & meſſis, iuxta illud Oſeæ: c *Se-*
c Oſee 10. 12 *minate vobis in iuſtitia, & metite in ore miſericordiæ.* quaſi dicat, ſi in iuſtitia ſeminaueritis: tantùm metetis miſericordiæ, quantum ore petere volueritis. Nam ſimul licebit officium præſtare ſeminantis, & metentis. Si enim cum ſpiritus feruore multa opera ſeminaueritis, quæ vos iuuent, vt vera iuſtitia ſitis iuſti: ſtatim & abſque vlla mora copioſiſſimas meritorum meſſes metetis, cum magno virtutum donorumque cœleſtium augmento: quæ diuina miſericordia, ob diligentiam in ſeminando adhibitam, vobis largietur.

3. DENIQVE tribus hiſce operibus excellens illa ſanctitas obtinetur,
d Mich. 6. 8. quam Propheta Micheas commendauit, dicens: d *indicabo tibi ô homo quid ſit bonum: & quid Dominus requirat à te. vtique facere iudicium, & diligere miſericordiam, & ſollicitum ambulare cum Deo tuo.* Si vis igitur, O Chriſtiane, ſummam quandam noſſe eorum, quæ Deus tibi præcipit, & conſulit, vt in omni genere ſpiritualis boni, *honeſti* ſcilicet *vtilis* ac *delectabilis* bonus euadas: hæc tria cuſtodias, dando operam, vt ieiunium & pœnitentiam recti iudicis ſpiritu exerceas: cuius munus eſt, delicta punire, & efficere, vt legis præſcripta ſeruentur. Viſcera quoque indues miſericordiæ erga tuos proximos, eleemoſynas eis cum ſpiritu matris largiendo: quæ filijs ſuis compatitur. Præ omnibus verò ſolicitus ambulabis cum Deo tuo, accurrens ad

Digitized by Google

omnia, quæ ipſius obſequium exigit, tanquam filius valdè cupiens Patri ſuo placere. Et hoc ſpiritu orationem facies, & reliqua præſtabis opera, quibus ille honoratur, & eidem obeditur.

Haec ſunt in genere tria opera, quæ ad ſatisfactionem & reformationem perfectam, quam quærimus, pertinent: ſed quoniam ſingula includūt in ſe multa, & valdè vtilia, ſingulorum particularia in proximis capitibus indicabimus.

CAPVT XI.

MORTIFICATIONES, ET POENITENTIAE corporales: earum vtilitates, & ratio eas cum ſpiritu faciendi.

PRimi pœnitentia digni fructus, qui ſub ieiunio continentur, mortificationes ſunt, & aſperitates corporales. quibus duo illa, quæ Philoſophi duobus illis verbis: Abstine & Svstine, exprimunt, adiungantur. Negando ſcilicet tuis facultatibus & ſenſibus delectabilia, quæ concupiſcunt: nec ſolùm illicita, ſed etiam (vt S. Gregorius ait) nonnunquam licita, vt remotior ſis à lapſu in illicita. & præterea te ipſum vrgendo ad res amaras, quas horres, accipiendas: vt carnem tuam pro meritis tractes. Quod teſte S. Thoma, ſignificat cōfectio illa, ſiue a *mixtura myrrhæ* & *aloes* in pondere centum librarum, qua Nicodemus mortuum & vulneratum Seruatoris noſtri corpus vnxit: qua totum illud à capite vſque ad pedes ita condijt, vt totam mixturam imbibens à corruptione præſeruaretur. ad ſignificandū: ſi iuſtus ſit per pœnitentiā peccato mortuus, habeatq; intra ſe Chriſtum Dominū, velitq; abſque vlla culparū corruptione ſeipſum conſeruare, & à ſuis vulneribus plenè curari: debere cum *myrrha* & *aloe*, duplici ſcil. genere mortificationū, & aſperitatū prædictarū ſeſe inungere; & ita condire, vt totus eas imbibat: procurando vt plurimæ illæ ſint, valdeq; exactæ. Illis itaq; vngendi tibi ſunt oculi & aures, vt à peccatis & tentationibus, quæ per eos ingredi ſolent, præſerueris; vngendū os, ne quid prohibitum per illud ingrediatur, aut exeat per linguam; vngendū pectus & manus, ne praua deſideria ſedē in illo collocent, nec in praua aliqua opera labaris: ſed ſponſam imiteris, cuius b *manus ſtillabant myrrham; & digiti pleni erant myrrha probatiſsima*. Hanc enim mortificationem omnibus ſuis operibus adhibebat, proſperis & aduerſis; magnis & paruis: ex quo decem inſignes vtilitates percipiebat, ſicut iam declarabitur.

Homil 20. in Euang & lib. 5. Moral. cap 8.

3. p. q. 51. ar. 2. ad 2.

a Ioan. 19. 39.

b Cant. 5. 5.

§. 1. *Decem vtilitates ſiue fructus mortificationum, & pœnitentiarum corporalium.*

1. a Prou. 24. 16. b Apoc. 18. 7. Lib. 3. contra hæreſ. c. 37.

PRIMVM hoc genere operum pergis porrò ſoluere tua debita, non ſolùm ex confeſsis peccatis orta, ſed ex venialibus etiam, in quæ a *ſepties in die cadit iuſtus*: ſic enim carnem maceras, quæ huiuſmodi lapſibus dedit occaſionem. & ſic in eam animaduertis, iuxtà legem illam diuinę iuſtitiæ, quæ dicit: b *quantum glorificauit ſe & in delicijs fuit; tantum date illi tormentum, & luctum*: rectum eſt enim, vt caro lugeat, induatq; cilicium; & ieiunijs, alijsq; pœnis afficiatur: quæ in culpis admittendis liberior fuit & effrenis. Et quemadmodum naturalis ipſe Pœnitentiæ inſtinctus (vt ait S. Irenæus) effecit, vt Adamus & Eua, ſtatim atque peccatum admiſerunt, nuditatem ſuã folijs ficus, quæ aſpera ſunt, operuerint, alijs mollioribus prætermiſsis: Ita ſupernaturalis virtus Pœnitentiæ, quam qui iuſtificatus eſt, habet, eum inclinat, ad carnem ſuam aſperitatibus caſtigandam, vt continuatos eius exceſſus puniat.

2. c Ioan. 20. 6. d Cap. 11. 44. Lib. quæſt. in Matth. 10. 4. e Matt. 7. 13. f Coloſſ. 3. 9. Epheſ. 4. 22. g Gal. 5. 24.

DEINDE, qui per pœnitentiam reſurgunt, vt plurimùm nõ exuunt, aut deſerunt, quemadmodum Chriſtus Dominus Noſter c *linteamina*, & feralem amictum in ſepulchro: ſed prodeunt, quemadmodum Lazarus d *pedibus & manibus ligati inſtitis*. Nam, etiam dimiſſa culpa, manent habitus, & cõſuetudines vitioſæ à prauis priſtinis actionibus genitæ; & ab ipſis paſsionibus, prauiſque carnis propenſionibus ortæ, quæ veluti veſtes & amictus ſunt hominis veteris; & linteamina, quibus is mortuus, & in peccato ſepultus, erat inuolutus. Quòd ſi ſis feruens pœnitẽs: meritò erubeſces, indui veſtibus mortui, cùm iam viuas: Et quem Deus noua gratiæ ſuæ veſte iam induit; meritò ſtudere debes, ſtatim exuere antiquas & laceras prauorũ habituũ veſtes: vt ambulare, & viuere poſsis ſicut homo reſuſcitatus: id quod facies, ſi corporalium pœnitentiarum exercitatione ita carnem mortificaueris: vt antiquas exuat conſuetudines. Imitari (ait S. Auguſtinus) oportet prudentiam ſerpentũ: qui pellem inueteratam aduertentes ex eo quòd per terram ſerpant, quando nouam illis natura dat; per anguſtum foramen ingrediuntur: vt veterem exuant, ita vt nouæ pulchritudo appareat, illiſque ſit vſui: Ita tu videns te prauis moribus indutum, eò quòd prauis tuis affectibus per res terrenas ſerpſeris. e *Ingredere* (vt ait Saluator) *per anguſtam portam*, mortificationis ſcilicet & pœnitentiæ, vt te feralem illum amictũ, veſteſque f *veteris Adami exuente*, ſplendere incipiant pretioſæ virtutũ veſtes, quas nouus Adamus tibi infudit. Et qui ſummè peccatũ es deteſtatus, vt reconciliareris Chriſto: meritò debes id totum odiſſe, quod ex radice adeò noxia eſt ortum. propterea enim dixit Apoſtolus: g *qui ſunt Chriſti,*

carnem ſuam crucifixerunt cum vitijs & concupiſcentijs. Non enim ſolùm carnalis ipſa vita culparum, eſt iugulanda; ſed habitus quoque vitioſi, & concupiſcentiæ iam quaſi naturales effectæ, ſunt omninò mactandæ: vt nihil ex eius familia & genere cum vita ſuperſit. Quemadmodum Gabaonitæ ob ingens odium, quod habebant contra Saul, dixerunt Dauidi: h *virum qui attriuit nos, & oppreſſit iniquè; ita delere debemus: vt ne vnus quidem reſiduus ſit de ſtirpe eius. dentur nobis ſeptem viri de filijs eius, vt crucifigamus eos Domino in Gabaa:* quam petitionem, etſi aſperrima videretur, voluit Dominus executioni mandari. vt intelligas, quanto odio proſequi debeas peccatum, à quo adeò tyrannicè fuiſti oppreſſus. Quare non ſolùm ipſum iugulare debes; ſed etiam quotquot ex eius ſtirpe prodierunt, crucifigere: qui ſunt ſeptem vitia capitalia, nullum permittens ſupereſſe, nec vllam prauam conſuetudinem, aut paſsionem inordinatam: huiuſmodi enim adeò generale ſacrificium Deo ſummoperè placet, tuæque animæ eſt tutiſsimum. h 2. Reg. 21. 5.

3. Nam ſi rem benè perpendas, caro ipſa, rebellis valdè eſt ſpiritui; ſuarumque paſsionum rebellione & pertinacia, ad nouas eum culpas inducit; & in bonorum operum exercitatione ſegniorem reddit ac pigriorem & quoniam ex vili genere eſt, & progenie beſtiarum: neceſſe eſt metum ei incutere flagellis, & alijs pœnis inflictis: vt ſaltem præ metu abſtineat à tentando & irritando ad peccatum; ſeque ſpiritui ſubijciat in omnibus, quæ ille præceperit. ſiquidem tanquam ancilla & mancipium obedire tenetur. Quæ omnia mirificè complexus eſt Eccleſiaſticus dicens: i *cibaria, & virga, & onus aſino: panis, & diſciplina, & opus ſeruo*. Quiſnam hic eſt aſinus, & hic ſeruus, niſi corpus noſtrum? iumentum eſt enim: quia eius habet propenſiones; ſeruus autem: quia ad id fuit conditum, vt ſpiritui ſeruiret, & impoſita onera portaret. Sed quoniam iumentum eſt tardum, & ſeruus piger, rebellis ac fugitiuus: pane ſimul & baculo opus eſt: nutrimentum ei negari non debet, ne deficiat; ſed virga & diſciplina in manu eſt tenenda, ad puniendas eius rebelliones, pigritiam excutiendam, eumque in ſuis actionibus vrgendum. Præſcribe illi operum penſum, in quo occupetur; vocales orationes, quas recitet; iuſtitiæ & miſericordiæ opera, quæ facere; & occupationes, in quas incumbere debeat. in quibus, ſi defecerit, virga percute; moneaſque diſciplina, donec eas expleat. audi quod idem Eccleſiaſticus addidit: k *ſeruo maleuolo tortura & compedes; mitte illum in operationem, ne vacet.* quaſi diceret: carnem hanc & ſenſualitatem adeò rebellem tum ob admiſſa delicta torqueas, & flagellis premas; tum compedes adhibe grauiũ mortificationum; ne laborem fugiat: ſed ſuo Domino, qui eſt ipſe ſpiritus, ſe ſubijciat, ac proſternat. Coge illam igitur bonis aliquibus actionibus occupari: i Eccl. 33. 25. k Ibid. v. 28.

multam enim malitiam docuit otioſitas. quæ eam faciet magis obſtinatã. Quod ſi etiam ſanguinis aliquid illi extraxeris: noli propterea triſtari: nam per huiuſmodi ſanguinem, diſcit illa virtutem: & ſpiritûs bona comparantur. [l 1 Cor. 9. 27] Sanctus enim Apoſtolus de ſeipſo loquens dicit: l *caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo*: cogens ſcilicet illud ad obtemperandum. Et quomodo illud cogebat? [In eum locum.] Theodoretus, vocem græcam, qua Apoſtolus vſus eſt, pro latina voce, caſtigo, ait ſignificare: vſque ad liuorem contundere. Contundebat itaque Apoſtolus corpus ſuum, liuidumque reddebat, & cruentabat. ſic enim excellentes in ſe virtutes inſerebat.

4. HIC eſt igitur admirandus alius harum pœnitentiarum, & operum exteriorum fructus, quæ (vt ait Caſsianus) inſtrumenta ſunt puritatis & ſanctitatis; & quaſi penicillus vt cœlum, quibus virtutes in tabulis cordium noſtrorum pinguntur, aut cælantur, & ſublimiora ſpiritualia dona obtinentur. [Collat 1. c. 7. Collo 20. c. 8. S. Thom. 2. 2. q. 18 . a. 3. Apolog. ad Guilhelm. colum 6.] ſine quibus externis, ait Sanctus Bernardus, *vix aut nullatenus ſpiritualia comparari* de lege ordinaria: ita enim Apoſtolus: m *non prius quod ſpirituale eſt, ſed quod animale* & corporale: *deindè quod ſpirituale*: [m 1 Cor. 15. 46.] ideoque qui ex ignauia, aut negligentia corporalem exercitationem neglexerit: ſpiritualia bona non aſſequetur. propterea enim dixit Salomon: [n Prou. 24. 27] n *præpara foris opus tuum & diligenter exerce agrum*, ſiue corpus tuum: *vt poſtea ædifices domum tuam*, quaſi diceret: pœnitentijs externis te præpara, ad agrum corporis & animæ tuæ colendum diligenter: euellens noxias vitiorum herbas, bonorum verò operum ſementem iaciens: quæ copioſos virtutum fructus proferat, quibus nutriaris: & poſtea domum ædifica recollectæ contemplationis, vbi tuus ſpiritus habitet, requieſcat, & bonorum, quæ deſiderat, plenitudinem conſequatur.

5. NE verò veterani exiſtiment, ſermonem hunc aſperitatum corporis, ad ſe nõ dirigi, nec pertinere: intelligant earum efficacitatẽ non terminari in prædictis affectibus: nam plurimùm etiam conferunt ad res alias ſublimiores. Quem verò excellentiorem alium finem deſideras, quàm imitationem ipſius IESV Chriſti D. N. qui ſe in eis non ob ſua, ſed ob tua peccata, exercuit; non, vt carnem ſuam domaret; ſed, vt te doceret, quomodo tuam domares; non vt proprias virtutes ſibi compararet, ſed vt [o Gal. 5. 24.] viam modumque eas comparandi, tibi oſtenderet. Cùm igitur o *qui ſunt Chriſti* debeant *carnem ſuam crucifigere*, quemadmodum ſuam ipſe crucifixit: tuam ipſe crucifige, vt illi ſimilis efficiatur. Nam etſi Apoſtoli, vtpotè p *filij ſponſi: dum cùm illis eſſet ſponſus, non ieiunarent: cùm tamen ablatus ab illis fuit*, & in cœlum aſcendit; valdè ſolliciti ac diligentes fuerunt in ieiunijs, & alijs corporis afflictionibus, q *vt vita Ieſu manifeſtaretur in corporibus eorum.* [p Luc. 5. 35. Vide S. Thõ 22. q. 147. a. 4. ad 5. q 2. Cor. 4. 10.]

HVC

Hvc accedit, quòd & tu, etſi perfectiſsimus ſis, poſsis eodem ſpiritu hanc exercitationem aſſumere, quo Chriſtus ad eandem inducebatur: vt eam ſcilicet æterno Patri offeras ad eius iram placandam; quam etiamnum in peccatores habet: & ſimul eam applices in ſatisfactionem pro iuſtis, adhuc viuentibus ac vita functis, vt ſic liberalitatem hanc in omnes cum aliquibus proprijs tuis expenſis exhibeas. 6.

Et cùm bonum exemplum alijs præbere tenearis: quod poteſt eſſe efficacius exemplum, quàm iuſtus aliquis ieiunans, vigilans, ſeſe mortificans, corpusque ſuum caſtigans: quamuis non fuerit aliàs magnus peccator? Hæc vitæ ſeueritas fuit magno illi Baptiſtæ pro miraculis & prodigijs, ad innumeros peccatores ad Deum conuertendos. Quod ſi fortè huiuſmodi aſperitates alios docere debeas: quomodo id facere poteris, ſi eas ipſe fugias? Nam, vt S. Hieronymus ait, delicatus Magiſter eſt, qui pleno ventre diſputat de ieiunijs. nam & latro auaritiam damnabit. ſed lingua Sacerdotis concordare debet cordi & manui, faciendo quod dicit; & reipſa exercendo, quod docet. 7. *Epiſt. ad Nepot.*

Adhaec in quocunque ſis perfectionis gradu conſtitutus, opus tibi eſt orare, & gratias à Deo tibi & alijs petere: quas ſi velis impetrare: ieiunia, cilicia, aliasq; aſperitates adhibere oportet. quemadmodum fecit Daniel & alij Sancti. Nam (vt S. Bernardus ait) carnis afflictio, & mundi contemptus duæ ſunt orationis alæ: quæ illam in cœlum eleuant: & impetrant, quod ipſe orans à Deo petit. Quid igitur erit, ſi ad contemplationis faſtigium aſcendere contendas? neceſſe certè erit, carnem tuam ieiunijs & alijs afflictionibus ita ſubtilizare: vt ſpiritus poſsit ad gradum adeò excelſum, vnitionis cum Deo, conſcendere. Quemadmodum r *Moyſes* & ſ *Elias quadraginta dierum ieiunijs* præmiſsis ad montem aſcenderunt: in quo fuerunt familiariſsimè cum Deo cònuerſati. Et ijdem digni poſtea fuerunt, qui in alio monte, vbi t *Chriſtus fuit tranſfiguratus*, ei adeſſent; fierentque pulchritudinis & claritatis eius participes. Quamobrem S. Auguſtinus duplicem ieiunij rationem diſtinxit: alterum incipientium, qui ieiunant ſpiritu affligendi ſeipſos, ob ſua peccata; alterum verò perfectorum, qui lætiori ſpiritu ieiunãt, vt Chriſtum Dominum imitentur, & ſpiritum ſuum eleuent in cœlum. Et hoc ieiunium omni tempore fieri poteſt. 8. *Daniel. 10. 12.* *Serm. 3. de Epiphan circa medium* *S Bonau. lib. 2 Pharet. c. 45.* 9. r *Exod.* 24. 18. ſ *3 Reg* 14. 8 t *Mat.* 17. 3. *Lib de Conſenſu Euangel. c. 27.*

Ad quem tamen lætitiæ ſpiritum, & perfectam cum ſapientia diuina deſponſationem, à quà lætitia illa procedit, obtinendam, hanc afflictionẽ adhibere oportet: exuenti enim ac reijcienti carnis delicias, dabit Deus ſpiritus delicias & voluptates: teque ſibi coniunget, vt aſcendere poſsis, quemadmodũ u *ſponſa de deſerto delicijs affluens innixa ſuper dilectum ſuum.* Ne verò timidior ſis, tuosq; humeros contrahas, quemadmodum Dauid, cùm deſideraret Michol filiam Saul ducere: audi, quid eius parens ei dici iuſſe- 10. u *Cant* 8. 5.

Digitized by Google

x 1. Reg. 18. 25. rit: x *non habet Rex ſponſalia neceſſe, niſi tantùm centum præputia Phyliſtinorum, vt fiat vltio de inimicis Regis:* ſponſalia & monilia, quæ Rex cœleſtis à te petit, vt eius filiam cœleſtem ſapientiam ducas, non alia ſunt, quàm carnis aſperitates, & mortificationes: vt ſcilicet ſuperflua ſenſuum, & appetitionum perfectè circumcidas, ad vindictam ſumendam de tuis hoſtibus: qui ſunt ipſa vitia. Et eadem via ſimul obtinebis mortem, & ſpiritualem improborum circumciſionem: faciens ex inimicis DEI, amicos eiuſdem: vt ipſe in eis glorificetur.

§. 2. *Quo ſpiritu externa pœnitentiæ ſint peragendæ.*

a Rom 12. 1. SVPEREST, modum indicare, quo pœnitentiæ corporales ſint ſubeundæ, ad quod facit Apoſtoli admonitio, dicentis: a *obſecro vos fratres per miſericordiam Dei, vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viuentem, ſanctam, Deo placentem, rationabile obſequium veſtrum.* Ad cuius intelligentiam præmittit Angelicus Doctor; tribus modis poſſe nos offerre Deo corporum noſtrorum ſacrificium, eoſque omnes ſanctum Apoſtolum hac ſententia fuiſſe complexum. *Primus* modus eſt per martyrium, quo ad horrenda tormenta, ipſamq; mortem, ſi opus eſt, corpus exponimus pro fidei, & Chriſtianæ Religionis defenſione: imitantes in hoc amore (vt idem Apoſtolus ait) ipſum b *Chriſtum, qui dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis, oblationem & hoſtiam Deo in odorem ſuauitatis.* Quamuis autem in poteſtate noſtra nō ſit, ſacrificiū hoc noſtrorum corporum offerre: poſſumus tamen offerre cor noſtrum ad id præparatum, vt deſiderio exiſtentes martyres, eſſentialem Martyrij gloriam promereamur. quemadmodum Eccleſia de S. Martino canit: *O ſanctiſſima anima, quam etſi gladius perſecutoris non abſtulit: palmam tamen Martyrij non amiſit.* non enim hoc præmium amittitur, ſi animus martyrio nō deſit: quāvis animo deſit martyrium. quo eodē animo & charitas augetur, & martyrum Regem imitamur. noſque ipſos magis aptamus ad alteram corporum noſtrorum oblationem, quæ fit ſpontaneis cruciatibus & externis pœnitētijs. quæ oblatio genus quoddam eſt prolixioris martyrij de quo S. Gregorius: etiamſi perſecutores deſint, pax tamen ipſa ſuo martyrio non caret: in quo etſi colla ferro nō ſubijcimus, gladio tamē ſpiritus deſideria carnis iugulamus. Et quemadmodum S. Bernardus dixit: quamuis eiuſmodi martyrium ſit mollius, quàm ſit illud ferreum: moleſtius tamen eſt ob ſuam diuturnitatem. Accedit tertium corporum noſtrorum ſacrificium: cùm ea cogimus, bona externa opera exercere, etiam cùm difficultatem & repugnantiam in eis ſentiunt. Offerimus enim Deo (vt ait Dauid) c *ſacrificium iuſtitiæ:* quo iugulamus propriā noſtrā voluntatē, vt expleamus diuinam. Quod nominatim præſtamus, cùm reliquis duobus operibus ſatisfactorijs operā damus. dum ſc. corporalia miſericordiæ opera exercemus, miniſtrantes infirmis, & per nos ipſos ad pauperum & egenorū miſerias reparandas accedentes

Marginal notes: D. Thom. lect. 1. in Rom. 12. — b Eph. 5. 2. — Homil. 3. in Euang. in fine. — Serm. 30. in Cantica. — c Pſal. 4. 6.

tes:& ſimiliter cùm vocales orationes fundimus; & reliqua diuini cultus opera, in quibus etiã corpus defatigatur, præſtamus. Omnia verò hæc externa opera ijs circũſtantijs & cõditionibus ſunt exercenda, quas S. Apoſtolus præſcribit: dãdo ſc. operã, vt illa ſint Hostiae Vivae, nõ ſolũ vita charitatis habitualis, quæ eſt in iuſto; ſed etiã vita actuali, quę amoris ſpiritũ eis cõiungat: vt gratiæ vita cõſeruetur, & augeatur; & ipſa quoq; æterna cõparetur. Quãobrẽ idẽ dixit Apoſt. d *ſi ſpiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis.* Quis.n. hic eſt ſpirit⁹: niſi actus interior, qui viuificat exteriorẽ? quẽadmodũ anima corpus ipsũ viuificat. Et quẽadmodũ vnũquodq; corpus propriã habet animã, ita ſinguli externi virtutũ act⁹ adiunctũ habere debẽt internũ, qui ſit eis inſtar animæ & ſpiritus. Si te ipsũ humilias: id fac ex interno humilitatis ſpiritu; ſi facis eleemoſynã, id fac cũ ſpiritu cõmiſerationis; ſi ieiunas, aut te ipsũ flagellas, id fiat cũ ſpiritu cõtritionis, aut aliquo alio affectu eorũ, quos iam ſubijciemus: Nam externi operis corpus viuificari & adiuuari poteſt varijs internorum actuum ſpiritibus; à quibus ad fines diuerſos dirigatur. Quod ſi omnes illi interni actus deſint, oblatio illa externa inſtar eſſet corporis ſine anima, hoſtiæ mortuæ, & nullius valoris. 1. d Rom. 8. 13.

Ex quo oritur, vt eadem oblatio ſit hoſtia Sancta, cauendo diligenter ne quid culpæ illi admiſceatur, quæ illã maculet, aut aliqua circũſtantia deſit, ex qua illa obfuſcetur. Nam alioqui obijciet tibi Dominus illud Malachiæ: quod tuis oblationibus ipſum non e *honores*, ſed potius *deſpicias*: *offers enim panem pollutũ*, & ꝙ peſſimũ eſt, ex grege tuo *cæcum, claudum, & languidum*: dum externo operi, ex ſe alioqui bono, culpas admiſces, imprudentias, intentiones non rectas, aliosq; plures defectus. Stude itaque, iuxta Ioel Prophetam, f *ſanctificare ieiunium tuum*, & quodcunq; aliud opus externum: coniungendo illi ſanctitatem internam, cuius illud ſit fructus. Neq; enim g *fatuis virginibus* ſatis fuit, pulchras *lampades habere*: quia erant vacuæ oleo: lux enim & ignis. ita oleo fouetur, vt ſine illo non ardeat: & exterior pœnitentia, ſi miſericordia & charitas abſit, breui finietur. fruſtra, (ait S. Hieronymus) abſtinentia corpus debilitatur, ſi animus tumet ſuperbia. & quomodo virtus eſſe poteſt, quòd abſtineas à vino, ſi odio iraque inebrieris? tunc glorioſa eſt & fructuoſa carnis caſtigatio, cùm anima ieiunat à culpa. Alioqui obijciet tibi Eccleſiaſticus: h *vnus ædificans & vnus deſtruens: quid prodeſt illis, niſi labor?* ſi enim ieiunas & oras, vt pro tuis culpis ſatisfacias: ſed ipſo ieiunio & oratione nouas contrahas culpas, quæ alia indigent ſatisfactione & ſolutione: fruſtra laboras. 2. e Mal. 1. 6. f Ioel. 2. 15. g Mat. 25. 3 *Vide Turrecrem. Tract. 21. in Reg. S. Benedicti.* h Eccl. 34. 28.

Eam ob cauſam hortatur idem Apoſtolus, vt hæc hoſtia ſit etiam Deo Placens, intendendo ſc. eius honorem & gloriam, ipſique placere; & ꝙ præcipit, aut conſulit, exequi: non admiſcendo inanem aliquã intentionem placendi hominibus; aut honorem aliquem, aut commodum temporale ab 3.

eis

eis ſperando aut quærendo. Propterea enim Chriſtus Dominus in illo ſermone, quem ad ſuos diſcipulos habuit in monte, adeò commendauit *i* INTENTIONIS puritatem, præcipuè in *ieiunio, eleemoſyna, & oratione* publica, ne horum operum fructus euaneſceret. Sed quoniam huiuſmodi opera perire etiam poſſunt, ſi in eis fiat exceſſus: adiecit Apoſtolus RATIONALE OBSEQVIVM VESTRVM: quaſi diceret: tota veſtra oblatio, & obſequium ſit moderatum, ac diſcretum: vt omnia corporis veſtri *k ſacrificia* diſcretionis *ſale* condiantur. Quemadmodũ enim Deus dixit ad Cain: *l ſi rectè offeras, & nõ rectè diuidas peccaſti*: Ita, ait Caſsianus, nõ ſufficit nobis, offerre Deo externa opera, etiam ex ſe bona: ſi, quòd ea nimia ſint, ab alijs melioribus nos retardent. quemadmodum qui ieiunant, & corpus indiſcretè, & nimium caſtigantes, adeò illud debilitãt, vt nõ poſſit ſpiritui ſeruire. & ſicut illi, qui huiuſmodi corporalibus exercitationibus adeò ſe tradunt, vt minùs curent ſpiritualia; immemores conſilij eiuſdem Apoſtoli, quo diſcipulo ſuo Timotheo, in ſeipſum ſeueriſsimo, dixit: *m exerce teipſum ad pietatem: nam corporalis exercitatio* in ſe *ad modicum vtilis eſt*; *pietas autem ad omnia* vtilis eſt: quemadmodum in proximo capite dicetur.

i Matth. 6. &c.

4.

k Leu. 2. 13.

l Gen. 4. 7. iux. LXX.

m 1. Timot. 4. 7.

CAPVT XII.

DE ELEEMOSYNIS, ET MISERICORDIAE operibus, & ratione qua tam diuites, quàm pauperes poſſint eas excellenter exercere.

S. Thom. 2. 2. q. 32. a. 2.

1\.

SECVNDI perfectæ pœnitentiæ fructus ſunt ELEEMOSYNAE, & quatuordecim MISERICORDIAE opera, ſeptem ſpiritualia, & ſeptem corporalia: quæ etiam poſſunt duplici prædicto nomine exerceri: ad ſatiſfaciendum ſcilicet pro noſtris peccatis, præcipuè cùm à Confeſſario in pœnitentiam iniunguntur. Tunc enim, quamuis opera ſint miſericordiæ, quà proximum reſpiciunt cuius miſeriam ſubleuant: ſunt tamen quaſi Iuſtitiæ opera, quà reſpiciunt Deum; & obligationem, quà ei teneris ſatisfacere, & quę illi debes reddere. Quibus operibus non minus vtiliter debita tua exoluis, quàm alijs pœnitentijs, & corporis aſperitatibus. Hæ enim quamuis ex ea parte, qua maiorem carni pœnam inferunt, magis ſint ſatisfactoriæ; eleemoſynæ tamen, & miſericordię opera ex ea parte ſunt excellentiora; quòd ex nobiliori radice promanent, & nobilius reſpiciant obiectum: extendentes quoque ipſam charitatem, à qua oriuntur, vt non proprium tantùm, ſed proximi etiam indigentis bo-

num intendant. & propterea Chriſtus D.N. dixit. a *miſericordiam volo, & non ſacrificium.* & ſibi magis placere, ſi ex charitate ſibi in ſuis pauperibus ſubueniatur, quàm ſi externis ſacrificijs honoraretur. Ex hac igitur parte plurimùm ſatisfaciunt pro noſtris debitis: eleemoſynis enim (vt Sanctus Baſilius ait) etiam ipſius Dei debita modo quodam exoluimus; cumque à promiſsione ſuis pauperibus facta liberamus, qua recepit ſe eorum neceſſitatibus ſubuenturum. nudus veſtem ab eo petit; famelicus cibum; ſitiens potum; infirmus petit viſitari; in carcere, & captiuitate detentus, redimi; mortuus ſepeliri: Quia igitur Devs in huiuſmodi neceſsitatibus cõſtitutis ſubuenturum ſe recipit: ſi tu ex miſericordia eis ſubuenias, Devm à promiſsionis debito liberas: ipſeque opus tuum acceptat, atque ſi eius nomine & loco illud feciſſes. Ideoque liberaliſsimè, quod tu illi debes, ignoſcit: quia tu ſoluiſti, quod ille debebat. propterea enim dixit: b *Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur.* Cùm igitur miſericordia, quam peccator exhibet, veniam illi peccatorum obtineat: vt Tractatu primo eſt dictum: quid mirum, ſi tantam habeat efficacitatem: vt Iuſti per eandem obtineant pœnarum remiſsionem? exporrige itaque manum, quantum potes, iuxta facultates tuas: c *qua enim menſura menſus fueris, remetietur tibi:* Devs enim ſpiritualibus tuis neceſsitatibus ſubueniet; eò quòd tu ſubueneris indigentibus.

a Matt. 12.7. Oſeæ 6.6.

b Matt. 5.7.

c 17. § 3.

c Matt. 7.2.

2. Hinc alterum oritur nomen, ſiue titulus hæc opera exercendi, ad vitam ſcilicet reformandam, & Chriſtianam perfectionem obtinendam. in quē ſenſum Micheas dixit: ſecundũ, quod Devs à nobis requirit, eſſe: d Diligere Misericordiam. latet verò myſterium in eo, ꝙ non dixerit, Deũ requirere, vt faceres miſericordiã: ſed, vt eam *diligeres*: vt ſignificaret, præcipuè nobis commendari verum amorem, & ſpiritum maternum & fraternum erga proximos noſtros. Vbi enim hic amor adeſt, ad opus ſtatim exit: vt re ipſa neceſsitatibus ſubueniat, ſi eas poſsit reparare. Si autem amor deſit, etiamſi adſint opera, non ſunt illa digna nomine miſericordiæ: cùm non habeant coniunctam compaſsionem, quæ propria eſt eius miſericordiæ. Cùm tamen econtrà, etiam deficientibus operibus, quia facultas ad ea præſtanda deeſt; ſi tamen hic adſit amor, vera adeſt miſericordia: & exequimur, quod à nobis requirit Devs. Et quoniam tam pauperes quàm diuites poſſunt ordinariè aliquas eleemoſynas facere; ſubijciemus hic excellentem quendam modum, pro diuitibus; & alium quendam pro pauperibus: vtrumque excerptum ex ipſa Rvth hiſtoria: in qua duplex emicat præclarum perfectionis in his operibus exemplar.

d Mich. 6.8.

(∴)

Digitized by Google

§. 1. *Ratio perfectè faciendi eleemoſynas pro Diuitibus.*

Hom 32. & 43 ad popul. SI vis artem perdiſcere faciendi Eleemoſynam, quæ ars, teſte Sancto Chryſoſtomo, eſt omnium, quæ ſunt in terra, quæſtuoſiſsima: vt quæ à DEO centum pro vno recipiat: exemplum accipe in BOOZ diuite ac potente: qui modo quodam excellente, paupercula RVTH miſertus eſt: a Ruth 2. 9 14. quam videbat in agro ſuo ſpicas colligentem, nec bolum *a panis*, aut *aqua* hauſtum habentem, quo ſeſe in tanto labore & æſtu refrigeraret.

1. NAM primum: non expectauit ipſe, vt RVTH panem aut aquam peteret: ſed proprio motu, videns eius neceſsitatem, ea illi obtulit. Si itaque miſericors es, ac diues: ne expectes donec pauper eleemoſynam petat: cuius etſi lingua taceat, ipſa eius neceſsitas petit. præcipuè cùm pauper ex illis eſt, quos occultos, & præ pudore non audentes mendicare, appellamus; huiuſmodi enim pauperibus ipſa verecundia os obſtruit, ne mendicent: ſed vera miſericordia aures habet apertas, & miſeriæ eorum clamores exaudit. b Pſa. 40.1. Quamobrem dixit Dauid: b *beatus, qui intelligit ſuper egenum & pauperem:* & qui eius curam gerit. In quæ verba S. Auguſtinus ait: non eſſe perfectam charitatem, quæ vi precum extorquetur: *quia nihil*, ait, *carius* In eum locũ. *emitur, quàm quod precibus emitur.* Quare qui magna eſt charitate præditus, & gratis aliquid vult donare: priùs donet, quàm rogetur; & potiùs inuitet ad Gen.18 3.& 19. accipiendum. Eum in modum, quo Abraham & Loth non expectarunt, vt peregrini eos rogarent: ſed ipſi præuenientes rogabant eos, imò magna amoris ſignificatione cogebant, oblata munera accipere: ad quorum imitationem & tu ipſe meritò aliquando exibis, vt pauperes huiuſmodi verecundos quæras. qui aut ægroti iacent; aut domi ſuæ, præ pudore latent: aut viſitabis hoſpitalia, promptaque voluntate tuas illis offeres eleemoſynas. Et ſi quis valdè egenus ad fores domus tuæ acceſſerit, meritò exibis, apertiſque vlnis excipiens, præuenies illum; dans illi id, quo eum indigere inc Luc.10. 33. telligis: imitatus pium illum Samaritanum, qui c *hominem* videns *ſpoliatum & ſemiuiuum* in via iacentem, etiamſi nihil peteret, *appropians* tamen *alliga*d Tob.2.3. *uit vulnera eius:* & reliqua fecit, quibus ille opus habuit. Quod ſi d *cadauer* cuiuſpiam *mortui* deſertum videris, curabis exemplo Tobiæ, ſepulturæ illud mandare: ex animo optans, offerri tibi tales occaſiones, in quibus Lib.1. Offic. c.11. & lib. 2.c.1. poſsis tuas diuitias libenter collocare: ſiquidem (vt S. Ambroſius fusè oſtendit) multò plura diues, qui has eleemoſynas facit, acquirit: quàm pauper, qui eas recipit.

2. ELEEMOSYNA deinde, quàm BOOZ obtulit RVTH, liberalis fuit, & copioſa: non enim illa die tantum eam cibauit; ſed iuſsit

etiam

etiam vt e *tam diu meſſoribus* ſuis *iungeretur, donec omnes ſegetes meterentur*, & cum eiſdem cibum ſumeret. Diuites enim liberales eſſe decet, iuxta facultates, quas à Deo acceperunt: regulam illam ſequentes, quam ſenior Tobias filio ſuo dedit, dicens: f *ex ſubſtantia tua fac eleemoſynam: & noli auertere faciem tuam ab vllo paupere: ita enim fiet, vt nec à te auertatur facies Domini. quomodo potueris, ita eſto miſericors. ſi multum tibi fuerit, abundanter tribue: ſi exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri ſtude. præmium enim bonum tibi theſaurizas in die neceſſitatis.* ſed quis hic dies eſt alius, quàm vltimus vitæ tuæ? cùm te magna neceſsitate premi ſenties, ob eminentem DEO reddendam rationem: magnum tunc bonorum theſaurum ex tuis eleemoſynis congregatum inuenies: ſiue illæ magnæ fuerint, quia tu diues eras; ſiue paucæ, quia pauper: ita tamen, ſi cum hilaritate illas dederis; ac deſiderio feceris plurimas. Nam g *qui parcè ſeminat*, (ait Apoſtolus) *parcè metet*; *qui autem ſeminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet*. Et Sanctus Leo Papa: in hac, inquit, diſtributione, omnium fidelium pares animi eſſe poſſunt, etiam inter impares facultates: & qui largitati ſunt viribus inæquales: mentis tamen affectione ſunt ſimiles: Nam fidelium liberalitas, non doni, ſed amoris quantitate penſatur. ſit itaque diues largus in dando quod habet: nec ſit pauper inferior in deſiderando, quod non poteſt.

e *Rut.* 2. 21.
f *Tob.* 4. 7.
g 2. *Cor* 9. 6.
ſerm. 1. *de collectis &* *ſerm* 6. *de quadrageſ.*

3. SED non ſufficit, quod eleemoſyna ſit larga, niſi & modum illum coniunctum habeat, quem ipſius BOOZ eleemoſyna habuit: indicijs ſcilicet magnæ charitatis oſtenſis, quibus RVTH neceſsitati compatiebatur: cum qua loquebatur humaniſsimè, eis circumſtantijs diuites monens, ne faciant eleemoſynam cum aliquo mundanæ liberalitatis ſpiritu; ſed charitatis & miſericordiæ chriſtianæ; quæ (vt Sanctus Gregorius ait) cor prius offert, quàm donum, iuxta illud Iob: h *flebam quondam ſuper eo, qui afflictus erat, & compatiebatur anima mea pauperi*, cuius miſeriam meam reputabam: ex quo internæ miſericordiæ externa ſigna procedunt verbis & operibus: conſolando ſcilicet pauperem; eiuſque miſeriam, quomodo poteſt, ſubleuando. Contra Chriſtianam enim miſericordiam eſſet, mala verba pauperi dare; & exigua miſericordia, tantùm verba dare, etiamſi ſint bona: quæ, vt Sanctus Iacobus Apoſtolus dixit, parum illi i *proſunt*. Et Sanctus Ioannes: k *non diligamus*, inquit, *verbo, neque lingua, ſed opere, & veritate*. perfecta enim miſericordia ex bonis verbis, boniſque operibus completur iuxta illud Eccleſiaſtici conſilium: l *Fili in bonis*, quæ tribuis, *non des querelam: & in omni dato tuo non des triſtitiam verbi mali. Nonne ardorem refrigerabit ros? ſic & verbum* bonum refrigerat *meliùs quàm datum*. *Nonne* ſæpè *verbum* cum

Lib 10 *moral* c. 14.
h *Iob.* 30. 25.
i *Iacob.* 2. 15.
k 1. *Ioa.* 3. 18.
l *Eccl.* 18. 15

humanitate prolatum pluris fit quàm *datum bonum ? ſed vtraque in homine*
Lib. 21. Mo-ral. c. 14. *iuſtificato* ſimul inueniuntur. Ex qua ſententia colligit S. Gregorius: humilitatem in verbis debere pietatem in operibus comitari : ne horum fructus pereat.

4. SED vlteriùs multò progreſſa eſt excellens BOOZ miſericordia: qui non ſatis habuit, quòd ipſe RVTH ipſius miſereretur, & liberalem ſe in eam
Ruth 2. 9 oſtenderet : ſed *mandaui*, inquit, *pueris meis, vt nemo moleſtus ſit tibi*. Sæpè enim euenit, vt diues ſit pius, & miſericors; famulus verò, per quem eleemoſynam largitur, ſit moroſus & malè affectus. non decet autem, ſi Dominus eſt liberalis, & humanus: domus præfectum parcum eſſe & moroſum. expeditque huiuſmodi incommodum à miſericordi diuite præueniri, & auerti.

5. HVC accedit, quòd BOOZ eam miſericordiam & eleemoſynam
Ruth 2. 9. 4. fecerit modo quodam ingenuo & honorato, dicens RVTH : etiam *cùm ſitieris vade ad ſarcinulas, & bibe aquas de quibus & pueri bibunt : & quando hora veſcendi fuerit, veni huc & comede panem*, quemadmodum cæteri ad eorum menſam. Imò ipſo die ex propria manu dedit illi
...ta Theo. & Sym. quod comederet, vt colligitur ex alia tranſlatione dicente : *porrexit ei granatum*, cibum ſcilicet quo meſſores veſcebantur, ex frumenti granis toſtis confectum. Ex quo apparet, pium diuitem debere eleemoſynam facere modo qualitati pauperis accommodato : illum ſcilicet iuxta ſui ſtatus qualitatem honorando : nec ſemper mittere debet eleemoſynam ad ipſam portam domus; ſed nonnunquam inducendus eſt pauper in ipſam domum; & ſternenda ei menſa, in qua comedat. imò aliquando conijciendo oculos in eum, quem pauper ipſe refert, & cuius amore diues eum recepit; decet ad propriam menſam illum adhibere : quemadmodum Sanctus Ludouicus Rex Galliarum faciebat, ſeruata interim decentia & decoro conuenienti. nec ſemper danda eſt eleemoſyna per alterius manum; ſed etiam interdum propria. Solet enim Dominus noſter huiuſmodi factum particulari aliqua conſolatione remunerare; quæ pars quædam ſit illius centupli, quod in hac vita largitur facienti eleemoſynam. Quod experiuntur quotidiè, qui hoſpitalia viſitantes, pauperibus miniſtrant, manus eorum lauant, vngues abſcindunt, & cibum porrigunt, etiam in ipſum os illum immittentes; & omnes blanditias illis oſtendentes, quas pia & ſollicita mater ægrotanti filio oſtenderet. In huiuſmodi enim occaſionibus locum habet, quod ipſe Saluator di-
Matt. 12. 50 xit : *qui fecerit voluntatem Patris mei, qui in cælis eſt, ipſe meus frater, & mater eſt*. & licebit certè matrem CHRISTI appellare eum, qui, vt illi obediat, ſeruit, miniſtrat, & matris ſpiritu indulget

pauperi:

pauperi: in quo eſt ipſemet Chriſtus. Cùm igitur filij valdè gratos ſoleant ſe in matres ſuas oſtendere: quos fauores, & quas delicias non exhibebit hic Dominus ijs, quos matris ſuæ nomine dignatur: eò quòd tale officium in ipſum exercent. De eiſdem S. Gregorius declarat illud, quod habetur apud Iob: p *viſitans ſpeciem tuam, non peccabis*. Certum eſt: omnes homines eiuſdem eſſe ſpeciei: & quoad hoc vnumquemque eſſe alterius imaginem, & ſimilitudinem: ſed pauper homo eſt multò maior ſimilitudo noſtra, quàm diues. Nam diuitiæ homini adueniunt extrinſecè, & ipſi naturæ ſunt tanquam additamenta: paupertatem autem & miſeriam ex ipſa ſua natura poſt peccatum habet. Eſt autem aptum medium ad vitanda peccata, huiuſmodi pauperes viſitare: intuendo in eis imaginem tuam; & ex eo agnoſcendo, eiſdem te miſerijs eſſe ſubiectum, quibus illi. ex quo altiores in humilitate iacies radices. Quòd ſi eorum neceſsitatibus ita ſubuenias; ſicut velles alios tuis ſubuenire: ſolidaberis in charitate: & ex tali viſitatione proficies, nouaque conſolatione & ſpiritu refectus abſcedes.

Lib. 6. Moral. c. 16.
p *Iob. 5. 24.*

6. Sed prædictis omnibus vltimam Booz manum impoſuit, cùm ſuis pueris præcepit: q *de veſtris quoque manipulis proijcite de induſtria, & remanere permittite, vt* Absqve Rvbore *colligat*, cogitans: ſe iure legis poſſe eas colligere. O charitatem omni admiratione ſuſpiciendam! ô perfectæ miſericordiæ inuentiones; quæ modum & viam adinuenit, qua pauper tanquam ſibi debitum accipiat, quod ex mera gratia offertur! de magno illo Eleemoſynario S. Ioanne Patriarcha Alexandrino refertur: quòd cùm intelligeret, iuuenem quendam, nobilium & diuitum parentum aliàs filium, in magnam paupertatem incidiſſe: ne is eleemoſynam accipere erubeſceret, iuſsit quendam eius famulum, in antiqua aliqua charta recognitionē quandam ſcribere, qua conſtaret, ipſum Patriarcham à multis annis debere ipſius iuuenis parenti magnam auri ſummam: eamque chartam eidem iuueni offerret, ſuaderetque, vt creditum illud parentis à Patriarcha exigeret. Quod cùm iuuenis feciſſet, ſine vlla difficultate aut mora recepit, ſpecie crediti, honoratiſsimam eleemoſynam, prodeuntem ex pectore illo, magis anxio ad dandum, quàm ſint omnes huius mundi auari ad accipiendum. O virum admirabilem, qui r *fecit mirabilia in vita ſua!* ſiquidem ſanctas huiuſmodi fraudes adinuenit, non vt aliena ſibi vſurparet, ſed vt propria largiretur; nō vt furtum occultaret, ſed vt eleemoſynam diſsimularet; non vt iram, detrimentum patientis impediret; ſed vt pudorem, recipientis commodum, remoueret.

q *Ruth. 2. 16*
In eius vita.
r *Eccli. 31. 9.*

7. Omnia hæc præcipuam ſuam originem habent ab humilitate, quæ miſericordiam comitatur: in qua non hominum laudes, ſed gloria ipſius Dei quæritur; non eleemoſynarius haberi, ſed reuerà talis eſſe apud Deum: faciendo eleemoſynam ita occultè, vt homines id non videant,

quemadmodum S. Nicolaus eleemoſynam fecit, qua tres virgines nubere poſſent: quæ aliàs erant in periculo: ſecutus Chriſti D. N. conſilium, di-
s Matt. 6. 2. centis: s *cùm facis eleemoſynam, noli tubâ canere ante te, ſicut hypocritæ faciunt in Synagogis, & in vicis, vt honorificentur ab hominibus: Amen dico vobis, receperunt mercedem ſuam.* O infelicem fucatæ laudis mercedem, propter opus, quod æternam potuiſſet gloriam promereri! eſt tamen eadem
Lib 19. Moral. c. 14. & part 3. post admon. 21. laus merces falſæ illi miſericordiæ proportionata. Nam, vt Sanctus Gregorius de Eleemoſynarijs in peccatis ſuis obſtinatis ait, pecuniam quidem ſuam dant Deo, ſed animam Diabolo: ita de his dicere licet. quod pecuniam ſuam Chriſto dent; ſed cor, mundo & peccato. Quamobrem ait Chriſtus D. *te faciente eleemoſynam, neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextra tua.* hoc eſt: ſtude, quantū in te erit, intentionem tuam ita occultare, vt nō ſolū alios homines lateat; ſed ſi erit poſsibile, etiā te ipſum: Ita vt operi bono nihil intentionis vanæ commiſceas: alioquì eleemoſyna, quæ ex ſe volaret in cœlum; ob ſiniſtram huiuſmodi intentionem hęrebit in terra, & peribit. Quare ſi fuerit aliquando neceſſe eleemoſynā publicè fieri, intentio tamen ſemper maneat occulta: vt ſcilicet dextra manus eam porrigat intentione adeò recta, vt manus ſiniſtra nihil habeat intentionis obliquæ.

8. DENIQVE magni huius viri miſericordia, etiam in eo eluxit, quod
t Ruth. 2. 20 NOEMI audiens, quæ RVTH ab eo facta referebat, dixerit: t *benedictus ſit ille à Domino: quoniam eandem gratiam, quam præbuerat viuis, ſeruauit & mortuis.* his verbis ſignificans eius miſericordiam firmam eſſe ac ſtabilē: vt quę non obliuiſceretur amicorum etiam poſt mortē; ſed extenderet ſe quoque ad pauperes, quæ mortuos, ſanguine contingebāt. quemadmodū & Dauid
u 2. Reg. 9. 3 magnam exhibuit miſericordiam ijs, u *qui ſupererant de domo Ionathæ.* Quāuis vt hæc miſericordia plena ſit, & perfecta, debet etiā ſe extendere ad ini-
x Prou. 25. 21. micos: iuxtà Sapientis conſilium: x *ſi eſurierit inimicus tuus, ciba illum: ſi ſitierit da ei aquam bibere.* ſic enim plenè ſatisfacies conſilio Saluatoris dicen-
y Luc. 6. 36. tis: y *eſtote miſericordes ſicut & Pater veſter miſericors eſt:* qui etiam malis & ingratis benè facit.

§. 2. *Qua ratione pauperes poſſint eleemoſynas facere.*

SI pauper es, & artem quoque callere cupis, faciendi eleemoſynam: exemplar reſpice in paupere RVTH tibi propoſitum. quæ exijt, vt labore ſuo ſpicas colligens, non ſeipſam tantùm ſed æquè pauperem NOEMI (quæ tanquā ætate grandæua domi manſerat) aleret, ac ſuſtentaret. Nam
a Ruth. 2. 18 cùm veſperi domum rediret, a *tres modios hordei, quos excuſſerat ex ſpicis collectis,* ſtatim tradidit *ſocrui ſuæ: inſuper protulit & dedit ei de reliquijs cibi ſui, quo ſaturata fuerat,* & quem BOOZ eleemoſynæ nomine illi dederat. quo facto duplicem rationem oſtendit, qua poſsint etiàm pauperes eſſe eleemoſyna-

rij;

rij; tantumque, aut plus etiam promereri, quàm diuites. Altera ratio eſt laborando proprijs manibus, vt ex mercede laboris, proximorum neceſsitatibus ſubueniant: iuxtà conſilium Apoſtoli, ſuadentis Epheſijs, b *operari manibus ſuis, vt haberent, vnde tribuerent neceſsitatem patienti*: & ipſemet gloriabatur, dicens: c *quoniam ad ea, quæ mihi opus erant, & his qui mecum ſunt, miniſtrauerunt manus iſtæ: & quoniam ſic laborantes oportet ſuſcipere infirmos.* ſic enim exemplar ſeipſum præbuit, quod alij imitarentur: quem multi ex antiquis Patribus ſunt imitati: qualis ille fuit Religioſus, de quo S. Gregor. quòd cùm tota hebdomada in conſuendis calceis laboraret, quicquid poſt ſuã ſuſtentationẽ ſupererat, die Sabbathi pauperib⁹ erogabat. Et alius Monachus vidit, quòd eidẽ Religioſo pulchrum in cœlis palatium ædificaretur, cuius conſtructores ſolo die Sabbathi videbãtur operari. vt ſic appareret, pretioſam apud Deum fuiſſe eleemoſynã, quæ illis diebus, & ex tali labore fieret. Et hic primus modus illam etiam complectitur eleemoſynam, quę ſit viſitando infirmos, eos conſolando, & in eorum morbis eis miniſtrando: & ſimilibus alijs.

b *Epheſ. 4. 28.*
c *Act. 20. 34*
Lib. 4. Dialog. c. 36.

Alter modus, quo poteſt pauper eleemoſynas facere, eſt; quãdo alios pauperes participes facit ei⁹ eleemoſynæ, quam ipſe ab alijs tanquã pauper accepit: ſic oſtendens affectũ & propenſionem, quam habet ad miſerendũ: de d *exiguo quod habet*, ſicut dixit Tobias *exiguum etiam libenter impertiendo*. quod quamuis quantitate ſit exiguum, æſtimatione tamen eſt magnum: ſiquidem ſibi ipſi ſubtrahit, quod aliorum neceſsitati ſubleuandæ impendat. Quamobrem Chriſtus D. N. e *pauperem Viduam mittentem æra minuta duo in gazophylatium laudans, dixit* diſcipulis ſuis, *verè dico vobis, quia Vidua hæc pauper, pluſquam omnes miſit: nam omnes hi ex abundanti ſibi miſerunt in munera Dei: hæc autem ex eo, quod deeſt illi, omnem victum ſuum, quem habuit, miſit.* & ipſemet Saluator in ſe ipſo exprimebat, quod in alijs laudabat. Nam ex ijs, quæ eleemoſynæ nomine tanquam pauper accipiebat, curabat (vt refert Sanctus Ioannes) f *egenis aliquid dari*. Quod adeò erat in eius ſchola receptum: vt cùm in nocte vltimæ cœnæ diceret Iudæ: *quod facis, fac citiùs*: diſcipuli intellexerint, iuſsiſſe eum aliquid emere, quod pauperibus alijs in ipſo Paſchate donaretur. Quod exemplum amplexi ſunt, qui in ſua paupertate honoris ſibi ducebant, Chriſtum Seruatorem imitari: qualis fuit pauper ille Seruulus paralyticus, de quo S. Gregorius, quòd cùm ex eleemoſynis vitam ſuſtentaret, quicquid ei ſupererat, alijs pauperibus erogabat: in die autem obitus ſui Angelorum muſicam & cœleſtes laudes audiuit: quibus comitantibus in cœlum aſcendit. vt hinc animum pauperes aſſumãt, ad dandum alijs pauperibus, quod habuerint: licèt non aliud quàm aquæ hauſtum: quo nihil minus dari poteſt: cùm Chriſtus D. dixerit: g *quicunque potum dederit vni ex minimis iſtis calicem aquæ frigidæ,*

d *Tob. 4. 9.*
e *Luc. 21. 2.*
f *Ioan. 13. 29*
4 Dialog. cap. 14.
g *Matt. 10. 24.*

h Marc. 9. 40. *tantum in nomine diſcipuli*, & h *in nomine meo. Amen dico vobis, non perdet mercedem ſuam*: ego enim illi aquam gratiæ viuam cum tanta ſpiritualium bonorum abundantia dabo: vt omnia ſua bona deſideria in hac vita, & in futura æternùm exſatiet. Amen.

CAPVT XIII.

ORATIONES SATISFACTORIAE, ET QVOD vocatio diuina poſt pœnitentiam exhortetur, & impellat ad feruorem & perfectionem in bonis omnibus operibus.

TERTIOS Pœnitentiæ fructus complectitur oratio. Et quoniam multi pœnitentes præſtare non poſſunt aliàs pœnitentias corporales, ob ſuam imbecillitatē; aut eleemoſynas, ob paupertatem: ſolent vt plurimum Confeſſarij tertium hoc ſatisfactionis genus eis præſcribere: qualia ſunt Sacro Miſſæ intereſſe, Pſalmos, Coronas, ſiue Roſaria, & Litanias orare, Eccleſias viſitare, Conciones audire, pios libros legere, & aliquid temporis diuinis myſterijs meditandis impendere: aliaque ſimilia opera, quæ ad cultum diuinum, vitamq; contemplatiuam ſpectant: quæ ad vtrumque prædictum finem valdè conducunt. Valdè enim pro peccatis præteritis ſatisfaciunt, quatenus carni & ſpiritui ſunt grauia; adiuuant verò, ad vitæ reformationem & perfectionem, quatenus in ſe valdè excellunt; noſtrumque ſpiritum multum extollunt, vt cum diuino In Pſal. 116. coniungatur. Vtrumque hoc Sanctus Chryſoſtomus coniunxit dicens: *Si magnum aliquod donum Deo offerre volumus: nihil habemus laudatione maius, nihil laudatione difficilius*. Nam multum proculdubiò ſpiritus laborat in adhibenda attentione ad id, quod in hac laudatione facit: ne ſcilicet ad alia diuertat, aut ſolicitudinum occurrentium agmini aditum præbeat; aliiſque imaginibus, quæ turbare eum ſolent. Ipſum quoque corpus aliquid a Eccl. 12. 12. patitur. Eccleſiaſtes enim dixit: a *frequentem meditationem, carnis eſſe afflictionem*. Et nominatim quidem, eò quòd oratio externam quoq; exigat reuerentiam, quam exhibendo, ipſum corpus defatigatur: ſiue genua ſint flectenda, ſiue ſtandum, ſiue in loco aliquo quietè manendum: quamuis ſa- 2. 2. q. 83. a. 12. tisfactio (teſte S. Thoma) nominatim reſpondeat ſpeciali illi orationis labori, quà vocalis eſt: eà enim b *reddimus* (vt Oſeas Propheta dixit) *Domino* b Oſeæ 14. 3. *omnem iniquitatem auferenti, vitulos labiorum noſtrorum*: verba ſcilicet Orationum, Hymnorum, Canticorum, & aliarum laudum.

Sed multò adhuc magis conducit oratio ad noſtram reformationem & perfectionem, duos alios effectus in nobis producendo: refectionem ſcilicet animæ ſpiritualem; & impetrationem eorum bonorum, quæ à Deo petimus. His enim peccatorum reliquias euellit, à lapſibus præſeruat, arboremque pœnitentiæ fouet: vt fructus valdè copioſos & perfectos proferat. Oratio, ait S. Chryſoſt. eſt inſtar irrigationis arborum, & plantarum, quæ aquæ humore virorem & vigorem ſuum conſeruant, creſcunt, & folia, flores, ac fructus proferunt: quod ſi irrigatio deſit, marceſcunt, areſcũt, & tandem pereunt: præcipuè ſi in arida & arenoſa terra ſint ſatæ; & clima ipſum æſtuoſum & intemperans. Hunc ergò in modum, orationis irrigatione, ſpiritus vigorem conſeruabis, creſces in virtute, flores produces feruentium deſideriorum, folia verborum ſanctorum, & bonorum operum fructus. Quod ſi irriguum hoc tibi deeſſet, virtutes omnes perirent: eò quòd plantatæ ſint in anima, quæ inſtar eſt aridæ & ſterilis terræ, & à ventis paſſionum vrentibus oppugnata; radijſque, quos amor proprius ex ſe iacit, quaſi conſumpta. Oratio, inquit, inſtar eſt ſolis in mundo: cuius præſentia plantæ vireſcunt, viuentia exhilarantur, alleuiantur infirmi, & ſani laborant: per illam enim exanimata corda incaleſcunt; triſtia conſolationem percipiunt; infirma conualeſcunt; & quæ ſana ſunt, ſolidantur. Illa denique vitam Dei cultu dignam miris modis conciliat, conciliatam auget, quaſique theſaurum recondit animis noſtris. Nam Deus admirabilem ſe oſtendit in ijs, qui orationi ſe dedunt: vt illos virtutibus & gratijs ditet, quæ ſint hominibus admirationi. Nam ipſe dixit: c *petite & accipietis*. ideoque ſi caſtitatem, ſi patientiam, reliquaſque virtutes ab eo petas, vt oportet: accipies eas liberaliter. Quod ſi velis, vt Micheas ait, d *facere* ſemper *iudicium* & iuſtitiam, *& diligere miſericordiam, & ſolicitum ambulare cum Deo tuo*: eſto ſolicitus ac diligens in orando: oratio enim impetrabit tibi ſpiritum ſeueri Iudicis in te ipſum; & ſolicitæ ac miſericordis matris in proximos; & filij diligentis, ac obedientis Deo tuo. Eadem impetrabit tibi reformationem, & conſtantiam, quam deſideras: quia omnia poteſt, & omnia obtinet in virtute Spiritus ſancti, à quo illa procedit. Quemadmodum in Duce ſpirituali fuſius eſt dictum, ad quem remitto Chriſtianum Lectorem.

S. Thom q. 87. a 13.

Lib. 1. de orando Deũ.

c *Matth. 7. 7*

d. *Mich. 6. 8.*

§. *Vnicus. Vocatio ad omnia bona opera prædicta.*

IMPONAMVS huic Tractationi finem, explicantes amicum & beneuolum modum, quo vocatio diuina animam per pœnitentiam iam iuſtificatam, inuitat, vt prædicta omnia opera feruenter exerceat, & vias ſatisfactionis ac reformationis, vſque ad earum finem acceleret.

Digitized by Google

Cant. 2. 10. SVRGE, *inquit, propera amica mea, columba mea, formoſa mea, & veni. Iam enim hyems tranſijt, imber abijt & receſſit. Flores apparuerunt in terra noſtra, tempus putationis aduenit. vox turturis audita eſt in terra noſtra: ficus protulit groſſos ſuos: vineæ florentes dederunt odorem ſuum Surge, amica mea, ſpecioſa mea, & veni. columba mea in foraminibus petræ, in cauerna maceriæ inhabita, oſtende mihi faciem tuam, ſonet vox tua in auribus meis: vox enim tua dulcis, & facies tua decora.* O vtinam diuinus ſpiritus eum tibi manifeſtaret, qui in his ſimilitudinibus latet, excitareris dubio procul, & ingentem reſumeres ſpiritum ad excellentiſſimam reformationem & perfectionem procurandam, quam eiſdem ſimilitudinibus intendit ipſe tibi perſuadere. Quod primùm iubet animæ tuæ eſt, vt *ſurgat*, non ex morte ad vitam: quia ſupponitur iam reſurrexiſſe per contritionem, & confeſſionem factam: ſed illo triſti & flebili ſtatu, in quo eſt; & à torpore atq; ignauia, quæ ſolet cum comitari, ad vitam nouam, valdeq; reformatam inchoandam: magnoque feruore opera ſanctitatis exercenda, quibus illa obtinetur. quod vt tibi perſuadeat, quatuor efficaciſſimas affert rationes.

1. PRIMA ratio eſt deſumpta ex ingentibus beneficijs ac fauoribus, quibus te proſecutus eſt die, quo fuiſti confeſſus: quæ beneficia ſplendidis, ac glorioſis nominibus, quibus compellat, oſtendit: quæ non ſunt inania, ſed ſanctitate, quam ſignificant, plena. eſt autem rationi conſentaneum, vt tu iuxta eorum ſignificationem te geras, quaſi tibi diceret: recordare, ô anima iam confeſſa, quod in confeſſione fecerim te *amicam meam*, per gratiam & charitatem; *columbam meam*, per puritatem & ſynceritatem; *formoſam meam*, per omnium virtutum ſplendorem: & in his omnibus es mea: nam huiuſmodi dona non tua ſunt, ſed mea: quæ ideò tibi contuli, vt te obſtringerem, vt ſemper in ea maneres, & eiſdem mihi ſeruires. Quare *ſurge, propera, & veni*. Surge, amica mea, vt voluntatem meam fortiter adimpleas; propria, columba mea, ad multos filios operum ſanctorum, magna puritate generandos; veni formoſa mea, vt virtutum ſplendorem clariſſimis exemplis manifeſtes. quæ omnium intuentium corda pertrahant ad imitationem. Grata igitur eſto tanto benefactori tuo; nouas gratias, acceptis iam donis comparando.

2. NEC minus efficax eſt *ſecunda ratio.* nam per confeſſionem ſublata ſunt impedimenta in diuino ſeruitio progrediendi. *Hyems*, ait, *tranſijt, imber abijt & receſſit.* Iam enim præteritæ vitæ peccata tibi condonaui, quæ tibi quaſi hyems quædam erant, ob iuſtitiæ ſolis abſentiam; frigus erant ob defectum charitatis; & imber, ob effrenes carnis paſſiones ac tentationes Dæmonis permoleſtas. Nubilum erat, ob fidem mortifica-

tam,

tam,& ignorantiæ nebulam;triſte,ob conſcientiæ remorſum, & culpæ amaritudinem. Cùm igitur hæc omnia ceſſauerint: *Surge, propera, & veni.* Exi aliquantulum ex moleſta miſeriarum tuarum conſideratione; quæ timidam te reddit, & arctat: reſpira cogitatione ingentium miſericordiarum mearum. & ſiquidem peccatorum tuorum catenas, & compedes ſolui: memor eſto huius beneficij, gratamque te ſemper oſtende: occupando te in meo obſequio. Filijs Iſrael olim dixi: b *Mementote diei huius, in qua egreſsi eſtis de Aegypto, & de domo ſeruitutis*, in qua tenebamini. In eius ergò memoriam præcipio, vt *non comedatis fermentatum panem*. Sed tibi, O anima iuſtificata, nunc dico, vt ſemper ſis memor huius diei, in qua per confeſsionem eripui te à Dæmonis tyrannide, à peccatorum ſeruitute, à frigoribus & imbribus calamitatum, quos propter illud fueras promeritus. Hanc igitur à te gratitudinem requiro, vt non amplius c *fermentum* corruptionis reſumas; ſed *azimum* ab omni fermento liberum: feſtinando, vt procul magis ac magis diſcedas ab Aegypto, vt acceptum bonum ſecuriùs conſerues.

S. Bern ſer. 58. in Cant.

b Exo 13.3.7 Deuter. 16.3

c 1 Cor. 5 8.

SED *tertia ratio*, quam addit, adhuc eſt efficacior. Iam enim in nomine & virtute DEI, tuæ ſalutis opus feruentibus initijs inchoaſti: rectum itaque eſt, & rationi omninò conforme, vt pergas, donec perfectè voti compos euadas. Attende, inquit, incepiſſe iam in anima tua ver nouæ vitæ. ex gratia enim & auxilio meo iam *flores* bonorum deſideriorum in te *apparuerunt*; *tempus putationis* conſcientiæ tuæ *aduenit*: quam Sacramentalis confeſsionis falx putatoria perfecit, cùm ab ea omnia peccata putauit; *Vox turturis audita eſt*, cùm præ dolore eorum ingemuiſti; *ficus protulit groſſos ſuos*, dum aliqua alia opera ſatisfactoria, & quæ dolorem tibi incuſſerunt, præſtitiſti; *vineæ* tuarum potentiarum *florentes* bonis deſiderijs inceperunt *odorem ſuum dare*, & proximos ædificare. Quæ igitur tam fœliciter incepiſti: ne hæſites. Sed *ſurge*, & *propera*, vt perficias, & abſoluas, quod adhuc tibi deeſt. Deſideriorum tuorum flores proferant bonorum operum fructus. Eadem falx, quæ tua peccata putauit, eorundem reliquias abſcindat; delicias putet ieiunijs; fortunas, eleemoſynis, ſecularem ſplendorem, humiliationibus: omnes in his omnibus exceſſus abſcindendo. *Vox turturis*, quæ ob culpas gemebat, gemat nunc in oratione, continuum petendo virtutum augmentum. *Ficus*, quæ ſatisfactionis groſſos ob debita protulit, proferat nunc optimas fecundas ficus, reformationis in moribus. *Vinea*, quæ bonum odorem dabant, proferant nunc amoris vinum & feruoris. Denique bona propoſita, quæ concepiſti: attende, vt ſtatim opere exequaris, nec dubites, auxiliũ meũ tibi adfuturũ. deſidero .n. opera mea eſſe perfecta: & qui ſanctificationis tuæ opus in te cepi: auxiliũ feram, vt perficiatur. Ne oblatã hãc

Digitized by Google

occaſionem præterire patiaris: quam nunc offero. occaſio enim ſemel amiſſa, difficilè redit. &, ſi non perficias, quod nũc incipis, illudent tibi Dæmones, tanquam homini inconſtanti: qui d *cœpit ædificare*, & cœptum ædificium *non potuit conſummare*.

d Luc. 14. 30

4. Sed neque hic ſiſtit diuina vocatio: ſecundò enim vocat animam, vt opera exerceat orationis, & contemplationis ſublimiora. *Surge*, ait, *columba mea*: & è terra in cœlum vola: è creaturis ad creatorem, & ex te ipſa ad tuum Redemptorem. Ingredere per orationem & Meditationem *in foramina petræ, & cauernam maceriæ*: manſionem & ſeſſionem tuam ponens in meæ humanitatis ac diuinitatis myſterijs; in vulneribus, quæ tui gratia in cruce pertuli, & in ijs operibus, quibus te protego, & ex cœlo ipſo tibi aſſiſto: vt tibi ſpiritum & feruorem recipias, quo meas imiteris virtutes, ſequaris conſilia; & feruentibus in me ſenſibus & affectibus transformeris. Cùm de confeſsione peragenda cogitares, tuorumque peccatorum memoria quodammodo contraheneris; ad mea vulnera, vt veniam quæreres, cófugiebas. Scriptum eſt enim: e *petra refugium herinacijs*. Nam ad hæc ſe recipit foramina, vt ſecurus ſit. Iam deſijſti herinacius eſſe, ob pœnitentiam; & factus es columba, ob receptam puritatem. Veni igitur ad eadem vulnera mea, non repens ſicut herinacius; ſed ſicut columba volans, non præ timore tremens, aut repugnanter; ſed magno animo, & fiducia maxima; non ad petendam tantùm tuorum peccatorum veniam, ſed vt propter dolores meos gemas, & in meas oirtutes transformeris, dulceſq; mecum ſermones miſceas. *Oſtende mihi faciem tuam*, quæ *decora eſt: & ſonet vox tua in auribus meis: quia dulcis eſt*. Non timeas in meum conſpectum venire, præteritorum peccatorum turpitudinem erubeſcens: quia iam te lacrymarum aqua abluiſti; & per Abſolutionem tibi impenſam, omnes tuas maculas deleui. Ideoque magnam es induta pulchritudinem & elegantiam. Ne exiſtimes moleſtum mihi eſſe, ſi in oratione mecum loquaris, & me vocem verbaque tua contemnere, tanquam ab eadem anima prolata, quæ tot aliàs in mei & proximorum ſuorum iniuriam protulit. Nam poſt tuam pœnitentiam, iam vox tua eſt mihi dulcis, illamque audire delector. Loquere, ora, pete, mecumque de tuis rebus confer: nam deliciæ meæ ſunt colloqui cum filijs hominum, & cum eiſdem conuerſari, qui mihi ſunt chari. O felicem animam, quam Devs vocatione adeò beneuola vocat! cui glorioſa adeò agnomina tribuit! cum qua tenera adeò colloquia miſcet, cui exercitia adeò nobilia ſuggerit. auxilium ſuum etiam offerens, vt in eiſdem proficiat.

e Pſa 103. 18

O Devs animæ meæ: quantò æquiùs dicere tibi ego poſſum, quod tu mihi: oſtende mihi Domine, faciem tuam: quia decora eſt; ſonet vox tua in auribus meis: quia dulcis eſt; illuſtra, Domine, diuino tuo lumine mentem

meam:

meam: vt in contemplatione pulchritudinem videam diuinæ faciei tuæ, & virtutum ac perfectionum tuarum elegantiam, ità vt ad eas imitandas exciter, & afficiar. Sonet in auribus meis dulciſſima ſuauiſſimæ inſpirationis tuæ vox, quæ me ad omnium horum operum exercitationem inuitet; vt auxilio tali præmunitus in omnibus eis valdè præcellens euadam; perueniamque ad te videndum, & in gloria tua æternum fruendum. Amen.

TRACTATVS III. FINIS.

TRACTATVS IV.

DE SACRATISSIMO EVCHARISTIÆ SACRAMENTO ET EXCELLENTI PERFECTIONE, QVAM ſuſcipientibus adfert.

CAPVT PRIMVM.

PRAESENTIAM CHRISTI D. N. IN SANCTISſimo Euchariſtiæ Sacramento comprobant ſtupenda, quæ per illud facta ſunt in mundo.

SANCTISSIMVM Altaris Sacramentum, quod etiam EVCHARISTIAE appellamus, proprium locum (vt ſacra Concilia Eccleſiæque Doctores aſſerunt) habet poſt Baptiſmũ & Confirmationem, quæ nos capaces dignoſque reddunt ad illud ſuſcipiendũ. Sed quoniam plerumque fideles in varias incidunt culpas, à quibus neceſſe eſt, eos per confeſsionis Sacramentum purgari, antequam hoc ſuſcipiant: hoc poſuimus quarto loco, tanquam ſolem inter ſeptem planetas, quod tamen in excellentia & dignitate eſt omnium primum, & a *fontem ſolis* licet appellare: multis ſcilicet aquis redundantem. Nam ex ſeptem *fontibus Saluatoris*; hic glorioſior eſt, & abundantior: quia continet in ſe ipſummet

Concil. Trid. ſeſſ. 7. c. 1. S. Tho. 3. p. q. 65. a. 2. & 3.

a Ioſ 15. 7. b Iſa. 12. 3.

Digitized by Google

Saluatorem, qui fons eſt luminis, & aquarum omnium viuentium ipſius gratiæ;& Diuinus ille ſol,de quo Malachias: c *Vobis timentibus nomen meum orietur* SOL IVSTITIAE,*& ſanitas in pennis eius:& ſalietu ſicuti vituli* in conſpectu eius. Quod promiſſum etſi cum iuſtis loquatur, qui huius vitæ labores iam ſuperarunt;quibus proinde diuinus hic ſol naſcetur, cùm ad eos remunerandos cum ingenti gloria veniet; poteſt tamen eadem promiſſio applicari iuſtis,qui pœnitentiæ amaritudines, de quibus hactenus egimus,ſubierant. Ijs enim ſol hic Iuſtitiæ naſcitur, cùm in hoc ſacramentum è cælo deſcendit, ad vitam ſanitatemque confirmandam, & augendam,quam illis erat elargitus. Et quemadmodum pennæ Solis appellantur ſplendoris radij illum ambientes,quibus ille per mundum gyrans, viuentes exhilarat:Ita ſolis huius Iuſtitiæ pennas licet appellare duas huius ſacramenti partes;quibus totam Eccleſiam circumiens, radios lucis ardoremque cæleſtem ad animas ſanandas,& exhilarandas emittit. quæ ſtatim atque cum ſpiritu Sacramentum hoc ſuſceperunt,tanquam vituli lacte ſaturi;hinc inde præ gaudio diſcurrunt,ac ſaltant: deguſtato enim ſuauiſsimo huius cibi lacte,exultant cum ſpiritus iubilis; ſaltantq; in Diuino conſpectu,ſicut Dauid ante arcam fœderis ſaltabat. Sed myſterium ſingulare indicat tranſlatio LXX. Interpretum,dicens: *Salietu ſicut vituli de vinculis relaxati.* ſignificat enim,quemadmodũ vituli,qui aliquandiu incluſi,& ligati manſerunt,cùm inde ſoluuntur,currunt,ſaliuntq; ingenti lætitia: Ita eos, qui catenis ſuorum peccatorum ligati erant, per ſacramentũ verò Confeſſionis ſoluti & liberati ſunt,lætari,& præ gaudio ſalire,cùm vident Iuſtitię ſolem ipſos velle ſuis pennis protegere; & inſtar cibi in ſanctiſsimo hoc ſacramento dignari ad ipſos venire. Cuius ſacramenti excellentias in hoc tractatu indicabimus,ijs præſuppoſitis,quæ in alijs noſtris libris de eodem attulimus,vt pœnitentes,ſpiritus recentes nunc accipiant ad itinera & vias ſuæ reformationis peragendas:reliqui verò iuſti animentur ad creſcendũ, & aſcendendum ad ſublimitatem perfectionis Chriſtianæ,quæ per hoc ſacramentum confertur.

c *Mal* 4.2.

In Medit. part. 4.&6. Et in Dom. Spirit. Frat. 2.

PRO fundamento autem eorum,quæ ſunt dicenda, ſtabiliemus in hoc capite Diuiniſsimi huius myſterij veritatem,ad conſolationem fideliũ: de eo enim dixit Dauid: d *memoriam fecit mirabilium ſuorum, miſericors,& miſerator Dominus:eſcam dedit timentibus ſe,* qui hoc timore,& reuerentia,omnia peccata deuitant. Tot autem tantaq; fuerunt hæc mirabilia, vt eos offuſcauerint,qui ſe ſapientes exiſtimarunt;nec ea admittere voluerũt, filij ſuperbiæ,quorũ Rex eſt Sathan,qui quemadmodũ confeſsionem horrent, quia pudet peccata ſua alteri homini aperire,dicentes: ſatis ſibi eſſe,ſi Deo ſoli confiteantur:ita Cõmunionem ſacrã contemnũt:quia pudet credere Chriſtum ſeruatorem noſtrum latere ſub eo, quod videtur eſſe panis & vinum;

d *Pſ.* 110.4.

dicen-

dicentes eum nec ſua omnipotētia id facere potuiſſe;nec bonitate voluiſſe, nec eius Maieſtatem id decere. Sed in hoc ipſo impij homines ſuã ignorantiam & ſuperbiam Diabolicam manifeſtant: volentes omnipotentiam Dei exili ſuo intellectu;& eiuſdem bonitatẽ tumentis ſuæ ſuperbiæ iudicio metiri. de quibus S. Apoſtolus Iudas dixit: e *quæcunque ignorãt blaſphemare: quæcunque autem naturaliter, tanquã muta animalia, norunt, in his corrumpi.* Et S. Petrus: f quod *dominationẽ contemnant, audaces, ſibiq; placentes, ſectas non metuant introducere blaſphemantes: & veluti irrationabilia pecora in corruptione ſua perituros, percipientes mercedem ſuæ iniuſtitiæ:* quia iudicio tantum ſenſuum & appetitionum guſtu ducuntur. niſi enim malitia fuiſſent excæcati, ſuaſq; aures tanquam aſpides ſurdę occluſiſſent, audiuiſſent dubio procul ipſius Chriſti Seruatoris verbũ dicentis: g *Caro mea verè eſt cibus, & ſanguis meus verè eſt potus:* quod idem re ipſa confirmauit, cùm poſtea: h *accepit panem, deditq; diſcipulis dicens: accipite & comedite: hoc eſt corpus meum: & ſimiliter calicem, dicens: bibite ex hoc omnes: hic eſt enim ſanguis meus.* poteſtne quis dubitare Chriſtũ D. hæc verba dixiſſe? aut ea veram ac realem eius præſentiam ſignificare in cibo & potu, quem illis porrigebat? ſi enim voluiſſet clarè ac diſtinctè id tùc dicere, quod Eccleſia Catholica de eius præſentia nunc confitetur; verbiſq; vti; quæ dubitationem omnem & ſuſpicionem excluderent: non potuiſſet alijs vllis vti, magis proprijs & apertis, quàm quibus eſt vſus. Si igitur ea dicere potuit: quis dubitet, potuiſſe eum, ac proinde voluiſſe facere, quod ea verba ſignificãt? Deo enim æquè facilè eſt rem aliquam facere, atq; dicere: ſiquidem verbo ſuo illam facit. Et quemadmodum ſuper panem dixit illa verba: *Hoc eſt corpus meum:* ita fecit eſſe corpus ſuum. nec propterea vel in puncto Maieſtatem & magnitudinem ſuam imminuit: ſed potiùs ad infinitas Omnipotentię & Charitatis ſuæ diuitias oſtendendas voluit, hanc ſummam & memoriam ſuorum mirabilium facere: vt ſe ipſum daret in cibum ijs, qui illi credunt, timent, & tanquam filij diligũt. qui magno ſibi honori tribuunt, patrem habere adeò potentem ac bonũ, adeò generoſum & magnanimum, vt magnitudinem reputet ſe ſe demittere, vt eos exaltet; & ſe ſe abijcere, vt eos extollat. Sicut enim non reputauit immenſa ſua Maieſtate indignum, quod ſi demitteret ad ſuſcipiendam formam ſerui. & ad crucem inter duos latrones ſubeundam, ob redemptionem hominũ: Ita non dedignatur formam cibi ſumere, & ſic ad ipſoſmet venire, & ad interiora eorũ per ſe ipſum penetrare: vt ſuis illos donis repleat: ſed potiùs in hac ipſa humiliatione illa mirabilia adumbrauit, quæ in ipſa mundi creatione, & in lege veteri, ac denique in ipſa noua fecerat. Nam ex omnipotentia, quam in illis oſtendit, oſtendit etiam ſe potentiam habere ad hoc mirabile edendum, in quo reliqua illa quaſi in compendium & ſummam redegit.

e Iudas in ſua Canon. verſ 10.
f 2. Pet. 2. 10
g Ioan. 6. 56
h Matth. 26. 26.

§. I. Mira-

§. I. *Mirabilia in mundi Creatione.*

1\. PRIMVM in initio mundi oſtendit magnus noſter DEVS ſuam omnipotentiam: quòd ſolo verbo ex nihilo fecerit cœlum & terram; & reliqua, quæ vacuum hoc repleuerunt. Cur ergò non poterit eodem verbo ſuo facere, quod de hoc Diuino ſacramento confitemur? Perpendit huius rationis vim mirificè S. Ambroſ. dicens. Sermo Chriſti hoc conficit Sacramentum. Quis ſermo Chriſti? nempe is, quo facta ſunt omnia. a *Iuſsit* Dominus, & *factum eſt cœlum; iuſsit* Dominus, & *facta eſt terra;* iuſſit Dominus, & facta ſunt maria; iuſſit Dominus, & omnis creatura generata eſt. Vides ergò quàm operatorius ſit ſermo Chriſti? ſi ergò tanta vis eſt in ſermone Domini Ieſu, vt inciperent eſſe, quæ non erant; quantò magis operatorius eſt, vt ſint quæ erant; & in aliud commutentur? Cœlum non erat, mare non erat, terra non erat. Sed audi dicentem: b *Ipſe dixit, & facta ſunt; ipſe mandauit, & creata ſunt.* Ergò etſi non erat corpus Chriſti ante conſecrationem, ſed poſt conſecrationem, dico tibi, quod iam eſt corpus Chriſti. Ipſe dixit, & factum eſt; ipſe mandauit, & creatum eſt. Hæc S. Ambroſ. Quibus addendum, quòd eodem ipſo tempore, quo res omnes ex nihilo creando, DEVS omnipotentiam ſuam manifeſtauit; ſimul etiam ſuam oſtendit immenſitatem, qua in iiſdem ipſis Creaturis ipſemet eſſe cœpit. nam idē ipſe immenſus Dominus, qui à ſua æternitate fuit in ſe ipſo: cœpit, ſi ita loqui licet, expandere, & extendere ſe extra ſe ipſum, implendo ipſum cœlum, terram, & omnia quæ in eis ſunt, nullo vacuo aut inani relicto: in quo ipſe non eſſet per eſſentiam, præſentiam, & potentiam præſentiſſimus, realiter ſcilicet, ac verè in ſuis omnib. creaturis intimè exiſtens; oſtendens etiam in hoc, quàm illas diligat. Quid ergò mirum, quòd idemmet DEVS, factus pro nobis homo, qui in ſe ipſo quaſi contractus, & ad ſolam vnam humanitatem anguſtatus quodammodo erat, voluerit ſe extra ſeipſum effundere; ſuaque omnipotentia modum quendam immenſitatis oſtendere, aſſiſtendo hominibus, ſeipſum illis coniungendo, & ad illorum intima penetrando; vt ex hoc illi aduertant, eius in ſe amorem & bonum, quod illis communicare deſiderat? Si verbū quod exit ex ore tuo, cùm ſit reuera corporale, & non niſi vnum, ita effunditur & penetrat aures mille hominū, illud percipientium: quid magnum eſt, ſi Dei verbum caro factum, etiamſi vnicus tantùm ſit Chriſtus, ad multos homines intrare, & cum eis vnire ſe poſſit. Eſt enim verbum omnipotens, & Maieſtatis immenſæ; ideoque quod mandat fit; & quod iubet, executioni mandatur. Et quemadmodum facere poteſt, vt ſit Creatura, quæ non erat; & vt non ſit, quæ erat: ita poteſt eam permutare, ſicut volet, vt eam, & per eam ingredi poſſit pro libitu ſuo.

Lib 4. de Sacram. c. 4.
a *Gene. 1. 16.*
b *Pſa. 148. 5.*

2\. CONIICE oculos tuos ad reliqua, quæ fecit ipſe in mundi exordio: &

intel-

intelliges, quàm ſit poſsibile, quod in Sanctiſsimo hoc Sacramento geritur: modò oculos habeas puros, cœleſtique lumine ad ea benè cognoſcenda illuſtratos. Non enim abſq; myſterio eſt, quod primo die dixerit Devs: c *fiat lux: & facta eſt lux: & diuiſit lucem à tenebris. appellauitq; lucem diem, & tenebras noctem.* Hoc enim nobis ſignificare voluit, quod ſicut cœlo & terra, quę creauerat, non potuiſſemus frui, niſi lucem ſtatim creaſſet, qua ea videre & cognoſcere poſſemus: Ita ſupernis diuinitatis & humanitatis Chriſti myſterijs, & operibus, quæ fecit, gaudere, & frui non poſſumus, niſi lucē illa in intellectu noſtro creet, qua illa credamus, & cognoſcamus. d *Vanum,* inquit Dauid, *eſt vobis ante lucem ſurgere:* ſine qua nec laborare quis poteſt, nec vtile quid agere. Hac luce incipiunt fideles ab infidelibus; iuſtique à peccatoribus diſcerni. Illi enim ſunt filij lucis, hi tenebrarum; illi in die ambulant, hi impingunt de nocte; illi hac luce credunt, quòd Chriſtus Devs noſter ſit Omnipotens, ad conuertendum panem in Corpus ſuum; & vinum in ſuum Sanguinem: Ideoque ſeipſos excitant, vt tanto bono oblato fruantur; alij verò e *rebelles lumini,* excæcati ſunt, ne id credant, nec eo frui velint. Denique hæc lux eſt fortiſsimum aliud argumentum ad veritatem diuini huius Sacramenti confirmandam: ſine huiuſmodi enim de cęlo delapſa luce impoſsibile fuiſſet, tot homines, qui hactenus in Eccleſia fuerunt, ſanctos, ſapientes, nec paſsione aliqua, nec lucri alicuius intuitu ductos, ſenſus ſuos abnegare voluiſſe, & ſumma firmitate ac certitudine crediſſe, quod hic panis & vinum eſſe videtur, non id eſſe; ſed verum corpus & ſanguinem Iesv Chriſti. Quæ enim humanæ rationes talibus viris ad id perſuadendum ſuffeciſſent, niſi fidei ipſius lumen eam veritatem eos docuiſſet; & ipſe Devs omnipotenti ſuo verbo id illis perſuaſiſſet? Vt meritò dixerit Sanctus Bernardus, diuinæ omnipotentiæ miraculum eſſe, quòd fides cum humano intellectu coniungatur: per quam coniunctionem poſſumus credere, eam eſſe veram; ſiquidem ſolus Devs eam poteſt perficere.

c Geneſ. 1. 3.

d Pſal. 126. 2.

e Iob. 14. 13.

Serm. 3. in Vigil. Nati.

Ab hac itaque luce deductus, perge ad conſiderandum, quod reliquis diebus Devs fecit: & videbis, ſi in ſecundo die, ſolo verbo ſuo fecit f *firmamentum,* quod tantam aquarum molem adeò vnitam ſepararet, *aquaſq; quæ erant ſub firmamento, ab his quæ erant ſuper firmamentum, diuideret:* mirum non eſſe, quod eodem omnipotenti ſuo verbo in ſacra ipſa hoſtia firmamentum ponat corporis ſui cœleſtis: vnionem illam & connexionem diuidendo, quam panis accidentia cum ſua ſubſtantia; & vini, cum ſua habebant. Et ſi viſibilis hic ſol radijs ſuis terreſtres aquas in ſubtiliſsimas nubes conuertit, craſſum à ſubtili ſeparando: quid mirum ſi iuſtitiæ Sol radijs ſuæ omnipotentiæ craſſam panis ſubſtantiam in corpus ſuum glorificatum, & quodammodo ſpirituale factum, conuertat, in gratiam, & magnam 3.

f Gen. 1. 6.

ſumentis vtilitatem: ſeparando pretioſum eius à vili, & ſpirituale à carnali?

4. QVID autem de ijs, quæ DEVS tertio die fecit, dicemus, in quo partem aridæ terræ in plantarum multitudinem conuertit, ad viuentium alimentum? Et eodem die formauit Dominus DEVS in ipſa terra paradiſum voluptatis, in quo creaturus erat hominem? cuius terræ particulam conuertit in arborem vitæ, quæ in medio erat paradiſi, vt fructus eius immortalem homini vitam impartiretur. Quid ergo mirum erit, ſi magnus idem DEVS ſubſtantiam panis in hanc vitæ arborem, Chriſtum IESVM, conuertat: vt ſit nutrimentum & æterna vita comedentis? non erat rationi conſonum, quod Eccleſiæ paradiſus careret ſua arbore vitæ, ad ſuorum filiorum alimentum ac delicias; nec impoſsibile erat, alimentum corporale, & ordinarium hominum, panem ſcilicet, conuerti prodigioſè in arborem vitæ, quæ nutrimentum eſſet ſpirituale, & ordinarium iuſtorum.

5. SED vlterius adhuc Dei Omnipotentia progreditur in his naturalibus conuerſionibus. Nam ſolo ſuo verbo partem g *aquarum* cõuertit in *piſces & aues*; partem verò *terræ* in varia terreſtria *animalia*; & ex parte aliqua h *limi formauit* corpus *Adami*, *& inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vitæ*: ex cuius *coſta ædificauit* corpus Euæ: quis igitur negauerit poſſe Deum, vt Sanctus Ambroſius ait, ex eo quod panis erat, facere corpus Chriſti? ſi enim verbum Dei potuit facere in momento, quod femina in multis menſibus & annis faciunt, & ex terræ particula, aut aqua abſque ſemine formare potuit perfectiſsima corpora: etiam nunc poterit panem in perfectiſſimum Saluatoris corpus conuertere: non quod tunc primùm eſſe incipiat, quod non erat; ſed quod ſubſtantiæ panis ſuccedat ſub eius accidentibus. Et, vt ait Sanctus Chryſoſtomus, quemadmodum verbum illud, quod in principio mundi dixit DEVS: i *creſcite & multiplicamini, & replete terram*; ſemel tantùm ab ipſo Deo prolatum, ſuum hucuſque retinet effectum, concurrente naturâ ad rerum omnium generationem: Ita etiam Verbum illud CHRISTI Domini: *Hoc eſt corpus meum*; quamuis ſemel tantùm ab ipſo prolatum, in hodiernum vſque diem, & ad finem vſque mundi Eccleſiam replet diuino hoc Sacrificio & Sacramento; accedente tamen Sacerdotis conſecratione, qua verbum illud Chriſti in eius virtute repetit.

g *Gen.* 1. 20. 24.
h *Cap.* 2. 7. 21.
Lib. 4. de Sacram. c. 4. S. Thom. 3. p. q. 75. a. 8.
Homil. de Prodit. Iudæ.
i *Gene.* 1. 28.

§. 2. *Mirabilia veteris Legis.*

PERGAMVS ad mirabilia & ſtupenda Legis veteris, ex quibus valdè credibile fiet, quod Noua de hoc diuino Sacramento teſtatur.

Quod

Quod Sanctus Cyrillus Alexandrinus grauiſsimis his verbis proſequitur. Animus malignus quæcunque non intelligit, ſtatim tanquam friuola, falſaque per arrogantiam eijcit; nulli cedens, nec aliquid ſupra ipſum eſſe exiſtimans: quales Iudæos fuiſſe comperiemus. Nam cùm oporteret eos, qui diuinam virtutem Saluatoris ac poteſtatem, ſignorum miraculo perceperant, ſermonem eius libenter ſuſcipere: & ſi qua difficilia videbantur, eorum ſolutionem quærere: contrà omninò faciunt. Et a *quomodo poteſt hic carnem ſuam nobis dare*? de Deo non ſine magna impietate conclamant. nec in mentem venit: nihil eſſe impoſsibile apud Deum. Nam cùm b *animales* eſſent (vt ait Paulus) *ſpiritalia* intelligere non poterant: Sed fatuitas quædam, tam magnum ſibi videtur myſterium: ſed nos magnum, quæſo, à peccatis aliorum profectum faciamus, & firmam fidem myſterijs adhibentes, nunquam in tam ſublimibus rebus illud, *Quomodo,* aut cogitemus, aut proferamus. Iudaicum enim hoc verbum eſt, & extremi ſupplicij cauſa. Ideò Nicodemus etiam cùm diceret. c *Quomodo hæc fieri poſſunt*? meritò audiuit. *Tu es Magiſter in Iſrael, & hæc ignoras*? aliorum igitur vt diximus, culpa perdocti, cùm DEVS operetur, non quæramus *quomodo*, ſed operis ſui viam atque ſcientiam illi ſoli concedamus. Ita profectò nos affici per Prophetam Iſaiam Dominus ipſe hortatur. d *Non* enim ſunt *conſilia mea*, inquit, vt *conſilia veſtra, nec ſicut viæ veſtræ, viæ meæ ſunt, dicit Dominus: ſed ſicut exaltatur cœlum à terra; ſic exaltatæ ſunt viæ meæ à vijs veſtris, & cogitationes meæ à cogitationibus veſtris.* Qui autem ſapientia & virtute adeò excellit: *quomodo* non operabitur ita miraculosè, vt operum ſuorum ratio mentem noſtram effugiat? Nonnè vides, quid ſæpenumerò mechanici faciunt? Incredibilia videntur nobis nonnunquam enarrare: ſed tamen, quia ſimilia ipſos feciſſe vidimus: poſſe peragi ab ipſis facilè credimus. *Quomodo* igitur ſummis cruciatibus digni non erunt, qui rerum omnium opificem Deum ita contemnunt, vt *quomodo* in operibus ſuis dicere audeant? quem totius ſapientiæ largitorem eſſe non ignorant: quem omnia poſſe Scriptura nos docuit. Si verò tu ô Iudæe, *quomodo* etiam nunc clamas: hanc tuam imperitiam ego quoque ſequutus, libenter *quomodo* ex AEgypto exiuiſti, rogabo; quomodo in ſerpentem Moſaica fuit virga conuerſa? quomodo lepra manus affecta, vno momento temporis in priſtinum ſtatum reſtituta iterum fuit? quomodo in naturam ſanguinis aquæ tranſierunt? quomodo patres tui per media maria, vt per aridam effugerunt? quomodo per lignum amaritudo aquarum in dulcedinem recidit? quomodo è lapide fontes aquarum fluebãt? quomodo ſtetit Iordanis? quomodo ſolo clamore inexpugnabilis Iericho cecidit? Innumerabilia ſunt in quibus ſi *Quomodo* quæris, vniuerſam euertere tibi Scripturam neceſſe erit; Prophetarum doctri-

Lib. 4. in Ioan. c.13.

a Ioan. 6.5.3

b 1. Cor. 2. 14.

c Ioan. 3. 9 10.

doctrinam, & ipſius Moyſis ſcripta contemne, aut confitere omnipotentiam Dei, qui potuit illa facere, quia voluit. Quare credidiſſe Chriſto potiùs oportuit: & ſi quid arduum videbatur, ab eo humiliter petere, quàm veluti temulentos exclamare: *quomodo poteſt hic nobis carnem ſuam dare ad manducandum?* Non itaque amplius hoc dicas: ſed demiſsè ſupplica, id vt velit tibi declarare, ſubijciens tuum iudicium eius dictis. Hæc ferè Sanctus Cyrillus.

Lib. 4. de Sacram. c. 4. & 5. & de ijs qui myſterijs initiantur.

EADEM proſequitur Sanctus Ambroſius, plura alia miracula addens à Cyrillo prædictis. ad cuius imitationem licet etiam interrogare. Quomodo Manna deſcendebat quotidie de cœlo mane, præcedente rore ad inſtar pruinæ? Quomodo Sol iſtud diſſoluebat in pœnam negligentium: quod tamen ignis condiebat in alimentum diligentium? Et quomodo cùm omnes eandem colligebant menſuram, nihil tamen ſupererat, aut deerat ex ijs, quæ illis erant neceſſaria? Quomodo vermibus ſcatebat die ſequenti; Sabbatho tamen non corrumpebatur, quod pridie fuit collectum? Quomodo, cùm vnus & idem eſſet cibus, vnamque tantùm haberet naturam, & proprium ſaporem; omnium tamen ciborum ſapores in iuſtorum delicias continebat? Si igitur omnia hæc poſſibilia fuerunt omnipotentiæ Dei, volentis id ita fieri, vt populo, licèt ingrato, rebelli, & beneficium non agnoſcenti indulgeret: cur non ſit poſſibile eidem diuinæ Omnipotentiæ, quod de hoc diuino Sacramento nobis reuelauit: vt populo Chriſtiano ſingulari hoc beneficio indulgeret? Si tot magnalia potuit, voluitque facere DEVS in eo cibo, qui CHRISTI Domini noſtri fuit figura: quanto ampliora poterit, voletque in eo cibo præſtare, quem ipſemet CHRISTVS tribuit: eſtque ipſamet veritas, quam illa figura referebat? a *Patres noſtri omnes* (ait Apoſtolus) *eandem eſcam ſpiritualem manducauerunt, & omnes eundem potum ſpiritualem biberunt, bibebant autem de ſpiritali conſequente eos Petra, petra autem erat CHRISTVS.* Illi manna comederunt, nos panem viuum, quem manna referebat: illi aquam bibebant de petra, nos ſanguinem bibimus de viua petra, quam illa ſignificabat. Non igitur porrigit nobis in hoc Sacramētò purum panem, & purum vinum, quæ figura ſint corporis & ſanguinis eius: ceſſauit enim figura; ſed verum corpus & ſanguinē, per cibū illum & potum figurata. Nam vt rectè Theophylactus perpendit: non dixit Chriſtus D. N. comedite & bibite, hoc enim eſt corporis & ſanguinis mei figura; ſed dixit, hoc eſt corpus meū & ſanguis meus. Sed quoniam omnibus affert horrorē quendam, ſi humanam carnē comedere, talemq; ſanguinem bibere cogitēt, voluit ipſe Dominus carnem ſuam accidentibus panis, ſanguinē verò vini accidentibus occultare: quæ ſunt aliàs cibus & potus hominum ordinarius: vt abſq; vllo horrore, magno verò noſtro commodo, illū ſub ſpecie illa, &

a 1. Cor. 10. 3.

In Marc 14. Matth. 26. Ioan 6. Idem Damaſ. inferius citandus.

figura

figura externa cibi ordinarij ſumeremus. O ſublimitatē charitatis Chriſti, qui, vt conuiuiū adeò diuinū nobis exhiberet, accepit ex figura, quod vtile erat, relinquens, quod erat noxium. Noxium eſt rem abſentem ſignificare: vtile verò & commodum, rem pręſentem ita occultare, vt ea frui ſine horrore liceat. Stupendo enim quodam modo panis figuram cum ſuæ carnis veritate coniungit: vt figura quidem prouocet ad ſumendum; veritas vero ſumptionem reddat vtiliſsimam. Hæ ſunt amoris adinuentiones, quæ ſtulti mundi iudicio, ſtultitiæ exiſtimantur: ignorat enim quid ſit, Devm ſuas creaturas amare, ſuamque omnipotentiam in huiuſmodi adinuentionibus earum gratia excogitandis oſtendere. Dauid (ait S. Auguſtinus) cùm ſe videret in conſpectu Regis Achis, extimuit valdè; & vt ſe à morte liberaret, quia vitam ſuam charam habebat; finxit ſe inſanū, immutando os ſuum, coram Rege, & (vt ipſe Auguſtinus legit) *ferebatur in manibus ſuis.* quaſi aggredi tentaret, quod erat impoſsibile; & facere, quod ſtultitiam præ ſe ferebat. At verò bonus noſter Iesvs, vt nos à morte liberaret, veramque vitam nobis largiretur: præſtitit reuera, quod fieri poſſe non videbatur: accepit enim ſe ipſum in manibus ſuis, cùm panem quem in eis habebat, in ſuum conuertit corpus. delirium videtur eſſe amantis, mordere velle quem amat: quaſi tentaret eum commedere. idipſum tamen, vt Sanctus Chryſoſtomus ait, ingentis amoris eſt indicium. quos enim amamus etiam morſu petimus, vt videamur eos velle comedere. Ideò S. Iob, ad oſtendendum magnum ſuorum domeſticorum erga ſe amorem, ait, conſueuiſſe illos dicere: *quis det de carnibus eius, vt ſaturemur.* Quod ergo Iob nō fecit, hoc fecit dulcis noſter Ieſus, dans nobis ipſammet carnem ſuam in cibum, vt illa ſaturemur, in ſignū ſui ingentis erga nos amoris; & eius, quem cupit, vt nos erga ipſum habeamus, optantes eius carne ſaturari: vt cum Diuino eius ſpiritu coniungamur.

S. Auguſt. in Pſa. 33 Concio. 1. & 2.

1. Reg 21, 13. Collabebatur inter manus eorū, & impingebat in oſtia portæ, defluebantque ſaliuæ eius in barbam.

Iob. 31 31.

Ex his argumentum aliud non minus efficax deducitur, quàm fuerint præcedentia, ad veritatem huius Diuini Sacramenti comprobandam; eoſque conuincendos, qui verè Devm amant. Vbi enim eſt amor, non dubitatur de effectibus, quos facit amans, quando poteſt, vt voti ſui fiat compos. Cùm igitur amor, ſi vehemens eſt, cupiat, ſi poſsit, eum comedere, quē amat: vt vnum & idem cum ipſo fiat. quid mirum, ſi Chriſti D. amor, cuius potentia & ſapientia eſt immenſa, viam & conſilium inuenerit, quo, qui ipſum amant, obtineant, quod optant? Antiqui in figura tantùm illum comedebant: quia eorum amor debilis erat: Iuſti autem in lege gratiæ eundem in propria ſua natura comedunt: quia eorum amor eſt vehemens, nec vmbris, ſed veritatibus ſaturantur. Conſidera (ait S. Ambroſius) vtrum ſit melius, manna, an Chriſti caro? illud erat è cęlo, hæc autem de ſupra cœlum, & Domini ipſorum cœlorum. Manna erat corruptibile: at Chriſti corpus eſt

Lib de iis qui myſteriis initiant. c. 9.

incorruptibili,& qui illud,vt oportet, guſtauerit,à corruptione liber erit. Illud erat vmbra, hæc eſt ipſa veritas. quod ſi vmbra adeò in admirationem rapit:quantò magis rapiet ipſa veritas,cuius illa erat vmbra?

§. 3. *Mirabilia legis Nouæ.*

SED omiſsis Teſtamenti Veteris vmbris, veniamus ad ſtupenda, quæ ſunt in lege noua. quorum initium (vt idem S. Ambroſius expēdit)fuit cum quadam mutatione,ſupra omnia, quæ in ipſa natura eſſe cõſueuerunt, prodigioſiſsima.Nam hoc ipſum Seruatoris noſtri corpus, quod eſt in hoc Sacramento,fuit in vtero Virginis ſacratiſsimę efformatum:non vllius viri opera,ſed virtute Spiritus S.per quam etiam in Sanctiſsimo hoc Sacramēto conſtituitur. Virgo non incredula,ſed cum humilitate,& prudentia Angelum interrogauit : a *quomodo fiet iſtud,* quod ſcilicet conceptura & paritura ſim filium,*quoniam virum non cognoſcam:*& reſpondit ei Angelus: *Spiritus S. ſuperueniet in te,& virtus altiſsimi obumbrabit tibi.*Eum in modum ait S.Ioannes Damaſcenus:ſi me interroges,quomodo panis mutetur in corpus Chriſti,& vinum cum aqua in eius ſanguinem?reſpōdebo tibi:Spiritus S.obumbrat,& hæc omnia facit,ſupra id quod dicere poſſumus, aut intelligere.*b* Si *verbo Domini cœli firmati ſunt, & Spiritu oris eius omnis virtus eorum.* Et ipſum Diuinum verbum volens fieri homo,accepit ſibi ex puriſsimo ipſius virginis ſanguine corpus,abſque vllius viri opera:cur non poterit panē & vinum in ſuū corpus & ſanguinē cõuertere? Et quēadmodum panis, quē tu comedis,vinumq́; ꝙ bibis, vi naturali in corpus & ſanguinē tuum conuertuntur, nec aliud corpus fit de nouo,extra illud, ꝙ priùs habebas. Ita panis & vinū virtute Spiritus S.in ipſa cõſecratione cõuertuntur ſupernaturaliter in ipsū corpus & ſanguinē,ꝙ habet ipſe Saluator:quamuis modo diuerſo. De quo modo ſi quæras quomodò fit,eſſeve poſsit,vt vnū idemq́; corpus ſit in cęlo & in terra,& varijs eius partibus; totumq́; integrū in hoſtia adeò parua,& in qualibet eius parte?ad id etiā reſpondebo.Spiritū S. hic etiā adumbrare, ſuāq́; omnipotētiā oſtēdere: eius.n.verbū viuū eſt efficax, ſummeq́; potēs. ſed,vt idē S.Ioan.Damaſ.ait,modus eſt inſcrutabilis.Satis itaq; tibi ſit noſſe: ꝙ ibi eſt,nō eſſe purā carnē,ſed vnitam cum verbi æterni,& Omnipotentis Diuinitate,ſicut accenſus carbo eſt cū igne cõiunctus.Quod ſi ignis adeò eſt efficax,vt naturā aliā in ſuam poſsit transformare: quid mirum quod ignis Diuinitatis cū corpore Saluatoris vnitus,panis ſubſtantiā in ipſius corporis ſubſtantiā tranſmutet?nō tamē mutatis externis accidētibus,ſed ſub eis,pro vt libuerit,ſe ipsū collocando.Nā Diuinus hic ignis vrit ꝙ vult,intacto relicto,ꝙ nō vult.quēadmodū ignis ita ſe cū rubo cõiunxit, vt c *rubus* quidem *arderet,nō tamē cōbureretur.*Ita Diuinus hic ignis, cū panis accidētibus ita cõiungitur,vt licèt ſubſtantiā cõſumat,cui illa adhærebāt:illa tamē nō pereāt,

a Luc.1.34. Lib.4.fide Orthodoxæ c.14.

b Pſal.32.6.

c Exod.3.3.

ſed

ſed ſeruētur. Hinc fit, vt fides myſterij Incarnationis fidē cōfirmet Euchariſtiæ: incōparabiliter.n.maior eſt diſtantia inter Deū infinitū & hominem finitū, quā ſit inter panē & carnē, cū vtraq; res ſit creata. Si igitur Deus primā illam coniunctionē ſua omnipotentia perfecit; & infinitus cū eſſet, non eſt dedignatus hominis naturā ſibi cōiungere, propriā eius perſonalitatem creatā impediendo, diuina verò perſonalitate eius locū ſubeundo; vt ita vnus eſſet Deus & homo: nō eſt magnū quid, quod hic Deus & homo cōiungere ſe voluerit, cum accidentibus panis, remouens inde ſubſtantiā, quæ ibi erat, & in eius locū pretioſiſsimā ſuā carnē ſupponens, vt optimo, quo poſſet, modo vnum quid fieret cum omnibus hominibus. Nam (vt S. Thomas perpendit) nō decebat Dei Maieſtatem, perſonaliter ſe vnire cum ſingulis, quemadmodū cum humanitate Chriſti ſeſe vniuit: nec eius charitas continere ſe potuit, vt ſolus vnus homo, tanto illo bono frueretur niſi etiam ad cæteros aliquo modo deriuaretur. Ad hoc igitur cęleſtem hanc viam & cōſilium inuenit, vt Devs & homo ſub forma cibi ſe collocaret: quò ad ſingulos illi pateret aditus: & per hoc Sacramentū ſingulis ſe cōiungeret. per quā coniunctionem, cęleſtem gratiæ & charitatis ſuæ vnionem illis communicaret. Multi (ait S. Chryſoſt.) modò dicunt, vellē formam & ſpeciem eius, vellem veſtimēta ipſa, vellem calceamenta videre. ſed attende, quod ipſum vides, ipſum tangis, ipſum comedis. Veſtimenta eius deſideras videre? ipſe verò ſe ipſum tibi tradit, non vt videas ſolùm: verùm etiam, vt tangas, vt in te habeas. Hic.n. Dominus vnicuiq; ſe vult in hoc Sacramento coniungere: nec filios, quos genuit in cruce, nutrici alteri tradit nutriendos: ſed ipſe propria ſua carne eos nutrit. vt intelligas, hanc carnem, quam à te accepit, tibi tradere, vt ea nutriaris. Quis paſtor vnquam membris ſuis oues ſuas nutriuit? multæ matres, poſt partum alijs nutricibus infantes dederunt: vt ſui pectoris lacte eos nutrirent. quod ipſe facere noluit: ſed proprio corpore nos alit, & ſibi cōiungit, atque conglutinat. Tanta igitur charitate atq; honore affecti, non torpeamus. Nō videtis quanta infantes animi alacritate mamillas arripiunt? qua preſsione papillis infigunt labia? Non igitur minore cupiditate nos quoq; ad hanc menſam, & ad huius calicis ſpiritualē accedamus papillam. imò verò maiori deſiderio, quaſi lactentes pueri gratiam ſpiritus ſugamus. Vnus ſit nobis dolor, vna mœſtitia, ſi hoc alimento ſpirituali priuemur. Hæc in ſumma S. Chryſoſtomus, qui os aureum appellari promeruit: eò quòd diuino huic pectori illud coniunxit: ex quo eloquentiam hauſit ad laudes eius, & magnalia prædicanda.

Opuſc. 58. c. 5

Hom. 60. ad popul. & 83. in Matth.

Altivs tamē adhuc de eiſdē magnalibꝰ ſentiebat ſupremi huius Regis ſpōſa, cū diceret: d *Oſculetur me oſculo oris ſui: quia meliora ſunt vbera tua vino, fragrantia vnguentis optimis.* Quamuis enim his verbis ſponſa præcipuè petat Diuini verbi Incarnationem, qua humanæ naturæ ſeſe cōiunxit, æternoque

d Cant. 1. 2.

Patri

Patri nos reconciliauit; & amoris doctrinam, quæ præſtantior eſt, quàm timoris, gratiaſque ac dona, quæ illum comittantur, in mundum inuexit: Sed ſimul petit etiam Sacratiſsimum Euchariſtiæ myſterium, qua Diuinũ verbum incarnatum ori noſtro coniungitur, per quod intrat ad interiora noſtra: duoque vbera per vtramque ſpeciem Sacramentalem (in quibus corpus eius, & ſanguis continetur) ita nobis porrigit, vt eius gratiæ, charitatis, amabilis doctrinæ, & reliquarum gratiarum, ac donorum, quibus plena ſunt, lac ſugere valeamus. Et quamuis non ſemper nobis detur, ad hęc vbera accedere, vt communicemus, eiuſque lac ſugamus: ſemper tamen licet odore, ex eis afflante, interiùs confortari. Nam vbicumque illa ſint, talem diuinitatis odorem ſpirant, vt ſola præſentia ſua aſpicientes confortet, ac corroboret. Id enim inſinuauit Saluator noſter, cùm dixit: e *vbicumque fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquilæ.* Nam, vt S. Hieronymus ait, quemadmodum aquilæ valdè procul percipiunt odorem cadaueris, quo accepto, ad illud ſe conferunt, vt carnibus eius alantur: Ita animæ, quæ inſtar ſunt aquilarum, odorem ſentientes corporis Seruatoris N. in cruce pro nobis morientis: quod in hoc Diuino Sacramento tanquam mortuum nobis proponitur: ad illud pernicißimè volant, cum ingenti deſiderio, vitam & nutritionem ſuam ex pretioſiſsima illa carne & ſanguine ſumendi.

e Matt. 24. 28.

§. 4. *Triplex Sacræ Euchariſtiæ Finis.*

TRES potiſsimùm fines licet ex his conijcere, ob quos voluerit Chriſtus D.N. nobiſcum in ſanctiſsimo hoc Sacramento permanere. *Primus* eſt, vt ſpirituale eſſet animarum noſtrarum nutrimentum, lac nobis vberum ſuorum offerendo, cùm ipſum Sacramentum ſuſcipitur. *Secundus* eſt, vt eſſet ſacrificium ſuauiſsimum, & immenſæ ſuauitatis oblatio in ſuæ paſſionis mortiſque memoriam: quemadmodum in ipſa MISSA offertur. quæ genus quoddam eſt vocationis & inuitationis ad ſacram Communionem: Nam odor confortans donorum & auxiliorum cœleſtium, quæ Deus piè aſsiſtentibus huic ſacrificio largitur, eos diſponit ad Sacram Communionem, vt eiuſdem Sacramẽti participes fiant. Quamuis autem ad vtrumque hunc finem cõſequendum ſatis fuiſſet Chriſtum D.N. ad breue tantùm tempus, dum ſcilicet conſecratio, Sacrificium, & S. Communio peraguntur, nobiſcum manere: at hoc non ſatis illi fuit, ad infinitam ſuam charitatem, & amorem erga nos oſtendendum: ſed voluit diutiùs, & quaſi habitator in ipſis templis habitare, quamdiu Sacramentales ſpecies perdurarent: vt ad eius præſentiam pro remedio noſtrorum malorum, & laborum conſolatione accederemus; & corda noſtra, orationeſque in eius conſpectu effunderemus. Et hic *Tertius* eſt finis inſtitutionis huius Sacramenti. Quam-

Digitized by Google

uis enim ex ipſo cœlo nos aſpiciat, audiatque; At nos ex hac terra cum non videntes, quaſi valdè à nobis remotum habemus. Cùm itaque nos corporei & viſibiles eſſemus, voluit conditioni noſtræ ſeſe accommodare, & nobiſcum ſub corporali, & viſibili forma inter nos ipſos permanere: vt propè exiſtētem cernere, & alloqui, cum eoq; conſuetudinē, & familiaritatē habere poſſemus: licèt velo illo eſſet coopertus: QVOD ſi dicas ad hæc omnia ſatis fuiſſe futuram imaginem & figuram eiuſdem Domini in cruce pendentis, aut in cœlo glorificati, & regnantis. Id quidem ſatis fuiſſet, ſi ita ipſe cōſtituere voluiſſet: at infinita eius charitas omnipotentiā ſuam adhibere voluit, vt medio alio magis glorioſo, q̄ eius Diuina Sapientia adinuenerat, vteretur, maiori n. honore decebat nos afficere in lege gratiæ, quàm in naturali aut ſcripta affeciſſet. In lege naturę a *Melchiſedech Sacerdos Dei altiſſimi panem & vinum obtulit*: idque in figuram (vt S. Patres interpretantur) oblationis, quam facturus erat Chriſtus D.N. quem Dauid b *Sacerdotem æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech* appellat. Cùm igitur figuratū excedere debeat figurā, quemadmodum corpus excedit vmbrā, & res ipſa ac veritas, picturam: ſit, vt quemadmodum Chriſtus Ieſus Sacerdos Summus, dignitate ſuæ perſonæ infinitè excedit ipſum Melchiſedech: Ita etiā eius oblationis præſtantia, & excellentia, debeat excedere oblationē illā Melchiſedech, ac proinde nō debuit hæc oblatio Chriſti eſſe purus panis, & merum vinum: quia tunc nullo modo exceſſiſſet panem & vinum Melchiſedech. Debuit itaque maioris excellentiæ res aliqua offerri ſub illa forma & ſpecie panis & vini.

a Gen. 14. 18.

b Pſ. 109. 4.

IN lege quoq; veteri c *per ſingulos dies iugiter vnus agnus manè, & pars decima ſimilæ, & tantundem vini Deo offerebatur*; & ſingulis d *Sabbathis* ſiue hebdomadis, *duodecim panes, ex ſimila*, qui *panes propoſitionis* vocabantur, præter alia ſacrificia animalium, quæ diuerſis anni temporibus offerebantur. Idq; totū ſiebat in figura duplicis Sacrificij legis nouæ; alterius quidem cruēti, in quo ipſe Chriſtus D.N. ſe ipſum in cruce obtulit; alterius verò incruenti, in quo idem Chriſtus D.N. ſeſe offert, in forma & ſpecie panis & vini. Pertinet igitur ad legis gratiæ excellentiam, vt quemadmodum cruentum eius ſacrificium infinitè excedebat antiqua: ita incruentum & quotidianū multò eſſet illis excellentius, quo ſub panis & vini ſpeciebus, caro & ſanguis ipſiuſmet agni, qui tollit peccata mundi, offerretur, & ſic quotidianum hoc ſacrificiū in dignitate correſponderet, eſſetque par ei, quod pro omnibus fuit oblatum in cruce.

c Exo. 29. 38.

d Leu. 24. 7.

DENIQVE cùm Chriſtus D.N. voluerit, in Eccleſia ſua eſſe templa, in quibus adoraretur, & cultus ſeruitiumque à fidelibus ei exhiberetur; neceſſe fuit, horum templorum gloriam multò maiorem eſſe, quàm templi illius antiqui fuerit. non tam quo ad gloriam temporalem, quàm ſpiritualem iuxta Aggei prophetiam de templo Ieroſolomitano, quod tunc ædificabatur,

Agge 2.10 dicentis:e *magna erit gloria domus iſtius nouiſſimæ plus quàm primæ*, ſcilicet Salomonis. Id ꝙ ad litterã impletum eſt, quemadmodum multi Doctores ſentiunt: quando Chriſtus D.N. in illud fuit ingreſſus. ſua enim præſentia multò maiorem illi addidit honorem, quàm ante vnquam habuiſſet. Cùm igitur Ieroſolomitanum illud templum tanto eſſet in honore, propter arcam Teſtamenti, quæ figura erat ipſiuſmet Chriſti: æquiſsimum omninò fuit, vt templa noſtra maiori in honore eſſent, in quibus altera arca noui Teſtamenti eſſet: non iam vt ipſius Chriſti figura, ſed in qua ipſemet Chriſtus cõtineretur, vt adoraretur, & obſequium ei præſtaretur. ad quem tanquam ad refugij locum, cum maiori ſecuritate fiduciaq; accederent Chriſtiani, quã ſolerent Iſraelitæ ad arcam illam Teſtamenti. Et vt ſemel concludam, dico

Hom. 24 in 1. ad Corint. cum S. Chryſoſtomo: *dum in hac vita ſumus, vt terra nobis cœlũ ſit, facit hoc myſterium*. Idem.n. Dominus, qui ſua præſentia honorem cœlo affert, lætificat, bonisq; replet beatos: ipſemet eſt nobiſcum in terra cum tota potentia & granditate ſua, vt bonis ſuis nos repleat, & participes aliquo modo eius faciat in terra, quod in cœlo beatis communicat. Quamobrem ſi eius f *volun-*

f Mat. 6.11. *tatem cupis fieri in terra, ſicut ſit in cœlo*, comede quotidianum hũc panem, quẽ

g Phi. 3.20. petere iuberis: vt illam exequaris. Si vis ſicut Apoſtolus g *cõuerſationẽ tuam eſſe in cœlis*: panem hunc ſuperſubſtantialem comede, qui te ſupra te ipſum extollet: vt cum Angelis, & eorum Domino conſuetudinem habeas. Ac deniquc, ſi cupis animam tuam fieri cœlum: panem hunc cœleſtem comede. ſi enim thronus eius fueris, eris etiam cœlum: incipiens ſtatim in terra vitam illam delibare, qua ſperas te fruiturum in cœlo Hæc ſumma eſt eorũ, quę ad veritatem ſpectant: quam fides Catholica de altiſsimo, ſummeque venerando hoc Sacramento docet. cuius excellentias fuſiùs in ſequentibus capitibus oſtendemus.

CAPVT II.

QVOMODO CHRISTVS D. N. IN HOC SAcramento occultatus, per Fidem ac Meditationem, guſtumq; & ſpiritualem Communionis fructum cognoſcatur.

INTER Fidei noſtræ myſteria, quod maximè abſconditum eſt, noſtroſque ſenſus fugit, eſt ſanctiſsimum Altaris Sacramentum,

a Apoc. 2 17. S. Aug. Bed. Ruper. Vega ibid. quod ipſe D.N. teſte S. Auguſtino, in Apocalypſi a *Manna abſconditum* appellauit, innuens (vt Hugo Cardinalis perpendit) antiquum illud Manna, Iſraelitis in deſerto oblatum, quod abſconditũ & Arcæ Teſtamenti incluſum intra Sancta Sanctorum ſeruabatur: ſed multò tamen

b Exo. 16.31. aliter. Illius.n. b *Manna* ſubſtantia erat res valdè minuta, & *quaſi ſeminis Coriandri*,

Digitized by Google

riandri,& ex ſe corruptibilis. Ideoq; vt à populo illo rudi pluris fieret, poſitum fuit c *in arca* confecta *de lignis Setin* incorruptibilis, *laminiſq;* ex *auro puriſſimo intus & foris* cooperta, ſuper quam etiam *corona aurea, & propitiatorium* erat politum *aureũ*, & *duo Cherubin aurei ex vtraq; parte propitiatorij* erant poſiti. Noſtri vero manna gloria omnis, & pretioſitas eſt abſcondita; & ſolùm operta tenuiſſimis quibuſdam ſpeciebus, ſiue accidentibus panis & vini, & quidem ex ſe corruptibilibus: at ipſius manna ſubſtantia infinitæ eſt maieſtatis & grãditatis: eſt arca viua noui Teſtamenti, cõpacta & fabricata ex humanitate ſacratiſſima Seruatoris noſtri, & Diuina eiuſdẽ perſona: Eſt arca iam glorificata, immortalis, & incorruptibilis, exornata in exteriori corporis parte, ſplendenti quatuor gloriæ dotium auro; in interiori autem parte animę multò pretioſiori auro beatitudinis ſupremę, & viſionis clarę ipſius Dei, cæteriſq; ſcientijs, gratijs, & admirãdis virtutibus, quas habet; eſtq; immenſi honoris corona, ob illuſtriſſimas, quas meritis ſuæ vitæ, in paſſionis ac mortis obtinuit, victorias coronata, & ſuper omnia eſt vnita propitiatorio Diuinitatis: q̃ eſt ipsũ aurũ ſapientiæ, & bonitatis eſſentialiter. Quã ob cauſam Chriſtus Devs & homo eſt noſtrum propitiatoriũ, malorum noſtrorum remedium; bonorum verò omnium fons & origo, gloriaq; & honor Cherubinorũ. oẽs. n. Angeli eum adorant, eiq; miniſtrãt: & (vt S. Greg. ait) quando hoc myſterium peragitur, oẽs illi tanquam ſerui aſſiſtunt, & vt ſuum Regem ſtipant, parati facere quicquid iuſſerit. Hęc tamen omnis gloria in hoc Sacramento latet. non .n. potuiſſent oculi noſtri in hac mortali vita tantam gloriam ſine aliquo velo aſpicere; nec admirandis eius finibus, commodiſq; gaudere, ad quæ hoc Sacramentum dirigitur: niſi aliquo velo fuiſſet obuelatum. Quamuis idem Dominus viam & conſilium inuenerit; quo ita illum agnoſcere liceret, vt & ipſo, & prædictis commodis frui poſſemus. Sed prius modum indicemus, quo ſe ipſe occultat, & poſtea modos aperiemus, & vias, per quas deprehenditur. ad vtrumque autem cognoſcendum, conijciendi ſunt oculi in id, quod ipſe Chriſtus D.N. in cœna vltima, accumbens cum ſuis Apoſtolis menſæ fecit: volens enim in eorum præſentia venerandum hoc Sacramentum inſtituere. d *accepit panem & benedixit, ac fregit, deditq; Diſcipulis ſuis, dicens: accipite & comedite: hoc eſt corpus meum. hoc facite in meam commemorationem. Et accipiens calicem gratias egit: & dedit illis dicens: bibite ex hoc omnes. Hic eſt enim ſanguis meus noui Teſtamenti, qui pro multis effundetur, in remiſſionem peccatorum:* & ſtatim adiecit: *hoc facite, quotieſcunque bibetis in meam commemorationem*, apertè illis ſignificans, poteſtatem ſe illis dare ad faciendum idem, quod ipſe fecerat, eiſdemque verbis, quæ ipſe protulerat.

c Exod 25. & 37.

Lib. 4. Dial. c. 58. S. Chryſoſt. lib. 6. de Sacerdotio.

d Mat. 26. 26 Mar. 14. 22. e Luc. 22. 19 f 1. Cor. 11. 23

§. 1. *Verba ipſa Chriſti operiunt & aperiunt quod hoc Sacramentum in ſe continet.*

EX dictis itaque incipere licet, ſtupendum modum cognoſcere, quo ſupremus noſter Redemptor in Diuino hoc Sacramento ſe operit, & occultat, adhibens tanquam inſtrumentum, verbum illud Sacerdotis, quod dicit ſuper panem, videlicet: HOC EST CORPVS MEVM, & ſuper vinum: HIC EST SANGVIS MEVS. qui principaliter eſt verbi ipſius Diuini ſermo, de quo ait Apoſtolus. a *Viuus eſt ſermo Dei & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens vſque ad diuiſionem animæ ac ſpiritus, compagum quoque ac medullarum, & diſcretor cogitationum & intentionum cordis.* Et hac Omnipotentia ipſi verbo exteriori incluſa, (vt S. Ambroſius ait) penetrat vſq; ad interiora panis, vbi ſcindit, ſeparat, diuiditq; ſubſtantiam ab accidentibus; eam omninò deſtruens, & in nihilum redigens: accidentibus tamen integris relictis: ſub quibus verum ipſius IESV CHRISTI corpus abſconditur, concomitantibus illud etiam ſanguine, anima, ac diuinitate, quæ omnia ſunt in illo coniuncta, & ſic confectum manet Manna abſconditum, vt ſaturitatem & refectionem, cum ineffabili dulcedine, & ſuauitate ſuis electis præbeat.

a *Heb. 4. 12. Epheſ. 6. 17. Lib. 4. de Sacram. c. 4.*

I. ET hæc eſt prima victoria, quam ſupremus hic noſter Capitaneus obtinet, vt ſe in hoc Sacramento abſcondat. nam vt ipſemet alia occaſione dixit: b *cùm fortis armatus cuſtodit atrium ſuum, in pace ſunt ea, quæ poßidet. Si autem fortior ſuperueniens vicerit eum, vniuerſa arma eius auferet, in quibus confidebat, & ſpolia eius pro libitu diſtribuet.* Erat panis & vini ſubſtantia tanquam fortis quidam armatus multis accidentibus & qualitatibus, quas natura illi dedit, vt ſub eis ſe tanquam in propria domo conſeruaret: Sed venit è cœlo Chriſtus DEVS Omnipotens, qui diuini ſui verbi gladio in momento eam vincit, & ex propria domo eijcit, retinens ſibi ſpolia accidentiũ, ſub quibus ſe ipſum abſcõdat, cui propterea optimè competit nomen, quod Iſaias illi imponit, cùm dicit: c *verè tu es Deus abſconditus.* nunquam enim DEVS ita fuit abſcõditus, atq; eſt in hoc Sacramento. Valdè quidem ſe abſcondit, cùm d *ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo:* at multò ampliùs ſe in hoc Sacramento occultauit: cũ adeò ſe exinaniuit, vt ſolis panis & vini accidentibus ſeſe contegeret. Per incarnationem ingreſſus eſt mundum, abſcondẽdo ſe in vtero vnius virginis; vt in lucẽ inde prodiens, cũ hominibus cõuerſaretur: at hic in mundũ venit ſub forma cibi abſcõditus, vt multò adhuc magis ſe abſcõdat intra hominũ viſcera; vt ſeorſim cũ ſingulis de ijs agat, quæ aliàs publicè & manifeſtè agebat cũ omnibus. Quando ſe ad paſsionem offerebat eò vſq; peruenit (ait Iſaias) vt

b *Luc. 11. 21.* c *Iſa. 45. 15.* d *Philip. 2. 7.*

Digitized by Google

e *eius vultus quaſi abſconditus eſſet, ac deſpectus* ab hominibus, *vnde nec* hominem *eum reputabant*, donec eius corpus abſconditum fuit in ſepulchro, & anima deſcendit ad lymbum. At in hoc Sacramento omninò habet vultum hominis ita abſcõditum, vt plurimi eum reputent merum panem: & ſepelitur in obſcuro quodam ventre, & nonnunquam alicuius peccatoris, qui eſt inſtar inferni. Denique tempore vitæ, paſsionis, ac mortis ſuæ, etiamſi eius diuinitas valdè eſſet abſcondita: ſignis tamen externis aliquo modo ſeſe prodebat, in grauitate, & modeſtia vultus; in heroicis, quæ faciebat, operibus; in patientia ... circa res, quas tolerabat: at in hoc Sacramento nulla ſunt externa ſigna in accidentibus panis & vini, quæ aliud prodant eius, quod in ſe continet, & diſtinctum appareat ab eo, quod antea continebant. f *verè tu es* DEVS *abſconditus,* DEVS *Iſrael Saluator.* diſsipas enim aſpectũ noſtrum inacceſsibili tuæ diuinitatis luce; & rebus illis, quas in tua humanitate fuiſti perpeſſus; & hac figura, quam nunc accipis, vt noſter fias cibus. Sed omnia hæc eò dirigis, vt noſter fias Saluator, ſalutem nobis hoc modo tribuens, & redemptionem.

c *Iſai.* 53. 3.

f *Iſai.* 45. 15.

SED quamuis valdè ſe abſcondat, aliquid tamen ſemper relinquit, quod illum prodat: benè conſcius, quod, (vt ait Eccleſiaſticus) g *theſaurus inuiſus* nullam *vtilitatem* affert poſsidenti. ſi enim eum non nouit, non poterit eo vti in ſuum commodum: & quantumuis delicatus, & pretioſus ſit cibus: quamdiu intra putamen, durumve corticem cõtinetur, non poteſt deguſtari, donec aperiatur. Quare ſi proponatur in menſa ouum in cortice, aut malum granatum, aut nux aliqua non fracta, in quibus quod ſumendum eſt latet: neceſſe eſt frangere, aut diuidere, vt deguſtari poſsit. Quis igitur diuinum hoc Manna abſconditum nobis aperiet? niſi gladius verbi Dei, qui etiam diuiſionem fecerat, vt ipſe Dominus ibi abſconderetur? Verbum illud omnipotens quod dicit: *Hoc eſt corpus meum* efficit, quod ſignificat: & id ſignificat, quod facit. Ideoque dum corpus Chriſti ſub panis accidentibus abſcondit, ſimul oſtendit & manifeſtat, ibi non amplius eſſe ſubſtantiam panis, ſed ipſiuſmet Chriſti ſubſtantiam.

g *Eccl* 20. 32.

2. ET hæc eſt altera valdè glorioſa victoria, quam ſupremus noſter Capitaneus obtinet aduerſus hoſtes huius manifeſtationis: quorum anteſignanus eſt proprium iudicium, quod à corporis ſenſibus gubernatur. Oculi enim illi dicunt: nos colorem & figuram panis videmus; aures, quando frangitur, panis ſtrepitum audimus; odoratus & guſtatus, odorem & ſaporem panis, percipimus; & tactus idem confirmat dicens: omnes qualitates quas tango, ſunt panis. Ex quo proprium iudicium tumens & ſuperbũ deducit: nihil ergò ibi eſt, niſi panis: accidentia enim indicant ſubſtantiam, cui adhæreſcunt. Sed contra huiuſmodi hoſtes prodit in campum, & pugnam ipſemet Dominus, qui manna abſconditũ promiſit, munitus gladio,

Apoc.19. 5. de quo S. Ioannes, quod h *de ore eius procedit gladius ex vtraque parte acutus: vt in ipſo percutiat gentes.* & in alio loco ipſemet Dominus i *pugnabo* (inquit)
Apoc.2.16. cum hoſtibus meis *in gladio oris mei*: illos cóuincens ac diſſipans diuino verbo meo. Quid ais ô proprium iudiciū, cum quinq; carnalibus tuis ſenſibus? in quo confidis? ais, ſub illis accidentibus in hoc Sacramento manere panē? deciperis, & valdè erras: nam, *hoc eſt corpus meum.* non itaq; panis ibi eſt, ſed corpus meū. Ego ſum fidelis, & in dictis meis verax; ego, nec decipere quēquam, nec ipſe decipi poſſum: ſum omnipotens, vt quidquid volo, faciam;
Heb.4.12. nec poteſt quiſquā infinitæ meę potentiæ reſiſtere. Verbum ſius, & k *ſermo meus, viuus eſt, & efficax, penetrabilior omni gladio ancipiti*, vt faciā diuiſionē quācunq; voluero, & pro libitu meo. Cùm primùm dixi: l *fiat lux, facta eſt lux.*
Gene.1.3. cùm volui, m *ex aqua vinū* facere, ſtatim fuit factū. ego cógreſſus ſum cum
Ioā. 2.9. forti armato, cum ſubſtantia ſcilicet panis; eumque huius mei verbi omnipotentia ex domo ſua expuli; eius ſpolia mihi retinens, quibus me contegerem: Quod iam vides, quod olfacis, quod guſtas, & tangis, ſpolia ſunt panis: intus aūt non panis latet, ſed corpus meum. Si corporis tui oculi n *caligant* ſicut *Iſaac, tangensq́; manus Iacob piloſas, dicit: manus eſſe Eſau*, audi ver-
Gen 27.1. 2. bum quod loquitur, & vocem in auribus tuis ſonantem, & mox te ipſum corriges, dicesque, etſi *manus ſint Eſau, vocem tamen eſſe Iacob*. Attende, diuinum hoc Manna, abſconditum eſſe aſpectui, & reliquis corporis ſenſibus: à quibus ſi permittas te duci, dices eſſe manus, eſſe inſtrumenta, & accidentia ſolius panis; ſed adhibe non ſolùm corporis, ſed animæ quoque aures, verba quæ ego loquar, & quæ fides ipſa te docet: & intelliges, piloſas has manus alterius eſſe, quàm primo intuitu videatur. pellis quidem panis eſt: ſed ſub ea latet verus Iacob, luctator omnipotens, qui in conflictu & lucta legitima panem ipſum vicit, armaq; eius ac ſpolia retinuit, quibus ſe cooperiret. Hac igitur ratione Chriſtus D. N. verbis in Euangelio Eccleſiæ ſuæ reuelatis aperit & manifeſtat, quod ſub cibi huius viſibilis cortice latet. Eiſ-
Homil.83.in Matth. & o. ad popu-lum. dem aūt verbis (vt S. Chryſoſt. ait) vincendum tibi eſt, & mortificandum iudiciū tuum propriū, & naturalis ex ſenſibus deductus diſcurſus: quia proprium iudiciū paſſim, & multis in rebus decipitur: ideoq; meritò captiuādum in obſequiū Fidei; & abnegandū, ac reijciendū in ijs, quæ ſentit, ac iudicat: vt ſic admittas, & credas, ꝙ ipſa fides te docet, & Eccleſia ſancta credendū proponit. Cogita, ſupremum hunc ducem, cùm ad hoc Sacramētum
Matth.10. 4. Luc.12.51. venit, hæc tibi in ſuo ingreſſu dicere: o *non veni pacem mittere; ſed gladium, ſed ſeparationem.* venio enim ad faciēdam duplicem ſeparationē, vtramque omnipotentiæ meæ propriam; alteram in pane, diſſoluens vnitionē; quam eius ſubſtantia cum accidentibus habebat; alteram in humano intellectu, coniunctionē illam diſſoluens, q̄ habuit cum ſuis ſenſibus vt ab eis recedat, credatq; quod illi non aſſequuntur; & ſeſe ſubijciat dedatq; ijs, q̄ ego dico.

Sed quamuis Dei verbum, quod fides nobis proponit, verè ſit gladius ad prædictam ſeparationem,& manifeſtationem faciendam:neceſſe tamen eſt, huius gladij aciem de nouo exacuere, vt exteriori, quam ſenſus percipiunt,ſpecie & facie ſuperata,progreſſus fiat ad id, quod interius eſt,& illis abſconditum. aſpiciendo illud mentis oculis cum magna viuacitate ac certitudine,quæ præcipuè oritur ab illuſtratione ſpiritûs diuini, cuius lux fidem ipſam illuſtrat, omneſque eius dubitationes explanat, multoque magis certã eam reddit, ac ſecuram in eo,quod credit; quàm ſi oculis ipſis illud videret.agens ſicut alter p*Moyſes cum inuiſibili*,atque ſi eum clarè *videret*. Hac inſigni illuſtratione adeò mirabiliter Christvs Seruator noſter in nocte vltimæ cœnæ intellectum rudium illorum piſcatorum in momento illuſtrauit: vt ſtatim, atque verbum ſui Magiſtri audiuerunt, *Hoc eſt corpus meum*: ſeſe dederint, & certiſsimè, ac firmiſsimè crediderint, eundem ipſum Dominum, quem viſibiliter ad ipſos loquentem audiebant,abſconditum eſſe,& inuiſibiliter latere, ſub illis accidentibus panis,quæ in ſuis manibus habebat. tantamque reuerentiam, & æſtimationem conceperunt,vt nullus eorum auderet accipere & comedere; niſi ipſemet Dominus & Saluator id iuſsiſſet, & ad faciendum animaſſet. Hæc illuſtratio ſingulare eſt Spiritûs S.donum. & quoniam eſt eius verbum internum,eſt etiam gladius biceps; qui ſtupendas facit diuiſiones, & arcana admiranda reuelat;vincens quaſcunq; difficultates. Sed licèt Spiritûs diuinus eam cõmunicet,quãdo,& quomodo,& quibus vult: refert tamen plurimùm ad eam ſuſcipiendã,meditationi ſtudere,vt fidem ipſam extimulet, & illuſtret,penetrando ampliùs, quod ipſa de hoc Sacramẽto reuelat. Meditationis enim munus,ait S.Bernar.eſſe,res occultas manifeſtare, ſcrutari abſcondita,clauſos libros aperire,& ſecretiſsima arcana penetrare, accedẽte illuſtratione cœleſti,quæ eius conatus foueat. Et hac ratione agnoſcit abſconditum illud manna, & quod ſub albo illo velo occluſum continetur,vt in ſubijciendis conſiderationibus paulatim proponemus. 5. p *Heb.11.27* *Libr. 1.de Conſiderat.*

§. 2. *Ex delectationibus & fructibus, quos ſentiunt, qui Sacramentum ipſum ſuſcipiunt,veritatem eius manifeſtari.*

Qvamvis multùm proficiat Meditatio in magnalium huius Sacramenti cognitione, adhuc tamen Manna manet abſconditum. Eſt enim idẽ ipſe Dominus,qui illud promiſit futurũ,præmonuit:cùm dixit: a *neminem illud ſcire, niſi qui accipit.* omnis enim cognitio, quæ ratiocinationibus,& meditationibus innititur, exigua eſt, ſi cum ea conferatur, quæ ex guſtu & experientia donorum obtinetur, quę ipſum Sacramentum cõmunicat,cùm ſuſcipitur. Quod intelligemus ex eo, quod accidit Hebræis cũ ſuo a *Apoc.2.17.*

Manna.

Manna. Nam initio erat illis res abſcondita & occulta: venerunt autem in eius cognitionem, primùm ex auditu, deindè ex guſtatu. cùm enim rem valdè minutam, tanquam ſemen album in campo viderēt, nec ſcirent, quid
b Exo. 16. 15 eſſet: dixerunt ad inuicem b *Manhu: quid eſt hoc?* vnde res iſta huc venit, & quorſum nobis datur? ad quam quæſtionem, ex ignoratione ortā, reſpon-
c Pſal. 77. 25. dit Moyſes: *iſte eſt panis, quem Dominus dedit vobis ad veſcendum.* Eſt enim c *panis cœli, & panis Angelorum*, dulcedine, & ſuauitate plenus: quo Moyſis teſtimonio, quod aure acceperunt, magnam de Manna cognitionem & opinionem conceperunt: non tamēn omninò nouerant, quid eſſet: donec illud colligentes, & pinſentes comederent: & ipſo guſtatu admirandā eius dulcedinem, & ſaporum varietatem experirentur. Nam cùm vnicus tan-
d Sapi 16. 21 tùm eſſet cibus, carnes ſapiebat, piſces, & fructus, d *deſeruiens vniuſcuiuſque iuſtorum voluntati.* & excellētem adeò nouitatem ſibi inauditam, & incogitatam admirati, dixerunt: *Manhu!* quid eſt hoc, quod percipimus? O quā eſt dulcis & ſuauis panis hic cœleſtis, quem DEVS nobis ad nutrimentum, delicíaſq; noſtras dedit! hunc in modum ſenſim manifeſtatur Manna hoc ſanctiſsimum, quod in hoc Sacramento latet: quod adeò eſt occultum aſpectui noſtro, vt ipſe ſolus nihil aliud præſtet, (vt ſuprà eſt dictum) quàm dubitationes excitare, & mille quæſtiones mouere dicens! *quid eſt hoc*, quod exteriùs video? nam quicquid video, res eſt minuta; & nihil niſi panis videtur: ſi autem aliquid latet, quid illud eſt? vnde venit? quorſum nobis datur? ad quas ignorantiæ quæſtiones, reſpōdet Fides per auditum ingreſ-
e Ioan. 6. 33. 52. ſa: e *hic eſt panis, qui de cœlo deſcendit, & dat vitam mundo;* panis viuus, in quo eſt ipſamet vita, quæ ab æterna morte præſeruat. Sed poſtquam Fides hoc dixit, & quicquid per auditū excipimus, adhuc exigua eſt cognitio ac breuis: niſi accedat guſtatus, qui ipſum Manna comedat. delibata enim eius dulcedo, & mirabilium, quæ illa operatur, experientia, ineffabilem & ſtu-
Caſſian. Colla. 21. c. 12. pendam eius excellentiam manifeſtat. Quemadmodum nullus (ait S. Baſilius) mellis dulcedinem in menſa propoſiti ſatis cognoſcere poterit, etiāſi plurima de eo audiat: donec particulam eius aliquam delibet. Sic etiam diuini huius Manna ſuauitatem nemo ſatis cognoſcet: niſi eam experiatur, & guſtet. Et propterea Chriſtus D. N. in ipſa nocte cœnæ, cùm hoc Sacra-
f Matt. 26. 26. mentum inſtituit, non ſatis eſſe exiſtimauit verbo dicere: f *hoc eſt corpus meum:* ſed etiam præmiſit: *accipite & comedite.* quaſi illis diceret: cibus hic cœleſtis nō proponitur, vt aſpiciatis tantùm; aut etiam adoretis: ſed etiam vt illum ſumatis, & comedatis: & ex effectibus, quos in animabus veſtris efficiet; & ſapore, quem vobis impertiet, agnoſcetis immenſam eius dulcedinem, diuinitatem, & omnipotentiam, quam continet. Cumque Apoſtoli, quod Magiſter obtulit, comediſſent, tantum in ſe ipſis ſenſum ex panis illius viui præſentia ſenſerunt: quia tanquam viuens in eorum cordibus

ferue-

feruebat; vt ſtupefacti dixerint: quid eſt hoc? quis hic ſapor? quæ dulcedo, quæ efficacitas, quis hic feruor, quem intra nos ipſos experimur? Nulla lingua id ſufficit declarare; nec vllus intellectus aſſequi, & cõprehendere. O ſi te magno feruore ad Cõmunionẽ præparares: vt DEVS delibãdam tibi huius Manne abſconditi ſuauitatẽ & ſublimitatẽ percipere faceret! Abſcõditum (inquit Richard.) appellatur hoc Manna, eò quòd filijs huius ſeculi, tepidiſq; verè ſit occultũ: non verò filijs Dei & feruentibus. Abſcõditum eſt ipſi carni, quæ illud non deguſtat; ſed non ſpiritui, qui delibat, eoq; recreatur. huic enim iam eſt aliquo modo manifeſtum; quamuis adeò ſit inſolitum, quod ſentit; vt rei nouitate admiratus dicat: quid hoc eſt, quod intra me ſentio? quis cogitaſſet tantam Deum dulcedinem in hoc Sacramẽto poſuiſſe? g *O quàm magna eſt* (ait Dauid) *multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abſcondiſti timentibus te!* Verè, ait S. Bernardus, ob Dei obſequium, non conſolationes amittimus, ſed commutamus: carnis ſcil. ſolatia, pro ſolatijs ſpiritus; dum Manna quidem dulciſsimum, ſed carni abſconditum accipimus: non enim percipitur, niſi in ſecreto cordis tentationum igne purificati, poſtquam victoriam de eis reportauit. HAE ſunt in genere duæ viæ, ad cognoſcendam huius diuini Sacramenti præſtantiam: de quibus magis in particulari in ſequentibus Capitibus diſſeremus.

Lib. de præparat. ad Cõtempl. c. 30.

g *Pſal. 30. 20.*

Lib. de Conuerſ. ad Cleric. 1. 21.

CAPVT III.

PONVNTVR SEPTEM CONSIDERATIONES rerum omnium, quæ in ſanctiſſimo Altaris Sacramento continentur.

QVONIAM prima via ad perfectam diuini huius Sacramenti notitiam, & æſtimationem, eſt Meditatio, & Contemplatio rerum, quę in eo latent, ad eũm modũ, quo fides Catholica eas reuelat, operæpretiũ erit, ab ijs inchoare, quæ per meditationem haberi poſſunt. Illa ſiquidem eſt, quaſi explorator quidam, qui communicaturos præcedit, ad explorandum, quid in hac promiſsionis cœleſtis terra inueniatur; & aliquid de eis fructibus per communionẽ, quam ſpirituale dicimus, adferendum. Quæ Communio ſpiritualis famem in nobis irritat, ingenſq; deſiderium excitat ad magis adhuc interiora ingrediendi; & Sacramentalem ipſam ſuſcipiendi; vt fructus eius dulciſsimos plenè deguſtemus. Ita, vt ſtatim poſt Communionem, dicere liceat Meditationi, quod Samaritæ, poſtquã cum Chriſto ſunt loquuti, mulieri Samaritanæ dixerũt: a *iam non propter* ſolam *tuam loquelam* magnalia huius Domini *credimus*; ſed etiã propter experientiam, quam in nobis ſentimus, *credimus, & ſcimus, quia hic eſt verè Saluator mundi.* Ex quo fit, vt ipſa meditatio, plurimũ iuuet animę pręparationem ad cõmunionem Sacram, fructuſq; ex ea colligendos. Nam

a *Ioan. 4. 42*

Digitized by Google

etiam in ea ignis accenditur affectuum, vt ipſe cibus ſit vtilis ſuſcipienti; & poſtea etiam adiuuat, ad agendas gratias, ob acceptos fauores & beneficia. Propter omnes hos fines ſubijciemus hîc ſeptem Meditationes; ex quibus hauriatur omnium magnalium, quæ in diuino hoc Sacramento continentur, plenior cognitio. eruntque tanquam fundamentum eorum, quæ de ipſo ad noſtrum inſtitutum dici poterunt.

Conſideratio prima generalis de rebus omnibus, quæ in Sacra hoſtia & calice continentur.

Pro die Dominico. Pũctum. 1.

PRIMVM oculos fidei conijce in quinq; res, quę ſub accidentibus panis & vini cõtinentur: quæ veluti ſumma quædã, ſiue capita ſunt omniũ, quæ in hoc diuino Sacramento inueniũtur: CORPVS ſcil. IESV Chriſti D. N. pretioſus eius SANGVIS, ANIMA ſanctiſsima, MERITA eiuſdẽ infinita & ſatisfactiones, ipſa deniq; ęterni verbi PERSONA cum tota ſua DIVINITATE, in quibus rebus apparet infinita huius Domini charitas, & profuſio. Nam ſuprema alicuius hominis charitas, & liberalitas in eo maximè eminet, ꝙ ſummũ tribuat quod poteſt, & habet; idq; cum amore adeò perfecto, vt totum illud, parùm illi eſſe videatur; aut it. illud, quaſi nihil eſſet, occultet. non enim ob inanẽ oſtentationẽ, ſed ex puro, & mero amore illud largitur: iuxtà illud quod dicitur in Canticis: a *ſi dederit homo omnẽ ſubſtantiã domus ſuæ pro dilectione, quaſi nihil deſpicit eam.* O homo pluſquã homo, Chriſte IESV, Deus & Homo verè! quã accõmodatè infinitam tuã charitatẽ nobis in hoc Sacramento manifeſtas! totam domûs tuæ ſubſtantiã, nihil eius excipiendo, nobis tribuens! Hîc enim tuã ipſam domũ, tuum ſcil. corpus Sacratiſsimũ nobis tribuis; ſubſtantiã quoq; qua domus illa alitur, pretioſum ſcil. tuum ſanguinẽ; habitatorẽ eius, ſanctiſsimam animã tuam, ac diuinam tuam perſonam; ſupellectilem, qua illa exornatur; theſaurum, qui illã ditat, tuas ſcil. virtutes & merita infinita. Et cùm donum hoc reuera ſit infinitum: ita tamen illud occultas, vt parum aut nihil tibi eſſe videatur; ſiquidem illud inuoluis, ac tegis accidentibus vnius boli panis, & vnius ſorbitiunculæ vini: vt ſic appareat te omnia ex amore, & ad infinitam tuam charitatem fidelibus tuis manifeſtandam effundere. Laudet te ô Domine ipſamet Charitas tua; & ob tale donum glorificet! illa ſiquidem ſola hoc plenè facere poteſt. Sed quid meritò pro tanto dono offerre ego potero? en totam ſubſtantiam domûs meæ, corpus, ſanguinem, animam, & totum meipſum, cum omnibus meis fortunis, libertate, & omnibus, quę vel nunc habeo, vel habere poſſum, tibi offero. Quod totum exiguum valdè, & quaſi nihil eſt comparatione eius, quod tu mihi largiris, & quod ego offerre tibi cuperem: ſiquidem ſi plurima alia haberẽ, omnia ſimul offer-

a Cant. 8. 7

rem.

rem.Ex nunc Domine cum Sponſa dicere ſtatuo : b *dilectus meus* totus *mihi, & ego* tota *illi*. ille enim totum ſe in meum tradit nutrimentum : & ego me totam eius conſecro ſeruitio : & cùm ipſe nihil eorum, quæ habebat ſibi retinuerit, ſed totum ſe dederit : nihil ego eorum, quæ habeo, retinebo mihi: ſed quidquid illud eſt, ipſi ex nunc trado. b *Cant.* 2, 16.

SED vlteriùs progreditur charitas, & liberalitas Saluatoris in his donis, & modo ea largiendi. multò enim plura largitus eſt, quàm promiſerit; & quàm ad neceſsitates noſtras reparandas erat neceſſariũ. Promiſerat quidẽ ipſe, daturum ſe nobis, c *carnem ſuã & ſanguinem : vt non moreremur, ſed viueremus in æternum*. ad quod ſuffeciſſet, ſi carnis ſuæ particulam qualis illa fuit in eius circumciſione abſciſſa; & ſanguinis ſui guttam aliquã, qualis illic fuit effuſa nobis reliquiſſet : Nam, cùm iſtæ partes infiniti eſſent valoris, quia caro & ſanguis erãt Dei, ſatis erant pro noſtro remedio : ſed quemadmodum infinita eius charitas non ſe ijs continuit, quæ fecit in circumciſione: ſed voluit vlteriùs totã ſuam carnẽ in paſsione vulnerari, & cruciari, totumq; ſanguinẽ effundi, vt eius redemptio eſſet copioſiſsima : ita etiã vult totam ſuam carnẽ, totumq; ſanguinem ad nutrimentũ noſtrũ nobis dare: ad maiora oſtendenda indicia amoris, ac deſiderij, quo tenetur, vtilitatis & commodi noſtri. Et ſimiliter : quamuis ad veritatẽ verborum Conſecrationis ſatis fuiſſet, nobis dare in Sacra hoſtia ſolum corpus, & in ſacro calice ſolum ſanguinẽ : voluit tamen, vt cum ipſo corpore ſanguis quoque, & anima cõiungeretur; & ſimiliter cum ſanguine anima, & ipſũ corpus: & oĩa ſimul cũ ipſa diuinitate cõiungi: ita vt quicquid ipſe habet, coniungatur cũ omnib⁹ quæ nos habemus; eaq; ſanctificet ac perficiat. hac ratione nos obligans, vt ſanctiſsimus in corpore, & in anima, in carne, & in ſpiritu : & vt liberaliter illi offeramus, non ſolùm ꝙ iubet offerri; ſed etiã quod vel tantũ conſulit. O DEVS liberaliſsime, cuius liberalitas noſtrã omninò obſcurat: eò quòd tanta tua liberalitate, adeò nos tibi reddas debitores, vt quicquid pro gratiarũ actione offerre poſſumus, quaſi nihil eſſe videatur! Quid. n. dare ſibi poſſumus quod tuũ non ſit? & quid offerre, ꝙ non ex obligatione debeamus? accipe Domine ꝙ mihi dediſti, adeò. n. liberali & generoſa voluntate illud offero, vt quamuis totum fuiſſet meũ, nec tibi tot nominibus debitũ, liberaliſsimè tibi obtuliſſem: vt ita tibi obſequi & placere poſſem. c *Ioan.* 6, 53.

SED multò adhuc ampliùs admirationẽ mouet, ac recreat ipſa diuinæ ſapiẽtiæ adinuentio, ad hanc ſuã liberalitatẽ erga nos pleniùs explendã. Quis enim ſciuiſſet, aut facere potuiſſet: vt perfecti alicuius viri corpus, res adeò parua caperet, qualis eſt hoſtiæ particula? & vt totus ei⁹ corporis ſanguis in vna gutta vini cõſecrati contineretur. d *durus eſt ſermo iſte*, (dicebãt aliqui ex ei⁹ Diſcipulis proterui) *& quis poteſt eum audire?* ſed omnipotens noſter DEVS, cuius viſcera ob magnitudinẽ ſuæ miſericordiæ ſunt tenerrima, nouit Punctũ. 3. d *Ioan.* 6. 61.

Digitized by Google

ita pinſere, ſuumq; corpꝰ & ſanguinẽ cõprimere: vt minima particula totũ e *Iſai.30.20* caperet; eſtq; cibus, & potus noſter. e *dabit* (inquit Iſaias) *vobis Dominus panẽ arctũ, & aquam breuem.* & quis panis magis arctus, q̃ qui in vno bolo integri hominis corpus cõtinet: & quis hauſtꝰ magis breuis, quã q in vna gutta totũ f *Luc.6.38.* hominis ſanguinẽ includit? O DEVS liberaliſsime: qui f *menſuram bonam, & confertã, & coagitatã, & ſupereffluẽtem,* daturũ te nobis ꝓmiſiſti; & quid aliud eſt diuinũ hoc Sacramentũ, quã menſura quędã huic ſimilis? menſura. n. eſt g *Zac.9.17.* *bona:* quia cõplectitur, quod eſt g *bonũ & pulchrũ Dei;* eſt *plena;* quia virtutes oẽs, & merita IESV Chriſti cõtinet; eſt *coagitata:* quia omnia redigit ad paruum & breuẽ bolum; eſt *ſupereffluens:* quia plus dat, quã ad reparationẽ noſtrã ſit neceſſariũ: adeoq; copiosè, vt q ſupereſt, ſit infinitũ. Filios Iſrael iuſſeras olim, certã menſurã ſingulos ex Manna colligere; & vnuſquiſq; in ea h *Exo.16.16* menſura habebat, quo ſe aleret ſufficienter: ita, vt h *nec qui plus collegerat, habuit amplius: nec qui minus parauerat, reperit minus, ſed ſinguli iuxta id, quod edere poterant, cõgregauerunt.* Sed quid illi mẽſuræ ad hãc, in qua datur verũ Manna infinitæ dulcedinis & excellentiæ, ita cõpreſſum & coagitatũ, vt tantũ in exigua parte Sacramenti accipiatur, quantũ in magna? quamcunq; partẽ reuerẽter ſuſcipiẽti dederis; tribuis illi ingentis magnitudinis menſurã: *bonã,* ob gratiã, quam cõmunicas; *plenam,* ob augmentũ omniũ virtutũ; *coagitatã,* ob firmitatẽ, quã ſimul concedis; & *ſupereffluentẽ,* ob ea, q̃ addis ex liberalitate, tribuẽs illi etiã illuſtrationes tuas, & cõſolationes ſpirituales: idq; interdũ in tanta abundãtia, vt feruor interior nõ potens ſe intra cor ipsũ continere, ſupeffluat, cũ magnis iubilis & lętitiæ ſaltibus. O ſi mihi daretur, ita me ad te ſuſcipiendũ præparare, cũ menſura quadã ſanctis cogitationibꝰ referta; multis mortificationibꝰ coagitata; & feruẽtibus affectibꝰ ſupeffluẽte: vt bonis frui poſſẽ, quę in S. hoc Sacramento largiris? ſiquidem tu dixiſti: i *Luc.6.38.* *qua menſura menſi fueritis, remetietur vobis,* tantam ſcil. gratiæ menſuram nos accepturos, quanta fuerit mẽſura noſtræ diſpoſitionis ad eã ſuſcipiendam.

DENIQVE elucet infinita Dei liberalitas in eo, q bis eandẽ rem in hoc Sacramẽto largiatur. Quicquid enim dedit in Sacra hoſtia: idẽ dat etiam in calice, ſi & is eſt ſuſcipiendus. nam carnem, quæ propriè non eſt niſi cibus, ita parat, conditq; in calice, vt cum ipſo ſanguine ſit potus: & ſanguis in ipſa hoſtia ſit cum ipſo corpore cibus: hos enim modos, & vias hic Dominus adinuenit, vt ſuis electis magis indulgeret. ſanguine ipſo ſuo ratificans, & confirmans bonum, quod facit in illorum gratiam.

Conſideratio ſecunda, De glorioſo Chriſti D.N. Corpore.

1. Pũctum. PRIMVM agnoſcendum eſt, & aſpiciendum in Sanctiſsimo hoc Sacramento glorioſiſsimũ D.N. corpus, cum ea integritate, pulchritudine, & maieſtate, quã habet in cœlo empyreo, quatuor gloriæ dotibus exornatum: quas in die ſuæ reſurrectionis induit. Nã ibi eſt immortale, & *impaſsi-*

bile,

bile, ſole ipſo millies *ſplendidius*, cũ *agilitate*, & *ſubtilitate*, ſine ſpiritualitate, q̃ iuxtà glorioſum ipſius ſtatũ illi cõuenit: & cum tanta in ſingulis ſuis partibus pulchritudine & elegantia, vt omniũ ipſum aſpicientiũ animos & affectus ad ſe rapiat. Ibi enim exiſtẽti competunt admirandæ illę proprietates, quas eius ſponſa in libro Canticorum refert dicens: a *Dilectus meus candidus & rubicundus, electus ex millibus. Caput eius aurum optimum, Comæ eius ſicut elatæ palmarum. Oculi eius ſicut columbæ ſuper riuulos aquarũ, quæ lactæ ſunt lotæ. Labia eius diſtillantia myrrhã primã. Manus illius tornatiles, aureæ, plenæ hyacinthis. Venter eius eburnius, diſtinctus Saphyris. Crura illius colũnæ marmoreæ, quæ fundatæ ſunt ſuper baſes aureas, ſpecies eius vt libani, electus vt Cedri. Guttur illius ſuauiſſimum, & totus deſiderabilis*, digniſſimusque qui ab omnibus hominibus ametur. Cùm igitur, vt ipſe Dominus dixit: b vbi eſt corpus, illuc congregãtur & aquilę: accipe tu alas, & oculos aquilę, vt ſpiritu appropies ad Saluatoris tui corpus ſanctiſſimũ; penetra illud velũ, quo tegitur: & intuere quaſi nõ velatũ: c *contemplans* (vt ait Apoſt.) *reuelata facie gloriã* huius *Domini*: vt amore *transformeris in eandem eius imaginẽ*. Cogita ipſum poſt ſuã reſurrectionẽ te velle viſitare, vt confirmet in te dona, quæ in ſpirituali tua per Saramentum pœnitentiæ reſurrectione tibi dedit; & virtutes communicet, quas eius gloriæ dotes repręſentant: *immortalitatem* ſc. cum perſeuerantia in eius amicitia: ne morte culpæ aliquãdo moriaris; *impaſſibilitatẽ* cũ heroica patiẽtia: ne tribulationũ cauſa deficias; *claritatẽ* cum Fide viua: vt ei⁹ diuina myſteria cognoſcas; *agilitatem* cũ obedientiæ prõptitudine, ad omnia eius pręcepta exequẽda; & *ſubtilitatẽ* cum abrenunciatione rerũ omniũ carnalium & terrenarũ: vt ſolùm ſpirituales ac Diuinas ames, & amplectaris. O corpus ſacratiſſimũ mei Saluatoris! ſiquidem vis cum meo cõiungi; transforma me in iſtã gloriæ tuæ imaginem; easque proprietates mihi largire, quæ in tuo eluxerunt. O Saluator pulcherrime! fac me tua præſentia *album* per gratiam; *rubicundum* per charitatem; *electum* ex millibus, per feruorem ſpiritus inter multos; ſit *caput* meum tanquam aurum, vt cœleſtem tuam imiter ſapientiam; *comæ* meæ ſint ſicut elatæ palmarum, vt cęleſtes ſemper habeã cogitationes; *oculi* mei ſint ſicut *columbæ*, ob intẽtionis ſimplicitatem; *labia* mea ſicut *lilia*, vt ſemper ſancta verba loquar; *manus* meæ *tornatiles*, plenæque *hyacinthis*, vt opera ſemper cęleſtia præſtem; ſit *venter* meus eburneus cũ *Saphyris*, vt plenus ſim effectibus firmis, feruentibus, ac diuinis; ſint & *crura* mea ſicut *columnæ* marmoreæ, fundatæ ſuper *baſes aureas*, vt conſtans & firmus ſim ſemper in ijs, quæ ad tuum obſequium ſpectant; nec propter rem vllam creatam flecti me patiar; ſed gratiæ Creatoris firmiter innitar; *ſpecies* mea ſicut mons ſit *Libani*, modeſtiam & grauitatẽ in moribus ſemꝑ oſtẽdens: tuos ſemper in omnibus, & per oĩa imitando; vt nihil in me ſit, quod à te non poſſit amari.

Mox magis in particulari ſigna aſpicies quinque vulnerũ, quæ in ſacra-

a *Cant.* 5.10.
b *Matt.* 24 28.
c 2. *Cor.* 3.18
2. Pũctum:

tiſsimo ſuo corpore retinet, in pedibus, manibus, & latere: tanquam quinq; immenſi ſplendoris ſoles: quæ pulchritudinē eius vehementer adaugent; &
Iſa.12.3. tanquā quinq; d *fontes Saluatoris*, ex quibus, vt olim copioſiſsimus fluxit ſanguis: ita nūc *aquæ* fluūt viuæ gratiarū cęleſtiū, quæ cum *gaudio hauriuntur* ex
Luc.24.39 diuino hoc Sacramēto. Quæ e *vulnera* cū eadē ipſa ſint, quæ Apoſtoli in cœnaculo exiſtentes, in die Reſurrectionis tetigerunt & palparunt, quo tactu
Ioa.20.28 repleti ſunt magno f *gaudio*; & S. Thomas, cū eadē tetigit, adeò fuit mutatus & illuſtratus; vt exclamās dixerit. *Dominus meus & Deus meus*: accede tu quoq; eaq; ſpiritu tāge: &, dū cōmunicas, cogita, te labijs tuis tāgere, & exoſculari, quāuis velo illo tecta; aut te accedere ad vulnus lateris, vt viuā aquæ gratiā, & pretioſiſsimū charitatis liquorē haurias. quod ſi viua Fide feceris: & gaudio repleberis; & adeò mutaberis, vt cum S. Thoma dicas: verè hic eſt *Dominus meus & Deus meus!* gloria mea & beatitudo mea! & vnde tantum mihi bonū, Domine, & tantus honor, vt vulnera tua ego contingā, & te ipſum accipiēs ad viſcera mea tranſmittam? O fontes mei Saluatoris, diſtillate in me viuam aquæ gratiam, quæ ſitim meam, qua illam appeto, exſatiet. O corpus
Cant.8.6. ſacratiſsimum tanquam ſignaculum vulneribus hiſce cœlatum, g *pone te vt ſignaculum* ſuper cor meum, virtutes illi imprimens, quas tuis vulneribus comparaſti. Obſigna pedes meos, vt bonis ſemper greſsibus incedam; obſigna manus, vt bona ſemper opera exerceant; obſigna & latus, vt bonos ſemper affectus amoris tui cauſa proferat in æternum.

Pūctum 3. EODEM modo inſpicere poteris in capite glorioſiſsimi huius corporis, ſigna & veſtigia coronæ ſpinarum, quæ illud pupugerunt; & coronæ figurā conſtituunt, tanquam ſeptuaginta duarū ſtellarum immenſi ſplendoris: tot enim foramina, ſeu vulnera ſpinæ illæ inflixerunt. Aſpicies etiam in eius ſacratiſsimo dorſo flagellorum ſigna, quæ tanquam plumariū opus pulcherrimum veſtē pretioſiſsimā gloriæ & Maieſtatis eius exornāt. Et quando ad ipſam Cōmunionem ſacrā accedis: cogita, dici tibi ab Angelis illud Canti-
Cant.3.11. corum: h *egredimini & videte filiæ Sion Regem Salomonem in diademate, quo coronauit illū mater ſua, in die deſponſationis illius, & in die lætitiæ cordis eius.* O anima mea, ſi vera es filia Sion, cupiēs ſponſi cęleſtis gloriā cōtemplari: intuere hic verū Salomonē, regē pacificū, & mundi pacificatorē, ſub illa cortina & velo latētē: & videbis immēſę glorię corona coronatū, quam ignominię corona promerit⁹ fuit, ſibiq; cōparauit. Hāc ignominiæ coronā illi tradidit mater eius ſynagoga in prętorio Pilati: qua in crucis thalamo cū ſummis corporis cruciatib⁹, ſed ſummo tn̄ ſuperioris partis animæ gaudio Eccleſiā ſibi deſpōſauit. At gloriæ coronam, quam nunc geſtat, tradidit illi tanquam mater ipſa Diuinitas. voluit enim ęternus Pater, dilecti ſui filij labores, & perpeſsiones
Hebr.2.9 ea corona remunerare, iuxta illud Apoſtoli: i *videmus Ieſum propter paſsionem mortis, gloria & honore coronatū.* Egredere itaq; vt fide viua in hoc Sacramēto

videas,

videas, exteriùs quidẽ figurã eius paſsionis, & mortis, quæ ibi proponitur; interiùs autem coronam gloriæ, quam eadem paſsione eſt promeritus. Cogita diuinum ſpiritum tibi dicere: k *Ecce homo*, qui hic eſt abſconditus, exteriùs quidẽ ita eius figura obſcurata, vt nõ videatur eſſe homo, ſed panis; interiùs tamẽ adeò glorioſus; vt ſit plus quã homo: quia eſt etiam verus Deus. & cùm ita eũ aſpexeris, ſuſcipe intra te amanter, vt te transformet in ſe. Deniqve idem Saluatoris tui corpus aſpice, licèt adeò arctatum, nihil tamẽ de mole & integritate ſua amittere: quia infinita ſua ſapientia & omnipotentia nouit ac potuit ita illud accommodare: vt totum & integrum in tota ſit hoſtia, & in ſingulis eius partibus; tantumque in vnaquaque ſuſcipiatur, quantum in reliquis, quemadmodum ſupra oſtendimus. k Ioan. 19. 5.

Conſideratio tertia de pretioſo Chriſti D. N. Sanguine.

Pro Feria tertia.

Primvm Intuere oculis fidei pretioſiſsimum Ieſu Chriſti D. N. ſanguinem, tam in ſacra hoſtia, quàm in calice: licèt interſit, quod in ſacra hoſtia ſanguis comitatur corpus, adimplens eius venas: in calice autem corpus comitatur ſanguinem, præbens illi venarum vaſa, in quibus continetur: quia non ſeparat ſe ab illis. Sed quoniam in ipſa Chriſti paſsione fuit à corpore ſeparatus, qui in remiſsionem peccatorum noſtrorum fuit effuſus, cõſecratur ſeorſim ab ipſa hoſtia. Et quoniam in reſurrectione corpori fuit iterùm coniunctus in eius venis, ideò nunc & in calice eſt & in hoſtia, ad quod ſignificandum ponit Eccleſia in ipſo Miſſæ ſacrificio Sacræ hoſtiæ particulam in ipſum calicem. Credendum itaque eſt, pretioſum hunc Chriſti D. a *ſanguinem* clamare ibi pro te ad Patrem æternum, *& melius loqui*, (vt Apoſt. ait) *quã* ſanguis *Abel*: nõ. n. pro eo, qui mortuus eſt, vltionẽ petit; ſed effectus Paſsionis ac Reſurrectionis eius, qui illum effudit, & iterũ ſecum cõiunxit. Petit itaq; pro te peccatorũ veniam, conſcientiæ puritatẽ, reſurrectionẽ ad nouã vitã, vnionẽ carnis cũ ſpiritu, ac ſpiritus deniq; vnitionẽ cũ ipſo Deo, per feruentẽ & inflammatã charitatẽ. Imò ad te etiã clamat, petitq; diligens in his rebus omnibus procurandi ſtudium: ita vt & vitã ipſam, & ſanguinẽ tuũ, ſi opus fuerit, offeras, vt peccato reſiſtas, crucem portes, eiq; affigaris: & vt moriaris mundo, ſoliq; Deo viuas. quamobrẽ addit idem Apoſtolus: *videte ne recuſetis*, aut repellatis *loquentem*, ne ſcilicet his vocibus obſurdeſcas, quibus Chriſti ſanguis inde ad te clamat: ſiquidem in tuam vtilitatem diriguntur. Tecum, ait S. Gregorius, loquitur Saluatoris illa petitio, quam per os afflicti Iob protulit, dicens: b *terra ne operias ſanguinem meum, neque inueniat in te locum latendi clamor meus.* oſtẽde ſc. in te ipſo ſanguinis huius virtutem, & clamoris eius effectus; ne in Sacramento latentẽ relinquas, ſed ſume illum, vt appareant in te ingentia illa bona, quæ tibi eſt promeritus.

Punctũ. 1. a Heb. 12. 24. Lib. 13. Moral. c. 18. b Iob. 16. 19.

Cvm hoc igitur ſpiritu cogita accedere te ad Ieſu Chriſti ſanguinem, Punctum. 2.

qui

qui & in hoſtia & in calice manet, ſumendum, ad eos fructus percipiendos, ob quos in horto Gethſemani, in prætorio Pilati, & in monte Caluario fuit effuſus. Expende itaq; primũ, eundẽ Dominũ in horto ſpontè ſeſe ſummo dolore affligẽtem, pretioſum ſanguinem ob noſtra peccata tanquam ſudorem per poros faciei ſuæ ac totius corporis manantem, vſq; ad terram effudiſſe: quem eundem ſanguinem tibi offert in ipſo Sacramento; inuitãs te, vt ipſius afflictionis, qua ibi fuit affectus, commiſeratione tangaris; &, ob tua peccata vehementi dolore contriſteris; tuamq; voluntatem ad quemuis ſudorem & laborem promptam offeras: vt virtute pretioſi ſanguinis, quem ipſe per ſuos poros effudit, à maculis tuorum peccatorum abluaris.

DEINDE aſpice, quemadmodum idem ipſe Saluator ſanguinem ſuum in prętorio Pilati violenter effuderit, carnificum ſcilicet vi, per flagella, ex dorſo, & ex toto corpore; per ſpineam verò coronam ex capite, in pœnam tuæ cupiditatis, ſuperbiæ, & ambitionis. quem totum ſanguinem etiam tibi offert in Sacramento, in quo & tu delibes, ſentiaſque, quod ipſe ſenſit; ſpiritumque reſumas ad te ipſum puniendum ob exceſſus præteritos; teque in poſterum continendum, ne in eoſdem relabaris. 2.

PROGREDIERIS denique ad Caluarium montem, vbi claui, quibus affixus fuit cruci, quod reliquum erat ſanguinis ferè extraxerunt per vulnera pedum & manuũ, donec expiraret: & paululũ quod in mortuo corpore iuxta cor remãſerat, c *lancea* extraxit, *quæ eius latus aperuit*. Nam nec pauxillum hoc retinere voluit; ſed totum effundere, in teſtimonium amoris, quo te proſequebatur: & in eiuſdem amoris teſtimonium, totum etiam ſimul in hoc Sacramento offert. Cogita igitur, cùm ad communionem accedis, te ad iſta quinque vulnera accedere, vt effluentem inde ſanguinem haurias; & in ipſum tuum corpus traijcias: vt pretium ſit, & pro tuis peccatis ſatisfactio; ablutio macularum; potus, qui ſitim expleat tuorũ deſideriorũ bonorum; tuarumq; cupiditatum ardorem ita extinguat, vt hoc ſanguine inebriatus, tuũ offeras Domino tuo, & quicquid habes, non appoſito termino, aut mẽſura tuo deſiderio: ſiue id ſit de ſpontaneis mortificationibus tibi aſſumendis: ſiue ab alijs illatis perſecutionibus tollerandis: imò etiam, quod poſt mortem tuam ſupererit, debes in eius obſequium offerre: cupiens facultates tuas, omniaque tua perpetuæ eius gloriæ inſtrumenta eſſe. 3. c Ioa. 19. 34.

VT verò etiam exhilareris, cogitandum tibi eſt, totum hunc ſanguinẽ, qui in eius paſsione cum tanto dolore & ignominia fuit effuſus, recollectũ fuiſſe, & in ſuis venis cum ſumma lætitia & gloria in die reſurrectionis collocatũ, vt æternùm in eis maneat: Chriſtus.n. reſurrexit, nunquam moriturus; nec ampliùs, quod tunc accepit, deſerturus. Ideoque ſanguinem hunc ita ſimul vnitum, & glorificatũ in Sacramento tibi dat: vt te lætificet, cõfortet, & ad nouam vitam reſuſcitet. hoc pignore tibi tradito, ꝙ quantũ in ipſo eſt, Punctũ 3.

ſem-

ſemper te in ſua gratia conſeruabit, & reſuſcitabit ad æternam vitam: vt ipſo fruaris in gloria. ſic enim expreſſe hoc ſe facturum promiſit, dicens: d *qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam: & ego reſuſcitabo eum in nouiſſimo die:* quia ſcilicet iam habet in ſe pignus æternæ vitæ pro anima; & reſurrectionis pro corpore. Ideoque conſtituit Eccleſia ſancta, vt omnes fideles in Paſchate communicent; quo tempore Paſchalis agnus D.N. fuit ſacrificatus, & ſurrexit glorioſus. e *Agnus* enim ille Paſchalis (teſte S. Thoma) fuit ſanctiſsimi Sacramenti magis expreſſa figura, ex ea parte, quod totus populus illũ offerebat, ſeq; eius carnibus alebat, cuius ſanguine fuit liberatus ab Angelo, omnia Aegypti primogenita percutiente, à morte ſc. & à ſeruitute Pharaonis. Quod totum multò glorioſius præſtat Diuinus hic noſter agnus, qui propria nos carne alit; & ſanguine præſeruat à morte, & à Dæmonis eripit tyrannide. Et quando primogenitus hominũ, liberum ſc. eorum arbitrium, lethali aliquo crimine in eis moritur, manebit in te viuens, ob ſanguinis huius virtutem, qui te à culpa præſeruat. Hic ſanguis (ait Sanctus Chryſoſtomus) florere facit in nobis veram diuinitatis imaginem; hic animæ pulchritudinem tribuit ac nobilitatẽ, quam rigat, fouetque ſemper, non ſinens illam deficere. Sanguis hic Dæmones à nobis valdè procul repellit, angelos verò & omnium Dominum ad nos adducit: cùm enim primum *ſignum huius ſanguinis in nobis vident* Dæmones, fugiunt; angeli verò appropinquant. Hic ſanguis totum mundum abluit, ac purificat. Cuius ſi vel ſola figura Hebræos in Aegypto ex tot periculis eripuit: quantò magis ipſemet id faciet in nobis? *O ſanguis Agni* precioſiſsime, in quo ſancti f *lauerunt, ac dealbauerunt ſtolas ſuas,* laua, ac dealba animam meam, vt æternùm te laudet, ac glorificet. Amen.

d Ioa. 6 55.
3 Par q 72. a. 6.
e Exod. 12 3. 13.
Hom. 45. in Ioan. & 61. ad pop.
Exod. 12, 13.
f Apoc 17. 14.

Conſideratio quarta de ſanctiſsima Chriſti D. N. anima.

Pro Feria quarta. Pũctum 1.

PRIMVM fidei lumine ad interiora huius Sacramenti ingredi ſtudens, agnoſce: panem hunc, qui in eo tibi proponitur, non eſſe rem aliquam mortuam ſiue anima, ſicut reliqua ſunt Sacramenta; ſed verè ac realiter a *panem eſſe viuum,* quemadmodum ipſe Saluator dixit: Nam ſub accidentibus panis, quæ vides exterius, latet corpus huius Domini, cum ſanctiſsima anima ſua, quæ illud verè reddit viuens, ac pulcherrimum. Sine vlla tamen cõparatione glorioſior multò eſt, magiſque admiranda vita & pulchritudo ipſiuſmet animæ, quæ eſt purus ſpiritus, in cuius præſentia omnes cœleſtiũ hierarchiarum ſpiritus non magis ſplendent, quàm ſtellæ in præſentia ſolis. Tota. n. induta eſt Diuinitatis ſole, cum gratia adeò immenſa, vt incõparabiliter oẽs gratias excedat, quas Angeli & homines ſimul habẽt. Vt. n. dixit S. Ioã. b *nõ ad menſurã dat Deus* filio ſuo *Spiritũ,* quẽadmodũ dat alijs, qui eius ſunt ſerui. Et quantùm intereſt inter vnigenã filiũ in domo ſui Patris, & re-

a Ioan. 6. 51.
b Ioa. 3 34.
S. Tho p q 7 a 11. ad 1.

liquos eius ſeruos, tantùm intereſt inter ipſum Chriſtum D.N. & reliquos Angelos & homines. Et propterea S. Ioannes dixit: c *vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis.* Eleua igitur Sacramenti huius velũ, & agnoſce gloriam & pulchritudinem ſanctiſsimæ illius animæ, tanta ſapientia, & gratia plenæ, quanta decet animam perſonaliter vnitam vnigenæ filio ęterni Patris, qui ſol eſt ſplendoris infiniti. per quam vnitioné innumerabiles & excelletiſsimos gratiæ theſauros illi cófert, omneſque eius potentias ijs diuinis exornat, quarum ſingulæ ſunt capaces: ſimulq; poteſtatem ei facit reddendi homines earum participes. & ideò deſcendit illa ad ſanctiſsimum Sacramentum. Quare ingreſſa hæc ſanctiſsima anima in hominem iuſtum, ſtatim aperit primos theſauros gratiæ ſanctificantis animas: tantamq; eius copiam vnicuique tribuit, quanta eſt communicátis diſpoſitio; & ita manent ambæ cum admiranda hac mutua ſimilitudine cõiunctæ. Si enim, d *qui adhæret Domino,* (vt Apoſtolus ait) vnus ſpiritus eſt cum illo, etiam anima mea, ſi cum Saluatoris anima coniungatur, manebit per gratiam facta vnus ſpiritus cum illa.

c Ioan. 1. 14.
d 1. Cor. 6. 17

Pũctum 2.

DEINDE, memoria inſpicies, & intellectum animæ ſanctiſsimæ ipſius Saluatoris: e *in quo* (vt Apoſtolus dixit) *ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ Dei abſconditi.* Nam lumine gloriæ ꝙ habet, videt cum ſumma excelletia & perfectione ipſam Diuinam eſſentiam: & prætereà omnes ſciétias ſupernaturales, & naturales rerum omnium in omni perfectione habet, quæ cõpetit animæ diuino verbo & ſapientiæ æterni Patris vnitæ: à quo ſapientia omnis, ſcientiaque dimanat, q̃ in Angelis & hominibus inuenitur. Et in ipſo Sacramento venit, vt animabus tribuat eã ſapiétię & ſcientię partẽ, quæ illis competit. Deoque in ipſo ingreſſu, cœleſtis ſapientiæ theſauros aperit, & admirandas illuſtrationes iacit: quibus ſua detegit arcana, ſenſumq; aperit, vt ſcripturas Diuinas intelligant; concedit altiſsimas contemplationes, & meditationum inuandationes: & nonnunquam etiam raptus, ſuſpenſiones ſenſuum, & extaſes, ob luminis abundantiam, quam tribuit intellectui, iuxta diſpoſitionem humilitatis & charitatis, qua quiſq; cõmunicat. Et quẽadmodum Diſcipulorũ, cùm peruenerunt in Emaus f *aperti ſunt oculi, & cognouerunt in fractione panis,* eum, qui priùs peregrinus videbatur, eſſe ipſummet Chriſtum: ita in ſacra Communione oculi aperiuntur animę, vt agnoſcat præſentiam Domini, in ipſam, tanquam peregrini intrantis.

e Coloſ. 2. 3.
f Luc. 24. 31 36.

CREDERE etiã debes ſanctiſsimam hãc animam, clarè, diſtinctéq; cognoſcere res omnes præteritas, præſentes, atque futuras: ita vt nec cogitatio, nec verbũ, aut opus vllũ ex ijs, quæ aut fuerũt, aut futura vnquã ſunt, illi occultari poſsit. Cũ.n. ipſe Chriſtus D.N. qua eſt homo, futurus ſit omniũ Iudex: videt quicquid malũ, & quicquid bonũ eſt in omnibus; vt illud puniat, hoc remuneret. Cũ hoc igitur ſpiritu licebit te in eius præſentia cõſtituere,

atten-

Digitized by Google

attendendo cum nonnunquã quaſi te ſub Sacramenti velo aſpicientẽ,omnia intimè cognoſcentẽ,quæ vel facis,vel dicis, diſponis, aut cogitas in intimo cordis tui:iuxta illud ꝙ in libro Canticorũ dicitur: g *en ipſe ſtat poſt parietem noſtrũ,reſpiciẽs per feneſtras,proſpiciẽs per cancellos:* quę ſunt ſpecies ſacramẽtales. Quare ſtudendũ diligenter eſt, ne quid cogites, quod illi diſpliceat aut eius præſentia ſit indignũ. Nõnunquã attendes,cũ in memoriæ ſuæ theſauris recõdita habere omnia peccata tua,ſuo tempore punienda,ſicut aliquãdo dixit populo ſuo: h *nõne hæc cõdita ſunt apud me,& ſignata in theſauris meis?* in eiſdẽ verò theſauris omnia quoq; merita, bonaq; opera ſignata habet, ſuo tẽpore etiã remuneranda. iuxta illud Apoſtoli: i *ſcio cui credidi, & certus ſum: quia potẽs eſt,depoſitũ meũ in diẽ illũ* nouiſsimũ *ſeruare.* Quare cùm cõmunicas, ſupplex ora, vt tua peccata dimittat; & amoueantur ex ipſius theſauris, in quib⁹ cõdita erãt,& ſignata; augeat verò opera bona,vt ęternũ durẽt in depoſito theſauri eius. O dulcis Ieſu qui es ęterni Patris theſaurarius,noſterq; depoſitari⁹, vt ſerues,ꝙ ipſemet nobis largiris:dita,quęſo,me theſauris tuis: eoſq; benigna tua protectione per ſanctiſsimũ hoc Sacramẽtũ cõſerua,vt in die vltimæ rationis diuitem in tua præſentia eſſe me inueniam. Amen.

g *Cant.* 2. 9.

h *Deut.* 32. 34.

i 2. *Tim.* 1. 12

HINC perges ad ſanctiſsimæ huius animæ voluntatem intuendã, eiusq; ſanctitatis & virtutũ theſauros: nam eius cor inſtar eſt fornacis accenſiſsimæ,in qua ardet amore Dei & proximorũ,tuiq; ipſius inter reliquos. pari verò paſſu cum charitate reliquæ virtutes pergũt in ſumma excellentia:ſunt enim exemplar,ex quo homines diſcere debeant:ipſeq; poteſtatẽ habet,eas inter ipſos diſtribuendi. Et ob hanc præcipuè cauſam venit ipſe ad Sacramentum. Nam quemadmodum cibus,cum comedenti cõiunctus,qualitates ei ſuas impartitur: Ita Chriſtus D. N. in Communione animam ſuam cum Iuſti anima per charitatis intimam vnitionem coniungit; ſuasque diuinas virtutes ita ei impertit,vt ex vtraque voluntate vna fiat,& vnum ex vtroq; corde. vt mirificè locum hìc habeat,quod Scriptura diuina dicit: k *quod anima Ionathæ conglutinata fuerit animæ Dauid; & dilexerit eum Ionathas quaſi animam ſuam, & expoliauerit ſe Ionathas tunica ſua, qua erat indutus, & dederit eam Dauid,& reliqua veſtimenta ſua, vſque ad gladium & arcum ſuum,& vſque ad baltheum,* quemadmodum ſupra retulimus. O anima Ieſu ſanctiſsima, coniungere meæ, eamq; pretioſa tuæ gratiæ tunica, & præclaris virtutũ tuarũ veſtimẽtis,donorũq; cęleſtiũ armis indue: vt vterq; ſimus cor vnũ,& anima vna,ſiquidẽ tu es anima meæ animæ,vitæq; vita, per quã ego ſum,& viuo. Ex tunc dicam cum Apoſtolo l *Viuo iam non ego,quia viuit in me Chriſtus.*

Pũctum 3.

k *Re.* 18. 1. 4.

Tract 2. c. 2.

l *Gal.* 2. 20

SED ſupereſt adhuc aliquid in ſanctiſsimæ huius animæ voluntate vidẽdum. Sunt enim in ea etiam theſauri cœleſtium delitiarum: quia bibit ex copioſiſsimo flumine gaudiorum Dei, vſq; ad ſummam deſideriorũ ſuorũ ſaturitatẽ,& in tanta plenitudine; vt quod ſupereffluit ex ea,replere poſsit

Digitized by Google

omnes lætitia. Illa verè eſt Manna abſconditum, cum dulcedine immenſa, in qua ſunt ſapores omnes, modique omnes ſuauitatis poſsibiles, ad delicias & ſolatia Iuſtorum: quibus ſtatim atque in eos per ſacram Communionem ingreditur, eam partem communicat, quam illorum diſpoſitio meretur. Optimè enim illi adaptatur, quod Patriarcha Iacob de filio ſuo ASSER dixit. n Gen. 49. 0. mASSER, *pinguis panis eius, & præbebit delicias Regibus.* Quis autem eſt ASSER, qui diuitiæ interpretatur, niſi Chriſtus D.N. in quo ſunt ineſtimabiles diuitiæ gratiæ, quas diximus? & quis eius eſt panis, niſi diuinum hoc Sacramentum, quo Iuſtis indulget & oblectat, qui veluti Reges ſe ipſos gubernare nouerunt? &, quod amplius eſt, ſumentibus impertit animum & generoſitatem Regum, ipſiuſmet Regis generoſitati ſimilem, qui in hoc cibo venit occultus. O Rex ſupreme, cuius conuiuium eſt conuiuium regale, dignum ſplendore & magnitudine tua! da mihi, quæſo, cor, ſicut tuum generoſum, vt dignus ſim, qui menſæ tuæ aſsideam, & ineffabili tua ſuauitate ac dulcedine fruar. Amen.

Pro Feria quinta.

Conſideratio quinta de infinitis Chriſti D.N. meritis & ſatisfactionibus.

Punctum 1.

ALII quoque theſauri inſpiciendi ſunt in hoc diuiniſsimo Sacramento. Pro cuius rei fundamento attendendus eſt modus ille, quo Chriſtus D.N. in ipſo ſtatim ſuæ Incarnationis inſtanti, quoad meritum ſe habuerit. Vidēs.n. ea omnia, quę facturus & perpeſſurus erat vſq; ad mortē in cruce, promptiſsimè obtulit ſeſe ad ea omnia, vt patri ſuo æterno placeret; noſtrãq; reparationē perficeret. Ex qua prima eius voluntate omne noſtrū bonum eſt ortū. Nam (vt ait Apoſt. Heb. 10. 10 *In ea voluntate ſanctificati ſumus per oblationē,* quã ipſe fecit *corporis ſui*.. Quis verò nouerit dignè id expendere, quod hæc voluntas complectebatur? Ipſe.n. Chriſtus D.N. in ipſo primo inſtanti, non ſolùm vidit quæ facturus erat, & perpeſſurus vſq; ad mortem; ſed etiã poſt illam. vidit.n. vulnus lanceæ lateri ſuo poſt mortē infligendum; ſepulchrū ſui corporis; animæ ſuæ ad limbū deſcēſum; reſurrectionē ſuã, & quæcunq; cū ſuis Apoſtolis acturus erat per 40. illos ſequentes dies; aſcenſionē in cęlū, ex quo Spiritū S. in ſuos diſcipulos erat miſſurus: vidit quoq; gratias oēs ac dona, quæ erat hominibus ad finē vſq; mundi largiturus; opera etiam glorioſa quæ per eoſdē facturus erat, cū ijs auxilijs, quæ dare eis cōſtituebat per ſanctas inſpirationes & Sacramenta: ſed & oēs blaſphemias, iniurias, & perſecutiones in ipſum, ſuamq; doctrinã, euangelicã legē, diſcipulos & amicos ſuos, à Iudæis, Gentibus, Mauris, Hæreticis, & ipſo Antichriſto eiuſque miniſtris vſq; ad finē ſæculi, exorituras vidit. Quę omnia in illo inſtanti generoſiſsima volūtate acceptauit: quæ volūtas fuit propterea maximi & excellētiſsimi meriti in cōſpectu æterni Patris: quemadmodum meritoria eſt

volun

Digitized by Google

voluntas hominis, multa bona opera in ſuo teſtamento conſtituentis. Nam licèt eo tempore, quo bona illa opera executioni mandantur, iam ipſe in eo ſtatu ſit conſtitutus, vt nihil promereri poſsit: ipſa tamen opera, indicia ſunt, quòd in eis conſtituendis multùm fuerit promeritus.

HINC fit, quod Chriſtus D. N. in illo inſtanti promeritus fuerit omnes gratias, dona, & fauores cœleſtes, quæ hominibus cōceduntur; & omnia illorū merita, ſiue proueniant ex ijs, quæ patiuntur; ſiue ex bonis & ſanctis operibus, quę præſtant: hæc inquam omnia tunc fuit promeritus Chriſtus, offerendo pro eis omnia aduerſa vitæ ſuæ, paſsionē ac mortē. quem pretioſiſsimū meritorum theſaurū ſecum affert ad ſanctiſsimū hoc Sacramentū, vt eo nos ditet: applicando nobis merita ſua, vt noſtra plurimū augeantur. Cùm igitur ad ſacram Communionem accedis, cogita: te immenſum meritorū huius Domini mare accepturum, vt tuorum ſuppleas defectum; tuaq; ipſa cum illis coniungas, vt gratiora apud Deum reddantur: Et voluntatem ipſam tuam ipſius voluntati coniunges, vt tua per eam ſanctificetur; teque ipſum offeres, ad amplectendum quicquid ipſe vult; & faciendum, ac tolerandum quicquid ipſe iuſſerit, & inſpirauerit.

SED magis adhuc in particulari conſiderandus eſt meritorum theſaurus, quem Chriſtus D. N. per hoc diuinum Sacramentum comparauit. eò quòd talis conſideratio magnæ ſit voluptatis & conſolationis argumētum. Nam in primo illo ſuæ incarnationis inſtanti vidit, poſsibilem eſſe modū hunc, conuiuium tale pro hominibus inſtituendi: in quo carnem & ſanguinem, quem pro eis aſſumebat, in cibum & potum eiſdem præberet. Quare generoſa quadam voluntate ſeſe obtulit, ſtatuitq; hoc beneficium illis præſtare, quando eſſet ex hac vita migraturus: & totis illis triginta tribus vitæ ſuæ annis ſemper ardentiſsimum hoc habuit deſideriū, ſicut etiam ſemper deſiderauit b *Baptiſmo* ſui ſanguinis *Baptizari*, & ſuæ paſsionis calicē bibere. & propterea in nocte vltimæ cœnæ dixit: c *deſiderio deſideraui hoc paſcha*, ſiue agnum hunc paſchalem *manducare vobiſcum, antequam patiar*. Quid autem eſt dicere *deſiderio deſideraſſe*, niſi oſtendere, tale deſiderium & antiquum fuiſſe, ſemper continuatum, & valdè intenſum? 2. Pūctum. b Luc. 12. 50. c Luc. 22. 15.

SED ſi noſſe vis, quàm meritorium fuerit hoc deſiderium, & hæc voluntas talem cibum & potum nobis præbendi: attende quas difficultates eodē tempore deuorauerit, quo illam obtulit. nam, quemadmodum in inſtanti, quo illam obtulit, innumera bona vidit, quæ per hoc Sacramentum erat ſuis ſeruis conceſſurus; & illuſtria opera erga eos, & pro eis facturus: ita etiā innumeras vidit iniurias, & contēptus, quos in eodem Sacramento erat perpeſſurus, tam à Iudæis & Hæreticis ipſum negantibus, ac dicentibus eſſe merum panem; quàm à peccatoribus, & improbis Sacerdotibus, qui ipsū in mortali peccato accipiunt, & irreuerenter tractant: quod totum magna, &

generoſa voluntate hic Dominus tum acceptauit: qua magna illa bona eſt promeritus, quæ nobis fecit, & verò quotidiè facit in recto eiuſdem Sacramenti vſu. Quando igitur ad ſacrā Communionē accedis, offeras ei in particulari theſaurū meritorum, quibus bonam ad communicandū diſpoſitionem, bonamq; ipſam communionem, & eius fructus fuit promeritus: ſupplexq; orabis, vt ipſa ſua merita tibi dignetur applicare, & ita te ad ipſum ſuſcipiendum diſponere, vt illi placere, fructusq; optatos colligere poſſis.

Pūctum. 3 EVNDEM in modum conſiderandus eſt infinitus ſatisfactionum Christi D. N. theſaurus, quibus omnia noſtra debita ſiue culpæ ſiue pœnæ perſoluit: ex quibus theſaurus conficitur, quem Eccleſia tam viuis quàm defuncti per indulgētias diſtribuit: licèt efficaciùs per Miſſæ ſacrificiū applicetur: cuius eſt proprius effectus, pęnas pro noſtris culpis debitas diſſoluere. Quare, dum ſacrū Miſſæ audis, meritò ſimul cū ipſo Sacerdote diuinum illud ſacrificiū offeres, cū maximo quo fieri poterit cordis feruore: vt magnā aliq̃ theſauri illius partem tibi aut alijs ſiue viuentibus, ſiue vita functis accipias. Quò enim maior erit feruor charitatis, quo illud offertur, eò maior erit pars ſatisfactionis, quæ offerenti applicatur. Sed & ipſa communio (teſte S. Thoma) multùm cōfert ad hanc ipſam ſatisfactionem: dum in nobis ipſis feruentes illos actus excitamus, quibus illa fieri ſolet. Ideoq; dum communicas, debes tuas ſatisfactiones coniungere cum ipſius Domini, quē ſuſcipis, ſatisfactionibus: vt cum illis vnitæ ſint efficaciores. Admirabere quoq; infinitam Dei liberalitatem, volentis, cibo adeò delicato perſolui, adeò pœnale debitum; &, eadē operâ, qua cum tanta tui oblectatione, & in tuæ animæ nutrimentum comedis, pœnas exſoluere, quarum, ob admiſſa peccata in tuo corpore delicatè tractando, reus exiſtebas.

(margin: 3. p. q. 79. 5.)

Conſideratio ſexta, quas virtutes Chriſtus D. N. in hoc Sacramento exerceat.

Pro Feria ſexta. Pūctum. 1. INTER virtutum & meirtorum IESV Chriſti D. N. theſauros prædictos expedit, nominatim conſiderare heroicas virtutes, quas idem Dominus in hoc Sacramento ad noſtrū exemplū, & vtilitatē exercet: ſiquidem & ipſæ ſunt pars quædam eorū, quæ in ipſo Sacramento continentur. Sit ergo prima virtus heroica, eius HVMILITAS, qua actu ipſo ſeipsū hic demittit, tegens gloriam omnē & ſplendorē, quem alias habet, tegumento adeò vili & abiecto: qualia sūt panis & vini accidētia, vt primo huius Tractatus capite expendimus. Nam quemadmodum in præſepio poſitus non verbo ſed opere clamabat: a *diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde*: ita in ſanctiſsimo hoc Sacramento idem ad omnes Chriſtianos clamat; & ad te ipſum, cùm cōmunicas: vt diſcas, te ipſum occultare, & optare non agnoſci,

(margin: a Matt. 11. 29.)

& hu-

Digitized by Google

& humili ac decenti habitu vti, præcipuè cùm,ad ipſum in ſacra Communione ſuſcipiendum,accedis. Ingratitudinis enim quoddam & inurbanitatis genus eſt,leuibus & profanis ac ſuperbis veſtibus indutum, ad eum ſuſcipiendum accedere,qui humili adeò velo tectus venit.

Deinde, quemadmodum in hodiernum vſq; diem humiliter & manſuetè tolerat iniurias,quę ipſi inferuntur,contẽptus,opprobria, & inciuiles mores: nam etiãſi in vltimo loco ponatur,nõ conqueritur, neq; vlciſcitur; ſed,quaſi nõ videret,vel audiret, omnia diſsimulat: ita clamat etiã ad te,vt ſi eius velis eſſe diſcipulus,& particeps gratiarũ & fauorum, quibus ipſe in hoc Sacramento humiles & manſuetos proſequitur; idem facias. Ad quas voces ſi aures obtures, eſt certè,cur erubeſcas,pudeatq; te tantæ tuæ ſuperbiæ in præſentia Domini adeò huminis. b *Fili hominis* (ait Devs Ezechieli) *oſtende domui Iſrael templum, & confundantur ab iniquitatibus ſuis, & metiantur fabricam: & erubeſcant ex omnibus quæ fecerunt.* Quod nam verò templum verius eſt, quàm ſit hoc diuinum Sacramentum, in quo ipſemet Devs & Christvs eius manet? huic templo conformari oportet omnes iuſtos, qui viua ſunt Spiritus ſancti templa: vt eiſdem virtutibus ſeſe ornent,quibus ipſe Dominus; eoque modo, quo ipſe illas exercet. Tu autem diuinum hoc templum aſpice,& ob tua ſcelera confundere. meditare ac perpende fabricam eius adeò intus glorioſam, exteriùs verò adeò humilem: vt pudeat te,vitam agere adeò ab eius vita remotam & alienam: diſcasque te ipſum humiliare ob tuam ſaltem ſuperbiam, in præſentia extremæ adeò humilitatis. b Ezec. 43. 10.

Perpendes deindè,quàm ibi præſtet heroicam Obedientiam,ad quam ſponte ſe voluit obligare: cùm conſtituit, ſemper ſe, cùm Sacerdos verba conſecrationis dicit,è cęlo deſcenſurum,& ſe ſub accidentibus panis & vini collocaturum: id quod perfectiſsimâ obedientiâ cum omnibus cõditionibus adimplet,quas illa in ſupremo ſuo gradu exigit.Eſt enim ad nutum,celeris,& ita in inſtanti,vt nec ad momentum quidem differat ad Sacramentum venire; eſt vniuerſalis, ad quoſcunque Sacerdotes etiam improbos, & mala intentione, peſsimoque fine conſecrantes: quia non attendit ipſe ad prauum conſecrantis animum; ſed ad finem ſanctum,quem ipſe reſpexit, dum hoc ſe facturum conſtituit. Eſt etiam vniuerſalis, quoad locum & tempus, ita vt in quocunque loco, & quocunque tempore conſecratio fiat, ipſe adſit. Eſt conſtans, ac perſeuerans: quia etiam ſæpius veniendo, nulla defatigatione aut tædio afficitur; nec Sacramentum ipſum deſerit, etiamſi irreuerenter & indignè tractetur: ita vt, quamdiu ſpecies ipſæ durant, conſtanter ſub illis maneat: ſicque facere perget vſque ad ipſius mundi finem. Nam & ibi aſſeuerat: Ioan.6.38. *deſcendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, ſed eius qui miſit me.* Punctum 2.

& ex eodem loco exemplo ſuo clamat; vt, ſi velis eum dignè ſuſcipere, exornes animam tuam obedientiâ quadam ipſius obedientiæ ſimili: dicens cum Sponſa: *lectus noſter floridus*. Nam, vt Sanctus Bernardus ait, complacet ſibi, dum requieſcit in lecto cordis, floribus obedientiæ exornato; horret verò illum, in quo ſpinæ, actus ſcilicet propriæ voluntatis, naſcuntur. Quod ſi hoſpitio eum ſicut Martha excipere velis: vt ille ſpiritualem tibi, ſicut ſorori eius Mariæ, refectionem præbeat: oportet, animam tuam eſſe Bethaniam, quam, domum obedientiæ interpretantur: ita vt eam offeras, ad obediendum in omnibus ei; qui, vt plurimis gratijs ſuis te ditaret, factus eſt ipſe obediens.

1 Cant. 1.16. Serm. 46. in Cant.

Pŭnctum. 3. TERTIÒ perpendes heroicam eiuſdem Domini CHARITATEM & MISERICORDIAM, qua ſeipſum omniaque ſua cuiuis hominum generi, etiam vilibus & contemptis ſeſe tradat: vt eorum neceſsitatibus ſubueniat; famemque qua tenentur, exſatiet: reipſa enim præſtat hic ipſe, quod ſuaſit cuidam, ipſum ad prandium inuitanti. e *Cùm facis*, inquit, *prandium aut cœnam, noli vocare amicos tuos, neque fratres tuos, neque vicinos diuites: ne fortè & ipſi te reinuitent, & fiat tibi retributio: ſed cùm facis conuiuium, voca pauperes, debiles, claudos, & cæcos: quia non habent retribuere tibi*. O ineffabilem ſupremi noſtri Redemptoris miſericordiam, qui de cœlo venit, vt inuitet; ſimulque ſit conuiuium, non ſolùm Regum, Principum, & nobilium huius mundi, ſed etiam ſe ipſum tradit pauperibus, mancipijs, & ipſis AEthiopibus, & vniuerſæ terræ contemptiſsimis, abſque perſonarum acceptione, aut horum ab illis differentia: &, quod amplius eſt, etiam maximis peccatoribus, modò de ſuis peccatis pœnitentibus, & confeſsis, ſe ipſum nõ denegat; nec horret ingredi, ſed potiùs oblectatur in ea domo habitando, quæ latronum fuit ſpelunca, baſiliſcorum habitatio, & hoſpitium Dœmoniorum.

e Luc. 14. 12

QVO verò LIBERALITATEM & miſericordiam ſuam magis manifeſtet, ſtatuit, menſam hanc Sacram, præparatam, & ſemper in promptu eſſe: manet enim ipſe deliberato animo per dies multos in ipſo Sacrario, expectans, vt aliquis ex huiuſmodi pauperculis accedat: vt, quam petit, refectionem ei præbeat: omnes enim vocat; &, vt ad ſuum conuiuium veniant, inuitat: nec rem gratiorem illi præſtare poſſumus: quàm ad nos vocantẽ accedere. Quod .n. nobis eſt valdè vtile, gaudij ſui materiam reputat: atq; ſi ipſius proprium eſſet commodum. Hoc enim apertè inſinuat beneuola illa ſuauiſq; vocatio, quã Iſaias eius nomine proponit, dicens: f *omnes ſitientes venite ad aquas: & qui non habetis argentũ properate, emite, & comedite: venite, emite abſq; argento, & abſq; vlla cõmutatione vinum & lac. Quare appenditis argentum non in panibus, & laborẽ veſtrum non in ſaturitate? audite audientes me, & comedite* BONVM, *& delectabitur in craſsitudine*

f Iſai. 55. 1.

animæ

anima veſtra. Quæ verò illa eſt eſca, quæ eminenter appellari poteſt Bona? reſpondeat alter Propheta eodem ſpiritu: *quid enim*, ait, Bonvm *eius eſt*, & *quid pulchrum eius, niſi frumentum electorum, & vinum generans virgines*? O anima, quæ deſideras particeps eſſe bonitatis Dei tui, & pulchritudinis Domini tui, & torrente deliciarum eius inebriari: comede magno appetitu hunc panem, magnoque deſiderio hoc vinum cœleſte: ſiquidem gratis & abſque vllo pretio tibi offertur: & ſi quod exigitur, ipſemet Dominus illud tibi largitur, vt comparare panem & vinum hoc poſsis. noli tam anxiè h *cibum* quærere *qui perit*; ſed eum, *qui permanet in vitam æternam: quem filius hominis dabit tibi*, vt ſuis donis te ditet, boniſque tua ſatiet deſideria.

g *Ezech. 9. 17.*

h *Ioan. 6. 27*

Conſideratio ſeptima de Chriſti D. N. perſona ac diuinitate, quam Pater & Spiritus Sanctus comitantur.

Pro die Sabbathi.

Qvoniam in Dei conuiuijs optimus bolus vinumque pretioſiſsimum in finem conuiuij ſeruatur: ideò vltimo loco deguſtādus & ruminandus in hoc ſanctiſsimo Sacramento eſt omniū pretioſiſsimus, ipſa videlicet diuini verbi perſona, corpori, ſanguini, & animæ ipſius Saluatoris coniuncta, a *Manna* dulcedinis infinitæ, ac b *verè Deus abſconditus*: eò quod c *lucē inhabitet inacceſsibilem*, cui etiam cōmodè aptatur id, quod Moyſes populo dixit de altero illo d *Manna* patribus eius *ignoto, quod egreditur de ore Dei*. Hæc enim diuina perſona, in hoc Sacramento latens, eſt verbum ipſius Dei viuum, æternum, & infinitum; quod egreſſum eſt, egreditur, & egredietur in æternum ex ore Patris æterni, manens etiam intra ipſum cum omni diuinitate, ſapientia, & omnipotentia, quam ipſe Pater æternus habet. Hic Dominus eſt verbum ipſum omnipotens, per quod omnia ſunt creata, & conſeruantur; &, cùm ſit æternum, deſcendit in vltimis temporibus è cælo, vt carnem noſtram indueret: & ſic e *Verbum caro factum eſt*; eaque indutum *habitauit in nobis*. Hic Dominus eſt, qui verbo ex ore ſuo procedente, morbos curabat, mortuos reuocabat ad vitam, peccatores cōuertebat, tranſmutabat corda, ſuiſque donis ea replebat. Verbo ſuo tranquillitatem turbato mari adferebat, ventis imperabat, dæmonia è corporibus expellebat, hoſtes ſuos deijciebat in terram: denique omnia eius verbo parebant. Hoc itaque diuinum verbum cum ſua tota omnipotentia latet tanquam abſconditum Manna in hoc Sacramento; vt in anima eum ſuſcipiente ea faciat, quæ dum in terra verſaretur, faciebat: Verbo enim ſuo interno, gratiæque ſuæ efficacitate ſpiritualiter ſanat infirmos, exſuſcitat mortuos, commutat voluntates, animoſque turbatos tranquillat, tentationes repri-

Punctum 1.

a *Apoc. 2. 17.*
b *Iſai. 45. 15*
c *1. Tim. 6. 16.*
d *Deut. 8. 3.*
e *Ioan. 1. 14.*

mit, Dæmones fugat, ac de ſuis omnibus hoſtibus triumphat. Quem ſi viua fide ſuſcipias, omnipotentiam eius verbi in his omnibus experieris. Ideoque Eccleſia à diuino ſpiritu inſtructa, iubet nos ante ipſam communionem dicere: f *Domine non ſum dignus vt intres ſub tectum meum, ſed tantùm dic verbo, & ſtatim ſanabor.* g *Dic animæ meæ, ſalus tua ego ſum*, & ſtatim ſana erit; dic vt in ea h *fiat lux*, & tota ſtatim illuſtrabitur: iube in me quod volueris, ſtatim enim, quod iuſſeris, perficietur.

f Matt. 8. 8. g Pſal. 34. 3. h Geneſ. 1. 3.

Punctum 2. DEINDE perpendes, & PATREM æternum ibidem adeſſe, comitantem filium ſuum: quia non poſſunt ab inuicem ſeparari: vbicunque enim eſt filius, ibi eſt Pater. Ita enim ipſe dixit: i *Si quis diligit me, pater meus diliget eum; & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus: & ſermonem, quem audiſtis, non eſt meus, ſed eius qui miſit me patris:* &, k *verba quæ ego loquor vobis à me ipſo non loquor, ſed Pater in me manens ipſe facit opera: quia ego in Patre, & Pater in me eſt:* & l *quæcunque ille fecerit, hæc & filius ſimiliter facit.* Ibi æternus Pater intra ſeipſum filium ſuum generat: quia ſemper illum generat, ſuamque diuinitatem illi communicat. Et quemadmodum pro noſtra reparatione miſit illum in mundum: ita in hoc ſacramento miſsionem illam continuat. Quamobrem aſpicientes, quæ ibi geruntur, verè ac propriè dicere poſſumus: ſic m *Deus dilexit mundum, vt filium ſuum vnigenitum daret; vt omnis, qui* fide viua eum receperit, *non pereat, ſed habeat vitam æternam.* O ſupreme pater: quas tibi gratias reddemus pro immenſo hoc dono, quod mundo largiris, non ſemel, ſed millies quotidiè illud renouando, vt omnes eius eſſe poſsint participes? Quò potuit vlteriùs charitas tua peruenire, quàm vt ipſummet filium tuum, panis accidentibus obuelatum, nobis traderes; quò nobis inuiſceratus nos tecum per amorem vniret.

i 1 Ioan. 14. 23. k c. 14. 10. l Ioan. 5. 19. m Ioan. 3. 16

NVLLA nobis ſupereſt dubitandi ratio, quin nos adhuc diligas; qui optimum, quod habes donum, quotidie nobis largiris. Quod ſi de tua charitate ambigere non licet, nec de immenſa tua liberalitate licebit. n *Qui* enim *proprio filio ſuo non pepercit*, ſed illum dat nobis in cibũ: *quomodo non etiam cum illo omnia nobis donabit?* qui nobis dat quod maius eſt, quomodo quod eſt minus negabit? qui filium ſuum æquè bonum atque ipſemet Pater bonus eſt, dat; quomodo bona non dabit, quæ ab eo petimus, vt eiſdem obſequia ei præſtemus, tanquam filij talis Patris? o *Quis* (inquit) *ex vobis patrem petit panem, nunquid lapidem dabit illi? ſi ergò vos cùm ſitis mali, noſtis bona* vobis *data dare filijs veſtris: quantò magis Pater veſter de cælo dabit ſpiritum bonum petentibus ſe?* quomodo autem dabit, niſi panem hunc ſuperſubſtantialem dando: in quo proprij ipſius filij ſpiritus manet?

n Rom. 8. 32 o Lucæ 11. 11

Punctum 3. HINC progredieris ad conſiderandũ, quod in hoc diuino ſacramento etiã SPIRITVS S. patrem & filiũ comitetur: omnes enim tres perſonæ diuinæ ſunt vnus Deus; & vbi vna eſt, ſimul eſt etiam altera: &, quod vna facit

in crea-

Digitized by Google

in creaturis,reliquæ etiam faciunt:ita vt in cæleſti hoc myſterio iuxta literam impleatur,quod S.Ioan.dixit:p *Tres ſunt qui teſtimonium dāt in cœlo, Pater,Verbum,& Spiritus ſanctus; & hi tres vnum ſunt. Et tres ſunt,qui teſtimonium dant in terra: ſpiritus,aqua,& ſanguis:& hi tres vnum ſunt.* Nam in ſanctiſsimo hoc ſacramento tres diuinæ perſonæ conueniunt,ad reddendū ei,qui communicat,teſtimonium internū excellentiæ panis viui,quem ſuſcipit. Nam Pater omnipotentia ſua facultates animæ corroborat in obſequio diuino; renouatq; teſtimonium,quod ipſe dedit in Baptiſmo & Transfiguratione, dicens.qui hic latet q *eſt filius meus dilectus,in quo mihi benè complacui:ipſum audite:* Ipſum excipite,& complectimini,gratiamque & ſtudium,quod vobis hic exhibet,in veſtrum vſum conuertite. Accipite eum in Magiſtrum, Ducemq; vitæ veſtræ,in ſalutem & remediū animarum veſtrarum. Ipſemet filius Dei infinita ſua ſapientia eundem communicantem illuſtrat; &,quid facere debeat,edocet:illaq; teſtimonia renouat,quæ,dum in terris verſaretur,de ſeipſo reddebat. Aliquando enim ait: r *Ego ſum via, veritas,& vita:* ego exemplar ſum quod in veſtris actionibus oportet vos reſpicere, & imitari: vt vobis aditus pateat in cælum. Ego ſum veritas,quam debetis credere, & in qua ſpes vobis eſt collocanda : vt quietem & ſolatium habere poſsitis: ſum etiam vita æterna,& beatitudo,quam procurare debetis. ſ *Ego veni* ad animas veſtras,*vt vitam habeatis,*& quidem vitam *abundantiorem*, & bonis omnibus quæ ad ſatietatem veſtram & quietem poteſtis deſiderare, refertam. Præterea verbum diuinum cum Patre ſuo, qui ſunt principium Spiritus ſancti,illum, dignè communicanti animæ, tribuunt. Quare, cùm ad ſacram communionem accedis, cogitare debes,te accedere ad ipſum Spiritus ſancti datorem ſuſcipiendum, ipſummet ſcilicet Dominum, qui Samaritanæ dixit: t *Si ſcires donum Dei,& quis eſt,* qui ad tuam domum accedit,*tu ab eo peteres* bibere,*& ipſe daret tibi aquam viuam*, diuini ſcilicet ſpiritus donum:qui cum eodē Chriſto Domino in animam tuam ingreſſus,ſuū quoq; pro more teſtimoniū præbet diuinæ ſuæ præſentiæ:nūc enim tanquam columba innocentia & puritate,quam efficit; gemitibus teneriſq; ſenſis excitatis teſtimonium præbet: nunc tanquam ignis feruentibus amoris affectibus,zeloque, quem accendit,idem facit. Omnium autem trium teſtimonium vnum eſt:tendit enim ad vnionem charitatis ita inter Deum & animam efficiendam, vt per intimam ſimilitudinem & conformitatem vnus ſpiritus fiant.

p 1.*Ioan.*5.7 · q *Matt.*3.17. & c.17.5. · r *Ioan.*14.6. · ſ *Ioan.*10.10 · t *Ioan.*4.10.

SVVM quoq; teſtimoniū præbent tres illæ res terrenæ, quæ in ipſi' Saluatoris noſtri humanitate ſunt vnitę: SPIRITVS ſcil. animaq; eius ſanctiſsima: precioſus SANGVIS & AQVA,quæ ex eius latere effluxerunt; fas.n.eſt credere,eā aquā ſimul cū ſanguine in eundē locū fuiſſe reſtitutā, quē in ſacro ei' corpore retinebat:in cui' ſignū miſcetur in calice, aquæ pars aliqua

ipſi vino, quod poſteà conuertitur in ſanguinem. Idque totum ſuum præbet teſtimonium, efficiendo in communicante verum Chriſti ſpiritum, lauacrum perfectum, & animæ puritatem, magnumque cordis feruorem. O ſupreme Paſtor, quàm verum eſt teſtimonium, quod de te ipſo dediſti, dicens: u *Ego ſum Paſtor bonus. Bonus Paſtor animã ſuam dat pro ouibus ſuis. Ego ſum oſtium. Per me ſi quis introierit, ſaluabitur: & ingredietur, & egredietur, & paſcua inueniet.* Verè bonus es paſtor, qui oues tuas diligis, vocas, & vt ſequantur allicis; quibus temetipſum in eſcam & potum præbes: per te ingrediuntur, in te & per te etiam exeunt: ingrediuntur, vt te agnoſcant, tibiq; vniantur; per te exeunt ad laborandum, obſequij tui cauſa: id quod præſtant gratia & viribus, quas illis hoc tuo paſtu communicas. Si te paſtorem habeam, quid mihi deeſſe poteſt? Dominus, (vt ait Dauid) x *regit me, & nihil mihi deerit: in loco* enim fertiliſſimæ *paſcuæ me collocauit*, vbi omnibus bonis me paſcit, quæ in cælo ſunt & in terra: vt eiſdem gaudens per fidem in terra, fruar poſteà clara viſione in cælo. Amen.

u Ioan. 10. 1. 9.

x Pſal. 22. 1.

CAPVT IV.

EX EFFECTIBVS ET FRVCTIBVS SANCTISſimi huius Sacramenti, eius excellentiam agnoſci: illudque ad omnium diuinarum vocationum perfectionem obtinendam, conferre.

ALTER modus cognoſcendi excellentias diuini huius Sacramenti eſt, ex effectibus, quos efficit in animabus. quemadmodum arbor ex fructibus, quos profert, agnoſcitur: qui tamen effectus duplici alia via deprehenduntur, ſimili illis, quas ſuprà poſuimus: altera via eſt per ea, quæ ipſa fides docet, & meditatio cæleſti lumine illuſtrata aſſequitur: altera verò, per ea, quæ quiſque, cùm dignè communicat, in ſe ipſo experitur. Quoniam verò prima via medium eſt, quo veniamus ad ſecundam, (nam fructuum cognitio ad ad eorundem æſtimationem ac deſiderium permouet) deſiderium verò nos excitat ad eoſdem procurandos: aperiemus priùs, per meditationem; quod fides de ſuprema ſacramenti huius efficacitate nos docet: nam quò illud in exteriori ſpecie eſt minùs, eò eſt in virtute interna maius: ob tot, adeoq; cæleſtes res, quas in ſe includit, ex quibus tanta eius prouenit efficacitas. Quo nomine dicere licet: iure optimo Chriſtum Dominum Noſtrũ dixiſſe: a *Simile eſſe regnum cælorum grano ſinapis, quod accipiens homo ſeminauit*

a Matt. 13. 31

in agro

in agro ſuo: quod minimum quidem eſt omnibus ſeminibus: cùm autem creuerit, maius eſt omnibus oleribus, & ſit arbor, ita vt volucres cœli veniant, & habitent in ramis eius.

CVI autem magis aptari poteſt hæc parabola, quàm ſanctiſsimo altaris ſacramento, in quo ipſemet Rex cæleſtis manet, cum omnibus diuitijs, quas habet in ſuo regno, & omnibus titulis ac medijs ad illud nobis comparandum? nam ſacræ hoſtiæ particula aliqua, quantitate minor, quàm ſit granum ſinapis, miſſa tamquam ſementis in cor iuſti, ſtupendam habet virtutem ad efficiendum, vt is creſcat, fiatq; arbor eius altitudinis, cuius ſunt cedri libani, varioſque virtutum proferat ramos, in quibus etiam ipſi Angeli recreentur, & exultent. Hoc diuinum ſacramentum eſt, quod conſeruat, adauget, perficitque gratiam, quam cætera ſacramenta tribuunt. Nam teſte S. Dionyſ. *non contingit aliquem perfici perfectione Hierarchica, niſi per diuiniſsimā Euchariſtiā*, per eius ſcil. vſum: per eam .n. omnes Chriſtianæ perfe- *de Eccleſ. hierarch. c. 3* ctionis gradus obtinentur: eò quòd in ipſa contineatur omniū eorū author: qui eos communicanti largiri deſiderat. Nam qui ſanctitatis & perfectionis fontem largitur: quomodo naſcentes ex eo effectus, & ſanctitatis grad⁹ non communicabit? Ex quo fit, diuinas ad omnes Chriſtianæ perfectionis gradus vocationes, de quibus hactenus fuit ſermo, & in poſterum fiet, omnes ſuam excellentiam & finem, in quem tendunt, obtinere per diuinum hoc ſacramentum, quo illæ adiuuantur, ad executionem eorum omnium, quæ hoc ſacramentum inſpirat: quemadmodum per earum præcipuas diſcurrenti apparebit..

§. I. *Sacram communionem augere Fidem & Spem.*

QVONIAM prima Chriſtiani hominis vocatio eſt, ad firmiſsimè credenda omnis fidei Catholicæ myſteria, ex quo vita eius & ſolatium ſpirituale dependet, cùm b *iuſtus ex fide viuat*: ideò primus diuini huius ſacramenti fructus eſt, hanc vocationem perficere, & fidem augere: id *b Haba. 2. 4 Heb. 10. 38* quod duabus perficit vijs. non enim ſine cauſa, per excellentiam appellatur MYSTERIVM FIDEI.

PRIMVM, quia ſanctiſsimum hoc ſacramentū veluti ſumma quædam I. eſt, in qua præcipua myſteria, & articuli diuinitatis, & humanitatis Seruatoris noſtri continentur: & quoniam vnaquæque virtus viuit, conſeruatur, & augetur, propriorum actuū exercitatione. ideò in hoc diuino ſacramēto inuenit FIDES vitæ ſuæ nutrimentū, eò quòd magnam in eo occaſionem habeat actus ſuus excellenter exercendi: abnegando proprium iudicium. Quare in eius præſentia conſtituto, extimulanda tibi eſt fides, & cum Sancto Petro dicendum: c *Tu es Chriſtus filius Dei viui*; & cum S Martha: d *vtique* *c Matt. 16. d Ioan. 11. 2*

 Domine,

Domine, ego credidi, quia es Chriſtus fili⁹ Dei viui, qui, noſtræ reparationis cauſa, *in hunc mundum veniſti*. Tu meus es creator, meus ſaluator, & glorificator: tu es qui Spiritus ſancti opera fuiſti conceptus, & ex ſanctiſsima ſemper Virgine Maria natus, crucifixus, & mortuus; qui reſurrexiſti; & aſcēdiſti in cælum; qui venturus es ad me iudicandū, & nūc venis in hoc ſacramento meæ

e Matt. 21. 9 ſalutis cauſa: e *Benedictus qui venit in nomine Domini Rex Iſrael : Oſanna*, ſalua me *in excelſis*.

IISDEM fidei actibus ſumitur etiam ſpiritualiter hoc ſacramentum; iuxta illud eiuſdem Chriſti: f *Ego ſum panis vitæ: qui venit ad me, non eſuriet: & qui credit in me, non ſitiet vnquam*. Crede, inquit S. Auguſt. & mādu caſti. Nam fide viua & amabili eum credēs, immittis ſpiritualiter in tua viſcera, eiuſq; admirabiliū virtutū particeps efficeris; credens & amās eius humilitatē, tuā illā facis; credēs & amans eius obedientiā & patientiā, eas tibi apprehendis.

f Ioan. 6. 35. Tract. 25. in Ioan.

SI cum hac animi diſpoſitione ad communicandū accedas, ipſa cōmunio fructum illū ſpecialem profert, vt fidem adaugeat, & illuſtrationes tribuat, quibus illa plurimū clarificatur: taleſq; ſpirituales guſtus, & interna ſenſa communicat, vt plurimū eam confirment. Hoc itaq; myſteriū, quod difficilè adeò eſt creditu, efficere ſolet, vt reliqua facilè ſuauiterq; credamus, vt ita impleatur illud Dauidis g *guſtate & videte*. Nam guſtatus ipſe viſionē clarificat. Et quoniā fidei veritates colligatæ ſunt, & connexæ, vnius earū guſtatus valdè certam reddit reliquarum ſoliditatē. Et quemadmodū diſcipuli euntes in Emaus, h *cognouerunt Chriſtum* Dominū noſtrum, etiamſi peregrini habitu indutū, *in fractione panis*, qui erat hoc diuinū ſacramentū: ita cōmunio oculos aperit, ad cognoſcendū, quod prius erat valdè occultū. ad hoc enim ait Theophyl. magnam, & indicibilē vim habet caro Chriſti. Nec (quemadmodū S. Auguſt. ait) alienum eſt, vt credatur, ſathanam impedimento fuiſſe illis diſcipulis, ne magiſtrū ſuum agnoſcerēt, id ipſo Domino permittente, donec ad ſacramentū panis peruentū eſt: vt intelligeretur, ſumptione ſanctiſsimi eius corporis obicem remoueri, vt poſsit ipſe agnoſci. & quemadmodum ſtatim atq; Ionathas mel guſtauit i *illuminati ſunt oculi eius*, & recepit ſplendorē ac vires, quas amiſerat: ita ſumptione diuini huius ſacramenti internus animæ aſpectus reparatur, vt videre poſsit, quod antea non nouerat; aut certè modo alio multo viuaciori, quàm antea. Accede igitur ad ſacrā communionē, dicens eidem Domino, quem ſuſcipis: k *Domine adauge mihi fidē*: illumina tenebras meas, meq; diuinis tuis ſplendorib. reple. Et tunc confide, quod ingreſſus dicet: l *fiat lux* in hac anima: & ſtatim fiet.

g Pſal. 23. 9. h Luc. 24. 30. In eum locū. Lib. 3. de conſenſu Euang. c. 25. Vide Ianſen. ibi. i 1. Reg. 14. 27. k Lucæ 17. 5. l Gen. 1. 3.

2. SECVNDA VOCATIO, quæ cum priori coniungitur, eſt vt confirmetur & augeatur virtus SPEI, quę ob noſtram puſillanimitatē debilitari ſolet. Quę virtus, cùm innitatur Dei promiſsis, quæ fallere nō poſſunt; & eorum pignoribus, quæ ab illo habemus: creſcit mirabiliter ex hoc diuino ſa-

cramen-

Digitized by Google

cramento,cui Chriſt⁹ Dominus noſter ſex adiũxit inſignes promiſsiones, in quib.velut compendio continentur omnes aliæ, quæ ad ſalutẽ & perfectionem noſtrã ſpectant. Ait enim Ioan.6.cap. *Qui manducat meam carnẽ,& bibit meum ſanguinem,in me manet,& ego in illo:ſicut ego viuo propter patrem, qui manducat me, viuet propter me;non eſuriet, nec ſitiet vnquam : qui manducat ex hoc pane,non morietur , ſed viuet in æternum : & in ſe habet vitam æternam, & ego reſuſcitabo eum in nouiſsimo die,* Quæ poſſunt promiſsiones his eſſe ſplẽdidiores?& quę pignora maioris momenti ad earũ firmitatẽ & ſecuritatem dare nobis potuit,quàm diuinũ hoc ſacramentũ?nam quod in eo latet,tantũ valet,quantũ omnes illæ. Cum huiuſmodi ergo promiſsis ac pignoribus non concipies ſpem firmã,quod De⁹ tuas exaudiat orationes,à tuis liberabit periculis,donaq; concedet,quæ in his tibi promiſsis offert?quod ſi de tua imbecillitate dubitas,ipſum ſacramentũ ad hoc tibi datur,vt & illa reparetur. m Ioan. 6. 57.&c.

§.11. Idem Sacramentum gratiam augere,& feruorem in bonis operibus.

Tertia Vocatio perfectior, eſt ad Gratiae & Charitatis vitam recipiendã,quæ per Baptiſmũ tribuitur;aut per pœnitentiam reparatur:imò interdum per ipſam cõmunionẽ reficitur:quando peccator non potens confiteri,& exiſtimans,ſe habere cõtritionem,ad hoc ſacramentũ accedit cũ eo tantũ dolore,quem Attritionem vocamus.tum .n. gratiæ vitam ſuſcipit virtute cęleſtis huius eſcæ,quæ,quòd ſit nouę legis ſacramentũ,poteſt in aliquo caſu,cõtritionis defectũ ſupplere. Ad eum modum,quo Philiſtæi,exiſtimantes ſe magnũ honorem Arcæ Teſtamenti deferre,n *eam ſtatuerunt iuxta Dagon* idolũ ſuũ:ad quam earũ intentionem reſpiciens Deus,nõ deſtruxit ipſam aram;nec voluit ipſam Arcã euaneſcere; nec tamen voluit tam indignũ comitem eam habere:ſed idolũ ex ara deiecit, & *abſciſſo capite & duabus palmis in unum truncum iacere ſuper terram.* Ita quando bona intentione diuinũ hoc ſacramentũ in altari cordis tui collocas,in quo idolum eſt peccati mortalis,te id ſine culpa non aduertente:non iraſcitur ipſe Dominus,nec euaneſcet ex anima tua; ſed idolum illud deijciet,abſcindens eius inſolentiam,ne tibi ampliùs noceat. S.Thom.3 p. q.80.a.4. ad 5. n1.Reg. 5.2.

Sed huiuſmodi caſibus omiſsis,vtpote raris,proprius Euchariſtię effectus eſt,hanc vocationem perficere,cõſeruando,vt S.Thom.ait, & augendo gratiam,quam alia ſacramenta tribuerunt : In quo multùm adiuuat ſacramentum Confirmationis,vt cum firmitate in perfectione creſcat:quàm qui illud ſuſcipiunt,profitentur. Siquidem abſque ſacra communione non poterit,ad eius faſtigium perueniri: Iuxta ipſius Saluatoris ſententiam dicentis: o *Niſi manducaueritis carnem filij hominis , & biberitis eius ſanguinem,* 4. 3.par.q.79. A.1. o Ioan.6 54.

non habebitis vitam in : *ob* . *Qui manducat meam carnem,& bibit meum ſanguine*
habet vitam æternam. Quemadmodum enim corporis vita abſque cibo
potu corporali conſeruari non poteſt;ita ſpiritualis animæ vita abſque ca
ne & ſanguine,quæ in diuino hoc ſacramento ad eius nutritionem datu
conſeruari non poterit:cum eo autem poterit vſq; in vitam æternam : qu
à morte,quæ ob culpam incurritur, præſeruat. Quod pulchrè expend
Lib.4.in Ioan.c.14. Sanctus Cyrillus,dum prędicta verba exponit:Quoniam caro(inquit)Sa
uatoris vnita eſt verbo diuino,quod eſt ipſamet vita,fit, vt nos illa viui
cet,cùm eam ſumimus.Ob eam enim cauſam, cùm Chriſtus Dominus no
ſter mortuos reſuſcitaret,non ſolùm verbo & imperio tanquam Deus
tebatur;ſed nonnunquam eos etiam ſua carne tangebat.nam filiæ Archiſy
p Luc.8.55. nagogi p *tenens manum* dixit:*Puella ſurge* : vt intelligeretur,etiam eius cor
Matt.9.25. pus vitam dare poſſe.ſi igitur mortui,tactu corporis eius reſurgunt: quo
modo non viuemus nos carnem eius manducantes? quemadmodum aqua
quamuis natura ſua ſit frigida,cùm tamen igni coniungitur, frigiditate re
iecta,ignis calore feruet:ita nos quamuis natura corruptibiles, tamen par
ticipatione vitæ,quam nobis viuifica Domini noſtri caro confert, erimu
immortales. Quare æquum fuit,vt non ſolùm anima beatam vitam pe
Spiritum ſanctum conſequeretur; ſed corpus etiam hoc terreſtre, guſtu &
tactu eius viſibilem hunc cibum percipiens, immortalitatem obtinere
Quis Hebræos à morte præſeruauit,cùm omnia Aegypti primogenita pe
rierunt? an non id factũ propterea eſt,quòd illi agni carnes comederint
eiuſque q *ſanguine vtrumque poſtem & ſuper liminaria* domorum, in quibu
q Exod.12.7 comedebatur,tingebant? an non figura hæc erat vitæ? quam dat nobis ca
ro & ſanguis Chriſti Domini,quem agnus ille referebat? hæc ferè Cyril
Ex quibus diuini huius ſacramenti efficacitas cognoſcitur, in conſeruand
ac perpetuanda ſpirituali animæ vita; & ſuo tempore etiam corporis. I
r Ioan.6.49 52. quod amplius ipſe Chriſtus Dominus expoſuit,cùm dixit Iudæis: r *Patre*
veſtri manducauerunt Manna in deſerto, & mortui ſunt : ſi quis verò *manducaue*
rit ex hoc pane,viuet in æternum. Quamuis enim Manna eſſet cibus medicina
lis,& à nobis eos præſeruaret,qui illud in deſerto comederunt, iuxta Illu
ſ Pſal.104. 37. Dauidis: ſ *Et non erat in tribubus eorum infirmus* : non tamen ex ſenectute &
morte eos liberauit.Hoc autem diuinum ſacramentum potens eſt animam
à tribus his ſpiritualibus miſerijs liberare. A morbis ſcil. quæ ſunt peccat
leuia,ſiue ex malitia,ſiue ex conſuetudine,& à ſenectute, hoc eſt torpore
t Apoc.20. 14.& 21.8. & virtutis tędio;& à morte,quam S. t Ioannes primam appellat;& à *ſecun*
da,quæ eſt mortale peccatum,& infernus : ac proinde potens eſt efficer
tria bona tribus his malis contraria:ſalutem ſcil:animæ ſpiritualem, ſpiri
tus vigorem,& in gratia perſeuerantiam, donec vitam conſequatur æter
u Gene.2.9. nam.Quam ob rem meritò poteſt comparari u *ligno vitæ, quod erat in medi*

para-

Digitized by Google

paradiſi terreſtris, quod omnes hos effectus in corporibus efficiebat, præſeruans illa à corruptione, & reparans (vt ait S. Thom.) naturalem eorum vigorem, ac iuuentutem renouans: qua ratione eorum vitam perpetuam reddebat, donec iuſtos Deus in cælum transferret. Quid ergò mirum, ſi arbor hæc vitam det æternam, ſanet, renouet, animaſque confirmet, donec in cælis collocentur. Hoc Domini corpus (ait S. Bernard.) ægrotorum eſt medicina, peregrinantium leuamen, debilium confortatio, fortiumq; lætitia. Hic cibus eſt, quem Zacharias (vt LXX. verterunt) appellat x *frumentum iuuenum, & vinum germinans virgines*, eò quòd ſpiritualem iuuentutem conſeruet; & à ſenio & corruptione præſeruet; ac puritatem & integritatem communicet in carne, & in ſpiritu. Acpropterea canit Eccleſia: *Introibo ad altare Domini; & ſumam Chriſtum, qui renouat iuuentutem meam.* S. Tho. 1. p. 4. 8 a. 3. & Apud S. Tho. opuſc. 59. c. 3. x Zach. 9. 17

Ex his apparet, quòd hoc diuinum ſacramentũ plurimùm exaltet, perficiatque alteram illam vocationem ad bona opera exercenda. proferens nimirum fructus dignos pœnitentia, & dignos perfecto Chriſtiano: & efficiens, vt omnes fructus ſani ſint, recentes, diuturni, ac valdè copioſi: quibus ſalus, renouatio, ac reformatio ipſius ſpiritus conſtanter ad finem vſq; vitæ conſequetur, & augeatur. Eius enim virtus eſt quaſi arboris cæleſtis paradiſi: de qua S. Ioannes ait, quod adferat y *fructus duodecim, per menſes ſingulos reddens fructum ſuum*, ſiue alij ſint, atque alij; ſiue ijdem, ſingulis menſibus renouati: ne vnquam fructus recentes deſint. quid autem hoc aliud eſt, quàm docere nos diuinæ hui⁹ arboris vim & efficacitatem in eo, qui dignè communicat? Nec hæreas propterea quod agnoſcas te, ex te ipſo eſſe arborem ſterilem ac inutilem. Nam etiam z *oleaſter, ſi in bonam oliuam* inſeratur, proferet (vt ait Apoſt.) fructus bonos, ac valdè copioſos. Cùm igitur Chriſtus Dominus noſter z *ſit vitis, & non palmites*; ille oliua frugifera, nos ſteriles & inutiles: Inſerere in hanc vitæ arborem, vt fauore & auxilio ipſius, fructus proferas, quos ille profert: nam verè omnes ab ipſo proueniunt: ideoque ipſius potiùs ſunt, quàm tui: cùm virtutem ab eo accipias ad eos proferendos. Aliquando proferet in te fructus recentes, inſpirando tibi, teque extollendo ad nouos orandi modos, & internam cum Deo familiaritatem: nouaque exercitia, quæ priùs non erant tibi familiaria. Aliquando ordinarios quidem, & conſuetos proferet fructus; ſed renouatos ob nouam oblectationem, nouumque in eis exercendis feruorem, ita vt nunquam tibi recentes fructus deſint: modò non te ſepares ab hac arbore, ſed coniunctus illi permaneas per frequentem communionem: ſiquidem ipſe dixit, a *qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, in me manet, & ego in eo*, ego ſcilicet opus in ipſo faciam, ipſeque idem faciet mecum; quia vterque vnus erimus ſpiritus, quemadmodum inſertus ramus cum ſuo ſtipite. 5. y Apoc 22. z Rom. 11. 24. z Ioan. 15. 5 a Ioan. 6. 59

Qvod ſi ſcire velis, qui ſint duodecim illi fructus, quos fœcundiſſi-

ma hæc arbor in te proferet,& quos tu cum eius auxilio producere debeas memento duodecim illorum,quos Apoſt.b *fructus ſpiritus* appellat, in quibus reliqui omnes continentur: & intellige eos in ſacra communione valdè excellenter erumpere. Fructus eius eſt CHARITAS, quæ nos intimè cum Deo coniungit;GAVDIVM in Spiritu ſancto, quod cor ipſum lætificat,atq; confirmat;PAX,quæ exſuperat omnem ſenſum, pacificans carnem & ſpiritum,& humanum ſpiritum cum diuino;PATIENTIA,quę in laboribus & tribulationibus exultat; BENIGNITAS,quæ omnibus benefacit, etiam hoſtibus;BONITAS,quæ ſuauiter ſe reddit illis amabilem;LONGANIMITAS,quæ diu ſuſtinet,ac ſperat;MANSVETVDO,quæ iram cohibet; FIDES, quæ certiſſimè credit,quod DEVS reuelauit;& confidit,ſe obtenturam,quæ idem promiſit;MODESTIA, quæ omnes exteriores corporis motus componit,ac moderatur; CONTINENTIA, quæ paſsionū impetus intra legitimos limites continet;& CASTITAS, quæ corp⁹ & animam angelica puritate ſanctificat.Omnes deniq; virtutes & heroici earundem act⁹ ſunt huius ſacramenti fructus. Nam quemadmodum vnus idemque cibus corporis,poſtquam ſumptus eſt,& in ſtomacho coctus,eſt capitis,manuū, pedum,ac reliquarum partium corporis nutrimentū: quæ omnes, hoc recenti ſubſidio accepto, nouas ſentiunt vires ad proprias actiones exercendas:ita ſpiritualis hic cibus ſpiritualiter, vt decet ſumptus, eſt nutrimentum charitatis,humilitatis,obedientiæ,ac cæterarum virtutum; quas iuuat ad fructus ſuarum actionum cum renouatione quadam & perſeuerantia producendos:ita vt nec,quòd continuentur,deſinant eſſe recētes; nec quòd recentes ſint, continui eſſe deſinant in omnibus duodecim anni menſibus, totius videlicet vitæ decurſu.Et hoc modo licet intelligere,quod Chriſtus Dominus noſter dixit,c *qui manducat meam carnem,habet vitam æternam*,ſcil. in ſeipſo:quia vitam quandam viuere poteſt,quæ ſit imago æternæ & beatę vitæ.eum in modum,quo ipſi beati cæleſtem ſuum cibum ſemper ſumunt abſq; vllo tædio,ſed cum recenti potiùs & cōtinua oblectatione:Quia ſemper vident Deum cum ſummo gaudio,nec vnquam ex eius aſpectu deſatigantur:potiùs recèns accipiūt gaudia accidentaria, vt eorum gloria aliquo modo renouetur:ita,qui,vt oportet,communicat,noua ſemper gratię augmenta obtinet;& nonnunquam recentes etiam ſpirituales ſenſus ac motus, quibus virtutum feruorem renouat.

b *Galat. 5. 22.* *S. Tho. 1. 2. q. 70. a. 3. ad 4.*

c *Ioan. 6. 55.*

§. III. *Præbet etiam in omni ſpirituali conflictu auxilium.*

MAGNA etiam pars noſtræ vocationis eò tendit, vt Chriſti Ducis noſtri milites efficiamur,& aduerſus Chriſtianæ perfectionis ho-

ſtes ſtrenuè pugnemus:ad quod magnum præſidium confert ſanctiſsimum altaris ſacramentum:dum reliqua ſacramenta in proprijs eorũ munijs adiuuat.nam ſubſidium præſtat ad reliquias peccatorũ lethalium, ac leuium, ipſaſque ſenſualium appetituum paſsiones, & omnes Dæmonum impugnationes euincendas. Memento quod ſuperius diximus: cùm d *clangerent buccinis ſacerdotes* coram Arca teſtamenti, *muros Hiericho corruiſſe*, milites verò *aſcendiſſe,& interfeciſſe omnia,quæ in ea erant.* quo facto ſignificatur victoria,quam ſacramentum confeſsionis obtinet, cùm ſacerdotes abſolutionis ſacramentalis buccina clangunt:quam victoriam plurimùm adiuuat diuinum hoc ſacramentum,Arcæ teſtamenti præſentia ſignificatum: cuius virtute omnes dæmonis vires corruunt,& inferni poteſtates tremunt: & ab eodem robur & fortitudinem accipimus,ad omnes eos vincendos, qui ſtant ab illarum partibus. *Tract.3.c.8 §.1.* *d Ioſue 6. 16.20.*

Sed magis adhuc ad viuum depictum & expreſſum videbis huius victoriæ modum in eo,quod eadem Arca geſsit, cùm eam ſacerdotes portarent in Iordanem:nam e *ingreſſis eis Iordanem , & pedibus eorum in parte aquæ tinctis , ſteterunt aquæ ſuperiores deſcendentes in loco vno, & ad inſtar montis intumeſcebant : quæ autem inferiores erant, in mare mortuum deſcenderunt vſquequo omninò deficerent . & ſacerdotes qui portabant Arcam fœderis Domini, ſtabant ſuper ſiccam humum in medio Iordanis, omnisq; populus per arentem alueum tranſibat* ad alteram partem fluminis, vt promiſsionis terram ingrederetur. Quibus docet nos diuinus ſpiritus excellentem diuinæ noſtræ Arcæ efficacitatem,ad peccata præterita omninò delenda; ea verò præuenienda,quæ de nouo nos aggrediuntur. Senſim enim mortificantur prauæ conſuetudines,earumque reliquiæ: donec omninò conſumantur: tentationes verò & calamitates,quæ ſe ſe inſinuant,& ſubmerſionem minantur,reprimuntur,& coercentur,ne nos obruant: non quòd ſuo impetu nos non tangant:ſed quòd nec ſubmergere, nec nocere nobis poſſint,fauente nobis, & adiuuante ſanctiſsimo hoc ſacramento, ad viriliter eis reſiſtendum. *e Ioſue 3. 15*

Constitve itaq; te coram hac diuina Arca tanquam alteram Iericho, peccatorum & cupiditatum muro circumdatum, interniſque hoſtib. plenum;& tanquam torrentem ſiue fluuium rapidiſſimum ſuarum prauarum inclinationum fluenta ſequentem:& ſiquidem poteſtatem tibi facit abſcõditum manna comedendi,comede demiſsè & cõfidenter:ſperans,ipſi9 præſentia continendã tuarũ paſſionũ furiã,tuiſq; lapſib9 finem imponẽdum.Si terret dæmonis furia, eiuſq; tentationũ terribilitas;hoc Manna comede,quod timores expellit,puſillanimes corroborat, magnumq; animũ in periculis addit.Si carnis paſsiones,& effrenis ſenſualitatis ardores te oppugnant: hoc Mãna comede,qui huiuſmodi impet9 frãgit & ardores extinguit:vt ſpirit9

præualeat,& victoriam obtineat. non enim abſque myſterio, de antiquo
f Num 11.9. Vide Viegas in Apoc. 2. ſectio. 4. illo Manna diuina refert ſcriptura: f *cùm deſcenderet nocte ſuper caſtra ros,deſcendebat pariter & Man.*

QVID eſt autem aliud,deſcendere rorem *ſuper caſtra*,quàm de cælo deſcendere,vt eſſet pugnantium cibus,quos ad pugnandum confortaret, dulcique victoria remuneraret? Et quid aliud eſt *de nocte* deſcendere, quàm
g Pſ.90. 50. ad ſolatium dirigi eorum,qui tentationibus premuntur: (quas Dauid g *timores nocturnos* appellat)timidis animos addens,triſteſque conſolans: propterea enim fuit inſtitutum in nocte paſsionis, quæ tota fuit triſtitijs ple-
h Num. 11 9. i Exo.16.14. na.Quid verò ſibi vult,quod ſimul h *cum Manna ros deſcenderet* i *in ſimilitudinem pruinæ ſuper terram*, mollem ſcil.terram quaſi pruina vel glacie operiens,ne ipſum manna terræ commiſceretur & macularetur? O altiſsimũ, & ſupremum ſacramentum! quod ſtatim atque ingrederis animam, à carne & rebelli ſenſualitate oppugnatam,immittis congelatum rorem & glaciem quandam de cælo,qua eius ardores refrigerentur,tentationumq; importunarum vehementia temperetur.

k Dan.3 50. 92. HIC eſt *ros* ille, quem k *Angelus ſimilis filio Dei miſit in fornacem* illam Babylonicam,in quam tres illi viri coniecti fuerant,ne *ignis eos contriſtaret,aut moleſtia quidquam inferret*.Si igitur in media hac fornace cõſtitutum te & impugnatum videris ab his flammis,ſtude tecum habere filium Dei viui, qui eſt in hoc ſacramento,à quo cæleſtis hic ros fluet,qui eas extinguat, teq; refrigeret: ne tibi noceant, aut moleſtiam inferant. Scis benè: nolle eum, Manna ſuum molli terræ commiſceri:non enim benè cohærent ſolatia cæleſtia cum terrenis delicijs:ſi itaque has terrenas contemnas, deſcendet ros diuinæ gratiæ, quia eas diſsipabit: vt ſis tu capax cæleſtium conſolationum.

DENIQVE ſi,vt oportet,communices,noli dæmones timere: ad te e-
l 1.Ioan.4.4 nim ſententia illa Ioannis ſpectat: l *viciſtis Antichriſtum:quoniam maior eſt,qui in vobis eſt,quàm qui in mundo.* Quid enim cogitas te facere, cùm communicas,niſi in domum animæ tuæ magnum quendam ducem, & infinitæ potentiæ bellatorem immittere:qui diuinæ ſuæ inſpirationis gladio tuas paſſiones iugulet;fortemque armatum,qui eiſdem te impugnabat, expellat? cogitandum itaq; tibi eſt,cùm ad te ingreditur,eum tibi dicere, quod ſuis
m Matt. 10. 34. Luca 12. 51. diſcipulis dicere conſueuerat, m *nolite arbitrari, quia pacem veni mittere in terram: non veni pacem mittere,ſed gladium: Veni enim ſeparare hominem aduerſus patrem ſuum,& filiam aduerſus matrem ſuam*; & cognatos & amicos ab inuicem:quando alter alterum à meo ſeruitio retrahit. Ne exiſtimes, ô anima,quę me in communione ſuſcipis,veniſſe me vt mundi huius pacem intra te conſtituerem:non ad pacem talem, ſed ad pugnam ac diuiſionem inte conſtituendam veni. meo enim auxilio aduerſus inordinatas tuas af-

ſectio-

Digitized by Google

ſectiones, tibi pugnandum eſt; & ab eis, & perſonis, rebuſque omnibus diſcedendum tibi eſt, quæ te à tua vocatione reuocare contendunt. Ego ipſe gladius ero, quo ſis pugnatura: cui ſi innitaris, vincere omninò poteris.

Ne autem nouum quid reputes, quòd hoc diuinum ſacramentum ſimul ſit panis & gladius, audi myſticum quoddam ſomnium, quod diuina refert ſcriptura de quodam milite, qui dicebat cõmilitoni: n *vidi ſomnium, & videbatur mihi quaſi ſubcinericius panis ex hordeo volui, & in caſtra Madian* (qui populi Iſrael hoſtes erant) *deſcendere: eaq́; percutere atque ſubuertere. Reſpondit autem is, cui loquebatur*, tanquam interpres: *non eſt hoc aliud, niſi gladius Gedeonis: tradidit enim Dominus in manus eius Madian, & omnia caſtra eius.* O ſacramentum diuiniſsimum, quod ſimul es panis & gladius; Manna & framea valdè acuta: panis es, quia cor hominis confortas; Manna, quia ſpiritui indulges; gladius, quia virtutes à vitijs ſeparas; & framea, quia occidis ac deſtruis omnes hoſtes animæ, ad quam ingrederis, paſsiones eius ſubijciens; tentationes ſuperans, fugans dæmones; ac de tuis omnibus hoſtibus triumphans. Somniũ, *eiuſq́; interpretationem cùm Gedeon audiuiſſet*, (ait eadem ſcriptura) *adorauit; & reuerſus ad caſtra Iſrael, ait: ſurgite, tradidit enim Dominus in manus noſtras caſtra Madian.* n Iudic. 7. 13

Qvanto igitur magis eſt rationi conſentaneum, nos magnum reſumere animum ex veritate, quam hoc ſomnium ſignificat? diuinus enim hic panis, gladius eſt veri Gedeonis, ducis populi Chriſtiani: cuius virtute tradet tibi Devs omnia dæmonis caſtra; vt omnes te oppugnantes hoſtes diſſipes: & qui hunc panem comedunt (ait S. Chryſoſt.) *tanquam leones ignem ſpirantes ab illa menſa recedunt, facti diabolo terribiles.* Ac propterea diuino præcepto obligamur, ad ſumẽdam communionem, vbi adeſt periculum mortis: quia enim tunc pugnæ ſunt acriores; & media, quibus ad nos euertendos ſathana vtitur, magis tremenda; ſi noſipſos hoc viatico muniuerimus, fortiores ad eum vincendum euademus. Et propter eandem cauſam olim (vt S. Cyprian. aduertit) non permittebantur Chriſtiani ad martyrij conflictum accedere, quin prius hoc ſacramento munirentur: vt Christvs Dominus noſter & pugnaret in eis, & per eos vinceret Tyrannos omnes. Homil. 61. ad pop.

Sed non eſt exiſtimandum, diuinum hoc Sacramentum ſemper in prima communione hæc ſtupenda facere. Nam quemadmodum Arca teſtamenti diuerſo modo, illa miracula, quæ ſupra retulimus, edidit: alterum in ipſo primo acceſſu ſacerdotum ad Iordanem. ſtatim enim atque eorum pedes aquæ tetigerunt, abſque vlla mora ſunt in duas partes diuiſæ: ſed in altera, non ſtatim atque Sacerdotes ad Iericho peruenerunt, muri corruerunt; ſed poſtquam ſepties buccinis clangentibus ciuitatem circuiuiſſent.

Ex quo duos modos intelligemus, quib. Dominus noſter vtitur ad indulgendum nobis in hoc ſacramento. Aliquando enim immenſa ſua largitate vtens, vel in momento ditat pauperem, à periculo eripit, hoſteſque eius in fugam conuertit, inſultuum & conflictuum eorũ vim & furiam compeſcendo. Vt plurimùm tamẽ hoc ipſum facit ſenſim, vt noſtram probet perſeuerantiam, augeatq; merita ex diuturnitate pugnæ, vt eò ſit maior corona. Non itaq; abijcias animum, etiamſi frequenter confitearis & communices: & muros adhuc Iericho ſtare videas, carniſq; tentationes ac paſſiones adhuc viuere. Sed quemadmodum ſacerdotes illi, etiamſi nullam in muris Iericho mutationem viderent primo die, nec ſecundo, aut tertio, nec ipſo ſexto: à circũeundo tamen non deſtiterunt: ita tu fideliter perſeuera, communionem frequentando; & quamdiu DEVS voluerit, pugnam ſuſtinendo: nam, cùm minimè cogitaueris, deijciet ipſe hos muros, dabitq; tibi integram de tuis hoſtibus victoriam. Quòd ſi voluerit, hanc pugnam durare per ſeptem dies, omnes ſcil. tuæ vitæ, nec propterea animum abijcias, nam in ipſo fine dabit tibi Deus pacem, ſimul cum æterna victoria.

§. IV. Etiam efficit perfectam cum Chriſto vnitionem & ſimilitudinem.

VENIAMVS nũc ad ſupremam Chriſtiani hominis vocationem, quæ in perfecta cum Chriſto Domino vnitione & ſimilitudine conſiſtit: quæ in ſummo gradu obtinetur per feruentem communionem, cuius præcipuus fructus eſt, communicantem transformare in ipſum dominũ quem ſumit, per intimam amoris vnitionem, cum eximia heroicarũ eius virtutũ imitatione, ita vt (quod etiam ſuperiùs diximus) fiat *alter Chriſtus*, non æqualitate, ſed conſummata ſimilitudine. Nam quemadmodũ (ait S. Chryſoſt.) Eliſeus pro maxima hereditate, Eliæ Melotem ſuſcepit; & cum ea feruentem eius o *ſpiritum*, quem ſcriptura *duplicem* appellat: *& erat poſthac duplex Elias: & erat ſurſum Elias, & deorſum Elias:* vnus ſcil. in cœlo, ad quem fuerat raptus; & alter in terra, ſpiritu indutus eius diſcipuli, qui & prophetabat, & miracula ſicut ipſe Magiſter edebat: ita etiam, quando CHRISTVS Seruator noſter in cælum aſcendit, hæreditatem reliquit Eccleſiæ ſuæ, & cuiuis eius iuſto, precioſiſſimam carnis ſuæ veſtem: quamuis non propterea ſe ipſum illâ ſpoliauit, ſicut Elias pallium ſuũ dimiſit: ſimul enim in cælo eſt, & in terra in diuino hoc ſacramento: cuiꝰ ſumptione facit nos alterũ Chriſtum ſimilitudine: duplicem nobis ſpiritũ tribuens, amoris ſcil. Dei, & amoris proximi; ſpiritum fugiendi malum, & bonum proſequendi; ſpiritum exercendi opera vitæ actiuæ, & opera vitæ contemplatiuæ; ſpiritum mortificationis, & orationis; ſpiritum faciendi, & docendi: denique ſpiritũ gratiarum & virtutũ in proprium noſtrum commodum; & gratiarũ gratis

Homil. 2 ad pop. in fine. o *4. Reg. 2. 9. 15.*

data-

datarum in commodum aliorum: ita vt per virtutem ſacræ communioni[s] diſcipulus fiat perfectus, ſicut eſt magiſter eius; eaque faciat admiranda opera, quæ ille fecit. nam quemadmodum p *Eliſeus pallio Eliæ diuiſit aquas Iordanis*, ſicut eius magiſter diuiſerat; ſiccisq; pedibus tranſijt ad filios Prophetarum: qui videntes hoc ſignum, dixerunt: *requieuit ſpiritus Eliæ ſuper Eliſeum*: ita etiam virtute carnis Chriſti, quam in communione ſumimus, omnes difficultates ſuperabimus, quæ occurrunt ad perfectionem obtinendam; adeoq; præclara opera faciemus; vt reliqui iuſti propter ea dicant: verè ſpiritus Chriſti requieuit ſuper hunc hominem: qui iam ipſe non viuit; ſed viuit in ipſo Chriſtus: & per eum hoc tempore facit, quod per ſe ipſum faciebat, cùm in mundo viueret. Sed quemadmodum idem Eliſeus, priùs quàm Eliæ pallium acciperet, q *veſtimenta ſua diuiſit in duas partes*: ita qui grandia huiuſmodi opera facturus ſit in virtute veſtis Chriſti, eius ſcil. carnis ſanctiſſimæ, diuidere debet ac mortificare ſuam propriam, ac rebus temporalibus & perituris renunciare: nam ſupra veſtem carnis peccatis maculatam, & in ſuis paſſionibus integram, non poteſt aptari veſtis puriſſimæ carnis Saluatoris: neque noui hominis & cæleſtis Adami veſte cooperire ſe poteſt, qui non lacerat exuitque veſtem veteris hominis & Adami terreni.

p 4. Reg. 2. 14.

q ſup. ver. 12

Qvare ad perfectam hanc ſimilitudinem ſpectat, vt quemadmodum Chriſtus Dominus noſter ſimul eſt in cælo & in terra; hic tectus humili velo ſacramenti; in cęlo verò detectus cum omni ſua gloria & pulchritudine: ita etiam qui frequenter dignè cõmunicat, eò peruenit, vt etiamſi corpore ſit in hac valle lachrymarum, tractando & agendo cum hominibus: ſpiritu tamen r *conuerſetur* (vt ait Apoſt.) *in cælo* & paradiſo delitiarum, cum Deo agens & cum Angelis eius. Et ſimiliter quo ad exteriora vitam ducit communem & ordinariam, in habitu humili & contemptui expoſito: quo ad interiora verò vitam agit ſingularem valdè, & extraordinariam, luce & ſplendoribus plenam: ita vt, cùm ſacram communionem expectat, dicat illud, quod idem Apoſtolus ſubiungit: *Saluatorem expectamus Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui reformabit corpus humilitatis noſtræ, vt illud configuret corpori claritatis ſuæ*. Imprimendo ſcilicet carni noſtræ & animę qualitates, & glorioſas carnis ſuæ proprietates: vt & caro noſtra ſubiecta ſit & vnita ſpiritui; ſpiritus verò firmiſſimè cum Deo ſuo coniunctus.

r Philip. 3. 20.

CAPVT

CAPVT V.

VISITATIONES CHRISTI D. N. IN SANCTISſimo Sacramento, earumq́; effectus: & ſeptem conſiderationes circa eas.

VT MEDITATIO reliquos diuini huius ſacramenti effectus aſſequatur, cóijciendi ſunt oculi in varios modos, quibus magnus noſter Deus a, (*cuius deliciæ* ſunt, *eſſe cum filijs hominū*) dignatus eſt eos viſitare, vt arctiorem cum eis familiaritatem cōtraheret. eos autem modos ad tres præcipuos reducere poſſumus. *Primus* fuit per Incarnationis myſterium: quādo b *per viſcera miſericordiæ ſuæ* (vt dixit Zacharias) *viſitauit nos oriens ex alto*, factus homo, vt cum hominib. conuerſaretur: & per triginta trium annorum ſpatium multas in varijs locis viſitationes fecit, in magnum eorum commodum, quos viſitabat. Cùm autem neceſſe eſſet eum in cælū aſcendere, non potuit immenſa eius charitas prætermittere, quin filios ac diſcipulos ſuos, quos in terra relinquebat, viſitaret; modo licèt à priori illo valdè diſtincto. formam induens cibi in hoc diuino ſacramento, in quo omnes terræ prouincias, & loca viſitat; & ſingulos etiam homines, qui ſuſcipere ipſum velint: faciens in hoc viſitationis modo effectus illos, quos faciebat in priori aduentu: cui tertium etiam adiungit aduentum inuiſibilem, DEI, quà DEVS eſt, proprium: cùm ſcilicet animas viſitat. non quòd veniat de nouo ad locum, in quo prius non eſſet: quia ipſe immutabilis eſt, & in omni loco præſens: ſed quòd de nouo in eis incipiat aliquos gratiæ ſuæ effectus producere, quos prius non faciebat: quemadmodum in alio loco oſtendimus.

a *Prou.* 8. 31.
b *Luc.* 1. 78.

De his viſitationibus intelligitur illud ſpōſæ: b *Ecce dilectus meus venit ſaliens in montibus, tranſiliens colles.* Veniens ad redemptionem, (ait S. Gregor.) quoſdam ſaltus dedit. nam de cælo venit in templum; de templo in Aegyptum; de Aegypto in Nazareth; de Nazareth in Iordanem; & inde in deſertum; ex deſerto in ciuitates Iudeæ, & Galileæ; & ex eis venit in crucem; ex cruce in ſepulchrum & lymbum, vnde iterum redijt in terram; & ex terra aſcendit in cælum. Nec tamen ab his ſaltibus adhuc deſiſtit: cùm quotidiè ex cælo ſaltet ad hoc ſacramentum, nunc in hac Eccleſia, nunc in illa. & in ipſo ſacramento ſalit ad hominum diuerſorum pectora, omnes viſitans ad ſuum erga eos ſtudium oſtendendum, eoſque ditandos. Quamuis autem dicatur ſalire, vt veniendi celeritas, & lætitia indicetur: ſimul tamen cum ea grauitate & quiete venit, vt tam diu apud ſingulos hæreat, quamdiu illis eſt vtile. de eo enim ſcriptum eſt, quod eſſet c *quaſi colonus futurus in terra, & quaſi viator declinans ad manendum*: venit enim quaſi peregrinus & viator,

In Ducis ſpirit. tract. 1. c. 20.
b *Cant.* 2. 8.
Homil. 29. *in Euang. circa finem.*
c *Iere.* 14. 8.

Digitized by Google

quia propria eius habitatio non mundus eſt, ſed cœlum: vnde ad terram deſcendit, tanquam tranſiens vt redeat in cælum, iuxta illud quod dixit in nocte vltimæ cœnæ: d *vado & venio ad vos*; venit enim, cùm ſacramentum conſecratur; vadit verò, cùm ſacramentales ſpecies conſumũtur; vadit quà homo eſt; ſed manet, quà Deus; diſcedit interdum, quòad fauores ſenſibiles, manet verò, quoad gratias & dona virtutum, quas largitur. Et quamuis quoad externum apparatum veniat tanquam viator & peregrinus, ſicut princeps, qui habitu mutato aliquò proficiſcitur: ſecum tamen ſuos theſauros adfert, quos liberali manu ijs largitur, quos viſitat. d *Ioan. 14. 28.*

§. I. *Septem inſignes Saluatoris noſtri viſitationes.*

QVOD in his ſanctiſſimi Sacramenti viſitationibus agitur, licet meditari ex ijs, quæ facta ſunt in ſeptem inſignioribus viſitationibus, quas CHRISTVS ipſe Dominus noſter in mortali hac vita peregit: circa quas ſeptem ſubijciam conſiderationes, quæ vſui eſſe poſſint antè & poſt ſacram communionem, & Miſſæ ſacrificium in ſeptem hebdomadæ diebus.

1\. DOMINICA die conſiderabis primam verbi diuini viſitationem, quando in vtero Virginis factus eſt homo: ad quam viſitationem ipſa Virgo ſanctiſſima ſe præparauit profundiſſima humilitate, ingenua reſignatione, & perfecta obedientia, quam verba illa eius ad Angelum ſignificant: e *Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundùm verbum tuum.* cui verbum diuinum tantùm gratiarum, donorumque cæleſtium in primo illo ingreſſu communicauit, vt ipſa agnouerit maieſtatem eius, quem in ſuo vtero concepiſſet. Qui ſtatim illi inſpirauit, *vt cum feſtinatione aſcenderet in montana Iuda, in domum Zachariæ.* vbi heroica præſtitit humilitatis & charitatis opera. In hunc ergò modum præparare te debes, ad viſitationem excipiendam, quam tuus Saluator facturus eſt, dum communicas: dicens illi: vnde hoc mihi, Domine, vt cùm vilis ſim ſeruus, pane filiorum alar? ſed, quia ſeruus ſum, obedire me oportet: quare ad te ſuſcipiendum, quia tu ita iubes, accedo. Et quoniam in ipſa communione viſitatio renouatur Incarnationis: renouabis & tu feruentes affectus, quibus antiqui ſancti, & ipſa Virgo ſanctiſſima illam deſiderabãt, ac dices: f *Oſtende nobis, Domine, miſericordiam tuam, & ſalutare tuum da nobis.* g *Viſitaſti nos in ſalutari tuo, ad videndum in bonitate electorum tuorum:* vt bona ſcilicet experiamur, quibus tui electi fruuntur. h *Vtinam dirumperes cœlos & deſcenderes: à facie*, & præſentia *tua montes deffluerent* miſeriarum mearum. Quòd ſi te Dominus ita benè diſpoſitum inuenerit: fauores ac delitias tales viſitatione ſua tibi communicabit, vt ex eis facilè agnoſcas i *virtutem Altiſſimi* venientis, vt *tibi*

e *Lucæ 1. 38.* f *Pſal. 84. 8.* g *Pſ. 105. 4.* h *Iſa. 64. 1.* i *Lucæ 1. 35.*

obumbret. Et quò hæc diſpoſitio magis creſcet, eò & creſcet fauor, & ip-
Tract. 3. c. 2. ſius erga te ſtudium: nam, quamdiu hic ſol iuſtitiæ in breui Iuſti mundo eſt, lux eius eſt; illumque illuminat & accendit, vt luce & ardore fruatur, quem ipſe ſecum adfert: opere ipſo hic etiam præſtans, quod Hieremias dixit, vt nos ad pœnitentiam impelleret, vt ſupra perpendimus:
k Iere 31. 22 k *Creauit Dominus nouum ſuper terram, fœmina circumdabit virum.* Quid enim magis nouum, quàm hoc diuinum ſacramentum: in quo vir quidam nouus cum eadem magnitudine, qua eſt in cœlo, latet, panis accidentibus tectus? & hac ratione ad te ingreditur in ipſa communione, vt in virum alterum te conuertat. Et ſtatim inſpirat tibi, vt feruenter aſcendas ad faſtigium perfectionis, glorioſa obſequij ipſius opera exercendo. Nam quemadmodum cibus & potus corporis generat vitæ ſpiritus, qui operum naturalium ſunt principium; ita cibus & potus ſpiritualis, carnis & ſanguinis CHRISTI, producit ſpiritus vitæ, non humanæ, ſed diuinæ: inſpirationes ſcilicet & illuſtrationes, à quibus opera cœleſtia procedunt. Cuius cibi potuſque ſpiritualis virtute aſcendes ſicut alter
3. Reg. 18 Elias l *vſque ad montem Dei*, celeriter pergens de virtute in virtutem vſq; ad culmen earum.

2. SECVNDA FERIA conſiderabis alteram viſitationem, quam fecit Chriſtus Dominus noſter, cùm eſſet in vtero Virginis ſanctiſſimæ: quæ inſtar lecticæ eum vexit in domum Zachariæ: vt tanquam Redemptor viſitaret Ioannem infantem in matris ſuæ vtero manentem, ſuæque redemptionis fructus eidem applicaret, ſeptem ei inſignes & excellentes exhibens fauores. Mundauit enim eum à ſuo peccato; repleuit Spiritu ſancto; accelerauit ei rationis vſum, ita illum illuſtrans, vt diuinum verbum agnoſceret incarnatum, à quo viſitabatur, quamuis in vtero adhuc Virginis latente; tantam ei attulit lætitiam: vt *præ gaudio exultaret in ipſo vtero*; fecit illum ſuum Prophetam, qui ſtatim cœpit opere ipſo, quaſi prophetare ac dicere:
m Ioa. 1. 29. m *Ecce Agnus Dei, qui tollit peccata mundi*, & eius cauſa etiam matrem, in cuius vtero latebat, Spiritu ſancto repleuit: qui quaſi per ſuæ matris os loquens, dixit verba illa:
n Luc. 1. 43. n *Vnde hoc mihi, vt veniat mater Domini mei ad me?* cuius viſitationis virtute factus eſt ipſe abſtinens, pœnitens, & contemplationi addictus, ac roboratus ad vitam admirabilem ducendam, quam proſecutus eſt poſtea in deſerto.

SIMILES fauores gratiaſque tibi exhibebit CHRISTVS Dominus noſter, quando te in hoc ſacramento viſitabit, tanquam Redemptor: vt priuatim applicet tibi ſuæ copioſæ Redemptionis fructus. Purificat enim te ampliùs à tuis peccatis, & minimos quoſque vitiorum nævos, quos humana fragilitas mole corporis prægrauata & præpedita faciliùs incur-

rere ſolèt, tam piè delet, atque eradit, vt nihil omninò in anima tua prætermittat, quòd diuinæ ſuæ maieſtatis oculos offendere poſſit, aut quo minùs ipſe Dominus noſter eam, magna cœleſtium conſolationum abundantia, inhabitet; Adhæc Spiritu ſancto in ea plenitudine te replet, quam tua diſpoſitio requirit; te illuſtrat, vt ipſum agnoſcas, ſentiaſque, quantumuis occultus ipſe maneat; lætitiæ ſpiritum cum tantis iubilis infundet, vt extra te ipſum effundere, & exire cupias, vt illi ſeruias; & operibus prophetare, quòd ipſe ſit agnus Dei, qui mundo det vitam & ſalutem; & ex abundantia conſolationis, qua tuus ſpiritus afficietur, ipſum etiam corpus adeò ſanctificabitur, vt & o *cor & caro tua exultent in Deum viuum*: & vtrumque benè propenſum & affectum maneat ad temperantiam, pœnitentiam, & orationem, reliquaſque virtutes cum magna in eiſdem conſtantia & firmitate. o Pſal. 83. 3.

Sed quemadmodum Chriſtus Dominus noſter, quamuis per tres menſes in domo Zachariæ manſerit, ei tamen non ſtatim eandem contulit gratiam, & fauorem; ſed mutum reliquit, in pœnam incredulitatis præteritæ: quem tamen in fine etiam Spiritu ſancto impleuit; eiuſque os aperuit, vt ob tantum beneficium, Deum laudaret; dicens: p *Benedictus Dominus Deus Iſrael: quia viſitauit, & fecit redemptionem plebis ſuæ:* Ita aliquando aridum te, mutumq; relinquet idem Dominus in ſacra communione, in pœnam aliquorum defectuum antiquorum: ſed oportunè replebit ſpiritu deuotionis: vt nouo feruore illum benedicas. p Luc. 1. 68.

Denique quemadmodum Arca teſtamenti in domo Obededom relicta per tres menſes, ei benedixit, totique familiæ ita liberaliter & copioſè, vt Rex Dauid ſancta quadam æmulatione dixerit: q *Ibo & reducam arcam Dei cum benedictione in domum meam*: ita quando viua noui teſtamenti Arca per ſacram communionem ad ferventem iuſtum ingreditur: tot illum benedictionibus replet, vt alios ad eam ſuſcipiendam alliciat, dicentes: volo me ipſum animare, vt ad communionem accedam, quò dignetur hic Dominus ſuam benedictionem mihi etiam, quemadmodum alijs, impertire. q 2. Reg. 6. 11

Feria Tertia conſiderabis tertiam Saluatoris noſtri viſitationem: 3.
cùm ſcilicet viſibilis prodijt in Bethlehem, (quæ vox domum panis ſignificat) ad mundum viſitandum: vbi r *poſitus fuit in præſepio* inter duo animalia, vt intelligeretur venire ipſum tanquam cibum eorum, qui more beſtiarum vixiſſent, vbi etiam fuit à *paſtoribus, &* s *Magis adoratus: & militia cœleſtis* ſolemnem illum hymnum cecinit: *Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Quid igitur exiſtimas, animã tuam eſſe, quando cõmunicas, niſi ipſam Bethlehẽ, ac domũ viui huius panis, de cęlo deſcendentis? & quid pectus tuũ, niſi præſepiũ quoddã, in quo poſitũ eſt verbũ diuinũ r Luc. 2. 7. s Matt. 2. 11.

incarnatum, vt potentiarum ſenſuumque tuorum ſit cibus & alimentum? hic enim locum habet, quod dixit Dauid: t *Animalia tua in hæreditate tua habitabunt: paraſti in dulcedine tua* eſcam *pauperi, Deus.* In hæreditate enim Eccleſiæ tuæ habitant iuſti, qui gregis tui ſunt oues, & animalia gubernationi ac directioni tuæ ſubiecta: quibus tamen, etiamſi ex ſe pauperibus, eſcam præparaſti ſummæ dulcedinis, ſacratiſſimum ſcilicet tuum corpus in hoc ſacramento. Accedant igitur omnes animæ tuæ facultates ad ſpirituale hoc præſepe, vt panem quo alantur, accipiant: hic enim Dominus eſt u *amicus* ille, qui *tres illos dat panes amico petenti:* qui (vt Sanctus Bernardus interpretatur) ſunt panes veritatis, pro intellectu, quem ſanctis implet cogitationibus; & charitatis. pro voluntate, quam effectibus feruentibus accendit; & fortitudinis, pro ipſa carne, quam ad pia opera præſtanda corroborat. Ibi in ſocietate Angelorum adſtantium cantare licet ipſorum hymnum. Nam in ſacra communione gloriam das in excelſis DEO; tibi verò pacem in terra obtines, bonamque voluntatem diuinæ in omnibus conformem. Eodem accedere debent ipſæ tuæ facultates cum Paſtoribus ac Magis: vt Dominum in præſepio illo iacentem adorent, agnoſcentes, ſummo honore eum eſſe digniſſimum. Nullus enim (ait Sanctus Auguſtinus) carnem Domini comedit, quin prius eam adoret: de ea enim intelligitur illud Dauidis, x *Adorate ſcabellum pedum eius: quoniam ſanctum eſt:* & illud, y *edent pauperes & ſaturabuntur: manducauerunt & adorauerunt omnes pingues terræ.* Quaſi diceret: attendite, quia diuinus hic panis, cibus eſt pauperum, ac diuitum; Paſtorum, ac Regum: quos omnes oportet adorare, quando eum comedunt: quia ſanctus eſt, ſummaque adoratione dignus. Quamuis (vt idem Sanctus Auguſtinus perpendit, ſaturitatem Dauid attribuit pauperibus, eò quòd auidiùs & maiori appetitu eum ſumant; adorationem verò tribuit diuitibus, eò quòd magis in eis reſplendeat ratio reuerentiæ. Siue autem pauper ſis, ſiue diues; ſi demiſsè comedas ac reuerenter, ſaturaberis, boniſque, quæ ipſe Dominus te inuitans largietur, repleberis. Caue, (vt ait Sanctus Chryſoſtomus) ne Herodi efficiaris ſimilis, & dicas: *vt & ego veniens adorem eum.* qui tamen interimere conabatur: huius etenim ſimiles ſunt, qui indignè abutuntur commu-
›› nione myſterij: nam ſchemate quidem & externa reuerentia eum ado-
›› rare videntur; re ipſa verò, & quantum in ipſis eſt, eum interi-
›› munt, quem adorare ſe ſimilant. & cùm Magi tam longo itinere cu-
›› currerint, vt natum viderent, & adorarent, ſuaque munera offer-
›› rent: cur tu CHRISTVM DOMINVM in ſpirituali ſitum præ-
›› ſepio, altari ſcilicet, derelinquis? ſi te quiſpiam introducere pollice-

retur

t Pſal. 67. 11

u Luc. 11. 5. Serm. de Rogat.

in Pſal. 89. 5

x Pſal. 98. 5.

y Pſal 21. 27. 30.

Epiſt. 120. ad Honorii. c. 27.

Homil. 7 in Matth. vltra medium

retur ad Regem, vndique corruſcantem, atque inter varios ſuæ pompæ ornatus ſedentem, an non magna propenſione ad eum videndum accederes: etiamſi nullum tibi commodum ex hoc ſequeretur? at verò ex hac menſa Regis cœleſtis fons emanat ſpiritualium bonorum: quomodo ergò tu illam tam facilè relinquis? Quare, ſi mundus es, accede, adora, & communica: excute torporem. Hæc ferè Sanctus Chryſoſtomus.

Feria Qvarta, Conſiderabis viſitationem quartam, qua Saluator noſter ad Hieroſolymitanum templum acceſſit: vt prophetiam impleret Malachiæ: z *Ecce ego mitto Angelum meum, & præparabit viam ante faciem meam. Et ſtatim veniet ad templum ſuum Dominator, quem vos quæritis; & Angelus teſtamenti, quem vos vultis*; & Aggæi dicentis: a *Veniet deſideratus cunctis gentibus: & implebo domum iſtam gloria. Magna enim erit gloria domûs iſtius nouiſſimæ, plus quàm primæ.* z *Mala.* 3.1. a *Aggæi* 2.8

Qvod euenit, vt ſuprà inſinuauimus, quando Christvs D. N. templum illud ſua præſentia honorauit. Statim enim atque ingreſſus eſt, æterno ſe patri obtulit oblationem puriſſimam pro ſalute humani generis: ſanctumque Simeonem ſuæ lucis radio illuſtrauit, vt eum agnoſceret: qui agnitum cum ingenti amore & reuerentia in ſuas vlnas accepit. ex quo tantùm gaudium & conſolationem hauſit, vt non cuperet ampliùs in hoc mundo viuere; ſed dixerit: b *Nunc dimittis ſeruum tuum Domine, ſecundùm Verbum tuum in pace: quia viderunt oculi mei ſalutare tuum.* Quæ igitur magis propria imago eſſe poteſt eius, quod in ſacra communione geritur? ante illam enim præmittit idem Dominus Angelum inuiſibilem, diuinam ſcilicet inſpirationem, quæ animam præparet, ipſum ſuſcepturam: quaſi ei dicens: quod canit Eccleſia: adorna thalamum tuum Syon, & ſuſcipe Regem Christvm, qui ad te viſitandum, tecumque tanquam in ſuo templo manendum, venit: iuxta illud Apoſtoli: c *Neſcitis, quia templum* Dei *eſtis, & Spiritus Dei habitat in vobis?* b *Luc.* 2.29. c *Cor.* 3.16.

Eivs etiam præſentia erit gloria tua, multo maior, quàm fuerit templi Salomonis. Quando enim communicas, Angelum recipis noui teſtamenti, omnibus gentibus deſideratum: *quem* & ipſi *Angeli deſiderant proſpicere,* cuius aſpectu beati efficiuntur. Eſt verò tanta eius charitas, vt non ſolùm poteſtatem tibi faciat, ſicut Simeoni, in tuis vlnis & manibus ipſum ſuſcipiendi; ſed etiam, tanquam cibum in viſcera tua traijciendi: vt hoc cibo ita ſatureris, vt viuendi deſiderium, mortiſque timorem de- d 1. *Pet* 1.12

Digitized by Google

ponas : efficit enim, vt, quidquid homines, terrenis immerſi cupiditatibus, indefeſſo labore in hoc miſeriarum oceano conſectantur, tibi prorſus vileſcat, vſque eò, vt anima dolore afficiatur, ſi diutiùs horum inferiorum contemplationi, ob corporis terrenos affectus, immorari cogatur; ac proinde, anima ſic iubente, & quodammodo impellente, vt ex hoc corporis carcere liberari diſſoluiq; deſideres neceſſe eſt, ſicq; eum clarè, & ſine velo videre poſſis.

Homil. 24 in 1. Corint.

NOMINATIM verò effectum hunc efficiet vltima communio, quæ pro viatico ſumitur. Hæc enim menſa (ait S. Chryſoſtomus) fortitudo eſt
„ animæ, & fiduciæ vinculum, quare ſi hoc cibo confortatus ex mortali
„ hac vita decedas, cum magna fiducia ad cœleſtem aulam aſcendes, quaſi
„ veſte pretioſiſſima, auro intexta ornatus. Portas enim tecum ipſum cœ-
„ lorum Dominum: cuius intuitu Angeli te comitabuntur, & ad eius dedu-
„ cent thronum.

Lib. 6. de ſacerdotio. e Luc. 2. 34.

SED & illud eſt aduertendum : etiam competere huic ſacramento, quod Sanctus Simeon beatiſſimæ Virgini de eius filio dixit : e *Ecce poſitus eſt hic in ruinam & reſurrectionem multorum : & in ſignum, cui contradicetur : & tuam ipſius animam pertranſibit gladius.* Hæretici enim illi contradicunt, negantes quod recta fides confitetur; & peccatores tam exigua illum reuerentia ſumentes, atque ſi merus eſſet panis: vt meritò dicere liceat, *mors eſt malis, vita bonis.* Malis enim tanquam lethalis eſt caſus, & petra ſcandali; bonis verò reſurrectio eſt ad vitam, & panis nutritionis & conſolationis. Si igitur hunc Dominum diligis, meritò animam tuam pertranſibit doloris gladius? quòd eum videas à tot hominibus contemni, ſtudendo ex parte tua, magni, vt par eſt, illum facere, & cum ſancto Bernardo dicere: quò vilior pro me es factus : eò eris mihi pretioſior, & charior.

Serm. de Epiph.

5. *f Iſai. 19. 1. 19. 24*

FERIA QVINTA licebit conſiderare quintam Saluatoris viſitationem, cùm fugit in Aegyptum, de qua dixit Iſaias: f *Ecce Dominus aſcendet ſuper nubem leuem, & ingredietur Aegyptum : & commouebuntur ſimulachra Aegypti à facie eius. In die illa erit altare Domini in medio terræ Aegypti, & cognoſcetur Dominus ab Aegypto, & cognoſcent Aegyptij Dominum, & colent eum in hoſtijs, & muneribus: & vota vouebunt Domino, & ſoluent, & benedicet illis Dominus exercituum.*

Lib. 6. Demonſtrat. Euang. c. 20. & lib. 1. c. 4

IN quod teſtibus Euſebio & Sancto Hieronymo impleri cœpit, quando verbum diuinum in puriſſima ſuæ humanitatis nube, & in vlnis excellentiſſimæ nubis virginis eius matris ingreſſum eſt Aegyptum; in cuius ingreſſu ſimulacra & idola omnia Aegypti corruerunt : in ſignum quod ipſe Dominus idololatriam eſſet è mundo extirpaturus;

Digitized by Google

rus;veram autem religionem ibidem plantaturus. Iure autem optimo (ait Sanctus Auguſtinus)caro Christi comparatur nubi,vt quæ diuinitatis ſolem obtegat: non vt obſcuret, ſed vt temperet immenſæ eius claritatis ſplendorem. *Tract. 4. in Ioan.*

Ob eandem autem cauſam nubis ſimilitudo aptatur meritò huic diuino ſacramento: in quo panis accidentia ſplendorem tegunt glorioſi corporis ipſius Christi. Vocatur autem nubes leuis, non quòd ſit immenſarum gratiarum aquis onerata, ad irrigandas & fœcundandas animas;ſed ob eius celeritatem, qua hinc inde mouetur, vt opus ſuum faciat.

Qvae in animam ingreſſa,omnes vitioſas rerum mundanarum appetitiones, quæ illam à vero ſolidoque bono detortam & abactam,in omnium vitiorum turpitudinem præcipitare poſſent, exſcindit, omnia idola,omneſque inordinatas affectiones deijcit, ſicut g *Arca teſtamenti idolum Dagon ex eius altari proiecit*: inſerit verò in eadem anima ſpiritum veræ religionis. g 1. Reg. 5. 3.

Cogita itaque cùm ſacram communionem ſumis, animam tuam eſſe Aegyptum; & cor ſuum eſſe illud altare, in quo ipſe Dominus hac nube tectus collocatur. Quare te ante ipſum proſterne, ſupplexque ora, vt deteſtanda tua idola deſtruere dignetur. Offer illi dona & vota tua: quæ vt reddas ipſe iuuerit,pete,vt tibi benedicat, efficiatque vt vi amoris eius h *dirumpatur* (vt idem Propheta ait) *Spiritus Aegypti in viſceribus tuis*; & areſcat ſpiritus amoris proprij. Et quemadmodum Virgo ſanctiſſima, & Sanctus Ioſeph nec laborem itineris ſentiebant, nec manſionem in Aegypto: eò quod infantem illum ſecum haberent,qui tota erat illorum conſolatio,& leuamen: ita eiuſdem Domini in hoc ſacramento manentis ſocietate, quietus & contentus eris: etiamſi humana conſolatio & protectio tibi deſint. Ipſe enim ſummum bonum, vltimuſque finis eſt, ad quem obtinendum omnes noſtræ contentiones, ſtudiaq; referenda ſunt; in ipſo ſiquidem omnium conſolationum & gaudiorum plenitudo,quæ vel deſiderari,vel mente concipi poſſit, perfectiſſimè obtinetur. h *Iſai.* 19. 3.

6\. Feria Sexta conſiderare licebit viſitationes Chriſti Domini noſtri tempore ſuæ prædicationis: quibus varia erga homines officia præſtitit. Nam tanquam Magiſter diſcipulos ſuos viſitabat, tanquam paſtor, ſuas oues; tanquam redemptor eos, qui in captiuitate tenebantur; & præ cæteris tanquam medicus, viſitabat ægrotos. Nunc enim ad ipſorum domus ſe ſe inuitabat, quemadmodum fecit cum Zachæo: in cuius domum ingreſſus, dixit: i *Hodie ſalus domui huic facta eſt*: nunc vocatus & rogatus, vt viſitaret, libenter id faciebat: i *Luce* 19. 9.

quem-

k Matt 9.18 25. Marc. 5.22. 43. Luce 8.55. Lib. 6. in Luc. quemadmodum fecit cum k *Archiſynagogo:* in cuius domum ingreſſus, filiam eius mortuam vitæ reſtituit;& ſtatim iuſſit *dari illi manducare:* ad ſignificandum (vt ait Sanctus Ambroſius) neceſſitatem, qua vrgentur, reſuſcitati, ſumendi cæleſtem cibum, vt gratiæ vitam poſſint conſeruare.

f Ioan. 4. 46.50. t Matth 8. 7. ALIAS non accedens infirmorum domum, omnipotentiam ſuam verbo eis ſanandis abſens oſtendebat: vt fecit cum filio f *Reguli:* præcipuè cùm illi ob modeſtiam & humilitatem indignos ſe exiſtimabant, ad quos viſitandos ipſemet accederet, ſicut euenit t *Centurioni*, *cuius puer iacebat in domo paralyticus.*

HVNC ergò in modum cogita, venire Saluatorem ad te viſitandum, dum communicas: & nominatim venire tanquam medicum, iuxta illud Auguſtini: *Magnus de cœlo medicus aduenisti, quia magnus in terra iacebat ægrotus.* Aliquando ipſe inſpirat, iubetque, vt ad ſuſcipiendum accedas; aliquando vult, te id deſiderare, & à te rogari. Ingredienti verò, mox cum animi demiſſione infirmitates tuas aperies: ſua enim viſitatione te ab eis liberabit. Si u *omnes infirmi, quicunque vel fimbriam eius veſtimenti tangebant, ſalui fiebant:* quanto magis (ait Sanctus Chryſoſtomus) ad id ſufficiet, tangere & ſuſcipere ipſummet Saluatorem in hoc ſacramento: ex quo virtus exeat, qui tuam infirmitatem ſanet? Tange illum fide, & charitate, quemadmodum illum x *tetigit mulier, quæ ſanguinis fluxum patiebatur*, & experieris virtutem eius in reprimendo fluxu amoris proprij. Ne tangas eum ſicut turbæ, *quæ illum comprimebant & affligebant:* nam (vt ait Sanctus Gregorius) qui minus reuerenter cum illo agit, quod in ſe eſt, illum affligit; & nullum ex eo tactu commodum refert. contrà verò tanta eſt huius Domini liberalitas: vt, quando præ humilitate & reuerentia, aut ex alia iuſta cauſa non poſſis illum ſuſcipere, remuneret te fauore aliquo eorum, quos in ipſa communione exhibuiſſet. Nam etiam abſens ſolo verbo poteſt infirmos ſanare; ſic enim ſanitatem nobis per ſacramenta impertitur: vt eius virtus non ſit eis alligata.

u Matth. 14. 36. Homil. 51. in Matth. x Luc. 8. 44 lib. 3. Moral. cap. 11.

7. SABBATHO viſitationem eam conſiderabis, quam ſanctiſſimi huius Domini anima fecit ad animas ſanctorum Patrum, qui detinebantur in lymbo. de quo dicit Scriptura diuina: y *Penetrabo omnes inferiores partes terræ; & inſpiciam omnes dormientes; & illuminabo omnes ſperantes in Domino.* qua viſitatione lymbum illum in paradiſum conuertit: remunerans præteritos ſeruorum ſuorum labores, clara diuinitatis ipſius viſitatione. Hunc in modum huius Domini anima noſtram in ſacra communione viſitat; & cor, quod erat inſtar lymbi in imaginem conuertit paradiſi: explens illud, quod promiſerat per Iſaiam,

y Eccl. 24. 45.

dicens:

Digitized by Google

dicens : z *Tunc delectaberis ſuper Domino, & cibabo te hæreditate Iacob Patris tui:* ipſomet, ſcilicet Chriſto, qui eſt electorum hæreditas; vt incipias in ipſa terra cibum illum delibare, quem tibi præparatum habet in cœlo. z *Iſai.* 58.14

Mox licebit viſitationes illas perpendere, quas poſt ſuam reſurrectionem fecit Saluator. Quas aliquando, quaſi habitu mutato, vt a *peregrinus, aut* b *hortulanus* faciebat : donec ſenſim protracta familiari conuerſatione, quis eſſet oſtenderet : aliàs verò ſtatim ſe agnoſcendum exhibebat ſuis Apoſtolis, quibus tum c *vulnera oſtendebat*, & vt ea tangerent inuitabat; tum etiam, vt comederent de *fauo mellis*, & *piſce toſto ſuper prunas*, & pane quodam prodigioſè facto, dicens eis: *venite, prandete.* Quid autem hoc totum erat, niſi figura quædam eius, quod in ſacratiſſimo hoc Sacramento geritur? in quo ipſe Saluator, mutato quaſi habitu, panis & vini figura tectus, ad te viſitandum venit. Quod ſi in familiari cum ipſo conſuetudine per orationem perſeueres : aperiet tibi oculos animæ, vt eum agnoſcas, & præſentiam eius diuinam ſentias; diuinique huius conuiuij præſtantiam experiaris. in quo piſcem tibi porrigit ſuper prunas aſſum : qui (vt ait Sanctus Auguſtinus) Sacratiſſimum eius corpus ſignificat, multis tormentis toſtum; & fauum ipſius diuinitatis, cum omnibus ſuis admirandis perfectionibus : implens omnia tua deſideria dulcedine, quam in ſe continnet. Audi itaque vocem tui Magiſtri dicentis: *venite & comedite.* Et ſi eſuris ac ſitis iuſtitiam : diuinum hunc panem comede, & ſaturaberis: ille enim eſt ſapientia tua, iuſtitia, ſanctificatio & redemptio tua. illi ſit honor & gloria in æternum.

a *Luc.* 24. 6. 31.
b *Ioã.* 20. 25
c *Luc.* 24. 42.
d *Ioan.* 21. 10. 13.
Tract. 131. *in Ioan.*

§. 2. *Sanctiſſimam Euchariſtiam lecticam eſſe Saluatoris, ad has viſitationes faciendas.*

Explicemvs adhuc amplius harum viſitationum Saluatoris noſtri theſauros, ex ijs quæ liber Canticorum refert de myſtico illo ferculo ſiue geſtatoria ſede, quam fecit ſibi Rex Salomon, vt faciliùs poſſet per plateas Ieruſalem deferri. a Fercvlvm (inquit) *fecit ſibi Rex Salomon de lignis Libani: columnas eius fecit argenteas, reclinatorium aureum, aſcenſum purpureum media charitate conſtrauit, propter filias Ieruſalem.* quod totum præclarum fuit humanitatis Christi Domini noſtri ſymbolum: quam diuinum Verbum ſibi ipſi fabricauit, vt in ea inæſtimabilis gratiæ ſuæ theſauros oſtenderet. Fecit enim eam imprimis ex *lignis Libani* ob eius ſublimitatem, puritatem, & incorruptibilitatem, quibus illam exornauit; columnæ erant *argenteæ*, ob gratias ac dona Spiritus S.

a *Cant.* 3. 9.
Vide Martin. Delrio, qui refert Alanum pro has expoſitione.

quibus illa innitebatur; ſplendens prædicatione, operibus ac prodigijs, quæ paſsim edebat. *Reclinatorium* erat *aureum*: ob excellentiſsimam charitatem,& vnionem beatificam, qua beatiſsima eius anima fruebatur. *Aſcenſus* ipſaque ſedes *purpurâ* erat induta; quia tota eius temporalis vita, ex quo fuit incarnatus, donec exſpirauit in cruce, cooperta fuit laboribus, ita vt, quo magis ætate creſceret, eò etiam magis creſcerent labores. Ipſum porrò *medium Charitas* occupabat, ipſum ſcilicet verbum Patris, quòd eſt verus DEVS, & ipſamet Charitas per eſſentiam: eratque in ferculo illo, ac throno quaſi ſedens; in quo ab vna in alteram partem deferebatur, vt *filias Ieruſalem*, animas ſcilicet iuſtas, recrearet, doceret, ac in bono promoueret. earum ſiquidem cauſa humanitatem hanc induit vt illi afficerentur, eumque diligerent, ſicut ipſe illas diligebat. quod clariùs exprimit alia lectio, quæ habet: *in medio eſt ipſe, accenſus vel combuſtus, ob filias Ieruſalem. in medio* ſcilicet ipſius ferculi *eſt ipſemet* Salomon *accenſus*; & ab amore ob filias Ieruſalem *combuſtus*: quia eas deſiderat accendere, eodemque amore vrere, vt ament ſicut amantur; gaudeantque videre, & obſequi illi, qui tantoperè illas amat, adeoque ingentia illis bona largitur. Sed cùm neceſſe eſſet, eum in cœlum aſcendere; ne hic amor tepeſceret, mirabili vſus eſt ſtratagemate: ſic enim aſcendit, vt voluerit etiam nobiſcum manere, cooperiens ipſum ferculum, vt poſſet in eo per ipſum mundum circumferri, ita vt omnes videns à nemine niſi fidei oculis, videretur. Non enim aliud eſt ſanctiſsimum Sacramentum, niſi ferculum, regiaque ſedes veri Salomonis, velo illo externo cooperta, quod exterius apparet, cùm intus totum ſuum habeat ornatum.

[V]ide Ludo[u]icum Le[g]ionenſem.

1. QVEM ſi fidei oculis penetres: videbis ibi ſacratiſsimam illam Humanitatem, tanquam *cedrum Libani*, tanti candoris, vt ipſa nix in eius præſentia, nigra videantur; tantæ pulchritudinis, vt ſtellæ ipſæ obſtupeſcant; tantæ incorruptibilitatis, maieſtatis & fortitudinis, vt Hierarchiæ cœleſtes in eius præſentia contremiſcant.

2. IBI quoque ſunt ſeptem *columnæ* ex argento puriſsimo: quia ſecum habet ſeptem Spiritûs S. dona, omneſq; gratias, ſcientias, & excellentias, quarum ſuprà fecimus mentionem.

3. IBI etiam *reclinatorium* videbis ex auro puriſsimo: in quo diuinum Verbum reclinatur: excellentiſsima ſcilicet vnio diuinæ eius perſonæ cum ſacratiſsima Humanitate: in qua quietem, & requiem ſuam DEVS inuênit, præ omnibus alijs creaturis: ex qua oritur vnio illa accenſiſsimi amoris, quo ſanctiſsima illa anima verbo ipſi eſt vnita, factaque vnus ſpiritus cum eius ſpiritu.

4. IBI quoque eſt *Aſcenſus* ille *purpureus*, qui etſi tantùm pœnarum & ig-

nomi-

nominiæ illi attulit, dum vixit in hac vita mortali; adeò tamen glorioſus & honorificus fuit in eius oculis: vt ipſemet velit, quotidiè eius memoriam repeti, intra hoc ferculum: & in ſuo corpore ſigna illa manere, eò glorioſiora in ſuis pedibus ac manibus, quo maiorem eiſdem pœnam prius attulerant.

Denique ſub iſto velo tectus manet ipſemet *Rex* Salomon, *accenſus & combuſtus* amore in ſeipſo, ob deſiderium accendendi, & inflammandi filias ipſas Ieruſalem, quæ ſunt ipſa animæ, viua fide ipſum aſpicientes, cordiſque pace, & quiete eum contemplantes. Sed quis non accendatur amore cœleſtis huius Regis, ſi eum videat adeò ipſius amore accenſum & combuſtum? Quodnam erit adeò frigidum cor, quod ferculi huius fabricam, vt oportet aſpiciens, reſiſtere poſsit igneis radijs, quos ipſe Saluator intus manens, ex ſe iaculatur? b *O filiæ Sion, egredimini, & videte Regem Salomonem* in ferculo, quod conſtruxit, vt ad vos viſitandas veniret, vobiſcum verſaretur, præſentia ſua vos honoraret, gratiaque & inflammata ſua charitate locupletaret. Hoc idem ferculum eſt ſimul thronus, ex quo tanquam Rex vos gubernat; & cathedra, ex qua tanquam Magiſter docet; eſt thalamus, in quo tanquam Sponſus ſuauiter ac iucundè vos recreat; menſa etiam eſt, in qua vos tanquam Pater alit. Inde tanquam medicus, vobis medetur; tanquam dux, protegit; vt paſtor, gubernat; & lactat, vt mater. 5. b Cant. 3. 11.

Quod ſi verò ſemel & ſimul audire cupias, quid in hoc ferculo lateat, vt magis ei afficiaris, qui tanto te amore proſequitur: intellige, ipſum propterea venire, vt c *ponat ſe quaſi ſignaculum ſuper cor tuum; vt ſignaculum ſuper brachium tuum*; & in anima tua ſimilitudinem imprimat inſignium ſuarum virtutum: vt & ipſe eius ſis ferculum, in quo hinc inde per mundum deferatur. Quid exiſtimas eſſe te, ô anima, quæ dignè communicas, niſi veri Regis Salomonis ferculum, ſiue lecticam, in qua corporaliter ipſe manet, quamdiu perdurat Sacramentum? poſtea verò manet etiam ſemper tuo ſpiritui per gratiam ſuam vnitus? Huius Domini præſentia, tanquam cedrum te facit montis Libani, candidum ob innocentiam; magnum, ob animi magnanimitatem; incorruptibilem, ob traditam tibi fortitudinem. Ipſe exſtruxit in te columnas argenteas, exornans & corroborans te donis ac virtutibus ſuis. Facit te aureum ſuum reclinatorium: quia ipſe in te requieſcit; & tu in eo per intimam conſuetudinem ac dulcem contemplationem: qui, vt poſsit aſcendere, tecumque ex inſtituto manere, gradus ſuos conficit, ac purpura induit, inſpirans, teq; adiuuans ad varia mortificationis exercitia obeunda, quibus patientia & obedientia tua perficiantur. indue ignominiæ eius purpuram, vt eiuſdẽ gloriæ purpurâ veſtiaris; humilia te exteriùs, vt interiùs 6. c Cant. 8. 6.

exalteris : ſuper omnia autem ipſemet eſt intra te *accenſus* & *combuſtus* amore, quem erga te habet; vt & tu ſimili amore in eum accendaris. Eu-
Lib. 4. Fidei cap 14. chariſtia (ait Sanctus Ioannes Damaſcenus) eſt pruna quædam accenſa: quia caro Chriſti, diuinitatis eius igni eſt coniuncta : quam ſuſcipimus, vt participatione diuini ignis igniamur, ac deificemur, ob inſignem, quam ad Deum acquirimus, ſimilitudinem. Et quemadmodum ſcintilla, ſi ab-
Lib. 4. in Ioan. c. 15. ſcondatur in ſtramine totum in ignem conuertit, ita (ait Sanctus Cyrillus) diuinum verbum incarnatum in noſtra natura abſconditum, illam deificat, ſibique reddit ſimilem in amore & puritate. LXX. Interpretes vertunt: *intimum eius lapidibus conſtratum.* & vox, qua hic vtitur Scriptura, ſignificat *lapides* inſtar *prunarum* ſplendentes, quales ſunt carbunculi. vnde etiam alia vox deducitur, quæ ſignificat *panes prunarum,* hoc eſt inter eas coctos.

O diuina Euchariſtia, & Carbunculus, tanquam ignis ſplendens, verus prunarum panis, qui comedentem accendis, ſuſcipientem ditas, teque tangentem purificas! tu Carbunculus ille es tanquam pruna, *quem* vnus
Iſai. 6 6. Ita LXX, & S. Hieronym. ibid. *Seraphyn forcipe tulerat de altari, tangensq; os Iſaiæ, abſtulit iniquitatem eius, & peccatum mundauit,* qui reuera & nos mundas, & accendis; facisq; in ardore ſimiles ipſis Seraphynis, vt etiam in terra participes efficiamur vnitionis amoris, quo illi fruuntur in cœlo, in æternum. Amen.

CAPVT VI.

GENERALIS ET SPECIALIS AD FREquentem communionem vocatio: varia rationes, ſigna, ac documenta.

ACCEDAMVS nunc ad alteram rationem & viam cognoſcendi excellentias ſanctiſſimi Sacramenti, ex admirabilium affectuum experientia, quos efficit in recipiente: ſi tamen, quomodo oportet, recipiatur: nullus enim eſt cibus adeò pretioſus, & delicatus, qui ſaporis ſui præſtantiam omnibus ſumentibus vniuerſim communicet; ſed iis tantum, qui palato ſunt ſano, & ad percipiendum ſaporem proportionato.

SED, cùm cibus hic de cœlo deſcendat, neceſſe etiam eſt inde prouenire id, quod nos facit dignos, qui eius ſaporem percipiamus. &, cùm ipſemet DEVS menſam hanc ſternat, ac præparet: idem nos ad eam inuitabit,
a Matt. 22. 12. a *veſtemq; dabit nuptialem*, qua dignè ad eam in eius præſentia accedamus.

b Omne

b *Omne enim datum optimum & omne donum perfectum de ſurſum eſt, deſcendens à Patre luminum*: quod autem datum melius eſt eo, quod hoc diuinum Sacramentum præbet?& quodnam donum perfectius ea perfectione, quã idem communicat? id autem totum de cœlo venit, ex liberali cœleſtis noſtri Patris munificentia, qui nos & vocat, & inuitat ad ipſum ſuſcipiendum: eaque nobis inſpirat, quæ præſtare debemus, vt tanto beneficio fruamur. iuxta illud, quod ipſemet Dominus dixit, in eo ſermone, quo myſterium hoc promulgauit, dicens: c *nemo poteſt venire ad me, niſi Pater, qui miſit me, traxerit eum; & niſi fuerit ei datum à Patre meo*: diuina .n. vocatio impedimenta remouet externa & interna huius ſumptionis: famem adfert ac deſiderium eam delibandi; auxilium præſtat ad procurandas diſpoſitiones neceſſarias, vt dignè huic menſæ poſsis aſsidere; efficitque vt re ipſa eam ſentias, eiusq; copioſis fructibus fruaris. Nam per hanc vocationẽ d *Rex* cœleſtis manu dilectæ ſuæ ſponſæ arrepta, *introducit eam in cellaria ſua*, & *in cellam vinariam*, vbi donorum ſuorum dulcedinem & efficacitatem offert delibandã. Quod ſi hæc vocatio neceſſaria eſt ad reliqua Chriſtianę vitæ excellentia opera præſtanda, vt ſupra eſt dictum: quanto magis ad hoc opus erit neceſſaria, in quo omnium perfectio, quaſi compendio cõtinetur, eſtque ad eam perfectiſsimè obtinendam via & medium? quam ob cauſam diuina ſapientia, poſtquam ſibi ædificaſſet domum Eccleſiæ, cum ea pulchritudine & diligẽtia, quam Tractatu primo deſcripſimus: & vocaret, qui in ea habitarent; expreſsè meminit diuini huius Sacramenti dicens: e *venite, comedite panem meum, & bibite vinum, quod miſcui vobis*. Quis autem hic panis eſt, & quodnam hoc vinum, (ait S. Cyprianus) niſi quod in ſancto Miſſæ ſacrificio offertur? vocat autem, ſuum, quia idem ipſe, qui nos inuitat, eſt ipſe panis & vinum, quod nobis porrigit. Et quoniam quod maximè pretioſum eſt ac delicatum, id etiam maximè allicit, attrahitque ad ſe cor humanum: ideò hoc cibo & potu, vtpotè pretioſiſsima ac delicatiſsima re totius Eccleſiæ, nos inuitat ad eam ingrediendam, & altiſsimam euangelicam perfectionẽ, quam illa profitetur, procurandam: ita implens, quod Propheta dixit: f *in funiculis Adam traham eos, in vinculis charitatis, & declinaui ad eos, vt veſcerentur*: funiculi Adami & vincula charitatis ſunt fauores & beneficia, quæ in ſublimi hoc conuiuio nobis exhibet, quibus ad ſuum obſequium fortius ſuauiusque nos trahit, quam alijs donis: quia non ſolùm cum ſponſa poſt Chriſtum g *currimus, odorem* percipientes *vnguentorum eius*; ſed etiam corpus & ſanguinem eius deguſtantes, ac dulcedinem percipientes, quæ ex eis prouenit. Si homines illi, quibus Chriſtus Dominus ex quinque panibus, quos habuit in deſerto, cibum dedit, miraculum admirati; & ſuauitatem, quam ex hordaceo illo pane eius manibus multiplicato ſentiebant, attoniti, eum ſequebantur: quid mirum, ſi poſt eundem eant, qui ex eius manu hunc vitæ

b *Iac.* 1.17.

c *Ioa.* 6.44. 66.

d *Cant.* 1.4. & 2.4.

e *Prou.* 9.5.

Epiſt 3. *lib.* 2

f *Oſea* 11. 4.

g *Cant.* 1.3.

Digitized by Google

panem ſuſcipiunt, qui ita alterum illum excedit, ſicut id quod viuit, excedit depictum? & ideò ipſe CHRISTVS Dominus illis dixit: h *operamini non cibum, qui perit; ſed qui permanet in vitam æternam, quem Filius hominis dabit vobis.*

h Ioan. 6 27

§. 1. De Generali ad ſacram Communionem vocatione.

SED vt hic modus innoteſcat, quo DEVS nos ad hoc conuiuiũ vocat, & allicit: præmittendum eſt, vocationem ad huius Sacramenti vſum eſſe duplicem. Generalem alteram, omnibusque Chriſtianis communem: alteram ſpecialem & electorum propriam, in caſibus magis particularibus.

PRIMA vocatio innititur ijs omnibus, quæ dixit Chriſtus D.N. cùm Sãcti huius Sacramenti neceſsitatem & excellentiam propoſuit, omnes inuitans ad eius carnem comedendam, & bibendum ſanguinem. Quam vocationẽ explicare licet eo modo, quo idem Dominus vocauit homines, cùm dixit: i *venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis: & ego reficiam vos.* quæ enim refectio magis eſt neceſſaria & vtilior hac, quam in hoc cibo & potu ipſe nobis præbet? ea enim iugum eius ſuaue fit, & onus valdè leue. In illis autem duobus verbis: *Laboratis & onerati eſtis*, duo inſinuat cauſarum & motiuorum genera; hanc refectionem ſumendi; vt bonorum operum labor, & pœnalitatum onus commodè portetur, iuxta illud, quod dixit per Oſeam, k *ero eis quaſi exaltans*, & ſubleuans *iugum,* quod *ſuper maxillas* portant, & *declinabo ad eos, vt veſcantur.* Quemadmodum enim ſolicitus agricola cùm videt boues arando defatigatos, pabulum eis præbet, quo vires nouas recipientes, laborem proſequantur; ſic enim vix iugum, & onus eius ſentiunt: ita miſericors DEVS noſter ſolicitus eſt, vt laborantes in iugo legis eius portando, alleuiet ac recreet: ſe ipſum humilians, ad præbendum ſuauiſsimum corporis ſui cibum, vt comedant: cuius virtute iugum redditur ſuaue, & labor leuis ac facilis. Eius enim miſericordia ipſum vrgere videtur; vt verba illa ſuauiſsima nobis dicat, quæ ſuis diſcipulis dixit, cum quatuor millibus hominum cibum præbuit, ex ſeptem panibus: *miſereor* (inquit) *ſuper turbam: quia ecce iam triduo ſuſtinent me, nec habent quod manducent: &, ſi dimiſero eos ieiunos in domum ſuam, deficient in via.* Illi (ait S. Remigius) triduo ſuſtinent Chriſtum, qui ad eius obſequlum per veram pœnitentiam ſunt conuerſi, cogitatione ſcilicet, verbo, & opere; contritione, confeſsione, & ſatisfactione pro ſuis peccatis. Quos ſi ieiunos dimitteret, deficerẽt in via: quia opera illa valdè ſunt laborioſa. ideoque, vt eos reficiat, animumque ad progrediendum addat, ſubuenit illis cibo diuini ſui corporis, conuiuio illo ſeptem panum adumbrato: quatenus eorum cor ſeptem Spiritus S. donis, & ſeptem præcipuarum virtutum Theologicarum & cardinalium augmento corroborat.

Ioan. 6. à verſu 32.
1.
i Mat. 11. 28.
k Oſee 11. 4.
Marc. 8. 2.
Matt. 15. 32.
Apud S. Th. in Catena Matt.

Digitized by Google

borat. Non eſt Chriſtus D.N. ſicut crudelis ille m *Dominus Amalecita, qui de-* m 1. Reg. 30 13.
reliquit puerum ſuum, in ipſo itinere, quia ægrotare cœperat: vbi māſit per tres dies,
nec comedens panem, nec bibens aquam; ideoq; erat in periculo mortis: ſed ſimi-
lis potius eſt miſericordia Dauidis, qui videns puerum illum in tanta mi-
ſeria conſtitutum, iuſsit pueros ſuos, *dare ei panem & aquam: & reuerſus eſt ſpi-*
ritus eius & refocillatus eſt. Nam ſi n *aruit cor tuum* ac defecit, *quia oblitus es* n Pſa. 101. 5
comedere panem tuum, pijſsimo huic Domino cura eſt monere te, vt accedas
& comedas; refocilleris, & non pereas.

CLARIVS adhuc expreſſum hoc apparebit in Elia, cùm triſtis ac defa- 2.
tigatus, & ex perſecutione Iezabelis afflictus, tædio vitæ affectus, o *petiuit*
animæ ſuæ, vt moreretur; & cum perrexiſſet in deſertū viam vnius diei, ſedit ſubter o 3. Re. 19. 4
vnam Iuniperum, & obdormiuit in vbra Iuniperi: & ecce Angelus Domini tetigit eum
dixitq́, illi: ſurge, & comede. Reſpexit, & ecce ad caput ſuum ſubcinericius panis, &
vas aquæ: comedit ergo, & bibit, & rurſum obdormiuit. reuerſusq́, eſt Angelus Domi-
ni ſecundò, & tetigit eum, dixitq́, illi: ſurge, comede: grādis enim tibi reſtat via. Qui
cùm ſurrexiſſet, comedit, & bibit; & ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta
noctibus, vſque ad montem Dei Horeb, vbi ſolatium inuenit ſuorum laborum.
An non igitur hoc totum figura fuit & imago cœleſtis vocationis per An-
gelum illum cuſtodem? is enim, cùm triſtem te videt, ac deſolatum ob
tentationes vrgentes; aut tædio affici virtutis ab torporem te opprimen-
tem; ac defatigatum proijcere te ad dormiendum, & quærere ſolatium
aliquod tui laboris: tunc (inquam) ille te excitat, ſuisque inſpirationi-
bus ſuadet, vt ſurgas, & ad vnicum omnium horum malorum remedium
confugias, ad ſanctiſsimum ſcilicet hoc Sacramentum; igne charitatis
coctum & extremæ humilitatis cineribus coopertum. Sed quoniam ſola
comeſtio ordinariè non ſufficit ad omnem triſtitiam, torporemque de-
pellendum: ſecundò te excitat, ac ſæpiùs inſpirans, vt ſæpiùs eundem
cibum ſumas. nam, ſi cum ſpiritu id facias, ille ſomnum ac tædium, quo
afficeris, expellit, animumque addet ad perfectionis iter proſequendum,
donec ad eius faſtigium peruenias: in quo plenum tui laboris ſolatium in-
uenies.

EX quo apparet, quod vocatio diuina inuitet nos ad ſupremi huius Sa- 3.
cramenti vſum, in omnibus periculis, & magnorum laborum & pugnarum
occaſionibus: nam, vt ſupra eſt dictum, egregium tribuit robur animique
fortitudinem; ad ſtrenuè nos in eis gerendum. Memento illius temporis
& occaſionis, qua Chriſtus D.N. Apoſtolis ſuis dixit: p *Accipite & come-* p Mat. 26. 1. Cor. 11. 24.
dite: & inuenies, id factum nocte ſuæ paſsionis, cùm ſcilicet magnas tribu-
lationes expectarent. his eos armis munire volens, ne deficerent. &
ipſemet DOMINVS, ad noſtrum exemplum, eodem viatico ſe
muniuit, præbibens ſanguinis ſui calicem tanquam diſpoſitionem &

muni-

munimen, ad paſſionis calicem ebibendum. Nihil enim eſt, quod faciliorẽ reddat afflictionum, & tribulationum calicem: quàm diuinus hic calix, qui bibentium inebriat corda. q *O quàm præclarus eſt* (dicit Dauid) *calix me inebrians.* quemadmodum enim homo, nimio vino ebrius, non ſentit contemptus, & ignominias; nec onera etiam grauia curat: ita ſi calice hoc tuæ ſalutis inebrieris: magno animo, paſſionis calicem etiam amariſſimum exhauries. Nam ſi paululum r *farinæ,* quam *Eliſæus miſit in ollam* carnium, tanquam mortem amaram, ſatis fuit, vt *nihil amaritudinis in olla remaneret:* quomodo panis hic cœleſtis non ſufficiet, ad dulcorandam omnem huius vitæ amaritudinem?

q *Pſal.* 22. 5.
r 4. *Reg.* 4. 41.

§. 2. *Summa rationum, quæ perſuadent frequentiam Communionis.*

VT EXACTIVS capiatur vis generalis huius vocationis: operæ pretium fuerit, breuem quandam rationum ſummam hic ponere, quibus illa nos inuitat, perſuadetque frequentiam ſacræ Communionis.
1. PRIMA Ratio, cui reliquæ innituntur, eſt; quod ea ſit voluntas Chriſti D.N. eiuſdem diuini Sacramenti authoris: cuius voluntatis omnia ſigna habemus, quibus diuina voluntas ſolet nobis innoteſcere. quam vbi agnoſcimus: illa ſola pro ratione ſufficit; meritoque alijs rebus omnibus eſt præferenda. Hæc ſigna ſeu indicia eius voluntatis perſpicientur in reliquis rationibus,
2. quas adferemus. IDEOQVE SECVNDA ratio eſt, quòd idem ipſe Dominus in precatione quotidiana, (vt ait S. Cyprianus) iubet, diuinum hunc a *panem ſuperſubſtantialem petere, vt quotidie detur.* Et quemadmodum *panem quotidianum* appellat, quo corpus nutritur; ita eodem nomine nutrimentum animæ appellat: vt ſic oſtendat deſiderium, quo tenetur, vt cum ab ipſo petamus: & vt eadem frequentia vtrumque ſumamus. Ac propterea S. Ambroſius dicit: ſi panis eſt quotidianus, cur illum poſt elapſum annũ ſuſcipis?
3. Sume quotidiè, vt quotidiè tibi proſit. Huc accedit TERTIA ratio ex materia, qua hoc Sacramentum fuit inſtitutum: ex pane ſcilicet & vino, ordinario & quotidiano hominum cibo: qui etſi cibos alios pro diuerſis temporibus habeant: (nam aliquando carnibus, aliquando piſcibus vtuntur) at panis & vinum eſt quotidianum alimentum, quod cum omnibus alijs cibis ſumitur: ita etiam licèt anima varios habeat ſpirituales cibos, quibus alatur, & Scriptura diuina b *panis & vini* nominibus eos appellet, eò quòd ſint ordinarium eius alimentum: peculiari tamen ratione voluit ipſe Saluator, hoc Sacramentũ in reali & vera panis & vini forma & ſpecie inſtituere: vt intelligeremus, debere eſſe ordinarium & quotidianum noſtrum alimentum.
4. Huc accedit QVARTA ratio, eò quòd animæ neceſſitas, continua ſit

In expoſitiõ. Orat. Dom.
a *Matt.* 6. 11. *Luc.* 11. 3.
Lib. 5 *de Sacram. c.* 4.
b *Prou.* 9. 5.

Digitized by Google

& quotidiana, quemadmodum eſt ipſius corporis: cuius ſubſtantia & humidum radicale habet intra ſe connuam quandam vim, ticalorem ſc. naturalē, qui ipſum conſumit, ac deſtruit: niſi, quod à calore ipſo conſumitur, continuò nutrimento reperetur. In hunc modum, quoniam etiam anima intra ſe ipſam habet, quod continuè virtutem eius conſumit, amorem ſcilicet proprium: frequenti indiget reparatione, ſumptione ſcilicet panis huius cœleſtis. nam licèt alij ſint cibi, quibus hæc iactura reparari poſsit, nullus eſt tamen æquè, atque hic ad id potens. Et verendum (ait Sanctus Cyprianus) ne, qui ſacro hoc cibo priuatur, etiam omninò deficiat: deficientibus aut viribus ſpiritus, facilè vincetur à ſuis paſsionibus. c *aruit enim cor meum* (ait Dauid) *quia oblitus ſum comedere panem meum*: Hoc ipſum valdè confirmatur ratione QVINTA, ob continuos ſcilicet conflictus, quibus à Dæmone, mundo, & carne vrgemur; & ob continua pericula, quibus verſamur, in grauia peccata incidendi. Cùm igitur pretioſum hoc Sacramentum, fortiſsimus ſit Clypeus contra omnes hoſtes; & efficaciſsimum Antidotum, & præſeruandum ab omnibus ſpiritualibus morbis: vult noſter hic ſupremus Dux, ac medicus, hiſce armis, & hoc præſeruatiuo Antidoto nos munire, & præparare, ita frequenter illud ſumendo, ſicut opus eſt, vt ex his conflictibus ſalui euadamus. Eſt PRAETEREA eiuſdem Dei voluntas, vt quotidiè in virtute creſcamus; & in eius obſequio non retrocedamus, hæreamus, aut lento paſſu pergamus: ſed vt alacriter progrediamur. erit igitur diuinæ eius voluntati valdè conforme, vt communionem ſacram frequentemus: cuius effectus eſt, non ſolùm conſeruare, ſed etiam augere ſpiritus feruorem: quemadmodum cibus magnæ ſubſtantiæ, non ſolùm corpus nutrit, ſed etiam impinguat; & facit, vt creſcat: quando in ea eſt ætate, vt creſcere poſsit: SEPTIMA ratio deſumitur ex fine, quem Saluator noſter reſpexit, cùm diuinum hoc Sacramentum inſtituit: memoria ſcilicet ſuæ paſsionis, & beneficiorum, ac gratiarum, quas nobis contulit. Cùm igitur ſit æquiſsimum, quotidiè nos eſſe memores plurimorum, quæ noſtri cauſa eſt perpeſſus; & quotidiè gratias agere ob beneficia, quæ quotidiè accipimus: æquiſsimum quoque erit, quotidiè offerre illi diuinum hoc ſacrificium, aut eidem aſsiſtere, & ſanctiſsimi huius Sacramenti participes fieri: vt noſtra memoria recentior ſit, & viuacior; gratitudoque magis deuota: dum ei coniungimur, qui tantum bonum nobis confert. Signum eſt enim, quod & ipſum benefactorem, & eius beneficium parui æſtimemus: niſi ea frequentia eoque modo gratas nos exhibeamus, quo ipſe optat, ac petit.

In expoſ. Orat. Dom.

c *Pſa. 101. 5.*

5.

6.

7.

OMNES hæ rationes confirmantur OCTAVA ratione, conſuetudine ſcilicet Eccleſiæ primæuæ tempore Apoſtolorum, qui optimè nouerant Chriſti D.N. voluntatem: valdeque gaudebant, quod ea executioni 8.

d Act. 2. 42. *In Epiſt. decret. 1. c. Epiſcopus § 1. de conſecra.*

mandaretur:quam vt explerent, d *erant perſeuerantes in communicatione fractionis panis*.ex quo tantus proueniebat fructus, vt vel ex eo ſatis appareret, à Deo eſſe eam conſuetudinem,quæ tales fructus proferret:Quam ſub grauibus pœnis iuſſit ſeruari S. Anacletus Papa, eò quòd inciperet iam aliquis tepor obrepere.

9. *3 p. q. 80. a. 10. vbi allegat SS. Ambroſ. & Auguſt. infra citandos.*

Hvc accedit,quòd SS. Patres,& inſigniores Eccleſiæ Doctores,per quos Dominus noſter nos alloquitur, ſuamque aperit voluntatem,ſuadeant(vt refert S. Thomas hanc frequentiam communionis, & ad eam exhortentur.æquum autem eſt,filios ſequi,& amplecti conſilia Patrũ; & non reprobare,aut reijcere conſuetudines,quas illi approbarunt:quia facilè eſſet incidere in periculum, labendi in errores miniſtrorum Antichriſti:qui hoc maximè agunt, vt laudabilem hanc conſuetudinem, ac iuge ſacrificium ab Eccleſia tollant.

10. Deniqve nihil tutiùs facere poteſt Chriſtianus, qui viuum ſit Chriſti membrũ & Eccleſię:quã ſi deſideria & actiones ſuas, cum ſui capitis, eiuſq; Eccleſiæ Catholicæ actionibus cõfirmet, per quã ille nobis eas proponit,ac manifeſtat.

Seſſ. 13. c. 8. & ſeſſ. 23. c. 13.

Cùm igitur ipſa Eccleſia per ſacrum Tridentinũ Cõcilium dicat.ſe deſiderare,vt fideles in ſacro Miſſæ, cui interſunt, frequenter cõmunicent,nõ ſpiritualiter tantùm,ſed etiam ſacramentaliter,ad maiorẽ profectum ex ea ſuſcipiendũ: rationi omninò eſt cõſentaneum,eius membra idẽ deſideriũ habere;magnoq; feruore ac diligẽtia illud executioni mãdare.Ne tñ ex his rationibus occaſionẽ aliqui accipiã,in alterũ extremum incidendi, quotidiè pro arbitratu ſuo cõmunicandi,operę pretiũ eſt declarare,in quibus occaſionibus illæ locũ habeãt. *Primũ* itaq; locũ habẽt rationes prædictę in ipſis Sacerdotibus,quibus ex officio incumbit,diuinum hunc panem ſibi & alijs conſecrare:illi enim,&ſacrum Miſſę facere,& cõmunicare quotidiè deberẽt,quemadmodũ ſuo loco dicemus.Ac præterea, ꝙ in ipſis eſt,debent ſemper pro alijs fidelibus pręparatũ illũ habere:optantes & operã dantes,vt frequenter illi cõmunicent.nã quemadmodũ nõ decet,panẽ filiorũ mittere canibus; ita eſt periculoſum ipſis filijs cùm petunt, (ſi tamen vt oportet petant)illũ denegare. Locum deinde habent eædem rationes in reliquis fidelibus,qui magnam propter eas propenſionem habere deberent,frequenter communicandi. Non vt ſeipſos ex eiſdem tantùm rationibus gubernantes, quotidiè cõmunicent;aut ita frequenter,ſicut propriũ illis iudiciũ ſuggerit: quia in hoc poſſet ſæpè magnus error ac deceptio euenire, contra ſpiritum Chriſti D.N.Qui quemadmodum voluit ſeculares homines non conſecrare hoc Sacramentum,nec proprijs illud manibus ſibi ſumere; Sed per manus Sacerdotum,quibus ſolis & conſecratio, & diſtributio competit:ita etiam voluit eoſdem ſæculares in ea frequentia dirigi iudicio prudentum Sacerdotum & Confeſſariorum., qui illorum conſcientias gubernant.

S. Tho. 3. p. q. 80. a. 10. ad 4.

Et quemadmodum intolerabilis eſſet error, ex prædictis rationibus dedu-

cere, quòd expediret, tres Miſſas quotidie facere, aut ter communicare, ſicut corpus ter in die ſumit refectionem: (nam Eccleſia ipſa, eiuſdem Chriſti ſpiritu edocta, maiorem ducens rationem reuerentiæ tanto myſterio debitæ, quàm voluntatis eius, qui vult communicare: non obſtantibus prædictis rationibus, decreuit: neminem, niſi ſemel in die communicare, exceptis quibuſdam caſibus ac ipſa notatis) ita etiam ad eandem Eccleſiam pertinet per ſuos miniſtros, Paſtores ſcilicet, & Confeſſarios ſingulis præſcribere, qua frequentia communicare debeant, ne in extremum nimietatis incidant. Nec vim contra hoc habet, ſi quis dicat: Confeſſarium eo ipſo, quòd pœnitentem abſoluat, eundem approbare; dignumque, qui communicet, iudicare: ſiquidem per abſolutionem maximum communionis impedimentum, quod eſt peccatum lethale, remouetur. Non, inquam, id valet: alioquin ſi carnalis peccator, qui ante horam cum muliere peccaſſet, id nunc confiteretur, poſſet arbitratu ſuo ſtatim abſque maiori aliqua neceſſitate ad communionem accedere; idemque os cum puriſſima hoſtia conſecrata coniungere, quod paulò antè adeò maculatum fuiſſet, & ſordidum. Scimus propterea, ſanctos Patres præter peccata lethalia, quædam alia impedimenta aſsignare frequentis communicationis: vt ea cum reuerentia, ac decentia debita ſuſcipiatur: cùm dixerit Apoſtolus: c *multa mihi licent, ſed non omnia expediunt*. nec docens eſt, eum, qui ex confeſsione diſcedit animo permanendi in multis peccatis venialibus, etamſi ſit iuſtificatus, æquè tamen frequenter communicare, atque eum, qui ſtatuit ab omnibus illis abſtinere. Nec ipſemet Saluator contentus eſt generali vocatione, qua omnes ad frequentem communionem inuitat, ſciens nimirum, non omnibus eandem frequentiam conuenire. Ideoque cum vnoquoque iuſto ſpecialibus alijs vocationibus vtitur, quibus efficaciter eum permoueat ad eam frequentiam, quæ illi magis conueniat.

S. Tho ſup. 3 7.

c 1. Cor 6.12.

§. 3. *De ſpeciali ad frequentiam ſacræ Communionis vocatione.*

SPECIALIS ſuauiorque vocatio, qua Chriſtus D.N. electos ſuos ad maiorē huius Sacramenti frequentiā inuitare ſolet, vt plurimùm incipit, poſtquam illi, dies per multos in ſanctis operationibus ſe exercuerunt; vultque ipſe ſingulare ſuum erga eos ſtudium & fauorem oſtendere; bonaq; illa opera remunerare; & ſpiritū addere, vt proſequantur, & in perfectione virtutum omnium proficiant: vt apparet in ea vocatione, cuius

a Cant.5 1. mentio ſit in libro Canticorum, cùm dixit ipſe: a *veni in hortum, meſſui myrrham meam cum aromatibus meis: comedi fauum cum melle meo; bibi vinum meum cum lacte meo: comedite amici, & bibite, & inebriamini chariſſimi*. Quia ſententia ordinem explicat, quem eius electi in ipſius imitatione tenere debeant, ad ipſum ſumendum. Primum enim metenda eſt myrrha mortificationis, cum qua ſimul virtutes colligant: quæ tanquam ſpecies aromaticæ, ſanctorum operum fragrantiam exhalent. quod vbi copiosè valdè (vt metendi verbum indicat) præſtiterint: illos inuitat, vt fauum cum eius melle comedant, aut (iuxta LXX. Interpretes) eius panem cum eius melle; eiuſque vinum cum eius lacte bibant. Per panem hunc & vinum (vt S. Ambroſius explicat) Sacratiſſimum ſuum corpus & ſanguinem intelligens, quemadmodum in hoc Sacramento eſt, cum ineffabili illa dulcedine, quam in eo communicat. Ad hunc cibum & potum inuitat ſuos amicos, ac dilectiſſimos, vt qui ament & amentur: deſiderans, eos comedere ac bibere; tantoque amoris exceſſu ſaturari, vt inebrientur: quaſi plus biberint, quàm debilis eorũ natura ferre poſſet. Nam (vt ait S. Gregorius) ſic inebriari, eſt, mutare iudicium in eo, quod antea ſentiebat, nouumq; animi robur cócipere, ad præſtandum, quod ante non poterat, ſenta ac dictamina huius mundi in ea commutando, quæ ſunt Chriſti; & carnis fortitudinem, in eam, quæ eſt ſpiritus. Qui tamen etiamſi inebrientur, non tamen ſaturi manẽt, aut tædio affecti, ſed eſuriunt ac ſitiunt magis. Nam vna communio, eſt noua quædam vocatio, & inuitatio noua, quæ nouam famem, nouamque ſitim excitat alteriùs. Nam ſi magni amatores corporalis huius vini, poſtquam multum hauſerunt, dicunt: (vt Salomon ait) b *quando euigilabo, & rurſus vina reperiam*, quibus amplius ex ſatier? quid mirum, ſi iuſti cœleſti hoc vino inebriati, poſtquam ſanctæ contemplationis ſomno illud digeſſerint, excitentur dicentes: quando iterùm concedetur mihi, vt vinum hoc hauriam? &, ſi homines illi, quos Chriſtus D. N. in deſerto pauit, cùm inſinuaret ſe illis daturum panem alterum, c *qui permanet in vitam æternam*: ipſi, antequam illum deguſtarent, *dixerunt: Domine ſemper da nobis panem hunc*: quid facient, qui iam experti ſunt panis huius ſuauitatem, fauumque & mel, quod ſumẽtibus communicat? ſimul enim ſaturi ſunt, & famelici: ſaturitate ſcilicet famelica, & fame ſatura. Quia neque cibum alium huic contrarium eſuriũt; neque hoc ſumpto, ſentiunt ſe ſaturos: nam etiam tunc cùm comedunt, didicunt: Domine *ſemper da nobis hunc panem*: nam ipſemet panis, quem comedunt, quia panis viuus eſt, inſpirat illis, vocatque vt eundem ampliùs comedere deſiderent, & ab ipſo petant. Ideò enim ait Scriptura: d *qui edunt me, adhuc eſurient; & qui bibunt me, adhuc ſitient*.

In Cant.5. & lib.5 de Sacra.c 3.

Hom.10. in Ezech.

b Prou.23 35.

c Ioa. 6. 27. 34.

d Exod.24. 29.

Ex His apparet, vocationem ſpecialem ad frequentem communionem non aliud eſſe, quàm famem hanc, internumq; communicandi deſiderium,

ab ipſo-

ab ipſomet Domino, qui nos inuitat, inſpiratum: quia ipſe eſurit, vt ipſum ſumamus; & ipſius fames noſtram excitat; & noſtra ſaturatio eſt etiam ipſiùs: noſtram enim comeſtionem, ſuam reputat. Ac propterea, cùm dixiſſet: *comedi fauum cum melle meo*, ſtatim ſubiunxit: *Comedite amici*. Tunc enim ipſe Chriſtus comedit, quando eius amici comedunt, ob vnionem amoris, quo cum illis eſt coniunctus.

QVARE primùm indicium, quòd appetitio communicandi ſit vocatio & inſpiratio Dei: eſt, quando eam ſentiunt, qui huic Domino ſunt amiciſſimi, eiuſque voluntati addictiſsimi; adeoque feruentes, vt operibus ipſis manifeſtent, ſe & amare & amari. Et propter mutuum hunc amorem deſiderant illi ſemper eſſe cum Chriſto; & Chriſtus cum eis. Ideoque S. Ambroſius verba illa in initio Canticorum: *Oſculetur me oſculo oris ſui*, vtrique accommodat. Nam poſſunt hæc eſſe verba Chriſti, animam ad ipſum in hoc Sacramento ſuſcipiendum inuitantis: eademque eſſe etiam animæ petentis, vt ipſemet Chriſtus ad eam viſitandam, ſeque eum ipſa vniendum veniat. Vis (ait S. Ambroſius) hæc verba ad Chriſtum aptare? nihil gratius: vis ad animam tuam? nihil iucundius. vtrumque autem verum eſt. in hoc enim conuiuio vterque amans eſurit, & vterque ſe mutuo inuitat. Et propterea idem Dominus in Apocalypſi dixit: e *Ego ſto ad oſtium, & pulſo: ſi quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipſe mecum*. Tunc te vocat, quando, vt communices, inſpirat: cui ſi aperias, admittens eius inſpirationem, ingreditur: & tu cum illo cœnas, quia præbet tibi ſuauiſsimos Spiritûs affectus; ille verò cœnat tecum, oblectans ſe feruore, quem tu oſtendis in rebus obſequij ipſius.

I. *Lib. 5. de Sacram. c. 2. Cant. 1. 1.* e *Apoc. 3. 20*

SECVNDVM ſpecialis diuinæ vocationis ſignum ſolet eſſe, cùm excitatur fames ex propria neceſsitate, & experientia remedij, quod in ipſa cõmunione inuenitur. Nam ſi afflictus, ſi tentatus, puſillanimis, & infirmus experiuntur, benè ſibi rem ſuccedere hoc Antidoto ſumpto; ac propterea vehementer illud deſiderant: ſignum eſt, cœleſti medico placere, vt frequenter illo vtantur: vt ſic à ſuis malis eripiantur, & præſeruentur. Et quoniam diuinum hoc Sacramentum eſt vniuerſale noſtrarum omnium miſeriarum remedium; ideò omnes ad illud ſuſcipiendum nos impellunt. Nam in Chriſto (ait idem S. Ambroſius) omnia inuenies. ſi vulnera tua curari deſideres, ille eſt medicus; ſi nimio labore æſtues, ille eſt fons; ſi peccatis es oneratus, ille eſt iuſtitia; ſi tenebras fugis, eſt lux; ſi cibum quæris, ipſe eſt alimentum. & quoniam totus ipſe eſt in hoc Sacramento: ideò pro omnibus in eo remedium inuenies. 2.

HINC oritur tertium indicium ſpecialis vocationis, quando fames excitatur ex proprij ſpiritualis profectûs, & copioſi fructus, quem ipſa communio profert, experientia. Nam ſi ex ipſa communione creſcit humili- 3.

tas,& reuerentia,& reliquæ virtutes:indiciũ magnũ eſt, D. N. infundere deſideria illa cõmunicandi, vtpotè ex qua finis ille obtineatur, in quẽ ipſa Cõmunio dirigitur:modò præparatio deſiderio ipſi correſpõdeat. Et proptereà S. Baſil.dicebat,frequẽter cõmunicare, rem eſſe glorioſã, valdeq; vtilẽ: *quis enim ambigit, quin frequẽs vitæ participatio nihil aliud ſit, quã pluribus modis viuere?* In Cõmunione.n.ſunt oẽs modi conſeruãdi & augẽdi vitã, tam actiuã,quàm cõtẽplatiuã,& ex vtraq; mixtã, ad multorũ commodũ. Et ita ait,in Eccleſia ſua communicaſſe fideles quater in hebdoma: Dominica ſcil. Feria 4. 6. & Sabbatho;& reliquis Sanctorũ Feſtis dieb⁹. Sed S.Chryſoſt. vlteriùs progreditur,dicens: Noli,diẽ Solemnẽ expectare: vera .n. ſolemnitas in animæ puritate cõſiſtit.Quæ ſi adſint,ſemper celebrare poteris ſolemnitatẽ:& ſemper accedere: Et proptereà S.Ambroſ.(ex quo id accepit S.Auguſt.) ita (ait) viue,vt poſsis quotidie cõmunicare:nam panis hic eſt quotidian⁹,&, ſi præpares te ad dignè ſumendũ, dicere licebit: panem noſtrum quotidianum da nobis hodie.Nam quotidie erit tibi HODIE: ſi quotidie ad eum ſumendũ te diſponas. Sed quoniam ordinariè præparatio noſtra parua eſt,& vitæ occupationes multæ, ac tepiditas magna: pauci ſunt tanta frequentia digni,habita ratione reuerentiæ,quæ Maieſtati Saluatoris,nos viſitantis debetur.

Epiſt. ad Cæſariam Patritiã. apud Caniſium de Euchariſt. q 9.

Homil. 28. in 1. Corint.

Lib. 5. de Sacram. c. 4. Homil. 28 verb. Domini.

§. 4. *Documenta aliquot circa frequentem Communionem.*

EX hactenùs dictis ſatis apparet, ſi ordinariam hominum diſpoſitionem attendamus,duo poſſe eſſe extrema, circa frequentiam Communionis vitioſa: alterum eorũ, qui rariùs, quàm par eſſet,accedunt: alterum eorũ, qui nimis frequenter: in qua re difficilè eſt mediũ attingere, nam (vt S.Bonauent.ait) quemadmodum diuerſa ſunt hominũ ſtudia, variæque, vt ſuæ conſcientiæ cõſulant, & ad cœleſtem hanc eſcam ſe præparent,curæ: ita meritò diuerſa debet eſſe ad eam accedendi frequentia. Subiungit verò ipſe communem quandam & vniuerſalem in hac re ſeruandam regulam, his verbis. „ Vix aliquis ita Religioſus eſſe videtur & Sanctus,exceptis Sacerdotibus, „ quin ſemel in ſeptimana ſufficiat ei ex conſuetudine communicare: „ niſi ſpecialis cauſa quandoq; vel ratio plus ſuadeat, infirmitas ſuperueniens, „ vel ſingulariter feſtiuitas ſolennis, vel inuſitatæ deuotionis feruor, & intemperata „ deſiderij ſitis ſit pro illius ſuſceptione, qui ſolus ſufficit, amantis „ animæ ardorem refrigerare: Et quia talis ardoris impetus non niſi ab Spiritu „ S. vt creditur,infunditur: ideò legibus humanæ conſuetudinis, & ſtatutis „ mortalium non arctatur.Sicut aliquos quandoque vidimus, licèt paucos, „ quibus viuere Chriſtus erat: ita vt, ſi non frequentius pane vitæ reficerentur „ Sacramentaliter,quaſi videbãtur vita corporis iam velle deficere: patentibus „ indicijs hunc defectum prodentibus. & qui ante tam debiles erant, „ quòd nec inceſſum debitum habere poterant: poſt ſuſceptionem illius Sacramenti „ in tantum confortabantur, quaſi nullam antè ſenſiſſent debilita-

tem

tem maniſeſtè apparente: iuxtà illud: f *Caro mea verè eſt cibus,& Sanguis meus verè eſt potus.* Quia multus cibus materialis, vel potus poſſet ſic celeriter,& efficaciter non ſolùm corpus; ſed etiā animam recreare. Hæc S. Bonauent. f *Ioan.* 6 56

1. Ex quibus quatuor breues regulas ad rem præſentem colligere poſſimus. PRIMA eſt: quòd perſonæ in diuino obſequio feruentes (præcipuè ſi in ſtatu ſint continentium) poſſint ſemel in hebdomada ex ordinaria conſuetudine communicare. Quæ regula in multis Religionibus obſeruatur, eamque tradidit Angelus Sancto Pachouio, ſtatuens, vt eius Monachi diebus Dominicis communicarent: & Caſsianus reprehendit Monachos Communionem vlterius ſub propriæ indignitatis prætextu protrahentes. Quos (ait) maiorem arrogantiæ præſumptionem incurrere, quia vel tunc, cùm eam percipiunt, dignos ſe eius perceptione dijudicant. Multò enim iuſtiùs eſſe cum hac cordis humilitate qua credimus & fatemur illa Sacroſancta myſteria nunquam pro merito nos poſſe contingere, ſingulis ea Dominicis diebus ob remedium noſtrarum ęgritudinū ſumere, quàm vana perſuaſione cordis elati, vel poſt annum dignos eorum participatione nos eſſe credere. *Pallad. c.* 38 *Collat* 23 *c.* 21.

2. SECVNDA regula eſt: poſſe aliquas perſonas excellentis adeò virtutis ac ſanctitatis eſſe, adeòque diuinum hoc Sacramentum appetere, & eſurire; vt meritò debeat eis ſacra Communio ter aut quater ſingulis hebdomadis concedi: imò aliquibus, etſi raris, etiam quotidie, ſi perſonæ ſint Dei obſequio omninò dedicatæ, & à Matrimonij oneribus, ac ſæculi occupationibus liberæ. Nam ſi conditiones, quas Sanctus Bonauentura inſinuat, ſufficientes ſunt, vt octauo quoque die communicanti, extraordinaria aliqua communio ob extraordinariam neceſsitatem, & famem concedatur: ſi vehemens hæc fames, ſit ordinaria, vitaque excellens, licebit maiorem frequentiam etiam ex conſuetudine addi. Et cùm hic panis ſit quotidianus, fas eſt credere, eſſe etiam hodie in Eccleſia perſonas aliquas, præter Sacerdotes, quibus dari poſsit communio ita frequenter. Et quemadmodum in primæua Eccleſia Apoſtoli eam quotidie multis fidelibus porrigebant: ita eſt credendum, eſſe etiam nunc paucos aliquos, quibus idem meritò concedatur: Siquidem g *nec manus Domini eſt abbreuiata,* nec ſanguis Chriſti ita refrixit, vt non ferueat ita nunc in paucorum aliquorum cordibus, quemadmodum tunc in multorum. Et Palladius in vita Sancti Apollo Abbatis (qui pater erat quingentorum Monachorum) refert; eos, qui cum illo erāt, nunquā conſueuiſſe corporalem cibum priùs ſumere, quàm communicaſſent: eò quòd eorum vita adeò præcelleret, vt quotidianam hanc portionem mererentur: nam obſequia extraordinaria digna ſunt extraordinarijs fauoribus, & gratijs. Et tunc locum habent rationes ſuprà poſitæ. g *Iſai.* 59.1. *Cap* 48.

TERTIA

3. TERTIA regula ſit: reliquas perſonas Deum timentes,ſed grauibus ſtatûs & officij ſui oneribus occupatas, ſi modeſtæ ſint,ac prudentes,poſſe decimoquinto die,aut ſingulis menſibus cõmunicare,celebrantes tunc perfe-ctum quoddam nouiluniũ cum ſacra Confeſsione,vt ſuprà diximus:& hoc
Apoc.22.2. cœleſte conuiuium animæ ſuæ exhibentes,vt ſint ſicut arbores ſiue *ligna vitæ in vtraque parte fluminis Paradiſi, quæ adferunt fructus duodecim, & per menſes ſingulos reddunt fructum ſuum.*

4. SED quoniam in trium prædictarum regularum vſu deceptio eſſe poteſt: QVARTA eſt regula certior ac ſecurior,quam prudens Sanctuſq; aliquis Confeſſarius præſcripſerit,habita ſimul ratione dignitatis Sacramenti;& neceſsitatis eius, qui communicat; & vocationis ac inſpirationis Dei ex tribus prædictis ſignis. Debetque qui communicat,ita exactè ſeruare,& continere ſe intra huius præſcriptionis limites,vt nec rariùs ſumat,ſub prætextu maioris humilitatis; nec frequentiùs ob indiſcretum feruorem, ex prætextu & titulo maioris profectus. Nam & hoc extremum eſſet valdè noxium,vtpotè quòd animum proderet parum humilem, & potius arrogantem,& inobedientem. Eueniet enim tibi,quod Hebræis: qui ex cupiditate plus ex Manna colligebant,quàm eſſet præſcripta menſura à Moyſe;&
Exod 16. 20 reſeruabant contra eiuſdem præceptum, in diem ſequentem: *cœpitq; ſcatere vermibus, atque computruit:* vt intelligatur, non prodeſſe Manna cœleſte,ſi menſuram excedat, quam diſpoſitio & ſtatus communicantis requirit; & terminum à prudente Confeſſario præſcriptum. Nam ſi nimius corporis cibus ipſi corpori nocet, & vomitum prouocat: non mirum eſt, ſi idem faciat cibus ſpiritualis, ſi indiſcretè nimius ſumatur. Quamobrem
Prou. 25.16 dixit Salomon: *mel inueniſti, comede quod ſufficit tibi: ne fortè ſatiatus euomas illud.* Eſtque praua diſpoſitio ad vtilem communionem, ſi cum inobedientia accedas. Cùm enim Dominus, ad te viſitandum veniens, adeò gratam habeat obedientiam, vt ne ipſe illam perderet, vitam potius obtulerit: quomodo ſua dona ei communicabit, qui contra obedientiam ad ipſum
Iſai.58.3. accedet? Attendè igitur, quod quemadmodum non placet illi *ieiunium* in quo *propria voluntas inuenitur*, ita nec placet ſacri huius cibi ſumptio: ſed in vtroque debes præſcriptum ab Eccleſia ordinem ſequi, & iudicium eius, qui te dirigit, amplecti.

Digitized by Google

CAPVT VII.

QVAENAM DE PECCATIS, ET ANIMI PERturbationibus, nobisq́; ipſis victoriæ ſint obtinendæ, vt cum perfectiſſima præparatione ad Communionem accedamus: & ingentia præmia ijs victoribus in eadem Communione reddi.

DVPLEX ſanctiſſimi Sacramenti prædicta cognitio, per Meditationes ſcil. eius myſteriorum, aut per experimentum effectuũ eius in ſacra Communione, animas requirit puras, & corda mũda: nam a *in maleuolam animam nõ introibit ſapientia, nec habitabit in corpore ſubdito peccatis*: & b *Beati ſunt mundo corde; quoniam ipſi Deum videbunt*; non in altera vita tantùm, ſed etiam in hac: perfectâ ſcil. illâ cognitione, quæ in ea cõceditur, tam in Meditatione & Contemplatione, quàm in ſuauitate, & experimento eius, quod ſuſcipitur. Ex quo fit, vt prima diſpoſitio, quæ procuranda eſt ad has glorioſas cognitiones obtinẽdas, (ſecundâ ſubſequente per experimentum in ipſa Communione) debeat eſſe conſcientiæ puritas, cordiſque mundicies. Nam ſi Manna communis iuſtorum ac peccatorum cibus, non communicabat præclaram c *omnis ſaporis ſuauitatem*, niſi iuſtis; quorum voluntati palatoq; ita ſeruiebat, vt eum perciperent, quem volebant: eò quòd illi Dei voluntati, palatoq; ſeruirent: quantò magis credendum eſt, Manna hoc cœleſte non communicare mirabilem ſuorum ſaporũ fructuumque ſpiritualium multitudinem, ac varietatem, niſi iuſtis, qui ſeipſos diuinæ voluntati exequendæ addicant, & mancipent? Neq; enim abſque myſterio, tantùm dixiſſe credendus eſt Dominus: d *neminem ſcire* hoc Manna, *niſi qui accipit*; non verò addidiſſe: quemcunque recipientem, illud cognoſcere: Nam ſi malè paratus aliquis illud accipiat, non gaudebit eius diuitijs ac theſauris. Ac propterea promiſsio huius Manna ſolùm facta eſt *Vincenti*, ſuos ſcilicet hoſtes, ſtrenuè contra eos pugnando; & quò magis erit ſtrenua pugna, & victoria glorioſior; eò maior erit menſura huius Manna, & ſuauitatum, & fructuum, qui cum eo præbentur.

a *Sapi.1.4.*
b *Matt. 5. 8.*
c *Sap.16.21.*
d *Apoc.2.17.*

§. 1. *Triplex victoria ſacram Communionem præcedere debet.*

AD huius rei declarationem eſt aduertendum: triplicem victoriam nos diſponere perfectiſſimè ad Manna (quid iuſtorum eſt cibus) de-

munio benè ſumpta miniſtrabit tibi arma ad vincendos Dæmones;ita eandem malè ſumptam fore occaſionem magnæ ruinæ, & vt ab illis deuaſteris.

QVÒD ſi copioſiori diuini huius Manna dulcedine frui velis: alij quoque eius hoſtes ſunt depellendi. qui etſi adeò magni non ſint,valdè tamen ſunt noxij: multitudo ſcilicet peccatorum venialium, & inordinatæ carnis paſsiones, ad voluptates & delicias quinque ſenſuum propendentis. Si enim huiuſmodi ſenſuum oblectationibus te ſubijcias: etiamſi Sacramentum ſumas, manebis aridus, & ſpeciali refectione priuatus, quam benè ſano & purgatæ animæ palato, ipſum recipientibus ſolet communicare. Recordare quod antiquum illud Manna, non fuit datum Hebræis ſtatim atque mare rubrum tranſierunt, ſed poſtquam tota farina, quam ex AEgypto ſecum acceperant, erat conſumpta. noluit enim DEVS vtroque cibo eos ſimul veſci. Quis enim iuſtus eſt,qui cùm aliquo tempore in captiuitate AEgyptiaca tanquam Diaboli mancipium propter peccatum manſerit, etiamſi inde per pœnitentiam liberetur, non ſecum farinæ aliquid acceperit, qua per dies aliquot quaſi paſcatur? Farina AEgypti ſunt odores & veſtigia, quæ remanent ex vita præterita; & res illæ delectabiles, quibus amor proprius fouetur & nutritur: quales ſunt loquacitates, ioci, & profana ſolatia. Quam farinam ſi adhuc retinere velis, cogita te huius Manna ſuauitatem non experturum; aut ſi hac refici & recreari velis: neceſſe eſſe, farinam illam proijcere & conſumere. Nam (Sanctus Bernardus ait) non poſſe in cœlum corde coniungi carnis & ſpiritûs delicias; nec mundi farinam & Manna cœleſte; nec vult DEVS ancillæ filium in domo ſerui ſui Abraham ludere cum Iſaac: quæ vox riſum ſignificat; ac proptereà dicit f *eijce ancillam & filium eius*. Quæ autem eſt hæc ancilla niſi ipſa caro? & quis eius filius, niſi amor proprius? vterque autem propendet ad farinam ſuam, ſenſuum ſcilicet delicias: ſed neceſſe eſt vtrumque ex animæ domo eijci, ſi remanſurus in ea ſit Iſaac, riſus ſcilicet & lætitiæ ſpiritus. Et quamuis Abrahamo graue eſſet hoc exequi: dixit tamen illi DEVS: *non tibi videatur aſperum ſuper puero & ancilla tua, vt illos à te ſepares: quia ego ſum qui id fieri præcipio.* & ſtatim, (quod eſſet ad obediendum promptiſsimus) voluntatem propriam vicit, vt expleret diuinam. Vince tu quoque tuam, quæ adeò inclinat ad indulgendum carni; & amoris proprij illecebras; vt particeps eſſe poſsis illius Manna quod tibi communicabit DEVS in hoc conuiuio.

2.

Serm. 2. de Aſcenſione.

f *Gen. 21. 9.*

SED vlterius adhuc eſt tua victoria progreſſura: dando operam, vt cordis etiam diſtractiones vagationesque vincas: quæ valdè etiam 3.

impediunt ſaporem illius Manna, eò quòd relaxent & effundant meditationem, ad illum percipiendum diſponentem. Nec minus importuni hoſtes eſſe ſolent ſtultæ cogitationes, quàm affectiones inordinatæ. De vtriſque enim dixit Sapiens: g *quando ſederis vt comedas cum principe: diligenter attende, quæ appoſita ſunt ante faciem tuam; & ſtatue cultrum in gutture tuo.* quaſi dixerit: cùm accedis ad comedendum cum Principe cœleſti in menſa huius ſanctiſsimi Sacramenti, diligenter attende, quem illud intra ſe continet, penetrans ad id quod in illo Manna eſt abſconditum; & cultro diſcretæ Meditationis illud diuide: neque enim integrum debes deuorare, ſed ſimul tamen mortificationis cultrum immitte in guttur tuum, vincens teipſum, diſtractiones tuas & affectus inordinatos, & ſenſuales carnis tuæ appetitiones iugulans: vt dignus ſis ſuauitatem deguſtare huius cibi cœleſtis, qui eſt alimentum hominum mundo mortuorum: ſed viuentium Deo; mortuorum amori proprio; ſed viuentium diuino; mortuorum ſibi ipſis; ſed Chriſto viuentium: vt locum in te habeat, quod Sanctus Paulus ad Coloſſenſes ſcripſit: h *mortui eſtis: & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo:* Si enim CHRISTVS Dominus noſter abſconditus eſt, & quaſi res quædam mortua, & in ipſo Sacramento ſepulta, vt tuus fiat cibus: æquum es, vt teipſum etiam tanquam mortuum geras, per tuijpſius mortificationem: & abſcondas te per meditationem cum ipſo Chriſto in DEO: vt abſcondito eius Manna frui poſsis.

g Prou. 23. 1.

h Coloſſ. 3. 3.

§. 2. *Victoriæ aliæ magis particulares.*

HAE ſunt victoriæ quæ in genere præcedere debent ſacram Communionem; quæ eò vtiliores erunt, quò fuerint magis particulares. harum itaque aliquas magis in particulari indicabimus. *Prima* erit vt ipſo die ſacræ Communionis ſtudeas ità gulam ſuperare, vt omninò ieiunus ab omni cibo & potu accedas: vt intelligas Chriſtum Dominum noſtrum debere eſſe primum ac præcipuum animæ tuæ cibum: pro cuius amore & reuerentia renunciare debeas cuicumque carnis delectationi.

1.

2. DEINDE eodem die ſingulari cura ac diligentia debes ſenſualitatis ſtimulos viciſſe; ita vt à præcedenti nocte nulla præceſſerit culpa, quæ corpus & animam maculet. Dedecet enim eodem die ad Communionem accedere, quo graue aliquod lethale peccatum eſt admiſſum; & quidem multò magis ſi fuit inhoneſtum. Imò ſuadent ſancti, expedire, vt etiam à communione abſtineatur, quando præcedente ipſa nocte aliqua huius generis, etiam ſine culpa, accidiſſet. Puriſsimi

S. Thom. 3. p. q. 80. a. 7.

Digitized by Google

riſsimi enim & caſtiſsimi agni caro, nec contingenda eſt, niſi à pura & caſta carne. licèt in hoc meritò amplectendum ſit prudentis Confeſſarij conſilium. Eſſet verò magnum quid ſemper ad communionem nō ſolùm à corporalibus cibis ieiunum accedere, ſed etiam à peccatis venialibus, ita vt illo die in nullum ex malitia, & ſciens ac volens incidiſſes.

ACCEDENDVM eſt etiam omnibus mundi pompis deuictis, & punctis prophani honoris quoad locum, veſtes & externum apparatum. qui vanitatis potius, quàm religionis intuitu adhibentur. nam in præſentia Dei viuentis, quicunque magnus eſt, debet ſe paruum iudicare, &, qui magis eſt humilis, ille eſt maior, & qui tunc puncta & reſpectus huius mundi obſeruat, non adfert ſecum diſpoſitionem quæ Chriſto placeat. Cùm autem conuiuium hoc exhibeatur ex eodem pane, eodemque Sacramento interiùs & exteriùs, vt omnium inter ſe vnio & coniunctio conſeruetur: rationi conſentaneum eſt, eo modo ad illud accedere, vt huic vnioni nihil derogetur; ſed diligentiùs tunc ſeruetur, quod dixit Eccleſiaſticus. a *quantò magnus es, humilia te in omnibus; quoniam magna pōtentia Dei ſolius, & ab hominibus humilibus honoratur.* ſi itaque in mundo quidem ſis magnus, ſed in tuis oculis paruus, honorabis DEVM: Deusque ex te honorabitur, non ob tuam magnitudinem, ſed ob humilitatem, quam cum illa coniungis. 3. a Eccl 3, 20.

ACCEDENDVM etiam eſt ad cōmunionem ſacram, ita deuicta mutabilitate & inquietudine corporis, vt toto tempore, quo ibi ſit manendum, antè & poſt communionem ſit quis in corpore & ſpiritu, cùm ea decentia & reuerentia interna & externa, quam & conuiuium, & princeps ipſe, qui inuitat, requirunt: nam & hoc ad humilitatem pertinet. Propterea enim dixit ipſe Saluator, b *cùm inuitatus fueris ad nuptias, recumbe in nouiſsimo loco.* recumbere enim quietem ſignificat: nouiſsimus verò locus reuerentiam & humilitatem prodit. Hæc autem oſtendenda eſt actibus adorationis externæ; flectendo ſcilicet, aut proſternendo ſe, ſaltem ſpiritu; coniunctis manibus, & oculis nunc in terram defixis, ſicut ille publicanus; nunc in ipſum Dominum iam iam appropinquantem. Hæc omnia collegit S. Ioannes Damaſcenus hiſce deuotiſsimis verbis: cum omni timore, & conſcientia pura, & indubitabili fide accedamus, & veneremur ipſum omni puritate animæ & corporis. Accedamus ei deſiderio ardenti, manus in crucis modum formantes, crucifixi corpus ſuſcipiamus; & apponentes oculos, & labia, & frōtem; diuinum carbonem concipiamus, vt ignis in nobis deſiderij aſſumens ex eo carbone ignitionem, comburat peccata noſtra; & illuminet corda noſtra, vt participatione diuini ignis igniamur & deificemur. 4. b Lu. 14.10. Lib 6 q. Fidei: 14.

DENIQVE vincendæ ſunt omnes tentationes, non ſolùm quæ verè tendunt in malum, ſed etiam quæ in imperfectum: quærendo in ipſo ſacro & communione non tuum honorem aut præmium præcipuè; neque pro- 5.

priam delectationem, etiam ſpiritualem; ſed ipſius Dei gloriam, & vnitionem charitatis cum ipſomet Domino, tuiſque proximis: peccatorum tuorum veniam, tentationum victoriam, à lapſu præſeruationem, & in virtutibus omnibus augmentum, & vſque ad mortem perſeuerantiam: Communionem ipſam iam ad vnum, iam ad alterum horum finem; aut omnes ſimul applicando. Vt verò omnes hos fines memoria retineas, vti poteris ſeptem petitionibus precationis Dominicæ, in quibus ſeptem hi fines valdè excellenter continentur.

OMNES hæ victoriæ in ea generali includuntur, qua quis ſeipſum vincit & abnegat perfectiſsima mortificatione: qua exornauit ſe ſponſa, vt exiret obuiam dilecto ſuo, cum ille pulſaret peteretque aperiri ſibi. nam, cùm illa ex aliqua ignauia à ſurgendo ſe excuſaret, eam tandem vicit: tantaque myrrhæ abundantia ſeſe inunxit, vt ipſamet diceret: c *ſurrexi vt aperirem dilecto meo: manus meæ ſtillauerunt myrrham, & digiti mei pleni myrrha probatiſſima.* His verbis ſignificans omnes eius potentias, ac ſenſus ſuauiſsimè produxiſſe perfectiſsimæ mortificationis opera: vincendo ipſam, non ſolùm in rebus magnis, ſed etiam in minimis, quæ à perfectione Chriſtiana aliquo modo degenerent: imò etiam in multis licitis, quas ſine culpa potuiſſet accipere. illas tamen etiam eo ſolo nomine, vt ſe ipſam vinceret & abnegaret, adeò reputat, vt ipſi digiti vſque ad extremitatem pleni eſſent myrrha: ac proinde ſummam haberent puritatem; non ſolùm ab aliqua macula, ſed etiam à ruga & imperfectione omni. In cuius ſignum etiamſi Sacerdotes manus lauerint, ac digitos, antequam ſacrum inchoent; iterùm in medio ſacri, digitorum extremitates abluunt, vt ea cæremonia (quemadmodum ait S. Dyoniſius) prædictam puritatem & munditiem ſignificent, quæ continuanda eſt & augenda, vſque ad dilecti ipſius ingreſſum. vt ipſa domus & hoſpitium, quo recipitur, adeò ſit mundum & fragrans: vt in eo habitando oblectetur.

c *Cant.* 5. 5.

De Eccl. Hierar. c. 3.

§. 3. *Quæ præmia ijs reddantur, qui cum prædictis Victorijs communicant.*

VT magis animeris ad pugnam, & prædictas victorias obtinendas, audi præclariſsima præmia, quæ Chriſtus Dominus noſter vincenti promittit, ac reipſa dignè communicanti impertit. Nam cùm dixiſſet a *Vincenti dabo Manna abſconditum,* ſubiungit, *& dabo illi calculum candidum: & in calculo nomen nouum ſcriptum, quod nemo ſcit, niſi qui accipit.* Quis autem eſt iſte calculus candidus & pretioſus, niſi ipſe Chriſtus? qui ſimul vicem ſubit ipſius Manna, quatenus conuiuas ſuos nutrit, ac delectat; & calculi candidi, ob ſpem, quam præbet æternæ vitæ, innitentem diuitijs ſpiritualibus, quas communicat? Ad cuius intelligentiam eſt aduertendum, conſueuiſſe olim Iudices, ſua ſuffragia dare candidis & nigris calculis ſiue lapillis: Candi-

a *Apoc.* 2. 17. *Vide ibi Riberam, & Viegas.*

dum

dum dabant in fauorem rei, quando abſolutum & liberum dimittebant; nigro verò contrarium ferebāt ſuffragium. Et eodem modo in Electionibus ad officia & dignitates Reipublicæ , lapillis & calculis huiuſmodi vtebantur : imò etiam ad ipſos computus : proſperos item dies cōputabant candidis calculis; triſtes verò & aduerſos nigris. Ita Perſius: *Hunc Macrine diem numera meliore lapillo, Qui tibi labentes apponit candidus annos.* Satyra. 2 Quæ res, cùm omnibus fidelibus illius tēporis cognita eſſet: voluit Chriſtus D. N. ea ratione declarare ſtudium & fauorem, quem vincentibus exhibiturus eſſet, dans illis calculum candidum ſimul cum Manna: ſe ipſum ſc. quaſi pignus certum, quod quantum in ſe eſt, ſententiam proferat abſolutionis, & approbationis, beneuolam valdè ac fauorabilem; qua peccata illis condonat; & æternas inferni pœnas remittit; ipſoſque eligit & approbat ad ipſi in cęlo corregnandum. Ac propterea etiam datur tāquam calculus computatorius, vt infinita ipſius merita & ſatisfactiones, tanquam titulum allegare poſſint, ad præmia donaque cęleſtia impetranda. Cuius merita quia non ſunt ſufficienter 1. remunerata, ſeipſum hic nobis tradit, vt ea poſſimus æterno eius Patri proponere, petentes, vt in nobis illa remuneret. Datur etiam candidus lapillus tanquam in ſignum, quod recipiens, proſperos ducet dies, annoſq; fœlices: expendens eos in Dei ſui obſequio cum magna cordis lætitia, & pace, ac ſecuritate conſcientiæ, cuius b *teſtimonium*(vt Apoſtolus dixit) *eius erit gloria,* b 2. Cor. 1 & ſolatium tanquam pignus habens ꝙ ſit à Chriſto approbatus, & ad cœleſtis regni hæreditatē acceptus: iuxta illud Eccleſiæ : *futuræ gloriæ nobis pignus datur.* Et quamuis hoc diu perduret, ac perſeueret, non eſt tamen dies magis proſper ac dignior, qui candido lapillo notetur : quàm ipſa dies fœlicis alicuius communionis, quando ſcilicet ipſemet Saluator actualiter eſt intra ipſum cor, hoc munere fungens, vt ſuum conuiuam ſecurum reddat. tunc. n. optimè impletur illud Salomonis: c *ſecura mens quaſi iuge conuiuium.* c Prou. 15. Huc accedit ꝙ Chriſtus D N. ſimul det tale pignus ꝙ nō obtinget illi niger calculus qui ſolet improbis, qui à Dæmone ſuperātur, obtingere, in ſignū reprobationis, vitęq; infęliciſſimę & calamitoſiſſimę, quā ſunt æternū ducturi; & quorū dies futuri ſunt triſtes & ęrumnoſi: ratio denīq; vltima, quā reddituri ſunt, adeò miſera: vt propter eā incurrant tēporalē & ęternā mortē: &, cùm peccatores in die Iudicij, in totius mūdi cōſpectu nigrū recipiant ſuæ dānationis calculū: eò ꝙ hoſti ſuo ſe ſubiecerint : Iuſtus tale pignus habeat, ꝙ ſit recepturus abſolutionis ſuæ calculū candidū , & ꝙ ſupremus Iudex tribuet eis d *regnū,* ꝙ ꝓ ſuis Electis *preparatū eſt ab origine mundi.* d Mat. 25. O victoriā cęleſtē, q̄ ad tale diſponit cōuiuiūlō fęlicē comeſtionē, qua fœlix adeò calculꝰ accipitur ! ô anima, quę præ timore dānationis tuæ es anxia, & vt tuā ſaluationē ſecuriorē reddas valdè ſollicita, ſi certiſſima eius pignora, q̄ in mortali hac vita haberi poſſūt, habere deſideras: vince te ipſā, vt digna efficiaris, quę di-

uinum hoc Manna ſumas, cum quo dabitur tibi calculus candidus, qui de vita æterna, ad quam ſuſpiras, ſecuram te reddat. Ipſius enim Domini illud eſt verbum; e *ſi quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum; & qui manducat meam carnem, iam habet vitam æternam*; quam non auferet tibi, ſi perſeueraueris; ſed & auxilium dabit ad perſeuerandum.

e Io 6. 52. 55

2. SED quoniam hęc adeò glorioſa, non ipſi ſoli Chriſto Domino Noſtro, eiuſque ſolis meritis iſta innituntur, vt noſtra excludant, & induſtriam ac laborem noſtrum: fit, vt ſimul cum diuino hoc Manna alius etiam nobis detur calculus cãdidus, qui ſemper permaneat in anima Iuſti vincentis, puritas ſcilicet vitæ, candor caſtitatis, & ſplendor gratiæ ſimul cum innocentia & ſanctitate: quæ virtutes omnes ac dona, quæ illam comitantur, efficiunt. Quis autem candidior poteſt eſſe calculus, *aut* pretioſior, quàm ſit f *charitas, quæ finis eſt præcepti*, & obedientiæ, qua illi paretur? in qua fundatur ſententia, quæ pro noſtra ſaluatione fertur: Hæc enim dat nobis interiora pignora ad eam obtinendam, nomine & titulo bonorum operum, quæ tanquam lapides ſunt computatorij: propter quos dabitur nobis cœlum: totque gloriæ gradus, quot illæ habent meritorum. Hæc ſpem nobis facit quod ſimus bonam rationem reddituri; cùm à nobis exigetur, facitque dies noſtros lætos, annos hilares, & conſolationes valdè ſolidas, ac cordiales. Hæc nos à nigris calculis liberat, repellens à nobis praua opera, inconſtantiam ac timiditatem, quæ nos tentationibus ſubijciunt. Hæc denique (vt S. Auguſtinus ait) diſcernit inter Filios Dei, ac Filios Dæmonis; & qui illam habent, g *ſicut nix ſunt candidi*, & qui illa carent, ſicut carbones ſunt nigri.

f 1 Tim. 1. 5.

Tract. 5. in Epiſt. 5. Ioa.
g Thrē 4. 7.

3. SED multò adhuc plus candidus hic calculus ſignificat: nam ex mente S. Hieronymi & aliorum Doctorũ, eſt pretioſus lapis CARBVNCVLVS, de quo iã diximus, qui (vt Plinius refert) ſolet eſſe cãdidus, ſicut candet ferrũ, cùm valdè accenditur in foco: & refert Chriſtum D. N. qui g *lapis eſt* valdè *probatus & pretioſus*: qui admirando lumine nitet, ardetque inuictæ charitatis igne. qui, cum in ſacra communione animę coniungitur, eam ditat pretioſo alterius carbunculi dono: forti ſcilicet charitate, ardente, & ſplendente, valdeque ſimili ipſius Chriſti charitati; ita vt h *aqua multæ non poſſint extinguere tantam charitatẽ, nec flumina obruere illam*: quia adeò erecto & infracto animo ex hoc ſumpto cibo erit: vt cum Apoſtolo dicat: i *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti*? ſiue ab ea, qua ipſe nos perſequitur; ſiue, quam nos ad illum habemus. Et quis diuiſionem faciet inter cibum ſumptum, & eum qui ſumpſit: poſtquam ex vtroque factum eſt vnum? ſi igitur Chriſtus in ſacra Communione me fecit vnum ſecum; quis nos ab inuicem ſeparabit? certus ſum ob hæc pignora, quę ipſemet Dominus in hoc cibo mihi tribuit, quod creatura nulla poterit me ſeparare à charitate, quam mihi cum illo

Epiſt. ad Damaſcum, quæ incipit LXX
Lib. 33. c. 7.
g Iſa 28. 16
1. Pet. 2. 6.
h Cant. 8. 7.
i Rom. 8. 35

com-

communicat, ad ipſum enim ſpectat hanc vnionem conſeruare, quam ipſemet fecit. Aliqui etiam Doctores, per calculum hunc candidum intelligunt margaritam, ſeu gemmam, cuius pretium olim erat inæſtimabile: præcipuè cùm duæ valdè ſimiles inueniebantur, quas VNIONES appellabant. Et quamuis certum ſit Chriſtum D. N. eſſe vnicam k *margaritam* ſingularem infiniti precij & valoris, cum qua nulla alia in omnibus æquari poſſit: eſt tamen eius charitas adeò immenſa, vt veniat ad Sacramentum ad faciendos vniones, adeò excellentem ſanctitatem communicanti iuſto tribuens, vt in ea valdè ipſi aſſimiletur; & per vnitionem amoris fiant vterque tanquam duæ margaritæ & vniones valdè ſibi ſimiles. Quamuis præcipuè huiuſmodi vniones in magna æqualitate & ſimilitudine faciat inter ipſos iuſtos; hos cum illis ita vniendo, vt ſint tanquam cor vnum & anima vna, propterea quod panis, quem ſumunt, ſit vnus; & Manna, quod guſtant, vnum; & vnus lapis viuus, à quo omnes hanc vnitionem accipiunt.

eliano lib. 9. c. 29.

k *Mat. 13. 46.*

4. SED vlteriùs adhuc extendit ſe magni Dei noſtri liberalitas, dum vincentibus promittit, ſimul cum Manna & calculo candido, ſe daturum l in calculo *nomen nouum* ſcriptum tantæ excellentiæ, quod nemo ſcire poſſit, niſi qui accipit. Et quoniam nomina, quæ DEVS imponit, non ſunt inania, ſed plena excellentia, quam ſignificant: pro eodem reputatur dare illis *nomen* & dare excellentiam, qua illos honoret. Sed videamus quænam hæc ſint nomina, vt ea & æſtimare nouerimus, & procurare; noſque dignos reddere, qui illa accipiamus.

l *Apoc. 2. 17.*

QVOD vt intelligas, aduerte: in calculo candido verbi diuini incarnati, præcipua tria nomina admirabilia eſſe ſcripta. Primum eſt nomen m *Ieſu*, quod ſignificat Saluatorem; quemadmodum Angelus declarauit beatiſſimæ Virgini & n *S. Ioſepho*, quod nomen etiam fuit illi in circumciſione impoſitum, eò quòd ſanguine ſuo pretioſo ſaluos erat facturus, & redempturus homines, liberando eos à ſuis peccatis; & pœnis æternis, quas illis erant promeriti. Secundum nomen fuit CHRISTI quod vnctum ſignificat; quo nomine illum Prophetæ compellarunt, eò quòd futurus eſſet ſupremus Rex, & ſummus ſacerdos, & omnibus gratijs o *Spiritusq;* diuini donis *ſine menſura* vnctus: tertium nomen fuit illi FILII DEI; ob vnionem Hypoſtaticam, ob quam primogenitus eſt, & in omnibus æterni Patris hæres. quemadmodum eius Pater declarauit in baptiſmo, voce illa de cœlo, qua dixit p *Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui.* Hæc tria nomina ſunt noua, quia nullus ante ipſum Saluatorem, in ea qua ipſe excellentia illa habuit. Quæ excellentia adeò eſt infinita, vt ipſemet ſolus, qui ea accepit, eam cognoſcere & æſtimare poſſit. Sed quamuis nomina ſint tria, aliaque innumera ſub eis lateant: ex omnibus ta-

m *Luc. 1. 31. & c. 2. 21.*
n *Matt. 1. 21.*
o *Ioan. 1. 14. & c. 3. 34.*
p *Mat. 3. 17.*

men ſit vnum nomen, ſicut vnus eſt is, cuius illa ſunt. nam vnumquodque illorum alia duo in ſe includit: & cum omnibus ad ſanctiſsimum Sacramentum venit: Iuſtisque in ſacra Communione ſeſe tradit, vt participes eos faciat magnalium, & excellentiarum, quæ in his nominibus continentur; ita vt & ipſi eorundem nominum ſint participes.

1. NAM primùm ibi datur nobis calculus candidus cum dulciſsimo nomine IESV, facit enim officium Saluatoris, ſalutem & ſanctitatem, quam
1. Cor 1.30 nobis comparauit, nobis applicando. Ita vt ibi ſit nobis q *iuſtitia*, & *ſanctificatio*, & *redemptio*; & modo quodam proprium ipſum nomen nobis attribuit, quatenus cooperatores ſuos facit, ad ipſam noſtram ſalutem. Quamuis enim ſolus ipſe Ieſus ſit præcipuus noſter Saluator; at cum eius auxilio &
1 Ioan. 3.3 & gratia vnuſquiſque ſaluat ac r *ſanctificat ſeipſum*: poteſtque ſalutem &
Eccli. 2.20. ſanctificationem aliorum adiuuare.

2. FACIT etiam nos participes nominis CHRISTI, à quo omnes vocamur Chriſtiani: & per Communionem (quemadmodum ait S. Cyrillus Ieroſolymitanus) vocamur Chriſtophori: quia Chriſtum ferimus. Cuius nomen propter vnctionem, quam ſignificat, eſt quaſi vnguentum per omnes animæ potentias effuſum, quas donis & virtutibus, oleoque deuotionis
Deu. 12.13 ac lætitiæ ſpiritualis vngit. Nam ex viua ſ *petra* quæ in hoc Sacramento eſt,
Pſal. 80.17 *oleum & mel fluit*, quod recreat & vngit ſuſcipientes: vt ſiant ſpirituales Sacerdotes, Reges, & Prophetæ in virtute eius, quem intra ſe ipſos gerunt.

3. DENIQVE participes nos facit ſupremi nominis t FILIORVM DEI,
1. Ioan. 3.1 quod tanti facit S. Euangeliſta Ioannes, cuius excellentias indicauimus initio primi Tractatus; & eius indicium eſt hæc Sacramenti ſumptio, ſiquidē datur nobis panis proprius Filiorum, qui conſiſtit in amore, reuerentia, & obedientia erga cœleſtem noſtrum Patrem: Qui complacet ſibi in nobis, quemadmodum in Filio ſuo naturali, propter quem accipit nos in Filios adoptiuos.

PRAETEREO noua ſponſæ & amicæ nomina, quæ idem Rex cœleſtis animabus ipſum ſuſcipientibus attribuit: illud in ſingulis earum adimplen-
Iſa. 62.2. do, quod de ſua Eccleſia dixerat: u *& vocabitur tibi nomen nouum quod os Domini nominabit. Et eris corona gloriæ in manu Domini, & Diadema regni in manu Dei tui: non vocaberis vltra Derelicta: ſed vocaberis voluntas mea in ea.* Vbi autem melius hoc expletur, quàm in feruenti communione, quando anima tanquam ſponſa, cum ſuo ſponſo coniungitur? qui honori ſibi ducit coronam ſuam ei tanquam Reginæ, ac victrici imponere: & vt intelligat ſe ab ipſo amari: ac proinde ſe teneri ad ipſum omni ſuo affectu & voluntate redamandum. illud verò maiorem adfert admirationem, quòd hæc nomina ſemper dicantur noua; nam quotieſcunque ſit communio, modò cum ſpiritu ſiat, ea renouat hic Dominus tanta animi lætitia: atque ſi tunc primùm ea impo-

neret,

Digitized by Google

neret, confirmans & augens excellentias, quas cum illis tribuit.

Omnia denique illa præclara, quæ de hoc diuino Sacramento eiuſque nominibus hactenùs diximus, adeò ſunt excelſa & ſtupenda; & deſiderium, quo ipſe Saluator tenetur, vt eorum participes efficiamur, adeò eſt vehemens, vt, ad nos ad idem ſtudium ac deſiderium animandos, adiecerit illa verba: *nemo ſcit niſi qui accipit*: quaſi diceret, date operam diligentem, vt ea obtineatis: ipſa experientia percepturi, quantùm illa valeant, abſque luce enim & amore, qui cum illis communicatur, impoſſibile eſt ea integrè cognoſcere, ſicut dictum eſt. 4.

CAPVT VIII.

CAVSAE ET RADICES NON PROFICIENDI EX FREQUENTI COMMUNIONE, & earum remedia.

INCREDIBILI Sathanas proſequitur odio ſacram Communionem cùm cernit inſignes fructus, qui ex eius frequentatione poſſunt prouenire, & hac ira excitatus renouat contra eos, qui illam frequentant, perſecutioné, quam excitauit in ipſum Chriſtum D. N. cùm per eius hoſtium os protulit illa verba: a *Mittamus lignum in panem eius, & eradamus eum de terra viuentium*: quaſi diceret: (vt declarat S. Hieronymus) ſiquidem ſeipſum viuum panem appellat: venite, crucifigamus panem hunc ligno: vt ibi moriatur. quaſi qui toxicum, quod eſt venenatæ cuiuſdam arboris ſuccus in panem mittit, vt comedentem occidat. Quid itaq; exiſtimas, Sathanã facere, cùm agis de communione ſumenda: niſi quod trabem quandam, ſiue crucem in pane ponat, quem ſumere diſponis: omnem mouens lapidem vt amarum & inſipidum eum tibi reddat, & præparationẽ ipſam grauem faciat, ac oneroſam, vt vel omninò abſtineas, vel ita malè præparatus ſumas, vt qui aliàs eſt panis vitæ, occaſionem tibi præbeat mortis: quemadmodũ Iudæ: de quo ſcriptum eſt, quòd b *poſt buccellam intreiuit in eum Sathanas*: vt eum penitus perderet. ſi tamen ſuperiùs poſita documenta ſeruaueris: in caput hoſtis eius conſilium conuertes. coniungens ſcilicet lignum crucis Chriſti, cum hoc diuino pane. nam conſiderans, quanta ille pro te pertulerit in cruce: panis hoc ligno transfixus vitam tibi adferet, ſalutem & fortitudinem: & ſic adferet commodum. At ſi crucem Chriſti horreas, laborem fugias, ſitq; (vt Apoſtolus ait) tibi c *venter Deus*; nõ mirũ erit, ſi horrorẽ & faſtidiũ panis hui⁹ cõcipias, qui mortẽ crucis repræſentat, aut ita ſumas, vt nihil ſumendo proficias. Et hinc incipies agnoſcere occultas cauſas, & radices vnde exigu⁹ adeò profectus & fruct⁹ tibi proueniat,

a *Ier. 11.19 ibidem.*

b *Ioā 13 27.*

c *Phil. 3.19.*

qui ſolet aliàs vberrimus ex frequenti communione prouenire: quæ adeò potens eſt ad ſtupendos prædictos effectus proferendos. multi enim in eam miſeriam deueniunt, de qua Aggæus dixit. *ponite corda veſtra ſuper*
d Agg. 1. 5. *vias veſtras*. d *ſeminaſtis multum & intuliſtis parum: comediſtis, & non eſtis ſatiati; bibiſtis, & non eſtis inebriati; operuiſtis vos & non eſtis calefacti: & qui mercedes congregauit, miſit eas, in ſacculum pertuſum*: In quibus verbis deprehendemus ſimul depictas diuini huius Sacramenti proprietates; & radices, cur eius fructus non percipiantur. Nam communio ipſa ſimul eſt ſementis, manducatio, potus, veſtitus, & negotiatio diuitiarum: & maxima pars hominum mille impedimenta habet, ne ex ea proficiat: eò quòd aliqua ex his tribus illis deſint; aut ſcilicet animæ puritas, aut meditatio & oratio, aut mortificatio ſuiipſorum. quemadmodum paulatim explicabitur per quatuor haſce comparationes, quibus vſus eſt hic Propheta.

§. 1. *Explicantur hæ tres radices.*

a Ioa 12. 25. PRIMVM diuinum hoc Sacramentum eſt a *granum* illud *frumenti* quod *cadens in terram & mortuum plurimum fructum adfert*: Chriſtus enim D. N. mortuus pro nobis in cruce, & ſepultus, glorioſus reſurrexit: cuius meritis, mundi conuerſio eſt facta: & ipſemet ſe in hoc Sacramento poſuit, vt in animabus iuſtorum ſeminatus, copioſos in eis fructus proferret, in aliqui-
b Matt. 13. 8. 23. bus quidem b *Fructum trigeſimum*, in alijs *ſexageſimum*, in alijs *centeſimum*; iuxta diſpoſitionem terræ, in quam mittitur. omnibus enim & in omnibus ſtatibus vitæque rationibus prodeſt: Sæcularibus, Eccleſiaſticis, & Religioſis; coniugatis, continentibus, Virginibus, & Doctoribus, Tyronibus in virtute proficientibus, & Perfectis; ambulantibus viam purgatiuam, illuminatiuam, & vnitiuam: ſingulis tantam refectionem tribuens ſpiritualem, quanta illis opus eſt, vt in ſuo ſtatu proficiant. Quod cùm ita ſit: vnde proueniet vt ſeminantes multum, colligatis parum? ſumatis frequenter diuinum hoc granum in veſtris animabus; & exiguum ex eo
1. fructum habeatis? Defectus proculdubiò non ſementis ipſius eſt; ſed prauæ diſpoſitionis terræ; eò quòd non ſit benè culta, ſed ſpinis & vrticis plena; quæ bonâ ſementis vim & efficacitatem impediunt, atq; retundunt. Solùm enim attenditis vt communionem ſumatis, non cogitantes vt cordis veſtri duritiem emolliatis, carnis paſſiones mortiificetis, nimias veſtras cupiditates moderemini; quæ ſpinarum inſtar animam pungunt, cruentant, & maculant; indignamque reddunt, quæ ſumat hunc vitæ panem. quare niſi hos obices remoueatis: granum manebit ſolùm, nec proferet in vobis fructus copioſos. Attendite quid DEVS dicat per Ieremiam: c *nouate vobis*
c Ierem. 4. 3. *nouale, & nolite ſerere ſuper ſpinas: circumcidimini Domino, & auferte præputia*

cordium

cordium veſtrorum, viri Iuda, & habitatores Ieruſalem: quaſi diceret, quid iactatis vos, quod fidem Catholicam profiteamini, & ſitis habitatores Ieruſalem, verique ciues Eccleſiæ; agite, circumcidite dura corda veſtra, & ſuperflua eorum abſcindite, malitiam eorum auellite: nolite pretioſam adeò ſementem inter ſpinas mittere: alioquin veſtri laboris fructum facilè amittetis. nouate prius terram, in qua illa eſt iacienda, & d *ſeminate vobis ſuper opera ſanctitatis & iuſtitiæ: & tunc metetis in ore miſericordiæ*. in hoc enim diuino Sacramento eſt ipſe Saluator, qui eſt ipſamet miſericordia, habetque os apertum, vt annuat omnibus veſtris petitionibus, iuxtà bonam diſpoſitionem, cum qua accedetis, *offerte* illi e *vaſa munda*, à malis liquoribus vacua, & ille *infundet oleum* ſuæ miſericordiæ & gratiarum, donec illa repleantur. d Oſeæ 10. 2. e 4. Reg 4. 5

HINC licet ad ſecundam miſeriam progredi, quàm refert Propheta dicens: *comediſtis & non eſtis ſatiati: bibiſtis & non eſtis inebriati*; cùm enim ſit certum, quod hoc ſanctiſsimum Sacramentum cum omni proprietate ſit cibus & potus efficaciſsimus ad ſedandam famem, ſitimque animæ extinguendam, donec (vt ſuprà eſt dictum) diuinorum donorum abundantia f eam inebriet. Vnde igitur proueniet, vt ex tanta cibi & potus frequentia tam exigua proueniat virtutis fortitudo, atque ſi non comediſſes? adeoque eſurias ac ſitias, & in eiſdem hæreas neceſsitatibus, atque prius? vnde etiam proueniet: quod cùm diuinum hoc vinum adeò ſit fortè, nunquam tamen, eo hauſto inebrieris, nec mutes errantia iudicij tui dictamina, quæ priùs habebas? Ad quod etiam dicere poſſumus, defectum hunc non in ipſo cibo eſſe; ſed in praua tua diſpoſitione. ſiue quòd abſque fame & ſiti, & ex ſola conſuetudine illum ſumas, quemadmodum g *Ephraim vitula docta diligere triturum*: quia ſcilicet comedis, non æſtimans diuini huius Sacramenti excellentiam; nec illas diligentias & conſiderationes adhibens, quæ famem excitabant, qua aliàs diſpoſitus accedebas: quas niſi frequenter ſtudeas renouare, eò deuenies, vt & ſuauem guſtum, & ſpiritus profectum amittas. Non enim ſine cauſsâ olim DEVS iubebat h *Propoſitionis panes*, qui diuini huius Sacramenti figura erant, per *ſingula Sabbatha*, ſiue hebdomadas *mutari, alioſque recentes & i calidos apponi*: ad ſignificandum, quantoperè CHRISTVS Dominus noſter deſideret, vt ſingulis hebdomadis feruores communionis renoues; & quaſi recentem panem ſumas cum magno ſpiritus ardore. 2. f Cant 5. 1. g Oſeæ 10. 11 h Leuit. 24. 8. i Reg. 21. 6.

QVOD idem DEVS intendebat, cùm voluit Iſraelitas quotidie comedere Manna recens de cœlo deſcendens, nec ab k *vno die in alterum illud ſeruare*, ſed quotidie l *ante ſolis ortum* illud colligerent, quod figura erat, diuinum noſtrum Manna, etſi panis ſit quotidianus, comedendum k Exod 16. 19. 21. l Sapi. 16. 28

tamen eſſe tanquam recens, cum recenti ſapore & guſtu, ac recenti diligentia in præparatione, vt ſemper proſit.

Ex hoc etiam procedit, quòd quemadmodum qui multum comedit: non propterea proficit, ſi nimis feſtinanter, & cibo in ore (vbi prima fit digeſtio) non contrito comedat; aut in ſtomacho, ob naturalis caloris nimiam debilitatem, non benè concoquatur: ita frequens communio vtilis eſſe non ſolet, eò quòd properanter fiat, & non ruminante intellectu ſpiritualem hanc eſcam; vt meditatio in voluntate ignem accendat affectuum: quibus id, quod ſumitur, animæ ipſi coniunctum, faciat illam proficere. Quod ſi DEVS iubebat Paſchalem m *Agnum feſtinanter* comedi; id fuit ad ſignificandum, diuinum hunc cibum proprium eſſe feruentium peregrinorum, qui feſtinanter ad cœlum properant. ſed & iubebat *non comedi ex eo crudum quid, nec coctum aqua; ſed tantùm aſſum igni*: vt intelligeretur, ignem amoris Dei ac deuotionis hanc diuinam eſcam condire, vt animæ prodeſſe poſsit: neque enim profuturum, ſi frigidè ac tepidè ſumatur.

m Exod. 12. 11. 9.

HINC etiam fit, quòd quemadmodum Infans (cuius cibus debet eſſe lac, aut liquidum quid) non nutriretur, aut incrementum ſumeret, ſi durus aut ſolidus cibus ei porrigeretur, quia integrum bolum deglutiret, nec poſſet digerere: ita multi non proficiunt; quia communicant tanquam Infantes, & non tanquam adulti: quòd eſt contra id, quod Chriſtus Dominus Sancto Auguſtino dixit: n cibus grandium ſum: creſce & manducabis me. ſed non tu me mutabis in te, ſed tu mutaberis in me: quaſi ei diceret: ſacram Communionem non eſſe cibum Infantum, qui neſciunt quid ſumant; nec diſcernunt hunc cibum à reliquis. Ac propterea iure optimo (quemadmodum ait Sanctus Thomas) recepta eſt illa conſuetudo, vt non detur ſacra Communio niſi in ætate, in qua ſit iam perfectus vſus rationis: eò quòd hic cibus propriè ſit grandium, qui in virtute, & cognitione, ac donorum Dei æſtimatione profecerunt. Ex quo fiet, vt ſi tanquam Infans communices, conuertas in te hunc cibum, ſicut reliquos corporis: non tamen tu conuertaris in ipſum, niſi tanquam grandis communices, attendens ſcilicet, quid agas. nam tunc, quia panis eſt viuus, in ſeipſum transformat comedentem: imprimens ei ſimilitudinem in vita & virtutibus.

n Libr. 7. Confeſ. c. 10.

3. p. q. 80. a. 9. ad 3.

3\. TERTIA alia cauſa, cur ex frequenti communione non proficias eſt, quòd animæ tuæ palatum ſit infectum: & ad viles terreſtreſque carnis cibos propenſum & affectum; ideò enim in ſpiritualibus cibis guſtum & delectationem non inuenis. Comedis (ait S. Gregorius) nec ſaturaris: quia aliud mandis, aliud eſuris. Comedis ſacramentum, quod non eſuris; eſuris autē res terrenas & inanes, quas non comedis: propter quas faſtidium con-

Homil. in Ezech.

cipiſciborum ſpiritualium: quos ſenſim reſpuis, donec omninò reijcias: aut non, niſi, vt alijs ad oculum ſatisfacias, aſſumis. Quemadmodum Iſraelitæ, cùm Manna ex ſe adeò eſſet ſapidum & palato gratum, vt initio cum magna oblectatione illud comederent. ſed quoniam quotidie illud ſumebant, eò deuenerunt, vt faſtidium illis adferret; & reuocatis in memoriam olliſcarniũ, quas comedebant in AEgypto, dicebant: o *anima noſtra arida eſt, & nauſeat ſuper iſto cibo leuiſſimo*: ex quo grauiſſimum illud illis euenit damnum, de quo Dauid dixit: p *omnẽ eſcã abominata eſt anima eorũ* (eò quòd eam eſcã deteſtarentur, in qua oẽs cibi cõtinerentur eminẽter) *& appropinquauerũt vſq; ad portas mortis*, ne comederent. Hunc ergò in modũ tibi euenit, qui initio tuæ cõuerſionis & nouæ vitę magnã percipiebas ex Cõmunione oblectationẽ, & ſpiritualem vtilitatẽ: cuius ſenſim iacturã facis, eò quòd carnis delitijs, vanitatibus & mundi oblectamentis aditum præbeas; ex quo anima tua areſcit, ac deficit, peruenitq; ad ipſas portas mortis, & periculum finiẽdi vitam aliqua culpâ lethali, niſi rediens ad te ipſum, affectiones eiuſmodi terrenas exuas, redeaſq;, ad cum guſtu & profectu cõmunicandum; & q *renouetur* (vt Dauid dixit) *ſicut aquilæ iuuentus tua*. de qua S. Auguſt. quòd temporis decurſu ita ſuperior pars roſtri ſuprà inferiorem excreſcat, vt nõ poſſit benè illud aperire ad cibũ ſumendũ; & ita debilitatur, ſeneſcit & areſcit: quæ tamen naturali ſuo inſtinctu ſentiens periculũ ſibi imminens, roſtro percutit fortiter petram, donec ſuperiorẽ illam partẽ frangat; tunc .n. conſuetũ cibum ſumere poteſt; & ita renouatur: nouaſq; induit plumas, ac volat ſicut antea. Sic ergò tibi eſt, quòd licèt eò peruenias, vt in virtute ſis tantus, atq; eſt Aquila: immineat tibi tepiditatis & ſenectutis periculum; eò quòd ſuperior ſpiritus pars verſus terrã conuertatur; patiariſq; eam ad res carnis & mundi inclinare, tuaſq; intentiones inuerti, & curuari ad quærendum proprium honorem, proprium commodũ, aut guſtum, aut hominibus placere; & amplectaris, ſequariſq; iudicium proprium, & voluntatis propriæ impetum. ex quibus prouenire ſolet ſpiritualium ciborum, & ſacræ Communionis tædium: r *areſcit* enim *cor tuum, eò quòd obliuiſcaris comedere panem tuum*. Si tamen oculorum perſpicacitatem habeas, vt periculum tuum aduertas, recurrendum tibi eſt ad lapidem viuum, qui eſt Chriſtus: cuius fauore & gratiâ conterere poſſis exceſſus in te ſuccreſcentes; confringens proprij iudicij ac voluntatis duritiem; & mortificans intentiones & affectus, eoſque ad rectum finem & ſcopum dirigens. Ex quo depoſito faſtidio, ſumes cum voluptate diuinam hanc eſcam, quæ iuuentutem tuam, ſicut aquilæ renouabit; vireſque præbebit ad volandum ſine defectione in rebus obſequij ipſius.

o Num. 11. 6. & c. 21. 5.
p Pſal. 106. 18.
q Pſal. 102. 5.
r Pſal. 101. 5.

§. 2. SS. Sa-

§. 2. SS. *Sacramentum veſti comparatur.*

ALIA diuini huius Sacramenti excellentia eſt, quod ſit animæ quoddam indumentum. Nouimus enim Chriſtum D. N. inſtar veſtis eſſe hominis iuſti. Qui (vt S. Thom. ait) illum induit, aut per Sacramenta, quæ ſuſcipit; aut per Sanctiſsimæ ipſius vitæ imitationem, in qua ſe exercet: ideò enim Apoſtolus dixit: a *Quicunque in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis*; & omnes exhortatur, vt b *induant* eundem *Dominum IESVM Chriſtum*, ſe ipſos tegentes, & exornantes recentibus ac cœleſtibus eius moribus. Quamuis enim vna eademq; veſtis non poſsit multis adaptari: (ſi enim eſt ad menſuram parui hominis facta, non aptabitur magno; nec veſtis magni apta erit paruo) at Chriſtus D. N. quia eſt indumentum viuum, adaptat ſe ipſum paruo & magno; macro & pingui: eas virtutes ſingulis tribuens, quę ſint eis accōmodatæ. Propterea enim Sacramenti huius ſpeciebus ſe contexit: vt animā ingreſſus, eius fieret veſtis; ſuiſque gratijs & precioſis virtutum veſtibus, ſtatûs eius capacitati accommodatis, eam indueret, & exornaret. Et quoniam veſtis accommodata non ſolum exornat corpus: ſed fouet etiam illud, eiuſque calorem conſeruat: & ſic eſt cauſa, cur illud creſcat; ita iuſtitiæ c *Sol* induens animam, ipſum recipiens, calorem eius ſpiritualem conſeruat, nouoque ſpiritûs feruore, quem communicat, illum adauget. Quemadmodum verò corpus non caleſcit à veſte, ob alteram ex duabus cauſis: vel, quòd illud ſit, à frigore omninò poſſeſſum, & vitali calore priuatum: (ac propterea, etiamſi cadauer plurimis veſtibus cooperiatur, calorem ab eis non recipiet) aut quòd non benè applicetur corpori, nec illi adhæreat: ita etiam, qui communicant, non recipiunt ſpiritualem calorem ex Chriſti D. N. præſentia: eò quòd à peccati mortalis frigiditate ſint omninò poſſeſsi; aut, ob remiſsioris vitæ tepiditatem & laxitatem, non applicant cordi ſuo bonum, quod ſuſcipiūt: Hęc enim applicatio fit per attentam conſiderationem, fidemq; viuam ipſius Domini, quem ſuſcipiunt, & virtutum eius; & per cingulum mortificationis, quo illæ noſtro ſpiritui connectuntur. quæ duæ res ſi deſint, communio ipſa, & reliqua bona opera externa, erunt tanquam veſtes diſcinctæ, nec aptatæ: à quibus nullus animæ calor accedit: quia nō perueniunt ad eius interiora. Et in hunc ſenſum interpretari licet, quod Chriſtus D. N. cùm de hoc Sacramento ſermonem haberet, dixit: d *Spiritus eſt, qui viuificat; caro autem non prodeſt quidquam.* Nam quemadmodum ſola caro Saluatoris, niſi diuinæ perſonæ, quam ſpiritū appellat, coniuncta eſſet, animas noſtras non viuificaret: ita hæc ipſa caro diuinitati vnita, ſi non aliter ſuſcipiatur in communione, quàm corporaliter ſine ſpiritu, ſine viua fide, & ſine ea conſideratione, quam talis cibus exigit, non adferet animæ vtilitatem.

Lectio 3. in cap. 13. ad Rom.
a Gal. 3. 27.
b Rom. 13. 14.
c Apoc. 12. 1.
d Ioan. 6. 64.

Ex omnibus, quæ diximus, colligitur detrimentum vltimum, quod

Prophe-

Digitized by Google

Propheta retulit: e *qui mercedes congregauitmiſit eas in ſacculũ pertuſum*, quaſi diceret:quamuis nullum ſit medium ex ſe magis efficax ad ſpirituales diuitias colligendas,quam ritè,digneque facta communio, in qua omnium diuitiarum largitor ſuſcipitur:aliqui nihilominus parum ex ea proficiunt, nec fructus apparet laboris eorum:quia totum id incidit in cor tale, quod eſt quaſi ſaccus pertuſus,ex multis partib. ita effluens,vt retinere nequeat, nec bonum conſeruare , quod ſuſcipit. In hanc miſeriam incidunt, qui prauis prædictis diſpoſitionibus communicant. & illi etiam , qui ſtatim poſt communionem cor ſuum per quinque ſenſus effundunt,quærentes delitias,& ſolatia terrena;& qui non hęrét in perpendendo bono,quod ſuſceperunt,nec attendunt,vt hoſpite, quem ſecum habent, fruantur; ſed mox liberam relinquunt imaginationem & phantaſiam ; vt quò libuerit excurrant. Saccus etiam pertuſus cenſetur hominis ingrati & ſuperbi cor, quod inſenſibiliter ob ſuam ingratitudinem, aut ſuperbiam bonum amittit,quod accepit. *e Aggei 1.5.*

DENIQVE indiſcretus feruor,cum aliquo obedientiæ defectu,idem adfert detrimentum,nam vt vulgari prouerbio dicitur:Cupiditas ſaccum lacerat. Quemadmodũ enim nimis cupidus homo tantùm pecuniæ ſacco imponit,vt eum crepare faciat;ita nimis zeloſus homo,cùm indiſcretè ſuo ſolo iudicio ducitur,adeò terminos excedit in pœnitentijs,orationibus,& communionibus, vt omnia confringat ac deſtruat, eò quod medium non tenuerit,de quo ſuperiùs eſt actum.

CAPVT IX.

VARIA ET VTILISSIMA DOCVMENTA AD Sacramentalem Communionem cum Spirituali & cum Oratione coniungendam; Ex Ruth Hiſtoria deſumpta.

EX ijs quæ hactenus dicta ſunt,facilè fuerit deprehendere, quanti ſit momenti,ſacramentalem Communionem cum ſpirituali coniungere: quam (ait S. Thomas) conſiſtere in feruenti & efficaci diuinum hoc ſacramentum ſuſcipiendi deſiderio; ſumendo ſcil. ipſum Chriſtum Dominum ſpiritualiter per actus fidei,ſpei,& charitatis, ſimul cum ingenti deſiderio eidem ſe ſe incorporandi per amorem & virtutũ eius imitationem.Et hanc appellamus orationem mentalem (quemadmodum alibi dictum eſt)quæ meritò ſemper debet comitari ſacramentalem commu- *3.p.q.8. a. 1.* *In Duce ſpir. Tract.2.c.17*

nionem, vt illa cum fructu fiat. Neque enim ſine cauſa Deus in veteri lege
a Leui. 24. 7. iuſsit, ſuper Panes Propoſitionis a *poni thus lucidiſſimum*, abſque vlla ſcilicet
mixtura terrena: vt intelligeretur, ſanctiſsimi ſacramenti ſumptioni,
quod per hos panes ſignificabatur, coniungendum eſſe thus orationis, &
conſiderationis valdè illuſtratæ, & affectuum feruore accenſæ. Non enim
vult Dominus, eſſe in ſua Menſa panes ſine thure; nec thus ſine panibus: o-
ratio enim adiuuat cōmunionem; & communio ipſam orationem. Et quē-
admodum panes ſupra ſe habebant thus: ita communio ſuſtentat orationē;
ipſa vera oratio, ornamentum eſſe debet, odorque communionis. Et pro-
b Act. 2. 42. pterea (ait S. Lucas) de primis Chriſtianis: quòd eſſent b*perſeuerantes in com-
municatione fractionis panis, & orationibus:* vtramque ſcil. coniungentes Apo-
ſtolorum ſenſu & conſilio; ſicut ipſi à Chriſto Domino didicerant, qui ad
vtramque hanc ſpiritus refectionem exhortatur. Et quando electos ſuos
viſitare dignatur, inſignia & admiranda documenta illis tradit, ad eam
cum fructu ſumendam: quorum documentorum ſummam quandam hic
Tract. 2. c. 11 ponemus, acceptam ex ijs quæ venerandus Booz (qui, vt ſupra fuit dictū,
figura fuit Chriſti Saluatoris noſtri) dedit ſeruenti Ruth, quando ex ci-
uitate Bethlehem exiens, ad ſuos meſſores viſitandos, eam vidit colligen-
tem ſpicas. Videns enim eius paupertatem, quia non habebat, vnde ſe ale-
Ruth 2. 9. 4. ret, dixit ei: c *Si ſitieris, vade ad ſarcinulas, & bibe aquas, de quibus pueri bibunt; &
quando hora veſcendi fuerit, veni huc, & comede panem, & intinge buccellam
tuam in aceto. Sedit itaque ad meſſorum latus, & congeſsit polentam ſibi, come-
ditq; & ſaturata eſt; & tulit reliquias, atque inde ſurrexit, vt ſpicas ex more col-
ligeret.*

QVAE imago viua magis ac propria depingi potuit eius, quod in ſpi-
rituali animarum conuiuio geritur? noſter enim cæleſtis Booz, qui, iuxta
vocis ſignificationem, eſt fortitudo Patris æterni, paupertatem videns &
imbecillitatem in eius obſequio laborantis, nec ex proprijs, ſicut altera
Ruth, panem habentis, quem comedat; nec aquam, quam bibat; nec iuſti-
tiæ titulum ad eam petendam; ipſemet præuenit eam, & inſpiratione ſua
monet, vt accipiat, dicens in primis: *Si ſitieris, vade ad ſarcinulas, & bibe aquas,
de quibus & pueri bibunt:* quid enim hoc aliud eſt, quàm illi in particulari
Iſaiæ 55. 1. dicere, quod vniuerſim per ſuum Prophetam omnibus dixit: *Omnes ſitien-
tes venite ad aquas; & qui non habetis argentum, venite, emite abſque argento, &
abſque vlla commutatione.* Manifeſtum eſt & meſſores, & qui ſpicas colligunt,
grauem ſitim paſſuros: tum ob grauem laborem, tum ob ſolis æſtum, quo
fatigantur. Et qui in virtutum perſequutione laborant, non paruam etiam
ſitim ſentiunt; tam ob tentationes & difficultates, quas patiuntur: quàm
ob ardentia deſideria, quæ habent, vt bonum, quod quærunt, conſequan-
tur. Quid igitur ſupremus noſter DEVS dicit, cùm animam fideliter, &

ex to-

Digitized by Google

ex toto corde ipſi feruientem viſitat? ſi te ſenſeris graui ſiti laborare:ne te perire ſinas,neque otioſe expectes,vt aqua de cælo deſcendat, & influat in os tuum;ſed ſtude diligenter,eam quærere. Quod ſi velis ſcire, vbi eam inuenies, *vade ad ſarcinulas*, quæ ſunt in Eccleſiæ meæ agro: nam etſi in exteriori ſpecie ſarcinulæ videantur: intus tamen ſarcinæ ſunt magnæ, continentes ingentia vaſa, pretioſis aquis plena: & ſunt tanquam e *fontes Saluatoris*, ex quibus magna cum voluptate aquæ iſtæ deducuntur. Lege libros ſacros & pios; meditare diuina myſteria; ſuſcipe ſacramenta;aſsiſte diuinis ſacrificijs:quia in his omnibus aquam inuenies ſapientiæ ſalutaris;aquam deuotionis & lachrymarum; aquam viuam gratiarum ac donorum cæleſtium:quibus tuam ſitim mitigabis, & ſpiritum reſumes ad continuandum tuum laborem. e *Iſaie* 12.3.

Sed attende, vt ex aquis illis bibas,ex quibus bibunt pueri mei. caue ne eas bibas,quas Hæretici aut ſæculares homines bibunt, quæ ſunt turbidæ,lutulentæ,ac venenatæ.

f Qvid *tibi vis in via Aegypti, vt bibas aquam turbidam* ex Nilo *eius flumine? Et quid tibi cum via Aſſyriorum, vt bibas aquam fluminis* eius Euphratis? ſi quidem renunciaſti Sathanæ,& eius erroribus; mundo & vanis pompis eius:noli aquas bibere quas ipſi bibunt; ne prophanos libros legas; ne falſa illorum iudicia & dictamina ſequaris,quæ circa hęc peritura bona habent: ſed claras & cryſtallinas aquas bibe,doctrinæ puræ, veræ,ac ſolidæ ſanctitatis,quas bibunt pueri & amici mei,attendens modum humilem, & cautum,quo eas illi hauriunt,ſic enim ſitim tuam ſedabis, quemadmodum illi ſuam extinguunt. f *Ierem.* 2.18

§. I. *Monita de Oratione & Communione.*

SEd quoniam potus non eſt ſufficiens ſubleuatio meſſorum: addit cæleſtis noſter Booz monitum aliud, quo omnes charitatis ſuæ vires intendit,dicens: g *cùm fuerit hora veſcendi: veni huc, & comede panem, & intinge buccellam tuam in aceto.* Quis enim iſte eſt panis meſſorum Chriſti,niſi ipſemet Christvs,qui eſt h *panis viuus*, præcipuè in hoc ſanctiſſimo altaris Sacramento?ad cuius ſumptionem, cùm eos viſitat,exhortatur,præbens eis vtiliſsima documenta, vt in magnum ſuum commodum illum ſumant. g *Ruth.* 2.14 h *Ioan.* 6.35.

Primvm documentum eſt, vt veniant *quando fuerit hora:* quo monito præſupponit,debere eſſe horam ſacræ communioni præſcriptam;neque enim abſq; myſterio Booz non pręſcripſit Rvth horam aliquã,ad aquas

bibendas:hauſtus enim ſtando ſumitur;& quaſi obiter, quoties ſitis ſedandæ vrget neceſsitas: ſed ad ſumendum cibum,hora eſt deſignata, quia non obiter,ſed ex inſtituto,& longiori temporis interuallo ſumitur;vt viribus reparatis,ad laborem rediri poſsit, vt intelligant operarij Chriſti, ſe duplicem ſpiritualem refectionem ſumere debere: alteram tanquam potum, & obiter,interrumpendo breuiter actiuæ vitæ actiones, & labores corporales,aliquibus affectibus amoris,ac deuotionis; petitionibus,& orationibus iaculatorijs;quæ tanquam haſtæ in cælum iaciuntur; cum breuibus aliquibus conſiderationibus,quæ aliquam recreationem & reſpirationem in ipſo laboris decurſu adferant. Sed præter hanc aliam debent accipere refectionem in modum cibi,ex animi deliberatione & prolixiori mora: relictis tunc Marthæ occupationibus,ac diuerſis alijs exercitijs: vt ſumendo huic cibo magis attendatur: nunc ſpiritualiter in oratione & meditatione recollecta illum ſumendo; nunc etiam ſacramentaliter ipſum ſacramentum ſuſcipiendo. Ad quod meritò debet eſſe & dies & hora præſcripta, quę inuiolabiliter eſt ſeruanda. Communio ſpiritualis quotidiè eſt ſumenda præſcripta hora conuenienti,tempore matutino aut veſpertino. Nam (vt ait S. Bonauentura) *De Myſt. Theol. c. 3. p. 3.* ſi hanc horam ſumendo quotidie corporali cibo deſignamus;& ſi tunc occurrat neceſſaria aliqua occupatio,horam ipſam pręuenimus,aut extrahimus;vt occupatione finita cibum ſumamus; magis erit rationi conſentaneum, horam præſcriptam habere ad ſpiritualem animæ refectionem quotidie ſumendam. Non enim decet maiorem ancillæ,quàm Dominæ curam gerere; & carnem præſcripta hora ſemper frui conuiuio; animam verò ſuo fraudari: cùm etiam grauior ſit ſpiritus quàm corporis neceſsitas. Quod ſi qua neceſſaria occupatio,vel ex obedientia, vel ex charitate,præſcriptam horam impediat, ſumenda meritò erit ſtatim, atque occupationi fuerit ſatisfactum: periculoſum (vt S. Chryſoſt. ait) *Lib. 1 de orando Deũ* exiſtimando,tali cibo priuari,ne cor ipſum areſcat, ſi panem ſuum comedere obliuiſcatur. Et propterea S. Auguſt. dixit: *Epiſt. 121. ad Probam c. 9* multùm referre ſi hora deſignetur,vt ipſe defectus faciliùs aduertatur; deturque opera, vt poſtea ſuppleatur.

EODEM modo dies eſt præſcribendus, & hora certa pro communione ſacramentali iuxtà monita ſuprà poſita: ſine tali enim communione non poterit meſsis labor perdurare:qui cùm ſit continuus, neceſſe eſt comeſtionem eſſe tam frequentem,vt ſufficiat ad reliqua bona exercitia ſine aliqua interruptione continuanda. Sed latet myſterium in eo quod dixerit Booz: *ſi ſitieris, bibe ex aquis:* & tamen non dixerit: ſi eſurieris, *quando erit hora, veni, comede.* Nam licèt ſit verum, quod hic diuinus cibus ſit cum ſame ſumendus, vt proſit;& fames hæc ordinariè ſit in feruentibus, quando accedit hora præſcripta: at ſi quando fortè deeſſet fames hæc ſenſibilis: non eſt

ob id

ob id prætermittenda communio. quemadmodum ægrotus non omittit comedere hora præſcripta ; quamuis comedendi appetitum non habeat. maior enim neceſſitatis quàm appetitus habenda eſt ratio. Et ſtatim atque incipit præparatio, ſolet appetitus accedere: quem ipſa communio excitat, in quo etiam ſenſu intelligitur illud Sapient. i *Qui edunt me, adhuc eſurient.* i Eccli. 24. 29.

APPROPINQVANTE vtriuſq; communionis hora, obſeruandum eſt monitum ſecundum, quo dicitur: *veni huc, & comede panem.* quid eſt autem, Deum animæ dicere : *veni huc*, niſi : accede ad meum conſpectum, & vbi ego ſum, exercens viuæ fidei actum huius veritatis, quod ego te aſpicio? memento eum, qui k *ingreſſus fuerat conuiuium abſque veſte nuptiali* non cogitaſſe, Regem fore præſentem, alioquin fortè non fuiſſet auſus intrare. Et cùm etiam cibus corporis ſumi debeat l *coram Deo* quaſi, qui in eius conſpectu eſt conſtitutus; quantò igitur magis cibus animæ, qui eſt ipſemet Deus. Præterea: cùm volueris communicare, *veni huc :* ad locum ſcil. intra meam Eccleſiam deſignatum, m *extra quam non eſt Paſchalis iſte agnus comedendus.* Quamuis enim tanta ſit huius Domini charitas, vt velit in hoc ſacramento extra templum exire, & ægrotorum domos accedere, eoſque in ſuis lectis viſitare: at qui ſani ſunt, non debent tantùm ſibi tribuere; vt curare velint ad ſuas domos & oratoria illud deferri ; ita rem diſponentes, vt ſacrum illic Miſſæ fiat, & ipſis communio ſacra adminiſtretur : ſed cum magna animi demiſſione omnem torporem excutientes, ipſimet templa accedant, in quibus meſſores reliqui, & Ieſu Chriſti operarij ad illam ſumendam conueniunt, in quorum ſocietate & ipſi diuinum hunc panem, reliquis omnibus communem ſumant : propterea enim communio appellatur, hoc eſt, communicatio multorum, vnione charitatis in vno corpore myſtico vnitorum: quorum cibus eſt vnus, & idem Chriſtus : vt eundem ſpiritum habeant. Hic fuit primorum Chriſtianorum ſpiritus, de quo S. Lucas : quod n *quotidie perdurabant vnanimiter in templo* ad orandum, eò quòd ille eſſet locus ad id conſtitutus. 2. k Matth. 22. 12. l Exod. 18. m Exod. 12. 46. n Act. 2. 46.

SED tertium adhuc monitum iſta magni momenti verba continet : vt quando communionis hora peruenerit, ad eam in puncto accedas, omiſſo labore, & reliquis omnibus occupationibus in tempus aliud reiectis: non trahendo moras ex pigritia. cui ſi locum dederis: fortè, cùm voles hũc cibum ſumere, permittet Deus, vt non inuenias; aut nõ ita ſumas, vt tibi proſit. Quemadmodum Iſraelitæ, quia ex pigritia non veniebant manè diluculò, & tempore præſcripto ad colligendum Manna; quando hora erat elapſa, etiamſi quærerent, non inueniebant: quia o *ſol illud liqueſaciebat*, in pœnam incuriæ eorum: Nec tamen ex puſillanimitate accedere prætermittas : indignum te reputans adeò ſublimi cibo, qui ſit perfectorum proprius. 3. o Exo. 16. 21.

nam ex eodem pane diuinus noſter Booz dat ſuis meſſoribus, & RVTH: quæ tanquam pauper ſpicas colligebat. Panis hic & fortium eſt & debilium; diuitum & pauperum; grandium & puſillorum: quare ſi cum animi demiſſione ac Reuerentia accedas: hæc ipſa multos alios defectus ſupplebit. Nam Deus, qui te vocat & inuitat, dicens: *veni huc & comede* hunc *panem*, contentus eſt ea diſpoſitione, quam vt imbecillis habes ad ipſum ſumendum: cupiens interim multò præſtantiorem habere: vt tanto conuiuio cum maiori dignitate intereſſe poſſis.

4. CVM autem iam eris in conuiuio, illud monitum accipito: *Intinge buccellam tuam in aceto.* & quod dicit buccellam, ſignificat, diuinum hunc panem non eſſe integrum ſumendum: quia ſic nullus ſtomachus poſſet illum digerere, nec intellectus comprehendere: eò quod innumerabilia in ſe includat myſteria: quare in buccellas neceſſe eſt illum diuidere, & ſingulis diebus vnam accipere: cum meditatione ſcilicet particularis alicuius myſterij, iuxta diſtributionem ſupra poſitam. magis verò in particulari eum quiſque bolum ſumet, in quo maiorem conſolationem & vtilitatem ſentit: Chriſtum Dominum noſtrum ſupplex orando, vt ipſe dignetur panem

p Matth.26.26. hunc frangere, quemadmodum in ipſa nocte p *cœna* cum *Apoſtolis fregit*: ipſius enim eſt electis ſuis diſtribuere cogitationes, ac ſenſa, quæ in ipſa communione percipiant. Ex quo fit, vt hic diuinus bolus non omninò ſiccè ſumatur, ſed intinctus in aliquo condimento, quod illum reddat magis appe-

q Ioan.13.26 tibilem: nam propterea (vt Sancti Patres interpretantur) per q *panem* illum ſignificabatur, quem Chriſtus Dominus *dedit intinctum* in cœna *Iudæ* proditori. Sed præcipuè bolum hunc intingere debes in r *aceto*, quod *accepit*

r Ioan.19.30 *Ieſus* in Cruce: coniungendo ſacræ communioni conſiderationem tribulationum & amaritudinum, quas ipſe in ſua paſsione eſt perpeſſus: nam diui-

s Exod.12.8. nus hic s *agnus* non debet *comedi abſque lactucis agreſtibus* & amaris: inſtitutus enim fuit in memoriam eius paſsionis ac mortis. Quare cùm ſumi-

t 1.Cor.11.26 tur, meritò in t *memoriam* eſt reuocandum, quidquid ille in ea perpeſſus eſt. Et cùm acetum ſit tanquam condimentum cibi, quem reddit ſapidiorem, valdeque refrigerat; ac propterea eſt in vſu frequenti apud meſſores: ita communio ſimul cum memoria paſsionis Chriſti eſt multò vtilior, magiſque deuota: & cor ipſum fouet, concupiſcentiarum ardores temperat, ac bonorum deſideriorum ſitim magis exſatiat.

Digitized by Google

§. II. *Alia monita, ad communicandum cum ſpiritu.*

SED videamus myſticum illum modum, quo RVTH huic BOOZ mandato paruit. ait enim ſacer textus, quòd, cùm eſſet hora veſcendi, y *ſedit ad meſſorum latus*: eligens ſcilicet ſibi cum animi demiſsione, modeſtia, quiete, magnaque honeſtate vltimum locum: hoc ſiquidem totum exigit huius conuiuij ſublimitas, & indignitas inuitati. Et ſtatim additur, *congeſſit polentam ſibi*, hoc eſt, præparauit ſibi cibum ex farina puriſſima; aut (quod alij Doctores interpretātur) ipſemet BOOZ *porrexit ei granatum*; quo ſcilicet meſſores veſcebantur: eratque ex granis recentis frumenti ad ignem toſtis, & manibus confricatis, vt folliculis ſpoliarentur, quibus in ſpicis claudebantur. In quo ad viuū omninò adumbratur hoc cæleſte cōuiuium, quod ſua manu CHRISTVS ipſe Dominus porrigit: nobis interim præparatione noſtra ad id cooperantibus. Nam hoc ſacramentum, vt aliàs eſt dictum, a *eſt frumentum*, quem Zacharias *electorum*, ſiue *iuuenum* appellat, recens & nunquam in terra viſum; ſed è cælo veniens, ad mūdum renouandum, & noui hominis ſpiritum tribuendum. quod ipſum adiuuat ad nouum eius præceptum, quod eſt amoris, exactiùs cuſtodiendum. Sed eſt tamen frumentum igni toſtum, cùm priùs fuerit tormentorum igni vſtum: nam amoris igne accenſum, immenſos fuit perpeſſum dolores, vt cibum hunc immenſis delicijs plenum nobis præpararet. quo cibo id obtinetur, quod de ſponſa fuit dictum: b *venter tuus ſicut aceruus tritici, vallatus lilijs*. Continet enim intra ſe CHRISTVM, cum ſuis omnibus virtutibus. O Saluator dulciſſime, frumenti granum in hoc ſacramento abſconditum; recens, & antiquum, temporale, & æternum! Antiquum, quà Deus es, cuius eſſe eſt æternum; & nouum, quà homo: quia de nouo naturam noſtram aſſumpſiſti, vt illa nos aleres! O granum excellentiſſimum; puſillum, & magnum; anguſtum, & immenſum! puſillum in ſpecie, vt qui te ad vnum panis bolum conſtringas; magnus in tua exiſtentia, cuius immenſitas replet orbem terrarum! O granum vnum, & multa; ſolum, & cum alijs coniunctum: vnum in perſona, quia non es plus, quàm vnus Chriſtus, Deus & homo verus: ſolus ac ſingularis in excellentia perfectionum, ac virtutum tuarum: multa verò in naturis, earumque partibus; & in affectibus, quos in tuorum electorum bonum efficis. Tu in terra ſeminatum, & pro omnibus mortuum, innumera protuliſti grana Iuſtorum, tibi in ſanctitate ſimilium. Nam in hoc Sacramento quotidiè in illis ſeminaris; faciſque eos producere heroicos virtutum affectus, eò quòd tecum ſint feruenti charitate coniuncti: O ignis amoris Diuini, qui huius fru-

y Ruth 2. 14

Theod. & Lyra. ex Hebr.

Vide Almlenſem hic.

a Zach. 9. 17

b Cant. 7. 2.

frumenti grana torruiſti, eius corpus, animam, & ſanguinem, vt ſi iumentum fieret electorum: illuſtra me cæleſti tua luce, vt velamen aperire valeam, quo teguntur; eorumque excellentiam, & præſtantiam diſtinctè cognoſcere: vre me accenſis tuis flammis; vt & ego hunc cibum affectibus
b *Num.* 11.8. charitatis mihi condiam. O Mãna cæleſte, cuius b *grana, vt comedi poſſent, frangebantur mola, & coquebantur in olla ad ignem:* frange cordis mei duritiem, pinſe aqua infinitæ tuæ ſapientiæ, & coque ardentis tuæ charitatis igne, vt factus tibi ſimilis in vita, deguſtem latentem in te dulcedinem; & animer ad perfectionem ſequendam, ad quam hoc Manna dirigitur.

HAC affectuum diſpoſitione ſumendus eſt Diuinus hic panis: tunc enim euenit quod dicitur de RVTH: comedit & ſaturata eſt; in quo nomi-
Tract. 1. *c.* 2. nis eius ſignificatio impletur, quod, vt ſupra dictũ eſt, *videntem, & feſtinãtem* ac *deficientem,* ſiue *ſaturã* ſignificat. Nam ſi cæleſti lumine, ſublimitatẽ hui⁹ diuini cibi perſpicias, & cum ſpiritus feruore comedas: (hic enim feruor inſinuatur, cùm iubebatur paſchalis ille agnus comedi feſtinanter) eo ſumpto manebis ſatur: quia bonorum tuorum deſideriorum impletionem obtinebis. Nam cùm ad animam tuam venit, in ipſo ingreſſu, dicit illud Pſal-
c *Pſal* 50.11. 17. mi: c *dilata os tuum, & implebo illud.* Pete quicquid velis, deſidera abſque termino bonum, quod quæris; & præpara te ad me ita excipiendũ, ſicut meam decet maieſtatem: nam tunc ingrediens implebo os tuum, petitiones, ac deſideria tua, donorum meorum abundantia explebo. In cuius teſtimonium mox ſubijcit: *Cibauit eos ex adipe frumenti, & de petra melle ſaturauit eos.* O dulciſſimum ſacramentum, quod ineffabili quodam modo ſimul es pa-
d *Matt.* 7.9. *Lucæ* 11.11. nis, & petra! d *Quis Pater eſt,* (ait ipſe Saluator) *qui filio ſuo panem petenti det lapidem?* at tu pater cœleſtis, petentibus panem noſtrum quotidianum, panem ſimul & petram porrigis: nam vnigena filius tuus panis eſt ad noſtram nutritionem præſtantiſſimus; & petra viua ex qua fluit immenſa dulcedo, ad nobis indulgendum: & vtrumque, in tanta abundantia; vt & ſaturemur, & plurimùm adhuc ſuperſit.

NAM ſacer textus, cùm, poſtquam dixit, quòd RVTH *comediſſet & ſaturata eſſet,* adiecit: *& tulit reliquias.* Eſt enim liberaliſsimo Domino noſtro valdè ſolenne ac familiare, vt ſuis conuiuis tantùm pretioſi cibi apponat, vt & ipſi ſaturentur, & plurimùm pro alijs ſuperſit. Nam, cùm ſemel ex
e *Ioan.* 6.13. *Marci* 6.43. & c. 8.8. e *quinque panibus quinque hominum millia ſatiaſſet:* tot fragmenta ſuperfuerũt, vt Diſcipuli *impleuerint duodecim cophinos fragmentorum,* & iterum, cùm ex *ſeptem panibus quatuor millia hominum ſatiaſſet: ex fragmentis, quæ ſuperfuerunt, impleta ſunt ſeptem ſporta:* iuſſitque Apoſtolos hæc *fragmenta colligere, ne peri-*
Tract. 24. *in Ioan.* *rent.* Hæc fragmenta, quæ ſuperſunt (ait S. Auguſtin.) altitudinem eſſe diuinorum myſteriorum, quæ plebis multitudo aſſequi non poteſt: reſeruantur verò collegio Apoſtolico. Nam in diuino hoc ſacramẽto etiamſi plebs

vulga-

Digitized by Google

vulgaris,communem tenens vitæ Chriſtianæ viam multa cognoſcat & aſſequatur:multò tamen ſunt plura,quæ ſuperſunt,& præfectis penetranda, magnaque voluptate deguſtanda reſeruantur. *Omnes tamen manducauerunt, & ſaturati ſunt* : nam etiam imperfecti iuxta neceſſitatem & capacitatem ſuam ſaturantur.

ADHAEC ex vnaquaque communione,ſi dignè,vt oportet, communices,ſupererunt tibi reliquiæ,meritò cuſtodiendæ,& in tuto collocandę. Semper enim Dominus noſter veritates,ſenſa, & affectus excellentes imprimit,quos meritò debeas interdiu ruminare; ſpiritualiter iterū eoſdem ſumens,vt copioſiores ex diuino hoc Sacramento fructus percipias;vt impleatur quod dixit Dauid:*reliquiæ cogitationum* Sanctarum *diem feſtum agent tibi*;& ei,qui illū celebrauit. Quid enim aliud eſt frequens communio ſpiritualis,quàm reliquię ſacramentales,ex quibus tot res hauries de ipſo Domino,quem ſuſcepiſti,cogitandas,vt ſingulis diebus & horis illum comedere & ruminare videaris.Ideò enim in libro Canticorum de Sponſa dicitur:h *Guttur tuum ſicut vinum optimum*, hoc eſt plenum vino optimo:*dignum Dilecto meo ad potandum,labijsq̃; & dentibus illius ad ruminandum*. quando autem hoc meliùs fit,quàm in ipſa communione? tunc ſiquidem guttur eſt cæleſti hoc i *vino* repletum,*quod generat virgines*:per quod ita pertranſit, vt ſemper tamen dulciſſimas reliquias in eo relinquat; digniſſimas quæ ruminentur, & cum eiſdem oblectentur omnes Chriſti & ſponſæ eius Eccleſiæ amatores.

g Pſal. 75. 11

h Cant. 7. 9.

i Zach. 9. 17.

CAPVT X.

DE PERFECTA GRATIARVM ACTIONE POST Communionem, & feruore in bonorum operum progreſſu: & quòd omnium fauorum, qui percipiuntur, ratio ſit ſpirituali Patri reddenda.

QVAMVIS conſiderationes hactenùs poſitæ non ſolùm ſint vſui ad præparationem pro ſuſcipienda communione; ſed etiam ad gratiarum actionem poſt ſuſceptam : ponemus tamen hic excellentes aliquot humilitatis & gratitudinis affectus tunc excitandos & exercendos, qui mirificè depinguntur in ijs, quæ dixit ac fecit RVTH, videns quantis gratijs, ac fauoribus BOOZ illam proſequeretur: de qua ſubijcit ſacer textus: *quòd cadens in faciem ſuam, & adorans ſuper terram, dixit ad* BOOZ: *vnde mihi hoc vt inuenirem gratiam ante oculos tuos : & noſſe me*

a Ruth 2. 10. 13.

dignareris peregrinam mulierem. Inueni gratiam apud oculos tuos, Domine mi, qui conſolatus es me, & loquutus es ad cor ancillæ tuæ, quæ non ſum ſimilis vnius puellarum tuarum. In his verbis continetur, quidquid ad perfectam gratitudinem poſt Communionem ſpectat. Quæ gratitudo tres actus complectitur. *Primus* eſt, agnoſcere, & maximi facere hoc beneficium cum affectu humilitatis, reuerentiæ, & admirationis; hinc ob magnitudinem beneficij, & Domini illud conferentis; inde verò ob ſummam noſtram indignitatem. *Secundus* actus eſt, eundem Dominum laudare cum ſumma interna cordis, & externa oris oblatione ad omnia, quæ ipſius fuerint obſequij. Hos ſequitur *tertius* actus, qui conſiſtit in operibus præſtandis, ac reddendis pro tanto beneficio accepto, ſicut iam declarabitur.

§. 1. *Affectus Humilitatis & Admirationis.*

PRIMVM itaque ſtatim poſt Communionem, attendens, quantum beneficium Christus D.N. in te cōtulerit, debes, quemadmodū RVTH, *in faciem tuam cadere, eumq́;* profundiſſima reuerentia *adorare* interiori & exteriori: te ipſum omninò abijciendo, & indignum iudicando, qui oculos tuos leues in cœlum; ſentiens de te ipſo, quòd ſis puluis, terra, & nihilum; & indigniſſimus, qui in conſpectu Dei ſis, eiuſque fias habitatio.
a Iob 42.6. b Gen. 18. 27 c Dan. 10. 9 Hoc modo a IOB ſe humiliabat, b ABRAHAM, c DANIEL, alijque Sancti, quos Deus viſitabat: qui toto corpore ſeſe proſternebant, & vultus eorum hęrebat terrę, quia non poterant vltra ſe ſubmittere; libenter id facturi, ſi potuiſſent: ſpiritu autem demittebant ſe vſque ad nihili abyſſum, adorantes Deum in ſpiritu & veritate; ſibi ipſis tribuentes, quod ipſorum erat, ſcil. non eſſe; Deo verò, quod ipſius eſt, ipſummet ſcil. ESSE infinitum, cuius comparatione quicquid eſt creatum, eſt quaſi nihilum.

2. HINC procedit affectus ille, tantæ admirationis, qua dicit anima, quaſi altera RVTH: *vnde mihi hoc?* vnde inquam tantum mihi bonum, vt me Deus meus viſitet, meque alloquatur? vnde hoc mihi, vt *gratiam inueniam in oculis eius?* & dignetur me agnoſcere, adeoque familiariter mecum agere, vt in Domum meam ingredi, & in ea hoſpitari velit? Quæ ego ſum, niſi peregrina quædam & aduena, proditorum parentum filia, in moribus peregrinis, & ab omni virtute alienis enutrita; à Deo eiuſque amicitia ſeparata, vagans per oēs terræ creaturas, linguæ cęleſtis ignara, & tanquā mancipiū obſequijs Dęmonis dedicata. Vnde igitur mihi, vt Deus me tanquam filiam & domeſticam tractet; faciatq; ſuis domeſticis ęqualem? Si Deus me pro meritis viſitaret, id facturus fuiſſet tanquam Iudex ille, de quo dicitur:
d Sophon. 1. 8 d *Viſitabo ſuper omnes qui induti ſunt veſte peregrina:* nam ſemper indui ego ha-

bitum

bitum valdè alienũ à ciuibus Chriſti:iactans potiùs mundi pompas,quamob rem digna eram,quæ viſitarer: vt tãquam temeraria punirer; vt,quæ e *nõ habens veſtem nuptialem*,audeam ad diuinam hanc menſam accedere. Vnde igitur hoc mihi?vt cùm talis ſim,viſitet me Deus,qui talis eſt?tales ſunt humilitatis & Reuerentiæ affectus,quos Dei viſitatio efficere ſolet, quemadmodum apparuit in ijs,quæ f S. *Elizabeth* dixit,quando Virgo Sanctiſſ. eam *viſitauit.*

e *Matt.*22.11

f *Lucæ* 1.93.

SED nihil mirum,animam in huiuſmodi occaſionibus admirari, quæ & lucẽ habet & experientiã ſupremi illiꝰ beneficij, quod verbis illis RVTH exprimitur, *vt inuenirem gratiam ante oculos tuos,& noſſe me dignareris*: quid enim pretioſum magis eſſe poteſt,quàm gratiã inuenire coram Deo?& quid magis fortunatum,quàm ab ipſo Domino ſpeciali amore diligi;& familiarem adeò cum eo cõſuetudinem habere?quid deeſſe poteſt ei, qui gratiam inuenit apud omnipotentem ? ſi tanti homines faciunt, gratiam inuenire coram principibus terræ:quantò pluris meritò facient iuſti,quòd gratiam inueniant coram Rege cœleſti ? & ſi terreni principis gratia tanti ſit, eò quòd illa terrenorum bonorum principium habeatur:quantò magis cæleſtis principis gratia æſtimanda eſt,quæ fons eſt innumerabilium bonorum cæleſtium?Hæc aditum præbet cum ſummo principe agendi familiariter, quoties voluerit,tãquam amicus cum amico; quia Deus illi ſecreta ſua manifeſtat,& ad cor eius loquitur verba magnæ iucũditatis & conſolationis. Hæc cauſa eſt,ob quam ille plurimas animæ cõferat diuitias; quaſdam quidem tanquam perpetuos cenſus,augmenta ſcil.virtutum;alias quaſi monilia & pretioſa donaria,quales ſunt conſolationes & gratiæ gratis datæ. Ob hanc etiam eleuat illũ Deus ad officia valdè glorioſa domus ſuæ, tanquam inſtrumento illo vtens,ad clariſsima , & Eccleſiæ ſuæ vtiliſsima facinora, hæc magnam ei tradit poteſtatem,ad benefaciendum alijs oratione, & interceſsione ſua:propterea quòd præcipuum apud Deum ipſum locum habeat,ex quo prouenit,vt iuſti illum venerentur; & angeli libenter cum eo verſentur ; homines amicum illum habere cupiant ; Dæmones verò timeant tanquam hoſtem.Denique Deus eum habet ſub protectione ſua, & nouit g *ex nomine* : approbans eum in terra,& electum,ac deſignatum habens ad ſuum cęlum. O fœlices,qui gratiam inueniunt coram Deo ſuo! Inuenit illam h *Noe*,& liberatus eſt à diluuio ; inuenit *Loth*, & ereptus eſt ab incendio Sodomorum ; inuenit *Abraham*,& reuelauit ei Deus arcana ſua; inuenit i *Moyſes & loquebatur cum Deo facie ad faciem*, qui eum fecit Deũ Pharaonis k *inuenit* VIRGO ſacratiſsima,& eleuata eſt, vt eſſet mater Dei ! O DEVS cordis mei ; inueniam ego gratiam in oculis tuis : & hoc mihi ſatis. qui enim gratiam inuenit apud te , omnia etiam inuenit in te.

Eorum qui gratiã apud Deum inuenerunt, prærogatiuæ.

g *Exo.*33.12

h *Gen.*6.8.

c.19.19.

c.18.3.

i *Exod.* 33.11.17. & c.7.1.

k *Lucæ* 1.30

ET hoc eſt, quod tantam humilibus adfert admirationem: & propterea tantùm bonum conſequuntur, quia humiles ſunt. nam humilitas ad eam celſitudinem obtinendam diſponit. quemadmodum Eccleſiaſticus ſignificat, cùm dicit, l *quantò magnus es, humilia te in omnibus*: & *coram Deo inuenies gratiam*. & cùm bonum hoc tanti faciant, etiamſi ex beneficijs prius acceptis aduertant, ſe gratiam hanc etiam immeritos apud Dominum inueniſſe: valdè tamen ſemper ſuſpirant, vt eam denuò inueniant: pro qua valdè clamant, ſeque vt eam aſſequantur, magis ac magis humiliant. quemadmodũ apparet in eo, quod RVTH paulò poſt adiecit, dicens: *Inueni, vel inueniam gratiam apud oculos tuos, Domine mi, qui conſolatus es me, & locutus es ad cor ancillæ tuæ*. quaſi diceret: vtinam pergeres, & gratiam continuares, quam exhibere cœpiſti ancillæ tuæ, quamuis ego eius indigna ſim. Non ignoro m *dona tua* Domine; quia *tuus ſpiritus* ea mihi *manifeſtat*; facitq́; , vt ipſa experientia illa ſentiam: ſed fateor, illa non eſſe mea, nec me eis dignam: quare ſupplex oro, vt ea in me conſeruare, & augere digneris: n *gratiam* mihi *pro gratia* largiendo, vnam ſcilicet poſt alteram, adiuuans me, vt prius accepta benè vtenti nouam aliquam & maiorem conferas. Hoc totum conſueuit ita geri valdè excellenter, in ipſa communione; in qua populus Chriſtianus vniuerſim inuenit gratiam coram Deo, vt ſint habitatio Ieſu Chriſti filij eius: ſed is præcipuè, qui cum debita humilitate & Reuerentia communicat. Nam dic mihi, quodnam certius indicium poteſt aulicus quiſpiam habere, quòd gratiam inuenerit apud ſuum Regem, quàm quod Rex dignetur ipſum in propria domo viſitare, & in ea hoſpitari? etiamſi enim occultus veniat, & in alieno habitu: ſignum tamen id eſt ingentis ipſius amoris. ſiquidem ſtatim in ipſo aditu ei ſe manifeſtat; & cũ eo tanquam cum amico agit. Quomodo igitur non erit magnum indicium, quod gratiam inueneris apud Chriſtũ cæleſtem Regem, ſi te hoc modo viſitat in hoc ſacramento? nam etſi in alieno habitu ingrediatur, ad cor tamen verba loquitur, magni ſolatij & recreationis. quæ verba impellunt te, vt magna cum admiratione ei dicas; *vnde hoc mihi vt gratiam inueniam in oculis tuis*, meiq́ue recorderis: cùm ego meritus potiùs ſim, vt obliuiſcereris? Hic eſt nobilis ille affectus gratitudinis humilis, & gratæ humilitatis: quæ in Daniele enituit, cùm Habacuc ferret illi prandium, quod is pro ſuis meſſoribus præparauerat; conuerſus enim ad Deum, qui illud mittebat, dixit: o *recordatus eſt mei Deus, & non dereliquiſti diligentes te*. O Deus omnipotens, quomodo es recordatus vilis huius ſerui tui! gratias tibi ago ob memoriam, quam habuiſti mei: dum pretioſo hoc prandio mihi indulgere voluiſti. Laudẽt te iuſti omnes, qui gratiam in oculis tuis inuenerunt; eò quòd volueris, me vnũ ex eis eſſe. Vtinam ſemper nouam hanc gratiam inuenirem, qua ſemper in tuo obſequio magis ac magis creſcerem.

l Eccl. 3. 20.
m 1. Cor. 2. 12.
n Ioan. 1. 16.
o Dan. 14. 37.

SED

SED ne ſilentio prætereamus verbum illud raræ humilitatis, quod RVTH dixit: *Locutus es ad cor ancillæ tuæ, quæ non ſum ſimilis vnius puellarum tuarum.* BOOZ enim FILIAM illam appellauerat, illa verò ancillam ſe nominat. & adhuc iudicans hoc multùm eſſe, magis ſeipſam abijcit, & in vltimo loco poſt omnes eius famulas ſe collocat, tanquam indignam, quæ inter eas numeretur. Quid autem eſt hoc aliud, quàm docere nos duos gradus, ſiue affectus excellentiſsimæ humilitatis, quam Dominus noſter ijs communicat, quos viſitat? alter eſt erga ipſum Deum; cùm quis non ſe iudicat dignum nomine filij: ſatis multùm reputans, quòd ſit vel ſeruus: quemadmodum Beatiſſima Virgo, cùm Angelus ei, matris Dei dignitatem obtuliſſet, illa ſe p ANCILLAM Domini nominauit; & vt talẽ obtulit ſe ad eius Domini ſeruitium; qui eam volebat habere matrem. Familiare enim eſt diuino ſpiritui, huiuſcemodi humilia valdè ſenſa largiri, quando ipſius Dei, qui tales fauores facit, magnitudo conſideratur. Nam quemadmodum S. Petrus, videns Chriſtum D.N. in ſua naui exercentem tantam poteſtatem, admiratione & humilitate plenus, dixit: q *Exi à me Domine, quia homo peccator ſum*; ac propterea indignus, qui apud me in mea naui maneas. ita etiam verus humilis, cernens ipſummet Chriſtum intra nauim ſui corporis in ſacramento ingreſſum cum magna humilitate & ſtupore dicere ſolet: diſcede à me Domine, quia abominandus peccator ego ſum, & indigniſſimus, apud quem hic maneas. Sed præter hunc affectum erga Dominum ſolet verus humilis habere alium affectum humilitatis erga reliquos homines: minimum ſe iudicans eorum, qui Deo ſeruiunt; imò indignum, qui cum illis conferatur: quemadmodum S. Paul. r *minimum* ſe vocabat *Apoſtolorum, & indignum, qui Apoſtolus vocaretur.* Lumine enim viſitationis huius cæleſtis, adeò de ſe ipſo demiſsè ſentit; vt exiſtimet, nullum eſſe poſſe minorem ſe inter eos, qui magno huic Deo deſeruiunt: in cuius conſpectu ſe tanquam nihilum iudicat.

Humilitas gratiam inuenit apud Deum.

p *Luce* 1. 38.

q *Luce* 5 8.

r 1. *Cor.* 15. 9

§. II. *Alij actus & opera gratitudinis.*

EX his humilitatis affectibus oriuntur alij admirandæ gratitudinis: nam verè humilis quantùm valet & poteſt, laudat quodcunque donum, etiamſi minimum. videns enim ſuam indignitatem, Dei verò donantis magnitudinem & maieſtatem, ſemper donum iudicat magnum: Quando autem donum verè in ſe eſt magnum: non habet verba, quibus illud poſſit ſatis laudare: quare obmuteſcit, ſilentio ipſo venerans, quod non poteſt iuxta deſiderium ſuum ſatis magnificare. Eum in modum, quo RVTH gratam ſe oſtendit, vt dictum eſt, etiamſi primum beneficium à BOOZ ſibi collatum, eſſet aliàs ſatis exiguum; quia non aliud erat; quàm

Digitized by Google

quòd ad colligendas ſpicas in agro illo admitteretur; & liceret ex *aqua bibere, ex qua pueri bibebant*. At quando poſteà adiecit, vt etiam *panem comederet, ex quo ipſi meſſores*; & quod poſſet quaſi *cum illis metere*, tacuit, non ſciens, quid diceret: ſed venerata eſt ſilentio pietatem, qua illũ erga ſe vti videbat. Quid verò feciſſet, aut dixiſſet, ſi vel olfacere potuiſſet, quod poſtea euenit: quod ipſe ſcilicet Booz, ipſam eſſet ſponſam accepturus; & participem facturus diuitiarum ſuarum, allectus ab humilitate & modeſtia eius, quæ tantam gratitudinem, ob tam exigua dona oſtendiſſet?

HINC diſcas, gratiſſimum animum gerere ob quodcunque beneficium, quod tibi Deus contulerit, quantumcunque (vt S. Bernard. ait) illud videatur minimum. Illud enim alteri maiori initium dabit. Humili namque & grato nouam Deus gratiam confert. Et quò humilitas & gratitudo magis creſcit, eò ſolet doni ac beneficij magnitudo creſcere. Et propter hanc cauſam Chriſtus D. N. non ſolùm a *gratias egit*, quando voluit panem conſecrare, & ſuis Apoſtolis diſtribuere; ſed etiam quando b *benedixit quinque panes hordeaceos*, cùm voluit quinq; millibus hominum eos diſtribuere. Sed quoniam maiora beneficia maiorem etiam meritò gratitudinem exigunt, hinc eſt, quòd, cùm hoc Sacramentum inſtituit, bis gratias egerit: ſemel antequam panem conſecraret, & iterùm ad finem Cœnæ, cùm c *hymnum* conſuetum diceret, vt intelligeremus adeò eſſe hoc beneficiũ excellens, vt vel ſola ſpes illud recipiendi digna ſit gratiarum actione; multò verò prolixiori, poſtquam ſumptum erit. Et ne in hac re incuria aliqua obreperet: ipſummet nomen, quò frequentiùs Sancti diuinum hoc ſacramentum appellant, reuocat in memoriam hanc obligationem, eiuſque cauſam. nomen enim EVCHARISTIAE duplicem habet ſignificationem. Nam S. Irenæus & S. Iuſtinus dicunt, ſignificare *actionem gratiarum*; S. Thomas & alij Doctores communiter interpretantur, *bonam gratiam*. & quia bona eſt eminenter, incitat nos ad gratias excellenter agendas. Siquidem ideò nobis datur, vt ſit oblatio laudis, & actionis gratiarum ob reliqua dona & beneficia, quę Dominus ipſe nobis largitur, iuxta illud Dauidis: d *quid retribuam Domino pro omnibus, quę retribuit mihi? calicem ſalutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo*. quaſi dixerit: pro gratiarum actione de reliquis beneficijs, quæ mihi Deus contulit, accipiam hoc diuinum ſacramentum, laudans & benedicens ſanctum eius nomen.

Serm. 51. in Cant.

a *Matt. 26. 26.*

b *c. 15. 36.*

c *Matt. 15. 26*

Lib. 6. c. 34. [illegible]

d *Pſal. 115. 12.*

SED non debet ſiſtere vera animi gratitudo in ſolis conſiderationib. ac meditationib. nec in ſolis laudibus & hymnis verborũ; nec in ſolis propoſitis offerendi etiã magna opera: ſed curandũ, vt re ipſa fiant iuxta finẽ, in quẽ ipſa cõmunio dirigitur. Neq; enim magis ingenuè gratũ te pro accepto beneficio exhibebis, quã ſi eodẽ vtaris ad eiuſdẽ Dei gloriã; & in finẽ, propter quẽ illud ipſe contulit. Et quemadmodũ animæ cibus tendit ad recuperandas

das vires,ad ſpiritualiũ virtutũ opera exercenda,quib. ſpiritualis gratiæ vita conſeruatur & augetur:ita vera gratitudo ſacræ cõmunionis in eo conſiſtit,vt ſtatim manũ apponamus,ad opere ipſo exercẽda bona deſideria. dãdo operã,vt perfectè ea exequamur,quæ nobis ex obligatione incũbunt,& ex conſilio:iuxta cuiuſq; facultatẽ ad profectũ in virtutib⁹ faciendũ. nec facias,ꝙ fecit e *Elias*,cùm primũ panem cæleſtẽ accepit:qui ſtatim *obdormiuit.* nam reprehendet te Angelus:& vt ſecũdo comedas,& ſtatim ſurgas hortabitur:vt cęptã perfectionis viã proſequaris:eò ꝙ adhuc lõga ſuperſit. Quod ipſum ſignificat ſacer textus,cùm dicit de RVTH,quod,poſtquã comediſſet,*ſurrexerit inde,vt ſpicas ex more colligeret*:eſca enim hæc cæleſtis non datur otioſis,ſed operarijs & laboratoribus:qui in bonorũ operũ ſpicis colligẽdis occupantur:vt animũ & vires recipiant ad ſuum laborẽ continuandũ. Et in hoc ipſo,cõtinuando ſcil.magno feruore ſuum laborẽ,gratũ animũ oſtendunt. Scriptum eſt enim: f *qui non laborat,non manducet.* Siquidem talis nec ipſum cibũ promeretur. Sed & illud eſt verũ:quòd,qui non manducat,non laborat:quia deficiunt illi vires. Eſt itaq; rationi conſonũ laborare,vt poſſis comedere;& comedere,vt poſſis laborare:alterũ horũ ad alterũ præſtãdum adhibẽdo. Deus.n. ſpiritualem portionẽ,quam in ſacramento cõmunicat,adauget ei,qui eadẽ communione feruenter redditur ad laborandũ. Propterea.n.dixit Dauid: g *Labores manuũ tuarũ,quia manducabis:beatus es,& bene tibi erit.* Memẽto Chriſtũ D.N.cùm hoc diuinũ ſacramentũ inſtituiſſet, & laudum hymnum abſoluiſſet,ex menſa ſurrexiſſe:non,vt dormitũ,ſed vt in hortũ ad orandum,ſeq; ad grauiſſimas tribulationes ſuę paſſionis tolerãdas offerendũ,conferret,dicens,feruentiſſima illa verba quæ S. Ioannes refert: h *vt cognoſcat mũdus,quia diligo patrem,& ſicut mandatũ dedit mihi pater,ſic facio:ſurgite eamus hinc*;ad locum ſcil.in quo ſum cõprehendendus:vt in me, quidquid conſtitutum eſt,impleatur. Hic eſt verus ſpiritus,quem ex cęleſti hac menſa haurire debes,cùm ad eam ſederis cum cæleſti principe; & inde ſurgere,ad exequendum quidquid Deus iuſſerit;teque offerre,ad ſuſtinendum quidquid ipſe ſtatuerit,& ad gloriam ſuam fieri permiſerit. & in hoc totus mundus agnoſcet,& tu ipſe facilè deprehendes:communionem tuam ex vſu tibi fuiſſe,ſi cum hoc animo illam peregeris.

e 3. Reg. 19. 6
f 2. Theſſ. 3. 10.
g Pſ 127. 2
h Ioan. 14. 31

DENIQVE quemadmodũ RVTH,cibo ſumpto roborata,perſeuerauit in colligẽdis ſpicis vſq; ad veſperã;& poſtea i *portãs,quæ collegerat,reuerſa eſt in ciuitatẽ,& oſtendit ſocrui ſuæ:inſuper protulit & dedit ei de reliquijs cibi ſui, quo ſaturata fuerat*:ita etiam tu ſacra communione confortatus, conſtanter in tuis bonis exercitijs perſeuerabis. ita tamen,vt non ſolo tuo iudicio te gubernes, nec ſtatim fidas rebus,quæ bonæ apparent, etiam delectationibus, quas in communione, aut oratione, ac Dei viſitationibus ſenſeris: ſed omnium rationem reddas confeſſario,patriue ſpirituali, qui tuam a-

i Ruth 2. 18.

nimam

nimam dirigit,cum ijs humilitatis,reſignationis,obedientiæ, & charitatis indicijs;vt ex is tanquam ex reliquijs eorum, quæ geſſeris & acceperis, aduertat ipſe & agnoſcat bonum ſpiritum,qui te direxerit. Nec timeas vitiū inanis gloriæ,quæ in his occaſionibus ſolet oriri. Nam (vt Caſſianus ait) periculoſius eſſet res tuas occultare,tantum tibi tribuens,quòd ſolus te ipſam poſſis gubernare,cum certo periculo propriæ deceptionis : quàm eſſet demnum inanis gloriæ,quod certum non eſt : & licèt illud intercidere rectificando coram Deo intentionem tuam;& maniſeſtando eius dona : quia id ipſe vult;& in eum finem,quem ipſe intendit ; & ne eis deceptio aliqua tibi oboriatur.

§. III. Quæ in oratione hac reddenda ſint obſeruanda.

QVOD ſi noſſe cupias,qua dexteritate prudentiaq; Magiſter Spiritus in hac ratione excipienda ; & qua fidelitate ac feruore diſcipulus in ea reddenda vti debeat : attende colloquium inter NOEMI & RVTH in hac occaſione:*interrogauit* NOEMI *ſocrus eius:vbi hodie collegiſti,& vbi feciſti opus? ſit benedictus,qui miſertus eſt tui. Indicauit* RVTH *ei, apud quem fuiſſet operata:& nomen dixit viri,quod* BOOZ *vocaretur. Cui reſpondit* NOEMI*;benedictus ſit à Domino: quoniam eandem gratiam,quam præbuerat viuis,ſeruauit & mortuis. Rurſumq; ait: Propinquus noſter eſt homo. Et* RVTH, *hoc quoque inquit,præcepit mihi,vt tam diu meſſoribus eius iungerer, donec omnes ſegetes meterentur. Cui dixit ſocrus:Melius eſt,filia mea,vt cum puellis eius exeas ad metendum : ne in alieno agro quiſquam reſiſtat tibi. Iuncta eſt itaque puellis Booz, & tam diu cum eis meſſuit. donec hordea & triticum in horreis conderentur.* In hoc colloquio quatuor capita inſinuantur maximi momenti,quæ ad Spiritus Magiſtrum pertinent.

PRIMVM eſt : eum,qui ipſius curæ eſt commiſſus, exactè & ſigillatim interrogare,quid fecerit, & quomodo res tota ſucceſſerit:nam etſi ſubdito ſit magnum deſiderium,omnia maniſeſtandi : ſæpè tamen, ſi interrogaretur,exprimeret,quod fortè non aperuiſſet,eò quod non cogitaſſet : & ex vultu modoque reſpondendi conijciet Magiſter, quid ille in corde gerat.

Prou. 27. 8. a Propterea enim dixit Sapiens:*diligenter agnoſce vultum pecoris tui, tuosq; greges conſidera:* vultus enim ipſe ſæpè indicat,quod latet in corde;& profunda conſideratio eruit in lucem,quod latet in ſpiritu.

SED quemadmodū NOEMI,cernens,quàm multa RVTH collegiſſet eo die,nec illam propterea laudauit,nec ſuſpicata eſt,malè illā acquiſiuiſſe:ſed interrogās, *vbi collegiſſet & feciſſet opus*,gratā ſe oſtendit erga eū,qui tam humaniter ipſam excepiſſet,dicens : *ſit benedictus,qui miſertus eſt tui:* ita etiam qui curam gerunt animarum,in quibus ſigna vident excellentium operum, ac virtutum ; nec ſtatim eos laudare debent , approbando quod faciunt,

Digitized by Google

nec tamen reprobare, quaſi illuſioni ac deceptioni illud attribuendo: Primum eſt vanitatis occaſio; & ſecundum puſillanimitatis. Sed decet, eos prudenter cognoſcere velle quidquid geritur; & propendere ad benè de rebus eorum ſentiendum; vt confidentiùs, & maiori promptitudine illi omnia aperiant; gloriamque Deo dare, quòd miſericordiam illis exhibuerit. Et cùm dicit: *qui miſertus eſt tui*, docet, accepta dona non propriis ipſorum meritis, ſed miſericordiæ & liberalitati Dei eſſe tribuenda: qui eos præuenit, voluitque gratiâ ſuâ locupletare.

SECVNDVM, quòd etiam pertinet ad ipſum Ducem & Gubernatorem, eſt, quod quemadmodum NOEMI manifeſtauit RVTH quis eſſet BOOZ, (quem illa non niſi ex nomine nouerat, quamuis eius liberalitatem eſſet experta) dicens ei: *propinquus noſter eſt homo*. Ita præcipuum Directoris ſtudium debet eſſe, maiorem ſemper Chriſti Domini noſtri notitiam & cognitionem eis inſtillare: vt à quo tanta bona accipiunt, eum & diligant & venerentur; magnamque fiduciam concipiant, maiora ipſum bona largiturum, qui voluerit cognationem nobiſcum contrahere, dùm factus eſt homo, noſtramque naturam carnis & ſanguinis aſſumpſit: quaſi illis diceret: non miremini, hunc Deum hominem tantis fauoribus pauperem animam proſequi, quia noſter eſt conſanguineus: & ſanguis, quem pro nobis ſumpſit, & pro eiſdem effudit, ipſum vrget, vt noſtri miſereatur. Sed quid ſibi vult verbum illud à NOEMI adiectum: *benedictus ſit à Domino; quoniam eandem gratiam quam prebuerat viuis, ſeruauit & mortuis*. O immenſam diuinæ largitatis bonitatem! non eſt CHRISTVS Dominus Noſter ſicut mundi huius principes: qui viuentibus quidem beneficia conferunt; ſed eorundem poſt mortem obliuiſcuntur: eorum enim amicitia palato ipſorum & vtilitati innititur, quam ab ipſis viuentibus accipiebant: & poſt illorum mortem alios quærunt, à quibus eadem accipiant. At CHRISTVS beatitudo noſtra, gratiam, quam viuenti iuſto incepit exhibere, eandem maiori munificentia ſeruat cum defuncto: honorans illum, & glorificans per totam æternitatem in cœlo: quia ipſius miſericordia æterna eſt, & nec principium nec finem habet erga eos, qui ipſum amant, & in Domino moriuntur: eiuſque gratia & charitas nunquam perit. Nec ſolùm hanc curam de defunctis gerit, ſed etiam de ſpectantibus ad ipſos: quemadmodum BOOZ miſertus eſt RVTH, eò quòd nupſiſſet conſanguineo ipſius. Et propterea dixit Moyſes Deo Exod. 34. 7. *qui cuſtodis miſericordiam in mille generationes, benefaciens filijs* ob amicitiam, quam cum defunctis parentibus habuiſti: quemadmodum fecit propter Abraham, Iſaac, Iacob, Dauid, & alios ſeruos ſuos.

2.

3. TERTIVM & præcipuum, quod pertinet ad Gubernatoris officium, eſt, vt quemadmodum NOEMI ſtatim atq; RVTH dixit: *Hoc mihi præcepit Booz*, exhortata eſt illam, vt eius mandato pareret: ſic Director debet ſuos exhortari, vt omnia Chriſti D.N. præcepta exactè obſeruent; eiuſque cõſilia, & inſpirationes opere exequãtur. ex hoc enim omne bonũ eis proueniet: ſi in omnibus & omninò obediant principali gubernatori Chriſto, cuius cooperatores ſunt eius miniſtri. Eum in modũ quo Virgo ſanctiſsima

c Ioan. 2. 5. in nuptijs in Cana Galilææ dixit miniſtris: c *quodcunq; dixerit vobis* filius meus, *facite*: quare qui animarum gubernatione funguntur, obſeruare diligenter debent, qua via Deus illas deducat; eaſq; pro officij ſui ratione adiuuare: vt conſtanter eum ſequantur, nec ad aliũ quenquã declinent, dicentes illis, quòd NOEMI dixit RVTH: *melius eſt, filia mea*, vt facias iuxtà præceptũ BOOZ, vt *in eius agro ſpicas colligas: ne in alieno quiſpiam reſiſtat tibi*. Verè enim nihil magis nobis expedit, quàm in eo occupationis, miniſterij, aut exercitationis genere occupari, in quo Deus nos cõſtituit. nam in eo pacem inueniemus, & profectũ. quod ſi ad aliud ab eo diſtinctũ diuertamus, mille impedimenta, quæ nobis reſiſtant, inueniemus. ita vt maior quidẽ ſit in eo labor, minus tamen cõmodum, & maius detrimentum. Propterea enim dixit Dauid: d *Beatus vir, qui aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit in loco, vbi Deus illum poſuit*.

d Pſal. 83 6.

SED quoniam tyrones ſæpè errant in præceptis, & inſpirationibus Domi diſcernendis: ad ipſos Magiſtros pertinet, illos corrigere, ac in eis dirigere. quemadmodum fecit NOEMI in hac occaſione. nam BOOZ dixit ad

q. 17. in c. 2. Ruth. RVTH: *iungere puellis meis*. ipſa verò RVTH retulit NOEMI, *hoc præcepit mihi, vt iungerer meſſoribus eius*. At NOEMI eam correxit, (vt notat Abulenſis) dicens: *melius eſt, vt cum puellis eius exeas*: obſeruans ſcil. cautelam, quã BOOZ adhibuerat: vt RVTH non viris ſed puellis iungeretur, ad ſpicas colligendas. Ex quo diſcent Prælati, quantam curam adhibere debeant in explicando ſuis ſubditis, modo & ratione ſuas obligationes & occupationes explẽdi, occaſiones lapſus alicuius euitandi; vt ita vnum præceptum impleant, ne ſe periculo exponant alterum tranſgrediendi.

4. DENIQVE ad eorundem Directorum munus ſpectat, eos, quorum curam gerunt, ad id quod optimum eſt & perfectiſſimum exhortari: tam quoad ſubſtantiam operis, quàm ad intentionem illud perficiendi: perſuadentes illis, vt in vtroque, quod præſtantiſsimum eſt, accipiant. eum in modum quo NOEMI exhortata eſt RVTH, vt cum puellis BOOZ

q. 18. in c. 2. Ruth. exiret ad *metendum*, quaſi diceret (vt notat idem Abulenſis) hodie ſpicas aliquas pro te collegiſti: omitte iam hoc officium, ex quo tam exiguus prouenit fructus: *& coniungere puellis BOOZ ad metendum*; non ob mercedem, ſed vt illas adiuues in ſeruitio BOOZ, à quo ſperare poteri

libe-

Digitized by Google

liberaliorem tui laboris remunerationem. Quod dixit NOEMI, cogitans, vt hoc obſequio RVTH, ipſius BOOZ voluntatem ad ſe alliciens, viam ſterneret, vt ipſam in vxorem duceret: quemadmodum poſtea fecit. Quæ omnia ob oculos nobis proponunt curam & ſolicitudinem Magiſtri ſpiritualis in dirigendis ſuis tyronibus ad ſeruiendum Deo in rebus magnis: nec propriam mercedem, aut ſe ipſos in bonis actionibus ſuis quærendos, ſed Deum ſolum eiuſque voluntatis beneplacitum: eò quòd hac via multò plus ſint profecturi, ſiquidem non ſibi ſed ſuo dilecto laborantes, eò maius præmium ex eius liberalitate accipient: quo minus illud quærent. magnum illud ſibi præmium reputantes, quòd ipſi in omnibus placeant. In quem ſenſum dixit S.Bernardus: perfectum Dei amorem, nec mercenarium eſſe, nec tamen mercede carere: potiùs eò maiorem obtinere, quò minus illam quærat. In hoc enim oſtendit, ſe multum diligere: ſiquidem pro præmio reſpicit diligere, & obſequi ſuo dilecto. *Serm. 87. in Cantic. & tract. de diligen Deo, § dicto pro inde.*

5. CONCLVDAMVS hunc tractatum cum obedientia RVTH tam firma & conſtanti, vt de ea dicat Scriptura: e *iuncta eſt puellis Booz: & tam diu cum eis meſſuit, donec hordea & triticum in horreis conderentur.* nam talis eſca, quale eſt hoc Sacramentum & cum ijs conſilijs, quæ CHRISTVS Dominus inſpirat, & bonus eius miniſter ſuggerit: modò ſit fidelis obedientia: tribuet donum perſeuerantiæ in ſanctis exercitijs, vſque ad finem meſſis, huius ſcilicet vitæ, & donec ſpirituales meſſes omnium virtutum ſibi colligat: tam illas, quæ inferiorem ſenſualitatis partem exornant, quæ ſignificantur per hordea; quàm illas, quæ ſuperiorem ſpiritus partem perficiunt, quas ſignificat triticum. quæ omnes condi debet in horreis animæ: vt iuſtus (quẽadmodum ait Apoſtolus) f *ſit ſanctus corpore & ſpiritu*; & perueniat eò, vt duabus gloriæ ſtolis exornetur, quæ promiſſæ illi ſunt in cœlo. *e Ruth. 2. 23.* *f 1. Cor. 7. 34.*

SED quemadmodum meſſis hordeacea, & incipere & finiri ſolet prius, quàm triticea, quæ ſolet eſſe poſtrema: ita etiam fit, vt ſeuera virtutum corporalium exercitia, quæ robuſtiora corpora & fortiores complexiones requirunt, breuiori tempore durent. Et quemadmodum vires debilitantur ac deficiunt in ſenectute, ita in ea (ait Sanctus Hieronymus) ceſſare ſolent pœnitentiæ, diſciplinæ, ieiunia, & ſimiles aliæ aſperitates, non tamen deficiunt ſpirituales virtutes: ſed potius creſcit ſapientia, charitas, miſericordia, & zelus animarum: imò ipſummet deſiderium rigoris & ſeueritatis, tunc non tepeſcit: quamuis deſint vires ad eos opere exequendos: nam ſi poſſet, potius tunc eos augeret. nam, quò ſe videt magis morti appropinquare, eò maiori feruore ſe præparat: vt fœliciter ac proſperè viæ ſuæ finem imponat: quemadmodum proximo tractatu dicetur. *Epiſt. 2. ad Nepotian. Tom. 1.* *S. Greg. 8 Moral. c. 7.*

IMPONAMVS itaque huic de Sanctiſsimo Sacramento finem, dicentes
g Ioan. 12. 25. de eo (quod Sanctus Ioannes dixit) ſupereſſe alia multa mirabilia, g *quæ ſi ſcriberentur per ſingula, nec ipſum arbitror mundum capere poſſe eos, qui ſcribendi eſſent libri*. Quare plurima, eaque grandia dicenda ſuperſunt de eo, quatenus eſt Sacrificium: quæ, Deo benè fauente, ponentur in Tractatu de ſtatu Sacerdotum, & de Sacrificio Miſſæ.

TRACTATVS QVINTVS,

DE PERFECTIONE IN INFIRMITATIBVS ET MORTIS PERICVLIS: AC DE EXTREMAE VNCTIONIS SACRAMENTO.

VLTIMVM SACRAMENTVM ex quinque ad ſingulorum perfectionem inſtitutis, eſt EXTREMA VNCTIO: quæ infirmis in vltimo vitæ periculo conſtitutis datur, vt poſsint in ſua infirmitate Chriſtianam perfectionem conſeruare & augere; eaque præparare ad bonam mortem, quæ ſit illis tranſitus ad æternam gloriam. Prius tamen quàm in particulari de hoc Sacramento agamus, operæpretium erit rem ipſam paulò altiùs aggredi, & in particulari declarare, quidquid ad ipſum Chriſtianum ſpectat, toto tempore, quo ægrotat, & eſt valetudinarius: proponendo ob oculos, & eruendo theſauros, quos in ipſis infirmitatibus DEVS reconditos habet, modumque & rationem, fructum ex ijſdem infirmitatibus capiendi.

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT I.

CAVSAE CVR DEVS DOMINVS NOSTER Hominibus mittat infirmitates: & commoda, quæ inde pro ſuis electis eruit.

SI ſupremi noſtri patrisfamilias operarijs ſolùm fuiſſet corporaliter laborandum, quemadmodum meſſoribus & foſſoribus: neceſſè fuiſſet, omnes per eandem ſanitatis & virium corporis viam deducere: ſiquidem his deſtituti & infirmi, penſum laboris, ad quem vocarentur, perficere non poſſent. Sed quoniam eorum opera ſiue labores præcipuè ſunt ſpirituales, & creſcunt in perfectione non ſolùm faciendo, ſed etiam patiendo: hinc eſt, quòd DEVS varias habeat vias, per quas eos ad eundem finem deducat; vt ſcilicet perfecti euadant. Quare aliquibus integram tribuit ſanitatem, & robuſtam corporis conſtitutionem, vt opera virtutum, quæ propria ſunt corporis; & opera Spiritus, cuius inſtrumentum eſt ipſum corpus, exercere poſſint. nam, cùm illud ſanum atque robuſtum eſt; poteſt vtiliter Deo in illis operibus ſeruire: alios verò infirmitatibus ac doloribus premit: qui ad viam patiendi peragendam ſunt aptiores: quia ſpiritui occaſionem præbent heroicas virtutes exercendi, quæ ſunt cum b *patientia* coniunctæ: quæ (vt S. Iacobus Apoſtolus ait) *opus perfectum habet*. Iam & ipſum pati, eſt quoddam operari; & qui multùm tolerant, inſignes ſunt operarij: & cum eo perueniunt, vt in vtroque, in ſanitate ſcilicet & infirmitate ſtrenui euadant: tunc ſunt omninò perfecti: quemadmodum in Tractatu ſecundo dicere cœperamus. b *Iacob. 1. 4.* *c. 10.*

I. SED quiſnam declarare poterit diuinæ prouidentiæ arcana, in duplicis huius ſortis diſtributione? nam DEVS Dominus noſter, quod in ſe erat totiùs voluiſſet, homines habere naturam ſanam ac vegetam: vt & corpus, & ſpiritus cùm facilitate & oblectatione, in omnibus ipſi ſeruirent. Quam ob rem in ſtatu Innocentiæ creauit eos ſanos, & ab omni infirmitate liberos: imò etiam poſt peccatum longo tempore ſunt conſeruati in ſanitate robuſta. Et Iſraelitæ ex magna Dei gratia per annos quadraginta, quibus in deſerto fuerunt (quemadmodum ait Dauid) c *non erat in tribubus eorum infirmus*: vt ſic ad Promiſſam terram pergere, & cum hoſtibus, qui eius ingreſſum propugnabant pugnare poſſent. Neque enim dubium eſt, quin corporis ſanitas & robur multùm ex ſe conducant ad progrediendum in huius vitæ deſerto, contendentibus ad æternæ Promiſſionis terram peruenire: vt & cum Dæmonibus & vitijs congrediantur; & heroica valdè opera fa- c *Pſ. 104. 37.*

ciant animæ ipſi vtiliſsima, magnæ ædificationis Eccleſiæ, & ſingularis auxilij proximorum: cùm ſcilicet ſeueras ſeruant abſtinentias, & aſperitates, aliaque opera miſericordiæ: ſiue corporalia miniſtrando infirmis & excipiendo peregrinos; ſiue ſpiritualia, gubernando, concionando, aliaque miniſteria exercendo in bonum proximorum. Quamobrem cæleſtis Adamus, quamuis terreni Adami miſerias alias ſuſcepit: non tamen (vt S. Thomas ait) corporis infirmitates, quæ optimæ corporis ipſius conſtitutioni non congruebant. Et ab eaſdem infirmitatibus ſacratiſsimã Virginem præſeruauit, & Sanctum Ioannem Baptiſtam, aliosque clariſsimos ſanctos, quos vocatione ſpeciali ad grandia opera vocauit: ideoque firma valetudine, & robuſtis corporibus eos præuenit: vt ingentes labores ferre poſſent. Qui autem donum hoc acceperunt, ſtudere debent, (vt Sanctus Baſilius ait) illud conſeruare, & cum Dauide dicere: *fortitudinem meam ad te cuſtodiam:* expertus enim erat Sanctus hic Rex, ſe valetudine, & viribus corporis, quas à DEO acciperat, multa præſtitiſſe e *nam & Leonem, & vrſum interfecit.* & prædam *ex ore eorum eruit*; & Goliath *Gigantẽ proprio gladio iugulaui.* & cùm aliàs multos hoſtium exercitus diſturbaſſet, f *Octingentos interfecit impetu vno.* Iudicans itaque non expedire, donum adeò pretioſum indiſcretè deſtruere, dixit Domino eius largitori *fortitudinem meam ad te cuſtodiam.* non inquit: ad me, ſed: *ad te*; non, vt aliqua quæram, quæ me oblectent: ſed quæ tibi placeant; non, vt mihi honorem comparem; ſed in tuum honorem: vt ea tibi deſeruiam. Quod ſi tu etiam, fortitudinem tibi à Deo communicatam ipſi cuſtodias: poteris cum ipſius auxilio paſsionum tuarum feras domare, inferni Gigantes vincere, vitiorum agmina diſsipare, & ardua quæque glorioſaque moliri: confidens quod hac via, diuina te vocatio ducat vt in omnibus compos euadas.

3. p. q. 14. a. 4.
De conſtitutionibus Monaſticis.
d Pſ. 58. 10.
e 1. Reg. 17. 36 51.
f 2. Reg. 23. 8.

2. ADEO tamen eſt magna miſeria noſtra, vt ſanitatem ipſam, quam Deus nobis ad ipſi ſeruiendum largitur: tanquam inſtrumentum adhibeamus ad eundem offendendum; & quas vires in virtutibus acquirendis exponere deberemus: eaſdem in ſequendis vitijs exponamus, duobus illis præcipuè, quæ Sanctus Gregorius carnalia appellat, eò quòd corpore exerceantur, carniſque voluptates tanquam finem reſpiciant. ſiue illa ſit guſtatus noſtri quo gula fouetur; ſiue tactus, quæ ſunt fomenta libidinis. Corpora enim ſaniora & robuſtiora maiori vehementia ſolent ſenſualitatis paſsiones proferre. & quoniam in rebus delectabilibus, maiorem inueniunt oblectationem: ſine fræno poſt eas feruntur. Et vt ex aliena miſeria tuam propriam agnoſcas: attende, quam malè vſi fuerint Hebræi ſanitate & corporis viribus, quas DEVS illis dabat in deſerto. Nam g *vbi non erat aqua ad bibendum*: ſtatim *murmurebant contra Moyſen*, tan-

Lib. 31. Moral. c. 31.
g Exod. 17. 1

ta impatientia, vt timuerit Moyſes, ac dixerit Deo: *quid faciam populo*
huic? adhuc paululum & lapidabit me? & cùm deerat illis eſca, adeò iraſce-
bantur, vt dicerent h *vtinam mortui eſſemus in terra Aegypti, quando ſedebamus* h Exod.16.3
ſuper ollas carnium, & comedebamus panem in ſaturitate. Et cum Manna
haberet in copia, etiam murmurauit, dicens: i *anima noſtra nauſeat* i Num.21.5.
ſuper cibo iſto leuiſſimo. k *recordamur piſcium, quos comedbamus in Aegypto* k Num.11.5.
gratis: in mentem nobis veniunt cucumeres, & pepones, porriq́, & cepæ,
& allia: quas res pluris faciebant: quod ipſorum palato magis arri-
derent. Et cum abſente Moyſe, l *ſediſſet populus manducare & bibere: ſur-* l Exod.32.6.
rexerunt ludere. cuius ludi exitus fuit, colere idolum: & iterùm m *co-* m Nũ.25.2.
mederunt & adorauerunt Deos Moabitarum: vt libidinem ſuam explerent
cum filiabus eorum. Denique de eis dixit Moyſes n *incraſſatus eſt dilectus, &* n Deut.32.
recalcitrauit: incraſſatus enim fuit conſtanti ſanitate & viribus, atque diui- 15.
tijs: recalcitrauit autem contra Deum à quo illa acceperat. Hi ſunt fru-
ctus ſanitatis & virium corporis effrænium. nam quemadmodum fortis &
laſciuus equus, ſi fræno pareat, ſeſſori adfert honorem, & periculum eua-
dere facit: ſi autem eſt indomitus, & effrænis eundem præcipitat: ita
corpus, quod animæ ipſi eſt inſtar equi, cum ſanum & robuſtum eſt, ſi
ſimul ſit ſubiectum & rationis fræno contineatur, honorem adfert di-
rigenti: nam quemadmodum Deus dixit S. Iob: o *in occurſum pergit arma-* o Iob.39.21.
tis contemnit pauorem, nec cedit gladio, & victor ex periculis exit: At ſi non ſit
benè domatum, miſerè præcipitat animam in ea vitia, ad quæ ipſum pro-
pendet. Quis enumerare poterit voracitates, ebrietates, & idolola-
trias ventris eius; quem pro ſuo habet Deo? quid dicam de ludis, ſo-
latijs inanibus, & alijs carnis appetitionibus, quas tanquam Dominas agnoſ-
cit? quid de murmurationibus, furijs, & vindictis, quas ad inuenit con-
tra impedientes voluptates & ambitiones ſuas? quod ſi cum ſanitate, etiam
diuitiæ & poteſtas coniungantur: ex his tribus arma ſibi conficit, ad totum
virtutum regnum perturbandum: omniaque vitia in earum throno collo-
canda, p *per tria* (inquit Sapiens) *mouetur terra* & turbatur; *& quartum non* p Pro.30.21.
poteſt ſuſtinere: per ſeruum, cùm regnauerit, per ſtultum, cùm ſaturatus fuerit cibo;
per odioſam mulierem, cùm in matrimonio fuerit aſſumpta; & per ancillam, cùm fue-
rit hæres dominæ ſuæ. An nō ſeruus, qui regnat, corpus eſt ſanum & robuſtum:
ꝙ in animæ regno præſidet, habetq́; poteſtatem, vt quod libet faciat? & an
nō ſtultus ſatur & ſenſuū appetitus, ciborū abundantia enutritus, & viribus
pollēs ad ſua deſideria explenda? & an non odioſa, ac litigioſa mulier, quę in
matrimonio aſſumitur, eſt laſciua ipſa ſenſualitas, quę vult ipſi ſpiritui ęqua
ri; eūq́; vexat: niſi, quidquid ipſa cupit, obtineat? ac deniq;, an nō ancilla do-
minæ ſuæ hęres, eſt ipſa caro: quæ ibi vſurpat oēs diuitias, quas ipſa ratio de-
beret aliàs gubernare? ipſa tamen eas potius expendit in ijs, quæ ſuo palato

placent? Quatuor hæc conſcientiam propriam turbant, familiam inquietam reddunt, & totam Rempublicam diſturbant: eò quòd ſtatutum à Deo ordinem, & quod ipſa prudentia dictat, non ſeruant: ſed corpus ipſum, quod alioquin tanquam mancipium ſeruire debuit, potiùs tanquam Rex gubernat; & quod eſurire potiùs ſemper debuit, comedens & bibens efficitur furioſum; & ſenſualitas quæ tanquam ancilla eſſe debuit, gubernat & imperat tanquam Domina; & cùm caro eſſet tanquā ancilla tractanda, ipſa obtinet quidquid libet. Quod ſi diuina miſericordia tantam inordinationem non reduxerit in meliorem ordinem; & hiſce feris arma non ſubtraxerit: non erit earum inſolentiarum numerus; ſemper enim vires & facultates ſuas in peccatis multiplicandis collocabunt.

§. 1. *Bona ex infirmitate.*

EX his ſuauiſsimam Dei noſtri prouidentiam agnoſces: qui videns multos ex ſuis electis in huiuſmodi miſerias incidiſſe, ob ſanitatem & corporis vires, quas illis communicauit; aut altiſsima ſua ſapientia multò antè præuidens, eos in ſimiles lapſuros, ſi ſani & robuſti corpore viuerent: decreuit eos per viam infirmitatum ac dolorum deducere: vt omnia hæc mala auerteret, ſuiſque diuinis donis eos locupletaret.

1. NAM infirmitates domant inſolentes noſtrorum corporum equos, eorumque paſsiones cohibent, ne contra ſpiritum, qui eas non poterat
Lib. 33. Moral. 6 7. continere, præualeant. Nam (vt S. Gregorius ait) caro doloribus non afflicta, effrænis eſt in tentationibus: quis enim neſciat, quòd melius ſit ardere febrium, quàm igne vitiorum? cuius ignis ſi memor fueris: non conquereris de ea flamma, quæ à tali præſeruat incendio. Propterea enim Deus
q Iob. 40 27 infirmanti Iob dixit: q *memento belli, neque vltra addas loqui.*

2. QVOD ſi dixeris, macilentum ex infirmitate equum, ſiſtiturum in medio curſus: potiùs credendum eſt, DEVM eam infirmitatem ſtatuere, tum vt fræni inſtar illum contineat in curſu vitiorum, ad quæ currebat: tum vt quaſi calcaribus illum vrgeat, vt in curſu virtutum celerius progrediatur.
3 p. Paſtor. Admant. 15 Memento (ait S. Gregorius) mali illius Prophetæ r Balaam, *qui inſidens aſinæ proficiſcebatur, vt malediceret populo Dei.* quæ tamen iter eius impediuit, *videns*
r Num 22. 23 2. Petri 2 15. *Angelum gladio ſibi minantem.* Licèt enim *Balaam eam verberaret*, noluit tamen progredi, *ſed potiùs iunxit ſe parieti, & attriuit ſedentis pedem.* & cùm adhuc illum ampliùs *verberaret concidit ſub pedibus ſedentis*, ita illos lædens, vt neque pedes iter ſuum proſequi poſſet, & tunc *aſina locuta eſt* conquerens, quod percuteretur; ſed & *Dominus aperuit oculos Balaam, vt videret Angelum ſtantem in via, euaginato gladio: quem adorauit pronus in terram:* & tunc dixit: *Si diſplicet tibi, vt vadam, reuertar.*

QVO facto docemur, carnem doloribus oppreſſam detinere malos ſpiritus greſſus, eiuſque exceſſus corrigere: quia præbet illi occaſionem aperiendi oculos, vt inuiſibilem caſtigantem videat; ſuamque ſuperbiam agnoſcens, ad pedes creatoris ſui procidat: & offerat ſe, ad prauos ſuos greſſus in meliores commutandos.

QVI autem meliores greſſus eſſe poſſunt: quàm ſi quadruplicem inordinationem ex proſperitate exortam, in bonum ordinem redigat? ægritudo enim corpori detrahit ſceptrum, quo imperabat, illudque tanquam ſeruum ſibi ſubijcit; illa ſtultum, ſua ſaturitate defraudat; & pœna inflicta ſapientem reddit; laſciuiam inſolentis ſenſualitatis domat: vt rationi ſubiecta pacem habeat; carni quoque hæreditatem aufert, quam habebat; efficitque, vt illa tanquam ancilla cum deteriori & laborioſiſsima huius mundi portione ſit contenta. 3.

QVARE quod flagellationes, ieiunia, & aliæ corporis aſperitates in ſanis corporibus efficiunt: id morbi & dolores efficiunt in infirmis. idque modo quodam perfectiori ac ſecuriori: quia mundi ſunt à voluntate propria, & inani gloria. mortificant verò ipſum cor in re, quæ maximè ſentitur. Et quamuis tales dolores & morbi in ſua radice & origine ſint neceſſarij: diuina tamen gratia eos reddit voluntarios, faciens ex neceſsitate materiam virtutis. adeò enim eos tolerantes delectantur: vt ijs, quos neceſſariò ſe vident ſuſtinere, ſponte & electione ſua multò plures addant: quibus ſe ipſos clariſsimos & excellentiſsimos reddunt. 4.

MAGNAM laudem promeritus eſt S. Iob ex vita ſua exemplari, quam dum diues eſſet ac ſanus ducebat: at Dæmon (quemadmodum Sanctus Chryſoſtomus aduertit) parui hanc eius virtutem faciebat: eò quòd videret illum magnis diuitijs ornatum pugnare: & quamuis poſt ablatas diuitias magna dederit ſuæ ſanctitatis indicia: nec tamen hoc Sathanas pro magno habuit: eò quòd videret illum ſano adhuc corpore pugnare: at quando Deus poteſtatem illi fecit, eius *ſ carnem tangendi, & ipſe percuſſit illum vulcere peſsimo, à planta pedis vſque ad verticem eius*: vidit verò illum etiam tunc magis adhuc heroicas virtutes prodere, obmutuit, ſeſeque victum agnouit ab eo, quem videbat æquè celeriter in aduerſis currere, atque in proſperis cucurriſſet. Sed quomodo in ſuis infirmitatibus ac doloribus cucurrit? eadem ſcriptura loquitur dicens: *quod teſta ſaniem radebat ſedens in ſterquilinio*. Parui certè faciebat ſuos dolores, qui non molli aliquo linteo, ſed teſta dura vulnera ſua radebat; cuius aſperitate magis dolorem augebat. Et eodem ſpiritu dicebat; t *quis det* mihi, *vt, qui cœpit affligere me dolore, ipſe me conterat: ſoluat manum ſuam, &*, ſi ita placet, *ſuccidat me*. O patientiam heroicam! ô magnanimam reſignationem! ô fœlicem infirmitatem, quæ adeò virtutem attollit! 5.

Hom. 1. ad populum.

Iob. 1. 10.

ſ Iob 2 2. 8.
S Greg. 161.

t Iob. 6 8.

u 1.Tim 5 3. IAM non miror: u Sanctum Timotheum, grauibus infirmitatibus vexa
& continuo ſtomachi dolore: & nihilominus aquam bibere, qua illum a
x 2.Cor 12 9 gebat! iam non miror, Deum nolle Sancto Paulo Apoſtolo x ſtimuli
Pſal 69 ſuæ carnis auferre (quem Sanctus Auguſtinus exiſtimat fuiſſe infirmitate
quandam, aut grauem corporis dolorem) ſiquidem dixit ei, *virtus infirmitate perficitur*. cùm enim nullam particularem virtutem exprimi
oſtendit, omnes in infirmitate perfici; charitate in DEVM, amor
proprij mortificatione; miſericordia in proximum, diſcendo ex propr
miſeria compati alienæ; obedientia, conformando propriam voluntate
cum diuina in omnibus ijs, quæ pœnam inferunt; patientia in acceptar
do corporis cruciatu, cum ſpiritus lætitia. & reliquę morales virtutes, cu
in hoc conflatorio purificantur, prodeunt tanquam aurum ſplendidiſſim
propter occaſionem, quæ ibi eſt, maiores difficultates vincendi, earumqu
actus magis heroicos exercendi.

7. QVID verò dicam de efficacitate infirmitatum ad animam in hac vit
purificandam ab omni eo, quod ingreſſum impedit in gloriam? Nan
quemadmodum y *Lazarus* ille *mendicus*, ob heroicam ſuam patientiam
r Luc. 16.22 quam habuit in doloribus, ſtatim poſt mortem, *portatus ſuit ab Angelis in ſinum Abrahæ*; ita prolixæ tuæ infirmitates, pro purgatorio tibi erunt: vt i
eis purificato liceat tibi ſtatim atque mortuus fueris, cœlum ipſum intrare. Quod ſi DEVS D. N. ſanitatem tibi reſtituere noluerit: infirmitate
tibi ex vſu fuerint, vt modum diſcas, quo te in eis gerere debeas: ſequen
z Ioan.5.8. conſilium CHRISTI, cuidam alteri infirmo datum: z *tolle grabatum tuum & ambula*. corpus tuum (ait Sanctus Ambroſius) eſt lectus, &
Serm.28 in illud: erunt duo in lecto vno. grabatum animæ tuæ: quæ, cùm infirmatur ob vitia & peccata, corpu
eam furioſo quodam paſsionum impetu raptat: at cùm illa ex ſpiritualibus infirmitatibus ſana exſurgit, incipit corpus ſuum tollere, quo voluerit;
illudque ita animæ ſubijcitur, vt permittat ſe portari. Quid igitur eſt,
quod Chriſtus dicit: *tolle grabatum tuum & ambula*? niſi dicere: quia tot
infirmitates ac labores patienter tuliſti, ecce ego & corporis & animæ ſanitatem reſtituo, cum huius integro ſupra illud Dominio, vt vtrumque
vnà progrediatur de virtute in virtutem vſque ad omnium faſtigium, &
perfectionem. Sed ne adhuc ſecurum te reputes: ſiquidem eadem ipſa
ſanitate etiam per ſacramentum & miraculum tibi reddita abuti potes:
a Ioan.5.14. ſuprà, Ad mon.13. memor eſto eius, quod idem Saluator eidem infirmo dixit: a *ecce ſanus factus es: iam noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat*. Audi Sapientis
b Prou. 5.9. conſilium, quod pulcherrimè declarat Sanctus Gregorius. b *Ne des* (inquit) *alienis honorem tuum, & annos tuos crudeli. Ne fortè impleantur extranei viribus tuis & labores tui ſint in domo aliena, & gemas in nouiſſimis, quando conſumpſeris carnes tuas, & corpus tuum* ſine vlla vtilitate.

Quaſi

Quaſi dixerit: Ne degeneres à nobilitate hominis: nec annos tuos expendas, tuis hoſtibus, eorumque Duci Sathanæ in ſeruiendo: neque enim par eſt, vt fructum illi accipiant ex viribus quas Devs tibi dedit;& vt labores tui non domum animæ tuæ ditent,ſed alienam;quæ eſt infernus: ſalutem & facultates tuas abſque vllo remedio perdendo, eò quòd eis fueris vſus ad peccandum.

§. 2. *Infirmitates magnorum Sanctorum.*

PRogreditvr verò vlteriùs Dei Domini noſtri potentia, ſeque prodit in eo,quod ſuis electis bonum ſanitatis cum ipſa infirmitate coniungat, auxilium eis præbens, vt æquè infirmi laborent, atque ſi ſani eſſent;iuxta illud Apoſtoli: c *cùm infirmor tunc potens ſum.* quia diuina gratia fouet imbecillitatem meam,magniſque auxilijs ſpiritui meo oblatis, virium corporis defectum ſupplet. Stupenda fuerunt in hoc genere Sanctorum Patrum exempla: qui admiranda opera cum grauiſſimis morbis coniunxerunt. Quis non obſtupeſcat S. Gregorium Magnum,de quo dicitur: admirabilia ſunt quæ dixit,fecit,ſcripſit, decreuit, præſertim infirma ſemper adeoq; ægra valetudine,vt vel ea audire, q̃ ipſe in ſuis Epiſtolis refert, magnam commoueat compaſsionem. Quid verò dicam de Sancto Bernardo, de Sancto Franciſco, de Sancta Clara, & de Sancta Catharina Senenſi, alijſque Sanctis, quos Devs per vias deduxit admirandus, coniugens in eis ſanitatis & infirmitatis fructus? laborabant enim frequenter, atque ſi eſſent ſani, licèt multa paterentur, quia ægroti erant: & vocatio diuina, quæ per vtramque viam eos deducebat, ita adiuuabat, vt eſſent in vtraque perfecti.Licèt interdum infirmitas augeretur, vt patiendi merita etiam creſcerent; & interdum rediret ſanitas, vt poſſent feruentiùs laborare. Hic ille eſt feruens ſtatus, quem & alijs conſulebat, & ipſe ſequebatur Apoſtolus cùm diceret: d *in omnibus exhibeamus noſmetipſos ſicut Dei miniſtros in multa patientia, in tribulationibus, in neceſſitatibus, in anguſtijs, in plagis, in carceribus, in ſeditionibus, in laboribus, in vigilijs, in ieiunijs, in virtute Dei pugnantes per arma iuſtitiæ à dextris & à ſiniſtris; per gloriam, & ignobilitatem; per infamiam & bonam famam:* quibus etiam adde: per ſanitatem,& infirmitatem;per fortitudinem, & imbecillitatem; per dolorem,& leuamen: ad vtramque ſiquidem manum paratum eſſe decet ſtrenuum Ieſu Chriſti militem,qui cupit eſſe perfectus.

c 2. Cor. 12. 10.

d 2. Cor. 6. 4.

Ex His licet deducere aliquas cauſas magis particulares, cur Devs D. N. viros ſanctiſsimos morbis affligat. quos colligit Sanctus Chryſoſtomus, perpendens exemplum Sancti Timothei diſcipuli ſancti Apoſtoli Pauli, *Hom. 1. ad populum.*

HINC SEXTA oritur cauſſa: vt ſcilicet magnam ex Sanctorum exemplis conſolationem cócipias, cùm videris te in ſimiles aduerſitates incidiſſe: & te ipſum ad eas ferendas excites, quemadmodum ſuas illi tulerunt; & ſperes tibi ad finem vitæ mercedem copioſam reddendam, quam illi fuerunt conſecuti. 6.

IMÒ etiam, vt intelligas: cùm te ad S. Pauli, S. Timothei, & reliquorum Sanctorum imitationem exhortamur non proponi tibi homines alterius naturæ, quàm ſit tua: ſiquidem eaſdem in eis infirmitates & miſerias cernis, quas tu ſuſtines: & intelligas, quòd quemadmodum tribulationum eorum particeps efficeris: ita poſsis eoſdem in virtutibus imitari. 7.

QVAMOBREM S Iacobus Apoſtolus, cùm Eliam Prophetam imitandum nobis proponit in feruore & fide orationis ſuæ: f *Elias,* inquit, *homo* f Iacob. 5. 17.
erat ſimilis nobis paſsibilis, & eiſdem paſsionibus ſubiectus, quas nos patimur: & nihilominùs *oratione* clauſit *cœlum, ne plueret*; Et rurſum aperuit, vt *plueret*: & Sapiens de ſe ipſo dixit: g *ſum & ego mortalis homo ſimilis omnibus* in cóceptione & natiuitate mea; & in reliquis, quæ in infantia omnibus euenit: g Sap. 7. 1. 7.
& nihilominus *optaui, & datus eſt mihi ſenſus: & inuocaui, & venit in me ſpiritus Sapientiæ: & præpoſui illam regnis & ſedibus; & diuitias nihil eſſe duxi in comparatione illius.* Quibus omnibus monêris, quòd qui eandem habes naturam, eiuſdem quoque gratiæ ſis capax, ſi te velis ad eandem obtinendam animare.

DENIQVE vult Dominus noſter, te diſcere recto indicio iudicare, quis in hac vita ſit beatus; & quis in eadem infœlix. quòd ſcilicet huius vitæ fœlicitas non in ſanitate, diuitijs, & huiuſmodi honoribus; ſed in veris, ſolidiſque virtutibus conſiſtat. contrà verò infœlicitas non in infirmitate, paupertate, aut ignominia; ſed in vitijs & peccatis conſiſtat. ac proinde ſi diuites vitioſi ſint, eos verè eſſe infœlices: infirmos verò & pauperes, ſi ſancti ſint, verè beatos eſſe ac fœlices: & quò magis ſunt tribulati, eò eſſe glorioſiores ac beatiores. nam h *tribulatio* (vt Apoſtolus ait) *patientiam operatur: patientia autem probationem; probatio verò ſpem: ſpes autem non confundit,* nec inanis remanet: ſed potiùs multò plura recipit, quàm vel cogitare poterat, ſe potuiſſe ſperare: *quia charitas Dei diffunditur in cordibus eorum*, qui aliquid benè ſuſtinent. *per Spiritum ſanctum, qui eis datur,* & in eis manet; cuius præſentia gaudijs diuinis eos replet. Ac propterea idem Apoſtolus i *gloriabatur in ſuis infirmitatibus*, tanquam virtutis Christi in eis venientis præcurſoribus, & metatoribus. 8. h Rom. 5. 4. i 2. Cor. 12. 9.

HINC oriuntur dulces illæ querelæ, inuidiæ ſanctæ, & zeli ac æmulationes feruentes inter ipſos iuſtos. Nam qui ſani ſunt, infirmis inuident, vidêtes, eos ſuis infirmitatib⁹ proficere; ſe verò indignos reputant illis aduerſitatibus: & exiguæ ſuæ virtuti attribuunt, quòd DEVS ſimiles probationes

 eis

Digitized by Google

eis,non mittat: & ita ſeipſos ad magis laborandū excitāt;vt aſſumptis ſpontè alijs laboribus & aſperitatibus obtineant,quod infirmitatibus non obtinent. At infirmi ipſi etiam ſanctè inuident ſanis, videntes inſignia opera, quæ in Dei obſequium,& eius Eccleſiæ vtilitatem præſtant: ſuis verò peccatis attribuunt ſanitatis defectum, minuſque recto eius vſui, ſi illam haberent. Non conqueruntur ob ea, quæ ipſi ſuſtinent, ſed quæ alij ipſorum cauſa tolerant. Conqueruntur,quòd nō poſsint ieiunare,non vigilare, nec præſtare quod alij præſtant: & quod cogantur delicatiùs comedere, quàm alij;& eximi ab oneribus,quæ alij portant.

k Heb. 11.12. Gen. 47.31.

LXX verterunt: ſummitatem virgæ eius.

QVOD tamen totum in humilitatis & patientiæ materiam conuertunt,agnoſcentes ſupremam Dei prouidentiam eiuſque conſilijs ſe ſubijcientes: eum in modum,quo k *Iacob moriens ſingulos filiorum Ioſeph benedixit: & adorauit faſtigium virgæ eius:* reuerentiam exhibens ſupremæ eius poteſtati,& authoritati,qua ibi fungebatur. Ita igitur in tuis infirmitatibus ſupremam Dei gubernationem reuereberis, gaudens, quòd ſuam in te impleat voluntatē,quæ ſemper tendit in id,quod eius electis eſt vtiliſsimum.

CAPVT II.

AEGRITVDINEM ESSE MEDIVM AD Orationis donum impetrandum; & varios eſſe in ea orandi modos, actusq́. virtutum heroicarum.

INTER magna alia bona,quæ infirmitas ex diuinæ prouidentiæ conſilio adfert,illud eſt præclariſsimū,quòd doceat ORARE,ſicut oportet.eâ enim vtitur DEVS,tanquam inſtrumento, vt ægrotanti largiatur donūorationis:quatenus infirmitas aperit vtriuſque cognitionis oculos, quibus oratio nititur. Altera eſt cognitio peccatorum,& miſeriarum noſtrarū; altera,vnici earum reparatoris,DEI ſcilicet Domini noſtri. Vix enim Chriſtianus aliquis, etiam diſſolutis moribus,inuenietur,qui periculoſa infirmitate laborans,nòn aperiat oculos, ſicut alter Tobias,huius aduerſitatis a *felle* tactus, ad ſuas culpas agnoſcendas, propter quas huiuſmodi pœnam eſt pro meritus; & miſeriam ſuæ mortalitatis;& periculum,in quo videt ſe conſtitutum, ſuæ damnationis: & ſimul eos aperit,vt videat, mali huius remedium, à Deo ſibi prouenturum,in cuius manibus eſt ſalus & infirmitas; vita & mors, & ipſius malorum leuamen: quibus cogitationibus affectus excitat ſuæ volūtatis,& ſuas orationes ad eum dirigit,qui poſsit ipſum à tantis miſerijs liberare. Quam-

a Tob. 11. 13.

uis

uis Rex Antiochus impiiſſimus eſſet omnium, qui erant in mundo; quando tamen b *Deus percuſſit eum inſanabili & inuiſibili plaga*: (ait Scriptura diuina) quòd *cœperit ex grauiſuperbia deductus, ad agnitionem ſui venire, diuinâ admonitus plagâ*; & c *reminiſci malorum, quæ fecerat in Ieruſalem; vnde & abſtulerat omnia ſpolia aurea, & argentea, quæ erant in ea: & miſerat auferre habitantes Iudæam ſine cauſa*. Aiebatque: *cognoui, quia propterea inuenerunt me mala iſta*. Sed & in Dei cognitionem veniens, d *per momenta ſingula doloribus ſuis augmenta capiētibus, cùm nec ipſe iam fœtorem ſuum ferre poſſet*, ſolennem illā protulit ſententiā. *Iuſtum eſt, ſubditum eſſe Deo; & mortalem nō paria Deo ſentire*. Et hoc ſenſu affectus orare cœpit, & peccatorum veniam petere: ſed quoniam valdè profundè in eis erat immerſus, eius oratio multos habuit defectus. quia potiùs orabat, vt à pœnis liberaretur, quàm à culpis; & *ſpem multam* dicebat *ſe habere effugiendi infirmitatē* corporis; pluris illam faciens quā animæ. Multò aūt melius orare didicit e *Rex Ezechias, cùm ægrotaret vſque ad mortem*. cùm.n. de imminente morte ab Iſaia eſſet admonitus, ex ipſo lecto Oratorium fecit: & *conuertens faciem ſuā ad parietē*, vt recollectior eſſet, tot lachrymis, tanta reuerentia, ac fiducia *Dominū orauit*, vt ſententiæ mortis in ſe iam latæ reuocationē impetrauerit, dixit.n. illi Dominus: *audiui Orationem tuā; & vidi lachrymas tuas: & ecce ſanaui te, & addam diebus tuis quindecim annos*: & huius ſignū dedit, quòd *vmbra in horologio retrorſum reuerſa fuerit decem gradibus*. Vt hinc appareat, ægritudinē in iuſtis Magiſtram eſſe feruētis & fiducialis orationis; & impetrare à Deo, ꝙ petit, & quatenus illi expedit. ita.n. S. Iacobus dixit: f *oratio fidei*, cum fide ſcil. facta. *ſaluabit infirmum*; & obtinebit ꝙ petit, & multò plura: emollitur.n. Deus afflicti hominis lachrymis, ad ipſū pro remedio recurrentis. Nec exiſtimes, huius Regis orationē breuem fuiſſe, & obiter factā: ipſe.n. ait: ſe in illis anguſtijs, tanquā g *columbā meditatum*, iungendo meditationi gemitus; & *recogitaſſe oēs annos ſuos in amaritudine animæ ſuæ; & oculos ſuos attenuatos fuiſſe ſuſpicientes in excelſum*; & exclamaſſe: *Domine vim patior, reſponde pro me*: quia in magnas anguſtias hæc me infirmitas cōiecit. ſubueni mihi, & ab ea me eripe. Quomodo aūt, & quādo acceſſerit, vt ſubueniret, eiuſq; petioni reſponderet? o diuinæ miſericordiæ ſublimitatē! ô efficacitatē orationis, à diuina gratia, infirmitatis tēpore inſpiratæ! vix Propheta (qui Dei nomine iuſſerat Regē diſponere domui ſuę, eò ꝙ ex illa infirmitate eſſet moriturus) ad palatij atriū exiuerat, cùm iubet Deus, eum redire ad Regem, ac ſignificare: audiui Orationem tuā, & annui ijs, ꝗ petebas. Nec his contentus, in reuerſione vmbræ per 10. lineas in horologio, voluit, illi præcipuū ſanitatis eius fontē & cauſam, diuini ſcil. Verbi Incarnationē, aperire: ꝙ, dum hominis naturam aſſumpſit, nouē choris Angelorū ſe minorē fecit: (q̄a homo chorū decimū & vltimū occupat) vt ad morbos noſtros curādos veniret: quēadmodū ipſe ꝑ ſuū Prophet. dicit:

b 2. Mach. 9.5.11.
c 1. Mach. 6. 12.
d 2. Mach. 9.12.
e 4. Re. 20.1 Iſaia 38.6.
f Iacob. 5.15.
g Iſaia 38. 14.

h Iſai. 61.1. h *Spiritus Domini vnxit me: ad annuntiandum manſuetis miſit me, vt mederer contritis corde, vt conſolarer omnes lugentes, & darẽ eis coronam pro cinere, oleũ gaudij pro luctu.* Ex quo apparet, meritò dixiſſe Eccleſiaſt. i *fili, in tua infirmitate ne*
i Eccl 38.9. *deſpicias teipſum; ſed ora Dominum, & ipſe curabit te;* quaſi dixerit, cùm fueris ægrotus, ne deficias animo, aut diffidas, ſinens te abſque remedio mori: ſed attende, infirmitatem, excitatricem eſſe orationis: cõfidenter autem orans, fructum ipsâ experientiâ percipies.

§. 3. *De ordinaria & extraordinaria ægrotantium oratione.*

SED quoniam multi difficilem exiſtimant orationis exercitationem in
k Sap. 9.15. ægritudine; eò quòd k *corpus, quod corrumpitur, aggrauet animam;* dolores attentionem cordis auferant, & affectuum feruorem hebetent: operæpretium erit oſtendere, quibus modis ſuauiter, & vtiliter id fieri poſſit. Eſt autem præmittendum duplicem eſſe orationis modum: alterum ordinarium, alterum extraordinarium: extraordinaria oratio, induſtriæ noſtræ parùm, diuinæ gratiæ plurimùm habet: nam ipſemet DEVS, fidei myſteria ita manifeſtat, quaſi depicta eſſent in aliqua imagine, aut in libro Scripta; aut quaſi Magiſter diſcipulum inſtruens; aut amicus familiariter cum amico loquens, eique ſua arcana reuelans: ita vt homo non aliud faciat, quàm aſpicere, legere, vel audire quod illi ob oculos proponitur, & quo valdè delectatur. & hac ratione ſolet DEVS D. N. donum orationis magnis aliquibus ſuis amicis in ægritudine communicare: idque ob aliquam ex tribus cauſis. vel, quòd tunc ſit maior eorum neceſsitas; minor verò ad orandum facultas, ob debilitatas vires; aut, quòd, ad tale donum ſuſcipiendum, magis tunc ſint diſpoſiti: eò quòd carnis inſolentiæ magis tunc ſint mortificatæ; ipſique euulſi à rebus huius vitæ, & ſuæ miſeriæ reparatori addicti magis & coniuncti; aut denique, quòd ipſemet DEVS præſtare tunc velit officium veri amici. cùm videamus, cõſueuiſſe amicos, ęgritudinis tempore, ad amicos accedere, illos conſolari: & ita apud eos hærere, vt à lecto, in quo iacent, non diſcedant: imò, ſi opus eſt, ipſum lectum & puluinar ſubſternant, cibumque ipſum in os ponant; & omne ſolatium offerant, quod in illis anguſtijs poſſunt. Ita ſupremus noſter DEVS, miſericordiæ ſuæ viſceribus, ægrotanti amico compatitur; viſitat internè, comitatur ac magnâ illuſtrationum ſenſuumque ſpiritualium abundantiâ recreat: quibus crucis
l Pſal. 40.4. lectum, in quo iacet emollit, & ſternit, iuxtà illud Pſalmi: l *Dominus opem feret illi, ſuper lectum doloris eius: vniuerſum ſtratum eius verſabit in infirmitate eius:* quaſi dixerit: tu Domine ſtabis propè lectum eius, eum in ſuis doloribus conſolans; & quaſi eius infirmarius illi miniſtrabis: atque ita illum re-

creabis,

Digitized by Google

creabis, vt ægritudinis duritiem, ac grauitatem non ſentiat. Et quemadmodum infirmus in his occaſionibus non aliud facit, quàm molli & blando lecto vti, quem infirmarius illi ſternit; ita in hoc modo orationis, non aliud facit, quàm fauorem & ſtudium Chriſti accipere, quod Sanctus Dionyſius vocat, *pati diuina.* eſt tamen magna fœlicitas, res adeò diuinas ſuſtinere: quia id iuuat ad humanas miſerias cum lætitia tolerandas. Quod licèt non cedat ſub noſtris meritis: poteſt tamen ægrotus ſeſe diſponere, ad illud in eo gradu ſuſcipiendum, quo ei expediet. adhibendo ſcilicet patientiam, & reſignationem ſui ipſius in infirmitatis laboribus; & reliquas virtutes, quæ in ea exercentur: nominatim verò ordinariæ orationis exercitia, quæ omnibus poſſunt eſſe communia.

QVAM ordinariam orationem poteſt ægrotus varijs modis habere, non tam prolixis intellectûs ratiocinationibus, ac meditationibus; quàm accenſis affectibus, & virtutũ actibus: ſuppoſitâ memoriâ & notitiâ aliquarum veritatum, quas fides reuelauit; & aliàs, aut legit, aut meditatus eſt; aut ipſo tempore legere poteſt librum aliquem, aut alium legentem audire; & ex ea lectione bolum aliquem ſumere, quò ipſa conſideratio magis excitetur; affectuſque deuotionis, petitiones & colloquia, cum ipſo Domino noſtro extimulentur: intuendo illum, vt præſentem nunc in cęlo, in throno gloriæ ſuæ; nunc in lecto & throno crucis; iam propè ipſum ægrotantem & ad caput eius: ſiquidem reuera, quà DEVS eſt, omnibus, quæ ipſe ægrotus facit, aut patitur, eſt præſentiſſimus: & omnipotentia ſua illi, vt auxilietur, aſsiſtit. Quare ex ipſo lecto poteſt ægrotus ipſum Dominum demiſsè ſalutare, ſiue in cœlo exiſtentem, ſiue in crucis lecto pendentem: & aliàs potes eundem ſalutare, & cum eo cominus colloqui: oratio enim ad vtramque manum poteſt adaptari. quæ ſalutationes & colloquia prolixa eſſe debent, ſed breuia; vel medium enim verbum Deo, qui omnia nouit, ſufficit. in cuius auribus dulcius ſonant feruentia deſideria, quàm prolixæ ratiocinationes. Quare ad hanc rem aptiſsimæ ſunt orationes, quæ appellantur iaculatoriæ, quoniam citiſsimè tanquam haſtæ & ſagittæ, à corde iaculatæ, volant in cœlum, & comparent ante Dei tribunal: nec, niſi expedito benè negotio, redeunt: eò quòd fundantur ab homine infirmo, contrito, & humiliato: orante in fide, & fiducia, & charitate; & ſic exercente tres haſce virtutes Theologicas, quæ plus cæteris feruoris & efficacitatis orationi tribuunt. Huius rei praxim ſubijciemus paulatim in aliquibus Scripturæ Sacræ exemplis, in quibus ea eſt perfectè depicta, ac delineata.

§. 2. *Modi orandi per varios affectus.*

PRIMVS ergo modus orandi eſt, aſpiciendo ipſum Dominum noſtrum tanquam abſentē. ſolet enim ipſe aduerſitatum tempore talē ſe exhibere, ad noſtram fidelitatē, & conſtantiam probandā: nec tamen propterea expedit, prætermittere, nuncios & orationes ad illū mittere; proponentes noſtras neceſſitates & titulos, ſiue cauſas, cur petamus eas reparari. Hanc rationē ſecutæ ſunt Martha & Magdalena, cùm earū frater Lazarus
k Ioan. 11. 3. infirmaretur, ipſo Chriſto abſente: ad quē illæ hunc nunciū miſerunt: k *ecce, quem amas, infirmatur.* & quamuis hæc orationis ratio propria ſit iuſtorū, qui pignus & teſtimoniū habent, quod amentur à Deo, ob præſtita illi obſequia: licet tamen, eandem adhibere pœnitentes & cōpunctos peccatores:
l Ioan. 3. 16. ſiquidē tales l *Deus* adeo *dilexit*, vt propter eos homo fieret, crucisq; mortē obiret. & vt S. Auguſtinus dixit: niſi Deus peccatores dilexiſſet, nunquā iuſtos homines habuiſſet. Innitens ergo huius Domini charitati, qui adeò te dilexit: potes ſimilem ad eum nunciū mittere, adſciſcendo ad hoc Marthā & Mariam ſorores, quæ ſunt Spei & Charitatis virtutes; quæ plurimū apud Deum valent, facilemq; ad eius præſentiam aditū inueniunt; poſſuntq; demiſſè ei dicere: *Domine: ecce, quem amas, infirmatur:* non dico, Domine, vt me ſanes; ſed vt in hac occaſione amorem mihi oſtendas, quo me proſequeris: non enim ſcis aliquem diligere, ac deſerere. Da mihi quod magis expedit: quidquid enim dederis, ab illo amore procedet, quo me dilexiſti. Hoc amore me ex nihilo creaſti, corpuſque & animam dediſti; Ecce, Domine, quod mihi dediſti corpus, infirmatur: ſi vis, potes illud ſanare, vt tibi ſeruiat: quocunque autem modo mecum egeris, oſtendam ego amorem, quem deſidero erga te habere; amando te, ſicut tu me amas; & ſeruiendo tibi in infirmitate, aut ſanitate, quam mihi dederis.

2. QVOD ſi teneri huiuſmodi affectus non ſint arido tuo cordi ſatis apti: licebit orare, quemadmodū Centurio; qui ſeruū, quem valdè diligebat,
m Luc. 7. 2. habebat paralyticum. is enim m *miſit ad IESVM ſeniores Iudæorum, dicens:* n *Do-*
n Matt. 8. 6. *mine puer meus iacet in domo paralyticus, & malè torquetur.* & cùm Chriſtus reſponderet, ſe venturū dixit Centurio: *Domine non ſum dignus, vt intres ſub tectum meū: ſed tantùm dic verbo, & ſanabitur puer meus:* Seniores verò *rogabant Ieſum ſolicitè*, vt concederet quod petebat. *dicentes: quia dignus eſt, vt hoc illi præſtes: diligit. n. gentem noſtrā; & Synagogam ipſe nobis ædificauit.* Quis verò ſeruus erit iſte, Centurioni adeò pretioſus niſi ipſū corpus, quod eſt quaſi ſeruus ſpiritus, qui tanquā Capitaneus ſiue Centurio habet ſub ſe multos milites, potentias ſcil. ac ſenſus imperio ipſius obediētes; & ipſum met corpus, quo in ſuis actionibus vtitur, quodque tanquam rem ſuam diligit: Et tamen, quando ægrotat, parùm aut nihil poteſt: ideoq; eius imbecillitatem & ægritudinem ſentit, quaſi propriam. Ac propterea recurrit ad D. N. vt

ſani-

Digitized by Google

ſanitatem illi reſtituat. ſed quoniam vilitatem ſuam agnoſcit, non audet ſolus in eius conſpectum venire: ideoq; Seniores mittit, qui pro ipſo rogent; quales ſunt pauperes; quos ſuis eleemoſynis, boniſque alijs operibus fouit, ſcriptum eſt enim: o *Conclude eleemoſynam in corde pauperis, & hæc pro te exorabit*. Quod ſi eo vſque talia opera non fecit, ſtudet ſtatim ea facere, vt orationem ſuam bonis operibus comitetur: & magis innitens liberalitati & omnipotentiæ Domini, quàm ſuis obſequijs, quæ pauca ſunt, dicit: Domine ſeruus meus, hoc ſcilicet corpus meum, iacet in lecto paralyticus; & hoc morbo malè torquetur: non ſum dignus, quem tu viſites, aut recrees, aut fauore aliquo magno proſequaris: tu vide quid magis expediat, & dic tantùm verbo: eo enim facere poteris quidquid tu volueris. Et quamuis ſeruus hic ſit meus, quia ſeruit ſpiritui, & meæ humanæ naturæ pars quædam ſit: etiam tamen eſt tuus: quia tu illum creaſti, vt tibi ſeruiret: ſana illud, Domine, ſi ita illi expedit: vt tibi ſeruiens, finem illum conſequatur, in quem illum deſtinaſti. o Eccl. 29 15.

Hinc licebit ad alium orandi modum tranſire, faciendo actus reſignationis circa ipſam infirmitatem: hinc coniuendo naturali debilis carnis propenſioni; inde verò eandem diuinæ ordinationi ſubijciendo; pluris Dei voluntatẽ, quàm tuã, & quidquid creatũ eſt, faciendo. Hunc orandi modũ in ipſa praxi excellentiſsimè exercuit Chriſtus D.N. dum in horto Gethſemani Paſsionẽ ſuam tanquã calicẽ ſibi ob oculos poſuit, omnib⁹ amaritudinibus plenũ, quas perpeſſurus erat ab ea hora, qua erat capiendus, donec in ipſa cruce exſpiraret: quas oẽs memoriã ſuã recolens, procidens in terrã cũ ſumma erga Deũ Patrẽ reuerentia ac fiducia; & heroica interim ſui reſignatione, ita orationẽ ſuã exorſus eſt: p *Pater mi, ſi poſsibile eſt, tranſeat à me calix iſte. Veruntamen non ſicut ego volo; ſed ſicut tu*; & iterũ: *Pater mi, ſi nõ poteſt hic calix tranſire, niſi bibã illũ: fiat voluntas tua*. Hunc ergò in modũ cogitare debes, ægritudinẽ tuam eſſe inſtar calicis omnibus amaritudinibus, quas ſuſtines, pleni; & poculi alicuius magni, in quo ſunt oẽs tuæ pœnalitates ſimul collectæ: capitis dolores, ardores febris, frigoris tremores, ſitis tædiũ, & confractio totius corporis, & moleſtiæ ex ſyrupis, purgationibus, & ſanguinis emiſsione. Quę oĩa cùm memoriã percurreris, cõſtitues te in conſpectu Patris tui cęleſtis; & magna fiducia, & amore, ac ſimul cum magna tui reſignatione, eandẽ repetes orationẽ, dicens: Pater, ſi poſsibile eſt, tranſeat à me calix huius ægritudinis, q̃ patior: ſed nõ ſicut ego volo fiat: ſed ſicut tu. Pater mi amãtiſsime, ſi nõ eſt poſsibile, niſi vt calicem hunc bibã, fiat volũtas tua: quã ego multò pluris facio, quàm meã. Quam orationem licebit repetere, quoties partem aliquam huius calicis bibes: quando ſcil. rigorem frigoris, aut febris æſtum, aut ſanguinis emiſsionem, aut purgationem expectas. Nec ceſſandum tibi eſt, etiamſi dolor creſcat; ſed potiùs orationem ipſam

3.

p Matt. 26. 39.

adaugere debes, quemadmodum ipſe CHRISTVS Dominus noſter
q Luc.22.43. fecit, de quo ait Sanctus Lucas? quod q *factus in agonia, prolixiùs orabat*, protrahendo ſcilicet, & feruorem maiorem orationi ſuæ addendo. Sed quoniam duplex eſt ratio calicem hunc hauriendi: altera, cùm ei admiſcetur conſolationum, ac deliciarum cœleſtium liquor: quæ ita eius amaritudinem temperant, vt etiam reddant dulcem: altera, cùm purus ſumitur, abſque tali admixtione, quemadmodum Saluator ipſe illum exhauſit, ſentiens videlicet ipſas amaritudines abſque vlla conſolatione ſenſibili, vel potius cum ſumma triſtitia & tædio: reſignatio igitur tua eò debet peruenire, vt magno animo te offeras ad calicem purum eo modo exhauriendum, quo DEVS D.N. illum tibi dederit: ſic enim erit heroica magis ac meritoria. Quod ſi expediet, vt acerbitas ipſa ſit temperatior: reſignatio ipſa potens eſt eam moderari: quia diuina miſericordia accedet, quæ vidēs te reſignatum, recreabit, & conſolabitur. quemadmodum adfuit Abrahamo, cùm iam decreuiſſet ſacrificare filium ſuū Iſaac, quod ſignificat riſum;
r Gen.22.13. oſtendens illi r *arietem*, quem *offerret in holocauſtum* pro filio. Sacrifica tu Deo in tua infirmitate, quod in te eſt, Iſaac, riſum ſcilicet & lætitiam animę tuæ, vt propter eius amorem, quod in te eſt, velis Iſaac ipſo carere: & tunc experieris, nec Iſaac perire, nec ſpiritus tui lætitiam: quamuis patiatur corpus, grauemque cruciatum ſentiat.

4. ET quoniam in eo ſibi complacet Dominus noſter, vt te ipſum ad hilariter patiendum exſtimules, in ſignum amoris erga eum: licebit quodam alio orandi modo vti, adhibitis actibus gratitudinis & actionis gratiarum, tam ob alia beneficia accepta, quàm ob ipſammet infirmitatē: reputando eam tanquā eiuſdē Domini beneficium. ſiquidem reuera non minus bonū
s Pſal.115.12. eſt, quàm ipſa ſanitas. Et hoc affectu verba illa Dauidis dicere poteris: s *quid retribuam Domino, pro omnibus quæ retribuit mihi? calicem ſalutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo.* Quis autem calix hic ſalutaris eſt, niſi ægritudo ipſa, quam ſuſtines cum prædictis omnibus eius acerbitatibus? calix eſt Saluatoris, ob ſimilitudinem, quam habet cum eo, quem ipſe bibit; & ipſe illum tibi mittit: & eſt calix ſalutaris: quia ad ſpiritualem tuam ſanitatem dirigitur: vt, corpore ægrotāte, anima ſanetur. Quid igitur offerre poteris Deo in gratiarū actionē ꝓ bonis, quę tibi dedit? poteris eadē bona ita illi offerre, vt illi placēdi cauſa, velis eiſdē carere. Potes ſimiliter mala, & miſerias, quas ſuſtines, eidē offerre, gaudens, ꝙ illas ſuſtineas, propterea quòd id illi placet. Et cū ipſe te præuenit, ac dolorū calicē tibi ꝓponit: magno gaudio, & animi gratitudine illud amplectaris, & ad extremū vſq; exhaurias; quaſi homo, qui valde ſitiat, & ſitim ſuam ſedare deſideret: & ad ſingulas quas hauries guttas hæc verba repetes: Deo gratias, Deus ſit benedictus, glorificetur Deus. Et quemadmodū S. Iob. dices tibi ipſi: t *ſi bona ſuſcepimꝰ de manu*
t Iob.2.10.

Dei,

Dei, mala quare non ſuſcipiamus? & u Dominus dedit, Dominus abſtulit, ſicut Domino placuit, ita factum eſt: ſit nomen Domini benedictum. Hic actionis gratiarũ affectus in infirmitatibus valdè proprius eſt filiorum Dei: nam in ſanitate, ac proſperitate non magnum eſt glorificare DEVM, cùm etiam de impio dicatur: x *confitebitur tibi, cùm beneſeceris ei:* iuſtus autem dicit cum Dauide: y *Benedicam Dominum in omni tempore, ſemper laus eius in ore meo:* nam omne tempus, ſiue proſperum, ſiue aduerſum in oculis huius mundi, apud me erit proſperum: DEVS ſiquidem eſt, qui tribulationem, quæ in hoc tempore mihi euenit, in commodum meum dirigit.

u Cap. 1. 21.
x Pſ. 48. 19.
y Pſa. 33. 2.

5\. EST & alius quintus orandi modus, adhibitis actibus humilitatis, isque valdè eſt copioſus: eò quòd omnia, quæ ſunt in infirmitate, ad eam prouocant. hic enim locum habet illud Prophetæ: z *humiliatio tua in medio tui.* nam verè habes tecum humilitatis cauſam. dolores enim te humiliant, imbecillitates, pharmaca, anguſtię, mortis metus. Ex quibus omnibus conficere potes titulos tuæ orationis, dicens cum Dauide: a *Miſerere mei Domine, quoniam infirmus ſum: ſana me Domine, quoniam conturbata ſunt oſſa mea: ſed tu Domine vſquequo?* Quid autem ſibi vult interrogatio illa: *vſquequo?* oſtendit ſanè, plus eſſe, quod ſentit cor: quàm ꝓ verbis poſſit explicare. nam mediam quaſi ſententiam abſcindens Deo, ipſum intelligenti, dicit: *vſquequo,* Domine, permittes dolores meos creſcere? *vſquequo* durabit ira tua, & miſericordia tua continebitur à tua iuſtitia? *vſquequo* non me viſitabis, & vultum amicum oſtendes, *conuertere, Domine, & eripe animam meam; ſaluum me fac propter miſericordiam tuam. Quoniam non eſt in morte qui memor ſit tui, in inferno autem quis confitebitur tibi?* nunc viuus memor ſum tuarum miſericordiarum, vt prouocem te, ad liberandum me à miſerijs meis; nunc occupor in confeſſione peccatorum meorum, & in tuis laudibus propter ingentia beneficia in me collata: quod non poterit fieri in inferno. Accepta igitur nunc confeſſionem meam, & remitte mihi culpas, & pœnas quas patior.

z Mic. 6. 14.
a Pſal. 6. 3.

6\. EODEM modo licebit orare, faciendo actus manſuetudinis, & patientiæ, quibus ad plura pluraque patienda te offeras, ſi Deo tuo ita placebit, dicens feruentem illam orationem Sancti Iob, cùm vulneratus & afflictus in ſterquilinio ſuo iaceret: b *quis det,* mihi, *vt veniat petitio mea, & quod expecto tribuat mihi Deus! & qui cœpit, ipſe me conterat: ſoluat manum ſuam & ſuccidat me! & hic ſit mihi conſolatio, vt affligens me dolore, non parcat: nec ego contradicam ſermonibus!* ô virum ſanctiſsimum, & virorum ſanctorum ac fortium exemplar firmiſsimum. Iure optimo dixit ſapiens: c *Melior eſt patiens viro forti:* fortis enim (vt S. Gregorius ait) vincit alios, eiſque dolorem infert; at patiens vincit ſeipſum, & ab alijs illatos dolores tolerat. Quamuis S. Iob horrendis eſſet vulneribus plenus, adhuc videbatur ipſi DEVS manum contrahere, parceque cum ipſo agere: ideoque petit, vt grauiori manu

b Iob. 6. 8.
c Pro. 16. 32.
3\. p. Paſtora. Admoni. 10.

ipſum affligat. Optatque hanc petitionem ſibi à Deo concedi. Hoc ſpiritu orandus tibi eſt DEVS in tua ægritudine,& petendum,non vt te liberet, ſi id tibi non expedit;ſed vt ampliùs affligat,ſi ita illi placet. Dic cum S. Auguſtino: *hic vre, hic ſeca, vt in æternum parcas*: potiùs enim in hac vita pati volo,quàm in altera. dic illi, quod quidam alius Sanctus: *Domine auge patientiam, & auge dolorem*: accedat dolor ad dolorem; & qui ſequitur, ſit priori grauior: modò patientiæ quoque ampliores gradus addas: vt omnia ferre poſsim. Verùm altiori adhuc ſpiritu orandũ tibi eſt, & cum Dauide dicendum: d *Deo ſubiecta eſto anima mea: quoniam ab ipſo patientia mea. Quia ipſe Deus meus, & Saluator meus: adiutor meus, non emigrabo*: e *quoniam tu es patientia mea Domine*: ex cuius gratia, & auxilio illam habeo; tuaque præſentia ſpiritum mihi reddit,ad tolerandum quod patior. Patientia tua, patientiſsime Ieſu,mea eſt: ſiquidem propter me illam habuiſti,mihique eam applicaſti. Per eandem ſupplex oro, vt eam mihi in hac infirmitate largiaris,& cum tua coniungas: vt ita ſit tibi magis accepta.

Pſal. 61. 6
Pſal. 70. 5.

7 DENIQVE, cùm iaces infirmus in lecto, cogita, Saluatorem tuum inſpirare tibi admiranda illa verba libri canticorum: f *vadam ad montem myrrhæ,& ad collem thuris*. Per montem myrrhæ intelligens cumulum mortificationum,carni ipſi acerbarum; per collem verò thuris, multitudinem orationum,ſpiritui benè olentium. Et quoniam eadem verba tribuunt aliqui Chriſto ſponſo,qui præſente & audiente anima ſponſa ſua dixerit:ſe ad eum montem,& collem ire, vt ad ipſum ſequendum & comitandum eam prouocaret: alij verò eadem tribuunt ipſi animæ; quæ agnoſcens cœleſtis ſui ſponſi voluntatem ac deſiderium,ſtatim obſecuta eſt,ac dixit, *vadam ad montem, & collem*, vt ipſe ſponſus inſinuabat: vtroque ſenſu ea verba ſunt conſideranda; tibique perſuadendum: ſtratum hoc ægritudinis tuæ tibi eſſe montem myrrhæ,ac thuris collem: vbi debeas te exercere in patiendo, orando, & obediendo cum magna reſignatione, & conformitate in omnibus,quæ ipſe de te ſtatuerit: cogitans Saluatorem tuum dulciſsimum præcedere te exemplo ſuæ paſsionis ac mortis. Hortus enim Gethſemani, Caiphæ domus,Pilati prætorium,mons Caluariæ,& Crux ipſa,fuerunt illi mons myrrhæ,& collis thuris: eiuſque exercitia in omnibus his locis fuerunt,pati,orare,& æterno ſuo Patri obedire;deſiderans te in eiſdem habere comitem.

Cant. 4. 6

CAPVT III.

SEPTEM CONSIDERATIONES AD infirmitates patienter, alacriter, & vtiliter ferendas.

CVm tot ſint, adeoque efficaces rationes & motiua,ad patienter ferendas infirmitates:& vtilitatem,ad quam illę diriguntur,ex eiſdem capiendam: nec poſsint infirmi prolixas ratiocinationes facere ad eaſdem rationes perpendendas: operæ pretium exiſtimaui, omnes eas, aut ſaltem præcipuas, ad ſeptem conſiderationes reuocare, in quibus infirmi & valetudinarij exercere ſe poſsint in ſeptem hebdomadæ diebus: ſingulis diebus ſingulas accipiendo; ſiue audiendo,vel integras, vel partem earum: prout commodum erit. Vnaquæque enim earum eſt inſtar ſpiritualis cuiuſdam Pharmacopoliæ, multis pharmacis pro ipſa anima refertæ: ex qua propterea nunc hoc, nunc illud accipi poſsit, & applicari ad conſiderationes & affectus amoris, vel timoris; fiduciæ, aut pœnitentiæ, iuxta infirmi neceſsitatem ac deſiderium.

1. *Conſideratio de prouidentia Dei circa noſtras infirmitates.*

PRIMVM conſiderabis admirandam adeò cœleſtis noſtri Patris Pūctum.1.
Prouidentiam erga homines in ægritudinum diſtributione, quibuſdam enim frequentes, alijs raras; quibuſdam graues, alijs leues; huic prolixas, illi breues; huic in vna corporis parte, illi in alia: quod totum dirigit ipſe DEVS in ſuorum electorum bonum & vtilitatem. Nominatim verò, quæ tibi obtigit,prouenit ex paterna hac prouidentia,ad animæ tuæ bonum & ſalutem.

PERPENDE igitur Primò, Dominum Deum adeò eſſe ſapientem, vt 1.
clarè ac diſtinctè nouerit omnes tuas infirmitates, ac dolores etiam occultiſsimos,& eorum radices,cauſas,& remedia; vires quoque tuas ad illas tolerandas;& quas ipſe ex gratia ſua addere poteſt. Ita vt nihil ipſum lateat,nec ex ignorantia aliquid tibi dabit,quod non expediat; nec onerabit plus,quàm ferre poſsis;aut curationem prætermittet, quādo tibi expediet.

DEINDE adeò eſſe potentem, vt poſsit ab omnibus morbis te præſer- 2.
uare. quod ſi in aliquem permittat incidere: poſſe in momento vel ſolo verbo te liberare; vel adhibitis medicamentis pluribus, aut paucioribus, aptis ex ſua natura, aut etiam contrarijs: eius enim omnipotentiæ nihil eſt

impoſsi-

Digitized by Google

3. impoſsibile aut difficile. Adeò denique eſſe bonum, adeò ſanctum ac beneuolum, vt ſuos plus diligat, quàm ipſimet ſe diligant: & quidquid ſua prouidentia ſtatuit, eò dirigit, vt benè illis faciat, & ſaluentur: ita bona & mala ipſius corporis dirigens, vt anima perficiatur & ſaluetur: ex quo multò maius bonum ipſiuſmet corporis prouenıet. Tribus hiſce diuinis perfectionibus innititur ſuauitas, efficacitas, & ſublimitas prouidentię diuinæ in bonũ noſtrum. Quamobrem Eccleſia in hunc modum pro fidelibus omnibus orat: *Deus cuius prouidentia in ſui diſpoſitione non fallitur, te ſupplices exoramus, vt noxia cuncta ſubmoueas, & omnia nobis profutura concedas.*

Domin. 7. poſt Pentec.

QVAE, ſi ita ſunt, ſicut reuera ſunt: quomodo non exultabis in tuis infirmitatibus, quæ, à cœleſtis tui Patris ſapientia, omnipotentia, & bonitate, diſpoſitæ, & ordinatæ ſunt? ſi ipſe eas mittit, & nouit, quis tu ſis, cui mittuntur: quid times? cur anxius es? times errorẽ aut deceptionẽ? non eſt poſsibile: quia eas diſpoſuit infinita eius ſapientia; Times tuã debilitatem? non eſt cur: quia ipſe aſsiſtit ſua omnipotẽtia; Times malitiam? ne crede: quia, quidquid facit, ab eius immenſa bonitate & charitate procedit: ne igitur infirmitatem ipſam nudam aſpicias; & ex ijs, quę exteriùs apparent, de ea iudices: quia ſic incutiet metum: aſpice ergo illam ſapientia, omnipotentia, ac bonitate Dei indutã & exornatã: & tunc illam iudicabis pulchram, ſuauiſsimam, tibi blandientem ac dicentem, g *nigra ſum ſed formoſa, filiæ Ieruſalem:* nigra, inquam, ex proprio colore; ſed pulchra, & formoſa ex colore meæ veſtis. Si fugitis me ob nigrorem, quẽ ex me ipſa habeo; amplectimini ſaltem ob pulchritudinem, quam addit mihi diuina prouidentia. Et hoc ſenſu amplectere præclarum illud ſapientis conſilium: h *omne quod tibi applicitum fuerit, accipe: & in dolore ſuſtine, & in humilitate tua patientiam habe: quoniam in igne probatur aurum & argentum; homines verò receptibiles* (in cœlum) *in camino humiliationis*. Si ægrotas, & ægritudinem ſequuntur aliæ triſtitiæ & acerbitates: omnes ſuſcipe, quia DEVS eſt, qui illas mittit: & paterna ſua prouidentia tibi applicat. Vis precioſus eſſe, & tanquam argentum & aurum ſplendere? ne refuge caminum humiliationis, & infirmitatis: in quo purificaberis, & amiſſum ſplendorem recipies. Cupis in cœlum recipi? delectare in ea moleſtia, quam ſuſtines, dum ægrotas: qui enim in æterna requie ſunt recipiendi, per huiuſmodi tribulationes tranſire debent. Audi, quid Patris huius cœleſtis ſpiritus tibi dicat: i *diſciplinam Domini, fili mi, ne abijcias, nec deficias cùm ab eo corriperis:* k *neque defatigeris, cùm ab eo argueris, quem enim diligit Dominus, corripit: & quaſi Pater in Filio complacet ſibi*, dum k *flagellat omnem Filium, quem recipit*. Si cupis (ait Sanctus Auguſtinus) inter filios numerari; & vnus eſſe eorum, qui in hæredes recipiuntur: ne refuge in eorum eſſe numero, qui flagellantur, & caſtigantur: re-

g Cant. 1. 5.

h Eccli. 2. 4.

i Prou. 3. 11.

k Heb. 12. 5.

cipe

cipe infirmitatis flagellum ; vt ſic recipiat te DEVS in in regno ſuæ gloriæ.

DEINDE conſidera, ſapientiſsimum hunc DEVM, quemadmodum (Salomone teſte) l *omnia in* MENSVRA,& NVMERO, *&* PONDERE *diſpoſuit :* ita etiam morbos ac dolores diſponere,cum exactiſsima eorundem trium obſeruatione.Prouidentia enim ſua conſtituit NVMERVM infirmitatum,quas ſis paſſurus;& dierum quibus,ſingulæ earum ſint duraturæ; & horarum, quibus rigor durabit,& æſtus & ſitis,& ipſa afflictio ; & rerum denique omnium numerum, quæ in eis pœnam ac dolorem tibi adſerent: idque ita certò,vt nullus terrenus medicus induſtria vlla humana, aut violentia adhibita,ſiue cum bona,ſiue cum mala intentione,producere poſſit, aut breuiare conſtitutum hunc à Deo numerum. Quod ſi aliquis abbreuiat,aut producit inſirmitatem,id totum ſubeſt diuinæ prouidentiæ: quæ diſpoſuit rem ita,vt eo medio,aut breuiaretur,aut produceretur.Et eodem modo idem Dominus,PONDVS infirmitatis conſtituit: terminum ponens eius grauitati ac vehementię;ita vt nec ſit grauior,quàm infirmi vires ferre poſſint;nec medici,cum tota arte ſua quidquam de ea grauitate, aut vehementia imminuere.Quod ſi aliquando imminuunt, & leuamen adferunt : id fit ex diuina potiùs prouidentia illud adferente.Quamuis enim S. Apoſtolus,tribulationes ſuas referens,dixerit: m *ſupra modum grauati ſumus , ſupra virtutem,ita vt tæderet etiam viuere :* id tamen etiam diuina prouidentia conſtituit, nouas addens Apoſtolo vires,vt pondus ferret,ꝙ priſtinas excedebat.Denique idem Dominus eam MENSVRAM conſtituit calicis, quem ſis in infirmitate bibiturus: vt nec ſit poſſibile, vel guttam ei addi; nec te vel guttam ex eius præſcripto omittere. Quod verò calix magnus ſit aut paruus; purus aut mixtus: id totum ab huius Domini præſcripta menſura prouenit,m *qui* (vt dixit Dauid) *potum dat nobis in lachrymis,in menſura.*

Pūctum 2.
l Sap.11.21.
1.
2.
m 2.Co.1.8.
3.
m Pſa.79.6

QVID ergo anxius es,homuncio,cùm te vides infirmitatibus premi, ſi fidem viuam habeas, NVMERI, PONDERIS,ac MENSVRAE, quam Deus in illis cōſtituit?ſi dierum numerus te affligit, eò ꝙ prolixior videatur;aut pōdus ſit graue; aut mēſura magna: attende,eum, qui id præſcribit,eſſe tuū Patrem,tuum medicum,creatorem,ac redemptorem tuum: & totum hunc ordinem & menſuram,neceſſaria eſſe, ad animam tuam expurgandum, & ſanitati reſtituendam , & ad finem ſuæ beatitudinis conſequendum. Si argentum & aurum plenè ſint purificanda : neceſſe eſt, ea per tempus aliquod in fornace ſiue conflatorio manere : idque cum tanto igne , quantum iudicat auri faber; neque enim quilibet ignis, aut quodlibet tempus ſufficit, quantò igitur magis opus erit,vt maneas tu in iſta fornace infirmitatis toto tempore,quod præſcripſerit Deus? & in ea ignis intenſione,

quam ipſe voluerit: vt benè purificatus,& ſplendens prodeas,ſicut tibi expedit? exiſtimabas fortè, dierum tuorum numerum eſſe magnum: DEVS autem te viſitat infirmitate, vt intelligas, eum eſſe incertum, & fortè breuiſsimum. Erigebas te in altum ex ſuperbia à vento inanis gloriæ elatus: DEVS verò pondus infirmitatis tibi impoſuit,
Iob.28.25. qui *fecit ventis pondus*, vt ſuperbos humiliaret. Effundebas te ſine termino, & menſura ad miſeræ huius vitæ delitias: Deus verò, qui *aquas appendit in menſura*, dedit tibi acerbitatum menſuram, qua carnales tuas concupiſcentias contineres. Subijcere ergo beneuolè illius prouidentiæ in numero, pondere, & menſura harum acerbitatum: & breui experieris numerum, pondus,& menſuram coronarum.

...nct. 3. HINC vlteriùs pergens, conſiderabis, etiam ſubijci prouidentiæ diuinæ errores, qui accidunt in infirmitatibus ex ignorantia, aut incuria medicorum, aut infirmariorum, & cuiuſcunque alterius hominis: qui etiamſi id ex malitia facerent: DEO tamen ita permittenti id occultum non eſt: qui poterit, ac porrò volet, rectum quid ex eorum erroribus elicere, in eum finem, quem altiſsima ſua prouidentia intendit. Sæpè enim eueniet, vt quod medicus ex ignorantia, aut incuria ſua fecit: id pertineat ad ſanitatem tuam: ſi autem feciſſet, quod facere fortè cogitabat;aut debuiſſet ſecundùm ſuam artem: id tibi mortem attuliſſet. DEVS verò ita diſpoſuit, ad mortem tuam euertendam: quemadmodum etiam aliquando permittit eum decipi & errare: quia ad animæ tuæ bonum expedit, vt miſeræ huius tuæ vitæ finis imponatur.Cùm igitur talia tibi eueniunt, non conijcias oculos in admiſſum errorem: ne ex eo afflictionem tibi augeas, ſed in ipſum Dominum permittentem: vt accipias conſolationem: quemadmodum ille ſenex, quem refert Sanctus Dorotheus, qui cùm ægrotaret, infirmarius loco mellis, quod condiendo cibo adhibere debuit, oleum ex lino adhibuit: & cùm infirmarius errorem ſuum aduertens, valdè anxiaretur: Sanctus ille Abbas conſolatus eſt illum dicens: ne triſteris fili: nam, ſi DEVS voluiſſet mel cibo adhiberi, ipſe prouidentia ſua rem ita direxiſſet; ac porrò, ex lino oleum adhiberi, prohibuiſſet. qui cùm id non fecerit: æquum eſt, me & te cum diuinæ ipſius prouidentiæ ordinatione, bono & læto eſſe animo. ab ea ſiquidem omne bonum, ſolatium, & lætitia noſtra procedit. Quod ſi ex hac occaſione morbus producetur: error ille potiùs erit ad rem: quia per eum expletur numerus, & pondus quod DEVS in tuam vtilitatem conſtituit. Accipe præſtantiſsimum aliud conſi-
...cli. 2.2. lium eiuſdem Eccleſiaſtici dicentis. o *deprime cor tuum, & ſuſtine, & ne feſtines in tempore obductionis. Suſtine ſuſtentationes Dei*, etiamſi prolixæ illæ videantur: *coniungere Deo*, per amorem ſcilicet, confidens bene-

uolæ

uolæ eius prouidentiæ, *& ſuſtine, vt creſcat in nouiſſimo vita tua*, & proficias in æterna. ter (ait) SVSTINE morbi & aſſlictionis preſſuram eò quòd numerum, pondus & menſuram ſuſtinere oporteat. non vrgendo, vt numerus minuatur, aut pondus alleuietur, aut menſuræ aliquid detrahatur: ea enim ſolicitudo anxietatem augebit; & licèt multùm vrgeas, neceſſè erit ipſius DEI greſſibus, etiamſi tardior ſit, te accommodare. Nam, cùm ſeruus & Dominus ſimul ambulant: neceſſè eſt ſeruum accomodare ſe greſſibus Domini ſui: non contrà Dominum greſſibus ſerui: & vilis vermiculus, homo ſcilicet, debet ſe creatoris ſui paſſibus conformare; nec velle, creatorem eò pertrahere, vt acceleret, & ſuos ſequatur. Ne ipſi dicatur, quod Iudith Bethuliæ Presbyteris dixit. p *qui eſtis vos, qui tentatis Dominum? poſuiſtis vos tempus miſerationis Domini; & in arbitrium veſtrum diem conſtituiſtis ei*, in quo auxilium vobis mitteret, *dicamus* potiùs *flentes Domino, vt ſecundùm voluntatem ſuam, ſic faciat nobiſcum miſericordiam ſuam.* p Iudi. 8. 11.

2. *Conſideratio: circa infirmitates, quæ noſtris peccatis ita exigentibus eueniunt, in quibus tam diuina iuſtitia, quàm miſericordia reſplendet.*

QVAMIS verum ſit, aliquas ægritudines nobis euenire, ob aliquos fines gloriæ ipſius DEI, vt poſteà dicemus: ſed tibi expedit exiſtimare, tuas eſſe in pœnam tuorum peccatorum, ſiue quorum ſis conſcius; ſiue ita occultorum, vt ea tu non inuenias, nouit tamen Iudex, qui iuſtè propter ea te punit. Eximij & magni Sancti (ait Sanctus Dorotheus) huiuſmodi aduerſa tolerant propter ſolam Dei gloriam: quia ſunt innocentes, & culpis grauioribus vacant: at ego miſer peccator, meis peccatis ita exigentibus, has infirmitates ſuſtineo; fateorq; me huiuſmodi pœnam eſſe promeritum; & in me impleri illud Dauidis: a *propter iniquitatem corripuiſti hominem, & cõtabeſcere feciſti ſicut araneã animam*, hoc eſt vitam, *eius*. nam ſi oculos cõijcias in id, quod corpus tuũ debile patitur: facilè intelliges, qualis ſis in anima. quid. n. fuit anima tua, niſi aranea quædam venenata? cuius ea fuit occupatio, vt ſe euiſceraret, texendo vanitatis telam, quam aufert ventus; & cupiditatis, ad fraude capiendos proximos; teque innocentum ſanguine ſuſtentandum; bona eorum fortunæ, aut famam, & honorem illis detrahendo. Quænam eſt adeò arida aranea, atque tuus eſt ſpiritus? qui cùm apis eſſe deberet, quæ mel ex floribus colligeret: potiùs eſt aranea abſq; vllo Pũctum 1. a Pſa. 38. 12.

Digitized by Google

ſucco, & humore deuotionis, aut teneritudinis, ariſtæ inſtar aridus. Rectè igitur DEVS animam tuam punit, reddendo corpus eius etiam infirmum, imbecille, & tanquam aranEam aridum. Quid ergo, miſer, turbaris, ſi tibi detur, quod es promeritus; & corpus afficiatur, ſicut animam tuam affeciſti? propterea David adiecit: *vanè conturbatur omnis homo:* quando ſcilicet infirmatur, & affligitur: cùm ipſe cauſam præbuerit. Quamobrem, Domine, ad te conuerſus, ſupplex oro, *meam vt orationem exaudias, & auribus percipias lacrymas meas:* meiſque miſerijs finem, quando tibi placebit, imponas.

Pſal 38.12.

Pũctum 2.

HINC altiùs aſcendens, iuſtiſsimum conſiderabis diuinæ iuſtitiæ ordinem, quæ in eo ſplendet, quod infirmitatibus & afflictionibus, quas ſuſtines, culpas tuas puniat: diceſque cum Dauide: b *Iuſtus es Domine, & rectũ iudicium tuum;* & cum Propheta Michea: c *iram Domini portabo, quoniam peccaui ei.* æquum eſt enim, vt, qui ſanitate abuſus eſt, eam amittat, & ſubeat infirmitatem; luatque doloribus, quod dedit delitijs. Diuina iuſtitia cruci huic me afflixit: non habeo, quod dicam, niſi quod bonus ille latro: d *digna factis recipio:* nam, cùm diuina iuſtitia æquè bona ſit, ac ſancta, ſicut eius miſericordia: nam vtraq; in ipſo eſt vnũ & idem: par eſt, me eius iuſtitiã adorare, venerari, ac diligere, & gaudere; ꝙ eam habeat: ſine qua, Deus non eſſet. quę ſi meritò officio ſuo fungitur in peccatores; gaudeo id in me facere in hac vita: vt luens in ea, ꝙ mereor: liber in altera euadam. In hac tamen conſideratione, ne ipſam diuinam iuſtitiam ſolam, & quaſi ſeorſim aſpicias: ſic enim magnum tibi incuteret timorem, horrendiſq; ac tremendis ſuis iudicijs te valdè terreret: ſed cum Dauide dices: e *Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me,* exuta ſcilicet à miſericordia. quare aſpicere debes iuſtitiam, ſicut in Deo eſt, coniunctam eius ſapientiæ, charitati, miſericordiæ, clementiæ, patientiæ, & longanimitati, alijſque diuinis perfectionibus; ex quarum ſocietate ipſa iuſtitia fit amabilis, ac deſiderabilis: quia illę temperant ipſius rigorem; efficiuntque, vt eius opera fiant, *in numero, pondere, & menſura:* quia efficiunt, vt miſeriæ noſtræ compatiatur. Quare, cùm videris, te morbis, & doloribus premi: nec potes, nec debes conqueri, niſi de teipſo, tuiſque peccatis: nec eos aperire, niſi vt de eis te accuſes. nam alias tanquam mutus eſſe debes, & cùm Regio Propheta dicere: f *obmutui, quia tu Domine feciſti: amoue à me plagas tuas.* Non obmutui ob id, quod ego feci, ob culpam ſcilicet meam: quia potiùs eam confiteor; ſed obmuteſco ob id, quod tu facis, ob pœnam ſcilicet, qua me punis: amplector enim illam, tanquam opus iuſtiſsimæ tuæ iuſtitiæ: oro nihilominus, vt has pœnas & plagas à me amoueas. Tuæ ſunt illæ, DOMINE, ac meæ, tuæ: quia tu illas mittis; meæ; quia ſuper meum dorſum cadunt; tuæ ſunt; quia à tua iuſtitia proueniunt: & meæ: quia meis culpis, ad eas in-

b Pſ. 118. 137
c Mic. 7. 9.
d Luc. 23. 41
e Pſalm. 6. 1.
f Pſa. 38. 10.

ferendas,te prouocaui. Ignoſce, quod ego feci; & amoue à me, quod tu facis,ſi ita expedit: vt maiori cum quiete tibi ſeruiam.

SED ampliùs adhuc conſolaberis, ſi vlteriùs aſcendens, attentiùs conſideres, quanta faciat in hac punitione miſericordia diuina, cum germana ſua ſorore iuſtitia coniuncta: efficit enim apud eam, vt & numerum,& pondus, & menſuram pœnæ, quam tua exigebant peccata, multùm imminuat; multoque minus puniat, quàm propter ea eſſes promeritus. Ita vt in tuis infirmitatibus non ſolum dicas, quod bonus latro: *digna factis recipio;* ſed potiùs, quod ſcriptum eſt apud Iob: g *peccaui, & verè deliqui; & vt eram dignus, non recepi:* quia plura eram promeritus! ô ſi benè perpenderes, quid promereatur peccatum lethale, propterea quod iniuriam inferat maieſtati infinitæ, & creatorem, mundique Saluatorem, & benefactorem infinitum offendat: cuius obſequio obſtrictus eras, ob innumera in te collata beneficia; & alias mille cauſas, quæ te ad id obſtringunt! quæ omnia conculcaſti, cùm peccatum admiſiſti. quam ob rem, ſi numerus,pondus,& menſura,omnium infirmitatũ, quotquot homines ſuſtinuerunt,aut impoſterum à peccato Adami vſque ad mundi finem ſuſtinebunt,in te ſolo ſimul conuenirent:adhuc totam pœnam non exſolueres, quam tuum peccatum promeruit.Quid ergò conquereris ob hoc modicũ, quod ſuſtines,quod quaſi nihilum eſt,eius comparatione, quod fuiſti promeritus? ne itaq; in id reſpicias,quod puniat te Deus: ſed,quàm multa tibi ignoſcat: & tunc gaudebis potiùs,videns quæ condonat;quam triſteris, attendens,quòd puniat.Et potiùs in gratiarum actionem incumbe,propterea quod à tot malis adeò prolixis & magnis te liberet: quàm in querelas: cum adeò exigua ſint & breuia,quibus te punit. Accepta igitur lubens in gratiarum actionem, pro hac ipſa gratia,quam te puniendo,exhibet:teque ipſum ſubijce,& offer,ad ſuſtinendum,quod iam habes, quamdiu ipſe voluerit;ac donec tuum peccatum ſatis lueris.Memor eſto,quid euenerit Mariæ ſorori Moyſis: quæ propterea quòd contra fratrem ſuum murmuraſſet,grauiſsima DEVS leprâ illam puniuit:quam, & ſi fratris oratio à morte eripuit; à pœna tamen illata eam liberare non potuit: reſpondit enim ei Dominus: h *ſi Pater eius ſpuiſſet in faciem illius,nonne debuerat ſaltem ſeptem diebus rubore ſuffundi? ſeparetur ſeptem diebus extra caſtra,* lepram & ruborem ferens, quem eius culpa promeruit: & ita factum eſt. nec valuit vlla interceſsio,aut preces ad decretum dierum numerũ minuendũ: vt intelligatur, infirmitatem,quam DEVS ob peccata mittit, eſſe tanquam ſputum; quod ipſe ſpuit in faciem infirmi: non,vt illum perimat,quia eſt Patris ſputum, eum amantis, in quem ſpuit: ſed,vt is confundatur, & humilietur; vt corrigatur,& ſanetur.Id quod nec in momento,nec in die vno fieri poteſt:ſed in ſeptem.quo numero id totum indicatur,quod neceſſarium eſt ad ſatisfa-

Pũctum 3.

g Iob. 33.27

h Num. 12. 14.

ciendum pro peccato. Quod ſi ita eſt, lubens video, Deus meus, me hac infirmitate premi: quia ſaliua eſt ex ore tuo procedens, vt me per eam ſanitati reſtituas. ſpue itaque in me, quantùm lubet: modò in æternum parcas.

3. *Conſideratio: Infirmitates conferendo cum Inferni pœnis, quas noſtris peccatis ſumus promeriti.*

A TEMPORALIBVS pœnis licet tranſire ad æternas, quas etiam conſtituit Deus D.N. in *numero, pondere* & *menſura* iuxtà damnati culpas: modo tamen quodam adeò tremendo & horrendo, vt præ illis quaſi nihil eſſe videantur oẽs pęnæ, quas huius vitæ infirmitates ſecum adferunt. Confer igitur numerum cum numero, pondus cum pondere, menſuram cum menſura: & in ea comparatione magnum inuenies modum lætitiæ, & actionis gratiarum; amoris, & laudis Dei; & affectuum aliorum magnæ conſolationis & vtilitatis ipſi animæ tuæ.

ũctum, 1. CONFER igitur primùm *numerum* cum numero, cogitans duos in inferno numeros horrendos; alterum ipſarũ pœnarum, & tormentorum; alterum annorum, quibus vnumquodq; perdurat. & quamuis aliter atq; aliter:
1. vterq; tamen eſt innumerabilis. Nouit enim Deus, numerum pœnarum: quas tamen nos nec numerare poſſumus. ſi tamen eas velis quaſi ex veſtigio cognoſcere: circumſpice infirmitates & miſerias, quas patiuntur omnes, qui detinentur in omnibus noſocomijs, & regionibus totius vniuerſi; & intelliges, eas omnes ita collectas in inferno inueniri, vt vna & plures, imò multæ earum ſimul afficiant ſingulas partes miſerandi corporis; & quemlibet ſenſum, & facultatẽ infœlicis animæ: nullo præterito ſinu, vel angulo, qui non ſit eis refertus. Nam ibi eſt horrendus capitis dolor, oculorum, aurium, dentium, lateris, inteſtinorum, coxendicis, calculi, & podagræ; ibi eſt fames, ſitis, vigiliæ, defatigatio, confractio oſſium, frigus, æſtus, tremor, ſtridor dentium; ibi eſt triſtitia, timor, tædium, anxietas, agonia, melan-
Eccleſ. 1. 7. cholia, ac deſperatio. Denique quemadmodum i *omnia flumina*, aquæ dulcis *intrant in mare* aquæ amaræ, quæ omnia abſorbet, & tamen ipſum *mare non redundat* ob ſuam immenſitatem: ita infirmitates omnes, & huius vitæ miſeriæ colliguntur in inferno: ſuntque veluti dulces aquæ, & riuuli parui, ſi comparentur cum ipſo inferno, cuius eſt amaritudo & magnitudo immẽſa. Quòd ſi poteris maris Oceani guttas numerare: poteris quoque pœnas & calamitates, quæ in ipſo Inferno perferuntur; & quas tu fuiſſes ob tua peccata perpeſſurus.

2. QVID verò dices de annorum *numero* quibus illæ ſunt duraturæ? eſt numerus abſque numero, quem ſit impoſſibile numerare: quia nullum terminum habet: nec DEVS ipſe annum eius vltimum in eo numerando

Digitized by Google

inueniet. nam poſt mille millia millionum annorum enumerata, ſuperſunt totidem numeranda; quibus enumeratis, non ſolùm vltimus non inuenitur; ſed ſinguli ſunt quaſi eſſent primi. & tantus infernus adhuc ſupereſt Caino poſt quinque millia annorum, quibus in eo manet; atque ſi hodie eò eſſet ingreſſus; & poſt milliones annorum hinc computatos, idem ei erit, atque ſi eo die primùm ingrederetur. Quomodo ergò non reſolueris in lacrymas triſtitiæ, ac lætitiæ cum hoc nuncio? triſtitiæ quidem ob admiſſa peccata, quibus te tanto periculo expoſuiſti; lætitiæ verò, propterea quod à pœnis adeò innumerabilibus, & prolixis DEVS te liberauerit: contentus, quòd paucas aliquas, eaſque breues in hac vita patiaris. Si iudex, qui reum poſſet ad perpetuas triremes iuſtè damnare, aut vt ab equis raptaretur, aut candentibus forcipibus cruciaretur, aut in rotam, aut patibulum ageretur: eam pœnam commutaret in aliam, qua ad octo tantùm dies in aliqua nauicula remigaret, aut in vinea tanquam operarius laboraret: hanc ille reputaret magnam fœlicitatem; &, tanquam de mitiſsima in ſe lata ſententia, exultaret. ſi tu igitur ob tua crimina iuſtè damnari poteras ad perpetuas in inferno triremes, & æternos in carcere illo cruciatus: quomodo non exultes, quòd eorum loco infirmitatem aut afflictionem, & dolorem ſuſtineas, quem ſupremus Iudex tibi mittit, loco horrendarum pœnarum, quas tibi condonat? ſatis tibi ſit, pro tua in ægritudine conſolatione, cogitare, quòd illa non ſit æterna futura, quemadmodum illa fuiſſet; quam eras promeritus; ſed breuis: & quòd breui dies veniet, in quo dicere liceat k *tranſiuimus per ignem & aquã, & eduxiſti nos in refrigerium:* Debuiſſes in Inferno per ignem & aquam tranſire: ſcriptum eſt enim, l *ad nimium colorem tranſeat ab aquis niuium:* ſed tranſitus ille refrigerium nullum habet; cùm ſit ab vno tormẽto ad alterum, & neutrius anxietas ac dolor, ceſſet, ſed idem æternùm duret. At in hac vita tranſibis quidem per aquam & ignem, per dolorem ſcil. frigoris, & caloris in febri; ſed vtrumque tamen tranſibit, vt ab eis omninò liber, magnam conſequaris requiem, & animæ tuæ commoditatem.

k Pſal. 65. 12.
l Iob. 24. 19

DEINDE *pondus* cum pondere ponderandum, ac perpendendum immenſum cruciatuum Inferni pondus: & ſingulorum maius eſſe, quàm vt dici vel cogitari poſsit. nam (vt Sanctus Petrus dixit: m *ibi Angeli fortitudine & virtute cùm ſint* hominibus *maiores*, *non poſſunt portare aduerſus ſe execrabile*, & ſeuerißimum DEI *iudicium*, quod in eos dimittit in Infernum: & hi ſunt n *gigantes*, qui *gemunt ſub aquis*, ob nimium earum pondus. nam o *quaſi molari quodam magno* & grauißimo *lapide* alligati, *miſſi ſunt in mare* æternarum miſeriarum. Et quidquid hic toleratur, eſt tanquam molaris lapis in aliqua charta depictus; aut ſicut ignis depictus cum vero igne comparatus. Dolor capitis, & febris æſtus, tanquam

Punctum. 2.
m 2. Pet. 2. 11.
n Iob. 26. 5.
o Apoc. 18. 21.

deli-

delineatio quædã eſt doloris,& æſtûs,qui ibi toleratur: nam quidquid ibi eſt,ad ſupremum in ſuo genere culmen peruenit, nulla admixta cõſolatione. Quòd ſi,qui nunc ſunt in inferno, aſcenderent in hunc mundum; &, quod hic patimur,paterentur: nihili illud facerent: eò quòd adeò immẽſa ibi patiantur:& immenſas Deo gratias agerent,ſi illud in hoc ipſis cõmutaret.Cur ergò conquereris de infirmitate,quã ſuſtines? cur non potiùs Deũ laudas, quod te ab eo eripuerit, ꝙ fuiſſes in Inferno toleraturus? cùm te igitur febris æſtus vexauerit,memor eſto flammarũ æternarũ, in quibus æternũ fuiſſes cum Epulone diuite arſurus: quando ſitis eſt tibi moleſta, reuoca tibi in memoriã ſitim eiuſdẽ infœlicis diuitis,qui contentus erat, ſi p

p Luc.16.24 *Lazarus extremum digiti ſui in aquã intingeret, vt refrigeraret linguam eius:* quod tamen illi fuit denegatum. ſuntq; iam vltrà mille annos,quod id petat: nec eſt,qui porrigat. &,quamuis nunquã à petendo ceſſabit: nunquam erit,qui id beneficij ei conferat: nec vnquam eius voto ſatis fiet. Si vigiliæ noctis te vexant,eò quòd prolixior videatur: memento noctis illius ęternæ,cui dies nunquam ſuccedet: & ſic videbitur tibi breuis. ſi torquet, quod ita iaceas in lecto,etiam inter culcitras,& linteamina: cogita,quem lectum fuiſſes in

q Iſaiæ 14. 11. inferno habiturus; tecumque loqui ſententiam illam Iſaiæ: q *ſubter te ſternetur tinea, & operimentum tuum erunt vermes,* qui te rodent ſemper,& viſcera tua torquebunt:nam nec tinea finitur, nec vermis moritur. Et in hunc modum pœnas potes aſpicere,quas fuiſſes perpeſſurus,quæ affines ſunt ijs, quas nunc pateris: vt illarum comparatione, exiguæ hæ ſuaueſque videantur: & gaudeas in eis,vt reliquas illas euadas. Verbum ſiquidem eſt ipſius

r Nahum. 1. 9. Domini,quod r *non ſurget duplex tribulatio:* nec puniet in inferno eum, qui lubens in hoc mundo acceptauit pœnam,quam ipſe illi impoſuit. De homine quodã narrat venerabilis Beda: quod ægrotanti oſtenderit Deus pœnas & cruciatus Inferni. qui ad ſe rediens ita obſtupuit, vt horrendas faceret pœnitentias: conijciens ſe in media hyeme in cõgelatum flumen; & in media æſtate ſe collocans ad ſolis ardorem.ab huiuſmodi autem retrahere eum volentibus, dicebat: *frigidiora ego vidi; calidiora ego vidi:* in quorum comparatione hæc mihi temperatiſſima videntur. ô ſi fidei oculis ſemel ad infernum deſcenderes, cùm iaces ægrotus! proculdubiò ſufficeret,vt dulce iudicares valdeque leue, quidquid nunc amarum æſtimas, & grauiſſimum.

Pũctum.3. EADEM commodius meditaberis, ſi *menſuram* conferas cum menſura; & calicem, quem in hoc mundo hauris; cum eo, quem fuiſſes bibiturus in

ſ Pſal.74.9. Inferno: de quo Dauid: ſ *calix in manu Domini vini meri plenus myſto, quem inclinauit ex hoc in hoc:* nunc ſcilicet vni porrigendo, nunc alteri: *veruntamen fex eius non eſt exinanita: bibent* ex eo *omnes peccatores terræ:* cogita igitur, DEVM Dominum noſtrum in manu & poteſtate ſua habere calicem

immenſę magnitudinis,plenum vino mero,& miſto:Mero,quia plenus eſt pœnis & plagis iuſtitiæ;miſto verò, eò quòd hæ plagæ cum illis tanquam vnum vinum cum altero commiſcentur. Sed multò magis miſtum cenſetur cum ipſiuſmet vini fecibus;quæ ſunt pars fœtidiſsima & maximè horrenda in ipſo inferno,quam ebibunt damnati,etiam inuiti:quia iuſtitia diuina inuitos impellit ad bibendum,& ipſas feces hauriendas:ita tamen, vt, etſi quotidiè bibant, nunquam tamen exhauriatur, & æternùm bibent ſimul cum ipſis fecibus,repugnante natura & voluntate ob tot acerbas & fętidas amaritudines. Hunc calicem fuiſſes bibiturus ob tua peccata : quem tamen diuina miſericordia à tam acerbo potu præſeruauit.cuius loco paruum alium calicem cum vino diluto & abſque fecibus porrexit: infirmitatem ſcil.quam ſuſtines,mixtam multis conſolationibus & ſolatijs ; & cum ſpe æternos cruciatus non deguſtandi. Quomodo ergò non lubens accipias calicem hunc tui ſalutaris,in gratiarum actionem, quòd te ab alio acerbo adeò calice liberauerit?cogita,quid inter vtrumque calicem interſit; quid inter vinum & vinum:mixturam & mixturam:& tunc cum ſpiritu gratitudinis ac lętitiæ dicas cum Dauide:t *quid retribuam Domino,pro omnibus* bonis, *quæ retribuit mihi*;& malis,à quibus me liberauit? calicem hunc mei *ſalutaris accipiam*:quem lætus,& lubens hauriam : ſiquidem me à calice iræ ſuæ liberauit,qui mihi fuiſſet cruciatus æternus. t *Pſa.115.12.*

IV. Conſideratio, de morbis, quà noſtra purgant peccata, & magnorum meritorum præbent occaſionem.

QVONIAM Inferni pœnæ commutantur in alias luendas in Purgatorio,niſi in hac vita luantur:cogitabis pro tuo ſolatio,Deum D.N. duplex habere Purgatorium:alterum ſub terra: & alterum in hoc mundo in infirmitatibus & aduerſitatibus,quę mutuo ſe in aliqua re excedunt.Purgatorium alterius vitæ in hoc præſtat, quòd ſit mera pœna abſque vllo timore impatientiæ,aut nouæ culpæ,aut vllius eius admixtionis. quod quidem magni faciendum eſt,quamuis valdè etiam affligat, quod nullum ibi ſit meritum,nec augmentum gratię,nec ſpes ad maiorem gloriam progrediendi ob pœnam quæ ibi toleratur: & quodammodo charitas magis eſt ibi coacta,quàm in hac vita.nam eius propenſio eſt, aut eſſe cum Deo vnita,videns eum clarè in gloria: vbi tanquam lapis in ſuo centro requieſcit; aut creſcere & proficere ſemper:ſtudendo magis ac magis amare vſque ad ſummum,quod poteſt:quia nullum ex ſe habet huius dilectionis terminũ. Cùm igitur in Purgatorio nec Deũ videat, nec proficiat ad meliùs & perfectiùs eum videndum,eſt extra ſuum centrum violenter,& afflicta: vidës Punctum 1.

quidem ſe pati;non tamen creſcere,& proficere. Contrà verò in huius vitæ purgatorio eſt periculum, timorque impatientiæ & culparum: quæ in ipſis morbis & afflictionibus ſeſe miſcere ſolent. quamuis Dei auxilia non deſint,vt illæ euitentur. Habet tamen idem purgatorium egregias alias excellentias,ad exſoluendas culpas admiſſas. Nam paruus cruciatus in infirmitate,breui tempore multò plùs de pœnis debitis exſoluit, quàm prolixus & magnus in altero purgatorio; & æſtus febris vnius diei exſoluere potuit ignem alterius purgatorij vnius menſis,aut etiam anni:quia non ſolùm ſoluit perferendo, ſed etiam ſatisfaciendo, & promerendo heroicis charitatis actibus:faciendo,vt dicitur,ex neceſſitate virtutem;& offerendo Deo quod patitur,ex amore in eum. quemadmodum in mundo minoris fit ſatisfactio rei coacti per ſententiam iudicis,ad reſtituendum honorem, quem abſtulit:quàm ſi,ſponte ſeſe humilians,recantaret; faceretque,quod debet.Ex quo fit, quòd in purgatorio vnaquæque anima ita pro ſe ſola ſatisfaciat,vt nihil illius ſatisfactionis poſſit alteri communicare. at in hac vita tanta eſt opulentia eius, qui patitur: vt ſæpius,& exſoluat, quod debet;& ſuperſit aliquid,quod poſſit aut viuis aut mortuis applicare; & ſuo modo ipſos Eccleſiæ theſauros augere. Quare ſi vno die vehementem febrem ſuſtineas, veliſque tuam ſatisfactionem alicui animæ in purgatorio detentæ applicare,eius debitum ſolues: & ita oportunè id poſſes facere,vt tuo iſto æſtu illa liberetur ab igne Purgatorio,& ſtatim euolet in cælũ:vbi oret pro tanto ſuo benefactore. Hoc totum eſſe tibi debet magnæ conſolationis motiuum:vt Deum laudes, qui tale purgatorij genus hic tibi dederit,vt poſſis pro te ſoluere,& pro alijs; & obicem remouere macularum, quæ arcent à cęleſti aditu,vt ſic tua charitas ſequatur ſemper naturalem ſuã inclinationem;ſiue aſcendendo ſemper ad vltimum ſuum finem, ſiue eodem fruendo in æterna requie.

Punctum 2. SED maiorem aliam excellentiam in hoc infirmitatum purgatorio licebit conſiderare;ita enim à culpis purgat: vt ſimul ſit occaſio augmenti gratiæ,meritorum,& nouorum gloriæ graduum, ob heroicos actus amoris Dei,conformitatis cum eius voluntate,obedientiæ medicis prẽſtandæ, patientiæ in doloribus tolerandis,& alios ſimiles, quos in infirmitate potes exercere.Et quoniam ipſemet Deus ſimul cum ſuis donis accedit: ſicut illa creſcunt,ita creſcit vnio ipſa cum Deo:& ipſi placebit,diutius in anima tua morari, adferetque ſecum regni ſui diuitias, a *iuſtitiam* ſcilicet, *& pacem,& gaudium in Spiritu ſancto*. Quare infirmitas tua tibi eſt virtutum radix,charitatis nutrimentum,fons iuſtitiæ,principium pacis,gaudij ſementis,Deiq; in anima tua metatrix.Et quamuis prætereat labor, & infirmitas ceſſet: fructus tamen non euaneſcit, ſed permanet in æternum. Ideoque dices cum Pſalmiſta: b *lætati ſumus pro diebus,quibus nos humiliaſti: anni,qui-*

a Rom. 14. 17.

b Pſal. 89. 15.

nus, quibus vidimus & experti ſi mus *mala*. iam enim mala præterierunt, & nunc fruimur bonis; ceſſauit planctus, & gaudium venit; infirmitas tranſijt, ſalus acceſsit; afflictio carnis pertranſijt, & ſpiritus ſolatium ſucceſſit: & vterque c *exultauit in Deum viuum*. Tūc agnoſces etiam ipſa experientia theſaurum, qui in ipſa infirmitate latebat, tibi incognitus: quare ſi redierit, lubens eam excipies: imò, vt redeat, optabis: &, ſi moram faceret, etiam vocabis. Sicut Abbas ille, qui ſingulis annis grauem habebat infirmitatem: &, cùm vno anno non veniſſet, conquerebatur, & flebat: quod ſe videret eo bono priuari, quod ex illa aliàs accipiebat. c *Pſal* 83.3. *In vitis Patrum.*

SED adhuc ampliores diuitias agnoſcere & inuenire poteris in infirmitate, addens proprijs eius theſauris illos ipſos, quos in ſanitate obtinere potuiſſes. In quem finem meminiſſe debes illius legis, quam Dauid conſtituit ſeruandam in Iſrael, cùm rediret, expugnato exercitu Amalecitarum. cùm multi ex militibus ſubſtitiſſent, eò quòd laſſi pergere nō poterant cum reliquis: & nihilominus decreuit Dauid, vt illis pars ſpoliorum daretur, ſicut ijs, qui iuerant cum ipſo ad hoſtes, dicens: d *aqua pars erit deſcendentis ad prælium, & remanentis ad ſarcinas*. Hunc igitur in modum exiſtimare debes: te iacentem ægrotū in lecto, nec ea opera facientem, quæ cùm ſanus eſſes, præſtare ſolebas: nō amittere tuū meritū & mercedem, quam habuiſſes, ſi eadē faceres, ſicut alij; modò efficacem habeas voluntatem ea faciendi: nec aliam ob cauſam illa prætermittas, quàm quòd ea præſtare non poſsis. apud tribunal enim Dei, voluntas pro facto reputatur: quando facultas deeſt illud re ipſa præſtandi. Quare ſi ſanus viſitare conſueueras xenodochia, & pauperibus miniſtrare, horas tuas canonicas legere, facultatem aliquā profiteri, cōcionari, aut cōfeſsiones excipere: iam verò infirmus, efficaciter velles eadē præſtare: non amittes mercedē tuam; ſed ei adiungetur adhuc illa, quā accipies pro dolore, quē ſuſtines. Nam quemadmodū in lecto iacenti licet mēte tēpla, Xenodochia, aliaq; pia loca percurrere, & quæ in illis dicūtur ac fiūt, cōſiderare: ita licet volūtate efficaciter deſiderare, quidquid boni ibi videris: audire ſcil. Miſſam cū ijs, qui illam audiunt; orare cū orantibus; pauperes viſitare cum eoſdem viſitantibus; & ijſdem miniſtrare cum miniſtrātibus. Pūctum 8. d 1. *Reg.* 30. 24.

DECET tamen aliquid facere, quamuis parùm illud ſit, in ſignum & teſtimonium deſiderij, quo teneris, multa faciendi. Quemadmodum Tobias filio ſuo dicebat: e *quomodo poteris, ita eſto miſericors. Si multum tibi fuerit, abundanter tribue: ſi exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri ſtude*: animo tamen multum dandi, ſi poſſes: ita etiam, cùm ſanus es, debes multum laborare, tanquam ſanus: quando autem es infirmus, ac debilis, ſufficit, ſi vel modicum, quod poſsis, efficias: quaſi in ſignum, quòd cuperes multa facere, ſi liceret. De quadam S. virgine ſcribitur, quòd cùm non poſſet Roſarium Beatiſſ. Virginis pro more perſoluere, ob ingētem capitis e *Tobiæ* 4. 8 *S. Gertrude.*

Digitized by Google

dolorem, illud tamen peregit, dicens ad ſingula grana, ſola illa verba: AVE MARIA: & poſtea apparuit illi Virgo ſanctiſsima, cum pulcherrima roſarum corona, vt laborem illum remuneraret, dicens: placuiſſe ſibi breuem illum modum Roſarium orandi, non minùs, quàm cùm integrum percurreret: ſiquidem illa modicum illud feciſſet, quod potuit: ac deſideraſſet, integrè facere, ſi potuiſſet.

V. Conſideratio: infirmitates comparantur cum præmijs, quæ de Cœlo ſperantur.

Punctum 1. CONSIDERA primùm, ſapientiam magni noſtri Dei ac Domini, quemadmodum omnia mortalia huius vitæ diſponit in *numero, pondere, & menſura*, vt prædictum eſt: ita etiam ea diſponere, quę ſpectant ad æternam vitam. Ita tamen vt numerus; pondus, ac menſura laborum, & aduerſitatum huius vitæ, ſit breuis, finita ac moderata: at pręmiorum menſura modum quendam habeat immenſitatis, & infinitatis æternæ: ita vt, qui ea agnoſcit, cum ſumma animi ſui oblatione amplectatur quoſcunque labores, & aduerſitates etiam maximas, ac diuturniſsimas huius vitæ, exiguas eas & breuiſsimas iudicans, quod expreſſè docuit Apoſtolus cùm dixit: a *non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis*; b *id enim, quod in præſenti eſt momentaneum, & leue tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis*. Ex quibus apertè licet deducere: ſi tui labores tibi videantur magni & prolixi: id ex eo prouenire, quòd non, vt par eſt, de præmijs æternis ſentias, eaque æſtimes: ſi enim præmium magni faceres: labores parui faceres; &, ſi Deum multùm diligeres: parùm ſentires laborem, quò illum quæris. Nam quemadmodum amor c *Rachelis* effecit, vt *Iacob ſeptem annos*, quibus pro ea *ſeruiuit*, exiſtimaret *eſſe paucos dies præ amoris magnitudine*; laborq; grauis alioqui ac prolixus; breuis ac iucundus ei videretur: ita amor & clara Dei viſio, eiuſque dulcis & iucunda contemplatio, infirmitatem tuam, ita dulcoraret, vt quamuis eſſet prolixa: tibi videretur breuis; & quamuis moleſta: videretur ſuauis. quis Apoſtolorum plura paſſus eſt, quàm S Paulus? quis plures tribulationes, & perſecutiones, quis plures neceſsitates, & infirmitates? quæ eò vſque progreſſæ ſunt, vt d *Angelus ſathanæ ſtimulo carnis ſuæ eum colaphizaret*, ita illum eius vultui infigens, vt ſanguis ex eo erumperet, atq; ſi quis ſtimulum in manu habẽs colaphum alteri impingeret, ſiue autem ſtimulus ille fuerit ingens aliquis Iſchiadicus dolor, ſiue grauis aliqua carnis tentatio, ſiue horrenda aliqua gentis ipſius perſecutio: id tamen totum & reliqua, quæ per multos annos eſt perpeſſus, adeò illi leuia breuiaque videbantur, vt *momentanea* appellaret, quaſi in momento tranſeuntia, & quæ vix perciperentur

a Rom. 8. 18.
b 2. Cor. 4. 17.
c Gen. 29. 20.
d 2. Cor. 12. 7.
Bened. Iuſtinianus refert in eum locum.

magni-

magnitudo enim amoris Chriſti & opinio, æſtimatioq; magna æterni præmij omnia illi reddebat facilia.

QVOD vt exactiùs ſentias, conſidera ſtatim *numerum, pondus, & menſuram* bonorum, quæ ſperas in cælo, vbi Chriſtus D.N. dicit, daturum ſe nobis e *menſuram bonam, & confertam, & coagitatam, & ſupereffluentem.* Sed quàm magna hæc eſt menſura? nam, ſi parua illa ſit, etiam plena & cõferta parùm capiet. Apoſtolus autẽ dicit, *gloriã* eſſe *ſupra modũ*, & ſupra oẽm menſuram: vt intelligatur incredibilis eius magnitudo. nam, quod *ſupereffluit* omnem naturæ noſtræ menſuram excedit. Cogitandum itaque tibi eſt, menſuram hanc refertam eſſe innumerabili omnium bonorum *numero*; quæ vel cogitare, vel deſiderare poſſis; *pondere* adeò graui, pretioque adeò ingenti: vt nihil in mundo ſit, quod poſſit cum eo comparari. In hanc menſuram imponuntur virtutes, ſcientiæ, diuitiæ, delitiæ, honores, dignitates, & pompæ, & omne genus bonorum corporis & ſpiritus: quæ poteſt beatus deſiderare; vt ſatietur; & ita contentus ſit, vt nihil omninò illi deſit. Sed hoc totum eſt modicum, nec ſufficit, ad menſuram implendam: niſi ipſemet Deus eam ingrediatur cum omni ſua ſapientia; omnipotentia, bonitate, charitate, pulchritudine, & infinitis ſuis perfectionibus, quibus omnes animæ ſinus ac deſideria repleat, nullo vacuo relicto. Hic Deus eſt *numerus, pondus, & menſura* gloriæ. *Numerus:* quia, cùm ſit vnicus, omnem tamen bonorum, quæ in creaturis diſperſa ſunt, numerum complectitur: in quo ſolo multò ampliùs omnes gaudent, quàm in ſe ipſis eſt *pondus*: quia ſolus ipſe valorem habet infinitum: & quidquid in mundo eſt, ſi cum ipſo comparetur, nullius erit ponderis. eſt *menſura:* eò quod omnium meritis ſeſe accommodet, &, cùm ſit vnicus, alios plùs, alios minùs facit ſui participes: quamuis omnes ſaturos reddat & contentos. In eo ſolo nec numerus eſt, nec menſura, in duratione ſcil. huius gloriæ, quia illa erit æterna, & ſine vlla mutatione: nec numerum habent, nec terminum anni, quibus ea durabit: quia durabit tamdiu, quam diu ipſe Deus: cuius eſſe ac regnum non poteſt habere finem. Quòd ſi quæras: quantùm vnus horum dies valeat? reſpondebit Dauid: f *melior eſt dies vna in atrijs tuis, ſuper millia.* Non tamen ſine cauſa (vt notat S. Auguſtinus) vocat *vnam diem:* quia in cæleſti gloria non eſt dierum multitudo, quæ noctium ſucceſſione diſtinguantur. tota enim illa eſt dies vna perfectiſſima, cui nulla vnquam ſuccedet nox: in qua vna die continentur milliones millionum dierum, quemadmodum in vno ſolo & vnico bono, quod eſt Deus, continentur omnia bona. Hæc dies eſt, qua Beati fruuntur ſemper cantantes, & ſumma cum exultatione dicentes: g *Hæc dies, quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea.* O diem æternum, diem lætitiæ, diem felicitatis? O vtinam hæc dies ad me iam perueniret; etiamſi cruciatus ſine numero eſſent ſubeundi? O anima mea, cur triſtaris, cur turbaris, meque

Punctũ 2.
e *Luca* 6.38.
f *Pſ.* 83.11.
g *Pſ.* 117.24.

tua triſtitia conturbas? ſi longi tibi videntur hi laboris dies: reſpice in hanc diem, ama illam, ſuſpira, & geme, vt eam obtineas: & hoc ſolo nomine hi dies laboris breues tibi videbuntur. Citò hi dies præteribunt, in quibus vexaris: venietque hæc dies, quæ tibi erit pro diebus omnibus: teque tanta replebit lætitia, vt huius triſtitiæ faciat te obliuiſci. Ad vnum halitum, & momentum præſens durat dolor: æterna verò erit, quæ ſequetur requies. Ne ducaris à partiali tuo iudicio, ſed ſine te dirigi à ſapientiſſimo, & benigniſſimo Deo tuo, qui ait, h *ad punctum in modico dereliqui te, & in miſerationibus magnis congregabo. In momento indignationis abſcondi faciem meam parumper à te, & in miſericordia ſempiterna miſertus ſum tui.* Sit itaque Domine ſicut dicis; ego accepto infirmitatem, & afflictionem huius puncti, & huius momenti, quantumuis mihi longum videatur; modo tu mei miſerearis, faciemque tuam diuinam æternùm mihi oſtendas.

Iſaiæ 54.

Ibidem 3. DENIQVE cogita, omnes infirmitates ac moleſtias, quas nunc ſuſtines, ſi bono eas animo feras, finem cum ipſa vita minimùm habituras; & abſque vllo timore, quòd earum ſis in poſterùm futurus particeps. in gloria enim nihil eorum eſt, quæ in hac vita pœnam & moleſtiam adferunt. Propterea enim vox cœleſtis de ipſis beatis loquens dixit: i *abſterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum: & mors vltra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit vltra: quia prima abierunt.* Conſueuerunt homines flere, aut ob ſua peccata; aut ob tentationes, perſecutiones, morbos & dolores, quibus affliguntur; aut ob defectum bonorum; aut ob Dei abſentiam, ad quem ſuſpirant, & quem deſiderant: in cælo autem omnes lachrymæ ceſſabunt: quia earum cauſæ omnes aberunt: non enim erunt vltrà peccata, non tentationes, non perſecutiones, non morbi, dolores, triſtitiæ, anxietates; non bonorum defectus, non abſentia Dei: nihil erit, quod pœnam adferat: quia id totum extra cælum manet; nec eò intrare poteſt aliquid, quod maculet, aut turbet illud. Conſolare ô anima mea, quòd te DEVS in hac lachrymarum valle conſtituerit, cum tot dolorum actionibus, quæ illas prouocant. ſiquidem per huiuſmodi vallem afflictionum aſcendes ad cæleſtium delitiarum paradiſum, in quo frueris Deo.

Apoc. 21. 4.

VI. Conſideratio: conferuntur infirmitates cum Chriſti doloribus in eius paſſione.

AD SOLATIVM, & ſpiritum in tuis infirmitatibus ac doloribus reſumendum, conijciendi ſunt tibi oculi in eum Dominum, qui, cùm eſſet Deus infinitus, fieri voluit homo mortalis, atque patibilis, quem Propheta vocat, a *virum dolorum, & ſcientem infirmitatem.* Quamuis enim non ha-

Iſa. 53. 3.

buerit infirmitates, quas humorum inordinatio adfert, quales ſunt noſtræ: ſenſit tamen dolores & afflictiones, quæ ex eis naſci ſolent; alioſque horrendos cruciatus, quemadmodum paulatim expendetur.

PRIMVM igitur attende: Chriſtum D.N. duo ſecum egiſſe, quæ ſolet cum magnis ſanctis, cùm illos vult probare, valdeque in infirmitatibus exercere. Alterum, quòd ſe ipſum omni delectatione & conſolatione ſenſibili priuauerit, quæ fouere ſolet, & confortare carnem: alterum, quòd in parte ſentiente affectus acerbiſſimos excitauerit, b *triſtitiæ, timoris*, c *tædij, & d agoniæ*. Et cùm in ipſius eſſet poteſtate, quod huiuſmodi affectus, inteſi eſſent aut remiſſi: ſponte ſua voluit eos eſſe vehementiſſimos, & perdurare toto tempore ſuæ paſſionis, vt acerbior illa eſſet: donec in ipſa cruce exſpiraret. Hunc in modum aliquando paſſus eſt S. Paulus Apoſtolus, qui etſi dicere ſoleret: *ſuperabundo gaudio in omni tribulatione noſtra*: & iterùm: *ſicut abundabant Chriſti paſſiones in nobis: ita & per Chriſtum abundat conſolatio noſtra*: ſemel tamen dixit: f *ſe adeò ſupra modum, & ſupra virtutem fuiſſe grauatum, vt ipſum taderet etiam viuere*: & e *foris habuiſſe pugnas, & intus timores*. Quando enim corporis morbus eò peruenit, vt ſpiritum contriſtet: tunc eſt valdè moleſtus; cogitq; gemere in agonia, ac dicere Domino cum Dauide: g *Saluum me fac Deus, quoniam intrauerunt aquæ vſque ad animam meam*: timoribus ſcil. tædijs, & grauiſſimis triſtitijs eam opprimẽtes. Quòd ſi te in huiuſmodi anguſtijs conſtitutum videris: hæc tibi ſit conſolatio, quòd calicem haurias purum abſq; ſolatij mixtura: quemadmodum ipſe Saluator pro tuo remedio, & exemplo hauſit. Et hæc tibi ſit ſufficiens conſolatio, quòd Regi tuo æterno ſimilis ſis; eidemq; cruci cum ipſo affixus. Nam, ſi ſeriò ad id te obtuleris, mox ipſe erga te mitem ſe offeret, ac placidum: nam, etſi purum ſibi calicem elegit, libẽter tamen ſocijs ſuis præbet dilutum: quemadmodũ fecit cum bono latrone ſocio ſuo in cruce pendente, cui dixit: h *hodie mecũ eris in paradiſo*: quid autẽ aliud eſt in paradiſo eſſe, quàm delitijs repleri? idq; fiet hodie. nouit enim ipſe Deus, in eodẽ die has internas mutationes facere: vt corpus ſuæ cruci affixum relinquat; animæ verò communicet paradiſum. Et ita eſt fas credere: bonum illũ latronẽ ab eo momento, quo dulciſſimũ illud verbũ audiuit, cæpiſſe, liquorem quendam cæleſtis paradiſi deguſtare. Et quamuis vel vnica fuiſſet gutta: illa fuit illi ſatis, vt dulciſſimè ferret reliquum vitæ in illa cruce; & magna lætitia dolorem illum ſuſtinuiſſe, cùm i *eius crura frangerentur*: ex quo breui exſpirauit. Cogita igitur, cùm iaces in lecto infirmus, te cruci affixum eſſe, ad latus ipſius Chriſti. Confitere eius iuſtitiam in eo quod facit, & in eo quod tu pateris: ac deſidera, te in omnibus illi conformare: & fortè audies internè verbum aliquod conſolationis, quod ſit pignus, te breui cum ipſo futurum in paradiſo. Nam crux eius eſt k *lignum, quod vbi miſſum fuit in aquas*

amaras

Punctum 1.
b Matth 26. 38.
c Mar. 14. 33
d Luc. 22. 43
e 2. Cor. 7. 4. 5. & c. 1. 5
f ver. 8.
g Pſal. 68. 1.
h Luca 23. 43.
i Ioan. 19. 32
k Exo. 15. 25.

amaras, in dulcedinem verſæ ſunt. & vt S. Gregor. dixit: *Si paſſio Domini ad me-*
l Deut. 33. 19 *moriam reuocetur, nihil eſt adeò durum, quod non æquo animo toleretur.* l *ſugendo* ſcil. acerbi *maris inundationem quaſi lac*, agni ſanguine dulcoratum.

Punctū 2. DEINDE conſiderabis: Chriſtum D.N. elegiſſe ſibi maximum *numerum, pondus, & menſuram* dolorum, & afflictionum, quæ vnquam in mundo fuerunt: cùm enim non coactus, aut ex neceſſitate illos ſubiret, ſicut nos; ſed ab infinita ſua charitate impulſus; & propter peccata omnium hominum, quæ omnem etiam *numerum, pondus, & menſuram*, quę cogitari poſſunt, excedunt: voluit in hoc ſui amoris magnitudinem, & quam eius redemptio copioſa eſſet oſtendere.

I. PRIMVM igitur, attendens ad numerum laborum eius, inuenies, eos fuiſſe innumerabiles: quemadmodum & noſtra peccata fuerunt. Nam ad eum affligendum conuenerunt dæmones ex inferno, cum ſuo Duce Lucifero; fex populi Hebræi, Scribæ, & Sacerdotes cum ſuis principibus Anna & Caipha; manus quoque militum Herodis & Pilati; qui omnes contendebant, vt quiſque in eo affligendo alium ſuperaret: nullus enim ſe probum exiſtimabat, qui vulnus aliquod, aut ictum non impingeret: exiſtimantes ſinguli magnum ſe præmium promereri, ſi illum ferirēt; & gratum ſe Deo facere, ſi cum illo ſeueriùs agerent. Numera, ſi potes, colaphorum numerum, ſputorum, ictuum, & verberationum, opprobriorum, iniuriarum, & blaſphemiarum, quas in domo Caiphæ ſuſtinuit? ſolus DEVS (ait S. Hieronym.) nouit, quid ea nocte Chriſtus fuerit perpeſſus: & tamen idem ſequenti die fuit apud Pilatum in Prætorio iteratum. Quid verò dices de fla-
m Deut. 25. 3 gellorum numero? neque enim cum hoc Domino, m *quadragenarius numerus*, quem lex præſcripſerat, eſt ſeruatus: cùm ſint, qui dicant, ad quinque millia perueniſſe. Et quid de numero ſpinarum? fuerunt enim illæ ſeptuaginta duæ, quæ ſacrum illud caput in multis partibus pupugerunt. & quid de numero dolorum, quos in monte Caluario pertulit? vbi nullum fuit os, aut alia corporis pars, quæ ſpecialem & proprium dolorem non ſentiret?
n Pſal. 21. 18. quamuis enim ipſe in cruce dixerit: n *Dinumerauerunt omnia oſſa mea*, vt quæ adeò paterent: at non potuerunt eorum dolores numerari, eò quòd illi eſſent innumeri.

COGITA deinde horum dolorum *pondus*; & ſtatim videbis, adeò illud fuiſſe graue, vt nullius alterius, quàm Dei humeri potuiſſent illud ſuſtinere: ita exigentibus infinitis noſtris peccatis; quæ in ſe ſuſceperat, vt nos ab eis liberaret. Cùm in horto Gethſemani non aliud feciſſet, quàm ſua imaginatione hoc pondus apprehendere, vt quantum eſſet, æſtimaret: adeò graue illud ſenſit, vt etiam ſanguinem fecerit ſudare. Quid ergò dices de
o Pſal. 128. 3 ipſo pondere flagellorum? de quo idem Dominus dicit: o *ſupra dorſum meum fabricauerunt peccatores*: quaſi turrim aliquam ſuper ipſum impoſue-

rint. O quàm fuit grauis illa corona! grauior procul dubio, quàm fuiſſet plumbea: vt quæ tantùm ſanguinis ex illo ſacratiſſimo capite expreſſerit! & quid de ipſius crucis pondere exiſtimas: quod ipſum coegit non ſemel in genua cadere: vt opus fuerit, alium adhibere, qui iuuaret illam portare! O quàm erat graue ipſum corpus, dum penderet in cruce, quod ſuo pondere manus & pedes, clauis affixos lacerabat: vt ſe ipſum horrendis cruciatibus repleret!

PERGE porrò ad conſiderandum horum dolorũ menſuram, quæ tanta fuit, vt in ſua transfiguratione p *exceſſum* eam appellauerit. Fuit enim *menſura plena, conferta, coagitata*, adeoque excedens, vt per omnes partes *ſupereffluerit*. Et licèt calix hic tantæ eſſet magnitudinis, tantaque myrrha & felle ſummæ acerbitatis mixtus: ita tamen illum exhauſit, vt nec vnam guttam reliquerit; donec etiam acetum delibaret: quo prophetias de ſe prædictas pleniſſimè impleret: & paſſus omnia, quæ de ipſo ſcripta erant, vitam finiuit. Quomodo igitur poſſibile erit: vt hæc omnia conſiderans, non magnos ſpiritus ſumas, ad tuos dolores & infirmitates patienter tolerandas? q *recogitate* (ait Apoſtolus) *eum, qui talem ſuſtinuit à peccatoribus aduerſus ſemetipſum contradictionem: vt ne fatigemini, animis veſtris deficientes*: ſi enim contradictionum illarum *numerum, pondus*, ac *menſuram* recogitetis; facilè intelligetis, quaſi nihil eſſe partem eam, quæ vos contingit: & animum ſumetis ad ſuſtinendum, quemadmodum ipſe Dominus ſuſtinuit. Si igitur vis ſolatium in tua infirmitate habere, cogita, lectum tuum eſſe ipſam crucem; ſyrupos & pharmaca, eſſe fel & acetum; Phlebotomiam & cauteria, eſſe pedum & manuum vulnera; capitis dolorem, ſpineam eſſe coronam; cordis anxietatem, agoniam eſſe & ſanguineum eius ſudorem. Quod ſi hac ratione Chriſtum in ſuis pœnis comiteris: & ipſe te comitabitur, ſuiſq; donis animum addet, vt tuas cum lætitia feras.

3. p *Luc. 9. 31.*

q *Heb. 12.*

DENIQVE immenſam huius Domini charitatem perpendes, qui etſi adeò ſolus omnes ſuos dolores ferret, vt de ſeipſo dicat: r *Suſtinui, qui ſimul contriſtaretur, & non fuit: & qui conſolaretur, & non inueni* (nam præſentia matris ſanctiſſimæ, & amicorum, ipſius dolores potiùs augebat) nihilominus (vt ait S. Laurent. Iuſtinianus) voluit ſuper ſe ipſum imponere totũ numerum, pondus, & menſuram dolorum, infirmitatum, & afflictionum Electorum ſuorum, quas ille in horto Gethſemani, atque ſi propriæ eſſent, ſenſit: ſuoſque cruciatus eò direxit, vt leuamen, ac robur mereretur, quo illi ſuas portare poſſent; quas ex tunc cum ſuis coniunxit, vt apud patrem magis eſſent acceptæ. O immenſam charitatis Chriſti ſublimitatem! & diuinæ miſericordiæ immenſitatem infinitam! an non ſatis tibi erant innumeri & immenſi proprij dolores, etiamſi alienos non ſuſciperes? ſed charitati tuæ, Domine, hoc totum eſt modicum; & tua miſericordia hæc

Punctum r *Pſal. 68. 21.*

Lib. de ſpirit. Chriſti agone c. 19.

omnia capit. Quid ergò tibi Domine reddam pro hoc amore tam ſine mẽſura: niſi vt dolores tuos tanquam meos accipiam; multoq́; ampliùs, quàm proprios ſentiam? quid retribuam pro hac adeò immenſa miſericordia: niſi vt lubens amore tui meos dolores feram, coniungens illos tuis, vt ſic reddantur tibi gratiores. Meam itaque ſitim, quæ me premit in hoc lecto, tibi offero pro illa, quam tu in cruce ſuſtinuiſti; & quidem illi coniunctam: vt ſic magis tibi placeat. meum etiam tædium, & acerbitatem offero propter illam, quam tu ſenſiſti, cùm vinum cum felle mixtũ tibi fuit propinatum. Offero & meam laſſitudinem, ac defatigationem propter eam, quam tu in cruce ſuſtinuiſti. Coniungantur tuis dolores mei; ſintque oblatio in gratiarum actionem propter tuos: & imiter ego te in ſuſtinẽda pœna, vt ad tuam quoque perueniam gloriam.

Eccli. 38. 9 HINC etiam diſces, s *non deſpicere te ipſum in infirmitate* (vt Eccleſiaſticus monet) nec parui te propter eam facere: ſiquidem Chriſtus D.N. tanti ſemper fecit ægrotos, adeoque eorum vices doluit, vt eorum infirmitates tanquam proprias ſentiret; & idem in ipſis infirmis & illorum loco ſe collocat: vt ex ijs apparet, quæ in die nouiſsimo dicturus eſt: t *Infirmus eram, & viſitaſtis me.* Et hoc ſpiritu licebit ei dicere: ſiquidem, Domine, & Saluator mi, infirmitatem meam tanquam tuam ſuſcipis; viſque vt fideles tui me in ea conſtitutum viſitent: veni & tu, vt viſites, maneaſque mecum in hoc lecto: abſque enim viſitatione tua, parùm mihi proderit hominum viſitatio: neque hæc mihi deerit, ſi te in mea habuero ſocietate.

Matt. 25. 36

VII. Conſideratio, de morbis qui propter fines gloriæ Dei altiores eueniunt.

unctum 1. AD INFIRMANTIVM ſolatium expedit, eos conſiderare: infirmitates non ſemper euenire in pœnam peccatorum; ſed nonnunquam Deum eas mittere, ſolùm ad manifeſtandam ſuam gloriam, ſuorumque electorum exercitationem: ex quibus magna lucra ſibi comparẽt. Ita Chriſtus D.N. reſpondit Apoſtolis cauſam quærẽtibus: cur homo quidam cæcus natus eſſet: a *neque hic* (inquit) *peccauit, neque parentes eius, ſed vt manifeſtentur opera Dei in illo*; & de infirmitate Lazari dixit: b *quod eſſet pro gloria Dei, vt glorificaretur filius Dei per eam.* Ex quo fit aliquando, vt Iuſtus, etſi culpas aliquas habeat, patiatur tamen infirmitatem maiorem, quàm illæ ſint promeritæ; idque ob alios fines, quos Deus intendit: quemadmodum faſſus eſt S. Iob, cùm dixit: c *vtinam appenderentur peccata mea, quib⁹ iram merui; & calamitas, quam patior, in ſtatera: quaſi arena maris hæc grauior apparet.* Sed hoc ipſum tamen ſummæ conſolationis & lætitiæ motiuum eſt.

Iſai. 9 3.
Ioan. 11. 4
Iob 6 2.

multò

multò enim melius eſt, pendere ſicut Chriſtus innocens, in cruce; quàm, ſicut bonus ille latro, alicuius culpæ reus: eſtque valdè glorioſum in hoc imitari Ducem noſtrum, & ſplendidnm ſanctorum eius Martyrum exercitum: quorum cruciatus non inferebantur, propter illorum culpas; ſed vt teſtimonium redderent fidei, & charitatis ſuæ erga Deum. eſt autem genus quoddam martyrij, infirmitates ſine culpa ferre, vt Deus in illis glorificetur. Vnde tantum mihi bonum, vt poſſim ego materia eſſe diuinæ gloriæ, ita vt illa mei cauſa creſcat? crucier, mi Domine, patiarq; tormenta, modò tu ex hoc glorificeris. Quamuis autem optimum in hiſce afflictionibus illud ſit, quod culpa careas, propter quam illæ eueniant. non tamen abijcere debes animum, propterea quòd alicuius talis culpæ te reum agnoſcas. vtrumque enim ſimul eſſe poteſt: & quod infirmitas ſit tuorum peccatorum pœna; & ſimul cedat in gloriam Dei: vt ille ſcilicet ex ea glorificetur; non ſolùm propter ſuam iuſtitiam, quæ in eo elucet; ſed propter alias etiam cauſas maioris eius gloriæ.

POTES ergò hinc vlterius conſiderare, Deum tibi mittere infirmitates, vt fidem, ac fidelitatem tuam probet; videatque quàm ſtrenuè pro eius amore decertes, vſque ad victoriam conſequendam, ex qua plurimum ipſe honorificetur, ac glorificetur: cùm magis illa ſit ipſius, quàm tua. Cogita ergò frater, cùm ægrotas, lectum eſſe locum certaminis, in quem ingrederis, vt cum militum, & crudelium hoſtium exercitu pugnes: cum rigore ſcilicet, & æſtu: cum faſtidio, & ſiti; cum doloribus & angoribus; & cum medicamentorum moleſtijs: & ſtatim oculos in cælum conijce, cogitans, Chriſtum D.N. tanquam Agonothetam te aſpicere, ſicut S. Stephanũ, cùm lapidaretur, reſpiciebat: tibique animum inde addere ad pugnam: eò quòd de ipſius honore agatur, niſi vincas; ac de tua vita, ſi ſuccumbas. Aliquando etiam aſpice, quaſi propè te, & circa tuum lectum manentem: in eo enim viuis, & moueris; in eoque manes, dum affligeris; ipſumque habes intra te: vt in te, & per te ipſe pugnet, gratia tua te adiuuans, vt victor euadas. Eius ergò præſentia excitatus & animatus, propugna eius honorem, nullam admittens culpam, nec dans locum impatientiæ alicui; ſed lubens accipiens omnes, quas ſuſtines pœnas, vt DEVS in eis glorificetur. Cogita, Deum collocare te in lecto iſto, vt talis à te ſanctitatis odor prodeat, qui ob tuam patientiam ædificet eos, qui te videbunt, & excitentur ad glorificandum patrem tuum cæleſtem, ſicut de S. Tobia dicitur: d *quod cæcitatem ideò permiſerit Dominus euenire illi, vt poſteris daretur exemplum patientiæ eius, ſicut & Sancti Iob, quia nec contriſtatus eſt, quod plaga cæcitatis euenerit ei, ſed immobilis in Dei timore permanſit omnibus diebus vitæ ſuæ.* Cogita etiam, adeſſe tibi ad latus & Angelum cuſtodem, & Dæmonem, obſeruantes, quid agas; & contendentes,

Punctũ 2.

d Tob. 2. 12.

vt te quiſque ad ſuas partes trahat. Caue igitur, ne cuſtodem tuum confundas; lætifices verò hoſtem: occaſionem illi præbens, vt triumphum de te agens, Deum ipſum irrideat; ſed ſtude potiùs hoſtem Dæmonem confundere; ſanctum verò Angelum lætificare; & occaſionem ei præbere, Deum glorificandi, ob patientiam, quam eius amore in ea aduerſitate oſtendiſti.

Punctũ 3. ALIOS præterea fines, præclaros valdè licet reſpicere, quos DEVS D.N. per huiuſmodi infirmitates intendit: in quibus perpendes diligenter, quam partem habere poſſis. Aliquando enim DEVS nobis infirmitates mittit, vt gloriam ſuam, ab eis nos liberando, manifeſtet: dum nos ad tanta fide, ac fiducia orandum ipſum permouet, vt ſanitatem prodigiosè reſtituat: quemadmodum multis cæcis, leproſis, & alijs infirmis rogatus ſanitatem dedit; nec ceſſat quotidiè ſimilia prodigia edere; vt & credatur, & laudetur propter illa. propterea enim dixit: e *Inuoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me:* non ſolùm propter honorem, quem mihi exhibes, dum adeò confidenter ad me recurris; ſed quod tua confidentia occaſionem præbes honoris & gloriæ, quæ mihi oritur, cùm à tua tribulatione ego te eruo. Imò etiam idem Dominus eaſdem infirmitates nobis mittit, vt & nos glorificemur & honoremur earum occaſione, ob rationem & modum, quo nos eruit ab eis: qui modus ita in ipſius gloriam cedit, vt etiam cedat in noſtram: propterea enim dixit: f *Cum ipſo ſum in tribulatione: eripiam eum, & glorificabo eum.* Noli, ô anima, ex eo affligi, quòd videas te tribulatam, & corpori infirmo immerſam: quia non es ſola, ſed optimum habes comitem: medicum ſcilicet, qui tui curam gerit; & infirmarium, qui tibi miniſtrat; amicum, qui præſentia ſua & alloquio te recreat; & ſocium talem, qui te ſemper comitatur. Et ſi oculos habes, quibus eum cernere poſſis, optimis ſocietatis eius fructibus frueris. Finis eius non eſt, torquere te, ſed ſanare; non te perdere, ſed liberare, & glorificare: vt totus mundus intelligat, te ab ipſo amari; qui te ita liberat, & honorat. Quando autem te non liberat ab infirmitatibus, etiam ipſe glorificatur, teq; glorificat, ob dona præclara, quæ tibi communicat: dolando & poliendo te tanquam viuum lapidem in cæleſtis Ieruſalem ædificio, in eminenti & glorioſo eius loco collocandum. In gloriam Dei cedit coniunctio illa corporis infirmi, cum anima hilari & læta: quæ dicit cum Apoſtolo: g *Placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumelijs, in neceſſitatibus, in perſecutionibus, in anguſtijs pro Chriſto; libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Chriſti:* & eius gloria in me manifeſtetur. Magna Chriſti gloria eſt, quòd habeat in mundo viua ſui ipſius exemplaria: qui in hoc glorientur, quòd h *ſtigmata* ipſius *Domini Ieſu in corpore ſuo portent*; & qui ipſas infirmitates pro fauoribus, ac delitijs habeant: & i *mortificationem Ieſu in corpore ſuo*

e Pſ. 49.15.
f Pſal. 90.15.
g 2. Cor. 12. 10. 9.
h Gal. 6.17.
i 2. Cor. 4.10

circumferant, vt & vita ipſius Ieſu manifeſtetur in mortalibus *eorum corporibus*. Magna eſt gloria creatoris, creaturas habere adeò ſibi ſubiectas & obedientes: vt ſinant ſe, pro ipſius arbitrio tractari: ſiue reddat, ſiue auferat corporis ſanitatem, ac vitam: magnæ felicitati ſibi tribuentes; quod omnem eius volũtatem exequi poſſint; quia totam ſuam vitam in ea executione ponũt. Cùm igitur DEVS ita glorificetur, ex eo quòd tu cum patientia & lætitia, quæ ipſe tibi mittit, ſuſtineas ob illos fines, quos ipſe intendit: da operam, vt ita ſuſtineas, ne ipſe contemptui, ſed magno honori in æternum habeatur. Amen.

CAPVT IV.

RESPONDETVR QVERELIS INFIRMORVM feruentium, quod præſtare non poſſint, quæ ſani. Inſinuantur ſummatim, quæ ipſis facienda ſint; & patientia bona.

EX PRAEDICTIS in ſuperioribus capitibus ſufficientia reſponſa deduci poſſunt, ad pias feruentium querelas, cùm infirmantur, aut valetudinarij ſunt: eò quòd videant, ſe non poſſe ea præſtare, quæ aliàs ſolebant; vel quæ alij præſtant: iudicantes, ſe decreſcere ac deficere in virtute: vt qui non impleant illa tria, quæ Chriſtianus quilibet tenetur explere erga ſe, erga proximos, & erga Dominum Deum noſtrum. nam neque ſolitas pœnitentias obire poſſunt: cùm potiùs alijs ieiunantibus, ipſi veſci carnibus cogantur; & quando alij vigilant, & laborant: ipſi dormiunt, & in lecto iacent; nec munia ſua erga proximos præſtare poſſunt, ſiue gubernationis, ſiue prædicationis, lectionis, aut miniſterij pauperum; nec quod tenentur, quo ad diuinum cultum, ſiue orando, ſiue Miſſam audiendo, ſeu diuinis officijs, & ſimilibus alijs aſſiſtendo, quam ob cauſam ſolent eſſe triſtes, abiecto & puſillo animo: iudicantes ſe non ita eſſe in gratia apud Deum, ſicut alij: quibus quodammodo inuident, videntes, ſe non poſſe præſtare, quod illi. Quod totum planè euaneſceret: ſi bonam ſuam ſortem agnoſcerent, vellentque contenti cum illa eſſe. Ad quod eſt ſupponẽdum: duplici infirmitatum genere ſolere Dominum noſtrum ſuos viſitare, vt clariſſimos in ſanctitate faciat: grauioribus ſcil. per duas interdum, vel quatuor ſeptimanas grauiter eos premendo: aut leuioribus, ſed continuis: quales ſunt ordinarij valetudinis defectus, in aliquibus quidem maiores, in alijs verò minores: relictis interim eis, aliquibus virib⁹ ad nonnullos labores obeundos. Priores mittere ſolet peccatorib. vt, in eas anguſtias redacti, conuertantur, vitæq; rationem mutent: quemadmodum

in primo Tractatu eſt dictum,eaſdem etiam mittit tepidis iuſtis, vt renouentur,& ad primum feruorem redeant:etſi feruentes ſunt,vt multum adhuc creſcant,quaſi curſum denuò incipientes. Quamuis enim,durãte infirmitate,videantur retrocedere,nihilq́; aliud facere,quàm pati : hoc tamen ipſum eò tendit,vt maiori feruore ad laborandum redeant. Hoc mirificè
4. Reg. 20. 11. delineauit Deus in illo ſigno,quod Regi Ezechiæ dedit,reſtitutæ ipſi ſani-
Iſai. 38. 8. tatis,cuius ſupra fecimus mentionem. Nam quemadmodum ſol, eo die ab oriente per aliquot horas continuè progreſſus, repentè ex voluntate Dei, retroceſſit per decem horas,non tamen ſecuta nocte : quia non tranſijt ad alterum hemiſpherium;ſed nouum ortum faciens denuò cœpit curſum ab oriente,& ita fecit diem valdè longum,& extraordinarium.Ita Iuſtus,qui ab oriente ſuæ conuerſionis,aut ab infantia ſua proſperè in diuino ſeruitio perrexit,emittens ex ſe lucis & gratiæ radios tanquam ſol; Dei legem ſeruans corde perfecto,quemadmodum Rex ipſe Ezechias dixit ſe feciſſe: talis(inquam)Iuſtus ex cæleſti conſilio incidit in aliquam infirmitatem , vel aduerſitatem aliam,quæ in ſpecie facit eum retrocedere , ſibique videtur, iam non habere virtutem,nec religionem ; ſed contrariam viam tenere, quàm eius ſtatus & vitæ ratio exigit : reuera tamen,licèt infirmitas,aut calamitas grauiter premat,nõ illum interiùs obſcurat, nec in peccati noctem deijcit:ſed iterum in oriente,& in ſtatu quodam Tyronis & incipientis, vt ſibi videtur,collocat;vt iter ſuum denuò quaſi nũquam illud inchoaſſet,tãto feruore currere incipiat , atq; ſi curſum ſuum eo die primùm inciperet. Et hic vnus eſt ex præcipuis fructibus,quos Deus ex infirmitatib.& aduerſitatibus educit:ita nos renouando,vt finis aduerſitatis initium ſit vitæ nouæ,& quaſi mane quoddam,& iuuentus feruentiſſima.iuxta illud quod per
a Oſeæ 2. 15. ſuum Prophetam dixit:quòd poſtquam tranſierit per vallem Achor , hoc eſt per tribulationem, a *canet ibi iuxta dies iuuentutis ſuæ,& iuxta dies aſcenſionis tuæ de terra Aegypti.* Nam in ipſa tribulatione reiuueneſcet, & renouabit cantica & exercitia virtutum cum eo feruore,quo eadem exercebat,in primis diebus conuerſionis ſuę:quando eum Deus ex miſerando eduxit ſtatu,
b Iob 33. 25. in quo erat.Et hoc eſt , quod habetur in libro Iob : b *conſumpta eſt caro eius à ſupplicijs*,ac doloribus infirmitatis,& quia ſic ſatis eſt purificatus, par eſt, vt *reuertatur ad dies adoleſcẽtiæ ſuæ*,primumq́; feruorẽ. *Et tunc deprecabitur Deũ, & placabilis ei erit,& videbit faciem eius in iubilo*,ob eius vitæ mutationẽ,quam eſt expertus,*reddetq́; homini iuſtitiam ſuam.* Et hæc erat renouatio, quã S.ipſe Iob,in medio plagarũ ſuarum vehementi deſiderio optabat , dicens : *quis mihi tribuat:vt ſim iuxta menſes priſtinos,ſecundũ dies, quibus Deus cuſtodiebat me? quãdo ſplendebat lucerna eius ſuper caput meũ,& ad lumen eius ambulabam in tenebris* huius mundi?*ſicut fui in dieb.adoleſcentiæ meæ, quando ſecretò Deus erat in tabernaculo meo?* mecũ agens familiariter,quando tanta mihi erat lactis & ſpi-

ritualis dulcedinis abundantia, *vt pedes meos lauarem*, & affectus dealbarem, *butro & petra* viua, quæ Chriſt⁹ eſt, *fundebat mihi riuos olei* ac deuotionis, quã anima mea imbibebat. Hoc S. ille deſiderabat in medio ſuarũ tribulationũ, cuius Deus citò expleuit deſideria, reſtituens ei ſanitatem, & omnia, quæ pri⁹ habebat, duplicia: nam, ſi prius iuſt⁹ erat, multò poſtea ſanctior euaſit.

§. I. *Infirmos debere ſuis obligationibus ſatisfacere.*

NE Tamen exiſtimes, hoc nos agere, vt omnis profectus reijciatur in id tempus, quo ceſſat infirmitas: nam potiùs volum⁹ perſuadere, te in eius decurſu poſſe multum in ſanctitate creſcere; vt ex his, quæ hactenus diximus, ſatis liquet. nam licèt nõ facias ea opera, quæ ſani faciũt; facis tamen, quod Deus vult te tũc facere: perfectio autẽ, & merita Iuſti, nõ tam conſiſtunt (vt ait S. Thom.) in faciendo, aut patiendo, etiã in diſtribuẽdis bonis fortunæ pauperibus, aut effundendo ſanguine in martyrio: quàm in faciendo id, vt voluntati diuinę obediat; eiq; quod Deus vult, ſeſe cõformet. quod propriũ eſt ipſius charitatis. Nam (vt dixit Dauid) d *vita* & fœlicitas noſtra *in voluntate eius* eſt. Cùm igitur Deus tunc nolit, vt opera facias hominis ſani, ſed vt moleſtias feras hominis infirmi: merita & profect⁹ tui non ſunt in faciendo, ſed in patiendo: vt ei obedias, te ipſum humiliando, & parendo, vſq; ad mortem in ipſa cruce, cui es affixus. Quod ſi perfectio tua conſiſtit in obedientia, maiores hic habes eam præſtandi occaſiones, quàm in ipſa ſanitate, ob materiæ difficultatẽ. Nam tunc obligat te patientiæ pręceptum, quod exples in multis reb. valdè moleſtis; in doloribus ſcil. corporis tolerandis; in acerbitatib⁹ & moleſtijs medicamentorũ; in iſto quaſi carcere; & lecti defatigatione, ac vexatione; in abſentia rerum delectabilium, quibus ſani licitè recreantur; in neceſsitate ac dependentia à multis alijs, qui tibi adſint: ſine quorum auxilio nõ potes ducere vitam. & neceſſe eſt, eos in multis, quæ tuo palato arriderẽt, deeſſe; in tædio item, ſiti, & melancholia, quæ ex his omnibus oritur. Et nihilominus vrget te quoq; præceptum vitę conſeruandæ; cui parêre oportet: comedendo etiam cum faſtidio, ne morti des occaſionem; & non bibendo, etiam cùm valdè ſitis: ſi id tibi noceret. Eſt quoq; obligatio obediendi medico, & infirmario: & licèt præceptum non eſſet; erit tamen obedientia cõſilij perfectiſsima, iuxta illud Eccleſiaſt. e *da locum medico*. Quid eſt enim locum ei dare, niſi te ad ei obediẽdum, &, quod præſcripſerit, exequendum, offerre: etiamſi tuo palato amarum ſit; & carni dolorem adferat? Et, ne exiſtimes, hãc obedientiam eſſe valdè facilem, ſubiungit; *qui delinquit in conſpectu eius, qui fecit eum, incidet in manus medici.* quaſi diceret: ob eius peccatum puniet eum Deus aliquo morbo: qui ipſum compellat aduocare medicum, qui, artem ſuam exercẽdo, erit ſimul iuſtitiæ diuinæ executor, in rebus aſperis & moleſtis præſcribendis.

2. 2. q. 104. a 3.

d *Pſal.* 29. 6.

e *Eccli.* 38. 12

PRAETEREA, ne te liberum omninò exiſtimes à tribus obligationib. rectè valentium, modum hic præclarum, tibique valdè accommodatum aperiemus, vt ſatisfacere eis poſſis, cum non minori fructu, quàm ipſi ſani. Tecũ enim loquitur, cùm ægrotas, Propheta Micheas, cùm dixit: f *indicabo tibi ô homo, quid ſit bonũ, & quid Dominus requirat à te: vtiq; facere* IVDICIVM, *& diligere* MISERICORDIAM, *&* SOLICITVM *ambulare cum Deo tuo.*

f Mich.5.6.

1\. PRIMVM igitur, in infirmitate *facere* debes IVDICIVM & iuſtitiam, Dei cauſam ita iuſtificando, vt apertè confitens, iuſtũ eum eſſe: cùm huiuſmodi pœnis tuas culpas punit, vt in ſecunda conſideratione eſt dictum: & tu ipſe, tanquam diuinæ iuſtitiæ miniſter, exequeris contra te ipſum, quidquid tanquam infirmo moleſtiam & pœnam adferet. Deinde ſtatim ab initio infirmitatis illud etiam facies IVDICIVM, vt peccata tua cũ magno dolore examines; medicumq; ſpiritualem, qui Confeſſarius eſt, aduoces, vt ei omnia confitearis: & ſic ſanatus in anima, infirmitatis radicem, quæ culpa eſt, auferas. Ita ſuadet Eccleſiaſticus dicens infirmo: g *Auerte à delicto, & dirige manus: & ab omni delicto mũda cor tuum.* quaſi dicat: ſtatue firmiter, te nolle ampliùs peccare; manus verò & reliquas tuas potẽtias ad bonorum operum exercitationem applicare velle: munda etiam cor tuum ab omni delicto per pœnitentiam & confeſſionem. Nec ad hæc præſtanda expectes, donec id medicus iubeat; ſed eum potiùs præueni, animę prius, quàm corporis ſanitatem quærens; & medico remouens obicẽ tuorũ peccatorũ: quæ impedire poſſent fœlicẽ ipſius artis & induſtriæ exitũ. Quod ſi ſæpius aliàs confiteri conſueuiſti: ne bonam conſuetudinem in infirmitate, quod in te erit, prætermittas: ſiquidem magis tũc opus habes auxilio gratiæ, quã hoc ſacramentũ præſtabit; vt te ſine peccato conſerues. Faciendũ etiã eſt IVDICIVM de te ipſo circa mortificationes, operibus moleſtis, quæ à ſanis fiunt correſpondentes. Tua enim temperantia adeò nunc tibi eſſe poteſt moleſta, atq; ſanis ipſum ieiuniũ; & dolor, quẽ nunc ſuſtines, premet magis, quàm ſanum lædat diſciplina; & ſi ei quod nũc cogeris ſuſtinere, etiam voluntatem tuam ita coniungas, vt ſpontè ſuſtineas: erit tibi vtiliſſimũ. Deniq; faciendum eſt IVDICIVM, & iuſtitia, cùm ab alijs viſitaris, & colloquia conuerſationeſq; cum illis miſces. intelligens infirmitatem tuam non facere tibi poteſtatem de aliquo murmurãdi, aut permittẽdi alios murmurare, aut in tua pręſentia aliquid dicere, quod Deo diſpliceat, quando id cõmodè poteris impedire.

g Eccl.38.10.

2\. SECVNDVM tibi faciendum, eſt *diligere* MISERICORDIAM: exercendo ſcilicet virtutum opera eo modo, quo tunc poteris, perpendens, ſæpè Dominum Deum noſtrum mittere infirmitatem ijs, qui duro ſunt corde, nec aliorum miſerijs tanguntur: vt videntes, ſe opus habere aliorum miſericordia, diſcant & ipſi proximorum ſuorum miſereri. Siquidẽ ipſe Chriſtus D.N. (vt Apoſtolus dixit) vt h *noſtris infirmitatibus compati* poſſet, vo-

h Heb.4.15.

luit

luit *tentari per omnia*, ac dolores experiri, quemadmodum nos, ſed *abſq; peccato*. Et Prælatus, qui patitur infirmitates, infirmantibus ſuis compatitur; & qui aliquando eſt infirmatus, eſt pius & ſolicitus infirmarius. Et Eccleſiaſtic. monuit: i *intellige, quæ ſunt proximi, ex te ipſo*: ex tuis igitur affectibus, ac deſiderijs cognoſcere oportet ea, quæ tui proximi in huiuſmodi occaſionibus habent. Et quemadmodum tu deſideras ab alijs in tua infirmitate viſitari, recreari, & ſolatium accipere, tibique miniſtrari: ita reliqui infirmi tantundem à te deſiderant: & par eſt, te id, eoque modo erga eos præſtare, quod illos velles erga te. Ex quo fit, vt meritò debeas Misericordiam & commiſerationem erga famulos & infirmarios, qui tibi miniſtrant, exhibere: non illos nimium abſque neceſſitate onerando; nec tuũ ſolatium & leuamen cum nimio eorum non neceſſario labore, quærendo. Misericordiam etiam, quomodo poteris, debes in pauperes oſtendere: Eleemoſynis tuis eos iuuando: vt ſuis illi orationibus tibi impetrent ſanitatem. quemadmodum k *viduæ flentes* impetrarunt reſurrectionem *Tabithæ defunctæ, oſtendentes S. Petro tunicas & veſtes, quas Tabitha illis dabat*. Quòd ſi pœnas doloreſque tuos in ſuffragium alicuius animæ in purgatorio detentæ obtuleris, vt 4. Conſideratione ſuprà dicebamus: acceptiſsima erit tua miſericordia. i *Eccl.* 31. 18. k *Act.* 9. 39.

Svper omnia autem neceſſè eſt Solicitvm *ambulare cum Deo tuo*: idque varijs modis. *Primùm* faciendo, quòd ſuadet Eccleſiaſticus illis verbis: l *da ſuauitatem, & memoriam ſimilaginis; & impingua oblationem*: q. d. offeras Deo thus, quod cum odore ſuauitatis ſurſum ad ipſum aſcendat, exercẽdo, orationis actus, in præcedentibus capitibus indicatos. *Deindè*, offerendum eſt electiſsimæ, & purgatiſsimæ ſimilaginis, ſeu farinæ memoriale, ſanctiſſimum ſcil. altaris Sacramẽtum: in quo Saluatoris noſtri Paſsionis memoria repræſentatur, & heroicæ ipſius patientiæ fructus percipiuntur. Hoc autem perficies, ſi aliqua Sacra pro te fieri cures; &, quoties poteris, Communices: id quod religioſi faciliùs, quàm ſæculares, curare poſſunt. cùm enim ægrotantis neceſsitas maior ſit: non decet, eum recenti hoc ſubſidio, & fortitudine, quam ſanctiſsimum hoc Sacramentũ tribuit, priuari, quando commodè illud ſuſcipere poteſt. Quod ſi ſacramentaliter non poſsis, communica ſaltem ſpiritualiter: deſiderans ex toto corde, ſacramentaliter illud quotidiè ſuſcipere: vt quotidiè te foueat, animumque tibi in ea afflictione addat. *Et impingua* (ait) *oblationem*: ſtudens hoc totum facere pio ac tenero affectu: cupiens totum cor tuum præbere Deo, tanquam id, quod ipſe maximè expetit. Debes etiam ita Solicitvs *ambulare cum Deo tuo*: vt hãc ſolicitudinẽ reliquis omnibus præferas: imò reliquas omnes ad hanc tanquam magis præcipuam referas: ex qua bonus reliquarum exitus pendet. ſic enim facies, quod S. Petrus monuit; m *omnem ſolicitudinẽ veſtram proijcite in Deum*; 3. l *Eccl.* 38. 11. m 1. *Pet.* 5. 7

in Deum; quoniam ipſi cura eſt de vobis: proijciēda igitur eſt in Deum ſolicitudo vitæ, ſanitatis, cibi, & potûs; medicamentorum, & eorum effectuum; delitiarum, & rerum omnium, quę ad tuam familiam, ad fortunas, & honorem ſpectant: confidens curæ, quam prouidentia diuina de tuis rebus gerit, vt proxima prima conſideratione eſt dictum. Nam ſi in tua infirmitate de ijs eris ſolicitus, quæ ad voluntatis Dei executionem ſpectant: ille quoque ſolicitus erit, & proſpiciet de ijs, quæ ad tuam neceſsitatem ſubleuandā erunt oportuna: & præbebit auxilium, vt etiā in lecto iacens, implere poſsis, quæ tui ſunt muneris, in eo gradu, quo tunc obligaris. Memento: Chriſtum D. N. etiam cùm penderet in cruce, & quidem omninò afflictum, non tamen fuiſſe otioſum, nec prætermiſiſſe facere, quod redemptoris officium ab illo poſcebat: & prædictas tres obligationes expleuiſſe. nam & pro ſe, & pro hominibus orauit cum clamore, & lachrymis; petijt veniā pro ſuis inimicis; remiſit latroni culpam, & eidem promiſit paradiſum; curam geſsit matris ſuę, quam diſcipulo cōmendauit, & diſcipuli, quē matri dedit in filium. Quibus omnibus docere te voluit, etiā cùm es infirmus, non debere te tuū officium & obligationes prætermittere; in eo quod iuxtà vires tuas poteris præſtare. *Deniq;* ad hanc cum Deo tuo SOLICITVDINEM ſpectat: vt magna attentione, ac vigilantia reſiſtas omnibus tentationibus, quæ te ad impatientiam impellent: ſiue à Dæmone ſuggerantur, ſiue à carne, ſiue à quocunque homine, etiā tibi coniunctiſsimo: Dei ſemper honorē propugnando; eiuſque cauſam, etiā cum tuæ iactura, iuſtificando. quemadmodum fecit S. Iob, quando illius vxor, videns ipſum n *teſtā ſaniem radentem, & in ſterquilinio ſedentem*, Deumque nihilominùs laudantem, ei dixit: *Benedic Deo, & morere:* hoc eſt, imprecare ei mala, teq; vlciſcere ob ea, quæ tibi infert; & irrita illum, vt te tandem interficiat: ſiquidem tibi eſt melius citò mori, quàm tam diu cruciari. cui vir Sanctus reſpōdit: *quaſi vna de ſtultis mulieribus locuta es. ſi bona ſuſcepimus de manu Dei, mala quare non ſuſcipiamus*? non ſolùm, inquit, non imprecabor mala; ſed ſemper potiùs Sancto eius nomini benedicam pro omnibus, quæ facit; ſiue bona nobis largiatur, ſiue mittat mala. eum itaque in modum reſiſtere decet omnibus tentationibus, & munire te patientiā, quæ optimum eſt, & potens armorum genus contra eas. Ex quibus omnibus licebit colligere: ſi calicem hūc infirmitatis pro Chriſto bibere cupias, te non minus meriti habiturum, quàm ipſi ſani. Nam (vt S. Bonauentura ait) maius meritum eſt; patienter aduerſa perferre, quàm in bonis operibus præſtandis laborando ſudare: vt enim ait Scriptura:

n *Iob. 2. 8.*

De proceſ. S. Religi. c. 25 citant S. Gregor.

o *Deo immolabunt victimas iuſtitiæ, qui inundationem acerbi maris quaſi lac ſugent.*

o *Deut. 33. 19.*

§. 2. Bena

§. 2. *Bona* Patientiae.

PRo vltima ſolatij,& conſolationis cauſa,pro infirmis & afflictis, qui non poſſunt ea præſtare,quæ ſani,breuem ſummam ſubijciemus bonorum, quæ ſecum adfert Patientia : à qua præcipuè prouenit, vt infirmi ſuis obligationibus ſatisfaciant, vtilitatem ex infirmitatibus percipiant, hoſtiumque impugnationibus reſiſtant : & ipſa eadem fons eſt innumerabilium bonorum, quæ cedunt in gloriam Dei, & commodum proximorum, ac noſtrum in omni genere boni, quod vocamus honeſtum, vtile, ac delectabile, quemadmodum ex hactenus dictis clarè colligitur. *Thure crem. Tract. 28. in Regul S.Benedicti.*

1\. Primvm Patientia nos in vitæ Chriſtianæ faſtigio collocat. illa enim(vt S.Apoſtol.Iacobus ait)o *opus perfectum habet:* ex qua(vt ait Gloſſ.) oritur etiā perfectio, ad quā aſcenditur per gradus octo beatitudinū, quas Chriſtus D.N.in monte prædicauit : quorū vltimus conſiſtit in Patientia.Quæ etiam eſt lapis Lydius,in quo dignoſcūtur gradus ſanctitatis,iuxtà illud Sapientis: p *doctrina viri per* Patientiam *noſcitur*. Nam in eo,quod nouit ſuſtinere, oſtendit, ſe veram ſapientiam habere, vitamque ſuam illi accommodare. *o Iacob 1 4 In id. Iob. 4. 6 vbi eſt perfectio viarū tuarum. p Prou.19 11*

2\. Ex quo apparet, Patientiam, certiſſimum eſſe indicium amoris, quem habemus erga Deum : cuius intuitu incōmoda huius vitæ, & aduerſa ſuſtinemus:non admittentes propter ea vllā culpam. Quare inter virtutes, quę circa huiuſmodi mala verſantur,hęc eſt primogenita charitatis.de qua dixit Apoſtolus in primo loco,q *charitas* Patiens *eſt*: cuius primi fructus (quos idem Apoſtolus r *fructus ſpiritus* appellat) ſunt pax,& Patientia. eſt enim diuino huic ſpiritui familiare, per charitatem efficere pacem in medio tribulationum ; & Patientiam in ipſa dolorum acerbitate. Vocatur autem fructus diuinæ huius arboris, eò quòd ſpiritus noſter, eo alatur,imò & recreetur : quia s *libenter gloriatur in infirmitatibus ſuis, vt inhabitet in eo virtus Chriſti.* *q 1.Cor.13.4 r Gal.5.22. s 2.Cor.12.9*

3\. Et hinc oritur tertia eius excellentia, quia reddit nos valdè ſimiles Iesv Chriſto D.N. cuius vita,vt vidimus,tota fuit exercitatio quædā Patientiae.eſt autem valdè glorioſum,ſi quis Duci ſuo, Regi,ac Deo ſuo aſſimiletur,eius inſignibus induatur,ſecumq; ſemper illum habeat:Dicens cum Sponſa : t *faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur.* deſiderium enim eum imitandi(ait S.Bernard.)impellit me,vt ſemper de eius laboribus cogitem,coram oculis, & inter ipſa vbera mea habeam; dulcibuſque affectibus eos amplectens, eorum fragrantiā cor meum confortem: vt myrrhæ faſciculum,quem ipſe mihi attribuit,portare valeam. *t Cant.1.13. Serm 43 in Cant.*

Digitized by Google

4\. Hvc accedit, quod PATIENTIA reddat nos ſimiles martyribus, qui per eam conſecuti ſunt hanc excellentiam: & per eandem licebit nobis excellentiam illam obtinere, & martyrij cognomen promereri. Nam (vt S. Chryſoſtomus ait) non eſt leue martyrium, quod quis inter grauiſsimos dolores, qui ad iras & blaſphemias prouocant, ita ſe ipſum contineat, & refrenet: vt nec faciat, nec dicat aliquid, homine Chriſtiano indignũ: & paulò pòſt: Fer ergò forti & generoſo animo, quæ accidunt: hoc enim eſt tibi martyrium: ac propterea S. Iob martyris laudẽ promeritus eſt, quòd dolores, & calamitates forti animo perpeſſus ſit: *cuius ſufferentiam* S. Iacobus Apoſtol. ſimul cum Regis martyrum patientia nobis ob oculos ponit, tanquam exemplar quod imitemur.

In Pſal. 127. circa mediũ.

Et homil. 1. in 2. ad Cor. & hom. 5. ad popul.

u Iacob. 5. 11.

5\. Ex quo fit, vt PATIENTIA glorioſas obtineat de maximis noſtris inimicis victorias. ſiquidem non ſolùm homines vincit, ſicut Martyres tyrãnos vicerunt, & eorum carnifices; ſed eâdem (vt S. Gregor. perpendit) qui alios vincebat, vincit ſe ipſum, ac de ſuis propenſionibus, & animæ perturbationibus triũphat. Quamobrem dixit Sapiens: x *melior eſt* PATIENS *viro forti: & qui dominatur animo ſuo, expugnatore vrbium*; & ipſe Saluator: y *in* PATIENTIA (inquit) *veſtra poſsidebitis animas veſtras*. hæc ſentẽtia inſinuans impatientiam, ab earum poſſeſsione nos expellere. Infirmus enim impatiens à ſuo humore vincitur, & poſsidetur à perturbatione, cui ſe tanquam mancipium in pugna, quam cum illa habet, victum tradit. At PATIENTIA de omnibus triumphat, iubet, prohibet tanquam Domina ſuis potentijs; cui omnes obediunt, ſeſeque proſternunt. O PATIENTIA (ait S. Auguſtin.) *tu omnia vincis aduerſa, non colluctando, ſed ſufferendo; non murmurando, ſed gratias agendo.*

3 p. Paſtoralis Admon. 10.

x Prou. 16. 32

y Luc. 21. 19

Serm. 31. ad Frat. in Eremo.

6\. Ex hoc PATIENTIAE bono aliud ſuauiſsimum oritur: quod omnes dolores faciat valdè tolerabiles; & vt labores minùs premant: ſicut è contrà, impatientia omnia facit grauiora & moleſtiora; & in cauſa eſt, cur etiã ſint prolixiora: quia Deus pęnã protrahit, quẽadmodum ipſa culpa dilatatur. Quam ob cauſam dolor in Inferno & intolerabilis eſt, & æternus: eò quòd damnatus, qui illũ ſuſtinet, ſit impatientiſsimus. Quare impatientes, (vt ait S. Auguſtinus) dum pati repugnant, non ſe liberant à malis: ſed ea ſibi faciũt grauiora. at PATIENTES, qui potiùs tolerare volunt, quàm peccare: faciliùs ferentes mala leuiora, hoc eſt ipſas pęnas; euadũt maiora, ipſas ſcil. culpas, in quas ipſos deijceret impatiẽtia. ita enim Sapiens; z *qui impatiens* (inquit) *eſt, ſuſtinet damnũ*. Impatiens enim infirmus vermem deuorat, qui eius conſcientiam rodat; & cor tanquam acerbum, & turbatiſsimũ mare inquietum reddat: PATIENS autem magna quiete, & ſecuritate fruitur: quam illi adfert ſua PATIENTIA. nam (vt idem Sapiens ait) a *ſecura mens, quaſi iuge conuiuium.*

Lib. de bono patientiæ, cap. 2.

z Prou. 19. 19.

a Prou. 15. 15.

Ex Qvo etiam oritur, vt Patientia liberet à multis æternis, & gloriæ coronam obtineat cum excellentia ſingulari. Per eam enim (ait S. Auguſtinus) inferni portæ occluduntur; paradiſi reſerantur, eam ex corde diligentibus: Per eandem (ait S. Hieronymus) impleri, quod Chriſtus Seruator noſter monuit, cùm dixit: b *regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Qui autem ſunt hi violenti, niſi, qui aduerſa tolerantes, vim ſibi ipſis inferunt? nam etſi in lecto iaceant corpore debiles: ſunt tamen ſpiritu fortes: & ita tolerantes dolores, magna vi rapiunt c *regnum Dei,* quod eſt *iuſtitia, pax, & gaudium in Spiritu Sancto:* portaſque aperiunt cœli Empyrei, vt ingrediantur ad corregnandum cum ipſo Chriſto.

Supra.
b *Mat. 11. 12.*
c *Rõ. 14. 17.*

Propter hanc vim & efficacitatem, quam habet Patientia, aſsimilatur valdè ipſi Deo, in eo, quod bona educat ex malis, conuertendo hęc in materiam, & augmentum inſignium virtutum: quas generat, tanquam mater; fouet, tanquam nutrix; protegit, vt murus; perficit, vt Magiſtra: & præbens perſeuerantiam, dat omnibus coronam. Tolerans moleſtiã, quam tibi adfert fames & ſitis, acquiris temperantiam, & abſtinentiam: & ita facis tibi facilè ieiunium; tolerans moleſtiam, quam adferunt iniuriæ, & cõtemptus à tuis inimicis illati, comparas tibi humilitatem, & auges charitatem; tolerans paupertatis miſerias, cohibes cupiditatem: & ita ſeruas iuſtitiam, vt nemini inferas nocumentum. Patientia (ait S. Cyprianus) eſt, quæ iram temperat, linguam refrenat, mentem gubernat, pacem cuſtodit, diſciplinam regit, libidinis impetum frangit, tumoris violentiam comprimit « incendium ſimultatis extinguit, coërcet potentiam diuitum, inopiam pauperum refouet, tuetur in virginibus beatam integritatem, in viduis laborioſam caſtitatem, in coniunctis & maritatis, indiuiduam charitatem: « facit humiles in proſperis, in aduerſis fortes, contra iniurias & contumelias « mites. docet, delinquentibus citò ignoſcere; ſi ipſe delinquas, diu & multũm rogare: tentationes expugnat, perſecutiones tolerat, paſsiones & martyriã cõſummat. Hæc S. Cyprianus. Quamuis autem Patientia omnes « prædictos effectus proferat in omni genere laborum & calamitatum: eminenter tamen eos manifeſtat in infirmitatibus, & acutis doloribus: vbi magnæ ſunt eoſdem exercendi occaſiones. Quare illa eſt, quæ reſpondet querelis, & interrogationibus afflictæ Noemi dicentis: *Cur vocatis* d Noemi, *quam Dominus humiliauit, & afflixit omnipotens?* ô anima, (ait patientia) quid lamentaris? attende benè, quid dicas: ego enim ſum, quæ hoc tibi nomen impono; præbeoq́ue pulchritudinem, quam illud ſignificat. Nam licèt exteriùs turpis videaris, cum tanta laborum multitudine: ego tamen pulcherrimam te efficio interiùs cum multitudine virtutum. Es pallida & macra in corpore ob infirmitates: at ego magnam tibi pulchritudinem tribuo, & fortitudinem in ſpiritualibus bonis; ego acerbitatem tuam in dulcedinem

Tract. de bono patie. circa finem.
d *Ruth. 1. 21*

conuerto;& tuam miſeriam in magnam fœlicitatem. nam ego te obedientem efficio, humilem, temperatam, modeſtam, alijs compatientem, & omnium, etiam hoſtium amantem. Deſine itaque conqueri, nomenque NOEMI, & *pulchra* cognomen admitte: *Deus* enim te *humiliauit*; vt per me exaltaret; & *Omnipotens afflixit te*, vt mei cauſa te conſolaretur.

CAPVT V.

PERFECTIONIS DETRIMENTA QVAE ex infirmitatibus & conualeſcentia oriuntur: & ratio eis occurrendi.

CVM HACTENVS commoda & vtilitates retulerimus infirmitatum, & præclaros fines, quos DEVS D. N. per eas intendit: operæ precium nunc eſt, earundem pericula ac detrimenta recenſere, quæ ex eiſdem contra perfectionem oriuntur; vt ea præueniendo, auertamus. Sæpè enim, quod DEVS in vtilitatem noſtram ſtatuit: hoc nos ex incuria conuertimus in detrimentum. Et experimur in multis infirmis & valetudinarijs, infirmitatem corporis etiam ſpiritui communicari, & efficere, vt ipſa anima vitijs & imperfectionibus inficiatur, & infirmetur: tum quòd deſint illi orationis & meditationis exercitia, quæ illam ſuſtentabant, & excitabant: tum quòd ſpiritus debilis infirmo corpori immerſus non aliud cogitet, quàm de ſolatio & recreatione ſua: ad quam quærendam & obtinendam, ſenſualitatis & cupiditatis paſsiones relaxantur: ſicut è contrà iræ, & impatientiæ perturbationes, cùm deeſt aliquid eorum, quæ deſiderat. murmurando (vt ait Hugo de S. Victore) de morbi grauitate, de medicamentorum acerbitate, de inſipiditate ciborum, de infirmariorum & medicorum incuria: Et in ſingulis horum quatuor plures inuenit occaſiones conquerendi, & impatienter ea ferendi, quibus admiſcentur multæ ſuſpiciones, & iudicia temeraria: quæ eius anxietates, melancholias, & iras augent in eos, qui ipſius curam gerunt: & exaggerat, ſi qui ſunt, defectus: alios verò mille, qui verè non ſunt, ſibi confingit; & moleſtias, ac difficultates, quas patitur, mirum in modum exaggerat. Quæ tamen oẽs culpæ potiùs ex ſpiritus, quàm ex corporis infirmitate oriuntur: Ipſe tamen huic omnia tribuit: vt, quicquid caro appetit, obtineat; & eandem tanquam excuſationis pallium accipit, ad occultandum aut excuſandum malum, quod ipſe facit; aliorum potiùs incuriæ, & infirmitatis grauitati, imò quodammodo ipſimet DEO, qui eam miſit, illud attribuendo. Nam quemadmodum Adamus culpam ſuam excu-

Lib. 1. de Clauſtro animæ c. 12.

Digitized by Google

ſauit, dicens: e *mulier, quam dediſti mihi ſociam, dedit mihi de ligno, & comedi*: quaſi dixerit, tu Domine huius mei lapſus es cauſa: eò quòd talem mihi mulierem dederis ſociam: ita infirmus dicit: infirmitas, quam mihi miſiſti, cauſa eſt, cur talia faciam. quod ſi tu tanto onere non me preſsiſſes: non frangerem ego iugum tuum. Sed Adami filio non patrocinabitur excuſatio, quæ parenti non profuit: nam infirmitas non cogit liberum arbitrium, nec plus onerat premitve, quàm poſsit homo ferre abſque peccato. Quare, ſi oneri ſuccumbit, proptereà id ei euenit, quod non recurrat ad ipſum Dominvm, qui impoſuit, vt auxilium præbeat ad portandum: ſed arroganter præſumit ſolus portare eo modo, quo proprius illi ſpiritus dictat. e Gen. 3. 12.

Hinc verò duo alia incommoda oriuntur, quæ tendunt ad contraria extrema. alterum eſt eorum, qui in ſuis infirmitatibus omnem ſuam cogitationem & fiduciam conſtituunt in remedijs medicorum; obliti ipſius Dei, qui præcipuus eſt omnium medicus. Quemadmodum fecit Rex f *Aſa* cùm *ægrotaret dolore pedum vehementiſsimo, & nec in infirmitate ſua quæſiuit Dominum, ſed magis in medicorum arte confiſus eſt*. Sed benè dicitur, quòd infirmitas fuerit pedum, per quos affectus animæ & greſſus vitæ eius ſignificantur. Hi enim verè magis infirmabantur, quàm corporis pedes. Sed ille non intellexit, quid Deus per illum dolorem illi ſignificaret: voluit enim Devs illum monere, vt ad ſe rediens prauos ſuos greſſus, vitamque corrigeret; & ad verum cœleſtem medicum pro verò remedio recurreret. ſed quemadmodũ ſtupidus quiſpiam, cùm in hanc partem vocatur, in aliã ſe conuertit: ita ille à Deo vocatus, vt ipſum quæreret; ipſo neglecto, ad terrenos medicos ſe conuertit: in quibus totam ſuam collocat fiduciam, contemnens diuinæ ſapientiæ artem, pro arte medicinæ terrenæ. f 2. Par. 16. 12.

Sed neque in hoc ſatis rectè incedunt infirmi, iudicij & voluntatis ſuæ tenaciſsimi: qui in alterum extremũ inclinantes, & corrigere, & docere volunt etiam ipſos medicos; eoque deducere, vt quod propria ipſorum voluntas & appetitus deſiderat, ea medici præſcribant: non tam periti & prudentis medicici arti innitentes, quàm proprio ſuo iudicio, & ſenſuum appetitioni: quemadmodum infirmus ille g *Naaman* Syrus, qui Eliſæi prophetæ conſilium ſequi recuſabat, quo à lepra ſanaretur; volens aliud ſequi, quod proprium iudicium illi dictabat. Ex quo inobedientiæ & querelæ oriuntur multorum infirmorum, arrogantium ſibi artem medicam: eò quòd cupiãt medicamenta accommodare ſuis apprehenſionibus, & appetitionibus: qua ratione producũt magis & augent proprias infirmitates, & carũ moleſtias. g 4. Reg. 5. 11.

Haec Lepra ſolet etiam adhæreſcere ijs, qui exiſtimant ſe eſſe ſpirituales. Qui, cùm deberent eſſe Chriſti diſcipuli, facti ſunt (vt S. Bernardus

Serm. 30. in Cant. ait) diſcipuli Hypocratis: & ex Chriſti ſchola tranſierunt ad ſcholam Galeni. quare totum ſuum ſtudium, & curam ponunt in procuranda corporis ſanitate, & vita: non tanti facientes animæ ſalutem: Et præſcripta cœleſtis medici pharmaca abijciunt, vt terreni preſcripta ſequantur; nó quidem omninò manifeſtè, ſed occultè, pallio ſcilicet conſeruandæ ſanitatis, ad ſeruiendum vlteriùs, & meliùs eius largitori: adferentes pro ſe illud Dauidis: h Pſa. 58. 10. h *fortitudinem meam ad te cuſtodiam:* quia non ob delitias meas, ſed ob tuum ſeruitium illam appeto.

§. 1. *Sex remedia contra hæc incommoda.*

I. INCIPIAMVS horum, in ſpiritu potiùs, quàm in corpore, infirmorum curationem à præſcripto illo ac decreto, quod cœleſtis Prothomedicus ſuis conſtituit diſcipulis dicens: i Mat. 16. 25 i *qui voluerit animam ſuam ſaluam facere, perdet eam: qui autem perdiderit animam ſuam propter me, inueniet eam.* k Ioa. 12. 25. k *& in vitam æternam cuſtodit eam.* ſed quomodo eam perdet? id faciet (ait S. Bernardus) aut vitam ſuam tradendo in mortem, ſicut Martyr; aut eam affligendo, ſicut pœnitens: quamuis genus quoddam ſit martyrij, l Rom. 8. 13. l *ſi ſpiritu facta carnis mortificentur.* Noli errare ſed certò tibi perſuadeas: te non poſſe in hac vita eſſe perfectum Chriſti diſcipulum: niſi alterum ex his Martyrium, aut vtrumque corpus tuum ſubeat. Nam aut tolerandum tibi eſt martyrium dolorum, & infirmitatũ quas Deus tibi miſerit; aut, ſi corpore ſanus viues, ſubeundum tibi eſt martyrium pœnitentiarum & afflictionum, quas tu ipſe ſpontè ſubibis. Et fortè volet DEVS, te infirmari: quia, cùm ſanus es, multùm tibi indulges; aut indulgeres, ſi non infirmareris. Quod ſi vtrumque Martyrium effugere ſtudeas, non Chriſti, ſed Epicuri diſcipulus eris, carnis ſcholam frequentans: m Rom. 8. 6. m *cuius prudentiam* S. Apoſtolus dicit, *eſſe mortem, & carnis ſapientiam inhibitam* eſſe DEO: *legi enim Dei non eſſe ſubiectam.* ſed rebellem: quia tota illa in eo eſt, vt n Cap. 13. 14. n *curam eius facias in deſiderijs*, & propenſionibus eius explendis. Non id dico, vt tu ipſe infirmitatem quæras, aut culpabilem eis upræbeas occaſionem: ſed vt ſanctos Martyres imiteris. qui (vt S. Athanaſius ait) *In Apologia pro ſua fuga.* prudenter ſubducebant ſe ab ira Tyrãnorum & carnificium: quando autem Deus illos eorum manibus tradebat: cum hilaritate Martyrium acceptantes, patienter tormenta tolerabant: ita etiam, quod in te eſt, prudenter debes ſanitatem tuam conſeruare, morbumque præuenire: ſi tamen Deus corpus tuum doloribus & afflictionibus tradiderit: amplectere cum gratiarum actione hoc Martyrium; & moleſtias, quæ ſolent ipſas ægritudines comitari: patienter omnia tolerando, & magnæ fœlicitati tuæ tribuendo, quòd Martyrum Regem, ſaltem in hoc dolorum Martyrio imiteris, qui fortè dignus non es, cum in Martyrio ſanguinis imitari.

COGITA,

Digitized by Google

Cogita, te arborem eſſe, in *o monte myrrhæ* plantatam iuxta Ieſum Chriſtum Saluatorem tuum, qui in eodem monte ſemper habitauit. Et quemadmodum, quando huiuſmodi arbores parum myrrhæ per poros proprios diſtillant, excorticantur in aliquibus partibus,& punguntur,vt diſtillent copioſiorem:ita Devs D. N. videns te,dum ſanus eſſes,ne te ipſum vinceres, parum myrrhæ mortificationum ſpontè proferre : voluit: infirmitatibus ac doloribus te pungere: vt in eis te exercendi occaſionem haberes.par eſt autem,operam dare:vt ſis Myrrhæ arbor valdè fæcunda & copioſa in patientia:& ne in ſpinam degeneres ob impatientiam : tuis alios querelis pungendo, maliſque tuis exemplis eorum conſcientias lædendo. Cogita,quatuor illas res,quæ ſunt in infirmitate, eſſe inſtar quatuor ſtylorum,quibus Deus te pungit:non vt alios tu mortifices;ſed te ipſum,in tolerandis corporis doloribus,medicamentorum acerbitate,faſtidio,ſiti,& infirmariorum negligentijs.Nam licèt huiuſmodi aduerſis imponat tibi ſpineam coronam in hac vita; ſimul tamen fabricat,tibi magnæ gloriæ coronam in altera:quam per patientiam conſequeris:& per eandem corpori tuo dabit quatuor glorioſas dotes,faciens illud immortale, impatibile,agile,& ſpirituale ac ſplendidum;& ſic omnibus tuis laboribus finem imponet in æternum;p *dans* tibi (vt ipſe promiſit) *coronam* hanc præclaram pro afflictione,quam ſuſtinuiſti;& *pro cinere*,quo te operuiſti. Quod etiam dixit Chriſtus Dominus S.Catharinæ Senenſi,apparens ei cum duplici corona, altera ſpinarum in vna manu;altera roſarum in altera : dicens, vt alteram earum ſibi eligeret,quam vellet in hac vita;ita tamen,vt, quam nunc reijceret, reciperet in altera vita. Illa verò ex eiuſdem Domini,qui eas oſtendebat,inſpiratione, ſpinarum coronam elegit, & abſque vlla mora capiti ſuo infixit: vt ſuo ſponſo, qui ſimili coronatus fuerat, ſimilior euaderet: alteram verò roſarum, in alteram vitam reijecit: in qua flores nunquam marceſcunt, nec proſperitates finiuntur: quia ſunt æternæ. ô ſi huiuſmodi electionem facere poſſes, gaudens, te in iſto lecto ſic coronatum iacere ſpinea corona,quam tuus Saluator tibi impoſuit! tanta enim eius eſt charitas, vt ſæpiùs etiã in hac vita, dum ſpinam corpori infigit, roſam ſimul in ſpiritu inſerat: conuertens ſcilicet ſpinam in roſam: vt ægros ipſos magis in infirmitate recreet, quàm ipſi ſani recreentur in ſanitate; maiuſque tribuat eis in dolore ſolatium,quàm alij habeant in requie.Et quia hoc non intelligis,tu ipſe es in te crudelis; maximumque tibi adfers detrimentum, cùm te tanto ſolatio priuas.Id enim ſignificauit ſapiens, cùm dixit: q *qui impatiens eſt ſuſtinebit damnum*. cùm enim paruum damnum ferre recuſas, cogeris multa & grauiora in corpore & anima, in hac & futura vita tolerare. quot enim comoda diximus adferre Patientiam: tot incommoda adfert, quæ illi aduerſatur impatientia. repellit enim hæc omnia

2. o *Cant.* 4.6
*Ex Plinio lib.*12.*c.*14.
3.
p *Iſai.* 61.3. *In eius vita*
4.
q *Pro.*19.19.

commoda, quæ illi erant à DEO, ab eius Angelis, & alijs hominibus ventura: Qui, licèt ex propenſione ſua commiſeratione tangantur: ſolent tamen impatientem huiuſmodi infirmum euitare. Contrà verò etiam duriores propendent ad commiſerationem eius, quem vident eſſe valdè patientem. Propterea enim Chriſtus D.N. dixit: r *canes linxiſſe vlcera* patientis *Lazari*: quia enim nec panniculũ habebat, quo ea tergeret; nec medicamenta, quibus curaret: diſpoſuit prouidentia diuina, vt canum linguæ loco mollis panniculi, & ſuauium medicamentorum, illi mederentur: vt & ſordes purgarent; & dolorem, quo afficiebatur, lenirent. Vt ex hoc intelligas diuinam prouidentiam etiam crudelia corda vt canes immutare, & emollire, vt infirmis patientibus compatiantur, & miniſtrent.

r Luc. 16. 21.

5. HVIC PATIENTIAE ſpiritui coniungere debes ſpiritum OBEDIENTIAE, vt medicis obtemperes in omnibus, quæ prudenter in tuam ſanitatem conſtituunt: etiamſi aſpera illa ſint, ac ſenſui ingrata. extollenda verò eſt intentio tua ad finem ſublimiorem. non enim hæc obedientia propter ſanitatem ſolam eſt præſtanda: (nam hoc & gentiles & peccatores faciunt) ſed quia Deo placet, gratumque eſt, quòd medico obedias: ſiquidem ipſe dixit: ſ *honora medicum propter neceſſitatem*: quia eo opus habes: *etenim illum creauit altiſſimus*. qui honor non ſolùm conſiſtit in reuerentia, qua dignus eſt; aut mercede, quæ illi debetur: ſed etiam in obedientia qua paretur ei in ijs, quæ circa meam ſanitatem præſcribit: nam qui in ijs ei non obtemperat: eundem contemnit, quaſi parui faciens eius peritiam, & quæ præſcribit. alioquin, cùm tuam ſanitatem adeò deſideres: non negligeres, quod ille præſcribit. Hoc monitum ſpectat magis ad eos religioſos, qui ex legibus ſuis habent, vt ægritudinis tempore obediant medicis corporis dirigentes ſcilicet eam obedientiam ad finem ipſius religionis. Quemadmodum S. Bernardus, cum à ſuo Abbate iuberetur obedire cuidam ruſtico, qui ſe obtulit ad eum curandum; quamuis ille, quædam valdè diſparata præſcriberet, ſubijciebat ipſe ſuum iudicium, eique ita in omnibus parebat, atque ſi ipſemet DEVS eadem iuberet.

ſ Eccli. 38. 1.

In eius vita.

6. Ex quo fit, quòd hæc obedientia non debeat præſtari, collocando propriam fiduciam in ipſis medicis; ſed in prouidentia DEI, t *à quo eſt omnis medela*. ipſius enim eſt efficere, vt medici ſcopum attingant; & medicamenta ſuam habeant efficacitatem: eum in modum, quo dixit Apoſtolus: u *neque qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat: ſed qui incrementum dat Deus.* ita neque medicus, qui aliquid præſcribit; neque infirmarius, qui illud exequitur, ſanitatem dant ægroto; ſed ipſe DEVS, qui eos dirigit: vtens eorũ induſtria; addens verò, quod illis deeſt: vt adhibita remedia, ſuum effectum conſequantur. ac propterea ſæpè adfert ſanitatem per media, quæ videntur con-

t Eccli. 38. 2.

u 1. Cor. 3. 7.

Digitized by Google

traria, & repugnantia, x *poſita.* exempli cauſa, *maſſa de ficis* calida *ſuper vulnus* x *Iſa.* 38.21.
calidum, vt *ſanaretur*; & y *liniendo lutum ex ſputo ſuper oculos cæci, vt viſum re-* y *Ioan.* 9.6.
ciperet; extrahendo; z *fel* ex inteſtinis piſcis, ad *ſanandum oculos, in quibus eſſet* z *Tob.* 6.9.
albugo. Et propterea dicitur, etiam aqua ei mederi, qui ſit aliàs ſuperuicturus: nam ſi Deus vult ſanitatẽ reddere; id ea via facit, de qua minus cogitatur: quæ vt plurimũ eſt, obedientia prudentibus & Chriſtianis medicis exhibita: quia nõ faciet Deus infirmis inobedientibus, & proprias voluntates
ſequentibus, ſicut noluit ſanari a *Naaman*, donec ſe ſubijceret & obediret E- a 4. *Re.* 5.14
liſeo. Refert tamen non parum, ꝙ medici arti ſuæ virtutẽ etiã coniungant; & induſtriæ, ac diligentiæ humilem in Deo fiduciam: orantes, vt feliciter euenire iubeat, quę ipſi præſcribunt. quemadmodum monet Eccleſiaſticus,
de eis dicens; b *ipſi verò Dominum deprecabuntur, vt dirigat requiem eorum, & ſa-* b *Eccl.* 38.14
nitatem propter conuerſationem illorum. & ita ipſis medicis expedit ratione officij ſui, quod multis aliàs erroribus & periculis eſt expoſitum. ac propterea fauore & auxilio Dei opus habent, ne in illa incidant, cum iactura etiam ſuæ opinionis, eò quòd plus æquo arti ſuæ tribuerint.

§. 2. *Remedia incommodorum conualeſcentiæ.*

SED VT ad ipſos infirmos redeamus, neceſſe eſt, eos cognoſcere impugnationes inimici in reliquijs infirmitatum; & nominatim in conualeſcentia. in qua ſolent vt plurimùm in quinque vitia impingere: gulam ſcilicet, otioſitatem, relaxationes prophanas: inconſtantiam in ijs quæ benè propoſuerant, dum infirmitate premerentur; obliuionem, & ingratitudinem beneficiorum acceptorum.

GVLA eſt veluti dux, prætextu neceſſitatis, ad vires deperditas reparã- 1.
das. excedunt enim hoc nomine tam in quantitate, quàm in qualitate ciborum, cùm detrimento virtutis temperantiæ: imò aliquando etiam ipſius
recuperatæ ſanitatis. Gulam ſequitur OTIOSITAS, ex prætextu debilita- 2.
tis: quare nimio ſomno indulgent, aditumq; pigritiæ prębent, ac tædio piorum exercitiorum, orationis, & familiaris cum Deo conſuetudinis, à quo ſanitatem receperunt. Et quoniam Dæmones ſtatim accurrunt ad otioſos: non negligunt, eos, ad malas cogitationes, & inutilia deſideria incitare. De huiuſmodi. n. infirmis, & valetudinarijs, valdè aptè intelligitur dictũ illud
ſapiẽtis: c *in deſiderijs eſt omnis otioſus*; variarũ ſc. deliciarũ, & inaniũ colloquio- c *Pro* 13.4.
rũ, ac recreationũ. Nã ſtatim Sathanas, proponit illis RECREATIONES a- *iuxta LXX.*
liquas vitioſas, & PROPHANAS, ſuiq; ſtatus ac ꝓfeſſionis indignas. ad quas 3.
tamen facilè accedunt, quaſi infirmitas poteſtatẽ eis faceret videndi, audiendi, & de omnibus, quæ illis in mentem veniũt, colloquendi; aut etiam fa-
ciendi, quod ipſos aliàs non decet. Ex quo prouenit vt ipſamet d *deſideria,* d *Pro.* 21.25.
(vt idem Sapiens dixit) *ipſos occidant*, crucient ſcilicet culpis, & earum re-

Digitized by Google

morſibus. Hinc etiã oritur, vt feruentia illa PROPOSITA, quæ in infirmi-
4. tate conceperant, FRIGESCANT, ſintque quaſi e *oliua proijciens florem ſuum.*
e *Iob.15.33* Cùm enim DEVS ita infirmum emolliuerit, vt flores bonorum propoſi-
torum produceret. Is in conualeſcentia ita eos proijcit à ſe, vt nullum fru-
5. ctum adferant. Et ita incidit in quintum vitium, quod eſt *ingratitudinis* be-
neficiorum acceptorum à Deo in decurſu infirmitatis, & modo, quo ab ea
fuit liberatus: nec eorum aliter eſt memor, quàm vt cum iactantia quadam
& ſuperbia eis referendis recreetur: non dans gloriam DEO, cuius verè
eſt; nec gratias agens, quas propter illa merito debuit.

HORRENDVS eſt caſus Regis Ezechiæ: cui DEVS in ægritudine adeò fauit ob lacrymas, cum quibus orauit: vt, cum adeò prodigioſo miraculo, quale ſuprà retulimus, illi dederit ſanitatem, pro cuius gratitudine, laudis canticum valdè pium cecinit. & nihilominus addit Scriptura diuina: e *ſed non iuxta beneficia, quæ acceperat, retribuit: quia eleuatum eſt cor eius, & facta eſt contra eum ira.* Nam cùm f *Rex Babylonis miſiſſet ad eum literas & munera,* vt de recuperata ſanitate illi congratularetur; & intelligere poſſet miraculum, quod in ea recuperanda DEVS fecerat: Ezechias inaniter *lætatus* ea legatione, *oſtendit legatis,* non ſine iactantia, *omnes* ſuas diuitias, & *theſauros;* retulitq; miraculũ, quod illi ſcire cupiebant: non dans gloriam Deo, qui fecerat; nec eius magnalia prædicans cum intentione & zelo legatos ipſos, & reliquas prouinciæ eorum gentes conuertendi, vt verum DEVM agnoſcerent, & adorarent; eique, vt par erat, ſeruirent. Quam ob rem adeò eſt Deus iratus: vt ſtatim miſerit ad eum Iſaiam Prophetam, à quo culpæ ſuæ grauitatem agnoſceret. (adeò enim vanitas eum excæcauerat, vt culpam ſuam non agnoſceret) minatuſque eſt illi horrendas pœnas, quas Deus ſtatim miſiſſet, niſi humili ſua pœnitentia eas præueniſſet; &, vt in aliud tempus differrentur, impetraſſet. Illud verò magnum meritò incutit metum, quod in eo caſu addit Scriptura: g *dereliquit eum Deus, vt tentaretur, & nota fierent omnia, quæ erant in corde eius:* quaſi diceret: elatus fuit ſuperbia intus in corde ſuo, ob acceptos à Deo fauores, & beneficia: ſuis ea meritis tribuens. ideoque permiſit Deus tentationem illam: vt ſuperbia, quæ latebat, prodiret exteriùs, & agnoſceretur ac curaretur. Si igitur hæc Regi adeò zeloſo & ſancto euenerunt: quomodo non timebunt, qui ex ſuis infirmitatibus conualuerunt, magnaque à Deo beneficia perceperunt; ſi ingratos ſe præbeant, & acceptis beneficijs abutantur? Noli multum inaniter tribuere bonis affectibus, ac deſiderijs, quæ in tua infirmitate concepiſti: non enim quidquid ſplendet eſt aurum; nec deſideria illa & animi propoſita Deo ſeruiendi adeò ſunt ſolida, & firma: ſicut tu exiſtimas nec humilitati innituntur, quam tu cogitas. Vt ergo hunc errorem deponas, accedit deſertio à Deo; & permittit tentari te, & ſuccumbere. idque interdum non vehe-

e *2. Para. 32. 25.*
f *4. Re. 20. 12. Iſai. 39. 1.*
g *2. Par. 32. 31.*

vehementibus tentationibus, ſed leuibus, ac facilibus: quales fuerunt huius Regis. vt ipſa experientiâ agnoſcas, quanta tua ſit imbecillitas, & miſeria. ſiquidem paruæ adeò occaſiones ſufficiunt, ad te in magna vitia deijciendum; & ex ipſis diuinis beneficijs nouorum peccatorum occaſionem cum ſuperbia, & ingratitudine ſumendam.

Ex alieno igitur periculo diſce, cautus eſſe: daque operam, vt bonorum deſideriorum flores, quæ DEVS tibi in anguſtijs infirmitatis dedit, fructum ſtatim proferant: executioni ea mandando, quantum licebit; & fidelem te præbendo in exequendis bonis inſpirationibus in gratiarum actionem, ob ſanitatem, à Deo propterea fortè collatam, quòd te ad eas exequendas obtuleris. 1.

MEMOR eſto, Chriſtum D.N. non ſine cauſa, cùm duos infirmos in ſuis grabbatis iacentes, pedum & manuum vſu priuatos, ſanitati reſtitueret, vtriq; dixiſſe: h *tolle grabbatum tuum, & ambula: eosq; ſtatim grabbatum ipſum ſupra ſe ſuſtuliſſe, & ambulaſſe*. vt intelligas: quando DEVS ſanitatem tibi impertit, ſuamque voluntatem inſpirat: debere te meritò in gratiarum actionem ſtatim illam exequi, etiamſi onus ſit graue: nam, qui ſanitatem dat, vires quoque dabit, ad pondus tollendum, quod cum illa imponit. Quòd ſi Dæmon, aut caro tua, & praui conſiliarij, diſſuadeant: reſponde, quod Paralyticus ille, cum reprehenderetur, quòd grabbatum ſuum tolleret in die Sabbathi: dixit enim: *qui me ſanum fecit, ille mihi dixit: tolle grabbatum tuum, & ambula.* & hoc mihi ſatis eſt, vt id præſtem. Quòd ſi in hoc fidelis non eris: meritò potes pęnam timere, quam eidem Paralytico Chriſtus Dominus fuit minatus dicens: *iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.* 2. h Marc. Ioan. 5. 9

ACCIPE exemplum eius quod facere debes, in S. illo viro SERVVLO paupere & infirmo. de quo S. Gregorius hæc refert: quod vſque ad finem vitæ in grabbato paralyticus iacebat; nec ſtare poterat; nec vnquam in lecto ſurgere, vel ad ſedendum valebat: nunquam manum ſuam ad os deducere, nunquam ſepotuit in latus aliud declinare: nec tamen propterea otioſus vnquam erat. & cùm nequaquam literas noſſet: ex Eleemoſyna tamen, quam accipiebat, Scripturæ Sacræ ſibimet codices emerat: & religioſos quoſque in hoſpitalitatem ſuſcipiens, hos coram ſe legere, ſtudioſè faciebat. factumque eſt, vt iuxtà modum ſuum plenè Sacram ſcripturam diſceret: vt ſeorſim eam meditaretur. ſtudebat autem ſemper, in dolore gratias agere; hymnis Deo, & laudibus, diebus ac noctibus vacare. Quamobrem promeruit in hora mortis Angelorum laudes in cœlo audire: ad quas, dum aurem cordis intenderet, Sancta illa anima carne ſoluta eſt. Quà ſcilicet exeunte, tanta illic fragrantia odoris aſperſa eſt: vt omnes, qui illic aderant inæſtimabili ſuauitate replerentur, quouſque corpus eius ſepulturæ trade- 3. 4. Dial. c. 14.

retur: in teſtimonium gloriæ, qua eius anima fruebatur, ob dolores, quos in terra fuerat perpeſſus. Ex quo exemplo, intelliges, feruenti etiam pauperi non deeſſe, vnde poſsit Eleemoſynas facere: & licèt ægroto, occupationem tamen non deeſſe; & ignarum, inuenire tamen induſtriam, qua ſapiens euadat; & quamuis Paralyticum, & manuum ac pedum vſu priuatum: habere tamen cor & linguam liberã ad laudes diuinas decantandas; & gratias continuas Deo ſuo in medijs ſuis doloribus agendas. Quod ſi DEVS ab illis calamitatibus eum liberet: perdurare tamen in diuinis laudibus, ob nouam cauſam ac titulum, quo ad eas agendas ſe videt obſtrictum.

4. ESTO denique memor Samaritani illius, quem CHRISTVS Dominus noſter cum alijs nouem ſocijs à lepra mundauit; & tamen ſolus redijt, *cum magna voce magnificans Deum*, gratiaſque ei agens. cuius fidem animique gratitudinem ipſe Chriſtus approbauit; reliquorum verò nouem ingratitudinem & doluit, & reprobauit: quòd cùm eſſent Iſraelitæ, magiſq; proptereà tenerentur ad gratitudinem: eam tamen ingrati neglexiſſent; non agnoſcentes beneficium, nec bonum ſocij exemplum ſequentes. Vt plurimùm enim, ex infirmis, qui ſanitati reſtituuntur, etiamſi in petenda ſanitate feruentes omnes ſint, & importuni: plurimi tamen ſunt in gratiarum actione negligentes. Tu autem da operam, vt ſis ex numero paucorum, feruentior in agendis gratijs, quàm in petendis: vt DEVS cœleſtia ſua dona tibi multiplicet; ſicut ſolet ijs, qui ſe gratos oſtendunt.

Luc. 17.15.

CAPVT VI.

VLTIMA AD MORTEM INFIRMITAS, & horrendæ illius horæ tentationes, earumq́. remedia.

QVAMVIS Sathanas noſtræ perditionis auidiſsimus, toto vitæ noſtræ decurſu non ceſſet, horrendis nos tentationibus aggredi, vt ſuo loco dicemus; & multò minùs officiũ hoc negligat tempore aliarum infirmitatum: in vltima tamen, quæ illum non latet, a *iram* ſuam *magnam* magis oſtendit: *ſciens quod modicum tempus habeat*, ad nos aggrediẽdos: &, niſi tunc nos vincat, in æternum ſe victum manſurum. Cuius horrendi conflictus depicti ſunt in illa viſione, quam refert S. Ioannes in Apocalyp. dicens: b *Ecce vidi equum pallidum, & qui ſedebat ſuper eum, nomen illi*

a Apoc. 12. 12.

b Apoc 6 8.

MORS;

MORS;& INFERNVS *ſequebatur eum.* Quis in illo certamine equus eſt pallidus, niſi corpus infirmum, macrum, ac decolor ex infirmitate? quis verò illi cum MORTIS cognomine inſidet, niſi MORS ipſa: quæ aculeum & calcar lethali ægritudini addit: qua tyrannicam ſuam furiam exequatur? & quis INFERNVS ille, qui eum ſequitur, niſi ſepulchrum, in quod corpus defertur; & æternus carcer, in quem anima miſera detruditur: quæ ſe tentatori ad pugnandum cum ipſa accedenti, dedit. Triplici enim horrendarum tentationum genere eam aggreditur, ob trium prædictarum rerum timores: quibus ad impatientiam, diffidentiam, & alia innumera peccata eam prouocat, & impellit.

PRIMAE tentationes oriuntur ex corporis infirmitate; & ijs, quæ illam comitantur. Nam continui dolores, cibi inappetentia, ſitis anxietas, febris æſtus, defectus ſomni, ſomniorum deliria, medicamentorum acerbitas, & variorum remediorum cruciatus, multò magis tunc premunt, & ſunt quaſi milites tentatoris; qui, vt corpus ipſum oppugnant, donec prorſus deſtruant: ita miſerum ſpiritum vrgent, vt deijciant in triſtitias nimias, anxietates, & agonias: ex quibus maiores oriantur iræ, impatientiæ, murmurationes, & querelæ in eos, qui ipſi aſsiſtunt: imò interdum etiam in ipſum Deum. Quò autem maior eſt ſanitatis amor: eò tentatio eſt terribilior: quæ ipſam infirmitatem ita auget: vt etiam prohibita media deſideret; contemnens Dei legem, vt corporis moleſtiam poſsit alleuiare. quemadmodum c Rex ille, qui, *cùm ægrotaret, miſit nuncios ſuos, vt conſulerent Beelzebub Deum Accaron, quaſi non eſſet Deus in Iſrael.* Quamobrem miſerè in peccato ſuo mortuus eſt. 1. c 4. *Reg.* 1. 2. 6.

POST has tentationes, valdè premunt ſecundæ, ex d MORTIS timore ortæ: cuius *memoriam* dixit Eccleſiaſt. *amaram eſſe homini pacem habenti in ſubſtantijs ſuis*, reſque huius vitæ diligenti: ſed quanto erit amarior eius præſentia, quā iam iam videt imminere: præcipuè ſi in flore ſuæ ætatis eueniat; videatq; abſcindi ſe, cū incipiebat hac vita frui? mors .n. (ait S. Auguſt.) adeò moleſta eſt & acerba: vt nec verbis explicari, nec vllis induſtrijs euitari poſsit. Huic acerbo adeò timori tria alia tentationū agmina cōiunguntur, orta ex bonis, in quib⁹ affectum & amorem ſuū repoſitum habet. Impugnat enim dolor, ex diſceſſu à filijs, aut vxore, aut marito, aut cognatis, & amicis, quos valdè diligunt; & ex diuitijs, theſauris, & poſſeſsionibus relinquēdis: quas ſibi congregauerant; ex dignitatibus quoque, honoribus, & officijs acquiſitis. & quoniam neceſſe eſt, hæc omnia relinquere: ideò ea ſingula adhibet Sathanas, ad cor expugnandum illis alligatum. Et quoniam ipſe nudus eſt, luctatur verò cum veſtito: citius hic ad terram deijcitur: quia (vt ait Sanctus Gregorius) habet vnde teneatur. deijcitur autem in impatientiam, & triſtitiam adeò profundam, vt nonnunquam per- 2. d *Eccl.* 41. 1. *Lib.* 13 *de Ciuit. Dei. cap.* 11. *Homil.* 32. *in Euang.*

uenerit

etiam in æternum. & in vltimo g *prælio inter Michaelem, eiuſque Angelos cum Dracone & Angelis eius,* victoriam S. Michael obtinuit: ad ſignificandum, quòd ad ſingulos in vltimo prælio accedant tanta fortitudine: vt, niſi ſibi ipſis deſint, eorum ſit futura victoria: cuius triumphum Angeli ipſi celebrant. Quemadmodum apparet in h *mendico* & infirmo *Lazaro,* ad cuius mortem venerunt Angeli ſancti, qui *animam eius portarunt in ſinum Abrahæ*, facientes illi in anguſtijs dolorum, ac deſertionum eius: vt requiem conſequeretur, quam ſuâ conſtantiâ in ijs tolerandis fuerat promeritus. g Apoc.12.8. h Luc.16.22

§. 1. *Contra tentationes, ex doloribus, ac triſtitijs prouenientes.*

Descendentes ad agendum in particulari de tribus prędictis tentationibus, quãuis contra primas poſita ſint multa remedia, apponemus hic efficaciſsima pro his anguſtijs. Primvm autem deducemus ex eo, quod Christvs Dominus N. dixit S. Petro, cùm is impedire volebat ipſius Paſsionem: i *calicem,* inquit, *quem dedit mihi Pater, non bibam illum?* k *an putas: quia non poſſum rogare Patrem meum: & exhibebit mihi modò plus quàm duodecim legiones Angelorum? quomodo ergò implebuntur Scripturæ; quia ſic oportet fieri:* vt ego moriar? ô ſi horum verborum vim, & rationum eius efficacitatem aſſequereris! Quis hic erat Seruatoris noſtri calix, niſi (vt ſuprà diximus) omnium tribulationum, & perſecutionum, quas in vltimo vitæ ſuæ agone ſuſtinuit? quæ licèt per manus Dæmonum, eorumque miniſtrorum inſerrentur; erat tamen calix ab æterno Patre datus: quia is eas permittebat, & ad mundi redemptionem, & ipſiuſmet Chriſti exaltationem dirigebat. &, quamuis potuiſſet ipſe ab eis liberari; noluit tamen: ſed promptiſsimè amplexus eſt. & quamuis Angelorum legiones potuiſſet in ſuum auxilium adducere; non tamen illos admiſit, vt ab imminentibus pœnis ipſum eriperent; præter vnum, qui venit, vt conſolaretur, & l *confortaret eum*. Et quoniam calicem hunc cum ſuis omnibus acerbitatibus, tanquam à ſapientia & bonitate cœleſtis ſui Patris decretum aſpiciebat: gaudebat ſpiritu, hauriendo illum: etiamſi carni eſſet acerbiſsimus: Et quamuis Sathanas in hora mortis eius acceſſit; nec ab eo tentando deſtitit, per Scribas, & Phariſæos; per lictores, & carnifices; vt eum ad culpam aliquam impelleret: ſemper tamẽ ipſe victor, & ab ea liber euaſit. Hunc ergo in modum firmiter tibi credendum eſt, quidquid moleſtum in vltimo mortis conflictu, tibi eueniet; ſiue id à naturæ miſeria, ſiue à Dæmonis malitia proueniat; calicem eſſe, quem cœleſtis tuus Pater hauriendum offert: à cuius ordinatione & permiſ-

I. i Ioan.18.11. k Matt.26. 53. l Luc.22. 43.

Digitized by Google

ſione decretus eſt in animæ tuæ bonum: niſi tu tibi deſis. Nullus ſiquidem Pater videns coram ſe filium tentatum, afflictum, ac deſolatum, ſi poteſt impedire, non impedit; niſi id ita expedire iudicet. Quòd ſi verè tibi expedit, omnes has tribulationes & afflictiones tolerare: dic carni tuæ illas refugienti: *calicem, quem dedit mihi Pater, non vis, vt libam?* ſatis mihi eſt, quod ille ita conſtituerit, velitque ad hoc, vt ego libens illum acceptem. Admittis tunc libenter Syrupos & medicamenta à medico præſcripta, licèt guſtui amara, & ingrata: quia ſpem habes, futura tibi ad corporis ſanitatem vtilia: multò igitur æquiùs eſt, corde promptiſsimo, has omnes afflictiones ſuſcipere, tanquam Syrupos, & Pharmaca, à cœleſti, ſapientiſsimo, tibique addictiſsimo medico in ſalutem animæ tuæ præſcripta. Et quamuis in tua eſſet poteſtate, ab eo quod pœnam adfert, te ipſum eripere; & Deum tibi mittere Angelorum legiones, qui te tuerentur: debes tuam voluntatem diuinæ ſubijcere, ac reſignare; eiuſque diuinæ prouidentiæ, te totum committere: & ſolùm optare, vt Angeli veniant ad te confortandum; & à culpis omnibus liberandum: ne in aliquam impingas, aut in tentationibus ſuccumbas.

2. NOVIT benè Pater tuus cœleſtis, ſi decedas ex hac vita non ſatis purgatus, ituram animam tuã ad horrendos purgatorij ignes, vt ibi omninò purgeris: alioquin non patere tibi aditum ad cœlum: ac propterea non quaſi crudelis; ſed quaſi pius Pater, porrigit tibi amarum adeò calicem; vultq; te tranſire per ignem dolorum, quos in morte ſuſtines; vt ſint tibi purgatorium in hac vita: ex qua benè purificatus exiens, ſtatim, vel certè breuiſsimè pòſt, in ipſam gloriam ingrediaris. ideoque potiùs optare deberes, vt hi dolores & tribulationes tantæ eſſent, vt debito culparum tuarum eſſent pares: ſiquidem (vt S. Grego. ait) beatiùs eſt liberum hinc exire; quàm poſt hæc vincula libertatem quærere.

Lib. 4. Dia log. c. 58.

3. CONIICE oculos in tres in monte Caluario cruci affixos: & inuenies (vt perpendit S. Bernardus) hominum afflictiones, & dolores infirmorum, aut initium eſſe inferni, quales fuerunt nequam latroni, qui impatienter illas tolerabat: & ita ex cruce deſcendit ad ignem æternum; aut ſunt loco Purgatorij, quales fuerunt bono latroni, qui patienter illos ferens, ſtatim poſt mortem, ingreſſus eſt Paradiſum; aut vſui ſunt ad augenda merita, & coronam, quales fuerunt CHRISTI Domini: qui eas innocenter patiens; gloriam corporis, Sanctique ſui nominis exaltationem promerebatur: id quod ſtatim poſt mortem & reſurrectionem ſuam obtinuit. Si igitur iacens in lecto infirmus quaſi in cruce, horrendos ſuſtineas dolores: ne adeò deſipias; vt, propter impatientiam in eis ferendis, ex cruce deſcendas ad infernum; & ex vno tormento

Serm. 34. in Cant.

tran-

tranſeas ad aliud, & quidem multò grauiùs: eò quòd ferre nolueris minus. & hoc eſt, quod tentator quærit, vt te ſecũ arripiat; & poſtea irrideat, cùm videbit in æternis illis ignibus rabie agitari, eò quòd nolueris breues, & paruas pœnas hic ſuſtinere. melius tibi erit, facere ex neceſsitate virtutem: &, cùm fueris peccator, accipere iſtam crucem, ſicut bonus ille latro, vt à tuis peccatis expurgeris. Tantum enim ſpiritus feruorem in ea toleranda oſtendere poſſes: vt tibi Chriſtus Dominus N. ad cor dicat: m *Hodie mecum eris in paradiſo.* conſolare, & exulta, ô afflicta anima: nam, cùm per ſufficiens purgatorium iam tranſieris, hoc ipſo die mecum eris in paradiſo. Quod ſi fortè tantus eſſet cruciatus, vt pœnas excederet pro tuis peccatis debitas: adhuc ampliùs debes exultare. ſiquidem tunc es in cruce eo modo, quo tuus Saluator: vt merita tua creſcant, & augeantur coronæ. tunc enim dicere tibi licebit cum Apoſtolo: n *momentanea eſt & leuis hæc tribulatio*, quam ſuſtineo, ſiquidem propter eam expectat me *æternum* quoddam immenſæ gloriæ *pondus*. m Luc. 23. 43. n 2. Cor. 4. 17.

Memor eſto, Dominum hunc, eò quòd filius Dei eſſet, & iam in anima beatus: ius habuiſſe ad gloriam ſui corporis, qui quamuis in momento potuiſſet igneo curru, ſicut Elias, in cœlum aſcendere: id tamen non feciſſe; ſed voluiſſe eam promereri tranſeundo per horrendum tribulationum ignem. Quia o *oportebat* (inquit) *Chriſtum pati, & ita intrare in gloriam ſuam:* ſi igitur tu deſideras in gloriam intrare: quæ tibi non eo titulo debetur, ſed totum eius fundamentum eſt ipſius Dei gratia: æquum eſt, te ipſum animare ad patiendum, & moriendum. quia alioquin non poteris corregnare. Dicetque tibi hic Dominus, quod S. Cyprianus refert, dixiſſe ſplendidiſsimum quendam virum, vultu ſubirato cuidam Epiſcopo, qui in ſimili preſſura erat: *pati timetis, & exire non vultis: quid faciam vobis?* Quaſi dixerit, attendite: non eſſe aptum aliquod mediũ inter pati & mori: nam viuere & non pati, non expedit vobis, ſiquidem p *omnes, qui piè viuere volunt in Chriſto Ieſu, perſecutionem* aliquam pro eius amore *patientur*. Quamobrem aut pati, aut mori vos oportet. Melius eſt autem in Patris veſtri cæleſtis prouidentiam vos projcere: vt ille & tempus & modum patiendi, ac moriẽdi deſignet: vos verò acceptetis quod ab eius manu euenerit, tanquam id, quod magis vobis expedit. 4. o Luc. 24. 26. *Lib. de mortalitate. nu. 7. Poſsidius in vita S. Auguſt. c. 27* p 2. Tim. 3. 12.

Deniqve magnæ prudentiæ ac dexteritatis erit, in hoc afflictionum tempore, dolorẽ & triſtitiã ad id accõmodare, ꝙ noſtri dãni leuamen, & remediũ eſſe poſsit. Quod S. Chryſoſt. duplici ſimilitudine pulchrè declarat. Nam in doloribꝰ corporis, ꝗ grauior eſt, efficit, vt nõ ſentiatur minor: ſicut ꝗ grauẽ dolorẽ ex paronychia ſiue rediuia ſentiebat; cũ vehemẽti aliquo ſtomachi dolore vexatur, illum alterum non ſentit. Hunc in modum, quãdo te premet dolor detrimenti corporalis; eò quòd deſit tibi ſalus, aut 5. *Homil 5. ad popul.*

fortunæ bona, aut quid ſimile: procura vehementem aliquem dolorem de tuis peccatis, ob ſpirituale damnum quod ex eis oritur; & ob timorem horribilium ſuppliciorũ, quæ promeritus es: & hoc dolore alterũ mitigabis, eiuſq; detrimentum parui facies. Et propterea Chriſtus D.N. dixit amicis
q Matt. 10. 28. ſuis: q *nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam aũt non poſſunt occidere: ſed potius eum timete, qui poteſt & animam, & corpus perdere in gehennam.* Si enim hic timor verè occupauerit ſpiritum: omnes abſorbebit timores rerũ multò minorum. Præterea quemadmodum corporis medicaméta infirmis partibus ſunt applicanda, in quarum remediũ præſcribuntur; alioquin vtilia nõ erunt, ſed potiùs noxia: vt collyrium deſtinatum ad oculos curandos, illis eſt applicandũ, non ſtomacho, cui parùm proderit: quia non eſt aptum ipſi medicamentum: ita triſtitia propriè non eſt medicamentum ad infirmitatem, aut mortem, aut rerum temporaliũ iacturam curandam: nam quantumuis propter huiuſmodi triſteris, non conſequeris earum remediũ: quia illa propriè eſt peccatorum, & malorum, quæ ex eis proueniunt, medicamentum: & per eam curantur & reparantur. Stude itaque eam animæ damnis applicare: & ſic repelles eam, quæ te nimiũ vexat ob damna corporis,
r Iob. 1. 21. ſicut clauus clauo pellitur: quare tunc aptè dices, quod S. Iob: r *nudus egreſſus ſum, de vtero matris meæ, & nudus reuertor illuc, ſicut Domino placet, ita fit, ſit nomen Domini* in æternum *benedictum.*

§. 2. *Contra tentationes, quæ oriuntur ex timore ipſius mortis.*

1\. EX his, quæ modò diximus, licet accipere primum remedium aduerſus ſecundũ genus tentationũ, quę ex nimio mortis timore oriuntur. Dando ſcilicet omnem operam, vt noſtram voluntatem diuinæ omninò ſubijciamus, ipſamque mortem propterea acceptemus, quòd ipſe ita velit; ſuaque prouidentiâ tali tempore, & occaſione ita conſtituerit. nam
a Pſal. 67. 21 (vt ait Dauid) a *Domini Domini exitus mortis.* qui liberare poteſt à morte,
b Eccl. 11. 14. quem volet; & permittere in ea occumbere. Et Eccleſiaſticus dixit: b *vitam & mortem à DEO eſſe.* Cùm igitur vitam ipſe aliquot annorum iam dederit: nullam facit iniuriam, ſi nunc auferat. Neque cauſam habes conquerendi, quod auferat: ſed gratias potiùs agendi, quod per tempus aliquod eam tibi conſeruauerit; eique reddendi, quod ipſius
De mortal. n. 7. eſt, cùm id petit: quia ita illi placet. Meminiſſe debemus (ait Sanctus Cyprianus) voluntatem nos non noſtram, ſed Dei facere debere, ſecundùm quod, nos Dominus quotidie iuſſit orare. quam præpoſterum eſt, quamque peruerſum: vt cùm Dei voluntatem fieri poſtulemus: quando euocat, & accerſit nos DEVS, non ſtatim voluntatis eius imperio parea-

mus

Digitized by Google

mus. Obnitimur & reluctamur; & peruicatium more ſeruorum ad conſpe- "
ctum Domini cum triſtitia & mœrore perducimur. Exeuntes iſthinc ne- "
ceſsitatis vinculo, non obſequio voluntatis; & volumus ab eo præmijs cœ- "
leſtibus honorari, ad quem venimus inuiti. Non hoc eſt quod ipſe nobis "
commendauit cùm dixit: c vt *ſimiles eſſemus ſeruis exſpectantibus Dominum ſuũ,* " c Luc. 12. 36
quando reuertatur à nuptijs: vt cùm venerit, & pulſauerit, confeſtim aperiant ei. "
Tunc (ait Sanctus Gregorius) Dominus venit: quando accedit, vt iudicet; Homil. 13. in Euang.
vocat, quando infirmitatum pulſu nos admonet, mortem eſſe propè; aperimus autem illi confeſtim, ſi eam libenter acceptamus: nec refugimus de corpore exire, quando ipſe vult, vt exeamus. Et quamuis tremor hic, timorque ſit naturalis, & hoc nomine non ſit malus: decet tamen eum moderari: quemadmodum Chriſtus D. N. eum fuit moderatus, cùm dixit: d *Pater: ſi vis transfer calicem hunc à me*, ne bibam illum: *veruntamen non mea voluntas, ſed tua fiat.* d Luc. 22. 42.

2. Hvc accedit: quod hæc Dei voluntas, ſit iuſta quædam ſententia, in omnes poſteros Adami lata ob eius originale peccatum: per quod, ait Apoſtolus: e *mortem intraſſe in hunc mundum:* qui igitur culpam contraxiſti, rationi conſentaneum eſt, vt decretam ſententiam amplectaris, quando iuſtiſsimus Iudex eam vult exequi. Maximè, cùm ipſe idem Iudex Ieſus Chriſtus D. N. ad quem ea ſententia non ſpectabat, eò quòd nullius culpę fuerit reus: voluerit tamen eam ſubire; & quemadmodum cæteri homines, mori: acceptans ipſam mortem in flore ſuæ ætatis: quam eandem legem voluit etiam ſacratiſsimam ſuam matrem comprehendere, etiamſi fuiſſet ab omni culpa præſeruata. Multò igitur æquiùs eſt, te eidem legi ſubeſſe. e Rom. 5. 12

3. Plvrimvm etiam refert, vt facias ex neceſsitate virtutem, ad placandam Iudicis indignationem; qui videns te ſtatim monitum & citatum cõparere; eiuſdemque ſententiæ humiliter parêre, quam tulit in corpus tuum: erit in ſententia benignior, quàm in tuam animam eſt laturus. Cùm igitur hic exitus ſit omninò neceſſarius: ſi voluntatem promptam addideris, minus erit moleſtus, & mirum in modum vtilis; quia offeres Deo magna voluntatis promptitudine rem maximè precioſam, quam habes, ipſam ſcilicet vitam. Et qui tenebaris, eam offerre (ſi eam ille peteret) per Martyrium, in teſtimonium fidei & religionis Chriſtianæ, quemadmodum eam Martyres obtulerunt: offer nunc eam petenti, in teſtimonium obedientiæ; quã tanquam Chriſtianus profiteris: quia hoc modo omnes SS. Confeſſores vitam ſuam ei obtulerunt. Cum omnibus enim loquitur illa Saluatoris ſententia: f *ſi quis venit ad me, & non odit animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus:* vt ſcilicet, qui illum ſequuntur, ita ſint expediti, vt vitam ſuam illi offerant, quandocunque illam ipſe petierit; ſine replica, aut excuſatione, quaſi ſit ad aliud quidpiam neceſſaria. f Luc. 14. 22

4. *Poſidius in vita S. Aug. c. 27.* TALIS ERAT feruens ille Epiſcopus, quem in mortis articulo conſtitutum viſitans S. Auguſtinus, ac dicens, eius vitam ad Eccleſiæ bonum eſſe neceſſariam, is ſtatim reſpondit; oſtendens, quàm parùm detineretur amore vitæ: *ſi nunquam benè; ſi aliquando, cur non modò?* ſi Deus ita nunc vult, quid opus eſt cum exiguę reſignationis ſignificatione petere dilationem in aliud tempus, quod tibi videtur commodius? 5. præſtat mori, quando Deus vult: quàm cùm tu optas. MELIVS enim DEVS nouit tempus, in quo tibi expediat mori, vt ſaluus fias. quòd ſi exiſtimas te alio tempore melius fore præparatum: DEVS fortè nouit, id non ita futurum. Cùm igitur facilè ſit, tuā cogitationem errare, DEVS verò errare non poſſit: ſecuriùs multò eſt, iudicium tuum eius iudicio accommodare; & mortem, quo tempore ille eam miſerit, acceptare.

6. *Lib. de diſci. Chriſtia. vel de domo diſciplinæ c. 2. tom 9.* AD QVID (ait S. Auguſtinus) tantopere horrere mortem: cùm ſiue timeas, ſiue non, illa tamen ſit ventura, ſiuè tardè, ſiuè citò? ſi times: non efficies timore tuo, ne illa non veniat. meliùs itaque eſt id timere, quod ſi timeas, non eueniet. Quod autem illud eſt? peccatum. Peccatum time: quod maximè tua intereſt, vt mors tua ſit bona: quæ ſi bona fuerit, nō eſt cur eam timeas: ſed cur potiùs deſideres ob ingentia bona, quæ venient tibi cum illa. quod enim maius bonum tibi in hac vita eſſe poteſt, quàm peccato finē imponere? *Lib. de bono mortis c. 4. g Sap. 1. 13. 16.* Fruſtrà (ait S. Ambroſius) homines timent mortem, quaſi eſſet naturæ finis, & iactura. ſi enim meminerimus ſententiæ Sapientis, g *quoniam Deus mortē non fecit: impij autem manibus & verbis accerſierunt illam?* inueniemus (inquit) mortem finem eſſe peccati. Nam quò diutiùs vita producitur; eò magis culpa multiplicatur; & per mortem peccatoris, profluens multorum peccatorum prohibetur, ne in inferno ſupplicia ſint grauiora, *S. Amb. ſup c. 7.* & *grauius eſt ad peccatum viuere, quàm in peccato mori.* ex primo enim ſemper augētur peccata: ex ſecundo ceſſant. ſi autem iuſti moriantur, etiam morte ſua finem imponunt leuioribus culpis; ceſſatque timor, & periculum in grauiores decidendi. *Idem c. 2.* Cur ergo (ait idem Sanctus Doctor) adeò deſideramus vitam, in qua, quò quis diutiùs viuit, eò maius peccatorum pondus ſibi imponit? eſt autem culpa horrendum adeò malum: vt cuiuis calamitati expediat quemque ſe offerre, vt culpam euadat. Ex quo ſolennis illa & memorabilis proceſſit ſententia S. Bernardi dicentis: *Lib. de interiori domo c 35.* " viuere erubeſco, quia parùm proficio; mori timeo, quoniam non ſum paratus: malo tamen mori, & miſericordiæ Dei me committere, & commēdare: quia benignus & miſericors eſt; quàm de mala mea conuerſatione ſcandalum facere. "

7. HVC accedit, quòd mors iuſtis ſit finis reliquarum miſeriarum, quas in hoc mundo ſuſtinēt: ſiquidem illa finem imponit tentationibus, infirmitatibus, doloribus, tædijs, calumnijs, inuidijs, & hominum perſecutionibus: quæ omnia, mille animæ periculis ſunt obnoxia. Ex quo prouenit, vt

(quem-

(quemadmodum ait S. Auguſtinus) ex quo quis incipit viuere, incipiat etiā mori: ideoque ipſa vita, eſt mors quædam producta, vel protracta: cuius moleſtia cū ipſa morte finitur: cuius timor, ſi magnus ſit, eſt ipſamet morte grauior. Et (quemadmodum S. Ambroſius ait) *quibus grauis eſt timor mortis, non eſt graue mori: ſed graue eſt viuere ſub metu mortis.* qui metus, morte veniente, ceſſat. Hoc igitur ipſum permouere nos debet ad moderandum & reprimendum adeò moleſtum metum, qui vitam ipſam reddat quaſi continuam quandam mortem: ſiquidem vbi non eſt timor, ſed deſiderium: dulce eſt mori, quia ſic illud impletur. *Li. 13 de Ciuit. Dei 5.10* *Supra. 5. 8.*

Qvomodo autem iuſti mortem non habeant in deſiderio, qui credunt, & ſperant pręmia, quæ poſt eam conſequuntur? hoc elegantiſsimè declarauit S. Cyprianus his verbis, quibus multas inſinuat rationes dulces ac efficaces. Cùm Chriſtum videre, gaudere ſit: nec poſsit eſſe gaudiū noſtrū, niſi cùm viderimus Chriſtū. quæ cæcitas animi, quæve dementia eſt, amare preſſuras, & pœnas, & lacrymas mūdi: & non feſtinare potiùs ad gaudiū, quod nunquā poſsit auferri? hoc aūt fit: quia fides deeſt; quia nemo credit viuacitate fidei, qua par eſt, vera eſſe, quę promittit Deus, qui verax eſt, quēadmodū credebat Apoſt. qui dicebat: *mihi viuere Chriſtus eſt, & mori lucrū.* Lucrū maximū cōputās, ſæculi laqueis nō teneri, nulliſq; peccatis, & vitijs carnis, obnoxiū fieri: exemptū preſſuris angentibus, & venenatis diaboli faucibus liberatū, ad lætitiā ſalutis æternæ, Chriſto vocāte, proficiſci: mori planè timeat, ſed qui ex aqua & Spiritu nō renatus, gehēnæ ignibus mācipatur: mori timeat, qui nō Chriſti cruce, & paſsione cēſetur eſſe redēptus: mori timeat, qui ad ſecundā mortē de hac prima morte trāſibit: mori timeat, quē de ſęculo recedentē perēnibus pœnis æterna flāma torquebit; mori timeat, cui hoc mora lōgiore cōfertur, vt cruciatus eius & gemitus interim differatur. Nā qualē te inuenit Dominus, cū vocat: talē pariter, & iudicat. Si quotidie oramus, & petimus, vt adueniat regnū cęlorū: quomodo terrena captiuitas delectat? quid precib⁹ frequēter iteratis rogam⁹, vt acceleret dies regni, ſi maiora deſideria & vota potiora ſint, ſeruire iſtic diabolo, quā regnare cū Chriſto? ſi in Chriſtū credimus, fidē verbis & promiſsis eius habeam⁹: nā quod morimur, ad immortalitatē morte trāſgredimur: nec poteſt vita æterna ſuccedere, niſi hinc cōtigerit exire. Eius eſt in mūdo diu velle manere, quē mūd⁹ oblectat, quē ſęculū blandiēs ac decipiēs, illecebris terrenę voluptatis inuitat. Porrò cū mūdus oderit Chriſtianū, quid amas eū, qui te odit: & nō magis ſequeris Chriſtum qui te & redemit, & diligit? qui igitur renūciauimus mūdo, & tanquā hoſpites & peregrini iſtic interim degimus: amplectamur diē, qui aſsignat ſingulos domicilio ſuo; qui nos iſtinc ereptos, & laqueis ſæcularibus exutos, paradiſo reſtituit, & regno cœleſti. quis non peregrè cōſtitutus properaret in Patriam regredi? quis non ad ſuos nauigare feſtinans, *Lib. de Mortalit. n. 2.*

Digitized by Google

» ventum proſperum cupidiùs optaret, vt velociter charos liceret amplecti.
» Patriam noſtram Paradiſum computamus; parentes Patriarchas habere
» iam cœpimus: magnus illic nos carorum numerus expectat, Apoſtolorum
» glorioſus chorus, Prophetarum exultantium numerus, Martyrum innu-
» merabilis populus, triumphantes illic Virgines,& copioſa turba deſiderat:
» iam de ſua immortalitate ſecura; & adhuc de noſtra ſalute ſolicita. Ad ho-
» rum conſpectum, & complexum venire, quanta & illis, & nobis in com-
» mune lætitia eſt? qualis illic cęleſtium regnorum voluptas, ſine timore mo-
» riendi;& cum æternitate viuendi? quàm ſumma & perpetua fœlicitas? Hæc
ib. de bono ortu c. 8. Phil. 1.23 Cor. 5.2. in ſumma S. Cyprianus, quæ etiam fusè confirmat S. Ambroſius, id quod eſt ex mente Apoſtoli dicentis: h *cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto, quia id mihi multò melius.* Verum eſt quidem, feruentia huiuſmodi deſideria dona eſſe Dei non omnibus, ſed valdè perfectis conceſſa. Nam quoſdam Deus per viam timoris deducit, non exiſtimantes, ſe eſſe ſecuros; nec in ſupremi Iudicis oculis ſatis mundos. Et multi ſancti horam illam timebant; alij cum tremo-
...rm. 56. in ant. re quodam expectabant. quemadmodum S. Bernardus aiebat: ſponſum propè quidem eſſe ſponſæ, quæ vno tantùm corporis pariete ab illo diuiditur;& propterea cupit diſſolui; &, rupto medio pariete, cum illo eſſe, quem poſt parietem ſtatim eſſe confidit. Ego, autem, inquit, quoniam pec-
Pſa. 33.22. cator ſum, diſſolui non cupio, ſed reformido: ſciens quia i *mors peccatorum peſſima.* formido exire, & in ipſo contremiſco portus ingreſſu: dum non confido, propè aſsiſtere, qui excipiat exeuntem: nam poſt corporis pecca-
Iſai 59. 2 torum parietem, eſt paries k *peccati, qui diuiſionem facit inter Deum & illos.*

§. 3 *Contra tentationes, quæ oriuntur ex nimio timore damnationis.*

EX vtraque prædicta iuſtorum diſpoſitione, occaſionem arripit Dæmon, ad eos in illo certamine oppugnandos. Nam lętos & confidentes, morique cupientes impellit, ad virtutis limitem transgrediendum per vanitatem, propriam fiduciam, ſecretam ſuperbiam & arrogantiam: quos verò triſtes videt, ac de ſuo periculo metuentes, ad alterum impellit extremum, nimię ſcilicet triſtitię,& puſillanimitatis, magnæque de diuina miſericordia diffidentiæ. Quamobrē magna attentione opus eſt, ad ita ſequendum ſpiritum bonum, vt ad neutrum declinetur extremum. Sed quemadmodum magis communis, & quaſi naturalis eſt timor in illa hora: ita ma-
3. 4. & 18. ior eſt hoſtis aggreſsio, vt in hoc trahat extremum: Contra quod in primo Tractatu multæ rationes ſunt allatæ, ad exſtimulandos puſillanimes,& falſas eorum apprehenſiones, in quibus omnes ipſorum diffidentiæ fundantur, diſſoluendas. Ex quibus omnibus referemus hic ſex, tanquam indicia

certiſ-

certiſsima; quæ oſtendant, Deum D. N. paratum eſſe, ad recipiendam in illa hora noſtram pœnitentiam, ſuamque gratiam nobis communicandam, & nos ad æternam ſuam gloriam admittendos.

Prima ratio eſt infallibilis Dei promiſsio: qua ſine vlla temporis limitatione dixit: a *in quacunque die conuerſus fuerit impius ab impietate ſua, impietas non nocebit ei*, b *ſed vita viuet, & non morietur:* Cùm igitur Dei promiſſa non ſint inania, ſed ſolida & firma: ſignũ eſt euidẽs, ipſum velle dare, quæ promittit, modò appoſita cõditio adſit. Quòd aũt cõditio adſit, eſt indiciũ ſecundũ, ipſi⁹ Dei vocatio, homines in ea hora vocãtis, & inuitãtis, vt ad ipsũ cõuertantur, ſeq; offerãt ſuo creatori. Nõ. n. amãtiſsimo huic Patrifamilias ſatis eſt c *operarios vocare primo mane*, nec in meridie, aut veſperi, ſed etiã *vndecima* & vltima diei *hora*, quæ ſcilicet morti eſt proxima: & quandocunque vocat, auxilia offert ſufficientia, vt ipſius vocationi pareatur. 1. a Ezec. 33. 12 b c. 18 21. 2. c Matth. 20. 1. 6.

Tertia ratio eſt deſumpta ex præcepto ſeueriſsimo, quo iubet nullum, quamdiu viuit, deſperare, aut diffidere de venia, aut miſericordia diuina. quare etiam in illa vltima hora illud tranſgredi, grauiſsimum eſſet ſcelus: Ideoque certiſsimum voluntatis Dei indicium eſt, vt etiam tunc veniam peccatorum, & æternam vitam ſperes. Cùm igitur nullus ſperet, quod eſt impoſsibile: certum eſt, ipſum deſiderare dare tibi, quod te iubet ſperare; mediaque daturum ad id obtinendum. 3.

Ex quo fit, vt in illa hora obliget te præceptum confeſsionis peccatorum: etiamſi plurima & grauiſsima fuerint. nec minus efficax eſſe Sacramẽtum, ad ea tunc remittenda, quàm in toto tempore præcedenti. quòd ſi tũc dubium occurrat, an dolor ſit verus, & propoſitum firmum, eò quòd potiùs videantur peccata te, quàm te illa deſerere. Hæc quidẽ optima ratio eſt, vt tempeſtiuè tu deſeras peccata, & remedia applices contra illa: non verò, vt tunc diffidas, ſi eò vſq; fuiſſes negligentior. Nam etiã bonus latro in hora mortis furta deſeruit, & eorũ remiſsionẽ obtinuit. Cui cũ Chriſtus D. N. ſuę paſsionis fructũ eo tẽpore applicauit: magno id fecit cõſilio: vt nullus ſcil. peccator, in tali periculo diffideret, ſe veniã obtenturum: ſi vel tunc peccata ſua confiteatur, & ignoſci ſibi petat, quemadmodum bonus ille latro fecit. 4.

Hoc idem multò adhuc ampliùs confirmatur ex alio præcepto, quod etiam tunc obligat, communicandi ſcil. ſiue ſumendi viaticum, vt dicitur, pro vltimæ diei itinere. Sanctiſsimum enim Euchariſtiæ Sacramentum eſt pignus æternæ vitæ, ſignumque certiſsimum, quòd Devs, quantùm in ſe eſt, velit illam tibi dare, ſiquidem iubet, pignus eius accipere. 5.

Obsignat hæc omnia denique indicia, quod Chriſtus D. N. ſpeciale Sacramentum inſtituerit, ad ſpiritualem gratiam infirmis communicandã, eoſque diſponendos ad bonam mortem, quæ ſit tranſitus ad gloriam: cuius Sacramenti ad hæc efficacitas in proximo capite indicabitur. 6.

Digitized by Google

CAPVT VII.

DE EXTREMAE VNCTIONIS SACRAmento, eius effectibus, & ad bonam mortem auxilijs.

ADMIRANDA fuit Chriſti D.N. prouidētia erga iuſtos infirmos, & in periculo mortis, à tentationibus in proximo capite dictis oppugnatos. Quemadmodum enim Sacramentum confirmationis inſtituit, ad communicandam fidelibus gratiam, & ſpeciale auxilium, vt in fidei confeſsione firmi & conſtantes eſſe poſſent; & Tyrannis reſiſtere, qui, adhibitis tormentis, eos contenderent ab ea confeſsione retrahere: ita inſtituere voluit Extremæ Vnctionis Sacramentum, vt infirmis morti proximis ſpecialem gratiam, & auxilium conferret; quò firmi & conſtantes in Fide, & Charitate permanerent; & horrendis tentationibus, & oppugnationibus reſiſterent, quas ex doloribus, & infirmitate; & metu temporalium rerum, quas amittunt, & æternorum, quæ ſunt illis euentura, paterentur. Cùm enim corporis vires ſint debilitatæ; ſpiritus verò aliquo modo obfuſcatæ, (quia (vt S. Auguſtinus ait) *illic rapitur tota intētio mentis, vbi eſt vis doloris*) conſtituit Saluator noſter, vt ſupplerentur & confortarentur à viribus ſupernaturalibus gratiæ, & auxilijs ſanctarum inſpirationum, quæ per hoc Sacramentum tribuuntur. Quare non fuit hoc Sacramentum pro ſanis inſtitutum, etiamſi in mortis periculo verſentur: quales ſunt; qui per Iudicis ſententiam vltimo afficiuntur ſupplicio. Huiuſmodi enim munire ſe poſſunt Sacramentis confeſsionis & communionis: pollentque iudicio, & integris naturæ viribus, quibus cùm diuinæ gratiæ virtute poſſunt ſuis hoſtibus in huiuſmodi conflictu ſtrenuè reſiſtere. Ac propterea etiam, cùm periculoſæ infirmitates ſæpiùs euenire poſsint, ipſaque extrema vnctio aliquas reparet: (vt paulò inferiùs dicemus) toties hoc Sacramentum repeti poteſt: quoties infirmitas, mortiſque periculum redire continget. nam & neceſsitates, & tentationes redeunt, ad quarum ſubſidium hoc Sacramentum ordinatur. In vna tamen eademque infirmitate & periculo non licet repetere, quia ita Chriſtus conſtituit, vt eius gratiæ, & auxilij, quod toto periculi tempore illa confert, efficacitas intelligatur.

Serm. 48. ad Fratr. in Heremo.

§. 1. Septem Extremæ Vnctionis effectus.

CVM Sacramenta varios proprios effectus habere ſoleant: hoc multos
habet, ac præclaros, qui per varias vnctiones, in diuerſis corporis par-
tibus, ſacro oleo factas ſignificantur: quibus petitur à Deo, dimitti pecca-
ta infirmo, quæ in eis partibus admiſit: iuxta illud S. Iacobi Apoſtoli: a *infir-* a *Iaco. 5.*
matur quis in vobis? inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, vngentes eum
oleo in nomine Domini: & oratio fidei ſaluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus:
& ſi in peccatis ſit, remittentur ei. in quibus verbis (quemadmodum concilium *Seſſ. 14. d*
Tridentinum explicat) duo genera effectuum inſinuauit Apoſtolus: quoſ- *Extrem*
dam in ordine ad corporis infirmitatem, quoſdam verò magis præcipuos in *ctione. c.*
ordine ad animam: proprium enim eſt huius Sacramenti (vt loquitur Con- *& Conci*
cilium) *ſanitatē corporis* adferre, *vbi ſaluti animæ expedierit*, & ob alios maio- *Florent.*
ris gloriæ Dei fines. Et hoc ſignificant illa verba: *oratio fidei ſaluabit infirmum,* *de Suare*
communicando præcipuè gratiam, quæ animam ſanat, ac ſanctificat: cor- *Tom. 4. d*
pori verò ſanitatem impertit, & à periculo eripit, in quo verſatur. Ait verò *41 ſectio*
id præſtare orationem fidei: nam oratio, vt obtineat, quod petit, debet eſſe *Magis 4*
coniuncta fidei, & fiduciæ de promiſsione diuina, & miſericordia eius, qui *23. S Th*
eam promiſit: cui (vt ait S. Thomas) præcipuè innititur impetratio ora- *Bonaue.*
tionis. Et hanc Chriſtus D. N. ab infirmis exigebat, cùm volebat eis imper- *Theologi*
tire ſanitatem: licèt interdum eam impertiretur, attendens ad b *fidem eorum,* *cōmunite*
qui pro infirmis intercedebant. Et idem facit in oratione, quæ fit in hoc Sa- *2. 2. q. 83.*
cramento: quæ præcipuè innititur fidei Eccleſiæ, cuius nomine Sacerdos o- b *Matt. 9*
rat, cùm vngit. Plurimùm tamen iuuat fides ipſius infirmi: quæ quò fuerit
maior, eò ille magis aptus eſt, ac diſpoſitus ad beneficium recipiendum,
quod per eam intendit.

SED quoniam nō ſemper expedit, corporis ſalutem obtinere: efficit hoc 2.
Sacramentum alium effectum, magnum ſcil. ſubſidium & fortitudinem ad
infirmitatis moleſtias, cum patientia, & ſpirituali lætitia ſuſtinendas. vt li-
cèt corpus ipſum ſanitatem nō obtineat: *infirmus* tamen ex hoc Sacramento
ſubleuatus, morbi incōmoda ac labores leuiùs ferat, & ſpiritu proficiat. Quam ob
rem non expedit, Sacramentum hoc eò vſq; differre, cùm infirmus in vlti-
mo iam mortis agone verſatur, nec poteſt duobus his effectibus frui. Nam,
etſi expectandum ſit verum, & probabile mortis periculum, quo ſcilicet &
animæ pericula, & corporis anguſtiæ creſcere ſolent: præſtat tamen tunc
non diu differre hoc Sacramentum: vt eius gratia confortet, adiuuetq; ad
illas moleſtias & labores vtiliter ferendos.

SED multo præſtantiores ſunt duo alij eiuſdem Sacramenti effectus, ad 3.
ipſam animam ſpectantes. alter eſt, quòd delicta, eorumque reliquias ab- *Vide Su*
ſtergat: quæ ſcilicet poſt confeſsionem & ſacram communionem ſuperſunt: *ſupra.*

 quem-

quemadmodum verba illa Apoſtoli indicant: *ſi in peccatis ſit, remittentur ei.* & idem ſignificat forma, quæ in ipſis vnctionibus adhibetur: dicitur enim: *per hanc ſanctam vnctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam ignoſcat tibi Dominus, quicquid deliquiſti per viſum, auditum,* &c. In quo effectu tria includuntur, quę poſſunt remitti. Nam, ſi infirmus poſt vltimam confeſsionem incidiſſet in aliquod lethale peccatum, quod non poſsit confiteri; aut quia eius non meminit; aut, quia loqui non poteſt; aut, ob aliam cauſam inculpabilem; ſi is magnum dolorem concipiat de ſuis peccatis; aut, antequam rationis vſu priuaretur, eum conceperat: etiamſi ad perfectam contritionem non peruenerit; iuſtificabitur, ſuſcepta extrema vnctione: quia in tali caſu verè hoc Sacramentum confert gratiam. Ex quo apparet, quantùm referat hoc Sacramentum omnibus infirmis dari. ſiquidem euenire poſsit, vt, eo ſuſcepto, ſit ſaluus: non ſuſcepto verò, damnetur.

4. PRAETEREA remittit omnia peccata venialia, quibus cor non ita adhæret, vt propoſitum habeat in eis perſeuerandi. nam formæ Sacramentorum faciunt, quod ſignificat in ſumente. Cùm igitur huius Sacramenti forma petat, vt Deus infirmo ignoſcat quicquid peccauit per quinque ſenſus, totam ſc. multitudinem peccatorum, quæ ordinariè per eos ingreditur: ſignum eſt, nullum prætermittere, quod non ignoſcat: cùm non adeſt obex, remiſsionem impediens. Sed non ſine myſterio & cauſa voluit Chriſtus D. N. quinquies aut ſeptics repeti vnctionem, & orationem, in qua peccatorum remiſsio petitur. fortè. n. exſtimulari voluit fidem, quod magnus DEVS noſter diſtinctam & particularem habeat omnium horum peccatorum notitiam: & quod neceſſarium ſit orare, & veniam omnium petere. nec ſimus contenti, id in genere facere; ſed repetamus ſepties, imò ſepties ſepties orationis & contritionis actus, de culpis, quas per ſingulos ſenſus admiſimus, & prauis operibus manuum, greſsibuſque pedum, & affectibus, & concupiſcentijs carnis deprauatis. Quò enim maiori feruore hæc petit infirmus: eò recipiet maiorem gratiam, & remiſsio erit plenior: quia diſpoſitio, qua Sacramentum ſic ſuſcipitur, eſt plenior.

5. Trid. IDEM Sacramentum reliquias, hoc eſt pœnas, remiſsis peccatis debitas, abſtergit: quamuis non ſemper omnes; ſed plus minuſve iuxta ſuſcipientis diſpoſitionem: quæ adeò feruens & magna eſſe poteſt, vt cum hoc Sacramento ita animam purificet; vt ex corpore exiens, rectà volet in cœlum, nec tranſeat per ignem purgatorium.

6. SED plurimùm eminet Sacramenti huius gratia in auxilijs, & ſubſidijs internis, quæ tribuit, ad animam in tentationibus, & moleſtijs corroborandam, ne in culpas nouas incidat: ſed perſeueret, etiam cum nouis meritis; donec integram victoriam, omniumque laborum ſuorum præmium conſequatur. quemadmodum pulchrè declarauit concilium Tridentinum his

verbis

verbis: circa huius Sacramenti inſtitutionem Sancta hæc Synodus declarat,& docet:quòd clementiſsimus Redemptor noſter, qui ſeruis ſuis quouis tempore voluit de ſalutaribus remedijs, aduerſus omnia omnium hoſtium tela eſſe proſpectum: quemadmodum auxilia maxima in Sacramentis alijs præparauit,quibus Chriſtiani conſeruare ſe integros, dum viuerēt, ab omni grauiore ſpiritus incommodo poſsint; ita Extremæ vnctionis Sacramento finem vitæ,tanquam firmiſsimo quodam præſidio muniuit.nam etſi aduerſarius noſter occaſiones per omnem vitam quærat, & captet, vt deuorare animas noſtras quoque modo poſsit: nullum tamen tempus eſt, quo vehementiùs ille omnes ſuæ verſutiæ neruos intendat, ad perdendos nos penitus,& à fiducia etiam, ſi poſsit diuinæ miſericordiæ deturbandos, quàm cùm impendere nobis exitum vitæ perſpicit. Et c.2.addit, quaſi huius Vnctionis finem eſſe: hæc damna præuenire. AEgroti,ait, animam alleuiat,& confirmat: magnam in eo diuinę miſericordiæ fiduciam excitando: qua infirmus ſubleuatus,& morbi incommoda, ac labores leuiùs fert; & tentationibus Dæmonis,calcaneo inſidiantis, faciliùs reſiſtit. Hæc Concilium. ex quibus apparet cauſa,cur hoc Sacramentum, Olei vnctione adminiſtretur: non ſolùm,quòd ſignum ſit medicinæ corporis & animæ; ſed etiam, quòd nos faciat ſtrenuos luctatores contra tentationes: quæ ſicut peccata, ita ipſæ per quinque Senſus ingrediuntur, in quibus fiunt Vnctiones.

Seſſ 14. decreto de Sacram. extr. Vnct. ante. c. 1.

Denique oleum (vt Theodoret.ait) ſignum eſt miſericordiæ, & lætitiæ:vt eo vnctus infirmus magnam concipiat lætitiam & fiduciam de miſericordia Dei; magnumq; recipiat animum in hoc certamine: ſperāns in diuina gratia,ſe poſſe victorem euadere.Nec tamen ſine cauſa vnctiones hę fiunt ſine balſamo,quod in Confirmatione oleo admiſcetur: nam hoc Sacramentum nō tam accipitur ad ſanctitatis odorem in hac vita ſpargendū; quàm ad perfectam puritatem obtinendam, tranſitumque ſecurum ad alteram vitam: quia ipſi infirmi demiſsè fatentur: ſe æquè in anima, ac corpore ægrotare.nam ex ijs,quæ audiunt dici, quando vnguntur, proteſtantur,ſe ex ſe ipſis eſſe peccatores. quod vniuerſim in illa hora eſt ſecuriùs: vt totam noſtram fiduciam in diuinæ miſericordiæ magnitudine magis, quàm bonæ vitæ noſtræ odore ponamus. quemadmodum Daniel dicebat: c *non in iuſtificationibus noſtris proſternimus preces ante faciem tuam; ſed in miſerationibus tuis multis*.

In 6. cap. S Marci.
Pſal. 103. 15.

Ex his ſex Extremæ Vnctionis effectibus oritur vltimus: quòd ſcillicet plurimùm iuuet ad bonam mortem obeundam, quia vltima victoria tentationum & peccatorum obtineatur,& extrema perſeuerantia in gratia Dei. Cuius bonæ mortis præſtantiam in proximo capite indicabimus.

c Daniel 9. 18.

CAPVT VIII.

IN QVO CONSISTAT BONAE MORTIS præſtantia: & quinam ex iuſtis prætioſiorem ſortiantur.

IVre optimo Regius Propheta dixit: a *precioſam eſſe in conſpe-*
1. *ctu Domini mortem Sanctorum eius*; qua decem ſummi precij ex-
cellentias conſequuntur. Nam in ea omnia in vniuerſum pec-
cata magna, paruaque finiuntur; & ſimul pericula recidendi.
2. *Ceſſat* deindè carnis rebellio, pugna paſsionum, & deprauata mundanorum
3. ſocietas; damnaque omnia, quæ ex his hoſtibus proueniunt. *Triumphant* de
dæmonibus, eorumque tentationibus: nam vltima hæc victoria victos eos
4. relinquit, & fruſtratos. *Manent* verò ipſi confirmati in gratia, in ſanctitate,
cæteriſque virtutibus, abſq; vllo timore eas amittendi, aut ſuum remit-
5. tendi feruorem. *Obtinent* inſigne perſeuerantiæ donum: quod eſt prædeſti-
6. natorum proprium: quibus corona promittitur. *Cauſa* ipſorum & lis, quæ
toto vitæ decurſu pendebat, de iure primogenio cœleſti, fœliciter in fauo-
rem ipſorum concluditur; & in deſpectum aduerſariorũ, vltimã accipiunt
7. pro ſe ſententiam, qua æternùm liberantur à pœnis inferni. Et *niſi* purgan-
dum aliquid in eis ſuperſit, rectà aſcendunt eorum animæ ad æterni regni
poſſeſsionem capiendam: in quodam ſtatu adeò fœlici, vt expediti ſint ab
omnibus malis, quæ timeri; fruantur verò cum ſummo gaudio omnibus
8. bonis, quæ deſiderari poſſent. *Et* quamuis corpus maneat in terra: id tamen
fit cum ſpe certiſsima, quòd ſuo tempore reſurget, vt ſimul cum anima ea-
9. dem gloriâ fruatur. *Quid* verò dicam de lætitia, qua Angeli afficiuntur, &
reliqui beatorum ſpiritus ex hac morte? ſi enim tantum eſt illis gaudiũ ex
conuerſione peccatoris: quomodo non gaudebunt, cùm videbũt ſaluum,
& in loco iam tuto poſitum? exeunt cum magna lætitia ei obuiam; & ali-
quando multi eorum morti tali aſsiſtunt: vt eum honorent, & ad gloriam
10. comitentur. *Denique* ipſemet Dominus Angelorum obuiam exit; vt & eos
S. Greg. 4. honoret, qui ipſum honorarũt; & hoſpitio in cœlo excipiat eos, qui ipſum
Dialog. c.11. in cordis ſui hoſpitio exceperunt. Nam ſi obuiam iuit filio prodigo expan-
ſis vlnis; exhibuitque illi ſolenne conuiuium cum Muſica inſtrumentorum
ac vocum ſuauiſsima: quomodo non ibit obuiam dilecto, & obediẽti filio?
quomodo non veniet ad illum, vt hunc ei honorem faciat; ſuumque im-
b Ioan. 14.3 pleat verbum, quod dixit: b *iterum veniam, & accipiam vos ad me ipſum, vt vbi*
c Rom. 14.13 *ſum ego, & vos ſitis.* c *ô beati mortui, qui in Domino moriuntur*; in eius ſcilicet vl-
d Cant. 8.5. nis, & d *innixi ſuper dilectum ſuum aſcendunt de hoc deſerto, delitijs affluentes*: vt
ſuorum laborum præmio in æterna requie fruantur.

§. 1. *In quo bona & mala mors conſiſtant.*

Non ſine cauſa, cùm dixit Dauid: *mortem iuſtorum eſſe precioſam,* adiecit: *in conſpectu Domini.* quia ſolus ipſe hanc præſtantiã agnoſcit. quæ, vt plurimum abſcondita eſt ab oculis hominum, eò quòd in externa ſpecie valdè ſimilis ſit mors impiorum & bonorum, nam (vt ait Salomon) e *moritur doctus ſimiliter vt indoctus.* e Eccl. 2.16.

Ad cuius declarationem præmittendum eſt: (quod ait S. Ambroſius) tria eſſe mortis genera: quædam enim eſt bona, alia mala, alia indifferens. Mors mala, eſt lethale peccatum: per illud enim amittit anima vitam gratiæ & charitatis. Et de hac dixit Deus per Ezechielem: f *anima quæ peccauerit, ipſa morietur.* Mors bona eſt, ipſa iuſtificatio, qua peccator moritur peccato, vt viuat Deo. de qua dixit Apoſtolus: quod g *conſepulti ſimus cum Chriſto per Baptiſmum:* addit tamen: *in mortem,* vt bonam ſcilicet ſortiamur. Ad eandẽ verò pertinet etiã illa, quam mortificationẽ appellamus: per quã exſpirãt vitia, vt virtutes reuiuiſcant. Mors indifferens eſt, ipſa naturalis, qua anima ſeparatur à corpore: & hæc bonæ aut malæ compellationẽ accipit ex duabus alijs, quibus coniungitur. Quare mors naturalis cenſebitur mala & horrenda: quãdo coniungitur animæ, culpâ lethali mortuæ. de qua Dauid: h *mors peccatorũ peſſima:* nam eius finis eſt alia mors, quã S. Ioan. i *mortem ſecundã* appellat: eſt aũt mors æterna. At ipſa naturalis mors bona eſt, & amabilis, quãdo cõiungitur animę peccato mortuę, & gratiâ Dei iuſtificatę. de qua idem Dauid dixit: quod k *eſſet precioſa,* quia eius finis eſt vita æterna.

Lib de bon. Mor. c. 2.
f Ezech. 18. 20.
g Rom. 6. 4.
h Pſal 33. 22
i Apoc. 20. 14.
k Pſa. 115. 15.

Ex quo fit, vt (quemadmodum S. Auguſtin. perpendit) omnes homines tam boni, quã mali bonam mortẽ deſiderent, & pro ea obtinenda Deũ orent. quorũ modus loquẽdi, & vſurpata phraſis eſt, ita mihi Deus det bonam mortẽ; aut ita Deus auertat à me malã mortẽ. At peccatores peruerſi plus amãt mortem, quàm vitam: quia amare eſt benè velle; & bonam mortem habere volunt, vitam autem bonam habere non curant; mori malè timent, & malè viuere non timent: & in hoc pereunt. Cuius remedium eſt, vt corrigant malè viuere, & timeant malè mori. Noli, inquit, timere: non poteſt malè mori, qui benè vixit: fieri benè poteſt, vt iuſtus naufragio pereat, aut gladio percutiatur, aut à beſtijs lanietur: & nihilominùs verum eſt: nõ malè mori, qui benè vixerit: nam hæc mors, quæ videtur mala in oculis hominum, precioſa eſt in conſpectu Dei. quemadmodum fuit mors Martyrum, quamuis horrendis cruciatibus & tormentis extincti ſint. Id itaque age, vt bonam vitam habeas: & quęcunque occaſio fuerit, vt exeas de hoc corpore, mors erit bona. Exis enim ad requiem, exis ad beatitudinem & vitam æternam, quæ nõ habet timorem nec finẽ. ſi tibi bona videtur l *mors diuitis in purpura & byſſo:* reſpice eius finẽ, & videbis mortẽ

1. Lib. de diſcipl. Chriſtian vel de domo diſciplin. c. 12.
l Luc. 16. 22.

fuiſſe

„ fuiſſe malam. quia peruenit ad tormenta, & ſitim horrendam: qua ita premebatur, vt vel *aquæ guttam inter flammas* deſideraret. Quaſi mala videbitur tibi mors iacentis pauperis ante ianuā diuitis, inter linguas canū, in fame & ſiti, micas de menſa deſiderātis: ſed finē eius reſpice. fidei oculū in eum intende: contigit mori inopem illum, *& deferri ab Angelis in ſinū Abrahæ*: quid proderat diuiti ſepulchrum marmoreum ſitienti apud inferos? quid oberant pauperi panni & vlcera requieſcēti in ſinu Abrahæ? Modò elige mortem, quam volueris. dic mihi, quis benè mortuus eſt, & quis male? puto quia meliùs ille pauper, quàm ille Diues. *Diſces ergo benè mori, ſi didiceris benè viuere.* Hæc S. Auguſtin. qui in alio loco idem affirmat, dicens: quod opera ſequuntur animam, quando exit ex hac vita: & quando fuerunt illa mala, mortem eius reddunt malam. quæ illa contremiſcit, & quærit, ea effugere, induciaſque petere. tunc, quaſi loquentia ſimul opera eius, dicent: tu nos egiſti: opera tua ſumus, non te deſeremus: ſed tecū ſemper erimus, tecumque pergemus ad iudicium. Quod ſi opera fuerunt bona, etiam mortē reddunt bonam, & comitantur ipſam animam, quemadmodum aſſeruit vox cœleſtis S. Ioanni: *Beati, qui in Domino moriuntur: amodò iam dicit ſpiritus, vt requieſcant à laboribus ſuis: opera enim illorum ſequuntur illos.*

Serm 52. ad Frat. *Lib. de vanitate Sæculi, c. 1.* *Idem dicit Hugo de S. Victore. l. 1. de anima. c. 2.* m *Apoc.* 14 13.

2. QVARE, mala eſt illa mors, qua occumbit homo in certamine illo victus à Dæmone, tradens & ſubdens ſe ei, quod execrāda eius ſuggeſtio perſuadebat. de quo dixit David: n *conſtitue ſuper eum peccatorem, & diabolus ſtet à dextris eius,* vt præualeat. *Cùm iudicatur, exeat condemnatus.* Illa tamen mors bona eſt & precioſa, in qua Iuſtus ex Dei fauore, & Sacramentorum virtute victorias ſuas confirmat: vincens vltimas Dæmonis tentationes, Chriſtoque Domino noſtro vſque ad mortem obtemperans: quam ob rem exeunti ex hac vita, ſtatim (vt ait S. Ioannes) datur ei o *palma in manibus eius,* tanquam vero hoſtium ſuorum victori. Ne ſis ergò ſimilis peruerſo illi Balaam, qui dicebat: p *moriatur anima mea morte iuſtorum:* cùm tamen vitam duceret peccatorum; ſed eorum vitam viue, quorum deſideras mortem imitari; & aſueſce hoſtem tuum vincere, dum viuis: vt etiam de eo triumphes, quando morieris.

n *Pſa* 108.6 o *Apoc.* 7 9 p *Num.* 23. 10.

3. DENIQVE, ſententia eſt S. Bernardi, quòd mors iuſtorum precioſa ſit in conſpectu Dei, aut ex cauſa ſola, aut ex vita ſola, aut ex vtraque. In Martyribus, qui, cùm fuiſſent magni peccatores, repentè fuerunt rapti ad Martyrium: eorum mors ſolùm eſt precioſa, propter cauſam: ſiquidē ob confeſſionem, ac defenſionem fidei & religionis Chriſtianæ mortem oppetunt: ſic oſtendentes amorem, quem erga Chriſtum habent, pro quo vitā ſuam libenter exponunt. In Sanctis Confeſſoribus mors eſt pretioſa: quia talis fuit eorum vita; vt mundo & peccato mortui, ſoli Chriſto viuerent. Quòd ſi ijdem ſanguinem ſuū pro eo fundant, mors eorum eſt precioſiſſi-

Serm. 24. paruorum.

ma ex

ma ex vtraque parte. quamobrem duplicatum præmium duplicesq́ue palmas in cœlo recipient. Cùm igitur dignus non ſis præſtantia mortis ob eius cauſam: da operam, vt eius præſtantiam habeas, quæ oritur ex vitæ ſanctitate: vt vel vnicam palmam in gloria conſequaris.

§. 2. *Triplex mors precioſa ex vitæ præſtantia.*

ETsi precioſa ſit, quæcunque mors in Dei gratia & amicitia contin-
gat: tres tamen ſunt magis precioſæ, ob eminentem vitæ præſtantiã,
cui innituntur: quæ vita, eſt continua quædam præparatio ad mortem adeò
precioſam. & in ea eminent trĩa genera iuſtorum, quorum proprietates de-
pingit S. Bernardus in quodam ſermone de Peregrino, aut mortuo, & cru- *Serm 7. in*
cifixo. Primi ſunt iuſti feruentes: qui etſi viuant in ſæculo onerati officijs *Quadrag.*
& bonis tẽporalibus ratione ſui ſtatus, cor tamen eorũ illis non adhæreſcit: 1.
quia admirandam illam legẽ Apoſtoli ſeruant, dicentis: q *hoc vobis dico fra-* q 1. *Cor.* 7.
tres: tempus breue eſt: reliquum eſt, vt & qui habent vxores, tanquam non habentes 29.
ſint; & qui flent, tanquam non flentes; & qui gaudent, tanquam non gaudentes; &
qui emunt, tanquam non poſſidentes; & qui vtuntur hoc mundo, tanquam non vtan-
tur: præterit enim figura huius mundi. quod perinde eſt, ac ſi dixiſſet: cùm vi-
ta veſtra ſit breuis, omneſq́ue res mundi tam proſperæ, quàm aduerſæ, tan-
quam ventus tranſeant: ita viuite vt non patiamini vos eis irretiri, aut li-
gari. ſic enim fiet, vt *mors* ita præparatos inueniens, *ſit precioſa in conſpectu*
Domini. Tales ſunt illi iuſti, qui Deo dicũt: r *quoniam aduena ego ſum apud te,* r *Pſal.* 38.13.
& Peregrinvs: trãſiens per huius vitæ res, quaſi qui velociter currit ad
æternam; faciens quod S. Petrus cõſuluit, dicens: s *Chariſſimi, obſecro vos tan-* s 1. *Petr.* 2.
quam aduenas, & Peregrinos *abſtinere vos à carnalib. deſiderijs, quæ militant* 11.
aduerſus animã. Tunc (inquit S. Bernard.) viuis in hoc mundo tanquã Pe-
regrinvs, ſi via regia diuinorum mandatorũ incedas, non declinans ad
dextram, neq; ad ſiniſtrã; ſi non te immiſceas rebus terrenis, quæ ad te non
ſpectant; ſi nihili facias vanitates, & ſolatia huius mundi; ſi non patiaris, te
à tuæ carnis deſiderijs raptari; ſi te non oneres ſuperfluis: ſed veſtitũ & vi-
ctum habens, nolis alijs onerari: ſed omnẽ operam dare, vt glorioſum finẽ
tuæ peregrinationi adferas. Denique ſi totus hic mundus tanquam exi-
lium tibi ſit, & peregrinantium hoſpitium: non erit tibi graue, inde exire.
ſed gaudebis potius, (vt S. Cyprian. dixit) ob ſpem ingrediendi propriã tuã *Lib. de Mor-*
patriam, quæ eſt ipſe paradiſus. Nam licèt in mundo ſis, t *aduena* & peregri- *tal.*
nus, es tamen (vt Apoſtol. dixit) cęleſtis aulæ ciuis *ac domeſticus Dei*, cũ ſan- t *Ephe.* 2.19.
ctis eius: ideoq́ue ſemper teneberis deſiderio eos videndi, quemadmodum
idem Apoſtol. dicebat: u *dum ſumus in hoc corpore, peregrinamur à Domino* (*per* u 2. *Cor.* 5.6.
ſidem .n. ambulamus, & non per ſpeciẽ, aut claram viſionẽ) *audemus aũt, & bonã*

voluntatem habemus magis peregrinari à corpore, & præſentes eſſe ad Dominum. Et ideò contendimus ſiue abſentes ſiue præſentes placere illi. Viuas itaque cum hoc deſiderio Deo placendi toto vitæ temporæ vſque ad mortem; & tunc illa erit valdè precioſa: quia fides commutabitur in viſionem claram.

2. SED vlteriùs progrediuntur alij iuſti, feruentes ſcil. religioſi: qui omnibus rebus huius mundi renunciarũt, vt nudum Ieſum, nudi ſequerẽtur. Ideoque viuunt in hoc mundo, nõ ſolum tanquã peregrini, ſed etiam tanquã MORTVI. Peregrini enim etſi non admiſcentur ciuibus: aliquando tamen afficiuntur nimis ad res, quas vident, & in itinere audiunt ab alijs; & commoditatibus, quas in hoſpitio interdum inueniunt; ideoque non nihil ſentiunt ab eo exire: & quamuis penitùs non retineantur, detinentur tamen & retardantur, dùm minus memores patriæ, minori accelerant deſiderio. At qui ſe ipſos MORTVOS iudicant, expeditiores ſunt ab hiſce impedimentis,

x Coloſſ. 3. 3. iuxtà illud Apoſtoli: x *MORTVI eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo.* Quis enim magis MORTVVS eſt, quàm religioſus, qui adhuc viuens renunciat ijs, quæ mors eſt ablatura? & antequam moriatur, mortuus eſt ipſi mũdo: renunciat enim iuri, quod aliàs haberet ad nuptias; & dominio diuitiarum, ſuæque propriæ libertati: conſtringens ſe in rerum omniũ vſu iuxtà Dei voluntatem, & ſuorum Prælatorum: vt ſoli Chriſto viuat. Nam hæc mors eò tendit, vt meliorem conſequatur vitam, quamuis abſconditam, in Deo cum ipſo Chriſto, quem imitatur: & cum quo in oratione & contemplatione agit, claram eius viſionem ſemper ſuſpirans. quamobrem horum vita, eſt continua quædam præparatio ad y *precioſam mortem in conſpectu Domini:* z qui *abſcondet eos in abſcondito faciei ſuæ, à cõturbatione hominum:* ne ſcilicet eos conturbent res illæ, quæ alios homines ſolent conturbare.

y Pſal. 115. 15.
z Pſal. 30. 21.

3. SED vlteriùs adhuc (ait S. Bernard.) illi iuſti progrediuntur, qui non mortui ſolũ ſunt, ſed etiã CRVCIFIXI, quod genus quoddã eſt mortis doloroſæ, & ignominioſæ mundo, infertur; à manu alia. Hi ſunt, qui nõ ſolùm ſanctitatẽ amplectuntur: ſed etiã propter eam patiuntur perſecutionẽ.

a Ioan. 21. 18 Et quemadmodũ Chriſtus D.N. S. Petro dixit: non ſolũ a *cingunt ſe ipſos;* ſed *alij* etiam *ipſos cingunt*, & conſtringunt, affiguntq; arctiſsimæ cruci: quã illi lubentes amplectuntur. quemadmodũ Apoſtol. dicebat: b *abſit mihi gloriari, niſi in cruce Domini N. IESV Chriſti: propter quem mihi mũdus crucifixus eſt, & ego mundo.* ego enim eum horreo & contemno; & ipſe me etiã horret, ac contẽnit, & tanquã crucifixũ tractat. Horum nomine Dauid dixit: c *propter te mortificamur tota die, & facti ſumus ſicut oues occiſionis.* & quoniam mortem ſemper præ oculis habent: eorum vita, eſt perfectiſsima ad eandẽ obeundam præparatio. cumq; vita ſit crucis: mors eſt valdè precioſa. nam ex cruce aſcenditur ad paradiſum: & per illã fit aditus ad regnũ æternum. Sed ne

b Gal. 6. 14.
c Pſal. 43. 22 Rom. 8. 36.

propter-

propterea triſteris, quod tibi deſint hominum perſecutiones: recordare, quod idem regnum cœlorũ promiſerit idẽ Chriſtus D. N. d *pauperibus ſpiritu;& patientibus perſecutionem propter iuſtitiam*: vt ſignificaret, voluntariam mortificationem cum ſpiritu factam, conſecuturam huius regni amplitudinem: etiamſi perſecutio deſit: cùm non deſit cor, & animus ad eam acceptandam,& tolerandam,ſi veniret. d *Matt.* 5. 3. 10.

HAE ſunt tres mortes maximè precioſæ in conſpectu Domini. quare, ſi tuã cupis eſſe talem: procuranda tibi eſt ſimili vita, bonaq; morte ſpirituali,quæ illã comitatur. de qua etiam intelligitur vox illa cœleſtis apud S. Ioan.: e *beati mortui, qui in Domino moriuntur*. qui ſcil. Chriſtum crucifixum imitantes,ita ſe gerunt,quaſi mundo mortui. Hi enim viuunt in hoc mundo vitã quietam & tranquillam; ab illis afflictionibus liberam, quæ homines huius mundi aliàs torquere ſolent: quare bonis operibus diuites conſequentur in morte æternam requiem. ad quod iuuerint præparationes in proximo capite ſubijciendæ. e *Apoc.* 14. 13.

CAPVT IX.

TRIPLEX PRAEPARATIO AD PRECIOSAM mortem,& tranſitum ad æternam vitam.

EX dictis in proximo capite ſatis liquet; non eſſe prudentiæ, præparationẽ neceſſariã ad bonã mortem in illud tempus reijcere, quo eius periculũ imminet, premitq; lethalis ægritudo. Eſt.n. tunc difficillima præparatio, quemadmodũ S. Auguſt. perpendit his verbis: MVLTA tunc occurrunt impedimẽta cordi: nam corpus dolet, pœna affligit: quia mors appropinquat. videt intrare filios, quos Pater ſummè dilexit; vxorem lachrymantẽ conſiderat; mundus adhuc ei fiduciã præſtat; Diabolus, ne de peccatis doleat, fidẽ attribuit,& chirographũ infirmanti præbet; caro nõ deficere adhuc ſatis ſperat; medici adhuc, vt lucrẽtur, ipsũ cõfortant; cognati applaudũt; ſacerdotes alliciũt: adeoq; oẽs circa corporis ſalutẽ procurandã occupantur; vt locus non ſit attendẽdi feriò, & vt oportet ad ſalutẽ animæ. magis enim attendit infirmus, quomodo poſsit à morte liberari; q̃ det operam, vt illa ſit bona. Quæ cũ tanta ſint momẽti, vt ſuprà eſt dictũ, iuſtiſsimũ eſt etiam, diu antè nos ad illam præparare; & in hac re adeò ſollicitos eſſe, vt nec tempori nec labori parcamus. Poteſt verò in triplici tẽpore hæc præparatio fieri. PRIMA eſt generalis per totũ vitæ tẽpus; SECVNDA ſpecialis, certis cuiuſq; anni tẽporibus; TERTIA adhuc magis ſpecialis, cum ipsũ mortis tẽpus propè accedit. Prima præparatio fit, ita ſemp̱ viuẽdo, quaſi iam mors immineat,& quaſi dies q̃libet ſit vltima. 2. in fine cuiuſuis anni, præparando te p̱ dies 8. quaſi illi eſſẽt futuri vltimi. *Serm* 48. *ad Frat. in Eremo.*

Tertia, ſtatim atq; incipis infirmari, tẽpeſtiuè faciens quæcunq; feruens &
perfectus Chriſtianus in ſimili periculo cõſtitutus meritò faceret: vt mors
benè diſpoſitum & præparatum inueniat. Et quamuis hæc vltima, maximè
ſit neceſſaria, ſed quoniam hoc tẽpus eſt omninò incertum ; quia neſcis an
mors irruat repentè: vt hæc præparatio tibi non deſit, neceſſe eſt, primam
att. 25. non negligere, & aſſueſcere ſecundæ: ne tibi quod a *fatuis virginibus* eueniat,
quæ lampades ſuas præparare neglexerunt: *veniente* autem repentè *Sponſo*,
eas præparare non potuerunt: ideoque à nuptijs ſunt repulſæ: ad quas admiſſæ fuerunt prudentes, quia fuerunt paratæ.

§. I. *Prima præparatio totius vitæ.*

PRIMA PRAEPARATIO conſiſtit in tribus illis, quæ Chriſtus D.N.
1. nobis cõmendauit, cùm monuit, vt ſemper vigilaremus. quorum pri-
uc. 12.35. mum eſt, *vt ſint lumbi noſtri præcincti:* ducendo ſcil. vitam non laxam, ſed ita
ordinatã, vt ſit continua quædam vitiorũ omniũ, & Paſsionum noſtrarum
mors: mortificando quamcunq; malã cogitationẽ, & incidens deſiderium;
acceptando verò promptè quamcunq; Deus nobis miſerit crucẽ. In hoc.n.
. de bono ſenſu intelligitur illa ſententia D. Ambroſ. dicentis: vitã iuſti, eſſe imitatio-
rt. c. 3. nem mortis: Quemadmodũ faciunt tria genera iuſtorũ, quos proximo ca-
pite retulimus: quorum vitæ ſtrictè valdè ſunt præcinctæ: vt qui ſe tanquã
mortuos tractẽt: ac propterea ſemper ſint ad mortẽ præparati. Sed quoniã
2. non ſufficit, mortificare q̃ malum eſt, adiecit: *vt lucernæ ardentes ſint in ma-
nibus noſtris:* exercendo ſcil. opera ſancta, in quibus eniteat lux, veraq; diui-
norum myſteriorũ cognitio, & ignis, æſtuſq; amoris Dei, & proximorum.
Debent autem eſſe in vtraque manu, dextrâ & ſiniſtrâ: eò quòd huiuſmo-
di opera exerceri debeant in omni tẽpore, proſpero & aduerſo. Nec ſuffi-
cit, quod in aliorum manibus ſint, ſed in proprijs: quia non ſatis eſt, opera
iuſtitiæ & miſericordiæ præſtare, aut exequi, per teſtamentarios, cùm poſ-
3. ſumus, ac debemus ea per nos ipſos exercere. Tertium eſt: vt parati omninò
ſimus, *expectantes Dominum noſtrum,* venturum ad rationem à nobis exigen-
dam: ita vt nunquam obliuiſcamur mortis noſtræ, eiuſq; aduentus: quia nõ
arc. 13. ſcimus; an *b ſit venturus ſerò, an media nocte, an galli cantu, aut mane*: in pueri-
tia ſcil. aut iuuentute, aut virili ætate, aut in ipſa ſenectute: nam in quacun-
que ætate ſimus, totũ id facere debemus, quod, morte in ea adueniente, vel-
lemus nos feciſſe. Quemadmodum itaque huius mundi potentes ædificant
dum viuunt capellas, & ſepulchra precioſa, in quibus ipſorũ corpora poſt
mortẽ deponantur: ita tu ędifices in vita inſigne palatiũ in cęlo: in quo ſta-
tim poſt mortẽ anima tua collocetur. Et quẽadmodũ oẽs cupiunt in ꝓpria
ſua domo, & in lecto proprio mori, inter amicos, & notos, qui illis in talib.
anguſtijs cõſtitutis adſint: ita tu intra cor tuũ ædifices domũ & lectum, in

quo

quo veris amicis & cõſolatoribus(quæ bona ſunt opera)circũdatus, vltimá
diem claudas. quemadmodum S. Iob dicebat; c *in nidulo meo moriar, & ſicut* c Iob.29.18.
palma multiplicabo dies. Quod, idem eſt, atque ſi dixiſſet: in medijs meis pro-
ſperitatibus, non obliuiſcebar mortis: ſemper enim ædificabam & præpa-
rabam nidum, ſiue lectum, in quo eram moriturus: vt victor ex eo euade-
rem: ita dies meos, meaque opera multiplicans, vt eorum palmam & præ-
mium obtinerem. Vt autem intelligeretur, quo modo nidum illum ædifi-
caret, ac præpararet, alia verſio habet: *multiplicabo dies ſicut Phœnix*: quam S. Catecheſi.18.
Cyrillus & multi alij ſancti dicunt, eſſe reſurrectionis ſymbolum, quam S. Clem. PP.
ſperamus; & rationis, ſiue modi, quo poſſimus ad fruendum eius fructu lib 20.ca.6.
peruenire, quia viuit (inquiunt) plurimos annos: quando autem præſentit Tertul. de
imminere ſibi mortem, conficit priùs nidum ex fragrantibus lignis: in quo- Fide Reſur-
rum medio ſe collocat, aſpiciens rectiſsimè ſolem, cùm maximè feruet: cu- rect.c.13. Lactant. &
ius calore alas ſuas ipſa quatiente, ignis accenditur: quo ipſa tota combur- alij quos refert Pined.
tur, & in cineres redigitur: ex quibus vermis prodit, qui in nouam Phœni- in c 29. ver.
cem conuertitur: quæ, figura eſt corporis reſurgentis, renouati, ac glorioſi; 18. & c.19.
quando bona præceſsit mors, ob præparationem bonam, cuius figura eſt id, ver. 5.
quod ipſa Phœnix facit. Ad cuius imitationem meritò debes te per totius Plin. lib 7.
vitæ decurſum, duplici operum genere præparare. alijs quidem vitæ acti- c.48. 1.
uæ; ædificando nidum tuæ CONSCIENTIAE operibus glorioſis, & fragrã-
tibus: vt cum illis in Domino moriaris. Quæ fabrica conſtruitur ex obſer-
uatione diuinorum præceptorum & cõſiliorum, quemadmodum diximus.
Quando autem conijcis, te ad finem appropinquare, debes accelerare magis
huius nidi fabricam: vt ex ſecuritate, quam bona conſcientia pollicetur, ſit 2.
mors ipſa tranquillior. CORDIS quoque nidus præparandus eſt operibus
vitæ contemplatiuæ: exercendo te valdè frequenter in aſpiciendo rectà Iu-
ſtitiæ Solem; teque in eius conſpectum dando: vt illum ſemper habeas in
tua memoria, quemadmodum dicebat Dauid: d *ſicut oculi ſeruorum in mani-* d Pſ.122.2
bus Dominorum ſuorum; & ſicut oculi ancillæ in manibus Dominæ ſuæ: ita oculi noſtri
ad Dominum Deum noſtrum, donec miſereatur noſtri noſtraſque miſerias in ęter-
num reparet. Hic autem aſpectus, quietus omninò eſſe debet. & benè acu-
tus: qui attentis & feruentibus meditationibus penetret myſteria diuina; e Pſal.38.4.
quatiendo affectuum & petitionum alas: donec e *cor ipſum concaleſcat, & in*
meditatione tua magnus diuini amoris ignis exardeſcat: qui te totum inflammet
deſiderijs ei ſeruiendi, ac obediendi: vitam etiam, & quidquid habes, ſi o-
pus fuerit, vt ei placeas, libenter offerendo. Quemadmodum igitur Phœ- 3.
nix, ad ſe renouandam, offert intra ſuum nidum, perfectum quoddam ſui
ipſius holocauſtum, cùm tota igne conſumitur, nõ exiliens ex nido, etiamſi
comburi ſe ſentiat; donec tota in cineres conuertatur: ex quibus vermis ille
oritur, qui poſtea in Phœnicem alteram renouatam conuertitur: ita diuino

hoc igne intra nidum cordis tui debes perfectum quoddam tui ipſius holocauſtum Deo offerre, ac tradere fortunas omnes, honorem, ſanitatem, ac vitam: ex animo optans, omnia pro eius ſeruitio conſumi. Debeſq; te ipſum quaſi annihilare, carnem tuam, etiamſi grauiter ferat, mortificando; & quãcunq; pœnam, & labores acceptando, qui neceſſarij erunt, vt illi ipſi moriaris fortunata ac fœlici hac morte, quam diuini amoris ignis efficit: donec in cineres, & in nihilum conuertaris, & ad perfectiſsimã humilitatem perueniās, ob miſeriam, quam ex te ipſo habes; & adhuc maiorem, quam tuis cul-
4. pis adiecisti. Et tūc orietur viuus vermiculus, qui renouationis initiū dabit. quia orietur in anima tua viuum & efficax deſiderium in omnibus, & per
f Pſal. 21.7. omnia Dominum imitandi, qui dixit: f *ego ſum vermis & non homo, opprobrium*
g 2 Re. 23. 8 *hominum, & abiectio plebis*; & de quo Scriptura dicit, quod cùm eſſet. g *ſapien-*
h Phil. 2. 7. *tiſsimus princeps inter tres, ipſe ſit quaſi tenerrimus ligni vermiculus.* Nam cùm ipſe verè ſit ſapientiſsimus, & vna ex tribus perſonis h *exinanuit ſemetipſum, formam ſerui accipiens*; & in ligno crucis moriens, perfectiſsimum ſui ipſius, honoris, & vitæ holocauſtum obtulit: donec tanquam viliſsimus vermiculus tractaretur. Ad cuius imitationem dabis operam, vt quoſcunque contemptus feras, & amplectaris, deſiderans ab omnibus calcari, tanquam vermiculus; agnoſcens, quam parum ſis, & promerearis. Siquidem tanquam vermis vix potes, vel vno paſſu progredi, niſi repens per terram, cum periculo amiſsionis animæ tuæ. Cùm autem hoc modo te humiliaueris & abieceris, eris benè ad mortem præparatus. vtpotè, peccato, mundo, amori proprio, tibique ipſi mortuus. ſtatim verò poſt mortem corporis, anima prodibit renouata vt æternùm viuat in gloria, ad ſimilitudinem Chriſti glorificati. Ampliùs hoc declarauit Sanctus Hieronymus dicens: Sanctus Iob corpus
In Iob. 29. ſuum & exteriorem hominem appellaſſe *nidum*: in quo vitijs mundi, eiuſque cupiditatibus continuè moreretur: vt æternùm in reſurrectione viueret.

§. 2. *Secunda præparatio annua.*

EX his licebit colligere modum & rationem faciendi præparationem ſecundam, annuam ſcilicet vtiliſsimam, per octo, aut quindecim dies teipſum occupando in tribus præcipuè rebus, quæ perfectam ſpiritualem mortem efficiunt: ex qua oritur interior renouatio. Quemadmodum enim mors corporis reſurrectionem ſuam præcedit: ita fœliciſsima hæc mors, ſiue tui ipſius mortificatio renouationem tuam præcedit, vt Phœnicis inſtar perfectiſsimam ducas vitam.

I. PRIMVM igitur facienda eſt generalis confeſsio totius illius anni, vt rationes cum Chriſto Domino ita fœliciter conficiantur, atque ſi ille an-

nus,imò & ipſe dies eſſet vltimus.ſi enim ſerpens, vt ſupra dictum eſt, ſin- *Tract.3 c.10*
gulis annis antiquam pellem mutat, per anguſtum tranſiens foramen: quid
mirum,ſi tu eius prudentiam imiteris, & ſingulis annis ſenectam exuas an-
ni præcedentis: ne te mors apprehendat veteri homine veſtitum, qui in
igne purgatorio ſit omninò comburendus?quamobrem meritò etiam exa-
minabis omnia, in quibus totius anni decurſu ſenectutem contraxeris,vt *Lib. 19 Moral.c.16 ad finem.*
enim ait S.Gregorius à *feruore mentis vel inter ſpirituales inimicos,vel inter car-*
nales quoſque proximos, ipſo viuendi vſu aliquo modo veteraſcimus;& aſſumptæ no-
uitatis ſpeciem fuſcamus. Quam vetuſtatem cum deprehendis,ſtudendum tibi
eſt,vt accendas diuini amoris ignem, qui eā conſumens, cor tuum renouet. 2.
A qua (inquit idem Sanctus) *vetuſtate quotidiè, ſi ſtudio circumſpectionis inuigi-*
lamus,orando,legendo,benè viuēdo,renouamur:quia vita noſtra, dum lacrymis laua-
tur: bonis operibus exercetur, ſanctis meditationibus tenditur: ad nouitatem ſuam,
ſine ceſſatione reparatur. Illæ verò meditationes ad id efficaces erunt,quæ de
Nouiſsimis inſtituuntur;aut de vita & paſsione Chriſti Domini;aut de eius
beneficijs & diuinis perfectionibus.Nam ſi DEVS (vt ipſe dixit S. Iob) *k Iob.39.26*
hunc inſtinctum accipitri indidit: vt ſingulis annis k *plumeſceret, expandens*
alas ſuas ad Auſtrum, cuius calore pori aperiuntur, & veteres plumæ cadunt,
recentes verò prodeunt: rationi conſentaneum eſt, (ait Sanctus Grego- *Lib. 31. Moral. c.18.*
rius) vt ad orationis & meditationis exercitia recurras: in quibus, ſpiri-
tus ſancti Auſtro flante,alas tuas expandas ad pios diſcurſus & affectus;tan-
tumque ſpiritualem calorem concipias, quo vſum vetuſtæ conuerſatio-
nis abijciens, noui hominis formam induas, iuxta Apoſtoli conſilium,
dicentis: l *expoliate vos veterem hominem cum actionibus ſuis, & nouum in-* *l Coloſ. 3. 9.*
duite.

CONCLVDES denique annuam hanc præparationem ſacra com- 3.
munione, adeò feruenti, atque ſi verè ſumeres viaticum, tranſiturus
ad aliam vitam: renouatus, vt ſuprà diximus, quemadmodum Aquila; *Tract.4.c.8.*
valdeque animatus ad reſiſtendum omnibus hoſtibus, & vlterius progre-
diendum in perfecta imitatione hominis noui, Chriſti Ieſu: in qua conſi-
ſtit perfecta renouatio interior, bonaque diſpoſitio ad ſecurè ſperandam
bonam mortem. quæ, cùm appropinquauerit,inuenies nidum tuum mun-
dum, exornatum, & fragrantem: qui valdè te confortabit in illa hora:
in qua maiori adhuc feruore adijcies quod deeſt, vt mors tua ſancta ſit,
& precioſa.

COGITA: non ſine magno myſterio fieri in lege veteri mentionem
duarum generalium circumciſionum,quas DEVS toti ſuo populo commē-
dauit.Alteram,poſtquam exijt Abraham ex terra ſua, & domo Patris ſui:
cùm ei dixit: m *ambula coram me,& eſto perfectus:* alteram, quando Ioſue in- *m Gen.17.1.*

ducere

ducere volebat filios Iſrael in terram promiſsionis; poſtquam ab exitu ex Aegypto, per quadraginta annos ambulauerat in deſerto. qua circumciſione (quam ſecundam appellat) peracta, dixit Dominus ad Ioſue: n *hodie abſtuli opprobrium Aegypti à vobis:* præputium ſcilicet, quod ex Aegypto attuliſtis. quam ob rem digni facti eſtis, qui in terram à me promiſſam ingrediamini. Hunc ergo in modum in lege noua commendat Chriſtus Dominus duas circumciſiones, non carnis, ſed ſpiritus; non corporum, ſed cordium: quibus circumciduntur & abijciuntur ex eis peccata, & vitia omnia; omneſque paſsiones & affectiones inordinatæ. *Prima* fit initio feruentis noſtræ conuerſionis: cùm ſcilicet vocatio diuina eduxit nos è mundo, & paterna domo; vt coram ipſo ambulemus, ſimuſque perfecti: quæ per totam vitam debet continuari, & exactiùs adhuc ſingulis annis. Nam quemadmodum arbores & vites, quæ ſingulis annis fructum adferunt; ſingulis etiam annis indigent putatione, qua ſuperflui rami & palmites amputentur, vt anno ſequenti fructus proferant copioſiores: ita tu, etſi ſemper in bonis operibus exercearis: aliqua tamen annua putatione, & circumciſione rerum ſuperfluarum indiges. Quod cùm tanta perfectione meritò facies: vt Dominus tibi dicere poſsit: *hodie abſtuli opprobrium Aegypti à te:* conſumendo ſcilicet peccatorum tuorum reliquias, & mores hominis veteris: & in tuum honorem conuertendo, quod in mundi oculis ignominia iudicatur: eò enim coram me es glorioſior, quò magis circumciſus, tibique ipſe mortificatus viuis: honori tibi ducens hanc mei amoris cauſa mortificationem.

n *Ioſue* 5. 9.

SED nihilominus vult DEVS, ſecundam aliam circumciſionem fieri generalem, ad finem vitæ, poſtquam per huius peregrinationis deſertum eſt ambulatum: cùm ſcilicet propè eſt iam aditùs ad terram promiſsionis æternæ. qua circumciſione res omnes ſuperfluæ abijciantur, quæ aditum impedire poſſunt in fœliciſsimam hanc terram, lacte, & melle æternorum ſolatiorum manantem: vltima adhibita præparatione neceſſaria, ad ſtatim eo perueniendum, vbi æternùm eis fruamur.

§. 3. Tertia præparatio imminente iam morte.

VLTIMAM hanc præparationem, & generalem circumciſionem, quam illa exigit, auſpicatur Deus D. N. ab ipſa lethali ægritudine: quæ acutiſsimi inſtar ex petra dura cultri ſcindit, & circumcidit, ac euellit ex corde inordinatas omnes affectiones, quæ ad perſonas & res alias huius vitæ remanſerunt; quaſi ad oculum videat; ſe propè iam eſſe, vt eas omnes deſerat. ideoque facillimè ſe ab eis expedit, quando id ad ſalutem ſuam aſſecurandam eſt neceſſarium. Eligens, *cum vno oculo* potiùs, aut o *vno pede, & manu* intrare in regnum cœlorum; *quam duos oculos, aut duos pedes habentem*

o *Matt.* 18. 8.

mitti

mitti in gehennam. Quamobrem condendum tibi eſt ſtatim Teſtamentum, 1.
ac de tuis omnibus rebus cũ prudentia, iuſtitia, & miſericordia diſponendum, maiori attentione ac ſolicitudine attendendo ad res animæ, quá corporis; ad res, quæ ſunt præcepti, quàm, quæ conſilij; ad res domeſticorum, quàm externorum: & vnamquamq; rem eo ordine, loco, & gradu ſuo collocando, vt omnẽ tollat confuſionem: ne occaſio remaneat diſcordiarum, contentionum, aut litium. Sed quoniam in illius tẽporis anguſtijs hoc totũ, vt plurimùm, non ita benè diſponitur: magnæ prudentiæ erit, illud ſanitatis tempore diſpoſuiſſe, in quo pauciores ſunt occupationes, quæ impediant: vt ita ægritudinis tempus liberũ ab hac occupatione relinquatur: & attendatur magis ad ipſammet animam, pro ſua profectione meliùs diſponendam. Circa quod duas regulas ſiue documẽta generalia magni momenti obſeruabis. Primvm: vt quidquid tempore ſanitatis expedire potes, ne differas ad tempus infirmitatis. ſi enim tempore ſanitatis non es tam fortis, vt tuam vincas ignauiã, & torporem; nec occupationes remoueas, quæ hanc tanti momenti pro anima tua impediunt: quam fortitudinem in ipſa ægritudine habebis, cùm vires erunt minores, & occupationes vrgebunt magis? tum enim vel ſola attentio ad corporis ſanitatẽ, rapit ad ſe totum ſpiritum. Sanctiſsimus erat Rex Ezechias: quando tamen Iſaias Propheta illi dixit: p *diſpone domui tuæ, quia morieris:* adeò hunc ictum ſenſit, vt dorſum verteret ipſi Prophetę; & nihil de teſtamento, aut diſpoſitione domûs ſuæ cogitans, totum ſe lachrymis fundendis occupauerit, petens à Deo ſanitatem & vitam; nec ab hac occupatione ceſſauit, donec impetraret, quod petebat. p *Iſaiæ* 38.1.

Altervm documentum eſt, vt quidquid per teipſum in vita poſsis exequi, ne id exequẽdi curam alijs, poſt mortem tuam relinquas: ſi enim tu in rebus tuis proprijs es ignauus; quomodo alij gnaui erunt ac diligentes in rebus quas reputant alienas? & fortè iuſta Dei punitio permittet, tuos amicos obliuioni tradere executionem tuarum obligationũ: ſiquidem tu, qui magis tibi amicus & addictus, quàm illi eſſe debebas, nullam dediſti operam, vt eas, cùm poſſes, executioni mandares. Multò igitur facies prudentiùs, ſi ſanctum illum ſenem Tobiam imiteris; q *qui cùm putaret orationem ſuã exaudiri, vt mori potuiſſet*, conſtituit cum filio ſuo de ſuis omnibus rebus; & opportunè aliquarum executionem direxit. q *Tobiæ* 4. 1.

Post expeditum teſtamentum, ſicut dictum eſt, vt generalis circumciſio rerum omnium, quæ aut impedire, aut retardare te ab ingreſſu in cælum poſſent, perficiatur, ſuſcipienda ſunt ſacramẽta, ad id deſtinata. & quidem Confeſsio meritò erit generalis ab vltima ſaltem generali, quam feciſſes: vt rationes vitæ tuæ fœliciter cum Chriſto D. N. expediantur, iuxtà ea, quæ in tertio Tractatu ſunt dicta. tẽpeſtiuè quoq; Viaticum eſt ſumen- 2.

dum,& Sacramentum Extremæ Vnctionis; quo peccatorum reliquiæ abſcindantur,quæ per ſenſus ſunt ingreſſæ: additis interim ac repetitis ſæpiùs feruentibus contritionis actibus : vt dignus inueniaris, qui verbum illud
: Ioſue 5.9. audias: r *hodie abſtuli à te omnia opprobria AEgypti*, ideoque aditus tibi patet, vt ſtatim in cælum ingrediaris,quod tibi promiſi.

3. Eodem tempore danda tibi eſt opera, vt cordis tui lectũ exornes Eleemoſynis,orationibus,ſacrificijs,aliiſq; pijs operibus,& varijs virtutũ exercitijs. His enim omnibus peractis, licebit tibi cum aliqua confidentia Deo
Cant.1.16. dicere,quod ſuo dilecto dixit Sponſa: ſ *lectus noſter floridus*. quaſi illi dixiſſet: ſi vis, Domine, pro me venire, vt perpetuò in corde meo requieſcas,& ego in tuo: iam lectus hic vtriq; communis floridus eſt,exornatus ſcil. fragrantibus virtutum floribus,quas tu ei tribuiſti; & ego cum gratia tua acquiſiui. Tunc etiam licebit,tanquam Phęnix,rectiſsimè aſpicere iuſtitiæ ſolem Iesvm Chriſtum Seruatorem noſtrum;& expandere in eius conſpectu deſideriorum,& affectuum tuorum alas,ſupplex orans,vt tui miſertus, ad claram ſui viſionem admittat,eandẽ ſuſpirans & gemens, amanterq; conque-
Pſal.119.5. rens,quod differatur:quemadmodum Dauid dicebat: t *Heu mihi,quia incolatus meus prolongatus eſt:* diu *habitaui cum habitantibus cedar*, miſerum ſcil. hunc
u Pſal. 41.2 mundum: *multum incola*,& tanquam exul *fuit anima mea*. Item,u *quemadmodum deſiderat ceruus ad fontes aquarum: ita deſiderat anima mea ad te Deus*. aliquando verò teipſum ad lætitiã excitabis, quòd videas, iam vltimã horam
x Pſal.121 1. appropinquare: diceſq; cum eodem Dauide: x *Lætatus ſum in his, quæ dicta ſunt mihi*;quia *in domum Domini ibo*. Aliàs tædio quodam, ac defatigatione
y Pſal.141. huius vitę affectus,ob pericula deficiendi in perſeuerantia,dices: y *educ Domine de cuſtodia animam meam,ad confitendum nomini tuo*. Nam, te hoc modo alas cordis tui expandente & quatiente, accendetur in te ignis diuini amoris:quo in ea hora perfectum tui ipſius holocauſtum Deo tuo offeras: tradens ei oẽs tuas fortunas,vitam,& animam;& integra ac perfectiſsima reſignatione ſpiritum tuum in eius manus commendans. Et ſic lætitia & conſolatione plenus ex hac vita decedes,vt in æternę requiẽ ingrediaris.O fœ-
z Pſa.115.15. licem vitam,cuius finis eſt mors adeò fęlix! ô beatam mortem,in qua bona ſanctaq; vita finitur! verè enim z *precioſa eſt in conſpectu Domini mors ſanctorũ eius*,qui ſcil.in crucis Chriſti nido, ſanctorũ operũ aromaticis ſpeciebus exornato moriuntur.Talis fuit Sancti Sanctorum mors; & quidẽ cum ſingulari inter oẽs excellentia,ſicut eſt ipſius auis Phœnicis: ad quam is per
Ioan.13.5. totam ſuam vitam ſe præparauit; ſed multò adhuc magis in nocte vltimæ Cœnæ: in qua multa heroica humilitatis & charitatis opera in ſuos diſcipulos exercuit: & expandens in ipſa cruce ſuorum affectuum alas, & pro ſuis perſecutoribus, & omnibus hominibus, clamore valido orãs, mortuus eſt in ſuo nido,tormentorum igne inflammatus: quem ſui amoris ignis ac-

cende-

Digitized by Google

cenderet: quo perfectiſsimum ſuijpſius holocauſtum Patri obtulit. Talis etiam fuit Sacratiſsimæ Virginis mors, quæ verè fuit Phœnix ſingularis ſanctitatis inter omnes puras creaturas: cuius vita fuit perfectiſsima quædã virtutum omnium imago & exemplar: quibus confecit ſibi præclariſsimũ nidum: in quo amoris igne accenſa; vt eum videret, quem tantoperè diligebat, viuendi finem fecit. Talis quoque fuit mors Sanctorum Apoſtolorum, & clarorum aliorum Sanctorum: qui aliquo etiã modo fuerunt ſicut auis Phœnix, ob ſingularem in aliqua virtute excellentiam. quibus *viuere Chriſtus fuit*; ideoque *mori, lucrum* ſibi reputarunt; Si igitur velis cum eiſdem mori: neceſsè eſt & viuere, & perſeuerare cum eis. quod ſi dicas: *moriatur anima mea morte iuſtorum, & fiant nouiſſima mea horum ſimilia:* Ne hic ſiſtas ſicut Balaam, ſed adde: viuat anima mea vitam iuſtorum: meaque ad mortem præparatio ſit eorum præparationi ſimilis: vt ſimilem cum eis coronam accipias: quos viuendo, & perſeuerando fuiſti imitatus: Noli tui nidi conſtructionem in horam mortis reijcere; ne fortè tunc locum ad id faciendum non inuenias: quemadmodum fatuæ illæ Virgines non inuenerunt ad ſuas lampades exornandas: ſed nunc illum exſtrue: vt poſsis ſecurus mori. Et quamuis corpus tuum in cineres conuertatur, viuet tamen: ac ſyncera fide crede, quod renouabitur ſicut auis Phœnix: quia Deus illud ad glorioſam, & immortalem vitam reſuſcitabit. & tunc implebitur in te, quod dixit Dauid: *Iuſtus ſicut palma florebit, & ſicut auis Phœnix, plantatus in domo Domini, in atrijs domus Dei noſtri*, eiuſque ſancta gloria, in æternum *florebit*.

Amen.

Phil. 1. 21.

Num 23. 10.

Pſal 91. 13. Tertullian. ita legit.

FINIS PRIMI TOMI.

INDEX RERVM MEMORABILIVM.

A.

ABraham & Loth boni hoſpites & eleemoſynarij. 370
Abſolutio in Sacramento Pœnitentiæ nullo peccatorum numero definita 278. *toties repeti poteſt, quoties quis peccauerit* 279. *eius efficacia.* 310
Abyſſus duplex. 19
Abyſſi nomen quibus Dei beneficijs competat. 3
Acediæ ſpiritus quantum noceat. 264. & ſeq
Actiones vitæ contemplatiuæ. 237
Adoleſcentes inſtar carnis molles 227. *multum intereſt ſi deſiſtant à peccatis ibid. eorum exercitia ad perfectionem ducentia* 228. *ſeptem virtutes ad perfectionem ducentes.* 230
Aduerſitates quænam fælices 114. *non deprimunt iuſtos.* 252
Affectus tener initiò vocationis citò euaneſcit 207
Alapam cur Epiſcopus infligat confirmandis 214.
Alæ Dei quæ. 256
Angeli cooperatores ſalutis humanæ 8. *paruulis cuſtodes deputati* 227. *eorum interceßio quærenda* 147. *cuſtodia morientibus neceſſaria.* 552
Anima peccatoris atrium diaboli 18. *quomodo à Deo expugnatur libero arbitrio illæſo.* 19
Antichriſtus quis futurus, eiusq́; perſecutio. 138
S. Antonij ſedulitas in colligendis virtutibus. 260
Apoſtolorum terror, quando intellexerunt inter ſe eſſe vnum reprobum 14
Apum reſpublica quid doceat 245. *eis iuſti ſimiles* 260
Attritio quid ſit. 285
Auguſtinus quomodo conuerſus. 103

B.

BAptiſmus præſtantißimum Sacramentum 174. *vnica Eccleſiæ porta* 178. *cur non tollat prauos affectus* 182. *quæ auxilia conferat* 184. *milites Dei nos facit* 186. *ponit nos in ſtatu incipientium. Confirmatio verò in ſtatu proficientium* 257. *eius effectus* 175. *excellentiæ.* 178
Baptiſmus & Confirmatio non confirmant hominem in gratia vt cadere non poßit. 271
Beneficia Dei præcipua quæ, 1. *tria erga electos.* 6
Beneficium vocationis quantum. 52
Beneficio in baptiſmo accepto peccator quadruplicem iniuriam rependit, & quam. 307
Bona & mala mors in quo conſiſtat. 567
Bona temporalia vilia in oculis Dei. 49
Bona ex aduerſis. 115
Bona opera duobus modis interrumpuntur. 263
Bonæ relaxationes aliquando admittendæ, & quæ ſint 265. *dupliciter fiunt.* 266
Bonorum & malorum permixtio quid efficiat. 105
Bonorum temporalium abundantia multos facit peruicaces & peiores. 111
Bona exercitia non facilè interrumpenda. 263
Booz benignus in Ruth 156. *vir iuſtus* 258. *Chriſtum deſignat* 259. *diuitis eleemoſynarij exemplar.* 370

C.

CÆcum animal offerri prohibitum in lege & cur, quiſve illud offerat. 203
Calix Chriſti quis. 553
Charitati quæ peccata contraria. 321
Chriſma vnde conficiatur, eiuſque materia myſticè explicata. 217. 234
Chriſtianiſmi vocatio duo requirit. 186
Chriſtus caput prædeſtinatorum, 1. *quà homo eſt, aquæductus omnium beneficiorum Dei* 8. *extra portam paſſus quid ſignificet* 38. *cur in præſepio poſitus* 63. *tres mortuos cur ſuſcitauerit* 17. *in baptiſmo noſtro ſe ſicut Ionathas cum Dauide gerit* 187. *perfectißimus meſſor ſpiritualis quomodo.* 258

Chriſti fames circa ſalutem animarum 35 duplex ſacrificium 59. deſiderium vocandi homines à teneris annis 224. dolor in horto ſummus 305. ſeptem inſignes viſitationes 433
Cælum empyreum quàm magnum 13. ſua magnitudine oſtendit multos fore ſaluandos. ibid.
Communio frequens, vide frequens communio.
Communio ſacramentalis ſpirituali coniungenda 473. eius rei monita 479. poſt eam quæ facienda. 481
Communio ſpiritualis quotidie ſumenda 476
Concionum vis in permouendis peccatoribus 100. *contra illas odium diaboli.* 101
Confeſſarius qualis eſſe debeat 343. humiliter audiendus 346 reuerenter alloquendi. 334
Confeſſarium ignotum quærentes quales. 316
Confeſſio ſecundus pænitentiæ actus 309. niſi ſit integra, non delentur peccata, & nouum, ſacrilegium ſcilicet, additur 314 iudicio extremo ſimilis 217 & ſeq. duplex, particularis & generalis 329. quando repetenda ibid. ad minus ſemel in anno facienda. 333
Confeſſionis pudor quibus commodis recompenſetur 3[illegible]*0 duo libri 317. ad eam obligantur omnes peccatores.* 209
Confirmationis Sacramentum cur inſtitutum 210. quid ſit, eiusque effectus 211. finis 212. Conſtituit hominem in ſtatu perfectorum 211. ad tres gradus perfectionis nos vocat 218. omnibus baptizatis nemine excluſo conferendum. 221
Conſolatio vera quæ. 14
Conſuetudo bona tribus modis habetur. 267
Continuatio bonorum operum facit bonam conſuetudinem. 267
Contritio quid ſit 286. 288. quàm efficax 276. poteſt haberi abſque actuali memoria omniũ peccatorum 287. non exigit lacrymas neceſſariò ibid. includit propoſitum amplius non peccandi 288. non patitur ſecum vel vnum affectum peccandi ibid. eius motiua. 290
Cordis duritia quomodo emolliatur. 339
Coronæ Chriſti acerbitas. 529
Correptiones libenter audiendæ 346. & ſeq earum commoda. 353
Correptori gratiæ agendæ. 334. & ſeq.
Creaturarum clamor ad iuſtitiam diuinam. 113

D.

D*Æmonem ligatum an ſolutum quomodo quis ſcire poſſit.* 138
Damnandorum numerus infinitus. 19
Damnatorum mala vnde ortum habeant. 16
Dauidis pænitentia perfecta. 109
Dauidis & Saulis regum collatio. 123
Deſponſationis diuinæ excellentia. 86
Deus natura infinitæ perfectionis 294. natura vnus in ſe 295 æternus ibid. ſapiens 296 nobis proximus ibid. imò in nobis 297. tam proſperis quàm aduerſis vocat 106. ſupplicia incipit à maioribus 122. quoſdam in flore ætatis punit & cur. 127
Dei amor circulo ſimilis 5. tria erga electos beneficia 6 ſtupenda media in conuertendis peccatoribus 25. effuſa prouidentia in ijs vocandis 29. Cura in iis vocandis 32 miſericordia in ſacramento pænitentiæ. 273
Dei filiorum dignitas. 82
Diaboli odium in paruulos 226 in conciones 101
Difficultates pænitentiæ vnde oriantur. 337
Diſpoſitiones remotæ quæ. 142
Dolores Chriſti exceſſus appellati ob eorum magnitudinem. 529
Duæ reſpublicæ animalium. 245
Duo vitioſa extrema eorum qui à peccatis deſtiterunt. 242. & ſeq.

E.

E*Cclesia ſola habet bona & media ad ſalutem 45. eſt ædificata ſuper ſeptem columnas & quas 56. & ſeq. abſque manſuetudinis detrimento habet zelum 73. eius duæ alæ, quæ 36. duo ſacrificia ſpiritualia 60 ſigna 64. fæcunditas.* 66
Eleemoſynarij perſiſtentes in peccatis dant pecuniam ſuam Deo, & animam diabolo. 374
Eleemoſynæ ſunt opera ſatisfactoria 358. quomodo faciendæ à diuitibus 370. quomodo à pauperibus 374. earum effectus ad peccatores conuertendos. 148
Elimelech typus Chriſti. 37
Euangelica doctrina in epitomen redacta in ſermone habito in monte. 222

Eucharistia ſicut ſol inter planetas 381. *auget fidem & ſpem* 421. *item gratiam & feruorem in bonis operibus* 423. *prebet auxilium in conflictu ſpirituali* 426. *efficit perfectam cum Christo vnitionem* 430. *lectica Saluatoris quomodo* 441. *comparatur veſti* 472. *eius varia mirabilia* 384. *& ſeq. triplex finis* 391. *in ea quomodo ſe Chriſtus operiat* 396. *quæ continentur.* 401. *& ſeq.*
Eutrapelia qualis virtus. 266
Excuſationes in peccatis à primis parentibus ortum habent 351. *quam malæ.* ibid. *& ſeq.*
Exempla & opera iuſtorum efficacia ad conuertendos peccatores. 104
Extremæ Vnctionis Sacramentum cur inſtitutum 562. *eius ſeptem effectus.* 563
Ezechias ægrotans typus iuſtorum 534. *eius lapſus & ingratitudo.* 548

F.

FEruentes vno die plus proficiunt quàm tepidi toto anno. 268
Ficulnea à Christo maledicta cuius rei typus. 38. 128.
Ficulneæ duæ parabolicæ 128. *& ſeq.*
Fides & ſpes duæ trabes ſcalæ cœleſtis 10. *ſine charitate parum proſunt.* 132
Fides quid ſit, eiuſque præſtantia 68. *certitudo* 69. *fructus* 74. *in eam quibus peccatis peccetur.* 3.0.
Fides Christi mutauit mores hominum in ſex rebus 75. *reformat in multis ibid. dat ſibipſi teſtimonium.* 77
Fiducia timori iungenda. 232
Filiorum Dei dignitas. 82
Firmitatem & conſtantiam in perfectione quærenda non eſſe alligandam vni Patri ſpirituali. 242
Fœcunditas Eccleſiæ excellentia. 66
Formicarum Reſpub quid doceat. 245
Frequens communio quàm vtilis 444. *circa eam documenta* 454. *cauſæ & radices non proficiendi ex ea, & earum remedia.* 467

G.

GEdeonis milites quos deſignent. 197
Generalis cõfeſſio an obliget & quando 330. *à religioſis ſit initio conuerſionis.* 331
Gentium vocatio ob Iudæorum pertinaciam. 36
Glorificatio duo beneficia complectitur. 2

H.

HÆreſiarchæ peiores perſecutoribus. 139
Humilitas adoleſcenti captanda 232. *ei quæ peccata contraria* 321

I.

IAponius primus Chriſtianus quomodo conuerſus. 105
Ignatius Societatis Ieſu fundator. 240
eius conſtitutio circa opera domestica. 262
Impatientia intolerabiles facit labores 191
Incipientes debent habere ſocios ſpiritu feruentes 259. *aliquãdo verecundia afficiuntur* 262
Infantes baptizati veri Christiani. 69
Infidelitas cui beſtiæ ſimilis. 70
Infirmitates cur mittantur à Deo, earumque vtilitates 493 *& ſeq ſunt medium ad orationis donum impetrandum* 502. *quaſi purgatorium ſuper terram* 521. *& ſeq. duplicis generis, & quibus immittantur* 533. *conſiderationes ad eas patienter ferendas.* 511
Infirmitates magnorum Sanctorum. 449
Infirmi debent ſuis obligationibus ſatisfacere 535. *eorum oratio ordinaria & extraordinaria.* 504
Inſtituta religioſa cur erecta. 240
Intelligendum quis ſit qui nos vocet. 195
Iob confeſſio admiranda. 313
Ioas rex quàm inconſtans. 244
Ionas fugiens typus peccatoris 115. *& Christi Saluatoris* 120. *cur tribus diebus & noctibus in ventre ceti.* 117
Iudæ patriarchæ confeſſio. 312
Iugum Christi quomodo ſuaue. 191
Iuſtificare quid. 2
Iuſti tanquam apes. 260

L.

LAcrymæ non ſemper diuinæ vocationis indicia 199. nec ſemper neceſſariæ in contritione 287. vnde oriantur. ibid.
Lazari reſuſcitatio, & quæ circa eam contigerunt, quæ myſteria contineant 92. *& ſeq. item* 315
Lectus ægroti locus certaminis. 531
Libri ſacri & pij quàm vtiles ad conuertendos peccatores 102. *eorum lectio eſt meſſis multa*

rum virtutum & veritatum. 257

Libri duo confeſſionis. 317

Linteum Petro oſtenſum in Actis figura Eccleſiæ. 33

Lucifer victus à Chriſto, nunquam niſi in fine mundi infernum exit. 137

Luminis diuini efficacia in peccatore illuſtrando. 20 & ſeq.

Luxurioſus quomodo conuerti poſſit. 105.

M.

MAgdalena *decem inſignes virtutes exercuit in ſua conuerſione, & quas.* 167

Mancipiorum obſequium viliſſimum. 201

Manſuetè reſpondendum corripientibus. 358

B. Mariæ interceſſio quærenda. 146

Media externa ad vocationem peccatorum neceſſaria. 99

Milites Chriſti ad quid vocati 186 *cur vngantur. ibid.*

Mirabilia in mundi creatione, collata mirabilibus S. Euchariſtiæ 384. *item mirabilia veteris legis* 386 *& legis nouæ.* 390

Miſericordia tremenda quæ. 112

Morbi non ſemper in pœnam peccatorum immittuntur. 530

Mors non eſt timenda ſed peccatum. 558

Mors cui rei à Prophetis comparatur. 127

Mortis bonæ præſtantia. 566

Mortis tria genera. 567

Mors iuſti finis miſeriarum. 558. & ſeq.

Mortuis benefaciendum cùm ſeipſos iuuare non poſſint. 149

Mortificationes quæ, earumque vtilitas. 361

Mundus bonus complectitur mundum nequam. 42.

Mundus malus duas habet partes 42. *eius miſeriæ diuerſæ* 43 *& ſeq duplex fames, & quæ.* 48.

Mundus famelicorum congregatio. 50

Mundi turbatio in fine qualis. 140

N.

NAaman *Syrus typus tepidi pœnitentis.* 345

Nabal Carmelus diuitum auarorum & immitium typus 152

Nardus qualis herba. 354

Nobilis cuiuſdam conuerſio ex breui ſententia audita, & mors. 358 & ſeq.

Noëmi figura Eccleſiæ. 199

O.

OBedientia *perfecta exercitium perfectionis in adoleſcentibus.* 228

Occaſiones peccandi vitandæ. 289

Occulta Dei iudicia circa vocationem. 150

Opprobria tanquam cibus famelico quærenda perfectionem amanti. 233

Oratio vocationis & pœnitentiæ amplectendæ inſtrumentum 143. *opus ſatiſfactorium* 376. *conducit ad reformationem & perfectionem.* 377.

Orationis encomia fidei fructus 80

Orpha quorum typus 150. *cur miſericordiam non ſit conſecuta* 151. *eius inconſtantia.* 169

P.

PArticularis *confeſſio quando facienda* 332

Paruulos quantopere Chriſtus amet, & cur 226. *eos cur baptizari velis ibid diaboli in eos odium & aſtutia ibid, iis angeli cuſtodes deputati.* 227

Pater ſpiritualis neceſſarius. 241

Patientia neceſſaria perfectionem quærenti 233. *Deo ſimilis* 541. *eius bona.* 539

Patrini cur adhibeantur in confirmatione. 239.

Peccatores optant hic voluptates & in cælo paradiſum ſed falluntur 121 *qualia poſſint opera bona facere quibus vocentur* 142 & ſeq.

Peccatores etiam occupatiſſimi otioſi 263. *variè ſentiunt.* 125

Peccatorem iuſtificare maius opus creatione mũdi. 81

Peccatorum tria genera. 90

Peccatum in Confeſſione remiſſum non punitur æterna pœna 272. *tendit contra infinitam Dei naturam* 294. *Iuſtitiam Dei exigit contra peccatorem* 301. *quomodo aliquando non voluntarium* 353 *eius malitia* 271 *illud negando aggrauatur tribus aliis culpis.* 313

Perfecti ſe etiam mortificare debent. 364. & *ſeq.*

Perfectionis detrimenta in infirmis 542. *eorum remedia* 544

Pharaonis pœna quid doceat. 123. & *ſeq.*

Pigri anima macra eſt. 264

Digitized by Google

Pœnitentiæ Sacramentum quam vtile, & efficax 272 multos actus complectitur 274. eius excellentiæ variæ 273 proprietates inſignes 278. prima via 282. quatuor actus præcipui. 353
Pœnitentia plena difficultatibus 337 operum eius fructus. 359 & ſeq.
Pœnitentiæ corporales quo ſpiritu peragendæ. 366.
Populus Iſraeliticus duos habuit duces in exitu de Ægypto. 241
Potentes diuinæ vocationi reſiſtunt. 31
Præcepto dilectionis Dei & proximi duo continentur 220 omnes obligantur. 223
Prædeſtinatio fons & origo aliorum Dei beneficiorum 1 4. quid ſit 1. conſiliorum Dei abyſſus. 2
Prædeſtinati tentantur quidem, ſed reſurgunt tandem 6. varijs modis ſaluantur 11. eorum numerus infinitus ibid eius rei cauſæ. 12
Prælatus ſanctus & prudens quantum præſtet. 244
Prælati diuinæ vocationis inſtrumenta 115. erga infirmos quomodo ſe gerere debeant. 537
Præmij ſpes laborem facit iucundum. 192
Præmia dignè communicantium. 462
Probationes quales eſſe debent. 202
Punctum nunquam ſolum. 14
Pudor confeſsionis quibus commodis recompenſetur. 310
Purgatorium duplex, vnum ſub, alterum ſuper terram. 521
Purgatorij pœnas patiendas ijs, qui imperfectam egerunt pœnitentiam, qua figura adumbratum 358.
Puritas intentionis in confeſsione neceſſaria 335.

Q.

QVatuor excellentiæ obtinentur rerum proſperarum & aduerſarum varietati. 250
Quatuor perpetui hominum ſtatus fundate ſuper baptiſmo. 194
Quatuor conditiones voti & iuramenti Ruth. 209
Quatuor in homine potentiæ. 235
Quatuor ſectæ fidei Catholicæ contrariæ. 69
Querelæ infirmorum feruentium. 533
Quinque virorum famelicorum parabola ex D. Bernardo. 50
Quinque modi excuſandi in peccatis. 351

R.

RAtio vocationes examinandi. 196
Religioſi initio conuerſionis generalem confeſsionem faciunt. 331
Remedia detrimentorum perfectionis in infirmis. 544
Remedia incommodorum conualeſcentiæ. 547
Reproborum ſocietas quàm horrenda 14. ſtulti vocantur à Sap. & cur. 15
Ruth quid ſignificet 18. quibus medijs conuerſa 29. exemplum ad confundendos rebelles 170. typus eorum qui valdè perfecti eſſe cupiunt 247 præclaram obediendi regulam oſtendit. in quo 248. magni principis filia varia fuit experta 255. eius feruens conuerſio 168. & ſequent. ei quatuor capita propoſita à Noëmi 208.

S.

SAcramenta Eccleſiæ columnæ 58. ſeptem vaſa continentia ſanguinem Chriſti 171. quomodo gratiam tribuant 184. varia eorum epitheta 171 effectus. 172
Sacrificium Chriſti duplex. 59
Sacrificia Eccleſiæ ſpiritualia duo. 60
Sacerdotis ſententia in abſolutione irreuocabilis. 272
Sancti multi vno actu heroico bonam conſuetudinem obtinuerunt. 268. & ſeq.
Sanctorum orationes quàm efficaces. 146
Satisfactio quid ſit 356. eius opera duplicem habent excellentiam. ibid.
Scala Iacob idea prædeſtinationis 5. eius gradus 9. trabes quæ. 10
Scibbolet & Sibbolet quomodo differant. 270
Scriptura ſacra menſa opipara 61 epiſtola à Deo miſſa. 103
Septentrionalibus regionibus deficientibus à fide, aliæ ſucceſſerunt. 39
Seruuli paralytici eleemoſynæ & mors 375. 549
Sex indicia pœnitentiam morientis Deo acceptam. 560. & ſeq.

Signa

Signa Eccleſiæ ſunt, quòd ſit vna, vera, pura, &c. 64.
Silentij virtus quanta. 231
Silentium quale adoleſcenti captandum. ibid.
Societatis Ieſu Patres veloces vt aquilæ. 39
Solitudo quantùm momenti habeat ad perfectionem acquirendam. 230
Sollicitudo ſeruiendi Deo in quibus conſiſtat. 537.
Stabilitas ſtatus quatuor exigit conditiones ex parte hominis. 194

T.

Tentationes morientium horrendæ 550. *triplicis generis* 551. *earum remedia.* ibid.
Tituli decem quibus obſtringimur ad conuerſionem. 162
Tres obligationes rectè valentium. 536
Tria erga electos Dei beneficia. 6
Tria genera peccatorum. 90
Tria opera ſatisfactoria. 356
Tribus diebus Chriſtus redemptionem noſtram operatus eſt. 282
Tribus modis poſſumus offerre Deo corporis noſtri ſacrificium. 366
Tribus mortuis à Chriſto ſuſcitatis tres vocationes reſpondent. 92
Trium dierum iter in ſolitudinem quid myſticè deſignet. 280
Tribulatio in fine mundi grauiſſima. 136
Tribulationes vocationis diuinæ inſtrumenta 114. *ijs diuerſimodè vtitur Deus.* 119
Triplex mors pretioſa ex vitæ præſtantia. 569
Triplex præparatio ad pretioſam mortem. 57

V.

Verecundia confeſſionis redimit æternã 311. *eam quantùm referat ſuperare.* 310
Veſperi examinanda noſtra opera 269
Victoria triplex quæ ſacram Communionem debet præcedere 457. *aliæ magis particulares.* 460.
Virtutes quas Chriſtus in Sacramento Euchariſtiæ exercet. 414
Virtutes Eccleſiæ columnæ. 57
Virtutes Cardinales quomodo iungendæ. 236
Vita Chriſtiana & perfecta conſiſtit in Pænitentiæ & Miſericordiæ operibus. 234
Vitæ ſeueritas Ioannis Baptiſtæ pro miraculis. 365.
Viſitationes Chriſti in Sacram. Euchariſtiæ, earumque effectus. 482
Vitia ſunt inſaturabilia. 51
Vocatio prima vitæ ſpiritualis ſementis 2. *dupliciter fit* 17. *eius effectus ibid. & ſeq. duplex eſt, ordinaria & extraordinaria* 28 *ſpei virtutem reparat* 95. *item fidem* 98. *eius beneficium quantum.* 52
Vocatio per beneficia 107. *quinam ita conuertantur.* 109
Vocatio per aduerſa. 113
Vocatio vltima ad iudicium qualis 131. *quàm terribilis* 132. *quàm ſtricta.* 133
Vocatio Chriſtianiſmi duo requirit. 186
Vriæ conſtantia, typus Iuſtorum, & perfectorum. 261

FINIS.

IN ROMA

JNDEX LOCORVM PRÆCIPVORVM S. SCRIPTVRAE, QVAE HOC opere explicantur.

Geneſ.	1.	Vt operaretur,& cuſtodiret illum.	185
	3.	Adam vbi es.	285
Geneſ.	28.	Vidit Iacob ſcalam,ſtantem ſuper terram,&c.	5.10
	38.	Iuſtior me eſt.	312
	41.	Septem ſpicas plenas.	171
	49.	Iuda,te laudabunt fratres tui.	63 311
Exod.	5.	Deus Hebræorum vocauit nos, vt eamus viam trium dierum in ſolitudinem.	280
	14.	Tollenſque ſe Angelus Domini.	338
	16.	Manhu.	400
Ruth.	1.	In diebus vnius Iudicis &c.totum caput.	3.& ſeq.
	2.	Erat autem viro Elimelech,&c.	246
Cantic.	1.	Oſculetur me oſculo oris ſui.	391
	2.	Surge,propera amica mea,&c.	378
	2.	Ferculum fecit ſibi rex Salomon.	441
	7.	Aſcendam in palmam & appreh. fructus eius.	78
Eccleſiaſt	33.	Cibaria & virga & onus aſino,&c.	363
Prouerb.	30	Infernus,& os vuluæ, & terra,&c.	51
	9.	Sapientia ædificauit ſibi domum.	45
2. *Reg.*	4.	Ingreſſi autem duo aſſumentes ſpicas,&c.	265
4. *Reg.*	4.	Poſuit os ſuum ſuper os pueri.	94
Iſaia	18.	Ite angeli veloces ad gentem conuulſam.	40
Ieremia	48.	Fertilis fuit Moab ab adoleſcentia.	53
Ezechiel.	1.	Vnumquodque ante faciem ſuam,gradiebatur.	236.238
	3.	Tranſiui per te & vidi tempus tuum tempus amantium.	86
	37.	Fili hominis putaſne viuent oſſa iſta.	95
Oſea	2.	Sponſabo te mihi in ſempiternum,& ſponſabo,&c.	86
	2.	Vadam ad amatores meos,&c.	113
	11.	Ego quaſi nutritius Ephraim.	107
Amos	8.	Ecce dies ven. dicit Dominus,& mittam famem in terram.	71
Michea	6.	Indicabo tibi ô homo,&c.	369
Matthæi	26.	Calicem quem dedit mihi Pater,non vis vt bibam illum.	553
	28.	Euntes docete omnes gentes, baptiz.	184
Luca	9.	Sequar te,ſed permitte mihi primùm ſepelire Patrem meum.	169
	11.	Quis veſtrum habebit amicum,&c.	144
	11.	Cùm fortis armatus cuſtodit atrium,&c.	18
	13.	Ecce tres anni ſunt ex quo venio,&c.	129
	14.	Homo quidam fecit cœnam magnam.	30
		Villam emi,&c.	111

15. Quæ

Digitized by Google

	15.	Quæ mulier habens drachmas decem.	26
		Citò proferte ſtolam primam, & induite, &c.	83
		Occidiſti illi vitulum ſaginatum.	84
	16.	Redde rationem villicationis tuæ.	132
Ioan.	4.	Qui biberit ex aqua quam ego dabo, &c.	90
Actor.	7.	Cùm eſſet plenus Spiritu ſancto, &c.	212
	10.	Cecidit ſuper Petrum mentis exceſſus.	32
Roman.	9.	Quos præſciuit & prædeſtinauit, &c.	1
Epheſ.	1.	Benedictus Deus & Pater Domini noſtri, &c.	7
Titum	3.	Secundùm ſuam miſericordiam, &c.	177
2. Petri	1.	Miniſtrate in fide veſtra virtutem, &c.	9
Apocal.	10.	Accipe librum & deuora illum.	206
	12.	Datæ ſunt mulieri alæ duæ, &c.	36. 67
	17.	Decem cornua quæ vidiſti, &c.	64
	20.	Vidi mortuos paruos & magnos, &c.	317

LECTORI.

ERrata hæc, prudens Lector, pleraque leuia ob characteres tranſpoſitos, aut omiſſos, quorum multa in aliquibus exemplaribus, prælis iam decurrentibus emendata inuenies, quæ non tam Correctoru inaduertentiâ, quàm operariorum inconuenienti importunaq; feſtinatione prætermiſſa; dum occurrunt, ſic corrige.

Pag 8. linea 20 *innititur*, p. 15. l. 27. *de Deo*, p. 17 l. 22. allicit, p. 18. l. 1. *Imperfecti* adde *operis*, p. 30. l. 7. a fine *imperaſti*, p 44. l. 10. *i. leges*, p 52. l 8. a fine *illa*, p. 59 *l* 4 a fine *aliud*, p. 74. l. 26 *quam*, p. 99. in tit. Cap. *Externa*, p. 100 l. 13 *proculdubio*, p 109. *Berſabee*. p. 112 l. 2. *propitius*, ibid. l 22 *Aaron*, p 116. *l*. 13. *ad*. p. 124 *l*. 23. *Lamech*. ibid. *l*. 30. *indicant*, p. 128. l. 26. *minimus* corrige memini, p. 131. l 15 *moriaris*, p. 134. l 3 a fine *amittendi*, p. 143 l. 13 *excuſent*, p 146. l. penult. *ſi*, p. 147 l 7. poſt *Iuſtitiæ* adde., . p. 148 l. 18. *quas*, p 153. l. antep. *Dei*, p. 155 l. 32 *ſi*, p. 156. l. antepenult. *eſt*, p. 157. l. 12 *longo*, l. 22. *operamini*, ibid l 36 *iurauit*, p 159. l. 24 *dedit*, p. 160. l. 11. *eſſet*, ibid. l 5 a fine *delibandos*, p 212 l. 24. *legis*, p 230. l. 16. *ſuorum*, p. 239. l. vlt *protectione*, p. 245 l 6. a fine *laborem*, p 280 l penult. & p. 281. l 19. *Rameſſes*, p. 282. l. 4. à fine *ſi te ipſum*, p 290 *l*. 25 *indicare*, p. 303 l 18 *noſtris*, p. 318. l. 31. lege *ad dextrum*; *at* p 319. l 20 *ſententiam*, p 392. l 2. *comitantur*, p 393. l. 20 *non*, p. 403. l 30 *tibi*, p. 409 l 29. *fine*, p. 425. l. 26. *nos*, p. 434. l. penult *vitiorũ*, p. 441. l. 21. *continet*, p. 451. l. 7 *pertinet*, p 460 l. 19 *eſt*, p. 484 l. 34. *et*, p. 499. l. 21. *iungens*, p. 501. l 10 *efficereris*, p. 513 l. 1. dele *in*, p 5 4. l. 81 *auertendam*, p. 515. l. 20. *Quamuis*, p. 516. *euadam*, p. 519. l. 25. *calorem*, p. 546. l. 15. *extollenda*.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

8-1

Digitized by Google